הלכה · שולחן ערוך · מפרשים · ביאור הגר״א

ביאור הגר"א על שולחן ערוך אורח חיים

רבנו אליהו [הגר"א] ב"ר שלמה זלמן מווילנה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ביאור הגר"א על שולחן ערוך אורח חיים

רבנו אליהו [הגר"א] ב"ר שלמה זלמן מווילנה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ביאור-הגרא-על-שולחן-ערוך-אורח-חיים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

סימן א 14
סימן ב 16
סימן ג 17
סימן ד 19
סימן ה 23
סימן ו 24
סימן ז 25
סימן ח 26
סימן ט 32
סימן י 33
סימן יא 35
סימן יב 41
סימן יג 42
סימן יד 43
סימן טו 44
סימן טז 45
סימן יז 45
סימן יח 47
סימן יט 47
סימן כ 48
סימן כא 48
סימן כב 49
סימן כג 50
סימן כד 51
סימן כה 52
סימן כו 55
סימן כז 56
סימן כח 60
סימן כט 60
סימן ל 61
סימן לא 62
סימן לב 63
סימן לג 74
סימן לד 76
סימן לה 77
סימן לו 77
סימן לז 78
סימן לח 79
סימן לט 83
סימן מ 84
סימן מא 85
סימן מב 85
סימן מג 86
סימן מד 87
סימן מה 88
סימן מו 88
סימן מז 90
סימן מח 93
סימן מט 94
סימן נ 94
סימן נא 94
סימן נב 97
סימן נג 97
סימן נד 102
סימן נה 102
סימן נו 107
סימן נז 108
סימן נח 109
סימן נט 111
סימן ס 114
סימן סא 115
סימן סב 118

סימן סג 119
סימן סד 121
סימן סה 121
סימן סו 122
סימן סז 125
סימן סח 125
סימן סט 128
סימן ע 129
סימן עא 131
סימן עב 132
סימן עג 132
סימן עד 133
סימן עה 134
סימן עו 135
סימן עז 136
סימן עח 136
סימן עט 137
סימן פ 138
סימן פא 138
סימן פב 138
סימן פג 139
סימן פד 139
סימן פה 140
סימן פו 140
סימן פז 140
סימן פח 141
סימן פט 142
סימן צ 144
סימן צא 146
סימן צב 147
סימן צג 149
סימן צד 149
סימן צה 150
סימן צו 151
סימן צז 151
סימן צח 151
סימן צט 153
סימן ק 154
סימן קא 154
סימן קב 155
סימן קג 156
סימן קד 156
סימן קה 158
סימן קו 158
סימן קז 159
סימן קח 160
סימן קט 162
סימן קי 162
סימן קיא 163
סימן קיב 164
סימן קיג 164
סימן קיד 165
סימן קטו 167
סימן קטז 167
סימן קיז 167
סימן קיט 169
סימן קכ 169
סימן קכא 169
סימן קכב 170
סימן קכג 170
סימן קכד 171
סימן קכה 173
סימן קכו 173
סימן קכז 174

סימן קכח 175
סימן קלא 181
סימן קלב 182
סימן קלד 183
סימן קלה 183
סימן קלו 185
סימן קלז 185
סימן קלח 186
סימן קלט 187
סימן קמ 189
סימן קמא 191
סימן קמב 192
סימן קמג 193
סימן קמד 196
סימן קמה 196
סימן קמו 196
סימן קמז 197
סימן קמט 198
סימן קנ 198
סימן קנא 199
סימן קנב 201
סימן קנג 202
סימן קנד 206
סימן קנה 208
סימן קנו 208
סימן קנח 209
סימן קנט 215
סימן קס 223
סימן קסא 227
סימן קסב 229
סימן קסג 232
סימן קסד 233
סימן קסה 233
סימן קסו 234
סימן קסז 235
סימן קסח 240
סימן קסט 245
סימן קע 246
סימן קעא 247
סימן קעב 248
סימן קעג 248
סימן קעד 248
סימן קעה 250
סימן קעו 251
סימן קעז 251
סימן קעח 252
סימן קעט 255
סימן קפ 256
סימן קפא 256
סימן קפב 258
סימן קפג 260
סימן קפד 261
סימן קפה 262
סימן קפו 263
סימן קפז 263
סימן קפח 264
סימן קפט 266
סימן קצ 266
סימן קצא 267
סימן קצב 267
סימן קצג 267
סימן קצד 269
סימן קצה 269
סימן קצו 270

סימן קצז 271
סימן קצח 272
סימן קצט 272
סימן ר 273
סימן רא 274
סימן רב 274
סימן רג 278
סימן רד 279
סימן רה 281
סימן רו 282
סימן רז 283
סימן רח 283
סימן רט 288
סימן רי 288
סימן ריא 289
סימן ריב 291
סימן ריג 292
סימן רטו 293
סימן רטז 294
סימן ריז 297
סימן ריח 298
סימן ריט 299
סימן רכא 300
סימן רכג 301
סימן רכד 302
סימן רכה 302
סימן רכו 304
סימן רכח 304
סימן רכט 304
סימן רל 304
סימן רלא 305
סימן רלב 305
סימן רלג 306
סימן רלד 307
סימן רלה 307
סימן רלו 309
סימן רלז 310
סימן רלח 310
סימן רלט 310
סימן רמ 311
סימן רמב 313
סימן רמג 313
סימן רמד 314
סימן רמה 315
סימן רמו 316
סימן רמז 318
סימן רמח 319
סימן רמט 320
סימן רנ 321
סימן רנא 322
סימן רנב 323
סימן רנג 325
סימן רנד 330
סימן רנה 334
סימן רנו 334
סימן רנז 334
סימן רנח 337
סימן רנט 337
סימן רס 338
סימן רסא 338
סימן רסב 342
סימן רסג 343
סימן רסד 345
סימן רסה 346

סימן רסו 346
סימן רסז 348
סימן רסח 348
סימן רסט 350
סימן רע 350
סימן רעא 351
סימן רעב 353
סימן רעג 357
סימן רעד 359
סימן רעה 359
סימן רעו 360
סימן רעז 362
סימן רעט 363
סימן רפ 364
סימן רפא 364
סימן רפב 365
סימן רפג 366
סימן רפד 366
סימן רפה 368
סימן רפו 369
סימן רפח 369
סימן רפט 371
סימן רצ 371
סימן רצא 372
סימן רצב 373
סימן רצג 373
סימן רצד 374
סימן רצה 375
סימן רצו 375
סימן רצז 376
סימן רצח 377
סימן רצט 377
סימן ש 379
סימן שא 379
סימן שב 392
סימן שג 396
סימן שד 401
סימן שה 403
סימן שו 407
סימן שז 409
סימן שח 413
סימן שט 420
סימן שי 420
סימן שיא 423
סימן שיב 425
סימן שיג 426
סימן שיד 428
סימן שטו 432
סימן שטז 434
סימן שיז 436
סימן שיח 438
סימן שיט 444
סימן שכ 447
סימן שכא 450
סימן שכב 452
סימן שכג 453
סימן שכד 455
סימן שכה 456
סימן שכו 461
סימן שכז 463
סימן שכח 463
סימן שכט 469
סימן של 469
סימן שלא 470

סימן שלב 474
סימן שלג 474
סימן שלד 475
סימן שלה 479
סימן שלו 480
סימן שלז 481
סימן שלח 483
סימן שלט 484
סימן שמ 485
סימן שמא 486
סימן שמג 486
סימן שמד 487
סימן שמה 487
סימן שמו 491
סימן שמז 492
סימן שמח 492
סימן שמט 493
סימן שנ 494
סימן שנא 495
סימן שנב 495
סימן שנג 496
סימן שנד 497
סימן שנה 497
סימן שנו 500
סימן שנז 500
סימן שנח 502
סימן שס 505
סימן שסא 506
סימן שסב 507
סימן שסג 509
סימן שסד 516
סימן שסה 517
סימן שסו 518
סימן שסז 520
סימן שסח 521
סימן שסט 522
סימן שע 522
סימן שעא 524
סימן שעב 525
סימן שעג 528
סימן שעד 528
סימן שעה 529
סימן שעו 529
סימן שעז 530
סימן שעח 530
סימן שפ 530
סימן שפא 531
סימן שפב 531
סימן שפג 534
סימן שפד 535
סימן שפה 535
סימן שפו 536
סימן שפז 538
סימן שפח 538
סימן שצא 539
סימן שצב 539
סימן שצג 541
סימן שצד 542
סימן שצה 542
סימן שצו 543
סימן שצז 543
סימן שצח 544
סימן שצט 545
סימן ת 547

סימן תא 547
סימן תב 547
סימן תג 547
סימן תד 548
סימן תה 549
סימן תז 551
סימן תח 552
סימן תט 552
סימן תי 554
סימן תיג 554
סימן תטו 557
סימן תטז 557
סימן תיז 558
סימן תיח 558
סימן תכ 558
סימן תכא 559
סימן תכב 559
סימן תכג 560
סימן תכה 562
סימן תכו 563
סימן תכז 564
סימן תכח 564
סימן תכט 565
סימן תל 566
סימן תלא 567
סימן תלב 567
סימן תלג 568
סימן תלד 571
סימן תלה 572
סימן תלו 573
סימן תלז 574
סימן תלח 575
סימן תלט 576
סימן תמ 577
סימן תמא 579
סימן תמב 580
סימן תמג 585
סימן תמד 587
סימן תמה 589
סימן תמו 590
סימן תמז 591
סימן תמח 599
סימן תנ 601
סימן תנא 602
סימן תנב 612
סימן תנג 616
סימן תנד 621
סימן תנה 622
סימן תנו 625
סימן תנח 628
סימן תנט 628
סימן תס 632
סימן תסא 632
סימן תסב 634
סימן תסג 635
סימן תסד 636
סימן תסה 636
סימן תסו 636
סימן תסז 637
סימן תסח 644
סימן תסט 647
סימן תע 647
סימן תעא 648
סימן תעב 650

סימן תעג 652
סימן תעד 655
סימן תעה 656
סימן תעו 657
סימן תעז 658
סימן תעח 659
סימן תעט 659
סימן תפ 660
סימן תפא 660
סימן תפב 661
סימן תפג 662
סימן תפד 662
סימן תפה 663
סימן תפו 663
סימן תפז 666
סימן תפח 667
סימן תפט 668
סימן תצ 671
סימן תצא 672
סימן תצב 672
סימן תצג 673
סימן תצד 674
סימן תצה 675
סימן תצו 677
סימן תצז 678
סימן תצח 680
סימן תצט 684
סימן תק 685
סימן תקא 687
סימן תקב 689
סימן תקג 690
סימן תקד 691
סימן תקה 692
סימן תקו 693
סימן תקז 694
סימן תקח 695
סימן תקט 696
סימן תקי 698
סימן תקיא 699
סימן תקיב 700
סימן תקיג 702
סימן תקיד 704
סימן תקטו 705
סימן תקטז 708
סימן תקיז 709
סימן תקיח 710
סימן תקיט 712
סימן תקכ 713
סימן תקכא 713
סימן תקכב 713
סימן תקכג 714
סימן תקכד 714
סימן תקכו 714
סימן תקכז 716
סימן תקכח 720
סימן תקכט 721
סימן תקל 722
סימן תקלא 723
סימן תקלב 725
סימן תקלג 726
סימן תקלד 727
סימן תקלה 728
סימן תקלו 729
סימן תקלז 730

סימן תקלח 732
סימן תקלט 733
סימן תקמ 735
סימן תקמא 737
סימן תקמב 737
סימן תקמג 737
סימן תקמד 738
סימן תקמה 738
סימן תקמו 741
סימן תקמז 742
סימן תקמח 743
סימן תקמט 746
סימן תקנ 747
סימן תקנא 748
סימן תקנב 754
סימן תקנג 757
סימן תקנד 758
סימן תקנה 761
סימן תקנו 762
סימן תקנז 762
סימן תקנח 762
סימן תקנט 763
סימן תקס 765
סימן תקסא 766
סימן תקסב 766
סימן תקסד 771
סימן תקסה 772
סימן תקסו 773
סימן תקסז 775
סימן תקסח 775
סימן תקסט 778
סימן תקע 779
סימן תקעא 780
סימן תקעב 781
סימן תקעג 781
סימן תקעד 781
סימן תקעה 781
סימן תקעו 783
סימן תקעז 787
סימן תקעח 788
סימן תקעט 788
סימן תקפ 788
סימן תקפא 789
סימן תקפב 792
סימן תקפג 794
סימן תקפד 795
סימן תקפה 796
סימן תקפו 797
סימן תקפז 802
סימן תקפח 802
סימן תקפט 803
סימן תקצ 804
סימן תקצא 808
סימן תקצב 810
סימן תקצג 811
סימן תקצד 812
סימן תקצה 812
סימן תקצו 812
סימן תקצז 813
סימן תקצח 813
סימן תקצט 814
סימן תר 814
סימן תרא 815
סימן תרב 815

סימן תרג 816
סימן תרד 816
סימן תרה 817
סימן תרו 817
סימן תרז 819
סימן תרח 821
סימן תרט 822
סימן תרי 822
סימן תריא 823
סימן תריב 825
סימן תריג 826
סימן תריד 828
סימן תרטו 831
סימן תרטז 831
סימן תריז 833
סימן תריח 833
סימן תריט 834
סימן תרכ 836
סימן תרכא 836
סימן תרכב 837
סימן תרכג 838
סימן תרכד 838
סימן תרכה 839
סימן תרכו 840
סימן תרכז 842
סימן תרכח 843
סימן תרכט 843
סימן תרל 847
סימן תרלא 850
סימן תרלב 852
סימן תרלג 854
סימן תרלד 854
סימן תרלה 855
סימן תרלו 855
סימן תרלז 856
סימן תרלח 856
סימן תרלט 858
סימן תרמ 860
סימן תרמא 862
סימן תרמג 862
סימן תרמד 863
סימן תרמה 863
סימן תרמו 867
סימן תרמז 870
סימן תרמח 870
סימן תרמט 874
סימן תרנ 880
סימן תרנא 881
סימן תרנב 884
סימן תרנג 885
סימן תרנד 885
סימן תרנה 885
סימן תרנו 885
סימן תרנז 886
סימן תרנח 886
סימן תרס 887
סימן תרסא 889
סימן תרסב 889
סימן תרסג 889
סימן תרסד 890
סימן תרסה 892
סימן תרסו 892
סימן תרסז 893
סימן תרסח 893

סימן תרסט 893
סימן תרע 894
סימן תרעא 895
סימן תרעב 897
סימן תרעג 898
סימן תרעד 899
סימן תרעה 900
סימן תרעו 901
סימן תרעז 901
סימן תרעט 902
סימן תרפ 902
סימן תרפא 902
סימן תרפב 902
סימן תרפד 902
סימן תרפה 903
סימן תרפו 904
סימן תרפז 906
סימן תרפח 907
סימן תרפט 910
סימן תרצ 911
סימן תרצא 917
סימן תרצב 922
סימן תרצג 923
סימן תרצד 924
סימן תרצה 925
סימן תרצו 926
סימן תרצז 928

סימן א

סעיף א

סעי' א יתגבר כו' לעבודת כו'. כמ"ש בפרק ה' דאבות הוי כו' וגבור כארי לעשות כו':

כארי לעמוד. מ"ר פ' בלק. הן עם כלביא יקום וגו' עומדים משנתם עומדים כאריות חוטפים ק"ש וממליכים להקב"ה ומעשיהן כאריות כו':

שיהא כו'. ירושלמי פ"ק דברכות מ"מ לא הוה שחרא אתיו ומשכח לדוד דמיך הוא שדוד אומר עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר אתער יקרי מן קדם יקריה דמארי יקרי לא חשיב כלום מן קדם אייקרי דברייי'. אעירה שחר אנא הוינא מעורר שחרא. שחרא לא הוה מעורר לי והיה יצרו מקטרגו וז"ש יתגבר כו' וע' ט"ז:

ועכ"פ כו'. כמ"ש בפ"ק דברכות דף ח' אימתי עת רצון כו' וכן באבות שינה של שחרית כו' מוציאין את האדם מן העולם ובאבות דר"נ פ' כ"א שינה של שחרית כיצד מלמד שלא יתכוין אדם לישן עד שתעבור זמן ק"ש כו' וכן פירש"י שם באבות:

שויתי כו'. כלל גדול בתורה כמ"ש בברכות ס"ג ד' דרש בר קפרא כ':

ובמעלת הצדיקים אשר כו'. כמ"ש איש צדיק תמים את האלהים התהלך נח וכן בחנוך וכן באבות אשר התהלכו אבותי לפניו (בראשית מ"ח:ט"ו) וזהו כל מעלת הצדיקים:

כי אין כו'. מיד יגיע כמ"ש בברכות כ"ח ב' י"ר שתהא מורא שמים עליכם כו' ולואי תדעו כו':

ולא דבורו. בברכות ס"א א' לעולם יהא דבריו של אדם מועטין לפני הקב"ה כו':

כ"ש כשישים. כמ"ש בפ"ב דאבות והסתכל בג' דברים כו' ואין אתה בא כו' ובפ"ב דחגיגה ט"ז א' רי"א זה העובר כו' ובקדושין ל"א א' ועיין רש"י שם ד"ה ולא כו' וזהו שאמר עומד עליו ובבא קמא ע"ט ב':

ומיד כו'. ובושתו כו' כמ"ש בפ"ב דנדרים כ' א' תניא בעבור תהיה יראתו כו' לבלתי תחטאו אחרים אומרים כי':

תמיד. כנ"ל שויתי כו':

ולא יתבייש. כמ"ש הוי עז כנמר ועיין טור ואמר בעבודת הש"י אבל בלא"ה אמרו ועז פנים לגיהנם ובפ"ב דחגיגה והן הן עזי פנים שבדור ובמס' כלה עז פנים וכו' ושארי מקומות:

גם כו'. סוכה מ"ט ב'. הגיד לך אדם כו' והלא דברים ק"ו וכו'. ור"ל אף שלא יבוש מ"מ כל מה שיעשה בהצנע עדיף:

ובשכבו. ר"ל גם בזה יהא בצניעות כמ"ש בשבת קי"ח ב' מימי לא ראו כו' וריש פ"ה דיומא:

ומיד כשיעור כו' יקום. כמ"ש וקל כנשר לעשות רצון כו':

סעיף ב

סעי' ב המשכים להתחנן. שעיקר הזמן בלילה להתחנן כמ"ש קומי רוני בלילה:

לשעות כו'. כמ"ש לראש אשמורות וברישׁ ברכות ג' א' ג' משמרות הוי הלילה ועל כל משמר כו' ואב"א כולהו כו' וז"ש שהתפלה כו':

ולסוף הלילה. דחמור נוער וכלבים צועקים עד חצות ובסוף הלילה אשה מספרת עם בעל' וע' זוהר חלק א' דף רמ"ב ב' ת"ח בשעתא דאיל ליליא כו' וח"ב מ"ו א' קע"ג ב' תלת אשמורות אינון בלילא לקבליהון תלת משריין דקא מתפלגי כמה דאתמר וכו' ושארי מקומות:

על החורבן כו'. שהקב"ה זוכר אז:

סעיף ג

סעי' ג ראוי כו'. כמ"ש בב"ב ס' ע"ב מכאן אמרו כל המתאבל כו' כמ"ש אם אשכחך ירושלים כו' וע' ספ"ג דב"ב:

סעיף ד

סעי' ד טוב כו'. כמ"ש במנחות ק"י ע"א נאמר בעולת העוף כו' מאי קרא כו' מתוקה שנת העובד אם מעט כו' ברבות הטובה כו':

סעיף ה

ה טוב כו'. כמ"ש רש"י ביומא כ"ח ב' בשם הירושלמי כדי להזכיר זכות אבות מזכירין חברון וכן קודם התפלה ובבראשית רבה פ"ו נ"ו רי"א א"ל רבון העולמים כו' יהי רצון מלפניך כו':

ופ' המן. בפ' בתרא דיומא שאלו את רשב"י כו' ובסוטה מ"ח ב' דתניא ר"א הגדול אומר כו' ובמכילתא ל"ד ב' שבשעה שאמר ירמיה לישראל מפני מה אין אתם עוסקים בתורה א"ל במה נתפרנס הוציא להם צלוחית של מן א"ל הדור אתם ראו דבר ה' אבותיכם שהיו עוסקים בתורה ראו במה נתפרנסו אף אתם אם תעסקו בתורה הקב"ה מפרנסכם מזה:

ועשרת הדברות. כמ"ש בפ"ק דברכות י"ב א' שבקשו לקבעם בק"ש רק מפני תרעומות המינין וז"ש בהג"ה ודוקא כו':

ופ' עולה. שהן כל כללי הקרבנות:

סעיף ו
סעי' ו' פרשיות כו'. כמ"ש ביום צותו בספ"ב דמגילה ובריש פ"ג דיומא ובתמיד צאו וראו כו' ובשארי מקומות:

סעיף ז
סעי' ז כשיסיים כו'. כמ"ש בתענית כ"ז ב' ת"ר אנשי משמר מתפללין כו':
מפני כו'. חולין מ"א ב':

סעיף ח
סעי' ח יאמר עם הקרבנות כו'. בויקרא רבה פ"ב. ובאיל הוא אומר צפונה לפני ה'. אמרו בשעה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו התקין הקב"ה ב' כבשים א' של שחרית וא' של ערבית וכל כך למה שבשעה שהיו ישראל מקריבים תמיד ע"ג המזבח וקורין את המקרא הזה צפונ' לפני ה' זוכר הקב"ה עקידת יצחק מעידני עלי את השמים ואת הארץ בין גוי בין ישראל בין איש בין אשה בין עבד בין אמה קורין את המקרא הזה צפונה לפני ה' זוכר הקב"ה עקידת יצחק:

סעיף ט
סעי' ט יש כו'. כמ"ש בפ"א דתמיד עד ששומעין כו' נטל כו' ובפ"ב דיומא וזה כו':
ואח"כ פ' מזבח כו'. שהקטורת היתה קריבה בין דם לאיברים כמ"ש בפ"ג דיומא במתניתין וגמרא שם אביי הוה מסדר כו' ובתמיד וכל הכפרה בדם כמ"ש בכמה מקומות:
ואומר פ' מזבח. לפי שבו נאמר והקטיר כו':
ופ' סמני כו'. ועשייתו. ויאמר ועשית:

סימן ב

סעיף א
סעי' א לא ילבש כו'. כמו בפשיטתו וע' בה"ג הר"י בספר היראה וטור:

סעיף ב
ב אל יאמר כו'. שם ושם:

סעיף ד
ד ובמנעלים שלנו כו' דהברייתא הוא עיקר ולא קאמר א"נ שמיע ליה כו' אלא לרווחא דמילתא דאל"כ בכל תיובתא נימא הכי וע' תוס' שם שכתבו טעם אחר:

סעיף ו

ו אסור כו'. אע"ג דבקדושין אמרו ד' אמות אבל בברכות מ"ג ב' גי' הרי"ף ורא"ש ואל יהלך בקומה זקופה משום מלא כל הארץ כבודו וכן סתם הרמב"ם וטור:

ויכסה כל גופו. מ"ר פ' מצורע דף קמ"ד. ד"א בעצלתים ימך המקרה ע"י שאדם מתעצל לכסות ראשו כראוי ימך המקרה נעשה דומי פי' ניזוק ובשפלות ידים על ידי שאדם מתעצל לכסות גופו כראוי יעלה גופו חטטין ד"מ:

ולא ילך כו'. שבת פרק י"ח ובפרק כ"ג ופסחים פרק י':

וירגיל עצמו כו'. ברכות ס"ב א' ופ"א דתמיד:

שהוא זריזות ונקיות. ר"ל אע"ג דזהו דוקא לדידהו כמ"ש המפרש בתמיד מ"מ אמרו שזהו זריזות:

סימן ג

סעיף א

סעי' א ועכשיו כו'. עט"ז:

סעיף ב

ב יהא צנוע. ברכות ח' ב' ושם ס"ב א' ב' ופ' בתרא דעירובין:

ולא יגלה. שם ס"ב א' ופ"א דתמיד:

ולא כו'. תמיד שם:

גם כו'. רש"י בברכות שם ד"ה ובית הכסא של כו' ודבריו צ"ע למה לא פי' כמ"ש בתמיד שם למימרא דלא כו':

ויסגור. שם ושם:

סעיף ג

ג בצרור כו'. לפתוח שבת פ"א א' פ"ב א':

סעיף ה

ס"ה במקום מגולה כו'. ירוש' שם ובלבד במקום שאין שם כותל:

יכוין כו'. כר"ע דרבה עביד כוותיה:

שיהיו. ירושלמי שם תני המטיל מים ה"ז הופך פניו לצד צפון המיסך את רגליו ה"ז הופך פניו לצד דרום ר' יוסי אומר מן הצופים ולפנים רע"א בכ"מ ובלבד שאין שם כותל תני המיסך את רגליו לא יתן פניו למזרח ואחוריו כלפי מערב אלא לצדדין ר"י אומר בשעת המקדש ר' יוסי אומר מן הצופים ולפנים כו' וכתב ב"י והפוסקים השמיטוהו

משום דכיון דבגמרא דידן סתמא קתני משמע דבכ"ע שרי וז"ש שיהיו כו' או כו' ועמ"א אבל העיקר דשם מיירי בגליל וירושלמי אזיל לשיטתו דאין חושש אלא במיסך מאחוריו כמ"ש בברייתא שאחריה ואחוריו למערב ושם איירי ביהודה ור"י ור"ע פליגי ולא ס"ל כלל האי ברייתא וכן שם בתוספתא דמגילה שכ' למטה המיסך את רגליו פניו כלפי העם המטיל כו' ט"ס וצ"ל כלפי הקודש ור' יוסי קאי אשניהם דת"ק הוא ת"ק דגמרא שלנו דאין אוסר אלא כלפי הקדש אלא דבתוספתא לא חש אלא על אחוריו וכן בירושלמי אמר לא יתן כו' ואחוריו כלפי מערב אבל בגמרא שלנו חושש גם לפניו מפני המילה טפחיים:

ולהטיל וכו'. כן מדייק ב"י מן הירושלמי שם תני המיסך את רגליו לא יתן פניו למזרח כו' מדקאמר המיסך כו'. וליתא דהא ברייתא דלעיל שם משמע דגם במטיל אסור וגם מה שמדייק מדברי הרמב"ם רס"ז המטיל כו' כגי' בב"י וש"ע ישב ופניו כלפי הקדש או יסלק כו'. ואין ראיה מנ"ל דלמזרח המקדש מיירי וגם אין הגירסא נכונה כמש"ש והעיקר דלצד מערב אסור שהשכינה במערב ולפנות הוא דאסור לשני הצדדים משום שני גילוייו:

סעיף ו

ו אם אשתו עמו. תוס' נלמד מענייננו ה"ל בנים זכרים כו':

סעיף ז

ז המטיל מים כו'. גירסא הנכונה כמ"ש בב"י וש"ע ולא כמ"ש הכ"מ והג"ה אלא דבמקום ופניו צ"ל ואחוריו וכ"ה בתוספתא דמגילה פ' בתרא המיסך את רגליו פניו כלפי הקדש המטיל מים אחוריו כלפי הקדש א"ר יוסי בד"א מן הצופים ולפנים אבל מן הצופים ולחוץ א"צ אבל דברי הרמב"ם צ"ע דר"י לשיטתו וכמ"ש בירושלמי הנ"ל ר' יוסי אומר כו' אבל ר"ע אוסר בכ"מ וכן שם במיסך את רגליו ר' יוסי אומר מן הצופים ולפנים רע"א בכ"מ וכן בגמרא שם ר"י מתיר שהיה ריי"א כו' תניא אידך כו' ור"י מתיר שהיה כו':

סעיף ח

ח כשנפנה. כרב אשי ובאחורי הגדר ע"כ ס"ל כעולא מדמשני הברייתא שניה ולא ס"ל דהקילו בטהרות ובברייתא ראשונה עדיין קשה וצ"ל ע"כ כעולא:

ובבקעה. כאיסי וכר"א דמפרש דבריו משא"כ ברישא. רי"ף ורא"ש ואתיא ברייתא ראשונה כשניהן:

סעיף יא

יא לא יקנח. שבת פ"א ב':

ולא בעשבים. שם פ"ב א':

ולא בצרור. ברכות נ"ה א' שבת פ"א א' ועבה"ג:
וכן נהגו. כמ"ש שם בס"פ י"ח כיון דדשו בי' כו' ד"מ:

סעיף יד

יד יזהר שלא יאחז כו'. דהלכה כר"א דאף חכמים הודו לו לבסוף ומדפריך שם אשמואל והתני' רא"א כו' ובברכות מ"ם א' אין מי רגלים כו' ובנדה ט"ז א' שלשה שנאתי כו' וע' תוס' דיומא ל' א' ד"ה מצוה:
אם לא כו'. **אא"כ כו' אפי' כו'**. ג' אוקימתות שם ולא פליגי מר אמר חדא כו' וכ"ה ברי"ף ורא"ש:

סעיף טז

טז לא הותר לנשוי כו'. וכ"כ הרמב"ם וכמ"ש במתני' שם כל היד המרבה כו' ומשמע אף בנשוי:

סימן ד

סעיף א

סעי' א ירחץ ידיו. לתפלה ברכות ט"ו א' וכן סידר בסוף סימן ב' ויבדוק עצמו כו'. ופירש בסי' ג' הלכותיו וכאן ירחץ ואח"כ הלכות ק"ש ותפלה:
ויברך כו'. שם סי' ב'. ובשביל תפלה:
וי"א. כשיטת הרשב"א בסימן קצ"א שכ' דנשתנה שחרית ממנחה וערבית מפני שנעשה כבריה חדשה כמ"ש במדרש על פסוק חדשים לבקרים כו' וצריכין להודות לו ולשרתו ותיקנו אלהי נשמה וזהו על הנשמה ואשר יצר על הגוף ולכן נוסחת כל הראשוני' אלהי נשמה תיכף אחר אשר יצר וכ"ה סדור הטור וש"ע בסי' ו' וברכת התורה אחר כל ברכות השחר קודם פ' התמיד וכן סדר הטור וש"ע סי' מ"ו מ"ז מ"ח אלא שהרב שינה הסדר בסוף סי' מ"ו וכ' ונהגו כו' והטעם מפני שמתחילין בבהכ"נ מאלהי נשמה ועמ"א סי' ו' ס"ק ח' ואין מברכין בביתו אלא ענט"י ואשר יצר כמ"ש הטור שם ופעמים קורין פסוקים ותחנונים קודם הליכתו לבהכ"נ וז"ש בסוף סי' מ"ו לא יקרא כו' אבל המנהג כו' ונהגו כו' ר"ל לצאת ידי ס' ראשונה והוא כסברא שניה בטור סי' ו' שא"צ לסמוך אשר יצר לאלהי נשמה אבל סברא ראשורה שם דצריך לסמוך כמ"ש הרא"ש בריש כלל ד':
מים הפסולים כו'. דלא גרע מצרור וקיס' וכל מידי דמנקי. שם:
מיהו כו'. ר"ל שיאמר על נקיות ידים כמ"ש בסעיף כ"ב אלא דרא"ה לא ס"ל הא דס' כ"ב כמש"ש דלא אתקין הברכה אלא על הנטילה ועמש"ש:

סעיף ד

ד אפי' כו'. רש"י שם באמה ופי הטבע' וכ' ב"י שהכריחו לרש"י מדלא מפרש גמ' ההיזק בהן כמו בעין אכו' ומזה למד ב"י לחסודה וגיגית וז"ש רש"י אחר יד מסמא כו' מעלה פוליפוס ול"נ כו' אבל קשה לאומרו מפני הפסד שכר תיקצץ. ומפני שמשרה רוח רעה ומזיק לבריות ניחא וכ"כ ב"ח וט"ז וגם דברי רש"י אין מוכרחין די"ל במקום דמותר כגון נשוי או מעטרה ולמטה וכן *לאמה פי' במקום הנקב דקודם נטילה מזיק לכל נקב שבגוף:

סעיף ו

ס"ו אין צריך כו'. דלא גרע מכל מידי דמנקי ומיהו לדעת הרא"ה בס"א י"ל גם כאן דלא מברך וכמ"ש בס"ז:

סעיף ז

ס"ז טוב להקפיד כו'. ממ"ש בפרק כ"ה נוטל אדם ידיו שחרית ומתנה עליהם כל היום מדקאמר שחרית משמע באותה נטילה שנוטל לתפלה בה מתנה אלמא נוטל כדין נטילה ובברכות שם ויטול ידיו כו' וכן אמרו שם כל הנפנה ונוטל ידיו ול"ק רוחץ כמ"ש רוחץ אדם פניו כו' ובכמה מקומות אלמא נטילה כדינה בעינן והטעם ככהן המקדש לשרת כצ"ל:

מיהו כו'. ר"ל בדיעבד אבל לכתחלה צריך להקפיד כנ"ל וכ"כ ב"י בשם רד"א וצריך כח גברא ובשם זוהר ח"א קפ"ד ב' וחד כלי מלעילא כו' אלא דדעת כל הפוסקי' דא"צ כנ"ל ס"א רק הרשב"א ומ"מ אין מעכב בדיעבד דלא גרע מצרור כו' כנ"ל וז"ש מיהו כו' ר"ל אע"ג דלכתחילה צריך כמ"ש זוהר ורד"א וכ"כ בש"ע טוב להקפיד אבל לדעת הרא"ה בס"א לא יברך ולכתחילה מעכב דהא דמערבא מי שאין לו מים וגם ור"ח דלייט בעידן צלותא וכ"ש לפי הגי' אבל לתפלה מהדר:

סעיף י

סעיף י נוטל כו'. שם קצ"ח ב' דבעי לי' לב"נ לנטלא ימינא בשמאלא אלא דבח"ב קנ"ד ב' אמר מאן דנטיל מיא בידא ימינא במנא קדמאה לארקא מיא בשמאלא כו' ופי' ב"י דר"ל ליתן הכלי מימין לשמאל:

סעיף יא

ס"יא לא יטול כו'. ח"א שם ושם וברכות נ"א א':

סעיף יב

ס"יב אם שכשך כו'. ז"ל הרשב"א שם וישכשך ידיו בתוך הכלי וש"ד בין בשחר בין בשעת אכילה מדאמרינן בכיור ממנו ולא בתוכו הא בעלמא אפי' בתוכו והוא כשיטת בה"ג בתו' דפ' כ"ה ק"ז א' ד"ה דלא וע' סי' קנ"ט ס"ח אבל הרד"א כ' דגם כאן בעי כח גברא וכנ"ל ס"ז בהג"ה ע"ש:

אבל לא כו'. דבפ"א נטמאו (הידים) [המים] ונעשו כשופכין ובעינן ג"פ וז"ש ואם שכשך כו' דבגמ' משמע דסגי בהכי דקאמרינן ומקפדת עד שירחוץ כו' אבל בזוהר שם קאמר דבעי עירוי מן הכלי:

סעיף יג

ס"יג אם היה כו' להתפלל. דהרא"ש ריש כלל ד' כ' טעם הנטילה דשחרית משום שבשינתו נוגע במקום המטונף דידי' עסקניות כמ"ש בפ"ב דסוכה וכמ"ש בברכות שם כל כו' דכתיב ארחץ בנקיון כו' אלמא משום נקיון הוא ולפ"ז כאן א"צ ולפי' הרשב"א לכאורה ג"כ א"צ דלא שייך בריה חדשה בניעור כמ"ש במדרש ב"ו נותן פקדון כו' אלא די"ל דלא פלוג רבנן כיון דתקנה קבועה היא לפי' הרשב"א:

ולהעביר כו'. דא"ח כ' השכים קודם אור היום י"א כשיאיר היום שצריך לחזור וליטול שבת מלך שורה כל הלילה עד היום על הידיה אבל בזוהר קפ"ד כ' בהדיא משום שינה דנשמתא נפקת כו' וכן שם קס"ט ב' וז"ש השכים כו'. ולהעביר אבל לתפלה ודאי א"צ ועמ"א:

סעיף טו

ס"טו ישן כו'. דלא"ח א"צ כנ"ל וכן בזוהר קס"ט ב' קפ"ד ב' משמע ג"כ דוקא בלילה אלא די"ל דל"ד ואורחא דמילתא נקט ועמ"ש בסי"ח והטעם משום שינה וכמ"ש שם ס"ז א' דיותר משתין נשמי טעים טעמא דמותא וכן משמע בגמרא דפ"ב דסוכה אסור לישן ביום כו' משום האי טעמא:

סעיף טז

סעי' טז דוד כו'. שם:

ובגמ' כו'. עמ"א ומ"ש מ"א והא דאמרינן דה"ל כנור כו'. עיין זוהר שם ר"ו ב' הא תנינן דדוד מלכא כו' א"ל בשעתא כו' אדהכי אמר כו':

סעיף יז

יז יש נוהגין כו'. כדי להתפלל בנקיות הפה שם וכמ"ש הרא"ש בפ"ג סל"ט בשם הירושלמי רי"א אפי' רוקק כדי שיהא פיהו נקי:

סעיף יח

סעי' יח במים. במרדכי מסתפק בזה וכ' שיש לעשות לחומרא משום ספק סכנתא כמ"ש בפ"א דחולין ובפ"ב דע"ז אמרו פירוקא לסכנתא:

הקם. שבת שם וזוהר שם ושם:

והיוצא מבהכ"ס. גמרא פ"ק דב"ק ופ"ד דסוכה מ"ו א' וזוהר שם יו"ד ב' ושם משמע דישן אפי' ביום צריך דקאמר אי הכי ביממא דלא נאים כו':

והנוטל צפרניו. פ' ע"פ:

והחולץ מנעליו. למדו מברכת כהנים וכדעת הרמב"ם שכ' הנטילה שם משום טומאת ידים וע' בב"י ס' קכ"ח ומ"ש בגמ' שנאמר שאו ידיכם כו' ר"ל שצריכין להיות נקיות בשעת הברכה:

וי"א אף כו'. כמו בשחרית משום רוח רעה כמ"ש בפ"ק דחגיגה ובפ"ד מיתות ודורש אל המתים זה הלן בבה"ק כדי כו' ועמ"א ומהרי"ל סכ"ג:

והמשמש מטתו. בפ"ב דסוכה שכח ושמש כו':

והנוגע בכנה והנוגע כו'. דלדעת הרא"ש להכי תקינו נטילה בשחרית וגם לתרומה בפ"א דשבת וכן כל הני דחשיב שהן מקום הטנופת ובכלל מ"ש ידים עסקניות הן וע' רש"י דנזיר נ"ט א' ד"ה א"ד וד"ה א"ל כו' וז"ש בסכ"א צריך כו':

ומי שעשה א' כו'. בברייתא דמעשה תורה של רבי ח' דברים כו' ויש שם ג' חלוקות וע' בכלבו ובר"ח:

סעיף כ

ס"כ פניו כו'. **או כו'**. שני פירושים ברש"י ע"ש:

סעיף כא

סעי' כא צריך ליזהר כו'. כנ"ל סי"ח וע' רש"י בשבת י"ד א' ד"ה עסקניות כו' ופי' הרשב"א דכ"ז נקרא מקום הטינופת וכמ"ש בסי"ח והנוגע כו' ומה"ט ג"כ במשמש מטתו כנ"ל וכמ"ש בסוכה כ"ו ב' ת"ר שכח כו' עד שיטול ידיו מפני כו':

סעיף כב

ס"כב ויברך כו'. כ"כ הרא"ש והוא כשיטת מרדכי וסמ"ג שכ' דאין מברכין ענט"י אלא כשנוטל מן הכלי וכמ"ש בס"ס קנ"ט ס"כ בהג"ה אבל הרשב"א והר"י כ' שם שמברך לעולם ענט"י שמחמת הנטילה שצונו עליה ובכלל מאתים מנה וכ"כ בש"ע שם:

אבל לא כו'. כמ"ש בשבת שם ומקפדת כו' וזוהר שם ושם:

סעיף כג

ס"כג לא תקנו כו'. כמ"ש בברכית ט"ו א' וה"מ לק"ש אבל לתפלה מהדר כו':
אבל ברכות כו'. דכולהו נתקנו קודם הנטילה כמש"ש ס"ב ואמרינן בחגיגה י"ח ב' הנוטל ידיו לפירות כו' והא דאמרי' בברכית מ"ג אורחין כו' התם כשאין ידו נקי וכמ"ש תוס' שם בחגיגה ולקמן סי' קנ"ח ס"ה בהג"ה וז"ש שם אלא א"כ כו' וההיא דברכות ס"ב דמסתמא ישן ערום ע' ברשב"א וכ"ש לשיטת הרא"ש שכתב דסתם ידים בשינה אינן נקיות וצ"ל ההיא דברכות הנ"ל שא"צ לברכות אלא נקיון וז"ש עד כו':

סימן ה

סעיף א

סעי' א יכוין כו'. ברכות מ"ז א' ולא יזרוק כו':
פי' קריאתו. ספ"ג דפסחים ורפ"ד דקדושין:
שהוא כו'. כמ"ש בברכות ז' ב' מיום שברא כו':
ויכוין כו'. טור והוציאו מדברי הר"י בס' היראה שכתב אצל פסוק ראשון שבק"ש ובכל א' מב' שמות האמורים בפסוק ראשון יאריך עד שיחשוב היה הוה ויהיה כו' ואח"כ כתב ובכל פעם בהזכירו שם המיוחד יחשוב בו פי' קריאתו שהוא אדון הכל אבל משמע שם שא"צ לחשוב אלא פי' קריאתו רק בק"ש ששם ב' השמות מורין על היה כו' וכן עיקר לפי עומק הדין כי בכל הולכין אחר הקריאה וא"צ להרהר כלל על הכתיבה אף שיש בהכתיבה סודות גדולות והם הלכה למשה מסיני וכן כאן הולכין אחר הקריאה בנקודתו וכן כשיבא וכל"ב לפניה האלף נחה וכלב בפתח משא"כ בכתיבה היה צ"ל בחירק וכן למה לפניה רפה וכן בג"ד כפ"ת אחר השם הוא תמיד בדגש וכן מונה במסורה אדני בם ג' מפקין רפויין והקריאה האלף בח"פ כי ניקוד השם לפי קריאתו כמו בכל הקריין שבתורה וכן לה' אדני למות תוצאות הלמ"ד בצרי והוא פשוט מאד ולכן כששני שמות סמוכין פעמים ניקודו בניקוד אלהים אבל השם בעצמו ניקודו נעלם כמו כל כתבין שבתורה וניקודו הוא סוד שם המפורש וגם אם בא לחשוב פי' כתיבתו אין פירושו כן אלא נמצא קיים וכמו שם אשתו חוה וכמ"ש הר"ש וש"מ:
שהיה כו'. כמ"ש ויקרא האדם כו' וע' רשב"ם פ' שמות ואלו י"ב אותיות בהתחלקם לאותיות שוות יהיה ג' שמות דמלך מלך ימלוך וכן ניקודיהן רק בלא וא"ו הפעולה והתחלפות סופן בתחילתן והן י' אותיות ועניין י' וי"ב ידוע למבין:

ובהזכירו כו'. כמ"ש בתרגום אונקלוס בני אלקים בני רברבייא וכן כל השופטים עד האלקים יבא כו' ובמעשה בראשית הכל בשם אלהים וז"ש ובעל הכחות כולם:

סימן ו

סעיף א

סעי' א שבריאת האדם כו'. כן פי' ב"י לדעת הטור שלא פי' על בחכמה שידוע הוא שבריאתו בחכמה נפלאה:

וי"מ כו' כדלקמן כו'. שרש"י פי' שם על ומפליא לעשות שהאדם כו' וזהו פליאה וחכמה אבל תוס' פי' על ומפליא לעשות כפרש"י וכמ"ש בריש ב"ר ר' תנחומא פ' כי גדול אתה ועושה נפלאות אר"ת הנוד הזה אם יהיה בו נקב כחוט של מחט רוחו יוצא והאדם הזה עשוי מחילים מחילים נקבים נקבים ואין יוצא רוחו ממנו ודורש על עושה נפלאות ועל בחכמה פירוש כמ"ש בתנחומא ויברך אלקים את האדם א"ר בון בחכמה שהתקין מזונותיו ואח"כ בראו וכמ"ש בסנהדרין ל"ח א' ד"ה כדי שיכנס כו' משל כו' שנאמר חכמת בנתה ביתה כו' וכל צרכי עולם כו':

חלולים. כ"ה גי' רי"ף ורא"ש דלא כגי' שלנו ורש"י וכ"כ הטור וכ' ב"י משום דחללים קאי אחלל עצמו ולא שייך ביה בריאה אבל חלולים קאי על אבר החלול וז"ש אברים רבים חלולי':

פי' נקבים רבים וגם כו'. ר"ל שלכך קאמר שני פ' נקבים ושני פ' חלולים להורות על ריבויים:

כגון כו' כמו כו'. רש"י שם:

שאם יסתם כו'. כן הוא גי' הרמב"ם אבל גי' שלנו ורש"י ורי"ף ורא"ש אם יפתח קודם:

כלומר כו'. ר"ל דגי' הרא"ש והטור אפי' שעה אחת וכ' הרד"א והכלבו בשם הרמ"מ דל"ג שהרי אדם יכול לסתום פיו הרבה שעות ולהתקיים והטור מקיימו דקאי על יציאת האדם מבטן אמו שאז אין יכול להתקיים כמ"ש בספ"ג דנדה שאלמלא כן כו' ועדיין קשה מאי שאם יפתח א' מהם הא אינו אלא בפה לבד וז"ש שבנקבים יש נקב א' כו' אלא די"ל למה אמר בתחלה נקבים להורות על רבויים כיון דלא קאי אלא על א' מהם אלא דאיידי שאם יפתח קאי על כל החלולים אמר ג"כ נקבים רבים וקאי על וברא וז"ש והאיברי' החלולים אם היה כו' וכ"ז לפי' הטור וע"ז הקשה ב"י דא"כ אחד מהם דיסתם אחד בלבד וא' דיפתח על כל אחד ועוד שאם יפתח קאי על יציאתו לאויר העולם ואינו לעשיית צרכיו ולכן כתב ועי"ל שגבול כו' ולא על יציאתו לאויר העולם וקאי על כל הנקבים

ואע"פ שאם יסתם הפה אינו מעשיית צרכיו מ"מ פי הטבעת והאמה הוא מעשיית צרכיו ממש אפי' שעה אחת וז"ש וכיון שבכלל כו' ומ"מ גם לפ"ז עדיין אם יפתח אינו מעשיית צרכיו אלא דחלולים חלולים הוא לעשיית צרכיו שהן כרס ומעים והוי מעין הברכה וז"ש ובכלל האיברים החלולים כו' ומפני שלא נחה דעתו בזה כ' ואפשר עוד כו' שגם יפתח הוא מעשיית צרכיו וכ"ז דחקם גי' אפי' שעה א' אבל בגי' שלנו ליתא וא"צ לכ"ז וגם שאם יפתח הוא מעשיית צרכיו שאם היה פתוח ולא היה כח המחזיק עד שיוצא מהנקבים א"א להתקיים וכן עיקר:

רופא חולי. כ"ה גי' הרי"ף:

על שם כו'. הרד"א:

מפני כו'. כפרש"י ותוס' כנ"ל:

ועוד יש לפרש שמפליא כו'. ר"ל ע"י המזון:

סעיף ב

סעי' ב יש נוהגין כו'. להוציא ע"ה כמ"ש הרא"ש:

ובני כו'. דלכתחלה יש לברך עובר לעשייתן מ"מ לא יאחר יותר מדאי:

ועכ"פ כו'. דכולם בקיאין בהם וחששא בעלמא הוא:

ומי שלומד כו'. דהפסק גדול הוא:

סעיף ג

סעי' ג ברכת כו'. כ"כ תוס' מ"ו א' ד"ה כל כו' דלא כהרא"ש ריש ד' שכתב מפני שסמוכ' לאשר יצר וסתר בטור דבריו דהא בגמרא אמרינן כד מיתער אומר כו' וכן כתבו תוס' בפסחים ק"ד ב' ד"ה כל כו':

סעיף ד

סעי' ד יש נוהגין כו'. עמ"א:

מפני כו' ואפי' כו'. כמ"ש בסוף פרק ג' דראש השנה:

סימן ז

סעיף א

סעי' א בין קטנים. שכ"כ צריך אדם לקטנים כמו לגדולים. רשב"א:

ולא כו' אף כו'. שלא תיקנו אלא בשחר משום שנעשה כבריה חדשה או בשעת אכילה וכ"מ מסידור הגמ' כד נפיק כו':

סעיף ב

סעי' ב הטיל מים ולא כו'. יומא ך"ט למ"ד:

אלא כו'. א"ח וכמ"ש בפ"ו דברכות סדר הסיבה כו':

או כו'. הגמ' ועפ"א דשבת:

סעיף ג

סעי' ג הטיל מים כו'. כמ"ש טעה ולא התפלל שחרית מתפלל כו' ועב"ח ומ"א שהשיגו ע"ז מבהמ"ז כמ"ש תוס' בפ' ע"פ:

סימן ח

סעיף א

סעי' א יתעטף. ר"ל דהעיטוף ג"כ מעומד כמ"ש בסמ"ק סי' צ"ב דתקיעה וציצית ילפינן מג"ש לכם לכם מעומר דכתיב בקמה ואמרינן אל תקרי בקמה כו' כמ"ש ברא"ש בסוף ע"פ וסימן עצ"ת ה' לעולם תעמוד:

ויברך. נראה ליתן טעם למה בקצת מצות אין מברכין. א' כל מצוה שאין בה מעשה כגון השמטת כספים. ב' שאינה תלויה כולה ביד עושה כגון צדקה שמא לא יקבלנו וכן משפט שמא לא יקבלו הבעלי דינים וכיוצא. ג' מצוה הבאה ע"י עבירה כגון השבת גזילה שלא צוונו לגזול כדי להשיב. וכן על מיתות ב"ד שה' חס על בריותיו ואינו חפץ כו' וכמ"ש אין מברכין על הפורעניות ומה"ט אין מברכין על מים אחרונים ומתנות כהונה דלאו איהו קיהיב דמשולחן גבוה קזכו ועל חלה וכיוצא מברכין על הפרשתה ובמה שכתבתי לעיל שמא לא יקבלו כולל מצות הרבה כגון כיבוד אב ואם דאם מחלו מחול ומיעקרא וכמ"ש בכתובות מ' ע"א היכא אמרינן כו' וכן מצוה הבאה בעבירה כמ"ש ברפ"ט דב"ק וע' באבודרהם ה' ברכות ובתשובת הרמב"ן סי' קפ"ט בשם ראב"ד וריי"פ:

מעומד. כ' בא"ח בשם הירושלמי כל הברכות מעומד ופי' הוא דבברכת המצות קאמר דא"א לפרש על ברכת הנהנין דהא אמרינן ישבו כ"א מברך לעצמו הסיבו כו' וכן דאמרינן כיצד סדר הסיבה כו' וכן בבהמ"ז וכהנה רבות. ועמ"א שהקשה ממתניתין דחלה האשה היושבת כו' והתם משום הברכה ועיי' רא"ש פ"ד דסוכה סי' ג' אבל הר"י לא כתב אלא עטיפתו מעומד וקודם לכן בעניין הברכה לא כ' מעומד וכן הטור ודברי מ"א שכתב שחלה אינה מצוה דבריו אין להם שחר והלא אסור לעשות עיסתו קבין ואמרינן בפ"ג דפסחים מאי דעתך לחומרא חומרא דאתי לידי קולא כו':

סעיף ב

סעי' ב סדר כו'. ע' תוס' דערכין ב' ב' ד"ה היודע כו' ושלא כדעת הגאונים שכ' המרדכי והטור בשמם כעטיפת ישמעאלים כמ"ש במ"ק ך"ד א' ואמרינן בברכות ס' ב' דמברכין להתעטף בציצית וליתא מדאמרינן גבי אבל ש"מ דבשאר מקומות א"צ ועיטוף לא כתיב בקרא אלא אשר תכסה בה כדרך ב"א שמתכסין כו' ולהתעטף היינו כסוי דדוקא שם דגלי קרא לא תעטה כו' וכל עטיפה שאינה כו' בע"ה. אלא כמ"ש התו' בשם ר"י ט"ע:

ועוסקין במלאכתם. ל"ד ולשון בע"ה שמתכסין בכסותן והולכין ועוסקין בעסקיהם:

ונכון כו'. לשון הטור ומכסה ראשו שלא יהא בגילוי הראש. והוא מדברי בע"ה וכ' ב"י ונראה דלאו בגילוי הראש לגמרי קאמר שאין זה מענין ציצית ועוד האיך הלך ע"כ לעשות צרכיו ושאר דברים אלא שאע"פ שראשו מכוסה דרך צנועים להטיל סודר או טלית על ראשם כו' ואפשר דה"ק שלא יהא בגילוי הראש מציצית כו' וז"ש ונכון כו'. אבל פירושו דחוק דזה לא מקרי גילוי הראש ומצינו בש"ס בכמה מקומות שדרכם בסודר לכסות הראש בקדושין ח' א' וברכות ס' ב' ופ' ע"פ ופט"ז דשבת ופ"ח דשבת ובפ"ג דמ"ק לא בכומתא וסודרא וכן בפ"ח דעירובין ולפי גי' הרי"ף שם בברכות ברכת ציצית אחר מלביש ערומים ולבסוף כי פריס סודרא אריש' כו' וגם מ"ש היאך הלך כו' מ' מדבריו שאיסור הוא מדינא לילך בגילוי הראש וליתא מדאמרי' בפט"ז דשבת תיתי לי כו' וכן בפ"ק דקדושין ר"ה ברי' דר"י לא כו' ושם כמה חציף האי גברא כו' שמא ממתא מחסיא כו' אלמא דמותר רק לפני ת"ח וכן במס' ד"א בההיא ב' תינוקת ושם בקדושין ברב המנונא אלא דשם בקדושין אפשר כפי' הב"י משום צניעות ועוד בנדרים למ"ד ב' וכן הא דסוף שבת כסי רישך הוא כפשטי' וכמ"ש בקדושין ל"א א' ר"ה ברי' דר"י לא הוה כו' וכמו לפני ת"ח ובפ"ג דמגילה פותח כו' ופי' במס' סופרים בראש מגולה וכן הא דקידושין ח' א' כפשטי' דאדם אחר א"צ כלל לסודר וכמ"ש בפ"ח דשבת ופ' ע"פ ובמ"ר גבי ק"ש והביאו ב"י בסי' ס"א לא הטרחתי עליכם כו' ומ"מ כוונת בע"ה וטור שיכסה ראשו בטלית כמ"ש וסדר עטיפתו כו' ודרך כו' ומחזיר כו' ומכסה כו' ומברך כו' אלא משום דעיטופו להתפלל אמר שיכסה ראשו וכמ"ש סי' צ"א ס"ג ועמ"א שם ס"ק ב' יע"ש ס"ה ואע"ג דכבר כ' הטור בסי' ב' מכסות הראש התם באקראי וממידות חסידות עד שיתעטף וכאן כתב מדינא ולאו מדינא כמ"ש דמדינא אפי' להתפלל ולכנס לב"ה הכל מותר וכמ"ש למטה אלא דכאן יש לכ"א להחמיר משא"כ בסי' ב' אינו אלא לצנועים וכמ"ש בקדושין ח' א' וגם סגי בכל דהו עד שיכסה ראשו וכאן בטלית או בסודר אבל בר"מ ח"ג קכ"ב ב' ובגין דאיהי כו' משום תפלה ובה"כ ולשאר העם שאין להם סודרין

וכ"מ בשבת קמ"ז א' בטלית המקופל' וערש"י שם וכמש"ל סי' ש"א סכ"ט דהיינו לאחר כו' וכן בפ' התכלת טלית שהקטן מתכסה כו' וע' זוהר ח"ג קכ"ב ב' וגם מ"ש במסכ' סופרים שי"א שאסור להוציא הזכרה בראש מגולה ג"כ מדת חסידות הוא דבגמ' דברכות ס' ב' לא משמע כן וכמש"ל סי' מ"ז ס"א וכן ממ"ר הנ"ל לא הטרחתי עליכם כו' כללא דמילתא אין איסור כלל בראש מגולה לעולם רק לפני הגדולים וכן בעת התפלה אז נכון הדבר מצד המוסר ושאר היום לקדושים שעומדים לפני ה' תמיד:

סעיף ג

סעי' ג טליתות כו'. אע"ג דנוסח הברכה הוא להתעטף לאו דווקא אלא לפי מנהגן ורחמנא אמר בגדיהם וכסותך וכל בגד וכסות במשמע ואמרי' טלית שהקטן מתכסה כו' ואע"פ שאין להגדול עטיפת הראש וכיסוי רוב גופו ואמרינן אשר תכסה לרבות כו' ולא אמרי' דקרא אתי דוקא שמתכסה כו':

וטוב להניח כו'. כי כן דרך העיטוף כמ"ש בע"ה והטור ודרך העטיפה כו':

ויעמוד כו'. ואח"כ כו' כי אין קפידא רק משום הברכה כי אין מחוייב להתעטף בבגד שחייב בציצית וכמש"ל סעי' י"ז ע"ש:

סעיף ד

סעי' ד מחזיר כו' מדרש אבכיר בפ' והמים להם חומה למים שאחריהם הזהרו כו' ועב"י ובילקוט וב"י בשם הג"מ בשם הירושלמי לא ס"ד כו' וע"ל ס"ס י"ז ובפסיקת' והובא בילקוט תהלים סי' תשכ"ג כל עצמותי כו' מאחורי ומלפני השלכתי ב' כנפות של טלית כשאני עומד בתפלה:

סעיף ה

סעי' ה מברך כו'. ברכות ס' ב' ובתוספתא וירושלמי פ' בתרא דברכות:

אם שנים כו'. משמע מדבריו דיותר נכון שיהא כ"א מברך לעצמו וליתא דדוקא א' מברך לכולם לכתחלה כמ"ש בפ"ח דברכות וכן לשון התוספתא עשרה כו' היו עושין מצוה אחת א' מברך לכולן יחיד כו' וכן בפ"ו דברכות לאחר המזון כו' וכן בברכת המוציא ובהמ"ז ושאר ברכות כמ"ש שם:

והאחרים כו'. לכתחלה אבל בדיעבד אפי' לא ענה יצא כמ"ש בפ"ג דסוכה וכמש"ל סי' ריי"ג ס"ב ושם משמע דלכתחילה יש לענות וכן בספ"ח דברכות:

סעיף ו

ו וי"א כו'. כיון שאין בו עיטוף וע"ל סי' ד' סכ"ב ובנדרים מ"ט ב' שעטני מעיל וער"ן ורא"ש שם וס' הראשונה ס"ל דאין קפידא דנוסח הברכה כך היא כמו לישב בסוכה

וערא"ש פ"ד דסוכה וכיוצא בו וקושית מהרי"א האיך מברכין הא בעינן עובר לעשייתן וד"מ דחק עצמו בזה איני מבין קושייתו וט"ס בדבריו וערא"ש פ"ק דפסחים:

סעיף ז

סעי' ז צריך להפריד כו'. כפרש"י וכ"כ כל הפוסקים דלא כבע"ה שכ' בתחלה להפריד תכלת לצד אחד וכ' ויפה לדקדק לעשות זכר לתכלת ולפ"ז א"צ להפרי' כל חוטי הציצית. בטוש"ע אמר זה מזה וכמ"ש הטור ונק' ציצית ע"ש חוטין הנפרדין כמ"ש ויקחני בציצית ראשי וע"כ צריך להפרידם כו' וכ"מ בגמ' דקא' אין ציצית כו' שנאמר כו' כי צוציתא דארמאי:

סעיף ח

סעי' ח יכוין כו'. עסי"א וכמ"ש בנדרים עשה לשם פעלם כו' ולא יהא מאותן שנ' עליהן ותהי יראתם כו':

סעיף ט

סעי' ט קודם כו'. אע"ג דאזלינן בתר חזקה כמ"ש בחולין י"ב מ"מ כיון דאפשר לברורי כמ"ש בפ"ק דפסחים חזקתו בדוק כו' למנ"מ כו' ובפ"ג די"ט לענין הבדיקה של בהמה ואע"ג דאזלינן בתר חזקה כמ"ש לענין הגבינות כמ"ש בי"ד סי' פ"א והיינו במיעוט המצוי כמ"ש בי"ד סי' א' וכ"ש כה"ג דרגיל לפסוק לא אזלינן כמ"ש מ"א אלא דראייתו ממקוה בסי' ר"א סס"ה אינו מוכרח דשם י"ל דהעמד טמא על חזקתו כמ"ש בר"ן שם אבל ראייתו מקדושין ע"ט ב' עתוס' שם בד"ה מי ור"י פי' כו' ואמרי' שם ע"כ ל"ק ר"נ כו' ור' יעקב ס"ל דלא הוי חזקה כיון דהחולי מצוי אף לרב דאל"כ ליפרך אדרבה העמד הגוף על חזקתו כמו שפריך שם א' וגם לר' נתן אלימא חזקת הגוף מממון וקי"ל כר' יעקב כמ"ש בח"מ סי' רנ"א ס"ב בהג"ה וכן קי"ל כרב שם:

סעיף י

סעי' י אם לובש כו'. מהא דברכות י"ד ב' וכמ"ש תוס' סד"ה ומנח כו' ומהא דספ"ג דמנחות ל"ו א' וכמ"ש תוס' שם ד"ה וכשיגיע כו' וז"ש ימשמש כו':

ויברך. עתו' דסוכה ל"ט א' שהביאו בשם הירושלמי דאף לאחר שנתעטף יכול לברך כיון דהמצוה נמשכת דדוקא בגמר אמרו ספ"ז דברכות לא יברך ואין כוונתם דלכתחלה יעש' כן דהא אמרי' בירושלמי פ' בתרא דברכות מצות מאימתי מברך עליהן ר' אחא אמר עובר לעשייתן ר"ה אמר בשעת עשייתן וקי"ל כרב אחא וכן בתפלין אמרי' בפ"ג דמנחות משעת הנחה כו' אלא במקו' דא"א בענין אחר כמ"ש בלולב וכן כאן ובלא"ה כה"ג אפי'

גמר המצוה כמ"ש בברכות שם כיון דלא חזי וכן בפ"ק דפסחי' ובירושל' לענין ברקים הביאו הרא"ש פ"ט דברכות: או כו' וא"צ כו'. כמ"ש בסי"ב:

סעיף יא

סעי' יא עיקר כו'. במ"ש וראית' כו' ובמנחות מ"ג ב' ראי' מביאה כו' ועתוס' דמנחות מ"ג ב' ד"ה חותם כו' ובשבת נ"א א' ד"ה במאי כו' אבל בדיעבד כו' שצריך להראות בחותם שהוא עבד וגם ממ"ש בסרבלי חתימי שהוא בגד העליון ועוד בתחתון לא היה ניכר אם מופסק ולא היה צריך לקבל:

סעיף יב

סעי' יב אם יש כו'. במנחות מ"ג א' ר"י רמא כו' כי משני כו' והקשה הרא"ש א"כ בלילה נמי יברך וכ' צ"ל דטלית של לילה לא הי' פושטו ביום ומכאן ראיה כו' וע"ש ל"ד א':

ואם לבשם כו'. בתוספתא פ' בתרא דברכות יחיד שהי' עושה עשר מצות מברך על כ"א ואחת הי' עושה מצוה א' כל היום אינו מברך אלא אחת הי' מפסיק ועוש' מפסיק ועושה מברך על כל א' וא' וכן בחנו' של בשם בפ"ח דברכות וברעמי' ירושלמי בטרודין ומופסקין והביאו הרא"ש שם ובשחיטה פ"ו דחולין שחט מאה כו' וכן בברכת הנהנין בירך על היין שלפני המזון והרבה כיוצא:

וה"ה כו'. כמ"ש בתלמידי דרב בפ' ע"פ ושם באמימר נמלך כו' ופריך מינה לשחיטה בפ"ו דחולין ובפ"ח דחולין מברך על כל כוס וכוס כו' ועסי"ג וסי"ד:

וכן אם פשט כו'. כ"כ בתה"ד בתחלה אבל במסקנא כ' דא"צ ע"ש ובמ"א וכ"מ מדברי כל הפוסקים שהביאו דברי מהר"ם שפשט טלית גדול והסיח בדברי' אחרים כדי לברך על טלית קטן ועב"י וע' מהרי"ל סי' יוד ובתוספתא הנ"ל הי' עושה מצוה אחת כל היום כו' אע"פ שנגמר מצו' הראשונה וכמ"ש בי"ד סי' רס"ה ס"ה וכן בשחיטה כנ"ל וע"ל סי' ל"ד ס"ב:

סעיף יג

סעי' יג הלובש כו'. כ"כ הרא"ש סוף ציצית ומפ' ב"י משום דהליכה הוי הפסק כמ"ש וליתא דמ"ש מפנה לפנה בטרקלין גדול כמ"ש בר"ס רע"ג וע"ל סי' ק"ד ס"ב וס"ג ועמ"א שם ס"ק ג' אלא משום שינוי מקום כמ"ש מ"א וגם זה ליתא כמש"ל סי' ריז"ז ס"א ודווקא כו' וכמ"ש הג"מ פ"ו מה' סוכה הל' י"ב וכ' ונ"ל שאם יצא כו' וכמ"ש בסי"ד ע"ש אבל דעת הרא"ש הוא משום דמפסיק בתפילין בשארי דברים וכ"ה בטור אם מפסיק כו' ע"כ כו':

בשיחה. דעתו דשיחה הוי הפסק וכדעת בה"ג וראב"ד ורא"ש בפ"ו דחולין בשם ר"ת בין שחיטה לשחיטה וכמש"ש דווקא בתקיעת שופר וקריאת הלל כיון דבאמצע המצוה כיון דלא סגי דלא גמיר אין השיחה הפסק משא"כ שם כיון דאי בעי לא שחיט איכא גמר מצוה והפסק וכ"מ ברי"ף סוף ר"ה שם בענין התקיעות וכ"כ בי"ד סי' רס"ה ס"ה אבל בתוס' דחולין שם נסתפקו בזה והרמב"ן במלחמות בפ' ע"פ כ' דוקא ששתי מצות שחובה נינהו כמו תפילין אז שיחה מפסקת בהן אבל כל שאין א' חובה לחבירו אין שיחה מפסקת בהן אלא דוקא דבר שחובה כמו אגדתא בין הכוסות וכסוי בין השחיטות בחולין שם משא"כ במה שאין חובה להן לכן בירך על היין לפני המזון פטר כו' וכן התפלל באמצע הסעודה בפ' ע"פ וכן במצוה א' כמו שואל ומשיב בקריאת שמע והלל ומגילה ע"ש וער"ן שם ובפ"ו דחולין ועי"ד סימן י"ט:

סעיף יד

סעי' יד אם פשט כו'. כמסקנא דפ"ד דסוכה בסוכה ותפילין וכן אמרו בפ"ד דמנחות לענין ציצית ברב יהודה דעבד כר' כו':

וי"א כו'. שמפרש ההיא דשם באין דעתו וכ"כ ב"י בסי' תרל"ט בשם המ"מ וכ"כ הג"מ בשם ראבי"ה בפ"ו דסוכה הלכה י"ב וכ"מ בתוספתא הנ"ל הי' עושה מצוה א' כל היום כו' וכמש"ל ר"ס ריז' וכבר נתב' שאין הפשיטה הפסק אלא דלכאורה ההיא דרבא בתפילין בסוכה שם מסייע לפסק הש"ע אבל כבר תירץ בד"מ דתפילין בהכ"ס שאני כיון שצריך לחלצן בע"כ הוי הפסק ועוד דשם מפסיק ממש ודוקא שמחזיר מיד וגם דעתו לחזור מיד כמ"ש בסי' רע"ג אבל העיקר כדעת הש"ע:

וי"א כו'. כ"כ אגור בשם מהר"ח אבל מהר"ח מיירי בסתם וכמ"ש בי"ד סי' י"ט ס"ז וע"ל סי' ר"ו ס"ה ובמ"א שם:

סעיף טו

סעי' טו אם נפלה כו'. כמ"ש בפ"ד דסוכה רבנן דר"א כל אימת דממשמשי כו' ופי' הרא"ש בשם תוס' וה"ר יונה וש"פ דבנשמטו ממקומן איירי:

והוא שנפלו כו'. למד ב"י ממש"ל סי' צ"ז ס"ד אבל בנ"י שלפנינו כ' אפי' נפלה מרוב הגוף ועט"ז:

סעיף טז

סעי' טז הלן כו'. כן למד הרא"ש מעובדא דר' יהודה במנחות דמשני כר' כו' עט"ז שהקשה עליו וכן ב"ח. ולי נראה דראייתו מהא דס"ד דס"ל כרבנן ולרבנן לעולם אינו מברך אלא אחת כמ"ש בסוכה כל שבעה אינו מברך אלא יום ראשון ואעפ"כ בצפרא מברך אי לאו

דס"ל דלילה זמן ציצית וכן בלולב אמר שם כיון דמפסקי לילות מימים מברך כל שבעה אף לרבנן ואף מאן דפליג אינו אלא משום שהוא מצות זקני' וה"ה לרבי אף בלא פשט דהא לרבנן הפשיטה אינה מעלה כלום:

וכן יעשה כו'. תוס' במנחות ל"ו א' ד"ה וכשיגיע כו' ע"ש:

סעיף יז

סעי' יז נתכסה כו'. ור"ל דוקא בנתכסה כמ"ש במנחות מ"א א' נהי דחייביה רחמנא כו':

ביטל כו'. אע"ג דאמרינן שם מ"ה א' שעובר בה' עשה מ"מ אינו אלא מצוה א' כמו שהאריך הרמב"ם בשורש תשיעי ע"ש:

סימן ט

סעיף א

סעי' א וי"א כו'. דרחבא ורב יהודה ורבא פליגי עליה דרב נחמן ורבא בתראה הוא ואי משום תנא דר"י הא אמר אביי האי תנא מפיק כו' ורבנן ג"כ פליגי עליה כמ"ש בפ"ק דיבמות ה' ע"א וס' הראשונה ס"ל כיון דבשבת כ"ו כ"ז שקיל וטרי אמוראי אליבא דתנא דר"י ורנב"י אמר לאתויי ציצית הלכה כוותיה:

סעיף ב

סעי' ב חוץ כו'. ע' תוס' דכתובות מ"ם א' ד"ה כגון כו' וע' תוס' יבמות ה' א' ד"ה דאפילו כו' ממ"ש במנחות מ"ם א' כיון דאפשר כו' וע' תוס' שם ד"ה כיון כו':

בזה"ז כו'. ע' מ"ר פ' שלח ועכשיו אין לנו אלא לבן כו':

וי"א כו'. וכ"כ הרא"ש בשם בע"ה דקי"ל כריב"נ שם ל"ח ב' אין לו תכלת מטיל לבן ר"ל צמר צבוע לבן דווקא והא דקאמר שם ל"ט ב' או צמר או פשתים ר"נ הוא דס"ל הכי כיון דמדרבנן הוא אבל לדידן דקי"ל דאורייתא פשתן לא פטר כלל ע"ש והסמ"ק כתב וז"ל וכלאים בציצית לגמרי אסור לדידן שאין לנו תכלת וטלית של פשתן פטור אפילו במינו וצמר ופשתים פוטרים בין במינם בין שלא במינם ושאר מינם במינם פוטרים ושלא במינם אינן פוטרי' בזה יש שני פירושים וצ"ע במס' מנחות מיהו נכון שלא לעשות שום ציצית מפשתן ואפילו בטלית של משי וז"ל המרדכי סי' תתק"נ ויהי אדם נזהר שלא יעשה שום ציצית מפשתן ובטלית של משי יעשה ציצית של משי וגרסינן בפ' התכלת צמר ופשתים פוטרים בין במינם כו' בזה יש שני פירושים וע"ש בתוס' ור"ל כמ"ש בהג"מ פ"ג הלכה ה' הנה מורי רבינו שיחיה א"ל הא דאמרינן צמר ופשתים פוטרים בין במינן בין שלא במינן היינו דוקא יחדיו ולפיכך נהגו לעשות לטליתות של משי ציצית של משי

אבל על הצביע' כו' ר"ל דז"ש במנחות מ"א ב' טלית אין פוטר בה אלא מינה וכמ"ש בתוס' שם ד"ה אין כו' ותימא כו' ועוד נראה כו' ומ"ש שם ומה דפי' בשיראים ל"ד כו'. ליתא לפ"ז דדווקא יחדיו וכאן לא מיירי בזה וגליון הוא וז"ש במרדכי וע"ש בתוס' אלא דאמרינן שם ל"ט ב' אימא או צמר כו' וז"ש הסמ"ק וצ"ע במס' מנחות אבל כבר כתב הרא"ש בשם בע"ה דלר"נ דס"ל מדרבנן משני הכי אבל לדידן דקי"ל דאורייתא כמ"ש בס"א בהג"ה מוקמינן כדקאמר מעיקרא וכמש"ל וז"ש דאין לעשות שום ציצית מפשתן ואפי' כו' דבטלית של פשתן אין לעשות כלל ובשל צמר אסור משום כלאים וכן בשאר מינים דא"א לעשות אלא שניהם יחד ולדידן אסור ה"ה דאין לעשות של צמר אלא בשל צמר ולא נקט פשתים אלא משום דאין לו מקום בשום טלית:

יש להסתפק כו'. עיין מגן אברהם:

סעיף ה

סעי' ה י"א כו'. מ"א ב' וכפירש"י שם וד"ה מיתבי וכ"כ הרמב"ם:

והאשכנזים כו'. כמ"ש ל"ח ב' מידי ציבעא כו'. וראב"ד מתרץ בהשגות דלא פריך אלא לענין הקדמה וע' תוס' שם ד"ה מידי כו' ושם מ"א ב' ד"ה אין כו':

סעיף ו

ס"ו י"א כו'. כפי' תוס' מ"ם א' ד"ה סדין דלהכי קאמר פוטרין דאפילו ממינו פטור ולהכי קאמר סדין ול"ק כלאים בציצת ובספרי כסותך פרט לסדין וז"ש מלאכא לרב קטינא סדינא כו' וז"ש בשבת כ"ה ב' והיו תלמידיו כו' וע' תוס' שם וכן עיקר:

ואע"פ כו'. שהרבה פוסקים חולקין וס"ל כפירש"י בתכלת דווקא:

ועושה כו'. כשיטתו בס"א:

ומיהו כו'. ואין לחוש בכה"ג לסברת וי"א דס"ב:

סימן י

סעיף א

סעי' א יש לה כו'. דלא כר' שמחה דפטר כי הך ברייתא דפטר בפ"ב דזבחים וכפי מ"ש במנחות ל"ז ב' בעלת חמש איכא בינייהו ר"ל דלרבנן פטורה ולר"י חייבת ואיפסיק שם כרבנן ושם האי מאן דבצריה לגלימי' כו' ר"ל שעשה להטיל בה ציצית לא עבד ולא כלום דפטורה היא מ"ט שוייה בעלת חמש כו' וע' הג"מ פ"ג. ואע"ג דבספרי תניא ד' כנפות יצאו בעלי שלש ובעלי חמש ובעלי שש ובעלי שבע ובעלי שמנה וכן בזבחים י"ח ב' פי' הרא"ש היינו שאין להטיל בכל כנפיה רק בד' ובעלת ג' פטורה כיון דאין בה ד' וכן

הסוגיא דספ"ג דמנחות ל"ז ב' דחייבת וכפירש"י שם האי מאן דבצריה כו' ולא כפי' הנ"ל וסוגיא דשם מ"ג ב' דכולהו ס"ל דלא כברייתא דפטורה:

ועושה כו'. כת"ק שם ל"ז ב' כמש"ש דלית הלכתא כוותיה:

המרוחקות כו'. רמב"ם וכן מוכח שם דקאמר האי מאן דבצריה כו' ולא כלום ומדקאמר בהאי לישנא ול"ק דלא פטרה משמע שאינו מעלה ולא מוריד ואם איתא הרי עשה מיה' שיכול לעשות ציצית באלו ולא בשאר:

סעיף ו

סעי' ו אין כו'. כר"ש דהלכה כותיה ממש"ש רבה בר"ה כו' ומפרש מ"ש לאו היינו כנף כו' אפי' בעודה כפולה מדשדייה ולא כפלה וכן מדקאמר מי סברת כו' ולא ה"ל לכפול:

אבל צריך כו'. כן פי' ב"י אבל ד"מ חלק עליו דלשון פוטר לא משמע כן:

ואפילו. כן מפרש הרמב"ם מש"ש דנקיט בסיכי:

וי"א כו'. כת"ק:

וטוב כו'. זהו לפי ס' שכ' דלהרמב"ם אין מטילין ציצית כלל ועמ"א:

הטיל. לשון הרמב"ם וכפי' מש"ש השתא בבל תוסיף כו' פריך על דברי ר"ז בלשון בתמיה דודאי איפסלו שתיהן משום בל תוסיף כ"ש דהוי מעשה לפסולה ור"פ משני ממאי כו' ולכך כשר באחרונות:

ויש כו'. כפירש"י שם וכרבא דלא כר"פ דקושיא בעלמא הוא:

וקודם שחתך כו'. ממ"ש ומי אמרינן תעשה כו' אלמא דקודם לכן הוא בפסול וכן בדברי רבא ור"ז:

הראשונות. כתב כו לפי מה דמסיק בב"י מדברי הרא"ש דדוקא חתך הראשונות. ואינו מוכרח דעיקר הרביתא הוא שאינו חולמ"ה וע"ז קאי קושיית הגמ' ודברי רבא ור"ז אבל בחתך אחרונות אצ"ל וכן בדברי רמזים ורי"ו וכ"כ מ"א:

סעיף ז

סעי' ז מלבושים כו'. בספרי זוטא אשר תכסה בה פרט לחלוקים ופירש ר"י שעשאו סתום למעלה כמין חלוק הג"מ:

אם רובו כו'. כמ"ש בגמ' מ"ם ב' דבתר עיקר בגד אזלינן:

סעיף ח

סעי' ח משום מראית העין. כמ"ש תוס' שם ובפ' כ"ה לענין טלית שאולה אחר שלשים:

סעיף ט

סעי' ט הכנפים כו'. בספרי כסותך פרט לתיכא לתיכלתא לתיפלטתין לתקרקין לבורסין לבורדסין לפי שאינן מרובעי':

סעיף י

סעי' י מצנפת כו'. בספרי בה פרט למעופרת שאין מתכסה בה ראשו ורובו:
כיון כו'. כמ"ש מוכרי כסות כו' אלמא כיון דאין עשוי להגין מפני החמה לא קרינן ביה תלבש ה"נ לא קרינן כיסוי הגוף:

סעיף יא

סעי' יא סודר כו'. שאין עיקר' ללבישה אלא לתשמיש ומטעם הנ"ל בסי' שקדם:

סעיף יב

סעי' יב מלבושים כו'. עיין מ"א:

סימן יא

סעיף א

סעי' א החוטין כו'. **ואם כו'**. כשמואל וכרשב"ג דסוגיא דגיטין נ"ד כוותייהו וכן סוגיא דסוכה ט' ט' וכן שם מסקינן דבעינן צביעה לשמה וכן ס"ל לרבא בסנהדרין מ"ח כוותייהו לפי' תוס' שם ושם:
ויש מחמירין כו'. **והמנהג כו'**. כיון דלא אמרו אלא טויה אבל היש מחמירין ס"ל כיון דס"ל לשמואל כל העשיות יהיו לשמה כמ"ש בסוכה שם ה"ה לניפוץ אלא דקאמר טויה משום לאפוקי דרב:
שיאמר כו'. אע"ג דבהפרשת תרומה סגי במחשבה כמ"ש בקדושין מ"א ב' וש"מ וכן שליחות יד אע"ג דכתיב על כל דבר פשע וע' תוס' דב"מ מ"ג ב' ד"ה החושב דלא כ"כ וכן רש"י שם בד"ה החושב כו' וע' תוס' דפסחים ס"ג א' ד"ה ר"מ כו' מ"מ בפיגול מצינו אע"ג דכתיב לא יחשב ובעינן דבור וע' בגיטין נ"ד ב' הרא"ש בה' ס"ת בשם ר' ברוך וכמש"ל סי' ל"ב סי"ט ובי"ד ס"ס רע"א ור"ס רע"ד:
בתחלת כו'. עמ"ש בס"ב ועיין תוס' דזבחים ב' ב' ד"ה הא כו' וכמ"ש בגת' שם כל העושה כו' ואע"ג דלמסקנא א"צ לזה מ"מ הכי קי"ל כמ"ש בשבת צ"א א' ולכן דוקא בתחלה דספוקי מספקא לן אי אמרינן הוכיח סופו כו' בסוף פ"ב דחולין:
שהוא כו'. דסתם טוויית חוטין לאו לשם ציצית וז"ש או שיאמר כו' דאז סתמא לשם ציצית וע' גמ' דזבחים שם ובמרדכי שם:

סעי' ו להרמב"ם פסול. כמ"ש בגיטין כ"ג א' אלא מעתה כו':
ולהרא"ש כשר. כמ"ש בע"ג כ"ז א' אע"ג דלרב יהודה בעינן מילה לשמה אפ"ה כשרה בנכרי ואזלי הרמב"ם והרא"ש לשיטתן כמש"ל בס"ה וע' סי"ד ס"ב וכ' הרא"ש בה' ס"ת והטעם דל"ד לגט דשם בעינן כל התורף לשמה וע' תוס' דגיטין ה' ב' ד"ה אפי' כו' משא"כ במילה וס"ת וציצית וכיוצא שא"צ אלא בתחילה כיון דרגע הוא עושה אדעתא דישראל אבל תוס' בגיטין שם וע"ז שם וזבחים שם תירצו דמילה סתמא לשמה משא"כ גט כמ"ש בזבחים שם וה"ה לס"ת מדאמר בהנזקין כתב שלא לשמן ועוד דאמרינן שם מ"ה ב' ורשב"ג עיבוד לשמן כו' וע' תוס' דע"ז שם וה"ה לציצית כנ"ל וכ"כ במרדכי ה' ציצית סי' תתקמ"ט ובהג"ה שם בשם אז"ק:
ונוהגין כו'. כ"כ ב"י דלדעת הרא"ש צריך ג"כ שיסייע כמ"ש שם וכ' הר"ר ברוך דאם הגוי מעבדן וישראל עע"ג וסייעו מסייע זה יש בו ממש דנכרי אדעתא דישראל עביד כו' וכמש"ל סי' ל"ב ס"ט אבל ממסקנת הרא"ש שם ומדברי בע"ה שם משמע דא"צ וכ"מ מדברי הר"ר ברוך עצמו דתלאינהו במה שאדעתא דישראל עביד וכ"כ ב"ח וש"ך בי"ד סי' רע"א דל"ק מסייעו אלא עצהי"ט דמסייע אין בו ממש וז"ש מסייע זה יש בו ממש כו' ר"ל העיקר משום דישראל עע"ג וכ"כ מ"א בסי' ל"ב ס"ט אבל לדעת הרמב"ם ותוס' לא מהני כ"ז:
וצריכין שזירה. עירובין צ"ו ב' וספרי פ' שלח ועשו להם ציצית שומע אני עושה כמות שהוא ת"ל על ציצית הכנף פתיל תכלת בטווי ושזור אין לי אלא פתיל תכלת טווי ושזור לבן מנין הרי אתה דן הואיל ואמרה תורה תן תכלת ותן לבן מה תכלת טווי ושזור אף לבן טווי ושזור ודלא כהרמב"ם וע' תוס' יבמות ב' ד"ה ואמר כו' וע' תוס' דנדה ס"א ב' בד"ה שוע כו' ומש"ה אצטריך כו':
וכשיהיו כו'. כמ"ש בסוכה עשיה לשמה דמטויה ואילך ודאי בעינן לשמואל לשמה:

סעיף ג

סעי' ג אם כו'. דה"ל כגרדומין:

סעיף ד

סעי' ד אורך כו'. כפי' הרמב"ם דע"כ אציצית קאמר וכפירש"י בבכורות ל"ט ב' בפי' הראשון:
השמונה. כ"מ בגמ' שם דקאמר משולשת וכ"ש לפר"ת דקאי אגדיל:
גודלים. שם ובכורות שם:

וי"א כו'. כפי' תוס' שם ושם דאגדיל קאי וז"ש משולשת לשון גדיל והוא שליש הציצית כמ"ש ל"ט א' וכ"ה בספרי אגדיל והביאו תוס' שם ע"ש ולרש"י ו' גודלין וע' תוס' שם ובבכורות ל"ט ב' ד"ה כמה כו':

ואם עשאו כו'. **ולא כו'**. כיון שאינו עשוי בפיסול וכמ"ש ל"ט ב' מיתבי כו' אימא כיון כו':

אחד כו'. שם א' חוט של כרך כו':

ושיעור כו'. כמ"ש רש"י בבכורות שם ד ה משולשת תלויה כו' וכ"ש לפיר"ת:

סעיף ה

סעי' ה אין עושין כו'. רמב"ם וכן פי' הגאונים וכמ"ש הרז"ה בשמם בפ"ק דסוכה וכ' ובזה ניחא הגי' בסוכה שם אלמא בעינן טויה לשמה ומשמואל פריך ולכן כתבו הגאונים דהלכה כשמואל דסוגיא דגמרא שם כוותיה ואוקמינן למתניתין וקראי אליביה ובזה ניחא מ"ש במנחות מ"ב ב' מינין לציצית כו' אע"ג דגוי אדעתא דנפשיה עביד ואפי' ישראל עע"ג כמ"ש בפ"ב דגיטין: מלחמות שם וכשיטת הרמב"ם ואזיל הרמב"ם לשיטתו אבל הרא"ש דפי' כאן כפירש"י דגם לרב בעינן עשייה לשמה לכן מכשיר בישראל עע"ג וע' סי"ד ס"ב וכ' עוד וז"ש בסוכה שם ועשו להם משלהם ואלו לרב קרא לועשו להם אחרים:

והטעם כו'. ב"י אבל הרז"ה כ' הטעם שהם פסולין אליבא דרב משום דבעינן מין כנף ואין ג' מינין הללו ראוין לעשות מהן בגד שהם פסולת הצמר ואין בגד נעשה מכמותן:

סעיף ו

סעי' ו ודיוקא כו'. בירושלמי והביאו מ"מ הדא דתימא בשגזל לולב ושופר כו' וכמש"ל ס"ס תנ"ד ור"ס תרמ"ט:

מיהו כו'. כ' נ"י משום מצוה הבאה בעבירה אבל בפ"ג דסוכה משמע דליכא מצוה הבאה בעבירה כה"ג אף לכתחלה כמ"ש בהנהו אוונכרי וליקניהו בשינוי השם כו' אלמא אף לכתחילה מותר וכמ"ש תוס' שם אלא דמשום ברכה אסור לכתחילה כמש"ל ולעניין ברכה וכמ"ש לעניין תרומ' באלם וערום ואינו שומע ומ"מ קשה קושיא הנ"ל וכן מצאתי למ"א בסי' תרמ"ט שהניח בצ"ע ונראה דשם כיון דחששא בעלמא לעניין זה שיקרא מנאץ וכבר קני לה לא חיישינן וכמ"ש במ"א שם ס"ק ה' משא"כ בודאי וכן לצאת במצוה חיישינן אף לספק משא"כ בברכה בגזולה דאסמכתא בעלמא ובמכ"ש שכבר קנה אף לצאת י"ח המצוה:

סעיף ז

סעי' ז חוטים כו' דלא כו'. כמ"ש בב"ב קל"ז א' ב' אלא הכא אי מיפק כו' וע' א"ה סי' כ"ח סי"ט אבל בלא"ה לא נפיק בשאולים מהאי קרא דלהם וכמש"ש כ"ז ב' וכמ"ש בלולב וכמש"ש תניא ר"א אומר כו' ורבנן האי לך כו' אבל שאולה כו' דוקא משום דכתיב כל האזרח וכן דרשינן כסותך למעוטי שאולה כמ"ש בחולין קל"ו:

סעיף ח

סעי' ח המשתחוה כו'. בעיא דר"ל ולא אפשיטה וכמ"ש שם תכלת דמאי כו' ולדעת ר"ת ברפ"ג דסוכה וכמש"ל סי' חקפ"ו פסול בדיעבד אבל לדעת ר"י תי' ראשון שבתוס' אינו פסול אלא לכתחילה וע' סי' תרמ"ט ס"ג:

המשתחוה לפשתן כו'. שם בעיא דרמי ב"ח וסובר דמש"ש הכי השתא אפשיטא הבעיא וכמ"ש בפ"ג מה' איסורי מזבח ובפ"ד שם כ' בבעיא דתכלת לכהנים דלא אפשיטא אע"ג דגמרא אמרו היינו בעיא דרמי ב"ח וכמו שחילק כאן בין צמר לפשתן ול"ק היינו בעיא דרמי ב"ח אלא בעיא דמשתחוה להר כו' כ"מ ולכן בציצית קאמר היינו בעיא דר"ל דלא כתוס' שם ד"ה היינו וכ"כ מ"א:

סעיף ט

סעיף ט היינו גודלין. גמ' שם:

משום שנאמר כו'. שם במימרא דרב:

ואם היה כו'. סמ"ג ור"ל דמקשר גודל עד ג' אצבעות נקרא כנף ולמעלה אין כנף אלא בגד ולמטה נקרא קרן ונאמר על כנפי ר"ל בכנף עצמו ב"י:

ומודדין כו'. דל"ת דזוית הבגד נקרא קרן וא"כ הרחקה מן הקרן שאמרו שם מזוית אלא סוף הבגד נקרא קרן כלל ב"י:

סעיף י

סעי' י ונוהגין כו'. ר"ל שלפעמים יטילו הציצית אחר כך:

וכן עושין כו'. ובסמ"ק ומרדכי כ' עוד טעם אחר ועמ"א ס"ק י"ז:

סעיף יא

י"א כו'. ממ"ש כמאן אזלא הא דא"ר ציצית צריכה כו' והיינו לאורך הטלית כמ"ש רש"י שם ולקמן בסט"ו י"א שצריך כו' ועוד מדקאמר על הגדיל אבל חוץ לגדיל כשר בכ"מ וגדיל הוא מפרש כלשון ב' ברש"י וכמ"ש בסי"א ואמר אין לו שיעור ר"ל למטה אבל למעל' ודאי אין חילוק ב"י:

וי"א שדין כו'. ממ"ש הטיל על הקרן או על הגדיל אלמא כי הדדי נינהו וכי היכי דבגדיל אין חילוק דשם הטעם משום דאינו מן הבגד ה"נ בקרן ועסי"א:

סעי' יא אם הגדיל הוא כו'. בא לתרץ קושיא הנ"ל דקיי"ל דאפי' הוא ורחב יותר מקשר גודל:

אורייל"ו. פי' השני שברש"י:

ואם הטיל כו'. כראב"י דרב ס"ל כוותיה וז"ש דעל כנפי כו' ממימרא דרב וכן ר' יוחנן:

אבל כו' טוב. סוף ב"ק אר"י הכל עולה כו' ויצחק כו':

סעיף יב

סעי' יב מנין כו'. שם מר בריה דרבינא כו' וע' רש"י ד"ה כדידן וכמ"ש בספרי ובש"א מד' חוטין של תכלת וד' חוטין של לבן והיינו אחר שכפלו תוס' מ"א ב' ד"ה ב"ש וקי"ל כב"ש כמ"ש בגמרא שם ואע"ג דל"ל תכלת מטיל לבן במקים תכלת כמש"ש ל"ח ב' אין לי תכלת כו' וכ"מ שם מ"א ב' ל"ק כאן כו' וכמ"ש רש"י ותוס' שם במתניתין ר"פ ל"ח א' וכ"מ בגמרא שם מ"ם א' דפריך ולא יהא אלא לבן כו':

ואם כו'. רשב"א וכמ"ש בסנהדרין פ"ט א' ואי ס"ל דקשר כו' וע' תוס' שם ד"ה קשר וכ"מ במנחות מ"ם ב' ומי אמרינן תעשה כו' ובעל העיטור כתב דלכתחילה יוסיף כמו שירצה ולמד ממש"ש מ"ב רב ירמיה מדפתי רמא תמניא כו' וכן שם מ"א ב' ל"ק כאן בטלית כו' וכן בספרי והביאו התוס' שם כמה גדיל לעשית אין פחות משלשה כדברי ב"ה בש"א מארבע כו' וכן פי' בע"ה משש"ש מ"ב אין לו שיעור למעלה בין באורך בין במנין י"ל דגם קושיית הגמרא למימרא כו' קאי על שניהם אבל לתוס' דחקו ההיא דסנהדרין וכ' דמשמנה עד ט"ז יכול להוסיף דכ"ז במשמעות גדילים או מכ"א לבד או משניהם יחד אבל יותר גרוע ועומד אבל הרשב"א ס"ל דלעולם פוסל והני אמוראי דשם מ"ב א' פליגי אהדדי וע' תוס' ר"פ ד"ה התכלת כו' אבל להלכה נראה כדעת בעל העיטור דמכשיר וסברתו נכונה ועיקר דכי פסלינן בסנהדרין שם דוקא בשהוסיף מין אחר ודומיא דלולב שם דבאותו המין מכשרינן אפי' לכתחילה להוסיף כמה שרוצה:

יחתוך כו'. שם מ"ב א"ר אחא בר יעקב כו' אלמא לכולם צריך לכופל' ועבדינן כמר בריה דרבינא וע' תוס' ר"פ סד"ה התכלת ומה שאנו כופלים כו' ואמר יחתוך דלכתחילה יחתכם קודם שיתחבם דסי"ג דיעבד דוקא וכמ"ש בסוכה י"א א' הטיל כו' כשרין דיעבד דוקא ודלא כמ"ש ב"י דעצה טובה וכ"מ מלשון רי"ו וכ"כ מהרי"א:

סעיף יג

סעי' יג שמונה. כן פי' תוס' מ"ש ופותלהו כו':

שאם כו'. בסוכה שם והא תני שמואל כו' וכ' סמ"ג ומרדכי שאם לא יחתכם עד אחר קשירה וכריכה נמצא שהציצית נעשה מאליו ופסול משום תולמ"ה וטעמו משום דאמרינן ל"ט ב' ורב סבר כו' דס"ל דתרווייהו בעינן לעיכובא וכמ"ש שם א' תכלת שכרך רובה כשרה ואפילו לא כו' הא לא"ה פסולה וקי"ל כרב וכ"ה בספרי והביאו תוס' שם ב' ד"ה או כו' וכ"כ המרדכי בס"ס תתק"מ ואמרינן שם דקשר העליון דאורייתא ופירש"י קשר שאחר הגדיל וכ"כ נ"י שם ואפי' לא כרך כו' ומיהו בשעשה קשר אחר החוליא כדינו דחוליא בלא קשר אינו מתקיים ואין כאן גדיל וקשר העליון דאורייתא והוא שבסוף הגדיל כפירש"י כו' ולפיכך מ"ש סמ"ג שאם כרך כו' היינו בכה"ג כיון שבכך מתכשר ורש"י בסוכה שם ד"ה תלאן שכ' עד שעשה כל הגדילים וקשריהם ל"ד כולן אלא לרבותא דרב. ב"י. וטעמם שמכשירין כ"ז שאין מתכשר בעשייתן דע"כ ל"פ שמואל שם עלה דרב אלא משום דס"ל דקציצתן לאו מעשה אבל כל שנעשה מעשה להכשיר ודאי נקרא מעשה וע"ש ט"ו א' בשלמא ב"ה כו' אי כו':

סעיף יד

סעי' יד יקח ד' חוטים כו'. הרא"ש ומרדכי דבהכי מתקיימין כל החוטים יותר דלא כר"ת ור"י שהי' עושין הקשרים מחוט של כרך וכן הוכיח שם בתוס' ל"ח ב' בד"ה כדי כו':

ויקשור. לחוש לפי' הב' שכ' תוס' בשם רש"י ל"ט א' ד"ה קשר:

ב"פ. דקשר אחד אינו קשר של קיימא ואינו קשר. מרדכי וע' סי' שי"ו:

חוט הארוך. שם חוט של כרך כו':

וקושר כו'. ל"ח ב' ש"מ צריך כו' ואע"ג דדחי ליה דיחויא הוא ולא דחינן מילתא דרבה משום זה וזמ"ש דילמא כו' וכמ"ש המפרשים:

וכן יעשה כו'. שם ל"ט א' תנא הפוחת כו' תנא כשהוא כו' וכ' תוס' שם ד"ה לא דעל כל ב' חוליות א' של לבן וא' של תכלת היה קשר אחד ובסופו קשר א' והוי ה' קשרים ובע"ה כ' דעל כל חוליא היה קשר אלא דאנו עושין הקשרי' של לבן לבד:

אין שיעור כו'. דוקא בתכלת אמרו הפוחת כו' ושיעור של חוליא שם אבל בלבן אין לדקדק במנין החוליות דמניינם נגד הרקיעין כמש"ש לפי שתכלת דומה לרקיע משא"כ בלבן תוס' שם וש"פ ומ"מ עושין לזכר כמו בתכלת תוס' ורמב"ם:

רק כו'. לשון הרמב"ם יתכוון להיות הכרוך שליש והענף ב' שלישים וכאן כ' ע"פ פי' תוס' בס"ד והוא מדברי הרא"ש והטור:

והקשרים. שהן ממנין הגדיל מרדכי בשם ר"י סי' תתק"מ והרא"ש:

ואם האריך כו'. מדברי הרמב"ם הנ"ל וכמ"ש בגמ' ונויי תכלת כו':

נוהגים כו'. בתוס' שם כ' וי"מ הפוחת כו' קאי אמנין הכריכות ע"כ בראשונה ז' ומוסיפין והולכין שנים שנים עד שהאחרונה י"ג אבל האחרונים כתבו שבין הכל ל"ט כמנין השם די"מ הפוחת כו' קאי על מניין החוליות:

סעיף טו

סעי' טו נהגו כו'. ע"ל ס"ג ולכתחילה בעינן שלמים:

י"א כו'. שכן פי' הא דאמרינן שם מ"ב א' שתהא נוטפת כו':

י"א כו'. דכתיב הכנף מין כנף:

ויש כו'. דהא קי"ל היא של בגד וכנפיה כו' דבתר עיקר בגד אזלינן ואף למ"ד בתר כנף אזלינן בתר עיקר כנף ואין עושין אלא לחזק ובחליצה במחופה עור כשר דהוא עיקר נעל ואין חוששין להפסק וכן בטלית כפולה שחייבת לרבנן ואע"ג שכנף א' מפסיק את חבירו עב"י:

סימן יב

סעיף א

סעי' א אם נפסקו כו'. כפי' הרא"ש דמ"ש אי אגרדום כו' היינו שנפסק חוט א' לגמרי דלרבי דמצוה א' הן מועיל השלם לחבירו אבל לרבנן דאין מעכבין בין יש לו בין אין לו לעולם צריך ד' חוטין אם נפסק א' מעיקרו ור"ל דלר' אין מנין החוטין מעכב אלא שיהיה תכלת ולבן אבל לרבנן אין תכלת מעכב רק שיהיו ד' חוטין אבל אם נפסקו כל ארבעתן נשאר כ"ע כשר לד"ה ולא מייתי הא דבני ר"ח אלא דלא בעינן סופן כתחילתן וכ"כ תוס' בד"ה אלא לתי' בתרא:

כל החוטין. שם בעיא דלא אפשיטא ולחומרא:

הפסוקים. כ"ה במרדכי. ב"י:

ואם לא כו' אפי'. כן פי' ב"י מש"ש אם נפסק חוט כו':

ולר"ת כו'. תוס' הנ"ל כפי' דאי איגרדום תכלת כו' אפי' נשאר כדי עניבה וכשיטתם דנותן ד' חוטין תכלת וד' לבן וע"ש ל"ח א' ד"ה התכלת כו' ומ' א' בד"ה בש"א ארבע טעמא כו' וכ"ד רש"י וע"ש בד"ה מתיבי טלית אין כו' וכ"ה בספרי פ' תצא מכמה גדיל כו' ובש"א ד' של תכלת וד' של צמר כו' והלכה כב"ש וכ"פ בגמ' שם כב"ש אבל דעת הראב"ד ששני חוטין בלבד של תכלת וששה של לבן והרמב"ם כ' דחוט א' לבד של תכלת וז' של לבן. וטעמם ממ"ש בספרי ועשו להם ציצית שומע אני יעשה אותן אחד בפ"ע ת"ל גדיל מכמה גדיל אין פחות משלשה דברי ב"ה ובש"א כו' כנ"ל והביאו תוס'

הנ"ל ד"ה בש"א כו' מדקאמר שומע אני כו' משמע דפתיל תכלת הוא אחד לבד וגדיל לא כתיב אלא בלבן ומפרש הראב"ד חוט שלם והרמב"ם מפרש חוט א' ממש וע' בתוס' ל"ח א' סד"ה הנ"ל התכלת כדמוכח בספרי פ' שלח ופ' כי תצא כו' וע"ש סד"ה בש"א הנ"ל ולכך דחקו תוס' במניין תכלת כו'. ועוד דחקו בתוס' במניין ח' חוטים דגמרא לא קאמר אלא ד' גדיל גדילים כו' ומפרשים ופתליהו מחוכו היינו שיכפלם ע"ש בד"ה הנ"ל. אבל בספרי עוד צ"ע דבה"א שלש ובש"א שמנה והא לא פליגי אלא בג' וד' אבל הענין כך הוא דודאי פתיל משמע אחת וכן ציצית דלבן נמי משמע אחת אבל לעולם שניהם שוין וב"ה מפרש גדיל ג' חוטין וה"ה ללבן ג' ובש"א גדילים הוא ארבעה כמ"ש בגמ' גדיל גדילים דב"ש סובר דגדיל משמע שני' דלא כב"ה דמפרש ג' ולא דרשי לשון רבים ג"כ וה"ה בתכלת ומ"ש בגמ' ד' שלשה הכל במין א' בלבד תכלת או לבן וכן מוכח כל הסוגיא: ומ"ש תוס' בסד"ה בש"א הנ"ל ומיהו בספרי איכא דאמרי כו'. ליתא בספרי אלא שלמדו מתחלת ספרי ועשו להם כו' כנ"ל וכמ"ש בסד"ה התכלת ואפשר דמפרשי שדברי ב"ה דאמרי' ג' היינו ג' בלבן וא' בתכלת ול"פ ב"ש וב"ה אלא בתכלת אבל ליתא דבגמ' מוכח דבמנין הציצית קמפלגי:

י"ב גודלים. כשיטת התוס' הנ"ל:

סעיף ג

ס"ג ולר"י כו'. ממש"ש ש"מ צריך כו' דאי בפתיל לא משתרי ובספרי גדילים כו' בד"א בתחלה כו' מ' דאגדיל קאי ורש"י פי' דרב דאמר ש"מ כו' פליג ולא מצריך כ"ע ודחקו לזה משום דקי"ל כרב דאמר גדיל ופתיל בעינין לעיכובא כמש"ל מרדכי:

סימן יג

סעיף ב

ס"ב אפי' בזה"ז כו'. דקי"ל כרבנן ובלא"ה כיון שאינו דעתו להשלים כפי' תוס' בשבת שם וכ"ש לפירש"י דוקא תכלת:

רק כו'. גמ' קמ"ז א':

ומוקמינן כו'. כיון שבדקו בשעת לבישה בזמן מועט כזה אין רגיל לפסוק ואינו מצוי וע"ל סי' ח' ס"ט:

סעיף ג

ס"ג ואפי' כו'. עמ"א:

וה"ה כו' ודוקא כו'. דאין איסור בלבישתו דלא כתיב לא תלבש כו' אלא המצוה לעשות ציצית בבגדו ולכן בשבת שא"א אין עובר משא"כ בחול וראיה ממש"ש כרמלית דרבנן ולא חששו לביטול העשה:

סימן יד

סעיף א

ס"א ויש מחמירין כו'. כמ"ש בפ' השולח בתפלין וקשרתם וכתבתם כו'. וס' הראשונה ס"ל דוקא בתפלין דנתיב עיכובא וראיה ממה שהצריכו ב"י למעוטי עו"ג ועוד סוכת גנב"ך ובפ' הספינה דביתהו דר"ח בן דוסא אבל הג"מ כ' בשם מהר"מ דמבני ישראל ממעטינן בנות ישראל כמ"ש בכמה מקומות והא דפ' הספינה היינו בטוית ציצית דאף בתפלין בכה"ג כשר באשה כמ"ש בע"ג ל"ט א' ע"ש פ"א מהלכות ציצית:

סעיף ב

ס"ב הטיל כו'. דרמב"ם אזיל לשיטתו שפי' מש"ש מ"ב ב' מן הגרדין כו' לאו משום לשמה כמש"ל סי"א ס"ה וראיה מדס"ל לרב ציצית בנכרי כשרה וגט בנכרי פסול משום דבעינן לשמה כמש"ש כ"ג א' ואף ללישנא בתרא דוקא משום דכתיב מיעוטא וז"ש בסוכה ט' א' אלמא בעינן טויה לשמה ל"פ אלא מטויה וכן לפירש"י. וע"ל סי' ט"ו ס"ד אבל לפי' תוס' מן הגרדין כו' צריך לשמה וכ"כ הרא"ש ואזיל לשיטתו דס"ל דאין ראיה מגט וכמ"ש בע"ג כ"ז במילה דכשרה לר' יהודה ועמש"ל סי' י"א ס"ב וס"ה:

סעיף ג

ס"ג דכתיב כו'. שם קל"ו א':

מפני כו'. תוס' שם:

ואם כו'. דאז אין נראית כשלו:

שאלה כשהיא כו'. דאדעתא דהכי שאלה לו וכמ"ש בב"ב קל"ז ב' אי מיפק כו' ובמ"ק כ"ו ב' ורשב"ג כו':

סעיף ד

ס"ד מותר כו'. כמ"ש בפסחים דף ב' ובבכורות י"ח:

וה"ה בתפלין. ר"ל אע"ג דאמרינן בב"מ כ"ט ב' המוצא תפלין כו' לאו דבלא"ה אסור להניחן אלא התירא אתי לאשמועינן דלא כנ"י:

אבל אסור כו'. כמש"ש השואל ס"ת כו' מ"ד כו' והטעם דבמקום פסידא לא אמרינן ניחא כו' וז"ש לעיל ובלבד כו' וכמ"ש בבכורות י"ח ב' ר"ט סבר כו' ור"ע סבר כו':

סימן טו

סעיף א

ס"א אבל שלא כו'. תוס' בשבת שם וז"ש בגמ' מבגד לבגד:

ודוקא כו'. שם וכמ"ש במנחות מ"ג א' עד שיתיר ציציותיו:

סעיף ב

ס"ב אינו כו'. שם מ"א א' ושוין כו' משום כו'. רש"י שם:

סעיף ג

ס"ג טלית כו'. מהנ"ל ושוין כו' אבל ציצית של שאר כנפים לא נפסלו וכן מש"ש טלית שנקרע כו':

סעיף ד

ס"ד נקרע כו'. כר"מ דר"י ס"ל כוותיה ונ"י גריס בהיפך וזה נכון דסייעתא מרבנן וגם סוגיא דשם מ' ב' כוותיה:

וי"א דלר"ע כו'. וס' ראשונה בשם ר"ע הוא הרא"ש וסובר הש"ע דפליגי וליתא דע"כ גם להרא"ש משום תולמ"ה כמש"ש מ' ב' ועוד דתפירה ודאי הוי חיבור כמש"ש מ"א א' ושוין שאם כפלה כו' ושם ל"ז ב' האי מאן דחייטיה כו' אם איתא כו' הלא"ה שפיר עביד וכ"כ ט"ז ע"ש ועל רש"י ל"ק דהוא פי' דחוט התפירה פסול משום תולמ"ה וכן פי' שם מ"ב ב' מן הגרדין כו' ג"כ משום תולמ"ה ור"ל שלא קצצן אלא הניחן בבגד וס"ל לרב דלא בעינן לשמה כלל ולהכי בסוכה ט' פריך משמואל ולא מרב ומפרש שגם רבא שם מ' ב' ס"ל כרב ואזיל לשיטתו דפי' פלוגתא דאביי ורבא בסנהדרין מ"ח דרבא כרבנן ואמרי' כאן מ"ב ב' כתנאי כו' אבל תוס' לא ס"ל הא דרש"י כמש"ש מ' ב' ד"ה שמא כו' אלא כר"ע ושם מ"ב ב' ד"ה הקוצים ואזלי לשיטתייהו דמפרש שם ד"ה עד דרבא כרשב"ג וקי"ל שם כפי' תוס' לכן פי' תוס' ור"ע עיקר וכ"כ ב"י שהעיקר כפי' ר"ע אלא שהתוס' מפרשים נקרע חוץ לשלש שנשתייר ג"ט באורך הבגד שלא נקרע ונ"י בשם ר"ע פי' שהקרע חוץ לג' ברוחב הבגד וכן י"ל דברי הרא"ש דלא כב"י ודבריו אין מובנים דהא כ' בב"י וש"ע בשם ריי"ו דלפי' הרא"ש בשם ר"ע אם נשתייר כ"ש כשר ואח"כ כ' שדברי הרא"ש וריי"ו כפי' תוס' אבל לפי' ניחא:

סעיף ה

ס"ה אם נקרע כו'. ר"ל ולא תפרו אע"ג שלא נשתייר קשר גודל כמש"ל סי' י"א ס"י ב"י:

לכ"ע כו'. דלרש"י כשר כיון שהוא של צמר ולהרא"ש כיון שנשתייר כ"ש ולנ"י כיון שקדם התפירה:
לא יתפור. עס"ו שלא כו':
ואם נקרע ותפרו כו'. ר"ל שלא נשתייר כ"ש:
איכא לספוקי. לכולהו פירושי ב"י. ור"ל להרא"ש ורש"י אע"ג דנשתייר כ"ש כשר להרא"ש כנ"ל וכאן כל הבגד שלם מ"מ מקום הטלת ציצית כמאן דפסיק דמי וכן לרש"י שמא משום חששא הנ"ל אף בדיעבד פסול וכן מבואר בדברי ב"י שם שכ' ואם נקרע ונשתייר ממנו כו' לדעת רש"י כו' דלשמא ישייר כו' הלא"ה לא וע' מ"א ס"ק י"ב וט"ס בדבריו וצ"ל היינו לרש"י ורא"ש אבל לנ"י כו':

סעיף ו

ס"ו לבן כו'. ע' מ"א:

סימן טז

סעיף א

ס"א באורך וברוחב. א"ח וכן משמע לשון מתכסה בו:
ודוקא כו'. טור וגמרא שם וכפירש"י והרמב"ם וש"ע השמיטו ופירש רי"א ורי"ח דמ"ש והגדול כו' לא לשיעורא אלא לדינא אם הגדול לובשו עראי דחייב דקטן לאו בר חיובא הוא וז"ש בסיפא אין הקטן כו' אע"פ כו' ולא קאמר או שאין הגדול כו'. וקשה להולמו כמ"ש מ"א דא"כ ל"ל יוצא הל"ל לובשה ועוד תיקשי למ"ד חובת טלית ועוד מאי פריך והא אנן תנן אין כו' ואין לומר דפריך אמ"ש דוקא שהקטן מתכסה כו' דזה לא שייך לארעי ובלא"ה א"א ליישב שהיא מפרש בפירושו לפ"ט דכלאים אין עראי בלבישתן וכ"כ בחיבורו בפ"י הלכה י"ח וא"כ מאי פריך הגמ' וע"כ גירסא אחרת ה"ל להרמב"ם ומזה למד דין הנ"ל המתהלך לבדו כו' דוק אבל הטור והג"ה מפרשים כפירש"י דלא כרי"ח:

סימן יז

סעיף א

ס"א וקרא כו'. כר"ש דסתמא דגמ' שם מ' ב' כוותיה וכן בשבת כ"ה ב' ולא נקט שם שאר טעמים ומעייל נפשיה בפלוגתא ש"מ דהלכה רווחת היא וכן בפ"ב דברכות אר"י ב"ק למה קדמה כו' ובגמ' שם י"ד ב' במערבא כו' כמה מעליא כו' הלכך אנן כו' ובקדושין

ל"ג ב' ת"ר כו' ובשבת כ"ד ב' ההוא לאתויי כסות סומא כו'. וכן בזבחים י"ח ב' דחיק לאוקמיה כולהו תנאי כר"ש ואידך מאשר כו' תוס' שם ושם:

סעיף ב

ס"ב נשים כו'. ואע"ג דבירושלמי דקדושין והביאו תוס' מ' ב' ד"ה משום איזו היא כו' א"ר אילא כו' וא"כ אין ראיה מהנ"ל דגם רבנן ס"ל דכסות לילה פטור גמ' דידן לא ס"ל הא דירושלמי כמש"ש מ"ג א' וגם סתמא דגמ' דקדושין הנ"ל דפטורות כר"ש:

ועבדים. חגיגה דף א' וש"מ:

ומ"מ כו'. כר"י ור"ש דנשים סומכות רשות ואע"ג דסתם מתני' דר"ה ל"ב ב' דלא כוותייהו מ"מ מעשה רב בחגיגה ט"ז ב' ובעירובין צ"ו ב' וכ"פ הרמב"ם דלא כירושלמי דברכות אשתו של יונה הושבה ומיכל מיחו בה חכמים וע"ל סי' תקפ"ט ס"ו:

ולברך כו'. ממ"ש בב"ק פ"ז א' מריש כו' ואם איתא הרי מפסיד הברכות אבל הרמב"ם ס"ל דאין רשאי לברך כמ"ש בס"ג וכמ"ש להדיא שם וטעמו דאין יכולין לומר וצונו דהא אף במה שמחוייבים מדרבנן פריך והיכן צונו כו' בפ"ב דשבת ומסומא אין ראיה דחייב מדרבנן וראיה ממ"ש בפסחים קט"ז ב' סומא פטור כו' קסברי רבנן כו' ור"ל כיון דמחייבי מדרבנן לכך יכולין להוציא דרבנן כמ"ש בברכות כ' ב' ולכך יכול לברך כמ"ש בפ"ב דשבת ופ"ד דסוכה בנר חנוכה ובמגילה כ"ד ב' ריי"א כל שלא כו' הא ראה מוציא אחרים י"ח אבל אשה פטורה אף מדרבנן כמ"ש בברכות שם ובסוכה ב' ב' ועיין תוס' בעירובין ובר"ה שם והגי"מ פ"ג מה' ציצית:

הואיל כו'. מ"א א' נהי כו' וע' תוס' שם ד"ה הכל חייבים בציצית כו':

חייבין מספק. ר"ה כ"ט א':

בלא ברכה. ע' מ"ש בסי' תרפ"ח ס"ד:

ולפי כו'. דקי"ל כר' יוסי ור"ש דאמרי נשים סומכות רשות וס' הראשונה ס"ל כיון דסתם מתני' דפ"ד דר"ה כוותיה ה"ל סתם במתני' ומחלוקת בברייתא והלכה כסתם דמתני' כמ"ש בפ"ד דיבמות וכמ"ש בעירובין צ"ו א' לא ר"מ סבר כו':

סעיף ג

ס"ג ודוקא כו'. ירושלמי שם לא סוף דבר להתעטף אלא להשליך שתי כנפות לאחוריו ושתי כנפות לפניו כשורה בשעת ק"ש. הגי"מ וגי' המרדכי בסוכה שם לפניו ואוחז בציצית כשורה כו' וז"ש ויודע כו' וע' תוס' דערכין ב' ב' ד"ה היודע כו':

סימן יח

סעיף א

א להרמב"ם. וכן פי' רש"י במנחות מ' ב' ובשבת כ"ה ב' לא פי' כן:
ולהרא"ש כו'. מדאמר בכל המקומות בשבת וזבחים ומנחות שם ושם כסות לילה ועיין תוס' דקדושין ל"ד ד"ה תפלין כו' והר"ן כתב שם שאינו חייב אלא כסות יום ולובשה ביום אבל בירושלמי דקדושין שם לא משמע כן וז"ל הירושלמי שם ואיזהו מ"ע שלא הז"ג אבידה ושילוח הקן מעקה וציצית ר"ש פוטר הנשים מן הציצית שהיא מ"ע שהזמן גרמא א"ל ר"ש אין אתם מודים לי שהיא מ"ע שהזמ"ג שהרי כסות לילה פטור מן הציצית אר"א טעמא דרבנן שכן אם היו מיוחדות לו ליום ולילה שהיא חייבת בציצית ואם כדברי הר"ן אכתי בלילה פטור ועיין ר"ן שם וודאי שהיא מכרעת כתוס' ורא"ש:
או ליום כו'. ירושלמי פ"א דקדושין וספרי הביאו תוס' מ' ב' סד"ה משום מ"א א' סד"ה תכלת ומשם ראיה לפי' הרא"ש:

סעיף ב

ס"ב סדינים כו'. הרא"ש וכשיטתו אבל להרמב"ם חייב כמ"ש הג"מ שם ולפי' תוס' בשל פשתן פטור אבל לא קי"ל כן כמש"ל סי' ט' אלא במרדכי כ' בשם ספרי כסותך פרט לסדין ונ"ל משום דאין חייב אלא דרך לבישה דכתיב אשר תכסה וכמ"ש בספרי כסותך פרט לסדין כסותך פרט לכר ועמ"א דפלוגתא דב"ש וב"ה בדרך לבישה כמו ההיא דר"י בר אלעי דשבת ודרב קטינא סרבלא בסיתוא כו':

סעיף ג

ס"ג מאימתי כו'. מ"ג ב' כיון שנתחייב במצוה כו' ור"ל בזה הזמן דאז נתחייב בק"ש ותפלין. וע' רש"י שם ד"ה כיון וכ"ד המרדכי והג"ה ואם לבשו כו' וכ' הטעם דכתיב וראיתם אותו בזמן ראיה ודברי הרמב"ם וש"ע עיקר דתפלין מנא ידעינן אלא ע"כ מלימוד הנ"ל כיון שנתחייב במצוה זו כו' וכמ"ש בירושלמי והביאו תוס' שם ד"ה בין וראיתם אותו מן הסמיך ואזדא סברא דמרדכי דכתיב וראיתם כו' דאדרבה משם מוכח להיפך:
ואם כו'. ל"ו א' וע' תוס' ד"ה וכשיגיע כו':

סימן יט

סעיף א

ס"א ציצית כו'. וכ"כ תוס' מ' א' ד"ה סדין. ועוד דק"ל כו' וע' תוס' דערכין ב' ב' ד"ה היודע כו':

ולפיכך כו'. גמ' הנ"ל:

סעיף ב

ס"ב אע"פ כו'. עמ"א דלהרמב"ם חייב דלא כב"י וכ"מ בנ"י שכתב משום דכסות לילה כו' כשיטת הרא"ש וכ"מ בגמ' מדקאמר ומודה שמואל כו':

סימן כ

סעיף א

ס"א ואומר כו'. דהטעם דלא מרע נפשיה לומר שקר נ"י וכמש"ו:

סעיף ב

ס"ב אפי' כו'. דלהכי נקט הרמב"ם וש"ע ס"ב ה"ט שמא כו' ולחומרא:

סימן כא

סעיף א

ס"א שנפסקו כו'. ר"ל דבכה"ג מיירי שם וכמש"ו וכמו נ"ח וסוכה ודם בפ"ב דשבת ושאר מצות כגון אתרוג וכיוצא ועוד אמרינן בשלהי ר"ה אבל מי רגלים אסור כו' ובברייתא חשיב שם סוכה לולב שופר:

אבל כ"ז כו'. כמ"ש בפ"ב דשבת אבוהון דכולהו דם וע' בס' תה"א ל"ב ב':

וי"א כו'. דה"ק נזרקין ממילא היפוכא דתשמישי קדושה נגנזין אבל במס' ציצית אמרינן עושה אותן תכריך למת ומרדעת לחמור:

ויש כו'. מדאמרינן הואיל ואתעביד חדא מצוה כו' אלמא דיש לנהוג כבוד בהם וז"ש וע"ל סי' כו' ועמ"א וט"ז:

סעיף ב

ס"ב טליתות כו'. כן פי' הראב"ד מ"ש בשבת קכ"ה א' שירי פרוזמיות כו' בטליתות של מצוה דאסור לקנח כו' וע"ל סי' ש"ח סי"ג:

סעיף ג

ס"ג מותר כו'. ממ"ש במנחות מ"ג א' אינש צניעא כו':

וכ"ש לשכב כו'. כמש"ש כי משני מכסות כו' אבל על כסות לילה לא מברך וע"ל סי' ח' ס"ב:

שלא יהיו כו'. גמרא הנ"ל:

סעיף ד

ס"ד יש ליזהר כו'. מטעם הנ"ל שלא כו' ועמ"א:

סימן כב

סעיף א

ס"א קנה כו'. תוספתא פ' בתרא דברכות העושה ציצית לעצמו אומר ברוך שהגיענו אלא דשם תניא גם העושה תפלין לעצמו אומר ברוך שהגיענו וכ"כ הרמב"ם פי"א מה' ברכות כל מצוה שהיא מזמן לזמן כגון שופר וסוכה ולולב ומגילה ונ"ח וכן כל מצוה ומצוה שהיא קניין לי כגון ציצית ותפלין ומזוזה ומעקה וכן מצוה שאינה תדירה ואינה מצויה בכל עת שהרי היא דומה למצוה שהיא מזמן לזמן כגון מילת בנו ופדיון הבן מברך עליה בשעת עשייתו שהחיינו. ובבא ראשונה למד מסוכה ולולב ומגילה ונ"ח כמ"ש בפ"ד דסוכה ופ"ב דשבת ופ"ג דמגילה. ובבא שניה למד מתוספתא הנ"ל ובבא שלישית למד מפדיון הבן בסוף פסחים ואמר שהיא מזמן לזמן כמ"ש בס' פ"ג דעירובין ותוס' חולקים על זה שכתבו בסוכה מ"ו א' ד"ה העושה דבעשיית ציצית ותפלין לא מברכין והוכיחו ממ"ש במנחות מ"ב דלעשות לא מברכין עלייהו מדלא חשיב להו ר' יוחנן ה"ה דשהחיינו ע"כ לא מברך מדלא חשיב וכן אמילה לא מברך מדלא חשיב בסוף פי"ט דשבת ופליגי אבבות האחרונות הנ"ל וכתבו דלא תקינו אלא אמצות שיש עליהם שמחה ע"ש וס"ל דסמי לתוספתא הנ"ל מקמי גמ' דידן וע' בתוס' דמנחות מ"ב ב' ד"ה ואלו כו' ובתוספתא כו' והצעת דבריהם דתוספתא מסייע לגמ' דלא חשיב אלא שהחיינו ואלו לעשות לא וכמ"ש בסוכה שם בד"ה הקודם בד"ה העושה כו' דווקא כו' דסבר דאין מברך לעשות כו' ואע"ג דגם שהחיינו לא הוזכר בגמ' ובתוספתא אמר שמברך היינו משום כלים חדשים וכבר הוזכר בברכות וז"ש כתב רב שרירא גאון ר"ל דטעם התוספתא הוא כנ"ל וע' תוס' דסוכה הנ"ל כ' רב שרירא גאון כו' רק בזה סותרין דברי תוס' אהדדי שבמנחות שם כ' ויודע היה ששאלו כו' ולא מחמת דלא חשיב לה א"כ נפל כל הבנין של תוס' דסוכה שהוכיחו דלא מברכין שהחיינו עלייהו ולפי התוספתא גם בתפילין מברכין כמ"ש בתוספתא להדיא בין לפי' תוס' בין להרמב"ם אבל לפי' תוס' דסוכה לא מברכין עלייהו וכדעת בע"ה וש"ע כאן וע' י"ד סי' רע"ה בטור וז"ל כתב הרמב"ם שאבי הבן מברך שהחיינו על כל מילה ובע"ה כ' שאין לו לברך וכ"כ ר"י והוא דברי תוס' ובע"ה הנ"ל ובש"ע שם כ' דברי הרמב"ם ובהג"ה כ' דברי תוס' ובע"ה אבל בהג"ה סי' כ"ח ס"ב כ' כדברי הרמב"ם ודברי הרמב"ם הן עיקר דהוכחת תוס' אין מוכרח כנ"ל וכ"ש לדחות

מה שמפורש בתוספתא להדיא וכ"כ ב"י בי"ד סי' רס"ה בשם הרשב"א דמדינא יש לברך כמו בפדיון הבן רק מהלל קשה כמ"ש תוס' דסוכה שם וגם תירוצם אין מספיק דכ"ש בהלל דיש בו שמחה וצ"ל הטעם דהלל אינו מצוה בפ"ע כמ"ש בע"פ אפשר ישראל עושין פסחיהן ונוטלין לולביהן כו' וכן דעת הטור כאן כהרמב"ם שכ' לשון התוספתא אות באות ומה שהקשה ב"י דלמה לא כ' הטור ג"כ בתפילין ועפ"ז כ' מהרי"א וב"י דס"ל להטור כבע"ה וליתא דשהחיינו לא מברך אלא העושה לעצמו דוקא כמ"ש הרמב"ם שם וכ"כ תוס' ורש"י בסוכה שם וכמ"ש בגמ' שם העושה כו' לעצמו וכ"ה בתוספתא שם בכל המצות לעצמו וכ"כ הטור כאן וזה אינו בתפילין שרגיל הוא דהסופר עושה וכמ"ש בחולין ט' א' ד"ה ואידך כו' כדאמר כו' ובציצית צ"ל כפירש"י שם:

ואם לא כו'. כ"כ הרמב"ם שם ונ"י וכמ"ש בסוכה שם היתה עשויה כי' חזינא ליה לרב כהנא כו' וכן לבע"ה משום כלים חדשים וכמש"ל סי' רכ"ה ס"ג הרואה כו' ונהגו כו':

סימן כג

סעיף א

ס"א מותר כו'. עבה"ג ר"ל מדקאמר דלייה כו':

בד"א כו'. כמו בתפלין שם י"ח א':

וה"מ כו'. ממש"ש ותפילין בראשו כו' משמע דתפילין בזרועו מותר מפני שמכוסים כמ"ש במנחות ל"ז ב' וע"ל סי' מ"ה ס"א:

סעיף ב

ס"ב יש כו'. כדי לבטלם:

ולא כו'. כמש"ל סי' יו"ד ס"ג ועוד לפי דבריהם לובשין בגד בלא ציצית. ב"י ועמ"א:

סעיף ג

ס"ג הנכנס כו'. גמ' שם התם תוך כו' דאמר מר כו' ומדקאמר התם כו' משמע דד"א של קברות אסור ג"כ ועמ"א סי' מ"ה סק"א:

סעיף ד

ס"ד במקום כו'. מנחות מ"א א' בההיא שעתא כו' וכ' תוס' בב"ב ע"ד א' ובפסחים מ' ב' ובנדה ס"א ב' דמכאן ראייה דיש ציצית למתים וכ"ה במדרש ודחקו למצוא טעם למנהגם שהיו מסירין עש"ו וכ' ואע"ג דאמרינן ברפ"ג דברכות שם דלייה כו' אע"ג דיש להן ציצית מ"מ איכא לועג לרש הואיל שהן פטורין מן המצות כמ"ש בפ"ב דשבת למ"ד א' וכ"כ הרא"ש במנחות שם וכ' וי"מ ההיא שעתא כשמוליכין אותו לקבר רמינן ליה

משום דאיכא לועג לרש שהמכתפין אותו יש להם ציצית והוא אין לו וכשמשימין אותו בקבר אז מסירין אותן וכ"כ בטיו"ד סימן שנ"א בשם הרז"ה ועפ"ז כ' כאן הש"ע במקום כו' ודבריו צ"ע חדא דלא קי"ל כהאי פי' כמ"ש בטור שם בשם הרמב"ן דאין בזה שום ספק אלא קוברין בטלית שיש בו ציצית וכ"פ בש"ע שם ועוד דלהאי פי' אם יש ציצית למתים אז אין איסור בציצית ולמנהגינו אין איסור כלל וסותר לכל הנ"ל וכן כ' מ"א:

סימן כד

סעיף א

ס"א כדי כו'. שם ה"ק טצדקי כו' ובספ"ק דסוטה ד' י"א מ"מ נתאוה כו' וע' תוס' פ' ע"פ קי"ג ב' ד"ה ואין כו' א"נ כו' וכ"כ הר"י בס' היראה וז"ל שם ויהיה לו טלית קטן וילבשנו מתחת למדיו כי עיקר מצות ציצית ללבשו תמיד כי לזכרון המצות ניתנו ולמען לא יתור אדם אחר שרירות לבו ואחרי מראה עיניו כו' ר"ל כמ"ש וראיתם כו' ולא תתורו כו':

כדי כו'. כמ"ש במנחות מ"ג ב' וראיתם כו' ראייה מביאה לידי זכירה כו':

וע"כ יש כו'. טור:

ונכון כו'. כמש"ל סי' ח' סי"א:

ולפחות כו'. רמב"ם וטור ואע"ג דמדינא א"צ וע' תוס' דברכות י"ד ב' ד"ה ומניח כו' וע' זוהר ח"ג קכ"ב:

סעיף ב

ס"ב מצוה כו'. בפסיקתא והובא בילקוט תהלים תשכ"ג ובמדרש ש"ט כל עצמותי תאמרנה כו' אמר דוד לפני הקב"ה אני אשבחך בכל איברי ומקיים בהם מצות כו' בחזה אני משים הציצית נגד הלב כ"ז שאני קורא ק"ש שנאמר והיו הדברים האלה כו' על לבבך כו' יד שמאלית בה אני קושר תפילין ש"י ובה אני אוחז הציצית בזמן ק"ש ובמרדכי ספ"ג דסוכה בשם הירושלמי לא סוף דבר כו' כמש"ל סי' ח' ס"ד וס"ס י"ז:

סעיף ג

ס"ג טוב כו'. כמ"ש וראיתם כו' וכמש"ל ס"א וכמ"ש בפסיקתא שם בעיני וראיתם אותו:

סעיף ד

ס"ד יש כו'. כנ"ל ולכך נקרא ציצית כמ"ש מציץ כו' וכ"ה בר"מ ח"ג קע"ה א' ע"ש וכמ"ש בספ"ג דר"ה אלא בזמן שישראל מסתכלים כו':

סעיף ו

ס"ו גדול כו'. מ"ג ב' מ"ד א' ברכות מ"ז ב' סוטה כ"ב א' שבת ל"ב ב' פסחים קי"ג ב':

ועליו כו'. ספרי פ' שלח וכל המבטל מצות ציצית עליו כו':
והזהיר. מ"ג ב':

סימן כה

סעיף א

ס"א אחר כו'. נ"י וטור:
שמעלין בקדש. דברי המחבר וכ"כ ע"פ הזוהר ע"ש ח"ג ק"ג ב' וכמ"ש בכ"מ שציצית הוא הכסא ותפילין הוא אדם מלמעלה והן תשמישי קדושה ועב"י בשם האגור ובדיני מהרי"ו ס"כ ובגמ' במקומות הרבה:
והמניחין כו'. ע"ל סי' כ"ח ס"ב:
כדי שלא כו'. יומא ל"ג והרבה מקומות בש"ס ועט"ז:
ומיהו כו'. עמ"א ס"ק ב' וע"ל סי' תרכ"ה בהג"ה משו"ש:

סעיף ב

ס"ב מי כו' וילך כו'. זוהר ח"ג רס"ה א':
ושם יתעטף כו'. ר"ל דא"צ להתעטף בטלית גדול קודם התפילין כנ"ל ס"א וגם קודם הליכה לביהכ"נ דכ"ז יוצאין בטלית קטן וכ"ש אם רוצה להתעטף בטלית גדול קודם וכמ"ש בהג"ה והעולם כו' ועט"ז ס"ק ב':

סעיף ג

ס"ג הרא"ש כו'. דנקראין פאר כמ"ש בפ"א ופ"ב דברכות ופ"ב דסוכה:

סעיף ד

ס"ד צריך כו'. ותפלה ממש"ש ומתפלל. ר' יונה וכ"כ תוס' י"ד ב' ד"ה ומנח כו' וחפלה כו':

סעיף ה

ס"ה יכוין כו'. טור וכ"כ הר"י על מש"ש הרוצה שיקבל עליו כו':
על כו' ועל כו'. כמש"ל סי' כ"ז ס"א וס"ט:
שהם מורים כו' ואשר כו'. כמ"ש למען תדע כו' ובכל אלקי מצרים כו'. וכיוצא בו הרבה:
שהוא במוח. שבת ס"א א':
שהוא עיקר כו'. כמ"ש בפ"ב דאבות שבכלל דבריו דבריכם ואמרו בירושלמי דברכות אי את יהיב לבך לי אנא ידע דאת כולה דילי ואמרו במ"ר הלב חושב הלב מתאוה כו' ולכן צוה ית' להניח שם התפילין לקבל עול מלכות שמים בלב ונפש:

ויניח כו'. ל"ו א':

ויברך כו'. שם:

וי"א כו'. לפי' תוס' שם ותלוי בחילוף הגי' דלגי' ספרים שלנו חוזר ומברך א"א לפרש אלא כפי' תוס' דמאי פריך ומאי משני וכ"ה בתנחומא ולגי' הרי"ף ורמב"ם דל"ג חוזר אלא מברך ע"כ כפירש"י ודעת רש"י ורי"ף ורמב"ם עיקר וכ"כ הרשב"א בתשובה דגירסא דידהו נכונה מאד דל"ג חוזר וראיה מכרחת ממ"ש בתוספתא דברכות פ"ו וז"ל וכשהוא מניחן אומר אשר קדשנו כו' להניח תפילין וקושיא עצומה לפי' תוס' מתוספתא הנ"ל ועוד קשה מתוספתא פרק הנ"ל גבי ברכת תרומה ומעשר וז"ל היה מהלך להפריש תרומה ומעשרות מברך ברכה אחת וכן פסק הרמב"ם בפ"א מה' מעשרות הלכה י"ו שאם הפריש מעשר ות"מ ומ"ע ומ"ש בבת אחת ולא סח ביניהן מברך ברכה אחת ואם הפסיק ביניהם מברך על כל אחת ברכה הראויה לו וכ"פ טוש"ע י"ד סי' של"א סעיף ע"ח ולא הגיה שם הרב כלל הרי דיכול לברך ברכה אחת אפי' לכמה מצות שחלוקים כ"א בפ"ע ולא שם אחד להם רק אם לא הפסיק. ועוד היאך תיסק אדעתין לברך ב' ברכות על ש"ר כשסח ביניהם אחר ששי' כבר מונח וכן כשאין לו אלא תש"ר כמ"ש סי' כ"ו ס"ב והיאך יאמר ב"פ וצונו על מצוה א' ומ"ש מכמה טליתות של ציצית אם לבשם בבת אחת דמברך רק ברכה א' כשלא הפסיק ביניהם וכאן יברך ב' ברכות לבד להניח שבירך כבר על ש"י וקושיית תוס' דברכות ס' ע"ב ד"ה אשר כו' שדוחק לפרש שם כי מנח אדרעיה כו' אירישיה כו' בהפסיק. קושייתם פריך גמ' במנחות ל"ו א' ומשני סח מברך ב' לא סח כו' ור"ל דבברכות שם חשיב סדר ברכות וחשב נמי כמה ברכות נמצאו במצות תפילין כמו בתרומה ומעשר כנ"ל בהפסיק ביניהן ולפ"ז לא פליגי גמ' דילן עם התוספתא הנ"ל וירושלמי ש"ד דמאי גבי תרומה ומעשר וכן עם הזוהר כנ"ל וכן דעת רב האי גאון ורב אחא משבחא וכן עיקר:

וטוב כו'. ע"ל סי' ר"ו ס"ו::

סעיף ו

ס"ו אם פגע כו'. יומא ל"ג ב' לפי' ר"ת שם כפרש"י ומנחות ל"ו א' ד"ה וקשרתם כו':

סעיף ז

ס"ז יברך כו'. כמ"ש להניח ברכה כו':

סעיף ח

ס"ח לפיכך כו'. גמ' שם:

וכן בשל ראש כו'. הרא"ש דעל שניהם קאמר משעת כו' וכפי' ר"ת שם דקשירה היינו הידוק כמו קשירה דחולין ע"ז ב' ונדה כ"ו ב' וע"ז ה' א' דא"א לומר קשירה ממש הקשר בכ"י כפי' ר' אליהו דא"כ איפכא מיבעי ליה משעת קשירה עד כו' ובעירובין צ"ד א' קרי לה קשר של קיימא ואם איתא לאו קשר של קיימא הוא כמ"ש ברפט"ו דשבת ופ' בתרא דמקואות ותפלה ש"ר כו' ושל זרוע כו' וע' תוס' דמנחות שם ד"ה משעת ובחולין ט' א':

סעיף ט

ס"ט אסור כו'. כפי' תוס' שם ד"ה סח וכ"כ כל הפוסקים דלא כפירש"י ד"ה סח וכמ"ש תוס' בשמו בד"ה עבירה:

ואם כו'. כפי' רש"י:

ולדידן כו'. כפי' תוס':

סעיף י

ס"י אם סח כו'. ברכות מ' א' וע' תוס' שם:

אם כו'. כמ"ש בסוכה ל"ח ב' מכאן כו' וע' רש"י ותוס' שם:

סעיף יא

ס"יא אחר כו'. דהברכה קאי על שניהם לכל הפי' ולכן סח כו' וטוב למעט ההפסק:

ויש כו' ואף כו'. כמ"ש ביומא ל"ג ב' לפי' ר"ת כנ"ל ס"ו:

יש כו'. וסימן לדבר ברכת ק"ש ותפלה והוציאו מזוהר ס"פ במדבר ק"כ ב' בקדמייתא בשעתא כו' ולבתר תפלה ש"י דאיהו כו' ומיהו אינו הכרח דדוקא מיושב וע' בפ' תרומה קל"ט ב' מחלוקת דשמאי והלל כו' וע' זוהר ס"פ חיי שרה קל"ב ב' וסובר הרב דדוקא מיושב וליתא דתפלת היוצר אינו דוקא בישיבה כמ"ש בספ"א דברכות בה"א עומדין וקורין יושבין כו' וע' בפ' תרומה כנ"ל:

ובמדינות אלו כו'. הוא ע"פ מ"ש ברס"י ח' בשם הירושלמי שכל ברכות המצות מעומד אבל כבר כתבתי שם דליתא ואין פלוגתא בזה אלא תש"ר מעומד על פי הזוהר ותש"י אין קפידא כנ"ל וכן סמ"ק וש"פ לא כתבו מעומד אלא עומר ציצית ותפילין משום דכתיב לכם וכ' דלכן נוהגין להבדיל מעומד דכתיב והבדלתם לכם ותוס' כתבו להבדיל מיושב וקידוש לכ"ע מיושב כמ"ש סי' רע"א:

סעיף יב

ס"יב נשמטו. שם וכ"כ הרא"ש בה"ק בשם הר"י וז"ל בס"ה וצריך לברך כשימשמש בהן אחר הנחתן דקי"ל כרבנן דר"א כו' וממורי הר"ר שמואל בר שניאור שמעתי שא"צ אלא כשנשמטו כו' אבל הוא דחוק וכל הפוסקים כ' כסברא ראשונה סתם:

הזיזם כו' וכבר כו'. עמש"ש:
מי שמניח כו'. אף לס' שפסק בהזיזן כו' שצריך לברך וכ"ש בנשמטו דלכ"ע צריך לברך וכאן הוא כנשמטו מ"מ כיון שבתחילת ההידוק נפסק עדיין לא חלה ברכה ראשונה על שום מצו' ועכשיו הנחה ראשונה הוא ב"י:
אם הותר כו' אבל כו'. דה"ל כנשמטו כנ"ל אבל קודם הנחת תש"ר אף בנשמטו א"צ לחזור ולברך דהא עדיין ברכה הראשונה קאי על ש"ר דלכן סח כו' וא"כ ה"ה בנפסק הקשר אפי' אחר ההידוק קודם הנחת ש"ר דא"צ לחזור ולברך ודלא כמ"ש בתחלה ובתחילת ההידוק כו' וכ"כ בט"ז ומ"ש מ"א ס"ק כ"ד משום דעשיית קשר מפסיק ליתא דא"כ כ"ש בתחילת ההידוק כמ"ש ברכות מ' א' ויותר הפסק הוא בין ברכה להתחלת המצוה מבין מצוה לחבירתה או באמצע המצוה וע"ל סי' ח' סי"ד אלא ודאי דאין עשיית הקשר הפסק דלא הוי הפסק אלא שיחה או היסח הדעת וא"כ דינה כמו בהותר וכ"כ בד"מ ס"ק ח' ול"נ דל"ד כו' דשאני כו' אלא דסוף דבריו אין מובנים שכתב וכמש"ל סי' ח' דלפ"ז אפי' אחר הנחת תפילין ש"ר א"צ לברך וכמ"ש כאן בהג"ה אלא צ"ל דכאן הוא כנשמטו כנ"ל וא"כ ל"ד לשם ועמ"א ס"ק כ"ג:
מותר כו'. כמו בסוכה ובלולב מיום ב' ואפי' במקדש ושאר מצות:
ולא כו'. אפי' אחר יאוש ושינוי רשות כמש"ל סי' תרמ"ט ס"א דלא כמ"ש בב"י בשם א"ח ולכן השמיטו בש"ע. ואיסור גזולין משום מה"ב כמ"ש ברפ"ג דסוכה ואפילו אחר יאוש ולענין בדכה אפי' אחר שינוי מעשה כמש"ל סי' תרמ"ט ס"א וכ"ש יאוש וש"ר וכמ"ש תוס' שם:

סעיף יג

ס"ג שלש קדושות. ט"ס וצ"ל להיפוך וכ"כ בשל"ה והביאו מ"א וז"ל ס' המוסר ל"א ב' ראוי שלא יסירם עד שנאמר קדיש תתקבל שאחר סדר קדושה בענין שיענה עם התפילין ג' קדישין נגד שי"ן של ג' ראשים שיש בתפילין וכן יענה עמהם ד' קדושות כנגד שי"ן של ד' ראשים שבצד שמאל והם ברכו את ה' שהוא דבר שבקדושה. וקדושת בשפה ברורה וקדושת העמידה. וקדושת ומקבלין דין מן דין:

סימן כו

סעיף א

ס"א אם כו' שכל כו'. גמ' מ"ד א' אלא מאן כו':
וה"ה כו'. כ"ש הוא כמ"ש שם ועיין מ"א:

סימן כז

סעיף א

ס"א בזרוע. בכמה מקומות בש"ס:

שמאל. מנחות ל"ו ל"ז:

בבשר כו'. שם וכמ"ש תוס' שם ד"ה קיבורת כו':

שבין כו'. תוס' שם מפ"א דאהלות שזרוע הוא בין קובדו כו' ע"ש:

בראש. ר"ל בגובה העצם כו'. וז"ל סמ"ק ואמרו רבותינו שצריך להניח במקום גובה של זרוע כו' וכ' בהג"ה ומיהו אין כולו כשר להניח כ"א חצי הזרוע של צד הקובד"ו כדאיתא בשימושא רבא פלג זרוע. ור"ל על הגבוה שבחצי עצם הנ"ל דהא אמרינן קיבורת דוקא וכ"כ כל הפוסקים שבמקום גבוה דוקא: בד"ה. ודברי הגהת סמ"ק צ"ע מנ"ל לחלק דהא בגמ' אמרינן סתמא ידך זו קיבורת ולולי דבריו נ"ל דמ"ש בש"ר פלג זרוע קאי על כל הקיבורת שהוא פלג זרוע ול"ד פלג אלא ר"ל מקצתו וכשיעור מקום הנחת שני תפילין כמ"ש בריש פ' בתרא דעירובין וכן נראה לי עיקר דכל הקיבורת כשר להניח בו תפילין:

גידם כו'. ז"ל ד"מ בא"ז כ' גידם פטור אע"פ שנשאר לו זרוע אבל בתוס' מ' דחייב ור"ל דבתוס' ד"ה אין לו פי' דל"פ ע"ש וכ' מ"א דגי' א"ז כגי' הרא"ם בגמ' אין לו אלא זרוע כו' ופ' כת"ק ונ"ל דלד"ה גידם אינו מניח בשמאל אלא דלאחרים גידם מניח בימין וכמ"ש במכילתא פ' בא ר"י החורם אומר מצינו שהימין קרוי יד כו' ומה ת"ל על ידך להביא את הגידם שיהא יותן בימין ור"ל דנפקא ליה בשמאל מידכה כרב אשי אלא ידך דפ' קדש שהוא ימין לדידיה דריש לגידם אבל אחרים ס"ל כת"ק דידך הוא שמאל ודריש מידכה לגידם שנותן בימין דס"ל ידכה זו ימין כר' אבא וז"ש כתנאי כו' ור"ל דמילתיה דרב אשי ור' אבא כתנאי דלפרש"י ק' ל"ל כתנאי מברייתא זו הלא ת"ק דברייתא ראשונה ור' נתן כולם לא ילפי מידכה וז"ש ג"כ תניא אידך כגי' הרא"ם הנ"ל ות"ק דס"ל דפטור הוא ת"ק הנ"ל דיליף מידכה ליד שמאל ואחרים לשיטתייהו אבל גי' שלנו הוא יותר נכונה דמהיכא תיתי לפטור גידם מתפילין דהא כולה יד וקיבורת נקרא יד וכמ"ש ברפ"ה דערכין י"ט ב' אלא גידם דסוגיין הוא שנחתך גם הקיבורת וכמ"ש הב"ח ונראה דבזה הלכה כת"ק דפטור וכרב אשי ואע"ג דר"י החורם מפ' ות"ק ור"נ ילפי ממקום אחר מ"מ אין מוכרח דדרשי ידכה כאחרים דהא לתי' ראשון דיליף ר"י החורם מהיכא דנ"ל לר"נ ידכה מאי עביד ליה דהא הוא דריש מידך לגידם אבל גידם שנשאר זרוע לכ"ע חייב ובשמאל כנ"ל ונמצא שפסק התוס' עיקר לדינא לפי הגי' שלנו וכן פסק בא"ז כת"ק

לפי הגי' של הרא"ם וכנ"ל ונראה דזה דחקו לתוס' לפרש דל"פ משום דמפרש גידם ביד שמאל וע"כ בנשאר זרוע אבל לפי מש"ל דעל יד ימין קאי פליגי כנ"ל ולדינא אין נ"מ:

סעיף ב

ס"ב המנהג כו'. ל"ה ב' וצריך שיהא כלפי כו' ופי' בנ"י דאקשר של יד קאי שיהא מפנים לתפילין לצד הלב וכן פי' רב האי גאון ורא"ש בשם רב עמרם אלא שהם פי' גם ממ"ש צריך שיהא למעלה כו' ג"כ אתש"י ור"ל שלא ירחיק הקשר מן התפילין שאז יבוא למטה דהתפילין צריך להטות לצד הלב כמ"ש הרא"ש שם בשם רב עמרם ובע"ה בשם רב האי דלא כהרז"ה שפי' למעל' מצד חוץ:

יש ליזהר כו'. כנ"ל וזוהר ח"ג רל"ו ב':

סעיף ג

ס"ג המנהג כו'. בזה יפה כתב המנהג כו' וכמ"ש בתה"ד דאין קפידא כ"כ אבל בסעיף שקדם דינא דגמ' הוא לפי' הגאונים:

סעיף ד

ס"ד לא כו'. זבחים י"ט א' וערכין ג' ב' וכפי' הרא"ש משום חציצה דלא כפרש"י ותוס' בערכין שם ד"ה שלא כו' דלפירושם מאי פריך בזבחים שם דראש נמי כו' הא שם כתיב וראו כל עמי כו' כמ"ש במנחות ל"ה ב' וכמ"ש תוס' שם בסד"ה אלו וכ"כ בברכות ו' א' ד"ה אלו והטעם משום דכתיב על ידך בין עיניך שלא יהא חוצץ כמ"ש בבגדי כהונה וז"ש בין כו' וכמ"ש בזבחים כנ"ל:

ודוקא כו'. דלא נאמר לך לאות על ידך אלא על הקציצ' ממש"ש ל"ז ב' לך לאות ולא כו' במקום כו' ואלו רצועה עוברת על היד ונכרכת באצבע כ"נ להלכה אבל לא למעשה בין ש"י בין בש"ר כו' ועט"ז ומ"א:

סעיף ה

ס"ה אדם כו'. שהרשב"א מתיר בתש"ר על הכובע ממ"ש במגילה כ"ד ב' ונתנה על כו' וע' רש"י שם ד"ה ה"ז דרך כו' מ' דוקא משום דרשא לך לאות משא"כ בשל ראש דכתיב וראו כל עמי כו' כנ"ל ואף שהרשב"א כ' רק להלכה וגם כל הפוסקים חולקין עליו מ"מ במקום דלא אפשר יש לסמוך ע"ז:

הכובע דק. אבל עבה ודאי אסור מדאמרינן בירושלמי פ"ב דברכות ר' יוחנן בקייטא דלא הוה חזיק רישיה הוה לביש תרוויהון בסיתווא דהוה חזיק רישיה לא הוה לביש אלא דאדרעיה וע' רא"ש ה' תפילין ובזה ניחא מ"ש בע"ג מ"ד א' והא בעי אנוחי כו':

ויכסם כו'. ע"ל סי' ל' ס"ד יניח ידו כו' ועמ"א שם ס"ק ו':

והמניחם כו'. דהא כל הפוסקים חולקים ואף הרשב"א נסתפק כנ"ל:

סעיף ו

ס"ו י"א כו'. כרב אשי שם:

וי"א כו'. כר"נ דדריש וקשרתם כו' וכן ס"ל לר"י החורם לתירוצא קמא דאחרים ס"ל דלא כרב אשי ואע"ג דת"ק ס"ל כרב אשי מ"מ בתניא אידך תרווייהו ס"ל דלא כרב אשי לפי' תוס' דל"פ אבל ס' ראשונה ס"ל דפליגי וקי"ל כת"ק וכרב אשי וכנ"ל ס"א וכ"כ במרדכי בשם ר"י דפליגי אלא שכ' דתרווייהו ס"ל כרב אשי אלא דאחרים ס"ל תרתי ש"מ וצ"ע א"כ מאי כתנאי וגם כ"ז לר"י החורם אבל ת"ק ודאי ל"ל דר"נ ולא ידכה וע"כ לדידיה ל"ל חילוק דכתיבה וודאי הולך אחר רוב כל המעשים ואף לר"נ ולר"י החורם לתי' ראשון אין מוכרח שיהא הולך אחר הכתיבה דידיה וערש"י ד"ה מה כו' ואף שיש לפרש דברי רש"י כמ"ש במרדכי דלא ס"ל הא דאיטר כו' אבל דחוק הוא דמנ"ל דר"נ לא ס"ל הא דאיטר אלא העיקר כמ"ש דרש"י מפרש דאין חילוק בכותב לחוד כנ"ל ודוחקו לרש"י ממ"ש אין צריך ואם איתא הרי פליג את"ק ודברי רש"י הן עיקר ובלא"ה כן עיקר כנ"ל ולכן ס' ראשונה עיקר:

סעיף ז

ס"ז אע"פ כו'. עד שתי תפילין. כן מ"כ ומ' הא במכה גדולה פטור וכמ"ש ס"א. מ"א:

כי העצם כו'. לשון המחבר וכמ"ש בהגהת סמ"ק וטעה בהבנתו אבל בבד"ה חזר בו וכן מ' שם בעירובין שבקיבורת עצמו יש בו להניח שתי תפילין שאמר ה"ק מקום כו' תנא דבי כו' וכמש"ל בס"א ע"ש:

סעיף ח

ס"ח אורך כו'. עתוס' שם ד"ה וכמה. אבל הערוך כו' וי"מ עד כו' ופשוט היינו כו' וכן פי' כל הגאונים וריף וכ"ה לשון הרמב"ם כמ"ש בש"ע ומפ' מש"ש רבה קטר להו ר"ל על האצבע וצריך שיעור יותר: רב אחא כו' ר"ל שכורך ג"פ וקושר והל"ל להיפך אלא אגב רבה דנקט קטר קודם נקט ג"כ מר בריה כו' כדידן שלא היה קושר על אצבעו כלל. מרדכי. ויותר נראה דקטר דקאמר היינו על הזרוע והוא הקשר וההידוק וז"ש קטר תחלה וז"ש רבה קטר להו ופשט שאחר הקשר היה מותח ושדי להו שלא היה כורך על אצבע אמצעי רב אחא כו' ומ"ש הרמב"ם ויקשור משום דבלא"ה לא קיימי הכריכות ולכן אין אנו נוהגין לקשור שם כי אינן לעיכוב רק נקט שיתקיים וכתב המרדכי שתפשו עיקר כרב אחא וע"ש מ"ב א' דתפשו עיקר דברי מר בריה דרבינא וצ"ל דלחומרא משא"כ שם דהוי בל תוסיף:

ותמתח. כמ"ש פשוט רבה קטר ופשט כו':
אצבע אמצעי. כמ"ש תוס' שם דצרדה הוא אמצעי כמ"ש בתוספתא וכ"מ בספ"ק דיומא:
ונוהגים כו'. ליתא מדינא דגמ' ואפשר שבכלל דברי מר בריה דרבינא הוא:
ואין כו'. עט"ז ומ"א:

סעיף ט

ס"ט מקום כו'. ממש"ש ב' מקום שעושה קרחה וראוי ליטמא כו' ומ"ש מקום שמוחו כו' ר"ל עד שם וכ"ש למטה שזהו יותר בין עיניך ואמרינן בר"פ בתרא דעירובין מקום יש כו' ועתוס' שם ד"ה מקום כו' וע' מרדכי וכן משמע בירושלמי פרק בתרא דעירובין הלכה א' והביאו בסה"ת ה' תפילין א"ר ירמיה בשם ר' שמואל שיערו לומר עד מקום גבוה של ראש מחזיק וכמה מחזיק שתים מעתה אפילו בחול א"ר חגי אין בעי מיתב יהיב ר"ל אף בחול א"צ ליתן במקום א' אלא פעמים במקים זה או במקום זה א"ר זריקא אסבראי רב המנונא עד מקום שמוחו של תינוק רופס מדקאמר עד מקום גבהו כו' עד מקום שמוחו כו' משמע מתחלת הראש עד שם וכן מדקאמר מחזיק והיינו מהתחלת השער וע' סה"ת שם:

סעיף י

ס"י צריך כו'. כפרש"י שם:
צריך כו'. כמ"ש בין עיניך. רמב"ם:
וגם כו'. שם וכפי' ראשון שברש"י:
צריך כו'. כפי' השני שם וכפי' ראשון מ"ש ונוייהן לבר וכן משמע בעירובין צ"ז א' וכמ"ש תוס' שם ד"ה ונוייהן:
וה"ה כו'. דאתרווייהו קאי וכן לפי' השני וכמ"ש בסי"א:

סעיף יא

ס"יא צריך כו'. כפי' השני וכ"מ במנחות שם וכמ"ש תוס' שם ד"ה ונוייהן ורש"י שם וכ' הרא"ש ומרדכי דאתרווייהו קאי כנ"ל:
בין כו'. מדאמר ונוייהן לשון רבים ולא אשכחן חילוק בין ש"ר לש"י: מרדכי:
וישלשל כו'. עתוס' ל"ה ב' ד"ה עביד כו':
ויגיעו כו' רוחב כו'. עתוס' שם סד"ה וכמה אבל הגאונים כתבו כדברי הרמב"ם וש"ע וכ' בהגמ"ר סוף ה"ק משם ר"י החסיד רמז לדבר רפאות תהי לשרך זו אורך ושקוי לעצמותיך וחשיבותו של עצם הוא כשעורה כמ"ש לענין טומאה ע"ש:

אם פיחת כו'. שמדברי תוס' הנ"ל משמע דפסול וכ"פ הרמב"ם אבל הרא"ש מכשיר וכן הטור ונראה דדוקא אשיעורא דשימושא רבא אבל אורך רצועה ש"י פסול בגמ' להדיא כמש"ש אר"פ גרדומי כו' מכלל כו' וכן בש"ר לפרש"י וכ"ה במרדכי ע"ש:

תפלין כו'. ברכות ז' נ"ז סוטה י"ז חולין פ"ט מנחות ל"ה וכפירש תוס' שם וכנ"ל ס"ד:

אבל תלמיד כו'. עמ"א שהן דרך כבוד דכתיב וראו כו':

ובשל יד כו'. ל"ז ב' לך כו' רב אשי כו' ועמ"א:

סימן כח

סעיף ב

ס"ב ויניח כו'. כפי' ר"ת במנחות שם ד"ה וקשרתם וביומא שם:

סעיף ג

ס"ג מנהג החכמים כו'. רד"א וא"ח בשם גאון וכמ"ש בפ"ד דסוכה בשעת פטירתן כו' וכמ"ש בגמ' שם:

סימן כט

סעיף א

ס"א אין לברך כו'. אע"ג דבנדה נ"א ב' וספ"ו דברכות אמרי' דבני מערבא היו מברכין כו' מפר"ת דווקא כשחולצן סמוך לשקיעת החמה ולמ"ד לילה לאו זמן תפילין דעובר בל"ת כמ"ש במנחות ל"ו ב' אבל אנן קי"ל כמ"ד לילה זמן תפילין כמש"ש הלכה ואין מורין כן וכר"ע דושמרת בחוקת הפסח הכתוב מדבר:

אפילו כשחולצם כו'. ר"ל אע"ג דשבת ודאי לאו זמן תפילין כיון דלא נפקא לן מחוקה לא מברכין כמו ציצית דדוקא אתפילין היו מברכין משום דכתיב חוקה אבל אנן דילפינן מוהיה לאות כו' כמש"ש לא מברכינן וכמ"ש בירושלמי פ"ב דברכות כשהוא חולצן מהו אומר ברוך אקב"ו לשמור חוקיו ואתיא כמ"ד בחוקת תפילין הכתוב מדבר ברם כמ"ד בחוקת הפסח הכתוב מדבר לא וכ' תוס' בנדה משום כיון דילפינן מושמרת אין חייב לסלקן ועב"י ומ"א ועיי' תוס' דנדה ודברכות ומנחות שם ועירובין צ"ו א':

סימן ל

סעיף ב

ב אסור כו' שמא כו'. ר"ל דקי"ל לילה זמן תפילין כר"ע דהלכה כר"ע מחבירו וכן ס"ל לר' יעקב וחכמים וכמ"ש תוס' שם ד"ה ר' יעקב כו' וכ"פ ר"ל ללישנא קמא וכן ס"ל לר"ח ורבה בר"ה וכן ס"ל לרב אשי כמש"ש וקסבר כו' וערש"י שם ודלא כהרמב"ם דס"ל לאו זמן תפילין כר"א ור"י ופ' גם לדרב אשי דסובר דאין איסור אלא להניחן וכ"ה בירושלמי פ"ב דברכות ר' אבהו בשם ר"א הנותן תפילין בלילה עובר בעשה כו' אית דבעי מימר לא אמר אלא הנותן אבל אם היו עליו מבעוד יום מותר וכמו לשומרן דמותר בעודן עליו ומורין כן כמש"ש ואר"א כו' ואף למ"ד לאו זמן תפילין הוא דהא איהו גופא אמר דעובר בעשה אבל כל הפוסקים פי' דרב אשי ס"ל דזמן תפילין ואפ"ה אסור להניחן כמ"ש ומודים חכמים כו' וכמ"ש תוס' שם ד"ה ר' יעקב כו' והא דאמרינן בעירובין צ"ו א' אלא האי כו' הניעור בלילה כו' ר"ל מניחן עליו וכגי' הרי"ף בעובדא דרב אשי וחשך ולא סלק תפילין וז"ש אם הניחם כו' וכחכמים דרב אשי ס"ל כוותייהו:

אם לא חלץ כו'. הרמב"ם ומפ' מ"ש ואם לשמרם מותר אחליצה קאי דלא כרש"י ואע"ג דכה"ג אף שלא לשומרן מותר שם אין מורין כן משא"כ כאן וז"ש ומורין כן וכ"מ בעובדא דרב אשי דאמר לשמרן:

סעיף ג

סעי' ג ויברך. אבל בהגהת סמ"ק כתב דוקא למ"ד לאו זמ"ת אבל לדידן דקי"ל זמ"ת יברך בלילה וכ"כ הטור משמו וכשיטתו דס"ל דאתי כמ"ד לאו זמ"ת ודוקא משום שמא יאבדו ואין מצוה בהנחתו אבל לדידן דקי"ל זמ"ת אלא שמדרבנן אסור שמא יישן בכה"ג דל"ל מניח לשם מצוה ומברך אבל מדברי הרי"ף ורא"ש שהשמיטו הא דשמא יאבדו וע"כ כמ"ד זמ"ת ואפ"ה כ' וכשיגיע כו' מ' אפי' למ"ד זמ"ת וז"ש הטור וא"א הרא"ש לא כתב כן ואע"ג שבציצית כ' למ"ד זמן ציצית יש לברך אף בלילה כמש"ש בעובדא דרב יהודה יש לחלק כיון דאין מותר כאן כ"א בכה"ג:

דליכא למיחש כו'. הגה"ת סמ"ק ור"ל אע"ג דאסור לד"ה להניחן כמ"ש בס"ב כיון דקי"ל זמן תפילין ואין איסור אלא משום שמא יישן ולהכי כתב שם בהג"ה ונראה דאפי' בלא חששא דשמא יאבדו מותר בהשכים כו' דליכא למיחש שמא יישן כו' וכן השמיט בש"ע ואף ע"ג דבגמ' קאמר שמא יאבדו היינו לת"ק דסבר לאו זמן תפילין הוא כמ"שו ועד מתי כו' ומכאן ראיה לפרש"י דלשומרן מותר אפי' להניחן ואף למ"ד לאו זמן תפילין וכ"מ פשטא דגמ' דאר"א ואם לשמרן מותר וקאי אמ"ש למעלה כל המניח תפילין כו' ושם

דוקא במניח כמ"ש בס"ב וכ"ש לפי מאי דקי"ל דזמן תפילין דאף הרמב"ם מודה דאף להניחן מותר לשומרן דהא ברייתא ערוכה היא כמ"ש כאן ולכן השמיטה הרמב"ם לפי שסובר דאליבא דחכמים היא דס"ל דזמן תפילין הוא והוא פ' כמ"ד לאו ז"ת אף שפי' דחוק דרישא דברייתא לאו דברי ת"ק הוא אף דמצינו כן בריש ברכות ג' א' ומ"מ דברי הש"ע צ"ע דכאן פ' דלא כהרמב"ם שהשמיט' ובס"ב פ' כהרמב"ם והרמב"ם לא פי' אלא לשיטתו ואף בזה חולק רש"י כנ"ל:

סעיף ה

סעי' ה יש מי כו'. דלא ליהוי תרי קולי דסתרי אהדדי ועתו' ריש ברכות בד"ה מאימתי. מ"מ קשיא כו' וכמ"ש בעירובין ז' א':

סימן לא

סעיף א

א אסור. לשון המחבר ומדברי מדרש הנעלם הוא כמ"ש בס"ב וכ"כ הרא"ש בהלכות קטנות בשם ספר העתים אבל הרמב"ם והטור לא כ' אסור אלא לאו זמן תפילין הן וכמש"ל סי' כ"ט דאין איסור לדעת הטור ועיין סי' ש"א ס"ז:

מפני כו'. כר"ע וכנ"ל:

סעיף ב

סעי' ב בחול המועד כו'. ר"ל במצה וסוכה וכ"כ בהלכות גדולות וספר העתים בשם הגאון וכ"ה בז"ח נ"א ג':

וי"א כו'. כמ"ש במ"ק י"ט א' דאי להניחן לאחר המועד מ"ל לעצמו מ"ל לאחרים אבל אין ראיה מזה כלל דר"מ ור"י לטעמייהו דאית להו בפ' בתרא דעירובין דשבת ויו"ט זמן תפילין הן וכמ"ש במ"ק שם וכן הרא"ש בה"ק דחה ראיה זו וכן תוס' דמנחות ל"ו ב' ד"ה יצאו כו' וע' תוס' דמ"ק י"ט א' ד"ה ר' יוסי כו' ובעירובין צ"ו א' ד"ה ימים ומירושלמי שהביאו תוס' במ"ק שם ושם אין ראיה כלל דשם אליבא דמ"ד שבת זמן תפילין כדקאמר שם מתניתין פליג' עלה דרב כותב אדם תפילין כו' לעצמו ופריק שם מתניתין אליביה דרב ומתניתין רבי יהודה היא דקאמר כותב כו' דס"ל שבת ויו"ט ז"ת הן וע' נ"י שם בסוגיא דשם ואין לדעה זו עיקר כלל דמה שהביאו תוס' בעירובין שם משמעות קצת מסוגיא דספ"ק דביצה גבי משלחין כלים בין תפורין כו' וקאמר לאתויי תפילין כו' ע"ש ליתא דט"ס במתניתין דבירושלמי פ"ק דמס' ביצה מפורש להדיא במתני' אע"פ שאין לצורך המועד וכן צ"ל במתני' הנ"ל וא"כ אין משמעות כלל בסוגיא הנ"ל ע"ש:

סימן לב

סעיף א

א מצות כו'. מתני' כ"ח א':

שהן כו'. רש"י שם ומכילתא סוף פ' בא והיה לאות על ידך שד' מקומות מזכיר פרשת תפילין קדש לי כל בכור והיה כי יביאך שמע ישראל והיה אם שמוע מכאן אמרו מצות תפילין ד' פרשיות של יד הן כרך אחד ארבע פרשיות של ראש הן ארבע טוטפות ואלו הן קדש והיה כי יביאך שמע והיה אם שמוע וכותבן כסדרן ואם כתבן שלא כסדרן הרי אלו יגנזו וז"ש וצריך כו':

ולכתחלה כו'. כיון דקודם בפסוק רי"א וב"ש ולא מדינא:

סעיף ג

סעי' ג' יכתבם כו'. ירושלמי פ"ק דמגילה הל"מ שיהיו כותבין בעורות בדיו ועבה"ג:

שחור בין כו'. דמ"ש בדיו למעוטי שאר צבעוני' כגון האדום וירוק וכיוצא. רמב"ם בפ"א וכמש"ו כ' אפי' אות כו' ואמר בין כו' דלא כר"ת שאוסר במי עפצים כמ"ש בתוס' שבת כ"ג א' ומגילה י"ט א' וגיטין י"ט א' ונדה כ' א' אבל הרא"ש סתר דבריו דמי עפצים לבד לא אבל עם קומוס וכיוצא אפי' על קלף מעופץ טוב וז"ש שיש בו כו' וגם ל"ד במי עפצים כמו שהוכיחו בתוס' הנ"ל ובירושלמי פ"ב דגיטין הני בני מדינח' ערומין סגין כו' שופכין עליהם דיו שאין בהם מי עפצים אלמא בין כך ובין כך נקרא דיו:

ולכתחלה כו'. שבת כ"ג א' כל העשנים כו' וערש"י שם:

כ' אפי' כו'. רמב"ם ור"ל הא דאמר שם האזכרות ל"ד ה"ה בשאר כיון שכ' שלא בדיו אלא דבר בהוה:

אם זרק כו' כן פי' נ"י דמ"ש את האזכרות כו' שזרק זהב עליהן וכ' ב"י דלהכי נקט אזכרות דבשאר מעביר הזהב כו' כמ"ש שם:

סעיף ד

ס"ד ויכתוב כו'. שבת ק"ג ב':

שלא כו'. מנחות ל"ד א':

ויהא כו'. שם פ"ט ב':

וכן מצוה כו'. שבת קל"ג ב' וכ"ש מבפנים ממשכן. מרדכי וכן בארון ועיין יומא ע"ב ב' מבית כו' אבל תוס' ל"ב ב' ד"ה הא ואור"ת דס"ת כו' וכ"כ רמב"ם:

סעיף ה

ס"ה צריך כו'. מנחות ל"ז א' מה כתיבה כו':

אפי' כו'. שם:
ואם כו'. שבת ק"ג א' וארישא קאי אבל שולט בשתי ידיו כשר בדיעבד כמש"ש:
אם אפשר כו'. משום דבסה"ת נסתפק בדבר דאפשר שבת שאני דמלאכת מחשבת בעינן כמ"ש בי"ט י"ג ב' ושאר פוסקים לא הזבירו:
ואיטר כו'. מנחות ושבת שם:

סעיף ו

ס"ו אין כו'. לשון ש"ע אין לשרטט וכמ"ש תוס' במנחות שם ד"ה הא כו' וי"ל כו' ורמ"א הגיה תיבת צריך כמ"ש בטור א"צ כו' ואם ירצה לשרטט הרשות בידו וכמ"ש בסה"ת דלא מקרי הדיוט אלא כשעושה משום חומרא אבל כה"ג שכוונתו לכתוב יותר ביושר ש"ד:
כי אם כו'. תוס' שם מהא דגיטין ו' ב' ותוס' שם ד"ה אר"י כו' ועי"ד סי' רפ"ד ס"ב בהגה:
ואם אינו כו'. תוס' דגיטין שם משום זה אלי כו':
ולא כו'. שז"ש במ"ז מסרגלין בקנה לאו לאפוקי סכין אלא לאפוקי עופרת וכיוצא כו'. סה"ת והג"מ:
וי"א כו'. ר"ל שצריך ד' שרטוטין דלא כש"ע שאין מצריך רק א' למעלה וכ"כ תוס' בגיטין שם סד"ה הנ"ל דהא דקאמר יריעה שאינה מסורגלת פסולה היינו ד' שרטוטין מלמעלה ומלמטה ומצדדין וה"ה לתפילין דהא לדעתם ס"ת ותפילין שוין וכמש"ש וכ"כ סמ"ג וסמ"ק ומרדכי וערא"ש אבל לדידן דקי"ל ס"ת צריכה שירטוט כמ"ש בי"ד סי' רע"א ס"ה א"צ לזה:

סעיף ז

ס"ז ולא על הגויל. שבת שם ועתוס' דמנחות ל"ה א' ד"ה שין כו':
ואם כו'. קאי אכולם כמש"ש ושם ובירושלמי פ"ג דמגילה הל"מ שיהיו כותבין בדיו ובעור מסורגל וכורכין בשיער וטולין במטלת ודובקין בדבק ותופרין בגידין וכותבין על הגויל במקום שיער ועל הקלף במקום נחשתן ואם שינה פסול וכ"ה במ"ס פ"א:
מהו כו'. וקלפים כו'. תוס' בשבת שם:

סעיף ח

ס"ח צריך כו'. כמ"ש במגילה י"ט א' דיפתרא כו' וכ"ש סת"מ דבעיספר כמש"ש ט' א' ובמנחות ל' ל"ד ובפ"א דמ"ס אין כותבין על הדיפתרא:
או בסיד. דהוא כמו עפצים ממ"ש במנחות ל"א ב' הא דאפיצן וע' תוס' שם ובשבת ע"ט ב' ובמגילה י"ט א':

וצריך כו'. גיטין נ"ד ב' ההוא כו' ושם מ"ה ב' וסנהדרין מ"ח ב' ומנחות מ"ב ב' כרשב"ג דרבא ס"ל כוותיה וכפי תוס' שם ושם:

טוב. בתחלת. כמש"ל סי' י"א ס"א:

או כו'. דחמירא מתפילין כמ"ש בברכות ספ"ג ומותר לשנותו כמ"ש במנחות ל"ד ב':

אבל כו'. דקילא מתפילין כמש"ש ל"ב א' ושבת ע"ט ב':

סעיף ט

ס"ט אם עובדו כו'. נתבאר בסי' י"א ס"ב:

סעיף יא

ס"יא עור כו'. כת' בטור שם ובראי"ש ה' ס"ת בשם גאון דכשר בכה"ג:

סעיף יב

ס"יב ועוף. מימרא שם:

ולא כו'. בעיא דלא אפשיטא שם ולחומרא:

סעיף יד

ס"יד הסופרים כו'. ט"ס ונתחלף והיה אם שמוע עם והיה כי יביאך וכ"ז משום זה אלי ואנוהו כמ"ש וזהו כו':

סעיף טו

ס"טו אם כו'. רמב"ם וכלשון שני שברש"י וכ' סה"ת שזה עיקר דתוכו מ' חללו כמו חק תוכות וכן בירושלמי כמ"ש למטה אבל לשון ראשון ל"נ דמ"ש רגל ימיני או שמאלי:

שהנקב כו'. כן פירשו כל המפרשים דסתמא קאמר ופליגי עם הירושלמי:

אבל בירושלמי כו'. אמר אשיאן ניקב נקב באמצע הבית אם היה גויל מקיפו מכל צדדיו כשר וא"ל פסול:

ניקב כו'. שהרא"ש כ' דלשון ראשון עיקר דללשון שני קשה אמאי נקט הא' יותר משאר האותיות שיש להן תוך אבל סה"ה כ' דלשון שני עיקר וקושייתו י"ל דנקט אגב שר"ל רגל הימני וז"ש אבל שאר כו':

סעיף טז

ס"טז הפשוטות כו'. כ"כ המרדכי לחלק בין עובדא דהכא שהוא מהפשוטות כמש"ש וי"ו דויהרג להההיא דסט"ו:

וא"צ כו'. כ"מ מרש"י שם ד"ה דלא חכים כו'. מ"כ:

מיהו כו'. שתועלת קריאת התינוק דגילוי מילתא הוא שהאות כתיקונו שם:

הא דמכשרינין כו'. ממש"ש כל אות שאין מוקף כו' וז"ש בסט"ו אם לאחר שנכתב כו' וז"ש בלי היקף קלף מתחלתו כו':

או אם כו'. אע"ג דבירושלמי פ"ב דברכות אמרינן עירב האותיות אית תני כשר ואית תני פסול מ"ד כשר מלמטה מ"ד פסול מלמעלה כגון ארצנו ותפארתנו אבל ארצך תפארתך צריכא ור"ל מלמעלה שעד שלא נעשה האות נפסלה משא"כ למטה שאחר שנגמר צורת האות נדבקה ובאמצע איבעיא להו כ' המרדכי וש"פ אמנם בתלמודנו אמרו כל אות שאין מוקף גויל כו' ולא מפליג בין למטה או למעלה שלעולם צריך היקף ע"ש:

סעיף יז

ס"ז אם כו'. וה"ה כו' כמ"ש בגיטין כ' א':

לתוך האות כו'. דלא כסמ"ק שמכשיר בנפלה לאחר שנגמר האות מירושלמי הנ"ל דקי"ל דלא כירושלמי ועוד הוכיחו מפ"ה דמ"ס הלכה ז' אבל הדיו שנטפה ע"ג הכתב מותר למחקו כו' ואינה ראיה דשם למחקו כל האות וכמ"ש בי"ד סי' רע"ו סי"א בהג"ה:

דלי"ת כו' ב' במקום כ"ף. שבת ק"ג ב' ואפי' בדיעבד מדפריך על רב חסדא ור"ח דיעבד קאמר:

סעיף יח

ס"ח מ"ם פתוחה כו'. שם בברייתא דלא כרב חסדא וכן כל הפוסקים הביאו הברייתא לבד ובספ"ב דמ"ס כל האותיות הכפולים בא"ב כותב את הראשונים בתחלת התיבה ובאמצע התיבה והאחרונים בסוף ואם שינה פסול:

אם נדבקה כו'. מנחות כ"ט ל"ד ודלא כירושלמי כמש"ל סט"ז:

ואם גרר כו'. ממ"ש בשבת ק"ד ב' כגון שנטלו לגגו כו'. מרדכי סי' תתקנ"ב וצ"ע דהא אמרי' שם ג"כ שנטלו לתגו כו'. בברייתא שם ק"ג ב' וה"ה לקוף דתלייתם חד טעמא להו כמש"ש ק"ך א' ומנחות כ"ט ב'. ריב"ש. וג"כ אינו מוכרח דשם משום שנדמה לאחרת כמש"ל סי' ל"ו ס"א וביי"ד סי' רע"ד ס"ה וע"ש בטור וכ' הריב"ש ואע"ג דאמרינן במנחות שם חזינן לספרי כו' ומשמע דמצוה מן המובחר הוא וכמ"ש במרדכי סי' תתקנ"ג יש לדחות דשם שהיו מפרידין הרבה וערש"י בגיטין פ"ה ב' ד"ה ולא לכתוב למחך כו' אבל פשטא דשמעתין משמע כדברי המרדכי ואע"ג דאמרינן בשבת שם לעיכובא ההין חיתין כו' כיון שחטרו לגגו דחי"ת היה ניכר בלא"ה וז"ש חטרו כו' ותלו כו':

אם נגעו כו'. **אם נגע כו' וכן כו'**. אע"ג דאין נדמה משום זה לאות אחרת י"ל דהוה שינוי בצורתה וכמש"ל סי' ל"ו ס"א וכמו קוצו של יוד לפי' תוס' כ"ט א' ד"ה קוצו:

ואין כו'. כיון שנגע האות:

סעיף יט

ס"יט בתחלה בפיו. כר"ל:

לשם כו'. גיטין מ"ה ב' ורשב"ג עיבוד כו':

וי"א כו'. כ"מ לכאורה שם ושם כ' א' ושבת ק"ד ב' הרי שהיה צריך כו' מ' דווקא משום שכוונתו לתיבה אחרת אבל כוונתו לשם סגי בהכי:

סעיף כ

ס"כ צריך כו'. עתו' מנחות ל' א' ד"ה אבל כו' ל"ב ב' ד"ה כתבה כו':

סעיף כא

ס"כא כל פרשה כו'. ויחזור כו' כמ"ש בגיטין י"ט ב' ועיי' תוס' שם ד"ה צריכי כו' והיה רגיל ר"י כו':

סעיף כב

סכ"ב טוב כו'. עפ"ה דמסכת סופרים ה' ו':

וכן כו'. משום דאז אין תקנה כמ"ש בסכ"ג:

סעיף כג

סכ"ג אם כו'. כמ"ש במכילתא כנ"ל ס"א ובירושלמי פ"ק דמגילה תולין בספרים ואין תולין בתפילין ומזוזות דלא כתוס' ל"ב א' ד"ה דילמא כו':

והיו כו'. כמ"ש בברכות ומגילה וסוטה:

אבל אם כו'. כמ"ש ברפ"ב דמ"ס עירב את האותיות או שהפסיק באמצע השם לא יקרא בו:

סעיף כד

סכ"ד מותר כו'. למ"ד ב' וא"ר הלכה תולין כו' ורבה בב"ח כו' וכפי' תוס' שם דתולין גרע ממוחק דרב עצמו ס"ל בירושלמי דמוחק כו' וא"כ גרר ומחק לכל האמוראים מותר ועי"ד סי' רע"ו סעי' ו' ז':

ולא ימחוק כו'. עתוס' שם ד"ה ר"י כו' ואינו הדור כ"כ ולכתחלה ודאי יצא דברי כולם:

סעיף כה

סכ"ה או שהיתה אות כו'. זהו מן הפסולין דברייתא דשבת הנ"ל שנדמה לאותיות אחרות וכן ברישא נגע רגל כו' שנשתנה צורת האות וכמש"ל סי' ל"ו ס"א שלא כו' ולא כו' משא"כ בסיפא:

סעיף כו

סכ"ו אם אותיות כו'. כמ"ש בפ"ה דמ"ס המוחק אות אחת מן השם עובר בל"ת כו' אבל הדיו שנטף ע"ג הכתב מותר למחקו שלא היתה כוונתו אלא לתקן:

סעיף כז

סכ"ז אותיות כו'. שם פ"ג הלכה ח' ע"ש וכמ"ש בפי"ב דשבת ובפ"ב דגיטין דכתב ע"ג כתב לא הוי כתב וע' תוס' דשבת ק"ד ב' ד"ה אמר וי"ל כו' ובכאן אף שמשמר שלא יתקלקל אח"כ בתר השתא אזלי' וע"ש צ"ד ב' אתמר כו' וק"ל כר"ש ע' תה"ד:

סעיף כח

סכ"ח יש ליזהר כו'. עתוס' דגיטי' כ' ב' ד"ה ל"צ. ור"י אומר כו' אבל הרמב"ן כ' שזה יותר קרוב ליפסל שמבטל צורת האות אלא כמ"ש ריב"ם שם וכמו שמסיים בתוס' שם וער"ן שם:

סעיף כט

סכ"ט אם כו'. כן דייק הרי"א מלשון סמ"ג וליתא דלעולם צריך לקרות בפיו ועסי' תרצ"א ס"ב:

סעיף לב

סל"ב צריך כו'. ל"ב א' כמלא כו' ופי' הגאונים כחצי צפורן וכמ"ש בי"ד רסי' רפ"ח וכ' בסה"ת הטעם כדי לכתוב גגה של למ"ד וכ"ף ונו"ן פשוטה:

שיהיו כו'. כמש"ל סט"ז:

ובתחלתן כו'. עתו' שם ד"ה ועושה כו' לכתחלה ט"ס וצ"ל בתחלה ור"ל כמו ספרים וכמ"ש ר"י בתוס' דב"ב י"ג ב' ד"ה ועושה וכ"כ כל הפוסקים שם וה"ה בתפילין וכמש"ל סמ"ד יגלגל כו' וכ"כ המרדכי בה' מזוזה אבל בה' תפילין כ' אומר ר"צ שא"צ להניח במזוזה ותפילין כדי היקף אחרי שאין להם עמוד בסופה כמו ספרים וגם כי אין קורין בהם כמו בספרים ועוד דבמזוזה נוהגין לכתוב שדי מבחוץ בתחלתן וא"כ ע"כ אין שם היקף כלל וכ"כ בסה"ת ודברי הרא"ש סותרין זה את זה שבה' תפילין פ' שא"צ כדעת סה"ת ובה' מזוזה חזר בו וכ' שצריך וכ"ה בטוש"ע שבי"ד סי' רפ"ח פסק שצריך וכבר הקשה ב"י בעצמו ואיני יודע למה סתם כאן ודאי אין לחלק בין תפילין למזוזה:

וצריך להניח כו'. ל' א':

גם צריך כו'. דבריו תמוהים דבריב"ש שאל השואל אם יש לפוסלו אם הניח מעט חלק והשיב אע"ג דבפ"ג דמ"ס פוסל הייינו בנקד בדיו אבל בלא"ה אין לפסול כיון שאין שיעור פרשה וגם אין לפסול משום שעשאה כשירה דשם דוקא אריח על לבינה וגם שם

צריך שיעור פרשה ורבותא קמ"ל אע"ג דעשאה כשירה אפ"ה פסולה ע"ש וכמש"ש ס"ס רע"ד בהג"ה והוכיח עוד ממ"ש הרמב"ם וש"ע סי' רע"ג ס"ד ואם לאו כו' אבל לכתחלה ודאי אין להניח ועמ"א:

סעיף לג

סל"ג יעשה כו'. ר"ל לכתחלה משים זה אלי ואנוהו:

יזהר כו'. סתם כאן כדעת הרא"ש שמ"ש שם נזדמנה לו תיבה בת כו' דדוקא בת חמש קאמר דיותר משתי אותיות אין לכתוב חוץ לדף דאל"כ הל"ל בסתם לא יכתוב רוב התיבה חוץ לדף אבל הרמב"ם פ"ז כ' אפי' תיבה בת עשר אותיות או פחות או יותר מותר לכתוב חציה חוץ לדף והיקל עוד דאף חציה מותר ולמד ממש"ש תיבה בת שתי אותיות כו' דוקא כולה אבל חציה מותר ומשמע מדבריו דאף בתיבה בת שלש אותיות ב' אותיות אסור חוץ לדף אבל הרא"ש כ' דמותר ממ"ש תיבה בת כו' משמע דוקא כולה אסור הלא"ה לעולם מותר וז"ש כאן ג' אותיות בין מתיבה גדולה בין מקטנה אבל בי"ד סי' רע"ג ס"ד כ' דברי הרמב"ם ובתיבה בת ג' אותיות פסק כדעת הרא"ש:

סעיף לה

סל"ה אותיות השם כו'. תוס' שם ד"ה שלשה כו' דחוץ לדף מדין תליה הוא ואין תולין מקצת השם כמש"ש אר"ח הלכה כר"ש שזורי והביאה הרי"ף ורא"ש שם וכ"פ כל הפוסקים וכמ"ש בי"ד סי' רע"ו ס"ו וצ"ע דאמרינן בחולין ע"ה ב' א"ל אנא כו' ועתוס' שם ד"ה אנא כו':

סעיף לו

סל"ו יעשה כו'. כמו שהם בתורה וכמ"ש במזוזה ל"א ל"ב:

ואם שינה פסול. כמ"ש בשבת ק"ג ב' ובמ"ס פ"א הלכה י"ד פתוחה שעשאה סתומה סתומה שעשאה פתיחה ה"ז יגנוז:

ויש מכשירין כו'. כמ"ש במזוזה שם רנב"י אמר מצוה כו' והטעם כמש"ש הואיל ואינן סמוכות כו' וא"כ ה"נ ור"ל בדיעבד כמ"ש שם ושם ודברי הרמב"ם וש"ע צ"ע וגם דברי הרב שכ' ובמדינות כו' צ"ע ועמ"א שתי' משום דא"א לעשות בסתומה אליבא דכ"ע ודבריו אין מובנים:

ולכן כו'. זה לשון הרמב"ם רפ"ח פתוחה יש לה ב' צורות אם גמר באמצע השיטה ונשאר ריווח כשיעור מניח ומתחיל בתחילת שיטה שניה וא"ל נשאר כשיעור או שגמר בסוף שיטה מניח שיטה בלא כתב ומתחיל מתחילת שיטה שלישית. סתומה יש לה ג' צורות אם גמר באמצע שיטה ונשאר ריוח כשיעור וכדי לכתוב תיבה א' בסוף השיטה שיהא

הריוח באמצע מניח ואם לא נשאר כשיעור הנ"ל יניח הכל פנוי ויניח מעט ריוח בתחילת שיטה שנייה ויתחיל מאמצע השיטה ואם גמר בסוף שיטה מניח בתחילת שיטה שניה ריוח כשיעור ומתחיל מאמצע השיטה נמצא שפתוחה תחלתה בתחילת השיטה לעולם וסתומה תחלתה מאמצע השיטה לעולם והריוח בין בפתוחה בין בסתומה לעולם שיעור ט' אותיות ובפ"ו כ' כמו שלשה אשר אלא שכ' שם זה למצוה ואם שינה לא פסל ופי' ב"י בי"ד סי' ער"ה דוקא ג' אשר לא בעינן אבל ט' אותיות קטנות ודאי בעינן אף לעיכובא וכ"כ סה"ת והמרדכי השיעור מפורש בין לסתומה בין לפתוחה ט' אותיות והכי איתא במ"ס ריוח בין פ' לפ' ג' תיבות של ג' ג' אותיות וכל דברי הרמב"ם הנ"ל בנויים ע"פ מ"ס שבסוף פ"א איתא נוסחא המדוייקת שהביא ב"י שם בשם ריא"כ איזו היא פתוחה כל שהתחיל מראש השיטה כמה יניח בסוף ויתחיל מראש השיטה והיא נקראת פתוחה כדי לכתוב ג' תיבות משם של ג' אותיות גמר הפרש' בסוף השיטה משייר שיטה אחת גמר בסוף הדף מניח שיטה בתחילת הדף ואם נשארה שיטה בסוף הדף מתחיל מתחילתו ואיזו היא סתומה כל שהתחיל מאמצע השיטה וכמה יניח באמצע השיטה ריוח והיא נקראת סתומה כדי לכתוב ג' תיבות וט"ס שם בב"י שכ' ופירש"י סתומה כו' וצ"ל כמ"ש ובמ"ס שלנו כתובה בשיבוש וכמ"ש המרדכי ע"ש ותוס' ל"ב א' ד"ה והאידנא והרא"ש שם והטור ר"ס ער"ה חולקין על הרמב"ם ע"פ סידור קדמונים והעתיקו מ"ס כמ"ש לפנינו ומודים להרמב"ם בצורה ראשונה של פתוחה וצורה ראשונה של סתומה אבל בצורות האחרות פליגי צורה השנייה של פתוחה לדידהו ה"ל סתומה וב' צורות האחרונו' של סתומה לדידהו ה"ל פתוחה והביאו ראיה מירושלמי פ"ק דמגילה פתוחה מראשה פתוחה פתוחה מסופה פתוחה פתוחה מכאן ומכאן סתומה ודחקו עצמן בסיפא דכ"ש דמכאן ומכאן דה"ל פתוחה ופי' שם ע"ש אבל הרמב"ם מפרש פתוחה מראשה פתוחה שפתוחה מראשה לסופה והשתא דברי הירושלמי כפשטיה והן הן עצמן שתי הפתוחות שכ' הרמב"ם וכן סתומה השניה של הרמב"ם וכ"ש שתים האחרות שהן סתומות וכמ"ש הריא"כ שם הכלל להרמב"ם כל שמתחיל בתחילת השיטה הוי פתוחה ובאמצע סתומה ולהרא"ש כל שפתוח מצד אחד וכ"ש מכאן ומכאן הוי פתוחה וכל שהריוח באמצעיתו או שיטה שלימה שהוא כמו באמצע לדידיה ה"ל סתומה גם מחולקין עליו בשיעור הריוח ובזה הסכימו הפוסקים להרמב"ם וכ' ב"י וש"ע שם וירא שמים יצא ידי שניהם ויעשה צורה הראשונה של הפתוחה ושל הסתומה דבזה אין חולק וכ' בד"מ ובהג"ה שם אם יוכל לכוין הרי טוב ואם לאו אל יזוז מדברי הרמב"ם כי כ"ה בספרים הישנים וכן בספר עזרא ע"ש והנה כאן בפתוחה אפשר לעשות כן אבל סתומה

א"א לכן כ' כאן ולכן נהגו כו'. וכן נהגו במזוזה שוהיה אם שמוע מתחיל בחמצע שיטה וכן הכריח במרדכי סי' תתקס"ע בשם ר"י דזהו סתומה ממה שכותבין במזוזה כן ע"כ פי' הירושלמי על דרך אחר ע"ש שהאריך ובסוף כ' ובסמ"ג פי' מ"ש בירושלמי פתוחה מכאן ומכאן סתומה פי' שלא הניח במקום א' כשיעור אלא בצירוף שניהן כשיעור ובזה א"צ לדחוק מה שדחקו תוס' לעיל וכ"כ הרא"ש בה' מזוזה שם אמאי דקאמר והאידנא נהוג עלמא בסתומות כו' והעתיק דברי הירושלמי הנ"ל שרב פסק לעשות פתוחה כמו שהעתיקו תוס' הנ"ל דברי הירושלמי אית תנאי כו' וכ' הרא"ש והכי נהוג עלמא ר"ל לשיטתו דפתוחה בראשה פתוחה וכנ"ל וכתב וטוב שלא יניח כשיעור בסוף השיטה וכן בראש השיטה לקיים מ"ש והאידנא כו' והנה גם הרמב"ם יודה בזה דל"ק שצריך לפניה כשיעור אלא אם גמר בסוף שיטה ובזה יצא ידי כולם וכ"כ בט"ז:

סעיף לז

סל"ז ורשאי כו'. שגם הוא נק' עור כמש"ש ל"ד ב' ת"ר יכול כו' הא כיצד כו' ת"ר כיצד כו' אלמא קורא הפרשיות עורות וכן הרצועות כמש"ש ל"ה א' תפילין אין קושרין כו' ולכאורה מ' דוקא מקלף כמו הפרשיות דבחדא מחתא מחתינהו כנ"ל אבל ממ"ש בעירובין צ"ו ב' וכי טרח כו' אלמא עור הבתים רגילין להיות כמו קמיע ובשבת ע"ח ב' עור כדי לעשות קמיע קלף כדי כו' וכן שם ע"ט א' בעא מיניה רבא מר"נ כו' ת"ש כו' ג' עורות הן כו' וכן הרצועות וערש"י שם ד"ה אלא במינן כו':

או כו'. ר"ל אע"ג דלענין טומאה חשיב כבשר כמ"ש בחולין קכ"ב א' וכ"פ הרמב"ם בפ"א מה' אבות הטומאה ובפ"ד מהמ"א ולא השמיט אלא עור הראש של עגל הרך ועור בית הפרסו' דמ"ש דיחידאה הוא לא אמרו אלא על אלו השנים עור הפרסות שם נ"ה ב' עור הראש שם קכ"ב ב' ובזה מתורץ קושית תוס' בזבחים כ"ח א' ד"ה תנינא כו' מ"מ לענין תפילין הוי כעור דהא אמרינן שם ע"ו ב' א"ל בר גוזלא כו' וכן כל עוף כמ"ש הפוסקים וש"ע שם וה"ה לענין טומאה כמש"ש הנהו גידין רכין כו' שאני הכא דהדר ביה כו' ואפ"ה כותבין עליו תפילין כמש"ל סי"ב ואף משל גוזל כמ"ש בשבת ק"ח א' בכנפיו כו' ע"ש:

וכן כו'. כנ"ל:

צריך כו'. פלוגתא דרבנן ורשב"ג גיטין מ"ה סנהדרין מ"ח מנחות מ"ב ופי' תוס' שם ושם דרבא כרשב"ג ושכן הלכה והביאו ראיה מגיטין נ"ד אבל רש"י והרמב"ם מפ' דרב' כת"ק ומחלקים בין עור הבתים לקלף הפרשיות וכמ"ש תוס' שם בשם י"מ אף שדחו אותה:

סעיף לח

סל"ח מעור א' כו'. רש"י שם פי' מעור אחד שלם וכ"כ שימושא רבא וש"פ אף שהתוס' כתבו ל"ב א' ד"ה להשלים אף בתפורות נק' עור א' לחד תי' כ"כ:

סעיף לט

סל"ט בין כו'. תוס' שם ד"ה תפילין כו' וש"פ דלא כה"ג שכ' בשל יד אורכן כחצי אצבע אמה ורחבן כרוחב אצבע. מרדכי:

דהיינו כו'. רש"י:

וצריך לרבע כו'. אף שבתוס' הנ"ל נסתפקו בזה אבל הרא"ש ומרדכי פי' דמ"ש תפילין מרובעות קאי אבתים ור"פ הוסיף דאף בתפרן ור"ל שיהיו התפירות מרובע וה"ה התיתורא עצמו דאי בתפרן דוקא א"כ מאי סייעתא מהעוש' תפלתו כו' ולפירש"י קאי הכל על הבתים שפי' בתפרן שלא יקלקל בתפירתו את הריבוע וכשיטתו שכ' שם ד"ה תיתורא שהוא בעור א' עם הבתים אבל ר"י פי' כמ"ש הגאונים שלוקחין עור אחר להתיתורא עם המעברתא וכמ"ש בסמ"ד וכ"כ הרא"ש ועתוס' דמגילה כ"ד ב' ד"ה בתפרן ובמרדכי ולכן פי' בתפרן על התפירה עצמה וכ"ד כל הגאונים דבעי' התפירה מרובעת וגם התיתורא:

אבל כו'. דריבוע לא נאמר אלא על אורך ורוחב:

עשאם כו'. עט"ז:

סעיף מ

ס"מ עור כו'. עתוס' שם ד"ה רצועות כו' וכ' הרא"ש ומ"מ מצוה כו' משום זה אלי ואנוהו אבל המרדכי כ' בשם ר"י דמדינא בעינן שחורות מדפריך בשבת כ"ח ב' והאר"י רצועות כו' ותימא מאי ס"ד מה ענין זה לזה אלא ה"פ כשם שהל"מ שיהא מצבע הבתים ה"ה לענין טהורות ומשני נהי דבהא גמירי כו':

חריץ כו'. כאביי וכפירש"י שם דאביי גדול מרב דימי כמ"ש בפ"ב דב"ב. מרדכי ואע"ג דבמימרא שניה קי"ל כרב דימי. התם משום דסוגיא דפי"ד דשבת ופ"ט דחולין כוותיה:

ואם לא כו'. רמב"ם דמפ' דאביי ל"ק אלא לכתחלה ובדיעבד מודה לרב דימי וכמש"ש ל"ד ב' ואם אין חריצן כו' וז"ש והוא כו':

סעיף מא

סמ"א אורך כו'. אבל תוס' חולקים ע"ז ועתוס' דעירובין צ"ה ב' ד"ה מקום כו' וכ"כ ש"ר וסה"ת וסמ"ג ומרדכי ועתו' דסוכה ה' א' ד"ה ואל כו' וביומא י"ב ב' כ"ה א' וראייתם דציץ במקום תפילין ממה שקראה תורה לשל כ"ג מצנפת ושל כהן הדיוט מגבעות אלא

דשל כ"ג היתה קצרה משום ציץ ותפילין משא"כ בשל כהן הדיוט דאינו אלא משום תפילין וע' תוס' דסוכה ה' א' הנ"ל אבל הרמב"ם בפ"ח מה' כלי המקדש כתב ומצנפת האמור' באהרן היא המגבעות האמורה בבניו אלא שכ"ג צנוף בה כמי שלופף על השבר ובניו צנופין בה ככובע ולפיכך נקראת מגבעות וכ"כ הרמב"ן בפ' תצוה והביא ראיה ממ"ש בספ"ז דיומא וההדיוט בארבעה כו' מוסיף כו' ושם סוף הפרק כ' המצנפת של כ"ג או כהן הדיוט ארכו ט"ז אמות כו':

סעיף מב

סמ"ב שיעשה כו'. רש"י:

אחר כו'. תוס' שם ד"ה שי"ן כו' וכ' המרדכי ופי' בתיקון דימין המניח קאמר וכ"כ הרא"ש וש"פ:

סעיף מג

סמ"ג חריץ כו'. כן פי' הרא"ש ומרדכי בשם י"מ להא דאביי וכתב המרדכי א"נ על יו"ד שבשי"ן קאי וכמ"ש בהג"ה וכן כו':

ולא כו'. דצריך שיהא כל השי"ן נראה ולפרש"י וראו כל עמי כו' משום שי"ן:

סעיף מד

סמ"ד והיינו כו'. כפי' הגאונים ואין להקשות דא"כ בשבת כ"ח ב' לוקמי' בתיתורא ומעברתא י"ל כיון דתפור לו ה"ה כמוהו משא"כ ברצועות. מרדכי:

יגלגל כו'. כמש"ש ל"א ב' וכנ"ל סל"ב וע"ל סי' תרצ"א ס"ב מש"ש וע' תוס' ל"ה א' ד"ה מעברתא ואין נראה לפסול כו' חדא כו':

וכורכם כו'. ממ"ש בירושלמי פ"ק דמגילה הל"מ שיהו כותבין בעורות כו' וכורכן בשיער וטולן במטלית ולכן כ' הרמב"ם שכורך עליהן מטלית אבל בש"ר כ' בקלף ומטלית ר"ל מקלף וסה"ת וש"פ כ' דאין ראיה מהירושלמי דשם איירי לענין קרע וכמ"ש במ"ס והרמב"ם פוסל אפי' בדיעבד כשיטתו דס"ל שהוא הל"מ וחלקו עליו ומ"מ כתב המרדכי פוק חזי כו' דנהגו כש"ר וז"ש בשבת ע"ט ב' במזוזה עצמה דעצמה לכאורה מיותר:

ויש כו'. כמ"ש בשבת שם לא הוכשרו כו' וצ"ע למה לא אוקים שם על המטלית:

ונוהגין כו'. כי הרמב"ם כ' המטלית קודם כריכת השיער וכמ"ש בש"ע והקשה הסמ"ג דהא בירושלמי הנ"ל הוא להיפך וכן בש"ר לכן כ' האגור ונוהגין כו' אבל לדינא אין קפידא איזו קודם:

ונהגו כו'. כמ"ש ובזרוע עוזו כו' וכ"ה בזוהר ח"ב רל"ז ב':

ואם כו'. ג"כ מטעם הנ"ל אלא דשל עגל יותר עדיף כמ"ש וכף רגליהם כו' ועז"ח ל"ב ד':

סעיף מה

סמ"ה יתן כו'. עתוס' ל"ג א' ד"ה הא כו' והמרדכי שם האריך ופ' כרש"י וכ"ה הסכמת הפוסקים:

סעיף מו

סמ"ו וראשי הפרשה כו'. כמ"ש בירושלמי פ"ב דמגילה צריך שיהא שמע שלה רואה את הפתח ולפרש"י ר"ל שיהא סוף הגלילה לצד חוץ שיהא הקורא קורא כסדרן כמ"ש הרא"ש וש"פ וכמ"ש בי"ד סי' רפ"ט ס"ו ואמרינן נמי בתפילין שם ל"ד ב' ל"ק כו' והקורא קורא כסדרן וז"ש בש"ע יהיה הגליון כו' כדרך הקריאה וכ"ש לפר"ת בירושלמי הנ"ל וכמ"ש בי"ד שם בהג"ה ויכוין כו':

סעיף מז

סמ"ז והמנהג כו'. כמש"ש וצריך כו' ור"י ל"פ אלא בדיעבד:

ויזהרו. כנ"ל:

סעיף נ

ס"נ אין לקנות כו'. כמ"ש בחולין ס"ג ב' ודילמא דעוף כו':

מקום כו'. שם ל"א ב' אבל בגרדין לא וכ' בע"ה ובנ"א אבל בגרדין ל"ל בה והן טלידוראש שעושין מן הקלף כיון דמינו הוא מותר שהן כגידין עצמן וכ' ב"י מקום כו' יש לסמוך עליו שלא להתבטל ממצות תפילין:

סעיף נא

סנ"א ויעביר חוט כו'. עתוס' ל"ד ב' ד"ה ושוין כו' ובמרדכי פי' בשם ריי"ף מעברתא הוא כה"ג:

ויש מי כו'. ע"ל סי' ל"ג ס"ב:

סעיף נב

סנ"ב יכניס כו'. אף שבתו' ל"ה ב' ד"ה אלו וש"מ הקשו על פרש"י המרדכי האריך ליישב הכל ע"ש:

ונוהגים כו'. עתוס' שם א' ד"ה מעברתא. וי"מ כו' וכ"כ הגאונים:

ולא כו'. ב"ש:

סימן לג

סעיף א

ס"א של שני כו'. ראשון ושלישי כו'. כפי' הראשון שברש"י וכ"כ כל הפוסקים:

כל זמן שעור כו'. טור שכן פי' מש"ש כל זמן שפני טבלא כו':
גם הבתים כו'. כן פירש"י והרא"ש וש"פ וכ' נ"י והמרדכי שר"ל שנקרעו בין בית לבית אבל הצדדין מבחוץ שלימין וכ"כ ב"י:
וי"א כו'. כגי' שלנו:
ואלו כו'. כלישנא בתרא שם וא"נ כו' וכלשון שני שברש"י:
בכל ענין כו'. טור שמפרש מ"ש אבל בעתיקתא כו' כפי' רש"י דלא קאי אלא אמילתיה דרבא אבל מילתיה דר"ח אין חילוק וכמש"ש וזה כנגד זה לא אמרן כו':

סעיף ב

ס"ב אם נפסקו כו'. רמב"ם ומפ' דקאי אתפירות וכ"פ בש"ד וש"פ שאם נפסקו ג' תפירות פסולין וכמ"ש בירושלמי פ"ג דמגילה ר"ז איפסק ליה גידא דרצועתא שאל לרב הונא ורב קטינא ושרו ליה איפסק תניינות ושרון ליה דלאו מן אולפן ר"ל בדוחק אבל פעם שלישית ודאי פסול וגרס הר' אלחנן גידא דתפילתא דמה ענין גיד אצל רצועות. מרדכי:
בד"א כו'. הרמב"ם ל"ג וזה כנגד זה נמי כו' אלא ולא אמרן ומפ' דקאי גם אמילתיה דר"ח:
כ"ז כו'. כפי' הטור אבל הרמב"ם כ' לשון הגמ' פני טבלא:
ואלו הם כו'. כלשון ראשון בגמ' ול"ג והדר חלים אלא וחלים דלא כפירש"י. ונמצא מחולק בכמה דברים עם רש"י והטור. א' שמפ' אתפירה. ב' שגורס להיפך אבל בחדתא כו'. ג' שמפ' דקאי גם אר"ח. ד' שנקט לישנא קמא ה"ד חדתא. ה' שגי' ופי' בדרך אחר דל"ג והדר. ו' חולק טוש"ע עם רש"י בפי' פני טבלא:

סעיף ג

ס"ג וצריך שיהיה כו'. רמב"ם ועמ"א ודבריו אין מובנים וז"ל הרמב"ם בפ"ג ועור הרצועה צריך עיבוד לשמה אבל בעור שמחפין בו א"צ עיבוד כלל אפי' עשהו מצה כשר וטעמו מדאמרי' שבת ע"ח ע"ט עור כדיי לעשות קמיע ושם חיפה כו' כדתנן עור כו' אלמא עור קמיע הוא עור שאינו מעובד ואפי' מעור מצה כמש"ש התם בבישולא ואמרינן בעירובין צ"ו ב' וכי אדם טורח כו' אלמא עור התפילין מעור קמיע אלמא סוגיין כת"ק במנחות מ"ב ב' אע"ג דבציצית פ' כשמואל דסוגיא דפ"ק דסוכה כוותיה לפי' כמש"ל סי"א והטעם כיון דא"צ עיבוד כ"ש דא"צ לשמה משא"כ בטויה כיון דבעינן טויה וכמ"ש בס"ד בשם סה"ת לענין השחרה משא"כ ברצועות דגמירי שחורות מעובדין הן וז"ש מ"א ונ"ל כו' והייתי יכול לו' דז"ש בטוש"ע סי' ש"א סמ"ב דברצועות ניכרין שאינן קמיע וכמ"ש שם אלא דרמב"ם שם אחז שיטת הרי"ף ורא"ש דגם קשורין בעינן להיכר כמש"ש. ודעת נ"י בס"פ ו' דסנהדרין להיפך ע"ש וכמ"ש בס"ס מ"ב דס"ל כפי' תוס' במנחות מ"ב דרבא

כרשב"ג אבל עיבוד מהני כיון שהוא בגוף הדבר וכמ"ש בס"ס מ"ב בהג"ה דכה"ג ודאי הזמנה מילתא וקשה א"כ אורג בגד למת נמי תיהוי כעיבוד ותי' הרז"ה פ"ק דסוכה שאני אורג שהוא משמשי הדבר אלא שהוא כ' שגם רצועה הוא עיקר קדושה ודברי הרמב"ם לכאורה צ"ע שכ' אם חפן או תפרן הגוי פסול משום שעשייתן ככתיבתן מפני השי"ן אלא שהוא אזיל לשיטתו דלא מצריך עיבוד לכל כתב שבקדושה שהרי במזוזה לא מצריך עיבוד אלא בס"ת ותפילין ואף בספרים אינו מצריך עיבוד לפי פי' וכמ"ש תוס' במנחות מ"ב ב' ד"ה תפילין וכן פי' הרמב"ם כו' וקשה כו' ושמא הכא כו':

סעיף ד

ס"ד טוב כו'. בסה"ת נסתפק בזה כיון דגמירי שחורות לשמה ג"כ בעינן כמו טויה בציצית וצביעה בתכלת ובהג"ה הכריע שאף בדיעבד פסול וכ' ומיהו כו' ור"ל לשיטת התוס' דא"צ להיות כלל שחור כמ"ש סי' ל"ב ס"מ:

יש כו'. עתוס' שם ד"ה פוק כו' ובירושלמי הנ"ל איפסק ליה גידא דרצועתא כו' ופי' סמ"ג דרצועה שנתפרה בגידין אלמא שני פעמים התירו מלבד פעם ראשונה וכמ"ש ת"ה דדוקא בגידין וכמ"ש ל"א ב' וה"ה כאן דהא הל"מ שיהיה נתפרו' בגידין ועמ"א:

סעיף ה

ס"ה וי"א כו'. בפירש"י שם וכ"מ בירושלמי שם ר' ירמיה איפסק ליה רצועתא דתפילי שאל לר' אבא בר ממל א"ל וקשרתם קשירה תמה ולא הוזכר שם תפירה. רא"ש וש"פ. ואין מוכרח. וההיא דירושלמי הנ"ל כבר פי' דקאי אגידי התפירה של הבתים כנ"ל ס"ב וכ' הרא"ש דוקא במה שמקפ' הראש והזרוע הוא דפסיל דעלייהו קאי וקשרתם שהוא ההידוק כמש"ל סי' כ"ה אבל בתלויות לא שייך למיפסל דהא בעי ר"פ שם למימר דגרדומים כשרות אבל בסה"ת כ' דבכל שיעור האורך פסול אלא שבב"י נסתפק אם ג"כ בשל ראש ונ"ל טעמו דשל יד מפורש בגמ' משא"כ בש"ר וכפי' תוס' וז"ש בש"ע שמקיף כו' אבל בסה"ת משמע דאין חילוק בין של יד לשל ראש וכמ"ש בתה"ד בשמו ועיין ט"ז:

סימן לד

סעיף א

א לרש"י כו'. כמש"ש והקורא כו' ובמכילתא כותבן כסדרן כו' כמש"ל רסל"ב:

ולר"ת כו'. מדחילקן בסדר הזה קדש כו' שמע כו' וראיות הנ"ל דחו בתוס' שם ד"ה והקורא כו' והרא"ש וש"פ דמכילתא בכתיבה איירי ומ"ש והקורא כו' הוא סיום הברייתא דכיצד סודרן שמפרש דעל הקורא קאי כסדר שהן מפורשין בברייתא.

ומנהג כו'. וכן האריך בתשובת הרמב"ן סי' רל"ד להוכיח כרש"י גם מה שהקשה ר"ת על רש"י מש"ש קדש והיה כי יביאך מימין שמע כו' משמאל וישבה שם וכ' שם וסוף דבר דעתנו כרש"י והרמב"ם ז"ל ועליהם אנו סומכין ועושין מעשה וכן היו נוהגין הר"י ז"ל והרמב"ן ז"ל ועושין מעשה בעצמן וכן עיקר:

סעיף ב

ס"ב י"ש כו'. לשון הרא"ש וטור וש"פ:

ויכוין כו'. כי א' מהן ודאי פסול כמש"ש החליף פרשיותיה כו' ולכן ליכא משום בל תוסיף אע"ג דבכשרים יש בו משום ב"ת כמ"ש ברפ"י דעירובין ואף בפסולין אם הוא בא' קשור עם הכשר כמ"ש בסוכה פ"ג ופ' הנחנקין ועמ"א ובזה מיושב ל' הרא"ש וטור:

כי כו' וכן בזרוע. עירובין שם:

וי"א שאם כו'. **לא יעשה כו'**. קאי על י"א כמ"ש בתשובה הנ"ל כי העיקר כרש"י וכ' כמו שעושין בכריכה בפ' ע"פ בלא ברכה:

סעיף ד

ס"ד לא יניח כו'. כמ"ש בפ"ג דברכות האי סודרא כו':

סימן לה

סעיף א

ס"א ואם כו'. ממ"ש ל"ד ב' ומודה לי כו' תפלה של יד כו' ושל ראש כו' לא קשיא כו':

סימן לו

סעיף א

ס"א שלא כו'. כ"ט א':

ולא כו'. שם ב' ושבת ק"ג ב':

ולכתחלה כו'. והוא מבואר בגמ' בכמה מקומות עב"י:

מיהו כו'. דל"ק אלא שלא יכתוב אלפין עיינין כנ"ל:

סעיף ב

ס"ב כל אות כו'. מדלא חשיב בגמ' אלא ה"א וקו"ף ופריך מ"ט כרעיה כו':

לכך כו'. וכאן לא מהני קריאת התינוק כמש"ל סי' ל"ב סט"ז והטעם דכל שנפסק כמאן דליתא כנ"ל מע"ש איפסקי' ליה כו' וא"כ נשתנה צורת האות:

ובאחת כו'. כמש"ש כ"ט ב' איפסיק' ליה כרעיה כו':

סעיף ג

ס"ג והסופרים כו'. כמ"ש ברמב"ם ובפוסקים בשם ש"ר:

ואם כו'. כ"נ מדברי הרמב"ם וכ"כ רי"ו בשם ר"ה גאון אבל ר"ח פוסל וכ"ד הרבה פוסקים ממ"ש בשבת ק"ה א' ל"ק הא כו' וע' תוס' שם ד"ה והתניא כו' ושם ק"ד ב' ד"ה נתכוין כו' וכ' מרדכי ריש גיטין בשם ריב"א דצריך ג"כ בגט דבלא"ה לא מיקרי אות מהנ"ל וסה"ת חלק עליו ופי' הא דבעי זיוני בסת"מ או נתכוין לכתוב כמו בס"ת ומ"ש הא דבעי ר"ל שרוצה לזיין והא דלא בעי זיוני בגט וכיוצא ואידי ואידי מיירי שלא עשו זיוני וראייתו כמ"ש למטה מ"מ דעתם דבסת"מ פסול בלא זיוני אבל הג"מ בשם רא"מ כ' פי' זיונין שלא יעשה ראשו עגול אלא משוך שיהא לכל ראש שלשה פנים וראיתי ב"א שעושין תגין מלמעלה וטעות הוא בידם כו' וכ"כ במרדכי וראייתו ממ"ש בשבת ק"ד ב' כגון שנטלו לגגו כו' ובחי"ת ליכא זיוניין אלא דמש"ש דבעי זיוני בתיקון גוף האות כנ"ל והוא דעת המכשירין אבל סה"ת פי' בגיטין שם כגון שנטלו כו' במקום שא"צ זיוני כנ"ל והנה הרמב"ם לא כ' אף לכתחלה שצריך זיונין שהוא מפ' מ"ש שבעה אותיות כו' לא קאי אלא אמזוזה כמ"ש בגמרא אפיסקא דמזוזה ולא כל האותיות שבה אלא מקצתן וסימנא יהיב וע"ש בפ"ה הלכה ב' ג' וצריך להזהר בתגין שבה כו' על כל אות מהן שלשה זייני"ן ואלו הן כו' ופרשה שנייה כו' וכ"כ בהג"מ שם ובפ"א ואף בזה כ' ואם לא עשה תגין או הוסיף בהן או גרע בהן לא פסל ומה שלא אמרו בגמ' ג"כ על תפילין כמה אותיות צריכין לזיין ס"ל מפני שאותן שבתפילין הן ג"כ מזויין בס"ת כמ"ש בפ"ב הלכה ח' וצריך להזהר בתגין כו' כמ"ש כתובות בס"ת ואלו הן כו' ואם לא עשה התגין או הוסיף וגרע לא פסל וע"ש פ"ז הלכה ח' משא"כ במזוזה:

סימן לז

סעיף ב

ס"ב מצותן כו'. ואמרינן ולבני מערבא כו' ופי' תוס' דוקא שחלצן בלילה ור"ח ורבר"ה מצלי בהו באורתא וע' במנחות ספ"ג ופ' בתרא דיומא ופט"ז דשבת ופ"ב דסוכה ופ"ד דמגילה וש"מ:

אבל כו'. פ"ד דשבת מ"ט א':

ושלא כו'.כמ"ש בכמה מקומות חייב אדם למשמש כו' ועתוס' שם ד"ה שלא כו' ולכן השמיטו טוש"עכאן דבכלל אלו הוא:

נהגו כו'.כמש"ש ק"ל א' ועתוס' מ"ט א' ד"ה כאלישע כו' ואין תימה כו':

ומ"מ כו'. כמ"ש בפ"ב דברכות ובזה בקל יכול ליזהר. הרא"ש:

סעיף ג

ס"ג שלא כו'. כן פי' סה"ת וסמ"ק וכמ"ש בס"ב ושלא ליכנס כו'. כן פירש רש"י שם:
וי"א כו'. כמ"ש בברכות כ' ועיין רש"י ד"ה קטנים וד"ה ומן התפילין כו' ועתוס' שם ד"ה וקטנים שדחקו עצמן הרבה אבל לפ"ז ל"ק וכן מה שהקשו מק"ש דשם לחנכו בתורה ולא לקרות בעונתה וגם א"צ רק פסוק ראשון ועיש"י הנ"ל ד"ה וקטנים:

סימן לח

סעיף א

ס"א אפי' כו'. דל"ת הא כל חולי פטור וכמ"ש בס"ט והביאו ראיה מירושלמי פ"ב דברכות ר' ינאי היה לובשן אחר חוליו ג' ימים כו':

סעיף ב

ס"ב מי שברי כו'. כמ"ש בשבת מ"ט א' כנ"ל ובירושלמי הנ"ל תמן אמרי כל שאינו כאלישע בעל כנפים לא ילבש תפילין ואמרי' בגמ' שם כל הקורא ק"ש בלא כו' וגם התפלה צ"ל בתפילין וכמ"ש בסי' ל"ז סס"ב וראיה מרפ"ב דברכות י"ד ב' ברב שהניח כו' שלוחא כו' ועמ"ש בסי' פ':
ואם יראה כו'. כמש"ש י"ד ב' וכמש"ל סי' ס"ו ס"ב וכ"ש בכנה"ג:

סעיף ג

ס"ג ואם הנשים וכו'. שאינן זריזות לשמור בגוף נקי שם ועתוס' דעירובין צ"ו א' ד"ה מיכל בפסיקתא כו' ונראה לפרש כו' ואע"ג דבגמ' אמרו דלא מיחו כו' וקי"ל כמ"ד סומכות רשות כמש"ל סי' י"ז חש לה לדברי פסיקתא ב"י. וכ"ה בירושלמי פ"ב דברכות תמן תנינן נשים ועבדים וקטנים פטורים כו' והרי מיכל בת כושי כו' ר' חזקיה בשם ר' אבהו מיכל ב"ש מיחו בה חכמים אשתו של יונה הושבה וי"ל דגם הגמ' ס"ל כן אלא לא הוצרכו להביאו אלא מ"ד דנשים חייבות ודחו ליה דס"ל כמ"ד רשות ומותרות אבל ר' אבהו ס"ל אע"ג דסומכות רשות אפ"ה אסורות כנ"ל:

סעיף ד

ס"ד המניח כו'. בכל בו כ' בשם הר"מ שאסור להניח וכמ"ש בהג"ה אבל ב"י חלק עליו וכ' ודאי יש ליזהר אבל אין לפוטרו מתפילין משום זה וכמ"ש בסוכה כ"ו ב' לימא כו' ועיש"י ד"ה שרגילין כו' ודחק עצמו לתרץ ועמ"א:

סעיף ה

ס"ה מכאן וכו'. לשון הטור כאן והוא כשיטת הרמב"ם בספ"ד שם שכ' סתם דביום השני מניח ולא חילק כלל וסמך על הסוגיא דפ"ב דסוכה אבל הסוגיא דמ"ק שם דוקא שאינו חולץ בפנים חדשות וכ"כ ברי"ף פ"ג דמ"ק ואע"ג דבסוגיא דשם משמע דוקא לאחר מקצת יום השני משום מקצת היום ככולו וכמ"ש סי' שפ"ח ס"א אבל הרי"ף סמך בזה על מ"ש בפ"ב דסוכה וה"מ כו' ומש"ש במ"ק שני ימים וג' לאו משום אבילות אלא שבלא"ה לילה אסור בתפילין אמר ב' וג' תה"א וכ' שכ"מ בא"ר וירושלמי דשם תניא אבל ביום ראשון אינו נותן תפילין ביום ב' נותן ואם באו פנים חדשות ה"ז חולצן כל ז' דר"י רא"א ביום א' וב' אינו נותן ובג' נותן ואם באו פ"ח אינו חולצן ובזה מתורץ מה שקשה על הרמב"ן דס"ל דביום ב' לאו משום אבילות ואמאי ס"ל דחולצן אבל לפי הירושלמי ניחא דכל ז' הדין כן ולאו משום חומר דיום ב' וכ"כ ש"פ וכ"כ בטוי"ד סי' שפ"ח אבל בש"ע שם השמיטו וכ' הרא"ש וטוש"ע שם דוקא אחר שתנץ החמה וכ"מ בגמ' שם דקא' שני ימים כו' ועתוס' שם ד"ה משלישי כו':

סעיף ו

ס"ו בט' באב כו'. תוס' שם. דלא אמרו בסוף תענית כל מצות כו' אלא הנוהגות כל ז' ופרושי קמפרש תדע דהא מותר בעשיית מלאכה במקום שנהגו כמו אבל שא"ל מה יאכל וכן בשאילת שלום משיב כמ"ש בתוספתא שם כמו לאחר ג'. הרא"ש סוף תענית:

סעיף ז

ס"ז חתן כו'. עתוס' שם סד"ה חתן ואק"ש לחודיה כו' וכן פרש"י וש"פ ופ' כר' שילא וכמש"ל סי' ע' ס"ג דסתם מתני' כותיה ובש"ע השמיט דין התפלה וטעמו כמ"ש תוס' והרא"ש דהא דפטירי לאו משום דעוסק במצוה דא"כ אפי' מק"ש נפטרו אלא משום דאין יכול לכוין משא"כ עכשיו וכמש"ל סי' ע' ס"ג:

סעיף ח

ס"ח זולת כו'. כ' ב"י שהרמב"ם השמיט לדין זה וכ' שסמך על הירושלמי פ"ק דברכות ר' יוחנן בשם רשב"י כגון אנו שעוסקין בת"ת אפי' לק"ש אין אנו מפסיקים ר' יוחנן אמר על גרמיה כגון אנו שא"א עסוקין בת"ת אפי' לתפלה כו' אנו מפסיקין א"ר יוסי קומי ר' ירמיה אתיא דר' יוחנן כר"ח בן עקיבא דתני כותבי ספרים תפילין ומזוזות מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה ר"ח בן עקיבא אמר כשם שמפסיקין לק"ש כך מפסיקין לתפלה ולתפילין ולשאר כל מצותיה של תורה ולא מודה ר"ש שמפסיקין לעשות סוכה לעשות לולב כו' טעמיה דרשב"י זה שינון וזה שינון ואין מבטל שינון מפני שינון כו'

וכ' ואפשר דברייתא דגמ' לא פטרה אלא כל היום זולת כו' וכבר הקשה בד"מ דהא בגמ' פטרה אף מק"ש ותפילין אלא שבש"ע סמך על הירושלמי והרב פ' כגמ' שלנו וז"ש ואם כו':

דכל כו' אם כו'. מתני' סוכה כ"ה א' שלוחי מצוה כו' ופרש"י ותוס' אפי' בשעת חנייתן כמש"ש כ"ו א' הולכי לדבר מצוה כו' ושם י"ב אנן שלוחי כו' והקשו ממ"ש בנדרים ל"ג ל"ד פרוטה דר"י לא שכיח אלמא לא מיפטר אלא כ"ז שעוסק בה כגון לשוטחה וכיוצא דאל"כ שכיח ושכיח ותי' דבסוכה שם ושם איירי בכה"ג שאם יחזרו אחר הסוכה יבטלו ממצוה אחרת וכ"כ הרא"ש ורי"ו אבל הר"ן שם הקשה עליהן דלא משמע כן דבשביל זה היו מבטלין ועוד דאמרי' חתן פטור מק"ש עד מ"ש כו' ואם איתא ה"ל ליתובי דעתיה כמ"ש באבל שם בסוכה וא"ל דא"א ליתובי דעתיה דהא תנן חתן אם רצה לקרות כו' ועוד החופר כוך כו' וא"א דלא נח פורתא ועוד המשמר את המת כו' כמ"ש ברפ"ג דברכות והא אפשר לו לקיים כמה מצות אלא ודאי מיפטר אע"ג דאפשר לקיים את שתיהן אלא דוקא בעוסק שהולך עדיין לקיים משא"כ ההיא דנדרים שאין עוסק וכ"כ בהג"א שם וכ' הר"ן ומ"מ מודינא שכל שא"צ לטרוח כלל אלא כי אורחיה יכול לעשות שתיהן יעשה שתיהן וזה שפריך שם וליכלו בסוכה וליחדו בסוכה שאין דרך לשמוח בחופה בלבד אלא אף בחדרים ועליות וסוכה:

סעיף ט

ס"ט מצטער כו'. ירושלמי פ"ב דברכות ר' יוחנן בקייטא דלא הוה חזיק רישיה הוה לביש תרוייהו ברם בסיתווא דהוה חזיק רישיה לא הוה לביש אלא דאדרעיה ובחתן אמרינן משום דטריד רק באבל ובטירדא דרשות אמרינן ה"ל ליתובי דעתיה הא כל שא"א פטור:

סעיף י

ס"י הקורא כו'. מכילתא פ' בא למען תהיה תורת ה' בפיך מכאן אמרו כל המניח תפילין כאילו קרא בתורה וכל הקורא בתורה פטור מתפילין והביאו תוס' בר"ה י"ז א' ד"ה קרקפתא:

זולת כו'. ה"ר יונה כמ"ש בפ"ב דברכות כל הקורא כו' והקשה ברא"ש בשם ר' שמואל בן חפני דהא חזינן לרבנן קשישאי דהוי מנחי תפילין ומברכי עלייהו. וכן מצינו בגמ' בכמה מקומות כמש"ל סי' ל"ז ס"ב ובפ"ד דסוכה חזינא ליה לרבא כו' חזינא ליה לר"פ דכל אימת כו' ובפרק שלישי דמנחות רב חסדא ורבה בר רב המנונא הוו מצלי בהו באורתא כו' ובפרק שלישי דברכות כי הוה אזלי' בתריה דר"י כו' כי הוה נקיט תפילין כו' ואמרינן בספ"ו ולבני מערבא כו' ומפרש תוס' דוקא שחולץ בלילה ובירושלמי פ"ב דברכות ריב"ז

לא הוה תפילין זעי מיניה לא בקייטא ולא בסיתווא כו' ר' יוחנן בקייטא כו' כנ"ל כד הוה אזיל מסחי כיון שהיה מגיע אצל אוליירין היה חולצן א"ר יצחק עד יעקב תרמוסרה הוה לובשן וכד הוה נפיק מסחי הוו יהבין ליה כו' ובכמה מקומות בש"ס וירושלמי אבל המרדכי כ' דוקא בשעה שעוסק בתורה פטור מלהניח דעוסק במצוה פטור ממצוה וגם אם רוצה לפסוק ולהניח רשאי אבל קודם שעוסק או בשעת ק"ש ותפלה חייב להניחן ולהיות עליו כל היום אף בשעה שהוא עוסק וכמ"ש בס' שקדם בהג"ה ודוקא מי שתורתו אומנתו כרשב"י וכמ"ש בירושלמי הנ"ל ולא מודה ר"ש שמפסיקין לעשות סוכה לעשות לולב ול"ל לר"ש הלמד ע"מ לעשות ולא הלמד שלא לעשות שהלמד שלא לעשות נוח לו שלא נברא כו' טעמיה דרשב"י זה שינון וזה שינון כו' כנ"ל ולהכי פטור ג"כ מתפילין שהוא ג"כ שינון וז"ש למען תהיה כו' מכאן אמרו כו' אבל בשאר מצות חייב וכמ"ש בפ' קמא דקדושין כל מצוה שהחיוב עליו מפסיק מד"ת ע"ש ל"ב א' ולכן לא אמרו שפטר אלא מתפילין ודוקא כגון רשב"י אבל אמרו בפ"א דשבת ל"ש אלא כגון רשב"י וחביריו כו' אלמא כגון אנו מבטלינן שינון מפני שינון ועב"י:

סעיף יא

ס"יא אלא יפנה כו'. כן פירש"י שם וש"ר פי' שלא יחלוץ קודם שחלץ רבו:

סעיף יב

ס"יב היה צריך כו' ירושלמי סוף מגילה תפילין ומזוזה מי קודם שמואל אמר מזוזה קודמת ר"ה אמר תפילין קודמין מ"ט דר"ה שכן נוהגין במפרשי ימים והולכי מדברות וכ' הרא"ש ומסתברא דהלכה כר"ה דמצוה דגופיה עדיף וגם מפרש טעמיה שם. ואע"ג דאמרי' שם מתני' מסייע לשמואל תפילין שבלו עושין אותה מזוזה שבלתה אין עושין אותה תפילין למה שמעלין בקודש כו' ההיא דלא כהלכתא דבגמ' פ"ג דמנחות אמרי' להיפך והוי סייעתא להיפך:

סעיף יג

ס"יג מנודה כו'. עבה"ג וכ"כ בטוי"ד סי' של"ד בשם י"א אבל הרי"ף ורא"ש פסקו לקולא וכ"כ הטור שם בשמם וראב"ד כתב שאין אסור מכל הנך איבעיות שם רק נעילת הסנדל וכ"פ בש"צ שם ס"ב ועיין ש"ך שם:

סימן לט

סעיף א

ס"א אפי' הגיע לחינוך. אע"ג שהוא חייב בתפילין כמ"ש בריש ערכין ובספ"ג דסוכה היינו מדרבנן כמ"ש רש"י שם וכמ"ש בפ"ד דנזיר ובפרק בתרא דיומא ובריש חגיגה דחינוך מדרבנן וכאן הוי פסולי דאורייתא כמש"ו משום דכתיב כו':

לע"ז. דהוי מומר לכל התורה כולה כמ"ש בפ"ק דחולין ועי"ד סי' ב' וה"ה כאן:

או אינו כו'. רש"י שם:

סעיף ב

ס"ב כל כו'. ל' הטור וכ' הרמב"ם שעשייתן ככתיבתן מפני השי"ן שעושין בעור לפיכך אם חיפן או תפרן גוי פסיל וה"ה לכל הפסול לכותבן כו' וכמ"ש שבת כ"ח ב':

סעיף ג

ס"ג גר כו'. עמ"א שרש"א הקשה מש"ש והא דתניא קורין כו' הא אוקימנא בגר כו' דעביד לשמה והני תלתא בריתות דפליגי בגוי מיירי ותי' במ"ב דמ"ש לוקחין ספרים כו' בגוי ממש אייריי ומעשה דרשב"ג בגר ומייתי ראיה מיניה דלא דרשינן וקשרתם וכתבתם וז"ש תוס' בד"ה והא כו' ר"ל והא דתניא קורין ת"ק דרשב"ג דאמר לוקחין כו':

סעיף ד

ס"ד תפלין כו'. רמב"ם וכ"ה בריב"ף ורא"ש וכ"ה בטור שלפנינו וכמ"ש ב"ח וט"ז דהא קי"ל כר"ז וכמ"ש בי"ד רסי' רפ"א:

וי"א יגנזו. כנ"ל רי"ו וס"ל דל"פ אלא בס"ת דתפילין מסתמא אין כותב לשם ע"ג דלא אשכחן דפליגי על הברייתא וקשרתם כו' אלא בס"ת כן ס"ל ויחידאה הוא:

סעיף ה

ס"ה נמצאו כו'. רמב"ם וכלישנא בתרא וכ"פ הטור כאן. אבל הרי"ף ורא"ש גורסים להיפך ולפ"ז נקטי' דיגנזו וכ"פ הטור י"ד ברסי' רפ"א וריו"ו ובש"ע שם כ' ב' דיעות הנ"ל ועב"י כאן שדחק לתרץ דברי הטור וכנ"ל לחלק בין ס"ת לתפילין אבל דוחק הוא אלא תלוי בחילוף הגי' כנ"ל וכמ"ש הר"ן:

סעיף ז

ס"ז הרבה. גמ' שם ועתוס' שם ד"ה מעלין כו':

כדי כו'. רמב"ם וערש"י במתני' ד"ה מפני תיקון כו' וכמש"ש א' איבעיא להו כו' ומסתמא חד טעמא לכולהו ורמב"ם אזיל לשיטתו שכ' גם שם משום דלא ליגרבו וכמ"ש הר"ן

בשם י"א אע"ג דלא איפשטא הכא מיפשטא בכתובות נ"ב רשבג"א אין פודין כו' ופסק הרי"ף ורמב"ם שם כרשב"ג. וטעמא משום דסתם מתני' דגיטין כוותיה וא"ל דפליגי בפי' דמתני' דהא רשב"ג לישנא דמתני' נקט. ר"ן בגיטין שם ועתוס' שם ושם ועי"ד סי' רנ"ב ס"ה:

סעיף ח

ס"ח שבקי כו'. כפי' תוס' שם ד"ה תפילין כו' וראיה ממש"ש ספרים ומזוזות כו' ועי"ד סי' רפ"ח ס"ה בש"ך שם ובתוספתא פ"ג דע"ז אין לוקחין כו' ואם לקח כו' בודק כו' ע"ש בתוס' ובתוס' דעירובין צ"ו:

סעיף ט

ס"ט שלשה כו'. דלא כתוספתא הנ"ל:

מכל צבת. מסקנא דגמ' שם וכ"ה בתוספתא הנ"ל להדיא וכן ברביעי:

המוכר כו'. כמ"ש בי"ד סי' קכ"ו ס"ג:

סעיף י

תפילין כו'. תוס' הנ"ל דמנחות ובמכילתא כו' ובירושלמי שם מסיק הלל הזקן אלו תפילין כו' וכן העתיק הרמב"ם ספ"ב ופ' כוותיה וכ' הר"ן בפ"ב דמגילה דמ"ש שם והלכתא מזוזה כו' משום דנבדקת פעמים בשבוע משא"כ בתפילין:

ואם כו'. כמ"ש במזוזה ביומא י"א א' ועמ"א:

סימן מ

סעיף א

ס"א אסור כו'. כשינויא בתרא רי"ף וכל הפוסקים:

סעיף ב

ס"ב והוא כו' ואם כו'. רש"י שם ד"ה אפי' כו' דלא כהר"י. ב"י ועט"ז:

סעיף ג

ס"ג אפי' להניח כו'. מדקא"ל אפי' אשתו עמו ול"ק אפילו תחת מרגלותיו דהא ע"כ בכלי תוך כלי באשתו עמו:

אפי' בכלי כו' ואפי'. עתוס' שם כ"ד א' ד"ה והא כו' ואומר הרב כו' וכ"כ הר"י וע"כ דבאין אשתו עמו וכמו שמקשה תוס' ומ"מ כו' ומזה דייק נמי דבאין אשתו עמו ושלא כנגד ראשו א"צ כת"כ וז"ש אבל כו' ואם כו' ור"ל שהכר הוא כלי שני כמ"ש בתוס' שם ומ"מ כו' דלא כהרמב"ם:

סעיף ד
ס"ד **אשתו עמו כו'**. עט"ז:

סעיף ה
ס"ה **להניחם כו'**. ז"ל שם להניחם כו' נראה דאזלינן לחומרא שפעמים מתהפך במטה וישכב עליהן:

סעיף ו
ס"ו **ושמא כו'**. רש"י:

סעיף ז
ס"ז **עד כו'**. רש"י וכמש"ש דבעל קרי מותר בתפילין:

סעיף ח
ס"ח **אבל כו'**. כ"מ בגמ' דקאמר קבע וערש"י שם ובירושלמי פ"ב ר"ז בשם ר' אבא אוכל בהן אכילת עראי ואין אוכל בהן אכילת קבע:

סימן מא

סעיף א
ס"א **הנושא כו'**. ב"מ ק"ה ב' כר' שילא דאביי מפ' למלתיה הרמב"ם והר"י:
אבל דבר כו'. ע"ל סי' ח' ס"ב ומצנפת כ"ג ועטרת דוד יוכיח כמ"ש בזבחים ובע"ז:
ואפ"ה כו'. כן תירץ בד"מ קושית הר"י שהקשה על הרי"ף וכן הרא"ש וטור שהביאו גם לדר' ינאי ור' חייא וגם דרבי שילא ותי' דר' ינאי בכה"ג מיירי:
נדחקות. שם רוצצות:

סימן מב

סעיף א
ס"א **ואפי' ליקח כו'**. דתשמישי קדושה הן כמ"ש במגילה כ"ו ב' ואין מורידין כמ"ש האי תיבותא דאירפט כו' האי כו':
שרובו כו'. רש"י ואף שתוס' הקשו עליו כבר יישבו המרדכי:

סעיף ב
ס"ב **אם התנה כו'**. שם:

סעיף ג
ס"ג **סודר כו' לעולם**. ע' רש"י בע"ז מ"ז ב' ד"ה כו' הכניס כו':

לעולם כו'. כמ"ש בהג"ה ואם כו' וכנ"ל ס"ב וכמ"ש הרא"ש בפ' בתרא דמגילה בשם הירושלמי ע"ש:

וקלף כו'. כפי' תוס' במנחות מ"ב ב' ד"ה עד כו' מיהו כו' דאי מילתא כו' ואפ"ה בעיבוד מהני אלמא כה"ג מילתא וע' נ"י שם דלא כמ"א ולכן כ' נ"י אבל עיבוד של רצועות כו' דקשה מ"ש האורג בגד למת מעיבוד אלא כמ"ש הרז"ה פ"ק דסוכה שבגד למת משמשי הדבר משא"כ בעיבוד אלא שהרז"ה כ' שם דאף הרצועות הן עיקר הקדושה שקושר בהן וע' בסנהדרין מ"ח א' לאפוקי עגלה כו' וע"ש ב' תנאי כו' ופירש"י דרבא כת"ק וכ"מ במנחות מ"ב ב' דאביי ס"ל כרשב"ג דא"ל אביי לרב שמואל כו' והקשה תוס' על רש"י מגיטין נ"ד ב' דקי"ל שם דבעינן עיבוד לשמה ועור תפילין נמי גוף הקדושה הן ועוד הקשו דרב ושמואל פליגי במנחות שם ואוקמוהו ג"כ כתנאי ושמואל כרשב"ג ובפ"ק דסוכה פריך מדשמואל אלמא הלכתא כוותיה אבל הריטב"א תי' שם דת"ק דרשב"ג לאו משום הזמנה דלגוף הקדושה ודאי מילתא כנ"ל אלא דא"צ לשמה בתפילין ואפי' בכתיבתן ובזה קל מס"ת ומזוזה כמו בשירטוט ורשב"ג פליג אפי' בתשמישין כאביי ותנא דאמר לאומן עשה לי כו' ס"ל כרבא דהזמנה בתשמישין לאו מילתא דהא ספר ודאי בעינן לשמה וקי"ל כרשב"ג בהא דבעינן לשמה בגוף וכשמואל אבל בתשמישין א"צ לשמה ולאו מילתא היא דלא כרשב"ג ואביי וצריך עיון דהא רשב"ג לא הזכיר אלא גוף הקדושה ובזה מודה רבא וא"כ מאי תנאי דכ"ע כרבא ובלשמן פליגי וע' תוס' שם ובמנחות ומשמע דאף בגוף הקדושה לאו מילתא וכמ"ש במנחות שם ד"ה עד מיהו ר"ת כו' וי"מ כו' הנ"ל:

סימן מג

סעיף א

ס"א אסור. בעיא דאיפשטא:

ואם כו'. שם ב השתא בהכ"ס קבוע כו' ה"ק כו' ועט"ז וכ"ה בתר"י להדיא דבעינן בבגדו וידו וכ"מ בגמ':

והיינו כו'. כמש"ש ה"ק בהכ"ס קבוע דליכא כו' והקשה הר"י ורא"ש הלא א"א לגדולים בלא קטנים וכמש"ש רש"י ד"ה אלא אידי כו' ותי' דגדולים עושה מיושב כמ"ש בפ' בתרא דברכות ובפ"א דתמיד ובספרי פ' תצא והיה בשבתך ולא בעמידה ואז ליכא ניצוצות כמש"ש מ"א וערפ"ב דנדה וז"ש וה"ה כו':

ובבהכ"ס עראי כו'. תוס' שם ד"ה חיישי' מדלא איבעיא להו אלא בבהכ"ס קבוע:

אבל אם כו'. שם ב':

אפי' אם כו'. רי"ף ורא"ש וכ"ה בגמ' שם השתא ב"ה קבוע כו':

ומדברי הרמב"ם כו'. כמ"ש תר"י בשם י"מ דל"ג בהאיבעיא קבוע וכמ"ש שמא יפיח ור"ה גאון גורס צנוע פי' שסופו להיות קבוע. תר"י ורא"ש ור"ל בשאר בהכ"ס עראי ודאי מותר ובזה איבעיא להו ומי גזרינן שמא יפנה ע"ש דקשה ליה דתניא הנכנס לבהכ"ס כו' משמע דמשום כניסה לחוד צריך לחלוץ אבל הרא"ש חולק דלאו משום הכניסה אלא משום שרוצה לעשות צרכיו ועס"ה:

סעיף ד

ס"ד אם הם כו'. זו היא שיטה אחרת דלא פריך אלא לב"ה דמתירין בהכ"ס קבוע בידו לבד אבל לר"ע ל"ק מידי ולכן ל"פ אליביה וחולק על מ"ש בס"א:

סעיף ה

ס"ה אם כו'. **וי"א כו'**. כנ"ל ס"א:

וגוללן כו'. מסקנא דגמ' שם:

ובבגדו. כר"ע וכמש"ש התקינו שיהא כו' תר"י:

וכשיוצא כו'. ברייתא שם:

סעיף ו

ס"ו היה לבוש כו'. כ"ז ל' הרמב"ם וכפי' תר"י בשם ר"ה גאון דמש"ש ביום גוללן כו' קאי נמי אנכנס לבהכ"ס:

ואפי' להשתין כו'. ס"ל דקאי אכל מ"ש למעלה:

ואיהו כו'. כמש"ש ולא יניחם בחורים כו':

סעיף ז

ס"ז בד"א כו'. כמש"ש בראשונה כו' התקינו כו' ועדיין כו':

סעיף ט

ס"ט מותר כו'. דהא אפי' להשתין מותר בהם בבהכ"ס עראי ואפי' בקבוע היה מותר אי לאו דחיישינן שמא יפנה ואף שאסור מן התורה כנגד העמוד כ"ש בכה"ג:

סימן מד

סעיף א

ס"א כל זמן כו'. לשון הרמב"ם וכפי' פי' בגמ' שם דלפירש"י הל"ל הא דנקיט להו בידיה בסוף אבל כל הפוסקים ס"ל כפרש"י וכן הר"י והטור:

ולא כו'. שם ב' וכר' יוסי דהלכה כר"י מחביריו כמ"ש בפ"ד דעירובין וס"ל דילדים ל"ד:
וכיצד הוא כו'. כר' יוחנן דרבא ל"פ עליה בתפילין כמ"ש רש"י שם וסובר דרמי בר יחזקאל פליג עליה והלכה כר"י וצ"ע חדא דמ' דל"פ אלא איהו מפ' שיעורא ור' יוחנן קאמר שאף בהאי שיעורא צריך דוקא ראשו בין ברכיו ושלא ירדם ועוד דהא ת"כ דרמי בר יחזקאל:
ואם אוחזן כו'. ברכות כ"ג ב' וכן הקשו על הרמב"ם ורמ"ך מזה הברייתא ותי' ב"י וכ"מ דשם בעי' כרוכים ולכן כ' הרמב"ם כרוכים דלא חיישינן שמא יפלו:
ודוקא כו'. ערש"י ברכות שם א' ד"ה עושה כו' ולפ"ז בכיס טפח דוקא וע"ל סי' מ"ג סעיף ו':

סימן מה

סעיף א

ס"א ואם הם מכוסים מותר. עיין מה שכתבתי לעיל סימן כ"ג סעיף א':

סימן מו

סעיף א

ס"א כשיעור כו'. כ"ז סידור הרא"ש וטור אבל רי"ף ורמב"ם סידור אחר וגירסא שלנו בגמ' ג"כ סידור אחר:
או לובש כו' או מצנפת. שלכן הוזכרו בשתי ברכות אלו ישראל שהם מצווין על כך:
בא"י גומל כו'. כ"ה גי' הרא"ש וטור וכ"ה בספרים שלנו אבל הרי"ף והרמב"ם לא גרסי לעמו ישראל:
ואין לענות כו'. שלכן אינה מתחלת בברוך ולכן יש לומר ויהי רצון כמ"ש בש"ע תוס' מ"ו א' ד"ה כל כו':

סעיף ב

ס"ב עכשיו כו'. צריך לב' טעמים דאף שא"צ עובר לעשייתן בברכת השבח כמו בכל ברכות הראיה דפ' הרואה מ"מ סמוך לעשייתן בתכ"ד בעי כמ"ש בברקים בסי' רכ"ז ס"ג וכ"ז לדעת הרמב"ם דאינו מברך אא"כ נתחייב אבל הרמב"ן וש"פ כתבו דהברכות הוא על מנהגו של עולם וכמ"ש בס"ח בהג"ה וע' ר"ן בפ"ק דפסחים גבי על ביעור:

וגם כו'. וכמ"ש בר"ה כ"ט א' ובירושלמי פ"ג דברכות והביאו הר"ן סוף פ"ק דר"ה וכ"ש באינו יודע כמ"ש הר"ן שם וכ"ש במה שהוא עצמו חייב שבכולן מוציא ואף בברכת המזון אפילו בשנים כמ"ש רפ"ז דברכות:

ועונין כו' ע' מש"ל בסי' ח' ס"ה:

סעיף ד

ס"ד שלא עשני. כן הוא בריי"ף ורמב"ם וכן הוא בתוספתא סוף ברכות וירושלמי שם אבל גי' ספרים שלנו שעשני ישראל וכן הוא בראש"ש וטור:

ואפי' גר כו'. שיאמר שעשאני גר דזה נמי נקרא עשייה כמ"ש ואת הנפש אשר עשו בחרן וכמ"ש בב"ר שם פרשה ל"ט ובפ"ק דע"ז:

והנשים כו'. טור שכן נהגו:

סעיף ה

ס"ה אם קדם כו'. עמ"א:

סעיף ו

ס"ו יש נוהגין כו'. טור וע"פ המדרש ועיין ילקוט תהלים סי' תש"ב ועיין תוס' מ"ו א' ד"ה כל:

ואין כו'. דאין לחדש ברכה אחר הגמ' כמ"ש הרא"ש בפ"ק דקדושין וזה שכתב בסעיף ז' יש נוהגין כו':

אך המנהג כו'. כמ"ש בירושלמי ובמ"ס מנהג עוקר הלכה ובכמה מקומות בש"ס:

סעיף ח

ס"ח כל כו' ויי"א כו'. כן כתב הר"ן בשם הרמב"ן וכל בו בשם הגאונים וכתב שכן פשט המנהג אבל הרמב"ם קרא תגר ע"ז וכתב שלא יברך פי' שום ברכה אפי' ברכת אשר נתן כו' וכ"כ בתוס' שם בד"ה כי פריס כו' והרא"ש והטור אלא שכ' בד"ה כי שמע כו' דשם אפי' לא שמע וכן כתב הרא"ש והוסיף הטור אלהי נשמה ורוקע כו' והמכין כו' שהם ג"כ על סידור העולם וכתב ב"י כיון דאיכא פלוגתא אומר אותה בלא כו' וד"מ כתב ולי נראה דאל ישנה מן המנהג וכנ"ל:

סעיף ט

ס"ט אבל המנהג כו'. וכן מנהג הקדמונים כמ"ש בטור וכמ"ש למטה:

ונהגו לסדר כו'. בטור כתב ובסידורי אשכנזים כתב אחר יהי רצון רבון כל העולמים והוא ע"פ מ"ש בתנא דבי אליהו העטופים ברעב בראש כל חוצות אין רעב אלא מד"ת שנאמר לא רעב ללחם ועל אותו הדור הוא אומר לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר כו'

וכתב שבולי לקט והנהיגו קדמונינו לומר אותה בכל יום קודם התפלה ועיקרו נתקן משום דורו של שמד וזהו שאמר ירא שמים בסתר וזהו שאמר ואומרים שמע ישראל כו' כי גזרו שלא לקרות ק"ש ולכן אומרים ג"כ אתה הוא ומקדש את שמך ברבים והוזכרו בתוס' ברכות מ"ו א' ובפסחים דף ק"ד ב' וכתב בטור שנתקנה ע"פ הירושלמי אתה הוא כו' כמ"ש בעת ההיא כו' ואח"כ ברכת התורה ופ' התמיד כו' וכתב הטור והוקשה לי ע"ז הסדר לומר פסוקים קודם ברכת התורה ונהגתי בעצמי לברך אחר ברכת אלהי נשמה כו' וכתב בדרכי משה והמנהג לברך אחר אשר יצר ועושין כן ע"פ הטור ואע"ג שהוא כתב אחר אלהי נשמה היינו לסברא שלא להפסיק בין אשר יצר לאלהי נשמה אבל אנן ס"ל דמותר להפסיק כמו שכתב לעיל סי' ו'. אבל ראיתי בכל הספרים קדמונים ואחרונים שהנוסחא מימי אבותינו אשר סדרו לנו הברכות לברך אחר כל הברכות קודם פ' התמיד וסידור אלהי נשמה אחר ברכת אשר יצר מיד וכ"כ הר"י בסה"י דאשר יצר סמוכה לברכת אלהי נשמה וכ"כ כל הפוסקים ועי' תוס' ברכות מ"ו ד"ה כל כו' והרא"ש בפ"א סי' י"ג ומי שהשכים כו' כשקורא פ' קרבנות כו' ותשובה ריש כלל ד' והמשכים ללמוד יברך ענ"י ואשר יצר ואלהי נשמה וכל סדר הברכות עד ברכת התורה וברכת התורה בכלל כו' וכן הוא בסידור הרמב"ם בפרק ז' מהלכות תפלה ובכל הספרים והסידורים הראשונים וכן הוא באבודרה"ם ומה שהקשה הטור היינו לסברתו דסבירא ליה כסברא הראשונה אבל לסברא אחרונה וכמו שהסכים בהג"ה אין לחוש ואף לסברא ראשונה יאמר קודם הסידור לעולם יהא כו' וכן הוא בסידור התפלות של הרמב"ם כמ"ש בריש הסדר נהגו העם לקרות כו' לעולם כו' ועי' פ"ז מהלכות תפלה הלכה י"א וגם שהגאונים כתבו שאין להפסיק בין ברכת אשר יצר לאלהי נשמה ומאלהי נשמה מתחיל סדור הברכות עד הגומל כו':

וטוב כו'. כי בלא בשכמל"ו אינו אלא כסיפור דברים:

ויוצא בזה. כמ"ש ברפ"ב דברכות ואף למ"ד חוזר וגומרה מ"מ שלא בזמנה קורא ול"נ שאין נכון בזה לצאת בלא ברכות וגם מחמת זה לא יסמוך גאולה לתפלה:

סימן מז

סעיף ד

ס"ד המהרהר כו'. דקי"ל דלאו כדיבור דמי כמ"ש תוס' כ"ב ד"ה ור"ח וכמ"ש בשבת ק"נ א' וזה סותר למ"ש בסעיף ג' הכותב כו' וכן הקשה הט"ז:

וה"ה כו'. ממ"ש בע"ז מ"ד ב' תנא כשיצא כו' ועי' תוס' שם בד"ה תנא כו' פי' רשב"ם כו' ואור"י כו' וכן כתב הר"ן בשם י"מ אלא שכתב לא משום איבה אלא שבבית האמצעי הרהור מותר וכל שאינו אומר טעמו של דבר הוי כהרהור ולכן בכל מקום שמותר להרהר גם זה מותר וכמ"ש לקמן ס' פ"ד בהג"ה וס"ס פ"ה בהג"ה אבל כ"ז צריך עיון דכאן מברך על המצוה וכי ליכא מצוה בהרהור והלא נאמר והגית בו כו' ר"ל בלב כמ"ש והגיון לבי וכ"ש לפסוק דין כו' והלא למקרא צריך לברך וכן כשקורא בתורה בציבור:

סעיף ה

ס"ה על דברי תורה. כן הוא גירסת הרי"ף והרמב"ם וכ"כ תר"י שכ"ה בנוסחאות המדויקות ונוסחתנו לעסוק בדברי תורה וכ"ה בראי"ש וטור בשם קצת נוסחאות ועיין בה"ג:

סעיף ו

ס"ו אומר כו'. רש"י שם דהכל ברכה אחת וכן כתבו תוס' שם מ"ו א' ד"ה כל כו' ובע"פ ק"ד ב' ד"ה כל כו' ובכתובות ח' א' ד"ה שהכל כו' וכמו ברכות שבשחרית הנ"ל וברכת הבדלה וברכת נשואין שפותחות בברוך אע"פ שסמוכות משום שלפניה היא ברכה קצרה ה"ה כאן אלא ע"כ ברכה אחת היא:

וי"א כו'. ואין ראיה מברכות השחר שכל אחת בפני עצמה היא כמ"ש שם כד לביש כו' וכן כתבו התוס' שם בברכות אבל ברכה זו אף דברכה בפ"ע היא אינה פותחת בברוך משום שסמוכה לחבירתה ומ"ש ר"ת דברכות קצרות פותחות בברוך אף בסמוכות ליתא דבירושלמי פריך והרי הבדלה ומשני ר' היה מפזרן וכן הקשו התוס' דפסחים ק"ד ב' ד"ה חוץ ומברכת חתנים כבר פירש"י שם הטעם ע"ש:

אבל כו'. עיין ט"ז:

סעיף ח

ס"ח ויש להסתפק כו'. עיין ב"י שהאריך בפי' דברי הרא"ש והטור אבל פירושם כך הוא דיש לפרש ב' פירושים בדברי הירושלמי א' שאינו פוטר אלא מה ששנה על אתר אבל אח"כ אינו פוטר אף אם שנה לאלתר משום הפסק וא"כ ה"ה בברכת התורה. ב' שאינו פוטר כל היום אלא אם שנה על אתר ואז פוטר כל היום. ועל פירוש השני קשה ל"ל ששנה הא קרא ק"ש ומדקאמר ששנה ולא קאמר שקרא משמע דווקא ששונה כמ"ש הרשב"א. ועל פירוש הראשון קשה אמאי אמר באהבה רבה ולא קאמר בכל ברכת התורה כמו שהקשה הרא"ש הל"ל בעלמא כו' ולכן הסכים לפי' השני וקושיא הנ"ל תירץ דדוקא אם שנה על אתר אז נראית ברכה לשם כו' משא"כ בק"ש לבד וכתב ואז לא

כו' וכתב וכן המברך כו' לאפוקי מפירוש ראשון משום קושיא הנ"ל כמ"שו דאלת"ה כו' וקאמר המברך על התורה ולמד דווקא שלמד מיד אז פוטר כל היום אבל בלאו הכי צריך לחזור ולברך וקאמר ואף את"ל כו' ר"ל ואף אם אקיים פי' הראשון ומשום קושיא הנ"ל י"ל דבאמת אין חילוק וחדא מינייהו נקט גם לפי' זה מ"מ מסתבר כו' אבל בין ברכת התורה ללימוד אין שום ה"א להרא"ש שיכול להפסיק אלא צריך לחזור ולברך דבזה אין מועיל אם אין מסיח דעתו כמו בברכת המוציא שם מ' וכן בכל הברכות של מצות או הנהנין דדוקא באמצע המצוה או הסעודה אין הפסק מפסיד ומועיל שאין מסיח דעתו משא"כ בין ברכה למצוה כיון שאין עדיין על מה לחול כמ"ש הפוסקים וכ"ה דברי הטור ודווקא אם כו' או שבירך ברכת התורה והתחיל ללמוד כו' דוקא שלמד מיד אז פוטרת אלא שנקט כמסקנת הרא"ש שכתב ואף את"ל כו' לפי שבתשובה כלל ד' ס"ב כתב כן אלא שבתוס' שם ד"ה שכבר כו' משמע שאין צריך ללמוד מיד וכן העתיק במרדכי דברי התוס' כהוויתן אבל כבר כתב רש"ל שאינו כן וכן כתוב בסמ"ג בשם תוספות כמ"ש הרא"ש דדוקא שלמד מיד אחר ברכת התורה ובלא"ה דברי תוס' שכתבו והצרפתים כו' משמע שהיו פוטרין בזה כל היום דא"א שהיו מברכין כל פעם שהיו יושבין ללמוד הוה ליה למימר יותר והצרפתים מברכין כל פעם כו' ומסיימין מפני הירושלמי ולפי פירוש בירושלמי אין מועיל מה ששנה מיד לכל היום ודברי הרא"ש וסמ"ג עיקר וכ"ה ברמב"ם ושארי פוסקים ולכן מה שכתב בס' ט' והנכון כו' הוא מדינא ואם הפסיק צריך לחזור ולברך ומ"ש כאן ויש להסתפק כו' אין ספק שאין ק"ש מועיל שכל בנינו של הרא"ש הוא על זה וכן משמע מדברי תוס' שכתבו ועוד אפילו לפי הירושלמי כו' ע"ש וכן משמע בהג"מ ומרדכי וש"פ וכמ"ש הרשב"א לגיר' ששנה על אתר וכן כתבו תוס' ורא"ש וש"פ הגיר' ששנה ואף לפי' השני שמסיק ברא"ש דאין פוטר אלא מה שקרא ושנה לאלתר ואין פוטר כלל כל היום אלא שלאדם שדעתו כל היום על לימודו פוטר מסברא וא"כ אין ראיה מירושלמי מ"מ סברת הרא"ש ותוס' נכונה דבק"ש אין ניכר כו' וגם פי' הראשון הוא מסתבר אלא שלרווחא דמלתא ולחומרא בעלמא כתב פי' השני כמ"ש ריי"א:

סעיף י

ס"י אם הפסיק כו'. כפירוש השני כנ"ל:

וה"ה לשינה ומרחץ כו'. לפי שאין מסיח דעתו מלימוד הג"מ בשם מהר"מ והאגור כתב שגם שם צריך ליזהר בדיניהם וצריך להרהר שם דיניהם ושני הטעמים צריך עיון. טעם הראשון מ"ש מתפילין שבהפסק בה"כ צריך לחזור ולברך כמ"ש בפ"ד דסוכה וכמש"ל סי' ח' וסי' כ"ה וגם תירוץ האגור אינו נכון כמו שכתוב לקמן סי' פ"ה בהג"ה ואפילו

כו' ועיין מש"ש ומעשה אינו לימוד והאגור וש"ע בסעיף ד' כתבו המהרהר כו' וכשיטתו דאל"כ אסור לפנות קודם וכן כל מצוה ומעשה אבל כבר כ' שם דאינו נכון וכל שאינו מתכווין ללימוד אין צריך ברכה ועיין לעיל ס"ס מ"ו:

סעיף יא

סי"א וי"א כו'. כבר תמה עליו בב"י:

סעיף יב

סי"ב אף אם כו'. כמ"ש במנחות מ"ג א' ומ"ש מצפרא כו' ולפ"ז אף למחר ביום אין צריך ועיין מ"א ומה שהקשה מ"א לסברת הי"א דסעי' י"א כבר כתב ב"י שאינו עיקר והאגור עצמו לא כתב אלא להקל בברכות משא"כ להחמיר:

כל זמן כו'. דלא כר"ת בתוס' שם וכמ"ש במנחות שם אי הכי כל שעתא כו':

סעיף יג

סי"ג המשכים כו'. גמרא שם השכים לשנות כו':

ואין צריך כו'. ר"ל ול"ד לקורא בתורה כמו שתקנו שם ברכה לאחריה וברכה למפטיר דאינו אלא בציבור:

המשכים כו'. כמ"ש בגמ' כד מיתער כו' אלא משום ידים שאינם נקיות כנ"ל:

ואם כו'. דלא תקנו נטילת ידים אלא לק"ש ותפלה כמ"ש לעיל ססי"ד ולכן אין מברך ענ"י לתורה כמש"ל ר"ס ז' אבל לכתחילה יטול ידיו משום הכון כמש"ש סעי' ב' וסי' ד' סעי' י"ח:

כדלעיל כו'. שבסעי' א' שם כתב כל הברכות ואח"כ כשיטול ידיו. הרא"ש:

סעיף יד

סי"ד נשים כו'. עיין מ"א בשם אגור ודבריהם דחויין מכמה פנים וקרא צווח ולמדתם את בניכם ולא בנותיכם היאך תאמר וצונו ונתן לנו אלא העיקר ע"פ מ"ש תוספות וש"פ דנשים מברכות על כל מ"ע שהזי"ג וכמו שכתבתי לעיל סי' י"ז סעיף ב' ואף דקי"ל כאילו מלמדה תיפלות דווקא בתורה שבעל פה כמ"ש בי"ד סי' רמ"ו סעי' ו':

סימן מח

סעיף א

ס"א ואומרים כו'. ע' לקמן ריש סי' נ':

וי"א כו'. כמ"ש בסוף תענית וסוף מגילה וסוף מנחות:

ויכוין כו'. עמ"א והוא לשון הטור:

בשבת כו'. ע' מ"א ר"ל דלא כבעל המנהיג ועב"י:
אבל לא כו'. משא"כ בשבת כמש"ל סי' רפ"ג ומטעם זה קורין פ' התמיד. כל בו:
וי"א כו'. כמ"ש בסוף שקלים וסוף סוכה:
ונהגו כו'. ע' זוהר ח"ג ריי"ח ב' ריי"ט א':

סימן מט

סעיף א

ס"א אע"ג כו'. גיטין ס"ב תמורה י"ד ב':
כל דבר כו'. אבל העיקר כמ"ש הטור בשם הרא"ש דדוקא להוציא ציבור ידי חובתן וכן כתבו תוס' בתמורה שם וכן כתב הכלבו בשם הריי"ף וגמרא ערוכה היא בסוף תענית ע"ש וכן כ' תוס' ישנים במס' יומא ע' ד"ה ובעשור הטעם שאין אסור אלא להוציא רבים י"ח והביאו ראיה מהא דתענית אר"י וכי היאך יחיד כו' וכן עיקר:

סימן נ

סעיף א

ס"א קבעו כו'. תוס' קדושין ל"א וע"ז י"ט ב' ובחרו באלו משום שהן מעיני הקרבנו' וכלולה שם כל הקרבנוה והיא הלכה למשה מסיני ברורה ובריייתא דר"י לפי שהיא תחילת ת"כ שהיא ראש לכל הקרבנות. טור:

סימן נא

סעיף ב

ס"ב אם סיים כו'. כמ"ש בברכות מ"ה ב' העונה כו' והטעם דאמן הוא הסכמה כמ"ש בשבועות אמן קבלת דברים וכמ"ש ספ"ח אחד המברך ואחד העונה אמן כו' וא"כ אחר שמברך בעצמו מה צריך עוד לקבלתו וה"ה כאן דלא כמ"א וכמ"ש פ"ז דברכות ולא יזרוק כו' ופיר' תר"י לחד פרושא כו' שאם נפטר בברכת הש"ץ בעניית אמן לא יאמר חתימת הברכה עם הש"ץ דא"כ הוי עונה אמן אחר ברכותיו ור"ל דלכתחילה צריך להפטר בעניית אמן דדוקא בדיעבד מפטר בלא עניית אמן כמ"ש בפ"ג דסוכה שמע כו' יצא מ' בדיעבד:

סעיף ג

ס"ג אחר כו'. שם וכפי' רש"י ותוס' בשם ר"ח וה"ג וכל הפוסקים וכמ"ש הרא"ש דא"א לומר דוקא אחר בונה ירושלים משום פועלים דהא ר"א עני ליה בלחישה ובירושלמי פ"ה תני הפורס את שמע והעובר לפני התיבה והנושא את כפיו והקורא בתורה והמפטיר בנביא והמברך על אחת מכל מצות האמורות בתורה לא יענה אמן אחר עצמו ואם ענה הרי זה בור איתּ תניי תני ה"ז בור ואית תניי תני ה"ז חכם א"ר חסדא מאן דמר ה"ז חכם בעונה לבסוף ומאן דמר ה"ז בור בעונה על כל ברכה וברכה ולא אמרו בגמרא בונה ירושלים אלא לרבותא אע"פ שיש אחריה הטוב והמטיב ודעת הגאונים שאחר כל סוף הענין עונה אמן אפי' אחר ברכה אחרונה של אכילת פירות וכשיטתם שכתבו הטעם דה"ז בור משום שמפסיק אבל שיטת רש"י דוקא בסיום ברכות וכן סיום שבחות או תפלה וכ' כמו בסוף ברכות דק"ש שחרית וערבית וכ' הרא"ש ומרדכי וה"ה לישתבח ויהללוך וסוף שמונה עשרה. והרמב"ם כ' דוקא שקדמה לה ברכה אחת או יותר ור"ל שיהו שתי ברכות או יותר סמוכות זו לזו והתנאי השני שיהי' בסוף הענין לא בתחילתו וכתב כמו ברכת המלך וכהן גדול וסוף ברכות אחרונות דק"ש דערבית לאפוקי של שחרית שאין בה אלא ברכה אחת וכן ברכה אחרונה של ברכת הפירות וכיוצא ולאפוקי סוף ברכות של שתים לפני ק"ש וכן לפני מגילה ונר חנוכה שהן בתחילה וכדי שלא יפסיק כנ"ל וכ' הר"י בשם תוספתא אחר המצות ואחר הפירות העונה בסוף אמן הרי זה דרך בורות אלא שמפרש דקאי על ברכה שלפניהם אבל לשון בסוף משמע כדברו הרמב"ם לכאורה אלא שהירושלמי הנ"ל דקחשיב קורא בתורה ומברך על המצות לכאורה דלא כהרמב"ם דבשלמא להגאונים י"ל לבני מערבא דמברכי לשמור חוקיו אלא שי"ל דה"ז חכם לא קאי אכולהו ואחר ברכות ק"ש דערבית כתב הר"י והרא"ש בתשובה דהיינו אחר שומר עמו כו' וכמו בבונה ירושלים בבה"מ וכמו שכתב לקמן ס"ס רל"ו ובסי' רט"ו סעיף א' סתם כדעת הרמב"ם אלא שכ' ונהגו כו' וכתב הרל"ח שהוא ע"פ סברא אחרת דודאי סברת הרמב"ם נכונה דוקא בברכות סמוכות דלהכי נקט בגמ' בונה ירושלים אלא דוקא בדבר שאין לה אחיזה הראשונות עם האחרונות שיכול להפסיק ביניהם משא"כ בישתבח ויהללוך דהוי כסמוכות והוא דעת הטור שאע"פ שכ' בסי' רט"ו שהרא"ש היה נוהג כהרמב"ם אעפ"כ כתב כאן לענות אמן אחר ישתבח ובסי' קי"א אחר גאל ישראל בלי שום מחלוקת ומ"מ נהגו שלא לענות אמן אחר גאל ישראל ע"פ הזוהר וכמ"ש לקמן ר"ס קי"א:

ועיין לקמן כו'. דשם כתב דנוהגין כמ"ש תוס' ומרדכי שם דנהגו שלא לענות כ"א בבונה ירושלים לבד ולא מדינא אלא שכן נהגו:

סעיף ד

ס"ד צריך כו'. הרי"ף והרא"ש וטעמם דבין ב"ש לישתבח לא יפסיק דהן סמוכות שלכן אינה מתחלת בברוך כמ"ש תוס' בברכות מ"ו א' ופסחים ק"ד ב' וכמש"ל ר"ס נ"ד ובין ישתבח ליוצר גם כן כמ"ש בירושלמי ושם ס"ג ובברכות ק"ש כמ"ש במתני' רפ"ב ובין גאולה לתפלה כמש"ש דף ב' וערש"י שם ושם ט' ב' ל"א א' וכ"ש בתפלה כמ"ש במתני' רפ"ה ישם כ"א ב':

ואפי' כו'. ר"ל אע"ג דבין ישתבח ליוצר מותר כמ"ש סי' נ"ד סעיף ג' לפי שהוא ענין אחר משא"כ כאן כנ"ל:

סעיף ה

ס"ה בין כו'. דלא עדיף מברכות ק"ש והלל וגם כ' התוס' שם ושם דלהכי אינה מתחלת בברוך משום דסמוכות:

סעיף ו

ס"ו צריך כו'. כמ"ש במ"ס ספ"ד אלא שהקורא כו' וזה ג"כ בסי' קל"ב ס"ב בהג"ה וכשמגיע אל כו' וה"ה בכ"מ כיוצא בו:

סעיף ז

ס"ז צריך לכוין כו'. דעיקר אמירתו משום זה הפסוק כמש"ש ד' ב':

ואומרים כו'. כדי לסיים הלליה הרא"ש ור"ל כדי לשלשולי הלליה בתר הלליה כמו בכל המזמורים שאחריו דהלליה דכאן ריש פירקא הוא כמ"ש בפ' ע"פ טור בשם ר"ע וכל בו בשם בעל האשכול ואומרים ג"כ במנחה משום לא פלוג ב"י וכ' בכל בו עוד ט"א ע' מ"א:

וכופלין כו' וכן כו'. ונ"ל שז"ש בפ"ג דסוכה ל"ט א' ר' כופל בה כו':

כשמגיע כו'. ברכות ל"ד א' ב' ועתוס' שם בד"ה מלמדין כו':

ונהגו כו'. לחומרא בעלמא וע"ל ר"ע נ"ג:

סעיף ח

ס"ח א"א כו'. ע' סוף ת"ז סוף תיקון ג' קל"ט א':

סעיף ט

ס"ט שכל השירות כו'. מ"ר פ' צו פ"ט ופ' אמור פ' כ"ז ר' פנחס ור' לוי ור' יוחנן בשם ר' מנחם דגליא לעתיד לבא כל הקרבנות בטלין וקרבן תודה אינה בטלה כל התפלות

בטלות ההודאה אינה בטלה הדא דכתיב קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צבאות וגו' זו הודאה מביאים תודה בית ה' זה קרבן תודה וכן דוד אומר עלי אלהים נדריך אשלם תודות לך תודה אין כתיב כאן אלא תודות ההודאה וקרבן תודה:

וא"א כו'. שאין קריבה בכולם כמ"ש בפ"ב די"ט י"ט ב':

סימן נב

סעיף א

ואח"כ תהלה כו'. כמ"ש בפ"א דברכות:

ואח"כ הללו כו'. כפירש"י בפט"ז דשבת שהן הן פסוקי דזמרה. הג"מ:

ואם יש כו'. ר"ל אחר שאמר כל הלליה שהן קודמין כמ"ש הרי"ף ורמב"ם ורא"ש שהן הן פסוקי דזמרה שאמרו שם כ"כ שבולי לקט בשם מ"ס וכ"כ מ"ח:

ואם כו'. כ"כ סמ"ג וטור בשם הגאונים כפי':

אם עוד כו'. כמ"ש בפ"א דברכות:

ואם כבר כו'. כי התפלה בצבור רצויה כמ"ש בפ"א דברכות ופ"א דר"ה וש"מ:

ואח"כ כו'. הגאונים כתבו שלא יקרא כלל כי לא נתקנה אלא קודם תפלה כמ"ש בפ"ה ובפ"א דע"ז דלא כהר"י אלא שיכול לומר כקורא בתורה. ב"י:

ומ"מ כו'. ר"ל אחר התפלה ור"ל שחייב לאמרם ממ"ש השכים לשנות כו' ודוקא ברכת התורה שנפטר באהבה רבה והוא ששנה על אתר משא"כ בשאר:

סימן נג

סעיף א

ס"א אומר כו'. להסמיך לקדיש שאסור להפסיק ביניהן הג"מ וש"פ כנ"ל:

סעיף ב

ס"ב אין כו'. דהיא ברכה אחרונה כנ"ל:

סעיף ג

ס"ג אין כו'. כנ"ל סי' נ"א:

סעיף ד

ס"ד ש"ץ כו'. תענית ט"ז ב' היתה לי כו':

ואיזהו כו'. שם א' וס"ל לטוש"ע דה"ה בשאר ימות השנה וכן משמע מדברי הפוסקים דלא כמ"ש בכל בו בשם רב האי גאון:
שיהא כו'. והשמיט מטפל ואין לו ויש לו יגיעה בשדה דזהו דוקא לענין תענית והשמיט ולשנות כו' דליתא בגי' הרא"ש וגם ובקי בכל הברכות כולן השמיטו הרמב"ם והטור אף לענין תענית וע' לקמן סי' תקע"ט:
ושלא יצא כו'. טור וכפי' מ"ש שם וביתו ריקם וכ"כ בסי' תקע"ט וכתב שם בשם הרמב"ם שמפרש בבניו ובני ביתו וכל הנלווים אליו כו' וכ"כ בש"ע שם והוכיח שם בב"י כפי' הרמב"ם דלפי' הטור ל"ל מפרקו נאה ש"מ:

סעיף ה

ס"ה אם אין כו'. ממ"ש ויהבי ביה רבנן כו':
ואם היה כו'. ערש"י שם ד"ה אע"ג כו' וה"ה כאן:
מי שעבר כו'. ע' מ"א בשם ד"מ וכמ"ש ר"ת דעל שבא לידו עבירה במקרה ושב ע"ז אמרו במקום שב"ת עומדין כו':
אבל כו'. מתני' פ"ג דמגילה כ"ד א' וע' תוס' שם ד"ה ואינו כו' והא דקתני כו' וכ"כ ספ"ג דסוכה ובחולין שם:

סעיף ו

ס"ו ובלבד כו'. דאז הוי קבוע. הרא"ש שם:

סעיף ז

ס"ז אם אין כו'. כמ"ש ספ"ג דר"ה כל שאינו מחוייב בדבר כו' הא כה"ג מוציא. שם:

סעיף ח

ס"ח מי שאינו כו'. **וכן כו' סריס כו'**. פי"ד דמ"ס הלכה י"ז העובר לפני התיבה והנושא את כפיו עד שיהא בן עשרים שנה ובעל זקן ואפי' אין לו זקן והוא בן עשרים אע"פ שנראה כסריס וי"א אפי' סריס עצמו מותר אבל אם עלה זקנו אפי' מבן י"ח מותר לעבור לפני התיבה ולישא את כפיו:

סעיף י

ס"י יש ללמוד כו'. שהראב"ד פי' על הנ"ל דקטן אינו עובר כו' אע"ג דתפלה דרבנן ואתי דרבנן ומפיק דרבנן כמ"ש בפ"ג דברכות אלא משום כבוד הצבור ולפיכך כל שמוחלים על כבודם ש"ד אלא דרש"י מפרש משום שאינו מחוייב י"ל כיון דרשות היא ועוד שאין מחזירין התפלה ועב"י שכ"ז נדחק לקיים המנהג וז"ש בהג"ה ובמקומות כו' וע"ל סי' קפ"ו במ"א ס"ק ג':

אפי' הגיע כו'. ע' מ"א:

סעיף יא

סי"א ש"ץ כו' אם כו'. כמ"ש בתענית שם ויש לו נעימה ובפסיקתא פ' ראה כתיב כבד את ה' מהונך קרי ביה מחונך שאם היה קולך ערב והיית עומד בבה"כ עמוד וכבד ה' מקולך נבות היה קולו נאה כו' וע' ילקוט משלי סי' תתקל"ב וכמש"ל וקולו ערב:

והוא כו'. כמ"ש במשנה ובגמ' רפ"ה דברכות אין עומדין להתפלל כו':

אבל כו'. כמ"ש בפ"ב דתענית נתנה עלי כו':

ומ"מ כו'. כמ"ש בברכות ל"א א' כך היה מנהגו של ר"ע כשהיה מתפלל בצבור כו' וכן אמרו בכ"מ מפני טורח צבור:

סעיף יג

סי"ג והוא כו'. ז"ל הרי"ף שם והוא מי שבגדיו קרועים וכתיפיו וזרועותיו מגולים שנמצא בגדיו שעליו כעין אזור תחת אצילי ידיו ולמטה כמ"ש ופתחת השק כו' ותרגום יונתן איזיל ותיסיר שקא על חרצך וכתיב ויעש כן הלוך ערום ויחף ויאמר ה' כאשר כו' ות"י פוחח כו' אלמא שהוא החגור על מתניו וכתיפיו וזרועותיו פרועות ובירושלמי ספ"ק דמ"ק מת לו מת קורע מת לו מת אחר מרחיק שלשה אצבעות וקורע שלמו מלפניו מתחיל מאחוריו שלמו מלמעלה מתחיל מלמטה שלמו לו אלו ואלו ר"ח בר אבא דמן יפו אמר נעשה כפוחח וכן אמרי' להדיא ביומא ע"ז א' דאלת"ה כו' ומשמע מדברי הרי"ף דוקא שגם כתיפיו מגולין וכ"ה לשון הטור:

סעיף יד

סי"ד סומא כו'. ע' בה"ג ולא נקט פורס אלא משום פלוגתא דר"י וקי"ל דלא כר"י בפלוגתא דפ' החובל לענין חיובו בכל המצות ואף לר"י משמע דיכול להוציא דאמר דוקא כל שלא כו' וע' תוס' דר"ה ל"ג א' ועירובין צ"ו:

ובלבד כו'. כמ"ש לעיל סי' מ"ט:

סעיף טו

סט"ו ש"ץ כו. ע"ל סי' קל"ט סעיף ג' והוא תמוה דהא בהדיא אמרינן בערכין י"א ב' א"ר אשי מידי דהוי אשליחא דצבורא דצריך למימלך כו':

סעיף טז

סט"ז מעט כו' ולא כו'. שם שלשה כו':

ואם כו' כמ"ש בספ"ז דפסחים:

סעיף יח

סי"ח באותה תפלה כו'. רמב"ם וטור וכ"מ דקאמר אף כו' ולא קאמר אינו עובר:
ואפי' אם כו'. מדקאמר אף בלבנים כו' ול"ק רבותא יותר אף בצבועים לא יעבור אף שחוזר בו וכ"ש במעמיד דבורו אלא דמירי בכה"ג משא"כ בחוזר בו אגלי מלתא למפרע דמינות היה בו בתחילה:

סעיף יט

סי"ט יש כו'. כמ"ש בפ"ק דביכורים וכשהוא בבהכ"נ כו':
ונדהו כו'. ע"ש בר"ש והדר קאמר תני בשם ר"י גר כו' וכ"כ בתוס' דב"ב פ"א א' ד"ה למעוטי בשם ר"י דלא כר"ת וכ"פ הפוסקים ומעשה רב:
אפי' יחיד כו'. כמ"ש בתענית ט"ז א' וערש"י שם ד"ה ומרוצה כו' ומסכימים לתפלתו והיאך יצאו אם אינן מסכימין לתפלתו וה"ה במקום הקרבן כמ"ש ברפ"ד דברכות ואמרינן בסוף תענית וכי היאך קרבנו כו' וכ"ש כשאין חפץ בהקרבתו ואמרינן בנדרים ל"ה ל"ו הכל צריכין דעת כו':
ואם הוא כו'. כנ"ל:
ומי שהוא כו'. ס"ח משום סכנה ע"ש ועמ"א ונראה כמ"ש בכנה"ג:

סעיף כ

ס"כ אם אחד כו'. מטעם הנ"ל בסעיף שקדם:

סעיף כב

סכ"ב ש"ץ כו'. עמ"א:
וכל מי כו'. כמ"ש ברפ"י דב"ק אין זה מברך כו' ואסור לענות אמן אחריו:

סעיף כג

סכ"ג שכר כו'. דכל שהוא תקנת הקהל ונעשית ע"י ממון גובין לפי ממון. רשב"א:
וי"א כו'. כמ"ש בב"ק קט"ז ב' ואם שכרו כו' ופי' הרא"ש והטור שחצי לפי ממון וחצי לפי נפשות ועיי' ח"מ סי' קס"ג סעי' ג' וה"ה כאן כי התפלה שהיא *תמידין ומוספין שהן באין ממחצית השקל דל כעשיר כמ"ש בפ"ד דשקלים וכן קדיש וקדושה שהכל חייבין בה אבל בדברים אחרים שמשכירים בשבילם ג"כ החזן כגון בחופות ומועדים שהן כמו דברים הבאים מנדבה וכן שבוחרים אותו שקולו ערב יותר זהו לפי ממון וע"כ חצי וכו' ומהרי"ל סי' ס"ו כתב לפי שהיו צריכין לילך למקום אחר והיו מסתכנין נפשות וממון וס' הראשונה ס"ל דאינו אלא סכנת ממון כמ"ש בהג"מ פי"א מהל' תפלה ע"ש וכמ"ש

בריש בב"ק שם וכן בפ"ק דב"ב ע"ש ובמרדכי בפ"ק דב"ב ועיין לקמן ס"ס נ"ה שכ' בש"ע כדעת הג"ה כאן:

סעיף כד

סכ"ד אם הוא כו'. כמ"ש בריש פאה וספ"ק דקדושין:

סעיף כה

סכ"ה אין מסלקין כו'. עיין בגיטין בס"פ הניזקין ס' ע"ב מערבין כו' משום חשדא:

ואין מסלקין כו'. עיין בגיטין פ"ט א' כתובות ל"ו ב':

אבל כו'. כמ"ש לעיל ס"ד:

וש"ץ שהוא כו'. כמ"ש בפ' ט"ו דשבת בגדים שבישל כו':

ואם אינו כו'. לאפוקי אם מחליף אף שאינו מחליף כל היום אע"ג שהוא בכלל משניאי כו' כמ"ש בשבת שם מ"מ אין מעבירין משום זה. שם:

וש"ץ כו'. כנ"ל:

או כו'. כמ"ש לא תקים מצבה כו' ואמרו אהובה היתה בימי אבות וכמ"ש בספרי שם ועמ"א:

וש"ץ כו' בנו קודם לכל אדם כו'. כמ"ש בת"כ פ' צו תחתיו מבניו מלמד שבנו קודם לכ"א יכול כו' ובספרי פ' שופטים הוא ובניו בקרב כל ישראל מלמד שאם מת בנו עומד תחתיו מנין שכל פרנסי ישראל בניהם עומדים תחתיהם ת"ל בקרב ישראל כל שהוא בקרב ישראל:

אם ממלא כו'. כמ"ש בת"כ הנ"ל יכול אע"פ שאין ממלא מקום אבותיו ת"ל אשר ימלא את ידו בזמן שממלא מקום אבותיו ועפי"ג דכתובות וז"ש אע"פ שאין כו' אם כו' כמ"ש בכתובות שם:

ואין כו'. כמ"ש בתוספתא פ' בתרא דב"מ מי שהיה בלן לרבים ספר לרבים נחתום לרבים שלחן לרבים ואין שם אחר אלא הוא והגיע שעת הרגל ומבקש ללילך לתוך ביתו יכולין לעכב על ידו עד שיעמוד אחר תחתיו ואם התנה עמהם בב"ד או שעברו עליו את הדרך הרשות בידו אלמא אף בסתם אינו דוקא שישמש הוא ורשאי להעמיד אחר לפרקים:

סעיף כו

סכ"ו קהל כו' אפי' כו'. כמ"ש בב"מ פ"ג א' רשב"ג אומר לא היה צ"ל כו' אלמא המנהג הוא כאילו התנה בהדיא ושם בגמרא ולחזי היכי נהוג כו' ובירושלמי שם והביאו הרא"ש זאת אומרת כו' ובסוף ב"ק קי"ו ב' ורשאין החמרין כו' ולא כו' וש"מ וגם ליכא חשדא כמו בשיפורא גיטין ס"ב:

יש כו'. עט"ז:

סימן נד

סעיף א

ס"א ישתבח כו'. תוס' ברכות מ"ו א' פסחים ק"ד ב' ואע"ג דפסוקים מפסיקים ביניהם לא הוי הפסק כמו ברכה אחרונה שבק"ש כמ"ש רש"י בברכות שם:

סעיף ב

ס"ב אין כו'. עמ"א:

סעיף ג

ס"ג ויש כו'. שאין זה עבירה וכמ"ש הרשב"א על ההיא דספ"ג דמנחות תנא סח כו' שלא אמרו עבירה כו' אלא במפסיק בדבר הרשות כו' וכ"כ הרא"ש שם שאין חוזר עליה כו' ואע"ג שכתב שם דמ"מ איסורא מיהא איכא וכ"פ הטור וש"ע בסי' כ"ה הא כתב שם משום שגורם לברך ברכה שאינה צריכה משא"כ כאן ועב"י שם ומ"א שם ס"ק י"ז:

אבל בין כו'. דמשם הוא כהתחלת יוצר וע"ל סי' ס"ו וכ"ה במדרש וע"ל סי' נ"ג ס"ג מש"ש:

סימן נה

סעיף א

ס"א זכרים כו'. מתני' רפ"ז דברכות נשים ועבדים וקטנים כו' וה"ה לתפלה כמש"ש מ"ז ב' ע"ש ועמ"ש בסעי' ד' ועתוס' מ"ח א' בד"ה ולית הלכתא כו' וה"ה לתפלה כו' ודיקא נמי כו':

וה"ה כו'. כנ"ל דכל דבר שבקדושה כו' ובקדושה קי"ל כריב"ל ברכות כ"א ב'. ובמתניתין פ"ג דמגילה אין פורסין כו' מנה"מ כו' ובמ"ס ספ"י א"א קדיש וברכו בפחות מי' כו' וע' תוס' דמגילה שם ובפ"ז דברכות מה מצינו בבה"כ א' כו':

סעיף ב

ס"ב אם התחיל כו'. ירושלמי שם מכיון דתנינן אין פורסין על שמע בפחות מעשרה מי לא תנינן אין עוברין לפני התיבה לכן צריכה להדא דתנינן אין פורסין על שמע בפחות מעשרה התחילו בעשרה והלכו מקצתן גומר אין עוברין לפני התיבה פחות מי' התחילו בי' והלכו מקצתן גומר אין נושאין כו' התחילו כו' אין קורין כו' ועל כולן הוא אומר

ועוזבי ה' יכלו ור"ל דמתניתין אמר דכל אחד הוא דבר בפ"ע ואין גומרין אלא אותו הדבר וז"ש ואין עוברין כו' אע"ג שבהתחלת פריסת שמע היה בי' וכן בכולן וז"ש אותו כו':
אבל אם כו'. כ"ה בירושלמי הנ"ל:

סעיף ג

ס"ג אם התחיל כו'. עמ"א שר"ל כל י"ח וכמ"ש בירו' הנ"ל וקאמר אפי' קדושה דקמ"ל דאינו ענין בפ"ע וראי' מדלא חשיב לה במתני' שם אלא דבכלל של אין עוברין לפני התיבה הוא רשב"א סי' צ"ו ע"ש וה"ה לקדיש וכמ"ש בהג"ה:
ואם יצאו כו'. **אבל אין כו'**. כנ"ל מירוש' דכ"א דבר בפ"ע הוא וז"ש ג"כ ותפלת ערבית כו':
וקדושה. לאו דוקא עמ"א:

סעיף ד

ס"ד יש מתירין כו'. ממ"ש בברכות מ"ז מ"ח אע"פ שאמרו קטן המוטל כו' אר"י קטן פורח כו' תנ"ה כו' ולית הלכתא כו' ופירש"י שם קטן פורח קטן שהביא שערות ותוס' סתרו פירושו דא"כ מאי לאתויי כו' ופי' בשם ר"ח בשנת י"ג והביא שערות אלא שאין בהן כדי לכוף ראשן לעיקרן וז"ש פורח שפרחו השערות ע"ש ד"ה קטן כו' וכן פי' כל הגאונים והמפרשים ופי' עוד מ"ש שם ולית כו' אלא כו' דר"ל תרווייהו בעי' וכ"כ רא"ש בשם ר"ח ורי"ף בשם גאונים אלא שפי' דא"צ לפרוח שערות אבל הרי"ף פי' דאף אין צריך לשנים דאף בן ט' או י' וכ"כ הרמב"ם וכ' בן ח' או ז' וכ' הריב"ש דעונת הפעוטות נקטו וה"ה יותר מבן שש דכל שהוא פחות מכן אין ידיעתו ידיעה כמ"ש בגיטין נ"ט א'. ור"ת פי' דמש"ש ולית הלכתא לא קאי אשני מימרות הראשונות דריב"ל שהרי הפסיק בגמרא אחריהם בדברים אחרים ושם הוא לעשרה וכאן הוא לג' וכ' דה"ה לתפלה דמצרפין קטן המוטל בעריסה דשוין מדפריך שם מיתבי כו' ומיהו הפוסקים חולקים על ר"ת ור"י פי' דאין מצטרפין לא לתפלה ולא לבהמ"ז בין לי' בין לג' עד שיביאו ב' שערות וכמ"ש בירו' שם מאימתי עושין אותו סניף ר' אבינא אמר אתפלגון ר"ה ור"י תרווייהון בשם שמואל ח"א כדי שיהא יודע בטיב ברכה וח"א שיהא יודע למי מברך אמר ר"י כמה זימנין אכלית עם תחליפא אבא ועם ר' חנינא בר סיסי חביבי ולא זמינין עלי עד שהבאתי שתי שערות ושם מיירי לי' כמ"ש שם להדיא ע"ש ומ"מ כתב שפורח ויודע למי מברכין מצטרף אף לג' דבהא ליכא מאן דפליג ועתוס' שם בד"ה ולית כו'. אבל מדברי הרא"ש וטור משמע דאין מצטרף קטן כלל וסמכו על הירוש' הנ"ל ומפרשי' דווקא אחר י"ג שנה כמ"ש בפ' יוצא דופן ואע"ג דגמרא דידן פליג על הירושלמי מנהגא דעלמא כירושלמי הג"מ וכמ"ש כל שהלכה רופפת כו' ועי"ל דכל האי סוגיא הכל בי' ופליגא אדריב"ל כמ"ש בתוס'

סד"ה קטן אבל לג' לא וכמ"ש בירוש' שם ר' סימון בשם ריב"ל ר' יוסי בן שאול בשם ר' קטן עושין אותו סניף לי' כו' ר' ברכיה א"ר יעקב בר זבדי בעי קומי ר' יוסי בר"א תמן קטן עושין אותו סניף לעשרה אמור אוף הכא עושין אותו סניף לג' מה תמן שמזכירין ה' עושין אותו סניף כאן שאין מזכירין ה' לא כ"ש א"ל אינו כ"ש תמן שמזכירין ה' עושין אותו סניף כאן שאין מזכירין ה' אין עושין אותו סניף כו' מאימתי עושין כו' כנ"ל וכ"ז אליבא דר' אשי מ"ה ב' אבל אנן קי"ל כמר זוטרא דיותר חמירי י' מג' וכמ"ש הרא"ש בשם ר' חיים על פסק דר"ת הנ"ל וכ"פ בהג"ה בסי' קצ"ט סעיף י' אבל בש"ע שם פסק כדעת הרי"ף והרמב"ם דכל שהגיע לעונת הפעוטות ויודע למי מברך מצטרף בין לג' בין לי' דלא כר"ת שמחלק כנ"ל וע"פ סברא זו הוא המתירין כאן וכמ"ש ר"ת דתפלה ובהמ"ז שוין:

ולא נראו כו'. דדוקא לבהמ"ז אבל לא לתפלה וכמ"ש בסעיף א' וכן במ"ס ס"פ ט"ז אבל קדושה כו' פחות מי' ואין קטן עולה מן המנין לברכו וקריאת התורה וקדיש עד שיהא בן י"ג והוא לשון הרמב"ם והטור אף שהרמב"ם ס"ל דבבהמ"ז מצטרף וכ"ד הרבה פוסקים וכמ"ש בב"ר פ' צ"א אחר המאמר הנ"ל שבירושלמי הדא אמרה עושין סניף לבהמ"ז אבל לק"ש ותפלה אין עושין אותו סניף עד שיביא ב' שערות והובא בתוס' שם דלא כר"ת:

וה"ה כו'. דלא כריב"ל דלא כר"ת:

ואשה. דדינה כעבד בכ"מ:

ואפי' כו'. ר"ל אע"ג דאמרי' בירושלמי ובב"ר שם תני קטן וס"ת עושין אותו סניף הא מסיק שם א"ר יודן כיני מתני' קטן לס"ת עושין אותו סניף וכמ"ש לקמן סי' רפ"ב סעיף ג' ולא אשכחן צירוף ס"ת אלא בעיבור שנה כמ"ש בפרקי ר"א תוס' שם ושארי פוסקים:

מיהו כו'. הג"מ ואפי' בלא חומש וכהיש מתירין הנ"ל:

סעיף ה

ס"ה ומיהו כו'. ירושלמי פ"ז דברכות ב"ר פ' צ"א שם קטן עושין כו' והתני אין מדקדקין בקטן א"ר סימון אריב"ל לשני קטנים נצרכה א' ספק וא' קטן עושין את הספק עיקר ואת הקטן לסניף ופי' מ"כ בשם רש"י דאין מדקדקין אם בא לכלל שנים אין מדקדקין בשערות ומשני דספק הביא הוא כגדול ובלעדו מצרפין לקטן ממש אף שבגמ' פי' להא דאין מדקדקין בקטן פורח. מנהגא דעלמא כהירושלמי כנ"ל:

סעיף ו

ס"ו ואם כו' או כו'. כמ"ש שם קטן המוטל בעריסה כו' ואף מאן דפליג משום דקטן לאו בר מצוה הוא הג"מ:

סעיף ח

ס"ח חדש כו' אבל כו'. חגיגה ב' ב':

סעיף ט

ס"ט לעולם כו'. נדה מ"ז ב':

ושנת העיבור כו'. כמ"ש בירושלמי פ"ק דכתובות א"ר אבין אקרא לאלהים עליון לאל גומר בת ג' שנים ויום א' ונמלכין ב"ד לעברו הבתולים חוזרים וא"ל אין הבתולים חוזרים וז"ש בס"י בהג"ה ומי שנולד כו':

סעיף יא

סי"א עבריין כו'. כמ"ש בסנהדרין מ"ד א' דבקדושתיה קאי ואף שפסול לעדות הלא הנשים מצטרפות לזימון אי לאו משום פריצותא וכותי מצטרף לזימון אע"פ שעובר אדרבנן וכמש"ש מ"ז ב' ומ"ש ברפ"ז דברכות אכל טבל כו' דוקא לזימון שא"ל קבע כמ"ש הראב"ד ודוקא באותה סעודה כמ"ש ריב"ש סי' קע"ב ע"ש:

סעיף יב

סי"ב מנודה כו'. דזהו לשון נידוי שנבדלין ממנו כמ"ש בפ"ד דב"מ נ"ט ב' כמדומה שחביריך כו' ומתרגמינן נדת דותה ריחוק סאובתה שם:

אבל כו'. דלא מצינו אלא בד' אמות:

אא"כ כו'. דיש רשות לב"ד להחמיר מה שירצו עליו כמ"ש בפ"ג דמ"ק:

סעיף יג

סי"ג צריך כו'. מההיא דעירובין צ"ב ב' וההיא דפסחים פ"ה ב' ופי' תוס' שם ושם וברי"ה כ"ז ב' ובסוטה ל"ח ב' דשם מיירי לענין לענות קדיש וקדושה כשיש עשרה בלעדו כמ"ש בסעיף כ' וההיא דספ"ג דר"ה שם בשופר ומגילה דאין צריך י':

והעומד כו'. פסחים שם ואע"ג דקי"ל כריב"ל דהלכה כותיה ועוד דסוגיא דסוטה שם כותיה מ"מ בהא לא פליג ארב כנ"ל:

ממקום כו'. רי"ו וכמש"ש הא גופא קשיא כו' ל"ק כו' וס"ל מדצריך לקדושי ש"מ דאינו מכלל פנים מסתמא וכ"כ הרמב"ם בפ"ט מה' ק"פ הל' א' דאגף עצמו כלחוץ לענין הוצאתו מן הבית ולכאורה נראה להיפך דמסתמא כלפנים אלא דבמכוון הניחו מלקדש כמ"ש בגמ' שם וכ"כ ב"י ואף לפי' צ"ע דלא גרע מחצר קטנה שנפרצה לגדולה דאם מיעוט או ש"ץ שם מצטרפין וכמ"ש למטה בסט"ז וע' מ"א ומטעם אחר כנ"ל:

סעיף יד

סי"ד מי כו'. שם פ"ו א' אמרינן תנן החלונות כו' בשלמא כו' ואף להרמב"ם דל"ג לה שפסק שם ובפ"ו מהל' בית הבחירה דהן כלפנים ולא כ' דשוין לקרקע מ"מ בעי שיהא בתוך החלון ראשו ורובו אלא די"ל דמדמי לבהמ"ז לקמן סי' קצ"ה סעיף א' ב' וכן מצאתי ברשב"א סי' צ"ו ע"ש:

גגין כו'. גמ' שם וכ' הרמב"ם גם לענין פסח לענין הוצאתו שם:

סעיף טו

סט"ו אם כו'. כמ"ש בירושלמי לענין בהמ"ז וכמש"ל סי' קצ"ה ס"ב:

אם כו'. דהא למידין שם מעירוב ובשתי חצירות ופתח ביניהן שתיהם מותרות לעצמן כיון שאינו נפרץ במילואן:

סעיף יט

סי"ט ש"ץ כו'. כמ"ש בסוכה נ"א ב' וערש"י שם בד"ה בימה כו' ומסתמא גם הש"ץ עומד עליה להשמיע לעם אלא מפני הרחוקים מניפין בסודרין:

אע"פ כו'. דההיא דעירובין הנ"ל שהן מחולקין בתשמישן אבל כאן תשמיש א' הוא ותשמיש בה"כ הוא וראיה ממ"ש בסוטה ל"ח ב' פשיטא כו' תיבה לא מיפסקא ומסתמא תיבה גדולה כדרך שעושין להשמיע לעם וה"ה כאן ועוד כיון שרואין מצטרפין אפי' בב' בתים כמ"ש בירושלמי לענין בהמ"ז וכנ"ל סעיף י"ד רשב"א שם אבל יש לדחות כל הראיות:

ויש מי כו'. כמ"ש בעירובין ע"ב ב':

סעיף כא

סכ"א עיר כו'. כמ"ש בתוספתא פ' בתרא דב"מ ולקמן ר"ס ק"נ כופין כו' ושם מי שהיה בלן כו' כמ"ש לעיל סי' נ"ג סעיף כ"ה:

ואם הם כו'. ולא חיישינן שמא יצטרך א' לנקביו או אונס אחר דא"כ אין לדבר סוף כמ"ש בריש יומא וכן בתוספתא הנ"ל גבי בלן דלא מחייבי' להעמיד אחר תחתיו אלא כשאין שם אחר כמש"ל ולא דמי למ"ש בפ"ק דסוטה ובפ' בתרא דקדושין לא שנו אלא בעיר כו' דעריות שאני ועוד אם התחילו גומר כנ"ל ס"ב:

חציו כו' עמש"ל סי' נ"ג סעיף כ"ג:

ואין חילוק כו'. כמ"ש בפ"ק דפסחים לענין חמץ:

סעיף כב

סכ"ב אם יש כו' וכן כו'. מההיא דתוספתא הנ"ל וה"ה לכל צרכי העיר וכמ"ש בח"מ ר"ס קס"ג:

סימן נו

סעיף א

ס"א ולא יפסיק כו'. לשון הג"א בפ"ג דברכות לא יפסיק בין שמיה לרבא אבל בין רבא למברך ל"ל בה וכ' בד"מ היינו לפי' הי"מ שבטור והוא פי' מחזור ויטרי שהביאו תוס' ברכות ג' א' ד"ה ועונין כו' אבל לפי' תוס' שם והביאו ג"כ הטור הוא להיפך והוכיחו תוס' שם ממשש"ו כ"א ב' יהא שמו הגדול מבורך ועוד כ' שם וגם מה שאומרים העולם כו' ר"ל דלפי' משום ע"ה שאינן מבינין ע"כ דלא כמחזור ויטרי דהא שם י"ה הוא לה"ק בשלמא למה שאומרים העולם לא איכפת לן בזה כיון שאין מבינין השאר וכ"ה בטור ולפ"ז העיקר שלא להפסיק בין רבא למברך וכ"כ ב"י ששמיה הוא חסר יו"ד והוא כפי' התוס' אבל דין זה צ"ע שהוא נגד גמרא דסוכה ל"ט א' ועמ"א ותירוצו אינו נכון דהא בד"מ למד מדברי הג"א ושם כ' כדברי גמ' הנ"ל וגם דינו של הג"א צ"ע כיון דקי"ל אסוקי מילתא היא א"כ ה"ה בין שמיה לרבא:

ויש לעמוד כו'. ירושלמי דבר אלהים לי אליך מכאן אר"א כד ענין איהש"ר וכ"ד שבקדושה בעי למיקם ארגלוהי:

ומי שבא כו'. דשבח בפ"ע הוא וגם עדיין לא נשלם ענין הקדיש ול"ד לעניית אמן יתומה ועמ"א:

וכשמתחיל כו'. ע"ש יתגדל ויש בה כ"ח אותיות וכ"ח תיבות כמ"ש מהרי"א וש"פ וכ' שז"ש בכל כחו וכ"ה בזוהר:

זכור כו'. שזוכר רחמיו באותה שעה כמ"ש בברכות ג' א' טור:

סעיף ב

ס"ב כששש"ץ כו'. רמב"ם וטור בשם ר"ע:

ולא נהגו כו'. טור:

ולא יפסיק כו'. עמ"א ז"ל ד"מ כו' ומפרש דקודשא מסיים ובריך הוא מתחיל ברכה אחרת ודבריו צ"ע דנראה דקודשא בריך הוא קאי על שמו ית' ולעילא מתחיל וקאי אלמעלה שאמר יתברך כו' וכ"מ ברמב"ם וש"ע שכ' שאחר ב"ה עונין אמן ובטור כתב

בשם ר"ע ואומר יתברך אמן ישתבח ויתפאר כו' שמיה דקב"ה ואמרו אמן לעילא מכל כו' ושגגה היא:

סעיף ג

ס"ג העונים כו' כי כו'. במדרש אר"א בר' יוסי פ"א הייתי מהלך בדרך ומצאתי אליהו ז"ל ועמו ד' אלפים גמלים טעונים אמרתי לו מה אלו טעונים א"ל אף וחימה למה לעשות נקמה באף וחימה ממי שמספר בין קדיש לברכו בין ברכה לברכה בין פרק לפרק בין אמן יש"ר ליתברך וכ"כ הרי"ג שיש לסמוך ע"פ הסוד אבל כל הפוסקים כ' לענות עד עלמיא בלבד שיש בו כ"ח אותיות וכ"כ הגאונים וכ"כ הרמב"ם בסדור התפלות שם ומהמדרש הראיה להיפך כדבריהם דחשיב לה כבין הפרקים וכבין קדיש לברכו ובין ברכה לברכה ולא אסר אלא שלא ידבר ביניהם לפי שהיחיד עונה עד שם ושומע משם ושותק ורגילין לדבר הדיוטות וכן בין קדיש כו' ולכן לא אמר ממי שמספר קודם עלמיא ובאמצע הברכה וכן מ"ש הרי"ג ע"פ הסוד ל"נ דלא עדיף מבין הפרקים שע"פ הסוד הן תכופות כידוע למבין שהן משולבות ואין לך קיצוץ יותר משם ואסר ג"כ במדרש הנ"ל ואעפ"כ א"א כאחד וקל יותר מבאמצע הפרק כמ"ש במתני' אלא שמסידור ר"ע ורמב"ם שכ' לענות אמן אחר יתברך משמע ששם סליק ענייננא ולכן כ' הטור ישתבח בלא וא"ו אלא שאעפ"כ כ' הרמב"ם והטור לענות עד עלמיא בלבד וכן עיקר:

סעיף ד

ס"ד כשאומר כו'. כל בו ורד"א והטור וספר הפרדס כ' סידור אחר ד' כריעות וחמשית בעושה שלום וקרו ליה רשות וכ"ה בהג"מ וט"ס שם שחשיב כריעה יתירה וכן ט"ס בטור ע"ש והולך ע"ד שכ' כל בו וש"ע אלא שבש"ע הוא ה' כריעות לבד עושה שלום ע"ש אבל נראה שאין לכרוע כלל בקדיש דאין להוסיף כלל על הכריעות וא"ל כיון שאינו בתפילת י"ח לית לן בה וכמ"ש התוספות בברכות ל"א א' בד"ה ומוצאו כו' דהתם תחנונים של יחיד אייריי ומה שלא קבעו בתפלה אבל במה שקבעו אפי' אינו בתפלת י"ח אין לכרוע דהא אפילו הכורע בהודאה של ברכת המזון והלל הרי זה מגונה:

סעיף ה

ס"ה לאחר כו'. ואח"כ כמו אחר י"ח כמש"ל בר"ס קכ"ג ע"ש:

סימן נז

סעיף א

ס"א המבורך כו'. כר"י שכן מסקנא דגמרא שם:

ועונים כו'. כמ"ש במתני' כענין שמברך כך עונים כו' וה"ה כאן:
וחוזר כו'. כמ"ש בבהמ"ז שם מ"ו ב' חוזר למקום שפסק וכפי' הרי"ף שם ואע"ג דאמרו בירושלמי שמואל אמר אינו מחוציא את עצמו מן הכלל התיבון הרי הקורא בתורה אומר א"ר אבין מכיון דאומר המבורך אינו מוציא את עצמו מן הכלל ה"נ אומרים בבהמ"ז נברך ואפ"ה חוזר כו':
ונהגו כו'. אבל הרמב"ם והגאונים לא כתבוהו וכן הטור קרא תגר כמ"ש בסוטה מ' א' ולכן השמיט בש"ע אבל בשם הרא"ש כתב ליישב שאומרים בעוד כו' כמ"ש כאן וכ' סימן לדבר מודים דרבנן וע"ל סימן קכ"ח סעי' כ"ו:

סימן נח

סעיף א

ס"א זמן ק"ש כו'. כמ"ש התוס' ביומא ל"ז ב' דאביי מודה לר"ה דהלכה כאחרים אלא דמצוה מן המובחר כותיקין כדי לסמוך כו' וקודם לכן א"א לסמוך וכ"כ תר"י והרא"ש דלא כהרמב"ם שפסק לגמרי כאביי וכ"מ ברי"ף:
הרגיל כו'. ירושלמי והובא בתוס' ברכות שם וש"פ:
ונמשך כו'. אפסיק בגמרא שם הלכה כר"י ואף ותיקין מודין לר"י כמש"ש כ"ה ב' תוס' שם ושם וש"פ כמ"ש בירושלמי שם מ"ד כדי שיהא רחוק ד"א כמ"ד בין תכלת ללבן אבל אמרו מצותה עם הנץ החמה כדי כו' וכן בתוספתא פ"א אחרים אומרים כדי שיהא חבירו ברחוק ד"א ומכירו מצותה עם הנץ החמה כדי שיהא סומך לה כו':
סוף ג"ש כו'. רמב"ם והג"מ וש"פ דלשון שלש שעות משמע כל השלש שעות דאל"כ הל"ל עד שעה שלישית ובירושלמי פ"ק ר"ז בשם ר' אמי ביומי דר"י הוינן נפקין לתעניתא וקרינן שמע בתר תלת שעין ולא הוי ממחי בידן ר' יוסי ור' אחא נפקין לתעניתא אתו ציבורא ומקרי ק"ש בתר ג' שעין בעי ר' אחא ממחי בידיהון א"ל ר' יוסי והלא כבר קראו בעונתה כלום קורין אותה אלא כדי לעמוד בתפלה מתוך ד"ת א"ל מפני ההדיוטות שלא יהו אומרים בעונתה הן קורין אותה ובפ"ד שם ר' יוסי מצלי בתלת שעות ר"ח בר בא מצלי בתלת שעות ר' ברכיה חמוניה קרא ק"ש ומצלי בתר ג' שעין והא תנינן הקורא מכאן ואילך לא הפסיד כו' כבר קיבל מ"ש בעונתה ובגמ' ז' א' בהנך ג' שעי קמייתא כו' דלא כרא"מ ורש"י שכ' עד תחילת שעה ג' ממש"ש ג' ב' ותרתי דיממא ועי' תוס' דע"ז ד' ב' ד"ה בתלת כו' ובזה נסתר ראייתם דקיימין כל שעה ג' ובהג"מ תי' בד"א ע"ש:

שהוא כו'. וכ' האגור דאיתא במדרש דיום שהעמיד יהושע החמה תקופת תמוז היתה ואמרינן במס' ע"ז כ"ה א' וכמה כ"ד כו' ועמ"ש סי' תמ"ג ס"א:
לקרותה מעט כו'. כן פי' הרמב"ם ותר"י שזה מ"ש גומרין כו' דלא כר"ח שפי' גומרין ר"ל קורין אחר הנץ החמה ממ"ש ייראוך עם שמש כמ"ש תוס' בשמו ביומא שם וסתרו דבריו דיראוך קאי אתפלה כמ"ש בפ"ד דברכות וז"ש כדי שיסמוך כו' ועוד דספ"ג תנן אם יכול לעלות כו' עד כו' וגם דלא כר"ת שפ' דלא כותיקין ע"ש:
ומי כו'. עתוס' שם ד"ה כל כו':
שיעור כו'. ט"ס הוא כאן וצ"ל שיעור שליש עישור שעה:

סעיף ב

ס"ב אם לא כו'. ממ"ש ביומא שם נשאר כו' אע"ג דאביי עצמו אמר לק"ש כותיקין ותי' תוס' שם ושם דההיא לציבור שלא היו יכולין לעשות כותיקין וכ"כ תר"י וש"פ:

סעיף ג

ס"ג ומי כו'. ממש"ש ח' ב' הלכה כר' שמעון ב"י והקשו דהא קי"ל כאחרים וכותיקין ופי' הרי"ף וש"פ דשם מיירי בדיעבד א"נ בשעת הדחק כגון שהיה משכים לצאת לדרך וכיוצא וכמש"ש באידך דרשב"י כי אתא כו' בשעת הדחק והקשו ע"ז ממ"ש למ"ד א' השכים כו' כשמגיע כו' ותירץ הרשב"א דההיא דפ"ק שיוצא במקום כו' והר"י תי' שבני השיירא כו' וכמ"שו והא דאמרינן ביומא שם הקורא עם כו' ר"ל לכתחלה ולא יצא מצוה מן המובחר ב"י ועתוס' י"ב א' ד"ה משום כו' וט"ס שם וצ"ל כדאמר ביומא הקורא כו' וכמ"ש ברש"י שם דשם ויכול הברייתא כו' ר"ל הברייתא דיומא הנ"ל ר"ל ולא ס"ל הא דרשב"י וכן מוכח להדיא בפ"ק דירושלמי דברכות דפליגא ברייתא הנ"ל עלה דרשב"י דקאמר שם עלה דר"ג אתי' ר"ג כר"ש דתני בשם ר"ש כו' א' לפני ע"ה כו' הא ר"ג כר"ש בערבית אף בשחרית כן או יהא כי מה דאר"ז אחוא דרב חנה כו' הקורא עם אנשי משמר כו' ומתורץ השגת הרז"ה על הרי"ף מברייתא הנ"ל דטעמו של הרי"ף דפסק כר' שמעון בן יוחאי דפליג על ברייתא הנ"ל וכן מוכח בגמ' שם דאריב"ל הלכה כר' שמעון בן יוחאי ולכאורה מאן פליג עליה דרשב"י דקאמר הלכה כמ"ש בכ"מ הלכה מכלל כו' אע"כ ברייתא הנ"ל פליגא עליה כנ"ל ופסק' ריב"ל כרשב"י ולכן פסק הרי"ף כוותיה אבל הטור מפרש דהא דרשב"י באקראי אבל ברגיל לא יצא אף בדעבד ובכה"ג איירי ההיא דיומא וז"ש הטור וכן אם קראה בדיעבד יצא וא"צ לקריתה פעם שניי' והוא שלא יהא רגיל לעשות כן וכן נראה מדברי הרשב"א וש"ע:

וגם שפיר כו'. ויליף מאנשי משמר ר"ל מר"ל דאמר יוצר אור וצ"ע דהא מסקנא דגמ' שם דאהבה רבה הוו אמרי ולא יוצר אור משום דלא מטי זימניה וכ"ה בירושלמי וכן פסק הרמב"ם ולפי' התוס' הוי דלא כהלכתא:

סעיף ד

ס"ד אם כו'. כנ"ל:

ואם כו'. יתבאר בסי' ס' סעיף ב':

סעיף ה

אם נאנס כו'. כמ"ש שם בגמ' להדיא כי אתא כו' בשעת הדחק וכ' הרא"ש והשתא לא פליגי הא דרשב"י אהדדי וכן הא דפסק שם כר"ג דבלא אונס עד ע"ה ובאונס עד הנץ החמה וכן בק"ש של שחרית בלא אונס כנ"ל ובאונס מע"ה והקשה תוס' שם בד"ה לעולם כו' וביומא דהא קי"ל כאחרים ור"ע עצמו אמר בין חמור לערוד וכאן אמר בלא אונס מנץ החמה ותי' שם ושם דהקמ"ל דבלילה אינו יוצא אחר הנץ החמה אפילו באונס וז"ש כיון שעדיין כו' וכ"כ הרא"ש ועוד תי' דקמ"ל דאינו יכול לקרות שניהם וכ' ברמזים וב"י שקורא של ערבית דשחרית אפשר לקרות אח"כ וז"ש ואם היה כו' ובטור השמיטו דס"ל כתי' ראשון וב"י ס"ל דשניהם אמת לדינא:

סעיף ו

ס"ו ואם עברה כו'. דטעם מש"ש לא הפסיד הברכות דברכות לא שייכי לק"ש כמ"ש הרשב"א וה"ה כמו תפלה ולפיכך דינס כמו בתפלה:

סעיף ז

ס"ז אם לא כו' י"א כו'. מדמחתינהו בחדא מחתא שם כ"ו א' ותי' דבמזיד ס"ל דקאי אתרווייהו:

ויש חולקים כו'. דבשלמא תפלה כמש"ש כיון דרחמי כו'. ומ"מ צ"ע דמאי תשלומין שייך כאן ומאי איסור הוא כיון שאינו אלא כקורא בתורה:

סימן נט

סעיף א

ס"א תקנו כו'. שם:

להוציא כו'. תר"י:

שאומרים כו'. כמ"ש בסנהדרין ל"ט א' וחולין פ"ז א' וערש"י שם ד"ה מי כו':

סעיף ב

ס"ב אם טעה כו' וה"ה כו'. כן פי' בדברי הטור שצריך ב' תנאים א' שבפתיחת הברכה צריך שיזכיר יוצר אור או בתחלה או באמצע. ב' שהחתימה צ"ל כדינו ואם חסר א' מאלה לא יצא וצ"ע כי דברי הרא"ש לא מ' כן וגם בגמ' אין נראה כן דקמשני שאני התם כו' אלמא בחתימה לבד סגיא וגם למסקנא דמשני אלא כיון כו' מ' ג"כ דסגי בחתימה אלא שדבריו הוא לפי דקי"ל הבעי' דקולא ואתיא הברייתא כפשטא מחמת שחזר ואמר יוצר אור לפי' הרי"ף אבל ממ"ש בברייתא כללו ש"ד כו' משמע אחר חיתום הברכה ולכן עיקר שאם סיים יוצר המאורות אע"ג שאמר בתחלה הכל מעריב ערבים יצא לכל הפירושים שבגמ':

סעיף ג

ס"ג י"א כו' וי"א כו'. וכ"מ במתני' דמגילה כ"ג ב' וערש"י שם ד"ה אין פורסין כו' ולכאורה ברכה ראשונה ל"צ עשרה אלא משום קדושה וכן כתב הר"ן שם וכבר הרגיש ב"י וד"מ בזה בסי' ס"ט ע"ש וכל דבריהם דחוקים וכ"ד הגאונים והרמב"ם וכן הוכיח הר"ן במגילה שם ועוד הוכיחו תר"י בפ"ג דברכות ממ"ש בירושלמי התחילו בעשרה ויצאו כו' ומ' שהתחילו בפריסת שמע דהיינו הברכה ומאי גומר אף שדחה שם כמ"ש בב"י שם וכמ"ש למטה וס' ראשונה סייעו עצמן מספי"ו דמ"ס והביאו המרדכי בפ"ג דברכות וז"ל שם וקטן שאינו פורס על שמע אין יכול לו' קדוש ביוצר ביחיד אבל בצבור עונה עמהן וגדול פורס את שמע יכול לו' קדוש לפי שהוא בסדר אבל קדוש של עמידה כיון שצ"ל נעריצך ונקדישך כו' אינו הדין לאומרו בפחות מעשרה אבל משם משמע להיפך דלכאורה קשה דקא' וגדול פורס כו' ע"כ מיירי ביו"ד א"כ מאי לפי כו' אבל כו' אלא דה"ק דאע"ג דלענין פורס על שמע סגי בששה שלא שמעו כמ"ש שם ספ"י אבל לענין קדושה של י"ח צריך י' שלא שמעו כמ"ש במתני' דמגילה ובמ"ס שם וא"א קדיש וברכו בפחות מעשרה רבותינו שבמערב אומרים בשבעה ונ"ט לדבריהם משמע ברישא צריך עשרה דוקא שלא שמעו ואף לרבותינו דוקא בברכו דיליף מקרא אבל קדושה נשאר על דין הראשון וז"ש וקטן כו' ר"ל כיון שאינו יכול לפרוס על שמע א"י לו' קדושה ג"כ אבל בציבור כו' וגדול כו' י"ל ג"כ קדושה בשבעה או בששה כיון שהוא בסדר של פריסת שמע משא"כ בשל י"ח וכ"כ בזוהר להדיא והביאו ב"י אבל בד"מ כ' כיון שמפורש במ"ס אין לחוש לזוהר וז"ש בהג"ה וכבר כו' אבל כבר כתבתי שגם המ"ס סובר להיפך וכן תיקנו הקדמוני' לו' במקום קדושה ברייתות משום דס"ל כס' אחרונה דלס' ראשונה ל"ל דהא לא עדיף מסדר קדושה ויוצר:

וכשעונין כו'. ירושלמי ותוספתא פ"ק ואין עונין עם המברך ר' יהודה היה עונה עם המברך ק' ק' ק' י' צ' מכה"כ ובכי"מ כל אלו היה ר"י אומר עם המברך ומפרש ראבי"ה שר"ל עונה בקול רם מלשון ותען להם מרים כו' וענו הלוים כו' והביאו הג"מ בנוסח התפלות ס"ק ג' ועמ"ש בס"ד:

סעיף ד

ס"ד ברכת כו'. כ"כ הרא"ש שכן היה נוהג מפני חסרון כוונה ומפסיד כל הברכה כיון שלא שמע אבל בקריאה אין מפסיד כמ"ש ברפ"ב מכאן ואילך מצות קריאה ועתוס' דר"ה ט"ז ב' ד"ה ועיון כו' בירושלמי כו':

בנחת כו'. כ"מ מהתוספתא הנ"ל לפי' הג"מ שפי' עונין בקול רם אבל הרא"ש אין מפרש כן שמדבריו מ' שלולי חששא הנ"ל לא היה מברך ומ' שבימיו לא היו מברכין אלא הכל שומעין מש"ץ והוא היה חושש לכך ממנו נשתרבב מנהגנו והתוספתא אתיא כפשטיה כמש"ש כל אלו היה כו' מ' שהשאר לא היו אומרין והטעם שהיה אומר כ"ז כמש"ל בסי' מ"ט בשם הרא"ש לפי שא"י להוציא י"ח בע"פ וכמ"ש בטור שם אלא אומר בנחת לפי שעיקר הדין לשמוע מש"ץ:

וימהר כו'. כמש"ל ר"ס נ"א:

ומיהו כו' דברכות כו'. כמ"ש בתוספתא ואף ר"י לא היה אומר אלא קדושה והר"ן כ' במגילה שם בשם הגאונים אין פורסין כו' ר"ל אין מתחילין בברכות של ק"ש שיברך הא' ויצאו האחרים בברכתו אלא בעשרה משא"כ בשאר ברכות כגון קידוש והבדלה וכיוצא שאף בשנים א' פוטר את חבירו חוץ מבהמ"ז דבעינן שלשה ע"ש הטעם וכ' הטעם משום קדושה שבהן ואף בערבית לא פליגי רבנן בתקנתן וכ' וזהו באינו יודע מוציאו בפחות מי' חוץ מקדושה שבו וכמ"ש בבהמ"ז בפר"ז דברכות וכ"כ תר"י בפ"ג דברכות משום קושיא הנ"ל דס"ל דקדושה זו יחיד אומרה ע"כ פי' דאין נפטרין אלא בעניית אמן ואינו פוטר אלא בי' ורומז מ"ש בפ"ג דירושלמי לא מסתברא בק"ש שיהא כל א' משנן בפיו וע"ל סי' תקצ"ד בהג"ה ועמ"א:

ולא יענה כו'. כמ"ש הטעם דעונה אמן אחר ברכותיו ה"ז בור משום שאין להפסיק בין הברכה ובין דבר שמברך עליו:

וע"ל כו'. ששם פסק כדעת הרא"ש ורמ"ה לענות אמן והטעם משום דברכות אינן על ק"ש כנ"ל אבל ברמב"ם כ' שאחר אהבה רבה אין לענות אמן אחר עצמו וצ"ל משום ה"ט כנ"ל ועב"י:

סעיף ה

ס"ה דהיינו כו'. כמ"ש בירושלמי הטעם דהוא בתחלת הברכה ועתוס' שם שהביאו:
ואם כו'. כ"מ בירושלמי הנ"ל וכמ"ש במתני' שם:

סימן ס

סעיף א

ס"א ברכה כו'. גי' הרי"ף ורא"ש ורבנן אומרים אהבת עולם תנ"ה א"א אהבה רבה אלא אהבת עולם וכה"א כו' וט"ס בספרים שלנו וכ' וקי"ל כרבנן דת"כ והא דאמר שם השכים לשנות כו' ושם מאי ברכה אחת כו' הכל מימרא דשמואל הוא ואזיל לטעמיה אבל אנן קי"ל כרבנן:
וי"א כו'. מכל הנ"ל משא"כ בערבית דלא מיירי שם תוס' ורא"ש:
ואינה כו'. כמ"ש בפסחים קד ב וברכות מ"ו א' ולא הוצרך שם אלא בברכה אחרונה שק"ש מפסקת ביניהם ובמתני' שם אחת ארוכה כו' פי' הרמב"ם קצרה שאינה מתחלת בברוך וכן פי' הרשב"א וכ' דא"א לו' להאריך ולקצר כמשמעו דהא אמרינן מנימין רעי' כו' ואמרי' פתח בדשכרא כו' אע"פ שמאריך לפי' הרי"ף ועוד הוכיח מירושלמי דלא כרש"י ותוס' ועמש"ל סי' ס"ט:

סעיף ב

ס"ב קרא כו'. מתני' רפ"ב היה קורא כו' ואמר עלה בירושלמי א"ר בא זאת אומרת ברכות אינן מעכבות ואף שר"ה גאון כתב דוקא ביחיד אבל בציבור מעכבות כמש"ש י"ב א' דסדרן דוקא אינו מעכב ושם בציבור כמ"ש א"ל הממונה וה"ה דמעכבות לק"ש מ"מ הסכים הרשב"א לס' ראשונה דהברכות לא קאי על ק"ש דאל"כ היאך מקילין להפסיק בין הפרקים ומקילין בהן יותר מבאמצע כ"מ וע' מ"א סי' ר"ו סק"ד:
וחוזר כו'. ר"ל אע"ג דאינן מעכבות לק"ש ויצא י"ח ק"ש אף אם לא בירך כלל מ"מ י"ח ברכות לא יצא ויכול לברך בלא ק"ש כי לא נתקנו על ק"ש שאינו מברך וצונו וז"ש בספ"ג אם יכול לעלות כו' אף שאין פנאי לברך ויברך אח"כ ובספ"ק לא הפסיד הברכות אף שהפסיד הק"ש ואינו אלא כקורא בתורה וז"ש לעיל סדרן אינו מעכב ומברך אחר ק"ש וגדולה מזו אמרו כל שלא אמר אמת ויציב שחרית כו':
ונ"ל כו'. כדי לעמוד בתפלה מתוך ד"ת כמ"ש בירושלמי פ"ק ר"י ור"א נפקין לתעניתא כו' כמ"ש לעיל ר"ס נ"ח אע"ג דבעי למחי להון משום שקראו שלא בזמנו כמש"ש: סדר הברכות כו' כנ"ל:

סעיף ד

ס"ד י"א כו'. כמ"ש בר"ה כ"ח שלחו ליה כו' א' רבה זאת אומרת כו' רבא אמר לצאת כו' והוי ר"ז יחיד לגבייהו וכן ר' יוסי יחידאה הוא דת"ק פליג עליה כמ"ש בפ' ע"פ קי"ד ע"ב וכן מסקנא דסוגיא דר"פ בתרא דערובין וכן קי"ל כרב בפ"ב דחולין בנדה שנאנסה וטבלה דר"נ ס"ל כותיה כמש"ש הפוסקים:

וי"א כו'. כר"ז בר"ה שם ואע"ג דשלחו ליה ורבא ורבה פליגי עליה קי"ל כר"ז דר"ל דייק מתני' דפסחים שם כותיה ור"י נמוקו עמו ובירושלמי על מתני' דר"ה שם היה עובר כו' דייק הד"א מצות צריכות כוונה ותנ"ה נתכוין שומע ולא נתכוין משמיע כו' ואע"ג דבגמ' שנינהו שנויי דחיקי נינהו וגם הא דשלחו ליה כבר פ' הרמב"ם אף ע"ג דס"ל כר"ז כמ"ש הר"ן דלר"ז אמרינן כמש"ש מ"ד התם אכול כו' דלא כרבא וגם ל"ל דר"ז ס"ל ג"כ דא"צ כוונה והא דאמר איכוין כו' לשם תקיעה כ"ד כמו שפי' קצת מפרשים דהא אוקים ליה כר"י ור"י ס"ל בע"פ דצריכות כוונה ועתוס' שם קט"ו א' ד"ה מתקיף כו':

וכן הלכה. דפשטא דמתני' ובריתות דספ"ג דר"ה כ"מ ושינויי דגמ' שינויי דחיקי נינהו כנ"ל וכן בירושלמי הנ"ל:

סעיף ה

ס"ה הקורא כו'. דס"ל מדקבע שם כל הסוגיא ע"כ בעי כוונה בתר דאמר ש"מ מצות כו' בקורא כו' מ' דשאר אף בקורא להגיה וערשב"א בחי' ובתשובה סי' שמ"ד שתמה על דבריו:

סימן סא

סעיף א

ס"א יקרא ק"ש בכוונה כו'. דלא אמרו עד כאן צריכות כוונה אלא בדיעבד:

באימה כו'. ממ"ש במ"ר פ' אמור פ' כ"ז א"ר יצחק משל למלך ששלח כו' לא עומדין על רגליכם כו' מ' הא אינך צריך:

סעיף ב

ס"ב אשר כו'. ספרי פ' ואתחנן:

סעיף ג

ס"ג מסייס כו'. אבל בגמ' משמע דהיחיד מסיים אמת ואינו חוזר כמש"ש חוזר ואומר כו' אבל הש"ץ אינו מסיים תחלה באמת כמש"ש ההוא דנחית כו' כל אמת כו' ודאי כי אמת עולה מן המנין אע"ג דהוא מן הברכה וראיה שאף ט"ו ויו"ן עולין וכ"ש לפי

פי' הרב בהג"ה ויש עוד ט"א כו' אלמא אמת עולה מן המנין ודבריו עיקר כמש"ש וכ"כ המ"א בשם י"מ דלא כב"י שנדחק מאוד:

ובזה כ"א כו'. כמ"ש בז"ח ס"ק א' וכל האומר ק"ש שלא עם הצבור כו' ואף שאינו אומר עם הש"ץ כמ"ש בגמ' חוזר כו' ופי' תר"י כשמסיים וממתין על הש"ץ וכמש"ל סי' ס"ו ס"ו:

ואם כו'. דדוקא אמת לבד אסור לחזור. ד"מ:

ואם הוא כו'. ז"ח שם:

שעולים כו'. כן פי' הב"י ודברי הרב הם עיקר חדא דבי"ג ווי"ן סגי ועוד דאמת מפסיק ביניהם ועוד דמכוון עם ה' אלקיכם אמת וכן כאן שני שמות אלו:

ויש שכ' כו'. כ"כ בתנחומא ובתיקונים תי' י' כ"א ב':

והוא במקום כו'. כמ"ש בפט"ז דשבת:

ונ"ל כו'. שהרמ"ה קרא תגר ע"ז דעבדין הפסקה והרי אף בעונה אמן על ברכותיו אמרו ה"ז בור מטעם זה ואף בשכמל"ו אמרו נימריה לא אמר משה וכן בתיקו' תיקון יו"ד שם אמרו ובגין דלא עבדין הפסקה כו' אלא דמ' שם משום דאפשר בחזרת התיבות משא"כ ביחיד ואע"ג דאפשר בכוונת הווי"ן מ"מ קורא בז"ח שם מעוות לא יוכל לתקן:

רק כו'. שהוא במקום אמ"נ כמ"ש בשבת שם ועתוס' שם וס"ל כהרא"ש דאמן אחר הש"ץ לא הוי הפסק וכמש"ל סי' נ"ט ס"ד ע"ש:

סעיף ד

ס"ד נוהגין כו'. כמ"ש הר"י על מ"ש בשבת שם בכל כחו משום ה"ט לעורר הכוונה כמ"ש רש"י שם וע"ל סי' ס"ב ס"ה:

סעיף ה

ס"ה נוהגין כו'. י"ג ב' כי מנח כו' לפי' הרא"ש:

סעיף ו

ס"ו צריך כו'. כ"כ תר"י וסמ"ק וז"ש שלא יחטיף בחי"ת אבל רש"י וש"פ פי' שיכוון הכל בדלי"ת וכ"כ בזוהר ותיקונים:

ויש נוהגים כו'. כ"כ תר"י שלזה היה מנח ידיה כו' אף שהרא"ש דחאה כנ"ל:

סעיף ח

ס"ח ולא כו'. כ"ה בירושלמי. ב"י:

סעיף ט

ס"ט אסור כו'. שרש"י פי' בכפילת הפסוקים משתקין אותו אבל תוס' ורי"ף וכל הפוסקים כתבו להיפך ומ"מ אסור בשניהם לד"ה:

סעיף י

ס"י כשקורא כו'. ירושלמי פ"ק ר"ש בר נחמני כד הוי נחית לעיבורה הוי מקבל גבי ר' יעקב גרוסה והוה ר"ז מיטמר ביני קופייא משמענא היאך הוי קרי ק"ש ושמע דהוה קרי וחזר וקרי עד דהוא שקע מיניה גו שינתיה ותי' בסמ"ק משום שכופל כל הפרשה אבל בה"ג כ' דוקא על מטתו וכ"כ הג"מ וז"ש כשקורא כו' כל הפרשה כו':

סעיף יא

ס"יא ויש כו'. דשמא שם ג"כ לא היה אומר פ' ראשון מהרי"א:

האומרים כו'. ואין לחלק בין יחיד לצבור דהא בירושלמי אמרינן איפכא שם הד"ת בציבור אבל ביחיד תחנונים אלא שהטור כ' כיון שבגמ' לא חלקו אין לחלק ועמ"א:

סעיף יב

ס"יב ה' הוא האלהים כו'. דהרי ב"פ מצינו בפסוק:

י"א כו'. טעמו ממ"ש אמן אמן. אמן מאיש זה אמן מאיש אחר כו' וצ"ע שהרי בנחמיה ח' כתיב שענו ב' פעמים אמן וא"א לו' דב"פ קאי על כל העם שענו דהרי כתיב בד"ה ויאמרו כל העם אמן כו' אבל בירושלמי סוף מגילה איתא להדיא שלא לענות ב"פ אמן כמ"ש שם ודכוותה אמן אמן שמע שמע וצ"ע ועמ"א:

סעיף יד

ס"יד צריך כו'. עיין בה"ג וס"ל לטור דה"ה לדידן בין ועד לואהבת אבל הרוקח פי' בין אחד לברוך וכמ"ש בהג"ה:

ויש כו'. כן פי' התוס' שם הא דר"מ הנ"ל וכ"כ רוקח:

ובין כו'. רוקח ושעל כ"ז אמרו לא היו מפסיקין וכמ"ש כדי כו'. ודעת ש"ע כפירש"י וב' הפירושים איתמר בירושלמי שם כיצד היו כורכין את שמע א"ר אחא אר"ז אר"ל שמע ישראל י"א י"א אלא שלא היו מפסיקין בין תיבה לתיבה דר"מ ריי"א מפסיקין כו' ר' יוסא אמר ר"ש אר"ל שמע ישראל י"א י"א אלא שלא היו מפסיקין בין אחד לברוך דברי ר"מ רי"א כו':

סעיף טו

ס"טו ובין היום כו'. טור יגמ' חדא נקט:

סעיף יז
ס"יז וכן צריך כו'. ראב"ד מטעם הנ"ל:

סעיף יט
ס"יט צריך ליתן כו' צריך בכל כו'. תוס' שם בשם רי"ף:

סעיף כב
ס"כב אף כו'. **וה"ה כו'**. ולא הזהירו על ק"ש אלא משום שמסורה לכל ויש בה יחוד שמים רד"ק:

סעיף כג
ס"כג צריך לדקדק כו'. כן פי' מ"ש כל הקורא ק"ש ומדקדק כו' וז"ש בסי"ח ידגיש כו':

סעיף כד
ס"כד צריך כו'. כן פי' תר"י מ"ש בפסחים שם ולא היו מפסיקין שלא היו קורין בטעמים וכ"כ בטור בשם ר"ע שכן פי' בירושלמי שלא היו מפסיקין בין תיבה לתיבה אלא שי"ל דל"ד בטעמים אלא כעין טעמים להפסיק במקום הראוי להפסיק וכמ"ש בירושל' וז"ש בהג"ה אבל כו':

סעיף כה
ס"כה כשיאמר כו'. כמ"ש חייב אדם למשמש כו' ופי' בכל שעה שנזכר:

סעיף כו
ס"כו יש כו'. ממ"ש בפסחים בבשכמל"ו שיאמר בחשאי ושם מפני תרעומת כו' מ' דבשאר אין קפידא:

סימן סב

סעיף א
ס"א אע"פ כו'. ט"ו ב' אר"ח ב"ח כל כו':
קראה כו' שם א"ר טבי כו':

סעיף ב
ס"ב יכול כו'. דאין הלכה כרבי מחבריו כמ"ש בפ"ד דעירובין ועוד דת"ק שם ט"ו א' ס"ל כוותייהו ואפסיק שם כת"ק כמ"ש בס"ק ועוד דסתם מתני' דסוטה כוותייהו:
ויזהר כו'. כמש"ש שיהא למודך תם כו' ב"י:

סעיף ג
ס"ג צריך כו'. שם הלכה כר"י שאמר כו' והלכה כו' ושם הלכה כדברי כו':

ובלבד כו'. שם כ' ב' כר"ח מדמתרצי ר"א ור"א למילתיה תוס' שם בד"ה ור"ח וכן הסוגיא דשבת ק"נ א' כוותיה הר"י ורא"ש:

סעיף ד

ס"ד אם מחמת כו'. כ"ח א"ח לדעת הירושלמי ונראה מש"ש על מתני' הנ"ל רב אמר הלכה כדברי שניהם להקל דלא כל מה אנן אמרין סתמא ור' יוסי הלכה כסתמא ר' יוסי ור' יהודה הלכה כר' יוסי ומה צריכה רב למימר הלכה כדברי שניהם להקל אלא בגין שמע דתני לה ר' חייא בשם ר"מ לפום כן צריכה למימר הלכה כדברי שניהם להקל והיינו מה דאמר בגמ' דידן א"ל ר"מ הה"א אשר כו' אחר כוונת הלב כו':

ואף לכתחלה כו'. דאמרינן במדרש אמרי האזינה ה' אמר דוד רבש"ע בשעה שאני יכול לדבר אמרי האזינה ובשעה שאיני יכול לדבר בינה הגיגי ור"ל כמו הגיון לבי בהגיגי כו' וז"ש בינה כו' תר"י ובילקוט תהלים סי' תרכ"ז רגזו ואל תחטאו כו' אמר הקב"ה אני אמרתי להתפלל בבה"כ שבעירך ואם אין אתה יכול לילך התפלל על מטתך ואם אין אתה יכול הרהר בלבך שנא' אמרו בלבבכם על משכבכם כו':

ובלבד כו'. כמש"ל סי' פ"ה ס"ב וכגון בית אמצעי של מרחץ ועמ"א:

סימן סג

סעיף א

ס"א קורא כו'. מתני' י' ב' וגמ' י"א א' ת"ר כו':

או רוכב כו'. רמב"ם דלא גרע ממהלך ובכלל בלכתך בדרך הוא וע"ל סי' צ"ד ס"ד:

אבל לא כו'. ע' תוס' דנדה י"ד א' ד"ה אפרקיד כו' והרמב"ם נקט כשני הפירושים לחומרא הג"מ:

אבל קורא כו'. רמב"ם וכ"כ רש"י שם ותוס' שם ד"ה ק"ש ממ"ש בברכות כ"ד א' שנים כו' וכ"כ תר"י בשם י"א וכמ"ש מטין וקורין והם כ' דוקא שכבר שוכב ופשט את בגדיו משום טרחא וכמו שאמרו בעל בשר הוה ה"ה כאן וז"ש בהג"ה מאחר כו' ופלי"ג על הש"ע:

סעיף ב

ס"ב מי כו'. כמש"ש כדאי היית כו' ועבה"ג:

סעיף ג

ס"ג היה כו'. דקי"ל כר"מ וכ"פ בתוס' שם ד"ה על וירושלמי כו' וכן הלכה כו' וכן איתא בתנחומא כו' וכ"כ הרי"ף כמו דאמרינן ואזדא ר"י כו' ה"ה רב יהודה ס"ל מצות כוונה כר"א אבל הראב"ד פסק עד על לבבך דוקא דטעמיה משום דלא לשוי עראי כמ"ש בס"ו

וכ"כ לעיל סי' נ"ח ס"ג בשם הרשב"א וכ"כ הרשב"א בחי' בשם הרי"צ גאות דבלא"ה ק' דרבא אדרבא מ"מ משם ואילך מותר בהליכה משום דכתיב ובלכתך וצ"ע דא"כ מאי ואזדא ר"י לטעמיה מ"מ הא כתיב ובלכתך ועתוס' שם ט"ז א' ד"ה הא וכ"כ רז"ה דה"ה להא דפ"א דיומא שלא ירמוז כו' אבל הרי"ף וכל הפוסקים פי' בשניהם פ' ראשונה ממש וצ"ל דכ"א כדאיתא וג' חילוקים בדבר:

מהלך בדרך כו'. לשון ירושלמי הנ"ל והביאו הרא"ש ורשב"א ותוס' הנ"ל:

סעיף ד

ס"ד עיקר כו'. כרבא דבתראה הוא:

ואפי' כו'. וראיה דהא רבא ס"ל דא"צ כוונה בפ"ג דר"ה ועמ"א:

סעיף ה

ס"ה שאע"פ כו'. תר"י ורא"ש דודאי צריך לקרות כולה כמש"ש חוזר וגומרה ואף למ"ד אין חוזר וגומרה היינו משום שעבר זמן ק"ש ומקודם פטור היה כמש"ל ס"ס ק"ו בהג"ה:

סעיף ו

ס"ו שהוא עיקר כו'. ב"י וכמ"ש בירושלמי מה בין פרק ראשון לבין פרק שני אר"ח כל מה שכתב בזה כתב בזה מעתה לא יקרא אלא אחת א"ר אילא הראשון ליחיד השני לציבור הראשון לתלמוד השני למעשה:

מפני כו'. דא"א לו' משום כוונה דא"כ אמאי קאמר ולא אותי קראת כו' ולא הביא הפסוקים דרפ"ב דברכות וכן אמר שם ודברת בם עשה כו' וכמ"שו ועוד דרב עצמו ס"ל דפסוק ראשון לבד בעי כוונה כמ"ש בברכות שם א"ר אילא כו' ונאנס כו'. מלחמות:

סעיף ז

ס"ז היה עוסק כו'. אע"ג דבגמרא אמרו משום כוונה וא"כ בפסוק ראשון סגיא וכ"ד התוס' שם מ"מ דעת הרי"ף וש"פ בכולה פרשה מדקבלה רבא לתשובתו של רב מרי ואף שיש לדחות דרבא לא קבלה אלא לס' של ר' יוחנן שאמר והוא כו' ור' יוחנן לשיטתו ועוד דאפשר גמ' קאמר אליבא דר' יוחנן כגי' אר"י כו' מ"מ בירושלמי מ' להדיא דטעם א' להן עם הנ"ל דס"ו דאמרי' שם פ"ב תני לא יהא מרמז וקורא תני הפועלים שהיו עושין מלאכה אצל בעה"ב כו' א"ר מנא זאת אומרת שאסור לעשות מלאכה בשעה שיברך כו':

סעיף ח

ס"ח וכן בע"ה כו'. טור מדחילק שם בתפלה ולא בק"ש:

סעיף ט

ס"ט הכתף כו'. תוס' וירושלמי פ"ב ומסיים שם ושם בין כך ובין כך לא יתפלל עד שיפרק ור"ל במשא של ד' קבין כמ"ש בירושלמי שם ובב"מ פ"ט ומכאן דבק"ש אף בד' קבין מותר:

סימן סד

סעיף א

ס"א בד"א כו'. פי' שאינן סמוכות בתורה רמב"ם ור"ל שאינו אלא תקנת חכמים כמ"ש במתני' למה קדמה כו' ובגמ' י"ד ב' בדין הוא כו' ועתוס' שם בד"ה למה כו':

סעיף ב

ס"ב אם יודע כו'. תוס' שם ד"ה הקורא כו' וכ"ה בתוספתא פ"ב הקורא את שמע למפרע לא יצא וכן בהלל וכן בתפלה וכן במגילה הקורא את שמע וטעה והשמיט בה פסוק א' לא יחזור ויקרא את הפסוק בפ"ע אלא מתחיל מאותו פסוק וגומר עד סוף וכן בהלל וכן בתפלה וכן במגילה הנכנס לבה"כ ומצאן שקראו חציה וגמר עמהן לא יחזור ויקרא מראשה עד אותו מקום אלא מתחיל מראש וגומר עד סוף וכן בהלל וכן בתפלה וכן במגילה הקורא את שמע וטעה ואינו יודע כו' כמ"ש בגמ' שם ומכאן מ' לכאורה דלא כהרמב"ם דקא' השמיט כו' הנכנס כו' מ' אפילו בפ' ראשונה ואפ"ה קאמר עד סוף ומדמי לתפלה והלל ומגילה:

סעיף ג

ס"ג ויתחיל כו'. רש"י דלא כהרמב"ם שכ' ואהבת:

סעיף ד

ס"ד דסירכי' כו'. הרגלו לו' למען כו' אחר פ' שנייה טור וכ"מ מדברי כל הפוסקים דלא כרש"י:

סימן סה

סעיף א

ס"א קראה כו'. מגילה י"ח ב' ועתוס' שם ד"ה נקוט כו' וער"ה ל"ד ב' וע' פ"ג דברכות כ"ג א' דכ"ע אם כו' וכתב הרי"ף שם דוקא בתפלה אבל ק"ש והלל ומגילה ותקיעות חוזר למקום שפסק:

בין בדבור כו'. הג"מ דהדיבור אינו הפסק דהא שואל ומשיב ואם היה צריך לחזור היה אסור כמ"ש בתפילין:

אפי' היה כו'. מדפריך בר"ה שם והא רבי אבוה כו':

וי"א כו'. דהוקשה להם לחלק בין כל הנך לתפלה וס"ל דכולן שוין ותי' דבתפלה שם משום דמיירי מחמת אונס ועוד הוקשה להם דקא' בר"ה שם לדידיה כו' שאין דרך שישיב הרב לתלמיד כן כיון שהוא שואל ממנו ועוד מנ"ל דר"א סובר כן אלא ה"ק לדידי לא ס"ל להפסיק כלל כמ"ש בברכות כ"ד ב' לכן א"צ לחזור אבל אתה שהפסקת לדידך מחמת אונס צריך לחזור לראש וע' תוס' שם כ"ב ב' ד"ה אלא כו' ושיטה אחרת לר"י שם בתוס' דאף בתפלה א"צ לחזור דלא כרי"ף ואף מחמת אונס וכ"ה דעת תוס' דמגילה הנ"ל שסתמו ולא חילקו כלל אבל בתוס' דר"ה שם ד"ה לדידי כו' שיטה אחרת דבכולם צריך לחזור אף בלא אונס ולכל הג' שיטות שלהם לא ס"ל חילוק הרי"ף וע' במלחמות:

ומשערין כו'. ירושלמי רפ"ב בקורא משערינן או בכל אדם משערינן א"ר מתנה מסתברא בקורא משערינן:

סעיף ב

ס"ב קרא כו'. כ' ב' כדי שלא כו':

וה"ה כו'. כמש"ש ונגרוס כו' בדבר כו':

סעיף ג

ס"ג טוב כו' אבל כו'. הרוקח כ' שיקרא כל ק"ש ופי' ב"י דהיינו בדרך על צד היותר טוב וכמ"ש בה"ג ויותר נראה דס"ל דצריך לקרות כולה שהרי במתני' אמרו מהרהר בלבו על כל הק"ש ואי' שבגמ' אמרו שאני תפלה דלית כו' מ"מ הצריכו להרהר כל הק"ש ועוד דבמסקנא משני אלא ק"ש ובהמ"ז כו' ודברי בה"ג צ"ע:

סימן סו

סעיף א

ס"א כגון אביו כו'. הרא"ש דבאביו נאמר איש אמו ואביו תיראו וברבו תנן מורא רבך כו' דלא כרש"י ורמב"ם שפי' אנס דזה אצ"ל כמ"ש בפ"ב דפסחים וש"מ שאין לך דבר שעומד בפני פ"נ כו' ואף לתפלה מפסיק כמ"ש בפ"ה וז"ש וכ"ש כו':

או מי כו'. רשב"א וכמ"ש בב"ק מ"א ב' עד שבא ר"ע כו' ועתוס' שם:

ואפי' כו'. ירושלמי שם עד כדון באמצע הפרשה אפילו באמצע הפסוק ר' ירמיה מרמז ר' יונה משתעי ר"ה בשם ר' יוסף ודברת בם מכאן שיש לך רשות לדבר בם ור' ירמיה יחידאה לגבייהו:

חוץ כו'. כ"מ בשם רמ"ך שכ"ה בירושלמי וז"ש בפ' ויפול יוסף כו' שיעקב היה מקבל עמ"ש אז:

אם לא כו'. כנ"ל וכמו בתפלה:

סעיף ב

ס"ב אם שכח כו'. עתוס' י"ד ב' ד"ה ומנח כו' הנה דעת ר"י שבין תפילין ובין טלית יניח ויברך מדכ' והר"מ מקוצי כו' ודעת תוס' דבתפלין מנח ומברך וטלית לא יתעטף וכ"ד הרא"ש והטור ודעת הר"מ מקוצי דבין תפילין ובין טלית יתעטף ויניחם בלא ברכה אלא שבב"י נסתפק בדעת הרא"ש דאפשר שסובר כהר"מ מקוצי ג"כ שלא יברך על התפילין ובטלית ס"ל כדעת התוס' שלא יתעטף כלל וכ' דזהו דוקא בין גאולה לתפלה אבל קודם גאל ישראל ודאי שמותר להתעטף בציצית דהא אף במלאכה מותר חוץ מפ' ראשונה כמ"ש בסי' ס"ג ס"ז ופ' שלא יברך על שניהם כדעת הר"מ מקוצי וכפי שיטתו דהרא"ש והרשב"א ס"ל כוותיה וכמ"ש בסעיף ח' בש"ע אבל בד"מ דחה דבריו ופי' דהרא"ש ס"ל דמברך אתפילין וטלית יתעטף בלא ברכה אלא שפי' דמיירי קודם גאל ישראל אבל אחר גאל ישראל הסכים לפסק הב"י וכמ"ש בתוס' י"ג ב' ד"ה שואל כו' דבין גאולה כו' וכמ"ש בהג"ה שם וכ"פ בהג"ה כאן שכ' והכי נהוג כו' ומ"ש ויש אומרים כו' הוא דעת הר"מ מקוצי אבל דעת הש"ע להכריע דבאמצע הפרק לא יברך על שניהם ובין הפרקים יברך על שניהם דלא כמ"ש בב"י ולמד כן מדברי הרא"ש בתשובה כלל ד' ס"א וכמ"ש בטור סי' פ' ובהג"ה שם ומברך עליהם וכשיטתו דמפ' דברי הרא"ש דאין מברך על תפילין ואפ"ה ס"ל כאן דמברך וס"ל דה"ה בטלית וכ"כ בבדה"ב אבל לפי מ"ש בד"מ דהרא"ש ס"ל דמברך אתפילין אף באמצע הפרק ע"כ אין מחלק בין באמצע לבין הפרקים:

סעיף ג

ס"ג לקדיש כו'. דלא גרע ממפני יראה וכבוד ועוד מדאיבעיא להו שם כ"א ב' אם להפסיק בתפלה מכלל דבק"ש ודאי מפסיק:

וכן למודים כו'. כמ"ש שם אם יכול כו' אלמא הוי כמו קדושה ואף שרש"י ותוס' פי' משום השתחוואה מ"מ כ' בד"ה עד מיהו לכתחילה כו' וז"ש וי"א דאמן כו':

אבל לא כו'. עתוס' שם ד"ה עד כו' אבל אין נראה כו' וז"ש בהג"ה וכן כו' מהאי טעמא ג"כ:

וי"א כו'. תוס' שם בירושלמי שם כו' ועמ"א ס"ק ו' ומ"ש אבל בתוספתא פ"ק כו'. טעה בפי' התוספתא דשם אקדושה דיוצר וכמש"ל סי' נ"ט סי"ג ומ"מ דברי ל"ח עיקר וגם מ"ש ונ"ל כו' אינו עיקר כמש"ל סי' נ"ו שברמב"ם וטור וכל הפוסקים איתא להדיא עד עלמיא:

סעיף ד

ס"ד יש כו'. כמ"ש בסעיף הקודם:

ויש כו'. שלא אמרו להקדימו אלא משום כבוד הכהונה וזה שא"י אין זה הקלה בכבודו ואף שמצוה לקרות בתורה לא אמרו להפסיק אלא בתפילין וכמש"ל בסעיף ב' רשב"א סי' קפ"ה וכדעת תוס' הנ"ל:

סעיף ה

ס"ה לאמת ויציב כו'. ל"ד אלא אמת בלבד כמ"ש בגמ' שנא' וה' אלהים אמת וכ"כ בתר"י להדיא וכמ"ש בס"י בהג"ה ובס"ו בש"ע וכפי' תר"י בגמ' שם חוזר ואומר אמת כו' וכ"כ בטור ואע"ג דבמתני' קא' בין ויאמר לאמת ויציב ל"ד כמ"ש בין שמע לוהיה אם שמוע:

אלא כו'. תר"י ורא"ש דלא כהרמב"ם שכ' דגם בין אלהיכם לאמת מותר כמו באמצע הפרק דלשון לא יפסיק מ' לגמרי ומזה נראה ראיה למ"ש בס"א דכ"ש בפסוק ראשון ולענין הלכה אין נראה כן דלא עדיף מאמצע הפרק דהא עיקר הטעם הוא מפני שהוא פסוק אחד ובכ"מ שמותר להפסיק באמצע הפרק אפילו באמצע הפסוק מותר כמש"ל ס"א:

סעיף ו

ס"ו אם כו' או כו'. כן פי' תר"י כנ"ל:

סעיף ז

ס"ז אינו כו'. ר"ל אע"ג דאף על ברכת עצמו יש לענות כמ"ש בסי' נ"א מ"מ כאן לא יענה אף אחר ברכת הש"ץ משום הפסק ע"פ הזוהר כמ"ש שם:

אבל אם כו' ר"ל כשיטתו וכמ"ש תוס' דאין לענות רק אחר בונה ירושלים כמש"ש:

סעיף ח

ס"ח צריך כו'. ד' ב' ט' ב' ל"א ב':

סעיף ט

ס"ט אין לענות כו'. תוס' י"ג ב' ד"ה שואל וכמ"ש ל"א א' אין אומר כו' וכמ"ש ברא"ש שם מפני שצריך כו' ודברי התוס' צ"ע דתלו תניא בדלא תניא בתפלה אמרינן שם בהדיא

כ"א ב' ובין גאולה לתפלה משמעות קל וכבר תמה בת"ה ותמה עוד דבין גאולה לתפלה אין שם משמעות וע' מ"ש שם דלא משמע שם כן:
וכיצד כו'. תוס' שם:

סעיף י
ס"י י"ח המצוה כו'. אבל ידי ק"ש יצא דברכות אינן מעכבות טור וכמש"ל סי' ס':
מי שהוא כו'. עמ"א וכמש"ל סי' ס' ס"ב:

סימן סז

סעיף א
ס"א ומברך כו'. רמב"ם דקשה לו קושיות תוס' שם ד"ה ספק ועוד למה לא יקרא מחמת ספק אלא דפי' עם הברכות ומשום לא תשא וכיון דקי"ל כר"א כמ"ש הרי"ף וכמש"ש אלא ק"ש ובהמ"ז כו' אבל מ"מ צ"ע דהא הרמב"ם פסק בכ"מ דעל ספק לא יברך וכ"פ בש"ע בכמה מקומות ועמ"ש בסי' תרפ"ח ומ"ש הרב"י וכ"ד הר' יונה שגגה היא דהרמב"ם חולק על הר"י וכן הרא"ש בר"פ כיסוי הדם וכן טעה בזה בט"ז וכבר פסק בש"ע סי' י"ז ובי"ד סי' כ"ח וסי' רס"ה כדברי הרא"ש והרמב"ם וע' רשב"א סי' ש"ך והביאו כ"מ וכ"ש לפי מש"ל דברכות אינן על הק"ש והייתי יכול לו' דמיירי שיודע שלא בירך וקמ"ל דברכות אינן על ק"ש וכמש"ל סי' ס' ס"ב אלא דלשון אבל אם כו' קשה:
אבל כו'. כמ"ש ק"ש דרבנן וה"ה לדידן בכל ברכות שהן דרבנן כמ"ש הרא"ש שם וכמש"ל בסי' ר"ט וה"ה בברכות ק"ש כמ"ש במתני' שם ואינו כו' וע' רש"י שם וכמ"ש בגמ' שם:

סימן סח

סעיף א
ס"א ונכון כו'. כמ"ש בפ"א במתני' במקום כו' לקצר אינו רשאי להאריך כו'. וכ"כ הרמב"ם בפ"א ברכות אלו אין אדם רשאי לפחות מהן ולא להוסיף עליהן ואמרינן בפ"ו כל המשנה ממטבע שטבעו כו' טור ע"ש וז"ל הרמב"ה בפ"א מה' ק"ש ברכות אלו עם שאר כל הברכות כו' ואין אדם רשאי לפחות מהן ולא להוסיף עליהם מקום שהתקינו לחתום כו' מקום שהתקינו שלא לפתוח כו' כללו של דבר כל המשנה כו' ה"ז טועה וחוזר ומברך כמטבע וכל שלא אמר אמת ויציב שחרית כו' אבל בפ"א מה' ברכות חזר בו וכ' ונוסח כל הברכות עזרא וב"ד תקנום ואין ראוי לשנותם ולא להוסיף על א' מהם

ולא לגרוע ממנה וכל המשנה ממטבע כו' אינו אלא טועה וכל הברכות כולן נאמרין כו' והוא שיאמר כעין שתיקנו חכמים ואם שינה את המטבע הואיל והזכיר אזכרה ומלכות וענין הברכה אפי' בלשון חול יצא ואף שדחק בכ"מ שם לתרץ דבריו אינם נכונים והנה מ"ש שכל הברכות עזרא כו' שם ל"ג א' ומ"ש מקום שהתקינו כו' מתני' י"א א' וכמ"ש בפי' שם והברכה ארוכה הוא יוצר אור ומעריב ערבים והקצרה היא אהבת עולם ונקראת יוצר אור ארוכה ואהבת עולם קצרה מפני שכל ברכה שיש בתחילתה ברוך ובסופה ברוך נקראת ארוכה ושאינה כן נקראת קצרה וז"ל הירושלמי פ"ק על מתני' הנ"ל א"ר יודן מטבע קצר פותח בברוך ואינו חותם בהן בברוך מטבע ארוך פותח בברוך וחותם בברוך ומפ' דה"ה להיפך שחותם ואינו פותח נקרא קצרה וזה שקראו במתני' קצרה לקצר אף שבפי' לא מפ' כן ומ"ש כללו כו' פ' כר"י שם מ' ב' אבל בה' ברכות חזר בו ופ' כר"ח דבירו' פ' כר"מ וכן בגמ' דקאמר בנימין רעי' כו' סד"א ה"מ דאמר כו' ואפי' לר' יוחנן אתיא דלא כר"י כמ"ש ור"י א"ל כו' וז"ש וכל הברכות כולן כו' ואם שינה כו' ומ"ש הואיל כו' כר' יוחנן דאמר כל ברכה שאין כו' וכ"ז בדיעבד דל"פ אלא בדיעבד דר"מ נמי ל"ק אלא יצא וכן ר"ה ור"י ל"פ אלא בדיעבד וקאמר נימא ר"ה כו' ובתוספתא פ"א למה אמרו א' ארוכה וא' קצרה מקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר לקצר אינו רשאי להאריך לחתום אינו רשאי שלא לחתום שלא לחתום אינו רשאי לחתום לפתוח בברוך אינו רשאי שלא לפתוח בברוך שלא לפתוח בברוך אינו רשאי לפתוח בברוך לשוח אינו רשאי שלא לשוח שלא לשוח אינו רשאי לשוח אלו ברכות שמקצרין בהן המברך על הפירות ועל המצות ברכת הזימון וברכה אחרונה שבבהמ"ז אלו ברכות שמאריכין בהן ברכות תענית וברכות של ר"ה וברכת יה"כ ר"ל של יובל שהוא שוה לר"ה מברכותיו של אדם ניכר אם ת"ח הוא אם בור הוא אלו ברכות שאין חותמין בהן בברוך המברך על הפירות ועל המצות ברכת הזימון וברכה אחרונה שבבה"מ ר"י הגלילי היה חותם בברכה אחרונה שבבהמ"ז ומאריך בה אלו ברכות שפותחין בהן בברוך כל הברכות כולן פותחין בהן בברוך חוץ מן ברכה הסמוכה לשמע וברכה הסמוכה לברכה אחרת שאין פותחין בהן בברוך אלו ברכות ששוחין בהן כו' מ' מכאן להאריך ולקצר כפשטן שאינו רשאי להוסיף ולא לגרוע שהרי חשיב לפתוח ולחתום ועוד דקאמר אלו ברכות שמקצרין בהן אלו ברכות שאין חותמין בברוך אלמא תרתי מילי נינהו ובשניהם קאמר על הפירות ועל המצות וקא' ריה"ג היה חותם כו' ומאריך בה ר"ל דבתרתי פליג ועוד דקא' אלו ברכות שמאריכין בהן כו' אלמא מדלא חשיב אלא אלו ש"מ להאריך ממש ועוד מדקא' אלו ברכות שפותחין בברוך כו' אלמא מילתא אחריתא הוא ומ"ש בירושלמי

הנ"ל מטבע ארוך כו' לא מפני זה נקרא ארוך וקצר אלא דיניהן קא מפרש דארוך פותח וחותם וקצר פותח ואינו חותם וז"ש בתוספתא הנ"ל בברכות המצות כו' שהן קצרות ואין חותמין בהן וריה"ג היה חותם כו' ומאריך דתליא זה בזה אבל לאו משום זה נקרא קצרה ולכן לא קאמר להיפך דקצרה חותם ואינו פותח דלא תליא בזה אלא בסמוכה ומ"ש במתני' אחת ארוכה כו' כפי' הרמב"ם אבל לא מטעמיה אלא דלגבי יוצר אור קרי לה קצרה ול"ק ארוכה וקצרה אלא משום סיפא מקום כו' וכמ"ש בתוספתא הנ"ל למה אמרו אחת ארוכה כו' ר"ל לא שהן ארוכות וקצרות באמת אלא משום סיפא מקום כו' שאין רשאין לשנותן ומ"מ בדיעבד יצא כנ"ל וכן ממ"ש כל שלא אמר אמת ויציב כו' וכל שלא אמר ברית ותורה כו' וכיוצא בו דוקא אלו הא שאר יצא וכן אמר בתוספתא מברכותיו כו' ל"ק אלא הרי זה בור וז"ש הרמב"ם ה"ז טיעה:

וי"א כו'. עתוס' שם ד"ה א' ארוכה כו' וד"ה מקום כו' ועהג"א שם ד"ה ופר"ת כו' והרשב"א ג"כ הקשה קושיית תוס' ממודים כו' ועוד הקשה דאמרינן פתח בדשכרא כו' פתח ביוצר אור כו' ולפי' הרי"ף שהוסיף בה ואמר שתיהן ועוד דאמרינן מנימין רעיא כו' אלא הפי' הוא כמ"ש הרמב"ם בפי' לפתוח כו' כנ"ל וכמ"ש בירושלמי הנ"ל א"ר יודן מטבע כו' וקשיא ליה התוספתא הנ"ל דקתני להאריך ולפתוח ודחק בפי' התוספתא להאריך אינו רשאי לקצר היינו שלא לפתוח או שלא לחתום ולפתוח כו' היינו שלא לעשות להיפך לחתום ולא לפתוח וכן לחתום כו' ג"כ שלא לעשות להיפך לפתוח ולא לחתום והביא ראיה מירושלמי שם שמביא התוספתא הנ"ל אלו ברכות שמאריכין בהן ברכות ר"ה כו' מברכותיו כו' אלו ברכות שמקצרין בהן המברך כו' הא כל שאר ברכות אדם מאריך אמר חזקיה מן מה דתני המאריך ה"ז מגונה המקצר ה"ז משובח הדא אמרה שאין זה כלל ולי נראה דמירושלמי הזה מ' להיפך שפי' להאריך ממש ולקצר ממש אלא שאמר שבשאר כל הברכות שלא נא' בהן לא ארוכה וקצרה רשאי להאריך ולקצר אלא שהמאריך ה"ז מגונה כו' ולא כדקס"ד שהשאר הן ארוכות וז"ש שאין זה כלל שאמר אלו שמקצרין דל"ד אלו אלא שבאלו אינו רשאי להאריך ועוד אמר שם תני צריך להאריך בגואל ישראל בתענית הא בשש שהוא מוסיף אינו מאריך א"ר יוסי של"ת הואיל והוא מעין י"ח לא יאריך בה לפום כן צריך מימר צריך להאריך בגואל ישראל בתענית אלמא פי' מאריך ממש וגם פי' תוס' ל"נ דבתוספתא הנ"ל אמרו למה אמרו אחת כו' כנ"ל וכן נראה שהרמב"ם בחיבורו חזר בו ממ"ש בפי' ופי' להאריך ולקצר ממש וז"ש להוסיף או לגרוע ומ"ש לפתוח כו' הוא ע"פ התוספתא הנ"ל וחשיב הג' דברים כמו בתוספתא וכל הקושיות הנ"ל לא קשה דשם הכל בדיעבד וכמש"ל ומה שהקשו ממ"ש מודים כו' ל"ק

שאחת ארוכה קאי על יוצר אור כפי' הרמב"ם ונראה שיש לסמוך ע"ז הירושלמי שלא אמרו אלא ה"ז מגונה ודוקא בחנם אבל מעין היום ש"ד וכמ"ש בפ"ק דמס' ע"ז ח' א' שואל אדם כו' אם בא כו' ואמרינן בספ"ה דברכות כלום מאריך כו' ומ"מ המקצר ה"ז משובח כמ"ש בירושלמי הנ"ל וז"ש וי"א כו' והמיקל כו' כ"ש באהבה רבה שהמתני' קרא לה קצרה וכן בתפלת י"ח דקאמר בירושלמי הנ"ל של"ת הואיל והוא מעין י"ח כו' מ' דאין להאריך בהם אלא מ"ש במתני' וכן ממ"ש במס' ע"ג שם אבל אם בא כו' מ' שבאמצע אף בש"ת לא יאריך ועתוס' שם שתי' דקרובץ שאני דצורך ציבור הוא:

סימן סט

סעיף א

ס"א אם יש כו'. לשון הר"ן בפירש"י:

לשון כו'. וכמו בפרוס הפסח אכילת פרס וכיוצא וכ"מ שם כ"ד שהיו אומרים ברכה ראשונה וכמ"ש בס"ב:

ועכשיו כו'. דטעם שאומרים ברכה ראשונה כמ"ש בסי' נ"ט משום קדושה דאית ביה לס' שניי' שם דס"ג אבל לס' ראשונה שם ופ' בהג"ה שם כוותיה דחק כאן בב"י והסכים בד"מ לפי' תר"י להוציא את שאינו בקי כמ"ש בס"ד ועכשיו כולנו בקיאין וא"צ רק כדי לענות קדיש וברכו וכ"ש בשכבר ברכו ברכת ק"ש ע"ש ול"ד שאינו בקי אלא ר"ל מי שרוצה לצאת משא"כ עכשיו דא"א יכולין לכוין בשמיעה כמש"ש ס"ד:

ולא נהגו כן כו'. מכוון יותר למש"ל דמשום קדושה דשם משא"כ בשל ערבית ואף שכ' הר"ן דלא פלוג כ"כ לפי מנהגו:

לאחר שסיימו כו'. שם במתני' ואין עוברין כו' וכפי' הר"ן הנ"ל לאחר שהתפללו כ"א בפ"ע וכ' שחילקן בתרתי משום הנ"ל בר"ס נ"ה ס"ב אם התחיל כו' וכמ"ש בירושלמי:

ואתה קדוש. כ"כ הטור ור"ל שמסיים שם שאין עובר לפני התיבה אלא משום קדושה אלא שמסיים הברכה וכמו בפריס' שמע אבל ספר המנהיג כ' שישלים כל התפלה וכן כ' בהג"ה למטה:

משום דהוי כו'. גמ' שם:

וצריך כו'. כמ"ש בספ"י דמ"ס וא"א קדיש וברכו בפחות מעשרה רבותינו שבמערב אומרים בשבעה ונ"ט לדבריהם בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה' וי"א אפי' בששה עד ברכו ופי' תוספת דל"פ את"ק ואמתניתין אלא דמיירי כאן כמה יהיו אותן שלא שמעו:

ואם אינם כו' ואפי'. כ"כ התוס' וש"פ בשם תלמידי רש"י שכ' בשם רש"י וכן מסיים שם במ"ס ובמקום שיש שם תשעה או עשרה ששמעו בין ברכו ובין קדיש ולאחר התפלה עומד א' מאלו ויאמר ברכו או קדיש וענו אחריו יצא ור"ל תשעה שאפילו בשביל א' ואמר עשרה שיש עוד א' שלא שמע יכול לפרוס א' מאלו עשרה והביאו ראיה מש"ץ וירד לפני התיבה ואמרינן בסוף ר"ה לר"ג להוציא אפילו הבקי ואף שהש"ץ כבר התפלל ומ"ש במ"ס בתחלה רבותינו שבמערב כו' היינו אפילו אין בכולם רק שבעה וחולק על הת"ק וכ"מ הלשון שם שאמר וא"א כו' רבותינו כו' מ' דפליגי וכן הסכים הרא"ש אלא שר"ת לא רצה לסמוך ע"ז כפי פי' במ"ס כנ"ל לכן כ' בש"ע וצריך כו' ואם אינם כו' דדברי רש"י הם עיקר וכן הסכימו הפוסקים:

ומ"מ אם כו'. לפי שתוס' חולקין ג"כ על ס' זו וכתב שאין ראיה מתפלת י"ח וע' ברא"ש שם וצ"ע שם:

ומי שעובר כו'. ספר המנהיג כנ"ל וכן מ' פשטא דאין עוברין דכאן ל"ק פרס:

אבל האחרים כו'. שא"צ אלא לשמוע קדושה מהרי"א:

וכ"ש כו'. שם מסתפק בזה ואף שבמתניתין מ' כן וכמו שהקשה בירושלמי למה חלקן לתרתי ומשני שאם התחיל כו' שם איירי שהתפלל כבר ועמ"א:

ואסור כו'. במ"ס שם וכבר תיקנו חכמים לחזנים לו' לאחר גאולה יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם ואחריו ברכו את ה' המבורך כדי לצאת אותן שלא שמעו כו' ונהגו אנשי מערב ואנשי מזרח לאמרו לאחר עושה שלום בג' תפלות של י"ח כו' וצ"ע שם:

והתחיל כו'. אבל לא התחיל אומר פ"א ברכו ספר המנהיג ועט"ז ועפ"ה דסוכה נ"ג ב':

ומ"מ איש כו'. אפי' כו'. כ"מ במ"ס הנ"ל ואמרינן בברכות ג' א' כי אכלינן רפתא כו' ולברכו כו':

רק כו'. כמ"ש בחד גברא בתרי ספרא בפ"ז דיומא ע' א' תלתא כו':

סימן ע

סעיף א

ס"א מפני כו'. גמ' שם:

ונכון כו' ויקראו כו'. לחומרא בעלמא דלא כאה"מ שכ' שחייבות שבגמ' לא משמע כן דקא' מ"ד הואיל כו' ובירושלמי שם עבדים מנין שנא' שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד את שאין לו אדון אלא הקב"ה יצא העבד שיש לו אדון אחר:

סעיף ב

ס"ב קטנים כו'. מתני' שם:
לר"ת כו' ולרש"י כו'. עתוספת שם ד"ה וקטנים כו' ובירושלמי מ' כרש"י דאמר שם קטנים מנין שנא' למען תהיה תורת ה' בפיך בשעה שהוא תדיר בה ובלא"ה פיר"ת דחוק כמ"ש בתוס' ומה שהוקשה לו ממ"ש בספ"ג דסוכה קטן היודע לדבר שם לאו משום ק"ש ובזמן ק"ש אלא ללמדו תורה ילמדו אלו ב' פסוקים וע"ל ס"ס ל"ז:

סעיף ג

ס"ג ג' ימים כו'. בטור כ' ד' ימים וד' לילות ר"ל אם נשא ברביעי קודם תפלת שחרית ועד מ"ש ועד בכלל דמש"ה פטור ביום השבת משום בעילת לילה שאחריו וכן בפ' בתרא דנדה עד מ"ש ד' לילות והא דקא' בכתובות ו' ב' פטור אף בשלישי ול"ק ברביעי משום דיום הרביעי חייב ובש"ע קא' ג' ימים משום דדרך לישא אחר ק"ש של שחרית ומ"מ לא ביאר יפה דהל"ל וד' לילות וכ"ה בתר"י:

סעיף ד

ס"ד היה כו'. רמב"ם וכ' ב"י שהוא מירושלמי רפ"ה ר' ירמיה אמר לא יעמוד אדם ויתפלל אלא מתוך דין של הלכה ר' ירמיה אמר העוסק בצרכי צבור כעוסק בד"ת ומפ' הרמב"ם כה"ג ונקט שם שמעתתא דר' ירמיה אהדדי וכ"מ בפ"ו מה' תפלה וכמש"ל ס"ס צ"ג והרא"ש מפ' דקאי אלמעלה לענין לעמוד מתוכו להתפלל וכמש"ש. אבל כאן א"צ לכ"ז שמפורש הוא בתוספתא פ"א אר"י פ"א הייתי מהלך אחר ר"ע ואחר ראב"ע הגיע זמן ק"ש כמדומה אני שנתייאשו מלקרות אלא שעסוקין בצרכי ציבור קריתי ושניתי ואח"כ התחילו הן וכבר נראתה חמה על ראש ההרים וכ"ה בירושלמי פ"א וט"ס שם וע"ש במפרש ודברי ב"י תמוהין דהא גם העוסק בד"ת חייב בק"ש אפילו רשב"י וחביריו בתפלה שפיר למד מזה דהיינו כרשב"י וחביריו וכמ"ש הרמב"ם שם וכן הקשה בלח"מ וכן דחה בכ"מ שם:
ויקרא כו'. ר"ל האל"ה א"צ כמ"ש שם כמדומה אני כו':

סעיף ה

ס"ה היה עוסק כו'. ואף מותר להתחיל סמוך לשחרית דלא אמרו אלא סמוך למנחה שהוא מצוי כמ"ש בפ"ו מה' תפלה ובש"ע סי' פ"ט ודייק מדקתני סמוך למנחה דוקא:
ולהראב"ד כו'. כמ"ש בסוכה ל"ח א' דבדאורייתא מפסיקין אף ביש שהות ובשבת ט' ב' מפסיקין לק"ש כו' ובגמ' פריך הא תני ליה רישא כו' אבל ממפסיקין לק"ש לא פריך אבל הרמב"ם ס"ל דסוגיא דשם ושם הוא כר"י בע"פ דאמר מפסיקין לקידוש אבל לר'

יוסי דס"ל אין מפסיקין וקי"ל נמי דהבדלה אינה קובעת אלמא דאין מפסיק אף לד"ת אידחי להו הני סוגיין וז"ש כאן דאינו מפסיק אף שהוא ד"ת לאפוקי מהני סוגיין וה"ה דמתחיל סמוך לשחרית אלא דרבותא קמ"ל כנ"ל ובתפלה כ' דמתחיל דאלו שמפסיק אצ"ל דאפילו למנחה אין מפסיקין וכן לא ס"ל להרמב"ם חילוק בין איכא שהות או לא ולכן השמיט ג"כ בתפלת המנחה וכן בלולב השמיט כל הסוגיא דשם אלא כיון שאין ראיה מכרחת לדחות סוגי' דחילוק בין שהות או לא לכן כ' ואם היה מתייר' וכו' ושם בסוגיא א"ר זירא דלמא מצוה להפסיק כו' ועיין ביו"ד סי' יו"ד ס"א ואם קלף כו' ודעת הראב"ד כשיטת התוס' וש"פ דבהתחיל בהיתר הני סוגיין הנ"ל וכאן מדבר בהתחיל באיסור:

סימן עא

סעיף א

ס"א שהוא כו' אפי' כו'. שם ר"א אמר כיון כו' ופי' הרא"ש כל שחייב להתאבל דלא כר"ת:

ואפילו אם כו'. ירושלמי שם תני אם רצה להחמיר על עצמו אין שומעין לו מפני כבודו של מת או מפני שאין לו מי שישא משאו מה נפיק מביניהון היה לו מי שישא משאו אין תימה מפני כבודו של מת אסור וא"ת מפני שאין לו מי שישא משאו הרי יש לו מי שישא משאו והתני פטור מנטילת לולב תפתר בחול והתני פטור מתקיעת שופר אית לך מימר בחול לא בי"ט אר"ח מכיון שהוא זקוק לו להביא לו ארון ותכריכין כי דתנינן תמן מחשיכין על התחום לפקח כו' כמי שהוא נושא משאו דמי ובטי"ד סי' שמ"א פ' כטעם מפני כבודו אבל הג"מ ומרדכי כ' בשם ראבי"ה כיון דלא איפשטא וספיקא דרבנן היא אין מוחין בידו וכ"כ ב"י כאן וז"ש ואם יש כו':

ועבי"ד כו'. ששם כ' דברי הטור:

סעיף ב

ס"ב אם מחשיך כו'. דלא תקשי הירושלמי הנ"ל אגמ' וכן בירושלמי שם הדא דתימא בחול אבל בשבת מיסב ואוכל בשר כו' ותי' הרא"ש דהירו' הנ"ל מיירי בכה"ג וכמ"ש מכיון שהוא כו' ועוד תי' דה"ק כיון שמותר לקברו ע"י עממין וגם להחשיך על התחום וכ"ד שהוא שבות לכך נוהג בו משא"כ בשבת וז"ש וי"ט ראשון כו' ואם אינו כו' וקא' וי"ט שני כו' כמ"ש בפ"א די"ט. י"ט שני לגבי מת כו' ובמ"ק הסכים לתי' הנ"ל דפשטא

דלישנא מ' משום שמחשיך ומ"מ כ' מחמת הסברא דלא גרע י"ט שני וי"ט ראשון ע"י עו"ג ממחשיך בשבת:

סעיף ו
ס"ו כל הצריכין כו'. דוקא בכוך שאינו מחזיק אלא א' אמרו היו שנים כו' תה"א:

סעיף ז
ס"ז או כו'. שם:

סימן עב

סעיף א
ס"א בין כו'. כפי' התוס' שם ד"ה ה"ג כו' וכ"ה בגי' הירושלמי:
מאחר כו' ושאר כו'. כן פי' הרמב"ם:

סעיף ב
ס"ב שאין שהות כו'. תר"י והרא"ש כמ"ש בירושלמי תני אין מוציאין את המת סמוך לק"ש אא"כ הקדימו שעה אחת או איחרו שעה אחת כדי שיקראו ויתפללו:

סעיף ג
ס"ג ומתפללין כו'. אף ע"ג דבסיפא תני קורין ומתפללין וברישא ל"ק אלא קורין מ"מ ל"ד אלא דבסיפא בא להשמיענו היאך יעשו בק"ש והיאך בתפלה וראיה ממ"ש בתוספתא פ"ב ובירו' שם הסופד וכל העוסקים בהספד מפסיקים לק"ש ואין מפסיקים לתפלה ומעשה היה והפסיקו רבותי' לק"ש ולתפלה ומעשה רב תר"י וצ"ע דבירושלמי מסיים שם והתנינן אם יכולין להתחיל ולגמור מתני' ביום ראשון והא דתני תנא ביום שני אלמא דקאי אסיפא שאין מוטל לפניהם וע' טור וב"י וט"ז:

סעיף ה
ס"ה הפנימים כו'. לשון הטור ור"ל מ"ש הרואה פנימה ר"ל פני אבל העומד פנימה:

סימן עג

סעיף א
ס"א ממתניהם ולמטה כו'. דזהו השיעור לענין ערוה כמש"ש כ"ד ב' היתה טליתו כו' וכמ"ש בס"ס ע"ד:

סעיף ב

ס"ב בחזרת פנים כו'. ר"ל אפילו הוא מחזיר לבד וכמ"ש בגמ' זה מחזיר פניו וקורא כו' וכ"מ מדברי רמב"ם דלא כמ"א וערש"י שם ד"ה ואפילו אשתו כו':

ויש כו'. כברייתא דפליגא על רב יוסף לחומרא ואף ע"ג דאמורא יכול לשבש הברייתא דוקא אי שמיע ליה וכמ"ש בשבת ס"א א' וז"ש שם אטו כולהו בחדא כו':

סעיף ד

ס"ד התינוק כו'. מדקאמר תינוקת בת כו' ול"ק עד י"א כו' מ' דוקא בת י"א שנה אז בעינן שדים כו' ולא פחות ויותר א"צ:

סימן עד

סעיף א

ס"א היה כו'. כי"א דסתמא דגמ' פריך שם כ"ה ב' והרי לבו כו' ועוד מדפליגי בעקבו רואה כו' ש"מ דבלבו ס"ל לאביי ורבא דאסור ואף דשמואל בסוכה י' ב' ס"ל דמותר הלכה כאביי ורבא. רא"ש ונ"ל שרש"י שפ' כמ"ד מותר אזיל לשיטתו שפי' שם ד"ה והרי עקבו כו' קס"ד כו' ר"ל דק"ל דכיון דמשני קסבר לבו כו' מאי פריך מעקבו לכן פי' דעקבו חמי' מלבו כיון שאין דרכו לראות:

וה"ה אם לבו כו'. כמש"ש כ"ה ב' נכרי ערום כו' קמ"ל דאינהו כו' וכולהו משום לא יראה כו' וקאמר ישראל פשיטא כו':

סעיף ב

ס"ב ודוקא כו'. מהנ"ל וכן שם בגמ' וי"א על לבו מ' דוקא בבגד אבל בידים לא וז"ש וה"ה כו' ונלמד מזה ועמ"א:

ואם אין כו'. דמ"ש שם ישב עד צוארו דל"ל עד צוארו אלא משום וי"א שבכה"ג דוקא עוכרן ברגלו וזהו דפריך שם והרי עקבו כו' ור"ל הא בלא"ה אסור לי"א משום עקבו והא דפריך שם על מתני' וא"ל תכסה כו' והרי כו' אחר דמשני כותיקין פריך דע"כ גם מתפלל שם דטעמא דותיקין הוא כדי שיסמוך ובתפלה קאמר שם א' עד שיכסה את לבו:

סעיף ג

ס"ג אם האדם כו'. **יש מי כו'** עט"ז ומ"א:

סעיף ד

ס"ד ואם הם כו'. פ"ב דחלה:

טוחות כו'. גמ' שם כ"ד א' וצ"ע ועמ"א סי' ר"ו ס"ק ה':

סעיף ה

ס"ה שאר כו'. דל"ד עקבו אלא משום שעומדת נגד הערוה:

בין כו'. כמש"ש כ"ד מהו שזה יחזיר כו':

וירכותיו כו'. ראב"ד וכנ"ל:

הגיד כו'. לאפוקי הכיס דאין בו משום הרהור וכמ"ש רפ"ב דנדה:

סימן עה

סעיף א

ס"א במקום כו'. דקאמר שם שוק כו' ולכאורה ל"ל אלא משום דר"י כה"ג מיירי וקמ"ל דשוק אף ע"פ שאינו מקום שדרך לכסותו באיש מ"מ באשה דרך לכסות והוי ערוה אפילו לגבי בעלה רשב"א בשם ראב"ד:

וי"א כו'. גי' הרא"ש שם ל"ק הא באחרת והא באשתו ולק"ש וכ"ש לפי מ"ש בס"ו דאף שאין מסתכל בערוה אסור בק"ש ק' ל"ל באשתו:

ונראה כו'. וצ"ע מ"ש וע"ל סי' ע"ד ס"א בהג"ה וגם לשון הרא"ש קשה שאמר ודוקא באחרת לאשה אחרת מאן דכר שמה אלא ט"ס וצ"ל ודוקא לאחרים ר"ל בין לבעלה בין לאנשים אחרים:

סעיף ב

ס"ב שדרכה כו' אפי' כו'. כמ"ש בס"א:

אבל כו'. כמ"ש ברפ"ב דכתובות וראשה פרועה כו':

וה"ה כו'. כנ"ל משום שאין דרכן לכסות וכמו בבשרה:

וכ"ש כו'. כמ"ש בפ"ו דשבת יוצאה בחוטי שער כו':

סעיף ג

ס"ג יש כו'. שם קול כו' ופי' תר"י והג"מ ומרדכי וש"פ דג"כ לענין ק"ש איירי אלא דמיירי בקול זמר אבל הרא"ש והטור כ' דלא מיירי לענין ק"ש וכן הרמב"ם וז"ש יש ליזהר לחוש להפוסקים הנ"ל:

סעיף ד

ס"ד אבל כו'. כנ"ל:

ויש מתירין כו'. ממ"ש ואם היו בניו כו' ול"ל דרואה שאני משום דאיכא הרהור טפי דא"כ מאי קאמר שם א"י איצטרכא ליה כו' קמ"ל דאינהו כו' אלמא דתלי אי מיקרי ערוה או לא וכ"מ במגילה כ"ד ב' דקטן ערום אינו אסור אלא מפני כבוד ציבור ודברי רש"י

שם צ"ע ועמ"א אלא דלכאורה הל"ל עד י"ב שנה ושדים נכונו כמש"ל וכמ"ש לענין ישן בקירוב בשר:

סעיף ו

ס"ו והחזיר כו'. רמב"ם וכמש"ש כ"ד א' מהו שזה יחזיר כו' ואף למאן דאסר משום שאחוריהן נוגעין:

או שעצם כו'. כן למד ב"י מדברי הרמב"ם הנ"ל בהחזיר וכמ"ש בסעיף שקדם דבראיה תלי רחמנא וכמ"שו ול"ד למ"ש בסי' ע"ט ס"א דהתם לא תליא בראיה כמו שחילקו בגמ' וכמ"ש בסי' ע"ו ס"א אבל הרוקח כ' דלא מהני וכן הסכימו האחרונים ולא מהני אלא חזרת כל גופו דכה"ג גם בצואה מהני לענין שא"צ מלא עיניו וכ"מ מירושלמי הנ"ל גבי צואה דקאמר מכיון דאילו הוי ביממא הוו חמיין מה קומיהון ברם כדין אסור ושם לענין מלא עיניו לאו משום הריח אלא משום הראיה וז"ש מכיון כו' ואפ"ה אסור גם בלילה וה"ה כאן וכן למד המרדכי משם לענין שבכאן בפ"ג דברכות ואוסר כמו שאוסר בצואה בלילה בירושלמי הנ"ל:

סימן עו

סעיף א

ס"א והוא כו'. שם בעיא דלא איפשטא וכפי' הרא"ש ולחומרא וכ"כ הרמב"ם:

סעיף ב

ס"ב אין כו'. תר"י:

סעיף ג

ס"ג יש כו'. דר"ה רביה דר"ח ועוד דבפ"ג דיומא פריך מיניה:

סעיף ד

ס"ד וי"א כו'. דאזלינן לחומרא וי"א כו' מדפריך ביומא שם ה"ד אי דנראית פשיטא ואם איתא מאי פשיטא והא ר"ה שרי ואכתי לא אסיק אדעתיה במקומה כו' כמו שפריך שם ומ"ש מדר"ה כו':

וש"ז כו'. ע"ל סי' מ' ס"ז בהג"ה וסי' תרי"ג סי"א אבל ממ"ש בסוכה כ"ו ב' לימא קסבר ר"י כו' מ' דאפילו בשעה שרואה קרי מותר ועמ"א:

סעיף ה

ס"ה לד"ה אפי' כו'. שם:

סעיף ח

ס"ח במקום כו'. ממ"ש הואיל וחטא כו' ואי במקום שאין ראוי להסתפק לא הל"ל הואיל וחטא כו' ועוד ממש"ש וראה צואה כנגדו כו' ודי בזה ול"ק שצריך לחזור ולהתפלל אלא דשם במקום שאין ראוי להסתפק תר"י ורא"ש וע"ל סי' פ"א ס"ב:

ומ"ר כו'. תוס' עירובין ס"ד א'. ועמ"א:

סימן עז

סעיף א

ס"א ול"ש כו'. טור ור"ל אפילו בכלי דאינו נבלע ומוכח ממש"ש ת"ר גרף כו' ומ"ר עצמן כו' מ' אף בכלי וערש"י ד"ה ומ"ר עצמן כו':

ובלבד שלא כו'. ממ"ש ומ"ר עצמן כו' מ' דלעביט לא מהני:

ל"ש כו'. כר"י ור"ז דמעשה רב כמ"ש בספי"ז דשבת וש"מ וערש"י בד"ה אייתי כו':

סעיף ב

ס"ב רביעית כו'. וצ"ע דאם השתין והפסיק באמצע צריך ב' רביעית ואילו היה משתין בפ"א א"צ רק אחת אבל העיקר נראה כהרשב"א שכ' דאפילו בתוך הרבה פעמים די ברביעית דומיא דכ"ש לת"ק דודאי אין חילוק וכ"ה בירושלמי א' כלי גדול וא' כלי קטן וכן הוא בה' שבת סי' ש"ב ס"י ועמ"א ודבריו דחוקים:

סימן עח

סעיף א

ס"א אפי' כו' כיון כו'. עתוס' ד"ה ממתין כו' וכיון שעומד כו' וראיה מדל"ק שם מרחיק כמש"ש בצואה הרשב"א ודעת הטור דה"ה לק"ש והג"מ כ' דאף בתפלה צריך לכסות בבגדים או להרחיק כשיעור והכריע כדעת התוס' בתפלה אבל בק"ש כדעת הג"מ כיון דיכול להלוך וז"ש כיון כו' ואם כו':

או ממתין כו'. כמש"ש כ"ה א' וכמ"ש בס"ס פ"ב:

וי"א כו'. שם וכמש"ל סי' ס"ה:

סימן עט

סעיף א

ס"א היתה כו'. וכן אמר בירושלמי כר"ח דת"כ ואע"ג דאדחי לא אידחי אלא מצואת כלבים וחזירים:

ומלפניו כו'. שם בברייתא והיינו מלפניו כמ"ש שם כ"ו א' ל"ש כו':

או כו'. מירושלמי הנ"ל:

ואם הוא כו'. שם כ"ב ב':

סעיף ב

ס"ב או שהיתה כו'. כמ"ש בפ"ט דערובין וכמ"ש בס"ג וז"ש אפילו הפתח כו':

ויושב בצידה כו'. כמ"ש בהיתה גבוה כו':

ורואה כו'. כמש"ל סי' ע"ו ס"א:

אם אין כו'. כמ"ש למטה:

להרא"ש. ממ"ש היתה גבוה כו' ואם לאו מרחיק מלא עיניו כו' אלמא דברואה עסקינן ואפ"ה בגבוה כו' מותר ועוד דצואה לא תלי רחמנא בראיה כמש"ש והרשב"א ס"ל דמיירי שיש סיבה המונע מראות אותה ובשאינו גבוה מ"מ אסור וכמ"ש בס"א:

ואם יש כו'. ממש"ש ריח רע שיש לו עיקר כו' ובריש דברייתא חשיב צואה ודכוותיה שמרחיק ממנו ולכאורה היינו רישא ועוד דשם קאמר כמלא עיניו וכאן רק ד"א ועוד מאי ריח רע כו' מרחיק ממנו כו' משמע מן הריח ול"ק מן הדבר בעצמו עד שיכלה הריח אע"כ דמיירי בכה"ג שממנו עצמו א"צ להתרחק כגון שהוא בבית אחר או שהוא מכוסה וכמ"ש הרשב"א וא"צ להרחיק אלא מפני הריח וכן סתם בס"ג ובסי' פ"ג ס"א וס"ד:

וי"א כו'. תוס' שם ד"ה ריח כו' וע"כ סי' פ"ג ס"ד דלא כתוס':

סעיף ד

ס"ד כדין כו'. כמ"ש בירושלמי שם מרחיקין מגללי בהמה ד"א רשב"א אומר ברכים ובלבד של חמור רחב"א אמר ובבא מן הדרך הא שאר לא:

ואם יש כו'. כן פי' דברי הרמב"ם שמצריך להרחיק מכל צואת בהמה וטעמיה דלא גרע מאשפה שר"ר וכן נבילה מסרחת וצואת חמור הרכה וכיוצא:

סעיף ה

ס"ה צואת כו'. כנ"ל:

וצואת כו' שם מרחיקין מצואת חזיר ד"א ומצואת הנמיה ד"א ואע"ג דבחזירים אין הלכה כן כנ"ל וכ' תר"י ורא"ש ודין חתול כדין נמייה ע"ש:

ונבילה מסרחת כו'. שם:
אם אין כו'. עמ"א:

סעיף ו
ס"ו אדומה כו'. עמ"א:

סעיף ז
ס"ז צואת כו' אבל כו'. עתוס' כ"ה א' ד"ה לית כו' ולפ"ז כו':

סימן פ

סעיף א
ס"א מוטב כו' שיעבור כו'. אינו נראה כן להלכה:

סימן פא

סעיף א
ס"א לכלל כו'. עמ"א:

סעיף ב
ס"ב ולהר"י כו'. כמש"ל ס"ס ע"ו אבל ס' ראשונה ס"ל דכאן ל"ל הואיל וחטא כו' דלא פשע בזה לבדוק סביביו ולהכי ל"ק כאן דמרחיק דאלו לדברי הר"י מאי פסקא דשם במקום הראוי וכאן לא:

סימן פב

סעיף א
ס"א צואה כו'. הרמב"ם ותר"י דלישנא קמא הוא חומרא ובדאורייתא לחומרא וצ"ע דשיטת הרמב"ם לפסוק כלישנא בתרא אף באיסור דאורייתא:
וי"א כו'. כפירש"י דלישנא בתרא לחומרא ועבדינן לחומרא כנ"ל הרא"ש:

סעיף ב
ס"ב מי רגלים כו'. דהא דאמר כתנאי לא קאי אמילתא דרבא דא"כ מאי קא' דכ"ע כו' דמ"מ הוא כתנאי וכ"ש לפי' הרמב"ם דרבא כר"י ומעיקרא נמי כר"י אלא אפלוגתא דרשומן ניכר ומטפיחין ומילתא דרבא כר"י וכלשונו:
וי"א כו'. כנ"ל דרבא לא הכריע אלא דרישומן ניכר ובפלוגתא דתנאי הלכה כת"ק וכ"ש במילתא דרבנן כמש"ל בסי' ע"ו ועב"י וב"ח:

סימן פג

סעיף א
ס"א ויראה כו'. ממה דפריך שם איני והאמר כו' ואם איתא שם במחיצות ומאי פריך ב"י. ועתוס' דסוכה ל"ו ב' ד"ה בשבת כו' ועט"ז ומ"א:

סעיף ב
ס"ב אבל כו'. רמב"ם וס"ל כיון דאיבעיא להו בנדרים ז' א' וסלקא באת"ל איפשטא כדרכו בכ"מ ועוד מדקדא' ר"ח מתפלל כנגד כו' ומוקי בחדתי מכלל דבתוכו ס"ל דאסור הרא"ש ואינו מוכרח דא"כ הדק"ל והא מיבעיא ביה כו' ותפשוט אלא דגם לר"ח מספקא ליה:

סעיף ג
ס"ג ואם כו'. שם בעיא דלא אפשיטא אבל בראשונה ס"ל דודאי הוא כנ"ל:

סעיף ד
ס"ד ברחוק ד"א כו'. ע' בה"ג וליתא ברש"י שלנו:
אם כו'. טור וכשיטתו כמש"ל סי' ע"ט:
וגם כו' אבל כו'. תר"י:
אסור להרהר כו'. כמ"ש בסי' פ"ה סעיף ב':

סעיף ה
ס"ה וכל מי כו'. כמש"ש כ"ב ב' והא זבח כו' הואיל כו':

סימן פד

סעיף א
ס"א מרחץ כו'. ול"ג בנדרים שם הזמינו למרחץ כמ"ש בשבת שם ועתוס' בנדרים ובשבת שם:
ומותר להרהר כו'. בקדושין ל"ג א' ל"ק הא כו' ופי' ש"ך בי"ד סי' רמ"ד ס"ד דהיינו בבית האמצעי כיון שיש שם שאילת שלום וכ"מ מרי"ף ורא"ש וש"פ שכתבו להאי מימרא ואם איתא דבבית החיצון מאי למימרא שם מניח תפילין כו' וכן טוש"ע שכתבוהו ועלה קאמר בגמ' ה"נ מסתברא כו' משמע דמותר להרהר שם אבל הרמב"ם השמיטה שם ס"ל דבבית החיצון ממש ועמ"ש ס"ס פ"ה:
ואסור כו'. ירושלמי פ"ג דשבת שאל שמואל לרב מהו לענות אמן במקום המטונף א"ל אסור ואסור דאמרית לך אסור ור"ל שאסור לומר ולהורות זה שם:

סימן פה

סעיף א

ס"א לא ילך כו' ואפי' כו'. כר"ח ות"כ דכמה אמוראי שם כותיה לא פסק מאי כו':

אפי' כו'. כמ"ש סוף ר"ה:

וי"א כו'. כנ"ל:

סעיף ב

ס"ב אפי' להרהר כו'. ברכות שם ובכמה מקומות:

ובמקום כו'. ברכות שם ת"ח אסור כו'

ואפי' כו'. מדפריך בשבת מ' ב' והיכי עביד הכי כו' ומשני אפרושי כו' והוא דברי הר"ן ובירושלמי פ"ג דשבת ר"י בר אידי בשם ריב"ל שואלין הלכות המרחץ בבית המרחץ כו' כהדא רשב"א עאל מסחי עם ר"מ שאל ליה מהו להדיח א"ל אסור כו' ולא כן שמואל שאיל לרב מהו לענות אמן במקום מטונף א"ל אסור ואסור דאמרית לך אסור אשכח תנאי תני שואלין הלכות המרחץ בבהמ"ר והלכות בהכ"ס בבהכ"ס והיה לכאורה הלכה כריב"ל אלא בגמ' דידן לא מ' כן כמש"ל ובנוסחא דידן בירושלמי אשכח תנאי תני אין שואלין והוא ט"ס:

ובעניני קודש כו'. רמב"ם ועמ"א בשם כ"מ וכ' הרשב"א דמאי פריך וכי ס"ד דלישבקיה לעביד איסורא אלא דלא הל"ל בלשון הוראה אלא כמאן דלא צריך להכי וז"ש תדע כו' דר"ל דאף שאמר שם בלשין הוראה ממש:

ובמקום כו'. ע' תוס' דמס' ע"ג מ"ד ב' ד"ה תנא כו' ואור"י כו' וכ"כ הר"ן אלא שכ' דלאו משום איבה אלא ששם מותר בהרהור וכל שאינו אומר טעמו של דבר הוי כהרהור וכתב עוד פירוש אחר כפירוש רשב"ם:

סימן פו

סעיף א

ס"א מים כו'. כ"ו א' וס"ל להטור דקאי נמי אמים הרעים כו':

סימן פז

סעיף א

ס"א של חרס כו'. תוס' שם וש"פ דבולע כמ"ש בפ' בתרא דאבות דר"נ ג' דברים ככלי חרס בולע ואינו פולט. כו':

אפי' כו'. ממ"ש ומ"ר עצמן כו':
או של זכוכית כו'. כמ"ש באדר"נ שם שלש דברים בכלי זכוכית אינו בולע כו' והטעם דהוא שיע וה"ה לאינך:
אם הם רחוצים כו'. אבל ברישא לא מהני רחוצים הרא"ש וש"פ וכמש"ש בחזיר אע"ג דסליק מנהרא וכמש"ל סי' ע"ו ס"ג ע"ש:

סעיף ב

ס"ב יש מתירין כו'. כמו צואה בעששית ול"ד לצואה דבוקה בסנדלו כמ"ש הרשב"א דשם מתגלת בדרך הילוכו:
ויש אוסרין כו'. כיון דבלוע ברו כתוכו וכולו הוא כצואה:

סעיף ג

מותר כו'. שם ורבא אמר אין כו'
וכן כו'. שם או שיניחם תחת המטה וכמו צואה בעששית:
אע"פ כו'. כמש"ש עד כו' או כו':

סימן פח

סעיף א

ס"א קורין כו'. כ"ב א':
וקורין כו'. ממ"ש במתני' זב שראה כו' הא לא"ה מותר וכן משטבל לקריו:
חוץ כו'. שם ושם ועבה"ג:
כדי כו'. שם:
ובק"ש כו' ובלא כו'. דלא כמ"ש הרי"ף בשם א"ד דוקא לד"ת אבל לק"ש בעי וכ' בשם ר"ה גאון בט' קבין אלא כס' ראשונה שם וראיה ממ"ש בירושלמי פ' בתרא דיומא השתא ברחיצה אסור בתשמיש המטה לא כ"ש ר"ל דאסור להתפלל ומשני במקום שאין טובלין אלמא אף רחיצה א"צ שם:
וי"א שמותרת בכל כו'. כמ"ש במתני' שם ונדה כו'. כנ"ל ואף ס' ראשונה לא כתב אלא לחומרא בעלמא ועי"ד סי' רפ"ב ס"ט ועמ"א:
בימים כו' כי כו'. כמ"ש בפ"ב דחגיגה כדי לעשות נחת רוח לנשים כו' ואע"ג דקרוב לעבודה בקדשים כ"ש כאן:

סימן פט

סעיף א

ס"א כדכתיב כו'. שם ט' ב' כ"ט ב':

ואם כו' כמש"ש ל' א' ועתוס' שם ד"ה אבוה כו' וכמו ק"ש וכן כל שמצותן ביום כמ"ש סוף פ"ב דמגילה וזמנה הוא בזמן התמיד כמ"ש שם ואמרינן בפ"ג דיומא וברפ"ג דתמיד צאו וראו כו' וז"ש והאיר כו' וכ"ה בראב"ש ועמ"א:

ונמשך כו'. כ"ז א' א"ר כהנא כו':

שהוא כו'. כמ"ש בסי' נ"ח:

ואם טעה כו'. שם כולה יומא כו' וה"ה לר"י מד' שעות הרי"ף והרא"ש וש"פ אלא דמדברי הרי"ף והרא"ש מ' דוקא טעה וכ"מ בגמ' דהא מדין טעה ולא התפלל שחרית אתי ושם במזיד לא כמ"ש שם אבל הרמב"ם והטור כ' אפילו עבר מתפלל עד חצות ועב"י שדחק בזה וכבר השיג עליו לח"מ וצ"ע:

ואחר כו'. מדקאמר מתפלל מנחה שתים ול"ק שמתפלל כל היום אלא דוקא עם מנחה וכן בכולם ועמ"א דזמן מתחיל מחצות כמ"ש ברפ"ג דיומא כ"ח ב':

סעיף ב

ס"ב להקדים כו'. שם:

ואפי' זה כו'. תר"י שם אבל שלום אסור אף בכה"ג ואף שאמרו שם במשכים לפתחו היינו לאפוקי שפגעו באקראי כמ"ש תוס' שם ד"ה במשכים כו' ורש"י שם. ב"ח בפי' הר"י:

וכן אסור כו'. כן פי' רי"ו בשם גאון נתינת שלום הנ"ל:

ואם התחיל כו'. א"ח שם ועמ"א ובזה מתורץ דל"ק דבס"ג פ' עד סוף י"ח ואהדדי אתמר בגמ' שם אבל לפ"ז ל"ק דכריעה לפי' א"ח באינו משכים לפתחו לא הוזכר בגמ' כמ"ש מ"א:

ואם אינו כו'. קאי אלעיל וכפי' רש"י ותוס' שפגעו כנ"ל:

וי"א כו'. שמפני זה אמרו אסור לעשות חפציו כו' הרשב"א:

סעיף ג

ס"ג אסור כו'. ה' ב' וכפי' תוס' שם ד"ה אלא כו' וכ"ש לפי' רש"י:

או כו'. י"ד א' וכגי' הרי"ף ורא"ש וש"פ לצאת לדרך וע' רמזים פ"א ס"ז ופ"ב ס"ו:

וטוב להחמיר כו'. שהרי לענין שאלת שלום ודאי בתפלת י"ח איירי כמש"ש מתיב כו' בפרקים כו' וה"ה לזה דהא כהדדי מיתנייא ת"ה:

אבל כו' וכן אוכלים כו'. דבזה לא שייך גאוה ולהכי אמר א"ת גוך כו' ול"ק כפשטיה להורות דבמקום שלא שייך גאוה מותר ועב"י:
ובין כו'. ואין אסור משום קודם קידוש דאפילו מים אסור כמ"ש בסי' רע"א כיון שלא הגיע זמן קידוש. טור בשם הרא"ש:
וכן כו'. רי"ו כנ"ל:

סעיף ד

ס"ד הצמא כו'. הרמב"ם לא כתב אם רצה אלא אל יתפלל כו' וכמ"ש בפ"ו דעירובין כל שאין דעתו מיושבת כו' ובספ"ד דברכות לעולם ימוד כו' אלא דבסי' צ"ח ס"ב כתב הטוש"ע ועכשיו כו' וכ' ב"י ומ"מ הרוצה לסמוך כאן על הרמב"ם הרשות בידו וז"ש אם רצה:

סעיף ה

ס"ה וי"א כו'. הוא דעת הרשב"א וכמ"ש במנחה וס' ראשונה הוא דעת תר"י והרא"ש ול"ד למנחה דכאן איכא לאו דלא כו':

סעיף ו

ס"ו אפי' כו'. כן פירש"י שם:
והיינו כו'. דאל"כ קשיא קושיית תוס' ממש"ש י"ד ב' ומתני' כו' וערש"י שם שפי' שהקושיא הוא ממתני' כו' ואמרו שם וכ"ת בדלא כו' אמלא אפילו בדמטא מותר והוצרך רש"י לזה ממה דפריך וכ"ת כו' ואי מתפילין מאי ס"ד הא גם תפילין א"י להניח אז דזמן א' להם וכ"ת כותיקים הא טעמן של ותיקין הוא משום סמיכות גאולה לתפלה ורב לא היה חושש מדמנח תפילין בין ק"ש לתפלה לפום ס"ד והא דלא פריך גמ' מתפילין משום דבראשונה פריך אימור דאמר ריב"ק כו' ופריך ותו מי כו' ר"ל דאף בקריאה לקריאה דלא ס"ל כלל דריב"ק ולכן קא' מי סבר כו' ול"ק ותו והאמר כו' וט"ס ברש"י שם בד"ה ומתני' שכ' דהיינו עשייה וצ"ל קריאה:
ואם הוא כו'. שם י"ג ב':

סעיף ז

ס"ז מותר כו'. מדקאמר במתני' סמוך למנחה דוקא:

סעיף ח

ס"ח בשעת כו'. כת"ק וכאבוה דשמואל ולוי ואע"ג דרב אשי קאמר לא חזינא כו' היינו בשבתא דרגלא אבל בדרך מודה וערא"ש:
אם כו' ע"ל סי' נ"ח סעיף ג':

ואע"פ כו' הכי כו'. גמ' שם:

סימן צ

סעיף א

ס"א ע"ג מטה כו'. כ"ה גי' הרי"ף וכ"ה בפ"ג דתוספתא:

ואפי' כו'. ממ"ש ולא ע"ג מטה כו' ומקום גבוה כיון דאמר במקום גבוה אינך ל"צ אלא דשם דוקא כמ"ש הרמב"ם וכמ"ש בס"ב וכאן אפילו אינו גבוה ג' דהא סתם קאמר מטה כו' מאש"כ מקום גבוה דאין נקרא גבוה בפחות מג' כמ"ש בכמה מקומות דכארעא סמיכתא הוא ומ"ש אא"כ כו' תוספתא שם:

או שהיה כו'. א"ח וש"פ:

סעיף ב

ס"ב שיעור כו'. כנ"ל:

היה כו'. שהוא שיעור בית רמב"ם שם וכמ"ש בריש סוכה:

סעיף ג

ס"ג לעליה כו'. כמ"ש וכוין פתיחין כו':

והטעם כו'. כמ"ש בירושלמי וכ"כ תר"י:

סעיף ד

ס"ד כנגד כו'. דהא יליף לה ממ"ש וכוין פתיחין כנ"ל:

סעיף ה

ס"ה מפני כו'. רש"י שם:

סעיף ז

ס"ז ואחורי כו'. הוא פי' התוס':

וי"מ כו'. הוא פירש"י ועתוס' שם א' ד"ה אחורי ולפי' תוס' קרי אחורי שפני העם למערב כמ"ש בתוס' והביאו רש"י שם ואחוריהם למזרח ולפירש"י קרי אחורי ר"ל אחור לרוחות שהמערב נקרא אחור כמ"ש בכמה מקומות ודחקו לרש"י משום דלפי' התוס' מאי איריא חוץ לבה"כ אפי' בב"ה עצמו אם מתפלל כן נקרא רשע וז"ש רש"י ד"ה אחורי כל פתחי כו' ור"ל שמרפלל בצד שכנגד הפתח ומביא ראיה מהתוספתא שפתחיהם היו למזרח וקאמר כאן אחורי בה"כ והיינו במערב וקאמר דע"כ צריך לפרש כן והא דר"ה מוקי לה אביי כו' ואם איתא ל"ל אחורי ב"ה כנ"ל:

וגם כו'. הג"מ דאחורי מ' מכל הצדדין כמו אחורי הגדר וכיוצא וכאן לכל הפירושים רשע הוא אם אינו מחזיר כו' תר"י:

סעיף ח

ס"ח בצד שהפתח כו'. כתב תר"י דכאן לד"ה בצד שהפתח פתוח וע' תוס' דעירובין י"ח ב' ד"ה ולא כו' ומרש"י דברכות ח' ב' נראה שמפ' ג"כ במערב כשיטתו ובערובין לא פי' כן:

כיון שאינו כו'. כמ"ש שם כדו בר כו':

או שרוכב כו'. שם ס"א א':

סעיף ט

ס"ט ישתדל כו'. טור לא יתפלל אלא בבה"כ עם הציבור דא"ר יוחנן אין תפלתו של אדם נשמעת אלא בבה"כ פי' עם הציבור והוא כגי' הרי"ף והרא"ש שם ח' א' דאר"י אין תפלתו כו' שנא' ואני תפלתי כו' אימת עת רצון כו':

ואם הוא כו' שם ולימא מר כו':

וכן אם נאנס כו'. שם ו' א' תניא אבא בנימין כו':

סעיף יג

סי"ג ודורסו ברגלו כו'. ירושלמי ר' יונה רקיק ושייף:

או כו'. תר"י:

סעיף טו

סט"ו בבה"כ שבשדות. תוס' שם בשם ר"ח:

או כו'. כן פי' הרי"ף וכ"כ תוס' שם:

ויש כו' שם בתוס' בשם ר"י:

סעיף טז

סט"ז ההולך כו'. פ"ג דפסחים ופ"ט דחולין:

סעיף יח

סי"ח והוא כו'. ורבותיה אף ע"ג דבבה"כ איכא ברב עם הדרת מלך תר"י:

וי"א כו'. תר"י בשם תוס' וכ"מ שם ל' ב' מהא דר' אמי ורב אסי שם ועתוס' שם ד"ה אין כו':

ודוקא כו'. כ"כ בתשובת הרא"ש ותר"י שאף לדעת הרמב"ם מודה כה"ג וכ' תר"י דהא אפילו תפלה עצמה מבטלין כמ"ש בסוף ר"ה דר"י הוה מצלי מתלתין יומי לתלתין יומי

וכן רשב"י מבטל תפלה כמ"ש בפ"ק דשבת אבל לפי' הר"י בשם תוס' אף מי שאין תורתו אומנתו:

סעיף כ

ס"כ י"מ שיעור כו' שלא כו'. רש"י:

דהיינו ח' טפחים. א"ח וכמ"ש בפ"ק דעירובין וש"מ:

סעיף כא

סכ"א ודבר קבוע כו'. תוס' שם וכמ"ש העובר לפני התיבה ובכמה מקומות:

ולא חשיב כו'. עספ"ב דעירובין:

אדם כו'. כמ"ש בפ' ואלו נאמרין כו' פשיטא אריכי כו' ובפ"ד דברכות בעובדא דר' ירמיה ושם לא יתפלל אחורי רבו כו' וכ"ה בהדיא בירושלמי בפ"ב דר"ה וס"ל לש"ע דכ"ש בע"ח אבל בהג"ה ס"ל דבע"ח לא:

סעיף כב

סכ"ב ויש מי כו'. ע' זוהר:

סעיף כג

סכ"ג ולכן כו'. תוס' ביומא כ"ד א':

אבל כו'. שנא' לא תביא תועבה כו' ועט"ז:

סעיף כד

סכ"ד ולא לפניו כו'. במכ"ש תר"י וטור:

י"א כו'. היינו לפירש"י ותוס' שם ד"ה ולא כו' וי"מ כו':

ואע"פ כו'. די"מ הטעם שמצער לרבו שאינו יכול לפסוע ג' פסיעות וכ"ה בירושלמי ולפי זה אין חילוק מהרי"א:

אם הרחיק כו'. דרשות אחרת היא כמ"ש לענין לעבור נגד המתפללין ב"י וכן ליישב בתוך ד"א:

וכשם כו'. כ"ו א' וכן לתפלה ושם רפ"ג מן הק"ש כו' וה"ה בכולם:

סימן צא

סעיף א

ס"א ואם לאו כו'. דלא שייך כאן מ"ש כ"ב ב' הואיל וחטא כו':

סעיף ב
ס"ב אפילו כו' אבל כו'. ממש"ש הני חברין כו' אע"ג שהיו צריכין לברך ענ"י והמוציא אלא ע"כ בכה"ג:

סעיף ג
ס"ג י"א כו'. מ"ס פי"ד ה' ט"ו:
וי"א כו'. עפ"א דמס' כלה ופ"א דקדושין ל"ג א'. וכמ"ש בס"ה אם דרך כו':

סעיף ד
ס"ד כובעים כו'. כמ"ש בתוספתא פ"ב לענין ערום הרי שהיה עומד בשדה ערום או עושה מלאכתו ערום ה"ז מכסה א"ע בתבן או בקש ובכ"ד אע"פ שאמרו אין שבחו של אדם להיות יושב ערום ה"ז מכסה עצמו בתבן ובקש ובכל דבר כו' וע' בגמ' כ"ה א' וכמ"ש בכתובות עב דקלתה דרך מבוי ש"ד ומדאורייתא אפי' בשוק וכ"ש בכה"ג ובפט"ז דשבת כורך עליו גמי כו' קסבר אסור לעמוד כו':
אבל הנחת כו'. ע"ל סי' ע"ד ס"ה:

סעיף ה
ס"ה ולא ברגלים כו'. כמ"ש בפ"ב דחגיגה:

סעיף ו
ס"ו דרך כו'. רפ"ה דברכות:
ובשעת כו'. פ"א דשבת:

סימן צב

סעיף א
ס"א ואם התפלל כו'. שם:
וצריך כו'. רמב"ם וטור ועתוס' כ"ב ב' ד"ה אע"פ ור"י פי' כו' וכ"מ ממ"ש תפלתו תפלה מכלל ברישא לא כ"מ:
יצא בדיעבד. כגי' הספרים שלנו תר"י ורא"ש ורמב"ם:
אבל לכתחלה כו'. כמ"ש ארשב"ג אר"י הנצרך כו' ומ' ואע"פ שיכול לסמוך על עצמו תר"י וגם לגי' תפלתו תפלה מכלל דלכתחילה לא לח"מ. אבל בירושלמי פ"ב מ' דלכתחלה מותר:
וכל הנצרך כו'. נלמד מתפלה שם:

סעיף ב

ס"ב אם באמצע כו'. כמ"ש שם כ"ב ב' ת"ר היה כו' ומים כו' אלמא אינו פוסק ללכת למקום אחר אלא עד כו' ומתפלל במקומו וכ"ש בשיכול לעמוד ע"ע עד שיסיים וכן לגדולים:

ואם בשעת כו'. ר"ל לרבותא אפילו בשעת ק"ש אלא דכאן אם רצה להרחיק להטיל מים מותר שם:

ודוקא כו'. דבתה"ד פ' דאסור להעמיד ע"ע וחילק בכך דלא ליסתרי אהדדי ועמ"א:

סעיף ג

ס"ג צריך כו'. כמו בצרכיו משום הכון כמש"ש משום שנאמר כו' רמב"ם:

סעיף ד

ס"ד וצריך כו'. כגי' רש"י ור"ה ורי"ף ורמב"ם דלא כתוס':

יותר ממיל כו'. כ' ב"י שכ"ה גי' הרמב"ם בגמ' ודקדק כן מלשון שכ' עד מיל אבל יותר א"צ לחזור ואינו מוכרח וכן בכ"מ חזר בו:

ואם מתיירא כו'. דאז יש לסמוך אגי' התוס' ע"ש בד"ה אמאן כו' וכ' הטור בסי' רל"ג ודוקא להעביר זמן תפלה ולגי' הגאונים הנ"ל צריך להעביר אף זמן תפלה עד שיעור הנ"ל בשם רב עמרם וכ"מ מפרש"י:

סעיף ה

ס"ה רחץ כו'. כמו בנט"י לאכילה כמ"ש בפסחים קט"ו ב' וע"כ לא נגע ממש דא"כ אפילו לברכה פסול כיון דאין ידיו נקיות וכמ"ש בפ"ו דברכות לענין סדר הסיבה נוטל ידו אחת כו' וכמ"ש בנזיר נ"ט א' אלא שהר"ן בפסחים כ' דאף לתפלה כשרות רק לטומאה גזרו להיות שניות לכך שם לאכילה צריך נטילה וז"ש ואם אין כו' דבכה"ג יש לסמוך עליו וע' ב"מ פ"ה ב':

סעיף ו

ס"ו העומד כו'. כנ"ל:

סעיף ז

ס"ז מקום כו' ולכן כו'. כמ"ש בנזיר נ"ט א':

וכן כו'. כיון דקראן בגמ' בפ' המקבל צואה ולא נראה:

סעיף ט

ס"ט ודוקא כו'. שם אבל אינו רוקק רי"א אפילו רוקק כו' כ"ע מודו אמנטולין דהוא אסור פי' כמטייל שלא מאונס הרא"ש פ"ג סי' ל"ט:

סעיף י
ס"י טוב כו'. ב"ב י' א':

סימן צג

סעיף ב
ס"ב באימה כו'. גמ' שם:
והכנעה כו'. רש"י ד"ה כובד כו':
לא מתוך כו'. שם לא א':
ולא מתוך כעס כו'. כ"ה גי' הטור שם ועיין פ"ו דעירובין ס"ה א':
כגון כו'. רש"י שם בברכות:

סעיף ג
ס"ג והיינו כו'. תוס' שם ד"ה רבנן כו' וכ"ה בטור ע"ש:

סעיף ד
ס"ד העוסק כו'. תוס' שם ד"ה ר"א בשם הירושלמי והרא"ש שם:
פי' כו'. טור:
וי"מ כו'. וכ"ה בתוספתא דברכות פ"ב כותבי ספרים תפילין ומזוזות מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה ר' אומר כשם שאין מפסיקין לתפלה כך אין מפסיקין לק"ש ר"ח בן עקביא אומר כשם שמפסיקין לק"ש כך מפסיקין לתפלה אר"א בר' צדוק כשהיה ר"ג וב"ד ביבנה היו עסוקים בצרכי צבור לא היו מפסיקין שלא להסיע מלבן:

סימן צד

סעיף א
ס"א ויכוין גם כו'. כן מפורש בהני מקראות שמביא גמ':

סעיף ב
ס"ב אם מתפלל כו'. ב"ב כ"ה ב' הרוצה כו' דמצדד כו' ופי' סמ"ג שמצדד למזרח אבל רש"י פי' לצד דרום:
ואנץ כו'. תוס' ברכות שם ד"ה לתלפיות כו':
אין כו'. ב"ב שם א':
ומי כו'. לפי' הסמ"ג כנ"ל:

סעיף ד

ס"ד וכן אם היה כו'. שם השכים לישב כו' מ"ס תפלה מעומד כו':

או אם כו'. תוס' שם ד"ה הלכה כו':

כי אם כו'. רש"י שם ד"ה שאין כו'.

והכל כו'. רי"ו:

ויש כו'. אה"מ ותר"י וכמש"ש ל"ד ב' דשם בעי כונה:

סעיף ה

ס"ה יחזיר הבהמה כו'. כמו שהיה עושה לפני המלך כמ"ש בפ"ה דיומא:

סעיף ו

ס"ו חולה כו'. דלא גרע ממהלך בדרך וכמ"ש בפסיקתא והביאו הילקוט על פ' אמרו בלבבכם אמר הקב"ה אני אמרתי להתפלל בבית הכנסת ואם אין אתה יכול התפלל על מטתך ואם אין אתה יכול הרהר בלבבך שנא' אמרו בלבבכם כו' וז"ש אם כו':

סעיף ז

ס"ז מי כו'. נלמד מהנ"ל וכמ"ש בגמ' שם לפי שאין כו':

סעיף ח

ס"ח יש ליזהר כו'. עח"מ ס"ס כ"ח וממש"ש סי' י"ז ס"א:

סעיף ט

ס"ט מי שהוכרח כו'. שם רב אשי כו' ועתוס' שם ד"ה מסמך כו' ועוד פי' הר"מ כו':

שלא יפסיקוהו. שם ג' א':

ולא כו'. עמ"א וערש"י פ' וארא ע"פ כצאתי את כו':

סימן צה

סעיף א

ס"א וי"א כו'. נגד ג' הגשות לתפלה ויגש אברהם ויגש יהודה ויגש אליהו שם:

סעיף ג

ס"ג מניח כו'. פ"ק דשבת דסובר דלא משני בשלמא אלא בלבישה. ב"י:

ועומד כו'. שם:

ולא יניח כו'. ברכות כ"ד ב' וכגי' הרי"ף ולא היה מניח ידו על סנטרו ופי' הוא על צידו ועסי' צ"ז ס"א:

סעיף ד
ס"ד טוב כו'. שאומרים כשם שמקדישים כו':

סימן צו

סעיף א
ס"א ולא ספר כו'. כמ"ש בפ' בתרא דעירובין שכל כתבי הקודש אם נופלים יש בזיון וה"ה לכל ספר כמ"ש בפט"ז דשבת שאף אותן שאין קורין בהן צריכין גניזה ואפי' קמיעין וברכות וכן אמרו שם בפ"ו ס"א ב' ת"ש היה כתו' כו' וכ"ש ספרים האידנא שקורין בהן ומצילין אותן מפני הדליקה כמ"ש הרא"ש פט"ז דשבת וא"כ לבו טרוד בהן:
ולולב כו'. ספ"ג דסוכה:

סעיף ב
ס"ב ומ"מ כו'. מהנ"ל דטריד:

סימן צז

סעיף א
ס"א יניח כו'. כגי' רש"י ופי':
ויזהר כו'. כגי' הרי"ף.

סעיף ב
ס"ב אסור כו' ואם כו'. שם ובירוש' אבל אינו רוקק כו' רי"א אפי' רוקק כו' דכ"ע מודו אמנטולין דהוא אסור:
מבליעו כו'. גמ' שם:
ואם א"א לזורקו כו'. ירושלמי שם לפניו אסור לאחריו מותר לימינו אסור לשמאלו מותר וכ' תר"י דלמדנו מכאן דאם א"א לאחוריו מותר לשמאלו והרמב"ם וש"ע השמיטו כיון דבגמ' שלנו לא אמרו אלא לאחריו:

סעיף ג
ס"ג אבל לא כו' ודוקא כו'. נזיר נ"ט א' וערש"י שם ד"ה א"ד כו' וכן כאן אמרו בבגדו:

סימן צח

סעיף א
ס"א המתפלל כו'. ל' ב' לעולם כו' ל"א א' ת"ר כו' וחנה כו':

ויחשוב כו'. יומא נ"ב ב'. וערש"י שם ד"ה לשמאל כו' סנהדרין כ"ב א':
ויסיר כו'. ערובין ס"ה א':
ויחשוב כו'. שם ס"ד שיכור כל כו':
וצריך שיחשוב כו'. כמ"ש אין עומדין כו' שוהים שעה:
ויחשוב קודם כו'. שם שוהין כו' כדי כו' וכ' תר"י אין ר"ל בתפלה דא"כ הל"ל בתפלה אלא שיהיה לבם שלם למקום שיחשוב ברוממות ה' כו' ויסיח כו' וע"ז אמרו שם סימן לדבר תכין כו' והוא על טהרת האדם מתענוגי העה"ז שזה צריך סיוע מהמקום כמ"ש והכן לבבם אליך וז"ש סי' לדבר ולא אמר ראי' אלא מפני שפשטא דקרא לא על כונת התפלה אלא סיפא דקרא תקשיב כו' מורה ע"ז:
ואסור כו' כדי כו'. ע' זוהר ח"א קל"ב ע"ב ות"ח דהא אוקמוה לא יצלי כו' בגין כו' לא ישוי כו' ע"ש:

סעיף ב

ס"ב ועכשיו כו'. הג"מ בשם תוס':

סעיף ג

ס"ג יתפלל כו' ושלא כו'. כר' אושעיא ורבנן דלכתחלה לכ"ע תרווייהו בעי. טור וב"י:

סעיף ד

ס"ד התפלה כו'. כ"ו א':
ולכן כו'. כמ"ש בס"א:
כמו וכו'. כמ"ש לא יחשב:
ומעומד. למ"ד א':
דומיא דעבודה. רפ"ב דזבחים ויליף לה שם שנאמר לעמוד לשרת כו':
וקביעות כו'. ו' ב' ז' ב':
כמו כו'. פ"ה דזבחים:
ושלא כו'. ה' ב':
דומיא כו'. זבחים כ"ד א'. וערש"י שם ד"ה לא כו' ועתו' שם:
וראוי כו'. ברכות ל' ב' מציין כו' ושבת קי"ד א' מנין לשינוי בגדים כו':

סעיף ה

ס"ה אל כו'. ברכות ל"ג ב' ועתוס' ד"ה כל כו' ור"ה ט"ז ב' ועתוס' שם ד"ה ועיון כו':

סימן צט

סעיף א

סא כדי רביעית. עתוס' שם ד"ה שתה יש ספרים דגרסי כו' וכ"ה ברמב"ם וטור ואף תוס' מודו בזה:

וצריך כו'. תוס' שם ד"ה שיכור וכנ"ל ס"ס ע"ו ור"ס צ"ב:

ואפילו כו'. וראיה דדין אונס לו ממש"ש ט' א' דההוא זוגא כו' ובמזיד א"י להתפלל אחר ע"ה כמ"ש הרי"ף וש"פ שם:

אבל כו'. ירושלמי ריש תרומות והביאו תוס' שם ד"ה שיכור והרא"ש בפ"ה דברכות סי' ט' וז"ל שתוי אל יתפלל כו' איזו שתוי כל ששתה רביעית שיכור ששתה יותר תמן אמרין כל שאינו יכול לדבר לפני המלך ר"ז בעי קומי ר"א שיכור מהו שיברך א"ל ואכלת ושבעת וברכת אפילו מדומדם לא צורכה דלא מהו שיקרא שמע וז"ש ודין ק"ש כו' לחומרא אבל נראה שט"ס שם בירושלמי דאמרו שם חד חסיד שאיל לאליהו מהו ערום שיקרא שמע א"ל לא יראה בך ערות דבר ערות דבור ותני חזקיה בין לקרות ובין לברך וכל זה אינו מובן דהא אמרו אפילו תרומה אין יכול להפריש משום הברכה וכן אפילו נגד ערות חבירו וגם ערות דבור אינו מובן דלמה לא אמר ערות דבר כפשט' אלא צ"ל שט"ס הוא וצ"ל שיכור מהו כו' וכן בר"ש פ"א דתרומות הביאו ולא כתיב מלת ערום כלל ועל שיכור קאי וחזקיה פליג ואמר שבין לק"ש ובין לברכה אסור ופליג גם על ר' אסי שאמר ואכלת כו':

סעיף ב

ס"ב וה"מ במהלך כו'. גמ' שם והוא לשון הטור בשם בה"ג וכ"כ סמ"ג והשמיטו מש"ס דג' מילין בעינן ונראה דס"ל כדעת הגאונים כמ"ש בס"ג כ"א שהוא שתוי כו' ולכן לא קאמר ר"ג יטייל ג' מילין אלא עד שיפיג יינו וקרה שבג' מילין פג ועוד השמיטו מש"ש השתא דאתית כו' ואפשר שסוברים שדיחוי' הוא והרי"ף והרמב"ם ורא"ש השמיטו דין רכוב לגמרי והג"א שם כ' כל דברי גמ' שם:

סעיף ג

ס"ג כ"א כו'. כנ"ל:

ולכן כו'. כמש"ש ביין האיטלקי וה"ה להיפך:

וכ"ש אם כו'. עד"מ:

סימן ק

סעיף א

ס"א של מועדות כו'. כן פירש"י שם מש"ש של פרקים והרי"ף והרא"ש כ' תפלה שהיא ללמ"ד יום ורמב"ם וש"ע כתבו של מועדות ור"ח דס"ל מ"ש בגמ' שם לתלתין יומין וכן ברי"ף ורא"ש לאו דוקא אלא קרוב ללמ"ד יום:

סימן קא

סעיף א

ס"א אם לא כו'. למ"ד ב' ועתוס' ל"ד ב' ד"ה יכוין כו':

אע"פ שכוון כו'. טור יראה לי אפילו כו' וכ"ה בגמ' מדקאמר באבות מ' אבל באחרת לא וכן הא דר"א:

והאידנא כו'. עתוס' ר"ה ט"ז ב' ד"ה ועיון וכו' וכ"ש האידנא וכן הוא בירושלמי פ"ב דברכות בהדיא א"ר ירמיה בשם ר"א התפלל ולא כוון לבו אם יודע שהוא חוזר ומכוין את לבו יתפלל וא"ל אל יתפלל אמר ר' חייא רבה אנא מן יומי לא כוונית אלא חד זמן בעי מכוונה והרהרית בלבי ואמרית מאן עליל קומי מלכא קדם ארקבסה או ריש גלותא שמואל אמר אנא מנית אפרוחיא ר' בון בר חייא אמר אלא מנית דימוסיא א"ר מתנא אנא מחזיק טיבו לרישא דכד מטי מודים הוא כרע מגרמי' והביאו תוס' בר"ה שם ד"ה הנ"ל שאין מכוין לבו בתפלתו כדאמר בירושל' אר"ח כו':

סעיף ב

ומשמיע כו'. ירושלמי פ"ב תני התפלל ולא השמיע לאזנו יצא למי נצרכה לר' יוסי היידן ר' יוסי הדא הוא דתנינן הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא ר' יוסי אומר לא יצא וכן מ' בגמ' שאמרו כל המשמיע קולו כו' ר"ל לאחרים וכ"ה בזוהר ויקהל ודלא כמ"ש בתוספתא פ"ג והביאו הרשב"א והטור יכול יהא משמיע לאזנו כבר מפורש ע"י חנה כו' אבל ט"ס הוא וכ"ה בתד"א ר"פ כ"ח ואפשר שגם שם ט"ס שהרי בגמ' הביאו התוספתא ול"ק באזניו וכ"ה בתוספתא שלנו וכן בירושלמי אמרו יכול יגביה קולו כו' ועיין טור:

ולא כו'. שם וכ"ד ב':

להגביה קולו כו'. כ"כ הרא"ש שם אע"ג דבגמ' לא אמרו אלא אמשמיע אבל בירושלמי פ"ד אמרו ר' יונה כד הוי מצלי בכנישתא הוי מצלי בלחישה כד הוי מצלי בביתא הוה מצלי בקלא עד דילפון בני ביתא צלותא מיניה ופי' תר"י והרא"ש שכ"כ היה מתפלל בקול לעורר הכוונה עד שב"ב היו שומעין ולומדין התפלה אבל הרשב"א וטור פי'

שכוונת השמעתו היתה רק כדי שילמדו התפלה ממנו וכ"ה במרדכי כי היכי דילפין כו' וכמ"ש בהג"ה ואם כו':

וה"מ כו'. גמ' שם:

סעיף ג

ס"ג י"א כו'. כמ"ש סוף ר"ה משום דאוושי ופי' רש"י דנפישי וכן פי' הרמב"ם בפ"ח מהל' תפלה וכמ"ש בפ"ד דעירובין אוושי דיורין ובריש נדרים משום דאוושי ליה מפרש כו' אבל התוס' פי' מתוך שאין רגילין משמיעין קולם ומטעה א' את חבירו וזהו אוושי כמו בפ"ג דחולין ריאה דאוש' אוושו עליה כ"ע דפ"ז דברכות ופ"ד דכתובות. אוושי ביני קני דפ"ז דב"מ וע' הגמ' שם וכן פי' הערוך שם:

ומ"מ יזהרו כו'. דהוי מנביאי השקר מהרי"ו ולפי' הרא"ש בס"ב אין חילוק שכ' דאם א"י לכוין אפילו להגביה מותר וברי"ה אפי' בציבור מותר וכבר תמה כנה"ג עליו:

סעיף ד

ס"ד וה"מ בציבור כו'. גמ' שם ל"ג א':

וי"א כו'. כמש"ש צרכיו ועגמ' ע"ז ח' א' והטעם דציבור א"צ מליץ:

וי"א כו'. דהם מכירים בכל לשון רק דלשון זה מגונה בעיניהם וז"ש אין נזקקים לו ובזה מתורץ קושיית התוס' דשבת י"ב ב' ד"ה שאין כו' ותמהו על תוס' מנין להם שמכירין מחשבות שבלב ונראה שלמדו ממ"ש ג' דברים מזכירין כו' ועיון תפלה ועתוס' שם אבל בזוהר ח"א ק"א ב' לא ידעו בהאי עלמא אלא מה כו' ואע"ג דבגמ' ב"מ פ"ז א' אמרו יודעין היו כו' מ"מ אמת הוא אף להגמ' וכן לשון אין מכירין מ' אין מבינין ולכן לא אתמסר להון וז"ש אין נזקקין:

סימן קב

סעיף ב

ס"ב בין מלפניו כו'. עמ"א וט"ז ס"ק ב':

ואם עוסק כו'. כל בו בשם הירושלמי ע"ש:

ויש מתיר כו'. עט"ז:

ויש מי כו'. וזה שכתוב בז"ה גי' י"ב ד"מ ובבה"ג מייתי ברייתא ע"ש ד"א:

ס"ב יש מי כו'. עט"ז ודבריו תמוהים דהא מ' שנה קודם לכן הוה:

סעיף ג

ס"ג אם היושב כו'. עמ"א ובזה תירץ קושיית הטור דהא עלי ישב מקודם כמ"ש ועלי יושב ועט"ז:

סעיף ד

ס"ד ודוקא כו'. לשון הטור וכ"כ תר"י ועיין זוהר ח"א קל"ב א':

ולעמוד. עמ"א:

סעיף ה

ה אם השלים כו'. ירושלמי פ"ב דר"ה ר' חייא בר בא כו' וע' יפ"מ שם וכ"מ בגמ' דברכות כ"ז א':

וצריך כו'. מהרי"א:

סימן קג

סעיף ב

ס"ב ונצטער כו'. רמב"ם וע"ל סי' צ"ב ס"ב אם כו' וכ"ש בכה"ג:

וחוזר כו'. עבה"ג ובגמ' שלנו איתא בהדיא וכ"כ ב"ח וע"ל סי' ק"ד ס"ה וס"ו:

י"א כו'. עמ"א ס"ק ד' ה' וכ"מ בגמ' דברישא בס"א אין אומר רבון כו' ועפ"ג דברכות הנכנס לסעודת כו' אלמא גנאי הוא וכ"ש בכה"ג אבל העיקר כמ"ש בב"י דק' הדבר מאוד לבדות חילוקים מן הדעת כו' ע"ש:

סימן קד

סעיף א

ס"א אבל כו' אם כו'. גמ' ל"ב ב':

דהיינו כו'. ערש"י שם כ"ט א' ד"ה מעין כו' והוא קצרה כמש"ש ג' א' וכאן ע"כ כרב:

או אם כו'. ירושלמי שם תני היה עומד ומתפלל בסרטיא או בפלטיא ה"ז מעביר מפני החמור ומפני הקרון ובלבד שלא יפסיק את תפלתו וכ' תר"י והרא"ש דמלכי א"ה שאני שצריך להשיב שלום וא"א בלא דיבור אבל אם אפשר ה"נ:

סעיף ב

ס"ב אבל בענין כו'. עתוס' ל"א א' ד"ה ומוצאו אבל הרא"ש הסכים להר' יוסף וכתב דאי בתוך י"ח היכי קאמר ומוצאו בזויות זו והלא אסור לצאת ממקומו כו' וז"ש בש"ע אא"כ

הוא בתחנונים כו' ור"ל כמ"ש במתני' אפילו נחש כרוך על עקבו כו' ובירושא אמר לא ישיבנו בדיבור וסיפא בהילוך וזה שמסיים והולך הטוש"ע ואפילו נחש כו':

סעיף ג

ס"ג אבל יכול כו'. דלא מצינו הליכה שנקרא הפסק תר"י ופי' לא יפסיק בדבור ואזיל לשיטתו שכ' ובירושלמי אומר אפילו נחש אם היה בא כנגדו מתרחק לצד אחר ולא הוי הפסקה וה"ג התם היה מרתיע ובא כנגדו מסטר מלפניו ובלבד שלא יפסיק את תפלתו ולשון מסטר הוא כמו מסטר משכנא ור"ל דוקא בכרוך שהליכה לא מהני ליה שכבר כרוך אבל בא כנגדו שיכול לילך לצד ילך דהליכה לא הוי הפסק ולאו משום סכנה דנחש אין בו סכנה וז"ש ובלבד שלא כו' ושם בכריעות דר"ע ס"ל כפי' התוס' ואף שהסכים לפי' הרא"ש דלאחר התפלה משום דקשיא ליה איסור הכריעות כקושית תוס' אבל לפי' הרא"ש הנ"ל בסי' שקדם הוי הפסק ובירושל' הנ"ל פי' תוס' ל"ג א' והרא"ש שהוא כעוס ומסוכן הוא וכמ"שו בש"ע ונחש נמי כו' ומ"ש בלבד כו' משום דאפשר בהליכה כמש"ש גבי חמור וקרון וכנ"ל גבי מלכי א"ה:

סעיף ד

ס"ד ואם כו'. כמש"ש ריש תורא כו':

סעיף ה

ס"ה אם שהה כו'. לפסק הרי"ף וש"ע דמחלק בין ק"ש לתפלה. רשב"א בחי'. אבל לפי דברי התוס' והג"ה דמחלק בין דחוי או לא כ' ב"ח דוקא שגברא או המקום דחוי לפיכך לא כתבו התוס' והרא"ש וטור כאן דחוזר לראש בשהה ועמ"א בסי' ס"ה ס"ק ב':

חוזר לתחילת כו'. תוס' בד"ה אבל כו' וכבר תמה הרשב"א מ"ש ממים שותתין על ברכיו דקי"ל דחוזר למקום שפסק וכן בקש להתעטש ואומר רבון כו' חוזר למקום שפסק ואפילו באמצע הברכה כמו בק"ש דפוסק באמצע הברכה לשאול מפני כבוד ויראה וחוזר למקום שפסק ומ"ש ב"י לתרץ דתפלה חמירא ליתא דהא בירושלמי והביאו תוס' ל"ד א' ד"ה מהיכן כו' פריך מתפלה לק"ש וגם אמרינן ברפ"ב בקור' להגיה ואע"פ שמפסיק הרבה בין פרשה לפרשה בדברים אחרים ואין לחלק בין רשות למצוה ועמ"א סי' כ"ה ס"ק י"ז וכן ברבי אמרינן חוזר וגומרה ואע"פ שמפסיק הרבה בין פ' ראשון לשאר הפרשה. רשב"א. וכן שמע תשע תקיעות כו' ואע"פ שכל סדר הברכה א' חשיב:

ואם פסק כו'. תוס' שם דכל אלו כברכה א' חשיבי כמש"ש בגמ' טעה בג"ר כו':

סעיף ו

ס"ו הא דאמרינן כו'. ירושל' וכמש"ל בסי' ס"ה:

אם שח כו'. דלא כרד"א וא"ת שכ' דלעולם צריך לחזור לראש אבל טוש"ע בסי' קי"ד ס"ז כ' בשם ראבי"ה שבמזיד לעולם חוזר לראש ובבר תמה עליו ב"ח אבל לרשב"א לעולם חוזר למקום שפסק אפי' באמצע הברכה כנ"ל:

סעיף ז

ס"ז אלא ישתוק כו'. כמ"ש בסוכה ל"ח ב' שמע כו' רש"י שם ועתוס' שם ד"ה שמע כו' ובברכות שם ד"ה עד כו':

היה כו'. דאפילו לק"ש אינו פוסק וכ"ש כאן שאינו פוסק אף מפני היראה או הכבוד ואף החולק שם ומדמי לשואל כו' כאן מודה:

סימן קה

סעיף א

ס"א כדי הילוך כו'. תוס' שם בשם ירושלמי והוא בירושלמי שם:

כדי שתהא כו'. לשון הרמב"ם וערש"י שם ד"ה שתחולל כו' ונקט לשון המבורר טפי:

סימן קו

סעיף א

ס"א כל הפטורים כו'. מכ"ש דק"ש דאורייתא ב"י וערש"י שם י"ז ב' ד"ה ואלו כו':

חוץ כו'. מתני' שם וכפי' הרמב"ם דמ"ש שאין המטה כו' היינו המלוין כמש"ל סי' ע"ב ס"א:

סעיף ב

ס"ב מפני כו'. עתוס' שם ד"ה בחפלה כו':

שהגיעו כו'. אף לפי' תוספת כמ"ש בתוס' שם בד"ה וקטנים כו':

סעיף ג

ס"ג ואם כו'. ומ"מ כו' ברכות י"ג ב':

ואם אין כו'. תוס' דשבת שם ד"ה כגון כו' וכ"כ הרז"ה דודאי לא גרע מסעוד' ושאר דברים דשם וכ"מ בירושל' פ"א דברכות ול"ל לר"ש הלמד ע"מ לעשות ולא הלמד ע"מ שלא לעשות שהלמד שלא לעשות כו' זה שינון כו' ע"ש:

סימן קז

סעיף א

ס"א אם הוא כו'. כר' יוחנן ופי' הרי"ף דר"י לא פליג אשמואל דאמר שם היה עומד כו' פוסק כו' דר"י ל"ק אלא בתור' נדבה לאפוקי הא דשמואל שעמד להתפלל בתור' חובה הוי כמקריב ב' תמידין ודוקא יחיד אבל צבור לא דאין מקריבין עולת נדבה וכן מוסף אפילו ביחיד לא שאינה באה בנדבה אבל תר"י והרא"ש בשם ר' האי כ' דוקא ע"י חידוש וראיה ממש"ש התפלל ונכנס כו' אם כו' וא"ל דוקא עם הצבור א"כ מאי קאמר וצריכא כו' אלא דאף ביחיד ע"י חידוש ועוד דאמרינן ל"א אי' יכול יתפלל כל היום כו' ודאי א"א לו' דחובה להתפלל כל היום אלא ברשות ועוד דחובה מאי קאמר וזימנין תלתא כו' ערב כו' הא קי"ל תפלת ערבית רשות וכן קשה על המקרא ודוקא בודאי אבל בספק א"צ חידוש דאין לך חידוש גדול מזה שיצא ידי ספיקו וז"ש ולואי כו' ומה דפריך בפ"ד דפסחים אודאי משום דשם הוא בחידוש וכ"כ תוס' בד"ה ור"י כו' וכ"ה שיטת רש"י אלא שמפרש דפליגי:

חוץ כו'. וכ' תר"י ורא"ש מפני חטאת שבו והקשו ממוסף שבת ותי' שאני שבת שאין מקריבין נדרים ונדבות ועבפ"ב די"ט ובפט"ו דשבת וז"ש ובשבת כו' וכ"כ הרמב"ם בשם קצת גאונים:

ואם כו'. גמ' שם וכנ"ל:

סעיף ב

ס"ב חדוש כו'. ממש"ש אם יכול לחדש כו' וכי יש לך אדם שא"י לחדש בא' מהן וכן שם כ"ט ב' כל שאינו יכול כו' אנא כו' אבל הרא"ש בתשובה והג"ה פי' בנתחדש אצלו דבר כו' משום קושיא הנ"ל:

ואם חידש כו'. דטעמא הוא כדי להודיע כו' כמשש"ו:

סעיף ג

ס"ג אין כו'. כנ"ל וכבר הקשו עליו הרז"ה ותר"י ממ"ש בשקלים ששה לנדבה ובזבחים ק"ג א' ובתמורה כ' א' ב' מותרות לנדבת ציבור אזלי ובת"כ ריש ויקרא קרבנכם מלמד שהיא באה נדבת ציבור ועמ"א וכן דחקו עצמן תר"י:

סעיף ד

ס"ד הרוצה כו'. כמשש"ו ל"ל בו' וכמ"ש למ"ד ב' לעולם ימוד כו' ואע"ג דפי' באבות היינו בתפלת חובה וכמ"ש ל"ד ב' צריך שיכוין כו' שלא יתבטל ממ"ע משא"כ בנדבה:

סימן קח

סעיף א
ס"א הראשונה כו'. ואם כו' שם מבדיל כו' ואם כו' וכמ"ש בס"י:

סעיף ב
ס"ב לאחר שאומר כו'. כדי לעמוד בתפלה מתוך ד"ת וע' תוס' ל"א א' ד"ה ורבנן ובלא"ה צ"ל אשרי יאמר עכשיו וז"ש וכן כו' ר"ל אע"פ שאצ"ל אשרי עכשיו מ"מ יאמר לתשלומין שחסר אשרי במנחה כמו בתפלה עצמה אבל מדינא א"צ אלא כדי הילוך ד"א כמש"ל סי' ק"ה:

סעיף ג
ס"ג הא דמשלים כו'. מדל"ק בטעה ולא התפלל קודם חצות יתפלל לאחר חצות וכן במנחה דקאמר יתפלל מנחה שתים ולא קאמר יתפלל אחר חצות רשב"א:

סעיף ד
ס"ד אין כו'. דלכאורה צ"ע דלמה לא הזכיר במימרא קמא לא התפלל במנחה דהוא רבותא יותר או לא הל"ל אלא לא התפלל ערבית לבד אלא דה"ק לא התפלל שחרית אף שחרית אפ"ה לא יתפלל אלא שתים ולהכי לא קאמר מנחה דהוה כ"ש ועתוס' שם ד"ה טעה כו':

סעיף ה
ס"ה אע"פ כו'. כמש"ל ר"ס ק"ז:

סעיף ו
ס"ו עבר כו'. תוס' ד"ה איבעיא כו' וכ"כ הרשב"א כיון דמזכיר קרבן שם עבר יומו כו' ועוד אין קרבן בלילה: אפילו כו' גמ' שם:

סעיף ז
ס"ז ואע"צ כו'. ב"י וצ"ע מ"ש ממ"ש בס"ה וכ"ש הוא דהא ה"ג וכמה גאונים סוברים דאפילו לאחר כמה תפלות יש להם תשלומין ולא יהא אלא ספיקא דדינא א"כ א"צ לחדש כמ"ש בסי"א וכ"ש כאן שהוא דינא דגמרא ועב"ח:

סעיף ח
ס"ח מי שלא כו'. דכה"ג אנוס הוא ממ"ש ב"ק כ"ג א' לחייבו בד' דברים וכ' נ"י בשם הרמ"ה שם ול"ד למש"ש כ"ו ב' הכיר בה ושכחה לענין ד' דברים פטור דאנוס הוא דשם ליכא אפי' תחילתו בפשיעה דבתחלה כיון שיכול להזהר לאו פושע הוא ואי

משום דשכחה אנוס הוא כמ"ש גבי שבועה בפ"ג דנדרים ובפ"ג דשבועות ומכאן מי שלא התפלל כו' וכן מי שנשבע כו' ושכח כו' וכמ"ש בי"ד סי' רל"ב סי"ב בהג"ה ואף שהאגודה חולק והביא ראיה ממ"ש בגיטין ע"ד ע"ה תנן התם כו' ואם איתא אנוס הוא אלא כיון דה"ל פנאי בתחלה לאו אנוס הוא ועיין באגודה שם וכן כ' דעתו בהג"ה שם כבר דחאה ט"ז שם ומ"א כאן וע"ל סי' תקכ"ז ס"ז וסי' תקל"ח ס"א:

וכן מי שהיה טרוד כו'. דזהו מקרי גם כן אונס כמ"ש רש"י בברכות ד"ה מחמת כו' וכמ"ש ברפ"ג י"ד א' בעי ר"ז כו' כיון דאנוס כו' דצורך ממונו נקרא צורך מצוה כמש"ש למזונות כר' וע"ל ס"ס רמ"ח בהג"ה י"א שכל כו':

וכן כו'. כמ"ש ט' א' דההוא זוגא כו' אע"ג דדוקא נאנס כמ"ש הרי"ף שם וש"פ שלכן במתני' שם אר"ג אם לא עלה כו' דלא הוו אנוסים:

מיהו לכתחלה כו'. כמ"ש באבות הוי מחשב כו' ואפילו בת"ח אמרו זמן תפלה כו':

סעיף ט

ס"ט של שבת כו'. כ"ה גי' רי"ף ורא"ש כמו בסיפא:

ואם לא כו'. כמ"ש בס"י:

סעיף י

ס"י של חול. גמ' שם:

אם לא כו'. שם ואע"ג דסליק בקושיא כיון דלא אמר תיובתא הלכתא הוא רא"ש בשם ר"ה גאון וכ"כ רשב"ם בשם ר"ח בב"ב נ"ב ב' אף שחלק עליו לא קי"ל כן והקושי' תי' הרי"ף והרא"ש ועמ"א וכמ"ש בס"א:

סעיף יא

סי"א טעה כו'. ע' תוס' שם ד"ה טעה וכו' וכ' תר"י כיון שהדבר ספק יתפלל בתורת נדבה וא"צ כו' וכמש"ל סי' ק"ד ס"א אם הוא מסופק כו':

סעיף יב

סי"ב הטועה כו'. מהנ"ל אם הבדיל בשתיהן יצא ועט"ז וכן בכ"ה חלק ע"ז דשאני כאן דזמן הבדלה הוא וע"ש כ"א א' איני והא ר"נ כו' הכי השתא כו':

מיהו כו'. כמש"ש פוסק כו' איני כו' הכי השתא כו':

סימן קט

סעיף א

ס"א הנכנס כו'. כריב"ל דהלכה כמותו אפילו לגבי ר"י כמ"ש רפ"ד דמגילה וכ"ש לגבי רב וכ"ש לגבי ר"ה ועתוס' דברכות מ' ב' ד"ה ור"י כו' וכן סתמא דפ"ג דמגילה כותיה וכ"ש למודי' דריב"ל מודה לר"ה כמ"ש במאי קמפלגי כו':

או לקדיש כו'. דלא גרע מקדושה מרדכי שם בשם הר"י וש"פ:

וה"ה כו'. תוס' שם וש"פ:

ואם כו'. שם:

סעיף ב

ס"ב אם מתחיל כו'. שם ד"ה אין כו':

וכן כו'. כדי שלא יצטרך לענות אמן שם כמ"ש בסי' נ"א ס"ב:

וגם יכוין כו'. כמ"ש בס"א:

אבל לכתחלה כו'. כמ"ש בגמ' שם אם יכול כו':

סעיף ג

ס"ג אינו כו'. **שאין כו'** ואין זה אומר עם הציבור ע"ש:

סימן קי

סעיף א

ס"א בשעת כו'. למ"ד א' מאי איכא כו' וכי מטא כו' וכתב הרי"ף והרא"ש מהא שמעינן דלא מצלי אלא בשעת הדחק כגון בדרך וכיוצא בו וז"ש שם לייט עלה אביי כו' אע"ג דבכולא סוגיא מ' דמותר כמש"ש כל השנה כולה כו' ושם ל' א' כנ"ל אלא דלייט אשלא בשעת הדחק ועתוס' שם ד"ה לייט כו' וע"ש ג' א' וז"ש או שהיה כו' וע"ש רש"י ותוס' ד"ה היה כו':

או שלא כו'. כמ"ש במתני' כ"ח ב' וכר"ע דהלכה כמותו וכמ"ש הרמב"ם בפי':

מתפלל כו'. ל' א':

הביננו. כשמואל דכולה סוגיא כוותיה:

ואינו כו'. כ"ט א':

סעיף ב

ס"ב והאידנא כו'. דכל דמשכיר אדעתא דמנהגא משכיר כמ"ש בר"פ הפועלים:

סעיף ג

ס"ג ואם יכול כו'. רמב"ם שמפרש מש"ש והיכי מצלי אתפלה קצרה וז"ש והלכתא כו' וכ' הרי"ף דהלכתא כר"ש ומיהו דר"ח טפי עדיף כמש"ש דר"ש גופא אמר מהיות טוב כו':

וכשיגיע כו'. שם:

ואם לא כו'. מהנ"ל וערש"י שם ד"ה וכי מטי כו':

סעיף ד

ס"ד ואם אפשר כו'. כנ"ל וכפירש"י ותוס' דאתפלת הדרך קאי:

ואם היה כו'. כמש"ש לענין תפלה:

סעיף ה

ס"ה אצ"ל כו'. כמו ברכות התורה ושאר הברכות:

אבל כו'. כיון שנמלך וה"ה לכל הברכות וכמש"ל סי' ח' ע"ש:

סעיף ו

ס"ו הד"מ כו'. שלכן אינה מתחלת בברוך. שם וכל בי שם וס"ל כמ"ש הרא"ש והגאונים דברכת אלהי נשמה אינה פותחת בברוך שסמוכה לאשר יצר אבל ר"י פי' דשם הודאה וכאן תפלה ועיין טור:

סעיף ז

ס"ז ואין לאומרה כו'. כפי' בה"ג:

לא יחתום בברוך. טור וכל בו:

ולכתחיל' כו'. לחוש לפרש"י לכתחילה:

ואם כו'. דהעיקר כפי' בה"ג דלא כרש"י וכמ"ש שס נ"א א' וכן בברכת המצות וכמ"ש בתוס' בסוכה ל"ט א' סד"ה עובר. תר"י:

ובלבד כו'. כפי' בה"ג דבפחות מפרסה ליכא סכנה כנ"ל:

סימן קיא

סעיף א

ס"א ולא בשום כו'. דאפילו על ה' שפתי כו' הקשו בגמרא ומשני כיון דתקינו רבנן כו' משא"כ דלא תקינו:

וי"א כו'. וכ"כ רש"י מ"ה ב' ד"ה הא בבונה כו' וש"פ שם:

וי"א כו'. ערש"י ד' ב' ד"ה זה כו' וסמיכת כו' ועמ"א:

סעיף ב
ס"ב החזן כו'. כמש"ש כיון דתקינו כו' כתפילה אריכתא והוי מענין התפלה עצמה:

סימן קיב

סעיף א
ס"א ודוקא כו'. ולכך אומרי' יעלה ויבא בעבודה כמ"ש בפ"ד דברכות ובפ"ב דשבת ופ"ב די"ט וכן זכרנו כמ"ש במ"ס ועתוס' שם ד"ה אל כו' וכן על הניסים בהודאה כמ"ש בפ"ב דשבת ולמ"ס אומר בשם (עיין במ"ס פי"ט הלכה ז) ובפ"ד דר"ה קדושת השם וכולל מלכיות עמהן כו':

סעיף ב
ס"ב אין כו'. כמש"ל סי' ס"ח בש"ע:
ויש כו'. תוס' הנ"ל וכנ"ל:

סימן קיג

סעיף א
ס"א אבל באמצעיתן כו'. עתוס' ל"א א' ד"ה ומוצאו כו' וכן במרדכי ורא"ש:

סעיף ב
ס"ב הנוהגים כו'. שם:

סעיף ג
ס"ג הכורע כו'. ל"ד ב' וה"ה להנך:

סעיף ד
ס"ד ולא יכרע כו'. תוס' י"ב ב' ד"ה כרע כו' וכן איתא כו' וכ"כ הרא"ש בשם הערוך על הגמ' וירושלמי הזה והוא מה שפי' הרא"ש בפ"ה סי' כ"ב בשם ר"ה כדי שיראה כו' טור:

סעיף ה
ס"ה ולא ישהה כו'. ירושלמי והביאו התוס' ספ"ק שם:
עד שיהיה כו'. הג"א שפ"ד ד"ה הכורע:
ואם הוא כו'. גמ' כ"ח ב' כשהוא כו' וכפירש"י:

סעיף ח
ס"ח המתפלל כו'. כמ"ש במס' ע"ז י"ב א' הג"ה הנ"ל:

סעיף ט

ס"ט ודוקא כו'. תוס' כ"ט א' ד"ה מפני ונראה כו' כלומר כו' שהרי ספר תהלים מלא שבחות רא"ה:

סימן קיד

סעיף א

ס"א בתפלת כו'. כ"ה הסכמת כל הפוסקים וכמ"ש שם ד' ב' וכפי' תוס' שם ד"ה הא לן כו' וד"ה והא להו כו' דאשאלה קאי ומ"ש ואנן דאית לן תרי יומי כו' ע"כ אליבא דכ"ע הוא וט"ס שם בתוס' ד"ה הא לן וצ"ל שם פי' לבני בבל אין שואלין עד ז' במרחשון כו' ורש"י דמפרש דאהזכרה קאי נזהר בזה וכתב דלר"י קאמר ולא אליבא דהלכתא וליתא אלא דהלכה כר"י בכ"מ אבל צ"ע דהא לקמן ברישׁ סי' קי"ז פסק בש"ע דבא"י מתחילין לשאול בז' במרחשון וזהו דלא כתוס' ולא כרש"י דאמר שם בגמרא השתא דאתית להכי כו' ועיין רש"י שם ד"ה אלא כו' וע' לח"מ פ"ב ד"ה תפלה וצ"ע ועיין בר"ן ומ"ש לקמן שם:

סעיף ב

ס"ב אסור כו'. ירושלמי והביאו הרא"ש שם וש"פ:

וי"א כו'. מדבריו מ' שסובר דהש"ע ס"ל שיכריז היינו הזכרת הש"ץ בחזרת התפלה ואז יזכירו הצבור במנחה וז"ש כדי כו' ר"ל במוסף וליתא שגם הש"ע ס"ל כן כמש"ו הלכך כו' ומטעם זה כו' וכן הוא בהדיא בראש וש"פ ומה שפי' מ"א כלומר כו' ליתא חדא מאי לא יקדים כו' אף עמהם אסור להקדים קודם שיזכיר הש"ץ ועוד מאי קאמר ומטעם כו' התחילו כו' מ' מיד בהתחלת התפלה וגם לשון שיכריז וגם לא ראיתי למי שסובר כן אלא ר"ע והגאונים והן סוברין בחזרת הש"ץ כמ"ש בס"ג בהג"ה ועט"ז:

הלכך כו'. בראש ומרדכי שם בשם ראבי"ה:

אבל כו'. ומטעם כו'. ירושלמי שם קמון לצלותא כמי שהזכירו כו' והביאו שם ושם:

סעיף ג

ס"ג וכן בטל אם כו'. ירושלמי והביאו תוס' שם ד"ה בימות ובברכות כ"ט ב' ד"ה הא כו':

או כו'. גמ' תענית שם תנא כו' ולא עוד כו':

ואנו כו'. כ"מ שם תנא בטל כו' אבל בירושלמי הנ"ל היה עומד בטל כו' מ' כס' הראשונה:

י"א כו'. הרא"ש בשם ר"ע ועיין הטעם במ"א ועוד לפי' הר"ן שכל הקושיות שבירושלמי ויזכיר מבערב ובשחרית קאי אטל ולא אגשם כי בגשם כבר פי' כדי שיצאו המועדות

בטל וע"ז אמרו אסור להזכיר עד שיזכיר ש"ץ וכפי' ר"ע הנ"ל ופי' מ"א הוא לפי מ"ש הב"ח דאסור להזכיר כו' בין בלחש או בקול רם בחזרתו ועראי"ש שם:

סעיף ד

ס"ד וחוזר לראש הברכה כו'. רא"ש בריש תענית ומרדכי בשם ראבי"ה וצ"ע הא אמרינן בברכות טעה בג"ר חוזר לדאש דג"ר חשובות כאחת ונראה כמ"ש הרמב"ם דלעולם חוזר לראש:

ואם סיים כו'. כמ"ש בברכות ל"ד א' טעה כו':

ואפילו במקום כו'. תר"י בפ"ד דברכות וכמ"ש בספ"ק דתענית שלחו בני נינוה כו' ולא ישנו ממטבע חכמים:

וכן אם כו'. ירושלמי והביאו תוס' שם והתניא בטל כו' ולא דמי כו':

סעיף ה

ס"ה וה"מ כו'. ירושלמי שם ושם הרי"ף ורא"ש ודלא כפירוש הר"ן בשם הרמב"ן שם בתענית דבכה"ג אין מחזירין ע"ש:

סעיף ו

ס"ו בד"א כו' אבל כו'. שהרי לא קבעוה חכמים מקום בתוך הברכה אלא אמרו סתם בתחיית המתים רק שנהגו לומר לפני מכלכל שהוא פרנסה כמ"ש בריש תענית גשמים היינו פרנסה אבל עיקר הענין להזכירו בתחיית המתים כמש"ש מתוך ששקולה כו' הלכך באיזה מקום שיזכור סגי:

ואפי' כו'. כמ"ש בברכות מ"ט טעה כו' ל"ש אלא שלא כו':

קודם שהתחיל אתה קדוש כו'. רא"ש שם בשם ראבי"ה ומביא ראיה מהטוב ומטיב ע"ש וקשה הא משם מ' איפכא דאין אומרים שם דאי אומרים שם אמאי הוצרכו לתקן ברכה חדשה ועוד הא הרא"ש עצמו דחה במס' ברכות ראייתו ועוד דאמרינן שם בברכות טעה ולא הזכיר בעבודה חוזר לעבודה וע"כ לא התחיל עדיין מודים דהא אמרינן שם נזכר בהודאה כו':

בלא חתימה. הג"מ ומרדכי כמו בר"ח שם דמספקא להו ומספיקא לא חתים ואע"ג דיותר יש לדמות לשבת ויו"ט כמש"ש משום דחובה הוא י"ל דשם לאחר סיום בהמ"ז הוא משא"כ כאן באמצע י"ח הוי הפסק מ"כ ועט"ז:

שלשה כו'. ל"ז א' וע' תוס' שם:

סעיף ז

ס"ז בכל כו'. ע"ל סי' ק"ד ס"ו:

סעיף ח

ס"ח בימות כו' ירושלמי. והביאו תוס' י"ב ב' ד"ה והלכתא כו':

וה"ה כו'. משא"כ לדידהו כמ"ש בס"ה:

סעיף ט

ס"ט אם ביום כו'. כמ"ש בב"ק כ"ד ריחק נגיחותיו כו' אבל הר"פ חלק עליו דאינו דומה לשם דכאן בהרגל הלשון תלוי והוא דוקא באורך הזמן וראיה לדבריו דאל"כ למה טל ומטר שוה למשיב הרוח הרי שבת וי"ט עודפין ועד"מ שדחק בזה ועוד דר"י פליג אר"מ וקי"ל כוותיה ובפ"ג דתענית כ"א ב' כמאן כר"מ כו':

סימן קטו

סעיף א

ס"א מפני כו'. ברכות ל"ג א' גדולה דעה שנתנה בתחלת כו':

שאם כו'. טור בשם ירושלמי:

סימן קטז

סעיף א

ס"א אע"ג כו'. עבה"ג:

ה"מ כו'. לשון טור בשם רמ"ה ה"מ במתרגם הפסוקים וה"ה במתכוין לקרות הפסוקים כו' וכ"מ בתוספתא שם והביאו הרי"ף ורא"ש שם שאמר שם בסמוך המתרגם פסוק כצורתו כו' ב"י:

ומ"מ כו'. כן תי' הר"י ורא"ש שם:

סימן קיז

סעיף א

ס"א בח"ל כו'. רש"י שם שכל מנהגינו אחר בני בבל וכ"כ רש"י בפ"ג דחולין לענין חלב הקיבה:

בתפלת כו'. דלא כהירושלמי דאמר מונין מעל"ע וכ"כ ראבי"ה ולא נהגו כן הרא"ש וכ"מ פשטא דגמ' כמו בכ"מ שמתחיל מבערב הג"מ:

ויום כו'. דקי"ל יום התקופה מתחיל כר' יוסי בסנהדרין י"ג א' וכמ"ש בר"ה כ"ח א' וע"ש ברש"י ותוס' בד"ה כי חזית כו':

ובא"י כו'. אע"ג דשם ד' ב' אמרינן והאר"י התחיל כו' סוברים הרי"ף והרמב"ם שהשמיטו סוגיא זו דאידחית האי סוגיא כיון דלא איתמר בדוכתא שם יו"ד א' ושם ובגולה כו' והוא דלא כשינויא הא לן כו' וגם ממש"ש סתמא הלכה כר"ג מ' אפילו בזה"ז וער"ן שהאריך בזה:

ושואלין כו'. ד' ב' פסק כו' ובזה ליכא אמורא דפליג עליה:

סעיף ב

ס"ב ואפי' עיר כו'. שם:

או ארץ כו'. דלא כהרא"ש שכ' לחלק בין עיר אחת לארץ וכ' דמ"ש רש"י דאנו בתר בני בבל גרירן היינו מילתא דתליא בעיקר הדין אבל במה שתלוי בצורך השעה ראוי לילך אחר המקומות וכמ"ש בגמ' שם אבל הפוסקים חלקו עליו וכ' מהרי"א מאחר שדברי הרא"ש נראין אלא שאין לעשות אגודות מאחר שלא נהגו כן אבל יחיד שטעה ושאל אין מחזירין אותו אבל ב"י כ' כיון דסוגיין דעלמא דלא כהרא"ש נראה שצריך לחזור וכמ"ש בפ"א דסנהדרין אלא כיון שמהרי"א פסק כן ראוי להתפלל בתורת נדבה כמו בספיקא דדינא כמש"ל סי' ק"ח סי"א וז"ש ומיהו כו' אבל בד"מ הסכים לדברי מהרי"א וז"ש בהג"ה אבל אינו כו':

סעיף ד

ס"ד אע"פ כו'. אע"ג דבירושלמי והביאו תוס' בפ"ד דברכות ובפ"א דתענית מ' דבכה"ג אין מחזירין וכמש"ל סי' קי"ד ס"ה היינו דוקא בהזכרה שהיא שבח אבל בשאלה כיון שהטל אינו נעצר הוי כאילו לא שאל כלל תר"י ור"ן ורא"ש:

אבל כו'. גמ' דתענית בטל וברוחות כו' הלכך כו' וה"ה לשאלה.

סעיף ה

ס"ה אם לא כו'. ברכות שם:

ואם היה כו'. עמ"א:

אם לא כו'. בתוס' דברכות שם בשם הירושלמי כ' שחוזר לשומע תפלה וכ"פ תר"י ורשב"א בשם ר"ה גאון אבל הרמב"ם וראב"ד ורא"ש פ' דחוזר לברכת השנים וכמ"ש ל"ג א' טעה בזו ובזו חוזר לראש:

ואם עקר כו' ואם כו'. שם כ"ט ב' ועתוס' שם ד"ה א"ד כו':

ואם נזכר כו'. ב"י וכמש"ל סי' קי"ד ס"ו:

סימן קיט

סעיף א

ס"א וכשהוא כו'. כמ"ש שם בברכות כו' בסוף כו':

ולהרר"י כו' אם מוסיף כו' ולא כו'. זהו מש"ש אבל אם בא לומר כו':

ואם שואל. זהו מש"ש אם יש לו כו':

ובברכת כו'. כמש"ש ובברכות ל"א א' שואל אדם צרכיו בש"ת ואיתמר בשני המימרות הנ"ל ש"מ שהכל מותר שם:

וכן כו'. שם ושם אפילו כסדר כו' והרבותא אפי' קודם יהיו לרצון אע"ג דהוא שייך לתפלה כמ"ש בפ"ק דברכות כיון דתקינו רבנן כו' וכמש"ל סי' קי"א ס"א מ"מ לא עדיף מש"ת וקל ממנו שאפילו כסדר כו' משא"כ בש"ת וכ"ש באמצעיות וז"ש בס"ב יש כו' וכ"כ תוס' בע"ז שם ד"ה אם כו':

סעיף ג

ס"ג אם דלג כו'. עתוס' ל"ד א' ד"ה אמצעיות כו':

סעיף ד

ס"ד ש"ץ כו'.תוס' שם דקי"ל בפ"ב דשבת דימים שאין בהן קרבן מוסף אין מחזירין אותו ונקט ש"ץ דביחיד אפי' לא סיים רק ש"ת אין מחזירין אותו כמ"ש בסי' רצ"ד ס"ד:

סימן קכ

סעיף א

ס"א ודלא כו'. אלא מתחילים ואשי ישראל כו' משום דאמרינן כל כהן שאינו עולה ברצה כו' ובמנחה אין נ"כ ועי' בפ"ב דמגילה י"ח א' דכתיב וירד מעשות כו' וס"ל כפי' הראשון שבתוס' דמנחות ק"י א' ד"ה ומיכאל כו' אבל העיקר כפי' האחרון וגם אין תלוי רצה בנ"כ וע' טור:

סימן קכא

סעיף ג

ס"ג יחיד כו'. כי נתקנה נגד נ"כ שאינה אלא בעשרה כמ"ש בפ"ג דמגילה:

סימן קכב

סעיף א

ס"א אם כו'. דתפלה אריכתא היא כמ"ש בפ"ק כיון דתקינו רבנן וכמ"ש שם שאמר דוד אחר י"ח פרשיות ועוד מדאמרי' בפ"ד לא אמרן אלא שאינו רגיל כו' ש"מ דיל"ר אומר מיד דאל"כ הל"ל ל"ש אלא כשלא אמר יל"ר ואין להפסיק וז"ש בהג"ה ודוקא כו' רשב"א ספ"ב ותר"י בפ"ד:

אבל במקום כו'. ואינו מוכרח דתחנונים אפילו באמצע התפלה מותר ובש"ת מותר לשאול כ"צ וכ"ש קודם יל"ר וכמ"ש בסי' קי"ט ס"א וכמ"ש תר"י בפ"ד:

ובמקומות כו'. וכן מ' בספ"ב דקא' מר בריה דרבינא כו' יל"ר כו' מ' שאח"כ אומרה רשב"א ותר"י ואף שיש לדחוק שאומר אח"כ פ"א כמ"ש בס"ב וכמ"ש תר"י בפ"ד מ"מ פשיטא שמותר דלא עדיף מש"ת כנ"ל שם:

ומיהו כו'. ר"ל אחר יל"ר אע"ג דלא עקר רגליו עדיין מ"מ אינה מהתפלה וכמ"ש בפ"ד שם ל"ש אלא כו' אלמא דהוי כעקר רגליו לענין חזר' ומ"מ יקצר כדי עקור רגליו ועמ"א:

סעיף ב

ס"ב אין כו'. כנ"ל:

ואם כו'. כנ"ל:

סימן קכג

סעיף א

ס"א ואחר כו'. שם:

כשיאמר עושה כו'. כן פי' המרדכי וש"פ מש"ש שנותן שלום כו':

ואח"כ כו' כעבד כו'. מרדכי שכן נוהגין וכמש"ש בגמ' לתלמי' כו' וכמ"ש בתמיד והשתחוה ויצא וכן בקדיש וכמ"ש בפ"ה דיומא כנ"ל:

ונהגו כו'. כי כו' עתוס' ספ"ב דמגילה:

במקום כו'. גמ' שם:

סעיף ב

ס"ב ולא כו'. ריי"ף ורא"ש שם: והש"ץ כו'. וכן כו'. כמ"ש תוס' ספ"ד בשם הירושלמי וכמש"ל סי' ק"ה:

סעיף ג

ס"ג כשפוסע כו'. מדרש ש"ט:

ושיעור כו'. שצריך להדמות לכהנים בעבודתן כמש"ל סי' צ"ח ס"ד ואמר בירושלמי ריש ברכות ככהנים דכתיב לא תעלו במעלות על מזבחי שהיו מהלכין עקב בצד גודל וגודל בצד עקב ואע"ג דלענין עמידה בתפלה כמ"ד כמלאכים קי"ל מ"מ נ"מ לענין זה וע' טור סי' צ"ה ותר"י פ"ק אה"מ וא"ח:

ולכתחילה כו'. כנ"ל ועוד כמ"ש היוצא מבה"כ אל יפסיע כו' וכ"ש כאן:

סעיף ה

ס"ה גם ש"ץ כו'. דליחיד דמי:

וכשיחזור כו'. **ואם לא כו'**. עמ"א ס"ק י"א י"ג:

סעיף ו

ס"ו כשיחזור כו'. דהא אמרי' דכתפלה אריכתא דמי ומענין התפלה הוא:

אבל כו'. עמ"א ודברי של"ה עיקר:

סימן קכד

סעיף א

ס"א יכוין כו' וצריך כו'. תוס' שם ד"ה כך כו' ובברכות כמ"ש בד"ה טעה כו' וכמ"ש בספ"ג דר"ה עד שיתכוין שומע ומשמי' ושמיעתו הוי כמתפלל כמ"ש בפ"ג דסוכה ששומע כעונה וז"ש ואינו מפסיק כו' ועתוס' דברכות נ"א ב' ד"ה אין מסיחין כו' וע"ל ר"ס קצ"ג:

סעיף ב

ס"ב ש"ץ כו'. עמ"א:

עד לאחר כו'. ע"ל סי' ק"ט ס"ב מש"ש:

סעיף ג

ס"ג קהל כו'. ע"ל סי' רל"ו ס"ב וסי' רס"ח ס"ט וסי' רס"ט:

סעיף ד

ס"ד ואם אין כו'. דהתפלה להוציא שאינו בקי כתקנת חכמים כמ"ש בס"ג וע"ל סי' נ"ח ס"ד בהג"ה מיהו כו' וזה הטעם שכ' י"א שכל כו':

סעיף ה

ס"ה על כו'. כמ"ש ביומא ל"ז א' תניא רבי כו' חנניא כו' וע' טור:

סעיף ו

ס"ו ויענו כו'. בין כו'. עתוס' דסוכה נ"א ב' ד"ה וכיון כו' וכמ"ש בס"ח:

ובכונה כו'. טור וכמ"ש בשבועות ל"ו א' אמן בו כו':

סעיף ז

ס"ז כי מיד כו'. סנהדרין ק"י ב':

סעיף ח

ס"ח דהיינו כו'. רש"י שם:

וכן שלא כו'. כפי' הערוך:

דהיינו כו'. כפי' רש"י:

גם כו'. כפי' הערוך:

דהיינו כו'. כגי' הרי"ף בירושלמי ספ"ח איזו היא אמן יתומה ר"ה אמר ההוא דמחייב למברכ' והוא עני ולא ידע מה עני ועתוס' דסוכה נ"א ב' ד"ה וכיון כו':

וי"מ כו'. רש"י ותוס' בברכות שם:

ולא כו'. כפי' הרד"א:

כדי כו'. עתוס' דשבת קי"ט ב' א"ר כו' ועבה"ג:

ולא כו'. גמרא שם:

סעיף ט

ס"ט אם יש כו'. גמ' שם מ"ש רובא כו' א"ל כו':

סעיף י

ס"י מי ששכח כו'. תוס' כ"ט ב' ד"ה טעה כו'. ומשמע מדבריהם דקי"ל כר"ג בכל השנה וע' במרדכי סוף ר"ה אבל אנן קי"ל כמסקנא דגמרא סוף ר"ה דלא קי"ל כר"ג אלא בר"ה ויו"כ לבד וכמ"ש רי"ף ורמב"ם וש"פ ומ"מ דינו של בה"ג אמת שכן מוכח בגמרא שם וכתי' של תוס' ג"כ ולשון הרא"ש בסוף ר"ה מדוקדק יותר שכתב ואע"ג דאמר לקמן לא פטר ר"ג כו' אבל כו' אף את הבקי כו' וכ"מ בפ' תפלת השחר כו' ומשמע מדבריהם דר"ג לא פטר את שבעיר כלל בתפלת הש"ץ אבל הרי"ף כ' שם אבל דעיר אין ש"ץ מוציאן י"ח אלא עד דאתו לבי כנישתא ושמעו מש"ץ מתחלה ועד סוף ומייתי ירוש' ר"ה צפורנאה בשם ר"י הלכה כר"ג באלין תקיעתא והוא שישבו שם מראש התפלה וכ"כ הרא"ש שם בלשונו וכ"כ הג"א ספ"ב ד"ה כגון כו' ובר"ה וביו"כ כו' וכ"ה שם בתוס' ג"כ ע"ש וכ"כ הר"ן וכ' וראיה ממש"ש בגמ' א"ל לר"ג לדבריך למה ציבור מתפללין אלמא מוציאן י"ח אותן שהן בבה"כ ועמש"ל בסי' תקצ"א שאין מוציאן אלא בברכות של מלכיות זכרונות ושופרות לבד ואפ"ה הצריך בירושלמי שישמע מראש התפלה וז"ש כאן וישמע מש"ץ

כו' וזהו טעמו של הר"מ בתוס' שם דברכה שלימה אינה פוטרו ועס"ס רס"ח ואפשר משום דתפלת ערבית רשות:

סעיף יא

סי"א אם בעוד כו'. דאמן מן הברכה הוא כמש"ש וערש"י שם ד"ה עד:

ואפי' אם כו'. כמ"ש בס"ח ועמ"א:

סימן קכה

סעיף א

ס"א אין הצבור כו'. כמו בקדיש שא"א עם הש"ץ אלא יש"ר מברך כמ"ש בפ"א:

ויש כו' וכן כו'. היכלות וכ"כ רש"י שנא' וינועו אמות הספי' כו' ועמ"א בשם תנחומא:

ואין לדבר בו'. ע"ל סי' נ"ו:

סעיף ב

ס"ב טוב כו' כיון שאומרים כשם כו'. וכמ"ש בפ"א:

סימן קכו

סעיף א

ס"א וכשמזכירין כו'. דאל"כ הא אמרינן בספ"ה יעבור אחר תחתיו וכמ"ש בס"ב:

סעיף ב

ס"ב אם היה כו'. גמ' שם ל"ד א':

סעיף ג

ס"ג כ"מ כו' חוץ כו'. למ"ד ב' כגי' הרי"ף ורא"ש וכמ"ש תוספ' ד"ה והתניא וכפי' רש"י בשם בה"ג.

אבל אם כו'. דשם קאי על מש"ש דצלי והדר צלי רש"י בתשובה:

סי"א כו'. ג"כ מהטעם הנ"ל:

סעיף ד

ס"ד אם טעה כו'. אלא סומך כו'. במכ"ש מס' שקדם דסומך על תפלת המוספין ועוד דאמרינן סוף ר"ה דאינו אלא להסדיר תפלתו:

והוא כו'. בכ"מ כתב שמצא גי' כ"י ברמב"ם וכ"ה גי' הטור והוא שלא טעה באותו של קול רם כו' ואין חילוק בג"ר ועמ"א:

סימן קכז

סעיף א

ולא ישחו כו'. רמב"ם ועתוס' דספ"א י"ב ב' ד"ה כרע כו' ובלבד כו' ומפ' הרמב"ם על הציבור במודים דרבנן דעלה קאי בירושלמי שם וע"ל סי' קי"ג ס"ה:

וחותם כו'. ירושל' פ"ק דברכות והרמב"ם כת' בלא חתימה כמ"ש בגמ' דידן והכריע ב"י מספיקא לומר בלא הזכרת השם ודע' הטור לחתום בשם וכתב שכן נהג אביו הרא"ש ז"ל וכן עיקר וע"ל סי' ר"ז:

ויש מי כו'. כן פי' הראב"ד מ"ש בספ"ה דברכות ל"ד ב' רבא כרע בהודאה תחיל' וסוף דש"ץ ויחיד המתפלל פשיטא דכורעין תחילה וסוף כמ"ש בברייתא שם אלא על מודים דרבנן קאמר וכן הוא בירושלמי פ"ק דברכות תנא ר' חלפתא בן שאול הכל שוחין עם ש"ץ בהודאה ר"ז אמר ובלבד במודים זעירא הוה סבר לקרובה כדי שיהא שוחה עמו תחילה וסוף ובגי' שלנו ר' זעירא כו' אבל ס' ראשונה ס"ל דזעירא היה מחמיר ע"ע אבל הלכה כר"ז דקא' ובלבד במודים. ב"י. אבל הרשב"א פי' מ"ש ובלבד במודים היינו שא"צ לשוח בהטוב שמך עם הש"ץ אבל בסוף מודים דרבנן צריך לשוח וזעירא היה מכוין לסיים עם הש"ץ כדי לשוח עמו כמ"ש הרשב"א שם אבל נראה שאין הפירוש כן אלא שה"פ שר"ז קאי על הנוסחאות של מודים ואמרינן שם חמתין דגחנין ומלחשין פי' שהיו כפופין והיו אומרים כל המודים בשעה שהם כפופין וע"ז קאי ר"ז שסבר לקרובה פי' שהיה אומר הכל בשחייה אחת כמ"ש בהג"ה והיה מאריך קרוב להארכת הש"ץ עד שבשעה שהש"ץ היה אומר סוף היה הוא עדיין בשחייה של מודים וט"ס שם בירושלמי וצ"ל הא דר"ז אחר אית דאמרי הדא או הדא אבל לשחות בסוף אינו ה"א כלל בשום מקום ולענין הלכה נראה שאפי' כל המודים א"צ לומר בשחייה דאמרינן שם עליה חנן בר בא פליג דחנן בר בא אמר חזינא לרב דהוי שוח בברוך וזוקף בשם פי' וע"כ כשהיה מגיע לאתה הוא ה' היה צריך לזקוף וא"כ הא דחזו דגחנין ולחשין היינו עד אתה ה' ואנן קי"ל כרב וע' בפי' על הירושלמי:

סעיף ב

ס"ב אם אין כו'. עתוס' דברכות ל"ה א' ד"ה לא כו':

עד ואני כו'. עמ"א וע' טור בשם רש"י:

ואין כו'. דאין עונין אמן אלא אחר המברך אבל כאן סדור תפלה הוא:

סימן קכח

סעיף א

ס"א והכהנים מהמנין כו'. רמב"ם ממ"ש בסוטה ל"ח ב' בה"כ שכולה כו' ואוקמוה דלא אישתייר כו' מכלל דבישראל כה"ג מהמנין:

ואין כו' אפי' כו'. עתוס' דשבת קי"ח ב' ד"ה אילו כו' אם לא כו' והקשה בד"מ דהא אמרי' בכתובות כ"ד ב' דהוא בעשה ותי' דתוס' מיירי עם כהנים אחרים ושם משום ברכה לבטלה דוקא ועמ"א:

סעיף ב

ס"ב אע"פ כו' ה"ז כו'. עבס' המצות להרמב"ם בשורש ט' ודע כי אתה אפי' תמצא כו' ועפ"ג דיבמות ל"ו ב':

אם כו'. ירושלמי ר"ש בן פזי *כד הוה חזיק רישיה קאים ליה אחורי עמודא ר"א נפיק לברא:

בשקורא כו'. דבלא"ה אינו עולה כמ"ש בספרי פ' נשא מנין שהחזן צ"ל להם אמרו ת"ל אמור להם והוא קריאת כהנים כמ"ש בסוטה נ"ח א' וכמ"ש תוס' ברכות ל"ד א' ד"ה לא כו':

סעיף ג

ס"ג אם כו'. ר"ה כ"ח ב' ועתוס' שם ד"ה הכא כו':

סעיף ד

ס"ד החזן כו'. רא"ש פ"ג דמגילה וכנ"ל:

אבל כו'. כמ"ש בסוטה שם ב' רב אמר חוששין כו' אלא דקא' שם ול"פ הא כו' ולכך כ' הרא"ש רק בקריאת כהנים משום דריב"ל אבל גמ' ל"ק אלא להחזיק אותו בכך אבל הכהן צריך לזה וע"ש מ' א' שמא תפסק לו כו' ואמרי כו':

סעיף ה

ס"ה אבל כו'. דליכא טעמא הנ"ל:

וי"מ כו'. משום ל"פ כמו סנדלים שלנו:

סעיף ו

ס"ו אע"פ כו'. תוס' שם ל"ט א' ד"ה כל כו' ע"ש:

עד כו'. דהא איתקש למשרת שם ל"ח א' ובפ"ד דתענית וערש"י בחולין ק"ו ב' ד"ה עד הפרק העליון כו':

והלוי כו' וקודם כו'. שם קמ"ו ב':

ולא כו'. די"א גם בכהנים כן וכמ"ש בס"ז:

סעיף ז

ס"ז אם כו'. בטור כ' לברך אלא שבא"ח כ' בשם הרמב"ם שסומך ענט"י שחרית ולא אמרו אלא בשלא נט"י והכריע שלא לברך בכה"ג מספיקא ועבד"ה:

סעיף ט

ס"ט כשעוקרים. רמב"ם וטור כפשטא דגמ':

ומאריכים כו'. רש"י שם ב' ד"ה לעקור כו' יש ללמוד כו':

סעיף י

ס"י עומדים כו'. רש"י שם ותוס' ד"ה כי דאין עומדים אחוריהם לקדש אלא בשעת נ"כ משום אימת ציבור כמש"ש מ' א' וכמ"ש ל"ט ב' אין הכהנים רשאין לחזור כו' ושם א' כי מהדר כו':

עד כו' ואז כו'. שם ושם:

הש"ץ. רמב"ם דלא כתוס' דברכות ל"ד א' ד"ה לא כו' שפי' דחזן העוסק בצרכי ציבור הוא הקורא כמ"ש בספרי הנ"ל שחזן כו' ועוד ממ"ש בסוטה ל"ט ב' מפי הקורא והדר קא' שיתחיל ש"ץ כו' ש"מ דקורא לאו ש"ץ:

סעיף יא

י"א כו'. תוס' דברכות שם בשם ר"י וכ"כ רמ"מ אבל אח"כ חזר בו ועב"י:

ומחזירין כו'. ל"ח א' ל"ט א' ב' מ' א' ותוספתא דמגילה הביאו רי"ף ורא"ש בפ"ג:

ואם כו'. גמ' שם ל"ח א':

אלא כו'. רש"י ל"ט ב' ותוס' שם א' ד"ה כי כו':

סעיף יב

סי"ב מגביהים כו'. מתני' שם ובפ' בתרא דתמיד ומגביהים כו' הג"מ דידו כתיב ובזוהר קמ"ו א':

ופושטים ידיהם. ל"ט ב' וערש"י ד"ה לכוף כו':

וחולקים כו'. בתנחומא פ' נשא משגיח מן החלונות מבין אצבעותיהם של כהנים מציץ מן החרכים בשעה שפושטים כפיהם:

ומכוונים כו'. הרא"ש שם ור"ל ה' חרכים:

ופורשים כו'. א"ח:

סעיף יג

ס"ג מתחילין כו'. ממש"ש ל"ט ב' ואין הכהנים כו' מפי הקורא ור"ל יברכך עד שיסיים הקורא כהנים שאין הברכה מעיקר דינא כמש"ש א' ולא נשאתי כו' ואם איתא מאי רבותיה:

וי"א כו'. שמפרשים אברכת אקב"ו כו' קאי:

ואח"כ כו'. כמ"ש במדרש והביאו תוס' בברכות שם. ואז כו'. מתני' וגמ' מ' ב' שם ושם ל"ט ב':

סעיף טו

סט"ו ואומרים כו'. **שם א'**:

ויאריכו כו'. רש"י ותוס' שם:

ואם כו'. הג"מ וכמ"ש בפ' בתרא דברכות ומסיים כו' ואי לא כו':

סעיף טז

סט"ז ויש כו'. דהוא סיום הברכה וכמש"ל סי' קכ"ד סי"א:

סעיף יז

סי"ז כשיורדין. עמ"א:

סעיף יח

סי"ח ואין הכהנים כו'. ע"ל סי"ג:

ואחר כו'. שם ואין כו' בברכה אחרת כו'. ופי' ב"י דהיינו יברכך לדעת הרמב"ם אבל לדעת החולקים בסי"ג צ"ל דקאי ארבון עולמים וכמ"ש בהג"ה ולא כו' והוא דחוק ועוד תי' דבגמ' קאמר לפי מנהגם שלא היו מקרין אבל עכשיו עד שתכלה התיבה מהמקרא וז"ש וכן כו':

מפי כל הציבור. עתוס' שם ד"ה עד כו':

ואין כו'. גמ' שם:

ולא כו'. עמ"א והנכון כמ"ש בש"ע כנ"ל וע"ל סי"ג:

סעיף כ

ס"כ אם כו'. דמש"ש ואם הבטחתו כו' קאי אואם אין שם דלכך קא' ואם ולא קאמר אפי' כו':

דהא כו'. כמ"ש בס"א:

וכיצד כו'. ל"ח ב':

ומסיים כו'. רש"י שם וברכות שם וכמ"ש ושם ואם כו' וחוזר כו':

ואם המקרא כו'. שמהר"מ כ' שהמקרא מסיים ש"ש ופי' האגור שבכה"ג מיירי ומתני' לא איירי בכה"ג ועמ"א וכ"ז דחוק ודברי רש"י עיקר:

סעיף כא

סכ"א אין כו'. ממתני' הנ"ל:

סעיף כב

סכ"ב משתדלין כו'. ירושלמי והביאו תוס' ל"ח א' ד"ה לשנים ור"ל החזן המקרא כמ"ש תוס' בברכות שם בשם ספרי וז"ש וכשהחזן כו':

סעיף כג

סכ"ג בשעה כו' ולא כו' וגם כו'. עתיס' דחגיגה ט"ז א' ד"ה בכהנים כו' וה"ה לכהנים עצמן וכמ"ש בפ"ד דמגילה כ"ד ב' מפני שהעם מסתכלין בהם ואמר בירושלמי שם אר"י זאת אומרת שאסור להסתכל בכהנים בשעה שהן מברכין את ישראל א"ר חגי כלום אמרו אין מסתכלין אלא מפני היסח הדעת משה ר"ל שבועה במשה דאנא מסתכל ולא מסיע דעת:

ע"כ כו'. ובגמ' דמגילה מ' כמנהג הראשון וע"ס ל"א:

סעיף כד

סכ"ד ובצידיהם. ע"ש תוס' ל"ט א' ד"ה והזה כו' ר"ל בצידיהם ממש דצדדין שלאחריו ודאי כאחריו דמי וכן לפניו כלפניו ולא קמיבעי להו אלא בצדדין ממש ופשיט מדלא קאמר צדדין שלאחריו כלאחריו ש"מ דצדדין ממש קאמר שהם כלפניו ב"י שלא חילק בירושלמי וכן הרמב"ם וטוש"ע:

ולאחריהם נמי כו'. תוס' ל"ח ב' ד"ה מחיצה כו':

סעיף כה

סכ"ה למי כו'. ירושלמי פ"ה דברכות:

סעיף כט

סכ"ט כהן שלא כו'. עתוס' ל"ח ב' ד"ה כל ר' אבהו כו':

סעיף ל

ס"ל מי כו' וה"ה כו'. רמב"ם וכגי' ספרים שלנו מגילה כ"ד ב' תנא כו':

וכן כו'. שם זבלגן וכפי' הרמב"ם:

או כו'. כפי' רש"י:

וכן כו'. גמ' שם:

ואפי' כו'. ב"י שם דמנ"מ כיון שבעל מום מותר וכמ"ש בפ"ד דתענית כ"ז א':

וכל כו' דההרגל תלוי בל' יום כמ"ש בירושלמי לענין משיב הרוח וכיוצא וכן בגמ' פרק בתרא דב"ב לענין הוחזק והרבה כיוצא וא"ת א"כ למה קאמר בעירו דמ' יב"ח כמ"ש ב"ב ח' א' כמה יהא כו' ל"ק כו' י"ל דאתא לאשמועי' דדוקא בעירו מהני כו' כמ"ש משום דלא רגילי אינשי לישא וליתן עמו וז"ש ואפי' כו' דבהכי רגילי לישא וליתן עמו:

סעיף לא

סל"א אם כו'. דטעמא משום הסתכלות כמ"ש רש"י שם וכמש"ש ואם היה דש כו' כנ"ל:

סעיף לב

סל"ב היו ידיו כו'. רמב"ם וטור ופ' כר"י משום דבגמ' מפ' דבריו תנא כו':

סעיף לד

סל"ד קטן כו'. תוס' שם א' וספ"ג דסוכה ופ"ח דחולין:

וכל כו'. כמ"ש בסי' נ"ג ס"ח:

סעיף לה

סל"ה אפי' כו' אפי' כו'. הרמב"ם וכמו בעבד ע"ז לדעתו כמ"ש בס' ל"ז:

וי"א כו'. כמ"ש בירושלמי דפ' הנזקין שמא תאמר כהן זה מגלה עריות ושופך דמים והוא מברכני אמר הקב"ה וכי הוא מברכך אני מברכך שנא' ושמו כו'. והרמב"ם מוקי לה באינו ידוע אלא במרננים כו' וז"ש בסל"ו ואם כו':

סעיף לו

סל"ו מל כו'. עמ"א:

סעיף לז

סל"ז מומר כו'. אפי' בשוגג אפי' עשה תשובה דאיתקש לעבודה כנ"ל ס"ו ואמרינן במנחות ק"ט א' הכהנים ששימשו כו' וקי"ל כר"ש שם דאפי' שגג בזריקה וכ"כ בס' הזהיר:

וי"א כו'. עתוס' שם במנחות ק"ט א' ד"ה לא כו' ובתענית כ"ו א' וע' תוס' דסוטה ל"ט א' בד"ה כי בשאלתות פ' קרח כו' וברא"ש דמגילה:

ואם נאנס כו'. ב"י דכה"ג לא איקרי מומר ומ"ש הרמב"ם אפי' באונס היינו בעבד ע"ז ולא בנשתמד. בד"ה ע"ש:

סעיף לח

סל"ח שתה כו'. כ"ז לשון הרמב"ם וכמ"ש בתענית כ"ו ב' למה נסמכה כו' מה משרת כו' ואמרינן בכריתות י"ב ב' שתה כו' רא"א כו' ואיפסיק שם י"ג ב' כר"א:

ואם כו'. שם ל"ק הא כו' וסובר הרמב"ם דה"ה לרישא דפסק בה:

סעיף לט

סל"ט לא כו'. מירושלמי כנ"ל:

שאין שאר כו'. ר"ל אפי' ידועין בו מדקאמר כהן שהרג כו' מ' דוקא שידעו וכשיטתו דבלא עשה תשובה כמ"ש בסל"ה ומ"מ אף הרמב"ם מודה לזה כמש"ש:

סעיף מ

ס"מ כהן כו' ואין כו' נטמא כו' הכל מההיא דבכורות:

סעיף מא

סמ"א י"א כו'. סנהדרין נ"ב נוהגין בו חול ופי' המרדכי בשם רש"י משש נ"ב א' הנ"ל שאם היו נוהגין בו קדש כו' פירש"י לפתוח ראשון ולברך ראשון כו' וא"ל מורי קרובי דרשות הוא לנהוג בו חול כו' דאתחלל מכהונה וכ' וכ"ש בנשתמדה וז"ש אין מחוייבים כו' ועמ"א:

סעיף מב

סמ"ב ההלל כו'. דאינו כהן ועא"ה סי' ז' ס"ך:

סעיף מג

סמ"ג אחר כו'. אפי' בתוך ז' ראוי הוא דחייב בכל המצות האמורות בתורה כמ"ש בפ"א ובפ"ב דברכות ובפ"ב דסוכה וטעם הג"ה משום שצ"ל בשמחה כמ"ש טוב לב הוא יברך ואמרינן בסוטה שם א"ת יברך כו' וכן אמרינן בזוהר בכמה מקומות שצ"ל בשמחה וב"י כ' דאין לסמוך על זה אלא בתוך ז' ודוקא שיצא מבה"כ כי בלא"ה עובר בעשה כנ"ל וצריך לעלות:

סעיף מד

סמ"ד כהן כו'. מדמעטינן קטן בפ"ג דמגילה ומסתמא אינו נשוי:

וי"א כו'. וכ"ה בזוהר קמ"ה ב' וטעמם כנ"ל שאינו בשמחה כמ"ש בפ' הבע"י כל כו' וקטן שאני שאינו מיצר בסיבת אשה ד"מ וז"ש דהשרוי כו':

רק כו'. כנ"ל:

סעיף מה

סמ"ה והמקרא. משום טרוף כנ"ל ס"כ:

אסור כו'. ירושלמי פ"ח דברכות:

אם לא כו'. כמ"ש בגיטין נ"ט ב' לכדמר כו' דלא כהרמב"ם בס' המצות שכ' שא"י למחול שהרי נאמר וקדשתו בע"כ עש"ב ובהג"מ בשם הר' פיטר הוכיח דיכול למחול ממ"ש בפ"ק דקדושין דאין עבד עברי כהן נרצע ופליגי אם רבו מוסר לו כו' אלמא שיכול

להשתמש בו ועמ"א שהוכיח משמעיה דרבא ורמי ב"ח שהשתמש ברב חסדא ועט"ז וע' יפ"מ שם:

סימן קלא

סעיף א

ס"א אין כו'. ממ"ש בב"מ נ"ט ב' לא הוי כו' וא"א שלא היתה זזה ממנו לעולם אלא שהיתה מפסקתו ואין תפלתו נשמעת אז:

נהגו להטות. במגילה כ"ג א' דמצלי אצלוי וכמ"ש בס"ח:

על כו'. ש"ל ורד"א ע"ש שמאלו תחת לראשי וע"ש במדרש:

וי"א כו'. שהוא שמאל השכינה כי שיל"ת וכמ"ש בפ"ה דיומא:

תפלין כו'. דהם אות ועמ"א ודעת ש"ע עיקר:

ומנהג כו'. שהתפללנו בכ"ע שיוכל אדם להתפלל בישיבה ועמידה ונפילה כמו שעשה משרע"ה שנא' ואשב בהר ואנכי עמדתי בהר ואתנפל כו' ולא נדע יותר. טור:

סעיף ב

ס"ב י"א כו'. כמ"ש ביהושע ויפול ע"פ לפני ארון ה' וע' גמ' דמגילה שם:

סעיף ד

ס"ד נהגו כו'. דאתקש לחג בפ"ג דמ"ק ט"ו ב':

ולא כו'. דאתקש ג"כ לרגל כמ"ש בפ"א דמ"ק ובפ"א דכתובות:

מיום מילה. שקבלו עליהם בשמחה כמ"ש ברפי"ט דשבת שנא' שש כו':

בחתן שא"א כו'. אע"פ שהחופה לאחר מנחה כמו בע"פ שהוא י"ט אע"פ ששחיטת פסחים אחר חצות מהרא"י:

סעיף ו

ס"ו נהגו כו'. כמ"ש בפ' בתרא דתענית לא היו כו':

ולא בט"ו בשבט. שהוא ר"ה לאילנות וכמו כל ד' ר"ה שהן י"ט:

ולא בר"ח. שהן כולן י"ט ואסורין בהספד ובתענית ולכך א"א גם למנצח בהם כמ"ש בס"א:

ולא במנחה כו'. שמאז התחלת איסור הספד כמ"ש בפ"ג דמ"ק מאימתי זוקפין כו' פרדס:

בל"ג כו'. שבו פסקו תלמידי ר"ע למות וכמ"ש בסוף תענית על מתי מדבר:

בעי"כ כו'. ובשאר עי"ט אצ"ל כמ"ש בס"ז ועבספ"ה דחולין פ"ג א' ועתוס' שם ד"ה כדברי והא דלא כו':

סעיף ז

ס"ז ומנהג כו'. פ' בתרא דמ"ס ה' ב':

ולא בט"ב. שנא' קרא עלי כו':

ולא כו'. שאז נשלם בנין בהמ"ק כמ"ש בפ"ק דמ"ק:

סעיף ח

ס"ח כשמתפלל כו'. תוס' שם בשם ירושלמי:

וכן כו' אפי' אין כו'. שהרא"ש פי' טעמא דאביי ורבא דמצלי אצלויי משום איסור אבן משכית דלא כהרי"ף שכ' שהוא משום דר"א והביא ראיה דגמ' מייתי לה בספ"ה דברכות לענין השתחואה בפישוט ידים ורגלים וכ' ריב"ש בסי' תי"ב בשם רב שרירא דחיישי לאבן משכית אף שלא היתה שם שמא היתה שם וחרב המקום ונבנה עליה כשהוא שם אבל דעת הרמב"ם להתיר בדבר מפסיק בין פניו לאבן משכית ע"ש:

אבל אם כו' אם אין כו'. אבל באבן משכית אסור אפי' בכה"ג כפי' הרא"ש דמש"ה הוי מצלי דס"ל אפי' בלא פישוט ידים ורגלים אסור מדרבנן וזהו רבותייהו וכ"כ תוס' שם ד"ה ואב"א כו' וכתי' ראשון בגמ' ולפי' ר' שרירא רבותייהו דאף בלא אבן משכית לא הוו נפלו כנ"ל אבל בלא פישוט יו"ר מותר אף לתי' ראשון אף לפי' ר"ש דבדרבנן לא גזרו:

וכן כו'. עמ"א:

סימן קלב

סעיף א

ס"א מתרגמין כו'. ערש"י שם ד"ה אקדושה כו' וכ"ה בזוהר פ' תרומה ע"ש:

וצריך כו'. דעלמא קאים עלה כמ"ש בגמ' שם:

ובקדושה כו'. זוהר שם:

סעיף ב

ס"ב אסור כו'. מטעם הנ"ל:

ואומרים כו'. בתנא דבי אליהו קטן האומר יתגדל פודה את אביו מן הפורעניות ומעשה הידועה באגדה:

וי"ל פיטום כו'. שהיה קרב בבקר ובערב כמ"ש בתורה ועסי' א' ס"ה:

ואומרים כו'. עמ"א:

ואמרינן כו'. בפ"ד דיומא ובפ"א דכריתות:

ומשתחוה ויוצא. כמ"ש בתמיד בגמר עבודתו והשתחוה ויצא:

סימן קלד

סעיף א

ס"א ואומרים כו'. מהרי"א בשם הגאונים:

משום כו'. עתוס' ב"ק פ"ב א' ד"ה כדי כו':

סעיף ב

ס"ב מראה כו'. מ"ס פי"ד ה' י"ד וירושלמי פ"ז דסוגיה הלכה ד' כתיב ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת וכי יש תורה כופלת שמעון בן יקים אומר זה החזן ופי' הרמב"ן בחומש שם שאינו מקים כתיקנו בארון א"נ שאינו מקים הס"ת להראות פני הכתיבה לעם אבל גי' שלנו זה החזן שהוא עומד וכ"ה גי' תוס' דסוטה:

ונהגו כו'. אבל במ"ס שם מ' כדברי הש"ע:

כשמוציאין כו' וי"א כו'. מ"ס שם:

ויש כו'. שנא' וימינו תחבקני מהרי"ל ובמ"ס פ"ג ה' י' והנותן ס"ת לחבירו לא יתנהו אלא בימין והמקבלו לא יקבלנו אלא בימין שכן נתינתה היתה בסיני שנאמר מימינו אש דת למו:

סימן קלה

סעיף א

ס"א ואם כו' כי"ט כו'. כמ"ש בפ"ק דכתובות הוא ישן כו' מסייע כו' ובפ"ק דמ"ק חתן שנולד כו' ודוקא שני חתנים וכמש"ו דלדידהו דוקא וכמש"ש לו ולביתו כו':

ונראה כו'. כמ"ש בסי' תקנ"ט ס"ט ואינו מוכרח ועמ"א:

סעיף ב

ס"ב אם בטלו כו'. כמ"ש בתפלה טעה ולא התפלל כו':

סעיף ד

ס"ד המנהג כו'. שע"פ הדין ת"ח קודם כמ"ש במגילה כ"ח א' ואפי' הכהן ת"ח וישראל גדול ממנו הוא קודם כמש"ש אלא שמצוה להקדים הכהן ועתוס' שם ובגיטין נ"ט ב' דרב ור"ה קרי בכהני ע"ש וכ"ד כל הפוסקים רק ע"פ המנהג שנהגו מקדם כמ"ש הרמב"ם וש"פ רק הגאונים ס"ל דאינו רשאי דדוקא רב ור"ה דכייפי ליה כמש"ש ודוקא שכפופים מצד חכמתו אבל בלא"ה אינו רשאי כמ"ש בטור אפי' נשיא ישראל וראיה ממש"ש שאחריהם ת"ח הממונים פרנסים כו' ועוד דוקא שכל הכהנים כפופין לו בכל העולם

כמש"ש אפי' ר' אמי כו' וההיא דמגילה כמ"ש תוס' שם דלר' פרידא היו כפופין הכהנים או כמ"ש בשם רש"י דבבהמ"ז מיירי:

והוא כו'. מיהו כו' עיין מ"ש סי' קל"ט ס"ב

סעיף ה

ס"ה אינו כו'. אע"ג דאמרינן בברכות י"ד ב' רב משי כו' דוקא בתפילין כמ"ש תוס' שם ד"ה ומנח כו':

וקוראים כו' ואין כאן משום חילול כהונה כיון שאינו יכול לקרות וגם אין ממתינים לו מפני כבוד ציבור דהא אפי' במקום ת"ח גדול ממנו דוחין קדושתו כ"ש במקום טרחא דציבורא שהתירו לכ"ג לקרות בע"פ כ"ש כה"ג: וטוב כו'. משום פגמו כמ"ש שם בכהן אחר כהן כו' ובנשיאת כפים וע"ל סי' קכ"ח ס"ד. מהרי"ק אבל ב"י השיג עליו דהא רב ור"ה דקרו בכהני לא מצינו שהיו מצריכין הכהנים לצאת ועוד דאם יצאו לא הל"ל שאני כו' דמיכף בלא"ה כיון שיצאו מותר אלא ע"כ בפניהם היו קורין ולא היו חוששין לפגם דמינכר ה"נ דמינכר לכן כ' וטוב כו':

סעיף ו

ס"ו אם נכנס כו'. דאם מפני כבוד ת"ח אינו קורא כ"ש משום ברכה שאינה צריכה שהתירו לקרות בע"פ לכ"ג ביה"כ כמ"ש בפ"ז דיומא ועובר משום לא תשא כמ"ש בפ"ה דברכות ל"ג א':

אבל כו'. כיון שאמרו בי"ה ל"ו:

ועומד כו' ואז כו'. שצריך לקרות כמ"ש בפ' בתרא דברכות נ"ה א' שלשה כו':

ולא יעלה כו'. רמב"ם וכפי' ראשון שברש"י שם וראיה ממ"ש בפ"ב דכתובות כ"ה ב' מוחזקני כו' שקרא אחריו לוי ועתוס' שם ושם ורמב"ם כ' אחריו לוי כלל והש"ע השמיט תיבת כלל שכ' בס"ט נהגו לקרות כו':

אבל ראשון כו'. כמ"ש הרמב"ם וש"ע אחריו וכמ"ש הרא"ש שם כדאריב"ל מימי לא ברכתי לפני כהן ולא בירך ישראל לפני:

וכשקוראין כו'. כמ"ש מוחזקני כו' ומשום היוצאין וחששא בעלמא הוא:

סעיף ז

ס"ז אם כו'. כמ"ש בסעיף שקדם:

סעיף י
ס"י נהגו כו'. ולא חיישי' לפגמו של שני שקוראין אחריו לוי ולא חיישינן כולי האי וכמ"ש בכתובות שם שקרא אחריו לוי: וי"א כו'. דחיישינן ליוצאים וס' ראשונה ס"ל דלא חיישינן לזה דא"כ גדול שקורא ראשון יחוש לזה שיעלו אותו כמ"ש שם:

סעיף יא
סי"א יש מי כו'. כנ"ל בכהן אחר כהן לוי כו':
ש"ץ כו' עמ"א וט"ז:

סעיף יב
סי"ב וכל שאין כו'. נלמד מהירושלמי הנ"ל שאין משום פגם כה"ג רשב"א וז"ל ומכאן אתה למד כל שאין כו':

סעיף יד
סי"ד בני אדם כו'. בירושלמי פ"ז דיומא בכל אתר את אמר הולכין אחר תורה והכא תימא מוליכין תורה אצלו על ידי שהם בני אדם גדולים בתורה התורה נתעלה בהם וז"ש ואם הוא כו' ודוקא חשוב בתורה וכמש"ש והא תמן מוליכין אורייתא גבי ריש גלותא אר"י בר בון תמן ע"י שזרעו של דוד משוקע שם אינון עבדין (ולא) כמנהג אבותיהם וע' רמ"פ סי' ע"ח:

סימן קלו

סעיף א
ס"א ששואלים כו'. רש"י שם וכמ"ש בפט"ו דשבת ובפ"ב דקדושין:

סימן קלז

סעיף א
ס"א ואי סליק כו'. ירושלמי שם הביאו הרי"ף שם וכ"כ תוס' שם וש"פ:

סעיף ג
ס"ג אם דילג כו'.מ"ס פי"א הלכה ו':
ואפי' אחר שהחזיר כו'. שם פ' בתרא סוף הלכה ז':
ואפי' הפטיר כו'. שם פי"א:
פרשיות המועדים כו'. מדל"ק שם רק שבת והא דקאמר שם ברישא מנחה של יו"ט ול"ק יו"ט שחרית משום שר"ל בין קרא עשרה פסוקים כמו בב' וה' ומנחה של שבת (ודלא

כמ"א שכ' בס"ק ג' דט"ס שם דהא מפורש בהדיא שם הלכה ה' ובמנחה של יו"ט כו' ובמה קורין במנחה של יו"ט בסדר שפסק מפני הרגל ע"ש):

סעיף ד

ס"ד אם קרא כו'. כמ"ש הקורא בתורה לא יפחות כו' ומשמע דאף לעיכובא ועוד דאל"כ לא היו צריכין במעמדות ור"ח לדלוג ולפסוק כיון דא"א כמו פ' עמלק אלא צ"ל דשם אין עיכוב בדיעבד משא"כ כאן וז"ש ואם לא כו' וראיה ג"כ מפרשה דשבת שאין קורין כמש"ל סי' רפ"ג וכ"ז הסעיף לשון שבולי לקט וצ"ע שכתב אבל אם קראו כו' דמשמע אף שכ"א קרא ג"פ כגון שקרא למפרע דאל"כ הל"ל אותו שלא קרא רק ב' פסוקים צריך לחזור ועוד כבר כ' אם קרא א' ב' פסוקים כו' וקשיא מאנשי מעמד ומר"ח וכמ"ש בס"ו או אפי' שנים כו' ואין לומר דשאני שם דלא אפשר א"כ גם מפ' עמלק אין ראיה ובמ"ס איתא להדיא דוקא שקראו עשרה פסוקים אבל פחות חוזר וכ"כ הג"מ וכמ"ש בס"ג וכ"ה בתוס' דמגילה כ"ג א' סד"ה חד וכן עיקר כל שלא קראו עשרה פסוקים חוזר:

ואם לא קראו כו'. זהו סותר למ"ש בס"ג וכנ"ל ועמ"א ודוחק:

סעיף ה

ס"ה אם קרא כו'. עמ"א:

סעיף ו

ס"ו הקורא כו'. במקום כו'. כמו במעמדות ור"ח וכמ"ש בפ"ג דמגילה כ"ב א' שאני התם כו':

ואם לאו כו'. ממש"ש דולג ופוסק ולא אמרו שיקראו שנים פרשה אחת ב"פ:

חוץ כו'. לתרץ קושיית תוס' שם ד"ה שאני כו':

סימן קלח

סעיף א

ס"א ואין כו'. דגם סתומה נקראת פרשה כמ"ש בפי"ב דשבת פ' פתוחה כו' ובת"כ בפ' ואם מן הצאן כו' ליתן ריוח כו' ועוד ממ"ש במגילה ליקרי תרי מהא ותלתא מהך פשו כו' ואע"ג דבחדש הראשון סתומה:

ופרשה כו'. ממש"ש ליקרי ארבעה ארבעה כו' ליקרי תרי כו' הא בלא"ה מותר לסיים אצל וביום השבת:

ויכוין כו'. ירושלמי פ' בני העיר ע"ש:

סימן קלט

סעיף א

ס"א פעמים שלש כו'. כ"ה בתנחומא פ' יתרו אבל במ"ר ריש פ' תשא איתא דוקא ד' פעמים ע"ש:

סעיף ב

ס"ב מי כו'. כן למד הרד"א מהנ"ל בס' שקדם וצ"ל דס"ל אפי' במקום שהחזן קורא צריך העולה לסדר דלא כב"י אבל הרא"ש וריב"ש למדו ממ"ש בתוספתא הביאו הרי"ף ורא"ש בפ"ג דמגילה סי' י' בה"כ שאין בהם כו' כמ"ש בס"ס קמ"ג:

ואם צריכים כו'. כמ"ש גבי ביכורים וכל מי שאינו יודע לקרות כו' ויצא ידי קריאה:

סעיף ג

ס"ג אפילו ראש כו'. תוספתא הביאה הרא"ש פ"ג דמגילה סי"א:

ובמדינות כו'. לפי שאין ש"ץ קורא במדינות אלו מדעתו אלא מדעת הסגן ועד"מ:

ומי שאביו כו'. **כמ"ש הידעתם את לבן בן נחור ומפיבושת בן שאול כו' שם. וכן ותבאנה אל רעואל אביהן וכמ"ש במכילתא ורש"י שם וע' ביבמות** ס"ב ב':

אבל לא כו'. דוקא כו' שלא כו'. כמ"ש גדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת שבתורה כ"ש בכה"ג וכמה הקפידו על הלבנת פנים כמ"ש נוח לישרף כו' וכמ"ש בתמר ובעובדא דמר עוקבא:

וכן אם כו'. דהא התירו לילד ארמאית ואפילו בשבת סברו להתיר משום איבה אי לאו די"ל דידן כו' וכן בר"י נשיאה למישקל מההוא מינאה ביום חגו אלא שהמציאו תחבולה ועיין יוסיפון שקראו לכהנים על שם אלכסנדר מוקדן משום כה"ג וע' מרדכי שם וכן כמה דברים וכ"ש כה"ג שאין בזה איסור כלל דמ"ש ושם רשעים ירקב היינו דלא מסקינן בשמייהו וכן לקללם אבל לייחס בנו אחריו ש"ד בין ברשעים כמו אחאב בן עמרי וכיוצא הרבה ובין בצדיקים כמ"ש מלך חזקיהו בן אחז וכיוצא:

ואסופי. עמ"א:

בשם אבי אמו. כנ"ל דבני בנות ה"ה כבנים כמ"ש ביבמות שם:

ואם אינו ידוע כו'. כמ"ש בירושלמי פ"א דביכורים והביאו הר"ש שם תני משם ר"י גר עצמו מביא וקורא מ"ט כי אב המון גוים נתתיך לשעבר היית אב לארם מכאן ואילך לכל הגוים וע"ל סי' נ"ג סי"ט:

סומא כו'. כמ"ש בפ"ג דמגילה סומא פורס שמע ומתרגם משמע אבל אינו קורא דקאמר ומתרגם וע' תוס' דסוטה ל"ט ד"ה כיון כו':

לפי כו'. גיטין ס"ב תמורה י"ד ב':
ומהדי"ל כתב. דמברך על קריאת הש"ץ כמ"ש בתוספתא דמגילה פ"ב ובירושלמי שם שאחד קורא וא' מברך וכמש"ל סי' תרצ"ב ס"א בהג"ה ודוקא לקרות אסור בתורה לסומא ומה שהוכיח הרא"ש פ"ג דמגילה ס"י וזו היא ראיה כו'. איני מבין דבימיהם לא היו מברכין אלא ראשון ואחרון כמ"ש בעצמו שם ולמה יעלו ודבריו צ"ע:

סעיף ד

ס"ד ולאחר כו'. דל"פ אלא בלפניה משום טירחא דציבורא וע' תוס' שם וכ"פ רמב"ם והוא להדיא במ"ס פי"ג ה"ח והוא אומר פותח ומברך ומ"ט דכתוב ובפתחו כו' ומה כתיב כו' וגוללו אומר ברוך כו':
ובשעה כו'. כנ"ל דבזה ליכא טירחא דציבורא:
ונ"ל כו'. דהוא ימין הקב"ה כמ"ש בפ"ה דיומא:

סעיף ה

ס"ה ובמדינות כו' כמ"ש במ"ס הנ"ל וגולל כו' וש"ע כתב נהגו כו' ר"ל אף על גב שכתב גולל ומברך היינו מדינא אבל נהגו לכסות קודם הברכה וכן הוכיח המרדכי ממ"ש פותח כו' כמ"ש בהג"ה ובמקומות ב"י נהגו לכסות במקום הגלילה ועמ"א. מיהו יש לדחות דמיירי קודם תקנה דראשון מברך דהברייתות קודם תקנה נשנו וכמש"ש כ"א ב' תנא כו' ועס"ס קמ"ג:

סעיף ו

ס"ו אומר ברכו כו'. כ"ה בברכות נ"א קם קרא בספרא כו':
וי"א כו'. כמ"ש כ"ד שבקדושה א"א בפחות מי' וצ"ל עשרה דצייתי וכן במ"ס פ"י ה"ז וא"א קדיש וברכו בפחות מי'. וכמ"ש במתניתין ואין פורסין כו':
ואם לא כו'. כמ"ש ברפ"ז דברכות בא ומצאן כו':

סעיף י

ס"י אחר כו'. כמו בבה"מ דאמרי' שם חוזר למקום שפסק ופי' הרי"ף וש"פ דחוז' ואומר ברוך שאכלנו כו':
כדי לכלול כו'. ואע"ג שאמר המבורך דה"נ בבהמ"ז אומר נברך לכלול עצמו ואפ"ה חוזר ואומר ברוך כו' וכמ"ש ירושלמי פ"ז דברכות שמואל אמר אינו מוציא עצמו מן הכלל התיבון הרי ברכת התורה ה"ה אומר ברכו א"ר אבין מכיון שאומר המבורך אף הוא אינו מוציא עצמו מן הכלל:

ס"ח אפילו בירך כו' דמשום כו'. כמו כהן שקורא במקום לוי שחוזר ומברך וכמ"ש ירושלמי פ"ז דברכות ר"ז קם מקרי כהן במקום לוי ובירך לוי ובעון משתקוניה א"ל רב חייא בר אשי ארפוה הכי אינון נהגין גבייהו. ר"ל שהתקינו שכ"א מברך וקודם התקנה לא היה רק עומד ויושב כמ"ש בתוספתא בה"כ שאין בהם שיקרא כו' וע' לקמן וס"ס קמ"ג וע' תוס' דר"ה ל"ג א' סד"ה הא ואור"ת דאין כו':

ס"ט דלא גרע כו'. כמ"ש בפ"ק דברכות:

ס"י ברכה אחרונה. מתניתין וגמ' רפ"ג דמגילה דברכות כ"א א' ובמ"ס פי"ג ה"ח ובירושלמי פ"ז ר"ז בעי אלו ג' קריאות כו' לא למדו ברכת התורה מברכת הזימון אלא לרבים ואם לרבים בינו לבין עצמו לא יברך ר"ל אפי' לפניה כו' ומשני עשאוה כשאר מצות של תורה מה שאר כו' וז"ש בסי' תרצ"ב ס"א בהג"ה ואין כו':

זו תורה שבכתב. כמ"ש וכתוב יושר דברי אמת:

וחיי כו'. סיפא דקרא דברי חכמים כו' ודרשו בפ"ק דחגיגה מה הדרבן כו' להוציא חיים לעולם וסיפא דקרא וכמסמרות נטועים והוא תורה שבע"פ כמ"ש דברי חכמים כו' וכ' בעלי אסיפות ודרשו אלו מטהרין כו':

סעיף יא

סי"א הקורא כו'. ממ"ש בספ"ג דסוכה כך היתה מנהגן כו' קורא בתורה כו' מרדכי וטור. ובא"ח בשם ירושלמי האי מאן דבריך נקיט עמודא דתורה בידיה שנאמר לקוח את סה"ת הזה ובב"ר לא ימוש סה"ת הזה מפיך מלמד שהיה ס"ת בידו של יהושע שא"ל הזה אלא למי שתופס החפץ וכשסיים א"ל חזק ואמץ ומכאן נהגו כו' וכמ"ש בהג"ה וכ"ה להדיא במ"ס פי"ג הלכה ח':

סימן קמ

סעיף א

הקורא כו'. ירוש' פ"ה דברכות ר"ח בשם ר"י היה קורא בתורה ונשתתק זה שהוא עומד תחתיו יתחיל ממקום שמתחיל הראשון וא"ת ממקום שפסק הראשונים נתברכו לפניהם ולא לאחריהם והאחרונים נתברכו לאחריהם ולא לפניהם וכתי' תורת ה' תמימה שתהא כולה תמימה ופי' הרא"ש וש"פ שהאחרון מברך גם לפניה וז"ש מתחיל ממקום שהתחיל כדי שיברך על הכל לפניה ולאחריה וער"י שם:

ולהרמב"ם כו'. שמפ' שסומך על ברכות הראשון ואילו התחיל ממקום שפסק אז היה נראה כאילו קריאתו מובדלת מקריאת הראשון משא"כ עכשיו שנראה כאלו קריאה אחת היא:

ואפי' כו'. דהא דיינינן לקריאת החזן כאילו קרא הוא. שם:

סעיף ב

ס"ב העומד כו'. כמ"ש בהלל ובמגילה פוסק ואין בכך כלום ולא הפסיד הברכה ול"ד לנשתתק כמ"ש בפרקים שואל כו' ואלו נשתתק חוזר לראש כמ"ש תוס' ספ"ה בשם הירושלמי בטיטי כו' ע"ש:

סעיף ג

ס"ג העולה כו'. בירושלמי פ"ו דברכות ר' זריקן אמר ר"ז בעי אהן דנסב תורמסא ומברך עלוי ונפל מיניה מהו מברכין עלוי זמן תניינות מהו בינו לבין אמת המים אמרין תמן לכך כיון דעתו מתחילה ברם הכא לא לכך כיון דעתו מתחלה והכי נמי לא נתכוין ע"ז הפרשה ואמר תני ר"ח אין מברכין על הפת אלא בשעה שהוא פורס אר"ח בר בא הדא אמרה אהן דנסב פוגלא ומברך עלוי והוא לא אתא לידוי צריך למברכה עלוי זמן תניינות וטעמו משום הפסק נטילתו אע"ג שהפסיק בשתיקה וה"נ הפסיק בגלילה וטעמו של ס' ראשונה דבבעיא שם ס"ל כמ"ש הראב"ד דס"ל הבעיא לקולא יגם סיפא דר"ח ב"ב אין הלכה כמותו דס"ל כר"ח ואנן קי"ל כרבא בברכות ל"ט אבל הפוסקים ס"ל הבעיא לחומרא כמ"ש בסי' ר"ו ס"ו וגם פ' להא דר"ח ב"ב כמש"ש ס"ה וע' תוס' ורא"ש שם ותר"י שמפ' הירושלמי שמא תפול הפרוסה מידו כו' וכ"ש דאתי כרבא ואע"ג דגמ' פליגא בטעמא מ"מ הדין אמת אלא שהם מפרשים להא דר"ח ב"ב ג"כ שאם נפל מידו כמו ברישא ור"ל שפושט את הבעיא דצריך לברך פ"א ועתר"י שם אבל הרמב"ם בפ"ד מה"ב מפ' כמ"ש בש"ע שם ס"ה אלא שמפ' לאו משים הפסק אלא משום שאינו לפניו וגם לרבא א"ש ולאפוקי קודם שמביאין לפניו וגם מ"ש הראב"ד דקי"ל הבעיא לקולא וכן הג"מ בשם ר"ת ולמד מכוס של ברכה שכולן שותין מכוסות שלפניהם בברכתו של מברך וכמ"ש בפ' ע"פ בההוא סבא דגחין ושתי ובספ"ז דברכות כולהו נבגא דברכתא ועב"י שם ס"ל הפוסקים דאם נפל שאני ע"ש וכ' והתחיל ואע"ג דהפסקה באמצע אינו מזיק כמ"ש בס"ב מ"מ כאן דטע' משום שאין דעתו עליו אף באמצע צריך לחזור ולברך וכמ"ש בסי' ח' סעיף י"ב ע"ש:

סימן קמא

סעיף א

ס"א ואפי' לסמוך כו'. דהוי כישיבה כמ"ש בזבחים י"ט ב' ובירושל' להדיא לענין קריאת התורה ועיין תוס' שם ד"ה עמידה וכו' וז"ל הירושלמי פ' הקורא עומד ר' שמואל בר ר"י על לבי כנישתא חזא לחד ב"נ דתרגם וסמיך לעמוד א"ל אסור לך כשם שניתנה באימה כך אנו צריכין לנהוג בה באימה והביאו הרא"ש רפ"ג וש"פ ועיפ"מ שם וז"ש או לעמוד:

אא"כ כו'. מרדכי פ"ק דברכות בשם ירושלמי ר"י איקלע להההוא אתרא חזא גברא דקאי בסמיכה א"ל אסור לך שנא' ואתה פה עמוד עמדי א"ל בעל בשר אני והתיר לו:

וכן החזן כו'. דהא עיקר הקורא הוא עכשיו:

סעיף ב

ס"ב אלא כו'. הוא דינא דגמ':

או כו'. כן הנהיגו עכשיו שלא לבייש את מי שאינו יודע וכמ"ש בפ"ג דביכורים תוס' מגילה שם בפ"ג דר"ה כ"ז א' ובפ"ג דמנחות כ"א ופ"א דב"ב והרא"ש כ' טעם אחר משום אותן שא"י ורוצין לקרות בע"פ והציבור אינן יוצאין בקריאתן ע"ש:

ומ"מ כו'. הרא"ש ברפ"ג שם וכמ"ש בסי' קל"ט ס"ב ומ"ש שלא יקראו שנים היינו בקול רם תוס' דב"ב שם מ"ו א' סד"ה שמונה כו' ע"ש וגם בימי הגמ' היה הש"ץ מסייע לעולה בלחש וכמ"ש רש"י בשבת י"ב ב' ד"ה ראשי כו':

שלא כו'. כמ"ש בזוהר ח"ג כ"ב א' ואי ההיא צלותא אישתמע לאודנין דב"נ כו' בג"ד מאן דקרי באורייתא חד קרי וחד לשתוק כו' ומ' דומיא דתפלה שלא ישמיע לאזניו וס"ל כתוספתא אבל בסי' ק"א פ' דגם בתפלה משמיע לאזניו וז"ש בהג"ה ואפי' כו'. ואין ראיה מהזוהר דשם אמר שלא ישתמע לאחר וכמ"ש מ"א שם:

סעיף ג

ס"ג יש כו'. דהטעם הוא משום דתרי קלי לא משתמע כמ"ש בר"ה כ"ז א' משא"כ בכה"ג כמש"ש לכך מאריך בשופר:

סעיף ד

ס"ד אם ש"ץ כו'. ירושלמי דמגילה שם ועיפ"מ והביאו הרי"ף ותוס' דב"ב ט"ו א' ד"ה שמנה כו' ותוספתא שם והביאו הרי"ף ורא"ש שם סי"א חזן העומד לקרוא כו'.

שכשם כו'. ירושלמי שם:

סעיף ו

ס"ו יכולין כו'. דלא כא"ח שכ' דאסורין לקרות משום שנא' עדות ה' נאמנה והן פסולין לעדות והרי נשים וקטנים פסולים לעדות ועולין כמ"ש בפ"ג דמגילה וכן עבד כמ"ש בירושלמי ספ"ב דכתובות מברייתא שהובא בגמ' שם קרא ג' פסוקים כו':

סעיף ז

ס"ז העולה כו'. כמ"ש הנכנס לעזרה נכנס בקצרה ויוצא בארוכה אבל אין נראה דאין זה בשום מקום לא תוספתא ולא גמ' שהנכנס לעזרה נכנס כו' ועוד דיותר נראה ללמוד ממזבח שהיו מקיפין בתחילה ויוצאין בקצרה:

ואם כו'. כמ"ש בכמה מקומות כל פינות כו' ואמרינן בסוף מגילה הנכנס לבה"כ להתפלל כו' וגי' הרא"ש מצוה כו' וכמ"ש בקרא שם לא ישוב כו' ובזבחים ס"ג כל העולין נו' ובפ"ב דמידות כל הנכנסין כו':

ולא ירד כו'. כמ"ש בפ"ה דפסחים מקבל את המלא כו' מהרי"ל בשם מרדכי וע"ל ס"ס קמ"ט:

סעיף ח

ס"ח כל כו'. כמ"ש בנדרים ל"ד ב' שהוא הלכה למשה מסיני:

סימן קמב

סעיף א

ס"א קרא כו'. ירושלמי פ"ד דמגילה טעה בין תיבה לתיבה מחזירין אותו אפי' טעה בין אם לואם ואמרו שם דאפי' בטעה בתרגום מחזירין אותו וכמ"ש הרא"ש בפ"ג דמגילה ס"ו וכ"ש בדקדוק דכולהו ילפי מחד קרא כמ"ש בפ"ק ויקרא בספר כו'. הג"מ ועוד ראיה ממ"ש בירושלמי דמגילה פ"ב אין מדקדקין כו' חד קרא יהודיים כו' משמע הא בתורה אף כה"ג מדקדקין וע' סי' תר"ץ סי"ד:

אפי' בדקדוק אות. מירושלמי הנ"ל יהודים דמשמע בס"ת אף כה"ג צריך לחזור וכ"ש בטעות גמור דאף במגילה מחזירין ממה דפריך שם אטו אנן האחשתרנים כו' וכן בחסר בס"ת אפי' אות א' אפי' קראה כהלכתה אינו כלום דדוקא במגילה אמרינן השמיט הסופר אותיות כו' וראיה ממ"ש בפ"ג דמנחות אפי' כתב אחד מעכבן ואמרינן שם פשיטא לא נצרכה אלא לקוצו של יוד ושם כרעא דה"א בנוקבא כו' ותנן בפ"א דמגילה אין בין ספרים לתפילין ומזוזות כו' רמב"ן והביאו הר"ן בפ"ב דמגילה ואף שדחהו אין דבריו מוכרחין שכתב דההיא לענין שחייב אדם לכתוב ס"ת לעצמו איתמר אין בין כו'

דאם אינו כתפילין אינו יוצא ידי המצוה של כתיבת ס"ת ודבריו תמיהין דזה לא נזכר במתני' כלל ועוד דספרים של נ"וכ לא נזכר אפילו בגמ' וגמ' מוקי למתני' בשאר ספרים אלא שי"ל דמתני' לענין לטמא את הידים נשנית וזה שפריך בגמ' שם ורמינהו מקרא כו' וכ"מ בכמה מקומות לענין לטמא את הידים ומ"מ כיון דאינו מטמא את הידים ה"ל כחומש בעלמא ואין קורין בו וע' ברפט"ז דשבת ועוד נ"ל אי ס"ד דבס"ת לא היה מעכב לא היה פריך שם אתפילין ומזוזה פשיטא:

וכן כו'. דל"ת משום ברכה דהא אין מברכין על התרגום ועוד דבימיהם לא היו מברכין אלא הראשון והאחרון:

ודוקא כו'. כמ"ש במגילה בירושלמי וע"ל סי' תר"ץ סי' י"ד וצ"ע דמשמע דדוקא במגילה אין מדקדקין כה"ג:

סעיף ב

ס"ב וישוב כו'. כמ"ש בתוס' דע"ז כ"ב ב' ד"ה רגלא כו' ובמדרש כו' וכ"כ ראבי"ה והטור דמש"ה אין מחזירין אלא מיהו דוקא בכה"ג וכמ"ש בשבת שם הוא דל"ל רבא כו' וכן בכה"ג:

סימן קמג

סעיף א

ס"א גדולים כו'. ע"ל סי' נ"ה ס"ד:

סעיף ב

ס"ב והם כו' אבל כו'. דהא אינן בגלילה וכן אינן תפורין בגידין ולא בקלף וכל דין ספר תורה:

ובמקום כו'. כמו שכתב בסי' קמ"א סעיף ג' עיין שם:

סעיף ג

ס"ג אפי' כו'. קאי אס"ב אחומשין בגלילה דלא כמרדכי שכתב בה"ק דכיון שאמרו מפני כבוד הציבור אם מחלו על כבודם ש"ד וכ"ש בכה"ג אבל בירושלמי דפ"ג דמגילה אמרו מגו דנפשיהון הוי עגומה אינון זבנין תורה אבל בב"י משמע דקאי אחומשין שלנו כמ"ש בשם תשובת הרשב"א ע"ש שכתב ובסוף התשובה כתב וז"ל כו' אבל בש"ע לא הזכיר חומשים שלנו וצריך לו' דקאי אס"ת עצמה שאין מברכין עליה וע' ס"ד בהג"ה ובשעת הדחק כו':

סעיף ד

ס"ד אם נמצא טעות כו'. דהרמב"ם כתב בתשובה ס"ת שנמצא בו טעות קורין בו וכ"כ הר"ן בפ"ב דמגילה בשם התוס' וכמ"ש במגילה שם השמיט הסופר אותיות או פסוקים כו' וראיה ממ"ש בגיטין ס' א' ס"ת שחסר יריעה כו' דוקא יריעה והרמב"ן תירץ דוקא בסופה אבל באמצעה אפי' טעות כ"ש פוסל והקשה עליו הרשב"א אדרבה בתחלתה ובסופה יותר מיפסיל דנראה כחסירה משא"כ באמצעה שאין חסרונה ניכר והראיה שהרי במגילה אפי' עד רובה כשירה ואילו בראשה אמרינן שם אפי' למ"ד מאיש יהודי כו' וכמש"ל סי' תר"ץ ס"ג אבל כל הפוסקים חולקים וס"ל דאפי' בטעות כ"ש פוסל מלקרות כמ"ש בפ"ק שם אין בין ספרים לתפילין ומזוזות כו' ובתפלין ומזוזות אמרינן בפ"ג דמנחות ואפי' כתב אחד מעכבן ואמרינן שם פשיטא לא נצרכה אלא לקוצו של יוד כו' ושם איפסיק ליה כרעא דה"א דהעם בנוקבא כו' כרעא דוי"ו כו' וכ"ש בטעות ממש ועוד דאי בס"ת כשר לא היה פריך בתפילין פשיטא כמש"ל בסי' קמ"ב ובמס' סופרים פ"ב הפסיק באמצע השם אל יקרא בו ופ"ג שם גרפו או שעיר' בו את האות אל יקרא בו אלא דוקא במגילה כשירה ומקולי מגילה היא והיינו דתנא במגילה ועוד דבס"ת תניא ס"ת שיש בו שלש טעות בכל דף כו' והוא כו' ובמגילה משמע אף שמפוזר בכולה אבל דעת הפוסקים הנ"ל דבאמת בס"ת פוסל אפי' קוצו של יו"ד והוא לצאת בו המצוה שחייב לכתוב ס"ת כמו בתפילין ומזוזות שאין המצוה לקרותן אבל לקרות שאינו אלא דרבנן ואין פסול פוסל בו כמו במגילה ועיין רשב"א בגיטין שם ור"ן בפ"ב דמגילה וההיא דמ"ס מוקי לה ברובו של ס"ת כך וראיה מההיא דגיטין כנ"ל ורשב"א תירץ שם דל"ד יריעה אלא נגד חסרון ד' חומשין אמר לרבותא אפילו יריעה ודרך התלמוד לקרב העניינים והרא"ש בה"ק תי' דהתם בשכתיבה היריעה אלא שאינה תפורה בו וכמ"ש טוש"ע י"ד ס"ס רע"ח והכריע הר"י בי רב כמ"ש בש"ע שבדיעבד סומכין על הרמב"ם בתשובה ותוס' ולכתחילה יש להוציא אחרת ולקרות מכאן והלאה כדעת כל הפוסקים ועיין בתוס' דמגילה ט' א' ד"ה בשלמא כו'. ודבריהם דחוקין דהא במתניתין תנן אינו מטמא את הידים כו' ועלה קאמר בשלמא תורה כו' ורב אשי משני שם כי תניא ההיא בשאר ספרים מכלל דמעיקרא ס"ד אפי' בתורה וע"כ צ"ל ביגר שהדותא אבל קושיית התוס' י"ל בע"א דלקרות קל דאפי' בפסולה יוצאין כמ"ש הרמב"ם משא"כ לטמא את הידים וראיה ממש"ש כאן במגילה ובמגילה ודאי אם השמיט אלו התיבות כולם כשר כמ"ש בפ"ב דמגילה ת"ר השמיט וזו ראיה לדעת המקילין לקרות בס"ת פסולה ועוד ראיה דלקרות קל שהרי קורין ללועזות בלעז אם כתובה בלעז וכאן אמרינן בכתובה

תרגום שאינה מטמא ידים אבל ממ"ש בירושלמי פ"ב דמגילה אין מדקדקין כו' חד קרא יהודיים כו' משמע לכאורה דבמקום אחר מיפסיל כה"ג אבל אפשר לו' דקריאת ס"ת לא חמיר ממגילה לבד מ"ש ברפ"ג דמגילה משא"כ בתורה מ"מ ההיא דמ"ס הנ"ל מכרעא ועמש"ל בסי' קמ"ב ס"א לדחות דברי הר"ן ע"ש וכן עיקר דאין לחלק בין לקרות בין להכשירה בס"ת דאמרינן בשבת ק"ג ב' כתב את האזכרות בזהב כו' וכתבו המפרשים דאזכרות אורחא דמילתא נקט ואע"ג שהן מיעוט דמיעוטא של ספר. ושם או שכתב את השירה כו' ואע"ג שאינו יריעה א' וכ"ש להחולקין על א"ח דבמגילה אין פסול משום ענין אחד ועיין בב"י י"ד סי' רע"ט דהר"י בי רב ס"ל לדינא כדעת התוס' ורמב"ם הנ"ל לכן פסק שיצא ידי קריאה בס"ת הכשר עם מה שקרא עד עכשיו ולדעת הפוסקים הנ"ל דפסלי צריך לחזור לראש בס"ת הכשר כמ"ש שם. ודעת המרדכי שם דיקרא הטעות בע"פ ויגמור קריאת אותו העולה בס"ת הפסול ואין משום איסור דברים שבכתב כו' כמו במגילה כיון דלא אפשר וכמ"ש בפ"ז דיומא בכה"ג דקורא בע"פ משום דלא אפשר משום פגמו של ראשון או משום ברכה שא"צ וה"נ אע"ג דאין כאן משום פגמו דהא פגומה היא מ"מ משום ברכה שא"צ דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי ועוד כתב דכ"ז בא"א להפסיק שם כגון שלא קרא ג"פ או סמוך לפרשה ב"פ או רביעי בר"ח וח"ה שצריך לגמור שאין מוסיפין אבל באפשר להפסיק פוסקין ומוציחין אחרת וכמ"ש ביומא שם וניתי ס"ת אחרת כו' ואין כאן משום פגמו כנ"ל וגם משום ברכה שא"צ בתרי גברי וכמש"ש וז"ש בהג"ה ואם כו' ורישא דמרדכי לא הביא דס"ל כמ"ש בש"ע אבל כל האחרונים הסכימו לדעת המרדכי שעליה אין להשיב:

והא כו'. כמ"ש בקדושין למ"ד א' וליתי ס"ת כו':

ובשעת כו'. הוא פלוגתא הנ"ל:

ואם כו'. כ"כ הרשב"א בגיטין שם וכמ"ש התם מחסר במילתיה ומפרש דר"ל באותו חומש שקורין בו משא"כ כה"ג דאין החומשין מעכב אלא משום כבוד ציבור שלא יראה כעניות משא"כ בכה"ג שם ורש"י לא מפרש כן ע"ש ברש"י:

סעיף ה

ס"ה בה"כ כו'. תוספתא דמגילה הנ"ל יעמוד וישב וכ' הרא"ש היינו קודם תקנה דכולם מברכין:

סימן קמד

סעיף א

ס"א והוא כו'. ר"ל אע"ג דבכה"ג ביה"כ קורא ע"פ משום דלא אפשר כמש"ש בגמ':

שאסור כו'. כמש"ל סי' קל"ט ס"ד:

סעיף ב

ס"ב נוהגין כו'. עט"ז:

ואם אין כו'. דדוקא במקדש כל ישראל ביחד כו':

סימן קמה

סעיף א

ס"א אין הקורא כו'. מתני' דמגילה שם כ"ג:

ואין המתרגם כו'. **ואין הקורא** כו' סוטה ל"ט ב':

ואין כו' ולא כו'. ברכות מ"ה א':

ואין כו'. מגילה ל"ב א'.

סעיף ג

ס"ג האידנא כו'. שגם בימי חכמי הגמ' היו מקומות שלא נהגו לתרגם כמש"ש כ"ג ב' ל"ש אלא במקום כו' תוס' שם ד"ה לא כו' ובירושלמי והביאו הרא"ש שם והטור א"ר מן מה דאנן חמיין דרבנן נפקי לתעניתא ולא מתרגמי הדא אמרה שאין התרגום מעכב:

סימן קמו

סעיף א

ס"א אסור כו'. ואפי' בין פסוקא לפסוקא אסור דתיקו דאורייתא לחומרא תר"י וטור והשמיט הש"ע שאינו נוהג עכשיו שאין מתרגמין עכשיו ואין מפסיקין בין פסוק לפסוק:

סעיף ב

ס"ב כיון שהתחיל כו'. רש"י ורמב"ם ומפ' דל"ד שנפתח ובפתחו דקרא לשון התחלה אבל בירושלמי ובמ"ס דמפ' טעמא דפותח ואח"כ מברך שנא' ובפתחו ואח"כ ויברך כו' מ' פתיחה ממש:

אפי' בין כו'. דל"ק כ"ז שהוא פתוח אלא כיון שנפתח תר"י:

ואפי' אם כו'. שלא לפרוש מן הציבור כמ"ש למטה:

ויש כו'. כ"ז לתרץ מ"ש בפ"ק דברכות רב ששת מהדר כו' וג' ס' הראשונות כתובות בתוס' דברכות שם:
וי"מ למי שקודם כו'. שכיון שכבר התחיל במצוה אין לו לפסוק ואנשי בה"כ ראו אותו שקבע וז"ש מהדר כו' ולס' הראשונות דחקו עצמן דלרבותא קאמר:
ולקרות כו'. דאסור הוא כמ"ש בפ"ג שם שלא יהא הציבור כו' בדבר שהצבור עסוקין בו משא"כ בכה"ג:
ופ' פרה. עמ"ש בסי' תרפ"ה שאינו עיקר:

סעיף ד

ס"ד ויש מחמירין כו'. שנא' ובפתחו עמדו כו' וס' הראשונה כ' דהא אמרי' אין עמידה אלא שתיקה וכן בירושל' אסר לקורא ולמתרגם בישיבה וכן בגמ' רפ"ג מכלל דלכ"ע מותר וכן עיקר:

סימן קמז

סעיף א

ס"א וי"א כו'. תו' בשבת י"ד א' ד"ה האוחז כו' וב"ח ומ"א כ' דאף בעמודים אסור דמטמאין את הידים כמ"ש הר"ש ספ"ג דידים בשם תוספ' המשיחו' והרצועות כו' תיק כו' ואינה ראיה דתפילין יוכיחו דמטמאין את הידים כמש"ש במתני' ב' ב' ואפ"ה כ' תוס' בחגיגה כ"ד ב' ד"ה דתנן כו' ותי' הר"י כו' וכ"כ הר"ש במתני' ב' ומ"מ ספר סתם מ' כל כתבי הקודש:
וטוב כו'. דמרדכי כ' דוקא אם לא נטל ידים וכ"מ לכאורה שם מדפריך הי גזורברישא כו' אבל תוס' שם ד"ה כיון כו' ס"ל אפי' נטל ידיו ע"ש והכריע כאן מדעתו כן:
גדול כו'. רש"י והר"ן ובע"ה לפי' קמא פי' גדול מאותן שבבה"כ אלא דבע"ה לאידך לישנא פי' מאותן שקראו ועשרה היינו ז' שקראו בתורה ומתרגם וש"ץ ומפטיר ופי' קמא עיקר:
ורגילים כו'. ע"ס פ"ג דסוכה ול"ל באלף זוז כו':
י"א כו'. כמ"ש בהיכל ויצף שלמה את הבית מפנימה כו':
ולא נהגו כן. וכן עיקר לדינא דמשם אין ראיה כיון דנראה וראיה מאחר הדלתות שלא היה טוח בזהב כמ"ש בפ"ד דמדות וכן מתפלין ומזוזות דא"צ שרטוט ומסקנא דמזוזה צריכה שרטוט משום דנבדקת פעמים בשבוע משא"כ בתפילין דאינן נבדקין לעולם:
ואין לגלול כו'. כמ"ש בבגדי כהונה בפ"ב דזבחים מקורעין פסולין ועיין רש"י. שם:

ואין לעשות כו'. כמ"ש בסוף זבחים קי"ו ב' מה מזבח שלא כו' ובתוספתא פ"ב דמגילה והביאו מ"א כלים כו' אבנים כו':

סעיף ב

ס"ב יכול כו'. כמ"ש בפ"ה דפסחים נותנו לחבירו כו' ומאי קמ"ל ברוב עם כו' ואף שזכה בו הראשון כ"ש בכה"ג:

סעיף ד

פירוש כו'. וכן פי' תוס' שם ד"ה גוללו כו' אלא דהרא"ש מפרש גם לרישא אמטפחת:

סעיף ו

הגולל כו'. שמ"ש בסוף מגילה גולל מבחוץ פירוש דהיינו חוץ לתיק ריב"ש סי' ל"ב ועט"ז ועריב"ש סי' ז':

סעיף ח

ביום כו'. שאין עושין מצות חבילות כמ"ש בפ"א דסוטה אין משקין שתי כו' ולכן י"מ הטעם בס' שקדם אין המפטיר כו' משום ה"ט וטעם הנ' בש"ע שם הוא פי' רש"י שם:

ואין מסלקין כו'. כמ"ש מקבל את המלא כו' מהרי"ל ועמ"א:

ומוציאין כו'. ובירושלמי לא כ"כ:

סימן קמט

סעיף א

ס"א אין כו'. כפי' הרי"ף בפ"ד דמגילה בשם הגאון וכפי' מהרי"א דמ"ש ריב"ל עד שינטל ס"ת היינו עד שיצניע במקומו וכ"ה בנוסחת ספרים שלנו ויניח במקומו בין כשמצניעין אותו בבה"כ בין כשמוליכין אותו למקום אחר צריך ללותו עד למקומו שם אלא דבקדימה ואיחור לא מיירי ומותר לצאת קודם ס"ת אלא שצריך מ"מ ללותו ושמואל הוסיף שאסור לצאת בפתח קודם הס"ת וקאמר גמרא ולא פליגי כו':

ובמקומות כו' וכן כו'. כנ"ל:

ויש כו'. כמ"ש בב"ר פ' מ"ח ויתן אל הנער זה ישמעאל כדי לזרזו במצות:

סימן קנ

סעיף א

ס"א כיפין כו'. תוספתא בסוף ב"מ:

סעיף ב

ס"ב בירניות כו'. רש"י:

וגג כו'. רא"ש וטור והג"מ:

ובשעת כו'. דאין לו דין בה"כ כמו רחבה וכמ"ש בר"ס קנ"ד וכמ"ש בגמ' רפ"ד משום דהוי אקראי:

ובלבד כו'. ע"ל סי' נ"ה ס"ך וי"א כו' כ"ש למעלה:

סעיף ג

ס"ג מי כו'. כן כתב הרא"ש בשם י"מ משש אנא עבדי כו':

ואם עשה כו'. כן פי' שם בשם ר"ח שצוה להגביה בה"כ:

סעיף ד

ס"ד הבונה כו'. עתוס' דב"ב ז' א' ד"ה א"ל כו' ונראה לר"י כו' והא דאמר כו' ר"ל דהא דתנן מכנגדן ד"א אפי' באחים דאין סברא שיאפיל עליו לגמרי אלא כאן ברחוק ד"א ההרחקה שצריך לאיספלידה ועיין מהר"ם שם וה"ה לבה"כ דצריך אור גדול. אגודה:

סעיף ה

ס"ה אין כו'. תוספתא פ"ג דמגילה הביאה הרא"ש בפ"ג ורש"י בפ"א דברכות ותוס' רפ"ב דעירובין:

נגד הארון. תוספתא שם והביאה הרא"ש שם חזן הכנסת וכל העם פניהם כלפי הקודש וכתב הרמב"ם כשמתפלל כמ"ש בהג"ה אלמא קביעות ארון הקודש ברוח שמתפללין שם וע' רמב"ם וב"י:

ועושין כו'. סוכה נ"א ב' וע' תוס' שם ד"ה וכיון כו' והא דעונין כו' וז"ש בתוספתא שם וכשמניחין התיבה פניהם נגד העם ואחוריהם כלפי הקדש ר"ל שישיבת אחורי התיבה לצד הפתח שהבימה באמצע בה"כ ופני התיבה הוא הצד שבו קורין בתורה ואחורי היינו הצד שכנגדו שהכתב מהופך וע' כ"מ הטעם שאנו נוהגין להעמיד בסוף בה"כ ע"ש:

וכשמתפלל כו' תוספתא שם:

סימן קנא

סעיף א

ס"א ובתי מדרשות כו'. כ"ה גי' הרי"ף ורא"ש וש"פ וזש"ש ואין כו' חכמים ותלמידיהם מאי בי רבנן כו':

כגון כו'. רמב"ם וטור וגי' ואין אוכלין כו' דלא כרש"י:

ולא מתקשטין כו'. רש"י ועפ"א דיומא:
מדוחק. ממש"ש ואין נכנסין כו' כי הא כו':
וי"א כו'. כפשטא מותרים ביתא דרבנן לגמרי אבל עובדא דרבינא בבה"כ ושם דוקא מדוחק ר"ן וכתב בשם הרמב"ן דמ"ש על תנאי הן עשוין אפי' בבניינה אלא דוקא מדוחק כגון לאורחים עניים כמ"ש בפ' ע"פ וכן להשכיב שם לצורך כמ"ש בריש ב"ב ובירושלמי אמרו ר' אמי מפקיד לספריה אלו אתי לגביכון אינש מלוכלך באורייתא תהוון מקבלין ליה ולחמריה ולמניה כו' משא"כ בזילתא דהוי שלא מדוחק כנ"ל:
אא"כ כו'. כמו אכילה ושתיה עס"ד:
שנא' כו'. סמ"ג וטור:
ושיעור כו'. דמהאי פסוקא למידין ישיבה קודם התפלה כמ"ש בפ"ה דברכות:
כדי כו'. כמ"ש בפ"ח שם וכמ"ש הרא"ש שם בשם י"מ:

סעיף ב

ס"ב י"א כו'. כמש"ו דומיא דב"ה ששנינו שם:

סעיף ג

ס"ג אין כו'. כן הגי' בתוספתא ואין ישנים בהם ובתוס' ב"ב ג' ב' ד"ה ועייליה משמע שהגי' בגמ' ואין ישנים בבה"כ לא שינת קבע ולא שינת עראי:
אבל כו'. דריב"ז ור"א משתבחי בזה שלא היו ישנים בבהמ"ד כו' כמ"ש בפ"ב דסוכה ור"א בר אהבה בפ"ג דתענית ובפ"ג דברכות הני ציפי כו':

סעיף ד

ס"ד לצורך כו'. כמ"ש בב"ב שם ובזה מתורץ קושיות תוס' הנ"ל שם ועתוס' דפסחים ק"א א' ד"ה דאכלי כו' ואפי' כו' ירושלמי פ"ק דפסחים:

סעיף ה

ס"ה מותר. עיקר כמ"ש ברא"ש וטור מצוה וכמ"ש בקרא להדיא שם ועמ"א:

סעיף ו

ס"ו מותר כו'. כמ"ש בברכות שם ורקיקה ומנעל:
בסכין. במ"ש בפ"ב דמדות מפני שהמזבח נברא כו' וכן בה"כ כמ"ש בפ"ק דברכות קדימו וחשיכו כו':
או כו'. ע"ל סי' צ"א ס"ג ובלבד כו' ירושלמי שם:

סעיף ז

ס"ז או כו'. תר"י והרא"ש:

סעיף ח
ס"ח טיט כו'. כמ"ש בפט"ו דשבת בגדים כו' וע"ל סי' נ"ג סעיף כ"ה בהג"ה:

סעיף ט
ס"ט ונוהגין להדליק כו'. בפ"ח דברכות נ"ג א' אור של בה"כ כו':

סעיף יא
סי"א אם בשעת בנין כו'. כפי' הרא"ש שם וכן פי' התוס' אלא שהם פי' מ"ש שם ואעפ"כ אין נוהגין כו' בבניינה אבל הרא"ש מפ' בחורבנה וכמו זריעה וה"ה לחשבונות לפי שהן מגונין ביותר:
אבל כו'. תוס' ורא"ש שם:

סעיף יב
סי"ב יש כו'. ממש"ש בפ"א דשבת אבל בקשקושי כו' וכמ"ש בסי' ק"ן בס"ב אלמא אין איסור אלא שלא יהא תשמיש גבוה מבה"כ כ"ש ע"ג בה"כ עצמו:
ושאר כו'. דאמרינן בפ' כ"צ גגין ועליות לא נתקדשו או שמא יש לדמותן להיכל כמש"ש דנתקדשו ובמגילה שם קרי לה מקדש כמ"ש והשימותי את כו':
וכ"ז כו'. דומיא דהיכל שנבנה לכך:

סימן קנב

סעיף א
ס"א שמא כו'. אע"ג דמרימר ומר זוטרא ס"ל כטעמא אחרינא מ"מ ה"ט עיקר דכן ס"ל לר"א ורבינא שם וכן ברפ"ד דמגילה והר"ן כ' דאף מרימר ומ"ז ס"ל משום פשיעותא דאל"כ לא ה"ל לסמוך הא דרבינא ור"א למרימר ומ"ז אלא דוקא באין להם בה"כ קבוע חיישינן לפשיעותא אבל בה"כ קבוע לא וכגי' הספרים דאיכא דוכתא לצלויי וע' סי' קנ"ג ס"ז בהג"ה וכ"ז לא מיירי כו':
ומתחילין כו'. שם ועייל פוריא כו':
ואסור כו'. רפ"ד דמגילה:
ואסור כו'. ספרי פ' ראה מנין לנותץ אבן א' מן ההיכל מן המזבח מן העזרה שעובר בל"ת ת"ל ואבדתם את שמם לא תעשון כן לה':
אא"כ כו'. דהא בהמ"ק גופא סתריה הורדוס בב"ב שם וכן בבה"כ לא ליסתיר אינש בה"כ כו' כנ"ל:

סימן קנג

סעיף ב

ס"ב דהיינו כו'. מהרי"ח:

או כו'. כן פי' תר"י:

מטפחת של ס"ת. הר"ן:

דהיינו כו'. רמב"ם וטור:

וכן כו'. רש"י ור"ן וכ"ה בירושלמי מטפחות לוקחין ספרים אפי' מטפחות תורה וחומשין לוקחין בהן נביאים וכתובים כו' ספרים לא יקחו מטפחות אפי' נביאים וכתובים אין לוקחין בהם מטפחות תורה וחומשין:

ואפי' כו'. מתני' שם וכן במותריהן כו':

סעיף ג

ס"ג ס"ת כו'. דגריעות דחומש הוא שאין קורין בהן וה"ה לכה"ג:

סעיף ד

ס"ד יש אוסרין. ממש"ש כ"ז א' איבעיא להו כו' א"ד כיון כו' מ' דבשאר כיון דאיכא עלוייא אחרינא ודאי אסור:

וי"מ כו'. דמשם אין ראיה דשם לכתחילה כמש"ש מתני' דיעבד כו' ולכאורה מ' דדיעבד מותר בכולהו דדיוקא דסיפא דוקא מדפשיט ת"ש אבל מכרו כו' ולא פריך אימא רישא ספרים לוקחין תורה אבל תורה בתורה לא מדל"ק ספרים ותורה לוקחין תורה ומ"ש ב"ח ומ"א דר"ן ומהרי"א ל"פ דר"ן מיירי לכתחילה לא עיינו בר"ן שכ' וכתב בספר המאור כו' הא מתני' קשיא רישא אסיפא כו' אלא כו' כיון דלא מעלו ליה אסור כו' ובודאי דמגמרא הכי מ' כו' אלמא אף בדיעבד ס"ל דאסור וסבר כיון דבגמ' קאמר בפשיטות כיון דלא מעלי ליה אסור ש"מ דס"ל דדיוקא דסיפא לאו דוקא דאל"כ מנ"ל דאסור אבל לכתחילה ודאי אסור לכ"ע ואף בס"ת דעת הפוסקים לחומרא אבל בדיעבד בס"ת ודאי מותר כמ"ש שם בגמ':

סעיף ה

ס"ה אם כו' אבל כו'. שם אבל גבו והותירו מותר אבל לא הותירו אסור:

ואם כשגבו כו'. הג"א שם (ד"ה אפי' לא) בשם א"ז וצ"ע דאמאי לא משני שם כה"ג:

אבל אם לא כו'. שם ה"ד אלימא כו':

ואם קנו כו'. שם כ"ו ב' אבל בחדתא כו' והקשה ב"י מ"ש מגבו מעות דאסור לשנותן כנ"ל וכן בשקנו מהמעות לבנים ועצים ותי' דמ"ש בחדתא כו' היינו קודם שבא ליד גבאי

וכמ"ש בערכין ו' ועתוס' שם וכ' ויותר נראה דמ"ש בחדתא כו' לא שיחזור אלא להלותם ועתוס' דב"ק ל"ו ב' ד"ה יד כו' ור"ת פי' כו' ועי"ד סי' רנ"ח ס"ו וסי' רנ"ט ס"א וע' מ"א ס"ק ה' וט"ז ס"ק ב':

סעיף ו

ס"ו מוכרים כו'. דהא אף ס"ת מוכרים וכ"ש הני דקילי מס"ת כנ"ל:

סעיף ז

ס"ז ה"מ של כפרים שאין כו' אבל של כרכים כו' אפי' כו'. עתוס' שם ד"ה כיון כו' והרא"ש והרמב"ם הסכימו לפי' הראשון וכן הוכיח הרשב"א מדפריך שם מיתבי כו' ואם איתא מאי פריך הא דשותפים מטמא בנגעים ודוקא שמיוחד לכל אינו מטמא וכמ"ש בפ"ק דיומא וכאן משום שותף דליתנהו כאן לא מזדבן אבל לפי' הראשון ניחא דמקודש לכל ואין לה בעלים דומיא דמקדש וז"ש זוטי הוי ור"ל לא הוי עיילי בה רבים מעלמא ומ"ש ואינהו עבדוה ר"ל שהם עשו לצורך עצמן ולא לצורך רבים:

ואפי' כו'. כנ"ל דל"ד ואינהו עבדוה אלא לצורך עצמן וראיה ממש"ש א"ר אשי האי כו' וה"נ אדעתא דידהו נתנו:

ומ"מ כו'. ממתני' כנ"ל:

והיינו כו'. כמ"ש בתוספתא פ"ב ר' מנחם בר יוסי אמר בה"כ לא יקחו את הרחבה אר"י בד"א בזמן שלא התנו עמהן פרנסי העיר אבל אם התנו עמהן פרנסי העיר רשאין לשנותה לכ"ד שירצו:

וה"ה כו'. גמ' שם וכפירש"י והרשב"א פי' מילתא דרבא כמ"ש בתוספתא וז"ש שלא מכרו כו' ול"ק שמכרו ז' טובי העיר שלא במעמד אנשי העיר וכן במתני' אמר בני העיר שמכרו כו' וכן פי' הר"ן ומ"מ מודו לדין השני דזט"ה שלא במא"ה נמי דינא הכי כמ"ש בירושלמי ג' מבה"כ כבה"כ ר"ל כגון של יחידים כמו טרסיים שבעה מבני העיר כבני העיר ר"ל כמו בני העיר שלא מדעת פרנסיהם מה אנן קיימין אי בשקבלו עליהן אפי' יחיד נמי ר"ל שקבלו עליהן בפירוש למכר זה ואי בשלא קבלו אפי' כמה לא אלא בסתם ר"ל שהעמידו עליהם סתם לפקח על עסקי צבור וקמ"ל אע"ג שלא קבלו עליהן בפי' לדברים אלו ר"ן שם וז"ש אבל אם הסכימו כו' ואם קבלו עליהם כו' ור"ל דמ"ש אפי' אחד נמי דהוא עדיף יותר וכמו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר כיון שהסכימו בפי':

וכל כו'. דז"ש במעמד כו':

אא"כ כו'. שם א"ר אשי האי כו':

בהסכמת הציבור. ר"ן וכמו זט"ה בכפרים דצריכין במעמד אנשי העיר:

וה"ה כו'. שם ורא"ש:
יחיד כו'. דאז דינה כשל כפרים שבנו משל אחרים כנ"ל:
אבל אם כו'. דאז דינה כשל כרכים שאמרו בירושלמי שמא אחד מסוף העולם קנוי בה וכנ"ל:
וכ"ז כו'. וכפי' הר"ן דאם יש להם בה"כ אחרת לא שייך אף טעמא דפשיעותא וכמש"ל סי' קנ"ב:
כ"ד שבקדושה כו'. עט"ז ומ"א

סעיף ח

ס"ח וכיון כו'. כמש"ל סי' מ"ב ס"ג בתפילין:
ואם כו'. ג"ז ע"ש:

סעיף ט

ס"ט ואם כו' כמש"ש כ"ו ב' בזריעה זיל כו'. הרא"ש ורמב"ם:

סעיף י

ס"י י"א כו'. דבשלו הוא כזט"ה במא"ה בשל ציבור וכמ"ש בס"ז וה"ה לכל דברי כו':
ויש מי כו'. כמ"ש בגמ' שם וכתב הריב"ש בסי' רפ"ו דהרמב"ם ס"ל דלא אמרו אלא בבה"כ ולא לשאר דברי קדושה כמה שא"י להורידן הן עצמן לקדושה קלה משא"כ בבה"כ כמ"ש בס"ט וכ"ש לגי' הספרים דגרסי' אפי' למשתי ביה שיכרא ולמשטח ביה פירי דקאי אבה"כ ומ"מ גם הדין דס"ז אמת וכמ"ש בתוספתא הנ"ל ועוד מדשרי במתנה חליפי הנאה שקבלו כבר וס' ראשונה דס"ל דממ"ש לא ימכור ס"ת כו' בשל רבים איירי דעלה קאי הבעיא שם וע"ז אמרו ת"ש כו' וכ"כ מרדכי בשם ראבי"ה:

סעיף יא

סי"א ודוקא כו' אבל כו'. כמ"ש בפ"ב דב"מ השואל ס"ת כו':
אפי' כו'. דע"כ ל"פ ר"מ ואסר בכה"ג אלא משום שמורידן מקדושתן וכמ"ש שם:

סעיף יב

סי"ב מי כו'. כמ"ש בת"כ פ' צו תחתיו מבניו שבנו קודם לכ"א יכול אע"פ שאינו ממלא מקום אבותיו ת"ל ואשר ימלא את ידו בזמן שממלא מקום אבותיו וא"ל יבא אחר וישמש תחתיו וא"י למכור לאחר:

סעיף יג

סי"ג גבו כו'. ב"ב ג' ב' א"ל רבינא כו' וגי' הרמב"ם ברישא דלמא מתרמי מיד דמצוה ובסיפא פ"ש וז"ש שריגי דלבני כו' ר"ל דכה"ג לא מצי מזבני לדבר מצוה מאי כו':

סעיף יד

סי"ד לא מצי כו'. כמ"ש אמירתו לגבוה כו' וברפ"ד דב"ק אנן יד כו':

ואם ראובן כו'. כמ"ש במגילה שם אבל בחדתא כו' וכנ"ל ס"ה ואע"ג דאמרינן בערכין ישראל שהתנדב כו' עד שלא נשתקע כו' שם בנשתמש בו:

ואם כו'. כמו בשל כרכים משא"כ באינו מהם דאדעתא דידהו יהיב וכמ"ש בס"ז בהג"ה יחיד שבנה כו':

אא"כ כו'. כמו במתא מחסיא כנ"ל:

וז' טובי העיר כו'. כמ"ש בריש ב"ב ורשאין ב"ה לעשות קופה תמחוי כו' ועי"ד סי' רנ"ט ס"ב דלבהמ"ד יכולין לשנותה אפילו הוא מבני העיר וצ"ע וע"ש ס"ג:

סעיף טו

סט"ו אין כו'. מתקנת ר"ג מ"ה:

סעיף טז

סט"ז מי כו'. ג"ז מתקנותיו:

ודוקא כו'. כן למד מלשונות דלא תיקן בכה"ג וכמ"ש בפ"ט דב"מ דדרשינן לשון הדיוט וכמ"ש תוס' בפ"ו דערובין על מתני' ד"ה חבורות במלמד או סופר דבכה"ג לא השאיל להם. שם:

סעיף יז

סי"ז מי שהיה כו'. כמ"ש בפ' הנזקין מערבין כו' משום חשדא וה"נ שיאמרו שהן ב"א שאין מהוגנין ואף ע"פ שיש להם טעם לשנותם מדפריך משיפורא. שם:

סעיף יח

סי"ח יש כו'. כמ"ש במע"ש זלף לתוכן סתם כו' משגפן כו' וה"נ משלבש קנה ס"ת ובה"כ אותן דמנהגא כן בסתמא מביאין לבה"כ:

סעיף יט

סי"ט יש כו'. כמ"ש שם המוצא כלי כו' וכתוב עליו קרבן כו' ק' קרבן כו' ואף לר"י דאמר שם אישתקד כו' וכן ירושלמי ר' יונה כו' והביאו תוס' קט"ו ב' ד"ה אימור כו' לא כאן וכן מ"ש בספ"ק דב"מ בסמפון שיוצא מתחת ידי מלוה כו' כ"ז לא שייך כאן:

סעיף כ

ס"כ יש כו'. כמ"ש במע"ש שם המשאיל קנקנים כו' וכיון דא"ל חזקה בחיי אביהם מתחינה אף בבניהם א"ל חזקה כמ"ש בפ"ג דב"ב אי דאתא בטענתא דאבוהון כו':

סעיף כא

סכ"א אין כו'. כמש"ל סי' קמ"ז ס"א בהג"ה שם ובתוספתא ספ"ב דמגילה כלים שנעשים מתחילתן להדיוט אין עושין אותן לגבוה אבנים וקורות כו':

אסור כו' כמ"ש בתמורה ל' דאף רקועין אסור:

ודוקא כו'. כמ"ש במתני' שם נתן לה מעות כו' ולא מקרי כו' גמ' שם וכמ"ש בפ' הבע"י דלא קי"ל כר"א וכ"כ הרמב"ם וכ' דכל חייבי לאוין מקרי זונה אבל דוקא שבא האתנן בעבירה אבל אין דעת התוס' כן בתמורה ל' וש"מ אלא שכל שנקראת זונה מכבר אפי' נבעלה עתה למותר לה וכ' דה"ה למופקרת ע"ש בארוכה וע' לח"מ ועמ"א ואין דבריו מוכרחין:

סעיף כב

סכ"ב אם בשעה כו'. דמחילה א"צ קנין ואף בפניו ושתק הוי חזקה כמ"ש בספ"ג דב"ב ולסתום לאלתר כו' שאין כו' ועח"מ סי' קנ"ה:

אבל אם כו'. עתוס' בסנהדרין נ"א ב' ד"ה הלכתא כו' וביומא י"ג א' ד"ה הלכה וי"ל כו' ואף ר"י דפליג בספ"ק דמכות י"ג א' משום דכתיב בקרא:

סימן קנד

סעיף א

ס"א וכן כו'. טור מהנ"ל:

וי"א כו'. כמש"ש מ"ד לאו לכבוד עבידא כו':

וכ"ש כו'. במכ"ש דלאו לכבוד כו' כ"ש במקלקל דאפי' נטורי לא הוי:

סעיף ב

ס"ב השוכרים כו'. כנ"ל בס"א בש"ע:

סעיף ג

ס"ג וארנז כו'. שם זבילא דחומשי וקמטרא דספרי כו':

וכסא כו' ווילון כו'. שם וא"ר מריש כו' ועתוס' בד"ה מריש כו' וז"ש לפני כו':

ודוקא כו'. שם:

או כו'. שם וקמטרא דספרי כו' אע"ג שאין מניחין הס"ת בתוכו בלא המטפחת וכמ"ש הרמב"ם וש"ע י"ד סי' רפ"ב סי"ב:

אבל כו'.זש"ש לנטורי כו' בכה"ג:

אסור כו'. כמ"ש בפ"ד דר"ה בשופר:

סעיף ו
ס"ו וכן מותר כו'. כגי' הרי"ף ורא"ש שם וכ"ה בירושלמי שם:
ופרוכת כו'. שם כיון שאין אנו מניחין ס"ת עליו:
בפני כו'. כפי' תוס' הנ"ל:
רק כו' וכן כו'. ירושלמי והביאו הר"ן והג"א שם כל כלי בה"כ כגון כו':
וכן כו'. גמ' שם וכגי' הרי"ף ורא"ש:
ומ"מ כו'. עמ"א:

סעיף ז
ס"ז כגון בימה כו'. רש"י אבל רמב"ם וטוש"ע י"ד סי' רפ"ב כ' שעומד עליהם האוחז ס"ת:

סעיף ח
ס"ח דכיון כו'. כמ"ש בשבועות י"א ואפי' בפר ושעיר של יה"כ פריך שם ומשני שאני אבודין כו' הא שכיחי אמרינן:

סעיף ט
ס"ט אבל כו'. כמ"ש במגילה שם ת"ש גוללין כו' ופסקו הפוסקים הבעיא לחומרא:
ויש מתירין. הוא תר"י שפ' לקולא:
וכן נוהגין. ר"ל דודאי נקטינן לחומרא כדעת כה"פ אלא משום כו':

סעיף י
ס"י הנוהגים כו'. משום לב כו' כנ"ל ומשום כבוד תורה משא"כ לחתנים דעלמא שאין אדם מתנה לכבוד הדיוט:

סעיף יא
סי"א נרות כו'. כמ"ש בע"ז מ"ז א' באשירה שבטלה כו':
מומר כו'. אע"ג דמעו"ג מקבלין כמ"ש בריש ערכין משום דמקבלין מהן קרבן כמ"ש תוס' בב"ב ח' ד"ה יתיב והא דקביל כו' משא"כ במומר כמ"ש בריש חולין מכם כו' וכמ"ש בי"ד ס"ס רנ"ד:

סעיף יב
סי"ב עכבר כו'. הרא"ש בפ' ג"ה:
אסור כו'. כמ"ש בפ"ה דב"ב וש"מ הקריבהו נא כו':

סעיף יג
סי"ג נר כו'. עמ"א:

סעיף יד

סי"ד אין כו'. כמ"ש בנ"ח בפ"ב דשבת דקינסא לבד ודאי אסור וכמ"ש במ"ש שם:

ויש כו'. כמש"ש לשיעורה וכמ"ש הרי"ף שם:

סעיף טו

סט"ו בני כרך כו'. דאומרין דהתנו לחלק מבורר באותה שעה ואפי' מספיקא אמרי' אייתי ראיה ושקול וכמ"ש בב"מ ק"י ב' אמר אביי כו' אלמא כו':

סימן קנה

סעיף א

ס"א אחר כו'. סוף ברכות והר"י בס"ה:

ויקבע כו'. פ"ב דשבת:

וצריך כו'. דזהו ענין הקביעות דבלא"ה אמרי' בסנהדרין צ"ט נאף אשה כו':

ואף מי כו'. פ"ה דאבות:

או יקבע כו'. פ"ק דברכות ז' ב' כל הקובע כו' וכגי' הרי"ף לתורתו ועתר"י שם:

סעיף ב

ס"ב קודם כו'. פ"ב דסוכה כ"ו א':

אם כו' וטוב כו'. ב"ק צ"ב ב' ב"מ ק"ז ב' ע"ש:

סימן קנו

סעיף א

ס"א כי העוני כו'. רפ"ד דערובין:

ויזהר כו' פ"ק דנדרים:

ויזהר כו' שאלף כו'. מ"ר ריש מטות ושם כ' אלפים עירות:

ויזהר כו'. סנהדרין ס"ג ב':

ויש מקילין כו'. תוס' שם וריש בכורות וש"מ:

אלא שמשתפין כו'. אע"ג דישראל מוזהרים ע"כ כמש"ש א' משום שנא' לה' לבדו ב"נ לא מצינו שנזהרו ע"ז וגם לא ישמע לא קאי ע"ז:

ולתת כו'. דלא אסרו אלא לפני אידיהן כמ"ש בריש ע"ז וע' ריש בכורות:

סימן קנח

סעיף א

ס"א כשיבא כו'. מתני' דחגיגה וגמ' י"א ב' כאן באכילה דנהמא כו':

שמברכין כו'. כמ"ש בירושלמי ספ"ו דברכות תני סדר סעודה אורחין נכנסין ויושבין על הספסלים ועל הקתדריות עד שכולם מתכנסין הביאו להם יין כ"א מברך לעצמו הביאו להן לידים כאו"א נוטל ידו אחת. וט"ס הוא וצ"ל קודם הביאו להן יין כו' וכן בסיפא וכ"כ בתוספתא וכ"ה בגמ' שלנו שם. הביאו להן פרפרת כאו"א מברך לעצמו עלו והסיבו הביאו להם יין אע"פ שברך על הראשון צריך לברך על השני וא' מברך ע"י כולם הביאו להן לידים אע"פ שנטל ידו א' צריך ליטול שתי ידיו כו' אלמא אין צריך ליטול לפרפרת והוא מיני מזונות כמ"ש תוס' מ"ב א' ד"ה בירך כו' וז"ש אבל לפת כו' ודלא כמ"ש בת"ה דנוטל ידו א' וכב' השיגו הרא"ה ע"ש דמה ענין כ"ז לכאן הא נוגע בהן בשתי ידיו כמו בפת ועתוס' דע"פ קט"ו א' ד"ה כל כו':

אפי' כו'. כמ"ש בפכ"ה משום סרך תרומה ובתרומה סתם *ידים פוסלין כמ"ש בפ"ק דשבת וכן מתני' בפ"ב דחגיגה נוטלין לידים כו' ובסתם ידים איירי מדפריך ורמינהו כו' ובתרומה אפי' סתם ידים כמ"ש בפ"א דשבת וז"ש במתני' ובחטאת אם נטמא ידיו כו' ול"ק בסתם ובחטאת מטביל גופו. וערש"י דחולין ק"ו ב' ד"ה ומתנה כו' ואפ"ה דוקא בתנאי:

ויברך כו'. כמו בשחרית וכמ"ש בפ"ב דשבת דכל המצות אף דרבנן בעי ברוכי:

ואינו כו'. הא קובע שמברך המוציא צריך נט"י. הרשב"א והרא"ה וכ"נ מירושלמי הנ"ל שמסיים צריך ליטול שתי ידיו הביאו להם פרפרת א' מברך ע"י כולם ואין רשות לאורח לכנס אחר ג' פרפראות מ' שג"ז הפרפרת קידם סעודה ונוטל ב' ידים משום שכאן במקום הסיבה וקובע סעודה שלכן אחד מברך לכולן:

סעיף ב

ס"ב יש כו'. משום ספק. רוקח וספקו משום דבפ"ב דסוכה אמרי' הא כביצה בעי נטילה וברכה וכן בעי למפשט מיניה בפכ"ה לענין מפה אלא די"ל דלמא ר' צדוק לטעמיה דס"ל לענין בהמ"ז כר' יהודה וה"ה לענין נטילה אבל לדידן דקי"ל כר"מ דכזית סגי ה"ה לענין נטילה וכמ"ש בס"ג או י"ל דאף לר"מ משום דאין מטמא בפחות מכביצה ל"ג נט"י ואע"ג דלעצמו מקבל בכ"ש כמ"ש תוס' בסוכה כ"ו ב' ד"ה נטלו כו' ממתני רפ"ב דטהרות מ"מ כיון דמדאורייתא אינו מקבל טומאה כמ"ש בשבת צ"א א' ד"ה אי ובפסחים ל"ג ב' ד"ה לאימת. ומ"ש מ"א שתוס' ור"ן פ"ב דסוכה חולקין ע"ז ור"ל תוס' הנ"ל ד"ה נטלו וכ"כ ר"ן

שם ואינו מובן לי דלתרומה ודאי אפי' כ"ש בעי נטילה דידים פוסלין את התרומ' וכמ"ש במתני' רפ"ב דטהרות ופי' הר"ש האשה כו' בסתם ידים איירי כמ"ש בתוספתא ומ"מ נטילה ממש א"צ דאף במפה סגיא כמ"ש שם ובחולין אף מפה ל"צ וכן מ"ש וכ"כ התוי"ט רפ"ב דטהרות הוא דברי תוס' הנ"ל דמקבל טומאה בכ"ש ומפורש במתני' שם ובת"כ והביאו רש"י בפסחים שם וכן בגמ' בכמה מקומות וא"צ לדברי תי"ט וכבר כ' שפסקו משום דמדאורייתא אינו מקבל טומאה ומ"ש מ"א ובתוס' פסחים קט"ז עמ"ש בס"ג:

סעיף ג

ס"ג אם כו'. עמ"א דט"ס ברוקח וצ"ל פחות מכביצה והוכחתו ממ"ש בפסחים קט"ז ב' נטל ידיו בטיבול כו' ול"ק משום מצה דמצה סגיא בכזית וא"צ נטילה משא"כ טבולו במשקה דמטמא בכ"ש מדאורייתא כמ"ש תוס' שם י"ד א' ד"ה דאיכא ואפי' לפי' ר"ת מ"מ משום המשקין עצמן אבל תוס' שם ד"ה צריך כו' כ' ל"ד כו' וז"ש מ"א ובתוספת פסחים קט"ז. ואינו מוכרח דתוס' לא רצו לדחוק לאוקמי שאינו אוכל בכל הסעוד' כביצה פת אבל העיקר לדינא דשיעור נט"י בכזית כיון דמקבל טומאה בכ"ש אלא דלא גזרו כי אם ע"ד שצריך בהמ"ז כמו של"ג על הפירות ועל הפרפרת אם אינו קובע עליו אלמא דתלוי בבהמ"ז ולכן תלאן בסוכה שם נטילה וברכה ואסמכינהו בספ"ח דברכות מחד קרא ועוד דלס' שמשום טומאה א"כ פת הרבה שאין בכ"א מהן כביצה א"צ נט"י ולמה נצטער ר"ע ה"ל לחלקו וכן לבא בדרך:

סעיף ד

ס"ד באחד כו'. שהן מטמאין משום משקה כמ"ש בפי"א דתרומות שסימנם כו' פ"ו דמכשירין:

ולא נתנגב כו'. דבלא"ה אע"ג דהוכשר אינו מיטמא בחולין כמ"ש במתני' בפ"ב דחולין השוחט ב' ח' ועוף ולא יצא מהן דם כו' טעמא דלא יצא כו' ובירושלמי בפ"ח דברכות ר"ה אמר אין נט"י אלא לפת בלבד תני ר' הושעיא כ"ד שיש בו לכלוך משקה וכן מוכח בפ' ע"פ דאי משום הכשר מאי קאמר שם ש"מ חרוסת כו' הא מקבל הכשר בכ"ש דאפי' ביד מקבל הכשר כמ"ש בחולין קי"ח ב' לר"י ות"כ וע"כ ל"פ רב אלא ביד ובגמ' שם במאי קמפלגי כו' ושם קכ"ח ב' נשחטה הבהמה כו' ושם קכ"ח א' חלב שחוטה בכפרים כו' ושארי מקומות הרבה:

ואפי' כו' אפילו כו'. פסחים שם:

בלא ברכה. תוס' שם ד"ל דהאידנא א"צ נטילה זו אבל כל הגאונים ורוב הפוסקים הסכימו שגם האידנא נוהג כמו פת וצריך ברכה וכן עיקר וע' טור סי' תע"ג וראיית תוס'

דנטילה דהכא לאו משום קדושה אלאשלא תפסל האוכלין והמשקין מדפריך הא לא נגע אינו מכרעת די"ל דס"ד דל"ג אא"כ נוגע במקום המשקה ומ"ש כי ההיא דחולין ל"ג א' ר"ל דאמר הא יצא כו' אמאי ידים שניות כו' הא אם עושה שלישי בחולין הי' צריך נטילה ושם שלא תפסל האוכל ה"נ ועוד הביאו ראיה מסדר הסיבה דפ"ו דברכות דנוטל ידו אחת ושם שלא תפסל המשקה וכ"ז אינה מכרע' וכמ"ש תר"י דמברך וצונו שצונו על הנקיות וכל זה בכלל מצוה לשמוע דברי ראב"ע וק"ו מלחם ששם אינו אלא משום סרך תרומה וכאן א"צ לזה בכלל והתקדשתם אלו מים ראשונים הוא לאכל בטהרה ואף שאין עכשיו טהרה תקנה הראשונה קיימת כמו בלחם אף שאין טהרה ותרומה עכשיו ומההיא דע"פ מוכח איפכא לס"ד דפריך והא לא נגע דס"ד דאינו חייב אא"כ נוגע במשקה ל"ל למימר דצריך נטילה מתני' היא כל הפוסל כו' אלא דקמ"ל דאף האידנא וכן בירושלמי דפליגי אם ללחם בלבד או אף לטבולו במשקה ע"ה אהאידנא קאי דודאי ל"פ אמתני' ובלא"ה שפסק ואמר כ"ד כו' לדורו אמר ואמרינן ברפ"ד דבכורות וכי הזאה כו' ואם הי' עושה שלישי בחולין באמת אף לפירות היה צריך נטילה אף עכשיו דנט"י לא בטלה וכן בשותה כמ"ש למטה וכולהו משום קדושה ומ"ש דלכן חוזר ונוטל שתי ידיו משום דנטילה ראשונה לא היתה לשם קדושה למ"ד חולין לא בעי כונה לא אתי שפיר כמ"ש תוס' שם ד"ה אסוחי כו' ועמ"ש בס"ז אלא דטעם אחר בזה כיון דמתחילה לא נטל אלא יד אחת ושני' לא שימר מליגע חיישינן דלמא אסח דעתו ונגע וכמ"ש בפ' ע"פ שם וז"ש אע"פ שנטל כו' והל"ל דעולה הנטילה ליד אחת:

סעיף ה

ס"ה הנוטל כו'. כר"נ דסוגיא דפ"ב דחגיגה כותיה:

ודוקא כו'. תוס' דחגיגה שם ד"ה הנוטל כו':

ובשר. כו' עתוס' דחולין ק"ז ב' ד"ה כלם כו' וכ"כ הרשב"א ולא אוקמא במוחל טופח עליו ושם ל"ג א' ד"ה ונאכלין כו' ופשוט הוא דמוחל אינו משקה דאף דם התמצית אינו מכשיר אלא דם שחיטה כמ"ש בפ"א דפסחים ובפ"ב דחולין ופ"ו דמכשירין:

ותבשיל כו'. ר"ל דל"ד פירו' אלא כל שאינו פת כמ"ש בס"א: והם נגובים. דוקא ועיין ר"ש פ"ז דמקוואות מתני' ב' בירושלמי ועב"י וס"ל דרוטב הוי משקה וכמ"ש ברפ"ג דטהרות ואע"ג דביומא פ' ח' אמרינן ציר שע"ג כו' מ"ד כו' הא אמרינן בחולין ק"כ א' התם כו' וערש"י שם ד"ה ומשני כו' אבל הכא כו' והוצרך רש"י לזה אע"ג דיוצא מן הבשר כמש"ש ד"ה חלב כו' מ"מ כיון שע"י בשולו במים יוצא הוי משקה כמו זיעה ברפ"ב דמכשירין דלא כט"ז ומ"א שכ' דבמשקה טופח של עצמו לא הוי משקה וצלי הנ"ל משום דא"צ

הדחה כלל ודברי רש"י בברכות נ"ב א' סד"ה אין כו' צ"ע גם לפי' המ"א ולדעתו דאטו מי ליכא למיחש לרוטב:

סעיף ו

ס"ו השותה כו'. ר"ל אע"ג דאמרינן בברכות מ"ג א' הביאו כו' כבר תי' תוס' שם ובחגיגה כנ"ל בס"ה וכן ביומא למ"ד א' ת"ר הלכה כו' אר"ח כו' כבר פי' רש"י שם ד"ה לא כו' ומיהו כו' והרשב"א מצריך ליטול ידו אחת מהנ"ל ואף שביומא שם אמר דבר עם חבירו כו' כבר נזהר מזה בת"ה ואמר דמ"ש ל"ש כו' לא קאי אלא אהשתין ר"ל דלא קאי אלא אסיפא וכשהוא נוטל כו' אבל לעולם אינו נוטל אלא ידו אחת דלא כרא"ה שמצריך ליטול שתי ידיו בשותה בקבע מהנ"ל ותמה על הרשב"א ודבריו אינן מובנים ולכן כ' הרשב"א דזה הברייתא יש לדחות דלכך צריך נטילה משום ניצוצות כיון דקאי אהשתין וכ"ז נראה לרש"י דוחק דרישא דברייתא חלוק מסיפא וכ"ש לומר דסיפא לא קאי אלא אחדא לכן ופי' אתוך הסעודה כנ"ל אבל ההיא דברכות מכרעא כדברי הרשב"א וכ"כ תוס' בע"פ קט"ו ד"ה כל כו' בסדר הסיבה כו' דלפי' התוס' מאי פסקא דידיו אינן נקיית ועוד למה ידו אחת וכן במתני' רפ"ח בש"א מוזגין כו' ל"פ אלא במוזגין אבל לכ"ע בעי נט"י קודם השתי' ובזה ניחא הברייתא הנ"ל דפ"ו דאתי ככ"ע דאמר נט"י קודם דשם השמש מוזגן אלא דצ"ע דהא בהא ד"א תיכף לנט"י סעודה והיאך מפסיק בברכת היין ושתייה ועוד דבירושלמי הנ"ל מפסיק ג"כ בפרפרת וברכתן ועוד ל"ל כלל הנטילה קודם שתיה הא כבר נטל ידו פ"א לכוס ראשון ולכן דברי הרא"ה עיקר דכאן שהוא קובע לשתיה צריך נט"י כדין שתי ידיו ולכן נוטל קודם וא"צ ליטול פ"א לסעודה כי הנטילה ההיא מוציאו וכמ"ש בפ' ע"פ תרי זימני ל"ל ולכן אין הפסק כ"א המזיגה והשתא אתי הברייתא דיומא כפשטא לשתות ממש ובקבע ואכולה קאי אלא דלכאורה צ"ע דפ' ע"פ דנוטל ידיו לטיבול ראשון ל"ל הא כבר נטל ידיו בקידוש שהיא במקום סעודה וכי ההיא דברכות וכן מ"ש בע"פ הנוטל ידיו לא יקדש ונראה דכוס של קידוש שהיא באה בפ"ע משום קידוש אינו קבע וכן בפסח בד' כוסות צריך ליטול שנית לטיבול אלמא לכוס שני אינו נוטל ב' ידיו ואע"ג דאפסקי באגדת' והלילא ולכן הנוטל ידיו לא יקדש דמראה שקובע לשתות ואינה באה משום קידוש וזש"ש זימנין דחביבא כו' אלמא שמקדש על הפת אע"ג דנט"י קודם וקובע על הפת אלמא ל"ל בה בדיעבד אבל לכתחילה בכה"ג א"צ:

סעיף ז

ס"ז נטל כו'. תוס' הנ"ל ד"ה כל כו'. מהא דברכות כנ"ל ובד"מ הקשה עליו מהא דע"פ וכמ"ש תוס' שם ד"ה אסוחי כו' וי"ל כו' אף שדבריו בד"מ אינן מובנין וז"ש בהג"ה ואם

לא הסיח כו' ופליג אש"ע אלא שחשש לדבריו ופ' דנוטל ידיו בלא ברכה וגם לדברי תוס' הנ"ל היינו לשיטתם דס"ל דנט"י לדבר שטבולו במשקה לאו משום קדושה דמזה הוכיחו סברת' כנ"ל וכ"כ הרש"א אבל לפי מ"ש בס"ד דלא כתוס' לא הל"ל כתו' אף שחשש לס' וכ' בלא ברכה א"כ ה"נ הל"ל כן ומ"מ דין השני קיים בשנטל ידיו שלא לאכול והנה לכאורה דברי תוס' סותרים זא"ז כמו שהקשה בד"מ אבל דברי תוס' נכונים דבד"ה אסוחי כו' וי"ל דס"ד כו' ר"ל דס"ד דחולין לא בעי כוונה אבל גמ' דברכות ס"ל דצריך כוונה והתרצן תי' לו כאן לפי דעת המקשה ופלוגתא היא בפ"ב דחולין ל"א ודעת התוס' לפסוק כר"י דלרב לא גרע מנפלה או הושיט ידיו למי' וכ"פ הרשב"א דהלכה כר"י לגבי רב וכן רבא לגבי ר"נ וכ"פ בהג"א שם וכ"פ הרוקח דבירושלמי ר"ח ס"ל כר"י וה"ל רב יחיד לגבייהו וכמ"ש בהג"ה בי"ד ס"ס קצ"ח אבל הרמב"ם וש"פ פ' ברב וכמ"ש בש"ע שם דסתמא דסוגיא דפ"ב כרב ור"נ ס"ל כותיה וכן הסוגיא בפ"ב דחגיגה מפורש שם דא"צ כונה לנט"י דחולין וכמ"ש למטה אלא דכאן מ"מ נכון הוא לפסק רשב"א דפ' דלנט"י לכ"ע בעי כונה ממ"ש בתוספתא פ"ק דידים הנוטל לידים מתכוין והנותן אין מתכוין הנותן מתכוין והנוטל אין מתכוין ידיו טהורות ור' יוסי אומר ידיו טמאות אלמא אף לרבנן כוונת או נוטל או נותן בעי ורב עצמו אמר בפ' כ"ה נוטל אדם ידיו שחרית כו' וע"כ בששימר את ידיו וכמ"ש רש"י והרמב"ם ולקמן רס"י קס"ד דבלא"ה לא מהני וכמ"ש בע"פ שם אמרי כיון דבעי כו' ואפ"ה דוקא במתנה וההיא דחולין שם פירות שנפלו נתוך אמת המים כו' ההיא בנגיעה דחולין ובידים תחלות או בחולין שנעשו על טהרת הקודש וכמש"ש ל"ג ב' אבל באכילה דחולין בפת שהיא משום סרך תרומה דינה כתרומה דלכ"ע צריך כונה כמש"ש. ובזה ניחא גם רישא דנטל לדבר שטבולו במשקה כמ"ש טבל לחולין והוחזק לחולין כו' וע' תו' שם ד"ה כאן לחולין כו' וצ"ע דדבר שטבולו במשקה אינו משום סרך תרומה וכמ"ש תר"י לפי שרוב התרומה מהפת ולכן א"צ נט"י לפירו' אבל דבר שט"ב משום חולין עצמן הוא ותוס' הנ"ל שהוכיחו מהא דברכות דלאו משום קדושה הן אזלי לשיטתייהו שכ' בחגיגה שם ד"ה כאן והקשה כו' ותי' כו' אבל יש לדחות דלא אמרו כל הפוסל כו' אלא דבר הפוסל כמו סתם ידים וכיוצא אבל הרא"ה חולק עליו ואמר דמתוספתא אין ראי' *דבתרומ' מיירי לתרומה וכמ"ש בפ"ב דחגיגה שם ל"ק כאן כו' וכמו רישא דתוספתא שם כל שאינו מטמא במשא כשר ליתן לידים דמיירי לתרומה כמ"ש תוס' בנדה ע"א ב' ד"ה מערה כו' וכמש"ל סי' קנ"ט סי' י"א וט"ס שם בבד"הב וצ"ל בפ' אין דורשין וההיא דנוטל שחרית התנאי הוא שיהא זהיר בשמירתו דבלא"ה כיון דע"י שהות כל היום דלמא אסחי לדעתיה וע' בד"הב שם וע"ל סי' קנ"ט

סי"ג וכן עיקר כרא"ה דלא חמירי נט"י מטבילה וכמ"ש השתא כל גופו כו' וההיא דחגיגה מכרעא דאמר שם ל"ק כאן כו' וע"כ לאכילה דמסיק שם דלנגיעה דחולין א"צ נטילת ידים ולא אוקים שם בידים תחלות:

ואם נגע כו'. כמ"ש בע"פ שם דלמא כו' ונגע וערש"י שם ד"ה אסחי כו' ובשבת י"ד א' ד"ה עסקניות כו':

סעיף ח

ס"ח מי שהיה כו'. למד מספ"ק דערובין ד' דברים כו' ואינו מוכרח כמ"ש ה"ר יהונתן שם דוקא מחנה היוצא למלחמה אפי' רשות אבל שיירא ההולכת ממקום למקום לא שדין שיירא בד' דברים אלו כדין יחיד העומד בביתו ע"כ וכמ"ש בגמ' שם וכמ"ש בתוספתא פ"ק דערובין אהלים שבשיירא חייבין בערוב שבמחנה פטורין מן הערוב ור"ל מחנה היוצאה למלחמה כמ"ש המ"מ פ"א שם ואף לרמב"ן ורשב"א שלא כ' למלחמה מ"מ כתבו דוקא בעשרה וכמ"ש בירושלמי ומ"מ דברי ה"ר יהונתן עיקר ואף להרמב"ם שכ' איפכא שבמחנה חייב ובשיירא פטור כגי' הירושלמי מ"מ ס"ל דהולכי דרך חייבין ולא פטרו אלא במלחמה וכמ"ש בה' מלכים וכן בנט"י כמ"ש בפ"ג דפסחים וש"מ לנט"י ד' מילין כו' ל"ש אלא לפניו ושם להולך בדרך וכמ"ש בירושלמי פ"ח דברכות לחלה ולנט"י אדם מהלך ד' מילין הד"א לפניו אבל לאחריו כו' ומסיק שם דבביתו דמי כלאחריו ועוד שם ר' אבינא מפקיד לחמרייא הן דאתון משכתון מסתחון מיא נסבין ידיכון ומתני על כל יומא אלא שדעתו דמקום סכנה כמלחמה דמי וכ"כ תוס' בערובין כ"א ב' ד"ה מוטב וז"ש במדבר או כו' וז"ש הטור סי' סס"ו הולכי מדברות פטורין מע"ח דלא כב"י שנדחק שם לפ' דוקא שיירא ע"ש וז"ש מדברות:

סעיף יא

סי"א מברך כו' פסחים ז' ב' וש"מ:

ונהגו כו'. תוס' שם ד"ה על כו' וכטעם ראשון שם וכ"כ בברכות נ"א ד"ה מעיקרא כו' גם כו' כטעם שני שם וכ"כ בסוכה ל"ט א' ד"ה עובר:

ואם כו'. הג"א בריש חולין בד"ה ולא אישתמיט כו' מיהו כו' כדפריש בברכות ור"ל כמ"ש בספ"ק שם בד"ה בדלא כו' וכל היכא כו' אבל הרמב"ם פי"א מהלכות ברכות כ' דאינו מברך אח"כ וכמש"ש נ"א א' ומה שחילק בין ברכת המצות לברכת הנהנין לא מ' שם כן דהא מביא ראיה מטבל ועלה ולא אידחי אלא משום דמעיקרא כו' וראיית הג"א הוא ממ"ש בברכות שם דמברך יוצר אור אחר ק"ש ואינה מכרע' דברכות ק"ש לא על ק"ש נתקנו כמ"ש הרשב"א וכ"ד תוס' בפסחים שם ד"ה בעידנא ובסוכה שם ע"ש אלא

דלטעם ראשון יכול לברך וכמ"ש בברכות שם וזה הטעם ג"כ ללולב ועמ"ש בסי' תרנ"א ועמ"א ופ' בהג"ה כשני הטעמים ולקולא:

סעיף יב

סי"ב היטב כו'. ערש"י שם:

סעיף יג

סי"ג המטביל כו'. תוספת רפ"ב דידים וכ' ב"י נ"ל הטעם דניגוב משום מים טמאים משא"כ במטביל דאין שם מים טמאים וכמש"ל סי' קס"ב ס"א וז"ש וה"ה כו' וכמש"ש וכן כו' לנוטל כו' והוא ג"כ מה"ט שאין שם מים טמאים כנ"ל וראיה שא"צ מים שניים כמ"ש ברפ"ב דידים נטל לידו כו' עד שיטול מרביעית ופי' תוס' בחולין שם והרא"ש שם דר"ל אפי' אתו משיורי טהרה דלידו א' מהני אם השטיפה כב' שטיפות אבל רביעית מהני לעולם וא"צ ב"פ ע' בסי' קס"ב ס"ד וז"ל התוספתא שם הנוטל ידיו לא יאמר הראשונים הריני נוטל הטמאים ואם עשה כך צריך לנגב את ידיו אבל המטביל את ידיו א"צ לנגב את ידיו וצ"ע ואפשר דצ"ל במקום הטמאין חצאין וכמ"ש הר"ש בריש ידים דהנוטל במים ראשונים חצאין צריך לנגב ידיו תחילה וז"ש אבל המטביל ולכן צ"ע וכ"ש לפרש"י בסוטה ד' ב' אבל העיקר נראה דט"ס בתוספתא וכצ"ל הנוטל ידיו לא יאמר הואיל והראשונים טמאים הריני נוטל בטמאים ואם עשה כן ידיו טמאות הנוטל ידיו צריך לנגבם המטביל את ידיו א"צ לנגבם כו' ור"ל דקמ"ל דל"ת הואיל שאף כשנוטל מים ראשונים במים טהורים נטמאו המים מחמת הידים אלא שהשניים מטהרן א"כ גם לכתחילה יטול במים טמאים ומים השניים יטהרו קמ"ל דאם עשה כן ידיו טמאות מפני שאין המים שניים מטהרין טומאת היד שנטמא מחמת ד"א דהיינו שנטמא היד במים הטמאים שהיו טמאין בתחלה ולא מחמת היד כו' ואח"כ משמיענו חילוקים בין נוטל למטביל לענין ניגוב והגבהת היד כדתניא התם בהדיא ע"ש ועיין בפי' על התוספתא:

סימן קנט

סעיף א

ס"א אין כו'. חולין ק"ז א' קפדיתו כו' ומתניתין ב' דפ"ק דידים וכמש"ו בכל כו' שאין כו':

ואם כו'. שם:

דהיינו שאם כו'. נדה מ"ט א' ת"ר כו' ועיין תוס' שם ד"ה אם ואע"ג דבכולי כו':

והוא גדול כו'. שם ושבת צ"ה ב':

ואפי' כו'. סה"ת ות"ה והרא"ש וש"פ דמה שלמעלה מהשבר לאו כלי הוא וכמו דפנות הכלים ושולי המחץ דפ"ק דידים:

סעיף ב

ס"ב וה"מ כו'. סה"ת שם וטור ובתוספתא פ"ק שברי כ"ח שיש בהן כדי קבלת רביעית נוטלין ממנו לידים ושם החמת והכפישה אע"פ שפחותין נוטלין מהן לידים ופי' הר"ש ובלבד שיחזיקו רביעית וכמ"ש בחולין שם ועיין פ"ה דפרה מתניתין ז' נקבה מלמטה כו' מן הצד כו' ועיין ר"ש שם וודאי שהסמרטוט לא הוי חיבור לעשותה כלי וכמ"ש בפ"ח דכלים ופ"ט דאהלות כוורת פטותה ופקוקה כו' ועט"ז סס"ק א':

אבל אם כו'. כמו בברזא ת"ה. ולפי מ"ש בס"ה בהג"ה וכ"ש כלי כו' אין ראיה מברזא וכן מצאתי בב"ח ועיין ר"ש ספ"ק דידים הפקיע את המולייר ונטל הימנה לידים או שנטל מן הסילון שיש בו כדי קבלת רביעית ידיו טהורות ור"י אומר ידיו טמאות ומודה ר"י שאם הניח חבית בין ברכיו או בין אצילי ידיו ונטל שידיו טהורות כו' הפקיע את המולייר שעשה בו סדק ויצאו המים כו' והיינו אחר כח ראשון אחר הפקעתו וסוגיין דהתם כר' יוסי וקי"ל כר' יוסי כמ"ש למטה וז"ש בס"ט וצריך להחזירה כו' מ"מ נשמע דדוקא משום כח גברא אבל בלא"ה כשר דבכח גברא פליגי ת"ק ור"י כמו בסילון וז"ש ומודה ר"י כו' דזה נקרא כח גברא ודעת הסמ"ג והג"מ דאפילו דרך הנקב אסור כשניקב בכונס משקה ובמוציא משקה אז מותר דרך הנקב כ"כ הסמ"ק וכתב דבייחדו לזיתים דוקא בניקב כמוציא זית אבל בפחות מכאן מותר ליטול דרך הנקב אם מחזיק רביעית משם ולמטה עב"י וכ"ה דברי הרמב"ם כלי שנשבר שבירה המטהרתו מידי טומאה אין נוטלין ממנו לידים כו' וכ"מ בת"ה ועט"ז ומ"א וכ"מ בתוס' הביאה הר"ש פ"ק דידים מתני' ב' שולי כלים כו' אין כו' קרקסן ושפן ועשאן כלים נוטלין מהן לידים אם יש בהן קבלת רביעית ואף שב"י דחק עצמו ופי' קרקסן כו' שיכולין לישב שלא מסומכין לקבל רביעית אין הלשון משמע כן וכבר הקשה מ"א עליו ממתניתין דפ"ל דכלים שולי הקערה ושולי אסקוטלא של זכוכית שהתקינה לתשמיש קרסמן או שפן בשופין טמאים:

סעיף ג

ס"ג כלי כו' הלכך כו'. שם כפי' התוס' ד"ה מגופות כו' וכן הכריחו תר"י דאי כפירש"י ק' מאי קמ"ל פשיטא דכלי גמור הוא:

סעיף ד

ס"ד ועשה להן כו'. דומיא דמגופה הנ"ל כן נראה מדברי סמ"ג. ב"י וכ"כ תר"י שתיקנן בישיבתן כו' ע"ש:

אבל שק כו' שם וכגי' הרי"ף אע"פ שתיקנן כו' וכ"כ תר"י שם ולא הוה צ"ל בחמת וכפישה כיון שתיקנן בישיבתן דנוטלין מהן אלא משום דאצטריך לומר בסיפא דשק וקופה אע"פ שתיקנן כו':

לפי כו'. רש"י ות"ה ורא"ש:

סעיף ה

ס"ה כלי כו'. כמ"ש בפ"ד דכלים שולי קורפיית כו' ועיין ר"מ שם והתנאי אשר התנינו כו' ר"ל שאמרו הדקין שבכ"ח כו':

לפיכך כו'. פ"ב שם מתניתין ו' טיטרום כו' וקי"ל הלכה כרבי יוסי מחביריו כמ"ש בפ"ד דעירובין וער"ש שם ד"ה ור' יוסי כו' וכ' הר"ש שם ומיהו לשון המשנה כו' וע' ר"מ שם ואמרו מפני שהוא כו' כי לזה נעשה וכ"כ הכ"מ פי"ח דכלים אבל מדברי הרא"ש וטור וש"ע משמע שאינו מחלק בין נקבים גדולים או קטנים וכפי' הראב"ד שם ופרוטות כמו הפורטים ע"פ הנבל כו' פעם מוציא ופעם אינו מוציא כשסוגר מלמעלה אינו מוציא מלמטה הלכך אינו כלי נקוב שאינו עשוי אלא להנאה וכפי' הר"ש והרא"ש ע"ש אבל הרמב"ם אינו מפרש כלל כשמניח אצבעו מלמעלה סותם הנקב אלא משום שהנקב קטן ואינו מוציא אלא פרוטות ומקבל בצדדין ונעשה מתחילה לזה ועמ"א:

וכ"ש כו'. ג"כ לפי' הר"ש כנ"ל:

סעיף ו

ס"ו שאין כו'. מתניתין שם שאין כו' וכנ"ל וע' במרדכי:

וה"ה כו'. מהנ"ל ובתוספתא פ"ב נוטלין ד' וה' זה בצד זה ואין חוששין משום ד' דברים משום שמא נטמאו ר"ל מן הידים של ראשון כיון שנוטלין כולן כא' ה"ל כב' ידים של אדם אחד שנוטל כאחת ומשום שמא נעשתה בהן מלאכה ומשום שמא לא נטל מן הכלי ומשום שמא ניטלו מן הרביעית אבל הנוטל ונותן לחבירו בחפניו ידיו טמאים שמתחלה לא נטל מן הכלי:

ור"ת כו'. מהתוספתא זה שאמר שמתחלה כו' משמע הא נטל תחלה מן הכלי ש"ד וע' פסקי תוס' ברישׁ סוטה סי' ה' ומפ' מ"ש אבל כו' שנטל מתחלה שלא מן הכלי ומ"ש וזה בצד זה ברישא ל"ד דה"ה זא"ז אבל ס' הראשונה ס"ל דוקא זה בצד זה דאז כיד א' חשוב וע' סי' קס"ב ס"ה ותוך כו' ועסי' ק"ס סי"ג:

והוא כו'. בד"ה. דאי לא"ה כבר נטמאו המים אבל כפי מש"ל נראה דעת ר"ת דאין לחלק וכמו רישא דתוספתא שאינו חושש משום ד' דברים משום שמא נטמאו המים ר"ל בידים

של ראשון ולס' בד"ה הנותן לחבירו בחפניו כה"ג ג"כ ש"ד כמו שדייק מהתוספתא הנ"ל וכ"מ מדברי תה"ד בשם התוס' בריש סוטה וכמ"ש בפסקי תוס' שם:

אבל הסברא כו'. וכ"ד ש"פ:

סעיף ז

ס"ז צריך כו'. מדברי הרמב"ם. ור"ל אע"ג דלא בעינן כח גברא לדעתו מ"מ כח נותן בעי כמש"ש הלכה י"ד השוקת כו' שהרי אין כו' וכ"כ בסוף ה' מקואות ה' י"א ואיזו נתינה היא מכח נותן ואיזו כו' דבספ"א דידים תנן הכל כשרים כו' ר"י פוסל כו' ופ' תוס' כר' יוסי משום דסוגיין דחולין דאריתא דדלאי כוותיה ופי' בשני אלו בקוף וחבית וכן פי' כל המפרשים אף שהרא"ה פי' בתחילה דוקא אקוף ואחש"ו דרישא אח"כ חזר בו ע"ש בבד"ה וכן פסקו רוב הפוסקים כר' יוסי. אבל ה"ג פסק דנוטל ידיו בתוך הכלי דלא בעינן כח גברא וכת"ק שם וכמ"ש בס"ח ועיין תוס' שם ד"ה דלא כו' ואריתא דדלאי לאו טעמא משום כח גברא אלא משום דלאו כלי הוא וכמ"ש תוס' שם דקרקע הוא וכ"כ הרשב"א בחידושיו ובת"ה ובתשובה סי' תק"ט וכתב דקי"ל כת"ק חדא דיחיד ורבים הלכה כרבים ועוד מדאמרינן בחולין שם קפדיתו אמנא כו' ול"ק קפדיתו אכח גברא וע' תוס' שם ד"ה קפדיתו כו' והרמב"ם פ' ג"כ כת"ק אבל פ' שצריך ליטול מכח נותן ור"ל אפילו קוף וההיא דמטה חבית על צדה פי' ב"י דס"ל כפי' קמא דר"ש שם שכ' ול"ד להא דאר"פ האי אריתא כו' אבל הכא כו' אבל הרשב"א שם ושם תמה עליו דנתינת הקוף לא מעלה ולא מוריד דחש"ו יש להם מעשה כמ"ש בפ"ק דחולין משא"כ בקוף כמ"ש בתוספתא שם דאם שחט קוף פסילה והוי כנפלה מעצמה אע"ג דלא בעינן כוונה לשחיטה ות"ק לא בעי אף כח נותן דאפי' בחבית מוטה על צדה או נקובה ונוטל מהקילוח ש"ד לת"ק וכמ"ש בתוספתא והביאה הר"ש שם הפקיע את המולייר כו' ומודה ר"י כו' והרא"ה בבד"ה הסכים לדעת הרמב"ם והביא ראיה לדבריו דע"כ ת"ק כח נותן בעי דאל"כ ל"ל הכל כשרין ליתן כו' כיון דלא בעי כח נותן וכן מאי אפילו חש"ו וכן מניח חבית בין ברכיו ויש לדחות משום ר' יוסי קתני לה דמודה באלו כמ"ש במה"ב שם והא דהפקיע המולייר פי' דהוא כח נותן לת"ק ובסילון פליגי במעיין וס"ל לת"ק דלא אתמר כח נותן בזה אלא בכלי ור' יוסי ס"ל דוקא במ' סאה ועוד תי' ע"ש:

לפיכך צינור כו'. גמרא דחולין שם:

אע"פ שאינו כו'. דמ"מ עדיין מכחו הן כמש"ש ט"ז א' הא בכח כו'. תר"י:

ואם הטביל כו'. מפני שהם שאובים. כ"ה גי' הרי"ף שם ואין מטבילין את הידים מפני שהם שאובים וע' ס"ח:

וה"מ כו' דשאובים כו'. אף ע"ג דלענין מקוה קי"ל כראב"י בתמורה י"ח לענין נט"י סמכינן ארבנן שם דנט"י דרבנן ושאובין ג"כ דרבנן כמ"ש בב"ב ס"ו:

אע"ג דניצוק כו'. כמ"ש ספ"ח דטהרות ובפ"ו דמקואות עירוב מקואות כו' ועיין תוספת פ"ק דיבמות ובפ"ב דגיטין ופ"ג דחגיגה וש"מ וע' תוס' דחולין שם ד"ה ואי כו' ובנדה מ"ט א' ד"ה אם כו':

ויש חולקין כו'. לגי' הרי"ף ורמב"ם שגורסין ואי בזיע דוולא בכונס משקה אין נוטלין ממנו לידים דלאו כלי הוא דא"ר כו' ולפ"ז גם אין מטבילין כמו במקוה. הרא"ש:

אין כו'. תוספתא והביאה הר"ש בפ"ק דידים החוקק באמת המים ועשה לה בית קבלה אע"פ שתלשוה מים וחברוה אין ממלאין בה ואין מקדשין בה ואינה פוסלת את המקוה תלשה וחיברה וחישב עליה אחר תלישתה ממלאין בה כו' ופוסלת את המקוה וכמו שכ' בבבא בתרא ס"ה ב' תנו רבנן צנור כו' ובפרק חמישי דפרה השוקת כו' היתה כלי כו' והוא הדין לנטילת ידים כמו שכתב פרק ראשון דידים שדינן שוין כמש"ש בכל הכלים כו' שאין כו' וכן קיימא לן דתלוש ולבסוף חיברו הוי כתלוש לכל מילי בפרק קמא דחולין ועיין מה שכ' בח"מ סי' צ"ה ס"א בהג"ה:

סעיף ח

ס"ח אם הכניס כו' ואם כו'. תוס' שם בשם בה"ג ס"ל דמותר בתוך הכלי והביאו ראיה מפ"ב דזבחים דאיבעיא להו בכיור ממנו ולא בתוכו כו' משא"כ בנט"י ותוס' חלקו עליו מסוגיא דשם דבעינן כח גברא וכן דעת רוב הפוסקים וכמעט כולם ואף הרמב"ם בכללם דמ"מ כח נותן בעי כנ"ל ורמב"ן ורשב"א דחו ראייתם וכמ"ש תוס' לפי' קמא דל"ד כח גברא אלא כלי בעי ואריתא לאו כלי אלא מטעם טבילה וטבילה בשאובין ליכא וכמ"ש הרי"ף כנ"ל וכ' הרשב"א בחידושיו דה"ה לכלי המחובר לקרקע דשאובין הוא והיינו כעין אריתא דלאי והיינו שחקקו אחר שקבעו וכמ"ש בס"ז בהג"ה אין ליטול כו' וע' לשון הרמב"ן שתי' קושיית תוס' חולין ק"ז א' ד"ה דלא וק' לפירושו כו' ותירץ כנ"ל דשאני התם דמחוברת בקרקע וכטבילה היא וטבילה בשאובין ליכא אבל מישך ידי במנא דבנטילה מנא היא ש"ד ע"ש ובתורת הבית שהביאו:

ובשעת כו'. עט"ז:

סעיף ט

ס"ט חבית כו' מתניתין דידים לד"ה דמודה בה ר"י כמ"ש בתוספתא שם והביאה הר"ש ומודה ר"י כו' וכנ"ל:

ואם היתה כו'. דאף להרמב"ם דפסק כת"ק דוקא במטה כו' דחשיב כח גברא כמ"ש הר"ש שם לפי' קמא וכח נותן להרמב"ם כנ"ל וההיא דתוספתא הפקיע את המולייר כו' או שנטל כו' כבר פירש הרא"ה דחשיב כח נותן לת"ק משא"כ בנקובה מעצמה או שנפל הברזא:

או שעומדת כו'. אבל לדעת ה"ג ורשב"א אף בכה"ג כשרה דלא בעי כח נותן כלל וכמ"ש בתוספתא הנ"ל וכנ"ל:

ואם היתה כו'. וראיה מכיור סה"ת. וכמ"ש בפ"ק דחולין בסרנא דמיא בכח ראשון דחשיב כח גברא וז"ש וצריך להחזירה כו' ועמ"א וכ' ב"י אפי' יש בו קבלת רביעית מנקב ולמטה וכמש"ל ס"ס בהג"ה:

סעיף י

ס"י אם הטה. מתניתין שם וכת"ק הרמב"ם ועיין מ"א שמחלק בין הך דהכא לההיא דס"ט שכ' וצריך להחזירה כו' שאף להרמב"ם הדין כן לפי שלא עשה מעשה בגוף המים כו' והוי כמו סרנא דמיא שפוטר את הדף לכן כ' וצריך להחזירה כו' משא"כ הכא דהוי כמו סרנא דפחרא דאפי' בכח שני חשיב כח גברא אבל לא נראה שהרי פסק כת"ק ות"ק מכשיר אף בכה"ג כמ"ש בתוספתא שם הפקיע את המולייר כו' וא"ל דהתם בשפיכה ראשונה דא"כ לא הוי פליג ר"י דמ"ש מכיור ואפשר דלא פסק כת"ק אלא כת"ק דמתני' אבל בתוספתא פסק כר"י דסוגיא דחולין כוותיה דפוסל בסילון וה"ה למולייר דכבר פסק מכח גברא וכמו סרנא דמיא ובזה מתורץ קושיית ת"ה מהתוספתא על הרמב"ם וע' בסי"ב שכ' גם דעת ר' יוסי ומ"ש מ"א ס"ק כ"ג דמטה חבית היינו שמוטה מאליה ובכה"ג פוסל ר' יוסי לא נראה דהא קאמר בתוספתא שם ומודה ר"י שאם הניח חבית בין ברכיו או בין אצילי ידיו ונטל שידיו טהורות משמע דוקא בכה"ג וכן במתניתין שם מניח חבית כו' והא ודאי משום ר"י מיתנייא ומה שכ' וכן משמע ברא"ש אין משמעות ברור שם ע"ש שקראו מוטה בעת שנטל ידיו והטור שכ' חבית מוטה משום סיפא ואם היתה ברזא כו' והרי כ' ברישא דוקא מניחה על ברכיו כו' וכ"כ תוס' ומניח חבית על צדה כו' ור"י פוסל כו' וכ"ד ש"פ. נמצא ג' שיטות הן דעת בה"ג דא"צ כלל כח גברא וההיא דאריתא דדלאי דס"ז באינו כלי כלל כמ"ש תוס' או בקבעו ולבסוף חקקו כמ"ש בת"ה. ודעת תוס' וש"פ כר' יוסי ולכן בהטה חבית דכאן ובקוף פסולין וכן בצינור דס"ז אפי' חקקו ולבסוף קבעו ובברזא צריך להחזיר כו' כמ"ש בס"ט אבל הרמב"ם חולק בכ"ז ופסק כת"ק במטה ובקוף וכן בברזא כמו במולייר לת"ק אבל בצינור דס"ז מודה דמ"מ כח נותן בעינן וברזא ומטה חבית חשיב כח נותן:

סעיף יא

סי"א הכל כו'. אף לר"י כנ"ל:

א"י ונדה. ר"ל אע"ג דתניא בתוספתא שם והביאה הר"ש שם הכל כשרין ליתן לידים אפילו טמאות אפי' בועל נדה כל שאינו מטמא במשא כשר ליתן לידים הא נדה שמטמא במשא וכן עו"ג כו' כמ"ש בנדה ל"ד א' וש"מ אסור כתבו תוס' שם ע"א ב' ד"ה מערה דההיא לתרומה או לחולין שנעשו על ט"ת וכ"כ בת"ה וש"פ:

ואיכא מ"ד כו'. שאין בו דעת וכמ"ש בפ"ה דגיטין הפעוטות כו' וכמאן דס"ל כוונה בעינן וכמ"ש הר"ש פ"א מתניתין ה' ובתוספתא בעי ר"י כוונת נותן ונוטל והא דמשמע הכא דמודה בחש"ו הנהו בני כוונה נינהו ולמד מזה דדוקא כשהגיע לעונת הפעוטות דיש לו דעת קצת כמ"ש בפ' הנזקין ופ' התקבל וצ"ע מ"ש משוטה דאין משאו ומתנו כלום אף במטלטלין כמ"ש בפ"ב דכתובות ועיין שם ברש"י ותוס' ועוד דזה לר"י אבל אנן קי"ל כת"ק דבכוונת א' מהם סגי כמ"ש בסי"ג וכ"ש לש"פ דלא מצרכי כוונה כלל וכמו בשחיטה דחש"ו כשר דלא בעי כוונה וקוף פסול ואמרינן שם בחולין י"ב י"ג דיש לו מעשה ואפילו מחשבתו ניכרת כו' יש לו מדרבנן וע"ש תוס' ד"ה ותיבעי כו' אלא די"ל דוקא בקטן כה"ג ומ"מ לדעת ת"ק א"צ כנ"ל:

סעיף יב

סי"ב אם הקוף כו'. פלוגתא הנ"ל אם הלכתא כת"ק או כר"י ועמ"א ועמש"ל:

סעיף יג

סי"ג ולכתחילה כו'. עמש"ל סי' קנ"ח ס"ז:

סעיף יד

סי"ד הטביל כו' ואם כו' וי"א שצריך כו'. כמ"ש בחולין ק"ו א' השתא כל גופו כו' ובפ"ב דחגיגה ולקדש מטבילין אלמא דמהני הטבלה ובתוספתא המטביל ידיו כו' כמ"ש בסי"ט אלא דדעת וי"א שצריך כו' הוא רש"י שם ד"ה דאפסקינהו דס"ל דבעי דין מקוה כמו לכל גופו וכ"מ במתני' פ"א דכלים מתני' ז' למעלה מהן מקוה כו' ומטבילין וע' רמב"ם שם וז"ש במתניתין הקודמת וליטול מהן לידים דוקא ליטול וכ"ה להדיא בתוספתא פ"א דמקואות הביאה הר"ש שם מתני' הנ"ל וז"ל התוספתא למעלה מהן מי תמצית שלא פסקו שמטבילין בהן את המים ואין מטבילין בהם אדם וידים וכלים זה הכלל כל מקוה שאדם טובל בו ידים וכלים טובלין בו אין אדם טובל בו אין ידים וכלים טובלין בו וכ"מ לכאורה בגמ' דלא אכשר אלא מטעם ק"ו השתא כל גופו וכן דעת הרמב"ם שם וכמ"ש בסט"ז וכ' בהדיא דאם אין במקוה מ' סאה אין מטבילין בהן הידים ודעת החולקין צ"ע

והרע"ב מפרש לקדשים דוקא ואין דבריו נכונים ונראה טעם החולקין דהרשב"א ותר"י פי' דאפסקינהו כו' פי' לגמרי ואף שאין בהם מ' סאה ולא מחוברין עם המקוה דפסקינהו לגמרי משמע וכמו כלים דסגי מן התורה ברביעית כמ"ש בפ"ק דפסחים ואע"ג דבפ"ו דנזיר אמרינן דחכמים בטלוה מ"מ לנט"י דרבנן לא בטלוה וכ"כ תוס' שם ד"ה דפסקינהו לפי' ראשון וראיה מאריתא דדלאי דסתמא לית בהן מ' סאה ואי לאו דשאובין נינהו מטבילין בהו כמש"ש רשב"א בחי' ועוד דוקא ששאבן אבל אם המשיכן מותר (ואף את"ל) דמחוברין למקוה מ"מ הא אמרי' דקטפרס אינו חיבור וכאן אמרי' דהוי חיבור אלמא מקילינן בהו ואמרינן ג"כ ואי בזיע דולא כו' אע"ג דלענין טבילת גופו אמרינן דניצוק אינו חיבור ובעי' כשפופרת הנוד. ומ"ש השתא כל גופו כו' ר"ל לענין מרירותם דלא חיישינן למרירותם וה"נ דכמתוקים חשבינן לה ואף בפחות ממ' סאה וז"ש מ"ס גזרינן ומהתוספתא הנ"ל אין ראיה דהא אמר שם ג"כ כלים ודי ברביעית אלא דעל המים קאי אותן מים ואמי תמצית דרישא כמש"ש וע' ר"ש פ"א מתני' ו' תניא בתוספתא כו' כנ"ל אבל מעיין סגי אף לאדם בכ"ש כמ"ש בפ"א ופ"ה דמקואות וכמ"ש הרמב"ם כ"ש דכשר לידים אלא שר"י כ' דוקא לכלים אבל לאדם בעינן רביעית ממ"ש ברפ"ג דחגיגה דהא ארעא חלחולי מחלחלא וזה לא שייך אלא במעיין ועתוס' בפסחים י"ז ב' ד"ה אלא וכן הסכימו רוב הפוסקים וכמ"ש בי"ד ר"ס ר"א כ' ב"י מ"מ כיון דנט"י דרבנן אזלינן לקולא הואיל ובלא"ה הרשב"א והר"י מכשירין אף במקוה ברביעית. ולי נראה דכאן כ"ע מידים דלא עדיפי מכלים כמ"ש בתוספתא דמקואות הנ"ל ומעיין לא בטלוה מכלים לכ"ע כמ"ש הרא"ש ובתוספתא דפסחים הנ"ל כמו שהוכיחו מדאמרי' והמקוה במ' סאה וע"כ לאחר שבטלוה:

סעיף טו

ס"טו מי גשמים כו'. ר"ל לדעת המיקל וכה"ג אף לכלים פסולים כמ"ש בת"כ שאין המקוה מטהרת בזוחלין וכמ"ש במקואות ושבת ונדרים ובכורות ונראה לי דאין להסתפק בזה כלל דהר"י לא הכשיר אלא מטעם טבילת כלים ובהדיא אמרינן בתוספתא הנ"ל זה הכלל כו'. ומ"ש באריתא דדלאי דשאובין נינהו ר"ל אף אם שפכה מה מעיין ועדיפא מיניה קאמר דאף שאובין הן:

סעיף טז

סט"ז ארבעים כו'. כמ"ש למטה מאריתא הנ"ל:

ולהראב"ד כו'. דהא אף בעלי קריין טובלין כהן כמ"ש בפ"ג דברכות ופ"ח דמקוואות ולכאורה אריתא דדלאי כו' דשאובין נינהו מסיי' להרמב"ם אלא שי"ל לדעת הראב"ד דהתם בכלי המחובר לקרקע וכמ"ש בס"ח וכמ"ד בפ"ג דברכות בקרקע אין בכלים לא: **ושאובה כו'**. כנ"ל ס"ז:

סעיף יז

סי"ז ולא כו'. אף לר"ת דס"ו ועמ"א: סי"ח:

ידו כו'. גיטין ט"ו ב':

סעיף יט

סי"ט המטביל כו'. כמ"ש בתוספתא לעניין ניגוב וה"ה לכ"ד דטעם אחד לכולן שאין כאן מים טמאים:

סעיף כ

ס"כ המטביל כו'. עט"ז:

וי"א כו'. עמש"ל סי' ח' ס"ו וסי' ד' סכ"ב:

סימן קס

סעיף א

ס"א בין כו'. טור אבל במתני' דידים לא שנו אלא נפל לתוכו כו' משמע דוקא מחמת דבר שנפל לתוכן ואפי' במי חטאת תנן בספ"ח דפרה דכשר וכ"כ הר"ש בשם התוספתא פ"ח דפרה וכ"פ הרמב"ם שם ונראה שהטור למד ממ"ש בפכ"ה קפדיתו אחזותא משמע בכ"ע וכיון בזה לתרץ קושיית תוס' דחולין ק"ז א' ד"ה קפדיתו כו' אבל ליתא כנ"ל ועתוס' שם ד"ה קפדיתו הנ"ל וכן השיגו כל האחרונים:

בין מחמת מקומן פסולים. רמב"ם וכמ"ש בתוספתא הנ"ל מחמת עצמן כשרים מחמת עשן או ד"א פסולים:

סעיף ב

ס"ב אפי' נתכוין כו'. דלא כשמעון התימני שם:

ואם צינן כו'. דנעשה בו מלאכה שם וע' בגיטין נ"ג ששקל בהן כו':

אבל אם כו'. מתניתין וכפי' הר"ש שם:

או שחפן כו'. כפי' הרמב"ם שם ובת"ה:

כשרים אם לא כו' תוספתא והביאה הר"ש שם וכשהוא נוטל כו' וזו התוספתא מסייע לפי' הר"ש וגי' הרמב"ם נוטל בידיו ולכן כ' הרמב"ם שחפן מהם כו' כנ"ל וכמ"ש בת"ה אבל לשון מתניתין משמע יותר כפי' סה"ת וכמ"ש בהג ה:
ה"ה כו'. כן פי' בסה"ת וכן פי' תוס' בסוטה ט"ו ב' ד"ה מה כו':

סעיף ד

ס"ד מים כו' מתני' היא בפ"ט דפרה מ"ג שתת מהן כו' כל העופו' כו' ופירש"י בחולין ט' ב' בלשון ראשון מפני שנעשה מלאכה אבל בלשון אחרון פי' משום חיותן בכלי וע' תוס' שם ד"ה אם כו' ור"ש בפרה שם וז"ש ואין דבריו נראים ואפי' ללשון ראשון של רש"י דוקא במי חטאת משום תערובות אותן שנפלו מפיהן אבל לנט"י בטלין במיעוטן וראיה ממ"ש נפל לתוכן דיו כו' דוקא משום שינוי מראה וכ"נ ממ"ש הא"ז בשם ר"ח וכ"כ במרדכי בשם תוספתא דמים שלקק מהן הכלב פסולין הא בשאר כשירין תה"ד והב"י כ' להכשיר אף בכלב מטעם הנ"ל אבל הב"ח כ' דטעם הר"ח משום דנעשו כשופכין וכמו עשה מלאכה שכ' בת"ה משום דנעשו כשופכים ועט"ז סק"ד בשם ב"י:

סעיף ה

ס"ה אין כו' אבל כו' דאפי' למקוה כשרים כמ"ש בפ"ז דמקואות וביי"ד סי' ר"א סכ"ה וכן אם כו' וכ"ש במעיין וע"ש סכ"ח ובגמ' דסוטה ט"ו ב' מה מים חיים כו' אלמא לא אשכחן מים מחוברין שנעשה בהן מלאכה:

סעיף ו

ס"ו חמי כו'. כר"י ק"ו א' וכלישנא בתרא ק"ה ב' וע' תוס' ק"ו א' ד"ה חמי כו' ומזה הטעם פסק כר"י משום דקי"ל בכ"מ כלישנא בתרא וכ"כ הרא"ש:

סעיף ז

ס"ז חמי כו'. שם וכגי' הרי"ף וש"פ חזקיה אמר אין נוטלין מהן לידים ורי"א כל גופו טובל בהן ידיו לא כ"ש אר"פ כו' וכ' הר"ש בפ"ק דידים שכן גי' ר"ח ור"ג והכריח שכן הוא דאל"כ ר"י נגד סתם מתני' דפ"ק דידים המים כו' ור"י אמר הלכה כסתם משנה בכ"מ ופ' הרי"ף כחזקיה דרביה דר"י הוה ואע"ג דס"ל כיחידאה אזלינן בתר אמוראי וע' ת"ה וצ"ע על הרמב"ם שפ' ברפ"ו דשבת כרב ושמואל וע' כ"מ שם (ועמ"ש בס"ט) וערש"י שם ד"ה דאפסקינהו כו' ואין כו' אבל כו' וז"ש בש"ע ואם המשיך כו' אם יש כו' ואם כו' ואם כו' וכ"כ בת"ה דאם אינן מחוברים בלא"ה אין נוטלין כיון דליכא שיעור טבילה בעינן נטילה דהא בעינן כלי וכ"כ תוס' שם ד"ה דאפסקינהי כו' א"נ כו' וכ' תר"י דהוצרך לפרש בשאין בהן מ' סאה דא"כ הדק"ל כל גופו טובל בהן כו' וכמ"ש במקומן כו' והוצרך

לפרש כשהם מחוברין דאל"כ היאך אר"י כל גופו כו' אלא בכה"ג פליגי דחזקיה גזר ול"ל השתא כו' דבשלמא גופו ל"ל אטו כלי משא"כ כאן שיראה שמותר להטביל ידיו לא יאמר מפני העירוב אלא שאין איסור במי טבריא כלל אבל הר"י כתב דפסקינהו לגמרי משמע וכפי' הראשון שבתוס' שם והשתא חזקיה גזר שיראה שאין בהן מ' סאה ולא עירוב ואפ"ה מותר כ"ש בכלי ורי"א כל גופו כו' לא בהן ממש אלא באותן המים כשיש מ' סאה ועמ"ש בסי' קנ"ט סי"ד:

סעיף ח

ס"ח טעם כו'. וכמ"ש בס"ט דמשום חמימות אין לפוסלן כמ"ש בס"ו שם וע' רש"י שם ד"ה דכ"ע שפי' ט"א וכ"כ הרי"ף אבל ממ"ש בגמ' שם כתנאי כו' משמע כפי' הר"י וע' רש"י שם ד"ה שנפסלו כו':

סעיף ט

ס"ט מים מלוחים כו'. שם כתנאי כו' וקי"ל כרשב"א דקאי כחזקיה וכמ"ש בת"ה ודינם כמו בחמי טבריא בס"ז וכמ"ש בס"ח טעם כו' אבל מלשון הרי"ף והרא"ש שהשמיטו כל השקלא וטריא משמע דלא גרסי בגמ' כתנאי כו' ולכן פי' טעם חמי טבריא משום דלא ה"ל שעת הכושר ולכן פסק כחזקיה ומתורץ תמיהת הרשב"א בת"ה דהל"ל כר"י דקאי כת"ק ומ"מ צ"ע על הטוש"ע שהשמיטו דמותר להטביל בהן ידיו:

ואם כו'. ע' תוס' בחולין שם ד"ה מים ובזבחים שם ובספ"ק דסוכה:

בין לנט"י כו'. צ"ע דשם משמע דוקא להשלים דגבי יבחושין פריך אפי' בעינייהו כו' וכן בספ"ק דסוכה טיט הנרוק יוכיח שמצטרף כו' ואפשר לומר דלשון עכורים מחמת טיט משמע שגם יש בו מים וכמ"ש במתניתין ספ"ב דמקוואות ר' יהושע אומר במים ובטיט באיזה טיט מטבילין כו':

סעיף י

י נוטלין כו'. זבחים שם אלא למעוטי יבחושין כו':

ונראה כו'. עיו"ד סי' ר"א ס"ל בהג"ה ולקמן סי"ב: וכל ספק כו'. שם ופ"ד דטהרות:

סעיף יא

ס"יא ויש מי כו'. דה"נ אמרינן שם ספק ר"ה טהור ובע"ז ל"ז ב' כי אתו כו' וע' כ"מ שם וכמ"ש בתוספתא הביאה הר"ש פ"ב דמקוואות מתניתין ג' רי"א אומרים לו שלא יטבול כו' למה זה דומה כו' שזה ספק ידים:

מי שלא כו'. כמש"ל ס"ב אבל אם טבל כו':

אבל אסור כו'. ע"ס קנ"ט ס"י ובתוספתא הנ"ל בשביל ד' דברים כו':

סעיף יב

ס"יב השלג כו'. כמ"ש בזבחים שם כל המשלים כו' ולא ממעיט אלא נתן סאה כו' וכמ"ש בפכ"ה השתא כל גופו כו' וברפ"ז דמקוואות יש כו' והעידו כו'.

אם ריסקן כו'. ע' מרדכי ספ"ד דשבת שמפ' המתניתין במפושר אבל בתוספתא הביאה הר"ש שם עיגולי שלג המשוקעין במקוה הרי אלו מעלין וכן הכריע בב"י ביו"ד שם לענין נט"י לפחות ובש"ע שם פ' דאף למקוה כשר וע' בהג"ה שם ועמ"א:

יש מי כו'. ברכות נ' ב' ת"ר יין כו' ופי' הראב"ד שלא לנט"י לאכילה דאין נטילה אלא במים ולא בשום משקה דעשאוהו כטהרת מקוה לתרומה שסמכוה דכתיב וידיו כו' אלא לנקיות בעלמא קאמר: וי"א כו'. הוא דעת הרשב"א שכ' בת"ה ול"נ דא"כ לימא ואין רוחצין את הידים דנטילה נקרא ע"ש נטלא שצריך כלי וכ' ומסתברא שבין לר"א בין לחכמים אין האיסור אלא משום זלזול אחר שהוא עומד בעילויא וראוי לברך בפה"ג אבל בדיעבד לעולם עלתה הנטילה. וז"ש אלא שאסור כו' עד שקובע כו' לאפוקי שאר משקין שאפי' לכתחילה מותר ואין משום זלזול כיון שאין קובע ברכה לעצמו:

וי"א דוקא כו'. כמ"ש בפ' כ"ה קפדיתו אחזותא כו' וס' הראשונה ס"ל כמ"ש הרא"ש דוקא מים שנשתנו מראיהם כמ"ש נפל לתוכו כו' משא"כ מי פירות וראיה שאין פוסלין את המקוה וכשרין בנתן סאה וע' במשמרת הבית:

ויש מ"ש שכל מי פירות כו'. ר"ל דיין פסול לנט"י אבל מי פירות כשרין והוא דעת רש"י ע"ש בד"ה ונוטלין כו' ומשנתן כו' ואע"ג דבזבחים כ"ב א' אמרינן למעוטי נתן סאה כו' לאו במי פירות אלא באותן שאינן ראויין לנטילה ולהכי לא קאמר למעוטי מי פירות וכגון שנתן סאה כו' ודומיא דרישא דמזכיר המין טיט ויבחישין:

וכ"ש דמותר כו'. ודאי שהם מים כמ"ש ברפ"ג דעירובין שכר פוסל את המקוה בג' לוגין וע' תוס' שם כ"ט ב' ד"ה הכא כו' אך צ"ע דלפסול משום חזותא וכן מדמו שם בגמ' למי צבע דבשלמא מי פירות לא קשיא כמ"ש תוס' והרא"ש שאינן מים ותחילתן כ"ה וצ"ע:

סעיף יג

סי"ג צריך כו' וה"מ כו'. ק"ו א' וא"ר כו' איני כו' אבל דעת הראב"ד והר"י דלעולם צריך רביעית אלא דכי אתו משירי טהרה א"צ רביעית מכונס במקום אחד דכי משלים אח"כ משמינית אחר ש"ד כה"ג ודעת הרמב"ם דמ"ש כאן הוא במים שניים ג"כ כגון לתרומה לדעתו אבל במים ראשונים לעולם רביעית:

ובלבד כו'. שהרשב"א הקשה מאי הוה דאתי משירי טהרה אכתי אין בו רביעית ותי' שאינו פוסק הקילוח וכמ"ש במקוה פ"ב דחגיגה אם היו רגליו כו' ע"ש ונט"י ממעלו' דרבנן וא"א לומר בבת אחת ממש דא"כ היאך קאמר משיורי טהרה הי מינייהו בתרא:
ויש מתירין כו'. שם בת"ה וכפשטא דגמ' דאתו כו':

סעיף יד

סי"ד צריך כו' תוספתא והביאו הר"ש במתני' קמייתא דידים שנים שנטלו שתי ידיהן כו' פי' כו' וה"ה לאחד דהא אין חילוק בין א' לב' כמ"ש במתני' מי רביעית נוטלין כו':

סעיף טו

סט"ו רביעית כו'. תוספתא הביאו הר"ש פ"ב מתני' ב':
נטלו כו'. שם ושם:
שאין כנ"ל:

סימן קסא

סעיף א

ס"א כגון כו'. מתני' מקוואות פ"ט מתני' ב' ובצק כו' ומתני' ד' שם וצואה כו' ותוספתא הביאו הר"ש צואה שתחת הצפורן כו' והבצק כו':
ורטיה כו' וטיט כו'. מתני' ב' שם:
אבל כו'. עתוס' דחולין ק"ו ב' ד"ה וכ"ד כו':
אבל אם כו'. דבדידיה תליא כמו שחילקו בין אשה לאיש במתני' ג' פ"ט דמקוואות וכן בין נשואה לפנויה כמ"ש בתוס' והביאה הר"ש ספ"ח שם וזבחים צ"ח ב' א"ר פשיטא כו' ת"ה וע' ר"ש פ' בתרא דמקוואות מ"ד בשם תוספתא קשרי עני שמקפיד עליהן ושל בע"ה הרי אלו חוצצין ושל בע"ה שאין מקפיד עליהן ושל עני הרי אלו אין חוצצין כו' וז"ש בס"ב כ"ד כו' היה דרכו של כו' כיצד כו':
כי י"א כו'. ממ"ש בתוספתא דמקואות והביאה הר"ש שם בפ"ט מתני' ד' ר' יונתן כו' וההיא דחולין הנ"ל פי' בחולין שנעשו על טהרת קדשים ותרומה. בסה"ת בשם י"מ אבל סה"ת הקשה עליהן דהא כל פרקין בחולין גרידא משתעי אלא ההיא דתוספתא בנגיעה וכמ"ש בפ"ב דחגיגה ובחולין שנעשו על טהרת תרומה או בידים תחלות וכמ"ש בפ"ב דחולין וכמ"ש בת"ה וכ"כ הר"ש שם ותוס' דחולין שם בד"ה הנ"ל וכ"ד כל הפוסקים:

סעיף ב

ס"ב שהדין כו'. בפט"ז דשבת ור"ל וה"ה לצבעים שהם כמו דיו וכמוהם דוקא שממשו עליו:

וכן כו'. כיון שאין מקפידות כנ"ל:

גלדי כו'. הא ל"ה חוצץ במקוואות שם מתני' ב':

סעיף ג

ס"ג צריך כו'. בתוספתא הביאו הר"ש שם והטבעות אוצין חוצצין רפין אין חוצצין וז"ש ונהגו כו' ומ"ש ואפי' כו' כמ"ש למטה אבל יש כו' וכ"כ ב"י:

ואפי' כו' הואיל כו'. ז"ל בת"ה וא"ת טבעת למה חוצץ הלא מיעוטו שאינו מקפיד הוא כבר פי' הראב"ד כיון שמקפדת בשעת לישה וכיוצא וכן חוטי צמר ופשתן ורצועות אע"פ שאין מקפידות בשעת טבילה מקפידות בשעה שחופפות הראש וכ"כ הרא"ש משמו בנדה:

סעיף ד

ס"ד שיעור כו' וי"א כו'. ערש"י שם ומסקנא דגמרא שם כשמואל וזהו וי"א שבכאן וכ"ד התוס' שם ד"ה אמר אבל בשם ר' אברהם פי' דפרק דחולין עד סוף קשרי אצבעותיו א"כ כי קיימא לן כשמואל הוא עד הקנה כס' הראשונה אבל תוס' שם דחו אותה מגמ' דערכין ועתוס' במנחות ל"ז א' ד"ה קיבורת אבל הרי"ף גריס בחולין עד הפקק והוא סוף קשרי אצבעותיו ובקידוש ובתרומה עד הפרק והוא עד הקנה וכי קי"ל כשמואל צריך בחולין ג"כ עד הקנה ונחלקו דרב גורס בחולין עד הפקק ור"ש גם בתרומה ושמואל גריס בכולה עד הפרק ועתר"י שם והוא ס' ראשונה ועתר"י שם שא"א לפרש עד פרק ראשון שבקשרי אצבעותיו א' שהוא דבר מועט ועוד שלא ישוה הגודל להם בשלמא לפרש"י יטול מכ"א ב' פרקים ומגודל פ"א ע"ש. ושיטה אחרת לרמב"ן דבברייתא ה"ק דתרומה עד פרק ב' שבאצבעות ובחולין עד xוף קשרי אצבעותיו וכמ"ש בירושלמי בשם רב נט"י לתרומה עד לפרק ולחולין עד קשרי אצבעותיו וכ"מ בגמ' שאמרו התירו מפה כו' וכ"ד הרא"ה והריטב"א ומ"מ לדינא ס"ל כפי' רש"י ותוס' וגי' הספרים כמ"ש בפר"ח וברי"ף מסייע ליה שכ' קידוש ואח"כ חולין ואח"כ תרומה כ"כ הרא"ה וכן י"ל דברי הרי"ף כן והשתא ס' ל לרי"ף כס' האחרונה אבל הרשב"א השיג עליו ואמר יציבא כו' ואין ראיה ממפה דהתם הטעם שכהנים זריזין הם ופי' דה"ק בירושלמי לתרומה עד הקנה ולחולין עד קשרי אצבעותיו וכן בגמרא שלנו אמר רב ע"כ כו' ג"כ כמו הירושלמי ומחמיר בכ"א פרק יותר בחולין כמו לתרומה ובתרומה כמו לקידוש ושמואל מחמיר יותר בשניהם

כמו לקידוש וז"ש בין כו' לחומרא. דלפירש רש"י אין שום חומרא בתרומה ור"ש א' שניהן לקולא פי' עד סוף קשרי אצבעותיו וקולא מדשמואל קאמר וכולם החמירו יותר מהברייתא ובזה מתורץ קושיית תוס' אבל לר"ש קשה וא"צ לדחוקי לרב ששת בפי' הברייתא כמ"ש תוס' שם וי"ל דר"ש כו' והוא דוחק כקושיית תר"י כנ"ל וקי"ל כשמואל והוא כסברא ראשונה: x

סימן קסב

סעיף א

ס"א הנוטל כו'. שיטת רש"י וסה"ת שאין ששש יציאת מים חוץ לפרק וחזרה אא"כ הלכו מים ראשונים לבד חוץ לפרק ולא האחרונים וה"ה בתוך הפרק היה שייך ששש זה אלא שבתוך הפרק ע"כ צריך ליטול בין הראשונים בין האחרונים ודוק ברש"י שם וחוץ לפרק לכ"א כדאית ליה דהיינו עד מקום שצריך נט"י והר"ש כ' עליו דאגב חורפיה לא עיין במתני' דבמתני' תנן הידים מטמאות ומטהרות עד הפרק כיצד נטל את הראשונים עד הפרק ואת השניים חוץ לפרק וחזרו ליד טהורה נטל את הראשונים ואת השניים חוץ לפרק וחזרו ליד טמאה ע"כ. פי' שאין מים שניים מטהרות את הראשונים חוץ לפרק וז"ש ומטהרות עד הפרק ואין תפיסה לרש"י שגירסא אחרת לרש"י כמ"ש הפוסקים וכמ"ש ברש"י שם ודעת הרא"ש ורמב"ם וש"פ כדעת הר"ש. והרשב"א בתשובה כתב שאין החששא שיצאו המים מעל היד עצמה אח"כ חוץ לפרק אלא אותן המים ששופך חוץ לפרק יטמאו שם מחמת הידים ויחזרו לפרק ומתני' ס"ל כדעת הברייתא עד פיצול אצבעות והידים מטמאות עד הפרק של כף היד וכתב אבל דדידן דקי"ל שצריך נט"י עד סוף כף היד א"צ לזה ולכן השמיט דין זה בת"ה שדעתו כדעת הרי"ף שצריך נט"י עד סוף כף היד כמש"ש אבל לשיטת רש"י והר"ש אין חילוק ולעולם צריך להגביה ודעת הערוך ג"כ כפי' הרשב"א אלא דס"ל שג"כ בזרוע מקום טומאה ולכן צריך להגביה לעולם. והקשה מהרי"א לרש"י והר"ש שהחששא מפני יציאת מים וחזרתו א"כ ה"ה דמהני בהשפלה ותי' דחיישינן לחששת הרשב"א וכ' דלשיטת הרי"ף והרשב"א דצריך נט"י עד סוף כף היד הדק"ל דליכא לחששת הרשב"א כנ"ל ותי' ב"י דאין ה"נ אלא דה"ק שלא יגביה ואח"כ ישפיל ואף שלדעת הערוך לעולם חיישינן כנ"ל מ"מ יחידאה הוא דכל הפוסקים ס"ל דאין טומאה חוץ לכף היד וכ' המרדכי וסמ"ג בשם התוס' דמטביל ידים א"צ להגביה וכ' בסמ"ק דה"ה בשופך רביעית בפ"א וטעמם דס"ל כשיטת הר"ש

דההחשש משום יציאת המים וחזרתם אבל במטביל ורביעית אין מים טמאים כלל וכן לרש"י אבל לרשב"א וערוך אין חילוק וע' כ"ז בב"י:

דהיינו. רש"י שם ורא"ש וכשיטתם דס"ל שאין מקום נטילה אלא באצבעות כנ"ל:

שלא כו'. ער"ש בפ"ב דידים מתני' ג' בפ"ק דסוטה כו' וכ"ד הרא"ש וש"פ דאפי' יצאו שניים נמי חוץ לפרק אפ"ה מטמאין את הידים וכנ"ל:

וה"ה אם כו'. ב"י בשלמא לדעת רש"י שנוטל עד קשרי אצבעותיו ומשם עד הקנה מקום טומאה שמא יצאו המים משם אבל לדעת הרי"ף דצריך נט"י עד הקנה ומשם ואילך אין מקום טומאה ואף דערוך ס"ל דשם ג"כ מקום טומאה יחידאה הוא וכל הפוסקים חולקים עליו וכמש"ל ואין חשש אלא לאותן המים שיצאו מהיד לשם א"כ כי משפילם מתחיל' ש"ד מהרי"א וכמש"ל. וכתב ב"י ומ"מ רצו חכמים לתקן יותר בהגבהה על סמך הקרא וינטלם וינשאם כמ"ש הטור ושיטה אחרת לרשב"א כמו שכתבתי לעיל דס"ל שחששא דגמ' הוא שמא יצאו הראשונים חוץ לקשרי אצבעותיו ויטמאו מחמת כף היד ששם מקום טומאה ורב כשיטתו דס"ל נט"י עד קשרי האצבעות אבל אנן דקי"ל עד הקנה א"צ ולא ס"ל פי' הר"ש והרא"ש וז"ש והיינו כו' וז"ש בהג"ה ויש חולקים בזה והוא שיטת הר"ש והרא"ש וכן מ"ש בהג"ה הראשונה וה"ה אם כו' היינו לשיטתם אבל לשיטת הרשב"א לא מהני ומ"ש ג"כ בהג"ה דהיינו כו' ג"כ כשאינו נוטל אלא כו' כנ"ל:

וכן המטביל כו'. תוספתא ברפ"ב דידים והטעם שאין שם מים טמאים כלל למד ב"י מזה דה"ה לרביעית בפ"א וכמ"ש תוס' בפ' כ"ה ק"ז א' ד"ה דלא כו':

וי"א כו'. ר"ל אם יש לכלוך ואם אין לכלוך אפי' בב"פ וכמ"ש בס"ב דס"ל כרש"י דמים שניים מטהרים הראשונים בכ"מ ולא חיישינן ג"כ שיצאו הראשונים ולא השניים וס"ל דא"צ שניים אלא כשאין מגביה ידיו:

סעיף ב

ס"ב הנוטל כו'. תוס' בד"ה הנ"ל דהא דתנן בפ"ב מים ראשונים ושניים אף לחולין דלא כהרמב"ם כמ"ש לקמן ודוקא כשאין לכלוך בידיו:

ואח"כ שופך כו'. ירושלמי פ"ח דברכות ופ"ב דחלה הביאו הר"ש פ"א דידים והרשב"א בת"ה ע"ש תני המים שלפני המזון רשות ושלאחר המזון חובה אלא שבראשונים נוטל ומפסיק ובשניים נוטל ואינו מפסיק מהו נוטל ומפסיק ר' יעקב בר אחא אמר נוטל ושונה כו' וכ' הרשב"א פי' הראב"ד ז"ל שופך פ"א ומפסיק ואח"כ שופך פעם שנייה כדי לטהר המים הראשונים וכמ"ש בפ"ב דידים כו' וכן הסכים הרא"ה שם ומשמע אף לחולין מדקאמר שם ר' שמואל בר יצחק בעי נוטל ושונה ואת אמר רשות אית בעי מימר

מהלך ד' מילין ואת אמר רשות ואר"י בר אידי על הראשונים נאכל בשר חזיר ועל השניים יצאה אשה מביתה כו' וזה ודאי לחולין דלא כהרמב"ם אלא שהר"ש פי' פירוש אחר להירושלמי וע' בת"ה ומזה ראיה למ"ש בסי' קפ"א ס"ח י"א כו' דכל שא"צ מים שניים א"צ ניגוב כמ"ש בס"ס קנ"ט והרמב"ם שם אזיל לשיטתו:

וגם אלו המים כו'. כ"כ תוס' ורא"ש כנ"ל אבל הרמב"ם כ' דוקא לתרומה וכמש"ל בשמו ועיין בהקדמתו למס' ידים וכן נראה מפי' הר"ש כן במתני' א' פ"א בד"ה מוסיפין על השניים כך דין נ"י כו' מנגב ידיו במפה והן טהורות כו' ובנ"א שם כתב דהמים שניים צריך מפני שאם יגע במי השפשוף או ככר תרומה יטמא וזהו לתרומה וכ"פ הרע"ב שם בד"ה מוסיפין כו' אע"ג דידיו טהורות כו':

ואם כו' וה"ה כו'. שם בתוס' ממתני' דרפ"ב דידים אבל דעת הראב"ד ורשב"א דבכ"ע צריך ב"פ:

הנוטל ידיו צריך כו'. תוספתא הביאה הר"ש פ"ב דידים מתני' ב' וכ' שם ובשלא נטל כ"א הראשונים כו' ומיהו אפשר דשפשוף בעי לעולם אלא שפי' דשפשוף היינו ניגוב אבל הרא"ש בחולין כתב שפשוף כמשמעו וכ"כ הטור וריו"ו וכ"כ הרמב"ם בריש ידים בהקדמתו:

סעיף ג

ס"ג נטל כו'. גיטין ט"ו ב':

ואם כו'. שם בעיא דלא איפשטא ולקולא בדרבנן וכל ספק ידים טהור:

בד"א כו'. מתניתין ריש ידים מוסיפין כו' וכפי' הר"ש והרא"ש שם:

סעיף ד

ס"ד שופך כו' אפי' כו'. מתני' בפ"ב מתני' ג':

לפי כו'. ר"ש והרא"ש:

הלכך כו' לפיכך כו'. רא"ש בפכ"ה והטור:

ואם אין כו'. שם ושם וכמ"ש בס"ה:

או ישפוך כו'. שם ושם וכנ"ל בס"א שאין שם מים טמאים כלל ומשמע כאן דאף ברביעית צריך שפשוף:

שעשו כו'. ב"י וכמש"ל סי' קנ"ט סי"ט:

אם נגע כו'. **לכך כו'**. **או כו'**. הג"מ:

סעיף ה
ס"ה מתוך כו'. כמ"ש במתניתין שם נוטלין ד' וה' כו' וכן בתוספתא והביאה הר"ש שם וז"ש ואפי' ד' כו':

סעיף ו
ס"ו נטל כו'. תוספתא הביאה הר"ש שם:

סעיף ז
ס"ז אם כו'. היינו כשאינו נוטל רק עד קשרי אצבעותיו כמ"ש בס"א לבד דעת הערוך. ב"י:

סעיף ח
ס"ח נטל כו'. תוספתא הביאה הר"ש שם מתני' ב':
אע"ג כו'. מתני' שם ותוספתא שם וכפי' הר"ש שם על התוספתא במתני' ב' וכ"ז במים הראשונים שם:

סעיף ט
ס"ט ואם כו'. ב"י כנ"ל:

סעיף י
ס"י מי כו'. ולא הוי נטילה לחצאין דהוי כמו נקטע האצבע ואע"פ שאמרו התירו מפה כו' כאן שאינו מסירו מחמת כאב ל"ל וכמו שמותר לאוכלי תרומה דזריזין הן:
וצריך כו'. כנ"ל ס"ט:
נוטלים כו'. פ' כ"ה ק"ה א':

סימן קסג

סעיף א
ס"א אם כו'. פ"ג דפסחים ופ"ט דחולין ומדברי כל הפוסקים מ' דבכה"ג מותר כלל בלא נט"י אבל הערוך מפ' דוקא במפה:
***יטול כו'**. אבל בלא"ה אסור במפה כמ"ש בפכ"ה ק"ז ב' התירו כו' ודוקא לתרומה משום דזריזין אבל לא לטהרות וכ"ש לחולין גרידי. תר"י והרא"ש וש"פ ודלא כהרמב"ם שמתיר לחולין גרידי ועתוס' ביומא ע"ט ב' ד"ה הא כו' י"ל כו' וע"ש ד"ה נטלו כו' ונראה דרש"י ס"ל דחולין גרידי היתה:
או אוכל בכף. בטור כ' זה לאיסורא וכמ"ש בס"ב וצ"ע:

סעיף ב
ס"ב וה"ה לאוכל כו'. נלמד ממה שקדם. תר"י והרמב"ם והטור:

ואסור כו'. כמ"ש בפכ"ה שם לא יתן כו':

סימן קסד

סעיף א

ס"א אפי' כו'. כלישנא בתרא דבדרבנן אזלינן לקולא תר"י והרא"ש וש"פ:
ובלבד כו'. רמב"ם וכמ"ש ברפ"ג דיומא השתין נוטל כו' דבר עם חבירו והפליג כו' אפי' באמצע אכילה וז"ש בס"ב מי כו' ויברך כו' ובפ' ע"פ ל"ל נטילה אגדתא והלילא אסח דעתיה ונגע ושם בברכה:
ולא כו'. רש"י וז"ש כגון אתון דלא כו' ולישנא בתרא אפי' שלא בשעת הדחק מאי כגון אתון אלא דה"ק אתון צריכין להכניס עצמיכם בזה הטורח לשמור הידים כו' תר"י:
ואם מים כו'. כתי' אחרון בתוס' שם ד"ה נוטל כו' ובפסחים ק"ו ב' ד"ה הנוטל כו' וז"ש כגון אתון כו' ומתורץ קושית תר"י:
והא דמהני כו'. כתי' הראשון בתוס' ד"ה הנ"ל וכ"כ הגהת סמ"ק וכתב בתר"י דה"ה כל שאינו לצורך אכילה וכ"ה כוונת התוס'. ב"י:

סעיף ב

ס"ב מי כו'. כמ"ש בנזיר נ"ט א' ובפ"א דשבת ידים עסקניות כו'. וערש"י שם:

סימן קסה

סעיף א

ס"א העושה כו'. רש"י שכ' בספר הפרדס שדעת רבו ר"י בר יקר שצריך ב' נטילות ומברך על הראשונה אשר יצר ועל השניה ענט"י ולא סגי בנטילה אחת משום הפסק אשר יצר בין נטילה לברכת ענט"י אבל רש"י חלק עליו וכתב דנטילה א' עולה לכאן ולכאן וכ"כ הר"פ דלא הוי הפסק וראיה מהא דרב ור"ל דאמר יקנ"ה דיין א' עולה לכאן ולכאן וכ' בהג"מ ומרדכי והגמ"ר שכן הסכים הר"מ כרש"י וכת' שמברך בתחלה ענט"י ואח"כ אשר יצר ואע"ג דתכף לנט"י סעודה לא הוי הפסק כיון דלטהרת ידים כמו כן בא לא גרע מגביל לתורא דכ"מ בתשובת הרא"ש ריש כלל ד' בדברי השואל ע"ש אבל הטור כת' להיפך שבתחלה אשר יצר ואח"כ ענט"י וגם כת' להיפך דר"מ מרוטנבורג ס"ל כר' יעקב בר יקר ואפשר דאף דס"ל כרש"י מ"מ היה נוהג לכתחילה כר"י בר יקר וכ' הטור שכן נהג הרא"ש והטעם משום הפסק בין הנטילה לברכת ענט"י כנ"ל והכריע הטור דלאחר ששפך פ"א על ידו ומשפשף יברך אשר יצר ויגמור הנטילה כו' ויברך ענט"י

וכ"ה בתשובת הרא"ש שם וז"ש בש"ע העושה כו' כר"י בר יקר שכן דעת הטור. ואם כו' כנ"ל:

ומשפשף. כדעת הרא"ש שהנוטל ידיו צריך לשפשף וכמ"ש בתוספתא והביאה הר"ש בפ"ב דידים מתני' ב' אבל הר"ש פי' שם דשפשוף דשם היינו ניגוב וכמש"ל ולכן השמיטוהו הפוסקים:

סעיף ב

ס"ב והרא"ש כו'. כמ"ש בגמרא שם ישב גדול וישמור ידיו כו' א"ל לאלתר כו' וערש"י ד"ה לאלתר משא"כ עכשיו ועט"ז:

סימן קסו

סעיף א

ס"א י"א כו'. דההוא תכף לנט"י סעודה דפ"ו דברכות מפרשים הפוסקים במים אחרונים סמוך לבהמ"ז וכן פי' רש"י ותוס' שם:

וי"א כו'. כ"מ בירושל' פ"ק דברכות ג' תכיפות הן כו' א"ר יוסי בר בון כל מי שהוא תוכף סמיכה לשחיטה אין פסול נוגע באותו קרבן וכל מי שתוכף לנט"י ברכה אין השטן מקטרג באותה סעודה כו' ואי במים אחרונים מאי דהוה הוה וגמרא ערוכה היא בברכות נ"ב ב' ועתוס' שם ד"ה תיכף כו' ועמ"ש ברס"י קע"ט ותר"י תי' דלא חשיב אלא הני דילפי' בירושל' מקראי וס' ראשונה ס"ל ההיא דירושלמי ג"כ במים אחרונים ור"ל אין מקטרג על אותה סעודה וכ"ה בתוס' דסוטה ל"ט א' ד"ה כל דירושלמי במים אחרונים איירי וההיא דפ"ח דברכות מפ' כמ"ש תוס' בפסחים ק"ו ב' ד"ה זימנין כו':

ואם שהה כו'. תוס' דסוטה בד"ה כל מגמ' דזבחים ל"ג א' ערש"י שם ד"ה מרחק כו' ועמ"א שהקשה לפי הס"ד שם דאתיא כרבי א"כ אפי' שמה ביאה הא ליכא כ"ב אמה ונראה שודאי לכתחילה התכיפה אפי' פסיעה (אחת הוי הפסק) אלא דלענין עיכוב מפ' תוס' ולמד תוס' ממש"ש מאי קסבר כו' ולכן פריך אחר שאוקמה כר"י ב"י דוקא וע' הג"מ שם ומ"מ לדינא דברי המ"א נכונים:

סימן קסז

סעיף א

ס"א בוצע כו'. רמב"ם וטור וכפי' אחרון שברש"י שם ובמס' ד"א ספ"ו לא יפרוס אדם המוציא ממקום הרך אלא ממקום הקשה ובד"א זוטא פ"ו שם בא לפרוס את הככר בוצע ממקום הצלי:

ובפת דידן כו'. צ"ע מ"ש דידן ודברי ט"ז תמוהים:

ויחתוך כו'. כפי' השני שברש"י שם דקדים בשולא כו' ופליגי בזה רש"י וריב"א בשבת כ' א' וי"ש יוצא ידי שניהם:

ויחתוך כו'. תוס' דברכות ל"ט ב' ד"ה והלכתא כו' ופי' ואח"כ בוצע ר"ל שמשבר אבל החתיכה הוא קודם משום הפסק:

וצריך כו'. עבה"ג וכר"י:

ואחר כו'. מסקנא דגמ' שם:

ולא יבצע כו'. בפ"ז דברכות בעה"ב בוצע כדי שיבצע בעין יפה ובירושלמי והביאו רוקח שיעור בציעה אית דאמרי בכזית ואית דאמרי פחות מכזית:

ולא פרוסה כו'. בספ"ו דד"א ולא יאחוז אדם כביצה פרוסה בידיו ואם עושה כן ה"ז רעבתן ועפ"ו דברכות ופט"ו דשבת:

ובשבת כו' תוס' בברכות בד"ה הנ"ל:

ומ"מ כו'. דהוי כשלם כמ"ש בידים כנ"ל אלא משום חששא שלא תשבר כולה ולא יהא לו לחם משנה לא יחתוך לכתחילה:

אבל בשבת. כמ"ש בברכות ובשבת שם ושם:

או בחול כו'. שאין הקפידא רק אם לא אוכל מפרוסה כביצה וכמ"ש סי' ק"ע ס"ז:

סעיף ב

ס"ב ואם רבים כו'. ירושלמי פ"ג שאכלו ר' אבא בר זמינא הוה משמש קומי ר"ז מזג ליה כסא א"ל סב ובריך והב דעתך דאת משתי חורנא דתני השמש מברך על כל כוס וכוס ואינו מברך על כל פרוסה ופרוסה א"ל כמה דאנא יהיב דעתי מפקא יתך ידי חובתך בברכתא כך הב דעתך מפקי ידי חובתי באמן א"ר תנחום בר ירמיה מתניתא אמרה כן המתעסק לא יצא והשומע מן המתעסק לא יצא והטעם דאמן מכלל הברכה הוא וערש"י מ"ז א' ד"ה עד כו':

יתן כו'. עתוס' ד"ה והלכתא כו' שם וכמ"ש בגמ' ט"ו ב':

סעיף ג

ס"ג אין לברך כו'. כמ"ש במנחות ל"ה ב' ועתוס' דסוכה ל"ט א' ד"ה עובר ומיהו כו':

סעיף ד

ס"ד יתן כו'. ירושלמי ספ"ק דחלה עשר מצות אדם עושה עד שלא יאכל פרוסה משום לא תחרוש ובל תזרע ובל תחסום לקט שכחה ופיאה תרומה ומ"ר ומ"ש וחלה אבל נראה שט"ס הוא וכצ"ל שם לקט שכחה ופיאה תרומה ומ"ר ותרומת מעשר ומ"ש וחלה וביכורים וצדקה ר' יצחק כידו אתי מיסב לידו הוא פשוט עשר אצבעותיה ואמר הרי קיימתיה עשר מצות:

ולכך יש כו'. טור:

ויוד כו'. תוס' בד"ה הנ"ל:

סעיף ה

ס"ה ואם כו'. כפרש"י שם:

או כו' או כו'. כ"כ הטור והג"מ בשם פי' ר"ח:

או שנתכוין כו'. כפי' הערוך בשש פי' לפתן כמ"ש היאכל תפל כו' ור"ל דבר שצריך לפתן ואמר שאין זה צריך לפתן וכיון שאין דעתו לאכול עמו לפתן א"צ להמתין על לפתן. כ"מ. וז"ל הערוך לית דין כו' היאכל תפל מבלי מלח תרגומו כמה דלא מתאכיל מידי בשש בלא מלחא פי' כ"ד שנאכל עם הפת בשש שמו ובלשון משנה לפתן ובלשנא דרבנן שמו בשש ועוד בא"י נותנין ממאה בקדירה ובצים ופלפלין ומבשלין אותו וקורין אותו תבשיל בשש. פ"א א"צ המברך להתבושש ולחזור על לפתן אלא מברך לאלתר מפני שיש בו מלח. פ"א מפני שהוא לחם יפה וא"צ לא מלח ולא לפתן עכ"ל: וכ' הג"מ שגם פי' ר"ח היא ע"פ פי' בעל הערוך וע' טור וז"ש או שהיא כו' כי הטעם הואיל ואינו נאכל בלא מלח ולפתן שלא יפסיק בין ברכה לאכילה צריך להמתין עליהם וע"פ פ' הנ"ל היאכל כו' וכנגד זה אמר מתובל והוא לפתן או כו' נגד מלח ולכן כתב רמב"ם או שנתכוין כו' דהטעם משום הפסק כנ"ל ויש לקיים דברי רמב"ם ג"כ ע"פ פרש"י:

ומ"מ כו'. והוא כו' תוס' סד"ה הביאו כו':

כי השלחן כו'. כמ"ש בסוף חגיגה:

סעיף ו

סו מענין דברים כו'. כן פי' הרמב"ם והטור:

תנו לפלוני לאכול כו'. רמב"ם וכגי' הרי"ף וש"פ בגמ' טול כרוך וז"ש בש"ע מענין דברים כו' וכנ"ל:

ומ"מ כו'. כ"מ בגמ' שאמרו א"צ לברך כו':
והא כו'. ראייתו מספ"ג דערובין ליתביה לינוקא כו' וכבר חלקו עליו ב"י וכל האחרונים דשם לא ישתה אבל כאן שיאכלו אח"כ הוי הפסק בין ברכה לאכילה ונראה שראייתו ממ"ש בע"פ ק' ב' א"ר ידי קידוש יצאו ידי יין לא יצאו משום הפסק שינוי מקום דוקא דהוי הפסק אפי' באמצע סעודה כמש"ש דהוי כהיסח הדעת כמ"ש הרא"ש שם ורי"א אף כו'. ואין דעת התוס' כן שכ' שם בד"ה ורי"א ומיירי כו' וכ"כ רשב"ם בד"ה ידי יין כו' ועס"ז ומ"מ מדברי הרא"ש ומרדכי אין ראיה שהם לא כ' רק על המקדש ע"ש דלא כמ"א:

סעיף ז

ס"ז ראוכן כו'. כיון דברכת נט"י לצורך אכילה לא הוי הפסק כמ"ש בס' שקדם:

סעיף ט

ס"ט אם הוא כו'. כמ"ש כ"א א' ספק כו' וערא"ש שם ובגמרא שם ועוד תנן כו' ועתוס' ל"ה א' ד"ה לפניו כו':

סעיף י

ס"י אם כו'. עתוס' שם ד"ה ור"י כו':
או כו'. שם בגמ' בבהמ"ז וה"ה לברכת המוציא וכר"מ שם דפ' בירושלמי כותיה וכן ר' יוחנן ס"ל כותיה אע"ג דדחו שם ור"י א"ל כו' הא אדחי במסקנא כמש"ש אצטריך סד"א כו':
מלכא כו'. כר"י דקי"ל כותיה וי"ס גורסין בהדיא ולר"י דאמר כו' וערא"ש שם:

סעיף יא

סי"א אם היו כו'. לשון הטור וע' תוס' מ"ה א' ד"ה אם כו' וז"ש שנים או רבים משום דבבהמ"ז יש חילוק בין ב' לג'. ב"י:
ודוקא כו'. מתני' מ"ב א' ועתוס' שם ד"ה הסבו. בגמ' מ' כו' וערא"ש שם:
או כו'. ירושלמי והביאו הרא"ש ותר"י שם אריב"ל בשבועה כן הוא מתני' באורחין אבל בע"ה בתוך ביתו לא תני ר"ח אפי' בע"ה בתוך ביתו ופ' תר"י כריב"ל:
אבל כו'. מתני':
ואם כו'. גמ' שם:
נאכל כאן. רא"ש ותר"י וערש"י ד"ה בדוך כו' דקבעו כו' וגמ' דיבר בהוה:
והאידנא כו'. תוס' בד"ה הנ"ל משום דאין אנו רגילין בהסיבה ועוד כ' תר"י דוקא בימיהם שהיו שולחן ומפה לפני כ"א וא' אבל לדידן שאוכלין כולן על שולחן ומפה אחת א"צ הסיבה וכ"ה בתוס' שם וז"ש בשולחן א' כו' ולמטה אא"כ ישבו בשולחן כו':

ולדידן כו'. ב"י וכ' משום דבלא ישיבה ליכא קבע כלל וכ"מ מברייתא שם ישבו לאכול כו' מוקי דאמרי ניזול כו' ואפ"ה ישבו בעי ולא הוי קביעות בלא ישבו וה"ה לבע"ה עם ב"ב ועמ"ש בסי' רי"ג:

בשולחן כו'. צ"ע מ"ש מדידהו שקביעות מהני בישיבה בלבד כנ"ל וכן הדיוק שמדייק מהטור סי' קע"ד אינו אלא ישיבה בלבד ועתוס' מ"ג א' סד"ה הואיל וכ"כ בסי"ב אם היו כו' ונראה דט"ס הוא ושיטפיה דלישנא דלעיל נקט וכן בב"י לא כתבו ודלא כמ"א:

סעיף יב

סי"ב אם היו כו'. ברייתא הנ"ל וה"ה כה"ג דוקא רוכב והולך כמהלך דמי:

אבל כו'. בברייתא שם וכנ"ל דדוקא בישבו מהני קבע:

כיון כו'. כמש"ש דקבע בעי שיאמרו ניזול כו' ועוד ישבו במקום א' משמע וז"ש ואוכלים מפוזרים והוא טעם אחר דתרתי בעינן וכמ"ש ברישא ואמרו נאכל כו' כיון כו' ואפשר שמזה דייק בש"ע בס' שקדם וכ' אא"כ כו' ואינו מוכרח רק שלא יהיו מפוזרים ויקבעו יחד דקביעות מקום לדידן לא גרע מלדידהו וכנ"ל:

סעיף יג

ס"יג היכא כו'.. דשנים בבהמ"ז הוי כמו בלא הסיבה וכמ"ש תוס' מ"ו א' ד"ה אם כנ"ל דאמרינן שם ב' אלא תסתיים כו' ויוצא בדיעבד קא' דקי"ל מצוה לחלק וכן מדפריך מאי קמ"ל כו' ובס' רקנטי כ' בשם ריא"ז שכן דעת ר"ח אבל אין דעת הרא"ש כן וכן רש"י ס"ל כדעת הרא"ש דלא יצא כיון שלא קבעו ולדעתם צריך לחלק בין בלא קבע למקום שאין מזמנין ומ"מ דעת הרוקח וש"פ עיקר וכן בברכת הפירות אף שאין זימון לפירות אלא שלכתחילה אסור ע' סי' ר"ה:

אם כו'. מ"ז א' והלכתא כו' וה"ה להמוציא כמש"ש מ"ו א' בוצע מברך ועתוס' שם ד"ה לא כו' וכן בכל הברכות כמ"ש מ"ג א' מדקתני כו':

סעיף יד

סי"ד ואם הם כו'. מגילה כ"ד א' ועתוס' שם ד"ה כי כו' וקשה כו' וי"ל כו' ורש"י כו' וה"ה להמוציא דהא הבוצע מברך וערש"י שם ד"ה ולא כו':

ואם יש כו'. שם מ"ו א':

ואפי' כו'. עתוס' שם ד"ה לא כו':

והמברך כו'. כמש"ש נ"ה א' שנאמר ראו כו':

סעיף טו

סט"ו אין כו'. שם מ"ז א':

אבל מותר כו'. עתוס' דברכות הנ"ל והשר מקוצי כו' ולא קי"ל כתירוצו אלא כמ"ש בירושלמי וכנ"ל וצ"ל דמ"ש הבוצע כו' היינו לטבול כמ"ש שם:

והם כו'. כנ"ל דלא כהשר מקוצי:

ואם כ"א כו'. תוס' שם ד"ה אין ובפסחים ק"ו א' ד"ה דהוה מעובדא דשם וכמשש"ו בשם הירושלמי:

ואם כו'. בפסחים שם סד"ה הנ"ל:

סעיף יז

סי"ז הבוצע כו'. כי"מ בתוס' הנ"ל ובירושלמי פ"ו שם תני המברך פושט ידו תחילה אא"כ רצה לחלוק לו כבוד לרבו או למי שגדול ממנו בתורה הרשות בידו רב כד הוי קצי הוה טעים בשמאליה ומפליג בימיניה מ' כפי' הראשון בתוס' דפרוסת הבציעה קא' וכן כל הסוגיא שם בפרוסת הבציעה דקא' שם אח"כ ר"ה אהן דמר סב בריך סב בריך אין בו משום הפסק ברכה כו' וכן קודם לכן אמר מסובין אסורין לטעום כלום כו' והביאו התוס' כנ"ל וגם מ' משם שמותר לחלק קודם שיאכל כנ"ל סט"ו בהג"ה מדקא' רב כו' ממדת חסידות שלא יצטרכו להמתין עליו כמ"ש המפרש שם וגם מ' דלא כהשר מקוצי ומ' ג"כ משם דבפרוסת הבציעה אם בא לחלוק כבוד כו' ובזה מתורץ קושית השר מקוצי שכ' וכן מ' בסמוך כו' וכן פ' הרמב"ם ע"ש:

סעיף יח

סי"ח הבוצע כו'. כנ"ל בירושלמי רב כו':

ואין כו'. איכה רבתי. בד"ה:

סעיף יט

סי"ט אבל לקטנים כו'. דמש"ש לבניו וב"ב היינו לקטנים דלגדולים לא שייך חינוך ועוד מדקא' שם ת"ש כו' ואריסיה מכלל ב"ב הוא ול"ד לב"ב דה"ה לאחרים ואורחא דמילתא נקט. ב"י:

סעיף כ

ס"כ אפי' כו'. ממש"ש איבעיא להו כו' וכמש"ו אלא ברכת כו':

בין כו'. ע"ל סי' רע"ג ס"ד בהג"ה וסי' תפ"ד ומברכי אינהו בהמ"ז ואי כו' אבל שאר ברכות מברך להם אפי' ברכת הירק וכ"כ הטור בשם הרא"ש ע"ש:

סימן קסח

סעיף א

ס"א היו כו'. כר"י דהלכתא כותיה לגבי רב כמ"ש בפ"א די"ט וכ"ש לגבי ר"ה תלמידיה דרב כמ"ש בפ"ד דערובין השתא במקום ר"י ליתא כו':

אפי' כו'. תוספתא והביאו תוס' ורא"ש וש"ס פרוסה של גלוסקא ושלימה של בע"ה מברך על שלימה של בע"ה:

וקטן כו'. כפי' תוס' שם דלהכי נקט ברישא פתיתין ובסיפא פרוסה דפרוסה מ' קטנה מהשלימה לשון והאכלתיו פרס שלא יטול פרוסה וכיוצא הרבה אבל ברישא הפתיתין גדולים דבלא"ה לא הוי פליג ר"ה וע' תוס' שם ד"ה מברך כו':

אבל כו'. גמ' שם ולדינא ודאי הפרוסה עדיפה אלא לצאת י"ש כמש"ש י"ש יוצא כו' ולפי' תוס' קאי אסיפא דממין א' לד"ה שלם עדיף כיון שהיא פרוסה קטנה ועתוס' שם ד"ה ומניח כו' ופי' תר"י דידי שניהם הוא פלוגתא דת"ק ור"י בבצל וע' רש"י ד"ה כתנאי ותוס' ד"ה כתנאי להתנא ומר בריה דרבינא ס"ל כס"ד דפליגי אפי' באיכא כהן:

משתיהן יחד. כלשון ראשון ברש"י דללשון שני ק' מאי קא' הכל מודים בפסח כו' בפסח ע"כ בוצע מהפרוסה כמש"ש. הרא"ש. וגם א"א לומר מהפרוסה לבד כמ"ש תוס' שם ד"ה מניח כו' אבל לא כו':

סעיף ב

ס"ב אם כו'. דל"פ ר"י אלא משום דהיא שלימה:

אם יש כו'. ערובין פ"א א':

סעיף ג

ס"ג שני כו'. כנ"ל ס"א:

סעיף ד

ס"ד פת כו'. בירושלמי שם ר"י בשם ר' זעירא דר' יהודה הוא דאמר אם יש ביניהן ממין שבעה מברך עליו וע"ל סי' רי"א ס"א וס"ב:

פת נקייה כו'. תוספתא והביאו תוס' וש"פ מברכין על הדגן שהוא ממין המובחר כיצד שלימה של גלוסקא ושלימה של בע"ה מברך על שלימה של גלוסקא:

ואם כו' כנ"ל שהוא ממין המובחר וכ"ז איתא בירושלמי ג"כ:

סעיף ה

ס"ה פת כו'. ירושלמי והביאו תוס' וש"פ פת נקייה טמאה ופת קיבר טהורה ר' חייא בשם ר' אחא אומר על איזו שירצה יברך וכ' התוס' וה"ה לכה"ג וכ' המרדכי באינו נזהר

מפת ש"ג וכה"ג דירושלמי כ' תוס' ומרדכי וש"פ אבל השר מקוצי צוה לסלק והרא"ש פסק כסברא ראשונה והש"ע פ' כותיה באם נזהר וס"ל דהר"ש ודאי היה נזהר ולכן לא היה עושה כהירושלמי ועמ"א וט"ז:

ואם כו'. ואין כו' צריך כו'. כמ"ש בס"א בהג"ה:

ואם בע"ה נזהר כו'. דס"ל דהירושלמי הנ"ל מיירי בנזהר וז"ש יבצע כו' ר"ל דרשות בידו אם רוצה והיתר אכילה אשמועינן כאן ועמ"א:

וכיון כו'. כמ"ש ביבמות פ"א מתוך שהותר כו' וברפ"ד דערובין כיון דעל על ומותר לכתחילה לעשות כן כמש"ש אי פקח כו':

ודוקא כו'. כמ"ש ס"א בהג"ה ובע"פ כי הוה חביבא ליה ריפתא כו':

סעיף ו

ס"ו ולאחריו כו'. כמש"ש מ"ד א' כל כו' ועתוס' מ"א ב' ד"ה אלא כו' וכמ"ש בירושל' והביאו תוס' בסוכה כ"ו ב' ד"ה ולא כו' ורא"ש בברכות פ"ו סט"ז עש"י:

ואם אכל כו'. שם שאני התם כו':

שאחרים כו'. שם וערש"י שם ד"ה אר"נ עדי כו':

ואם מתחלה כו'. דלא תליא זה בזה כמ"ש בירושלמי והביאו תוס' פ"ג דסוכה והרא"ש בפ"ו דברכות סט"ז התיבון הרי פחות מכזית כו' לשאר מינין נצרכה כו':

ואם אכל כו'. וכ"ה ברי"ף ר"ה אכיל מפת הבאה בכיסנין כו' אלא אר"נ כל שאחרים כו' וכל שאין אחרים קובעין עליו מחמת הסעוד' א"צ לברך:

סעיף ז

ס"ז י"מ כו'. תר"י בשם פר"ח ועבה"ג:

וי"א כו'. כן פי' הרמב"ם:

והוא כו'. כן פי' הב"י דבריו מדקאמר שעירב בה תבלין ולכן כ' בש"ע ג"כ אצל דבש ושמן וחלב ג"כ שעירב אף שהרמב"ם כ' בהן שנילושה אבל הרב בהג"ה חלק עליו וכן פירש"י מ"א ב' תבלין הרבה כו' ועמ"א וכן עיקר:

וי"מ שהוא כו'. כמ"ש וכל לחם צידם יבש היה נקודים תרגומו יבש הוה כסנין אבל בתוספתא פ"ו משמע כפי' הראשונים דתניא שם הביאו לפניו מיני תרגומא מברך עליהן בורא מיני כסנין והביאו בערוך שם אבל גי' הרא"ש בפ"ב דסוכה בורא מיני מזונות:

סעיף ח

ס"ח לחמניות כו'. ע' תוס' שם ד"ה לחמניות כו':

ואי אכיל כו'. שם מ"א ב' וע' תוס' שם ד"ה אלא כו' ומ"ש משום דהוי דבר מועט היינו לר"ש אבל לר"ה ור"נ א"צ לזה ושמעינן דטעונין ברכה לפניהם דבזה ל"פ:
אבל כו'. כמ"ש מ"ד א' הביאו כו' זה הכלל כו':

סעיף ט

ס"ט פת כו'. הרא"ש שם סט"ז ותוס' בסוכה כ"ו ב' בשם הירושלמי:
אבל כו'. ע' ס"ס קפ"ד:

סעיף י

ס"י חביצא. ל"ז ב':
דהיינו כו'. כמו חביצא דתמרי תוס' שם סד"ה חביצא:
אם נתבשל אם יש בהם כזית כו'. שם א' ואמר בירושלמי שם עד כמה יהיו פרוסות רבי יוסי בר אבין ר"כ בר מלכיה בשם רב עד כזית ולא חילקו בין יש בו תואר לחם או לא כמו שחילקו בחביצא וכ"כ הרא"ש שם וש"פ ודלא כמ"ש בפ"ב דפסחים ובה' חלה ס"ב בשם הר"ש דההיא ר"מ היא אבל אנן קי"ל כר' יוסי דאמר אין יוצאין במבושל אע"פ כו' וליתא דכאן אין ליגמר לעניין ברכה כמ"ש בברכות ל"ח ב' ולא היא דכ"ע כו' וע"כ ל"ק ר"י כו' וכן קי"ל שם ועמש"ל סי' שי"ח ס"ה:
ואם אינו כו'. שם ב' חביצא כו' וכפי' תוס' ד"ה חביצא וכתב הרא"ש פי' ר"ת ע"י דבש וחלב והערוך פי' ע"י מרק והביאם תוס' דמנחות ע"ה ב' ד"ה היה כו' ע"ש והכריחו תוס' דא"א לומר דאיירי בנתבשל כפרש"י חדא דהיאך פליג רב ששת אברייתא הנ"ל ועוד מאי פריך מליקט מכולן כו' הא שם לא נתבשלו וע' תוס' שם ד"ה ליקט וכ"כ תר"י וכתב ועוד היאך קאמר ואם מצה כו' והא אמרינן בפרק כל שעה מצה הנאכלת בכל מושבותיכם כו' וא"ל גם בכה"ג היאך מדמה למ"ש בעין הא מחלקינן למטה ואם אינו לא כו' דווקא לעניין תואר לחם דלא נפיק מתואר לחם כיון שהוא בעין אבל לעניין כזית אין לחלק וז"ש א"ר והוא כו' ול"ק והא דליקט איירי בדאיכא ת"ד וכן שם ל"ט א' פת צנומה כו' וכ' תוס' מ"ב א' ד"ה ברך כו' כפר"ח כו' דלית בה כו' וא"צ לזה כיון שהוא פת בפ"ע וז"ש אם אינו כו' וכ' התוס' דקי"ל כר"ש דרבא בתראה הוא:

סעיף יא

ס"יא יש כו' שם ד"ה תוריתא כו':

סעיף יב

סי"ב יש כו'. הואיל ונתאדם יצא מתורת לחם:
ונראה כו'. כמ"ש בס"י:

סעיף יג

סי"ג אם בשלה כו' אפי' שיש עליה כו'. לאפוקי סברא שניה שמחייב אם בשלה ודוקא שי"ל תוריתא דנהמא כמ"ש בהג"ה ודלא כמ"א שכתב דבבשלה לא שייך תוריתא דנהמא ואשתמיטתיה דברי הרא"ש בפסחים שם ובה' חלה שם שכתב ועוד היה אור"ת כו' אבל דבר שבלילתו עבה כו' ואפי' סופו לבשלם במים כו' ה"נ מברך עליה המוציא לאחר בישול כו' וה"ה נמי למבושלים במים דלא מסתבר לחלק בין מים לשמן כו' ור"מ הנהיג כו' כדי לבשלה כו' אחר שנתבשלה כו' ע"ש ואע"ג שכתב בס"י דמ"ש הר"ש דבישול מבטל לאפיה דלא קי"ל כוותיה מ"מ בזה אפשר למיפסק כמותו דשם דוקא שאפאה מקודם וכמ"ש הרא"ש בה' חלה שם וכן הקנובקאות כו' וז"ש כיון שאפאה בתנור או באלפס ונעשית לחם כו':

ויש חולקים. הוא דעת ר"ת דהא דפליגי ר"י ור"ל בפסחים ל"ז א' דוקא בבלילתו רכה כמו סופגנין כו' דשם דסופגנין תחילה וסופו פטורה סופו עיסה חייבת כמ"ש בפ"א דחלה ופליגי במעשה אלפס אי הוה לחם או לא אבל בבלילתו עבה כ"ע מודו דחייב ואפי' בשלה במשקה דמודי ר"י מ"מ כיון שתחלתו עיסה חייבת כמש"ש תחילתו עיסה כו' ועוד כ' ר"ת דה"ה לענין המוציא ממ"ש במנחות ע"ה ובברכות ל"ז נטלן לאוכלן כו' ומ' אפי' מחבת ומרחשת אע"פ שמטוגנת בשמן וה"ה לבשלה במים ועתוס' שם ד"ה לכ"ע כו' ושם בברכות ד"ה לחם כו' ועתוס' בפסחים ל"ו ב' ד"ה פרט כו' ולקמן מיירי כו' והר"ש והרמב"ן חלקו עליו וכ' הא דתנן תחילתה עיסה היינו שעשאה מתחילה ע"ד לחם גמור ואח"כ נמלך לעשות סופגנין אבל עשאה מתחילה ע"ד לעשות סופגנין היינו רישא שם תחילה וסופה סופגנין וראיה ממ"ש בברכות שם לחם העשוי לכותח פטורה וכן הקשו תוס' שם ומש"ש כעבין חייבת היינו משום דמיחלפא בשאר עיסה וזהו שאמרו שם מעשיה מוכיחין כו' א"נ שמא תמלך לעשות לחם כמ"ש בירושלמי שם חדא איתתא שאלה לר' מונא בגין דאנא בעיא למיעבד אצוותי איטרי ותהא פטורה מן החלה ר"ל עיסתי סופגנין א"ל למה לא ר"ל פשיטא דפטורה אתא שאל לאבוי א"ל אסור שמא תמלך לעשות עיסה כו' רב אמר עיסת כותח חייבת בחלה א"ר בון שמא תמלך לעשותה חררה לבנה א"ר מנא צריכין אנו מכריזין באלין דעבדין עביצין ר"ל חביצין דיהון עבדין לון פחות מכשיעור דאינון סברין שהיא פטורה והיא חייבת והטעם משום גזירה כנ"ל ול"ת שהירוש' חולק על גמרא דידן דל"ג י"ל דשם מיירי בלקח ממנו מעט לאפותה גזרינן על כולה וגמרא דידן בלא לקח ממנו כלום וכן כותח כלימודין אבל כעבין חייב כ"ע דבה שייך למיגזר יותר ועי"ד סי' שכ"ט וס"ב וס"ז ועוד ראיה ממ"ש בירוש'

שם וברפ"ד שם העושה עיסה על מנת לחלקה בצק פטורה מן החלה א"ל והתנינן נחתום שעשה שאור לחלק חייב בחלה אמר לו אל תשיבני נחתום נחתום לא בדעתו הדבר תלוי בדעת הלקוחות הדבר תלוי שמא ימצא לקוחות והוא חוזר ועושה אותו עיסה וכן היא הטעם בחלות תודה כמ"ש בירוש' שם ובגמ' פ' כ"ש לענין מצה אלמא בתר דעתו אזלי' וכן בעיסת הכלבים ואמרו שם איזו עיסת הכלבים רשב"ל אומר כל שעירב בה מורסן מתניתא אמרה כן בזמן שהרועים אוכלין פעמים שאין הרועים אוכלין ממנה ר"י אמר כל שעשאה כעבין ותני כן עשאן כעבין חייבת עשאן לימודין פטורין ר' בא בשם שמואל ר' אמי בשם ר"ח רובה אפי' עשאה קלוסקין והא תנינן אם אין הרועים אוכלין ממנה תפתר שעשאה משעה ראשונה שלא יאכלו הרועים ממנה אלמא אזלינן בתר דעתו ואפי' ר"ל ור"י דפליגי היינו משום דמיחלפא כמו בעיסה לכותח וע' ר"ן בפ' כ"ש וכן לענין המוציא פטור והא דאמרי' נטלה לאוכלה כו' במנחת סולת א"נ אף במחבת ומרחשת אלא משום דשמנה מועט הוי כמו אפוי. ותר"י כ' אף דבר דמחייב בחלה אפ"ה לענין המוציא פטור דחלה תלוי בגלגול משא"כ בהמוציא וכס' ראשונה של ר"ת בברכות בד"ה הנ"ל אלא שר"ת חזר בו מכח ההיא ברייתא הנ"ל נטלה כו' וכבר תי' כנ"ל וכ"כ ריי"ו וז"ש ש"ע בס' ראשונה אפי' דבר כו' ואפי' כו' ר"ל בנמלך אפ"ה לענין המוציא פטור כמש"ו וכנ"ל ועוד הביא הר"ש והרא"ש בפ' כ"ש ראיה דאין מברך המוציא ממ"ש בס"פ כ"ש ריי"א יוצאין כו' אבל לא במבושל כו' וקי"ל כר' יוסי והא דאמרי' בברכות שם בזמן שהפרוסות קיימות ההיא דר"מ היא. וצ"ע הא מסקינן שם ל"ח ב' ע"כ לא קאמר ר"י כו' ואע"ג דפסחים שם לא מסקינן כן כ' תוס' שם ההיא לפי הסוגיא דשלקות מברך שנ"ב אבל אנן קי"ל דמברך בפה"א וג"כ קי"ל כההיא ברייתא הנ"ל ובזמן שהפרוסות וכנ"ל ס"י:

ונהגו להקל ר"ל כס' ראשונה דספיקא דרבנן היא ואף בבהמ"ז אם לא אכל כדי שביעה ומזה הטעם פ' ג"כ בס"ז והלכה כו' ועמ"א ושם בס"ח א"א להמצא דאורייתא ועי"ד סי' שכ"ט ס"ג שסתם כס' ראשונה:

וי"ש כו'. הרא"ש בפכ"ש שם:

כ"ז כו'. תוס' שם ושם אף שחייב בחלה אף לדעת ר"ת:

לאחר אפיה כו'. עמ"א אבל הרא"ש בפ"ב דפסחים סט"ז כ' ועוד היה אור"ת כו' לאחר הבישול כו' אבל ורימזו"ש כו':

ואין לאכלם כו'. כמ"ש בש"ע וי"ש כו':

סעיף יד

סי"ד וכן דבר כו'. כר"י בפכ"ש שם ועתו' שם ד"ה לכ"ע ולר"י נראה כו' ואור"י כו' ואור"ת כו':

אבל דבר כו'. כנ"ל דע"י משקין ר"י מודה תוס' שם ובברכות שם סד"ה לחם כו':

סעיף טו

סט"ו טרוקנין כו'. ל"ז ב' וע' רש"י שם. ושם ל"ח א' האי כובא כו' ולכן חייבת בחלה כיון דמברך המוציא בקבע. דחלה ויוצא י"ח בפסח והמוציא דין א' להם וכמ"ש בירושלמי ואמר שם טריתא כו' ש"מ דאפי' בקבע מברך במ"מ וז"ש אבל כו':

דהיינו כו'. הוא גביל מרתח:

סעיף טז

סט"ז וכן לחם כו'. צ"ע למה לא חילק בין כעבין ללימודין כמו שמחלק בטור ורי"ו וכמ"ש בגמ' לענין חלה ומשם למדים לענין המוציא דכל הנ"ל לענין חלה איתמר שם וכ"כ הרא"ש החילוק בה' חלה ס"ב וס"ג וכן הר"ש וש"פ וכ"כ בי"ד סי' שכ"ט ס"ז ונראה דהש"ע סובר דוקא לחלה שייך לחלק משום דמיחלפא בשאר לחם או גזירה שמא תמלך משא"כ לענין המוציא:

סעיף יז

סי"ז פשטידא כו'. עמ"א:

ודוקא כו'. כנ"ל סי"ג דהיא תחילתו עיסה וסופו סופגנין ובפלוגתא דשם אבל הט"ז חלק על כ"ז ואמר דהוא כיסנין כנ"ל ס"ז וסי"ג בהג"ה וכ"ז כו' ולכן דוקא בקבע עלייהו ועמ"א:

סימן קסט

סעיף א

ס"א כ"ד כו' מיד. כתובות ס"א א' הכל משהין כו' וז"ש מיד ושם כללא כו':

ומדת כו'. שם אבוהו בר איהי כו' ורש"י ד"ה וחד כו' וז"ש מיד מכל כו' והוצרך רש"י לזה דא"א לגמרי מחד מין דהא אמרינן משיירין כו' כמ"ש סי' ק"ע ס"ג:

ודוקא כו'. שלכן אמרו לשמש ומע"א:

ואסור כו'. כגי' הרי"ף שם דל"ג לתוך פיו ועב"י:

סעיף ב

ס"ב לא יתן כו'. מהנ"ל ס"א ואסור כו':

ויש מקילין כו'. נראה דלמד ממ"ש ברפ"ג דדמאי וחכ"א כו' וער"מ שם ואולי יקשה עליך כו':

סעיף ג
ס"ג וברכה אחרונה כו'. תוס' שם פ"ו ב' ד"ה אסור כו' ובע"פ ק"ב א':

סימן קע

סעיף א
ס"א אפי' כו'. ירושלמי הביאו הרא"ש פ"ו דברכות ס' ל"ד ועסי' קע"ד ס"ח:
ואם לא כו'. דלכן אינו נוטל רק ידו אחת ושם בשלמא רגלים כו' זאת אומרת כו':
והא דבעינן כו'. רש"י שם וע"ל סי' קנ"ח ס"ו וראיה לכאורה ממ"ש בפסחים קט"ו ב' נטל ידיו בטיבול כו' מ' דקודם הטיבול א"צ ועתו' שם ד"ה צריך כו' אבל י"ל משום דלשתיה א"צ אלא ידו א'.

סעיף ב
ס"ב שכשהאחד כו'. ב"י:

סעיף ג
ס"ג והוא כו'. רש"י שם:

סעיף ה
ס"ה הנכנס כו'. ספ"ז דפסחים ורפ"ו דמס' ד"א:

סעיף ו
ס"ו לא יהא כו'. שם:

סעיף ח
ס"ח מיהו כו'. פסחים שם:

סעיף ט
ס"ט ולא יאכל דרך כו'. כמ"ש בכמה מקומות והא מתחזי כרעבתנותא וכנ"ל ובד"א זוטא פ"ו ולא יהא אדם לא נוקדן ולא עומקן ולא גרגרן:
ולא יאחוז כו'. פ"ז דד"א ומעשה בר"ע כו' וגי' הטור שם הפקח שבהם אחז הקלח בידו ותלשו כו' הטפש שבהם אחז הקלח בב' ידיו. ומ"מ יש לפרש כגי' שלנו שם דלא כהרב:

סעיף י
ס"י לא ישוך כו'. שם פ"ט וגי' לתוך הקערה:

סעיף יא
סי"א לא ישתה כו'. שם ספ"ו ועספ"ז דברכות ובראש"ש שם ס"ס ל"ה:

סעיף יב
סי"ב שנים כו'. ברכות מ"ז א' ורפ"ג דד"א:

סעיף יג
סי"ג הנכנס. שם רפ"ח לא יאמר אדם כו':
אבל כו'. ד"א שם לא יאמר כו' ובירושלים כו' וגי' הטור וב"י ובירושלים היו הופכין אכסניא לנישואין ופי' בד"מ דהיינו כה"ג שאומר בתחילה בא כו' ואמר לנשואין ר"ל אפי' בסעודה גדולה וז"ש אפי' כו':

סעיף יד
סי"ד לא יפרוס כו'. רפ"ט שם:
סכ"ב אחר ששתית כו'. פ"א דתמיד וע' במפרש:
וכן נוהגין כו'. וכ"כ תוס' ספ"ק דעירובין י"ז ב' ד"ה מים כו':

סימן קעא

סעיף א
ס"א עושה כו'. כשמואל דסתמא דגמ' בפ"כ די"ט כותיה.
וה"מ כו'. שבת נ' ב' ולכן אע"ג דקי"ל כרבנן בברכות נ' ב' מ"מ קי"ל כשמואל ועתוס' שם ד"ה כמאן כו':
הלכך כו'. גמ' שם:
אם היא כו'. תוס' בד"ה הנ"ל כיון דקי"ל כשמואל:
ואין נוטלין כו'. כרבנן שם וכנ"ל כיון דממאיס וז"ש אפי' כו' וכפי' הראב"ד וע"ל סי' ק"ס סי"ב:
ואין כו'. ובזה מודה שמואל תוס' ד"ה אין כו':
וכשם כו'. גמ' שם:

סעיף ב
ס"ב לא ישב כו'. פ"ג דמ"ס והביאו הרא"ש שם:

סעיף ג
ס"ג מותר כו'. כיון דקי"ל כשמואל וז"ש והוא שיאכל כו' וכנ"ל. תוס' ורא"ש שם:

והמדקדקים כו'. כמ"ש במ"ס שם וסברא ראשונה ס"ל דההיא פליגא אדשמואל. שם ושם:

והנשאר כו'. כנ"ל:

סעיף ד

ס"ד והוא כו'. רש"י שם:

סעיף ה

ס"ה הזורקים כו'. תוס' שם ד"ה ולא כו':

וגם הג"מ כו'. פ"ז בשם הר"מ:

סימן קעב

סעיף א

ס"א ואינו כו'. רש"י שם וכן פי' ר"ח וכמש"ש נ"א א':

ברכה ראשונה. כ"מ דברי הרמב"ם ופשוט:

וי"א כו'. דמשמע בולען ופולטן ומסלקן הכל בענין אחד ול"ד למש"ש נ"א א'. רא"ש ועמ"א:

סימן קעג

סעיף ב

ס"ב וחמירא כו'. פ"ק דחולין:

סעיף ג

ס"ג וחוץ מניגוב כו'. שאחרונים א"צ ניגוב כיון שאין שם מים טמאי' שהרי הידים טהורים שהרי אף בראשונים א"צ ניגוב במטביל וע' תוס' דברכות נ"ב א' ד"ה גזירה כו' ועמ"א:

וי"א כו'. עמ"א:

סימן קעד

סעיף א

ס"א יין כו'. מתני' מ"ב ב' וגמ' מ"א ב' שאלו כו':

סעיף ב

ס"ב יין כו'. שם ואע"פ דפליגי עליה דר"ח בפת ליכא מאן דפליג. תר"י ורא"ש ודלא כתוס' שם ד"ה ויין כו':

אפי' כו': מדאמר ופליגא משמע אכולהו וע' תר"י וע' רש"י שם ד"ה פת כו' וה"ה ליין:

סעיף ד

ס"ד אם קבע כו'. מתני' וגמ' מ"ב ל"ש כו' ועתו' שם ד"ה ור"ש ונראה דיין כו' ומה דנקט כו' וכ"כ הרא"ש שם ממש"ש ר"י בר יוסף כו' א"ל נמלך אנא אלמא לא תליא בשבת ויו"ט אלא בדעתו ונקט שבת ויו"ט לפי שלא היה מצוי להם יין ודברו בהוה וע' רא"ש שם:

וכן יין כו'. כנ"ל דיין שלפני המזון פוטר שבתוך המזון במכ"ש דאם פוטר של אחר המזון כ"ש שבתוך המזון דלשרות וה"ה ליין קידוש דאף רב דאמר בע"פ ק' ב' ידי יין כו' משום שינוי מקום דוקא וע' רשב"ם ותוספות שם ד"ה ידי יין כו':

וכן כו'. כמו קידוש אע"ג דס"ל לרב יש קידוש שלא במקום סעודה וא"כ ה"ה להבדלה. שם ושם:

וי"א כו'. בברכות בד"ה הנ"ל וכמש"ש מ"ג א' דדוקא לאחר נט"י פטר ועתו' שם ד"ה בא כו' דא"צ נט"י וכ"כ הרא"ש בע"פ שם אפי' הבדיל קודם נט"י וכמו קידוש דקודם נט"י הוא ועמ"א:

סעיף ה

ס"ה כל מה כו'. פסחים ק"ג ב' ואף לאמימר משום דנמלך וז"ש אא"כ כו':

וכן כו'. ע' רשב"ם שם א' ד"ה לא הוה כו' ואף תוס' שם ד"ה לא כו' לא נחלקו על רשב"ם בכה"ג אלא שפירשו שהיו יודעים שיתנו להם כ"צ ע"כ:

וכן כו'. כפי' תוס' הנ"ל:

סעיף ו

ס"ו אין כו'. מטעם שהוא דברים הבאים מחמת הסעודה כמש"ש מ"א ב' רק לענין ברכה ראשונה דגורם כו' וכמ"ש תוס' בפסחים ומשמע אבל בהמ"ז* אינו פוטרתה ואע"ג דבסי' ר"ח סי"ז כ' אבל כו' דוקא אם בירך על היין עצמו או שנתכוין לפוטרו וכמ"ש רש"י מ"א א' ד"ה אבל כו' ור"ש בירו' והביאו הרא"ש שם סכ"ח ר"ה אכיל כו' ובזה מתורץ קושיית הרשב"א וע' ב"י בס"ס ר"ח וז"ש ולענין יין כו' ועתוס' דפסחים הנ"ל ועתו' שם ד"ה אנא כו':

וכן כו'. דאל"כ שצריך לברך מקודם לא היה פוטר את שבתוך הסעודה וע' תוס' שם סד"ה ידי יין:

ואפי' לא כו'. הרא"ש בע"פ סכ"ד דלא כתוס' שם ק' ב' סד"ה ידי יין כו' וע' רש"א שם ששגה כאן:

סעיף ז

ס"ז או כו' וי"א כו' ויש כו'. עתוס' דברכות מ"א ב' ד"ה א"ה כו':

וי"א לברך כו'. הרא"ש בשם בה"ג:

והרוצה כו'. שם:

סעיף ח

דלא כו' הרא"ש שם:

וי"א כו'. לפירש"י שם ועתוס' שם ד"ה הואיל שהביאו ראיה לזה מירושלמי אבל תר"י ורא"ש פי' לענין הסיבה וע' סי' קס"ז סי"א:

סימן קעה

סעיף א

ס"א אע"ג כו' דלא כרי"ו. ב"י:

ול"ד כו'. טור וכן מ' בירושלמי הביאו הרשב"ם בפסחים שם והרא"ש בברכות שם:

ודוקא כו'. לתרץ דל"ת מ"ש המרדכי ובש"ע ס"ג. ד"מ:

סעיף ב

ס"ב מברכין כו'. כפי' רשב"ם וכמ"ש בתו' בפסחי' שם ד"ה שינוי כו' ופי' רשב"ם כו' מיהו יש כו' ואף שהרבה חולקין כמ"ש בתוס' שם ובברכות שם וש"פ כ' ב"י דסוגיין דעלמא כרשב"ם:

ואין חילוק כו'. ר"ל אע"ג דבירושלמי אמר דוקא חדש וישן ר' פליג עליה כמ"ש תוס' שם ושם ועוד כ' בברכות שם די"מ דההוא כו' אבל לא מצינו כו' וז"ש ואין חילוק כו' ר"ל בין בברכת בפה"ג ובין בברכת הטוב והמטיב:

ואפי' כו' דלא כאגור בשם ר"ח. תה"ד וטעמו של ר"ח כמו כל הברכות דפ' הרואה שהן דוקא ללמ"ד יום כמ"ש תוס' נ"ד א' ד"ה הרואה כו' וטעם הרב דלא אמרו ל' יום אלא בברכת הראיה ואפי' בהן אברקים ורעמים מברך כל פעם ועמ"א סי' רי"ח ס"ק ה' וע' רא"ש שם:

סעיף ג

ס"ג כי לעולם כו'. כמש"ש מ' ב' ואף ר"י ל"פ אלא בז' מינין ושם ל"ט א' כשברכותיהן שוות לד"ה חביב עדיף וע' תוס' שם ד"ה חביב כו':

סעיף ד
ס"ד וה"ה כו'. שם ד"ה התם כו':

סעיף ה
ס"ה אם רבים כו'. עתוס' מ"ג א' ד"ה הואיל כו' ור' יחיאל כו':
אבל כו'. מתני' שם:

סעיף ו
ס"ו אם כו'. דבזמן זה עדיין חדש הוא ומשתנה הטעם ובמ"ש בעדיות רפ"ו ועל כו' וכ"כ הרא"ש שם בשם ר"ח:

סימן קעו

סעיף א
ס"א דהיינו כו'. ע' תוס' שם ד"ה ברך כו' ונראה כפירש ר"ח כו' ותר"י סתרו פירושים וע' רא"ש סי' יו"ד ולא כדברי ר"ח כו' אלא דהוא חביצא דשם וכמ"ש סי' קס"ח ס"י. ב"י:
ברך כו' מעשה כו'. גמ' שם א"ד אסיפא כו' וקי"ל כת"ק וה"ה להיפך וכמש"ו:

סימן קעז

סעיף א
ס"א דברים כו'. עתוס' שם ד"ה הלכתא ורא"ש שם:
כגון כו'. שם ושם תר"י:
כגון תאנים כו'. כר"ה ור"ש:
ואם בתחלת כו' עתוס' בד"ה הנ"ל פי' הקו' ללפת כו' ול"נ דא"כ מתני' ועוד כו' הקשה תר"י שלשון בתוך לא מ' כן דהל"ל ללפת הפת וכתב ונראה ליישב פירש"י שהתחלת קביעותן היה בדברים אחרים ואחר כך הביאו פירות ללפת הפת ואכלו עם הפת ועכשיו אוכלין בלא פת וכוונתם לאכול בסוף עם הפת כו' ואתי שפיר מה שפריך יין כו' כיון דעיקרו בא מחמת הסעודה ועיקרו בשביל הפת כו' ע"ש:

סעיף ב
ס"ב ודין זה כו'. תוס' שם:

סעיף ג
ס"ג ואם קובע כו' רא"ש שם סכ"ח ואדם כו' וע' ברמזים וטור דגירסתו ברא"ש ואדם שאוכל כו' יש להסתפק אם אכל מהן בתחלה בלא פת כו' וסברא כו' והוכיח מירוש'

ממ"ש שבקינהו בתר מזוניך ואם איתא הל"ל אכול בלא פת בתחלה ומ"ש הרא"ש ואדם שאוכל בתחלה פי' בתחלת סעודתו שקובע עליהם אבל גי' הר"י על פסיתיה ר"ל אח"כ ועל שאכל עם הפת לא הקשה לו כלל אלא על מה שאכל אח"כ ולא הל"ל אכול בתחלה בלא פת ומ"ש שבקינהו בתר מזונך כו' בין לפי' ר"י בין לפי' הרא"ש ר"ל דקאמר פליג כו' ר"ל דרב ס"ל כאמוראי דטעונה ברכה לפניהם דלא כר"ח ואם אין אתה רוצה להכנס במחלוקת נגד ר' חייא שבקינהו וסבור היה שלא היתה עיקר סעודתו וא"ל אינון כו' ומכאן מוכח דין הנ"ל דס"א ואם כו' שלא מהני תחלה לבד:

וי"ח כו'. תר"י שכ' דוקא שבתחלה יאכל עם הפת וכמ"ש ולכן כו' ואע"פ כו' ויליף לה ג"כ מירושלמי שמביאו הרא"ש שם אלא שגי' אכל תמרי על פיסתיה כמש"ל ר"ל שאכל אחר שאכל עם הפת:

סעיף ד

ס"ד אע"פ כו'. כ"כ המאור לתרץ קושיית תוס' הנ"ל ול"נ דא"כ מתני' כו' דקמ"ל כה"ג:

סעיף ה

ס"ה אם כו'. כמש"ש ברך על היין כו' ושם בגמ' א"ל נמלך אנא וכן בע"פ ועתוס' שם א' ד"ה אתכא כו' וז"ש שאינו סמוך כו':

וע"ל סי' ר"ו. שם ס"ה אבל כו':

סימן קעח

סעיף א

ס"א היה כו'.שם שינוי מקום כו' ל"ש אלא בבית כו' וכרב ששת דר"ח איתותב ואע"ג דשנינהו רנב"י לא סמכינן אשנוייא. רי"ף. ואף שהרא"ש תמה עליו וכ' שאין בגמ' שנוייא מבורר מזה כיון דאשכחן דר"י ס"ל כן ות"ק פליג עליה יחידאה הוא וכ' בכ"מ כיון דר"י וריב"ל פליגי בספ"ז דעירובין ופ"ג דסנהדרין אי בד"א לפרש וקי"ל בכ"מ כריב"ל כמ"ש בתוס' ברפ"ד דמגילה וש"פ אזדא תי' דרנב"י:

או שהיה כו'. בתוספתא והביאו תוס' הפליג כו' וכמו שכתב הר"ן שם דשינוי מקום הוא בין שהלך הוא למקום אחר ולא חזר למקומו בין שהלך וחזר למקומו ממש"ש בני חבורה כו':

לפתח ביתו כו'. ר"ל מפתח ביתו וכ"ה בכ"מ דהוי כמו מבית לבית וכנ"ל ואף שחזר כמו בס"ב:

אבל כו'. כמ"ש בס"ב המשנה וכמ"ש בגמ' שם וכגי' הרי"ף ורא"ש אבל מפנה כו' ועתוס' שם סד"ה אלא ושינוי מקום היינו כו' ובד"ה כשהן בתוספתא דברכות בע"ה כו' הפליג כו' ולרמב"ם הפליג משיצא מפתח ביתו:

אע"פ ששנה כו'. שם אבל מפנה כו' ופ' כר"ש אע"ג דרנב"י תי' מאן תנא כו' תי' אליבא דר"ח דר"ח ס"ל בד"א לחלוק אבל ר"ש ס"ל כריב"ל דבד"א לפרש וכשיטתו בסנהדרין כ"ד ב' וכן קי"ל:

וע"ל כו' אם כו'. ר"ל כמו בקידוש דדין שינוי מקום שוה בשניהם ועיין תוס' שם א' ד"ה אבל ממקום כו' והרא"ש שם ס"ה אבל מפינה כו' והכא גרסינן כו' ודלא כהר"ן:

סעיף ב

ס"ב חבירים כו'. כפל כאן משום חדושו דהניחו שם כו' ובס"א השמיענו דמבית לבית הוי שינוי מקום וכן חזרתו לבית כנ"ל:

מקצתן כו'. דמש"ש זקן כו' ל"ד וכמש"ש בברייתא שנייה:

וכן כו'. קמ"ל בזה אף ר"ח מודה דגם בזה מהני מקצת חברים ועמ"ש למטה בהג"ה והמשנה מפנה כו' וכמ"ש ר"ח שם ור"ח ודאי בפירות מיירי כמש"ש ותו יתיב כו':

אבל כו'. ירושל' והביאו תוס' שם ד"ה אלא כו':

וי"ח כו'. ממ"ש שם בחולין ק"ז השמש מברך כו' ולא הצריכו ברכה למפרע וע' ר"ס קע"ט ואם אמר כו' אבל הרי"ף סובר דוקא בהיסח הדעת אבל לא בשינוי מקום ועוד הביאו תוס' ראיה ממ"ש וכשחוזרין טעונין כו' ואם איתא פשיטא אלא דה"ק לכתחילה קודם שיצאו צריכין שמא ישהו כו' וכמ"ש למטה מ"מ לכתחלה כו' ועתוס' שם ד"ה כשהן ובחולין פ"ו ב' ד"ה אסור:

ודוקא כו' או כו'. כר"ח דת"כ. רשב"ם ותוס' ד"ה אלא ורא"ש וש"פ וצ"ל דרי"ף ל"ג להאי ת"כ וכ' ודוקא כו' וכ"ד הרמב"ם וש"ע לעיל שכ' וכן אם היו כו' מ' שהן שוין. וכ"כ סמ"ק דלא כב"י שכ' דבדברים שאינן טעונין ברכה במקומן אין חילוק בין הניחו או לא כיון דדבר שאין לו קבע הוא וליתא דא"כ ל"ל לגמ' לדייק מדקתני עקרו רגליהן מכלל כו':

ולכן כו' דהא כו'. כמ"ש בפ"ח דברכות:

מיהו אם כו'. כמ"ש בתוספתא דפסחים וחולין בד"ה הנ"ל וכמ"ש בתוספתא שהביאו שם הפליג כו' וכשהוא חוזר כו' וכפירושם דא"צ לברך אלא על מה שרוצה כו' וה"ק כשיוצא צריך לברך בהמ"ז ואם לא בירך בהמ"ז כשיוצא מ"מ כשחוזר צריך לברך לכתחלה וכמו שפי' בברייתא דפסחים כנ"ל:

ואין חילוק כו'. כמ"ש בס"א בשם הר"ן וכן לענין טעונין ברכה במקומן שנתחדש בהג"ה וכמ"ש ר"ח שם מבית לבית ובברייתא חברים כו' דפריך חזרו כו':
מ"מ כו'. תוס' שם ושם דז"ש בגמ' כשהן יוצאין טעונין כו':
מיהו כו'. כמש"ש בני חבורה כו' ומ' דוקא בכה"ג וז"ש לעיל מ"מ לכתחילה כו':
כגון כו'. שם בברייתא שנייה:

סעיף ג

ס"ג יש מי כו' והוא כו'. הוא שיטת הראב"ד בהשגות על הירושלמי הנ"ל אכל במזרחה כו' כ' והוא שלא היה דעתו מתחלה לכך וכמ"ש בס"א בהג"ה וע"ל כו' והוא כו' וז"ש כאן אבל מגן כו' ואפי' אם כו' וע' תוס' ק' ב' ד"ה ידי קידוש כו' ודעת הרמב"ם וש"ע בס"ב כיון שאינו רואה מקומו ואינו מוקף מחיצות לא מהני דעתו ועב"י ומ"א:

סעיף ד

ס"ד אם אכל כו'. כ"כ הר"ש בהגהת סמ"ק וכפי' רשב"ם שם ורש"י בד"ה אבל דברים כו' על קביעות כו' וד"ה לקיבעיה כו' ודלא כמ"ש סמ"ק לקיבעיה כו' שצריך לחזור למקום הראשון והא דרבב"ח בפ"ח דברכות מיירי שלא ה"ל פת שם:
כמו כו'. בספ"ז שם האוכל ומהלך כו' ופי' סמ"ג שיושב במקום האחרון:

סעיף ה

ס"ה י"א כו' רשב"ם שם ד"ה אבל וכגי' בת"כ דר"ח לשתות יין כו':
וי"א כו'. תוס' שם ד"ה אלא כו' ע"ש וראייתם אין עליה תשובה וכן עיקר וכ"כ הרי"ף ורא"ש:
וי"א כו'. מדסתמו בגמ' ולא פרשו ש"מ שסמכו על מתני' דברכות ולא הוזכר שם אלא פת והוא ס' ראשונה בתוס' אלא פת כו' ונזהר תוס' מקושיא דא"כ מאי דברים וכ' וכל מיני פת אבל עיקר כמ"ש אח"כ דאכתי לא הל"ל דברים דהכל בכלל פתהוא:

סעיף ו

ס"ו מי שנזכר כו'. עתוס' שם ק"ב א' ד"ה ועקרו כו' ובחולין פ"ז א' ד"ה משתא כו' ועראש בע"פ ספ"ד ועמש"ל סי' תע"ד:

סעיף ז

ס"ז אדם כו'. דלא כהראב"ד שפי' מ"ש בתענית י"ב א' א"ד א"ר ל"ש כו' אף באמצע סעודה דטעון ברכה למפרע ולכתחילה ובפסחים ק"כ ב' א"ל אביי מינם כו' דהוי הפסק סעודה וליתא דשם לאחר אכילה קא' ולקולא והא דפסחים שם כפי' רשב"ם במצת אפיקומן משום ב' מקומות ע"ש ול"ד למ"ד בתוספתא דברכות הנ"ל בע"ה כו' הפליג.

כו' דשם איכא היסח הדעת אבל שינת עראי ליכא היסח הדעת ותדע דאמרינן בפ"ב דסוכה דישן שינת עראי בתפילין ואע"ג דאסור להסיח דעתו מהם וכ"ג תר"י והרא"ש בפ"ג דברכות:

וכן כו'. אה"מ. וכמ"ש בתוספתא הנ"ל דוקא בהיסח הדעת:

דברי רשות. ר"ל כמ"ש בסי' תע"ד דאחר שהתחיל הדבר לא הוי הפסק אלא דבר הקבוע חובה ואף תפלה בס"ו ואין שהות כו' אע"פ שחובה אינו קבוע לה ועמש"ש:

סימן קעט

סעיף א

ס"א ונטל כו'. כ"ה מסקנא שם:

עד כו'. ערש"י שם ד"ה אסור מלאכול כו' וכ"כ הרמב"ם ספ"ו מה"ב משום דתכף לנט"י כו'. ע"ש והטור חלק עליו ומשוה להב ונבריך וכ"כ ברמזים אבל ב"י מדייק מרא"ש שם שכ' ואי אמר הב כו' לפי' רש"י כו' מ' שס"ל כרש"י וז"ש עד כו' אבל ברא"ש בע"פ ס"ח מ' כדברי הטור שכ' אע"ג דמשו כו' הא קי"ל כו' וכן שם ס"י דהא ליתא דהא מכי כו' וע' תוס' בברכות שם בד"ה תיכף כו' כיון שנטל ידיו באחרונה לאחר סעודה אסור לאכול עד שיברך וה"ה כו' אבל תר"י שם כ' כדברי ב"י וז"ש שם תיכף כו' ועמ"א שיישב דברי הרא"ש בברכות וגם דברי רש"י שם י"ל שאזיל לשיטתו בפ' ע"פ ק"ג ב' ד"ה כיון כו' כ"ש בנט"י אבל בחולין פ"ו ב' חזר בו וכ"ד כל הפוסקים וכמש"ד ואם כו'.

ואם כו'. עתוס' בחולין שם ד"ה אסור כו' ורא"ש שם:

ואכילה כו'. וכ"ד תוס' שם ד"ה תיכף וד"ה אתכא ושם מ"ז א' ד"ה אילו וע"ל סי' קצ"ז ס"א וסי תעד ס"ב אבל כ"ז דברי תוס' הן אבל נראה עיקר כהר"י מעובדא דשב"ש ובזה מתורץ קושית תוס' דפסחים ק"א ב' ד"ה כשהן והשתא אם לא היה כו' דכל אמוראי דשמעתין ס"ל סילק כמו נט"י וז"ש ולית הלכתא כו' וכן נראה דבריו שצריך בהמ"ז דוקא בנט"י:

אבל להר"י כו'. מדקא' נט"י דוקא מ' אבל הב ונבריך לא ולכן אמרו שסילוק לא מהני אע"ג שבשתיה מהני הב ונברך שהוא מטעם סילוק ומש"ש ולית הלכתא כו' משום דלאכילה כו' כנ"ל וכ"מ שם מ"ח א' שנצטרף שב"ש אע"ג שאמרו הב ונברך ולא חלקו עליו אלא משום שלא אכל כזית דגן ועתוס' מ"ז א' ד"ה אילו כו' וצ"ע:

סעיף ב

ס"ב מי כו'. כמש"ש אתכא כו' בסילוק כסברתם:

סעיף ג
ס"ג אם לא כו'. כמו בנט"י משום דתיכף כו' ואסור להפסיק וה"ה כאן כמש"ש נ"א ב' ועתוס' שם ד"ה אין כו':

סעיף ד
ס"ד כשאדם כו'. כמ"ש בע"פ ק"ג א' תינח בי ר"ג כו':

סעיף ה
ס"ה הקרואים כו'. עתוס' דברכות מ"ב א' ד"ה אתכא כו':

סימן קפ

סעיף א
ס"א אין כו'. תוס' מ"ב א' ד"ה סלק כו' ע ש:

סעיף ב
ס"ב אבל לא יביא כו'. ר"ל אם יש פתיתין על השולחן אבל אם אין פתיתין על השולחן מותר להביא אפי' שלימה:

סעיף ג
ס"ג שמותר כו'. כן הוא מסקנא שם:

סעיף ה
ס"ה נוהגים כו'. עמ"א דהטעם כו' שולחן דומה למזבח כמ"ש סוף חגיגה ובפ"ג דמדות שהמזבח נברא להאריך כו' וכן בשולחן כמ"ש בפ"ט דברכות ג' דברים כו':

סימן קפא

סעיף א
ס"א מים כו'. פ"ח דחולין וספ"ק דעירובין:

סעיף ב
ס"ב מים כו'. חולין ק"ה א':

מפני וכו'. שם ב':

ואם אין כו'. שם א' וכלישנא בתרא וכ"פ בת"ה והטור אבל הרמב"ם פ' כלישנא קמא וכ' בכ"מ שטעמו כיון דלישנא קמא סתמ' דגמ' הוא ועוד דמילתא דסכנתא אזלינן לחומרא כמ"ש בפ"ק שם וכ"פ בש"ע ובאין לופ' שיש לסמוך ארשב"א וטור:

סעיף ג

ס"ג בחמין שהיד כו'. כלי' בתרא שם וכמש"ל סי' ק"ס ס"ו:

סעיף ד

ס"ד א"צ כו'. וכ"כ בת"ה ש"א בשם הראב"ד ז"ל ועמ"א וכ"ז לפירש"י ורשב"א וראב"ד וש"פ שמפ' לחולין עד הפרק היינו עד פ"ב של אצבעות ואע"ג דקי"ל כשמואל לחומרא בתרומה היינו משום סרך תרומה משא"כ באחרונים וזהו דעת הראב"ד והרשב"א כאן כמש"ל:

סעיף ו

ס"ו מן המברך כו'. כמש"ש ולמקום כו' מסייע כו' אלא משום דגדול מברך כמש"ש מ"ז א' לה"ק מן הגדול וערש"י ד"ה למקום כו':

ונוטלין דרך כו'. כמש"ש מ"ז א' אין מכבדין כו' והא דבחמשה האחרונים מתחילין מן הגדול לאו משום כבודו אלא משום הברכה וכמ"ש שם מסייע כו' וכדי שיעיין בבה"מ כמש"ש בר פחתי כו' רשב"א ועמ"א:

סעיף ז

ס"ז אין כו'. עתוס' דחולין שם ד"ה מים כו' ואסמכתא ובה"ג כו' וכ"כ הרא"ש ספ"ח דברכות והרמב"ם ועתוס' דשבת כ"ה ב' ד"ה חובה כו' והרבה חולקין וע' בראב"ד ות"ה ורא"ש וטור:

סעיף ח

ס"ח י"א. עמ"ש בסי' קע"ג ס"ג דאף במים ראשונים כל שאין חשש טומאה כגון מטביל ורביעית פ"א א"צ ניגוב כמ"ש ס"ס קכ"ח כ"מ כאן ולהרמב"ם ספ"ו דברכות וכשיטתו דלא כ' במ"ר דמטביל א"צ ניגוב ולא נקרא נטילה בלא ניגוב:

סעיף ט

ס"ט מים כו'. ע' רא"ש פ"ז דברכות סל"א ואית דגרסי משנתן כו':

סעיף י

ס"י יש כו'. משום דמלח סדומית אינו מצוי בינינו תוס' ספ"ק דערובין וספ"ח דברכות וע' רא"ש שם ואע"ג דדריש התם מקרא אסמכתא הוא כמש"ש על שמן ושם מ"ב א' כגון אנן כו' וע"כ מש"ש שמן מעכב את הברכה היינו לרגילין וה"ה מש"ש כשם שמזוהם כו' ועתוס' דחולין שם ד"ה מים כו' וז"ש ואפי' כו' לדידיה הוי כו' וכ"כ הרא"ש ספ"ח דברכות והטור ובכה"ג אמרינן והייתם כו' אבל כל זה ליתא ומ"ש תוס' בספ"ק דערובין י"ז ב' ד"ה מים כו' עכשיו דבריהן דחויין מעיקרן דשם קאי על מתני' דארבעה דברים פטרו

במחנה כו' ומרחיצת ידים כו' ואמר אביי שם דממים אחרונים לא נפטרו במחנה משום דחובה משום מלח סדומית כדמפ' ר"ח בר אשי שם ואי ליכא טעמא דמלח סדומית אז פטורין במחנ' ממי' אחרונים כמו ממ"ר אבל בלא מחנה חייבים במ"א כמו במ"ר וכן תי' הרא"ש בסברא הנ"ל בספ"ח דברכות סוגיא דחולין ק"ה וכ"כ רי"ן וכ"ה בר"מ ח"ג רמ"ו וכן עיקר:

סימן קפב

סעיף א

ס"א י"א שברכת כו'. מתני' פ"ח דברכות בא להם יין כו' ופסחים ק"ה ב' וע' תוס' שם ד"ה ש"מ ברכה כו' וכ"כ הרא"ש שם וכן מסיק הרא"ש בפ"ח דברכות ושם י' דברים בכוס של ברכה ובכמה מקומות כוס של ברכה כו':

אפי' ביחיד. מדקאמר ברכת המזון ולא קאמר ברכת הזימון ופסחים שם הנכנס כו' ואם איתא יאכלו כ"א בעצמו ולא יאכלו קודם הבדלה:

וצריך כו'. ממה שהתירו לאכול בלא הבדלה וכמ"ש הרא"ש בפ"ח דברכות ותוס' בפסחים ק"ב ב' סד"ה ומניחו:

ולא יאכל כו'. טור וכמו בהבדלה בפסחים ק"ז א' דבת טוות וכן בבהמ"ז כיון דטעונה כוס טור וע' רא"ש בפ"ח דברכות ס"ב הלכך נראה לפרש כו' וז"ש אם הוא כו' אפי' כו' ועסי' רצ"ו ס"ג ועמ"א שחלק ע"ז והביא ראיה ממש"ש ואם א"ל אלא כוס א' אומר עליו כו' ובעירובין מ' ע"ב מ"מ בעי כוס:

ולפ"ז דשנים מצוה לחלק:

וי"א כו' אלא בג'. דאל"כ קשה לר"ג דמברך ג' ברכות א"כ לא יפטור לעולם לדעת תוס' דאפי' בכזית צריך ברכה ועוד דמלא לוגמיו דוקא בדיעבד כמ"ש המקדש כו' לוגמיו יצא ועסי' תע"ב וע' תוס' דברכות ל"ז א' ד"ה נתן ובפסחים ק"ה ב' בד"ה הנ"ל שנדחקו בזה וכ"כ בהג"מ בשם ר"י כדעה זו וכ"ד הר' אלחנן שם וע' בה"ג וכ"כ בזוהר בהרבה מקומות:

וי"א כו'. הרמב"ם וכמסקנא דגמ' דפסחים קי"ד ב' והא דאמרינן שם ק"ה ב' דטעונה כוס כ' הרשב"א דלא קי"ל כותיה וצ"ל משום דב"ש היא כמ"ש שם ובברכות נ"ב א' אלא דשם במתני' וגמ' דב"ה ס"ל דטעונה כוס דקא' מברך על המזון כו' אלא דההיא י"ל למצוה מן המובחר כמ"ש ה"ר מנוח וכן ההיא דאמרינן בכמה מקומות כוס של ברכה וכן הא דאמרינן כוס של ברכה טעון י' דברים אם יש לו יין וכ"ה ברמב"ם פ"ז אם היה שם יין מביאין כוס כו' אם ברך על היין כו' צריך שידיח כו' וכתב הר"ן בפסחים שם

הא דפריך שם ש"מ בהמ"ז כו' ודאי למצוה בעינן כנ"ל אלא משום דבמתני' תנן ואפי' מן התמחוי ובכה"ג פריך ש"מ כו' דקסבר דכוס ג' משום בהמ"ז בלבד הוא וז"ש בהג"ה ומ"מ כו' וכ"ד תר"י בספ"ז דברכות דאמרי' שם השותה כפלים כו' והקשה הא בע"פ אמרינן דכוס של ברכה מצטרף כו' ותי' שאני שם דמחוייב הוא עכ"פ כו' ע"ש:

סעיף ב

ס"ב אפי' קבע כו'. הרשב"ם שם וכ"כ הרא"ש ומרדכי שם אבל בסה"ת תמה על הרמב"ם וכן הרי"ף ובה"ג ור"ח וש"פ גורסין בגמ' כן ועהג"מ בפ"ז מה"ב אלא שמפרש דהיינו במקום שאין יין מצוי ורגילין תמיד בו וכמ"ש בפ"ו דברכות דאין נקרא קביעות אלא אם אחרים קובעין כו' וכ"כ בשם תוס' דבכה"ג מברכין כמו בהבדלה וכ"כ הרא"ש שם וז"ש ואם אין כו':

וטוב עין כו'. ר"ל להמפרשים דמפ' כפשטיה כנ"ל ועמ"א:

ויש מדקדקין כו'. כמ"ש בזוהר ובמ"ה שאין לברך ביחיד בכוס ולצאת ידי הפוסקים דאף ביחיד טעונה כוס ע"כ מברכין ואין אוחזין כו' וז"ש ונכון כו' דר"ל דע"פ קבלה אין לברך כ"א בג' וע' בזוהר דעיקר קפידא לאחוז ביד ע"ש:

סעיף ג

ס"ג צריך כו'. ואע"ג דר"א קאמר טעמו כו' עתוס' שם:

או כלי כו'. ערא"ש שם ס"ב וההיא דירושלמי יש לדחות כו':

יש כו'. זהו מש"ש אחצבא פגימא:

סעיף ד

ס"ד אם היו כו'. תוס' שם ד"ה דהוה ומיהו כו':

וע"ל כו'. דשם ושם סתם כס' ראשונה:

סעיף ה

ס"ה אם כו'. כמ"ש בפ' בתרא דמס' ע"ז ובפ"ו דחולין וש"מ:

סעיף ו

ס"ו יכולין כו'. תוס' בברכות נ"ב א' ד"ה טעמו כו' והרא"ש שם ובפ' ע"פ וע"ש ובמרדכי בברכות שם:

סעיף ז

ס"ז בשעת כו'. עתוס' דפסחים ק"ו א' ד"ה קפיד כו':

סימן קפג

סעיף א

ס"א ואם כו'. עתוס' שם ד"ה שטיפה מבחוץ כו' דלא בעינן כו' וע' רש"י בשבת ע"ה ב' ד"ה כוס כו':

סעיף ב

ס"ב יתן כו'. שם אר"ח ובחי אר"ש כו' וט"ס הוא וצ"ל כמ"ש ברי"ף חי אר"ש עד ברכת הארץ ותי' בזה מש"ש נ' ב' מודים כו' וכמ"ש תוס' ד"ה מודים כו' וי"ל כו':

ויש אומרים דאם כו'. עמ"ש סי' ער"ב ס"ה בהג"ה:

ויוציאנו כו'. רש"י שם ד"ה חי ותוס' ד"ה הנ"ל:

וכוס כו'. גמ' שם:

סעיף ג

ס"ג צריך כו'. כפי' בתרא של תוס' הנ"ל ועתוס' דשבת ע"ה ב' סד"ה כדי ואתי שפיר כו' וכ"כ רא"ש וש"פ לכל הפירושים:

סעיף ד

ס"ד מקבלו כו'. שם ועתוס' שם ד"ה אין כו' ולפיכך כו' ול"נ שמ"ש אין לנו כו' לעכוב ובזה ניחא מש"ש הואיל וראשונים כו' אנן כו' דלכאורה מאי אנן אלא דה"פ דלראשונים א"א לומר לחומרא דאתי לידי קולא משא"כ לדידן דאינו מעכב והרא"ש כת' דר"י לא אתי למעוטי רק עיטור ועיטוף וכ"כ הטור בשם התוס' ע"ש ושם וכן השמיטו בש"ע והג"ה ועיקר כמ"ש וכ"כ ל"ח:

ולא כו'. שם כנ"ל ראשונים כו':

והיינו כו'. כמ"ש בשבת צ"ג ב' אף אנן כו' קיבל כו':

ומגביהו כו'. שם:

ואם כו'. דטעמו שיהא נראה לכל המסובין ויסתכלו בו. טור וכ"ה בירוש' שם וצריך שתהא ידו גבוה מן השולחן טפח:

וע"כ כו'. עמ"א ובד"מ כו' רבא כו' והוא בספ"ד דסוכה כו' דלמא כו' וכ"ה בתוס' דשבת ד"ה הנ"ל וברא"ש דברכות שם:

סעיף ה

ס"ה יש כו'. כמ"ש בתפילין ספ"ג דמנחות ועמ"א:

סעיף ו

ס"ו והמסובין כו'. תוס' שם ד"ה אין:

משהתחיל כו'. רא"ש וטור::
לא מיבעיא כו'. שם ושם וכמו בין הפרקים דברכות ק"ש ועס"ח:
ואם עברו כו' אבל כו'. תוס' שם:
אפי' כו'. עמ"ש בסי' ק"ד ס"ה וס"ו:

סעיף ז
ס"ז נכון כו'. עט"ז וע' סי' תר"ץ סי"ב:
ויקדים כו' כדלעיל כו'. עמ"ש שם:

סעיף ח
ס"ח לענין כו'. וכמו הלל בימים שגומרין וכ"ש בבהמ"ז שהוא מפורש בתורה:

סעיף ט
ס"ט בביתו כו'. עסי"א:
וגם כו'. שם:

סעיף י
ס"י י"א כו'. הרמב"ם וכשיטתו שגם מעין שלש צריך לחזור למקומו ולישב שם ולברך ועיין במב"ם:

סעיף יא
סי"א אם כו'. כמו בתפלה בפ"ד שם:

סעיף יב
סי"ב אסור כו'. ירושלמי פ"ב אהא דאמרינן בגמרא שם ובירושלמי שם תני הפועלים כו' א"ר מנא זאת אומרת שאסור לעשות מלאכה בשעה שמברך:

סימן קפד

סעיף א
ס"א מי שאכל כו'. כמ"ש בסי' קע"ח ס"ב בהג"ה ע"ש:
ואם יצא כו'. שם בגמ' נ"ב ב':
ואם בירך כו'. **ודוקא כו'**. ממש"ש חד עביד במזיד כב"ה והלשון תמוה דהא במזיד ל"פ אלא דגם במזיד פליגי בדיעבד כי היכי דפליגי לכתחילה בשוגג דבין לב"ש ובין לב"ה מזיד נחית דרגא משוגג ועב"ח:
ואם היה כו'. כב"ה וכמ"ש נ"ב ב' בכולה פרקין כו':
ולהרר"י כו'. עתוס' דסוכה ג' א' ד"ה דאמר:

סעיף ב

ס"ב בד"א כו'. ממש"ש נ' א' ג' שבאו מג' חבורות כו' וע"כ שהיו כ"א במקום אח' דאל"כ בלא"ה מצטרפין זע"ז כמש"ש במתני' ומ"ש רש"י שם בד"ה ג' ואפי' לא כו' ר"ל ביחד אבל לבדן אכלו ועמ"א ס"ס קצ"ג וע"ל סי' קע"ח ס"ד:

אבל כו'. כ"א א' ספק כו' וע' רא"ש שם ובירושלמי ריש ברכות ר"ז בשם ר' ירמיה ספק בירך על מזונו ספק לא בירך צריך לברך דכתי' ואכלת ושבעת וברכת ספק התפלל ספק לא התפלל אל יתפלל ודלא כר"י כו':

סעיף ה

ס"ה וכמה כו'. כר"י:

ומשעה כו'. בירושלמי עד שירעב:

סעיף ו

ס"ו שיעור כו'. כר"מ דר"י ס"ל שם ל"ח ב' כותיה ושם מ"ח א' וכן סוגיין דירושלמי והביאו תוס' דסוכה כ"ו ב' ד"ה ולא כו' ר"י נסב זיתא כו' ואמרינן בירוש' בתחילת כו' התיבון כו' וערא"ש פ"ו דברכות סט"ז ופ"ז סכ"ד:

סימן קפה

סעיף א

ס"א בהמ"ז כו'. עתוס' דברכות י"ג א' ד"ה וחכ"א כו' ועוד דר"י גופיה שם ט"ו א' לא ס"ל כרבי ועוד דסתם מתני' דסוטה ל"ב א' כרבנן. רא"ש שם:

סעיף ב

ס"ב צריך כו'. גמ' שם במסקנא דאף רבי יהודה דיעבד אין כו' ושם לא יברך בהמ"ז וערש"י ד"ה בלבו כו':

ואם לא כו'. שם ואם בירך יצא ושם ארש"ש הלכה כו' א"ר יאשיה הלכה כו' ושם א"ר יוסף מחלוקת כו':

ובלבד כו'. ע"ש תוס' כ' ב' ד"ה ור"ח והרא"ש שם:

סעיף ג

ס"ג יש מי כו'. עמ"א:

סעיף ד

ס"ד אפי' כו'. עתוס' שם ל"א ב' ד"ה מכאן כו':

סעיף ה

ס"ה אם כו'. עתוס' דערובין ס"ז א' ד"ה שיכור כו':

סימן קפו

סעיף א

ס"א נשים. מתני' כ' ב':

וספק כו'. גמ' שם:

אלא כו'. שם ת"ש כו' ואשה כו' וכמ"ש בס"ב:

סעיף ב

ס"ב וההיא דבן כו'. והר"ן בספ"ק דקדושין כת' דאפי' בכה"ג אינו מברך דחיובא לאו עליה רמיא אפי' מדרבנן רק אאביו וראיה מדאינו פורס על שמע אף שאינו רק מדרבנן ולכן סומא פורס על שמע אפי' לר"י מדקאמר כל שלא ראה כו' ומ"ש בן מברך כו' בגדול מיירי וההיא אוקימתא דפ"ג דברכות משום אשה הוא וצ"ל דלא גריס שם וליטעמיך כו' וכ' שם דאע"ג דמסקינן בפרק ע"פ דכל דאית ליה עיקר בדאורייתא אינו מוציא אחרים י"ח כל שאינו מחוייב רק מדרבנן היינו במצה דבזמן הבית היה מדאורייתא א"כ בזה"ז נמי דכל דתיקון רבנן כו' משא"כ בדבר שלעולם מדרבנן ע"ש:

סימן קפז

סעיף א

ס"א ברוך כו' ואין כו'. ממ"ש בירושלמי והביאו תוס' בפסחים ק"ד ב' בד"ה חוץ כו' והרי נברך פי' כו' שנייא היא שאם היו שנים כו' ואם איתא הרי היא סמוכה לברוך משביע לרעבים ס' הפרדס שחיברו בשם רש"י והביאו המרדכי סוף ברכות וכמ"ש כל המשנה כו' ועמ"ש בסי' ס"ח:

אם אמר כו'. שם:

מלכא. כר"י שם וע' רא"ש שם:

וי"א כו'. כמ"ש בספ"ק מקום שאמרו כו' וע' מ"א וע"ל סי' ס"ח מש"ש:

סעיף ב

ס"ב להרא"ש כו'. עתוס' מ"ח ב' ד"ה ברית כו' ורש"י ד"ה וצריך כו' והרמב"ם נקט פשטא דגמ':

אפי' כו'. בתוספתא ר' יוסי אומר אף מי שלא הזכיר ברית בארץ מחזירין אותו ובירושלמי ספ"ק ריב"ל אמר לא הזכיר תורה בארץ מחזירין אותו מ"ט ויתן להם ארצות גוים מפני מה בעבור ישמרו חוקיו ותורותיו ינצרו ר"ב בר' אחא בשם רב אם לא הזכיר ברית בארץ או שלא הזכיר בבונה ירושלים מלכות ב"ד מחזירין אותו וז"ש מחזירין ולא כר' יחיאל שכ' דלא יצא היינו למצוה וע' טור:

סעיף ג

ס"ג ונשים כו'. שם מ"ט א' ברית לפי כו' ומ"ש כאן ברית לא קאי אלא * אנשים ועתוס' שם כ' ב' ד"ה נשים כו' והג"א שם:

ואומרים כו'. פ"ב דשבת:

ואם לא כו'. ע"ש בתוס' דאפי' בתפלה אין מחזירין וע' בברכות מ"ט ב' דאף בר"ח בבהמ"ז אין מחזירין:

סימן קפח

סעיף ב

ס"ב אמן כו'. כרב אשי דבתראה הוא ועוד דלדידן ליכא פועלים. תוס' שם ד"ה רב כו' ועוד אף פועלים האידנא מברכין כתיקנן כמ"ש סי' קצ"א ס"ב הג"מ:

סעיף ג

ס"ג ואין להזכיר כו'. שם מ"ט א' אלא איידי כו' וכ' תר"י והרא"ש ולא תקינו בבונה ירושלים עצמו לאמרו משום דג"כ לאו אורח ארעא להשוותן.

והאומר כו'. תר"י כנ"ל:

וכן כו'. הרא"ש כנ"ל:

סעיף ד

ס"ד נוסח כו'. לשון רמב"ם ועתוס' שם ד"ה מתחיל כו' וכ"כ הרא"ש ותר"י והביאו ראיה מירושלמי שמביאו תוס' שם מהו לומר כו' טופס כו' אלמא שאין לשנות הנוסחא בשבת וערש"י ד"ה ובשבת כו' אבל הרי"ף כת' שבשבת יאמר נחמנו ה' אלהינו כו' ובחול יאמר רחם כו' וכ"ה ברוקח וכן עיקר וכן הוא על דרך הקבלה:

וחותם כו' או כו'. שם מ"ט א' כר"נ בריי"ף ורמב"ם כ' מנחם עמו כו' אלא שהקשה הר' אפרים עליו ממש"ש אר"ח גבורתא כו' אף שיש מתרצים כיון שלא אמר ובונה אלא בבנין לא הוי חותם בשתים אבל תר"י הקשה דהא בהביננו חשיב וישמחו צדיקים בבנין עירך בשתים וכת' הרא"ש אבל ציון כו' לא הוי תרתי דציון וירושלים חדא הוא:

סעיף ה

ס"ה בשבת כו'. שם ואומר קדושת כי':

ובר"ח כו'. שבת כ"ד א' ימים כו' ועתוס' שם בד"ה בבונה כו':

ואם כו'. כמו בתפלה כמ"ש בפ"ב די"ט וספ"ג דערובין:

ואינו מזכיר כו'. כיון דמזכיר פ"א סגי:

סעיף ו

ס"ו ואם חל כו'. תוס' שם סד"ה ברוך כו' וכנ"ל ס"ה:

וכל ברכות כו'. תר"י ורשב"א וש"פ וכמש"ש מ' ב' כל ברכה כו' וע' תוס' הנ"ל ד"ה ברוך כו':

והא דסגי כו'. גמ' שם:

סעיף ז

ס"ז בין בלילה כו'. אע"ג דבתפלה אין מחזירין ה"מ להחזיר אבל להוסיף ברכה אפי' בלילה. מרדכי וטור בשם ר' יוסף:

ואינו כו'. בגמ' מספקא לה וע"כ פ' הרי"ף והרמב"ם והרא"ש וש"פ דאין לחתום אבל בה"ג כת' שיש לחתום בה וכ"כ הרוקח וכ"ה בירושלמי:

וחה"מ כו'. וי"ח לכאורה נראה כדבריהם וכמ"ש ההלל והשמחה שמונה ורא"א י"ד סעודות כו' ובת"כ מקרא קודש כבדהו באכילה ושתיה וכסות נקיה ואמרי' בחגיגה י"א א' תאמר בחה"מ כו' אבל אינו מוכרח:

אם חל כו'. אע"ג דלא סגי דלא אכיל מ"מ לא בשביל ר"ח. וי"ח וכמ"ש בפ"ב דשבת יום הוא שנתחייב כו'. ונראה דל"ד לשם דהכא חזרה ליכא כלל בר"ח ודמי לר"ח שחל בשבת שם וכ"כ בהגמ"ר דפ"ב דשבת:

ואם שכח כו'. עמ"א:

ואם פתח כו'. אפי' שכח של שבת לחוד כמ"ש מ"א דכלא בירך דמי:

ויש מי כו'. כיון דליכא חתימה בר"ח כלל ועסי' רפ"ד ס"ב וי"א כו' וברא"ש דשבת שם:

סעיף ח

ס"ח סעודה כו'. תוס' בברכות שם ד"ה אי בעי כו' וסעודה כו' וספיקו להקל וע"ל סי' רצ"א ס"ה והיינו לפי' ר"ת דמפרש שא"צ לחם לסעודה ג' אבל אותן המצריכין לחם לסעודה ג' דינה כשאר סעודת שבת:

סעיף י

ס"י היה כו'. ירושל' והביאו הרא"ש בפ"ח דיומא סס"כ אחו' דאימ' דר' אדא הוה סייר גולתא דרב א"ל כי תחזי כו' מחלפא שיטתיה דרב כו' א"ר מתנה מדרב היה מאריך בצלותא סגיא היה מגיע כו' אלמא כיון שהתחיל ביום לא איכפת ליה במה שמסיים בלילה וע"ש תרצ"ה ס"ג:

סימן קפט

סעיף א

ס"א לא כו'. שהרי כבר אמר ברוך כו' ב"י:

ולא כו'. כמ"ש בס"ב:

וג' כו'. רא"ש שם בשם המדרש ותוס' בע"פ ק"ד ב' ד"ה הטוב:

סימן קצ

סעיף א

ס"א אחר כו'. מתני' פ"ח וכב"ה ועבה"ג:

ויטעום המברך כו'. שם נ"ב א':

ואח"כ כו'. עתוס' דפסחים ק"ו א' ד"ה דהוה כו':

אחר כו'. דלא כה"ג והביאו הרא"ש בפ"ו דברכות סכ"ז ובפ' ע"פ ס"י וחלק עליו וסמ"ג כ' שט"ס הוא בבה"ג וע' רשב"ם שם ק"ג ב' סד"ה אסור ובה"ג כו' ונראה אף לגי' הרא"ש י"ל דק' לו קושיית תוס' בברכות ל"ז א' ד"ה נתן וא"ת לר"ג כו' ועתוס' ק"ה ב' ד"ה ש"מ ברכה כו':

סעיף ג

ס"ג שיעור כו'. עבה"ג ועש"ו:

דכ"ר כו'. כמ"ש בע"פ בקידוש וה"ה לכ"ד שטעון כוס:

שהוא כו'. עתוס' שם ד"ה אם טעם כו':

סעיף ד

ס"ד אם המברך כו'. עסי' רע"א מש"ש:

סעיף ה

ס"ה כשמסובין כו'. פסחים ק"ג א' ועתוס' שם ד"ה לא כו' לכך נראה כו':

סימן קצא

סעיף א

ס"א מקצרין כו'. אבל בברכת המוציא לא הזכיר כגי' הרי"ף ורא"ש ומברכין לפניה וכ"ה בתוספתא וכ"כ הרשב"א בשם הגאונים ואע"פ שהרא"ש בפ"ו סט"ז כ' ואין מברכין לפניה נמשך אחר תוס' דיומא ע"ט וסוכה כ"ו שכן גי' תוס':

סעיף ב

ס"ב כל ד' כו'. רי"ף ורא"ש וכן הוא בירושלמי שם וכן בסיפא בבעל הבית מיסב כו'. שם ושם:

סימן קצב

סעיף א

ס"א נברך כו'. נ' א':

ברוך כו' ובטובו כו'. שם:

והוא כו'. מ"ז ב' וע' תוס' שם ד"ה להיכן כו' ע"כ צ"ל כו' וכ"פי הרי"ף וש"פ:

ואם הם כו' אבל כו'. מ"ט נ':

ואם כו'. מ"ט ב':

והם כו'. מתני' שם כענין כו':

ואין כו'. תוס' שם ד"ה נברך כו':

ובין כו'. נ' א"ר הלכה כר"ע:

סעיף ב

ס"ב יחזור כו'. דאין זה כמו שבירך כיון שלא ענו עדיין משא"כ ברישא ובדיעבד יוצאין בזימון בלא שם:

סימן קצג

סעיף א

ס"א שנים כו'. מ"ה ב':

אע"פ כו'. עתוס' שם א' ד"ה אם כו':

אם כו' אבל כו'. עתוס' שם סד"ה שאני כו': וצריך כו'. וכמ"ש במגילה שמעה מתנמנם לא יצא ועסי' תר"צ סי"ב:

וצריך כו'. כמ"ש ספ"ג דר"ה:

סעיף ג

אבל ג' כו'. מתני' שם ושם נ"א:

ושנים כו'. ממה שכתב שם מ"ה א' תא שמע השמש כו' ובחולין ק"ו א' ש"מ אין כו':

וכן כו' ואז כו'. מתני' שם נ' א':

דאז יכולין כו'. רש"י שם:

ומצוה כו'. שם קם ר' חמא כו' וה"ה לדידן בעשרה:

וזה טוב כו'. הרא"ש וכ"כ רש"י שם:

שהרי כו'. עסי' קצ"ה ס"ג:

ס"ב אפי' כו'. מ"ז א' רב ושמואל כו' ואף שי"ל כמ"ש בהג"ה ומ"מ כו' הרא"ש לא ס"ל זה כמ"ש שם:

כיון כו' ומ"מ כו'. כמש"ש מ"ב ישבו לאכול כו' ורמינהו עשרה כו' ובבהמ"ז איירי כמ"ש תוס' שם וכ"ה בירושלמי והביאו תוס' שם מ"ה א' ועט"ז ס"ק ו' ועוד ממ"ש והשמש שאכל כו' מ' הא אחר לא וז"ש אא"כ כו' וערא"ש שם:

ומ"מ כו'. ב"י ס"ס בשם ריב"ש וכמש"ש נ"ג א' וערא"ש שם שמחלק בההיא דשם להך דהכא ועב"ח:

ס"ג אם כו'. ע"ל סי' קס"ז סי"ב:

סעיף ד

ס"ד אפי' כו'. נ' א' כגי' שלנו וכ"ה גי' ר"ח וריי"ף ועתר"י ורא"ש שם:

ואפי' לא כו'. שם קמ"ל כי הא כו'. ופי' תר"י בשם תוס' שלא אכלו עדיין כזית והקשה עליהם ממ"ש בירושלמי שם ריש פרקין הכא אתמר אין רשאין לחלק והכא אתמר חייבין לזמן שמואל אמר כאן בתחילה וכאן בסוף ואיזו בתחילה ואיזו בסוף תרין אמוראין ח"א נתנו דעתן לאכול זהו בתחילה אכלו כזית זהו בסוף וח"א אכלו כזית זהו בתחילה גמרו אכילתן זהו בסוף ותי' דמ"ש אכלו כזית זהו תחלה ל"ד כזית אלא לאפוקי ס' ראשונה דכזית הוא בסוף וכ"פ הרא"ש אבל הרשב"א פי' להיפך דס' ראשונה שם ס"ל דפחות מכזית הוי התחלה וס' אחרונה דוקא כזית ופ' כס' ראשונה והכל א' אבל דעת הר"י אפי' לא אכלו כלל כס' ראשונה וכפשטא דלישנא דגמ' שם ע"ש:

סעיף ה

ס"ה אם זימנו כו'. כפרש"י שם וכן פי' תוס' ד"ה שלשה כו' אלא שהם פי' דפטורין אבל רשאין לזמן אבל רש"י פי' דאין רשאין וז"ש תוס' ורש"י לא כו' ופ' הטוש"ע כרש"י ועב"ח:

אפי' אכלו כו'. שה"ר יהודה הקשה מאי קמ"ל פשיטא ועוד מאי פרח דהא יצא ידי זימון ועוד ל"ד למטה שחלקוה ותי' הרא"ש דקמ"ל כה"ג ע"ש:

ואפי' לא כו'. רש"י ד"ה ג' כו':

סעיף ו

ס"ו שלש כו'. כן פי' הר' יהודא ע"ס קושיתו ע"ש:

וה"ה כו'. בזה ניחא דקאי מילתא דרבא אר"ח דקא' של ג' בני אדם:

שלש כו'. כן פי' ר"ה גאון ג' שבאו כו' אינן רשאין לחלק מחבורתם הראשונה כי היכי דלא ליפוק זימון מחבורתם וז"ש ר"ח והוא כו' לאפוקי אם באו מחבורה של ד' וז"ש אבל כו' וכ' הרשב"א וצ"ל שהוא גורס א"ר ואי אזמין פרח זימון מינייהו ול"ד למש"ש הני ג' דכרכי כו' דשם לא יצא זה הג' ידי זימון ועסי' קצ"ד ס"א:

סימן קצד

סעיף א

ס"א שלשה כו'. מ"ה ב':

וכן כו'. ממש"ש נ' א' וקדים חד חד דוקא וכמשש"ו אבל כו':

והם כו'. שם:

ואם כו'. כמש"ל ס"ס קצ"ג:

סעיף ב

סב שלשה כו'. מ"ה ב':

סעיף ג

ס"ג ומודיעים כו' כדי כו'. כן פי' תר"י והרא"ש מ"ש דקרו ליה ועני:

שלשה כו'. עתוס' שם ד"ה ולמ"ד כו' וכשיטתו שפ' בסי' ר' ס"ב כר"נ ולר"נ לכ"ע הטוב והמטיב לאו דאורייתא וכן המסקנא דגמ' שם וז"ש ואע"פ כו':

סימן קצה

סעיף א

ס"א וכגון כו'. ירושלמי שם ר' יונה ור' אבא בר זימנא בשם ר"ז לשני בתים נצרכה א"ר יוחנן והוא שנכנסו משעה ראשונה ע"מ כן כו' והביאו הרא"ש שם ועמ"א וכ"כ הרשב"א אבל ב"י וד"מ בשם א"ז כ' דבבית א' א"צ וכ"מ בירושלמי דקא' אלין בית נשיא כו' והביאו הרא"ש שם אך נראה שט"ס שם בירושלמי וצ"ל האי אר"י והוא כו' קודם ר"י ור"א בר זימנא לשני כו' והיינו ?שוהוא שנכנסו כו' קאי על השמש מצרפן דאל"כ אינו מצרף

ועלה קאי לשני בתים נצרכה אבל בבית אחד א"צ שיכנסו מתחילה ולכן בעי אח"כ אלין בית נשיא מאי כו':

ויש כו'. עפ"ג דב"ב נ"ה נ"ו:

סעיף ב

ס"ב אכלו כו'. ירושלמי הנ"ל ברא"ש שם ר' ברכיה כו':

סעיף ג

ס"ג כל כו'. תוס' שם ד"ה שמש כו' וכמש"ש א' וניפקו כו':

ושאר כו'. עסי' קפ"ג ס"ו אבל עיקר ברכת זימון שיהא כולם שומעין כל בהמ"ז כמ"ש בכמה מקומות וז"ש אבל כו':

סימן קצו

סעיף א

ס"א אע"פ כו'. מ"ז ב':

ואין כו'. כמ"ש בפ"ק דדמאי הדמאי כו' מברכין עליו הא בשאר אין מברכין וכמ"ש במזמנין ובתוספתא פ"ב דדמאי ע"ה שאמר לחבר תן לי ככר זה ואוכלנו יין זה ואשתנו לא יתן לו שאין מאכילין טהרות לע"ה היה נדור מן הככר וא"ל תן לי ואוכלנו אבטיח וניקר וא"ל תן לי ואוכלנו יין ונתגלה וא"ל תן לי ואשתנו לא יתן שאין מאכילין את האדם דבר האסור לו כיוצא בו לא יושיט ישראל אבר מן החי לבני נח ולא כוס יין לנזיר שאין מאכילין את האדם דבר שהוא אסור לו ועל כולן אין מברכין עליהן ואין מזמנין עליהן ואין עונין אחריהן אמן ובפ"ק דסנהדרין ובפ' בתרא דב"ק הרי שגזל סאה כו' אין זה מברך כו' ובפ"ק דמס' חלה בירושלמי תני מצה גזולה אסור לברך עליה כו' ועב"י:

סעיף ב

ס"ב אם כו'. דלא שייך מנאץ ועס"ס תרי"ח:

סעיף ג

ס"ג שלשה כו'. עתוס' מ"ה א' ד"ה אכל כו':

וה"ה כו'. אף ע"ג דיכול לאתשולי השתא מיהא לא אתשולי. תוס' שם דאל"כ ל"ל למימר שם קמ"ל כיון כו':

סעיף ד

ס"ד אין כו' עס"ס קפ"ד:

סימן קצז

סעיף א

ס"א והוא כו'. תוס' שם ד"ה אילו וכמ"ש בע"פ ועתוס' דברכות מ"ב א' ד"ה תיכף כו' וז"ש ונטילת כו':

סעיף ב

ס"ב כזית כו'. מרדכי ונראה שלמד ממ"שש ט' שאכלו כו' דמ' שאינו חלוק מהן אלא במין שהוא אוכל ירק אבל בשיעורין שוין אבל צ"ע דהא אמרינן שם גרוגרת אחת והוא פחות מכזית במ"ש בר"פ י' דשבת וג"כ אמרו עלה של ירק:

שיש בו רביעית.מרדכי וכשיטתו כנ"ל:

והוא כו'. שם אר"י שב"ש דעביד לגרמיה כו' כזית דגן כו' ופי' הרמב"ם דהיינו פת שמברכין עליו בהמ"ז ובראש"ש שם מסתפק בזה:

אבל ששה כו'. כגי' שלנו ששה ודאי כו'. דלא כרש"י שהיה קובל ע"ז:

סעיף ג

ס"ג המצטרף כו'. עסי' קע"ז ס"ב ודברים הבאים כו' דהמוציא ובהמ"ז אינן כו' כ"ש זה שלא אכל פת כלל וכמו יוצא לשוק מ"ה ב' שקוראין לו כו' שחוזר ומברך בהמ"ז לעצמו והא דשמעון בן שטח משום דיין בהמ"ז פוטרו וכמ"ש סי' ר"ח סי"ז. רשב"א:

אבל לשלשה כו'. **וי"א דבירק כו'**. כמו בעשרה דהא שם מ"ה פסקו כמר זוטרא דעשרה חמירי מג' ועוד ממ"ש להוציא את הרבים כו' משמע דוקא להוציא ועוד בירושלמי שם אמר בהדיא אף בשנים וס' הראשונה ס"ל דוקא לענין הסיבה יחד מחמרינן בעשרה אבל בלא"ה אמרינן שם אדרבה כו' וכן שם מ"ז ב' אריב"ל ואע"פ כו' ועסי' קצ"ו ס"י בשם ר"ה גאון ומהירושלמי מ' איפכא דאמרי' שם תני עלה והיסב ואכל עמהן אפי' שלא אכל כזית דגן מזמנין דברי חכמים ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוחנן לעולם אינן מזמנין עליו עד שיאכל כזית דגן והתניא שנים פת וא' ירק מצטרפין מתניתא כרשב"ג ועתוס' שם ד"ה תשעה כו' וס' האחרונה ס"ל דההיא דירושלמי פליגי על גמ' דידן דשם פליג ר"י על רשב"ג ובגמ' דידן משני איצטרופי כו' וכן ההיא ברייתא דשם תני עלה כו' רשב"ג היא כו' ול"פ בין ג' ובין י' ור"י ס"ל בכולהו אין מצטרף:

וי"א דבכזית כו'. כמ"ש בירושלמי הנ"ל וע"ל ס"ב דרמב"ם מפ' פת והוא ס' הראשונה דכאן שהיא דעת הרמב"ם:

הלכך כו' ואם כו'. הגמ"מ בשם הר"מ:

סעיף ד

ס"ד חברים כו' מצוה כו'. דהם אינן חייבין אלא מדרבנן כמ"ש כ' ב' ושם תבא מארה כו':
ואם אין כו'. עתוס' מ"ח א' ד"ה עד כו' ומ"מ לכתחילה יש לנהוג כדברי בה"ג וכמ"ש בירושלמי כל מצוה שאדם פטור בהן מוציא את הרבים י"ח חוץ מבהמ"ז והא תנינן כל שאינו חייב בדבר אינו מוציא את הרבים י"ח הא חייב מוציא א"ר אלעאי שאני בהמ"ז דכתיב ואכלת ושבעת וברכת מי שאכל הוא מברך אלא שהרא"ש כתב דאסמכתא בעלמא הוא ומדרבנן הוא:
וי"א כו'. דהא קי"ל כר"מ כמ"ש ס"ס קצ"ו ואמרינן מ"ה ב' דלר"מ ושבעת זו שתיה ועתוס' ד"ה ר"מ וכמ"ש בש"ע ולכן השמיט בש"ע:
וטוב כו'. כנ"ל:

סימן קצח

סעיף א

ס"א וכן כו'. מתני' ספ"ח עונין אמן כו' ובגמ' נ"ג ב' כשלא אכל כו' ושם אחר הכל עונין כו' ועסי' רט"ו ס"ב
ואם כו'. תוס' הנ"ל:

סימן קצט

סעיף ג

ס"ג ע"ה כו'. תוס' שם ד"ה אר"ה ע"ש:

סעיף ד

עו"ג כו'. מתני' מ"ה א':
אבל כו'. נלמד מהנ"ל:
ולומר כו'. עתוס' דב"ב פ"א א' ד"ה למעוטי כו'. ולר"י נראה כו' עמש"ל סי' נ"ג סי"ט:
ס"ו אבל כו' ולא כו'. גמ' שם ב':
ובלבד כו'. דהן אינן מצטרפין לכ"ד שצריך עשר' דיליף מונקדשתי כו':
ס"ז נשים כו'. עתוס' שם ד"ה שאני כו' וכ"כ בערכין ג' א' ד"ה מזמנות כו' וצ"ל כו' והרא"ש הקשה עליהם הא בערכין שם אמרינן הכל חייבין כו' ודומיא דכהנים לוים וישראלים ותי' הסמ"ג דשם כשאוכלות עם האנשים וכמש"שו וצ"ל דמש"ש דתניא נשים כו' וא"כ כשאוכלות עם האנשים חייבות ודוחק ודברי הרא"ש עיקר וכ"כ תר"י ע"ש:
ויוצאת כו'. דלא מספקא בגמ' כ' ב' אלא אם הנשים מוציאות את האנשים:

אע"פ כו'. בר"ס קצ"ג לא כ"כ וצ"ע ואפשר שדעתו כמ"ש ט"ז שם וצ"ע:
ס"ח אנדרוגינוס כו' טומטום כו'. תוספתא דברכות שם:
ס"י קטן כו'. ממ"ש קטן היודע כו' ופחות מעונת הפעוטות אין דעתו כלום כמ"ש בפ' הנזקין ופ' ג"פ ודלא כר"ח שכ' דוקא קטן פורח שנכנס בשנת י"ג וערי"ף:
בין כו'. דלא כר"ה גאון שכ' דוקא לי' וכמ"ש ריב"ל בקטן המוטל בעריסה וכן בירושל' שם ר' יעקב בר זבדי בעי קומי ר' יוסי בר' אלעזר תמן קטן עושין אותו סניף לעשר' אמו' אוף הכי עושין אותו סניף לג' מה תמן שמזכירין את השם עושין אותו סניף לעשרה כאן שאין מזכירין את השם לכ"ש א"ל והא אינו כ"ש תמן ע"י שהן מזכירין את השם עושין אותו סניף לעשרה כאן שאין מזכירין את השם אין עושין אותו סניף אבל הרמב"ם ס"ל דכ"ז בקטן המוטל בעריסה אבל קטן כה"ג אין חילוק וכ"מ בגמ' דקא' ריב"ל אע"פ שאמרו כו' אלמא דהאי מזמנין היינו בג' וע"ז אר"י ור"נ דמזמנין לקטן כה"ג ועתוס' שם ד"ה ולית כו' ואור"ת כו' מ"מ הרמב"ם לא ס"ל כר"ת מדקא' ולית הלכת' ככל כו' מ' אף כריב"ל:
וי"א כו' עתוס' הנ"ל ומיהו קאמר בירושלמי אר"י זימנין כו' וזה לשון רבינו כו' ר"ל דלא עבדינן עובדא עד שיביא ב' שערות כמ"ש תוס' שם מ' דלהצטרף לזימון לא עבדינן כו' אע"ג דבגמ' שלנו מ' אף לענין מעשה דקאמר אביי ורבא כו' ועתו' שם ד"ה אביי כו. וכן לשיטת הרי"ף שפי' דצריך שיגיע לעונת הפעוטות:
דאז כו'. עמש"ל סי' ל"ה ס"ה בהג"ה:
ס"יא מי שנידוהו כו'. עמ"ש שם סי"א וסי"ב:

סימן ר

סעיף ב

ס"ב א"צ כו'. עתוס' מ"ו ד"ה עד כו' ופ' הרי"ף כר"נ וכ' וכן עמא דבר דהא יחיד כד מברך מתחיל מברכת הזן כו' וכן מסקנא דירושל' והביאו הרי"ף שם ע"ש:
וי"א כו'. דהלכה כר"ש באיסורי ועיין תוס' הנ"ל ועוד הכי קי"ל כו' לכן כו' ולא משום כו' ובזה נסתר ראיית הרי"ף:
ואם היה כו'. דלא כפי' תוס' שם ב' ד"ה להיכן. והר"מ כו' אלא כפי' הראשון שם וכמ"ש בר"ס קצ"ב:
וחוזר כו'. מדקאמר מפסיק מ' שחוזר לסעודתו. הרא"ש ודלא כהראב"ד ול"ד למ"ש בפ' כיסוי הדם משתיא וברוכי כו' ועתוס' שם:

סימן רא

סעיף א

ס"א אפי' אם כו'. הרא"ש מעובדא דר"ח ורב וזה שלא כדברי התוס' וכנ"ל ואם רצה כו' ומ"מ ראי' לדין הנ"ל ממ"ש ל"ט א' נתן בר קפרא כו' וכ"כ המרדכי בפ"ד דמגילה ועס"ב:

ומה ברכה כו'. בגמ' שם:

ואם בעה"ב כו'. כנ"ל דהטעם כדי כו':

סעיף ב

ס"ב דרך חוק כו'. דהא בלא"ה יכול לכבד הפחות ממנו כנ"ל ס"א. מרדכי שם:

אבל כהן כו'. עתו' שם וע"ל סי' קס"ו:

סימן רב

סעיף א

ס"א בין כו'. ירושלמי פ' בתרא דפסחים ובשקלים וש"מ דמבושל וקונדיטין יין גמור הוא ויוצאין בו ידי ד' כוסות ומקדשין עליו ועיין תוס' דב"ב צ"ז א' ד"ה אלימא כו' ובפסחים ק"ט ב' ד"ה ארבעה כו' ועמ"ש בסי' ער"ב ס"א:

דהיינו כו'. כמ"ש בפסיקתא פ' יתרו בפ' בחודש השלישי:

ואם נתערב כו'. מתניתין מ"ד א' כל שהוא עיקר כו' ועסי' ר"ד סי"ב אבל לא נראה דהא קי"ל כל חמרא דלא דארי עלי' תלת מיא לאו חמרא הוא והרי הוא רוב מים ואפ"ה מברכין בפה"ג אלמא דלא אזלינן בזה אחר רובו וממתני' אין ראיה דמתני' לא איירי כלל בנתערב אלא שאוכל כ"א בפ"ע ואינו אוכל הטפל אלא בשביל העיקר:

סעיף ב

ס"ב הבוסר כו'. ספ"ז דכלאים מאימתי תבואה כו' ועבפ"ב דעירובין כ"ח ב' ועתוס' דברכות ל"ו ב' ד"ה שיעורו כו' וכמש"ש למימרא דאביונות כו' ר"נ ס"ל כר"י כו' ובשאר כו':

ומתוך כו'. כמ"ש מ' א' בירך על פירות כו'. הרא"ש ועיין תוס' שם ד"ה ר"י כו' ועס"ח בהג"ה:

ובלבד כו'. כמש"ש בפלפלי וזנגבילא:

וי"א כו'. שם ובה"א כו' אבל הרא"ש כ' וכל האילן משיוציאו וכ' בד"ה הטעם דאין ללמוד לענין זה משביעית לענין ברכה דהא חרובין אף משישרשרו מרים הן ואינן ראוין לאכילה וז"ש בש"ע ובלבד כו'. ודבריו דחוין דא"כ כ"ש משיוציאו אינו אוכ' עדיין שהוא

קודם שיעורא דמשישרשרו ונראה שגם הרא"ש ס"ל כן שחרובין משישרשרו אלא דלא הזכיר רק שארי אילנות כמו סיום דברי ב"ה ושאר האילנות משיוציאו ע"ש ברא"ש פ"ו דברכות ס"ה אבל צ"ע על עיקר הדין דמה ענין זה לשביעית דהא אפי' בשביעית אסור לאכול עד שיעשה אוכל דהיינו שיבואו לעונת המעשרות דאז הוי פרי אבל *שביעית אינו תלוי בפרי ויותר נראה שתלוי בזמן חיוב מעשר דהוי פרי אף לענין ברכה:

גרעיני כו'. עתו' שם ד"ה קליפי כו':

סעיף ג

ס"ג ואם כו'. הרא"ש שם וכנ"ל אבל הרשב"א חולק על תוס' וכ' אדרבה לא חשיבי פירי מדהוצרך לרבות מאת הטפל כמו קליפין וכ' ואגרעינין מרים לא מברך כלל ולאו אדעתא דידהו נטעי להו ואי מתקן כו' כמ"ש בש"ע וצ"ע דהרכיב דעת התוס' והרשב"א ועמ"א ודאי דמ"ש ואם מתקן כו' הוא דעת הרשב"א דפליג על התוס' והעיקר נראה כדעת הרשב"א דכן סתם מתני' דפי"א דתרומות ובבכורים ובעוקצין דגרעינין אינן פרי כלל ועוד ראיה דהא ברבעי וע"כ הא דאסור בערלה מכח ריבויא דקרא את כו' וכן עיקר:

סעיף ד

ס"ד אינו כו'. רש"י שם והרי"ף וש"פ:

אם הוא חושש כו' ערש"י שם ד"ה החושש כו' וכ"ד הר"ר יוסף והטור שאינו תלוי בחושש בגרונו אלא אם נותן בו שמן הרבה או לא אבל דעת בה"ג והרמב"ם והרשב"א וש"ע דלא תליא בהרבה אלא בחושש או לא כפשטא דגמ':

שהכל. אע"ג דשם ל"ט א' אמרינן מין דסילקא כסילקא מ"מ כיון דלשתי' מברך שהכל כמ"ש תוס' שם ל"ח א' סד"ה האי ובד"ה יהא כו':

סעיף ה

ס"ה שקדים כו' כשהם כו'. כמו בפוגלא ל"ו א' ואע"ג דלענין מעש' קי"ל כמ"ד דז"וז פטורים כמ"ש בספ"ק דחולין מ"מ יש לחלק לענין ברכה הרא"ש ע"ש ודבריו צ"ע וע' מע"מ ומ"מ הדין אמת כמו בפוגלא:

גדולים כו'. וכמ"ש לענין מעש' לד"ה וכנ"ל ס"ב:

ואם מתקן כו'. כמ"ש בעירובין כ"ח ב' מי איכא למ"ד כו' וכ"ז לענין ברכה ועתוס' שם ד"ה א"ב כו' אבל ראוי למתקן לאו כלום הוא לענין ברכה ועיין רש"י שם ד"ה ויכול כו' אבל כו' וכן לענין ברכה כנ"ל:

סעיף ו

ס"ו צלף כו'. עיין תוס' שם ד"ה והלכתא כו' והיה כו' וכן הקשה הרא"ש. ולי נראה דלכאורה י"ל מאי פריך שם וליעבד מר כב"ש כו' הא אמר שם קמ"ל כל המיקל כו' משא"כ לב"ש דאינו מיקל אלא בח"ל וצ"ל דלכך לא אמר אלא כר"ע דמיקל ודעתו סתם כדברי המיקל ולא משום המיקל בארץ וז"ש והלכתא כמר בר רב אשי ולא כרב יהודה ועי"ד סי' רצ"ד ס"ג. ול"ח פי' לתרץ קושיית תוס' דה"ק מדלגבי ערלה כו' ר"ל כיון דמספקא לן ואזלינן לחומרא בא"י ולקולא בח"ל דלכן המיקל בארץ כו' משום דספקו בח"ל מותר וה"ה לענין ברכה דקי"ל כדברי המיקל דספק ברכות להקל וכמש"ל דז"ש כר"ע דמיקל:

סעיף ז

ס"ז וי"א כו'. כפירש"י שם סד"ה טרימא כו' ואינו מרוסק וכ"כ הטור וחולקין על הרמב"ם וש"ע שכ' ועשה מהן עיסה:

סעיף ח

ס"ח הזב. דלא כה"ג ועיין רא"ש שם ואפשר דטעמא דגאון כו' אבל תוס' כתב בפשיטות שלא כה"ג וכ"ד הרמב"ם ולכן כתב הטור הזב. ב"י:

וכן כו'. שם כמאן כו' וז"פ חוץ כו' כמ"ש במתני' שם יעיין תוס' שם ד"ה האי כו':

סעיף ט

סופי כו'. טור בשם רמ"מ ואף שהטור חלק עליו ודעתו לברך בפה"א כמו בבוסר דעת הש"ע כרמ"מ ועמ"א וכ"כ הב"ח וכ' דלא עדיפי מנובלות וכמש"שו:

וכן כו'. מתני' שם מ' ב':

שהם כו'. גמרא שם א"ד בשלמא כו' אלא בנובלות כו':

שבשלם כו'. רש"י שם אבל הרמב"ם ותר"י והר"ש בפ"א דערלה ובפ"א דדמאי והרא"ש שם וכל המפרשים פירשו שאינן מתבשלין באילן וכ"כ הטור בר"ס ר"ד ואשתמיטתיה להב"י שהשיג בר"ס זה על הרי"ו וזהו דעת הרמ"מ בסופי ענבים וכ"ד הרמב"ם וע' סט"ו וכן פירש הערוך פגין שאינן נכשרין לאכילה וכומרין אותן בעפר להתבשל וב"ח בסי' ר"ד והביאו מ"א שם ס"ק ב' שגה בזה שסובר שרמב"ם וטור פי' תמרי דזיקא והוא טעות גדול דבגמרא אמרינן דלכ"ע בפה"ע ואם איתא לימא כה"ג קודד בישולו אלא כמש"ל וכמ"ש בב"מ ע"ד א' מחוסר מכמר כו' ושם פ"ט ב' לא יכמור באדמה כו' והב"י בי"ד סי' רצ"ד ס"א כ' והתמרים כו' וזה אינו בשום מקום וע"ש ומש"ש:

סעיף י

ס"י פירות כו'. והרא"ש כו'. כמש"א ל"ט א' מיא דכולהו כו' ול"ד למ"ש בס"ח על כו' דשם אין טעם הפרי במשקה וזיעה בעלמא הוא משא"כ בבשלן וז"ש ומיא כו' אבל הרשב"א כ' דשם אין דרכן למשלקנהו ולא למסחטנהו משא"כ בירקות דרוב אכילתן ע"י שליקה ועמ"א:

מי שריית כו'. ע' תוס' מ' ב' ד"ה ור"י כו':

סעיף יא

ס"יא אבל בברכה כו'. לפי שהרא"ש מסתפק בזה שכ' ואפשר שאם כו' כמ"ש בס"י וה"ה בשרייה דהא כבוש כמבושל:

ואם כו'. דאז נקרא יין לענין יי"נ כמ"ש בע"ז נ"ה ועי"ד סי' קכ"ג סי' ז' ועמ"א:

סעיף יב

סי"ב כל כו'. עתוס' ל"ח ב' ד"ה משכחת כו' ועמ"ש בסי' ר"ה ס"א:

אגוז כו'. ע"ש:

סעיף יד

סי"ד אגוז רך כו'. כ"כ ב"י דמ"ש תוס' שם וש"פ ואגוז שמטוגן כו' היינו אגוז גמור כמ"ש בסי"ג אבל זה דמיא לקורא שם ל"ו א' ושקדים הרכים שכ' התוס' שם ד"ה לא כו' וז"ש וכן כו':

סעיף טו

ס"טו על הסוקאר כו'. אבל תוס' שם ל"ו ב' ד"ה ברטיבא כו' כתבו ועל צוקרו כו' בפה"ע וכ"כ הרא"ש וש"פ והגאונים ובעל הלכות גדולות ומרדכי לברך על הצוקר בפה"ע והרמב"ם השיב עליהן מדבש תמרים וכ"ש הוא שהרי נשתנה ע"י האור ודעתו כדע' הרשב"א דס"י אבל הטור דחה דבריו והשיב עליו דתמרים פירא הן ונטעי להו אדעת' לאוכלם הלכך כשנשתנו נשתנית ברכתן וכן כל הפירות חוץ יין ושמן אבל משא"כ אלו שאינן ראוין לאכילתן ועיקר נטיעתן ע"ד הצוקר וזה פריין ובכ"מ דחה דברי הטור ודבריו תמוהין וגם הט"ז הקשה עליו גם הג"מ בשם מהר"מ השיג עליו ודעת הגאונים עיקר:

וכן המוצץ קנים כו'. שם ברמב"ם ותלוי ג"כ בפלוגתא הנ"ל דלהגאונים יברך בפה"א. שם:

סעיף טז

ס"טז על פלפל כו'. כ"כ הרי"ף והרמב"ם ורה"ג אבל הרא"ש והרשב"א והראב"ד כ' בפה"ע וכן עיקר:

ועל כו'. תוס' ד"ה הנ"ל ונלמד מהנ"ל:

סעיף יח

סי"ח כל הפירות כו'. כמ"ש בצלף כו':

ואם כו' כנ"ל:

בפה"א. כיון שיוצא בדיעבד וז"ש ל"ז א' א"ל ר"ג עקיבא כו' ולכאורה תמוה דלטעמיך יכניס עצמו במחלוקת החכמים אלא דר"ל כמ"ש בספ"א דאפי' בירך בדנהמא יצא וכמ"ש ס"י והשיב לו יחיד ורבים כו' והוי ודאי מעין ג':

ואם כו'. כנ"ל סי"א:

סימן רג

סעיף א

ס"א על כו': ע' תוס' שם מ' א' ד"ה איתיה כו':

סעיף ב

ס"ב דלא כו'. כ"כ המרדכי והטור טעם על התותים וכ' גאון דהכי איתא בתוספתא וכ"כ הרא"ש בשם התוספתא וז"ל התוספתא ספ"ג דכלאים זה הכלל כל המוציא עליו מעיקרו ה"ז ירק וכל שאינו מוציא עליו מעיקרו ה"ז אילן וירושלמי ספ"ה דכלאים תני ר"ח בר פפא את שהוא עולה מן גזעו מין אילן מן שרשיו מין ירק ועי"ד סי' רצ"ו סט"ו:

סעיף ג

ס"ג על כו'. ג"כ מטעם הנ"ל תשובת הגאונים:

סעיף ד

ס"ד על כו'. כמ"ש בירושלמי דכלאים ההיגין ואטדין מין אילן הם ואינם כלאים בכרם והתניא אלו הן מיני דשאים הקינרס והאטדין כו' תמן לברכה כו' ועתוס' שם ד"ה איתיה ומרדכי ועמ"א:

סעיף ה

ס"ה בני כו'. כמ"ש ד' מינין שבלולב שנים עושין פירות כו' וכנ"ל ס"ד שם:

סעיף ו

ס"ו כשהוא כו'. כ"מ שם דאמר ל"ק כו':

ונראה כו'. ומ"ש ל"ק כו' דוקא בעין אבל הימלתא לעולם לרטיבתא דמיא. ל"ח:

סעיף ז

ס"ז בשמים כו'. כנ"ל ס"ו וכמש"ל סי' ר"ב סי"ג ועסי' ר"ד סי"א:

סימן רד

סעיף א

ס"א ונתקלקל. לשון הטור:

שהם תמרים כו'. ע"ל סי' ר"ב ס"ט:

ועל מי מלח. זהו זמית לפי' הטור ובשם רה"ג פי' שהוא הקצף ע"פ הקדירה ורש"י פי' שם ל"ו א' שלמיירא וכן פי' בערוך לחד פי' וכ"כ רש"י ורא"ש ור"ן בנדרים נ"ה ב' וכ' בהגהת סמ"ק שהוא מי מלח:

ועל המרק. כן פי' העריך וכ' שבלשון יון קורין למרק זומין:

ועל קורא כו' ל"ו א':

ועל כו' ועל כו'. תוס' שם ל"ו א' ד"ה לא כו':

ועל חזיז. ערובין כ"ח ב':

ועל קרא כו' ועל כו'. ברכות שם ומ"ש קימחא דשערי מילתא פסיקתא נקט ועסי' ר"ח ס"ה:

ועל שכר כו'. ב"ב צ"ו ב':

ועל מי כו'. תשובת הרא"ש ועתוס' ברכות ל"ח א' ד"ה האי. ושכר כו' וד"ה והא כו' ומ"מ כו':

ועל עשבי כו'. טור וא"ח בשם הראב"ד וכמ"ש בסי' ר"ג ס"ד וצ"ע הא כמיהין ופטריות אינן נזרעין ואמרינן בברכות ל"ט ב' שמרבי לא רבו כו' מ' אם היו רבו מארעא היו מברכין עליה בפה"א וכן מ"ש שכמון וכסבור לטעמא עבידא ומברכין שהכל הא אמרינן גבי שבת דלטעמא עבידא ומברכין בפה"א וגם על שבת עצמו צ"ע דא"כ מאי מיבעיא להו שם ל"ט א' מיא דשיבתא כו' וערש"י שם ד"ה למתוקי כו' וכ"כ בש"ג שאפי' על מימיהן מברכין בפה"א ואפשר דוקא במימיהן:

ועל החומץ. מתני' מ' כ'. שעירבו כו'. כמ"ש לענין יה"כ ביומא פ"ב ויה"כ וברכה שוין כמש"ש בברכות ל"ו ב' וז"ש בס"ב על כו'. הרא"ש שם:

סעיף ג

ס"ג ריחיה כו'. עתוס' דב"ב צ"ו א' ד"ה דרומאי כו' וע' סי' ער"ב ס"ג:

סעיף ד

ס"ד כל כו'. שם צ"ה ב' אר"י יין כו' מודה ר"י בפורצמא כו' ואף דקי"ל כר"י ביין הנמכר בחנות כמ"ש בס"ג מ"מ כה"ג מודה ר"י שזהו פורצמא וז"ש ריחיה כו' כר"י כל כו':

שמרי כו'. דע"כ ל"פ שם צ"ו ב' אלא ברמא תלתא כו':

סעיף ה

ס"ה נתן כו'. שם וכת"ק וכמש"ש רבה ור"י כו' ופי' הרמב"ם והטור וש"פ דרישא רמא תלתא ואתא ארבעה דוקא וכ"מ מפי' רשב"ם שם סד"ה פש להו. וחד פלגא כו' ואע"ג דלענין יי"נ קי"ל בששה התם ביין גמור ולמדו מהא דע"ג פ"ה שני כוסות כו' וז"ש בהג"ה ובלבד כו' וקאי איין גמור ועב"י בשם אגור ועמ"ש בסי' ער"ב ס"ז:

והיינו כו' כמ"ש ברפ"ח דשבת יין השירוני לחוד כו' וכ"ש ביינות שלנו כמ"ש בתוס' ורשב"ם בפסחים ק"ח ב' וכמ"ש בסי' ער"ב:

סעיף ו

ס"ו תמר כו'. עתוס' דב"ב שם ד"ה אין כו':

וה"מ כו' אבל כו'. שעדיין כח היין בו ומ"ש אלא ג' שאם מצא ד' ע"כ חלק א' יין ועמ"ש בסי' ער"ב:

זגים כו'. וכ"כ הרא"ש וטוש"ע סי' ר"ה ס"ב אע"פ שהירקותהם הרוב ועמ"א:

סעיף ז

ס"ז השותה כו'. ערש"י מ"ה א' ד"ה מאי כו' ותוס' ד"ה ר"ט כו':

ולאחריו בנ"ר כו'. עתוס' מ"ד ב' ד"ה עבידנא כו':

ושתה מים. דוקא מים וכמ"ש בס"ח רא"ש:

לא כו'. עתוס' מ"ה ד"ה דחנקתיה כו' ור"מ כו' וכן הכריח הרא"ש דהא אינו נהנה ועוד דלר"ע דטעמא משום דאניס מאי קמ"ל:

סעיף ח

ס"ח כל כו'. ל"ו א' ל"ח א' ועתוס' ד"ה כיון כו':

אם אנסוהו כו'. עמ"א דדמי לאשה כו' וכמ"ש בפ"ד דכתובות וה"ה כאן וידוע דיה"כ וברכה שוין כמ"ש בברכות ל"ו ב' וביומא פ"א ב' וכמ"ש הרא"ש אצל חומץ כנ"ל ס"ב ואמרינן בירושלמי ובמ"ר פ' נשא פ' ט' קע"ב ב' ההיא איתתא דאתי' לקמי' דר"י א"ל נבעלתי באונס א"ל ולא ערב לך א"ל אילו טמן א' אצבעו בדבש ביה"כ ונתן לתוך פיך לא ערב ליך והודה לה ר"י: הואיל כו'. כבר תמהו ט"ז ומ"א ע"ז ע"ש:

סעיף ט

ס"ט אכל כו'. דלא שייך בוצע בירך דהא מצוה קעביד כמ"ש וחי בהם והתירא קאכיל ועמ"א ועס"ס תרי"ח:

סעיף י

ס"י דבש כו'. מתני' מ' ב' וכנ"ל ס"א וע' סי' ר"ב ס"ח:

סעיף יא
ס"יא חבושים כו'. ערש"י דיומא פ"א ב' ד"ה הימלתא כו' וז"ש אפי' הם כו':
ועל של ורדים. אע"ג דפרי עץ הם כמ"ש בסי' רי"ו ס"ג מ"מ כיון שאינן עיקר הפרי מברך בפה"א כמו בקפריסים משא"כ בריח כמש"ש:
וכל כו'. כמ"ש ל"ח א' בשתיתא אבל ש"ע השמיטו כמ"ש בבד"ה דאין הטעם שם משום רפואה כמ"ש בסי' ר"ח ס"ו ועמ"א:

סעיף יב
ס"יב כל כו'. מתני' מ"ד א' וער"ס רי"ב לא מבעיא כו':
וכ"ד כו' אבל כו'. כמ"ש בסי' ר"ח ס"ב ג' ועמ"א:
ונראה כו' אבל כו'. ע' בפסחים מ"ד א' והתנן המקפה כו' ועסי' ר"ח ס"ז וכבר השיגו מ"א דדוקא בה' מינין אזלינן בתר עיקר אבל בשאר הולכין אחר הרוב:

סעיף יג
ס"יג כ"ד כו'. כנ"ל ס"ס ר"ב וכ"כ תוס' מ"ג א' ד"ה ועל כו' וכ"כ רמב"ם:

סימן רה

סעיף א
ס"א ואפי' כו'. גמ' שם קתני ירקות כו':
וכן כו'. כרב ושמואל ורחב"א אר"י ואביי ורנב"י ור"ז והא דעולא ודר"נ אידחי שם:
אבל קרא כו'. שם כר"ח דלא כרי"ף ועתוס' שם ד"ה משכחת כו':
דמחשבי כו'. תוס' שם ועמ"א:

סעיף ב
ס"ב אבל כו'. עמ"א:

סעיף ג
ס"ג אם כו'. כמ"ש ל"ח א' ביין תפוחים כו' וכס' הרא"ש בסי' ר"ב ס"י:

סעיף ה
ס"ה הלפת כו' ממש"ש ומיא דלפתא כלפתא וע"כ במבושל או כבוש איירי ודלא כרש"י שם ד"ה פרמי כו' וע"ש מ"ד ב' או לו לבית כו' ואע"ג דברפ"ג דשבת אמרי' וה"מ דאית ביה בשרא מ"מ הלפת עיקר וכמ"ש במ"א סק"ה וע' טור דקצת ס"ל כרש"י:
או כבוש כו'. דכבוש כמבושל אף לענין ברכה דאפי' מליח כמבושל כמ"ש ל"ח ב' וכ"ש כבוש דהא אמרינן מליח ה"ה כו' כבוש כו':

סימן רו

סעיף א

ס"א בירך כו'. עתוס' שם ד"ה ר"י כו':

הלכך כו'. כנ"ל סי' ר"ב ס"ב וסי"ח:

ואפי' כו'. עתוס' שם ב' ד"ה ור"י וכ"כ הרי"ף וש"פ שכן סתמא דסוגיא דספ"ק פשיטא כו':

סעיף ב

ס"ב היו כו'. כנ"ל ור"ל מ"ש רש"י מ"א א' ד"ה אבל. ואע"ג כו' שם בשאינו מתכוין:

סעיף ג

ס"ג יותר כו'. כמ"ש בירושלמי והביאו הרא"ש סי' כ' הדין דנסיב פוגלא ומברך עליה והוא לא אתא לידיה צריך לברוכי עליה זימנא תנייתא ומפרש ש"ל משום הפסק ושיעור כ"ד וכמ"ש בירושלמי והביאו הרא"ש שם פ"ט סי' י"ג היה יושב בבהכ"ס כו' ועס"ה:

וצריך כו' ואם כו' ובלבד כו'. כנ"ל סי' קפ"ה ס"ב:

ונאמרים כו'. כמש"ש ס"א:

ולא כו'. ספ"ג דברכות ופ' כ"ג דשבת ופ"ט דב"מ:

בד"א כו'. בפ"ב דחלה:

ופניה כו'. ברכות כ"ד א' ועמ"א:

סעיף ד

ס"ד ואפי' כו' כ"ה ב' ועתוס' שם ד"ה והרי כו' וערא"ש פ"ט סי"ג ר"י בעי כו' וכ"כ הג"מ דבכל ברכות אסור ודלא כהר"ן פ"ק דשבת כו'. ב"י וליתא דגם הר"ן ס"ל כן וכמ"ש בסי' צ"א ס"ב:

או כו'. כמש"ש ס"ג:

סעיף ה

ס"ה אין כו' ברך כו'. רמב"ם וטור מירושלמי הנ"ל הדין דנסיב כו':

אבל מי כו'. כמ"ש בספ"ז כולהו נבגא כו' ועס"ו אבל העומד כו' וע"ל סי' קע"ז ס"ד וכמ"ש בירך על היין שלפני כו' ובריש ע"פ פליגי בשינוי מקום אלא שי"ל להיפך ממש"ש ל"ש אלא בשבתות וי"ט כו' וכ' ב"י בשם כל בו די"ח על הרז"ה שם וכ"כ בי"ד סי' ר"ט ס"ו בש"ע וז"ש בהג"ה וטוב כו':

סעיף ו

ס"ו נטל כו'. ל' הרמב"ם וכ"ד הרא"ש מירושלמי שם ופ' הבעיא לחומרא:

או נמאס. הר' מנוח:
רק כו'. הוא דעת הראב"ד והג"מ בשם ר"ת לפסוק הבעיא לקולא וכ"ד מהרי"ל ועד"מ ועסי' ר"ט ס"ב בכג"ה:

סימן רז

סעיף א

א' חוץ כו'. כמ"ש בר"ס ר"ח:
וכ"ד כו'. ע' תו' שם וכנ"ל:
ואם אכל כו'. כמו בברכה ראשונה כמ"ש ל"ש אלא כשברכותיהן שוות וכ"ה ברמזים וערש"י מ"א א' ד"ה בשברכותיהן כו':
וברכה כו'. עתוס' ל"ז א' ד"ה בורא כו' ובירושלמי מסיים ברוך אתה ה' חי העולמים וכ"כ הרא"ש אבל תר"י כ' כיון שבגמ' שלנו לא הוזכר יש לחתום בלא שם ודעת הרא"ש עיקר וכ"ה ברוקח וע' בטור ועמ"א נוסח כו' ומ"ש לומר שבראת בנוכח ליתא אלא העיקר לומר שברא וכ"ה לשון הגמ' שם ל"ז א' וכ"ה ברא"ש פ"ו סי' ח' ורמזים שם וכ"ה בבהיר ומ"ש בעירובין י"ד ב' שבראת ט"ס הוא דגמ' מביא שם מתני' דברכות מ"ד א' ושם ליתא בסיום דברי ר"ט רק וחסרונן ע"ש ומ"ש מ"א בשם תי"ט סוף תמיד לומר חי בצירי כן עיקר:

סימן רח

סעיף א

ס"א על כו'. ל"ז א' מ"ד א' מתניתין וגמ':
ותמרה. מ"א ב' ככותבת כו' בריך כו':

סעיף ב

ס"ב חמשת כו'. שם ל"ו ל"ז ל"ח מ"ד:
ששלקן כו'. לשון הרמב"ם וצ"ל שחלקן כו' וכמ"ש ל"ז א' אלו הן מעשה קדירה כו' וכמ"ש בספ"ב דמ"ק חילקא כו':
ודייסא. ל"ו ב':
אפי' כו'. שם:
הרבה. ל"ז ב' דמפשי ביה קמחא:

יותר מהם. שם האי ריהטא כו' ופי' הרשב"א דובשא עיקר פי' שרובו דבש ומיעוטו סולת עס"ד ועוד פי' הרשב"א פ"א דובשא עיקר דעיקרו דבש וסולת להטעימו כו' ע"ש וז"ש בסי' ר"ד סי"ב אבל אם כו':
אבל כו'. ל"ט א' וכמש"ש:

סעיף ג

ס"ג כשנותנים כו'. תוס' ל"ו ב' ד"ה כל כו':

סעיף ד

ס"ד קליות כו'. תוס' שם בד"ה הכוסס וש"פ וכמש"ש אלו הן מעשה קדירה כו' משמע דוקא כה"ג וז"ש והגרעינין כו':
ולאחריו בנ"ר. רמב"ם מדל"ק בכוסס ברכה מעין שלש כמו בסיפא שם בטחנה כו' וכמש"ש מ"ד א' ור"ג נמי כו' ורבנן ל"פ עליה בהא:
והא כו'. מדקאמר חטה וביומא פ"א א' זר שכוסס כו' ובברכות ל"ה ב' מדמי להו ה"ד אילימא כו' משמע כדברי אבודרהם דאין מברך כלל אלא שהב"י הקשה עליו כיון דנהנה למה לא יברך וכמש"ש ל"ו א' בקימחא דשערי כו' וע"כ ההיא דתרומה לאו ראיה היא לכאן דהא בירושלמי רפ"ו דתרומות גרסי' תני הכוסס את החטה של תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש ר' אומר אומר אני שמשלם קרן וחומש אלא שהרמב"ם שם פסק כר' והראב"ד השיגו וטעמו של הרמב"ם שכ"מ ביומא כנ"ל ומיהו אינו מברך אלא שהכל כמו קימחא דשערי שאף למ"ד קימחא דחטי (במ"מ)[בפה"א] דשערי שהכל כמש"ש ל"ו א' ופי' תוס' שם בקמח של קליות וז"ש אפי' כו':
והתוס' כו'. בד"ה הנ"ל ע"ש:

סעיף ה

ס"ה קמח כו'. כר"נ הרי"ף והרמב"ם וכ"פ הרא"ש כיון דפלוגתא היא:
ל"ש כו'. ע' תוס' שם ד"ה קימחא כו':

סעיף ו

ס"ו קמח כו'. הרמב"ם וע' תוס' שם ד"ה והא כו' אבל דרב כו' ומ"מ כו' וכ"כ תר"י דמשום לרפואה לא גרע הברכה אלא דה"ק אם היתה רכה כעין שעושין לרפואה ע"ש:
וללועסו. לאו דוקא רק שאינו לשתיה כמ"ש תוס' שם:
ואחריו ב"נ. אפי' לדעת תוס' דס"ד וכמ"ש למטה בבשלו כו' ואחריו כו' וע' רש"י שם ד"ה ולא כלום וכ"כ ש"פ בסי' ר"ז ולשון הרי"ף והרא"ש בפ"ו דברכות ס"ח וקי"ל דכל לבסוף ולא כלום בנ"ר כו' ולכאורה אינו מובן לפרש ולא כלום על ב"נ ומנא להו זה

ונראה דה"פ דאמרינן בסוף פ"ו מ"ד ב' אר"י ב"א משום רבינו על הביעא כו' וקופרא כו' ולבסוף בנ"ר כו' אבל שארי דברים לא ואמוראי בתראי הוסיפו ירקא ומיא ורב אשי אמר אנא כו' עבידנא ככולהו ופסקו התוס' וכל הפוסקים כרב אשי דבתראה הוא לברך ב"נ בתר ירקא ומיא וש"ד וע"ש תוס' ד"ה עבידנא כו' וכן אנו נוהגין כו'. ומנהג הראשונים לא היה לברך אלא על ביעא וקופרא לבד והטעם שדייקו לשון נפשות מיני נפשות כמ"ש בירושלמי דברכות פ"ו רבי כשהיה אוכל בשר וביצה כו' מברך אשר ברא נפשות כו' ולכן בברייתא דאורז ודוחן תני ולא כלום דבאמת לא היו מברכין אחר פת אורז ודוחן כלל כמנהגם אך לדידן דנהגינן כרב אשי כל לבסוף ולא כלום דברייתא לדידן בנ"ר וז"ש וקיימא לן כל לבסוף כו' בנ"ר:

סעיף ז

ס"ז ואם בשלו כו'. שם הביאו לפניו פת אורז כו' ושם אלו הן מעשה כו' והוא מבושל וכן שם אע"פ שהפרוסות כו' וה"ה כמו פת בעיניה כמ"ש בחטין ומדקאמר אע"פ כו' משמע דה"ה אם אין הפרוסות קיימות והוא כמו מבושל לחוד כמש"ש בחטין:

עד שנתמעך כו'. כנ"ל בה' המינין בס"ב ול"ד שנתמעכו אלא שלא נשארו שלימין כמש"ש וב"י השמיטו בש"ע דס"ל דיש לחלק בין חטין לאורז דחטין אין דרכן אלא חלוקין או כתושין משא"כ באורז כיון שדרך אכילתו בכך אפי' שלם מברך במ"מ וכ"מ בגמ' דקא' אלו הן מעשה קדיר' חילקא כו' ואורז. ובזה דחה הרר"י דברי הרי"ף שכ' דוקא אורז אבל דוחן לא מדנקט אורז לבדו כמ"ש בס"ח וע' מ"א:

ואחריו כו'. כנ"ל:

והוא כו'. ל"ו ב' גופא רב ושמואל וצריכא כו' ואע"ג דבתרייתא דרב ושמואל איפריך מ"מ קדמייתא לא אפריך. הרי"ף וש"פ:

והתבשיל כו'. הרא"ש שם דאם האורז הוא הרוב ה"ל כאילו בעיניה כמ"ש בכמה מקומות משא"כ בה' המינין וכמ"ש בס"ב:

סעיף ח

ס"ח על כו'. רי"ף ורמב"ם ואע"ג דבברייתא שם תניא פת אורז ופת דוחן מ"מ כיון שבברייתא דהכוסס לא תני רק אורז וכן שם אלו הן מעשה כו' ואורז ש"מ דאדוחן לא מברכין כ"א שהכל אבל הרא"ש דחא' וכ' דנקט אורז לאפוקי דריב"נ אבל ה"ה לדוחן ותר"י כ' משום דאורז אפי' כשהוא שלם לאפוקי דוחן דוקא בחילקן שאין דרכו לאכול שלם וכמש"ל ולשני התירוצים קשה לתי' תר"י ק' למה לא נקט בברייתא דהכוסס ועל תי' הרא"ש ק' למה לא נקט בברייתא דמעשה קדירה דוחן וצריכא ב' התירוצים וכ' תר"י

וטור בשם גאון וה"ה לפניצו שהוא נמי זיין כמו דוחן והוא דוחן לפירש"י שם אלא שהם מפרשים כפי' תוס' בד"ה רש"י כו' וי"מ כו' וכ' ב"י דסוגיא דעלמא כהאי פירושא וש"ע סתם כהרמב"ם שכ' פת דוחן כו' או של כו' והוסיף בש"ע ופליזו ונראה שזהו פניצו אלא שבלשונם קורין פליזו:

העושה כו' אם כו'. כנ"ל סי' ר"ה:

ואם נתמעכו כו'. כמו בפת וכ"כ הטור פת או תבשיל וכ"ה ברא"ש שם ופי' ב"י דהיינו שנתמעכו לגמרי שאין דרך אכילתן בכך וע' סי' ר"ב ס"ז בדין הטרימא:

או כו'. כמ"ש בסי' ר"ה:

סעיף ט

ס"ט עירב כו'. כנ"ל ס"ב וכמ"ש כל שיש בו כו' וכ"ש לענין המוציא וז"ש ואם עשה כו':

ואם עשה כו'. כמ"ש בפ"ג דחלה מתני' ז' העושה עיסה מן החטין כו' וכ' הראב"ד והוא שיש כזית באכ"פ ואפי' לפי' הרמב"ן ורשב"א שחולקין וס"ל דא"צ ומשום גרירה דוקא באורז וע' בסי' תנ"ג ס"ב ומש"ש:

ודוקא כו' אבל כו'. דכל השיעורין אינן מצטרפין ביותר מכא"פ וע"ל ר"ס ר"י האוכל כו' וע' מ"א:

כדי שיאכל. ר"ל ודוקא שיאכל ג"כ בכא"פ:

בתחלה מברך המוציא. דכאן א"צ בכא"פ כמ"ש כל שיש בו מה' מינין כו' רק שאינו לדבק כנ"ל וכמ"ש ואם בשלו בקדירה מברך כו' וה"ה לעניין המוציא:

ולבסוף על המחיה. ט"ס הוא וצ"ל בורא נ"ר וכמ"ש בסיפא ואם בשלו כו' דמאי שנא וכן עיקר דבכל הברכות בסוף צריך כזית בכא"פ:

ואם בשלו כו' ואחריו בנ"ר. ערש"י מ"א ב' ד"ה פת הבאה כו' ומתוך כו' וע' תוס' שם ד"ה אלא שחולקים על זה וכ' ול"נ כו'. אבל הר' יונה שם אע"פ שגם הוא פי' כפי' תוס' לא מחמת קושיא זו ומ' שבדינא ל"פ עליה ע"ש:

סעיף י

ואם בח"ל כו'. כמש"ש אינהו עיכל כו' אלא כו':

בברכה כו'. תוס' שם ד"ה על כו':

סעיף יא

סי"א אלא כו'. הראב"ד ותר"י והרא"ש וכמו בתחילה שפותח על הגפן וכגי' הרי"ף ורא"ש וכל הפוסקים בגמ' דחמרא על הגפן ועל פרי הגפן אלא שבחתימה לא נזכר בגמ' ביין במה חותם:

או כו'. כ"כ הרמב"ם וכ"כ סמ"ג בשם ר"י וכ"ה בתוס' שם וטעמא מדהוזכר פתיחה דיין ולא נזכר חתימה ש"מ שבכלל שבעת המינין היא ובסי"ב סתם כס' ראשונה והעיקר כסברא אחרונה שיחתום על הארץ ועל הפירות כי לא נזכר בגמ' חתימה אחרת וגם מ' שם דמאי דאמרו מחתם במאי כו' קאי על תרווייהו על יין ועל פרי העץ כו':

סעיף יב

סי"ב מזכירין כו'. ירושלמי והביאו הרא"ש שם וש"פ:

אבל כו'. דאף בבה"מ א"צ להזכיר מצד הדין כמ"ש בפ"ב דשבת אלא מצד המנהג משא"כ כאן שאין מנהג כלל וע' תוס' שם:

אם אכל כו'. כמו שכולל שבת וי"ט בתפלה כמ"ש בפ"ב די"ט וספ"ג דערובין ועתוס' שם ד"ה הנ"ל:

יכלול כו'. כמו בשבת וי"ט דקי"ל כב"ה שכולל בברכה אחת:

ויקדים כו'. שם וכמ"ש בסי' רי"א:

וחותם כו'. עתוס' שם ולא הוי חתימה כו' וכמ"ש בגמ' מ"ט א' ועיקר החתימה בארץ:

ועל פה"ג כו'. לשון הרא"ש אבל ל' התוס' רק על הפירות וכנ"ל:

סעיף יג

סי"ג אם אכל כו'. כמ"ש בסי"ז אבל ביין כו' וה"ה כו' וכ"ש כאן:

אכל כו' וה"ה כו'. כמ"ש בסי"ז ברכת שלשה אינה כו' וכ"ש שמעין ג' אינה פוטרת בנ"ר:

סעיף יד

סי"ד שתה כו'. אע"ג דבסט"ו כ' אם בדיעבד כו' כאן לא נפטר כמו בבפה"א ובורא פה"ע וכמ"ש רש"י מ"א א' ד"ה אבל כו':

אם כו'. כמו על פה"ע בפה"א:

סעיף יז

סי"ז שתה כו'. שם ב' ויין פוטר כו' ופי' המרדכי בין מברכה ראשונה ובין מאחרונה וכמו פת לר' חייא ועסי' קע"ד ס"ב:

סי"ז ברכת כו'. שם הביאו לפניהם כו' ועתוס' דפסחים ק"ג א' ד"ה אנא כו' וע' ברכות י"ב א' מ"ט דתמרי כו' הא לא"ה לא ואף ר"ה ור"כ ל"פ אלא משום שבאים בתוך הסעודה וכאן מיירי לאחר הסעודה:

שאם כו'. עבה"ג:

אבל כו' וה"ה כו'. י"ב א' וכ"ש ביין ממ"ש ל"ה ב' א"ה נבריך כו' ול"פ אתמרים ש"מ דיין זיין טפי מתמרים. תר"י ורא"ש:

ואפי' כו'. אע"ג שאין בו מעין שלש מ"מ כיון שאמרו משום דמיזן זייני יצא. שם ושם:
ואם נזכר כו'. דלכתחילה אין לברך בהמ"ז ואף אין לו לפטור בבהמ"ז כמ"ש בירושלמי והביאו הרא"ש שם סי' כ"ח ר"ה אכל תמרי כו' תחילה וסוף ואף ששמעון ב"ש שם מ"ח א' בריך איין אמרינן שם לגרמיה הוא דעביד ועיין ב"י בשם הרשב"א וצ"ע:

סימן רט

סעיף א

ס"א לקח כו'. הרמב"ם ומפ' כפי' רש"י ולמד מזה דה"ה להיפך והבעיא לקולא ומ"מ צ"ע למה השמיט עיקר הדין וגם ל"ד לזה וכבר השיגו הראב"ד ועכ"מ פ"א מה' ק"ש שנדחק מאוד:
או כו'. לאפוקי תשובת הרמב"ם ועמ"א.
וי"א כו'. גמ' שם לפי' רש"י והבעיא לקולא כמ"ש הרי"ף:
וכ"ש כו'. גמ' שם:

סעיף ב

ס"ב לקח כו'. כפי' הרי"ף ועראי"ש שם:
ותכ"ד. תוס' שם ד"ה לאו כו' וכ"ה להרי"ף דודאי לאחר כ"ד לאו כלום הוא ואין חילוק בזה בין רי"ף לתוס' אלא דלתוס' דוקא שיודע שהוא י"ט דאז היתה תחלת ברכתו כהוגן כשיטתם שפ' לחומרא אבל להרי"ף א"צ:
ואם כו'. כדעת ר"ת בסי' ר"ו ס"ו וע' מ"א:

סעיף ג

ס"ג כל כו'. שהברכות כולן דרבנן חוץ מבהמ"ז כמ"ש כ"א א' ועוד תנן כו' ושם ספק כו' ועתוס' ל"ה א' ד"ה אלא כו' וד"ה לפניו כו' אלא דשם מ' דמעין ג' הוי דאורייתא וכן שם מ"ד א' וכ"ד הרשב"א אבל דעת הרמב"ם דכ"ז הוא אסמכתא מדהוצרך מתחלה לדחוקי ללמד מקמה וכרם וכן הברייתא דיליף מקדש הילולים ש"מ דל"ל בז' מינין דאורייתא:

סימן רי

סעיף א

ס"א האוכל כו' בין כו'. כר"מ וכמש"ל סי' קפ"ד:
בין כו'. ל"ט א':
והשותה כו'. דשיעור משקין בכ"מ ברביעית כמ"ש בכמה מקומות:

מברך תחלה כו'. תוס' שם וכ"כ הרא"ש וש"פ שם בשם הירושלמי והביאו תוס' ג"כ בסוכה פ"ב ובפ' בתרא דיומא:
ולאחריו כו'. רמב"ם וכנ"ל:
ויש כו'. תוס' שם ושם ועבה"ג:
ולא מקרי כו'. כ"כ הרשב"א שבירושלמי הנ"ל מיירי שאכל עם הגרעין דלא כהרא"ש ע"ש: ויש מסתפקין עוד כו'. תוס' שם ושם וע"ש:

סעיף ב

ס"ב א"צ כו'. רמב"ם שסובר דמ"ש עד רביעית קאי אף אברכה וע"כ דמיירי בבולעו דאי פולטו לעולם אינו מברך כמ"ש הרא"ש שם דהא לא נהנה ומ"ש ר"ח דפולטו אתענית לבד וז"ש ואפי' כו':
וי"א כו'. הוא דעת תוס' שם ד"ה טועם כו' ומש"ה כו' וז"ש ואז כו'. הרא"ש שם:

סימן ריא

סעיף א

ס"א היו כו'. כר"י דהא רב יוסף ס"ל כותיה כמש"ש דאר"י ואי תימא כו' ועתוס' שם ד"ה אמר כו' ולא נהירא כו' ר"ל כמ"ש תר"י והרא"ש דמאי פריך דלמא תמרי חביב לר' המנונא ולשיטת הרא"ש צ"ל בברכותיהן שוות וגי' אמר רב יוסף כמ"ש למטה:
ואם כו'. דר"י ל"פ בזה ארבנן הרא"ש שם:
ואם אין ברכותיהן כו'. שם פליגי בה כו' וכיון דעולא ס"ל דוקא בשוות ה"ל אידך חד לגבי תרי וכ"פ הפוסקים ונראה שגי' הוא א"ר יוסף וס"ל דר"י נמי איירי בברכותיהן שוות וכעובדא דר"ח ור"ה וכדומה וכמ"ש הרא"ש שם דאל"כ ס"ל לר' יוסף כאידך וכמו שהקשו תוס' בד"ה הנ"ל ותי' כשאין חביבין כו' וזהו לשיטתם משא"כ לשיטת הרא"ש כנ"ל:
ואפי' כו'. הרא"ש שם ודלא כתוס' שם ד"ה אבל וראייתו ממש"ש ד"ה מברך כו' מ' דאין שום צד מעליותא בשום דבר מדל"ק דר"י מודה לרבנן אבל דעת תר"י ורשב"א וש"פ כתוס' דחביב עדיף וז"ש וי"א כו' וכ"מ שם ל"ט א' אם חבירך כו' אע"ג שב"ק סובר דשלקית בפה"א כמש"ש מאי לאו כו' והא דקאמר שם דכ"ע כו' ול"ק דכ"ע ס"ל בפה"א לרבותא דאפ"ה ס"ל כרוב עדיף כו' ועתוס' שם ד"ה חביב:
ונקרא כו'. תר"י ורא"ש וכגי' שלנו מין חביב עדיף:

סעיף ב

ס"ב ולהרמב"ם כו'. שפסק כרבנן וגי' א"ר יוסף כנ"ל מפ' כתוס' וי"א הנ"ל וכ"ש לאידך מ"ד דאף בשאין ברכותיהן שוות מחלוקת כן מפרש הב"י בדברי הרמב"ם דסובר שפליגי בתרווייהו בין בברכותיהן שוות ובין שלא בברכותיהן שוות והלכה כרבנן אבל נראה ששיטת הרמב"ם דגרס אלא למ"ד בשאין ברכותיהן שוות מחלוקת ול"ק אף בשאין כו' והיינו דוקא בשאין ברכותיהן שוות פליגי אבל בשברכותיהן שוות לא שייך קדימה כלל אלא מברך על א' ופוטר את חבירו ובשאין ברכותיהן שוות פסק כרבנן דחביב עדיף וז"ש מברך על איזה שירצה כמו שאמרו חכמים במתני' על איזה שירצה מברך וגריס דא"ר ירמיה ולכן פ' כמ"ד בשאין ברכותיהן כו' ורב יוסף איירי ג"כ בשאין ברכותיהן שוות ואז כל המוקדם כו' אבל בשברכותיהן שוות אין שייך קדימה והא דכתב ותמרי וענבים מברך על התמרי היינו יין של ענבים ודלא כרבינו פרץ כמ"ש בב"י דלא קי"ל כר"פ אך קשה הא אמרינן שם בגמ' אייתי לקמייהו תמרי ורמוני בריך אתמרי ברישא א"ל לא סבר מר להא דר"י כל המוקדם כו' משמע דר"י אמר גם אברכותיהן שוות (וי"ל דגי' הרמב"ם שם בעובדא דגמרא כלשונו בחיבורו שם ענבים במקום רמוני ושלישי במקום חמישי ופי' ג"כ כנ"ל דאין ברכותיהן שוות וא"ש דלא משנה הרמב"ם מלישנא דגמ' שם לפי גירסתו וכנ"ל) ושיטת התוס' דפליגי בתרווייהי בין בברכותיהן שוות ובין בשאין ברכותיהן שוות ופ' כר"י וכר"י דכל המוקדם כו' אך בשאין מין ז' סברי שר"י מודה לרבנן דחביב קודם:

החביב כו'. כן מפ' מ"ש חביב וכ"ה במתני' שם מברך על כו':

ואם כו'. דבהא ל"פ חכמים מדקא' עדיף וכן מדרב יוסף ור"ח ור"ה וכמ"ש תוס' שם ד"ה אמר. אבל ר"ש כו':

סעיף ג

ס"ג וכן בפה"א כו'. שם:

איזה מהם כו'. עתוס' שם מ"א א' ד"ה אבל כו' וי"ל כו' וכ"מ בגמ' שם דקא' מברך ע"ז כו' מ' איזה שירצה קודם ולפי' תוס' החביב קודם כנ"ל:

וי"א כו'. בה"ג והביאו תוס' ותר"י ורא"ש וש"פ וכ' שבה"ג מפרש דל"ק אלא שאין א' פוטר חבירו ע"ש ותוס' כ' שהוא כמ"ד אפי' בשאין ברכותיהן שוות ע"ש תוס' ד"ה אבל כו' וד"ה מיתבי כו' לכן צריך כו' וע' רש"א שנתקשה בזה מאד והעיקר נראה דט"ס בתוס' ד"ה מיתבי כו' ומ"ש לכן כו' שייך לסד"ה אבל כו' ור"ל דלא מתוקם פסק דה"ג אלא למ"ד באין ברכותיהן כו' ופליגי להקדים ופ' כר"י וא"כ בפה"ע קדים וכפסק דבה"ג

משא"כ להאי לישנא דבאין ברכותיהן כו' ד"ה מברך על כו' ולפי פי' תוס' ורא"ש בשם רה"ג והרי"ף דר"י מודה לחכמים לא מתוקם פסק דה"ג בצנון וזית דבפה"ע תקדום כנ"ל וע"ז כתבו לכן צריך כו' בתפוחים וקליות ור"ל דבתפוחים וקליות שפיר מיתוקם פסק דה"ג אף לפי המסקנא דבאין ברכותיהן ד"ה מברך על כו' דבפה"ע תקדום אע"פ שאינו מז' המינין וכנ"ל:

סעיף ד

ס"ד ודוקא כו'. הגהת סמ"ק וכמש"ו וכמ"ש בגמ' מ"ד א' דחמרא ע"פ הגפן כו' אלמא היא מבוררת וכן לענין ברכה ראשונה כמ"ש במתני' והוי כמו בפה"ע גבי שהכל:

אבל מעשה כו'. שהיא ג"כ מבוררת וה"ה קודם ליין בפסוק. שם וטור:

כל כו'. תוס' שם ד"ה זה כו' ועמ"א:

סעיף ה

ס"ה הא כו'. טור בשם בה"ג וכ' דאזיל לשיטתו דבפה"ע קודם אבל להרא"ש דפליג י"ל אף בכוסס ודבריו צ"ע דהא קי"ל דבאין ברכותיהן שוות אין דין קדימה כמ"ש בס"א וכ"כ תר"י להדיא ומוקמי בדייסא וערש"י שם ד"ה דא"ר יצחק כו' והרשב"א כ' מטעם אחר דקרא לא מיירי בכוסס כמש"ש מ"ד א' ונ"מ לדבריו בכוסס אף חיטין אינן קודמין לשעורין אלא דלפי מ"ש בסי' ר"ח ס"ד בהגה והא כו' אין נ"מ בזה:

סעיף ו

ס"ו היה כו' מ"מ כו'. וגם הן בכלל חיטין ושעורין דהא מברכין עלייהו במ"מ והמוציא ובהמ"ז וערש"י מ"ד א' ד"ה חמשת כו' וכמ"ש בפ"ב דפסחים ועמ"א:

סימן ריב

סעיף א

ס"א בין כו'. ק"ו מדברים הבאים מחמת הסעודה מ"א ב' וע' תוס' שם בד"ה הלכתא כו' ול"נ דא"כ כו' ע"כ פי' ר"י כו':

לא מבעיא כו'. כמ"ש כל שיש בו מה' מינים כו' והאי הומלתא כו' וכן אם אוכל שניהם יחד כמו במתניתין דכאן וכמ"ש בהג"ה הא כו':

אלא אפי' כל כו'. שם א' בצנון וזית וכמ"ש בדברים הבאים כו' ואמרי' בירך על הפת פטר כו':

ואפי' פת כו'. ע' תוס' שם ד"ה מברך כו':

וי"א כו'. צ"ע דא"כ מאי פריך שם לית ליה לר"י כו' הא כיון דחביב קודם כ"ש מין ז' דהוא עדיף מחביב לר"י רק הל"ל הא אין ברכותיהן שוות וכן שם וחסורי מחסרא כו' בד"א כו' ד"ה מברך כו' ולפי' תוס' ותר"י ד"ה מברך כו' ר"ל דחביב עדיף ש"מ דברישא אינו מועיל חביב ועוד דהא בסי' רי"א ס"ה בהג"ה ברכת המוציא כו' ואע"ג כו' וכאן כתב בש"ע ואפי' פת כו':

הא כו'. כמ"ש בריש פרק ו' דאסור להנות בלא ברכה:

תחלה. וז"ש מליח בתחלה וכ"כ בתי"ט אלא שאח"כ דחה דמתני' קאמר אע"ג שאינן אוכלין יחדיו וזהו לפי' תוס' בד"ה באוכלי וכו' והפת שלאחריו כו' אבל תר"י כ' ואוכלין אותה עם הפת וכ"כ בטוש"ע ואוכל פת עמו כדי כו':

אבל אם כו' רק כו'. תמוה וגם מ"א חולק על זה ועט"ז:

סעיף ב

ס"ב מרקחת כו'. כנ"ל וכמו לדבק:

סימן ריג

סעיף א

ס"א על כו'. פי' הרא"ש שם דבין בלישנא קמא בין בלישנא בתרא ר"י לא פליג ארב אלא ביין אבל בשאר דברים מודה לרב ופ' כלישנא קמא דבדרבנן אזלינן בתר המיקל וכ"מ בעובדא דב"ק ל"ט א' והלכה כר"י וז"ל חוץ כו':

אם היו כו'. עתוס' מ"ה א' ד"ה אם כו' ובחולין ק"ו ד"ה וש"מ כו' והוא משום דאין זימון לפירות כמ"ש בפ"ח דחולין ואפ"ה בעובדא דב"ק נתן רשות כו' וכן בשאר ברכות כמ"ש בפ"ח בברכת המאור ושאר ברכות כמ"ש בהרבה מקומות:

ומיהו כו'. טור ס"ס קע"ד וכ"ה בתוס' דחולין סד"ה הנ"ל ובכ"מ שהא' כו'. ב"י ואין ראיה מתוס' דהם ס"ל דכל הפירות הן בכלל יין ור"י דפליג ביין ה"ה בפירות וכמ"ש תוס' שם ע"ש וכן בתוס' דברכות ל"ט א' ד"ה נתן כו' וכ"כ ב"י בעצמו והטעם דבעי ישיבה משום דמ"מ צריכין קביעות כמש"ש שאני אורחים כו' וערש"י שם ד"ה שאני כו' והא דאמר כו' אלא ישיבה כו':

דדוקא כו'. כנ"ל:

ולדידן כו'. תוס' מ"ב א' ד"ה הסיבו כו':

ולפ"ז כו'. ב"י:

והא כו'. חולין שם ועתוס' שם ד"ה הנ"ל:

וי"א כו'. שפסק כלישנא בתרא:
ולכן כו'. אבל תוס' כ' דאין אנו רגילין לקבוע כ"א על הפת ואפי' ביין לא ועתוס' הנ"ל בחולין ובברכות ל"ט א' ד"ה נתן ושם מ"ב א' ד"ה הסיבו וכו':

סעיף ב

ס"ב ואז יוצאין כו'. דבלא"ה כיון שברכתו לבטלה מאין יוצאין י"ח ועסי' רי"ט ס"ד בהג"ה:

סעיף ג

ס"ג דהמברך כו'. גמ' שם וע' מ"ש בסי' קס"ז ס"ב בהג"ה:

סימן רטו

סעיף א

ס"א אין כו' ונהגו כו' וי"א כו'. עמ"ש בסי' נ"א ס"ג:
ובמקומות כו'. דשם הוא סיום הברכות כמ"ש במתני' בשחר מברך כו' וכמו בונה ירושלים:

סעיף ב

ס"ב חייב כו'. רמב"ם דמפ' מ"ש אחר הכל עונין אמן חיובא קא' וכמ"ש כי שם ה' כו' וכמ"ש בספרי שם ומנין שעונין אמן אחר המברך שכ' הבו כו' וע' גמ' דיומא ל"ז א' ותענית ט"ז ב':
אבל כו'. רמב"ם ובשלא שמע כל הברכה וכמ"ש במתני' שם בכותי וה"ה לאפיקורוס דחד טעמא להם אבל בתינוק וגדול כו' אפי' שמע כל הברכה ותינוק שם נ"ג ב' וכמ"ש בס"ג וה"ה למשנה ממטבע כו' וכמ"ש הרמב"ם דהטעם דאין עונין אמן אחר תינוקות משום דהברכה לבטלה ואע"ג דמותר כ"ש במשנה דקי"ל דלא יצא והוי לבטלה וכר"י מ' ב' דהלכה כר"י אבל הרא"ש שם כ' בשם ירושלמי דהלכה כר"מ וע' סי' קס"ז ס"י ואפשר כמש"ש ע"כ ל"ק ר"מ התם כו' וערמב"ם שם הלכה ט"ו:
ועונין כו'. צ"ע דבתוספתא וירושלמי אמרו באינו יהודי אע"ג שלא שמע כל הברכה והביאו הרא"ש שם וז"ל הירוש' ספ"ח דברכות תניא א"י שבירך את ה' עונין אחריו אמן ואף שהירושלמי יש לפרש כדברי תר"י דבשמע כל הברכה איירי וקמ"ל דאף אחר א"י עונין אמן אבל בתוספתא לא מ' כן דקא' שם ס"ו א"י המברך השם עונין אחריו אמן כותי המברך השם אין עונין אחריו אמן עד שישמע את הברכה כולה ודברי ב"י צ"ע יותר שכ' דלהרמב"ם בא"י אין עונין אחריו לעולם וכותי עכשיו כא"י כמ"ש בפ"ק דחולין

ולכן סתם הרמב"ם וכ' דאין עונין אחריהן ואף שדחק ואמר כיון דבגמ' לא הוזכר ע"כ פליגי אתוספתא וירושלמי ודבריו תמוהין מאוד וכן מלשון הרב משמע דבכותי אפי' שמע כולה לא וכ"ז תמוה ונ"ל דע"כ ט"ס ברמב"ם והדין ברור דבכותי ששמע כולה וא"י אפי' מקצתה עונין אבל לגי' שלנו ברמב"ם א"א ליישבה כלל דודאי מ' אפי' שמע כולה מדסתם ועוד מדכייל בהדי תינוק וגדול כו':

סעיף ג

ס"ג שמותר כו'. רמב"ם ומגמ' הנ"ל:

אבל כו'. שם בגמ' וכפי' הרא"ש בשם הראב"ד:

סעיף ד

ס"ד כל כו'. ל"ג א':

ואסור כו'. רמב"ם ולמד מהא דתינוקות כמ"ש בס"ב:

סימן רטז

סעיף א

ס"א אסור כו'. מ"ג ב' מנין שמברכין כו':

סעיף ב

ס"ב אם זה כו'. האי נרקום שם כו':

ואם אינו כו'. שם א':

המוס"ק כו'. עמ"א ס"ק ג' י"א כו' וכהרר"י כו' ונ"ל כו'. וכל זה כתב הרא"ש פ"י סי' ל"ה ועמ"א שהאריך בזה ואשתמיטתיה מ"ש הר"ן בספ"ב דע"ז ל"ט ב' על מ"ש אי משום איערובי מסרי כו' וז"ל אי משום איערובי דבר טמא מסרח סרח הלכך לא מערבי ואחרים פירשו אי משום איערובי שדרך הוא לערב בדבש דברים אחרים ונימוחו בתוכו וחוזרין דבש ליכא למיחש להכי לפי שהמתערב בו עד שלא נימוח מסריח ומותר כדאמרי' בתמורה בפ' כל האסורין אפרוח ביצת טריפה מותר דאימת קגדיל לכי מסרח ההיא שעתא עפרא בעלמא הוא:

וה"מ כו'. ע' תוס' מ"ג א' ד"ה ועל כו' לאפוקי כו' ר"ל דאין מברכין כלל דאל"כ הל"ל לאפיקי מוס"ק וכל כיוצא ועתוס' שם ב' ד"ה האי ממ"ש נ"ג א' למימרא דכל היכא דלאו כו' וע' ברא"ש שכ' דמ"ש האי מאן דמרח באתרוגא מיירי כגון שלקחו להריח בו או לאוכלו ולהריח כו' אבל כו' דלא כרש"י ותוס' אבל העיקר כדעת רש"י ותוס':

ועל כולם כו'. שכן בחנות של בשם מברך במ"ב ועתוס' מ"ג א' סד"ה ועל כו' והר"מ מקוצי כו' כמו שהכל שכולל כל ברכת אכילה שע"ד שאין גידולו מן הארץ אומר שנ"ב כך במ"ב בברכת הריח וכמש"ש ועל כולם אם אמר שנ"ב יצא כן כאן בברכת מ"ב:
הלכך כו'. תוס' שם וכמו בשנ"ב:
על אגוז כו'. כמש"ש באתרוגא:

סעיף ג

ס"ג על הורד. קמ"ל אע"פ שראוי לאכילה כיון שאין עיקרו לאכילה כמ"ש הרא"ש שם ודלא כגאון שכ' לברך הנותן ר"ט בפירות וקמ"ל בורד שהוא פרי אילן וע' בהג"מ שכתב בשם מהר"מ לברך על שושנים בורא עשבי בשמים ועב"י שמחלק בין הגדלים כו' ע"ש אלא שהרמב"ם משמע דשושנים אינן ורדים אבל כ' לברך על שניהם עצי בשמים וכתב הערוך בשם הגאונים כל שמוציא מעצם עץ הוא וכ"כ הרשב"א וז"ל רד"א אמרינן בירושלמי כל שתמרתו נשארת משנה לשנה מברך עצי בשמים וכל שתמרתו מתייבשת וכלה בחורף מברך עשבי בשמים ורש"י פי' חבצלת השרון וכ"כ הטור וכמ"ש בס"ט. ובמי ורד קמ"ל דמברכין אותה ברכה עצמה ואף שאין ראיה ממשחא כבישא להרא"ש דכבוש כמבושל אף לענין ברכה כמ"ש ל"ח ב' במליח וכ"ש בכבוש כאן מודה כמ"ש ב"ח ועמ"א וע"כ צ"ל כן דהא הרא"ש והטור כתבו כאן בעצמם כן:
הקנמון. כמ"ש קנה וקנמון כו':
שהוא עור הנדי. ט"ס וצ"ל עוד הנדי בדלי"ת שכ"כ הרמב"ם בפירושו במס' כריתות פרק א' וכ"כ בחיבורו בפ"ב מהל' כלי המקדש והוא ל' ערבי וע"ש בפ"א ור"ל הנדי מהודו כמש"ש ועוד הוא בלשונם עץ כמ"ש בפי' שם עו"ד בלס"אן אבל הסמ"ג חלק על זה שהרי אמרו בפ"ו דשבת שנגנז כו' וע' כ"מ שם בפ"ב:
ועל הלבונה. כמ"ש עצי לבונה:
והמצטבי. ע' רש"י פ"ד די"ט ל"ג ב' ד"ה במוסתכי כו' שרף כו' וכן הר"ן בפ' שמונה שרצים ואע"פ שהוא שרף רק מן האילן עצמו:

סעיף ד

ס"ד על שמן כו'. שם א':

סעיף ה

ס"ה שמן כו'. כן מפרש הרמב"ם משחא כבישא או טחינא ופ' כנהרדעי וכ"פ הרי"ף ורא"ש וש"פ ודוקא שמן שעיקרו עץ. מ"א:

סעיף ו

ס"ו שמן שבשמו כו'. הוא כשרתא לפי' הרמב"ם ואף שהרמב"ם כתב במ"ב לפי גי' אבל גי' שלנו בע"ב וכ"כ הטור והיינו שבשמו בעצי בשמים ורמב"ם מיירי שבשמו במינים הרבה וע' ב"י וז"ש ואם היו בו עצים ובשמים כו' וכ"כ הרא"ש שם פי' בערוך כו' ואם היו מעורבי' כו':

ואם היו כו עצים כו'. כמ"ש בחנות של בשם ועמ"ש בריש סי' רי"ז:

י"א שמברך כו'. כמו שמן אפרסמון. טור. שמפרש דלהכי מברך בשמן אפרסמון בש"ע לפי שאין בו בשמים בעין וז"ש האי משחא דאפרסמא מאי מברך:

וי"א כו'. שם ועסי' רס"ז ס"ג יעמ"א ודעת הראב"ד שמברך במ"ב ע' רא"ש וטור ודעת תוס' ד"ה משחא שמברך כמו אם הבשמים בתוכו:

סעיף ז

ס"ז סימלק כו'. עמ"א בשם הרשב"א שכתב כן בשם הגאונים וכ"כ הערוך בשם הגאונים וכ' דהא פשתן אע"ג דרכיכי נקרא עץ:

י"מ רוסמא"רין. כ"כ ב"י בשם תר"י. וטעה דתר"י לא כתבו אלא על חלפי דימא וכן פי' בערוך בשם הגאונים ועבש"ס בגליון שפי' גרופלי וצ"ע דא"כ יברך שנתן ריח כו' כמ"ש בסס"א:

שבולת נרד. רש"י שם וכן פירש"י ג"כ בפ"ק דכריתות וכן פי' הרמב"ם שם בפי' שכן הוא בלשון לע"ז:

סעיף ח

ס"ח סיגלי. ע' בסנהדרין צ"ט א' וכמ"ש הדודאים נתנו כו':

ויאולי"ש. ברכות שם ברש"י:

סעיף ט

ס"ט חבצלת. רש"י ותר"י בשם ערוך. וכמ"ש אני חבצלת ותרגומו שם אנא מתילא לנרקום כו':

וי"א. תר"י בשם י"א:

סעיף י

ס"י היו לפניו כו'. כמו בברכת הפירות כמ"ש בסי' רי"א כו' וד"מ ועסי"א:

ואם כו'. כנ"ל ס"ב:

ואם צריך כו'. ר"ל דתליא בפלוגתא בה"ג ותוס' כמש"ש ס"ג:

סעיף יא
ס"יא הביאו כו'. כגי' הרי"ף דל"ג ולא היא וכב"ה וערא"ש:
אם. כגי' הרי"ף דגרס ופוטר כו':
ואם כו'. כגי' הרא"ש וגי' שלנו וחוזר ומברך כו' וכל הפי' אמת. טור:

סעיף יב
ס"יב קודם כו' אבל כו'. גמ' שם ועמ"א:

סעיף יג
ס"יג המוגמר כו'. עתוס' שם ד"ה כל וד"ה ועל כו'. ומ"ש על כל כו' ר"ל אם הוא של עץ אבל של עשב מברך עש"ב. טור:
של שאר כו'. שם חוץ כו':

סעיף יד
ס"יד וי"א כו'. דלאו לריחא עבידא וכמ"ש בסי' רי"ז ס"ב וס' הראשונה ס"ל כיון שמותר להריח בו כמ"ש בפ"ג דסוכה דלא אקציה מריחו מברך עליו ונראה עיקר כסברא שנייה כיון שאין עיקרו עומד להריח וכמ"ש בחנותו של בשם בגמ' אע"פ שמתכוין להריח ועמ"א בר"ס רי"ז ס"ק א':
י"א כו'. נ"ל דתליא ג"כ בפלוגתא הנ"ל דס' אחרונה ס"ל דוקא שעומד להריח וס' ראשונה ס"ל כיון דנתכוין להריח בנטילתו והוי כמו נטלו לאכלו ולהריח וס' האחרונה עיקר כיון שאין עיקרו עומד להריח וכמש"ל:

סימן ריז

סעיף א
ס"א מברך במ"ב. כמו כשרתא לפי' הרמב"ם וכמ"ש בסי' רי"ו ס"ו:
ודוקא כו'. כמו בברקים ורעמים בסי' רכ"ז ס"ב אע"פ שבכל פעם ברק אחר הוא כיון שלא הסיח דעתו ובירושלמי מדמי להו אהדדי כמש"ש והביאו רי"ף ורא"ש בפ"ט סי"ג חייליה דר"י מן הדא כו'. ודברי מ"א בתי' ראשון ליתא ועמ"א בסי' רי"ח ס"ק ה':

סעיף ב
ס"ב אין כו' נ"ג א' למימרא כו':

סעיף ג
ס"ג וכן כו'. למד מדין המוגמר כמ"ש לפי שלא כו' אלא כדי כו':

סעיף ד
ס"ד בשמים כו'. הרמב"ם ולמד מדין בשמים של ע"ז דס"ה ואפשר שגי' בתוספתא שם בשמים של מרחץ גי' של ערוה:
כגון כו'. וכן פי' הרד"א דברי הרמב"ם:

סעיף ח
ס"ח נתערב כו'. למד מס' הקודם דאם רוב כו' אע"ג דנתערב הריח:

סימן ריח

סעיף א
ס"א ובין כו'. עתוס' שם ד"ה הרואה כו' והרא"ש שם:

סעיף ב
ס"ב על נס כו'. תר"י דכל שאינו רוב ישראל יחיד מקרי ועתוס' י"ד א' ד"ה ימים ל"ד כו' ורא"ש שם:
ואפי' כו'. ירושלמי והביאו הרא"ש נס של שבטים כו' וכתב הרא"ש ופלוגתא כו' וכ"כ הטור ודעתם דבברכות הלכה כדברי המיקל ועמ"א:

סעיף ג
ס"ג כל כו'. תוס' שם והרא"ש שם בשם הירושלמי וכן בגמ' לפרקים עד כמה כו' ודלא כהראב"ד שכ' דאין חובה רק בפעם ראשון מכאן ואילך אינו אלא רשות וז"ש ואז כו' ולהראב"ד ג"כ יכול לברך קודם שלשים יום וז"ש אינו אלא כו' דלא כותיה ועב"י:

סעיף ד
ס"ד וכל כו'. כגי' הרי"ף שם הוא ובריה ובר בריה ופי' הרשב"א דל"ד אלא כל יוצאי יריכו:

סעיף ו
ס"ו על כו'. ירושלמי והביאו הרא"ש שם מהו שיברך כו' וכ' בתה"א וכיון דאיפשטא בגמ' שלנו לאביו ה"ה לרבו:
י"א כו'. שם בירושלמי ואם היה מסוים כו' ואדם כו' ומפ' שרואה את האדם:

סעיף ז
ס"ז על כו'. ירושלמי הנ"ל מהו כו' וחביריו מברך. ופי' ב"י דמ"ש מברך הוא פושט לכולהו שיברך אאביו ורבו ואדם מסויים ואדם שנתקדש כו' אבל הטור מפ' דל"ק אלא אאדם מסויים כו' אבל לפי הגי' שלנו בירושלמי מהו כו' דניאל וחבריו נס של שבטים

כו' ול"ג מברך לא נפשט הבעיא בכולהו ועמ"א וצ"ל בירושלמי היה אדם כו' ול"ג ואם היה כו':

לפיכך כו'. גמ' נ"ז ב':

סעיף ח

ס"ח הרואה כו'. כ"ה ברא"ש וטור וע' ט"ז:

סעיף ט

ס"ט י"א כו'. שהר"ג בן שלמה כ' שהמברך על הנס אינו מברך הגומל ואמרינן שם ד' צריכין להודות ועסי' רי"ט ס"ט. וכ' ב"י ובסי' רי"ט יתבאר שיש חולקין בזה ר"ל שהריב"ש כ' לברך גם הגומל וע' מ"א שם סק"ט וסובר לפ"ז שה"ה שמברך על הנס במקום הגומל ואינו מוכרח גם דבריו תמוהין דא"כ כל חולים ויולדות צריכים תמיד לברך וכן יוצאי יריכן וא"כ כל א' חייב לברך תמיד ועמ"א:

סימן ריט

סעיף א

ס"א וסימנך כו'. טור:

סעיף ב

ס"ב ומה כו'. כגי' הרי"ף וש"פ אלא שגי' הרי"ף גומל אבל גי' הרמב"ם הגומל:

והשומעים. כו'. רמב"ם וטור:

סעיף ג

ס"ג תרי כו'. הרי"ף ורמב"ם ודלא כתוס' ורא"ש שכ' לחומרא כר"א וכשיטת הרי"ף דכ"מ שאמרו קשיא אינו נסתר הדין ועוד מדאמרינן שם והא אמר אביי כו' ש"מ דאין צריך רק עשרה:

ואם לא כו'. מרדכי וכ"ה בתוס' וט"ס שם בתוס' ואזלי לשיטתם שפ' כר"א וס"ל הא דפריך גמ' מאביי ולא פריך מהא דר"א משום דלא מעכבי:

ונהגו. שם ושם:

י"א שיצא. טור מדקא' צריך מ' לכתחילה וערש"י ט"ו א' ד"ה אלא. וכל צריך כו':

וי"א כו'. מדפריך והאמר אביי כו' והא דדייק הטור צריך אינו מוכרח כמש"ש ב' ה"א צריך כו' ובערובין מ"ח א' ויומא ס א ב' וש"מ:

סעיף ד

ס"ד אם בירך כו'. טור ונלמד מהא דלמטה וכן כי':

מלכא כו'. רא"ש כר' יוחנן ועתוס' שם ד"ה פטרתון כו':
ואין כו'. קמ"ל אע"ג דלא הוי עשרה ולא נפטר זה וכמ"ש תר"י שא"צ י' לדידיה וזהו שפריך בגמ' והא אביי בעי כו' ועמ"א:

סעיף ה

ס"ה אם כו'. טור בשם הרא"ש דמה שפריך שם והא איהו כו' היינו משום שהמברך לא נתחייב בברכה זו אבל בלא"ה הא אמרי' שמע ולא ענה יצא וכמ"ש בסי' רי"ג ס"ב:

סעיף ז

ס"ז באשכנז כו'. רא"ש וטור:
ובספרד כו'. רד"א וכן דעת הרמב"ן וכמ"ש בירושלמי גבי תפלת הדרך ר"ש בר בא בשם ר' חנינא כל הדרכים בחזקת סכנה ר' ינאי כד הוי אזיל לגבי אכסניא הוה מפקי גו ביתיה כו' והרא"ש חולק וכ' דזה לא נאמר רק לענין תפלת הדרך:
ומיהו כו'. כמו בתפלת הדרך:
ואם כו'. עט"ז דה"ה בתפלת הדרך:

סעיף ח

ס"ח בכל כו'. כמ"ש בירושלמי שם ר' חנינא בריה דר' אבהו בשם ריב"ל כל החולים בחזקת סכנה וע' בתה"א:
ואין הפרש כו'. עמ"א וכ"כ שם:
וי"א כו'. תוס' שם והרא"ש ובפלוגתא הנ"ל דס"ז:

סעיף ט

ס"ט הני כו'. שהרי סכנות מדברות הוא מפני אריה וגנבי. שם:
וי"א כו'. מדנקט הני דוקא וס' הראשונה ס"ל דנקט הני מפני שהן מצויין יותר ברוב:

סימן רכא

סעיף א

ס"א אם היו כו'. כל בו וכמ"ש בהג"ה ומה כו':
אע"פ כו'. ר"ן וכמש"ו משירדו כו':
שיעלו כו'. כן פי' הרמב"ם והר"ן בפי' הראשון:

סעיף ב

ס"ב עד הן כו'. כגי' הרי"ף והרא"ש והרמב"ם וש"פ:

ואם כו'. כפי' הרי"ף והרמב"ם שם אבל הרא"ש מפ' כפרש"י שם ד"ה ה"ג כו' וכמו במת אביו בסי' רכ"ג ס"ב:

י"א כו'. גמ' שם ל"ק כו' וכ' הרשב"א דאף לפי המסקנא כ"ה ועמ"א:

סימן רכג

סעיף א

ס"א וגם היא כו'. כמש"ש דניחא לה כו':

ואם כו'. כמש"ש וכל כו' והתניא א"ל ילדה כו' התם כו':

ויש כו'. כמ"ש בספ"ג דערובין:

סעיף ב

ס"ב שאין כו'. שם:

סעיף ג

ס"ג ול"ד כו'. ירושלמי שם והביאו תוס' שם ד"ה ור"י ורא"ש שם וגי' והן חדשים לו ופי' בבד"ה כמ"ש בש"ע שלא היו אלו כו' וכ"ה בטור אם הם חדשים אצלו ונקט חדשים לאפוקי אם כו' כמש"ו:

סעיף ד

ס"ד בשעת כו'. ירושלמי קנה כו'. עש"ו:

סעיף ה

ס"ה קנה כו'. כנ"ל ס"ב וכמ"ש בגמ' קצרו כו':

שהיא כו'. הרא"ש. וכמה דבריו חלושין דא"כ גם הנותן יברך מלבד זה כו' אבל הירוש' ס"ל דאין חילוק בין י"ל אחרים או לא רק אם הוא דבר חדש כמו מציאה ומתנה וילדה זכר וירושה וכיוצא הטוב והמטיב אבל קנה שהחליף מעות בכלים שהחיינו וזה היה ס' המקשן בגמ' שלנו דפריש וכל היכא דליתא כו' וגם מבנה בית כו' ובברייתא קצרו ש"ד כו' אלמא דס"ל דוקא כיוצא דבנה כו' משא"כ בגשמים לעולם הטוב והמטיב. ועיין במ"א שהניח בצ"ע ועיין פ"ק דקדושין דוקא שעשיר אדם חשוב ולא קשה קושייתו ע"ש:

סעיף ו

ס"ו ע"ד כו'. דכלים דומיא דבית. תוס' שם:

ואם הוא כו'. כמ"ש בנדרים מ"ט דביתהו דר"י כו':

וי"א כו'. תה"ד וס"ל לתה"ד דתוס' פליגי על הרא"ש אבל רדב"ז כתב דלא פליגי ועיין בה"ג ומ"א:

סימן רכד

סעיף א
ס"א או כו'. תוס' שם בדיבור הראשון הרואה כו' בתוספתא כו' ודלא כמש"ש בדיבור השני:
ואם כו'. כמש"ל סי' רי"ח ס"ג וס"ס זה וכמש"ש בע"ז כ"ד א':

סעיף ב
ס"ב אם הוא כו'. ירושלמי והביאו תוס' והרא"ש שם וט"ס שם בתוס' ד"ה שעקר כו' מכל א"י כו' וצ"ל מא"י וכ"ה ברא"ש שם וכמ"ש כאן בש"ע וכן מוכח ממש"ש נ"ז ב' וכשם שנעקרה ממקום כו' ובח"ל כו':
בשתיהן כו'. הרמב"ם וכרשב"א דמסתבר טעמיה כמש"ש שנא' כו'. ב"י. וכמ"ש בע"ז כ"ד א':
ואם כו'. תוס' שם בשם ירושלמי:
ס"ז לב"ו. לב"ו כו'. כגי' הרי"ף וש"פ:

סעיף ג
ס"ג כל כו'. וכמש"ל סי' רי"ח ס' ג':

סימן רכה

סעיף א
ס"א והוא כו'. וז"ש שם א"ל בהדי דחזינך כו' ושהחיינו דלכאורה לא הודיעו בשהחיינו כלום:

סעיף ב
ס"ב מי שלא כו'. עמ"א וכמ"ש בס"א והוא כו':
י"א מי כו'. ב"ר ריש פ' תולדות פ' ס"ג וכ"ה במהרי"ל בהל' קריאת התורה וז"ל שם מהר"י סג"ל בזמן שבנו נעשה בר מצוה וקרא בתורה היה מברך עליו בא"י אמ"ה אשר פטרני כו' וכן איתא במרדכי הגדול ברכה זו בשם ומלכות עכ"ל וכן עיקר:

סעיף ג
ס"ג מתחדש כו'. ע' ס"ו פרי כו' אבל שאין לו כו' וכמ"ש בעירובין מ' כיון דמזמן לזמן כו':
ואפי' רואהו כו'. כמו בקנה כלים חדשים כו' בסי' רכ"ג ס"ד וכ"כ הרשב"א:
ונהגו כו'. עמ"א בשם סמ"ק:
שעת אכילה. כמו בקידוש כמ"ש בפ"ד דסוכה:

ואין לברך כו'. כמו בבנה בית דקאמר בנה ולא הבונה:
ואם לא כו'. דהא אנו מברכין בשעת אכילה וכנ"ל. מהרי"ל סי' קנ"ד:

סעיף ד

ס"ד אם בירך כו'. הוא מס' חסידים סי' תתמ"ח והביא ראיה שם מפ"ד דתרומות תאנים שחורות ולבנות דפליגי שם. והוא תמוה חדא דר"י פליג ור"ע דוקא בידוע כיון שניכר ואפי' באותו מין אם ניכר אינו בטל ועוד דא"כ עגולים ומלבנים נמי וגם דברי תה"ד שם תמוה שכתב ביין וענבים דבתר שמא אזלינן וקשה דא"כ תאנים שחורות ולבנות ודאי שם א' לעניין משהו וגם אין ראיה מריש פרק ראשית הגז דקאמר שם ב' מינים שחופות ולבנות דשם קאמר לדברי הס"ד דבזכרים ונקיבות ודאי ליכא לספוקי. וכן מפ"ד דכריתות אין ראיה וערש"י שם דף כ' א' ד"ה ור' יהודה סבר כו' הואיל והם כו':

סעיף ה

ס"ה אם כו'. אע"ג דקי"ל כרבא בפ"ה דמס' ע"ז דבתר שמא אזלינן כיון דחד טעמא לא מברכינן דהא אם בירך על לולב בשעת עשייה אינו מברך בשעת נטילה וע' רא"ש בפ"ק דפסחים מ"ש בענין שהחיינו שאין מברכין בשעת בדיקה. וצ"ע וע"ש במהרי"ל בסי' קל"ה וסי' רי"ג:

סעיף ו

ס"ו פרי כו'. עמ"א:
שמתחדש כו'. עתוס' דברכות ל"ז ב' ד"ה היה כו':

סעיף ח

ס"ח שהוא כו' שהוא כו'. רש"י שם וגמ' בכורות מ"ה ב':
שבטנו כו'. טור ופי' הראשון שברש"י שם אבל בגמ' הנ"ל איתא כפי' שני וצ"ע:
דהיינו כו'. טור:
שכל כו'. שם ורש"י:

סעיף ט

ס"ט והוא מי כו'. עמ"א וכ"ה בקרא בהק הוא כו':
ויש מי כו'. לא קאי רק על דיין אמת אבל משנה הבריות לא גרע מפיל וקוף ועמ"א:
דדוקא. וכמו בס"א לענין שהחיינו:
ואינו כו'. הראב"ד דאזיל לשיטתו כמש"ל סי' רי"ח ס"ג וז"ש וי"א כו' וכ"כ הטור ע"ש וכן מ"ש בס"י ואינו מברך כו' ג"כ לשיטתו דלא כב"ח:

סעיף י

ס"י אפי' כו'. גמרא ע"ז דף כ' א':

או בהמה. ירושלמי הביאו תוס' שם ד"ה הרואה וש"פ:

סימן רכו

סעיף א

ס"א שמוציאין פרח. היינו דמלבלבי שאמרו שם כמ"ש והנה פרח מטה אהרן ויצץ ומתרגמינן ואפיק לבלבין כו':

ואם איחר כו'. כ"כ הטור אבל המרדכי והג"מ כ' דאם לא ראה עד אחר שגדלו הפירות יברך אחר כך וכן עיקר:

סימן רכח

סעיף א

ס"א ועל כו'. דר"י ל"פ את"ק. תשו' הרא"ש כ"ד ס"ד:

והוא כו'. כמ"ש בקרא אבל הרא"ש בתשו' השיב דוקא ים אוקיינוס:

אומר כו'. פי' כר"י משום דאזיל לשיטתו דאמר תן לו מעין ברכותיו:

סעיף ב

ס"ב לא על כו'. עמ"א דל"ד וכמ"ש בס"ג בהרים דשם ל"ל כן:

סימן רכט

סעיף א

ס"א נאמן כו'. כ"ה גי' הרי"ף ורמב"ם וטור דלא כתוס' שם וכ"ה גי' שלנו אלא שכ' ונאמן וט"ס הוא:

ביותר. טור ורד"א דהא צריך לראות כדי לברך ולשון הסתכלות הוא בעיון הרבה:

סעיף ב

ס"ב דהיינו כו'. וכן פי' בסמ"ק בשם הערוך ותר"י בשם ר"ח ובהג"מ וש"פ:

סימן רל

סעיף א

ס"א עד כו' וזו כו'. כל בו:

סעיף ד

ס"ד רופא חולים. כ"ה גי' בה"ג ורמב"ם וכ"כ סמ"ג וטור וכן עיקר:

סימן רלא

סעיף א

ס"א אם כו'. עפ"ב דסוכה וי"א כו'. כמ"ש בפסחים ק' א' ולישן כו'. מהרי"ו ס"ו:

וכן בכל כו'. כדכתי' כו' ברכות ס"ג א' ובאבות דר"נ פי"ז וכל מעשיך כו' שנאמר בכל כו':

ואמרו כו'. פ"ב דאבות:

שאפי' דברים כו'. פ"ב די"ט אבל הלל כו' ואמרו שהיה הולך למרחץ ואמר אני הולך לדבר מצוה וכמ"ש בפ"ד דשבת רוחץ אדם כו':

וכן אפי' כו'. כמ"ש בנדרים ס"ב א':

וכן בתשמיש כו'. כמ"ש בפ"ב דשבועות וע"ז נא' קדושים תהיו ועבק"א וכמ"ש בפי"ב דכתובות ברבי זקף כו' ובזה מתורץ קושיות תוס' דע"ז י"א א' ד"ה צנון:

ואע"ג כו' כמ"ש הלא אביך אכל כו':

כללו כו'. כמ"ש פלס כו':

סימן רלב

סעיף א

ס"א אם כו'. דאין יוצאין י"ח בין יחיד בין ציבור אלא בלחש. ש"ל. ודבריו צ"ע דאמרינן בסוף ר"ה תניא א"ל לר"ג כו' וז"ש בהג"ה וי"א כו' וכ"כ בסי' קכ"ד:

סעיף ב

ס"ב אפי' סעודה כו'. עבה"ג ועוד הוכיח הר"י ממש"ש התם לא שכיחא כו' ואי בסעודה גדולה שכיחא ושכיחא:

אע"פ כו'. עתוס' שם ד"ה ואם כו' וד"ה למ"ד כו' וי"ל כו':

והוא כו'. שם ד"ה ואם כו':

ולדידן כו'. וכ"ה בירושלמי שם ר' ירמיה ור' יוסף ח"א משישבו בדין וח"א משישמעו טענותיהם ומ"ש ור' יוסף ט"ס הוא וצ"ל ור' יונה:

וי"ח כו'. שם ד"ה בתספורת כו' וכן עיקר:

וי"א כו'. דגמ' לא מוקי במנחה גדולה רק משום דריב"ל ולית הלכתא כריב"ל כמ"ש בפ"ד דברכות ועתוס' הנ"ל:

וי"א כו'. וכ"כ הרא"ש בברכות ושם דלא קי"ל כריב"ל ואפי' להתחיל מותר אבל תוס' פי' שם דלענין להפסיק לית הלכתא כותיה דוקא כמ"ש בח"מ סי' ה' וכ"כ תוס' בשבת שם להדיא דסמוך למנחה קטנה אפי' סעודה קטנה אסור ואפי' התחיל מפסיק מדלא משני במ"ק ולא קי"ל כריב"ל אלא בהא קי"ל כריב"ל בהתחיל סמוך למ"ק וכמ"ש בח"מ ופי' שם דבהא לא קי"ל כריב"ל דס"ל דאפי' פירות אסור לטעום וכ"כ הרא"ש שם כ"ז:

והשעה כו'. עט"ז ועמ"א ס"ק י"א:

סעיף ג

ס"ג והא כו'. כנ"ל לפי' תוס' ורא"ש:

וה"ה כו'. שזהו ג"כ נקרא טעימה כמ"ש בסוכה כ"ו א' כד טעים כו' ופי' הרי"ף ותוס' שם ד"ה תרתי דהיינו כביצה ובזה לא קי"ל כריב"ל דאוסר לטעום דלא אסר אלא קבע משא"כ כה"ג שנקרא ארעי כמש"ש וז"ש תוס' דמותר פירות כנ"ל דפירות לעולם ארעי הוא כמ"ש ביומא ע"ט ב' וז"ש היינו כו' דהיינו כו' ועתוס' בסוכה שם ד"ה תרתי כו' ושיעור זה כו':

סימן רלג

סעיף א

ס"א מי כו' ועיקר כו'. כ"ו ב' ופי' הרמב"ם דזמן מ"ג הוא לענין דיעבד אבל רש"י מפרש אף לכתחלה אלא דעיקר זמנה מזמן מ"ק וכ"ד הטור וש"פ:

שהוא כו'. שם:

ומשערינן כו'. ממ"ש בפסחים ד' ב' דכ"ע משש כו' וע"כ שעות זמניות כמש"ש לא תשחט על חמץ כו' ושם י"ב ב' וז' חמה במערב שית יומא בקרנתא כו' ובע"ז כ"ה א' כיום תמים וכמה כו':

והוא שיעשה כו'. תר"י והרא"ש וטור וכמ"ש בפ"ק דערובין כקולי דמר כו':

ועכשיו כו'. תר"י וכ' בהג"מ שם כ' ר"ח ועכשיו נהגו כל ישראל כרבנן וכר' יוסי דאמר בירושלמי לא הוקשה תפלת מנחה לתמיד של בין ערבים אלא לקטורת שנאמר תכון תפלתי קטורת לפניך וכמ"ש בגמ' כ"ט ב' אביי בר אבין ורחב"א דאמרי תרווייהו כל כו' מצוה להתפלל כו' ואע"ג דלייטי עלה במערבא ה"מ מאן דמאחר טפי אבל קודם ביאת השמש במעט ש"ד ירושלמי ר' יוסי הוה מצלי עם דמדומי החמה שנא' ע"ז יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא לעת מיצוי של יום ואע"ג דשעת מנחה מו' שעות ומחצה מאן דמצלי מפלג ומנחה ולמעלה טפי עדיף ובלבד שלא ידחה השעה עכ"ל ר"ח:

ואם בדיעבד כו' ובשעת כו'. ערא"ש בפ"א ס"א ומיהו ק"ק דלענין כו' וי"ל דלענין כו' ואף ע"ג שלא נראו לרא"ש דברי ר"ת מ"מ בדיעבד או שעת הדחק יש לסמוך על דברי ר"ת וכ"כ תר"י בהדי שבדיעבד יצא ועבהג"מ פ"ג סי' ח':

דהיינו צ"ה. דהא לכ"ע סיום המנחה עד התחלת ערבית ממ"ש דעבד כו':

סעיף ב

ס"ב אם כו'. עמ"ש בסי' צ"ב ס"ה:

סימן רלד

סעיף א

ס"א הרוצה כו'. דקי"ל כר"י דאמר ולואי כו' ופי' הרי"ף דוקא דרך נדבה וכמ"ש בסי' ק"ז:

אין כו'. רמב"ם וכשיטתו דס"ל דיעבד דוקא אבל הרא"ש כ' בכלל ד' ס"ט שיתפלל הגדולה חובה וכמש"ש בהיו לפניו מוסף ומנחה שמתפלל של מנחה ואח"כ של מוסף דתדירה כו' וכ"ש חובה ונדבה ומ"ק יתפלל רשות ועוד אמרינן מי שלא התפלל מנחה בשבת כו' מבדיל בראשונה כו' אלמא יתפלל קודם המוטל עליו ואח"כ לתשלומין אף שהיא ג"כ חובה וכ"ש נדבה אבל הרמב"ם כ' שהדין נותן מפני שהוא נגד דבר שאינו תדיר בכל יום ונזהר מהנ"ל מתפלת המוספין דאמרינן שם תדיר כו' וכן מנחה ומעריב שניהן תדירין משא"כ כאן:

ואם כו'. כנ"ל וכמ"ש בסי' ק"ז:

אבל כו'. שם:

אין לומר כו'. עמ"א דהא עיקר כו':

יש כו'. כמ"ש תפלות כנגד כו' וכ"ש להירושלמי שאמר שהוא נגד קטורת ותמיד קודם לקטורת כמ"ש ברפ"ה דפסחים:

סעיף ב

ס"ב אם כו'. עמ"ש בסי' ק"ח:

סימן רלה

סעיף א

ס"א זמן כו'. מתני' ובריית שם וחכ"א כו' ור"י באידך ברייתא ואע"ג דבמתני' מסיים דר"א היינו אסיפא עד סוף כו' וכמ"ש ואב"א רישא כו' ואף לתי' ראשון גם ר"א הוא אבל

כחכמים פשיטא דאל"כ ה"ל לרבנן לפלוגי גם אריש ועי' רש"י שם במתני' ד"ה עד סוף כו' וכ"כ כל הפוסקים לבד ר"ת וכבר חלקו עליו כל הפוסקים וכ"פ כל הגאונים:

שלשה כו'. עבה"ג וכן אמרו בירושלמי בריש ברכות שם לענין ק"ש:

קטנים. עט"ז ומ"א:

ואם הוא כו'. דספק דאורייתא הוא ובירוש' שם ספק קרא ספק לא קרא מהו נשמעינן מן הדא הקורא קודם לכן לא יצא י"ח וקודם לכן לאו ספק הוא ואת אמרת צריך לקרות הד"א ספק קרא ספק לא קרא צריך לקרות וז"ש ואם כו':

ואם הציבור כו'. היינו למי שנוהג כר"י וכמ"ש בסי' רל"ג ס"א וערא"ש בריש ברכות ושאלו מרב האי כו' והשיב כו' מפלג המנחה ולמעלה כר"י כו' ותר"י כ' לקרות גם ק"ש בראשונה כקורא בתורה וכמ"ש רש"י שם כדי לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה וגם הברכות יכול לקרות כיון ששקעה חמה הוי לילה קצת לענין זה וכמו שנחשב ערבית לענין תפלה לר"י אף שלענין ק"ש אינו לילה דאינו זמן שכיבה וי"ל גולל אור כיון ששקעה חמה ואהבה רבה י"ל ג"כ שעיקרן אינן על ק"ש וע' מ"ש בסי' ס' ס"ב:

ומיהו כו'. כנ"ל סי' רל"ג דקי"ל דעבד כו' ובדיעבד כו' ובשעת הדחק כו':

סעיף ב

ס"ב אסור כו'. עתוס' ד' ב' ד"ה וקורא כו' אבל תר"י כ' דאפי' קודם זמנה אסו' ממש"ש כדי כו' אם רגיל כו' ר"ל שלא יאמר כיון שלא הגיע הזמן אלך כו' אלא נכנס כו' וכ' ב"י דהיינו חצי שעה וכמ"ש במנחה ובע"פ:

אחר שהגיע כו'. דבהתחיל בהיתר א"צ להפסיק אף לק"ש כמ"ש בע"פ דאין מפסיקין לשבתות וע' תוס' שם ד"ה אין מפסיקין כו' ואע"ג דר"י פליג שם וקי"ל שם דפורס מפה ומקדש משום דקידוש מקמי סעודה איתקן. ר"ן:

וקורא כו'. רשב"א ור"ן בשם ר"י דברכות דרבנן וכמו בתפלה כמ"ש במתני' דשבת וגמ' דסוכה וכמש"ו אבל כו':

אבל אם כו'. הרי"ף בשבת שם שאמרו שם ולמ"ד חובה מטרחינן כו' וכת' הרי"ף והאידנא קבעום חובה ואע"ג דשרא המיינא מטרחינן ליה וה"ה לנט"י וכ' הרשב"א אבל התחיל לאכול לא ממש"ש והא תפלת המנחה כו' ואר"ח כו' ולכאורה הוא מיותר דממתני' גופא יכול להקשות אלא דמשהתחיל לאכול אף למ"ד חובה א"צ להפסיק וה"א דמתני' משיתחיל לאכול. רשב"א בחידושיו פ"ק דשבת:

ואם אין כו'. כמ"ש בסי' רל"ב ס"ב:

סעיף ג

ס"ג לכתחלה כו'. ממ"ש ד' ב' כדי שלא כו' אלמא דאפי' קודם זמנה חששו והצריכוהו לקרות ולשנות כ"ש בהגיע זמנה שלא יאחר לכ"ע ופלוגתייהו במתני' לענין דיעבד דוקא. תר"י:

וזמנה כו' ואם עבר כו' רמב"ם וכמ"ש בירושלמי שם ור"ג פליג על רבנן ועבד עובדא כוותיה והא ר"מ פליג על רבנן ולא עבד עובדא כוותיה והא ר"ע פליג על רבנן ולא עבד עובדא כוותיה רשב"י פליג על רבנן ולא עבד עובדא כוותיה והביאו שם עובדא דשבת ק"מ א' ודנזיר נ"ב א' וע' תוס' שם ד"ה מעשה כו' ודפסחים בתוס' ד"ה אני נ"א ב' וע' גמ' דברכות ל"ז א' ותי' בירושלמי שם תמן היו יכולין לקיים דברי חכמים ברם הכא כבר עבר חצות ולא היו יכולין לקיים דברי חכמים א"ל עבדן עובדא כוותיה וז"ש אם עבר כו' אבל באונס אף לאחר ע"ה יכול לקרות כמ"ש בס"ד ובסי' נ"ח ודלא כרא"ש שם ס"ט שכ' וא"צ להחמיר כו' דהא חכמים כו' אבל הרמב"ם ס"ל דלחכמים אפי' דיעבד לא יצא ולא יקרא כלל אחר חצות כמ"ש דבשב ואל תעשה יכולין לעקור ד"ת וכ"כ תר"י שם וכ"מ בירושלמי הנ"ל דפריך ועביד עובדא כותיה ושם בדיעבד הוא אלא דבגמ' דידן לא מ' כן דאמרינן ט' א' ועד השתא כו' ה"ק כו' ומתורץ קושיות ירושל' ג"כ אבל י"ל דת"ק אליבא דחכמים לא ס"ל כן והלכה כר"ג בדיעבד ובפרט שהרמב"ם תמיד נוטה אחר הירושל':

סעיף ד

ס"ד אא"כ כו'. שם כי אתא כו':

ואנוס כו'. תוס' שם ד"ה ובלבד כו'

אבל כו'. כ"מ שם:

סימן רלו

סעיף ב

ס"ב אין כו'. עתוס' ד' ב' ד"ה אר"י כו' וז"ש ואף כו' ועיין ט"ז ודעת רשב"ם ורמב"ן עיקר וכ"כ בשמו תר"י בריש ברכות ע"ש:

ומיהו כו'. כמו טול בריך וכ"ש זה שהוא צורך התפלה ממש וכ"ש בתפלת ערבית רשות שם סי' רצ"ג

וכן כו'. טורבשם ר"ע ועב"י מטעם הנ"ל כמו טול בריך ואע"ג דלאחרים:

כי נתקנו כו'. תוס' שם ותר"י כ' שבתחילה שת"ע רשות היו אומרים אלו הפסוקים במקום תפלת י"ח וחותמין ואומרים קדיש ויוצאין:

סעיף ג

ס"ג מצא ציבור כו'. ע' רא"ש ריש ברכות ושאלו מרב האי ז"ל כו' וחזינן כו' היכא כו' ובזה מתורץ קושיות תוס' שם ד"ה מאימתי ועוד קשה דא"כ כו' ואנן קי"ל כו'. רשב"א שם ואע"ג דבשחרית אין לעשות כן מ"מ בערבית כיון דרשות לא חיישינן לסמיכה כולי האי ועב"י:

סעיף ד

ס"ד אחר כו' ולא כו'. כמו בבהמ"ז שאין עונה אחר הטוב והמטיב:

סימן רלז

סעיף א

ס"א אין ש"ץ כו'. שאין תפלת ערבית חובה לפיכך לא יברך לבטלה שאין כאן אדם שנתחייב בהם כדי להוציאו י"ח. הרמב"ם שם:

סימן רלח

סעיף א

ס"א צריך כו'. חגיגה י"ב ב' ע"ז ג' ב' עירובין י"ח ב' יומא ע"ז א' מנחות ק"י א' סנהדרין ט"ז ברכות ד' א':

והמבטלו כו'. פ"ק דאבות וכמ"ש בסוף תענית ובב"ב קכ"א ב' דמוסיף כו' וסנהדרין צ"ב א':

סימן רלט

סעיף א

ס"א ויקרא כו' ואין כו' ואם קרא ק"ש כו'. ירושלמי פ"ק רשב"נ כד הוה נחית לעיבורא הוה מקבל גבי ר' יעקב גרוסא והוה ר"ז מטמר ביני קופייא משמענא היאך הוה קרי שמע ושמע דהיה קרי וחזר וקרי עד דהוא שקע מיניה גו שינתיה ומ"ט ר' אחא ור' תחליפא חמוי בשם רשב"נ רגזו כו' ודומו סלה ואע"ג דאמר שם מילתא דריב"ל פליגי דריב"ל קרא מזמורים בתרה וקי"ל כריב"ל מ"מ נלמוד משם דצריך שיהא סמוך לשינתו והמזמורים כק"ש אריכתא דמיא:

ואין מברכין כו'. ע' תוס' ריש ברכות סד"ה מאימתי ומכאן כו' ועתוס' דחולין ק"ה א' סד"ה מים כו':

סימן רמ

סעיף א

ס"א אם כו'. עבה"ג וכן מוכרח דהא על הכל גזר טבילה:

הטיילים כו'. לשון הטור וכמ"ש אביו שם וכ"כ רי"ף ועבא"ה סי' כ"ה ס"ב מש"ש אבל הרמב"ם כ' כרבנן:

ולנין כו'. ג"כ ל' הטור וכ"כ רא"ש וכ"ד ר"י בר"ב בתוס' שם ד"ה והתניא וכ"כ בא"ה סי' ע"ו ובהג"ה ס"ב אבל ש"ע שם פסק כס' ר"י ורמב"ם:

ואף כו'. כנ"ל סי' רל"א:

שהיו לו בנים כו'. עבא"ה מש"ש:

וכן כו' שבששה כו'. נדה ל' א' סנהדרין ע' ב':

ואם הוא כו'. יבמות ס"ג א':

ומצילות כו'. תענית כ"ג ב':

כי אבר כו'. סנהדרין ק"ז א':

זו עצת כו'. שבת ק"ה ב':

סעיף ג

ס"ג בני כו'. ל"ג שם בני אימה:

סעיף ד

ס"ד אסור כו'. דחכמים לא פליגי אלא אהפיכת שולחן וראיה מחגיגה ה' ב' ועמ"ש בא"ה סי' כ"ה ס"ב:

שכל כו'. שלכך הביאו שם תיכף ברייתא תניא כו':

ועובר כו'. ע' סי' א' ס"א בהג"ה:

ומעביר כו' שכל כו'. נדרים שם:

ועוד כו'. כמ"ש בס"א:

ועוד שעובר כו'. כמ"ש במכות ט"ז ב':

סעיף ו

ס"ו אם כו'. ממ"ש בפני. שם. ובכתובות ס"ה א' מנין לאכסניא כו' וכמ"ש בסי' ג' הא לבע"ה מותר:

ואפי' כו'. נדה שם מקרקש כו' ועתוס' שם ד"ה שמשמשין כו':

או חומשין. תוס' שם:

העשויין כו'. הרא"ש שם:

או ספרים. שם ברא"ש:

אפי'. ראב"ד ועמ"א:

ואם פירש כו'. גמ' שם:

סעיף ח

ס"ח וישמש כו'. ע' פי' הרא"ש שם ד"ה מגלה כו':

פי' באימה כו'. טור:

וי"מ כו' כלומר כו'. וכן פי' הר"ן שם:

וי"מ כו' כדי למעט כו'. טור בשם י"מ וכן פי' בפי' הרא"ש שם לפי' השני וכמ"ש בפ"ק דיבמות בירושל' ר"י בן חלפתא כו' ודרך סדין בעל והביאו הג"מ פכ"א ואף שי"ל יבמה שאני כאבא שאול מ"מ נכון ג"כ באשתו:

סעיף ט

ס"ט שאינם כו'. נדרים שם:

לא כו'. שם:

ולא כו'. חגיגה שם:

סעיף י

ס"י עד שיפייסנה. חגיגה ה' ב' ערובין ק' ב' פסחים מ"ט ב' ועתוס' שם ד"ה מה כו'.

סעיף יא

סי"א אע"פ כו'. עבא"ע שם ס"ה מש"ש:

אבל אם כו'. וכמו בס"ת דדי בעשרה. ברכות כ"ו א':

אע"פ כו'. שרש"י פי' שם בסדין:

ות"ח כו'. נדה שם ופ"ט דשבת:

סעיף יב

סי"ב וה"ה כו'. ירושלמי א"ר אבין כתיב בחוסר ובכפן גלמוד בשעה שאתה רואה חסרון בא לעולם עשה אשתך גלמודה:

סעיף יג

סי"ג ואם כו'. דזהו לשון אכסניא בבית חבירו:

ובלבד כו'. כמ"ש ביומא י"ח ב':

סעיף יד

סי"ד ש"ז כו'. כמ"ש כחי וראשית אוני וכמ"ש ביבמות ע"ו א':

וכ"ז כו'. כמ"ש אל תתן לנשים חילך כו':

וכל השטוף כו'. שבת קנ"ב א':
וכחו תשש. כנ"ל ושם גם מגבוה יראו כו' ושם ביום שיזועו כו' וחשכו הרואות כו' וזה שנאמר ועיניו כו' ע"ש:
אמרו כו'. עיין ב"מ צ"ז א' ורש"י שם וגיטין ע':

סעיף טו

סט"ו לא יבעול כו'. כן פי' המפרשים מ"ש כל הנותן מטתו בין צפון לדרום:
ולא ביום כו' ולא ביום הקזה. גיטין שם:
ולא כו'. **או ביאה כו'**. שם הבא כו' ושם כסדרן מת שלא כו' ואפי' קצת מהם מזיק מיהא אף לבריא ע"ש:

סימן רמב

סעיף א

ס"א אפי' כו'. פסחים קי"ג א' תנא דבי אליהו כו' עושה דבר מועט כו' ובשבת קי"ח א' מ' דא"צ כלל וע"כ שם בעני לגמרי כמו שמפורש שם ובפסחים איירי שאותו דבר מועט יש לו משלו וז"ש ולא אמרו כו' דחוקה לו ביותר והיינו כשאין לו ממי ללוות וכמ"ש התוס' רפ"ב די"ט ט"ו ב' ד"ה לוו עלי כו' וט"ס שם כשאין לו לפרוע וצ"ל כשאין לו ממי ללוות:
ע"כ צריך. פסחים שם כדתנן ר' יהודה בן תימא אומר כו' והזריזות הוא ע"כ בכה"ג:
נוהגין ללוש כו'. ירושל' הביאו הרא"ש סוף ר"ה אי מצית כו' והא דאמר שבעה ימים משום דבשבת וי"ט בלא"ה לשין בבית:
יש שכתבו כו'. עתוס' דערבי פסחים ק' ב' ד"ה שאין. ויש מפרשים כו':
זכר למן. כמ"ש ביומא פ' יוה"כ כתיב וברדת הטל כו':

סימן רמג

סעיף א

ס"א לא ישכיר כו' אבל כו'. כרשב"ג אע"ג דרשב"א פליג שם ופסק בירושלמי באבל ובשבת ובע"ז הלכה כרשב"א מ"מ בזה הלכה כרשב"ג דסתם מתני' כוותי' שם ובכ"מ לא כו' ומשמע דשדה מותר תוס' שם ובפ"ק דשבת:
ותנור כו' מטעם הנ"ל:
ואע"פ כו'. שם בגמ' מ"ט אריסא אריסותיה כו':

סעיף ב

ס"ב אפי' מרחץ כו' וכן אם כו'. שם אריסותא למרחץ כו':

ואפי' במקום כו'. שם מפני שנקרא כו':

ואם עבר. עמ"א:

סימן רמד

סעיף א

ס"א פוסק כו'. מתני' דעורות לעבדן כו' ושם בגמ' אין משלחין איגרות כו' וכ' תוס' ד"ה אא"כ ה"ה עורות כו' ע"ש ובע"ז כ"א ב' ד"ה אריסא דבירו' דפ"ק דשבת כו' אומנים כו' דבין תלוש ובין מחובר דוקא בקבולת:

בד"א בצנעה. ירושלמי הנ"ל דבתלוש בביתו של א"י דוקא ובמחובר בעיר אחרת וגמ' דמ"ק כמש"ו:

ואפי' אם. עט"ז:

סעיף ב

ס"ב לפסול. דמדאסר במחובר בביתו של א"י וע"כ בכה"ג איירי תוס' שם:

ואם. נלמד מס"ג:

וי"א כו'. דהחילוק בין תלוש ובין מחובר הוא משום שהוא מופורסם כנ"ל בס"א:

סעיף ג

ס"ג מיהו אם. מהא דספינה ופוסק עמו ע"מ לשבות כו':

סעיף ה

ס"ה אם שכר כו' ויש מי. דל"ד לקוצץ וקיבולת הנ"ל דאין ישראל מרוויח במה שעושה הא"י בשבת. והרמב"ם למד מדין צאן לדיר מ"ק י"ב א' דשכיר שנה מותר וכמ"ש בסי' תקל"ז סי"ד:

והוא שלא יחשוב. ע' תוס' דכתובות ס"ד ב' ד"ה דמחזי כו':

ולא. ירושל' הנ"ל:

ודוקא. שזהו לא קצץ כמש"ש:

סעיף ו

ס"ו ולא חיישינן כו'. ועוד דכאן משכיר לשבת לחוד:

דבמקום כו'. שבת קנ"ג א':

ואע"פ. ג"כ משום פסידא כמ"ש סי' רנ"ב ס"ה בהגה מיהו כו':

ויזהר שלא כו'. עירובין ל"ח ל"ט לא יהלך כו':

סימן רמה

סעיף א

ס"א או תנור. תוס' שם:

או מרחץ. שם בשם תוספתא:

או שהם. רמב"ם:

אם מעט ואם הרבה. ס"ל דמ"ש שם ואם באו לחשבון אסור קאי אף אם התנו בתחלה וכמ"ש בפ"י מהל' מ"א וש"ע י"ד סי' רצ"ד סי"ג ואם התנו כו' ובלבד שלא יבואו לחשבון כיצד כגון שיחשוב כו' ע"ש:

ואם לא התנו. פי' לחומרא משום דקשה שם תפשוט דאסור דאל"כ אמאי איכסף רבא וצ"ל דמספקא להו ללישנא בתרא וכיון דלישנא קמא סתמא דגמ' קאמר כן הלכה. ר"ן:

ויש מתירין. לקולא:

וי"א. כנ"ל בסי' רמ"ג ס"א בהג"ה:

דא"י: כנ"ל שם אריסא כו':

ב"מ לא. ב"מ נ"ח א' השוכר כו' וכמ"ש בתוספתא סוף שבת ולא יאמר תן לי שכר שבת אלא תן לי שכר עשרה ימים והביאה הרי"ף:

סעיף ב

ס"ב היכא שהתנו. תוס' שם ד"ה ואם וע"ש:

סעיף ג

ס"ג היכא. שם ד"ה לא:

ואם ירצה. וצ"ע דדוקא במקום פסידא ועט"ז ומ"א:

סעיף ד

ס"ד יכול כו'. ממ"ש אריסא אריסותיה קעביד וכמ"ש בס"א בהג"ה אבל בששניהם כו'. וז"ש ודוקא בכה"ג כו':

מפני שאין כו'. שאם היה מוטלת עליו אסור כמ"ש בס"א שאם לא התנו שאסור:

וכן אין כו'. שאם היה ניכר אסור כמ"ש בסי' רמ"ג ס"א לא ישכיר כו' דסתם מרחץ כו' ואמרי כו':

ודוקא. כנ"ל בס"א:

סעיף ה
ס"ה מותר לישראל כו'. כנ"ל:
ובלבד. יתבאר בסי' רמ"ז ס"א ע"ש:

סעיף ו
ס"ו אם אפו כו'. שם בגמ' ואם באו לחשבון אסור אף בדיעבד:

סימן רמו

סעיף א
ס"א מותר כו'. כדעת הרי"ף שהשמיטה דס"ל דב"ש היא דס"ל דמצווין כו':
ובלבד. מהא דב"מ כ"ח כנ"ל:
ולהשאיל שם לא ישאילנו כו' כמ"ש בס"ב:
אע"ג שמתנה. דכאן לא שייך טעמא דשכירות דיש ריוח לישראל כו' ע"שברא"ש וע"ש בהג"מ פ"ו ס"ק ק' תניא בתוספתא דמשכיר כו' ומחליף כו' ור"ל דאין משכיר ממש אלא חדא קתני כיצד מחליף דממש שכירות אסור בע"ש דשם סתמא קתני:

סעיף ב
ס"ב אסור להשאיל. נלמד ממש"ו ואפי' בע"ש כו':

סעיף ג
ס"ג אסור להשכיר. ע"ז ט"ו א':
כדי כו'. צ"ל שמא יעשה בה מלאכה:
אבל יכול כו'. כמ"ש בספ"ק דע"ז אבל נכרי כו' דאמרינן ליה וציית כו':
כי אין כו'. דאין העו"ג נאמן להתיר מהא דפ' גיד הנשה לא יאמר אדם לעו"ג ליקח לי בשר כו'. ולא לאסור מהא דסוף יבמות של עזקה הן כו' וסוף פ' החולץ אין עדות לעו"ג ובתוספתא פ"ה דדמאי גוי שהיה צווח כו' קחו לכם פירות עזקה הן כו' אבל אם א"ל מאיש פלוני גוי לקחתי כו' משלי הבאתים נאמן להחמיר דברי ר' רשב"ג אומר אינו נאמן שדברי הגוי לא מעלין ולא מורידין ואף ר' ל"ק אלא משום שהוא בידו וע' ר"ס רמ"ו:
יפקירנה. נדרים מ"ה א' ע"ש בפי' הרא"ש ד"ה ד"ת כו' שמחלק דבדיעבד אפילו בינו לבין עצמו וכ"ה בח"מ שם וז"ש כאן כדי שינצל דמדרבנן בעינן ג' ונלמד כ"ז דה"ה בינו לבין עצמו וסגי בכך מגיגית נר כו' לב"ש בפ"ק דשבת ועתוס' שם ד"ה דמפקרא כו' דהכא שאני כו' וכאן ג"כ א"א בענין אחר ודלא כמרדכי וש"פ שכ' דדוקא בפני ג' והם לשיטתן שחילקו בין גיגית כו' לבהמה דגיגית סתמא מפקר להו ור"ל משום שהוא דבר ההוה

תמיד משא"כ בבהמה ולכן אפי' בדיעבד דוקא בפני ג' אבל לחילוק הרא"ש אפי' בינו לבין עצמו כנ"ל:

דודאי אין כוונתו. ר"ל ליום השבת בלבד ועט"ז בשם ב"י נדרים מ"ד א':

ודוקא בשבת כו'. דקדק התי"ט בספ"ב דיו"ט פרתו יוצאה כו' ומקררין את הבהמה ביו"ט מדקאמר ביו"ט משמע דרישא דוקא בשבת והירושל' שאמר ברוכב על הבהמה משום שביתת בהמתו איירי בשבת שאמר היה רוכב על הבהמה א"ל רד כו' ולכן לא אמר בגמ' על המתניתין דאין רוכבין משום שביתת בהמה ודלא כרי"ף ורא"ש וז"ל ירושל' בפ"ה די"ט מ"מ אמרו היה רוכב ע"ג בהמה א"ל רד כו' שהוא מצווה על שביתת בהמתו כמותו למען ינוח שורך וחמורך כמוך והאי קרא לא נאמר אלא בשבת ועמ"א בשם יש"ש. ואפשר דש"ל ס"ל כנ"ל כיון דבגמרא אמרי' משום טעמא אחרינא כמש"ל ולהלכה אין נראין דבריו אלא העיקר דביו"ט נמי מצוין על שביתת בהמה כמ"ש ביש"ש:

סעיף ד

ס"ד יש מתירין. יבמות ס"ו ב' ותסברא נהי כו' הא ל"ד אלא כו' משמע דבכה"ג הוי שלו:

וי"א דכיון. שם כרב יהודה דקי"ל כוותיה שם דאמר אפי' בכה"ג לא הוי שלו ואמרינן שם ת"כ דר"י המכנסת כו' אלמא כל שאינו יכול למכור אינו שלו ופלוגתתן של אלו ב' הדיעות תליא בספיקת הרי"ף שם ויתורץ מה שקשה על הרמב"ם דפ' כרב יהודה שם ופ' שם כברייתא דת"כ דר' אמי עבדי צ"ב כו'. והענין כי הרי"ף נסתפק שם בברייתא דמכנסת לא בריר לן כו'. והענין כי אמרו שם א"ל רבא לר"נ והא ת"כ דר' אמי כו' ולכאורה קשה וכוותיה דר"י לא תניא ויש לתרץ בב' אופנים הא' דאינו דומה לר"י דאף דאינו יכול למכור מ"מ שלו הוא כמש"ש הא ל"ד אלא כו' והב' דברייתא יחידאה היא דרשב"ג אזיל לטעמיה בגיטין מ"א א' ולא קי"ל שם כוותיה ומשני אע"ג דתניא כו' ודינא דברייתא דעבדי צ"ב כו' אמת מ"מ כאן מסתברא טעמא דר"י כו' ולשני האופנים הרמב"ם פ' שפיר כברייתא דעבדי צ"ב רק נ"מ בין אלו האופנים לענין המכנסת אם יש לפסוק כאותו הברייתא או לאו (ר"ל דלאופן הא' י"ל דגמ' ס"ל דברייתא לאו יחידאה היא כמ"ש המאור בר"פ אלמנה שם ד"ה מכרו כו' בארוכה דבהא ל"פ רבנן עליה ע"ש) וז"ש הרי"ף לא בריר לן כו' וגם כאן תליא הפלוגתא באלו ב' האופנים דלאופן הראשון דהגמ' לא ס"ל הת"כ דרב יהודה דאע"ג דאין יכול למכרו מ"מ ה"ה שלו ולאופן השני משום דיחידיאה היא אבל הדין אמת דכל שאין יכול למכרו אינו שלו ומפרשים הגאונים אותה הברייתא דמכנסת לענין מטלטלין כפלוגתייהו היא אומרת כלי כו' וכן הברייתא דשכר פרה ושם כו' ובזה מתורץ מ"ש הרמב"ם וש"ע א"ה סי' צ' סי"ד אין האיש רשאי כו' ואם מכרן

כו' משום דלא בריר לן ההיא ברייתא דנעביד עובדא כמ"ש הרי"ף שם כנ"ל ולכך פי' דלכתחלה לא ימכור ואם מכרן מה שעשה עשוי:

סעיף ה

ס"ה אם ישראל. כנ"ל סי' רמ"ה ס"א וה"נ דלא קנוי לישראל ביום השבת:

ואם ילוה כו'. כס' שנייה בס"ד:

וי"מ כו' אפי'. כס' הראשונה שם:

ויעשם אפותיקי. ואפ"ה לא קנה ישראל כמ"ש בפסחים ל"א ורבא אמר מכאן ולהבא הוא גובה כיון דאי הוה ליה זוזי כו' אשתכח דהשתא הוא דקני ומטעם זה ג"כ אפי' באפותיקי כמ"ש בש"ע ח"מ סי' ק"ו ס"ו אפי' היתה משכונא בידו או אפותיקי מפורש כיון כו' וע"ש מש"ש וז"ש או יהרהנם וכמ"ש בפסחים שם דישראל מגוי לא קני משכון:

ובלבד שלא. שם וע"ל סי' תמ"א:

וי"מ כו'. הוא ג"כ כס' ראשונה דס"ד:

ויכתוב כו'. עמ"א:

סימן רמז

סעיף א

ס"א עם חשיכה. מתני' שם:

ובלבד. שם ק"נ א' ואפי' קודם שבת מדאסור בלא קצץ דמיחזי כשלוחו ומי שהחשיך בדרך לפירש"י שם דמיירי מבע"י לא התירו אלא משום דאין אדם כו':

אפי' מיום ראשון. רי"ף שם מדאמרינן שם והאמר' אין משלחין כלל ומשמיט כיוצא דאיגרות שם:

והוא. גמ' שם:

וי"מ. הרא"ש שם כברייתא הראשונה שם דמיירי בכה"ג

סעיף ב

ס"ב אם התנה. כן פי' הרשב"א קצץ הנ"ל ולא קצץ פי' בשכיר כמ"ש בס"ו:

אבל. מדאמר קצץ:

סעיף ג

ס"ג אם שכרו. כן פי' הר"ן כיוצא בו הנ"ל:

סעיף ד

ס"ד אם העו"ג וי"ח. פלוגתייהו תליא בפי' הירושלמי ויתבאר בסי' רנ"ב ס"ב:

אבל במקום. כן פי' הד"מ את דברי מהרי"א האלו לשיטתו וכמ"ש בפ"ד דמגילה ופ"ג דב"מ ל"ה א' מתנה כו':

סעיף ה

ס"ה אם העו"ג הולך. עמ"א מ"ש בשם ראב"ן אח"כ ראיתי כו' משמע כו'. ואבאר הענין ויבא הש"ע על נכון דראב"ן כ' שם כללא דמילתא כו' ומתיר בין קצץ בין לא קצץ בין קביע בין לא קביע ואמר דב"ה שמצריך עד כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה לטעמייהו כב"ה דברייתא אליבא דת"ק שם י"ח ב' אבל לר"ע שם ולב"ה דמתני' דמתירין עם השמש א"צ כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה אפילו לא קצץ דא"כ אפי' לא קביע נמי מותר ובזה אנו מרוויחין דא"צ למוקמי מתני' בקצץ כמ"ש תוס' ד"ה אא"כ כו' ואע"ג דלא קי"ל כראב"ן וז"ל בזה ומחלקין בין שאלה ומכר דאדעתא דנפשיה קעבד משא"כ כאן היינו לפירושם בי דואר כו' אבל לפי' ראב"ן בי דואר על השליח ודאי אין חילוק ומותר בקביע לפי פי' בכל גוונא:

סעיף ו

ס"ו מי שיש. דזהו לא קצץ לפי' הרשב"א כנ"ל ע"ש לשיטת הרא"ש הנ"ל בס"א בהג"ה:

סימן רמח

סעיף א

ס"א אבל קודם כו'. אפי' בספינה. ל"ד קודם דאפי' תוך ג"י מותר כמ"ש בס"ב אבל אין איסור כו' ולא נקט קודם אלא משום אינך דנקט א"נ דנקט דוקא ג"י דס"ל כמ"ש ב"ח דמדברי הר"ן ורז"ה שכ' הטעם דכל ג"י קודם שבת קמי שבת מקרי משמע דכל ג"י אסור אף בד' אבל מדברי הרא"ש שם מ' דבד' מותר וכ"ה להדיא בתוספתא הביאו הרא"ש שם דבש"א אף ברביעי וב"ה כו' וכ"ה בירושלמי הביאו הרשב"א שם אין מפליגין בים הגדול לא בע"ש ולא בה' בשבת בש"א אף בד' וב"ה מתירין וכ"פ הרשב"א שם להדיא דבד' מותר וכ"כ בהג"ה שם להדיא ד"ה אבל כו' ור"י פוסק כו' וכ"מ בתוס' דעירובין מ"ג א' ד"ה הלכה כו' וכ"מ בירושלמי כו':

ואפי' אין בגובה. דלא כדעת הרי"ף שם דאפי' ביום הראשון אסור מדאיבעיא להו בפ"ד דעירובין אם יש תחומין למעלה מי' ואם במקום שיש תחומין אסור אפי' קודם ג"י א"כ הל"ל מברייתא הזאת דמותר:

ואפי' במקום. כפי' הרז"ה דברייתא מיירי במקום שיצטרך הישראל לעשות מלאכה וכמ"ש בס"ד:

בבקר. סמ"ג דאל"כ א"א להגיע:

מפני. עמ"א:

סעיף ב

ס"ב הא דאין. דומיא דאידך ברייתא דאין צרין:

ולפיכך מותר. וכמ"ש בירושלמי ותוספתא דב"ה מתירין:

והוא שלא. דכיון דמדרבנן הוא כמ"ש בסי' ת"ד ס"ב הולכין בספקו להקל:

אבל כו' אסור כו'. ר"ל אפי' מיום ראשון כדעת הרי"ף וכמו שדחה בב"י דברי מהרי"ק וז"ש אסור אפי' הפליג ביום ראשון אסור בשבת במקום כו' והוסיף הרמ"א לצאת שאין איסור אלא לצאת בתוך ג"י וז"ש וכן כו' שלשה ימים שגם במה שהוסיף בש"ע ג"כ שלשה ימים:

וכן בספינה. כנ"ל

אבל אין. דמשום משתמש בבע"ח ליכא דצידי צדדין הן ומותר שבת קנ"ה א' ועמ"א:

סעיף ג

ס"ג היכא דמותר. דספינה ממילא אזלא וכב"ה פורסין מצודות כו' ואע"פ שניצוד בשבת ולהלכה נראה דאסור ועתוס' בפ"ד דערובין מ"ג א' ד"ה הלכה כו':

והוא. שבת קל"ט ב':

וי"א דאפי' כו'. עמ"א:

וי"א שעושין כו'. עמ"א:

סעיף ד

היוצאי' כו' והעולה כו'. מברייתא דאין מפליגין הנ"ל לפי' הרז"ה כנ"ל:

ואם נכנס. כיון דבאונס יצא חוץ לתחום עירובין רפ"ד מ"א ב':

ואפי' כו' דכיון כו'. ר"ה כ"ג ב.:

לסחורה. כמ"ש בב"מ למ"ד ב' וערש"י שם ד"ה זה כו' ואפי' להרווחה כת"ק במ"ק פ"ג י"ד א':

או לראות. ערובין ל"ו ב' ורבנן זימנין כו' ושם פ"ב אר"י אין מערבין כו':

רק כו'. מ"ק שם:

סימן רמט

סעיף א

ס"א וה"מ כשהוא כו' ואם. כמש"ש אפי' כסא דהרסנא כו':

סעיף ב

ס"ב שאינו רגיל. כן מוכח מהא דע"פ צ"ט ב' אוכל והולך כו':

ואפי' הוא. ירושלמי:

וכל היום. דסתמא קא' שם בע"ש:

וסעודה שזמנה. דאפי' סעודת אירוסין אם אירס כבר מותר כמ"ש בפ"ג דפסחים מ"ט א' ואפי' סעודת נשואין כמ"ש בפ"ק דמ"ק וכולם מותרין בערב הרגל:

ולאכול. פסחים צ"ט ב' כר' יוסי דמתני' שם כותיה וע"כ בלי קבועות מיירי כמ"ש למטה וכן מ' לשון אוכל כו' וע"כ בסעודה שרגיל מיירי כנ"ל:

אבל מצוה. שם ק' א' הלכה כר' יוסי בהפסקה ושם רי"א אין מפסיקין מ' דאין מתחילין אלא דשם בקביעות סעודה ועתוס' בשם בה"ג:

סעיף ד

ס"ד אם קיבל. דכל תענית שלא שקעה כו' כמ"ש בתענית י"ב ובסתם קבלה צריך להשלים:

אם לא. כפי' הרא"ש בעירובין שם דמתענין ומשלימין ר"ל אם ירצה וכן כ' תוס' שם ד"ה והלכתא כו':

וי"א דלא. עתוס' דע"ז ל"ד א' ד"ה מתענין כו' ומיהו כו' ועמ"א:

ואם הוא. דאפי' בשבת שרי שבת י"א א':

סימן רנ

סעיף א

ס"א ואפי' יש כו' ומהם ילמוד. קדושין מ"א א':

כי רב כו'. שבת קי"ט א':

ולא יאמר כו' כי זה. שם אילו מקלעין כו':

ויש. ספרי וידעת כי שלום אהלך זו כו':

סעיף ב

ס"ב ירבה בבשר ויין. שבת שם אנן דאית לן בשרא וחמרא וכו' ואמר ירבה. שם ר' אבא זבין מתליסר כו':

ומגדנות. שם קריבו ליה תלת סאה כו' וע"ל סי' ר"צ ס"א:

סימן רנא

סעיף א

ס"א י"מ. מדקא' שם סמוך למנחה לא משמע דאין חילוק בין ע"ש לע"פ רק סמוך למנחה ועוד מאי ס"ד דמקשה בין חצות למ"ק רחוק מאוד:

וי"מ. מדקאמר שם הכא מחצות ולא קאמר סמוך למנחה נמי כמש"ש צ"ט ב'. וראיה ג"כ משש תקיעות להבטיל ממלאכה ועמ"א:

ודוקא כשעושה. דהא אף בע"פ מושיבין שובכין וגורפין כו' ומרכיבין כ"ש בע"ש:

ולכן דאף בח"ה מותר מ"ק י"ח ב' וע"ש קיל אף מע"פ כמש"ש בפסחים וכ"ש מח"ה דחמיר אף מע"פ כמש"ש נ"ה ב' סיפא כו' ל"ק כו':

סעיף ב

ס"ב לתקן. דאף בח"ה הדיוט תופר כדרכו מ"ק ח' ודוקא לצורך המועד כמ"ש הרמב"ם וש"ע סי' תקמ"א ס"ה:

וה"ה בגדי. דג"כ בח"ה שרי כמש"ש י"ב א' רב חמא שרא כו' וכמ"ש הרא"ש שם דבמלאכות המותרות בח"ה כגון לצורך המועד ומעש' הדיוט:

אם הוא. כנ"ל:

ואינו נוטל. כנ"ל שרשויי כו' וכמ"ש בסי' תקמ"ב ס"א:

וה"ה למי. שם אין כותבין ספרים כו' כותב תפילין ומזוזות לעצמו כו' אע"ג דלכאורה מ' דספרים כלל לא כ' הרמב"ם דוקא שא"צ לקרות במועד כמו ספר העזרה אבל אם צריך מותר כמו תפילין ומזוזות כמ"ש בתה"ד סי' פ"ה ובש"ע סי' תקמ"ה ס"ב:

אבל אסור. כנ"ל אע"ג דבתפילין ומזוזות מותר היינו אם אין לו מה יאכל להרמב"ם או להרווחה לרש"י והרא"ש:

ומסתפרין. צ"ע דהא מה שאסור בע"פ אסור בע"ש ולא חילקו בגמ' אלא בין מנחה לחצות ובע"פ אסור כמ"ש שלש אומניות כו'. ובכל בו כ' מעשה הדיוט מותר להסתפר דלא גרע מהדיוט תופר כדרכו אבל מלשון רמ"א משמע דבכ"ע מותר ועוד דמ' דאפי' בשכר מותר ובזה אף מעשה הדיוט אסור כנ"ל וגם על הכל בו צ"ע דלהסתפר אף מעשה הדיוט אסור מדאמרינן שם החייטין שכן הדיוט כו' הספרין שכן כו' ולא אמרו ג"כ בספרין שכן הדיוט וז"ש בפ"ג דמ"ק י"ד א' ושאר כל אדם אסורין מ"ט ואי דוקא מעשה אומן לא שאלו מ"ט מידי דהוה כל מעשה אומן ועמ"א ס"ק ה' שמסתבך בדין זה וע"ש:

ויש. מדרש אגדה:

סימן רנב

סעיף א

ס"א מותר. מתני' וירושלמי שם דה"ה בכל מלאכה שם:

סמוך. שם במתני' ובכולן ב"ה כו':

וי"מ. פסחים ו' א' וע"ש בתוס' ד"ה יחד כו':

ויש להחמיר. דמ' שם להיפך דאינו מותר אלא בחמץ משום שנ' לא ימצא כמש"ש למימרא דשכירות כו' מרדכי:

סעיף ב

אם קצץ. מהא דאיגרת כנ"ל בסי' רמ"ז:

או שעושה ויש חולקין אם. פלוגתייהו יתבאר למטה:

והוא. כנ"ל בסי' רמ"ז ס"א:

וגם. ירוש' כמש"ל סי' רמ"ד:

אסור בע"ש. לשיטתו בסי' רמ"ז ס"א ולש"ע אסור בכ"ע ולכך סתם דוקא אם קצץ:

ואם ראוהו כו' אם. ירושלמי. ומזה הוכיח הב"י שבטובת הנאה מותר רק אם רואהו בשבת כמש"ש דאל"כ היאך מניחו בידו בשבת וזה דוקא לשיטתו דלא קצץ לעולם אסור אבל לשיטת הרמ"א דבד' וה' מותר י"ל שנתן בד' וה' וז"ש רמ"א ואפי' נתנם לו כו' וכ' זה של"ת הא כ' לעיל דיש חולקים אם עושה כו':

סעיף ג

ס"ג ואם היתה. עסי' רמ"ד ס"ד ועמ"א וצ"ע:

סעיף ד

ס"ד כל שקצץ. ויש אוסרין. כמו א"י שהדליק כו' ואם כו' קכ"ג א' משום דישראל נהנה מהמלאכה בשבת והר"ן כ' דל"ד לשם דהתם אדעתא דישראל קעביד ועמ"א:

וצריך להמתין. ביצה כ"ד ב' ערובין מ' א':

אם יש כו'. שבת קנ"א א' לפרש"י וע"ל סי' שכ"ה ס"ט וסט"ז דפ' כרי"ף שם וכ"כ כאן רוקח וש"פ ועמ"א:

ודוקא כו'. דמותר כמו פירות ודגים שנתלשו ונצידו מבע"י שמותר לקבלן כמ"ש ברפ"ג די"ט:

אבל כו'. מ"ק י"ג א' ואע"ג דשם בכלים לצורך המועד מותר היינו כמ"ש ב"י שם משום דלצורך המועד מותר לזבוני בשוקא משא"כ בשבת:

אבל א"י. דלא עשאה אדעתא דישראל עירובין שם:

לילך. צ"ע מ"ש ובהג"א המעשה שהיה שלקח ממנו וע"ש ועמ"א:
ובלבד. ביצה כ"ח ב':

סעיף ה

ס"ה קילור עבה. דאל"ה אף בשבת מותר כמ"ש בסי' קכ"ח. תוס' ורא"ש:
ואפי' מוגמ'. שם בגמ' והשתא דאמרת דלב"ש כו' אבל לב"ה מותר בכ"ע:
ולתת. שם כנ"ל:
וטוענין כו'. מתני' שם:
והשמן כו'. שם שמן של בדדין כו' וכפי' תוס' שם ד"ה שמן:
וכן בוסר. ר"ל אפילו מחוסרין דיכה דהא בגמ' מדמי להו למתני' והני נמי כו' ודלא כתי' ראשון של תוס' שם ד"ה ר' ישמעאל אלא כתירוץ שני וכמש"ל סי' שכ"א סי"ט ובברייתא דזיתים וענבים שם וה"ה לשום שריסקן ומתני' דטוענין דהא מדמי שם כולהו עם מתני' דטוענין וע"ל סי' שכ"א סי"ט אבל סה"ת וסמ"ג וסמ"ק פ' כתירוץ הא' של התוס' שם ובמחוסר דיכה אסור המשקה:
ומותר כו'. כרב יוסף דר' אושעיא כוותיה וע"ש תוס' ד"ה ולימא וד"ה והשתא: (וע' בה"ג ס"ק ס' שציין כרבה ושגגה היא):
ויש אוסרין כו'. כרבה ועיין תוס' שם ד"ה והשתא כו' ועוד דסוגיא כו' ר"ל כמ"ש בד"ה ולימא כו' ונראה כו' וכ"ה תוספתא א"ל ב"ש לב"ה א"א מודים כו' אלא שבש"א ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך שתהא כל מלאכתך גמור' מע"ש ובה"א ששת ימים תעשה מלאכה עשה אותה כל ששה אלמא לאו בשביתת כלים פליגי במתני' אלא כרבה וכסוגי':

סעיף ו

ס"ו בידו. שם כרבא וכר"מ דסוגי' כותיה וכמש"ל סי' ש"א סי"ב אבל לא נראה כן להלכה אלא כר"י דר"מ ור"י הלכה כר"י וגם סתם מתני' כותיה:
אבל מותר לצאת בתפילין. שם בגמ' י"ב א' תנא דבי רבי ישמעאל כו' והקשו ב"י וט"ז דהא בלא רבה בר רב הונא נמי מותר לצאת דהא לא גזרו אלא אם היה בשבת חייב אם יוצא ובתפילין לא היה חייב ועיין מה שנדחקו ונ"ל דנקט לפי שאינו שוכחן דוקא דבלא"ה אסור אף לרבא דמודה רבא דאיכא דוכתא דגזרינן גזירה לגזירה והיינו שקרוב לבא לידי פשיעה וכמ"ש כל שאסור לצאת לר"ה אסור לצאת לחצר ואפי' בדברים שפטור אבל אסור וה"ט שהאשה עשויה לפשט תכשיטיה וכן האיש להניח כליו והעיקר נראה דלא גזרו סמוך לחשיכה אבל עם חשיכה גזרו ולכן אמר שם תניא חנניא אומר

חייב כו' למשמש כו' עם חשיכה שאף אם היה יוצא בשבת לא היה חייב מכל מקום חייב למשמש שעם חשיכה גזרו:

סימן רנג

סעיף א

ס"א שהיא עשויה כקדירה. לשון רש"י:

ע"פ כו' למעלה. לשון הטור משום דתנן אף מחזירין:

ויש בה. שם ל"ח ב':

שהיא פסולת. לשון הטור וכ"כ הרמב"ם בפי':

להשהותו עליה אא"כ. כר"נ שם בתר כל הסוגיא דמשמע שהוא מסקנא דשמעתין:

או שהוא חי. י"ח ב':

אבל אם. שם:

ואפי' נתבשל. שם ל"ז ב' במילתיה דר"נ:

חיישינן. שם י"ח ב' והשתא כו':

אא"כ. מתני' ל"ו ב':

שהוציא כו'. ירוש':

דהיינו כו' למעט. שם בירושלמי ובגמ' ל"ז א' גחלים שעממו כו':

שני כירות. שם בבעיא דלסמוך:

אפי' לסמוך. שם כאביי ותניא כותיה:

ואפי' אם. כאוקימתא דר' אדא דודאי המתניתין הפי' כר' אדא מדלא קאמר דלמא משמע שהוא מסקנא דשמעתא רק שהלכה כאביי ג"כ מחמת הברייתא:

כ"ז שהיד. שם מ' ב' אחד מים ואחד שמן כו' וכ"ש בכירה וע"ש ברא"ש ס"י תימא מ"ש הכא כו' ולעיל אסרינן להשים ע"ג כירה כו' וי"ל כו' בירושל' מותר להפשיר במקום כו' ע"ש וכ"ה בירושלמי כאן:

וכ"ש. שם מתני' ובריייתא:

שהוא מקום. שם בגמ':

אם הוסק. מתניתין שם:

והתנורים. ב"ב כ' ב':

ואם שכח ושהה. שם בעיא השניה ומפרש הרי"ף בשוגג ובמצטמק ויפה וכן פי' תוס' שם ד"ה עבר ונראה לר"י כו' ור"ל אם היתה הגזירה גם אם מצטמק ויפה לו וכן משמע שם דבמצטמק ויפה הבעיא מדפשיט מבצים ע"ש ופסק לקולא:

ואם. שם הבעיא ראשונה:

ואם עבר. כר' יהודא שם:

עד בכדי שיעשו. שם י"ח ב':

ואם החזירם א"י. דמזיד בא"י לצורך ישראל כשוגג בישראל דהא בישראל קי"ל כר' יהודה בב"ק ע"א א' דבמזיד לא יאכל עולמית ובא"י מותר בכדי שיעשו כמ"ש בשבת קנ"א א' וביצה כ"ד ב':

ואם החזירם. ר"ל אפי' בשוגג אסור אם מצטמק ויפה לו דחזרה מצטמק ויפה דינו כלא בשל כ"צ בשהה דאף לחנניה דכמב"ד מותר חזרה אסור לעולם כמ"ש למטה:

ואם מצטמק ורע. ר"ל אע"ג דלכתחילה אסור כמ"ש הר"ן מהא דאמרינן שם ל"ח ב' ואף ר' אושעיא כו' וחמין מצטמק ורע להן כמש"ש א' וע"ש בתוס' ל"ו ב' ד"ה חמין צ"ל הא דאסרי ב"ש כו':

מותר שהרי. מדמתירין שם י"ח ב' בכדי שיעשו אף ע"ג דנתבשל באיסור כיון שלא נהנה:

וי"א שכל כו'. שם ל"ז ב' כחנניה דסוגניא דסתמא בספ"ק כוותיה ועוד מדמחסרינן ודחקינן לאוקמיה מתניתן אליביה ועיין תוס' שם ד"ה לעולם כו' ועוד דר"ש א"ר יוחנן וסייעיה רבא ואמרינן תרוייהו תננהי ומשנינן דיוקא דמתני' קמ"ל אלמא מתניתין כוותיה דייקא וכן ס"ל לרב שמואל בר יהודה אלא דקמ"ל דמצטמק ויפה לו מותר כמ"ש רב האי דרבותא קמ"ל אע"ג דאיכ' למיגזר כיון דבחיתוי מיעוט מועיל יהיב דעתי' ומחתה וראיה דרב אסר במצטמק ויפה לו ובספ"ק אמר רב עד כמב"ד ואע"ג דרב ושמואל פליגי אר' יוחנן הא הלכה כר' יוחנן לגבייהו כמ"ש בריש יו"ט ובפ"ד דעירובין ועוד דמר עוקבא ממישן אמר לר"א אתון דמקרביתו כו' אנן כו' אלמא הלכה כר' יוחנן אלא שאתון צריכין לנהוג משום דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור ובסוריא משהו ואכיל וכן רנב"י מרא דעובדא כו' ומעשה רב כמ"ש בספי"ז דשבת וסברא ראשונה ס"ל כיון דבמסקנא דגמ' אמרינן אר"נ כללא דמילתא כו' ש"מ דהכי קי"ל וכ"ש בשלא נתבשל כ"צ וכמו שהקשה הרשב"א דחנניה סתמא קאמר כל שנתבשל כמב"ד משמע משם ואילך ומסוגיא דספ"ק אין ראיה דשם כ"ע מודים כמ"ש הר"ן שם וראיה כנ"ל דרב אסר במצטמק ויפה ושם התיר כמב"ד וכן הא דסייעיה רבא לרב ששת אין ראיה ועיין רא"ש ומר' יוחנן אין ראיה דאין הלכה כמותו נגד רב ושמואל כמ"ש הרי"ף בכמה מקומות וכמ"ש בספ"ב דע"ז ואין דבריו של א' במקום שנים:

או אפי'. דאין חילוק בין תנור לכירה אלא מה שאסור בכירה בשאינה גרופה אסור בתנור אפי' גרוף כמש"ש ל"ח ב' הכא בכופח כו' חוץ מלסמוך כמש"ש דאל"כ מאי פריך שם

במאי עסקינן כו' וע"ש ברא"ש אבל בדין שהיה שוה תנור לכירה בין לרי"ף בין לסברא זו כמ"ש בספ"ק האי קידרא חייתא כו' בתנורא דבשיל ש"ד ולכ"א כפירושם ועיין הגמ"ר:

ולא הוזכרה. ר"ל בפוסקים דאילו מתני' לא הוזכרה אלא לחזרה כמ"ש שם:

ואם שכח כו' אסור. שם ל"ח א' ומשמע אפי' אחרים דלא כהגמ"ר שכתב דלאחרים שרי כיון דהוא משום קנסא אבל ליתא ממש"ש ול"ש ששוגג ומזיד שוין ומזיד אסור אף לאחרים כמ"ש רש"י ותוס' דמזיד דר"מ שוגג דר"י:

ואצ"ל. שם:

וכל זה בענין. כמ"ש בסי' רנ"ז ס"ז ע"ש:

וי"א דאפי'. תוס' ריש פ"ד מ"ז ב' ד"ה במה ונראה לר"ת לחלק כו' ע"ש:

רק שנזהרים. שבת ל"ה ב' סילק המסלק כו' לדעת הרי"ף דמצטמק ויפה אבל לי"א צ"ל משום זה:

יש להסירו משם. דפסיק רישא על ידי א"י מותר כמ"ש בס"ה בהג"ה:

ויזהר שיקחהו. דאף שאינו מתכוין מ"מ אסור משום פסיק רישיה וע' תוס' דכריתות כ' ב' ד"ה סבירא כו' וא"ת כו' וי"ל דהכא ה"ט דמחייב כו' והוא אסור מדרבנן ולכן מתיר ע"י א"י כיון שאינו אלא שבות כמ"ש התה"ד ולקמן בסוף הסימן לכן נוהגין שהא"י מוציאין הקדרות כו' ועמש"ש וז"ש ואז אף כו' כמ"ש תוס' הנ"ל וי"ל כו' משא"כ אם לא יקח בנחת דהוי פסיק רישיה וכ"ז דלא כדעת הערוך בסי' ש"כ סי"ח אבל משום טלטול הגחלים ודאי אין איסור דאף טלטול מן הצד ליכא ועיין מרדכי שם וכמ"ש קכ"ג א' וערש"י שם ד"ה אם מגולה וז"ש המרדכי דאף כו' כנ"ל ר"ל דאף לת"ק מותר:

סעיף ב

ס"ב כ"ז שהיא רותחת. אע"ג דאין בישול אחר בישול מדמותר להחזירה בשבת בנצטנן יש בישול מדאמרינן שם ל"ד גזירה שמא ירתיח וערא"ש פ"ג ס"י:

ועודה בידו. פסק האיבעיות דשם לחומרא כמ"ש הרא"ש:

ולא הניחה ע"ג קרקע. לשון הרמב"ם ופסק האבעיא לקולא שאחז דרך הירושלמי כשיטתו בכ"מ ובירושלמי שם הניחו בארץ אסור לטלטלו כו' תלוי ביתד אם היה עדיין חם מותר אלא שאח"כ אמר שם א"ר יוחנן ברם בשלא העביר את ידו ממנו אבל אם העביר את ידו ממנו אסור משמע כדעת הגה"ה:

ודעתו. שם וכלישנא קמא לחומרא וכמ"ש הרא"ש פ"ד ס"ב בשם ר"ח משום חומרא דשבת חשיבא כשל תורה והרמב"ם וש"ע השמיטו הא דאביי נמשכו אחר הירושלמי שלא הזכיר דאביי:

ודוקא. רמב"ם מהא דאמרינן שם י"ח ב' שמא יגיס כו' ואף שהוא רותח וכמ"ש הרא"ש בפ"ג ס"י שם אלא שכתב עד כמב"ד וע' סי' שי"ח:

ואז מותר. ירושלמי:

אבל. כנ"ל:

וי"א. כ"ה בירושלמי ועיין ר"ן:

וי"א. ירושלמי סוף פ' במה טומנין ועיין רמב"ם:

י"א דכל. תוס' שם ל"ו ב' ד"ה וב"ה מדאמרי' אף בשבת ש"מ שאף בחול פליגי ומינה לב"ה בשאינה גרופה וקטומה:

לברכו שהוא. לדעת תוס' ורא"ש בסי' רס"ג ס"י ויש לו דין חשכה כמ"ש בסי' רס"א ס"ד ע"ש:

אם הוא סמוך. תוס' שם וע"ש:

דינו כמו בשבת עצמו. לאו דוקא אלא דאסור בשאינה גרופה וקטומה אבל בגרופה מותר בכ"ע ואין חילוק בין הניחו' ע"ג קרקע או עודן בידו כמ"ש הרא"ש שם ואע"ג דבפ"ד לא כתב כן שם העתיק לשון התוס' וכדרכו אבל בעצמו ס"ל דמותר כנ"ל. ויש ראיה לדעת זו בירושלמי שם נטלו מבעוד יום מחזירו מבעוד יום משחשיכה מחזירו משחשיכה נטלו מבע"י וקדש עליו היום העמידו בארץ אסור כו' אבל בהנך מותר בכ"ע ולדעת הר"ן ל"ד מבע"י לחשיכה:

ויש מקילין. ר"ן דא"א למילף מב"ש לב"ה דב"ש לטעמייהו דכל שאסור בשבת אסור אף בע"ש שם י"ז ב' במתניתין וז"ש אף בשבת דס"ד דכ"ע ס"ל דאסור בשבת רק פליגי בע"ש ואזלי כ"א לשיטתיה כנ"ל:

אבל לסמוך. שם ל"ז א' וע"ש תוס' ד"ה מהו כו':

אפי' סמוך לאש כו' אפי' סמוך. ר"ל אף שבשבת אסור סמוך לאש כמ"ש תוס' שם ד"ה ת"ש מ"מ בע"ש מותר בכה"ג אפי' סמוך לחשיכה אף לדעת האוסרין:

ובתנור. כנ"ל ס"א:

ודוקא. כנ"ל שם:

סעיף ג

ס"ג ישנה. ביצה ל"ד א':

ריקנית. משום היא גופה:

ע"פ הכירה. עמ"א:

ויזהר כו' וכבר. כמש"ל בס"ב:

סעיף ד

ס"ד יש. עט"ז ומ"א:

סעיף ה

ס"ה מותר לתת כו' לפי שאין דרך בישול כו'. והיינו ע"פ מ"ש בסי' שי"ח סט"ו בהג"ה ויש מקילין כו' והוא דעת הרשב"א וכמ"ש בחידושיו דאינו אסור כנגד המדורה ולא בכלי ראשון אלא צונן שלא נתבשל וגזירה הפשר במקום בישול אטו בישול אבל צונן שנתבשל אפי' בכלי ראשון או נגד המדורה ואפי' במקום שהיד סולדת בו מותר והוא שלא יתן ע"ג או ע"ג כירה ממש ותדע דאמרינן כל שבא בחמין כו' ואע"ג דתולדות האור כאור והמבשל בה חייב חטאת כמ"ש בפ"ג גלגל חייב ועוד אמרינן שמן אע"ג שהיד סולדת בו מותר קסבר שמן אין בו משום בישול ומלח אפי' בכלי ראשון מותר משום דאין מתבשל בכ"ר ומכאן דאפי' דבר שלא נתבשל כלל אם הוא דבר קשה כגון בשר מותר אפי' בכ"ר או נגד המדורה ואפי' במקום שהיד סולדת בו מותר. וכללא דמילתא כ"מ שאין בא שם לידי בישול וכ"ד שאין בו משום בישול או שאין מתבשל מותר בין בכ"ר בין נגד המדורה ואע"פ שאסרו להחזיר ע"ג כירה שאינה גרופה וליתן לכתחילה אפי' ע"ג גרופה ואפי' דבר חם ומבושל לגמרי התם ה"ט משום דמיחזי כמבשל לפי שדרך בישול בכך וכן ע"ג האש אבל בכ"ר או נגד המדורה שאין דרכן של ב"א ברוב פעמים לבשל כן אין נראה כמבשל אלא כמפיג צינה ואין אסור אלא במקום שיבא לידי בישול ומכלל דברים אלו מותר לתת ע"ג קדרה כו' לפי שאין דרך בישול בכך ואינו אלא כנותן בצד המיחם או כנגד המדורה. וסברא ראשונה בש"ע שם דדבר שיש בו מרק אסור בנצטנן הוא דעת הרא"ש דמוקי מתניתין לכל דבר שבא בחמין כו' מיירי בדבר יבש והכריח ממ"ש גזירה שמא ירתיח וכפירוש רש"י נראה דאין קושיא על הרשב"א די"ל שמא ירתיח ע"ג המדורה או כירה וכן מש"ש בס"ד תבשיל שנתבשל כו' ג"כ לדעת הרא"ש כנ"ל ואינו מוכרח:

אבל להטמין כו'. דאפי' מבושל כ"צ דאין בישול אחר בישול בכה"ג אעפ"כ אסור בהטמנה כמ"ש סי' רנ"ז ס"ז כל היכא דאסרינן כו' מדאיפלגי בפ"ג בשהיה ולא איפלגי גבי הטמנה ש"מ דשם בכ"ע אסור וה"ה כאן:

וה"ה שאסור כו' דלא התירו. כנ"ל דוקא מבושל כ"צ חזרה מותר ואפ"ה בעינן כל התנאים וחזרה דוקא ואפי' מצטמק ורע לו דוקא חזרה מהא דאמרינן שם ל"ח ואף ר' אושעיא כנ"ל ואף שאין בישול כנ"ל:

ובלבד. כנ"ל:

וי"מ בזה שאם כו'. כצ"ל וכנ"ל:
וכל הדברים. שאף באיסור דרבנן אסור אמירה לנכרי כמ"ש נכרי שבא לכבות כו' ואף שא"צ לגופה:
ואם עשה כן. דאף באיסור דרבנן אסור אף בנכרי אף בדיעבד כמ"ש בביצה כ"ה א' חוץ לתחום אסור כו' וכ"ש לפי הפוסקים דבנצטנן אסור מדאורייתא דלא כמ"א:
אמנם אם לא. כמ"ש בס"א ואם החזירם א"י כו' דאפילו מצטמק ויפה לו מותר אע"ג שנהנה כיון שיכול לאכלו בלא כך:
ומבערת אח"כ התנור. דאין מתכוין בשביל הקדירה ואע"ג דפסיק רישא הוא מ"מ אינו אסור אלא מדרבנן כמ"ש תוס' בכריתות כ"ב וביומא ל"ד ב' והוי שבות דשבות ואע"ג דאף דבדרבנן אסור פסיק רישא כמ"ש בביצה ל"ו ותסברא כו' ואף ע"ג דאין במינו ניצוד ובשבת ק"כ ב' בהא אפי' ר"ש מודה כו' וכן אמירה אסור אף באיסור דרבנן כנ"ל ואפי' עשאו מעצמו כנ"ל מהא דביצה וכן מנכרי שבא לכבות שם קכ"א א' דכותה גבי נכרי כו' מ"מ אמירה בפסיק רישא מותר ששניהם איסורין קלין. תה"ד. וצ"ע דפסיק רישא דוקא בדלא ניחא אבל בדניחא אסור מדאורייתא מדאמרינן ק"ג א' והא אביי ורבא כו' ופריך שתהא חייב ושם קל"ג רבא אמר אפי' תימא כו' וגם מה שחילק האיסורין דוחק גדול. ונראה שגם רמ"א לא סמך עצמו ע"ז ואין מתיר רק בכה"ג שלא נצטנן לגמרי וז"ש לכן נוהגין כו' ר"ל בכה"ג:
אבל ע"י ישראל. ביצה ל"ד א' אחד כו':
חם ומבושל. כנ"ל בס"ב:

סימן רנד

סעיף א

ס"א אע"פ. תוס' שם ד"ה האי. כ' בה"ג דבצלי איירי מדפריך מאין צולין וכן לקמן משלשלין כו' ולהכי ברחא ולא שריק אפי' בחיי' אסור:
שאצל אש. לשון הש"ע מדוקדק שר"ל לאפוקי ע"ג גחלים שאז בכ"ע אסור במ"ש בס"ב והטור שכ' אצל האש ר"ל בתנור וכמ"ש רש"י:
שממהר. תוס' הנ"ל:
בבשר שור. רמב"ם וכ"ה בירושלמי פ"א הלכה ה':
או עז. פי' כר' ירמיה ללישנא בתרא מדאמרינן שם האי קרא כו' וכן שם כ' א' והאמר מר גדיא כו' ריי"ף ותוס' שם אבל סה"ת ומרדכי פ' כהגאונים שפ' כרב אשי ומ"מ כתב

דלא מינתחי אסור ואף ר"א מודה שגי' שלהם והא אר"א בין שריק בין כו' התם מינתח כו' ול"ג תי' גדיא ופי' דלא מינתח אינו מתבשל מהרה ולפיכך מודה ר"א דאסור ובזה נסתרה ראיית תוס' וכן ראיה שנייה של תוס' מדמשני למעלה משום דקשי ליה זיקא אלא כו' ג"כ אינה ראיה כנ"ל דהא ל"ק אלא במקום שא"צ לחיתוי בשר מנותח דוקא:

ועוף. סה"ת והג"מ:

שהם. שם כ' א':

ואין חילוק. ר"ל במקום שמותר אפי' בבשיל קצת ולא הגיע למב"ד מותר מדפריך מאין צולין:

וכ"ז שחלל. מדאמר גבי פסח התם לא מנתח ושם נא' על ראשו ועל כרעיו:

ויש מחמירין. לשיטת רש"י דטעם דגדיא משום דקשי ליה זיקא ולכן מה שאוסר בס"ב ע"ג גחלים ל"ד דה"ה אצל הגחלים ואף בתנור כ"ז שהוא פתוח דלא שייך קשי זיקא שבלא"ה פתוח וז"ש וע"ג האש שהוא מגולה ר"ל כ"ז שהוא מגולה נקרא בשרא אגומרי ור"ל דל"ת לשון הגמ' בשרא אגומרי דמ' ע"ג האש וכן לשון הטור הנ"ל אצל האש וכן הוכיחו תוס' שם ד"ה התם וא"ת לרב אשי דשרי *מתני' דאין נותנין את הפת כו' ומשלשלין כו' הלא"ה אסור וי"ל דמיירי שהתנור פתוח דהוי כמו בשרא אגומרי ולא כ' דאחר כמב"ד מותר כמ"ש בס"ב דהוא פוסק כי"א דסי' רנ"ג ס"א ובלא"ה שרי:

סעיף ב

ס"ב ע"ג גחלים. דוקא לפי' הרמב"ם:

חצי בשולו. על פי' הרמב"ם עמ"א:

אפי' הוא. כמ"ש התם בבשרא כו' ולרב אשי אין חילוק בין גדיא או ברחא ועיין מ"ש רמ"א בס"א:

דכיון. הוא טעם לשיטתו דהטעם מפני שיתחרך:

אבל כשנצלה. ר"ל אע"ג דלשיטת הרי"ף ורמב"ם אין חילוק בין כמב"ד או קודם כאן ע"ג גחלים מהני:

סעיף ג

ס"ג אם עבר או שכח. שם ל"ח א':

סעיף ד

ס"ד פירות. כיון שראוין לאכלן חיין לא גרע ממב"ד. תוס' מ"ח א' ד"ה דזתים ולשיטתם דאחר כמב"ד שרי:

ומיהו כו'. שם ור"ל אע"ג דמותר לגלות ולהוסיף כמש"ש נ"א א' בכה"ג אסור וכמ"ש בסי' רנ"ז ס"ד והוא שנתבשלה כו':

סעיף ה

ס"ה פניו כו' ולא כו'. ברמב"ם כתב אשניהם אפת וחררה פניה שהם מדובקים בתנור או באש והב"י חילקן וס"ל שהרמב"ם פ' כר"א כמ"ש המ"מ ולא הרויח כלום כמ"ש בט"ז. ונ"ל שהרמב"ם פ' כת"ק כמ"ש בפי' המשכה שאין דרכו לפסוק כיחידאה משום בעיא דגמרא אליביה כמ"ש בהרבה מקומות רק דקשה ליה למה לא מיבעיא לגמ' אליבא דת"ק ופי' דלא כרש"י ותוס' דאינו לא קולא ולא חומרא דפעמים זה מתקרם בראשונה ופעמים זה ולא מיבעיא אליבא דת"ק דאליביה ודאי בחדא סגי דסתמא קאמר שיקרמו פניה וז"ש בתנור או באש וכ"כ הטור:

וכל שפורסה. מנחות ע"ח ב' וע"ש תוס' ד"ה פורסה כו':

ופשטידא. כ"כ סמ"ג וסה"ת והם פוסקין כר"א ומפ' כפי' תוס' דלהקל בא כמו שמפורש בדבריהם שם ולענין המוציא רק בפשטידא מודה ר"א כמ"ש תוס' בשם ירושלמי ומודה ר"א בלחם הפנים כו' ר"ל מפני שעב ואינו מתבשל מהרה כמ"ש בפ"ב דפסחים ובסוף פ"ב דביצה וה"ה כאן ולא היה צ"ל למטה רק לשון התוס' הנ"ל נקט בשם הירושלמי שכאן אף למעלה. ועל רמ"א ל"ק שאפשר שרצה לצאת גם פרש"י וזה דוקא בפשטידא משא"כ בשאר דממ"נ בתחתון סגי ועיין הג"מ פ"ז מה' ברכות והג"א פ"ו דברכות ד"ה אמרינן בחלק כו' ולעיל סי' קס"ז ס"א. ויותר נראה דאף הם מודים דאפשר שיתקרם לפעמים העליון תחילה רק שדרך התחתון ליקרם תחלה לכן כאן דקרימה מעליא בעי' צריכה שניהם משא"כ בשאר דפסקי' כר"א אין חשש ובזה יבואו דבריהם על נכון עם פסק הרמב"ם דבחדא סגי בכ"מ אף דחלוקין בפי' כנ"ל:

ויתבשל. כשיטת הי"א דבסי' רל"ג ס"א:

ואם נתן כו' אם. שם קי"ז ב' ת"ר שכח מ' דבמזיד אסור:

עד. שם י"ח ב':

אם אין כו' שאין להם כו'. **ר"ן**. מהא דאמרינן ג' ב' הדביק כו' וע"ש תוס' ד"ה התירו ואע"ג כו' והרי"ף לא רצה בתי' כמ"ש הר"ן דאדרבה מפ' כל כתבי מוכח דאף מדרבנן אין איסור רק משום עובדין דחול כמש"ש מה דאפשר כו' דאל"כ לא הוי פריך גמ' מידי שם ותי' הרי"ף דשם התירו משום שאין לו מה יאכל לכבוד שבת משא"כ כאן דעדיין לא נאפה ואינו ראוי ע"ש ברי"ף ור"ן:

ואם א"א שאמר כל מה כו' משום דאפשר וכמ"ש קכ"ח ב' דכמה דאפשר כו' ואמרו שם ואם אינו סיפק בשערה כו':

ואם נתנה בכדי. מדאמרינן שם ל"ז ב' הא קרמו פניה שרי ובספ"ב ושוהה כדי לצלות כו' וע"כ לצורך שבת וע"כ רודה בשבת וכמו בתקיעות כמ"ש הר"ן ומדאמר שם שכח מ' דבאיסור:

וצורך כו'. ושלא לצורך דדמי לתקיעת שופר כמש"ש ובתקיעת שופר אמרינן בר"ה ל"ג א' אבל מתעסקין כו' ל"ק הא כו' וכפי' תוס' שם דבקטן שהגיע מותר דאיכא צורך היום קצת ושלא הגיע אסור וכ' הרי"ף בריש שבת וכמ"ש במלחמות מדקא שרינן רדיה כנ"ל ותי' רי"ף דע"כ לא שרינן אלא לצורך שבת משא"כ בהא דרב ביבי כו' ע' במלחמות ובר"ן שם ריש שבת:

אפי' בשינוי. מדדחיק שם ולא התיר בשינוי ע"כ דאסור אף בשינוי דהשינוי אינו אלא להחמיר במקום שמותר כמ"ש כמה דאפשר:

וכ"ז בתנור. לשיטתו בס"א כפירש"י שם:

או שאינו אופה. אע"ג דבשאר דברים אין חילוק דלא אמרינן רק בחייתא דע"כ מסיח דעתו דאל"כ לפלוג בבשיל ולא בשיל מ"מ כאן כיון שאופה למ"ש ע"כ יש לו לשבת ואסור לרדות כלל וע"כ מסיח דעתו והרי הוא כחייתא כל בו:

סעיף ו

ס"ו אפי' כו'. כמסקנא שם:

סעיף ז

ס"ז בתנורים כו' בסכין או. קכ"ג א' וחררה שטמנה כו' תוחבין כו':

יותר מג' סעודות. כן פי' הב"י דבריו דאל"כ אף בשלהם מותר:

ומ"מ שהוא. כמו מרדה שלהם וכפי' הרי"ף משום עובדין דחול ובשלנו רחת עובדין דחול שאנו רודים בו בחול:

סעיף ח

ס"ח וה"ה לכירה. דכשאינו גרופה שוה לתנור כמ"ש בס"א אבל בהגמ"ר שם סי' קל"ט בשם רמ"נ כ' דמותר אף כה"ג:

אפי' בשוגג. ירושלמי והביאו סמ"ג ע"ש ועב"י וז"ל הירושלמי שם פ"ג הלכה א' תני לא תמלא אשה עסיות ותורמסין כו' ואם נתנה מ"ש אסורין בכדי שיעשו ר' אחא ר' ייסא אמר בשוגג כר"י א"ר מנא יאות אמר ר' ייסא דתני הנוטע בשבת שוגג יקיים מזיד יעקור ובשביעית בין בשוגג בין במזיד יעקור ר"י אומר חילוף הדברים הנוטע בשבת

בין בשוגג בין במזיד יעקור בשביעית שוגג יקיים ומזיד יעקור למה מפני שהניית שבת עליו וכאן מכיון שאת אומר ימתין למ"ש בכדי שיעשו כמי שלא נהנה מחמת שבת כלל כו' ע"ש ואנן קי"ל כר"י במבשל וכמש"ש כר"י דמבשל וה"ה לנוטע ועמש"ל סי' ש"א ע"ש ומש"ל הטעם מפני שדברים אלו אינו צריכין כו' הוא דלא כרש"י והזקיקו לפרש כן דומיא דמים ורש"י נזהר שם:

סימן רנה

סעיף א

ס"א בענין כו'. שם תני ר"ח כו':

ואם לא. נלמד מהנ"ל ס"ס רנ"ד:

ע"ג המנורה. כגי' הרי"ף וכ"ה בתוספתא:

סעיף ב

ס"ב י"א. ס"ל דלא פליג את"ק:

סעיף ג

ס"ג וכן. לגי' הרי"ף שם במילתיה דר"ה בשניהם ברישא צריכין ובסיפא א"צ ופ' כרב חסדא והרא"ש גרס בהיפך וז"ש וי"א וט"ס ברא"ש שלפנינו וצ"ל בגרעינין כמו בקנים:

סימן רנו

סעיף א

ס"א כשהיו. מתני' פ"ה דסוכה נ"ג ב' ושבת ל"ה ב':

סימן רנז

סעיף א

ס"א אין. ל"ד א' נ"א א':

אבל בספק. מתני' ל"ד א':

ואין טומנין. שם ב':

ואם הטמין. ל"ט ב' וע"ש בתוס' ד"ה ממעשה. והר' שמואל כו':

ודוקא כו'. מדקאמר במתני' כחמין שהוחמו כו':

י"א דאם. כמו בשהיה בבשל כ"צ לדעת הרי"ף כמ"ש בסי' רנ"ג ס"א:

וי"א דכ"ז. כ"כ ש"ל דסבור דכל שמותר בשהייה מותר בהטמנה וסובר דחייתא דמותר דה"ה בבשיל ולא בשיל לצורך מחר:

ובלבד כו'. שהרי נדחו דבריו דהטמנה אפי' בחייתא אסור כמ"ש בתוס' הנ"ל והר' יונה כו' וכמ"ש בס"ו ואפי' בשהייה בבשיל אין חילוק כנ"ל בסי' רנ"ד ס"ה וכן י"א דשכח נדחה דהוא ג"כ סובר דהטמנה שוה לשהייה אבל אנן דקי"ל דאפי' מצטמק ורע לו אסור כמ"ש ס"ז דמיא להחזיר ישראל בסי' רנ"ג ס"א:

סעיף ב

ס"ב אפי'. שם נ"א א' ת"ר אע"פ כו' אם בא כו' וע"כ בנתבשל כ"צ מיירי כמ"ש בס"ד והוא שנתבשלה כו':

ומ"מ. שם ב' מניחין מיחם כו' וטח כו' ולא כו':

סעיף ג

ס"ג או של שומשמין. דכיון דלא איפשטא מוקמינן למתני' סתמא בכל גפת ועוד מנדקט ר"ז לענין אסוקי הבלא של זיתים ש"מ דבכה"ג דמתני' אסור בכל גפת ואע"ג דבעי למפשט מדר"ז היינו לפום ס"ד דאין חילוק בין אסוקי כו':

ותבן. הוא תוס' רמ"א וש"ע כתב לשון הרמב"ם דלא כתב תבן וז"ש ששלשתן:

או. דמתני' קתני בהווה שמצוי להן כנפי יונה:

י"א. ב"ב י"ט א' וע"ש בתוס' ד"ה משום. ועוד יש לפרש כו' אבל ר"ח שם בתוס' כ' דאין הסלעים מוסיפים הבל כלל ולא אסרו בב"ב שם אלא משום שמלקין הקרקע וכן הסכים ר"י שם וכתב שכ"ה בירושלמי שם הכא אתמר שהסלעים מרתיחין והכא אתמר שאין הסלעים מרתיחין א"ר יוסי כאן וכאן אין הסלעים מרתיחין אלא מפני שעושין עפר תיחוח ומלקין ארעית הכותל:

סעיף ד

ס"ד ונתגלה משחשיכה. כ"כ סמ"ג וסמ"ק וסה"ת ומ"ש ונתגלה ל"ד דהא אף לכתחלה מותר כמ"ש למטה אלא דאף בכה"ג דוקא משחשיכה והביא סמ"ג ירושלמי דדוקא משחשיכה וז"ל הירושלמי ספ"ד נתגלה מבע"י מכסהו מבע"י נתגלה משחשיכה מכסהו משחשיכה נתגלה מבע"י וקידש עליו היום תני אין טומנין משחשיכה ובגמרא דילן ספ"ב דשבת וא"ד מ"מ אמרו אין טומנין כו' וגריס שם הרי"ף להיפך וכן הרמב"ם ומפרש שמא ירתיח שתרתח הקדירה ויצטרך לגלותה ולחזור ולכסותה ובדבר המוסיף ודאי אסור אף שהיה מכוסה מבע"י ופריך א"ה בה"ש נמי כו' ופי' הרמב"ם דבה"ש מותר אפי'

בדבר המוסיף הבל והקשה עליו הראב"ד דבהמ"ש יהיה קל מבע"י ע"כ פי' הר"ן דהמ"ק דבהמ"ש ליתסר אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל מה"ט שמא ירתיח ויגלה בהמ"ש כו':
וכן. מ"ש הרא"ש בשם הר' יונה ע"ש דרשב"ג פי' על ת"ק:
והוא. כנ"ל סי' רנ"ג ס"ב מהא דמגיס:

סעיף ו

ס"ו בדבר שאינו. כמ"ש ברישא שם אע"פ שאמרו כו' ודקאמר השתא כו' ארתוחי כו' וזהו בדבר שאין מוסיף הבל דהגזירה הוא משום שמא ירתיח כמש"ש בל"ד א' לגי' רש"י:
כדי שלא. כן פי' הרמב"ם כמו כל הטמנה דמתני' ובברייתא שם דכולה פרקין בהטמנה דלהחם אייריי ועוד ממש"ש אי ממתני ה"א ה"מ דבר כו' ואי כפרש"י דאין לך דבר שאין דרכו להטמין שלא יתחמם יותר מן המים בימות החמה אלא כנ"ל וכמ"ש שם וכשם שאין כו' כך כו' רבי כו':
אבל בדבר המוסיף הבל כו'. ממ"ש ברפ"ד חזייה דמנח כוזא כו' נזהיה כו' א"ל מ"ש כו' ועתוס' שם מ"ח א' ד"ה מ"ש תימא כו' אבל הר"י כתב דעובדא דשם בהטמנה אייריי ותדע מדמייתי מיחם ע"ג מיחם דבהטמנה אייריי מדעירב אותו עם דיני הטמנה ובתוספתא שם תניא בהדיא טומנין מיחם ע"ג מיחם קדירה ע"ג קדירה ואי שם בהנחה אייריי ה"ל לאתויי ברייתא מביא אדם קיתון של מים ומניחו נגד המדורה כו' אלא שהיה רוצה להטמין שניהם בדבר שא"מ הבל וכגון שנתגלתה בשבת דמותר לכסותו והיה סבור דמותר דקי"ל מותר להטמין את הצונן ואסר רבה שע"ג המיחם הוי כדבר המוסיף הבל ולא התירו בשבת אלא מיחם ע"ג מיחם לשמרו כנ"ל:

סעיף ז

ס"ז כל היכא כו'. ל"ט ב' וכמ"ש תוס' ד"ה ממעשה והר' יונה כו' והיינו כו' לגמרי מכ"ד. ומשמע דה"ה מבושלת כ"צ ואף דחמין מצטמק ורע להן כמש"ל וכדעת ר"ת מ"ז ב' ד"ה במה ואין כו' בסתם קדרות כו' והוא מגמ' דיו"ט כ"ז א':
ויש. שם בשם ר' שמואל דבשניהם הטעם משום שמא יחתה ועל מבע"י קאי הנ"ל:

סעיף ח

ס"ח אע"פ שהבגדים. שם מ"ז ב' קיפה שטמן כו':
ומיהו כל שהוא כו'. כמ"ש תוס' מ"ח א' ד"ה דזיתים. ועוד יש כו' ול"ד למטמין כו' ושם ברא"ש יש לחלק דהא כו' וכמ"ש בפ"ק קדרה חייתא ובשיל ש"ד בתוך התנור ואי הטמנה אסור כנ"ל:
ואין. לשיטתו שם:

ואם נתן. כנ"ל:
וכן מותר. דכה"ג מותר בשיהוי:
והוא כו' כיון. כנ"ל:
והטמנה לשיטתו בסי' רנ"ד ס"א:

סימן רנח

סעיף א

ס"א מותר כו' שאין. ע' ט"ז בשם ב"י וכ"כ תוס' הנ"ל בשם ר' ברוך אבל בשבת אסור אע"ג דמותר להטמין את הצונן דוקא כדי שלא יצטנן או כו' כמ"ש סי' רנ"ז ס"ו ולמש"ש חזייה כו' דאנח כוזא כו' וכמ"ש הר"ן בשם ר' יונה דבהטמנה מיירי מדתני בהאי פירקא וסבור ר"ז דמותר כיון שאין מוסיף הבל ומותר להטמין את הצונן ואסר ליה כנ"ל:

סימן רנט

סעיף א

ס"א דרך מקרה. לשון הגמ' וכי מפני כו' ולאפוקי ייחדן כמש"ו:
ואם ייחדן כו'. מדקאמר וכי מפני שאין כו' וכמ"ש בגיזי הפתק:
אבל אם. כמ"ש הרא"ש שם בלשון ראשון דמוכין חשיבי מגיזי צמר ואפי' סתם כשל הפתק:
אפי' לא. כרבינא שם:

סעיף ב

ס"ב צריך כו' לעולם. כרבה קכ"ה ב' אבל במניח כו' ועסי' ש"ח סכ"ג:

סעיף ג

ס"ג וי"א שאפי' כו'. וכ"מ בירושלמי ספ"ד נטלו מבע"י מחזירו מבע"י נטלו משחשיכה מחזירו משחשיכה נטלו מבע"י וקידש עליו היום ר' בא בשם רב יהודה אם נתקלקל הגומא אסורה ר"ל מן ר' יהודה תוכל לפשוט כמו שאוסר שאם נתקלקלה הגומא שאסור דהוי כטומן לכתחילה וה"ה שאם נטלה מבע"י שאסור שהוא לכתחילה:

סעיף ו

ס"ו יו"ט כו' יש. דבנין עראי וכמ"ש בי"ט ל"ב ב':
ויש מתירים. כמו שהתיר שם מפני כבודו ה"נ משום כבוד שבת:

סעיף ז

ס"ז מותר לסתור. שבת מ"ח וכי מה בין זו כו' ועיין רש"י ד"ה מגופה כו' ואף ע"ג דל"ד דשם כלי אבל בקרקע אמרי' בי"ט ל"ד ב' חותמות שבקרקע כו' ה"מ בדבר שעומד להתקיים כמ"ש בסי' שי"ד ס"י דגם בקרקע אינו רק גזירה דרבנן כמ"ש רש"י בעירובין ל"ה א' ד"ה ובעי כו':

ואם יש. כנ"ל בסי' רכ"ג ס"ה בהג"ה דפסיק רישא מותר ע"י א"י וכאן הוא פסיק רישיה דלא ניחא:

ויש. שם דמסתפק כנ"ל:

סימן רס

סעיף א

ס"א כל גופו. שם נשיתי טובה כו':

ומצוה. שם ל"א א' ואצל מעשה דאבישי:

ולגלח כו' ואם כו'. כמו בעי"ט וכמ"ש בירושלמי שם א"ר חגי ר"ש כו' פ"ק דר"ה ובמ"ר הביאו הרא"ש סוף ד"ה ומגלחין זקנם כו' ר"ל כמו בכל עי"ט:

ואם היו. תענית ט"ו ב' וכמ"ש במ"ק י"ז א' כדי שלא כו' ומטעם זה מצוה לגלח הצפרנים כמ"ש ביבמות מ"ח א':

סעיף ב

ס"ב בלשון. שם:

הפרשתם כו'. טור במקום עשרתם:

ובמקום כו'. וכן אמרו בירושלמי שם א"ר חגי ר"ש בר רב יצחק הוה מפקיד על בייתיה עירבתן הדליקו את הנר ולמה לא אמר עשרתם אלא כל מה דהוה אכיל מן שוקא הוה אכיל:

סימן רסא

סעיף א

ס"א והוא. שם ב':

והיינו. שם כרבה:

ושיעור. פסחים צ"ד א' וע' סי' תנ"ט ס"ב ומש"ש:

ואין מערבין. גמ' שבת שם:

עירובי. שם:

ומותר לומר כו' וכן. ע"ש רש"י ד"ה ספק חשיכה אבל הרמב"ם סובר דאתי אפי' כרבי ולא אמר רבי אלא בכה"ג וראיה דלא אשכחן מילתיה דר' אלא לענין עירוב וע' סי' תט"ו ס"א אין כו' או מפני כו':

וכן מי שקבל. עמ"א:

סעיף ב

ס"ב י"א שצריך. כת' בלשון יש אומרים לפי שהרמב"ם לא כת' תוספת אלא בעינוי יוה"כ אבל בשביתה לא כת' שום תוס' וע' בהלכות שביתת עשור פ"א וטעמו מדאמרי' בירוש' ריש שביעית ר"ג וב"ד התירו באיסור ב' פרקים הראשונים ר' יוחנן בעי לא כן תנינן אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו עד כו' ר' אחא בשם ר' יונתן בשעה שאסרו למקרא סמכו ובשעה שהתירו למקרא סמכו בשעה שאסרו למקרא סמכו בחריש ובקציר תשבות כו' ובשעה שהתירו למקרא סמכו ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך מה ערב שבת בראשית אתה מותר לעשות מלאכה עד שתשקע החמה אף ערב שבתות שנים אתה מותר לעשות מלאכה עד שתשקע החמה וכ"ה בגמ' ריש מ"ק ד' א' ור' יוחנן אמר כו' ואע"ג דפריך שם ע"ז מ"מ משבת לא חזר וכן משמע בספ"ב דשבת דקאמר עם חשיכה אין ספק חשיכה לא ואם איתא הרי תוספת שבת קדים ותוס' פ"ק דר"ה ט' א' דחיק משום דתוספת ל"ל שיעורא וכבר כ' הרא"ש בפ"ד דברכות סי' ו' דע"כ יש שיעור ממ"ש ברפכ"ג דשבת קמ"ח ב' דהא תוספת יוה"כ כו'. וע"כ אין מניחין אותן לאכול עם חשיכה ליגע באיסור כרת דהא גם שם לא אמרינן אלא תוספת דוקא וכן עיקר וכ"ה מסקנת התוס' שם דא"צ תוספת אלא ביו"כ כהרמב"ם וז"ש וב"ה מתירין עם השמש ותנן בפ"ב דשבת ל"ד א' ספק חשיכה אין מעשרין כו' אבל ודאי מצוה להוסיף וזהו התקיעות שהיו:

וזמן תוספות זה מתחילת כו'. ר"ל דב' שקיעות הן כמ"ש תוס' בשבת ל"ה א' ד"ה תרי מהא דפסחים צ"ד א' וכ"ה כדבריהם בברכות ב' ב' וכפי' תוס' שם:

שאין השמש. דקודם לכן א"א כמש"ש י"ז ב' במתני' וכל זה דחוק לשיטת וי"א הנ"ל שצריך תוספת אבל מתניתין מכרעא כהרמב"ם ותוס' דא"צ וכמש"ל:

עד זמן. דאח"כ ג"כ לא אפשר דבלא"ה אסור:

שהוא ג'. מהא דפסחים כנ"ל בתוס' הנ"ל. וכל זה הוא לשיטת התוס' הנ"ל אבל ליתא דא"כ מע"ה עד הנץ שוה כמן השקיעה עד צאת הכוכבים ובאמת אינו כן כמ"ש לעיל והחוש מכחיש לכל רואה שמע"ה הוא שיעור גדול הרבה מאוד על צה"כ אחר השקיעה ובמדינות הנוטין לצפון שע"ה מתחיל בקיץ בחצי הלילה א"כ אין צ"ה כלל בקיץ אלא דבה"ש מתחיל מתחלת השקיעה תיכף עד הכסיף התחתון והוא ג' רביעי מיל באופק

בבל ובזמן תקופת ניסן ותשרי ובהתחלת השקיעה בה"ש גמור וכ"מ שהוזכר משתשקע החמה הוא בתחלת השקיעה וכן לענין תענית כל תענית שלא שקעה כו' ובתחילת השקיעה מיד מותר לאכול דקי"ל ספקו שלו מותר וע' מרדכי בפ"ק דתענית אלא שנהגו להמתין על צ"ה משום דמספקא לן אי הלכה כר"י או כר' יוסי כמש"ש הלכה כר' יהודה לענין כו' ושיעור בה"ש דר"י אחר שהכסיף כמ"ש שם דשלים בה"ש דר"י ולפיכך צריך לעשות בתענית כר' יוסי וכמש"ש והלכה כר' יוסי לענין תרומה ואע"ג דמקילינן בתענית דספקו שלו מותר לא מקילינן תרי קולי לעשות ג"כ כר' יהודה וע' רא"ש ספ"ג דשבת סכ"ג ולענין תענית אף שדבריו תמוהים בודאי שצריך לנהוג בתענית כר' יוסי כיון שנפסק הלכה כר' יוסי לחומרא אבל לענין שבת הוא כנ"ל וכן לענין חנוכה ג"כ מהתחלת השקיעה וכ"ה בר"ן ורשב"א שם אצל חנוכה דלא כדברי הטוש"ע וע' ר"ן שם וז"ש בשבת שם הרוצה לידע שיעורו של ר' נחמיה יניח חמה כו' אלמא דבה"ש מיד משתשקע ובתוך שיעלה הוי לילה דשיעור עלייתו מן הים הוא חצי מיל ועתוס' שם והרשב"א נתקשה בגמ' שם מאד ע"ש שדחק הרבה. וקושיית תוס' הנ"ל מהא דפסחים צ"ד א' נראה דלא קשה כלל כי ודאי שיציאת הכוכבים וביאתן שוין וכן ביאת האור ויציאתו שוין שלכן במדינות הנוטים לא באה האור כלל בקיץ אבל כוכבים עומדים אבל צה"כ דפסחים היינו כל הכוכבים שאין כל הכוכבים נראים עד שיהא לילה משיטהר האור לגמרי מחמת קטנות הכוכבים דומיא דקאמר שם מע"ה עד נ"ה דבע"ה עדיין כוכבים עומדים זמן הרבה ועד שתנץ החמה הוי ד' מילין כן מש"ש משקיעת החמה עד צה"כ היינו ג"כ שיצאו כל הכוכבים דכך הוא מדת עובי הרקיע דקא מיירי בסוגיא דפסחים שם וז"ש בשבת שם ולא כוכבים קטנים שאינן נראין אלא בלילה ר"ל אחר ביאת האור שאז נראין כל הכוכבים הקטנים ג"כ כנ"ל אבל יציאת הכוכבים דאמרינן בכל מקום שהוא לילה הוא בג' כוכבים לבד ובינונים כמ"ש בשבת והוא חילוק בתרתי והן נראין כהכסיף העליון והשוה לתחתון ולפי שצריך בקיאות גדולה בזה לידע ג' כוכבים לבד ויהיו בינונים וכמש"ש בתוס' לכך נתנו שיעור בהכסיף כו' וכן אביי דהוי דאוי כו'. ובזה מתורץ קושייתם האחרונה ג"כ מה שהקשו ועוד קשה ניחזי אנן ובאדם כו' וליתא כנ"ל ומלבד זה ל"ק מידי שהשיעור הזה של ד' מילין אינו בכל זמן ובכל מקום שנשתנה בכל זמן וזמן וגם תי' שתירצו שם י"ל דמספקא להו הוא תמוה דכבר הוא משוער בפסחים שם אבל לפמ"ש הכל ניחא ולפ"ז השיעור מן השקיעה עד הלילה אינו אלא ג' רביעי מיל ואף שבמדינתינו יותר הוא כנ"ל לפי שינוי האופקים ושינוי הזמן והזמן של הד' מילין ושל ג' רביעי מיל הכל על אופק שלהם בא"י ובבבל אבל כאן מארכת

יותר וכן הזמן על הימים השוים בתקופת ניסן ותשרי שבהן הכל משתער. ובזה מתורץ שלא תוכחש מ"ש הרמב"ם וא"ע ששיעור הנשף הוא כ' מעלות שיעור שעה ושליש ולפי דעת הגמרא הוא שעה ומחצה וגם שם דברי הגמ' מוכחש בחוש שלפ"ז לא יהי' לילה ד' חדשים במדינתינו אבל שיעור הרמב"ם וא"ע על קו השוה ודברי הגמרא על אופקם. ולפי מה שכתבתי מתחיל בה"ש תיכף בשקיעת החמה וזהו בה"ש בין ביאת השמש להתחלת ביאת האור שהוא בהכסיף שאז נשקע אורה מלהאדים וכן דם נפסל בשקיעת החמה וכן אין להתפלל מנחה אז וז"ש לייט כו' אמאן דמצלי עם דמדומי חמה ואילו לדברי התוס' עוד היום גדול וכן אז יתחיל שבת וז"ש ב"ה מתירין עם השמש ותוס' שבת ל"ל כמ"ש תוס' פ"ק דר"ה ובירושלמי הנ"ל וכ"כ בס' יראים והביאו המרדכי בספ"ב דשבת וכת' דמשתשקע החמה דשם היינו תחילת השקיעה וכן בחנוכה דלשון משתשקע הוא זמן קודם לשקיעה כמ"ש בפ' הפועלים משיפקסו עד שיפקסו מבעיא ליה ובהא ניחא מ"ש אדשימשא אריש דיקלא כו' במתא חזי תרנגולא ולפר"ת הוא קודם לזמן קבלת שבת אלא שדעתו שם שבה"ש הוא קודם לתחילת שקיעה משנוטה מעט ומכירין העולם שרוצה ליכנס ברקיע' וכל הזמן דתלתא רבעי מיל הוא קודם לשקיעה ודבריו אינן נראין בזה לומר הכסיף התחתון והעליון הכל קודם שקיעה ואביי דהוי דאוי כו' וכן תנן וב"ה מתירין עם השמש. ועוד נראה שם דג' כוכבים שהוא לילה הוא מהלך חמש מילין אחר השקיעה כדעת ר"ת ע"ש סי' ס"א ולא נראה בזה ג"כ דבריו דאם כן שיעור ג' כוכבים מופלג הרבה משיעור הכסיף עליון ואנן אמרינן שם הלכה כר' יוסי להחמיר ובה"ש שלו הוא תיכף אחר בה"ש דר' יהודה ואפי' שיעור טבילה אין ביניהם כמ"ש תוס' שם ואילו כאן א"ר יוסי כוכב א' יום כו' ג' לילה ועמש"ל וכ"כ במרדכי פ"ד דברכות סי' ע"ח משם רב האי גאון דאחר השקיעה יכול להתפלל מעריב כו' ע"ש ולפ"ז ניחא הכל. אך עדיין צ"ע לפמ"ש לעיל דהלכה כר' יוסי לענין תענית א"כ קשה קושיית תוס' שם ד"ה אלא לענין אכילה קשה דמשום שיעורא פורתא כו' ודאי דקושיא גדולה היא ותירוצם דחוק מאד דהא בהדיא אמרינן שם דשלים בה"ש דר"י והדר מתחיל כו' משמע שידוע להם שמיד הוא מתחיל וכן הרא"ש נדחק שם בתירוץ תוס' הנ"ל ודוחק גדול הוא אבל אחר העיון נראה לי העיקר שאין לזוז ממנו דטעות נפל בספרים וכצ"ל דלא אכלי כהנים תרומה עד דשלים בה"ש דר' יהודה דבבה"ש מיד מותר לאכול תרומה כמ"ש ובא השמש וטהר אלא דג' שקיעות הן אחד התחלת השקיעה והוא בה"ש לר' יהודה והשני סוף שהשמש מאדים ומכסיף שאז נשקע ניצוצי החמה והוא בה"ש דר' יוסי אחר בה"ש דר' יהודה תיכף והוא צ"ה דאמר שמואל כוכב אחד יום שנים כו' הכל

אליבא דר' יוסי וראיה דהא עלה א"ר יוסי לא כוכבים כו' והנה הכוכבים עולים זה אחר זה תיכף וז"ש כהרף עין ולעיל אמר שמואל ג' רבעי מיל אליבא דר' יהודה וכאן אליבא דר' יוסי וזה שקבעה גמ' דבריו כאן אחר שאמר הלכה כר' יוסי ומ"ש בריש ברכות דאין אוכלין עד צ"ה היינו לר' יוסי ומה דאיבעיא שם ביאת שמשו או ביאת אורו. ביאת אורו הוא משקיעה שלישית דפסחים שהוא ד' מילין אחר השקיעה שאז באה האור לגמרי כמה שכתבתי לעיל וזש"ש כדאמרי כו' איטרב שמשי ואדכי ר"ל תיכף בהערב שמש ולר' יוסי הערב שמש דכל מקום בצ"ה ניצוצים המאדימין את המזרח אבל לר' יהודה תיכף משתשקע החמה ובזה מתורץ קושיית תוס' דשבת שם ל"ה ב' ד"ה הקשה הר' פורת כו' ותירוצם דחוק מאוד ולפי מש"כ ניחא וכן לענין תענית כמ"ש בריש ברכות האי ובא השמש ביאת שמשו כו' דתוס' דחקו שם לומר דביאת אורו הוא קודם ביאת השמש והוא תמוה מאוד אבל לפי מ"ש ניחא דביאת אורו הוא בצאת כל הכוכבים וביאת שמשו הוא בג' כוכבים וס"ל לר' יוסי דבג' כוכבים הוא שקיעת השמש שאז נשקע היטב והתוס' דחקו כנ"ל לשיטתם. ומ"ש שם והדר פשטו כו' ה"פ מדקאמר סימן לדבר ואי בכל הכוכבים א"א לתת סימן בהם:

ואם. ברכות כ"א וע"ש תוס' ד"ה דרב:

סעיף ד

ס"ד אחר. תוספתא פ' בתרא דסוכה אע"פ שהמיחם בידו וברכו הוי קבלת שבת. ברכות שם הרא"ש ספ"ב דשבת:

סימן רסב

סעיף א

ס"א ויתקן כו'. כפי' תוס' שם בד"ה ומצא. דערוך הוא במקום אחר וע"כ הטעם כדי שימצאנו כו':

ויהיה. ולכן לא הזכיר בפ' ע"פ ק' ב' רק מפה שעל הפת לפי' תוס' בשם י"מ זכר למן:

סעיף ג

ס"ג ילבש כו' דר' חנינא כו'. שבת קי"ט א' ב"ק ל"ב ב':

וילביש עצמו. שם קי"ג ב' ורחצת וסכת ושמת כו':

סימן רסג

סעיף א

ס"א יהא זהיר. כ"ג ב':

יפה. שם א':

ויש. ל"ג ב':

ויכולין כו' כי יכולין. מפ"ג דמגילה אבל מוסיפין:

דבר המכוון. שם נגד מי:

סעיף ב

ס"ב אחד. כ"ה ב':

אפי'. כ"ג ב' א"ר פשיטא לי כו' וקידוש קודם לכבוד היום בע"פ ק"ה א' ב' וכבוד היום דבר מועט שוה לד' כוסות כמ"ש שם קי"ב א' פשיטא כו' תנא דבי אליהו כו':

סעיף ד

ס"ד ואם היה. תוס' כ"ה ב' ד"ה חובה מהנ"ל לא יקדים:

סעיף ה

ס"ה כשידליק. ירושלמי פרק הרואה:

אחד. כנ"ל ס"ב:

גם בי"ט. ירושלמי שם:

וביה"כ. דמנהגא הוא כמ"ש בפ"ד נ"ג ב' דפסחים ולא מברכינן אמנהגא כמ"ש בפ"ד דסוכה מ"ד ב':

יש מי. פ"א דפסחים ז' ב':

ויש. כדעת בה"ג ס"י:

סעיף ו

ס"ו בחורים. משום שלום בית כמ"ש פ' ב"מ:

אבל. שם בנ"ח:

סעיף ז

ס"ז אורח. שם בנ"ח.

סעיף ח

ס"ח ב' או כו'. שכ"א מצווה:

ויש. דליכא טעמא דשלום בית כנ"ל:

סעיף ט

ס"ט המדליקין. ע' בתשובת מהרי"ל סי' נ"ג מ"ש בזה ובס' שקדם:

סעיף י

ס"י לבה"ג כו'. כיון דבשביל שבת בא כמ"ש בספ"ג דעירובין מ"ב ב' לענין זמן וזהו שקבעוהו הדלקה מלאכה אחרונה ואפי' להטמנה אף דתנן ספק חשיכה אין מדליקין כו' וטומנין כו' וכמש"ש ל"ה ב' אחר הדלקת הנר היו תוקעין ג"ת ושובת והא דשוהין כו' לפי שהוצרכו לשהות עד שידליקו כולם או רובם:

ועפ"ז. תוספתא בפ' בתרא דסוכה אפי' נר בידו כו':

וי"א. פלוגתתם תליא בחילוף הגי' בפ"ד דביצה ל' ב' אבל עצי סוכה כו' ויש שאין גורסין וער"ן שם שפי' דה"ק באומר איני בודל כו' וחזר בו מתי' הראשון דאפי' בעצי סוכה דמצוה מהני:

ויש חולקים. מהא דשוהין אחר הדלקה כנ"ל ומהא דריב"ח שמעתי שאם בא להדליק כו':

אלא בתפלת כו'. כמ"ש בפ"ד דברכות כ"ז וע"ל סי' רנ"ג ס"ב וסי' רס"א ס"ד:

ואפי' תנאי כו'. תוספתא פ"ו דטהרות וע' מ"ש בי"ד סי' ר"י ס"א:

ועיקר הדלקה. שבת כ"ה ב' ועתוס' ד"ה הדלקת:

וצריך. כ"ב ב':

סעיף יא

סי"א אע"פ. ברכות שם:

סעיף יב

סי"ב אם רוב כו' אדם שבא. מתוספתא הנ"ל:

סעיף יד

סי"ד אם כשהתפללו. ברכות שם:

ואם יחיד כו'. שם:

ולענין עשיית כו'. תוס' שם דבשלמא בתפלה לא מטרחינן אבל במלאכה אין חילוק:

וי"א שאותם כו'. דס"ל דקבלה בטעות הוי קבלה ומתפלה אין ראיה כיון דתפלה בטעות אינה כלום ואף בצבור רק משום דלא מטרחינן להו הקבלה ג"כ אינה כלום משא"כ בקבלה דהדלקה ובזה יפה כוון שכ' וי"א דר"ל דאף בהתפללו מעריב הדין כן ואף דשם במרדכי שלא התפללו עדיין מעריב ועמ"א:

וי"א שאותו. דהוקצה למצותו אע"ג שלא הוקצה לאיסורו וכמ"ש מ"ה א' ועמ"א ול"נ כו':

סעיף טו

סט"ו אבל אם ענה כו'. מהא דטעה כו' וכמ"ש סי' ק"ח ס"ט:

סעיף טז

סט"ז הואיל והתחיל כו'. שבת ט' ב' ואם התחילו:

בהיתר. תוס' שם מהא דסוכה ל"ח ע"ש. ואע"ג דכה"ג מיקרי התחיל באיסור כמ"ש בע"פ ק"ז ב' וע' רשב"ם שם ד"ה סוף סוף כאן לא מחמרינן כולי האי כו'. ועמ"א:

סעיף יז

סי"ז י"א שמי. קנ"א א' מותר לאדם כו':

וכ"ש במ"ש מי כו'. דיש היתר אף לעצמו בהבדלה וכמ"ש שם ק"נ ב' מותר לאדם לומר כו' וע"ש תוס' ד"ה לכרך כו':

סימן רסד

סעיף א

ס"א בין נר כו' בין. מדאמרי' שם כ"א פתילות ושמנים כו':

כגון צמר ושער. שם בגמ' תנא כו' ונקט הרמב"ם היותר גרועים לדמיון:

כגון פשתה. שם כ"ז ב':

נפוצה. שם כ' ב':

ובגד שש. כ"א א':

וצמר גפן כו'. דלא כרש"י שכ' שהן יוצאין מן העץ וראיה ממנחות קנבוס ולוף אסרה כו' ומברכות מ"ם כל היכא כו':

ואם הדליק. כמש"ל רנ"ה ס"א ואם לא כו':

וי"א דאם. מדאמרי' שם כ"א פתילות ושמנים כו' מ"ט כו' ואסור להשתמש לאורה ושם אמר רבא וצריך נר וכו' ולמדו מכאן דכל שיש נר אחד אצלם מותר להשתמש לאורם וכמ"ש בסי' תרע"ג ס"א ואפ"ה מותר להדליק בפתילות ושמנים שאין כו'. אבל לפרש"י שם דמשום היכר לא מ' מידי וטעמו של רש"י דהא רבא ס"ל דמותר להשתמש לאורה והא דאמר רבא פשיטא לי נר ביתו כו' משום דנ"ח מדליק מבחוץ. וגם ר"ן מפרש משום היכר אע"ג דס"ל דרבא אוסר להשתמש לאורה כס' הרשב"א כ' דמניחה על שולחנו ע"כ משתמש לאורה וצריך נר אחר משום היכר. וע"ל סי' תרע"ג ס"א ונוהגים לעשות כו'. אבל לדעת רש"י ור"ן לא מהני:

וכן דבר. שם אסור להרצות כו' והקשו ל"ל לאשמועינן הא כל תשמיש אסור ותירצו דתשמיש עראי מותר:

סעיף ב

ס"ב נותנין גרגיר. תוספתא פ"ב דמכילתין:
ס"ט ומ"מ נהגו, כמ"ש שם ל"א ב' הכא כו'. דר"ע לא פליג אלא שמדליקין בהם:
ס"י אין. ע"ש תוס' כ"ט א' ד"ה ולא כו':

סימן רסה

סעיף א

ס"א בדיל. פסחים י"א א' אליבא דר"י וה"ה לרבנן בכה"ג:

סעיף ג

ס"ג ואין בו. עירובין פ"ד א' בטיבלא ומשתמשין בו בני מרפסת:
מ"מ אסור. רי"ף ורא"ש פ"ק די"ט בשם ירושלמי גבי אבל כופין כו' ובלבד שלא יגע בביצה:

סעיף ד

ס"ד שמקרב זמן. לשון המחבר:
ומ"מ כו' וי"א כו'. פלוגתתם תליא בשני תירוצים של תוס' שם ד"ה מפני. ונראה דלפי כו' ועוד כו'. דלפי תי' הראשון דגם במחיצה של מים מותר אלא כל שנופל להדיא לתוך המים אסור וכל שאין נופל להדיא כמו טלית שאחז בו האור מותר ואפי' מתכוין ה"ה כאן וז"ש וי"א כו'. ולפי תי' השני דבמחיצה של מים כיון דאין מחיצה מפסקת אסור והא דטלית משום שאין מתכוין ה"ה כאן כיון שאין מחיצה מפסקת אסור אא"כ שאין מתכוין:

סימן רסו

סעיף א

ס"א ואפי' לא נתן. מדפריך בגמ' מ"ט שרו כו' ואי בקצץ הא ב"ה מתירין בכולן עם השמש בפ"ק אלא כיון דבלא נתן שכר ניחא כמ"ש תוס' י"ט א' ד"ה אלא כו' וע"ל סי' רמ"ז ס"ב אבל בסתם כו'. וסובר הרמב"ם דמתני' איירי מבע"י מדקאמר ואע"פ שנתנו משמע דע"כ איירי מבע"י כפשטא דמתני' דע"כ צריך ליתן מבע"י משום מוקצה:

ואע"פ שנתנו. מדאמרינן אבל מציאה כו' ולא אמרן כו' ואי מבע"י הרי יכול ליטלו ועי' ברא"ש:

סעיף ב

ס"ב וי"א שצריך. ב"מ פ' השוכר את הפועלים צ' ב' הנהיגה בקול ולא התירו אלא מעשה בחמור וכמ"ש אי הכי אפי' חבירו נמי אמר רב פפא כל כו' וכה"ג הוי מעשה בעצמו:

והוא. דשבות בעצמו לא התירו כנ"ל:

ואפי'. עט"ז:

סעיף ו

ס"ו י"א שכשנותנו. תוס' ד"ה מי שהחשיך מהא דפט"ז אבל קטן שבא כו' דקטן העושה כו':

ודוקא כו'. וכמ"ש ה' ב' היו טעון אוכלין כו' ועמ"א:

סעיף ז

ס"ז ודוקא כיסו כו'. לאפוקי מהרמב"ם פ"ו ופ"ך מהל' שבת שכת' שכה"ג אפי' מציאה דלא אתא לידיה והשיגו הראב"ד והרמ"ך וש"פ וע' במ"מ וכ"מ ומ"ע שהליצו בעדו וכן הרמב"ן ומוצאו של הרמב"ם מפ' בתרא דע"ג ע"א ולשיטת הפוסקים צ"ל המוציא שהוציא בשוגג אבל הרמב"ם מפרש כפשטיה שמצא וכ"מ פשטא דגמ' כמה כיסי משתכחין בשוקא. והטעם כיון שאוקמוה אדאורייתא אז אין חילוק בין כיסו או מציאה. אבל בב"מ ט' א' משמע כדברי החולקין עיין רא"ש שם וע' סי"ג:

סעיף ח

ס"ח י"א דדוקא. קמ"ב ב' ואפי' שכח לא. ולא התירו בדרכים אלו ואפי' ר' יוחנן דמתיר שם לא התיר אלא במחיצה של בני אדם דלא כרש"י שם דלפרש"י מה שהשביח ע"י הככר בטלטול פגם בהוצאה. רשב"א בשם רמב"ן:

סעיף ט

ס"ט המשתמרת. רש"י:

שאין כו' לכלום. דבלא"ה מותר דקי"ל בסוף שבת במוקצה מחמת מיאוס כר"ש אלא משום דאין כו' וכמש"ש מ"ו א' בשרגא דנפטא משום דחזי לכסויי כו' הא לא"ה לא:

לא יניהם כו'. ר"ל אפי' לבטל כלי מהיכנו מותר דקי"ל צער בע"ח דאורייתא כמ"ש בפ"ב דב"מ ל' א' וז"ש ילא כו' ר"ל בכ"ע דמדאמרי' שם והאיכא כו' משמע דלמ"ד צער בע"ח דאורייתא צריך לפורקן:

סעיף י
ס"י חשכה כו' או. כפרש"י שם ולעיל סי' ל' ס"ד כ' כפי' תוס':

סעיף יב
סי"ב י"א. דדוקא מדלא הזכיר במתניתין היתר זה ולא בגמ' דאמרו אין שם כו':
וי"א דה"ה. ובמקום שאין יכול מאלו האופנים הנ"ל ולכן לא הזכירו ועמ"א:
ומי ששכח כו' אם. מ"ג א' בצריך למקומו אלמא כיון שהוא כבר בידו יכול להוליכו לכ"מ שירצה ואין משום איסור טילטול. אבל ל"נ דשם התחלת הטלטול הוא בהיתר וכל הטלטול הוא בהיתר משא"כ כאן שבאיסור הוא ומי שאכל שום וריחו נודף וכו' וראיה ממ"ש בספ"ב דשבת אריב"ח שמעתי כו' מקום צנוע כו' ואף שנדחק במ"א ליישבו לא נראו דבריו כלל וכלל וכן בתוספתא סוף סוכה שמשלכת הפתילה מידה בקבלת שבת:
ואם הוא בשוק. כנ"ל ס"ח:

סעיף יג
סי"ג מצא ארנקי. מהא דב"מ ט' א' דלא כרמב"ם כנ"ל ס"ז:

סימן רסז

סעיף א
ס"א בתפלת המנחה. מ"ק כ"ז א' מאימתי זוקפין את כו':

סעיף ב
ס"ב ובפלג. אליבא דר' יהודה כמ"ש בגמ' בהדיא וקמ"ל דאף בשבת ואין זו הקדמה כמש"ל בסי' רס"ג ס"ד וסי' רס"א ס"א ס"ב בהג"ה:
ולאכול מיד. שם ואומר קדושה כו':

סעיף ג
ס"ג בברכת. ירושלמי הדא דתימר בחול אבל בשבת אומר ופרוס כו':

סימן רסח

סעיף א
ס"א ל"ש. כסתמא דגמ' אותה ברכה:
בין כו' וי"א. דאמרי' שם הכי השתא כו' משא"כ במוסף דאף בחול א"א רק שבע ברכות. וס' הראשונה ס"ל משום דגם במוסף בדיעבד יצא בי"ח כמש"ל ס"ד בהג"ה. ועוד דמ' בירושלמי דאף לכתחלה היו מתפללין בחול במוסף ח"י ברכות כמ"ש בתוס' שם ד"ה

עד. ומתוך הירושלמי כו'. ומיהו שם דחו תוס' ורא"ש ומגיהין הירושלמי וע"ש בשם תוספתא:

סעיף ג

ס"ג אם היה כו'. אע"ג דאתה הוא ג"כ בתפלת שבת כיון שדעתו לשל חול וכמ"ש בברכות י"ב א' פשיטא כו' דמ' דאם אזלינן בתר עיקר ברכה לא יצא אע"ג שהוא שוה וכמ"ש תוס' שם ד"ה לא כו' והיה אומר הר"י כו' וכן כת' הרא"ש דשאני חסרון כוונה מכוונה לדבר אחר וזהו החילוק כאן בין סבור כו' להיה יודע כו':

סעיף ד

ס"ד ואם. דאמרינן הכי השתא כו' דלא אטרחוהו כו' וכמ"ש למטה במוסף:

ובמוסף. ירושלמי הביאו הרא"ש שם:

סעיף ה

ס"ה טעה והתפלל. שם כ"ט ב':

סעיף ו

ס"ו הטועה כו' וי"א כו'. תליא פלוגתייהו במ"ש בסוף ר"ה כיון שאמר ובתורתך כו' דר"ת פי' דוקא פסוקי דמלכות אבל פסוקי דמוספין אף דיעבד לא יצא והוא הי"א שבכאן. וס' הראשונה ס"ל כמו שהקשה הרא"ש שם עליו דעשה העיקר טפל אלא כפרש"י שם. אבל מ"ש או אחרת במוסף ס"ל דהזכיר דבר שלא בזמנה דהוי הפסק ולא קי"ל כן כמש"ל ס"ס ק"ח ע' ב"י שם. גם צ"ע להי"א דאמרינן סוף פ"ד דברכות טעה ולא הזכיר של ר"ח כו' בשחרית כו' במוסף כו' וערש"י שם ד"ה טעה' ואף לגי' הרי"ף דל"ג במוסף כו' הוא מטעם אחר כמ"ש הרא"ש שם ע"ש. ואפשר דלא ס"ל טעמו ומשם למד מדלא קאמר אלא בשחרית. וערבית בלא"ה ל"ק כמ"ש תוס' שס דבלא"ה אין מחזירין. ומשחרית ל"ק למ"ש כאן דאם מתפלל מוסף במקום שחרית דלא יצא שכאן שאני שאמר שלא כהוגן:

סעיף ז

ס"ז ואומרים כו'. עמ"א וז"ש בגמ' אפי' יחיד דלכאורה מ"ש יחיד מציבור ולפ"ז ניחא דאשמעינן דסמכינן אר' נתן בסנהדרין ל' אבל יותר עדיף כת"ק:

סעיף ח

ס"ח ואין היחיד. שלא נתקנה אלא לש"ץ כמ"ש ש"ץ היורד כו' וכן עיקר:

סעיף יא

סי"א אף בשבת. משום לא פלוג ועוד דגם בי"ט שכיחין בשדות כמ"ש בסוף ר"ה הלכה כר"ג בר"ה וי"ה ושם לא פטר ר"ג אלא עם שבשדות כו' וכן ביומא שומרי פירות כו':

סעיף יב
סי"ב אין לדבר. כמו בבה"מ. ברכות נ"א ב':

סעיף יג
סי"ג אם כו' או כו'. שהגאונים מפרשין שם משום סכנה אותן שבאין אחר התפלה כדי שלא יצטרכו להתפלל ויוצאין בש"ץ אלמא נתקנה להוציא מי שלא התפלל וכ"ש מי שלא הזכיר של שבת שמוציא אפי' הבקי ובשאר ימות השנה דבהא מודין חכמים וכמ"ש תוס' כ"ט ב' ד"ה טעה בשם בה"ג ע"ש:

סימן רסט

סעיף א
ס"א נוהגין לקדש. פסחים ק"א א':
ואין כו'. שם:
אלא. עירובין מ' ב':
ומעיקרא. פסחים שם:
ועכשיו לא בטלה. כמש"ל סי' רס"ח ס"ח וסי' רל"ו ס"ב. וע' גמ' פ"ג דתענית כ"ד א' ובפסחים תוס' ק"ו א' ד"ה זכרהו דאין יין קידוש מד"ת או הטעימה אינה מד"ת ומוציאין מד"ת:

סימן רע

סעיף א
ס"א נוהגין. שבה דיני הדלקה ושלשה דברים שצריך כו' וז"ש והספרדים אומרים כו' והוא הנכון דלאח"כ מנ"מ:

סעיף ב
ס"ב יש שאין. דל"ל עשרתם. טור:
ויש. משום פיסול שמנים שמותר בחנוכה:
ואין. דמ"מ לשבת אסור לצורך היום:
ובשבת כו' וכן כו'. דעיקר נתקן משום המאחרים ולא שייך כ"כ:

סימן רעא

סעיף א

ס"א כשיבא. פסחים ק"ו זכרהו כו' ומפרש הטור תיכף כשיכנס. ושם ק"ה ב' וברכות נ"ב א' עיולי יומא כו' ש"מ דממהרין לקדש:

סעיף ב

ס"ב ומוציאות. שם דמספקא בבה"מ אי מוציאות:

סעיף ג

ס"ג והא דתניא. שם:

סעיף ד

ס"ד אסור לטעום. שם ק"ה א':

אפי' מים. שם לקידוש קובעת ולא כו' וה"מ בחמרא כו' משמע דבקידוש בכ"ע אסור:

ואם היו. ע' רא"ש סוף סי' ד' בשם הירושלמי ותוס' ק"ג ב' ד"ה רב אשי כו' ושם ק"ד ב' ד"ה חוץ כו':

ואח"כ. שם בגמ' כמר זוטרא וכתלמידי דרב:

ואם אין. כנ"ל בברכת היין:

וי"א. כמ"ש בחולין פ"ז א' וכמ"ש תוס' בפסחים ק"ב א' ד"ה ועקרו דדוקא בה"מ דהוי גמר סעודה:

סעיף ה

ס"ה שנים שהיו. שם ק"ה א' נפסיק ונקבעיה. ופי' הרמב"ם באמירה וכמ"ש בבה"מ שם ק"ג ב':

קודם שאכל. עמ"א ועסי"ב:

דהרי אין. מדאמרינן שם ק"ז א' בת טוות משא"כ בקידוש שקידש על הפת:

סעיף ו

ס"ו וצריך כו'. תוספתא מדאמרינן בפ"ד דברכות כ"ו ב' ת"ר טעה ולא כו' אע"ג שמתפלל בשביל חול וה"ה כאן:

וי"א דאינו. עמ"א ס"ק ט"ו ובסי' קפ"ח ס"ק י"ז:

ויש מחלוקת. אם נחשוב אותו הכוס לסעודה ומותר ואע"ג דלר' יוסי שם ע"כ טועם משום דאזיל לטעמיה דא"צ להפסיק:

גם אם. אם נחשוב מה שאכל למקום סעודה כיון שהיתה של חול וע"ש תוס' ד"ה ונימרינהו דר' יוסי אפשר דסבר כרב דא"צ במקום סעודה:

וי"א. דסובר שצריך לאכול אחר קידוש א"כ ל"ל לברך בה"מ וכנ"ל:
ומברך. כס' הראשונה שבס"ד וע' תוס' ק' א' ד"ה ר' יוסי כו' וזהו דעת הרי"ף ותוס' ק"ב ב' ד"ה ראשון כו' וכ"ה ס' הרי"ף הנ"ל:

סעיף ח

ס"ח ואומר כל. שם בגמ':
מלבד. דלא נתקן אלא בע"ש שבת קי"ט ב':

סעיף י

ס"י מקדש על. מהא דירושלמי ר' יונה טעים ומתקן כו' והביאו הרא"ש בפ"ח דברכות ע"ש וע' ברש"י פסחים ק"ו א' ד"ה קפיד וברשב"ם שם ורש"י בברכות נ"ג א' ע"ש:
וטעון. הרמב"ם שמפרש מ"ש כוס של ברכה טעון עשרה כו' נאמר על כל הדברים שטעון כוס דלדידיה בה"מ אינה טעונה כוס כמ"ש בהל' ברכות ממסקנא דפסחים קי"ז ב' וכ"מ שם ברי"ף. מ"מ. ועוד פסחים ק"ה ב' המברך כו' ובברכות שם והאמר מר המברך כו'. ואמרינן בירושלמי בפ"ז דברכות ומודים חכמים לר"א בכוס של ברכה כו' והכי נהגין רבנן בכסא דקידושא כו':
ואומר ויכולו. פסחים ק"ו א' בתוס' ד"ה זכרהו ורשב"ם שם ב' ד"ה דחביבא:
בפה"ג ואח"כ קידוש. מתני' בפ"ח דברכות ופ"י דפסחים:
ויותר טוב. עתוס' ברכות מ"ג א' ד"ה הואיל וכן עיקר:
כי מתחילין יום הששי. הטעם משום דקאי אתוספות שבת כמ"ש בבראשית רבה פ' בראשית ע"ש פרשה ט'. ועמ"א ס"ק כ"ב. וברמב"ם פ' כ"ט מה"ש הלכה ב' ליתא להני ג' תיבות כי הוא יום וכן עיקר שמיותרים הם אבל כי בנו בחרת אין לדלג וכ"ה ברמב"ם שם וערא"ש פ"ד דר"ה סי' ג' אבל לענין תוספות כו':

סעיף יא

ס"יא אם אין לו. רא"ש בפ"ח דברכות בשם ירושל' וכפי פירושו וכמ"ש בגמ' שם נ"ב א' והאמר מר המברך כו':
ואם לא היה. הוא עובדא דירושלמי הנ"ל:
דקידוש. כנ"ל ס"ג:

סעיף יב

ס"יב וי"א. כפי פירושם שם דאין חילוק בין מקדש אחמרא או אריפתא וע' רשב"ם שם:
דלכתחילה. הוא דברי הרמ"א וע' ברשב"א סי' תשנ"ב וכ' הטעם שאמרו הנוטל ידיו לא יקדש שנראה כמזלזל בקידוש שאילו היה דעתו לקדש על היין לא היה נוטל שתי ידיו

שכל הנוטל ידיו לפירות כו' ומ"ש זימנין דחביבא כו' אין זה כמזלזל דילמא היה דעתו לקדש על הפת ולפיכך מקדש בין אריפתא ובין אחמרא וע"כ נהגו עכשיו הכל ליטול ידים קודם קידוש חוץ בערב פסח והטעם לפי שא"א לו בפת דכוס ראשון אומר עליו קידוש היום עכ"ל והעיקר כדעת הש"ע וכ"ד הט"ז:

סעיף יג

סי"ג והוא רובו. שם ק"ח ב' וע"ש תוס' ק"ז א' ד"ה אם טעם כו':

סעיף יד

סי"ד אם לא. שם ק"א א' ל"ל לקדושי בבי כנישתא כו' אע"ג דאין המקדש טועם כנ"ל סי' רס"ט:

ואין שתיית. דהנאה בעינן כמ"ש לענין יה"כ פ' א' וב'. וכמ"ש ק"ח ב' והוא דאשתי כו' אע"ג דב"ב שתו השאר וי"א ס"ל והוא קאי אכולם יחד:

ומ"מ מצוה. פסחים ק"ו א':

והגאונים. שהם מפרשים שא' מן האורחים קידש בבהכ"נ וע"ל סימן רס"ט:

אבל בשאר דברים. עירובין מ' ב' וליתביה לינוקא כו':

סעיף טו

סט"ו קידש. ברכות מ' א' וע"ש בתוס' ד"ה הביאו כו':

וא"צ לחזור. דבפה"ג אינו מעכב הקידוש כנ"ל ס"ד וכ"ש בסדר להקדים. ועוד דקידוש ד"ת בלא יין כנ"ל:

וה"ה אם נשפך. רא"ש בפ"ו דברכות סי' כ' בשם ירושל' הדין כו' ועט"ז ומ"א:

סעיף טז

ס"טז לא יטעמו. תוס' בשם ירושל' וג"כ משמע מהגמ' שלנו בהא דגחין ושתי. ובפ"ז דברכות מ"ז א' אין המסובין וצ"ל כתי' דירושלמי:

סעיף יז

ס"יז אין צריך לשפוך. כן הוכיחו תוס' מירושלמי הנ"ל דאל"כ לעולם זקוקין וכן משמע בעובדא הנ"ל מדלא המתין עד ששפך לתוך הכוס. הר"ן:

סימן רעב

סעיף א

ס"א אע"ג דריחיה. כמו בנסכים דפסול דאל"ה בל"ז פסול כמו קוסס אט"ג דפלוגתא דר"י וריב"ל ובנסכים מודים שפסול.

אפי' האידנא. כמו בימיהם במסננת. שם:
ואין מקדשין. טור. כיון דקי"ל דהכל (הולך) אחר הטעם. אבל הוא דבר שאינו כמ"ש תוס' שם צ"ו א' ד"ה הבודק כו':

סעיף ג

ס"ג ויש אוסרין. מנחות פ"ז א' ר' יוסי בר יהודה אומר שיש בו כו' ור' יוחנן בעי שם אליביה. ובב"ב אמרינן דמה שפסול לנסכים פסול לקידוש. וצ"ל מ"ש שם שבפיה מיירי כה"ג:
ומ"מ מצוה. ירושלמי בברכות ושבת ושארי מקומות מצוה ביין אדום שנאמר כו':

סעיף ד

ס"ד מקדש על יין לבן והרמב"ן פוסלו. הדיעה ראשונה גורסין שם בב"ב צ"ז ב' בורק ובדיעבד כשר לנסכים א"כ הכא אפי' לכתחלה. ומה שאיבעיא בגמ' רב כהנא שם חמר חווריין מהו לא שמיע הך ברייתא אבל לדידן מותר. ועוד ראיה מירושל' שבת פ"ח שקלים פ"ג פסחים פ' בתרא מצוה לקדש על יין אדום שנאמר אל תרא יין כי יתאדם דמשמע מצוה לבד אבל לא איסור ועוד ראיה פסחים ק"ח ב' פלוגתא דת"ק ור"י וסבר הת"ק דא"צ טעם ומראה יין והלכה כת"ק. ועוד ראיה מנחות פ"ז א' אין מביאין יין ישן כו' היינו טעמא דרבי דכתיב אל תרא כו' דמשמע לכתחילה לבד. והרמב"ן גורס בודק שם בב"ב והאבעיא כך פירושו אם הלכה כר"י או כת"ק ופשיט אל תרא כו' והלכה כר"י והירושל' הנ"ל ג"כ משמע אפי' דיעבד כיון שהוא מביא ראייתו מפסוק:
אבל מבדילין. דלא גרע משכר ומיירי שהוא חמר מדינה ועס"ט:

סעיף ה

ס"ה יין חי כו'. בפסחים ק"ח ב' משמע דוקא דיעבד וכ"כ תוס' שם ד"ה שתאן כו'. אבל בב"ב שם דפריך אי למעוטי מזוג כו' מ' דחי ודאי מקדשין לכתחילה. וצ"ל דהא דפסחים משום חירות כמ"ש שם. ומ"מ לכתחילה ודאי טוב למוזגו כמ"ש בכוס של ברכה ובירושל' הכין נהיגין רבנן בכסא דקידושא וז"ש ומ"מ כו':
ויינות. פסחים שם ברשב"ם ותוס' שם ד"ה שתאן:

סעיף ו

ס"ו והוא שיש כו'. רי"ף בשם הגאונים וע' ריב"ש סי' ט' בזה:

סעיף ז

ס"ז שמרי יין כו'. ע"ל סי' ר"ד ס"ה וס"ו וכמ"ש בב"ב צ"ו ב' ת"ר כו' אמר רבא כו' כי פליגי כו' ודוקא תלתא ואתא ארבע הא פחות לא וע' רשב"ם שם ד"ה פש להו כו' ואע"ג

דבי"ד סי' קכ"ג ס"ח וסי' קל"ד ס"ה פ' דוקא בששה וי"א בששי' התם ביין גמור ולמדו מהא דפ"ה דע"ג ע"ג ב' שני כוסות כו' וס' הראשונה ס"ל דמיירי בס' וסברא האחרונה ס"ל דמסתמא מיירי בכוסות שוין ש"מ דבששה וכמ"ש ב"י בסי' קכ"ג צ"ה א' בד"ה יין מזוג כו' וכ' הר"ן איכא מ"ד כו' ואינה ראיה כו' והרשב"א בת"ה כו'. מיהו בחרצנים שלא נעצרו בקורה אין להם דין שמרים ואפי' מצא כדי מדתו או פחות קלטו טעם החרצנים ואסור וכמו ביין גמור אם לא שיש במים ששה פעמים נגד כל החרצנים וכן ביין ממש וז"ש לעיל בסי' ר"ד ס"ה בהג"ה ובלבד כו' ר"ל ביין ממש וכמ"ש באגור עב"י. ומ"מ בשמרים ובחרצני' של יי"נ היה ג"כ הדין כן בתלתא ואתא פחות מארבעה דמותר וכ"כ הרא"ש שם בב"ב בשם הרב אב ב"ד אבל בשם הר' יונה לא כתב כן שמדמה חרצנים ושמרים של היתר לענין מגע נכרי לשמרים של מעשר ראשון דפעם ראשון אסור וכפי' הרשב"ם שם דכל הברייתא מיירי הכל בכדי מדתו ע"ש ד"ה ראשון כו' ובשני מותר אא"כ רמי תלתא ואתא ארבע דבזה לעולם אסור ומיהו כשלא נדרכו בקורה אף פעם שני אסור אף בכדי מדתו כנ"ל אלא דהר"י סובר כן דוקא לענין יי"נ אבל לענין ברכה לא ואנן קי"ל אף לענין ברכה כן כנ"ל וביין נסך שנתערב מדמי להקדש דלעולם אסור כיון דנאסרו מתחילתן. והא דאמרו המתמד ונתן מים במדה כו' דפטור אף בפעם ראשון ס"ל כפירוש רשב"ם הנ"ל דכל הברייתא משום חומרא ולר"י במתמד לענין טבל שם אוקמוה אדינא דאורייתא דשם א"א להחמיר משום דאתי לאפרושי מן הפטור כו' כמ"ש בפ"ד דפסחים וכן לענין ברכה ועתו' שם צ"ו ב' ד"ה וביותר כו' וקשה מהא כו' וי"מ כו' וכן בחולין שם ע"ש. וז"ש בש"ע י"ד שם ס"ט מים כו' כיון שלא נעצרו בקורה אף לענין ברכה הדין כן כנ"ל ומש"ש ואם נעצרו בגלגל כו' קאי אפעם שני אבל בראשון אפי' כדי מדתו אסור כנ"ל וכמש"ש בסי"א בשמרים ושם סי"א ופעם שני מותר היינו עד ארבעה אבל באתא ארבעה אסור ודבריו סתומים ביותר. ומ"ש הש"ך שם ס"ק י"ח ומצא ארבע ל"ד כו' טעה בדברי הרשב"א שהרשב"א ל"ק אלא בשמרים של יי"נ כבר וכמ"ש ב"י שם בד"ה וכ' בת"ה שמרים של יי"נ כו' וכ' שם לדברי האומרים בס' ה"נ בס' ע"ש וכמ"ש שם בד"ה יין מזוג בשם הר"ן והרשב"א דבשמרים כ"ע מודו דדוקא אתא ארבעה וגמ' ערוכה היא פלוגתא דאחרים ורבנן ושיטת הרשב"א שם צ"ז א' דברייתא מיירי ביותר מכדי מדתו כמ"ש שם דכל שנעצרו בגלגל וקורה כל לחלוחית שבהן יוצא אלא דמיירי במצא יתר מכדי מדתו שביין גמור כמ"ש למר בס' ולמר בו' ובכה"ג החמירו במעשר ותרומה והקדש וביי"נ גמור החמיר כמו שם אבל בהיתר ס"ל כמו בטבל וברכה ועב"י שם ד"ה הנ"ל וכ' בת"ה וכו':

או חרצנים. במכ"ש משמרים דבעינן תלתא ואתא ארבעה וכ"ז בחרצנים שהם גרועים יותר כמ"ש בפסחי' מ"ב ב' אבל אי אתא ארבעה ודאי יין הוא:

סעיף ח

ס"ח מקדשין כו' וי"א שאין מקדשין. זהו פסק הגאון דפוסל וראייתו ממנחות פ"ו ב' במתניתין ולא מבושל ואם הביא פסול וח"כ לקידוש נמי פסול. ומדחי הרא"ש שם בב"ב הדלה הגפן ע"ג תאינה לפסול לנסכים בבכורות י"ז א' ה"נ לפסול ועוד קשה דפריך הגמ' הכא בב"ב אי למעוטי מזוג עילויי עליי' ותהוי עלויי עליי' הא פסול בדיעבד בנסכים אלא אין ראיה משם ועוד למה לא קחשיב הגמ' בב"ב למעוטי מבושל. אך זה יכול לתרץ דקי"ל דשלקות כיון דנשתנה לגריעותא מברך שהכל אם כן לפ"ז לא קחשיב הגמ' כאן כיון דמברך אפי' שהכל עליו. ועתו' פסחים ק"ט ב' ד"ה ארבע כוסות מביא ירושלמי דתרומות תמן תנינן כו' א"כ יוצאין ארבע כוסות במבושל ומקדשין עליו. וא"כ לפ"ז קשה על הש"ע בי"ד הל' תרומות סעיף ס"ג אבל לא מן המבושל על שאינו מבושל הא מבושל מעליי' והרמב"ם פוסק בעצמו כת"ק דר"י וצ"ל דהרמב"ם פי' האי מוחלפת השיט' ר"י מחליף שיטתו ופוסק הכא כת"ק שממעיטו ולפ"ז קשה למה פוסק דהרמב"ם בברכה דמברכין בפה"ג ובהל' פסח פוסק לחלוטין דמקדשין וצריך לתרץ דאיתא בירושלמי פ' שני דתרומות במתניתין ד' כל מקום שיש כהן תורם מן היפה וכ"מ שאין כהן תורם מן המתקיים ריי"א לעולם הוא תורם מן היפה ומקשה שם בירושלמי הל' ד' הא ר"י מתיר מפני שהוא משביחן ואר"י מחלפא שיטתי' דר"י ר' אלעזר אמר אינה מחלפת תמן בכהן וכאן בבעלי' ר"א ור"י חד אמר מפני שממעיטו משותיו וחד אמר מפני שממעטו ממדתו ולא ידעינן מאן אמר דא ומאן אמר דא מן מה דאר"י מחלפא שיטתיה דר"י הוי ר"י אמר מפני שממעטו משותיו וא"כ לפ"ז יוכל לומר דכולהו סוברים דמשביחו וא"כ כאן נכון דמקדשין עליו הך הפלוגתא ר"י סבר מפני שממעטו משותיו דהרמב"ם פי' דאין הכל שותים וכיון דאין הכל שותים אף ע"פ שמשביחו לאו כלום הוא ות"ק סבר מפני שמשביחו עדיף טפי אבל לענין קידוש לא איכפת לן שממעיטו משותיו כיון שהוא משביחו וגי' האמיתית כמ"ש בפירוש על הירוש' שצ"ל הוי ר"א או' מפני שממעיטו משותיו וע' מש"ש. וע' רא"ש בב"ב צ"ז ב' שמאריך בזה ועוד ראיה מהירושלמי שבת פ"ח ושקלים פ"ג מהו לצאת בקונדיטין מן מה דתני בר קפרא קונדיטין כיין הדא אמרה יוצאין בקונדיטין מהו לצאת ביין מבושל ר' יונה אמר יוצאין ביין מבושל כו' ע"ש וע' י"ד סי' ריז סט"ז בקונדיטין פי' כו' וכן פירש מהרי"ל כמ"ש ב"י שם משמו וכ"ה בילקוט פ' יתרו ס"ס ער"ב אר"א ד"ת נמשלו כקונדיטין מה קונדיטין הזה יש בו יין יש בו דבש

יש בו פלפלין אף ד"ת כו' והיא בגמ' שלנו נקרא אנומלין בפ' כ' דשבת ק"מ א' ובפ ב דע"ז ל' א':

סעיף ט

ס"ט במקום שאין יין. י"א שמקדשין וי"א. וסברא האחרונה מביאין ראיה מהירושל' מבדילין בלא יין ואין מקדשין בלא יין וע"כ במקום שהוא שכר *מדינה דאל"כ הא גם אבדולי לא מבדילין כמ"ש בפסחים ק"ז א' וס' ראשנה דחו ראיה זו דהירושל' סבר כס"ד דגמ' שלנו שאמרו סבור קדושי לא מקדשינן כו' ובשאינו חמר מדינה איירי אבל בחמר מדינה מקדשין כמו בהבדלה דחד דינא אית להו כמ"ש כשם שאין כו':

אלא על הפת. דודאי מקדשין כנ"ל סי' רע"א סי"ב:

ואם יין כו'. דלר"ת אין מקדשין על הפת ומביא ראיה מירושל' רס"ח דברכות אר"י ברבי נהיגין תמן במקום שאין יין ש"ץ יורד לפני התיבה ואומר ברכה א' מעין שבע וחותם במקדש יום השבת ועוד דקידוש חמור מהבדלה דהא קובעת משא"כ בהבדלה ואין מבדילין על הפת מהא דאמימר ועוד דאיבעי' להו בפ"ב דשבת נר ביתו כו' ואם איתא יקדש על הפת והרא"ש דחה ראיה א' דשם להוציא האורחים דא"א בפת בבהכ"נ כו' ושניה דהבדלה לא שייך בפת ע"ש והא דשבת מ"מ עיקר מצותו יין וס"ד דידחה כו' ואף לדברי הרא"ש לא יקדש במקום שיש יין מהא דשבת הנ"ל וכמ"ש הרא"ש:

ומי שאינו. מהא דעירובין מ"ב:

ואם אין כו' לא כו'. מהא דנזיר ד' וכי כו' וע"ש בתוס' וכנ"ל:

סעיף י

ס"י ברכת כו'. כן מ' בפסחים ק' ב' ובברכות מ"ב ב' וע' בתוס' שם ושם:

ואינך טעון. דאל"כ היאך יכול לצאת ידי יין ולפטור ע"ש:

בין. דהוא כדברים הבאים מחמת כו' הרא"ש בפ' ע"פ סכ"ד:

סימן רעג

סעיף א

ס"א א' ובבית א'. עתוס' ע"פ ק"א א' ד"ה אבל כו':

ונמלך לרבותא וכמ"ש למטה:

ומבית לסוכה יתבאר למטה:

וי"א שכל. עסי' קע"ח ס"ב אכל במזרחה כו' וע"ש מ"א ס"ק ה':

וי"א שאם. רא"ש בשם ר"נ גאון מירו':

והוא. ממש"ש ולשמואל ל"ל לאקדושי וכו' אם איתא נ"מ בכה"ג. תוס' ק"ב ד"ה ידי קידוש ופי' את הירו' בכה"ג והמרדכי שם פי' את הירושלמי דמפינה לפינה חילוק בין דעתו לאכול בפינה האחרת אז א"צ לחזור ולקדש אבל ממקום למקום אף אם דעתו נאכול צריך לחזור ולקדש ולכן פי' פלוגתא דירושלמי במפינה לפינה ולפי פי' מבית לסוכה חשיב מפינה לפינה כמ"ש בירוש' לפי פירושו וז"ש בהג"ה לעיל ומבית לסוכה כו' וצ"ע שעירב דברי המרדכי עם דעת התוס' וע"ל סימן קע"ח ס"א בהג"ה:

סעיף ב

ס"ב אם קידש. שם ק"א ומירושלמי הנ"ל וכפי' התו' הנ"ל:

סעיף ג

ס"ג וצריך. מהא דיומא ל' א' וע' בתוס' דפסחים ק"ב א' ד"ה כשהן דאמר בפ"ג דיומא כו' וה"ה כו' וה"ה כאן דחד דינא אית להו כמש"ש בגמ' ובתוס' ד"ה אבל ממקום כו':

או שיהא כו'. אפי' אירעו אונס ולא אכל מיד וראיה מר' הונא דאיתעקרא ליה שרגא כו' מ' דאם נשאר במקומו אע"פ שהפסיק א"צ עמ"א:

ואם עט"ז:

סעיף ד

ס"ד יכול אדם. תוס' שם ד"ה ידי קידוש והא דאמרי' לאפוקי אורחים ומסתמא א' מבני העיר היה מקדש:

ואפי' בקידוש. שם כיון דלחובת היום כו' וכמסקנא כנ"ל:

והוא. ברכות מ"ה ב':

סעיף ה

ס"ה כ' הגאונים. שם טעימו מידי:

ודוקא אכל. מדקא' במקום סעודה מ' דוקא דבר שסועד וה"ה ליין שסעיד כמ"ש בברכות ל"ה ב' ועמ"א סקי"א:

סעיף ו

ס"ו ואם קידש. מהא דמקדשין בבהכ"נ לאפוקי אורחים אע"פ שאין אוכלין בבה"כ כמ"ש תוס' ק"א שם ד"ה דאכלי כו':

סעיף ז

ס"ז וי"א שאין שפי' הא דאביי משום שלא יאכלו כמ"ש רש"י ורשב"ם שם:

סימן רעד

סעיף א
ס"א על שתי כו'. עמ"א והעיקר כמ"ש רש"ל ושל"ה לחתוך שניהם כפי' הרשב"א ורה"ג אכולה שירותא דלפירוש רש"י קשה מאד מאי מחזי כרעבתנותא גם הלשון אכולא שירותא דחוק וע' ב"ח:
שלימות. כן מ' בברכות ל"ט ב' מניח פרוסה כו' ובשבת חייב כו':
שאוחז כו'. ובוצע. ברכות שם ושבת שם:

סעיף ג
ס"ג ואם יש. מהא דפסחים ק"ו א' וכמ"ש תוס' שם בשם הירושלמי וכנ"ל ס"ס רע"א:

סעיף ד
ס"ד סעודה זו ושל. ברכות מ"ט ב' וכפי' תוס' ד"ה אי כו':

סימן רעה

סעיף א
ס"א ואפי' אינו כו'. הוא פשוט דאיסור הוא בעיון כמ"ש אפי' לעיין בין בגדיו כו' תני חדא שמש בודק ומדפריך שם והא אמרת רישא רואה דלא כהג"א ומ"ש רש"י ומריצן בפיו ל"ד אלא נקט לאשמועינן דאפ"ה שרי שם דל"ת דוקא רואה בעיון בעלמא קמ"ל רש"י דלא וראיה ממ"ש מיתיבי רשב"ג א' התינוקות כו' אב"א ראשי פרשיותיו אלמא דאפי' בקריאה מותר שם וכנ"ל:
וכן בנר. דבשעוה נמי שייך שמא יטה כמש"ש כ' ב' שעוה אצטריך כו' ואפי' לפרש"י שם מ"מ מדס"ד דאסו' להדליק ופסול פתילות ושמנים הוא משום שמא יטה וערש"י שם ד"ה ומותר להשתמש כו' ואפי' למסקנא קמ"ל שאין מסכסכת כמו בשמן ע"ש:

סעיף ב
ס"ב וי"א דבשני. כ"ש מב' ענינים:

סעיף ג
ס"ג אם יש. כ"ש משנים אע"ג ששנים טרודין:

סעיף ד
ס"ד מותר. כמ"ש בפסחים י"א א' הוא עצמו מחזר כו' וכשיטת הרי"ף ותוס' וש"פ בסי' ת"ה דלא כרש"י שאוסר בפסח מפני שאיסורו איסור כרת וע' ר"ן שם:

סעיף ח

ס"ח נוהגין. מהנ"ל ס"ו וה"ה כאן אימת שכינה עליו וכמ"ש בפ"ב דנדה אב"א בעתותא דשכינה:

סעיף ט

סט דהוי. כמ"ש בס"י:

סעיף יב

סי"ב שמש שאינו. כפי' הרי"ף שם דשמש שאינו קבוע גרע רק שפי' טעם אחר משום שאין מכירין ובשמש להו לרב יסתפק ממנו והיתר דשמש קבוע מפ' משום שמכירן וא"צ עיון הרבה כנ"ל וכ"ז דלא כפי' הרי"ף ותוס':

יש מתירין. כגי' ר"ח שם בתוס' ורי"ף:

נהגו כו'. שם כ"ב א' וסוף פ"ב דסוכה מאני מיכלא כו' ע"ש:

סימן רעו

סעיף א

ס"א אפילו למי. דומיא דרישא משתמש כו' ושם לא הודלק בשבילו וע' תוס' שם ובפ"ב דיו"ט כ"ה א' ברש"י ותוס' שם:

ואין חילוק כו'. דומיא דנכרי שבא לכבות שם שאמרו נכרי אדעתא דנפשיה קעביד וע"כ בכה"ג וצ"ל משום דנהנה ממלאכה עצמה ואפי' בכה"ג אסור כאן ובלא"ה הא קבולת בביתו של ישראל כמ"ש בירושלמי הביאו תוס' בפ"ק דשבת וש"פ. הגמ"ר פ"ק דשבת סי' כ"ד ע"ש בארוכה:

דהואיל והישראל כו'. ר"ל משא"כ באגרת שאין הישראל נהנה מגוף ההולכה רק מהאגרת:

או לצורך חולה. חולין ט"ו ב' הלכתא השוחט כו' וכן בחולה שאין בו סכנה בפ"ג דעירובין ניחום לי' אגב אימי' ושם אחר ז' הוה כמ"ש תוס' בפ"ק דהא ביום סברא אחרונה עיקר כמ"ש בחולין שם במבשל לחולה וכן כאן וכמ"ש תוס' דגיטין שם דדוקא במילה התירו להרבות ע"ש:

או לצורך קטנים. כמ"ש הר"ן בריש יומא דלהכי רביתייהו ביה"כ דלא כהרשב"א שמוכיח משם דיסורא דרבנן ספין להו בידים לעולם וע"ל סי' שמ"ג ומ"ש לצורך קטנים היינו מה שהם צריכין הרבה אבל בלא"ה לא כמ"ש בעירובין פ"ו ניחים ליה אגב אימי':

ויש אוסרין. כמש"ש בד"א שאין מכירו כו' וס' הראשונה ס"ל דגם במדורה בין לא' בין למאה:

מיהו אם עשה כו'. אבל כשרואה צריך למחות בידו ואפילו בביתו של גוי אמרי' בירושלמי חם רואה עושה צרך למחות בידו אם עושה בחנם וכאן אין חילוק בין חנם או שכר כנ"ל וכ"ש הוא דהא שם אם אינו רואה מותר ומותר להנות דאצ"ל אל תכבה משום דגוי אדעתי' דנפשיה עביד משח"כ כאן כנ"ל וע"כ צריך למחות וע' בהגמ"ר שם שהאריך בזה הרבה:

סעיף ב

אף ע"פ שרוב. דע"כ בכה"ג מירי שם מדאהדרינהו לאפיה בתחל': דל"ג דהא מר לא אמר ליה כו' אלא דחילק בין שבות בישראל עצמו לבין אמירה לנכרי וז"ש בין שבות דאית כו' וע' בפר"א דמילה ברי"ף שם ורא"ש:

דהא רוב הפוסקים. שם ושם וכגי' בגמ' שם דהא מר כו' ועוד הקשו בתוס' בפ"ק דגיטין ח' ב' דא"כ ל"ל למימר שם בעובדא אחרינא ליחים אגב אימי' ופירש"י ע"י נכרי וע"כ צ"ל כן דלאחר ז' ימים היה ביום המילה ועוד דע"י ישראל אסור להרבות כמ"ש בפ"ק דחולין כנ"ל ובגי' הגמרא שלנו מפורש נחים ליה נכרי ועוד הקשו מגמ' דגיטין שם ואע"ג דאמירה כו' משום יישוב א"י לא גזדו מ' דמשום מצוה אחרת אסור ואף בשבות דשבות אוסרים וע"ל סי' ש"ו ס"ה:

סעיף ג

ס"ג אם אומר כו'. דבין טעם דרש"י שלא יהנה ובין טעם דתוס' שלא יאמר שייך כאן:

כיון שעיקר כו'. ממ"ש והא ר"ג מכירו הוה ואע"ג דעשאו הגוי ג"כ בשביל עצמו וכל שעושה לצרכו אע"ג דרוב ישראל מותר כנ"ל ס"ב מהא דשמואל. ולרבא י"ל דלהכי מותר משום דנר לא' כו' אבל לאביי דאמר שאסור בפניו קשה הא דשמואל ותי' הרשב"א כיון דר"ג נשיא ושר היה עיקר העשיה היתה בשביל ר"ג ורבא ס"ל כיון דנר לאחד כו' עשתו בשביל עצמו ומ"מ בעיקרו בשביל ישראל ל"פ אביי ורבא וד"ה אסור:

ומותר. לפי ר"ת שם ד"ה משקה ואור"ת מדנקט בהמתו כו' וכ' שאפי' לכתחילה מותר והביאו ראיה מדאמרי' ק"נ ב' מותר לומר לכרך פלוני כו' וכמש"ל סי' שכ"ה ס"י ויש מתירין כו' וז"ש רק טלטול כו' ור"ל ויש היתר ע"י טלטול מן הצד ועמ"א:

סעיף ד

ס"ד אם יש כו'. **וכן כו'**. מדמתירין שם קכ"ב א' וקכ"א א' וביצה כ"ד ב' בכדי שיעשו אלמא שכל שאינו נהנה ממנה אע"ג שבאיסור נעשה מותר ליהנות ממנה וכמש"ל סי' רנ"ג ס"א:

ומותר למחות. עט"ז:

סעיף ה

ס"ה בארצות. שבת קכ"ט א' ואפי' במקום צערא לבד כמ"ש שם ק"ז א' וע"ש בתוס' ד"ה וממאי ובפ"ה דכתובות ס' א' תניא ר' מרינוס כו' וע"ש בתו' ד"ה גונח יונק כו' ועיין בהגמ"ר פ"ק דשבת סי' ק"ו שהאריך בראיות הרבה ממ"ש בפ"ז דפסחים הכל חולין כו' ומפ"ד דיבמות אבא שאול כו' ומקמי לה בצער של רעב ובפ"ב דיו"ט למכחל עינא מנכרי ופ"ג דשבת מכבין גחלים של מתכת כו' האי קוץ בר"ה כו' ופ"ג דיומא מטילין עששיות של ברזל כו' ועל כולן יש להשיב עליהן אבל ראיה ממה שהתירו למפיס מורסא וליטול את הקוץ:

סימן רעז

סעיף א

ס"א כדרכו. עמ"א:

אבל לנעול. תוס' ד"ה פותח עש"ב:

לנעלו כדרכו. כ' ע"פ המ"מ שכ' על הרמב"ם פי' הר"ח והרמב"ם כ' ג"כ ולנעלו כדרכו כו' אבל הרמב"ם מפ' כפי' תוס' ועמ"א סק"ד:

כדרכו. הרמב"ם והוא לשון גמ':

ובנר. כן מוכח מס"ב מהא דנר ע"ג טבלא וכמ"ש בהג"מ:

ואפי'. גמ' שם:

סעיף ב

ס"ב אבל. תוס' הנ"ל וכ"מ בגמ' דלא הזכיר אלא פותח:

סעיף ג

ס"ג אבל אם. רש"י שם וכ"ה בגמ' דלא כמ"ש בירושלמי:

וטוב לעשות. כיון שהירושלמי אוסר בדולק:

ובלבד. כן תי' בהג"מ פי"ב דגמ' שלנו בשל שעוה וירושלמי בשל שמן ע"ש וזהו דוקא לדעת תוס' והפוסקים אבל לדעת ר"ת והערוך מותר בכל ענין דפ"ר דלא ניחא לי' דהשמן הולך לאיבוד הגמ"ר שם:

או. תוס' ורא"ש שם דלא כערוך ועסי' שכ"א סי"ח:

אבל. ירושלמי הנ"ל ותוס' שם:

ומ"מ מותר כו' וה"ה כו' ובלבד כו'. ע"ל סי' רס"ה ס"ג וכמה שאמר סכין ומדיחין

סימן רעט

סעיף א

ס"א נר. קנ"ז א':

אע"פ. שם ושם:

וכן. רי"ף בפ"ג מהנ"ל:

סעיף ב

ס"ב נר זה. וי"א. כמו מלאכתו לאיסור קכ"ג וקכ"ד וס' הראשונה הוכיחו מזה להיפך דע"כ פלוגתייהו לצורך גופו ומקומו דבלא"ה אף ר"ש מודה כמו שהוכיחו תוס' שם ל"ו א' ד"ה הא ר"ש כו' ועש"ה וכ"כ בהג"א פ"ג ד"ה ודוקא לצורך כו' ע"ש. ועוד מדר"ש דאומר חוץ מן הנר הדולק ע"כ אף לצורך גופו ומקומו כמש"ש הנח לנר כו' וע"כ אפי' בכה"ג כמש"ש קמ"ב ב' ועב"י:

וי"א דמי כו'. שם קכ"ד א' הני קערות כו':

והמחמיר יחמיר והמקיל כו'. כצ"ל ועט"ז וכ' המרדכי דאין נאמן לומר איסטניס אני ועיין בסוף פ"ב דברכות ברא"ש בשם ר"ח גבי איסטניס שם ועיין בגמ' דשבת מ"ז א':

סעיף ג

ס"ג לטלטל. קמ"ב ב':

יש. שם א' ומ"ז א':

ואין. ערש"י ותוס' שם ד"ה בגלילא כו' וראיה מהנ"ל סי' רע"ז ס"ד מותר להניח ואם איתא אפי' בשבת אסור:

סעיף ד

ס"ד אם התנה. ירוש' ועיין בר"ן:

וי"א דלא. פ"ד די"ט ל' ב' אבל כו' וס' הראשונה ס"ל כגי' הרי"ף שם דל"ג סיפא אתאן כו' ותוס' שם ס"ל דהדר משנוייא קמא וער"ן שם ורמב"ן בספר המלחמות והוא דעת הראשונה כאן ועתוס' דשבת מ"ד מ"ו ד"ה שבנר כו':
ונוהגין. ר"ל אף להחולקין על ר"ת במילא מים:
ואין בזה. עמ"א:

סעיף ה
ס"ה נר כי' וה"ה. פ"ב די"ט כ"ו ב' כלישנא בתרא:

סעיף ו
ס"ו נר שלא כו'. ר"ל זה ככ"ע כמ"ש שם פמוט כו':
אפי' הוא. ק"ט א' וכמ"ש פ' כיצד צולין כל היכא דפליגי כו' רי"ף בפ"ג:
ואפי' הוא. מ"ו א' ר"ל דלרב יהודה אפי' ר"ש מודה והלכה כרבה ורב יוסף דמותר וכן רבא ס"ל כנ"ל:

סעיף ז
ס"ז אם היא. אבל בלא"ה שרי שם קכ"ב א' וכפי' תוס' שם ל"ה ד"ה אפי' כו':

סימן רפ

סעיף ב
ס"ב צער ר"ל כי ההיא דאין יורדין לקורדימא לפי' הרמב"ם שישתלשל משום רפואה ומצער אותו:

סימן רפא

סעיף א
ס"א אין לשהות. ברכות ספ"ה ל"ד א' ב' וע"ש בתוס' ד"ה מלמדין ולשון הכורע בהודאה כו' כל הודאה במשמע רק בהודאה שבתפלה וכמ"ש ואם בא לשחות כו':
ונוהגין. יומא ל"ד א' נאמר במוספין על עולת התמיד דמ' שקרב עמו וכמ"ש ביומא ע' ב' וכר"ע שם:
ונוהגין להרבות. מגילה פ"ג דנפיש סדורא דיומא:
ובכ"ד אם. כמ"ש התוס' סוף פ"ק דברכות גבי זכרנו וכמ"ש סי' תקפ"ב ס"ה:
מלבד. עמ"א:
ויש להאריך. מדקרי להו בפט"ז דשבת פסוקי דזמרא:

אין למחות כו' אע"פ. שם י"א חזייה לר"ה כו':
ומ"מ. בפ' אלו דברים הכל מודים בשבת כו':

סימן רפב

סעיף א

ס"א וה"ה. דס"ל דאבל מוסיפין קאי אכולם וכמ"ש רש"י שם דטעם דאין מוסיפין הוא משום ביטול מלאכה:
וי"א דס"ל דלא קאי רק אשבת וטעם דאין מוסיפין משום דא"כ ישוה חול לר"ח וכן בכולם וכמ"ש כ"ב ב' נקוט האי כללא כו':
גם בכל י"ט. ר"ל דגם בזה נוהגין כס' ראשונה וכמ"ש בס"ד בהג"ה וכמו דקי"ל מפטי' עולה שם כ"ג א' וע"ש:

סעיף ב

ס"ב מותר לקרות. סוכה נ"ד א' דמדלגי דלוגי:
ויש אוסרים. ובחש"מ משום דלא אפשר וכמ"ש בר"ח שם כ"ב א' ואמרו שם ואם איתא כו' שאני כו' אלמא דאסור במקום דאפשר וס' הראשונה ס"ל דהאיסור שם הוא לעלות ממנין הקרואים רק במקום דלא אפשר כמש"ל סי' קלז ס"ו וע"ש:

סעיף ג

ס"ג שיודע. ירושלמי ח"א כדי שידע בטיב ברכה וח"א שיודע למי מברכין וכ"פ מהר"מ עכ"ל הג"מ פי"ב ועיין בברכות מ"ח א':
אבל. מגילה שם:
ואלו דוקא. דקאמר עולין וקאמר אפי' קטן אשה ול"ק נשים קטנים וגי' הפוסקים הכל משלימין כו':
ודין עבד. בפ"ק דחגיגה מכדי כל שהאשה כו' ובירושלמי ספ"ב דכתובות הלכה י"א אר"ז בשם ר"י העבד עולה מז' קריות וידבר עולה מעשרה פסוקים:
אבל אם. כמ"ש בפ"ד דיבמות עבד הבא על כו' ושם מ"ה ב' ברב מרי כיון דאמו מישראל מקרב כו':
ואסור לקרות. מ"ס פי"ד פוחח הנראין כרעיו או בגדיו פרומין או מי שראשו מגולה פורס שמע וי"א בכרעיו ובגדיו פרומין פורס אבל לא בראשו מגולה ואינו רשאי להוציא אזכרה מפיו כו':
וממזר. דישראל הוא לכ"ד כמ"ש בפ"ב דיבמות ופ"ה דקדושין:

סעיף ד

ס"ד נוהגים. תוס' במגילה כ"ג א' ד"ה כיון דעושין ככ"ע שאין המפטיר עולה ותקנו קדיש בין הז' והמפטיר כדי שידעו שאינו מן המנין ולכן גומרין עם הז' דאין לומר קדיש באמצע הקריאה ואע"ג דמגמ' לא מ' כן לפי שבימיהם היה מפטיר בשביעי כמש"ש כ"ט ול':

וכן נוהגים. שם ד"ה חד:

אבל. שם:

וביום. שם ד"ה כיון. ועי"ל כו' ותוס' בשבת כ"ג ב':

וקטן. מגילה כ"ד א' ואף בכה"ג דהא עולה אפי' למנין ז' כנ"ל:

אע"פ שיש חולקין. עיין בראש ס"ה דלא מסתבר דקטן כו':

ואומרים קדיש כו' ואין חילוק. ר"ל אף ע"ג דמוסיפין וא"כ בלאו המפטיר הוסיפו והל"ל הקדיש אח"כ וכן כשמוציאין ב' או ג' שאין המפטיר קורא מה שקרא הז' כמ"ש בתוס' ורא"ש שם מנהג רש"י ורבותיו דלא כר' משולם וע' בראש"ש שם:

סעיף ה

ס"ה אם לא כו' צריך. שם כ"ג א' המפטיר בנביא צריך כו':

אבל אם. כמ"ש בס"ו:

ואם. עס"ס קמ"ג מתוספתא:

סעיף ו

ס"ו אם קרא. מס' סופרים פי"א ה"ד ה"ו ובתוס' ד"ה חד כו':

סימן רפג

סעיף א

ס"א מה. ואין לקרות שלא מעניינו של יום תוס' ורא"ש שם וראיה מר"ח:

סימן רפד

סעיף א

ס"א מפטירין בנביא. כ"א א':

מעניינה. כ"ג א' תוס' ד"ה כיון:

ואין כו' אא"כ כו' כגון כו'. שם בגמ':

ודוקא. שם כנגד כו':

ולא נתקנה כו'. שם אין קורין בתורה ואין מפטירין כו':

אחר. שם א' המפטיר כו':

סעיף ב

ס"ב וי"א שאע"פ. דלא עדיף מתפלת החובות ליום בשחרית מו"ע שאין מזכיר בחתימה כיון דליכא בדידהו וכמ"ש פ"ב די"ט י"ז א' וראיה ממ"ש תוס' שם דחדא מכלל כו' וע"כ דרב גידל מכלל אידך איתמר וכיון דנדחית אידך נדחית נמי דרב גידל:

מזכירין. דלא כרב גידל וכפירש"י שם וריף וכפשטא דגמ' ככל הני שמעתתא ועוד דתרווייהו דרב הוא וחדא מכלל חברתה איתמר וס' הראשונה ס"ל כיון דנדחו משום דריב"ל אין לדחות דרב גידל:

והמנהג. תוס' שם:

סעיף ג

ס"ג צריך כו'. ע"ל סי' ר"צ ס"א וכמ"ש בספ"ח דברכות אחד המברך ואחד העונה אמן במשמע:

סעיף ד

ס"ד קטן. כנ"ל סי' רפ"ב ס"ד:

אבל לכתחלה. שם המפטיר בנביא צריך לו' כנ"ל אבל בדיעבד ש"ד כיון שאמר קדיש קודם מוכחא מילתא שבשביל ההפטרה:

סעיף ה

ס"ה אם נשתתק. כמ"ש בר"ס ק"מ מירושלמי:

ושנים. כ"א ב':

דתרי. ר"ה כ"ז א':

סעיף ז

ס"ז בשבת שהפרשיות. תוס' ד"ה כיון ובשבת כ"ג ב':

ונהגו להזכיר בספרי כפר לעמך ישראל אלו החיים אשר פדית אלו המתים מכאן שהמתים צריכין כפרה וקבעו בשבת שהכל בבה"כ והחי יתן אל לבו:

ולברך. עיין בפ"ק דכתובות ז' ב':

ונוהגין לו'. בפ"ק דר"ה כמאן מצלינן כו' ומכאן נהגו לומר יקום פורקן. מרדכי וכ"ז בשבת כנ"ל:

סימן רפה

סעיף א

ס"א אע"פ כו'. לשון הרמב"ם דלא כמ"ש ראב"ן דביחיד שלא שמע איירי דמסתמא רב ביבי לא היה ביחיד וכ"ש לגי' ר"ח ז"ל דכלה שהיו רוב עם. הג"מ פי"ג:

סעיף ב

ס"ב אם למד. דהתרגום אינו אלא משום פי' כמ"ש הרא"ש פ"ג דמגילה וכמש"ש בגמ' ג' א' מפורש זה תרגום ועכשיו יותר תועלת ברש"י וי"ח כמ"ש תוס' בברכות שם משום דתרגום ניתן בסיני וז"ש וי"ש יקרא כו':

סעיף ג

ס"ג מיום ראשון. כיון שמתחילין במנחה כמ"ש במגילה ל"א ב':

סעיף ד

ס"ד ישלים אחר. עד שמתחילין פ' הבאה:

וי"א עד רביעי. כמ"ש בפ' ע"פ:

וי"א עד. שם בברכות סבור לאשלומינהו כו' תנא כו' והיינו לכתחילה ויש גורסין לפרשיות דכלה ר"ל של יימי דכלה שהיה טרוד ולא היה יכול לקרותן לפ"ז מ' כס' ראשונה:

סעיף ה

ס"ה יכול. דמ"ש בסוטה לט אפי' בדבר הלכה היינו כמ"ש בפ"ג דברכות ונגרוס בפרקא אחרינא בדבר שהצבור עסוקין בו:

סעיף ו

ס"ו מלמדו. כנ"ל ס"ב אם למד כו':

סעיף ז

ס"ז א"צ כו' וכן. דלא כי"מ שהטעם משום שידע מה יקראו למחר וא"כ בי"ט ג"כ חייב וכן ההפטרה דא"כ היאך סבור רב ביבי' כו':

ובשבת. עמ"א ס"ק י"ב ור"ל אע"ג דמה שאנו קוראין הפטורה משום טעמא שידע כנ"ל ואם כן צריך שיקרא מה שיקרא בציבור ולא של שבת מ"מ כאן כיון שמצוי הרבה ושגור בפי הכל א"צ:

סימן רפו

סעיף א

ס"א זמן כו' ממ"ש בספ"ד דברכות אני ראיתי את ר"י דצלי והדר צלי ובספ"ב דמגילה כל היום כו' ועוד מדאצטריך קרא בפ"ג דיומא ל"ד א' דנסכים קודמין למוספין אף ע"ג דבנסכים כ' בבקר אשר לעולת הבקר. ת"י שם:

כל היום. מדלא אמרינן כמו במנחה עד הערב ש"מ שכל היום זמנה:

ואעפ"כ. כת"ק שם:

ואם. מדלא איבעיא להו במוסף ג"כ ואמרו שם דרחמי כו' משא"כ במוסף דלא נתקן אלא משום קרבן עבר יומו כו' כמש"ש:

ואם. מנחות מ"ט א' ב' דהא תפלות כנגד ותמידין תקנום ובהדיא תניא בתוספתא פ"ג דברכות המתפלל תפלת המוספין בין משקרב תמיד של שחר בין עד שלא קרב תמיד ש"ש יצא ועמ"ש במקומו:

סעיף ב

ס"ב ואח"כ. ברכות ל' ב' בצבור שנו ותוס' פ"ג שם בשם ירושלמי:

סעיף ג

ס"ג אפי' טעימה כו'. מהא דרב אויא שם:

אבל. מהא דתענית כ"ו ב' שחרית ומוסף לא שכיח שיכרות וע"כ פי' א"א כלל דהא גם במנחה לא שכיח כמ"ש בפ"ק דשבת:

סעיף ד

ס"ד ומיהו. דאע"ג דחשוב קודם אינו אלא למצוה כמ"ש בזבחים פ"ט א' כל התדיר כו' תמידין כו' ואפ"ה אינו מעכב בדיעבד כנ"ל ס"א:

וי"א כו'. ירושלמי:

ומיהו. שם:

ויש מי שהורה. זה כ' ע"פ הקושיא שמקשים על יה"כ ועיין בטור וב"י בשם הג"מ בסי' תר"כ:

וי"א דא"צ. כת"ק שם:

סימן רפח

סעיף א

ס"א ואפי'. כנ"ל מ"א סי' רפא:

סעיף ג

ס"ג אדם. וכן מ' בפ"ו דפסחים מר בריה דרבינא הוה ציים כו':

י"א כו'. ע' סי' קסז ס"כ אפי' כו' ועמ"א שם ס"ק מא כ"מ בגמ' כו' וטעמא כו':

סעיף ד

ס"ד מותר. שבת יא א' תענית יב ב':

וצריך. ברכות לא ב' ותענית שם:

ביום ראשון. כיון דלהגין אין לעכב כמ"ש בכריתות כ"ה א' אמרו עליו על בבא בן בוטא כו':

י"א מי כו' כאלו. דמ' בירושלמי דנדרים פ' קונם והביאו הרא"ש פ"ק דתענית סי"ב דגם בכה"ג מיקרי תענית ואפי' שעות אסור בשבת כמ"ש בפ"ג דערובין שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה ודוקא שעה מועטת בשביל תוס' תענית התירו שם:

סעיף ה

ס"ה הרואה ס"ת. עבפי"ג דשבת ובפ"ג דמ"ק:

או קורות. עיין במדרש פ' מקץ וסדר איכה ור' יוחנן היפך לטובה:

והא דרואה. פ"ט דברכות:

ונ"ל. דעליהן שייך לומר שאין בקיאין:

סעיף ו

ס"ו המתענה בשבת. שפ' כמ"ד בירושל' שש"ץ אומר ברכה בפ"ע וע"כ ביחיד צ"ל אחר תפלתו עיין בראש פ"ה דברכות:

ויאמר. בספ"ב דברכות:

כמו בחול. נלמד מענינו כנ"ל:

סעיף ח

ס"ח אין מתענין. מדפריך בתענית י"ד א' שופרות בשבת כו' אף שאינה רק חכמה כו' כ"ש תענית וז"ש על שום כו' ר"ל אף באלו שמתריעין וכמ"ש בס"ט וממש"ש על אלו מתריעין מ' אבל לא מתענין:

סעיף ט

ס"ט אין. תענית יט על אלו כו' דוקא:

שצועקים כו' ולא. תענית יד א' כנ"ל:

ואפי' על. כגי' הרי"ף ורא"ש:

אא"כ. שמפ' שם תנאי היא דר"ל ת"ק ור"י דלר"י ע"כ אף בשופר כיון דפיקוח נפש ות"ק לא פליג על ר"י אלא ר"י פליג על ת"ק ופ' כת"ק:

סעיף י

ס"י נרדף כו'. כפי' הר"ן שם דטעם דר"ר משום שהוא מסוכן וכן מתריעין על החיכוך מה"ט כמ"ש בספ"א שם:

סימן רפט

סעיף א

ס"א יהיה כמ"ש בפ"י דפסחים כבוד יום קודם כו':

ואח"כ יטול. כנ"ל סי' רעא סי"ב:

וגם זה. ככ"ל:

סעיף ב

ס"ב ואם אין. כן מ' בעובד' דאמימר:

סימן רצ

סעיף ב

ס"ב אחר סעודת כו'. בתנחומא פ' ויקהל בעלי אגדה היו אומרים מתחלת התורה עד סופה אין בה פ' שנאמר בה קהלה בראשה אלא כו' ומביאו ב"י וכ"ה במדרש אבכיר והביאו הילקוט שם ע"ש ובמדרש אמרה תורה לפני הקב"ה רבש"ע כשיכנסו ב"י לארץ זה רץ לכרמו כו' א"ל י"ל זוג כו' ושבת שמו והביאו הטור ע"ש:

קובעים מדרש. גיטין לח ב' ושבת פט"ז שאין קורין בהן כו' ל"ש אלא בזמן בה"מ:

בנביאים. לא בכתובים. שם שקורין בהן כו':

ופועלים. ירושלמי פט"ו הלכה ג' ר' חגי בשם ר"ש ב"נ לא נתנו שבתות ויו"ט אלא לאכילה ושתיה ע"י שהפה הזה מסריח התירו לי לעסוק בד"ת ר"ל שהפה רגיל לדבר דברים בטלים וכיוצא ר' ברכיה בשם ר"ח בר בא לא ניתנו שבתות וי"ט אלא לעסוק בהן בד"ת מתני' מסייע בין לדין בין לדין כיצד הוא עושה או יושב ואוכל או עוסק בד"ת כתוב א' אומר שבת הוא לה' וכתוב א' אומר עצרת לה' אלקיך הא כיצד תן חלק לת"ח וחלק לאכול ולשתות וט"ס יש כאן. ובתנחומא ול"פ מ"ד ר' ברכיה לת"ת אלו הפועלים כו' ומה דאמר ר"ח להתענג אלו ת"ח כו' ע"ש ולכאורה מ' דפליגי בפלוגתא דר"א ור"י ובגמ' דידן אמרינן הכל מודים כו' ועיין ב"י ר"ס רפ"ח:

סימן רצא

סעיף א

ס"א יהא זהיר. שם כל המקיים כו' יהא חלקי ואף בעני אמרינן בסוף פיאה שבת כו':

בכביצה. נלמד מסוכה כמ"ס בס"ה ובסוכה אמרו מיומא ע"ט ב' דכביצה בעי סוכ' אע"ג דדחי בסוכ' מ"מ ביומא רבי ירמיה ור"פ ורבא לא ס"ל כן:

ואם א"א. כנ"ל סי' רפ"ח ס"ב:

ומי שלא. תוס' בפסחים ק"א א' דאמרינן שם טעימו כו':

סעיף ב

ס"ב זמנה. בפט"ז דשבת במנחה מזון כו' דלא אכל ושם בצהרים מדיחן כו' לאכול במנחה:

י"א. בשם מדר' השותה בשבת בה"ש גוזל קרוביו המתי' וע' רשב"א סי' אלף קי"ט בשם הירושלמי:

דאז חוזרים. עיין בסנהדרין ס"ה ב':

וי"א דיותר. עמ"א והוכיחו מגמ' דפ"י דפסחים ולקידוש קובעת ולא להבדלה וה"מ כו':

ומ"מ. כן פי' המדרש הנ"ל:

וי"א דאין. כנ"ל קרוביו המתים וכמ"ש בעדיות ספ"ב:

וי"א דאיסור. שפי' ב"הש של ליל שבת שיוצאין מגהינם ומתקררין:

סעיף ד

ס"ד א"צ לקדש. ועט"ז:

אבל צריך כו' ואם. כ"מ בברכות לט ב' מניח פרוסה כו' ובשבת מ' דמשום בציעה ולא משום סעודה:

ולפחות. מרדכי בשם מכילתא עט"ז:

סעיף ה

ס"ה צריך עט"ז וכ"כ התוס' דמן כתיב בו הוא הלחם כו':

וי"א כו' וי"א כו' וי"א. מסוכה שאר"א י"ד סעודות כו'. ואמר אם השלים כו' אלמא דנקרא סעודה ומחולקים בפי' תרגימ' דרש"י מפ' פירות וכתי' ראשון ביומא שם. ותוס' דחו דהא קי"ל כרבא דפירי לא בעי' סוכה ור"ן כ' לישב פי' רש"י דלא קי"ל כרבא אלא כתי' דגמ' שם והרא"ש פי' מיני מזונות שאמרו בתוספתא דמברך על מ"ת במ"מ:

סעיף ו

ס"ו נשים. כתובות ס"ד ב':

סימן רצב

סעיף א

ס"א אשרי עבפ"ק דברכות: ובא לציון. ע' בסוף סוטה:

ואני. ע"פ המדרש ועט"ז:

וקורין. מגילה כ"א א':

עשרה. שם ב':

מפרשה. שם ל"א ב':

סעיף ב

ס"ב אומרים. תוס' במנחות ל' א' ד"ה מכאן כו':

ואם חל. ע"ל סי' ת"כ ס"ב בהגה:

במנחה. ע"ל סי' רס"ז ס"א ומ"ש שם:

ונהגו. תוס' הנ"ל ובט"ז וע"ש וגמ' פט"ז דשב' אבל שלא בזמן כו' בנהרדעי כו' וז"ש שיר המעלות בחורף שמתפללין סמוך ללילה משא"כ בקיץ שהוא זמן בהמ"ד מ' הוא במקום אגדה:

סימן רצג

סעיף ב

ס"ב רצופים. ירושלמי ריש ברכות לענין לילה א"ר יוסי בר' בון ובלחוד תלתא כוכבים דדמיין כחדא כוכבא וכ' הר"ן בספ"ב בשם הרמב"ן דשיעור התוס' שלא נתנו בו שיעור מסתמא הוא בשיעור הנ"ל ועמש"ל:

סעיף ג

ס"ג יכול להתפלל. היינו למאן דעבד כר"י שם:

ולהבדיל. שם:

אבל. דאין זמנה אלא בלילה וכמ"ש בפ"י דפסחים אבל לא על האור ועוד אין מברכין עד שיאותו כו':

וכן אסור. תוס' שם דאפי' ר"י מודה לענין מלאכה ואפי' בע"ש כמ"ש בשבת י"ז ב' ובכולם ב"י כו' וכמש"ל סי' רס"א ס"ב ועיין רמב"ם פ' כ"ט:

סימן רצד

סעיף א

ס"א בחונן הדעת. עט"ז וב"ח שהאריכו ליתן טעם על מנהגינו והלבוש נתקשה מאד בזה וכ' לומר ב"פ וחננו ע"ש וכ"ז ליתא וא"צ לכל הדחוקים שנדחקו בזה אלא נראה לי שיסוד מנהגינו הוא ע"פ פלוגתא דר"י ורבנן בברכות ל"ג א' ר"י אמר לפי שהיא חכמה כו' ורבנן אמרי מתוך שהוא חול כו' וסברת פלוגתתם נראה שהוא כמ"ש בירו' פ"ה דברכות וז"ל ר' יודן אומר מטבע ברכות ואח"כ מבדיל ואתיא כרבי דרבי אמר תמיהני היאך בטלו חונן הדעת בשבת אם אין דעה תפלה מנין וכא' אם אין דעה הבדלה מנין א"ר יצחק בר"א מבדיל ואח"כ אומר מטבע ברכ' ר"א בן אנטיגנוס בי ר' ינאי בשם ר"א זאת אומרת שאסור לעשות מלאכה עד שיבדיל ודכוותה אסור לו לאדם לתבוע צרכיו עד שיבדיל וכצ"ל שם ור"ל דלכך צריך לומר תחלה הבדלה קודם ברכה דחול ובהני תנאי תליא פלוגתא הנ"ל דגמ' דילן דר"י ס"ל כר' יודן דתמן אם אין דעה הבדלה כו' וז"ש לפי שהיא חכמה כו' ורבנן ס"ל כר"י ב"א דתמן דס"ל אסור לתבוע צרכיו כו' וז"ש מתוך שהיא חול ר"ל שעל ידה מותרין במלאכה קבעוה כו' ולפ"ז מנהגינו אליבא דכ"ע שאנו אומרים תחילה אתה חונן כו' כסברא ראשונה הנ"ל אם אין דעה כו' ואח"כ הבדלה קודם הבקשה לצאת ג"כ סברא שניה הנ"ל דס"ל אסור לתבוע צרכיו כו':

ואם טעה כו'. שם כ"ו ב' כ"ט א':

ואם טעם. ל"ג א':

סעיף ב

ס"ב טעה ולא כו'. שם מפני שיכול כו':

סעיף ג

ס"ג ת"ב. כמש"ל סי' רצ"ט ס"ו ועמש"ש:

סעיף ד

ס"ד במקום. שם כט ב' בעבודה חוזר לעבודה אלמא מיד כשסיים מקרי חוזר א"כ במקום שאמרו אינו חוזר אפי' בכה"ג:

סעיף ה

ס"ה במקום. עמ"א:

סימן רצה

סעיף א

ס"א אומרים כו' שאז. דע"כ נמשכת קדושת שבת ועתוס' בפ"ד דפסחים נ' ב' ד"ה העושה כו' בשם ירושלמי וע"ש:

ובזמן. ע' ט"ז ס"ק ב' ג':

מבדיל. בפסחים ק"א א' ושמואל ל"ל כו' אבל בהבדלה מודה לרב ובתענית כ"ד א' דיירנא כו':

ונהגו. עמ"א:

סימן רצו

סעיף א

ס"א וצריך ליזהר. שם ק"ה ב' וש"מ טעמו פגמו ושם ק"ב ב' אין לו ש"מ דה"נ טעמו פגמו וכן בקידוש והבדלה שם אמרי מדלא כו':

יתנו עיניהם בכוס. כמ"ש בספ"ז דברכות וה"ה לכל הטעון כוס שכולם נקראים כוס של ברכה וכמ"ש בסי' רעא ס"י:

ובנר. ע"ש בהג"ה והטעם משום שאז מהדר למאור עיניו כמש"ש:

גם כו'. כ' במרדכי דאמרי' בפ"ב דסוכה ש"מ שירי מצוה כו':

סעיף ב

ס"ב אין מבדילין. מהא דאמימר בת כו':

וה"ה חוץ. רשב"ם שם:

וטוב. ר"ל במקום שאין חמר מדינה כמ"ש מ"א דבכוס פגום מבדילין כמ"ש בסי' קפ"ב ס"ז וכמ"ש רשב"ם מהא דאמרינן קפיד כו' ובשכר אף בשעת הדחק לא מהא דאמימר כנ"ל:

ונהגו להבדיל. ר"ל במקום שהוא חמר מדינה כמ"ש מ"א ושם בגמ' ק"ו ב':

ובי"ט שחל כו'. מהא דעירובין ע"א ביין דכ"ע כו':

וי"א. ע"ל סי' רעא ס"ט:

סעיף ג

ס"ג י"א שמותר. פסחים קב הנכנס כו' והא דאמימר מחמיר על עצמו היה:

וי"א. מהא דאמימר:

ואם. כן פי' הברייתא הנ"ל:

לדברי האומרים. שם ק"ה ש"מ ברכה כו' ובפ"ח דברכות נ"ב א':
ומיירי שכוס. ברכות שם בגמ':
וכבר היה כו'. ירושל' שם והביאו הרא"ש שם:

סעיף ד
ס"ד דקידוש. פסחים קו ב':

סעיף ו
ס"ו אומר. מתני' שם הסיבו כו' וישיבה דידן כמו הסיבו. תוס' שם וכן עיקר:

סעיף ז
ס"ז אם נתכוונו. כ"כ הר"ן למ"ד מצות א"צ כוונה וכמ"ש תוס' בסוכה לט א' ד"ה עובר וע"ל סי' ס' ס"ד וש"מ:

סעיף ח
ס"ח נשים. דהבדלה למדוה מזכור דקידוש וע"ל סי' רעא ס"ב:
ויש. עט"ז:

סימן רצז

סעיף ב
ס"ב ודוקא הנתונין. טור בשם ירושלמי:
ולא על הבשמים של מת. ר' חזקיה ור' יעקב ב"ח בשם ריב"ח הד"א בנתונין למעלה ממטתו של מת אבל אם היו נתונים לפני מטתו של מת אני אומר לכבוד החיים הן נתונים:

סעיף ג
ס"ג שמותר. עמ"ש בי"ד סי' קח ועט"ז ועוד שאין מכוין המריח לריח היין אלא לריח התבלין. טור סי' קח בשם רשב"א וע"ש ס"ו אבל בלא"ה היה אסור כמ"ש תוס' בע"ז ס"ו ב' ד"ה אביי כו' וראיית רשב"א דכה"ג מותר מבת תיהא שם ובפ"ק שם י"ב ב' בוורד והדס דאסור וצריך לחלק בכה"ג:
אין מבדילין. שם מ"ז א' בעי ר"ל כו' מי מאיס כו':

סעיף ד
ס"ד נהגו לברך. ברכות לט ב' שבת קיט ב' ר' אמי ור' אסי כו':

סעיף ה
ס"ה מי שאינו כו' אא"כ. ר"ה כ"ט ת"ר לא יפרוס כו' אבל פורס כו':

או להוציא. שם וכמש"ל סי' ער"ב ס"ד יכול אדם כו' והוא כו' וסובר דה"ה כאן טור וצ"ע ועמ"א:

סימן רצח

סעיף א

ס"א י"א שמחזר. דמי"ה הטעם שע"כ היה אסור ועכשיו מותר ושייך להבדלה וצריך לחזר משא"כ במ"ש וכמ"ש בפ"ד דפסחים נד א' ועיין ס"ח:

מי שאין. שם:

סעיף ב

ס"ב ויש. משום היכר ועיין שבת כ"א ב' ועמ"א וע"ל בשם הגמ"ר והוא הנכון:

ונר. שם כ"ג ב' וע' סי' תרע"א ס"ד ומ"ש שם:

סעיף ג

ס"ג נוהגין כו'. ובזוהר משמע רק בצפרנים וכ"ה בפסיקתא והביאו ילקוט תהלים תשכ"ג כל עצמותי כו' צפרנים לעשות בהן פריעה ומליקת עוף ובהן להסתכל אור להבדלה. וכן נוהגין:

סעיף ה

ס"ה ואין מתני' שם:

ובמוצאי יה"כ. דטעם ההיתר משום תוספת דהתירא כמ"ש בגמ' ה"ל כאור היוצא מעצים כמ"ש ס"ח ועט"ז:

ס"יג סומא. עס"ד וע' עט"ז:

ס"טו נר בתוך. ברכות נד ב':

אספקלריא. ירושלמי:

סימן רצט

סעיף א

ס"א אסור כו'. עד צריך להפסיק. פסחים קה א':

אפי' משתייה. תוס' שם ד"ה אבל:

וי"א. לפי' הרי"ף שם כשם שהשבת קאי אספק חשיכה ופירש בע"ה דע"ז אמרו וה"מ לקידוש כו' אבל בדברי הרי"ף לא משמע כן דא"כ ל"ל לומר שם בר"פ וה"מ לקידוש כו' והא דאמר כו' כשם שמפסיק ליתא ע"ש. ועיין רי"ף שגורס כגי' הגאונים חזי אי נגה

יומא כו' וע"ש ואף שהרז"ה והרא"ש הקשו עליו מאי אריא קביעות מעשר לתיקונו כבר תי' במלחמות דע"כ כיון שאסור בתיקון ע"כ אסור באכילה דאל"כ לא הוי כמתקן וגם העונג מתחיל אז כמ"ש בברכות ע"ש:

סעיף ב

ס"ב היו שותים. כיון דא"צ להפסיק וכפי' הרמב"ם נפסיק ונקבעיה כנ"ל בסי' רעא אבל להבדלה אין קובעת:

ויש מי. הוא מהרי"ק שפ' כסמ"ג ובע"ה והוא י"א דס"א דלא כמ"א ועיין מהרי"ק:

סעיף ג

ס"ג כשמפסיק. אפי' לי"א דס"א כמו בקידוש בסי' רעא ס"ד:

וי"א. הוא מהרי"ק. אבל לא כ' כן אלא על דברי רמב"ם שאמר בואו ונבדיל כמ"ש בס"ב אע"ג דמלשונו מ' כמ"ש כאן מ"מ העיקר כמ"ש וע"ש ועמ"א:

סעיף ד

ס"ד כשהיה אוכל. מתני' דפ"ח דברכות נ"א ב' ובפסחים ק"ב ב' וע"ש בתוס' ד"ה מניחו כו' והקשה הר' ניסים כו' ותי' כו':

ואם יש. שם אין לו שאני:

סעיף ו

ס"ו שכח. כלישנא קמא דהוא סתמא דגמ' ועוד דמסקנא שם כן בעובדא דאמימר וע"ש בתוס' ד"ה אמימר וד"ה ש"מ:

וי"א. כל"ב והר"ן כ' שלא היה גורס רק ל"ק והיה גורס בו כל היום ולכאורה לפסק הרי"ף אין מבדילין במוצאי ט"ב שחל להיות בשבת וכמ"ש בתוס' הנ"ל ד"ה אמימר ואם כן הא דסי' רצ"א ס"ג היא כס' ראשונה. אבל כי מעיינת ברי"ף שם קשה לכאורה שכ' בעובדא דאמימר וש"מ כו' כל השבת כולו כו' וכי מתרמי ליה עד סוף יום ג' מבדיל אלא שסובר כדעת בה"ג הביאו הר"ן שם והרא"ש בסוף תענית גבי ט"ב שחל להיות בשבת שמבדיל במוצאי ט"ב ואע"ג כו' כל היום כולו אין טפי לא ה"מ היכא דהוה שרי למיכל כו' ע"ש ולמד מדברי אמימר דאמר ש"מ כו' כנ"ל:

ויש מי. מקושית תוס' הנ"ל ק"ב ד' ד"ה מניחו מהא דאמימר ע"כ תי' ה"מ היכא כו':

שמע הבדלה. ע' סי' ער"ב ס"ט:

יכול. אע"ג דאמרי' בספ"ג דעירובין כיון דקבליה אסור למשתייה בנדרים הלך אחר לשון ב"א לילה ודאי:

סעיף ז

ס"ז המבדיל על. דל"פ רב ור' יוחנן שם ק"ל אלא משום שינוי מקום אבל באותו מקום מודה רב אע"ג דלא ס"ל קידוש במקום סעודה וא"כ ה"ה להבדלה ובפ"ו דברכות מ' ב' בירך על היין כו' וכ"ש דפוטר את שבתוך המזון תוס' שם ושם:

אפי' הבדיל. כן מ' בראי"ש פ' ע"פ:

וי"א. תוס' בברכות

סעיף ח

ס"ח כשפוטר. דאל"כ לא היה יכול לפטור:

ואם אין. טור ועט"ז וע"ל סי' קעד ס"ו וסי' ער"ב ס"י והוא דברי הרא"ש בפ"י דפסחים גבי ד' כוסות סכ"ד ועמ"א אבל קשה כו':

סעיף ט

ס"ט אם. שם ק' ב' ואם הביא וע"ש בראי"ש בשם ירושלמי שכ' כמ"ש כאן:

סעיף י

ס"י אם הבדיל. כן פרש"י שם וכס' המקשה דהבדיל בתפלה אף ע"ג שלא אמר המבדיל:

וי"א דכ"ז. רש"י שם ד"ה ואע"ג כו' אבל על הילוך והוצאה לא פריך ממה שהתירו למיכחל עינא וכיוצא בזה בי"ט שני ועסי' תצ"ז ס"ג וא"ל ממת שהתירו בו מלאכות גמורות די"ל דמלאכה קודם הבדלה דרבנן והתירו כמו בי"ט ב':

סעיף יא

י"א לדלות. אגדה:

סימן ש

סעיף א

ס"א כדי ללות. רש"י שם ועבפ"י דפסחים ק"ג א' משל דריב"ח כו':

לכזית. כל' הגמ' ובפת דוקא כמו בע"ש דמימרא דר"א ור"ח כהדדי איתמר שם קיט ב' ע"ש:

סימן שא

סעיף א

ס"א אין. אלא. כגון. או. הכל בברכות ו' ב':

לדבר מצוה. כ"ה גירסת הרי"ף ורא"ש שם לעולם כו' לדבר מצוה:

ואסור. שבת קי"ג ב' אלא כו' ועירובין מ"ב א' אלפים פסיעות כו' ורש"י שם בשבת:
אם אפשר. שבת שם בהא כיון דלא אפשר כו' אלא כו':

סעיף ב

ס"ב בחורים כו' וכן. תוספתא אין רצין כדי להתעמל אלמא דאין איסור אלא להתעמל שאינו תענוג:
וכן מותר. תוספתא שם:

סעיף ג

ס"ג יכול לדלג ולקפוץ כו' ומוטב שידלג. רש"י שם מותר אף לדלג. אסור לקפוץ. ש"ד לדלג. ונראה כוונתו דקשה בגמ' דתליא אם יכלו כו' דתלי ביכול ואין יכול ול"ק שאסור להניח מ' דבמקום שיכול אף לדלג כו' מותר ובמקום שאינו יכול אף אם אין מדלג אסור והיאך אפשר וצ"ל בקופץ שעוקר ב' רגליו כא' כמ"ש בירושלמי סוף י"ט והביאו הג"א שם וע' ר"מ בפי' פ"ח דאהלות מתני' ה' וסובר דקיפוץ קל מדילוג שהאיסור כאן שמפסק רגליו בהרחבה כעין פסיעה גסה שאמר שם אלא כו' מ' דברישא האיסור ג"כ בכה"ג וז"ש ש"ד לדלג דאף לדלג מותר וכן כאן ל' הטור ומוטב שידלג כו' ולא כ' אסור להקיף דודאי אם לא * לדלג מותר להקיף אבל אצל לעבור כ' ואסור לעבור דלעולם אסור לדבר הרשות כמ"ש בס"ד ע"ש:

סעיף ד

ס"ד לדבר מצוה. דוקא מדבעי שם רב אצל תלמיד מאי ופ' לחומרא:
ובלבד כו' כדי כו'. הרא"ש והר"ן שם הקשו מהנ"ל ס"ב ואסור לעבור כו' ותי' כיון שלא התירו אלא כדרך שהוא לבוש כדאמר לקמן ובלבד שלא כו' מנכר מילתא ולא כו' והביא ר"ן ראיה מפ"ב די"ט י"ח א' רב יוסף אמר גזירה שמא יסחוט איתביה כו' נדה כו' וטובלת בבגדיה שאני התם מתוך שלא הותרה לה אלא ע"י מלבוש זכורה היא מ' מדבריהם דלאו משום משוי אסור כפי' רש"י אלא משום היכר וז"ש ובלבד כו' ואין ר"ל שינוי מדרך לבישתם אדרבה שצריך לילך כדרך לבישתם אלא שינוי מדרך העברה במים שאין רגילין לילך כדרך לבישתם וע"כ לדברי הרא"ש הטעם שלא יוציא כו' משום שינוי דאי משום משוי מאי משני כיון הא שם ג"כ צריך בכה"ג אבל עכשיו דאמרינן משום שינוי שלא כדרך העברתו במים בבגדים שם דאין הבגדים מגיעין במים כמש"ש זימנין דמתווסן כו' דמ' באקראי לפעמים אין שינוי ולמד הטור מדברי הרא"ש שאמר כיון שלא התירו כו' משמ' שמשום המים לא התירו דלא כפרש"י דאל"כ הל"ל כיון שאסור אלא כו' ולא

התירו מ' משום גדר לא התירו וכמ"ש בי"ט שם מתוך שלא הותרה כו' דלא כב"י בסי' תרי"ג וסוברים דלאו משוי הוא ויתבאר בס' ל"א ע"ש:

סעיף ו

ס"ו אבל לא. שם בשלמא למיתי כו' וכ' כ"ז בה' שבת משום דשם בשבת נמי איירי כמש"ש שבת דאיכא מנעל כו':

סעיף ז

ס"ז כל היוצא בדבר שאינו תכשיט. ע' רש"י ריש פ"ו וגמרא שם נ"ט ב' במאי קמפלגי כו' ושם הא יש עליה כו' ושם ס"ב א' וס"ג א' במתניתין:

ואינו דרך מלבוש. ס' א' במתניתין אע"ג שאינן תכשיטין לרבנן שם ס"ג א וע' רש"י במתני' ס' א' וגמרא ס"א א' מ"ט דרך כו':

והוציאו בדרך. ס"ב א' ומתניתין צ"ב א':

וכל תכשיט. במלבושים קמ"א ב' וביומא ע"ח ב' ובתכשיט הוא לפי פירושו בטוטפת וסנבוטין ועיר של זהב וכבלים שמא יפנו וצריך עיון על מ"ש בעיר של זהב וע' גמ' נ"ט ב':

שהוא רפוי. כמ"ש בספ"ך במנעל גדול וביומא בקב הקיטע ובסנדל במים:

ואשה לא תצא. ע' רש"י ריש פ"ו וגמ' שם נ"ט ב' במאי קמפלגי כו' כלילא כו' ושם ס"ב א' וס"ה א' ואמר ואשה דוקא כמ"ש בירושלמי והביאו הרא"ש ס"י ע"י שהנשים שחצניות כו' והאיש שאינו שחץ מותר ויתבאר בס"ט:

ולא בכלים. למד מהנ"ל דל"פ ר"א וחכמים אלא אם הן תכשיטין:

מפני שצריך. לשון הטור וצ"ע דקי"ל שבת לאו זמן תפילין והרמב"ם השמיט מטעם זה לא כתב אלא סיפא היוצא בתפילין פטור ואיכא דמתני כו' ואחר העיון נראה דאע"ג דאמרינן שם לא תימא אליבא דמ"ד כו' אנן קי"ל דלאו ז"ת שם אמר אליבא דריה"ג מנחות ל"ו ב' דיליף מתוקה. אבל אנן קי"ל כר"ע דיליף מושמרת כמש"ש קסבר הלכה ואין מורין כן ואין איסור להניחם בשבת וי"ט וכמ"ש תוס' בנדה נ"א ב' סד"ה ולבני מערבא וביו"ט ט"ו א' ד"ה ה"ק כו' וכמ"ש בב"י בסי' כ"ט ומ"א שם והיה יכול לומר הכל אליבא דמ"ד לאו ז"ת אלא דקמ"ל אף למ"ד ז"ת כן והרמב"ם שלא כ' זה אזיל לשיטתו דס"ל לילה לאו ז"ת שכ' שעובר בל"ת והטור אזיל לשיטתו דס"ל זמן תפילין כמ"ש בסי' כ"ט וסי' למ"ד והא דאמרינן במנחות שם ספק חשיכה כו' הא ודאי כו' אף לר"ע וכמ"ש שם היינו במניח לשם מצות תפילין וכמ"ש במ"א סי' כ"ט ועתוס' שם:

דלמא מחייכי. כלשון רבותיו שברש"י שם במתני' ע"ש:

שאין בו כו'. גי' הרי"ף כחייא בר רב אבל לגי' שלנו דלמא הוא דחייה בעלמא ודעת הרי"ף תמוה וכבר השיגו הרז"ה וכ"ה מפורש להדיא בירושלמי פ"ו הלכה ב' ר' יותנן אמר על אותה שיש בה מכה הוא נותן שמעון בר בא הוה משמש קומיה דר"י והוה מושיט ליה סנדליה כו' א"ל ר"י בבלאה לא תעביד כן שהראשונים לא היו עושין כן כו' הד"א על אותה שיש בה מכה הוא נותן א"ל אין בבלייא דקמתיה עליה והוא ר"ש בר אבא דגמרא דילן אלמא דר' יוחנן ס"ל כרב הונא:

סעיף ח

ס"ח בנקובה חייב. כפירש"י ומ"מ ורא"ש בשם רוב הפוסקים דעולא לא קאי רק אטבעת:

וי"א בהיפך. הרי"ף והרמב"ם שפירשו גם אמחט. וקשה על הרמב"ם שכתב בטבעת שיש עליה חותם באיש מותר לכתחילה כמ"ש בס"ט וכנ"ל בס"ד וכאן כתב דבנקובה פטור ועוד קשה לדבריהם אמאי לא תירצו גם במחט בגמרא על קושיא והא הוצאה כו'. ונראה דודאי אין טעמם במחט משום תכשיט דשניהן אינן תכשיטין דאפי' באשה אמרו ובשבת למאי חזייא כו' ועתוס' שם וכמו שהקשה הרא"ש על הרי"ף כאן אלא דטעם משום שזה דרך הוצאה וזה אינו דרך הוצאה וע"כ צריך לחלק כן דאל"כ קשה ממ"ש י"א ב' וכקושיית תוס' שם ד"ה ואם וצ"ל דבאשה דרך הוצאתה בכך וכ"ה בהדיא בירושלמי זה החילוק שאמר שם תמן אר"מ לא יצא החייט במחטו כו' אם יצא פטור וכאן הוא אמר חייב תמן דרך הוצאה בכך כו' וכקושיית תוס' הנ"ל ותי' וזה הכריחם דקאי נמי אמחט דע"כ באיש פטור בנקובה וזה שהקשו על עולא והא הוצאה כו' ולא על מתני' אלא מדבריו הקשו עליו שאתה מחלק באיש בין מחט למחט משום הוצאה כלאחר יד וכן מדוייק לשון הרמב"ם שבטבעת כתב שיש עליה חותם הוא מתכשיטי האיש ואינה מתכשיטי האשה ושאין עליה כו' ובמחט כתב אשה שיצאה במחט נקובה חייבת והאיש פטור ואיש שיצא במחט שאין נקובה חייב והאשה פטורה מפני שהיא מתכשיטיה כו' ולא כתב ג"כ באיש הטעם מפני שהוא תכשיט ולפירש"י והמפרשים דבנקובה חייב צ"ל כמ"ש המ"א ס"ק י"ט אבל נראה שדעת רש"י כהרא"ש דבאיש בשניהם פטורים ולכן לא פי' רק אטבעת וקושיית הגמרא ותי' הכריחו כנ"ל:

סעיף ט

ס"ט לרש"י פטור. כפשטא דלישנא דגמ' וחילופיהן באיש וכן פי' שם ס"ז א' ד"ה בני מלכים. א"נ כו' שליף ומחוי. וראיה לדבריו מירושלמי הביאו הרא"ש שם והאיש ע"י שאינו כו' הד"א אחד האיש ואחד האשה וכמ"ש הרמב"ן ע"ש:

ולר"ת. מירושלמי הנ"ל שכ' בס"ז ע"י שהנשים שחצניות כו' וראיה ג"כ מגמ' נ"ט ב' קמרא שרי כו' מידי דהוי אאבנט כו' ושם ס"א ובלבד שלא יקשרנו בשיר ובטבעת אלמא דמותר לצאת לאיש בטבעת וחילופיהן באיש פי' דלא קאי אלא לענין תכשיט ואינו תכשיט והא דבני מלכים תי' הרז"ה דקטנים כמו נשים ואחרים פי' כפי' ראשון שברש"י משום דמחייכי והירושלמי הנ"ל משום דהוא תכשיט לאיש ולאשה וכמש"ש הד"א העשוי לכך ולכך כו' הד"א כו' והר"ן תפס עליהם על מ"ש וחילופיהן לא לעניין חיוב ופטור כנ"ל דא"כ מאי פריך תרצת אשה איש מא"ל. ונ"ל דתוס' נזהר מזה וכ' פיר"ת דאחיוב חטאת קאי ועתוס' בערובין ס"ט א' ד"ה כיון. ור"ת מפרש כו' ע"ש וז"ש דאינו כו' כמש"ש במתני':

אבל דבר. כו' כנ"ל:

סעיף י

ס"י טבעת שקבוע כו' שלא. כן משמע שם בגמ' באשה גזברית כו':

חקוקין. משום צורות נקט חקוקין ועמ"א:

סעיף יא

ס"יא דבר העשוי. כפי פי' העשוי לכך ולכך וע' רא"ש:

כגון מפתחות. ירושלמי שם מעשה בר"ג כו':

ויש מתירים. שמפרש כפי' הנ"ל בס"ט לאיש ולאשה:

ומ"מ אסור. כמו מעות הצרורין בסדינו קמ"ז א':

ואם המפתח. שם ס"ב ב' במפתח שבידה ור"ל על אצבעה כמ"ש בירושלמי הנ"ל:

אפי' מחובר כו' ויש כו'. טעם המתירין כמו זוג דאמרו שם כל שהוא אריג לא גזרו ודחו דבריהם דא"כ אפי' חותם נמי וע"ש בתוס' ד"ה הב"ע ואמרינן קל"ט ב' היוצא בטלית שאינה כו' חייב כו' הני חשיבי ולא בטלי וע' סל"ח וסל"ט:

סעיף יב

סי"ב ואם יצא. כר"מ דסוגיין שם כוותיה שכל הקושיות והתי' הכל אליביה והתניא כו' ההיא כר"י ועמ"א ועמש"ל סי' רנ"ב:

סעיף יג

סי"ג וכן אשה. נלמד מזב שאמרו שם דאצולי טינוף הוא דלא כפירש"י שם ס"ד ב' וע' תוס' שם:

אם לא. דמלבוש מותר אפי' משום אצולי טינוף כמ"ש בסי"ד:

סינר עשוי. דסינר ודאי מלבוש הוא ומותר שם צ"ב ב' באמת אמרו כו':

אבל אם. שם ס"ד ב' במתניתין לפי התוס':

סעיף יד

ס"יד דבר שהוא. נדרים נ"ה ב' יוצאין בשק כו' מפני הגשמים וז"ש ולכן מותר כו':
אבל אסור כו'. כנ"ל בסי' ג' מהא דזב:

סעיף טו

ס"טו דהיינו שעושה. תוס' בשם רש"י:
ואינו עושה זה להלך בו כו' נכה רגל. זהו פי' הרב פורת שם ס"ה ב' בתיס' ד"ה הקיטע:
שעכ"פ צריך הוא למקלו. זהו לפי' ר"י שם ור' ירוחם הרכיב הפירושים. ונראה אע"ג דלפי' הר"פ א"צ למקל כמ"ש בתוס' שם ולפ"ז אין ראיה כו' לפי שפי' שי"ל סמך שקושר בכרעו כו' אבל יש לפרש ג"כ בלא סמך אלא במקלו לפי מה שהוכיחו בתוס' שם דאף לפי פי' מותר במקל לצאת ע"ש. ויותר נ"ל דאף שכ' בפי' הר"פ שהולך על הסמך וא"צ למקל כו' היינו לס"ד אבל תוס' ביומא ע"ט א' כתבו לפי מ"ש סמוכות בשתי רגלים ע"כ צריך למקל ואין חילוק בינו לפי' ר"י אלא דלפי' ר"י צריך קצת להקל להשען קצת ולפי פי' הר"פ א"צ כלל:
כיון דאינו. כפי' התוס' שס משום דמשתמיט כסוגיא דיומא ע"ח ב' ושם ואור"י כו' ועיקר הליכתו כו' אבל לפי' רש"י משום דלאו מנעל הוא ואפי' לאדם בריא אסור והל"ל כיון שאפשר בלא"ה לאפוקי מקל וסמוכות של כסא וכן מבואר שם ברבינו ירוחם שסובר כפי' התוס' משום דמשתמיט שנושא ונותן במנעל של עץ וכתב שלפי הסוגיא דשבת אסור רק לסוגיא דיומא מותר ואם גם לפירש"י שהוא כפי הסוגיא דשבת כמ"ש בתוס' דיומא ע"ש הוא ג"כ מפני שא"צ הילוכו א"כ אפי' לסוגיא דשבת מותר במנעל של עץ דצורך הילוכו הוא:

סעיף טז

ס"טז אבל בכסא. כפי הגי' של רש"י ורא"ש כסא סמוכות שלו וכצ"ל:
וספסלים. כן הוכיחו תוס' ביומא מדל"ק ספסלין במתני' וע"כ הוא צריך לספסלין ולא אסר אלא הסמוכות ע"ש:
קטע בשתי כו'. הוא פירש"י שם אבל לפי' ר"י וכן לפי' הרב פורת אינו קטע בפ"ע אלא אותו קטע עם הקב ולפר"י הסמוכות הוא המקל ולפי' הר"פ הוא הסמך ולפי' השני של הר"פ שם בשתי רגליו גם קב מקטע בשתי רגליו איירי וכמ"ש המרדכי והרשב"א ע"ש:
וכן מותר. אע"ג דלפי הסוגיא דשבת דלר"י מנעל של עץ לאו מנעל הוא יאסור לפי הסוגיא דיומא משום דמשתמיט מותר כאן שהרגל נכנס בו וסוגיא דשבת וכן ביבמות

תי' תוס' כיון דמשתמיט לאו מנעל הוא לעניין חליצה כמו גדול שאין יכול להלך בו ומחופה עור מיהדק לכן כשר וע"ש ושם והיינו סנדלים דידהי שקשור בשוק ואין הרגל נכנס בו אבל בשלנו מותר. רי"ו. וסוגיא דיבמות דפליגי באנפליא היינו לפי הס"ד וע' תוס' דיומא וכל זה לשיטת התוס' אבל לשיטת הרמב"ן והרשב"א דקי"ל כריב"נ דכל דלאו מנעל אע"ג דמיהדק אסור כמ"ש בשבת שם סנדל של סיידין כו' ויוצאין בו ואנן קי"ל כריב"נ כמ"ש בסי' תרי"ד ס"ב:

וכן בפנטניש. ע' מ"א וס"ל ג"כ כשיטת התוס' שם בתשובה וא"כ אסור לצאת ביוה"כ כמ"ש שם ביומא ושוין כו' אבל בסי' תקנ"ד סט"ז וסי' תרי"ד ס"ב פ' דשל עץ מותר ואין אסור אלא במחופה עור וכן פסק הרי"ף והגאונים והוא כשיטת רש"י והקושיא שהקשו על רש"י מהא דיומא תי' הרמב"ן דלכאורה קשה בשבת שם אמר רב יוסף מאן לא הודו כו' וגי' הרמב"ן רבא אמר מאן כו' למה נאדי מאוקימתא דשמואל אלא דרבא אזיל לטעמיה דאמר ביומא שם דכ"ע מנעל הוא וע"כ רבנן דעדיות רב"נ הוא וא"כ הא דאמר רבא ביומא דכ"ע מנעל הוא אינו אלא ר"מ ור"י שעליהן אמרו ושוין אבל רבנן פליגי עלייהו כסתמא דעדיות וא"כ סתמא דיבמות נמי כרבנן וז"ש שם קב הקטע מני ר"מ כו' באנפליא של בגד דאתאן לרבנן ול"ק ר"י והא דקאמר ר"מ משום דאליביה מפ' דמנעל הוא ואנן קי"ל כרבנן בין לענין יוה"כ בין לחליצה ומ"מ כאן הדין אמת דאסור משום דמשתמיט כמ"ש רבא שם ביומא ולענין שבת קי"ל כר' יוסי אלא דלפ"ז א"צ לסברא דמחופה עור מיהדק דטעמא דחליצה לאו משום משתמיט אלא משום מנעל ולאו מנעל כנ"ל אלא שהרשב"א כ' דאע"ג דסוגיא דיבמות הוא כמ"ש הרמב"ן וע"כ צ"ל כן מדאמר באנפליא של בגד אתאן לרבנן. אבל ודאי דר' יוסי אוסר לחלוץ במנעל של עץ משום דמשתמיט דאל"כ אמאי אמר רבא מאן לא הודו ריב"נ אמתניתין דעדיות ול"ק אאוקימתא דשמואל אהא דיבמות ד"ה היא אלא דשם אוסר ר' יוסי כנ"ל משא"כ בשל סיידין דלא משתמיט עיין רשב"א וצ"ל מ"ש במחופה עור וד"ה לא מבעיא לריב"נ אלא אף לר' יוסי דמיהדק כתי' התוס' דאל"כ היה ר' יוסי אוסר ולאו ד"ה היא. וכלל הענין דלעניין יוה"כ קי"ל כריב"נ כנ"ל דלאו מנעל ולעניין שבת קי"ל כר' יוסי משום דמשתמיט ואפשר דריב"נ מודה לי ולענין חליצה ריב"נ ור' יוסי שוין דפסולה אא"כ מחופה עור וא"כ לעניין שבת קי"ל כפי' תוס' דכל דמשתמיט אסור וכל דמיהדק מותר וז"ש הרשב"א בתשובה סי' תר"ז בפנטניש משום דמיהדק ובזה כל דברי ש"ע כאן וביה"כ כהוגן ולהלכה נראה עיקר כהרמב"ן וא"צ לסברא דמחופה עור מיהדק ודלא כרשב"א:

דמשתלפי. ע' פסחים נ"א א' יוצאין בקרדקייסין כו':

סעיף יז

ס"יז חיגר. מהא דסט"ו ואפי' לפי' הר"פ מוכח מספסלים דסט"ז וכן מקטע בשתי רגליו ומהלך כו' שזה ודאי צריך למקל. תוס' שבת ויומא:

אבל אם. נלמד מסעיף י"ח:

סעיף יט

ס"יט מי שהוא. ס"ג ב' והיו מטילין שלשלת כו' ולא אמרו אלא משום שלפא ומחוי לפי' רש"י ולהרמב"ם משום שהוא רפוי משא"כ כאן שתקועין בחוזק וכמ"ש תוס' נ"ח א' מאי שנא והא דתנן כו' דמסתמא הן תקועין יפה כו':

סעיף כ

ס"כ אין יוצאין. נדרים נ"ה ב' וכ' הרא"ש שם בפירושו דל"ד נקט מפני הגשמים ולרבותא נקט כמ"ש בסי"ד:

סעיף כב

ס"כב וכן בקליפה כו' ואם נפלו כו' תוספתא שם. ומכאן קשה על פירש"י בפרק בתרא דעירובין דפי' דאיסור חזרת רטיה משום ממרח ומש"ה הוצרך תוס' לפ' מש"ש בפ"ו דשבת ובלבד שלא תתן כו' ואם כו' דקאי על כל המתני' ומשום הוצאה וליתא:

אבל אסור כו' אבל באגוד כו'. ל' התוספתא יוצאין במוך כו' ובלבד שלא יכרוך עליהן חוט או משיח' כו' יוצאין באגד שע"ג מכה כו' ומפ' הטור דרישא על המכה וסיפא על הרטייה וע' סנ"א ועב"ח שנדחק לפ' שם ג"כ על הרט י' אבל היא שיטת הרמב"ם שמפ' להיפך דרישא על הרטייה וסיפא על המכה וז"ל במוך וספוג שע"ג המכה ובלבד שלא יכרוך עליהן חוט או משיח' שהרי החוט והמשיח' חשובין אצלו ואין מועילין למכה ויוצאין בקליפת השום כו' ובאגד שע"ג המכה ומ"ש חשובין הן כו' תרתי בעי חשובין ואין מועילין אז אסור ודייק לשון התוספתא שברישא אמר שלא יכרוך עליהן כו' ואמר חוט או משיחה ובסיפא אמר שע"ג מכה ואמר אגד אלא דאין איסור אלא ע"ג הרטייה ודוקא בדבר חשוב דדבר שאינו חשוב בטל לגבי רטייה וכמ"ש בסי' ל"ט ובסיפא אמר אגד בכל אגד מותר כיון שהוא ע"ג מכה מועיל שלא ישרט המכה וכמ"ש רש"י נ' א' ד"ה בזמן כו' ע"ש:

סעיף כג

ס"כג ולא מהני אלא. תוס' נ"ח א' ד"ה הב"ע כנ"ל סי"א:

אותן עגולים כו'. כמו חותם שלא אסרי בכסותו שאין של מתכת אלא דמירתת ומיקפל הלא"ה מותר ושם אפי' לא מיחא מימחא כמש"ש מ"ש זוג כו' וס"ד בכולם דאין אריג ובירו' כל המחובר לכסותו ה"ה ככסותו ע"ש:

וכן מותר. כאן בתפור היטיב וכמו זוג שם כיון דדרך להיות מחובר כנ"ל:

דוקא שאין. נ"ג א' ופוקקין כו' ואע"ג דשם נ"ח מ' אע"ג דאית ליה ענבל מדפריך במאי אוקמיתא כו' היינו נמי בפקוק מיירי:

סעיף כד

ס"כד יוצאים. ס"ו ב' מאי איריא קטנים כו' ס"א א' וא' קמיע כו' וכמ"ש בס' כ"ה:

סעיף כה

סכ"ה אין. ע"ש בתוס' ד"ה עד וד"ה אע"ג כו' נראה כו' וד"ה תלתא כי':

ודוקא כו'. תוס' שם ד"ה תלתא כו' וי"ל כו' וצ"ע דא"כ תפשוט בעיא דר"פ וע' רש"א ואין דבריו נראים וע' תוס' שם ד"ה תלת תלת כו':

סעיף כז

ס"כז יוצאין. מדאביי ורבא ס"ל כוותיה וערמב"ם בפי':

אבל אם כו' אבל. שם הא אין כו' ופירש"י ד"ה שיש כו' שאין ניכר כו' ואמרו בירו' פ' שמונה שרצים לוחשין כו' ולמעיים ולעין בשבת כו' והקשה הרא"ש מכל הלחשים שמצינו בגמ' ותי' בעושה מעשה כו':

ולא אסור. לפי' הר"ן שפי' בכל דבר בין לחש כו' מיירי באותן שבדקו:

ויש מי. שפי' הא אין. כה"ג שאין ידוע וצ"ע הא במתניתין תנן ולא בקמיע כו' משמע הא בחול ש"ד:

סעיף כח

ס"כח מי. ל' הטור ושם דאקושא:

וגם כו'. שם שוכתא וצורתא כו':

סעיף כט

ס"כט דהיינו שלאחר. רש"י שם:

אבל אם. ערש"י שם ד"ה דקדק כו' אבל אם אינו מונחין צידיו על כתיפיו ודאי מותר בכה"ג:

למטה כו' שמאחר. שם ב' וערש"י ד"ה שרביבו כו' ע"ש:

סעיף ל

ס"ל מותר כו'. **אע"פ כו' דדרך כו'**. שם א' וע"ש תוס' ד"ה מהו כו':

סעיף לא

ס"לא היוצא. וכן פרש"י ד"ה מרזב רק רש"י פי' ע"י חוטין לשיטתו שפי' משום תקוני מנא אבל לפי פי' הרמב"ם משום הוצאה אפי' בידו:

וה"מ בטליתות. כן מוכח ביומא ע"ז ב' לפי פי' הרא"ש וטור לעיל ס"ד משום שינוי הלא"ה מותר אע"פ שמקופל על כתיפיו כמ"ש רש"י שם ולקמן סי' תרי"ג ס"ה וכן משמע בגמ' שם דהזכי' אצל העברה במים דאל"כ בלא"ה אסור:

סעיף לב

ס"לב רק שהם. אפי' בצרורין צ"ל מנוקבי' ואאבל כו' קאי ודין מנוקבים שמותר נלמד מדין פורפת שם ס"ה דמעשה מועיל וע"ש א' ב':

סעיף לג

ס"לג אסור. צ"ב א' במתני' בשפת חלוקו כו' פטור אבל אסור שם ג' א' ק"ז א':

ויש. קנ"ג א' כיון דליכא אלא איסור דרבנן כנ"ל:

סעיף לד

ס"לד בסודר המקופל. מדאמר היוצא בטלית מקופלת כו' ויוצא בסודר שעל כתיפו כו' ע"כ דומיא דטלית דמקופל דאל"כ אף בטלית מותר וע' בערוך שפי' הרטנים פי' הרצים בסודר מקופל שלא יעכבו לרוץ וכ"כ ברמב"ם וע' ברמב"ם וע' בר"ן שהביא הערוך:

ואם אין. שם ב' ובלבד כו':

אא"כ. שם סכניתא כו' ופי' דסכינתא הוא שאין חופה ראשו ורובו וכ"ה בהדיא ברמב"ם:

סעיף לה

ס"לה או בכרמלית כו'. **ואם אינם**. שם והא דרב לאו בפירוש כו':

סעיף לו

ס"לו מותר לצאת. שבת ק"כ א' לובש כל כו' ואמרינן בערובין צ"ה ב' התם דרך מלבושו כו':

בין לצורך. קמ"ז ב' האוליירין כי' ומדין הלבדין קמ"ו ב':

שני חלוקים. מהא דסכניתא קמ"ז ב' ועתוס' שם ד"ה צריך כו' ואע"ג שאינו מועיל כלום וה"ה בחלוקים וכ"ש בסרבלים:

בין כו'. כנ"ל ולובש כו' ועוטף כו':

ויש אוסרין. כן למד מהא דר"י שם ק"כ א' ואע"ג דלא קי"ל כר"י התם משום דליקה התירו אבל בלא"ה מודה ר"מ לר"י וכלשון ראשון שברש"י נ"ט ב' ד"ה תרי:

אא"כ. תוס' שם נ"ט ב' מדחשיב שם ק"כ א' פונדא וחגור וסברא הראשונה הוא כלשון שני שברש"י הנ"ל:

ומותר. שם בי"ח כלים דר"י וע' תוס' שם וכנ"ל:

וכן שני כו'. לפי' הנ"ל צ"ע דהא לא חשיב שם אלא זוג אחד אלא דלא ס"ל ראיה הנ"ל דקי"ל כר"מ אלא שמפרש תרי המייני כו' לאיסור:

סעיף לז

ס"לז מותר. דכל דרך מלבוש מותר ס"א א':

ויש. כמו בתפילין שם ועט"ז וצ"ע:

שיתפרס. צ"ע מאי מהני מ"ש מטלית שאין מצוייצת וכיוצא וכמ"ש בסל"ח וסל"ט:

סעיף לח

ס"לח ואם היא. מנחות ל"ז ב':

אע"פ. כרבנן שם ל"ח ואפי' (בלא"ה) כיון שאין דעתו להשלים כנ"ל:

סעיף לט

ס"לט אבל אם כו' וה"ה. כנ"ל סל"ח וכתי' גמרא שם:

סעיף מא

ס"מא לצאת כו'. וכ"ד הרשב"א וכ' דלפי' ר"ת הל"ל הכא מהדק התם לא מיהדק:

העשוי להגין. דבלא"ה מותר שאין דרך ב"א ללילך בגילוי ראש. ב"י:

אא"כ כו'. גמ' שם לפירש"י וז"ש ג"כ או שהוא כו':

סעיף מב

ס"מב המוצא כו'. לשון הטור:

בבזיון. מקמת גנבי וכמ"ש בספ"ק דיום טוב ט"ו א' דרוב כו':

במקום. מחמת כלבי' שם:

אם יש. כלשון שני שברש"י צ"ז ב':

אם יש כו' והן כו'. כרבא שם דס"ל דטרח דסבר דוהשתא דיחוייא הוא וע"כ מקושרות לאו משום טרח דאל"כ לא הוי אמר והשתא כו' אלא דמשום טרח ברצועות לבד סגי ורבא ג"כ מודה בזה ומ"ש והשתא אין ר"ל דמוכח שלא כרבא אלא דאין ראיה לרבא כיון דבלא"ה בעינן משום מקושרות אבל רבא לא ס"ל כן ונ"מ דבלא רצועות כלל אף להחשיך א"צ משא"כ בלא מקושרות ולכן כתב הטור שניהם. ואבאר שיטת הרי"ף והרא"ש ויתורץ הרמב"ם בפ"ב מה' ציצית הלכה ז' דפסק הרמב"ם שם המוצא תכלת בשוק אפילו חוטין שזורין ומופסקין פסולה והשיג עליו הראב"ד שהוא נגד מסקנא דעירובין צ"ז א'

והשתא כו' דכ"ע ס"ל דלא טרח כו' א"כ דינא דגמרא להיפך דכשרין ושאלו חכמי לוניל להרמב"ם קושיא זו והשיב להם וז"ל בתשובתו ודאי אמת כדבריכם וטעיתי כו' ותקנו הנוסחא ע"ש. אבל האמת יורה דרכו שדבריו הראשונים ברורים וקיימים ולא טעה כלל ואשתמיטתיה להרמב"ם בתשובתו שיטת הרי"ף בפ"י דערובין שם על מתני' דהמוצא תפילין וז"ל חדשים מ"ט לא כו' דלמא קמיט כו' אבל בישנות כיון דמקושרות הן לא טרח אינש כו' ותני אבוה דרב שמואל ב"י אלו הן כו' רצועות ומקושרות חדשות כו' ואינן מקושרות ע"כ וכ"כ הרא"ש שם ולכאורה סתרי הני תרי טעמי אהדדי דטעמא דקמיע הוא משום דטרח ומימרא דאבוה דרב שמואל בר יצחק ע"כ ס"ל דלא טרח כמ"ש בגמ' והשתא כו' אלא דשיטתם בסוגיא דשמעתין שם כך היא דהא ע"כ מתני' דלא כר"מ דאמר א' חדשות כו' וגם דלא כר"י דלא מסתבר לאוקמי' מתניתין כר"י ודלא כהלכתא דר"י לטעמי' דעניבה קשירה מעלייתא כדאמר אביי דתי' דאביי מסתבר יותר מתי' דר"ח שם כקושיית תוס' שם דלא מסתבר לאוקמי' כר"י ולא מטעמיה אלא דמתני' דלא כר"מ ור"י וכנ"ל ומתניתין ס"ל דטרח ומטעמא דקמיע וג"כ ס"ל למתני' הא דתני אבוה כו' אלו הן חדשות כו' אך לא מטעמיה דקשירה אלא מטעמא דטרח וכל שאינן מקושרות אית לן למיחש דלמא קמיע נינהו דטרח אינש כו' וראיה מכרחת דמתני' ס"ל דטרח דאל"כ היכי תנן אבל חדשות פטור הא תפילין נינהו או ס"ל דלא טרח כו' אלא הכי הל"ל אבל חדשות או מצאן כו' מחשיך כו' אע"כ ס"ל למתני' דטרח והא דאמר רבא טרח ולא טרח תנאי היא אליבא דברייתא דאהבה ברי' דר"ז ור' אלעזר לאוקמינהו כתנאי דר"מ ור"י ומסקנא דכ"ע ס"ל כו' ג"כ אליבא דברייתא ור"א לאוקמינהו ככ"ע כר"מ ור"י דס"ל תרוייהו דלא טרח אבל מתני' ע"כ ס"ל דטרח ולפ"ז דברי הרי"ף והרא"ש ברורים שהביאו טעמא דקמיע על מתני' וגם אלו הן כו' להשמיענו מה הן חדשות וגם שיטת הרמב"ם ממש כשיטת הרי"ף כדרכו וכן הרא"ש ס"ל כשיטתייהו כנ"ל ונמצא דלשיטת הרי"ף והרא"ש והרמב"ם אפי' יש בהן רצועות חיישינן לקמיע עד שיהיו מקושרות כנ"ל ונ"מ לסכנת לסטים להוליכן פחות מד"א או לשומרם ולדעת הראב"ד אף בלא רצועות לא חיישי' כנ"ל והרז"ה השיג על הרי"ף ג"כ כנ"ל ועיין במלחמות שיישב הרי"ף בענין אחר:

מוליכו. כת"ק שם:

או נותנם כו'. ס"ל דר' יהודה וחכמים דמתני' הוא דעת שלישית דמתירין אף ליתן לחבירו אף לדבר הרשות דלא היה בכלל י"ח דבר ול"פ את"ק אלא משום דלדבר הרשות לא התירו בפחות מד"א דא"א לומר כר"ש ס"ל דא"כ מאי אצטריך לגמ' לר"ש לומר הא

עדיפא דמשמע דוקא משום דא"א בענין אחר דעדיפא מלהוליך פחות מד"א הא אף לדבר הרשות מותר:

סעיף מד

ס"מד ופושט. לשון הטור אבל בסי' של"ד כתב שהרמב"ם חילק מדהשמיטו וס"ל דסיום דברי ר' יוסי הוא אבל ת"ק לא ס"ל כן ואע"ג דבברייתא שם ס"ל לר"מ כן ת"ק דמתניתין לאו ר"מ הוא והוא דעת שלישית ודבריו תמוהים שהרי בריש פרק בתרא דעירובין אמרינן וממאי דר"מ היא כו':

סעיף מה

ס"מה ולא אסרו. פ"ק דיו"ט ט' א' ופי' הרשב"א הרואה שמעמיד הסולם לשובך וז"ש ב"ה שובכו כו' ר"ל של גג ואמרו ב"ש משובך כו' דמשמע דאכל שובך הראשון מותר להעמיד הסולם:

סעיף מו

ס"מו בגדים כו'. ירושלמי פ"ג דשבת הלכ' ב' ר' מנא מיקל לנשייא דשטחין בגדיהון לאוירא דתנורא:

אסור לנגבם כו'. י"ח ב' ועתוס' ד"ה אונין וע"ד ב' וז"ש שם קמ"ו ב' שוטחן בחמה וע' במרדכי פכ"ב דשבת שכ' דאסור משום ליבון ומשום מבשל והן ב' פירושים על אונין של פשתן בהגמ"ר פרק קמא דשבת דריב"א רצה לפרש משום בישול כמ"ש בפ' כלל גדול האי מאן דשדי סיכתא לאתונא כו' וכ' שם אבל בפ' במה מדליקין אמרינן האונין של פשתן משיתלבנו מ' ליבון וזהו דברי התוס' הנ"ל ד"ה אונין כו' ואפשר דהא והא איתא אלא שריב"א רצה לכתחלה לפרש דוקא בפשתן לח מן המשרה וחזר בו דאפי' יבש חייב כנ"ל:

ואסור. מהא דאלונטית קמ"ז ואע"ג דקי"ל כר"ש משום דאין מקפיד על מימיו וכמ"ש מ"ח א':

ואסור. קמ"ז א' ב':

סעיף מט

ס"מט מותר כו' ובלבד. קמ"א א':

סעיף נ

ס"נ שבראשי. כפי' תוס' שם ד"ה בפקורין ועמ"א ומפ' כפירש"י לענין איסור הוצאה:

או שיצא. מפ' דוקא יצא ועסי' ש"ח:

סעיף נא

ס"נא מותר. לצאת כו' וכן בסמרטוטין. למד מפשתן סרוק הנ"ל ולכן סיים שם ובלבד שיצא מפרש כפי' רש"י שם לעניין מכה והוא כשיטת הרמב"ם בס' שקדם וכ"ד הר' יונה כמש"ל סי' ש"ח סכ"ד אבל כאן סתם כפי' תוס' דלעניין איסור טלטול הוא ולפי' תוס' אין ראיה משם ומותר במכה אפי' לא יצא וכמ"ש בהג"מ פי"ט בשם ר"י וכמ"ש תוס' בד"ה ואם שהוציאה מבע"י הוא משום איסור טלטול הגיזין משא"כ בסמרטוטין כנ"ל ולכן השמיטו להאי ובלבד שיצא כו' והוא סותר לסעיף שקדם:

סימן שב

סעיף א

ס"א מן הטל. כמו בעובדא דרב יוסף תוס':

שהניעור. ל' הטור והוצרך לפרש כן לפי' תוס' הנ"ל וערש"י ד"ה אלא שמפ' לשיטתו דמפ' באבק. ב"י:

והוא. גמ' שם:

שלא. רש"י שם:

וכ"ש. משום סוחט כל בו והוא פלוגתא בירושלמי שם משום סוחט:

ודוקא. גמ' שם ואע"ג שאמרו דוקא באוכמי היינו בטל או במים מעט שאינו מקפיד אלא באוכמי ומפ' דכולא משום סוחט ועכ"ז אמרו דוקא דקפיד אבל במים הרבה ודאי מקפיד ובסמ"ג כתב שר"י קיבל מר"ת דוקא במנערו מפני מים או גשמים שנפלו על טליתו ועיין ב"ח:

י"א. רש"י שם:

בגד. חדשה שחורה כנ"ל:

אבל מותר. ירושלמי פ"ז בגד שנסתבך בקוצים מפרישן כו' * וש"ש כאן וכן מפרש"י שכתב שהאבק מקלקל מראיתן משא"כ בחיוורי וכ"ש בנוצות ועמ"א והוא מירושלמי זה וכ' הרמב"ם ג"כ:

סעיף ב

ס"ב יבולת כו' כגון כו'. כ"ז לשון הרמב"ם ומשמע מדבריו שג"כ בדין הראשון דס"א מפ' דקפיד כל שאינו דרך עסק ועב"י וכ"מ שמסתפק בזה ומ"מ דוקא לפי' שכ' המנער כו' כדי לנאותה ולהסיר הצמר הלבן הנתלה בה כדרך שהאומנין עושין ומפ' משום מכה

בפטיש שכ' בדין המכה בפטיש וכמ"ש הב"י וכ"מ אבל לפרש"י ותוס' שמפ' משום כיבוס אין ענין דס"א לכאן ולא איירי הרמב"ם בטל ועמ"מ:

סעיף ג

ס"ג לצורך כו'. רש"י שם וכ"מ בגמ' דקאמר שאין לו להחליף כו':

ודוקא. גמ' שם:

שעדיין. טור וערש"י ד"ה ישנים. שהחדשים כו' משא"כ בנתכבסו שמתרככין בכיבוס:

ויש מי. דכל הני חילוקים ע"כ משום תיקון וכמ"ש רש"י משא"כ בכה"ג:

סעיף ד

ס"ד ליטול כו' לצורך. רש"י שם וכ' אבל לא כובשין שהוא צורך חול וכ"ה בטור:

אסור מפני כו'. רש"י וטור ופ' הטור כר"י במתני' שם רק שגי' מתיר את כליו כו' והרמב"ם פ' כת"ק דלא יגע בו וכן בפי' פ' דאין הלכה כר"י והם הולכין לשיטתן דהטור בכ"מ שר"י אומר דבר חדש שלא הוזכר בדברי ת"ק פ' כר"י כמו בפחמין בפ"ק דשבת וברוק בפ"י דערובין והרמב"ם פ' שם ושם ג"כ כת"ק שמפ' דל"פ ת"ק והטור מפרש כאן כפי' רש"י מפני שהוא כו' וע"כ ל"פ ת"ק אר"י וכמו שהקשה המ"מ על רש"י ע"ש שדחק עצמו אבל הטור מפ' דבאמת ל"פ כפי דרכו וכמ"ש הב"י. והרמב"ם כ' לא יגע דמוקצה הוא מחמת חסרון כיס מפני שהוא כלי אומן ובש"ע פ' כטור וז"ש אסור דמה שאסור להתירו ומפ' והולך פי' רש"י:

סעיף ה

ס"ה חלוק לאחר. לשון הטור ופרש"י שם:

שמתכוין כו'. לשון הטור וכ"כ הרמב"ם ורש"י שם ד"ה התם כו' שמקפיד על ליבונו כו' ע"ש:

וכובעים כו'. ר"ל של פשתן כמ"ש ב"י בשם ש"ל וג"כ מטעם הנ"ל וכמ"ש בב"י משמו דלליבון הוא צריך כו'. ונ"ל דש"ל אזיל לטעמיה שכ' בב"י בשמו אהא דס"ז שעל בגדו כו' פי' ר"ת דאכלי פשתן קאי דמחזי כמלבן דשם אוסר בגמ' לכסכס משום מלבן והא דשרי מבפנים כמש"ש רש"י ומביאו בש"ע ודחקו לר"ת נ"ל דגירסתו כגי' הראב"ד ורמב"ן דל"ג לאיסורא וגורס הכא מיחזי כו' דכ"ש סודר דמותר וע"כ דס"ז בכלי פשתן דמתלבן במהרה כמ"ש במ"ק י"ח וערש"י שם וע"כ חלוק וסודר אינן של פשתן וכן פי' הרמב"ן דלהתירא פשיט ליה מדאמר ותפשוט כו' ואם איתא אדרבא קשו אהדדי וערש"י שם. וכ' ושאר לאפוקי מש"ל שכ' דאף חלוק של פשתן אסור ומפ' דחלוק שאמרו בגמ' אינו של פשתן לכן כ' ושאר לאפוקי חלוק הנזכר בש"ע:

סעיף ו

ס"ו או כו'. ר"ל לאפוקי ממהרי"א שאוסר ומדמי למ"ש בס"ח ול"ד לשם דשם ממחק וראיה ממ"ש קכ"ד ב' שקל חספא כו' ב"י:

מקנחו. דאין הלכה כתלמיד במקום הרב ואינהו הוי תלמידי דרבא. מלחמות וער"ן וי"א סוברים דמאביי ורבא ואילך ליתא האי כללא אלא הלכה כבתרא בכ"מ וער"ן שם:

ויש. מדמפרשים למיליה. רי"ף:

ויש. דאדרבה מדקאמר ולמר כו' במאי משמע דיחידאה הוא. רא"ש וע"ש:

וה"ה דמותר. זה לכ"ע מותר גמ' קכ"ד ב' כנ"ל ואפי' מנעלו:

הראוי. וע"ס ש"ח ס"ז וכמ"ש שם בגמ' ואזדא רבא כו':

סעיף ז

ס"ז דלא מוכחא כו'. לשון רש"י ור"ל אע"ג שאסרו כסכוס בסודר בס"ח שם שאין טיט ודאי כוונתו לצחצחו כו' וז"שש מפני שמתכוון כו' אבל כאן ודאי כוונתו משום טיט רק דדמי למלבן לכן מבפנים דלא כו' והשמיטו בש"ע הא דש"ל שמחלק בין פשתן כו' כנ"ל משום דלגי' בסודר בכל מין אסור כנ"ל:

דדמי. רש"י:

ומגררו בציפורן. ברייתא שם ור"ל אפי' מבחוץ וכ"מ בגמ' שם:

דה"מ. בשם תוספתא:

סעיף ח

ס"ח בסכין. גמ' שם:

או בצפורן. וכ"מ שם ושעל בגדו מגררו בצפורן ופי' הרא"ש והטור אפי' בצפורן וכ"ש בגב סכין וכיון דכאן אפי' גב סכין אסור כ"ש צפורן:

סעיף ט

ס"ט דהיינו כו'. רש"י שם:

שיש עליו. ל"ד דהב"י ל"ל האי סברא לחלק בין יש או לא כמ"ש בב"י וכ' בס"י הרוחץ כו' אלא לישנא דמתני' נקט ומשום סיפא מקנחו כו':

אסור. שבת קמ"ב ב':

דזהו כיבוסו. זבחים שם:

אלא. שבת שם:

ולא. מהא דלא להדוק כו' קמ"א א':

ובגד. מהא דאמרי' יומא ע"ז ב' ההולך כו' ובפ"ב די"ט י"ח א' נדה שאין כו':

ויש. דס"ל כתי' השני שבתוס' דסוף פי"ד דשבת וכן בזבחים ובי"ט לא הביאו רק תי' השני וכן הטור כאן ובסי' של"ד כ' אהא דאמרינן בפט"ז דשבת טלית שאחז כו' משקין כגון יין שאין כו' אבל לא מים וכמ"ש תוס' שם נותן כו' וכ' שם ולעיל כו' דר"ל תי' הראשון של תוס' הנ"ל אבל הטור ס"ל כרשב"ם שם וכתי' השני וכתב הגמ"ר פי"ג דשבת ראיה ממ"ש בזבחים שם זרק סודר למים חייב דמשמע אפי' בלא לשלשת ומ"ש נדה מערמת וטובלת כו' וכן ההולך להקביל פני רבו עובר כו' פי' ר"א בס"י דהיינו בבגדי עור ע"ש ודוחק. והחילוק הזה שבין מים לשאר משקין כ"כ התוס' בכתובות ו' א' ד"ה האי מהא דמסננין את היין בסודרין ופי' דוקא יין משא"כ במשמרת דאין שייך ליבון וכ"כ הטור בסי' שי"ט וע"ש בש"ע ס"י ובסי' של"ד סכ"ד ויותר נראה דס"ל כמ"ש ב"ח בשם סמ"ג דלא אמרינן שרייתו זהו כיבוסו אלא אם נתכוין לכבס כמתני' דלשלשת והוא הנכון והוא ג"כ כהיש מתירין דכאן. והרמב"ם ע"כ סובר כתי' הראשון של תוס' וכיש מתירין דכאן שהרי בפ"ח מתיר ליתן מים בסודרין וכמ"ש בש"ע סי' שי"ט שם ובפי"ב מתיר ליתן מים על הטלית וכמ"ש ש"ע שם וכפשטיה דגמ' שם ושם ועוד דלדידיה אין חילוק בסחיטה בין מים ליין דכולהו משום מכבס דלא כר"ת בכתובות שם דסחיטת שאר משקין משום מפרק כמ"ש המ"מ בפ"ט ע"ש ובב"י ס"ס ש"ך ע"ש ונ"מ דלפיר"ת בשאר משקין לא גזרינן שמא יסחוט אם הולך לאיבוד כמ"ש תוס' שם ואע"ג דכ' שם אליבא דר"ת שסובר כפי' הערוך אבל אנן לא קי"ל כן כמ"ש בסי' ש"ך סי"ח מ"מ לא גזרינן דלמא יסחוט כיון דפ"ר דלא ניחא ליה הוא מדרבנן ולהרמב"ם אין חילוק וז"ל בפ"ט והסוחט כו' ה"ז מכבס וחייב כו' ואין סחיטה בשער והוא מגמרא קכ"ח ב' ושם מיירי בשמן וכ' כאן במכבס ובפכ"ב והסוחט כו' משום מכבס לפיכך אסור כו' וגמ' מיירי בשמן כמ"ש התוס' ואין בסחיטה משום מפרק רק בסחיטת פירות אבל כל הסחיטות משום מבבס שהוא מלבן כמ"ש בתוספתא הביאו המ"מ בפ"ט וכת"ק שם ע"ש במ"מ:

סעיף י

ס"י ויש שכתבו כו'. הוא תי' השני של תוס' כנ"ל ודעת הטור וראיה מאלונטית שם קמ"ז א' וכמ"ש התוס' ספי"ד שם ומצא ר"י כו' כמו סיפוג אלונטית וקינוח ידים במפה. וסברא הראשונה דעת הרמ"מ ומחלק בין בגדי צמר דאין בהן משום כיבוס בכה"ג כדעת ר"ת הנ"ל ואלונטית מיירי בשל צמר וכמ"ש בטור וב"י:

ולכן כו' אבל כו'. תוס' שם וע"ש:

סעיף יא

ס"יא מי. תוספתא:

שלא יעשה כו'. לשון הרמב"ם:
ויבא כו'. ביאר בתשובה דמ"ש בגמ' שלא יעשם כו' במקום שיש חשש איסור מלאכה וז"ש ויבא כו':

סעיף יב

ס"יב משום דאתי כו'. ר"ל אף לס' דאין ליבון בכה"ג כנ"ל מ"מ אסור משום סחיטה וכמ"ש בפ"ד מ"ח א' ובפט"ו וש"מ ואע"ג דמותר באלונטית שם משום דאין מקפיד עליו וכמ"ש מ"ח א' ולכן ר"ש מתיר כו' כנ"ל סי' ש"א והוא כדעת הרמב"ם דלר"ת שם בתוס' הנ"ל מותר ביין דאין בו גזירה אפי' לס' דפ"ר בדלא ניחא אסור מהא דמסננין את היין בסודרין כמ"ש בתוס' שם וכנ"ל ולדעת הרמב"ם דמתיר בסודרין אפי' מים כמ"ש בסי' שי"ט ס"י וכנ"ל דלדידיה אין חילוק בין מים ליין משום ליבון ושרייתו זהו כיבוסו כ' לעיל דס"ל כדעת הסמ"ג דדוקא במתכוין לכיבוס אבל משום סחיטה צ"ל דמסננין בסודר שדרכו ואין קפיד עליה וכמ"ש בפ"ד מ"ח א' כנ"ל:

סעיף יג

ס"יג ואפי'. כת"ק שם:
אבל כו' אפי'. כקושיית הגמ' שם:

סימן שג

סעיף א

ס"א שבראשה. לאפוקי שבצוארה כמ"ש בגמ' וכמ"ש בס"ב:
ואם הם. כמ"ש בסכ"ו:
ויש. עב"ח שנדחק ול"נ דה"ק דלמא מתרמיא כו' וע"כ תרפם מע"ש דבשבת אסור ושריא וז"ש עד שתרפם ול"ק סתם ולא תטבול בהן אלא דאם היה אומר סתם לא היה חשש דע"כ היה צריך להתיר מע"ש. ובי"ד סי' קצ"ח פ' כס' ראשונה:
ואם. ובי"ד שם כ' כדעת הראב"ד דדוקא חלילין מעשה רשת כמ"ש שם תיכי חלילתא:
מטונפות כו'. פ' כלישנא בתרא כשיטת הגאונים דפ' לחומרא כא"ד וכ"פ הטור אבל רמב"ם וש"ע פסקו כלישנא קמא משום דרב ס"ל כלישנא קמא:
דאז. כאן כ' כפירש"י ובי"ד שם כ' כפי' רבותיו של רש"י:

סעיף ב

ס"ב אבל בקטלא. ברייתא שם וכמ"ש רבינא:
כמין ציץ. רי"ף:

ולא כו'. **והוא ג"כ**. **והוא**. מתני' וגמ' שם:
דלמא שלפא כו'. גמ' שם נ"ט ב' וס"ה א' אמר אביי כו' ע"ש:
וי"א. ערש"י במתני' ד"ה בזמן כו':
בשבכה כו'. רש"י:

סעיף ג

ס"ג ורחבים. כדאמרינן בחולין קל"ח א' כיפה של צמר היה מונח בראש כ"ג ועליו היה ציץ נתון כו' רי"ף:
כשיעור ציץ. שבת ס"ג סוכה ה':
דהיינו. שם כליא פרוחי וכפי' הרי"ף שם וגירסתו שם כלה פרוחי:

סעיף ד

ס"ד ור"ת. מדאמרי' בסוטה מ"ט מאי עטרות כלות עיר כו':

סעיף ה

ס"ה כלילא כו'. כמסקנת גמרא שם ומ' דבכל ענין דלא כרש"י ד"ה כלילא שרי:
שמניחתו כו'. רש"י:
בין כו'. כנ"ל וכלישנא בתרא וכ פי' הרי"ף:

סעיף ז

ס"ז בקטלא. עט"ז סק"ד בשם תוס' וע"ש נ"ז ב' ד"ה הכא:

סעיף ח

ס"ח מפני. רש"י:
ובמקום. עס"ך אבל כו' ועמ"א שם:

סעיף ט

ס"ט אם מעמדת. כפרש"י שם ד"ה טהורה וכפי' תוס' ד"ה הואיל וכ"מ מדברי הרא"ש שם שבקושיא ותהוי כבירית כו' סובר כפי' רש"י וא"צ לכל הדחוקים שדחקו ט"ז ומ"א וע"ש ברא"ש שכ' ויותר נראה לפ' כו' והשתא כו'. ר"ל דלפירש"י ק' למאי מדמי לבירית בפשיטות ה"ל למיפרך דבודאי לא תגלה שערה אבל לפי' תוס' דאינה מגלה שערה מיד ל"ק לכאורה וצריך למיפרך מבירית מ' שמפ' כפרש"י דהקושיא משום גילוי שערה ולענין הקושיא שמקשין תוס' ד"ה ותהוי על רש"י צ"ל דכיון דעדיין בא' משוקיה קשורה לא נפלי הבתי שוקיים לפי הס"ד ודוקא בשאינה נקובה כמ"ש ב"י בשם הפוסקים ע"ש וז"ש ושאינה נקובה כו' וכ"מ בגמ' דלפי הס"ד במתני' באוגרת בה שערה ואפ"ה בשאינה נקובה דוקא. וע"כ צ"ל כמ"ש דשיטת ש"ע מורכב מפרש"י ותוס' דבקושיית הגמ' ס"ל

כפרש"י כנ"ל דאילו לשיטת תוס' כמ"ש ט"ז ומ"א אע"ג דלא הוי תכשיט אפ"ה מותר כיון דמעמדת קשוריה א"כ אפי' מחט נקובה לישתרי במעמדת דהא גם שאינה נקובה משאוי הוא אלא משום דמעמדת אע"כ כמש"ל דשיטתו כשיטת הרא"ש:

ואם כו' אסור. דהוי משוי וכמ"ש תוס' ד"ה למאי. ובתר הכי פריך כו':

אסור. דוקא במחט שמתקשטת בו כמש"ש טס של זהב כו' אבל בלא"ה חייבת חטאת כמ"ש בד"ה הנ"ל שהוא משאוי ודרך הוצאתה בכך דאפי' נקובה דרך הוצאתה בכך כמ"ש תוס' י"א ב' וכ"ש בשאינה נקובה וכמ"ש תוס' בד"ה הנ"ל שרגילה לנושאה כו' וכמ"ש בטבעת ס"ב א' פעמים כו' וכ"ש כאן:

סעיף יא

ס"יא והוא כו' והוא. גמ' שם ורש"י:

סעיף יב

ס"יב דכיון שהוא. כלשון רבותיו של רש"י:

וכ"ש. רא"ש שם. וללי"א שברש"י במתני' הוא שן תותבת דמתני':

סעיף יג

ס"יג דמחכו כו'. רש"י:

ובשאר. עתוס' נ"ז א' ד"ה במה וא"ת כו' וי"ל כו' וכמש"ש אבל יוצא בחלוק כו':

סעיף יד

ס"יד זקנה בשל. כגי' תוס' וזו ואצ"ל זו ורי"ף ורא"ש גורסין כגי' שלנו:

סעיף טו

ס"טו יוצאה. נ"ד ב' ותהוי כקמיע כו' וכפרש"י ד"ה חומרתא:

ומהודק. רא"ש. וצ"ל דמפ' דלא כפרש"י דלרש"י לב' הפירושים א"צ מהודק אלא שמפ' והתני רמי כו' ואמאי חלוקין עליו והא דלא פריך ממתני' עתוס' דפ"י דפסחים ק"ב ב' ד"ה מיתבי כו':

שלא יפול. תוס' ד"ה ומוך וכמ"ש בסי' ש"א סי"ג:

אפי'. גמ' שם וכפירש"י ור"ה גאון אבל הראב"ד פי' דקאי אמוך שבאזנה וז"ש עשתה לה כו' ול"ק אפי' וכ"ה בירושלמי להדיא שם:

ובכל בשם כו'. מתני' וגמ' שם:

ובלבד. עתוס' שם אי קאי אכל הנך אי לא וכ' ב"י שברמב"ם ורי"ו מ' כפי' הר"פ שם דלא קאי אלא אסיפא וכ"מ מלשון טוש"ע מדכוללן עם חומרתא דקטיפתא שהוא כקמיע מומחה שמותר כמ"ש תוס' נ"ז א' ד"ה במה והא דאיצטריך התם כו':

ובבתי שוקיים. נלמד מבירית וכ"ה בהג"מ:
ויוצאה כו'. מדפריך ואלו אצעדה טמאה אבל מיוצאה לא פריך:
והוא. רמב"ם שם ולשיטתו שפי' כבלים משום דרפויים אבל בירית ואצעדה דבוקים ולכן מתיר באצעדה ג"כ:
ויש מי. רש"י שמפ' משום שלפא רק בשוק דאינה מגלה שוקיה וע"ש והוא שלא בדקדוק דכה"ג לרש"י אפי' בשוק אסור ולא שרי אלא על ב"ש:

סעיף טז

ס"טז בכל מה. דממ"נ אם זכורה כו' וכמ"ש בקמיע ס"א א' והא דאצטריך לאשמועינן בקמיע דשם ס"ד לאסור כמ"ש בסט"ו ובלבד כו':

סעיף יז

ס"יז יש אוסרים. ירושלמי והביאו הרא"ש ס"י מעשה בר"ג כו' ור"ל בידו על אצבעו דאילו בידו ממש א"כ מאי קאמר הד"א כו' הלא כל התכשיטין חייבין חטאת אם מוציאין ביד וכמ"ש דלמא שלפא כו' וע' גמ' ס"ב ב' לא תצא אשה במפתח שבידה כו' ואפי' רבנן מודים שם ואפי' של זהב אסור וכמ"ש בירושלמי לכל הפיר שים שם וערא"ש וכ"ש של ברזל שהוא משוי כנ"ל בסי' ש"א ואמר אפי' בחצר כמש"ש בירושלמי וכס' שנייה שבסי"ח שהם היש אוסרים שבכאן שהם הרמב"ן ורשב"א אבל בידו מותר כמ"ש מ"י ב' השירים כו' ה"ה בכל הכלים כו':

סעיף יח

ס"יח כל שאסרו. כרב דסתם לן תנא כותיה. הרי"ף ורמב"ם:
שאינה מעורבת. הרמב"ם וכפי' התוס' שם דאם גם בחצר מעורבת א"כ אף בבית אסור והל"ל אף בבית אלא ודאי שהגזירה היתה שאם תתיר בחצר שאינה מעורבת יתירי אף לר"ה דשאר דברים אסור בחצר שא"מ אבל במעורבת ל"ל. מ"מ:
חוץ. וה"ה איצטמא שבס"ג כמ"ש נ"ז ב':
דהיינו. רש"י:
וי"א דכל. ר"ן ומ"מ בשם רמב"ן ורשב"א כפי' בכל חצר דאל"כ מאי קאמר מ"ו ב' מי לא תניא השירים והנזמים כו' והלא אף ללובשן מותר וס' ראשונה מוקי לה בחצר שאינה מעורבת ששבתו בתוכה. ר"ן. וקמ"ל לאפוקי מס' ר"נ קכ"ד ב' שאמר * בליבני בחצר אבל כו' וכפרש"י עירובין ס"ט א' ד"ה בחומרתא. ואומר אני כו' ואמרו במ"ק י"ב ב' ר"י נשיאה נפק כו' מ"ט איקפד כו' והתניא השירים כו' ואי כפי פירושם דאפי' למעורבת אסור ובמעורבת מיירי מאי ראיה מייתי אדרבה משם מ' דאסור וכמו שהקשה תוס'

בערובין שם ד"ה כיון ובשבת מ"ו ד"ה ואמר אלא דבחצר שאינה מעורבת מיירי ור"י נפק במעורבת ומייתי ראיה דבחצר מעורב' שרי לצאת מדמותר בשא"מ לטלטל כנ"ל ועתוס' שם ופירושם בחומרתא כו' ע"ש:

וי"א שהכל. שפ' כר' ענני בר ששון דבשל סופרים הלך אחר המיקל כמ"ש בע"ז וכפי פירושם דחצר חצר שא"מ כנ"ל:

והאידנא. שם בתוספתא:

ויש שאמרו. כמ"ש קמ"ח ב' ופ"ד די"ט ל' א' ועתוס' דשבת נ"ה א' ד"ה ואע"ג וע"ל סי' תר"ח:

ויש שלימדו. עסי' של"ד ס"י בהג"ה וי"א כו' בסי' שנ"ז ס"ג בהג"ה:

וי"א עוד. וראיה מכלילא לדידהו:

ומיהו. קאי אס' אחרונה דבכה"ג אפי' רבא י"א ב' מודה. ופשוט דאפי' בחצר אסור דאמרי' בירושלמי אפי' ר' ענני ב"ש ל"ק אלא בדבר שא"ח חטאת אבל בדבר שחייב חטאת אפי' בחצר אסור הגמ"ר בפ"ו בשם ר' יואל וזהו קצת ראיה לכאורה לפי' ר"ת דבחצר שאינה מעורבת מיירי אבל יש לדחות:

ויש כו'. לס' ר"ת בסי' ש"א ס"ט:

ולפ"ז כו'. ב"י ור"ל לס' בה"ת הנ"ל דבתכשיט מותרת:

ומ"מ. ר"ל אפי' לסברא ראשונה כמ"ש תוס' הנ"ל ד"ה ואע"ג כו' וכן לכל הסברות דמחט שאינה מעמדת קשוריה אינה תכשיט כלל וחייבת חטאת כמ"ש בס"ט ע"ש:

סעיף יט

ס"יט צריך. קכ"ג א':

אא"כ. כמו אבן בסכ"ב:

סעיף כ

ס"כ וה"ה. שם במתני':

סעיף כא

ס"כא מהפנים. ט"ס בטור וצ"ל חוץ מהעינים וע"ש פ"א:

סעיף כב

ס"כב שיחדתו. דבלא"ה אסור כמ"ש בסי' ש"ח סכ"ב:

סעיף כג

ס"כג אם. עגמ' דע"ז ו' א':

אם לר"ה. טור:

סעיף כד

ס"כד ובמשקל. כר"מ משום דאביי שקיל וטרי אליביה:

ואפי'. שם:

סעיף כה

ס"כה ומטעם זה אסורה לטוח. ערש"י צ"ד ב' ד"ה וכן הפוקסת. ורמב"ם מפ' כפי' ראשון שכ' אין גודלין שער הראש ואין פוקסין אותו משום דהוי כבונה וזה כפי' ראשון של רש"י. מ"מ וסמ"ג כ' בירושלמי הפוקסת חייב משום צובע ופי' הסמ"ג כפי' השני. ב"י. וכ"כ התוס' במ"ק ט' ב' ד"ה פוקסת. ור"ל דירושלמי ל"פ אגמרא דידן אלא בפי' דמתני' בב' הפירושים הנ"ל. אבל הירושלמי פליג אגמ' דשם אמרו כוחלת משום כותבת כס"ד דגמ':

סעיף כו

ס"כו יש אוסרין. כפי' פי' שם ובשבת למאי חזיא. ותוס' מפ' למאי חזיא לצאת כיון שאינו תכשיט ולא מלבוש:

סעיף כז

ס"כז אסור לסרוק. נדה ס"ז ב' שכן אשה חופפת בע"ש כו' ופי' בשאלתות משום שאינה יכולה לסרוק בשבת וע' בראש סוף נדה טצדקי חסרת פי' רב סעדיה גאון מסרקות גדולות וע"ש:

שא"א כו' אבל מותר. שבת פ"א ב' נ' ב' וערש"י שם:

סימן שד

סעיף א

ס"א אדם. הכלל דעבד כנעני ג' הם הא' עבד שמל וקבל עליו מצות כמו גר צדק רק שגר חייב בכל מצות הנוהגות באיש ועבד במצות הנוהגות באשה. הב' עבד תושב והוא כמו גר תושב. הג' עבד נכרי כמו נכרי דעלמא ושניהם אין מהולים כמו נכרי וגר תושב יתבאר למטה:

על שביתת כו'. יבמות מ"ח ב' למען ינוח כו' הרי עבד מהול:

שמל וטבל. דקי"ל כר' יוסי שם מ"ו וכר' יוחנן דאינו גר עד שימול ויטבול וה"ה לעבד דחד דינא להו ושם כי הא דמנימין כו':

וקבל עליו. כדעת רי"ף שם דבעי קבלה מדאמרי' שם מ"ח ב' לא רצה כו' וע"ש בראש ס"ס ל"ח ועברי"ף שם וספי"ט דשבת:

הנוהגות בעבד. חגיגה פ"א מכדי כל מצות שהעבד כו':
אבל אם. כריתות ט' א' תניא כו' רש"א א' גר תושב כו' ושם הלכה כר"ש:
אלא קבל כו'. ע"ז ס"ד ב' כחכמים וע' רשב"א סי' נ"ט בארוכה:
ה"ה כו' ומותר. כריתות שם:
אבל לא כו'. כריתות שם ויבמות שם וינפש בן אמתך כו' כמ"ש למטה:
ואסור לכל ישראל. מדקא' לעצמו דוקא ועוד דומיא דגר תושב שאין לו רבו וע"כ לכל ישראל ממעט לעצמו דוקא:
לומר לו. דוקא אמירה ובזה הוא חלוק אחר מרבו כמ"ש למטה:
ואם לא קבל. מ"מ בשם הרשב"א מהא דיבמות שם וינפש בן אמתך בעבד ערל ופי' הוא בכה"ג מדלא תני כמו בכריתות עבד תושב ועוד דל"ל קרא הא בכלל גר תושב הוא:
ולפ"ז. דלענין איסור מלאכה אין חילוק לשאר נכרי דגם בשאר נכרי אסור אמירה כמ"ש בשבת ק"נ א' וכן לצורך רבו כמ"ש למטה אלא שבשאר נכרי אין איסור רק מדרבנן כמש"ש וכאן אסור מן התורה כמ"ש ביבמות שם והנ"מ הוא כמש"ו:
צרכי כו'. שם קכ"ט א':
וכן. ביצה ו' א' וע"ש כ"ב א':
וי"ח כו'. ר"ל בנכרי גמור שכ' ששוה לעבד תושב ומ' דאפי' לישראל אחר אסור באמירה כמ"ש בשם מהרי"א וע"ז חולקים ומתירים דהתורה לא הזהירה אלא על רבו כמ"ש ביבמות וההיא דכריתות דמדמי לגר תושב שם בעבד תושב דוקא כמש"ש וא"כ צרכי חולה כו' מותר לישראל אחר לומר לו כל שאינו רבו וז"ש ויש חולקים כו' ר"ל על מ"ש אפי' הוא ע"א כו' וכ"כ בע"ש אע"ג שבב"י לא הביא חולק ע"ז:
ומ"מ כו'. **ולישראל אחר כו' ובלבד כו'**. כל אלו החלוקים מבואר שבת קנ"א א' אם היה עושה כו' וא"צ להפרישו אפי' כו'. דלא עדיף מקטן שמצווה ג"כ על שביתתו אפ"ה כל שניכר שאין עושה לדעתו א"צ להפרישו כמש"ש ש"מ קטן כו' בקטן העושה כו' אבל בלא"ה מותר. ולישראל אחר כו' אפי' שם דכוותיה נכרי כו' נכרי אדעתא כו' וה"ה בעבד כנ"ל דאפי' קטן שמצווה על שביתתו אדעתא דנפשיה מותר וש"מ דאין חילוק בין נכרי דעלמא לעבד והוא דין המתני' אבל נכרי כו' ואל תכבה אבל אמירה אסור כמש"ש א"א לו כבה ולרבו אפי' בלא אמירה אסור לדעתו כמש"ש דכוותיה כו' נכרי אדעתא כו' ר"ל כיון שאין הישראל אומר לו ומתחיל הנכרי מאליו כמ"ש סי' רמ"ז ס"ד דהוי כקצץ דאדעתא דנפשיה עביד א"ל לרבו אדעתא דרבו עביד כמש"ש ס"ו:

ובלבד שלא יהנה. כמש"ש קכ"ב א' ואם בשביל ישראל אסור ואע"ג דנכרי אדעתא דנפשיה עביד ושרי בכיבוי כאן שישראל נהנה בשבת אסור וז"ש בסי' רע"ו ס"א בהג"ה ואין חילוק כו' והרי כל הששה חלוקים הנ"ל מבוארים במתני' ומותר כו' לעצמו. נכרי שהדליק כו' משתמש כו'. אבל לא לרבו. כמו קטן אבל קטן שבא כו'. ואסור לכל ישראל. א"א לו כבה. ולישראל אחר כו'. ואל תכבה. ובלבד שלא. ואם בשביל ישראל אסור. והדין הששי ומ"מ אם היה עושה כו' בגמ' ש"מ קטן כו' בקטן כו' כנ"ל:

ולפ"ז כו'. ר"ל דלדעה זו מותר אפי' לרבו לומר לו משא"כ ליש חולקים הנ"ל:

וכל עבד כו'. שבת נ"ח א' ושמואל אמר כבלא כו' ומי אמר כו' ורמינהו כו' לא אידי ואידי כו':

ואם העבד כו'. אבל הטור השמיט דס"ל למסקנא אזדא האי סברא דר"ל לימא הא כו' וסתר לא כו' וא"כ קמייתא נמי מיתרצא בהכי וחזר מס' ראשונה וס"ל דאין חילוק בין של רבו לשל עצמו:

סעיף ב

ס"ב והיכא. זהו בכלל לעצמו דהא יכול לומר עשה עמי ואיני זנך כמ"ש בפ"א דגיטין:

ובלבד בצנעה כו'. דהא אפי' משכיר מרחצי לגוי אסור מפני שנקרא ע"ש וכ"ש כה"ג דאין נקרא יותר על שמו שעושה בבית ישראל הגמ"ר פ"ק דשבת ע"ש:

סעיף ג

ס"ג עו"ג. קכ"ג א':

שהוא שכיר. מ"ק י"ב א' היה שכיר שבת ומשמע שם דאף בשבת מותר ע"ש:

סימן שה

סעיף א

ס"א אבל אם. שם נאקה באפסר לא כו':

או הוי נטירותא. שם נ"ב א' כרב וכמ"ש בסי"ז:

ביותר. הלא"ה אע"ג שמשתמר בפחות מותר מדאמרי' בגמ' יוצא לובדקין באפסר אלמא משתמר בו ובמתני' ולובדקין בפרומביא אע"ג שהוא נטירותא יתירתא מאפסר מדאסור לחמור כמ"ש בס"ג אע"ג דיוצא באפסר תוס' שם ד"ה או כו':

וכן כ"ד כו'. שם:

הלכך כו'. מתני' וגמ' ורש"י שם:

ופרד. צ"ל וכן פרד וחמור:

וסוס יוצא כו'. וכן הוא בגמ' ותוס' ד"ה אמר כו' וכ"ה בטור וכ"כ ב"ח וע' מ"א:
פרי"נו. הוא ברינא הנ"ל שהוא פרומביא. ב"י. אע"ג דדי לו באפסר מ"מ כיון דאורחיה בהכי מותר. תוס' הנ"ל וכמו לובדקין הנ"ל:
אבל לא. תוס' שם דהשני משוי הוא:
ומותר לכרוך. תיס' שם מהא דעגלי דר' הונא כו' ומולאות כו' שם:
ומותר לטלטל. תוס' שם דמוכן הוא לבהמה וכמ"ש שם נ"ג א' וע"ש תוס' ד"ה מהו:
ובלבד. רא"ש בשם ירושל' בפי' קשורה מע"ש:

סעיף ב

ס"ב אם קשר כו'. ע"ש בעי ר"י תחב לה בזקנה כו':

סעיף ג

ס"ג לצאת. שם נ"ב א' חמור שעסקיו כו' הכי אמר אבוך כו' ואנן קי"ל דלא כשמואל דהלכה כרב באסורי כמ"ש בנדה כ"ד ב' ועוד דאביי ורבא ורבינא אליביה תוס' ורי"ף ורא"ש שם:

סעיף ה

ס"ה כגון. רש"י שם:
ויכולין. מתני' שם:

סעיף ו

ס"ו אלים כו'. והשמיטו הרי"ף והרא"ש וטוש"ע כבולות ורמב"ם כתבו:
ודוקא. כגי' הרי"ף שם נ"ד א' ורב אמר הלכה כת"ק ואת"ק דברייתא קאי וערא"ש שם:
כדי כו' לשמור כו'. כפי' רש"י שם במתני' נ"ב ב':

סעיף ז

ס"ז ושאר כו'. ערש"י במתני' ד"ה חמור וכ"מ מל' דמתני' חמור יוצא דוקא חמור וכמש"ש בגמ':

סעיף ח

ס"ח אבל על הסוס. סמ"ג וכמש"ש לחממה אית לה צערא כו' דאמרי אינשי כו' ומפ' דאמרי אינשי קאי אארישא על לחממה אית לה צערא משא"כ בסוס אבל שיטת רש"י דאין אסור אלא ליטול המרדעת מן החמור אבל מן הסוס בין ליטול בין ליתן מותר דמפרש חמרא כו' לפיכך אסור ליטלו:
ולהסיר. שם כאן לצננה כו' לצננה ל"ל צערא ומפ' דה"ה בכל הבהמות אין צער בחימום דלא כפרש"י מחמת דאמרי אינשי אלא שאין צער לבהמה בזה אבל בסה"ת ומרדכי

נסתפקו בזה ולרש"י פשיטא ליה דמשמע מדבריו דמותר כנ"ל שכ' בד"ה כאן לחממה כו' אבל נטילת אוכף כו' שהרי הוא יצטנן מאליו דאמרי אינשי כו' משמע אבל סוס מותר דלפ"ד הסמ"ג מ"ש בגמ' דאמרי כו' קאי אירישא כנ"ל אבל בנטילת האיכף א"צ שום טעם. ואפי' לסוס אסור. אבל לרש"י הוא להיפך דבלחממה א"צ שום טעם ולפ"ז הסוס קל דהכל מותר בסוס ופשטא דשמעתין משמע כדברי רש"י דאסיפא קאי:

ואוכף אסור. שם אוכף שעל כו' השתא ליטול כו' וערש"י ד"ה מ"ש מאוכף ואפי' למסקנא כאן לחממה אוכף אינו מחמם כמש"ש ולא באוכף אע"פ. ואע"ג דבמרדעת מותר משום חימום כמ"ש רש"י במתני' וערש"י שם ד"ה אף באוכף כו':

סעיף ט

ס"ט מתיר החבל. מתני' קנ"ג א' וע"ש רש"י ד"ה ושאין כו':

סעיף י

ס"י אין כו'. כר"י ובברייתא דאוכף סכין ומפרכסין כוותיה תוס' ד"ה דשמעי' כו':

אבל אין כו'. שם בברייתא:

סעיף יא

סי"א לא יצא כו'. ברייתא הנ"ל ורש"י שם:

שלא יסרטו. כפי' השני של רש"י שם ותוס' ד"ה כאן. ור"י פי' וצ"ע למה חילקו טוש"ע כאן נמי בין ליבש בין לחלב כמ"ש שם בגמ' אמימר כו' ולא כו' והתניא כו' ואב"א הא והא ר"י כו':

ופוקק כו'. אע"ג דאוקים שם ס"ד ס"ה כתנאי ואנן קי"ל כרב שם ההיא סוגיא דלא כנחום איש גליא בכתובות ס' א' וע"ש תוס' ד"ה ממעכן ואנן קי"ל כנחום איש גליא שם וע"ש תוס' ד"ה גונח. ע"כ נראה כו' ע"ש:

סעיף יג

סי"ג והוא כמין כו'. רש"י בגמ' ד"ה בשלייתה:

אלא כו' או כו'. גמ' שם:

סעיף טו

סט"ו אבל אם כו'. שם במתני' אבל מכניס כו' וערש"י שם:

ויש מי. טור שמפרש הא דאמרי' ל"ש אלא כו' קאי גם אאבל דכה"ג מותר בכלאים מדמציין גמ' אאבל וס' ראשונה ס"ל דלא קאי אלא אבלבד וכמ"ש רש"י שם ד"ה לענין כו':

סעיף יז

סי"ז אין כו'. מתני' וגמ' ורש"י:

ולא בזוג כו' ולא בזמם. ב"י בשם הפוסקים ונלמד מהנ"ל:

ולא תצא פרה. תוס' נ"ב א' ד"ה אמר וגמ' שם מיתבי קשרה כו':

אבל. תוס' שם ועבה"ג:

הבהמה. גמ':

סעיף יח

סי"ח ולא נתלין. עירובין ק"א ואין כו' א' אילן וא' כו':

ואם עלה. ר"ל אע"ג דבאילן חילק בין שוגג למזיד כאן אין חילוק והוא מירושל' פ"ה די"ט:

ומטעם זה. שם חמורו של ר"ג כו' קסבר צער ב"ח *אבל אנן דקי"ל שהוא דאורייתא כמ"ש קכ"ח ב' וב"נ ל"ב ל"ג מותר:

כיצד עושה. שם תניא רשבי"א היתה כו' ועלה קאי חמורו כו' ועס"י רס"ו ס"ט:

שמשתמש בבהמה. דיושב בקרון כרכוב דמי כמ"ש בפ"ט דכלאים:

גם כו'. בתוס' רפ"ד לא כ' דטד טעמא הוא כמ"ש בפ"ה די"ט וצ"ל דה"ק דאף להאומרים דאין כאן שמא יחתוך זמורה אסור משום שמשתמש דלא פליג ועוד דזה שמא יחתוך גם כן שייך כאן:

סעיף כ

ס"כ מותר לומר כו'. כן למדו מס' שקדם:

שהחלב מצערה. כמ"ש באשה קל"ה א' וע"ש תוס' ד"ה מפני:

והחלב. י"ט ג' א' כר' יצחק ואפי' ר' יוסף מודה כאן:

וי"א שצריך. זה הס' פליג אסברא ראשונה ולא ס"ל אמירה לחלוב כלל ואפי' עושין מעצמן אינו מותר אלא בכה"ג דאדעתא דנפשיה עביד וכמ"ש בסי' רנ"ב ס"ב בקצץ מע"ש אבל אמירה אסור בכ"ע לס' זו:

סעיף כא

סכ"א גבינות. עבה"ג וכמ"ש קנ"א א' דמכבה מעצמו מותר דאדעתא דנפשיה עביד וז"ש כיון שאינו כו' והוא ס' ג' וצ"ע דבשפחה אסור אפי' בכה"ג כמ"ש בסי' ש"ד ס"א ובסי' רמ"ז ס"ו דאפי' קצץ אסור בשכיר וע' מ"א:

סעיף כב

סכ"ב מי שיש. צ"ד א' וערש"י ד"ה מתיר כו':

אבל כו'. כמ"ש בס"א:

סעיף כג

סכ"ג מותר. כמ"ש בפ"ה די"ט המוסר כו' ומ' דאפי' רועה נכרי:

כיון שלא. כמ"ש בסי' ש"ד ס"א בעבד וע' תוס' קכ"ג א' ד"ה מעמיד כו' והטעם כיון שאין המלאכה נעשית בשבילו רק בשבילה:

ואם רואהו. כמ"ש בסי' רנ"ב ס"ב:

וכ"ש דאין. קנ"א א' נ"ג ב' וע"ש רש"י ד"ה שהיה ומיהו כו':

דהא. כנ"ל סכ"ב וכמ"ש קנ"ג ב' כל שחבירו פטור כו':

סימן שו

סעיף א

ס"א ממצא. שבת ק"נ א' וקי"ג א' וע' רש"י שם ד"ה ממצא:

שמעיין כו'. **או**. עירובין ל"ח ול"ט:

וה"ה. נלמד מהנ"ל:

סעיף ג

ס"ג ויכול לומר. שם בברייתא מחשיכין לפקח כו' ור"ל שאומר לחבירו לפקח וכמש"ו ואומרים לו כו':

למחר. ע"ש בתוס' ד"ה לעולם:

ואם א"א. ק"נ א':

ויש אוסרין. דאין מותר אא"כ יש ענין שמותר בדבר הרשות כמו לך כו' שאם היה בורגנין כו' אבל בלא"ה אסור שהרי נכרי שהביא חלילין אסור. הר"ן ועמ"א:

סעיף ד

ס"ד ולא יאמר. תוספתא סוף שבת בסיום הברייתא השוכר כו' ולא יאמר כו' אלא תן לי שכר עשרה ימים וה"ה לשכר שבוע:

ואם שכרו. כן מ' שם במורד שאמרו דמחזי כשכר שבת אע"ג שנותן לה בהבלעה כיון שנתוסף יום יום:

סעיף ה

ס"ה אסור. כמו בס' שקדם:

ויש מי. כמ"ש בס"ו וכ"מ בפסחים נ' ב' דמחזי כשכר שבת:

ואם שכרו. עמ"א וכמ"ש בס"ד:

סעיף ו
ס"ו ודוקא. כנ"ל בס"ג:

סעיף ז
ס"ז מותר. קנ"ז א' ב':
כגון. רמב"ם בפי' שם:
וללחוש כו'. כמש"ל סי' שכ"ח סמ"ה ובירושל' פי"ד דשבת הלכה ג' לוחשין לעין ולמעים ולנחשים ולעקרבים ומעבירין ע"ג העין בשבת:
ומ"מ כו'. מכילתא פ' יתרו ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך וכי אפשר לאדם לעשות כל מלאכתו בששת ימים אלא שבוא כאילו כל מלאכתך עשויה:

סעיף ט
ס"ט אסור. דאפי' נכרי שהביא חלילין אסור:
אבל חולה כו'. כמ"ש בפ' מי שמת קונין מש"מ בשבת כו ועתוס' שם:

סעיף יא
סי"א דאינו אסור. והוי שבות דשבות כמ"ש גבי מילה דלא התירו אלא שבות דשבות וכמ"ש בסי' ש"ז ס"ה:
ומשום. גמ' שם:

סעיף יב
סי"ב מותר. להכריז. דחפצי שמים ודבר מצוה הוא:
הואיל והוא. עמ"א: ובבד"ה כ' בשם רי"ו כו'. וכמ"ש קנ"ז א' מפירין נדרים אפי' שלא כצורך שבת ע"ש:
אבל. שם כמו נשאלין לנדרים כו':

סעיף יג
סי"ג להכריז כו'. **ואם לאו**. דוקא בכה"ג אסור דהוי כמו החלטה אבל בלא"ה מותר כמו בסיקריקין שאמרו בירושל' שהיו מכריזין בי"ב חודש ד' שבתות וכן במורדת בפ' אע"פ בגמ' וכ' הריב"ש לכך היו שולחין לה קודם ההכרזה מבחול ולא אמרו כן בתוך הכרזה הוי יודעת כו' משום דבכה"ג אסור:

סעיף יד
סי"ד מי ששלחו וכו'. עתוס' דשבת ד' א' ד"ה וכי כו' והא דתנן כו' שאני כו' ועי"ל כו' וכב' התירוצים של התוס' ואינו מותר אלא בלא פשע ומצוה רבה ולכן דוקא אמר שהוציאו ודוקא בכה"ג משא"כ בסי' שכ"ח ס"י אע"ג דעבירה גדולה מ"מ אין מחללין שבת עליה

דאין מצוה גדולה משמירת שבת משא"כ כה"ג להביאה לכלל ישראל. והנה הרשב"א בתשובה אוסר וכ' דלא שרינן אלא היכא שנעשה האיסור על ידו כמו בפ"ג דעירובין והן תחילת דברי תוס' דשבת הנ"ל אבל תוס' מסקו שם דבמצוה רבה מותר כנ"ל ובתי' הב' כתבו דהיכא דלא פשע מותר. והרשב"א אזיל לשיטתו שכת' בחידושיו שם תי' ראשון של התוס' דמצוה רבה שאני וכ' ול"נ כו' חצי בן חורין לית ביה משום תעבודו משום צד חירות שבו וההיא דשפחה חציה בת חורין דעבדו בה איסורא שם כיון דרבים נכשלים מצוה דרבים ודאי שאני כמ"ש בהדיא בפ' השולח ובפ"ג שאכלו והנה המחבר פ' כדברי התוס' כמש"ל וע' סי' שכ"ח ס"י בהג"ה דאוסר שם וזה ניחא כמש"ל ועב"ח וט"ז ומ"א שהאריכו בזה:

כייפינן. כמו שם:

סימן שז

סעיף א

ס"א הלכך. רא"ש בסכ"ג סס"ו ועתוס' ק"נ ב' ד"ה אבל. וכ"מ בגמ' שם:

להרבות. אבל בלא"ה מותר וכן בירו' שם דהוה משתעי סגי וכן לשון הרמב"ם וכ' בס"ו אבל אם פרעם כו' וכ' הרמב"ם שהוא שיחה בטלה:

ובני אדם. כמ"ש בסי' ש"א ס"ב בחורים כו':

סעיף ב

ס"ב ולא לומר. גמ' שם פשיטא כו':

אע"פ. שם דהא שכר הפועלים על מחר:

שכל. שם פשיטא כו':

אפי'. מההוא דשולח איגרת כו' ומי שהחשיך לפרש"י:

אבל מותר. כמ"ש הנראה בעיניך כו' שמבין מדבריו כמ"ש רש"י שם ואע"ג שדוקא לערב אבל בשבת עצמו אסור כמ"ש בסכ"ב שאני התם שהאמירה בשבת משא"כ בחול מותר:

סעיף ג

ס"ג אסור ליתן. כנ"ל בס"ג אפי' לומר כו':

אבל יכול. כמ"ש הרא"ש בשם תוספתא בפ' כל שעה לענין חמץ ע"ש:

סעיף ד

ס"ד מותר לתת. וכן מותר. מ' אפי' לא קצץ כמ"ש בב"י בשם סמ"ג ובסי' רמ"ה ס"ה פ' כסמ"ק דוקא בקצץ מותר וצ"ל דכאן מיירי דאפשר לקנות ולמכור מבע"י כמו באיגרת אם לא קצץ כדי כו' ואפשר דגם הסמ"ג וסמ"ק ל"פ כנ"ל:

מי ששכר. כמ"ש י"ח ב' כדי שיצא מפתח כו':

סעיף ה

ס"ה דבר שאינו. עירובין ס"ז וס"ח ומפ' הרמב"ם דלאו ביום מילה היתה אלא משום צערא שרו התם וז"ש לרחוץ המצטער וה"ה במקום מצוה כמש"ש מהזאה ותי' ולא שני לך כו' וכפי' הרי"ף ורא"ש בפי"ט דשבת ע"ש:

ויש אוסרין. שכ' דלא שרו אלא במילה שהיא עצמה דוחה שבת וכן משום יישוב א"י מ' אבל במצוה אחרת אסור ומדהוצרך לומר משום יישוב כו' וחילוק בין שבות לשבות אינו אלא במילה בלבד ותדע שאמרו בספ"ב דיו"ט אמימר כחיל עינא מנכרי בשבת א"ל רב אשי מאי דעתך כו' אלמא אפי' שבות ע"י גוי אינו נעשה אלא משום חולה דמותר גם שבות גמור וע' רמב"ן:

סעיף ז

ס"ז אבל לא. דזהו דיבור ממש ואינו הרהור. ב"י:

סעיף ח

ס"ח וכן מותר. תוס' ד"ה לכרך כו':

וכן כל. גמ' שם תנן כו':

ובלבד שלא. דזה אין צד היתר היום:

אפי' אם. שם בתיבנא סריא:

וכן. מתני' וגמ' שם ושם:

אבל יכול כו' ואם לא כו'. ואפי' פירות מוקצין מתני' וכמ"ש בגמ' בתיבנא כו':

סעיף ט

ס"ט מותר. תוס' שם ד"ה ואין מדקתני על התחום:

סעיף יא

סי"א דמשמע לזמן כו'. רש"י שם:

ובלשון לע"ז. כן מ' שם בגמ' והא כיון דבחול כו' א"ל כו':

וכשלוה. מתני' שם:

כשם שאין. גמ' שם קמ"ט א':

סעיף יב

סי"ב אפי'. שם כרבה:

דהיינו. כפירש"י שם:

דאפי' לעיין. רא"ש בשם התוספתא שם ע"ש:

אבל אם כו' אבל כו'. שם והתניא מונה כו':

שוקעת. עמ"א:

סעיף יג

שטרי הדיוטות. שם וקט"ז ב':

דהיינו כו' ואגרות. רש"י קט"ז וכ"מ בגמ' דאסור כ' המהלך תחת כו' שם וכן מדאסר ר' נחמיה אפי' בכתבי הקדש וע"כ ל"פ רבנן אלא בכתבי הקודש. הרא"ש בפכ"ג:

ואפי'. כנ"ל תוספתא כת' המהלך כו' אסור להסתכל בהן והביאו הרא"ש:

סעיף יד

ס"יד לקרות כו'. הנה כאן יש ד' חששות אחד משום שטרי הדיוטות דרש"י בפ' כל כתבי כת' וכן הסכים הרא"ש דאפי' אגרות אסור אלא שיש מתירין וסומכין על מ"ש רש"י בפכ"ג קמ"ט א' דדוקא שטרי מקח וממכר וחזר ממ"ש בפ' כל כתבי כמ"ש תוס' שם בשמו בד"ה וכ"ש. ושכן משמע בירושל' ותוס' מתירין אם אינו יודע מה כתיב בה דשמא צורך גדול בו ופיקוח נפש כמ"ש תוס' שם ע"ש. ועוד איסור ב' משום שהובא מחוץ לתחום. והנה המרדכי ספ"ק דיו"ט מתיר משום דהאיסור שמא יאמר לא"י להביא אבל כת' שהובא מעיר אחרת אין לחוש לזה שלא ידע מזה ושם כ' במרדכי שמא ילך בעצמו כדפרש"י וכ"ז ט"ס וצ"ל שמא יאמר וג"כ צ"ל כדפי' ר"י וכ"כ הרשב"א בתשובה והביאו ב"י בסי' תקט"ו וכמש"ל בש"ע ס"ס תקט"ו והנה זה לדעת ר"י ודוקא אבל לדעת רש"י אסור שהטעם שלא יהנה והנה מפורש בדבריהם הנ"ל שהוא דוקא לדעת ר"י כנ"ל ולפיכך דברי ש"ע תמוהים שהוא פ' כדעת רש"י ר"ס תקט"ו אבל ההיא דלקמן בה' שופר ואתרוג שהתירו אתיא אף לרש"י כמ"ש במרדכי פ' הדר סי' תקי"ד משום דמצות לאו ליהנות ניתנו ושם הוא תשובת ר"ש וחשש לדברי שניהם אבל כאן דראבי"ה וס"ל כתוס' וכבר כ' תוס' בפ' כל כתבי שם דראוי לצור ע"פ צלוחיתו. ועוד חשש אחר משום מוקצה דחוץ לתחום כמו במחובר דיש בו ב' איסורים כמש"ש והנה כבר כת' הרא"ש בפ' אין צדין שם כיון דמותר לישראל אחר לית ביה משום מוקצה וכ"כ המרדכי בפ' הדר שם ובספ"ק דיו"ט שם אלא שהטור כת' בשם הרמ"מ שלא יגע בו דשאני התם דמותר לישראל אחר אפי' באכילה אבל הוא דוחק גדול וכן מתירין כמה פוסקים וכבר כ' ב"י

דליתא וז"ש כאן טוב כו'. אבל הרב בהג"ר ס"ס תקט"ו כת' ג"כ דאסור בכה"ג בטלטול אבל כבר חלק המ"א עליו שם ומתיר ע"ש לפיכך ודאי בנגיעה מותר אבל הקריאה משום שטרי הדיוטות אסור אלא כיון שי' בלא"ה ותוס' מתירין אם אינו יודע מה כתוב בה כנ"ל ויש מתירין בעיון כמ"ש הרא"ש שם בשם י"א וכן מתיר במרדכי בפ"ק דשבת בהג"ה סי' שנ"ב וטעמם דהחיסור משום ממצוא חפציך ואמרי' שם ק"נ א' דיבור אסור הרהור מותר ולפיכך מתיר הש"ע בכה"ג אבל משום שלא יהנה אסור כנ"ל ואפשר שאף המתירין שהן הרמב"ם וסיעתו ביו"ט שני ס"ל ג"כ כדעת תוס' דהטעם משום שלא יאמר ומ"מ ס"ל דלא גזרו כולי האי לאסור ביו"ט שני דהא הרשב"א מן המתירין כמ"ש המ"מ וריו"ו ואפ"ה כת' בתשובה הנ"ל להתיר וכת' הטעם משום שלא יאמר וכאן ליתא כנ"ל וכמ"ש בב"י ס"ס תקט"ו אבל מ"א שם בסי' תקט"ו כת' דלכ"ע מותר כיון שאינו נהנה מן המלאכה עצמה ודבריו לקוחים מדברי המרדכי בפ"ק דשבת סי' שמ"ו וסמ"ג וסה"ת שכתבו ואין להתיר מטעם דהוי כמו קצץ כו' ע"ש ובסה"ת פ"ק דשבת ובתוספתא פט"ז קכ"ב א' ד"ה ואם כו' ול"ד כו' אבל דבריו אינם מובנים כלל דלא דמי לשם כלל וכלל דכאן באגרות י"ל כן אבל בסימן תקט"ו מ"ל הלקיטה או ההבאה מחוץ לתחום ואם כדבריו אפי' באו מחוץ לתחום יהא מותר אף לדידיה לרש"י שהטעם משום שלא יהנה וא"ל דחוץ לתחום טעמא אחרינא משום שמא יאמר א"כ ל"ל לרש"י במחובר שלא יהנה ועוד מאי פריך רש"י שם ודחק שם מ"ש חוץ לתחום ממחובר דמותר כיון דכאן טעמא אחרינא. וסוף דבר דבריו תמוהים מאד:

ולא יקרא. כיון שיש מתירין בעיון כנ"ל טוב לצרף עם ההיתר של התוס':

מליצות כו' ואף בחול כו'. מדאמרינן שם כת' המהלך כו' ודיוקנא כו':

ונראה לדקדק. עט"ז:

סעיף טו

סי"ה לשאול. בגמ' פ' חלק ק"א א' אמרינן אין שואלין מן השד בשבת ר"י אומר אף בחול כו' משמע דבשבת בכ"ע אסור ועמ"א:

סעיף יט

סי"ט סחורה כו'. מדמתירין לומר כל המכבה כו' כ"ש לקרות לו. הרא"ש שם בשם בה"ג וה"ה כ"ד שיש בו הפסד כמו בדליקה:

ויש מי. מדאמרינן בריש המדיר ע' ב' בדליקה למעוטי שאר איסורין דשבת וס' הראשונה ס"ל דהיינו במקום שאין הפסד:

סעיף כ
ס"כ ישראל. כמו בעושה מאליו שאסור משום שמא יאמר לו:

סעיף כא
סכ"א אסור לומר. כמד חסום פרתי ודש בה ב"מ צ' א' וכפרש"י שם ד"ה חסום וע"ש בד"ה נכרי הדש כו' וכן כ' נ"י שם וכן כי' הרא"ש דלא כתוס' ע"ש ואפי' בתבואת נכרי שהוא הנאת נכרי למסקנא דתוס' שם ד"ה חסום:
אבל. שהוא כמו חסום פרתך מדל"ק אלא חסום פרתי משמע דבחסום פרתך ודש בה ודאי מותר וז"ל נ"י שם וש"מ לעניין סוגיין דידן דישראל דאומר לגוי חסום פרתי ודש תבואתך או חסום פרתך ודש תבואתי אסור ול"ד להא דתניא במכילתא דבמלאכת הגוי ליכא משום אמירה לנכרי שבות דשאני שם שאינו עושה בשביל ישראל כו':

סעיף כב
סכ"ב כל כו'. עסי' רס"א ס"א:
כ"ד כו' אבל כו'. כריב"ק ק"נ א' ודוקא לערב:

סימן שח

סעיף א
ס"א כל. מתניתין קכ"ב ב':
חוץ. קנ"ו א':
כגון. גמ' קכ"ג ב' וכפי' תוס' שם ד"ה וסכינא. וי"מ כו':
או. הרא"ש נלמד מהנ"ל:
ואפי'. תוס' שם בד"ה הנ"ל וכ"ה בגמ' שם א' קסבר דבר שמלאכתו כו' איתביה כו' כיון דשמעה כו' וכ' בתה"א וכ"ש לצורך מקומו דחמיר יותר. וכ"ה שם אמר אביי התירו כו' וקכ"ד א' אמר רבה לצורך כו':
ואפילו תחובים. עמ"א:
וה"ה לקורנס. שם קכ"ג א' כר"ח ב"א הרי"ף ורא"ש וכדרכם בכ"מ דקאמר מ"ד כו':
וה"ה כלים. מ"ט ב' נסרים כו' שאני כו' אבל שלחין דלא קפיד מותר כמ"ש אבא שלחא הוי ועיין שם וז"ש כלים כו' ומקפיד:

סעיף ב
ס"ב כל כלי כו' לא כו'. קכ"א קכ"ב ואמרינן שם קרונות של בית רבי כו' ופי' התוס' ספ"ב ל"ה א' ד"ה ואפי'. בגדולות דהיינו בשני ב"א מהא דחוליות מ"ו א' ואמרינן בירושלמי

שהוא נוטלו בב' מותר לטלטלו בשלשה בחמשה אסור א"ר זעירא מכיון דתימא מותר לטלטלו אף בד' וה' מותר ודלא כפירש"י שם ספט"ז דקטנות היו דלפרש"י קשה כיון דפשיט ליה דבב' ידים דאסור מאי קמבעיא ליה בב' ב"א ועוד דהא אפי' אביי דמחמיר ברפי"ז מתיר בב' ידים וכ"ש לרבא שם דאפי' בב' ב"א שרי וכן ראיית תוס' ממנורה דדוקא חוליות וחדקי וע' תוס' הנ"ל וע' הגמ"ר סי' קמ"ו:

ולא. עירובין ק"ב א':

סעיף ג

ס"ג או נפחים. קכ"ב ב':

קורדום. שם:

בין. קכ"ג וקכ"ד:

ומותר לו. מ"ג א' א"ר יצחק כו' מיתבי כו' ת"ש כו' בצריך למקומו וע' הג"א ריש יו"ט ושם בשבת קכ"ד א' לרבה אליבא דר' נחמיה כו' והא ע"כ מסלקינן מכולא בית כמש"ש מידי דהוה אגרף של רעי וא"כ גם לרבא קשה לר' נחמיה:

או יגנב. שם ב':

כל מוקצה כו'. מתניתין קנ"א א' סכין כו':

וכן מותר ליקח. עירובין פ"ד א' ושבת ק"מ ב' האי כיתניתא כו' וכמש"ל סט"ז ושם קמ"א ב' הב"ע ברפוי:

וכן כו' ולא כו'. שבת קכ"ג א':

סעיף ד

ס"ד כלי. קכ"ג וקכ"ד:

אבל. שם וחזרו והתירו אפי' כו' ול"ק והתירו לגמרי וכן שם ואפי' מחמה לצל ול"ק שלא לצורך כלל:

וכתבי. שלא היו בכלל הגזירה דנחמיה ועתוס' ד"ה מקצוע:

ותפלין. גיטין פ' הניזקין האי ספרא דאפטרתא כו':

ושופר. ע' תוס' ל"ה ול"ו ד"ה והתניא כו' וד"ה הא ר"ש ובירושלמי מטלטלין את השופר להשקות בו את התינוק:

כ"א לצורך. ספ"ק דיו"ט ר"ש שרא לשדורי תפילין כו':

סעיף ה

ס"ה יש מתירין. קכ"ד א' איתביה אביי לרבא מדוכה כו' ועמ"א ומ"ש ולא אמרו ככר כו' היינו בדבר שאסור לטלטלו לגמרי ואין תורת כלי עליו והרשב"א חולק ע"ז ועט"ז

שהשיג על הש"ע בסעיף זה אבל אין קושייתו כלום דמנורה שהדליקו מוקצה מחמת איסור דדחייה בידים ואפי' לצורך גופו אסור וה"ה כמו ארנקי אבל מ"מ האמת כדבריו וכמ"ש דלא התירו ככר כו' וכמש"ל סי' שי"א ס"ה ומדוכה שאני כמ"ש הרשב"א בעבודת הקודש מ"ו א' בזמן שיש שום למה מטלטלה והלא לא אמרו ככר או תינוק אלא למת בלבד לפי שלא נאסרה המדוכה אלא מחמת מלאכה זו של שחיקת שום וכיוצא ועכשיו ה"ה משמשת היתר במלאכתה נמצא האוסרה מתירה כקדירה המטלטלת עם התבשיל עכ"ל ולפ"ז אין מטלטלין אלא אם יש בתוכו דבר המיוחד לו וכן דייק לשון הברייתא שום דוקא וכן פסק בחידושיו רפי"ז שם ע"ש:

סעיף ו

ס"ו אפי' בשבת. גמ' שם וכת"ק:

ואם. מ"ב א':

סעיף ז

ס"ז בחול. ל"ד ועמ"א:

מכלי. כמ"שו:

ואפי' חזי. מ"ז א':

ודוקא חתיכת כו'. כמ"ש בכל הני דשמעתין שירי פרוזמיות וכן בכולהו ועמש"ש:

משום דאתי' כו'. דאל"כ וכי עדיפא מכיסוי כלים:

צרורות. מ"ו א':

או אבנים. יו"ט י"ב א':

דכ"ר שאינו. קכ"ד א'.

סעיף ח

ס"ח הנטלים. עתוס' ד"ה כל:

בין. גמ' שם:

סעיף י

ס"י כיסוי. אפי' לר"י וע' רש"י שם:

ושל כלים. אפי' לת"ק:

אפי'. שם קכ"ה א' כראב"י וכרבינא ובהא מודה ת"ק:

והוא. ר"ל דוקא באותן שא"צ בית אחיזה:

שתקנם. כפי' תוס' שם ד"ה וכ"ת:

או. הר"ן מהא דחריות נ"א וכרב אסי דקי"ל כוותיה כמ"ש בס"כ וכ' דלכך הצריך הרי"ף בקנה ובכיסוי כלים תיקון כלי ולא הוצרך בפקק לפי שסתמא נשתמש בה מבע"י שצריך להיות מכוון למדתו של חלון ועסי' כ"ב וסי' שי"ג ס"א:

וכסוי חביות הקבורות. רמב"ם וכת"ק דאינהו נמי ס"ל הא דראב"י אלא דמיירי בכה"ג ולכן פסק הרי"ף כת"ק וכראב"י. ר"ן:

סעיף יב

סי"ב ואם זרקן. כמש"ל בס"ז:

סעיף יג

סי"ג ויש מתירין כו' אח"כ. שמפ' בכה"ג וכ"מ ברש"י שם דאל"כ לא גרע משירי מחלצאות וחרס קטנה ועתוס' ד"ה מחצלת:

סעיף טז

סט"ז ואם תחבו כו' אפי'. שם:

וכן. נלמד מכירה אע"ג די"ל דספסל ראוי לסמוך דהא גם כירה ראוי לסמוך מדשרי ת"ק באחת:

אא"כ ישב. קמ"א ל"ש אלא כו' ועמ"א:

גם. שם קל"ח ב' שמא יתקע:

משום. עסי' שי"ג ס"ט:

סעיף יט

סי"ט של שובך. דל"פ ב"ה על ב"ש אלא משום שמחת יו"ט כמ"ש שם ב' אלמא כו':

סעיף כ

ס"כ וכ"ש. דבהא כ"ע מודו:

אפי' בחול. מדקאמר ונמלך כו' ורשב"ג אמר כו' דמ' אפי' בחול ואמרינן שם ושמואל דאמר כרשב"ג וע' רא"ש:

סעיף כא

סכ"א אבל נדבך. כמ"ש ואזדו לטעמייהו כו' וקי"ל כרבה שם וע' קמ"ב ב':

וי"א. עמ"א:

סעיף כב

סכ"ב אסור לכסות כו' אע"פ כו'. שם ורב יוסף כו' אבל במניח נעשה כו' ולא קי"ל כוותיה כנ"ל ובחידושיו הקשה דשם א"ר אסי דבהנחה בעלמא סגי וכן אמר שם צאו ושפשפום ובספי"ז אמר והוא שיש תורת כלי עליו ותי' דשם חשב מבע"י והתקינם לשבת לתשמיש

זו וסגי לרב אשי ביחוד לשבת א' ולכן הביא ההיא דנדבך ששם ג"כ אין מיחדן לישיבה לעולם כמ"ש בפ"ג גבי לבנים דחזי למזגי עלייהו וגבי אבנים משני במקורזלות אלא אין אדם מיחדן לישיבה וכמ"ש בירושלמי שהן קשים לישיבה ואנן קי"ל כרבה:

או בקעת או כו'. יו"ט ל"ב ב' ושם קכ"ד א':

אע"פ שחשב כו'. שם צאו וישבו כו' ולא קי"ל כוותיה כנ"ל:

אא"כ. כמו בעפר נ' א'. רשב"א וע' רש"י ס"ה ב' ד"ה אתאן כו':

וה"מ בדבר כו'. הר"ן כמו בחריות דמחשבת לצורך מחר לבד סגי דאי לעולם לא היה פליג ת"ק ועוד דאמרי' שם ומאן תנא כו' שנשב עליהם למחר והר"ן אזל לשיטתו שכ' בפ' ניטל ל"ש אלא בשוכח כו' וא"ת מ"ש מחריות כו' וי"ל דחריות עבידי לישיבה אבל אבן לא עבידא לכיסוי חביות:

ויש מי. הרשב"א ול"ד לחריות:

וי"א שצריך. כמ"ש בסכ"א ול"ד לעפר דהוא קל יותר מחריות דאפי' ת"ק מודה וההיא דפורפת מפ' בתיקון מעשה קצת:

סעיף כד

סכ"ד אם חשב. אפי' בחול כמ"ש בס"כ והא דקאמר צבען תיקון מעליא נקט. הרא"ש שם:

או שישב. תוס' שם ד"ה אבל דל"ד יצא:

תו לית. תוס' ד"ה הנ"ל דל"ד אין יוצאין דאף לטלטלם אסור:

ומשום. רש"י שם:

וי"א. לתרץ קושית תוס' ד"ה ואם וכ' דמחזי כמוציא בשבת ולפ"ז הא דקאמר שם ואין יוצאין בהם דוקא וה"ה ואם יצא דוקא ועסי' ש"א ס"נ:

סעיף כה

סכ"ה עורות יבשים. כפי' ר"ת שם בתוס' מהא די"ט י"א ושבת קי"ז א':

וי"א. כתי' רש"י שם:

אא"כ. מהא דפורסין עור ק"כ א' לפירש"י ועתוס':

סעיף כז

סכ"ז שראויים כו'. כפי' תוס' דבאינם ראויין אף ר"ש מודה כמ"ש שם מעבירים כו' וסתמא כר"ש:

אבל אם. דבהא ל"פ:

ואם יש. קמ"ב א':

ואם היה צריך. שם ב' וכמ"ש תוס' בריש י"ט דהני עצמות וקליפין הוו כשוכח מדמתיר לנערם:

סעיף כט

סכ"ט כל שהוא כו' אם יש. קכ"ח א' פילין לא שכיחא אי אית ליה פילין כו' ואע"ג דאין הלכה כרשב"ג דשום דנעמיות לא שכיחי אלא בבני מלכים כמ"ש בגמ' שם וכ' הר"ן דת"ק דמתני' ות' ק דברייתא ל"פ אהדדי אלא מר כי אתריה כו' באתריה דת"ק דברייתא שכיחי יונים ע"ש:

ולפ"ז. ז"ל הר"ן בפ' נוטל וכי קשרי ר"ש לטלטולי עצמות הראויין לכלבים כו' אע"פ שנתפרקו העצמות בשבת אבל אם נתפרקו מע"ש אפי' ר"ש מודה וכ' בד"מ הואיל ואין לו כלבים ולדעת האומרים דבאין לו אפי' מצוים אסור וז"ש כאן ולפ"ז כו' אבל דברי ב"י נכונים שהגיה אפי' ר"י מודה כמ"ש בנבלה קנ"ו ב' וכ"כ תוס' קכ"ח א' בד"ה מטלטלין כו':

סעיף ל

ס"ל ואדם חשוב. ע' תוס' שם ד"ה שמואל:

סעיף לא

סל"א דחזי לאומצא. ר"ן וכ"ה ברמב"ם וכגי' הרי"ף ורא"ש וכן הכריח הרשב"א אתמר בשר חי מותר לטלטלו בשר תפוח רה"א כו' אבל בשר תפל אפי' ר"י מודה משום דחזי לאומצא כמש"ש וקמ"ב ב' וי"ט ל"ב א' וכל בשר חזי לאומצא כמ"ש בפ"ק דחולין ושאר מקומות ול"ב שם וסתמא כר"ש והטור שכ' דחזי לכלבים הוא כפי גי' איתמר בשר תפל וע' בתוס' שם ד"ה דג:

סעיף לד

סל"ד כ"ד מטונף. ל' הרמב"ם:

בין של אדם. ר"ן לפי' בריי"ף וז"ל הריי"ף ורא"ש ואוקימנא שלתרנגולים ובחצר אחרת אבל צואה של תרנגולין ושל ב"א באותה חצר מותר כו' ופי' הר"ן הא דנקט ברישא תרנגולין דסתמן הן בחצר אחרת ע"ש וצ"ל לפ"ז דלא היה לריי"ף גי' הגמ' שלנו וכל שקלא וטריא ממעינות הנובעים וכ"ז דוחק גדול וכן מה שהתחיל הריי"ף בתרנגולין וסיים בתרנגולין וב"א דלפי' הר"ן לא ה"ל להזכירן כלל אלא לחלק בין חצר אחרת ויותר קשה על הב"י שרוצה לפ' דברי הטור כפי' הר"ן והטור לא הזכיר רק של תרנגולין וכגי' שלנו דשל ב"א בכ"ע מותר וכ"כ בהדיא ברמזים וע"כ צ"ל שמפ' כן דברי הריי"ף ורא"ש אבל באמת שדברי הריי"ף ג"כ כדברי הרמזים רק שצ"ל אבל של ב"א ושל תרנגולים וקאי

באותה חצר אתרנגולים והוא כגי' שלנו רק שכ' במקום באשפה שבחצר בחצר אחרת והכל א' וכ"כ ב"ח שמצא כגי' זו ב"א קודם לתרנגולים כנ"ל:

ואפי'. שם:

אם ירא. מתני' שם:

סעיף לו

סל"ו ואם. מדקאמר וכי עושין כו' ואם אסור אף בדיעבד אין איסור בעשייתן:

סעיף לז

סל"ז במקום. כב' התי' של תוס' שם לחומרא. טור. וכדרכו בכ"מ:

סעיף לח

סל"ח ולכן. ול"ד לתבן קכ"ג א' דהתם בתבן שהכניסו לאוצר וע' גמ' נ' א' בגזי הפתק וע"כ צ"ל כן וקש שע"ג המטה שם:

סעיף לט

סל"ט אסור. מהא דלמטה ובעודם עליו כו' מהא דס"מ:

סעיף מ

ס"מ דהיינו. רש"י:

אם צריכין. דאל"כ אסור מהא דמת קנ"א א' ובלבד כו':

ובלבד. מתני' שם וכמ"ש בעירובין פ' ב' כ"מ שאר"י כו':

סעיף מה

סמ"ה אסור לשחוק. ירושל' פ"ב דתענית:

ויש. והירושלמי איירי בר"ה משום הוצאה וע' בתוס' פ"ק די"ט י"ב א':

סמ"ז יש אוסרים. סוף פ"ק די"ט אלא כלאים כו':

ויש. שקושית הגמ' משום דתנן שם כל שנאותין בו כו':

סעיף מט

סמ"ט מכבדות. ר"ל אפי' מחמה לצל ומה שאסרו שם קכ"ד ב' היינו לפי הברייתא שם צ"ה א' אבל לפי המסקנא דשם וכפי' הרי"ף ובה"ג שם דה"ה בכיבוד מותר בטלטול. הרי"ף וכ"פ הרמב"ם לפי שיטתם שמותר במרוצף ועסי' של"ז ס"ב:

סעיף נא

סנ"א מה שמורה. דדמי למדידת הזמן או הצל והוי מלאכתו לאיסור דמדידה של רשות אסור כמ"ש קנ"ז ב' אימור דאמרי רבנן כו':

סימן שט

סעיף א

ס"א ואפי' לאחוז. רש"י מהטעם שמפו':

דחיישינן. גמ':

וי"א. כפשטא דגמרא דאל"כ אפילו רואה התינוק אסור אלא דה"ק מתוך שמתירין לו טלטול הדינר אתי לטלטל ג"כ כשהוא יפול אבל אי לא נקט לתינוק צ"ל:

סעיף ב

ס"ב קשור יפה כו'. גמ' שם:

סעיף ג

ס"ג אם הם. כגי' הרמב"ם דל"ג ולנערינהו נעורי אמר ועסי' ש"י ס"ח בהגה"ה:

סעיף ד

ס"ד ואם. גמ' שם:

ע"ד שישארו. רש"י שם ד"ה אלא בשכח כו' ור"ל דאם לא היה דעתו שישארו כו' אף שהניח בחול מותר:

בכניסה. לפרש"י נ"א א' ד"ה אבל טמן כו':

וי"א. תוס' שם ד"ה תו ממתני' שם נוער את הכסוי ועוד דאפי' מגולה מקצתה אסור ומהא דשם קכ"ג א' תוחבה כו' ועתוס' שם ועסי' שי"א ס"ח בהגה"ה:

ואז אפי'. מ"ג א' מ"ד ב':

וכן בכל. פ"ג דיו"ט כ"ו ב':

אם אדם. עתוס' שבת מ"ד ב' ד"ה יש וספ"ב דחולין:

סעיף ה

ס"ה ולא הספיק. טור וכ"כ הר"ן אבל לצורך מקומו כו' שאם יטה הכר ויפלו שם המעות לא הועיל כלום שצריך להמקום כו':

סימן שי

סעיף א

ס"א עץ שתולין. כן פי' הרא"ש:

מותר. דלא כרב דס"ל כר' יהודה שבת י"ט ב' ושאר מקומות וע' תוספ' שם ד"ה הני כו':

דק"ל במוקצה כו'. קנ"ז א' וכמ"ש בריש פ' כיצד צולין כל היכא דפליגי רב אחא ורבינא כו' וע' בריי"ף ורא"ש פ"ג דשבת שם מ"ד א':

סעיף ב

ס"ב אין שום אוכל. לשון הרמב"ם דבדבר שאין אוכל יש מוקצה אף לר"ש כגון מוקצה מחמת חסרון כיס כמ"ש שם קנ"ז א' ובסי' ש"ח ס"א וכן דבר שאינו כלי כמ"ש קכ"ד א' ואף ר"ש מודה בשבת אע"ג דמתיר ביו"ט וע' רא"ש בפ"ד דיו"ט סי"ב ופי' ר"ת כו' ור"ש מתיר כב"ה כו' ע"ש וכמו מעות בשבת מ"ד ב' דאף ר"ש מודה וצרורות מ"ז א' וערש"י שם ד"ה שרי וד"ה אבל ועסי' ש"ח ס"ז וכן עצמות וקליפין כמ"ש תוס' קמ"ג א' ד"ה עצמות:

תלוש. עפ"ג דיו"ט כ"ד ב' ורש"י שם ד"ה אם יש כו':

דראוי כו'. רש"י מ"ה א' ד"ה אין מוקצה דבדבר שאין ראוי אף ר"ש מודה כמו דג מלוח כמ"ש קכ"ח א' וע"ש תו' ד"ה דג כו' וי"ל כו' ועסי' ש"ח סל"ב וכן כל כיוצא בו:

מוקצה לשבת. לאפוקי יו"ט דקי"ל כר' יהודה:

דתמרים כו'. שבת י"ט ב':

מותר כו' בשבת. לשון הרמב"ם ונתכוין למ"ש הרי"ף בסוף י"ט אשכחן לרבוותא כו' דס"ל כר"ש דל"ל מוקצה וכדאמר ר"נ עז לחלבה כו' ותמרי דעסק' כו' ואנן לא ס"ל הכא כו'. דהני מילי דאינון עז לחלבה כו' בי"ט אסירי ומילי דחזי מנהון למיכל מינה בשבת כגון תמרי דעסקא שרי למיכל מיניה בשבת ע"ש:

ועדיין. רש"י דבלא"ה חייב משום עוקר דבר מגידולו:

הלקוטים. רש"י:

שהן מסריחות. תוס' ורי"ף ורא"ש ורמב"ם בשם ירושלמי:

וכיון. לאפוקי חטים כו' ותמרים כו' דחדא חדא אית בהם וכמ"ש שם כי ל"ל לר"ש כו':

סי"א דאין. ר"ל מה שאסור משום הכן כמ"ש בירושלמי גוי א"צ הכן אבל דבר שהוא אסור משום מחובר אין חילוק כמ"ש בפ"ג דיו"ט כ"ד ב' וערש"י ד"ה אם יש כו' וכן כל כיוצא בו:

סעיף ג

ס"ג בין כו'. תוס' כ"ז א' ד"ה אלא. ועיין לעיל כו' ובשבת מ"ג א' ד"ה בעודן. א"נ כו':

אבל דבר. שם בגמ' ה"ד אי דאחזו כו':

סעיף ה

ס"ה אבל אם. גמ' שם:

סעיף ו

ס"ו ובלבד. ירושלמי והביאו הרא"ש בפ"ק דיו"ט ועמ"א וכ"כ תה"ד ולמד מדברי תוס' שמחלקין בטלטול מן הצד כן וז"ש מ"א ועסי' שי"א ס"ח ואישתמיטתי' מ"ש בס' הקודם לזה מותר לסוך כו' והוא מתני' ערוכה שבת קנ"א ולא התירו במת דבר רק ככר ותינוק משום כבוד הבריות כמ"ש הר"ן ומזה המתני' נלמד היתר הנגיעה במוקצה ותה"ד דחק עצמו ללמוד מערובין פ"ד א' ולכן עלה בדעתו לחלק והעיקר כתי' המ"מ שלא ינענע הביצה וכמ"ש בסי' רס"ה ס"ג ואסור ליגע בנר כו' אע"פ כו' מ"מ אסו' פן כו':

סעיף ז

ס"ז ואפי' לצורך. דאילו מחמה לצל אפי' ר"ש מודה כמ"ש תוס' ל"ו א' ד"ה הא ר"ש ועגמ' קמ"ב ב' לא שנו אלא בשוכח כו' ל"ש אלא לצורך גופו כו' מ' דבמניח אסור בין לצורך גופו בין לצורך מקומו וכן שם א' מתני' לצורך גופו ברייתא לצורך מקומו ודוקא בשיש ג"כ דבר היתר אבל בלא"ה אסור וע' תוס' מ"ד ב' ד"ה הא דהא אין גוררין כו':

וה"ה לכל. שם בחבית וכר ובסל לפני אפרוחים מ"ג א':

אבל אם כו' אפי' אם ייחדה כו'. שם דלא כרב דכר' יהודה ס"ל כמש"ש משא"כ ברישא דקי"ל כר' יהודה בזה כמ"ש קנ"ז א':

ויש אוסרים. תוס' שם ד"ה הא בשם ר"ת כמ"ש קכ"ג א' הכל מודים כו' ור"ל אפי' ר"ש כמ"ש קנ"ז א' והוכיח כן מדאמרינן קכ"ח א' דבמוקצה דטלטול רב כר"ש ס"ל. הרא"ש. ור"ל במוקצה שמקצה האדם מדעתו דהא התם קאמר ורב כר"י ס"ל ואפילו במוקצה דטלטול וע' תוס' י"ט ב' ד"ה הני:

אא"כ עשה בו מעשה. שהוא מבטל המחשבה דייחוד וכן המעשה כמ"ש בסוף פכ"ה דכלים ודוקא עשה בו מעשה כמ"ש שם:

מיהו. עמ"א והג"א כ' לדעת הרי"ף ע"ש דמחמה לצל אפילו לס' ראשונה אסור:

וכן בכיס. מ"ד ב' תוס' ד"ה אין גוררין כו':

מותר לטלטל כו'. כנ"ל:

אבל אין ללובשו כו'. דהיוצא במעות הצרורין בסדינו חייב וכל שאסור לצאת אסור אפילו בבית ללובשו כמ"ש ס"ד ב' ובאיש כל שהוא משוי וכמ"ש בסי' ש"ג סי"ח ע"ש:

סעיף ח

ס"ח כגון מחתה. רש"י שם:

וטעם היתר כו' ואם א"צ כו'. קמ"ב א' ולישדינהו כו':

או אם. שם בברייתא לצורך מקימו:

ואם. שם מתני' לצורך גופו:
וכן אם. שם לגי' ולנערינהו נעורי:
וכ"ז לא כו'. שם ב' ולא אמרו ככר כו' וע"ש ברא"ש:

סעיף ט
ס"ט תיבה. נלמד מהנ"ל:

סימן שיא

סעיף א
ס"א אם יש כו' אם יש לו כו'. כיון דלא שרי אלא משום דאי לא שרית ליה כו' אם יכול בהיתר או באיסו' קל לא שרינן באיסור חמור כמ"ש קנ"ג א' טעמא דאין כו':
ואם אין כו' מטלטלו. משום חששא הנ"ל דהא אפילו טלטול גמור אינו אלא מדרבנן. הרא"ש:
וכ"ז באותו רשות. באותו רשות. אזיל לטעמיה שפ' בס"ב כהרמב"ם שלא התירו בחמה ודליקה לרשות אחרת רק משום כבוד החיים:
דטלטול. שם:

סעיף ב
ס"ב שהסריח בבית ונמצא כו'. שר"ל משום כבוד הבריות וכבוד החיים והכריחו כן דהוקשה לו מ"ש דבטלטול לא שרינן אלא ע"י ככר או תינוק:
וי"א. רש"י שם. וסיבר דהחמירו יותר באיסו' טלטול מהוצאה וכמ"ש תוס' סוכה ל"ו ב' והר"ן תירץ במקום דאפשר לתקוני מתקן משא"כ באיסור הוצאה:
ואם היה. לשיטתו דוקא משום כבוד החיים. אבל בלא"ה לא דלא כרש"י שם וכבר הקשה עליו במרדכי שם דהא אמרינן בס"פ כירה דמת בחמה דוקא ע"י ככר או תינוק ואפי' ממטה למטה לא למ"ד טלטול מן הצד כו' אלא רש"י ס"ל דטלטול חמיר מהוצאה וכנ"ל וכ"כ תוס' אלא דרש"י סותר עצמו בפ"ג דסוכה וכמש"ל ר"ס שי"ב בהג"ה וכבר הקשו תוס' עליו ועמ"א:
וי"א שלא כו'. כמ"שש קמ"ב ב' וע' רש"י שם ד"ה הניחו כו' וטלטלוה כו' אבל הרמב"ן חלק עליו וכת' כפי' השני שברש"י שע"י מחיצה של ב"א וז"ש ויש מי שאומר. דס"ל דכל שמשביח בטלטול פוגם בהוצאת הככר ותינוק שלא לצורך וכ' דהא אין הככר והתינוק טפלין למטה ועוד הוצאה דככר קרובה לבא לידי איסור תורה יותר מהוצאת המת דאפילו מוציאו לקוברו מלאכה שאצ"ל הוא כמש"ש ועוד משום מראית העין

שלא יאמרו מחלל עליו שבת וכמש"ל בקבורתו ע"י עממין בשבת אבל בכרמלית הכל יודעים שאין איסור מלאכה וע"ש בתה"א וס' הראשונה ס"ל מותב להרבות באיסור אחד מלעשות ב' איסורים וכ"ש לש' התוס' הנ"ל דיותר חמיר איסור טלטול מאיסור הוצאה כמש"ל:

ויש מי שמתיר כו'. דמש"ש לכרמלית מעשה שהיה כך היה אבל באמת מותר אף לר"ה ומש"ש מי קאמינא לר"ה כו' היינו משום שאמר שם אפי' לר"י אבל לר"ש אף לר"ה שרי דהוי מלאכה שאצ"ל וכ' שם שר"ח אוסר שלא התירו אלא דבר שעיקרו מדברי סופרים כו' ואסור משום מראית העין כו' תדע שלא הכל התירו שהרי אמרו בפ"ג אי לא שרית ליה כו' ואם איתא נתיר ליה הכיבוי עצמו ובפ"ק דר"ה אמרינן בשבת ויוה"כ דלא אפשר בעממין ולא התירו בעממין אלא בי"ט ע"ש בס' תה"א בשער מ"ו שהאריך בזה:

ע"י תינוק אבל. עמ"א ס"ק י"א:

וה"ה. לפרש"י וערש"י שם או בבזיון כו':

וה"ה דמותרים כו'. דשבות דלית בה מעשה כמ"ש בעירובין ס"ח א' ועסי' רע"ו ס"ג בהג"ה:

ואסור לטלטל. דלא התירו אלא משום כבוד המת:

אבל ע"י עו"ג. דשבות ע"י עו"ג מותר במקום מצוה או צורך גדול כמ"ש בסי' ש"ז ס"ה:

סעיף ג

ס"ג יש מי שאומר. דל"ד ככר ותינוק כמ"ש קמ"ב ב':

סעיף ד

ס"ד יש מי. לפי' הרמב"ן שפי' שם מ"ד א' כנונא אגב קיטמא שהאפר מוקצה ומטלטלין אגב הכלי וא"א דהכלי בסיס לדבר האסור שהכלי חשוב ואינו בטל להאפר וכמ"ש בפ"ב די"ט כ"א ב' אצל שיורי כוסות ונטלטלינהו אגב כסא מי לא אר"נ כי הוינן כו' ועתוס' שם ובשבת מ"ז א' ועסי' ש"י ס"ח:

סעיף ה

ס"ה אם צריך. עס"ח ומ"ש שם:

סעיף ו

ס"ו מת המוטל. אע"ג דאמרינן שם דס"ל כר' יצחק לא קי"ל כן כמו שהוכיח הרי"ף בפ' מי שהחשיך קנ"ד ב' דרב הונא ל"ל דר' יצחק דאר"ה התם היתה כו' ופריך עלה והא קמבטל כו' ורב ששת סבר לומר כן אבל רב הונא לא ס"ל אלא משום דאין עושין אהל ארעי אפילו בשנוי אלא משום חי ולא משום מת:

ושני קצותיהן. ור"ל זוקף ששומט את המטה דלא כפירש"י שם:

סעיף ח

ס"ח טלטול כו'. שהקשו הא דאמרינן שם דכ"ע טלטול כו' מ' דכן הלכה ובפט"ז קכ"ג א' אמרינן דלאו שמיה טלטול כמש"ו וחילקו בכה"ג:

הלכך צנון. שם:

ומקצת. נ' ב':

ולא השריש. תוס' שם ורש"י מ"ה א':

וגם לא. תו' שם מדנקט הטומן וכ"ה ביירושל' פ"א דכלאים באגוד' מתנייא שהרי אינו רוצה בהשרשתן ועמ"א:

ואע"ג שהוסיף. תוס' שם מהא דאמרי' שם ולא משום מעשר:

ואפי' כו' דאין. ר"ל דאין כוונתו שיהא האוכל משמש לכלי כו' ועמ"א וכ"כ הר"ן אהא דאמרינן ל"א א' וכיסה בדבר שאינו ניטל כו'. וע"ש קושית תו' ממתני' נוער את הכסוי כו' ותי' הר"ן כנ"ל ולכן פגה שטמנה בתבן וחררה כו' לא אמרינן דהוי בסיס:

וטלטול בגופו. כן תי' הרא"ש ההיא דקש כמש"ו:

וכן אם. כמש"ש נ' א' דעדיף יותר מהניח:

סימן שיב

סעיף א

ס"א משום כבוד. רש"י ותוס' סוכה ל"ו ב':

דהוי טרחא. רש"י שם דלא כפי' תוס' ולכן לא חילקו הפוסקים בין קובע מקום לבהכ"ס או לא ועב"י:

ואם אין כו' ואם נכר. תוס' ד"ה ואם וד"ה אמר:

סעיף ה

ס"ה מפני שהם. עמ"א:

סעיף ו

ס"ו אפי' הם. כפי' רבותיו של רש"י ע"ש:

סעיף ח

ס"ח ואסור לצאת בברזא. עמ"א:

סימן שיג

סעיף א

ס"א כגון לוח או כו'. טור לאפוקי מדעת הר"ן שכ' דהא דפקק סגיא במחשבה משום דע"כ צריך לכוין למדתו מע"ש וכמ"ש בסי' ש"ח ולפ"ז דווקא בלוח ולכן כ' או שאר כו' דס"ל כדעת הרא"ש כמש"ו:

ולא אמרי'. כשיטת רש"י דכל הסוגיא משום בנין דלא כתוס' וז"ש ולא אמרינן כו' והוא כו' ר"ל דבלא"ה אמרינן כו' וכן למטה כ' ומ"מ דמי לבנין יותר מפקק משמע דבפקק *התיקון סבר ג"כ משום בנין דלתי' הרא"ש שמחלק בין פקק וקנה ונגר צ"ל דכולם משום בנין ועברא"ש אע"ג שהתוס' ד"ה בין דחו פי' רש"י דא"כ מאי מקשה מנגר היינו לפי הסוגיא אבל למאי דדחינן הסוגיא ע"כ משום בנין:

והוא. שם בגמ' והוא שמתוקן וכפי' תוס' מדקאמר שם דס"ל כרשב"ג בקנה ורשב"ג ע"כ במחשבה סגי כמש"ש מחריות. ופ' כסתמא דפוקקין משום דמעשה רב כמ"ש שם:

ומ"מ דמי לבנין כו' ונגר כו' ודומה טפי לבנין. רצונו בזה לתרץ הקושיא על הרי"ף שפ' כאן בפקק דמתוקן ובנגרר כר"י ובגמ' מדמו להו אהדדי ועוד בקנה פ' בתיקון כלי ובחריות כרשב"ג ובגמ' מדמו אהדדי ותי' הרא"ש דלא קי"ל כהאי סוגיא אלא דלא דמו להדדי כמ"ש כאן וע"כ צ"ל כן דשמואל פ' בחריות כרשב"ג ובנגר כר"י וג' חלוקים הן א' פקק וחריות ב' קנה וכסוי הכלים שאין להם בית אחיזה ג' נגר הנגרר:

ולא סגי כו' וצריך. כר"י דס"ל כרשב"ג בחדא כו' כמ"ש בכסוי הכלים:

ולר"ת א"צ כו'. דאפי' שברי כלים דלא הוי אלא חספא בעלמא אמרי' דחזי לכסויי מנא שם סי' קנ"ה:

ומקרי. דמלאכת הנעילה הוא להיתר:

שהוא יתד כו'. רש"י.

דהיינו כו'. רש"י:

אפי' אם. כר' יוסי וכמ"ש בגמ':

ואפי' אם. תוס' ד"ה כי פליגי. א"נ כו' ומשמע מדבריהם דקשור לעולם בעינן וכ"מ בגמרא וכ"מ בטוש"ע:

ואפי' אם החבל. כר' יהודה ואמר כלל כו' כמ"ש הרא"ש שם דל"ת דר"י מתיר בנגרר דת"ק שראשו א' כו' אלא אפי' כולו מונח בארץ מתיר מדקאמר אלא איזהו כו' ששומטו כו' דדוקא בכה"ג אסור כמש"ו למטה שאין אסור כו':

צריך שיהא כו'. מ' דבלא"ה אסור בכ"ע אפילו תלוי:

סעיף ב

ס"ב ואסור. עמ"א. אבל הטור השמיטו משום שמפ' כפרש"י דל"ק אנקמז אלא אאינו קשור וא"ל בוכנא כו' ר"ל הא תנינן נגר שיש כו'. כמ"ש רש"י שם שראשו עבה וראוי לבוכנא והיינו דגלוסטרא ומ' מרש"י דאפי' אינו קשור כלל וע"ש ד"ה עשה והא דקאמר כ"פ בשאינו כו' משום ר"א הוא וכ"מ מרש"י שם ד"ה כשאין ניטל ע"ש ובד"ה דין כו':

סעיף ג

ס"ג שאין נכנסים. כמ"ש למטה:

אם יש. כאבי':

או. כרבא:

אפי' הם כו'. שם בברייתא:

ובלבד כו'. וכמ"ש בס"ה:

ופתח. הרא"ש אמתני' דנגר וחילק בין כאן לנגר משום דכאן אינו קבוע ועט"ז וז"ש אפי' והוא נגרר. כיון דמדמה לנגר וכ"מ שם ברא"ש שאמר אפי' אין גבוהים כו':

סעיף ד

ס"ד או שאין. כפי' הרי"ף והרא"ש.

אפי' יש. תוס' ד"ה דלת דאל"כ בלא"ה אסור וכגי' הנגררת אבל לרי"ף שגורס שאינה נגררת ור"ל אפי' אינה קשורה כלל וכמ"ש ששומטין ועוקרין אותה כנ"ל בש"ע עדיין נשאר בקושיא דציר לא מהני בכה"ג. אבל הרי"ף אזיל לשטתיה שמפ' דווקא ברחבה שהוא מוקצה כנ"ל אבל בנכנסין ויוצאין מ' מדבריו דאפי' אינה קשורה כלל מותר וכ"כ הרמב"ם ולהכי דוקא דלת אלמנה והתוס' אזלו לטעמייהו דלאו דוקא מוקצה וכפרש"י וכמ"ש בד"ה כי פליגי ומתני' דלעיל דדלת כו' ולא נחתי לחלק כמו שחילק הראב"ד כנ"ל:

אבל דלת כו' וה"ה במקום. ר"ל לשיטת הרי"ף דבכה"ג אפילו אין קשורין כלל מותר דלא כמ"ש בס"ג והוא נגרר:

אפילו לדוחקו. מדתני בתחתון דוחקין ועראש:

סעיף ו

ס"ו מטה. שם מאי דעתך בנין כו':

ואם תקע. שם:

ואם היא. שם אלא כרשב"ג ס"ל:

דרכה. דבלא"ה אסור כמ"ש בשבת קכ"ב גזירה שמא יתקע וע' בהג"א סוף פ"ג ד"ה לפי ופ"ד ד"ה והצלצלים כו':
ובלבד. גמ' שם כנ"ל אסור להדקה כו':
וכוס. עמ"א:
ואם. כנ"ל:

סעיף ז
ס"ז שהם כו' דא"כ. רש"י:

סעיף ט
ס"ט בין. ריש פ' הבונה:
בין. סוף פ' כירה:
ה"ז. בפ' הבונה כרב:

סעיף י
ס"י אבל. שם מטעם הנ"ל דצריך שישנה:

סימן שיד

סעיף א
ס"א אין. שבת קכ"ג ערובין ל"ה י"ט כ' ב':
וה"מ שאינו. דבנין מחדש הוי בונה כמ"ש ע"ז ב' וק"ב ב' וע' תוס' שם ושם ואפילו החזרת הכלי אם הוא מעשה אומן כמ"ש מ"ו א' וע"ש בתוס' ומ"ז א' ב' וכן סתירה כמ"ש בערובין ל"ד ב' ואמאי הוא כו' ומשני במגדל של לבנים ש"מ דקס"ד של עץ וכן שם ל"ה א' במנעול קטיר כו' אבל בפותחת לא וע' תוס' שם ושם:
כגון. שבת קמ"ו א' והרשב"א והר"ן חולקים על זה וכתבו דדוקא לר"א מוקמינן הכי דלחכמים כיון דפטור אבל אסור במקלקל מותר לכתחלה וכן מוכח הסוגיא די"ט שם וכן הסוגיא דפ"ג דערובין לפי הס"ד ה"א במגדל של עץ דאהל הוא וכ"מ שם דקאמר מ"ס אהל הוא ומ"ס כו' אלמא דלמ"ד כלי ש"ד וכ"ד רש"י שם או הס"ד במגדל של אבן כמ"ש בירושלמי שם והביאו תוס' שם ושם וכן מש"ש הכא במנעול קטיר במיתנא נמי כה"ג דאהל הוא וע' בהג"ה שאינה כו' וע' מש"ל וכן עיקר:
שאינה מחזקת. דתוס' בעירובין שם תי' בתי' ראשון דההיא דערובין במגדול גדול עסקינן וכן כ' שם רש"י ור"ן וכ"כ רשב"א וכ' דכן מוכיח סוגיא דשם וכ' בא"ז שאינה מחזקת כו' וכ"כ רש"י שם ל"ה א' ד"ה ומתני' וכמש"ש ל' ב' וע"ש רש"י ד"ה שמיה כו' וכמ"ש בפ'

ט"ו דכלים ופ"ח דאהלות ובאהל כ"ע ל"פ כמ"ש בעירובין שם ורש"י אזיל לשיטתיה דס"ל דאין בנין וסתירה בכלים לעולם כמ"ש בשבת ע"ד ב' וע"ש ברש"י וההיא דר"פ הבונה רב ס"ל דיש בנין בכלים אבל לדידן דקי"ל כרבא קכב ב' קי"ל כשמואל דאמר משום מכה בפטיש דר' יוחנן שם ס"ל כוותיה וכן פי' רש"י שם מז א' וקכ"ב ב' משום מכה בפטיש וכן ההיא דחוליות מ"ו א' ודשידה עירובין ק"ב ב' הכל כפי' משום מכה בפטיש וכן מ' בשבת ע"ה ב' המנפח בכלי כו' ומה שהקשה בהגמ"ר דרב אהדדי דקאמר מסיקין בכלים י"ל דגרמא מותר כמ"ש בפט"ז. וההיא דערובין קס"ד דמיירי במגדל של אבן כמ"ש תוס' בשם ירושלמי והירושלמי מסייע לרש"י ומ"ש שם במנעול קטיר במיתנא פרש"י שם במגדל גדול ובאהל ודאי יש סתירה כמ"ש שם ובר מן דין צ"ל במיתנא משום ובעי סכינא למפסקיה כו' אבל בשל עץ אפי' לר' נחמיה מותר וההיא די"ט דמוקים במוסתקי אדרבא משם מוכח דאין בנין מדפריך לר"א משום גזירה ולא משום סתירה לס"ד דלא אייירי במוסתקי ומ"ש ובלבד שלא יתכוין היינו משום מכה בפטיש כנ"ל ועתוס' שם ושבת ק"ב ב' וקמ"ז א':

ודיבק. י"ט ל"ג ב' ואע"ג דאתמר אליביה דר"א גם לחכמים צ"ל כן דמה דחכמים מתירין קוטמו להריח משום דס"ל בלחצוץ שיניו פטור הלא"ה הוי אסרי ועיין תוס' שבת שם וערובין שם:

יכול לשברה. קמ"ו א':

לנקבה נקב כו'. רש"י:

אבל אם. כנ"ל:

ואפי' נקב כו' מחדש. ר"ל שלא היה בו נקב וקאי אלמעלה בדיבק שבריה כו' וכמ"ש תוס' שם דכולה שמעתין אייריי במוסתקי וכו' בעירובין שם:

ובלבד שיתכוין כו'. שהקשה במרדכי דהכא אסרינן להרחיב וספ"ד נ' ב' אמרינן דצה ושלפה כו' ואף ע"ג שמרחיב הנקב ותי' דהכא בכה"ג:

ואם היה כו' ודוקא כו'. כ"כ תה"ד ועסי"ב וז"ל תה"ד סכין התחוב בכותל אסור להוציאו דקי"ל כרב בריש פ' הבונה דקודח משום בונה אפילו אינו נתמלא ואע"ג שאין מתכוין כאן ה"ל פסיק רישא ומ"ש במרדכי שם היה סכין תקוע בחבית כו' ומייתי ראיה מסכינא דביני אורבי דצה ושלפה כו' כיון דשם אינו אסור אלא מדרבנן כמ"ש קמ"ו א' מדאורייתא כל פתח כו' ובדרבנן מותר כל שאין מתכוין אף בפסיק רישא כמ"ש כחו בכרמלית ל"ג אמנם נראה דג"כ בחבית אייריי בדצה ושלפה מדמייתי מסכינא דביני אורבי וההיא ע"כ מיירי בדלא הוי פסיק רישא דר"י פי' שם מ"ד א' דלהכי בעינן דצה ושלפה משום טלטול

עפר וע"כ מודה דאי הוי פ"ר להרחיב הגומא הוי אסור דהוא דאורייתא כמ"ש בפ"ק דיו"ט ח' א' כדר' אבא כו' מ' דאם א"צ לעפרה חייב אבל קודח אין שייך ביני אורבי אפי' לא דצה ושלפה שאינן גוף א' רק הרחבת הגומא. וביאור דבריו כדפי' תוס' משום טלטול עפר ולא פי' משום הרחבת הגומא ש"מ דאיירי בכה"ג שאין מרחיבה ואף שבמסקנא אפי' לא דצה ושלפה ג"כ איירי בכה"ג ולא התירו רק טלטול עפר משום טלטול מן הצד לצורך דבר המותר כמ"ש בתוספ' לא כמו שהבין ב"י דהתיובתא שם לא קאי לדברי בעל תה"ד על סכינא דביני אורבא רק על סליקוסתא ולכך לא כ' בש"ע דצה ושלפה דקי"ל לא בעינן דצה ושלפה אף ביני אורבי ועב"י וד"מ ועמ"א. ונראה שחזר בו תה"ד ממ"ש בתחלה דפ"ר בדרבנן מותר שהרי בחבית ודאי אינו אלא דרבנן וההיא דכחו לאו ראיה היא דאף בר"ה ליכא איסורא ועמ"א ואדרבה מוכח בשבת ק"כ ב' ופ"ה דיו"ט ל"ו א' דאפי' בדרבנן פ"ר אסור וכמ"ש מ"א ואע"ג דאין זו קושיא די"ל כמ"ש הר"ן בשם ר"ח על מ"ש צ"ד ב' דמי קאמינא לר"ה דלר"ה אסור כיון שהוא מדאורייתא אף שאצ"ל מ"מ י"ל דאין לחלק וז"ש בהג"ה ודוקא שהוציאו דאף למסקנא שם נ' ב' מ"מ מיירי בכה"ג דלא הוי פ"ר כנ"ל אבל עיקרא דמילתא צ"ע דתוס' שם מ"ד א' מסיק משום הרחבת הגומא וכן מ' שם קי"ג א' וכמ"ש מ"א וכן ההיא דפוגלא קכ"ג קמ"א ממטה למעלה ע"כ מרחיב הגומא וגם מה שכתב בשא"צ לעפרה חייב אין נראה כמ"ש המ"א דכ"ש דהוי משאצ"ל ועמ"א וט"ז ועיקר כמ"ש מ"א בשם מ"מ בסי' שיח ס"ק לו וכ"ש כאן דאפי' לר"י אין כאן מלאכה שמקלקל כמ"ש ע"ב ב':

דעושה נקב. רצונו בזה לתרץ קושית ב"י דמסיק בתה"ד דבדבר תלוש א"צ דצה ושלפה ומ"ש בחבית שאמר דבעינן ותי' בד"מ דכאן עושה פתח כו' ועסי"ב:

סעיף ב

ס"ב צריך סתימה כו' וחשיב. שם דמדמי לפרץ פצימיו וערש"י:

סעיף ג

ס"ג במקום דנקב חדש בכה"ג איירי:

וי"א דלא. שם מ"ח ב' וערש"י ד"ה מגופה כו' שהרי לינטל כו' משא"כ כאן:

סעיף ד

ס"ד ברזא. הרי אף במקדח מותר כמ"ש בס"ג:

מותר ליתן. קמ"ו ב' גובתא כו':

סעיף ה

ס"ה אע"פ. שם דרש כו':

שהעלה. כרב יימר וע"ש תוס' ד"ה משום:
ויש מתירין. כרב אשי דבתראה הוא והרמב"ם וש"ע פ' כרב יימר משום דרב אשי דלא כהלכתא הוה דקי"ל אוכלי בהמה מותר לקטום ואף בקשין אינו אלא שבות כמ"ש בפ"ד די"ט ל"ג ב' ורב אשי לא אמר אלא לפרושי דשמואל וע' בר"ן שם שדחק לתרץ הא דרב אשי והביאו מ"א ס"ק ו' ע"ש:
במקום שיש. כגי' בגמ' דקטים ומנחי ר"ל הרבה עלים קטומים דאין לחוש:

סעיף ו

ס"ו אבל לנקבה כו'. שם כרב הונא דקי"ל כותיה נגד ר"ח:
אפילו ברומח. שם ומפרש הטור דהאיבעיא קאי אצדה במקום שאסור נקב וכ"מ מפירש"י שם דקיל מנקב בעלמא וז"ש אפי' כו':
שעושה. רש"י:
ודאי. גמ' שם:
דלאו כו'. שם:

סעיף ז

ס"ז ודוקא. מדאמרינן בערובין במנעול קטיר במיתנא ש"מ דפותתת אסור ועתוס' ורא"ש שם והתוס' הלכו לשיטתן דס"ל הכל בכלי כנ"ל אבל לפי הרשב"א והר"ן הנ"ל בס"א בתיבות מותר. וזה דעת המתירין דלמטה שכ' הסמ"ק וטוש"ע:
ומטעם זה. עט"ז:
ושבירת כו'. נמשך אחר לשון הטור שכ' ובסמ"ק כתב ושבירת כו':

סעיף ט

ס"ט מותר. דפסיקת החוט מותר בדבר תלוש כמ"ש בס"ז ועמ"א:

סעיף י

ס"י ודוקא כו' ומטעם. כמו דמותר להתיר ועיין סי' שיז ס"ג בהגה"ה:

סעיף יא

ס"יא או שמן. כ"פ הרי"ף כרב. ונראה שלא היה בגי' א"ל רב שמואל כו' ועיין רש"י ועיין בראש פ' במה אשה בהא דכלילא והרמב"ם התיר אפי' דניסכא ע"ש:
אבל. כן משמע שם:
ואם היה היין כו'. כן דייק ב"י מהא דפ' תולין קל"ט ב' וממ"ש רש"י שם וכמש"ו ואפי' ליתן כו' אבל ב"ח השיג על זה ואמר דאדרבא בשעה שהיין יוצא יותר ראוי להתיר משום הפסד ועיין ברמב"ם שאוסר בכ"ד בסתם וע' במ"מ וכ"מ וב"י וצ"ע:

ואם הוא. שם:

סימן שטו

סעיף א

ס"א ודוקא. מהא דעירובין צ"ד א' ועיין רש"י פ"ק דסוכה ט"ז ב' ושם מ"ד א' וק"ב א' ושבת קלח א' וילון כו':

אא"כ. עירובין מד א':

או. שם צ"ד א' וכפי' תוספ' דרב קפיד משום אהל לשיטתו ושם פו ב' וסוכה ט"ז ב' לגי' תוס':

אבל. עירובין צד א':

ולכן. שם ק"ב א' ועיין רש"י ד"ה וילון:

אע"ג. דלא כמ"ש *ד"ה מותר לנטותו אלא כמ"ש רש"י בשבת קל"ח א' ד"ה מותר לנטותו ועמ"א:

וכן כו' ובלבד. עסי"ב:

וכן מותר. ערובין מ"ד א':

אבל אסור כו'. כנ"ל אע"ג שבי"ט כ"א א' משמע דמותר מיירי כמש"שו אם לא כו' וכמ"ש בס"ב. ד"מ:

וכן לפני. כנ"ל:

סעיף ב

ס"ב ומטעם זה. שם:

וטפח רש"י בד"ה כרוך. טפח פרוסה וכ"מ בגמ':

סעיף ג

ס"ג מטה. עירובין ק"א וי"ט ל"ב ושבת קלח א' לפי' תוס' שם:

וה"מ. תוס' בשבת שם וי"ט שם. מדלא אמרו אלא בכה"ג שיש ג"כ מחיצות אבל בלא מחיצות מותר ואף במחיצות היכא שאין עושה עתה מותר כמ"ש ל"ח ב' מחזירין אף בשבת ושם נ"א ב' מניחין מיחם כו' ואע"ג שבס"ב וסי"ג מ' דאסור שם כוונתו לאהל ועמ"א ס"ק ז' ע"ש ס"ק כ"א ע' ב"ח וט"ז ס"ק יא:

סעיף ד

ס"ד מטה כו' ואם. כמ"ש בס"ב:

סעיף ה

ס"ה מותר כו' הואיל כו'. ממש"ש קל"ט ב' מערים אדם כו' וערש"י ד"ה מערים כו' ולשיטתו אזיל שכ' שם קל"ח א' אנא אמר אביי מדרבנן היא כו' ושם חומרי מתנייתא דלאו בכולהו משום אהל אבל תוס' הקשו עליו ד"ה כסא גלין ע"ש ואף ע"ג דאמרינן שם מדרבנן היא שלא יעשה כו' מ"מ משום אהל עראי הוא דאיסור אהל עראי משום זה וכמ"ש בתשובת הרמב"ם וראיית רש"י ממ"ש שם לתלות בה רמונים ואי משום אהל מה לי שמרים או רמונים וכן מש"ש והוא דתלה כו' וזה דחקו לרש"י. אבל א"א לומר כן דהא אמרי' שם קלז ב' השתא ר"א אוסופי אהל עראי לא מוספינן למיעבד כו' אלמא משום אהל עראי הוא ומה שדחקו לרש"י דלתלות רמונים שרי כפי מ"ש כאן ניחא ועתוס' הנ"ל ד"ה כסא ותי' הרשב"א שם בשם רבו דתולה לשמרים צריך לחלל שתחתיו משא"כ ברמונים וע' ברשב"א שם ואף שיישב דברי רש"י לא כתב אלא ליישב דבריו וכן תוס' הנ"ל ד"ה כסא לא ס"ל כן ועתוס' דעירובין קא א':

סעיף ח

ס"ח כל אהל. כפי' הרי"ף אהא דטלית כפולה דלא כרש"י שם ד"ה כילה שיש כו' וע' ר"ן:

סעיף ט

ס"ט משמרת. כמש"ש השתא ר"א אוסופי כו' ושם מנקיט אביי כו' וכמ"ש תו' ד"ה כסא גלין כו' דכולה שמעתא דלא כרש"י קלט ב' ד"ה מערים כו' ואף ע"ג שאמרו שם שלא יעשה כו' ר"ל דאיסור עשיית אהל עראי הוא משום זה וערש"י שם ד"ה ה"נ דמחייב וכמ"ש הרמב"ם בתשובה שלא אמרו שלא יעשה אלא בשעת מלאכה וה"נ משום אהל קבע דלא כמ"א ועמ"ש לעיל בס"ה:

סעיף י

ס"י טלית כפולה כו'. עתוס' שם ד"ה כרך א"נ כו' וכ"כ הרא"ש שם וכל הפוסקים:

וכן הפרכת. כמש"ש בכילה הא כו':

סעיף יא

ס"יא כילת כו' הא כו'. לשון הרמב"ם וכ"כ הר"ן דלא תקשה קושיית הרא"ש מהא דס"ה והשמיט מ"ש ואין בשיפוע טפח דל"ג לה וכן הקשו תוס' בשם רשב"ם מהא דסוכה יט ב' דקי"ל דלאו כאהלים דמי וכ"כ ב"י דל"ג להא דשיפוע טפח וכ"ה בדברי המ"מ אבל הרא"ש והטור כתבוה וכן ש"פ וכפירש"י ואפשר דאף הרמב"ם גריס לה אלא דס"ל דאין הלכה בזה כמותו דהא ס"ל כרבנן דמתני' פ"ק דסוכה ואנן לא קי"ל כן ועיין תוס' ד"ה שאין כו':

סעיף יב
ס"יב שיש לה. עמ"א:

סעיף יג
סי"ג וה"מ כשהכובא. כמ"ש קל"ט ובלבד כו' וערש"י שם וכמ"ש בסי"א והוא כו':

סימן שטז

סעיף א
ס"א ושאר צפרים. שם דבבית כיון שהוא מקורה חייב בשאר צפרים וכן לביבר בכה"ג שמקורה שם:
שהם. כרשב"ג דקי"ל שם כוותיה:
אבל. ג' א' ק"ז א':

סעיף ב
סעיף ב' או חולה. כ"כ הרא"ש וטור ולא חילקו כמו שחילקו בגמ' שהם מפרשים כפי' ר"ח והרמב"ם דמחמת אובצנא חייב וכמ"ש בהגה"ה והמשסה כו' ועמ"א סק"ד ולפיכך סתמו דסתם חולה מחמת אישתא:
וי"א. ע"ז י"ח ב' וכולהו שם מושב לציים וערש"י שם:

סעיף ג
ס"ג אבל אסור. י"ט ל"ו ב':
ולכן. כמ"ש בדבורים בס"ד:
קטנה. עמ"א:
ויש מקילין. טור וכ' ול"ד לכוורת שהיא קטנה והדבורים נצודין בה ור"ל אף כשיפתח ועוד דשם גופא ג"כ אין איסור אלא במכוין. וס"ל כסוגיא דשבת מ"ג אבל בי"ט ל"ו ב' מ' דאין חילוק:

סעיף ד
וגם הוא. ביצה שם:

סעיף ה
ס"ה ואם הפתח. שם הא למה זה דומה כו' וכפי' הר"ן שם בגמ' דפטור ומותר:

סעיף ז
ס"ז ועקרבים. שם וממאי דפטור כו':

סעיף ח

ס"ח אע"פ כו'. שם ב':

אא"כ. חולין מו ב':

שלא. שם:

או סתם. תוס' ד"ה הצדן ע"ש:

ולהרמב"ם. שם מאן תנא כו' והוא פסק כר"י כמ"ש בערובין מו ב'. אבל כל הפוסקים פ' בזה כר"ש דרבא ס"ל כוותיה שם קמ"א ב' וכמ"ש תוס' ג' א' ד"ה הצד כו' ע"ש ושמואל ס"ל כוותיה שם מ"ב א' וכמה מתני' כוותיה:

סעיף ט

ס"ט הנקרא. תוס' י"ב א' ד"ה שמא כפי' ר"ת:

אא"ב. כמש"ש במפיס מורסא וצידת נחש:

ועוקצו. דוקא עוקצו כמ"ש ממפיס מורסא דדוקא בצערא שבא:

ואסור. שם ור"ל אפי' בכה"ג דאפי' נחש אסור להורגו אלא דוקא הממיתים כמ"ש בס"י דלא כר"ת דמתיר והביאו במרדכי ומדמי לשאר מזיקין דס"י וליתא ולשיטת הרמב"ם ההורגו חייב:

ואף. תוס' יב א' ד"ה נוטל. ובפרעוש אף ת"ק מודה:

והמפלה. כת"ק וכמ"ש רב הונא הלכה וחילק הרמב"ם ורא"ש בין מפלה מדב"ה שם דמתירין וכ"מ ברי"ף:

אבל. הרא"ש מדקאמר רבה מקטע וכפירש"י וא"ל ר"נ לבנתיה מ' דבמפלה וצ"ל כה"ג:

סעיף י

ס"י כל חיה. כפרש"י שם. ואע"ג דבגמ' לא קאמר אלא חמשה ל"ד אלא הכל לפי המקום והזמן וז"ש הרמב"ם כל כו':

ואפילו במתכוין. מ"מ והר"ן מדקאמר צרעה אני הורג כו' מ' דאפי' במתכוין:

סעיף יא

סי"א שאינו מתכוין. כפרש"י שם ואע"ג דהר"ן כ' כאן ג"כ כמו גבי נחש בס"י וכן מ' מכל המפרשים ורש"י אזיל לשיטתו שכ' ג"כ גבי נחש שאינו מתכוין. לא רצה ב"י לפסוק כדבריהם כיון שאינו אלא משום מאיסותא וער"ן:

סעיף יב

ס"יב מותר. אע"ג דכל פטורי דשבת פטור אבל אסור כאן ע"כ מותר כמ"ש בפ"ג די"ט כ"ד א' וע"ש ברא"ש בשם בעל העיטור וע"ש ומ"ש במתני' דשבת פטור משום דתני ברישא חייב וכמ"ש שם ל' א' ואיידי כו'. הג"מ:

אסור. ואפי' חיוב חטאת אית ביה כמ"ש בירושלמי שם ואמר אסור משום סיפא אפילו בחצר אם כו' ושם ודאי אין חייב כיון שעכשיו א"צ מצודה וכמ"ש בי"ט שם ה"ד מחוסר כו' וע' הג"מ:

וי"א דאסור. כנ"ל דכל פטורי דשבת פטור אבל אסור וי"ט שאני משום שמחת י"ט התירו. הג"מ וע"ל סי' ש"ח סי"ט מ"ש שם ול"נ דא"צ לחלק דאף בי"ט אסור ואין מותר אלא אווזין ותרנגולים כמש"ש דלא עבידי לרבויי כו' ומתני' בשאר חיה ועוף וז"ש בהג"ה אבל פרה וסוס דאף שמותר בהן לכתחלה וכ"ש שאר כו' וז"ש חתול כו' ר"ל אינה כמו אווזין ותרנגולים כיון דעבידי לרבויי ועד"מ:

אבל פרה. ירוש' וכנ"ל:

סימן שיז

סעיף א

ס"א הקושר כו'. הכל לשון הרמב"ם וכפי' הרי"ף שם בגמ':

כגון. מתני' וכמ"ש בגמ' אלא קיטרא כו' ומדאמר הספנין ולא קאמר הספינות ש"מ של אומן קאמר וכן הגמלין הוא גמָלין וג"כ של קיימא כמ"ש בגמ':

וקשרי כו'. גמ' בשניהם בדאושכפי':

אבל. שם. בדרבנן וכפי' הריף:

ויש חולקים. כפי' רש"י וערא"ש:

וי"א כו' של קיימא. ל"ד אלא לענין איסור וכן מ"ש ויש מקילין כו' ועמ"א ולמד מדאמר בדבני מחוזא וסנדל דנפקי בי תרי מ' דוקא ביומו וסברא ראשונה למד מדאמרינן שם בדרבנן ופי' בסה"ת שישנים כל ימות השבוע במנעליהם עד שבת וערש"י ד"ה קיטרא וד"ה בדחומרתא:

וקשר שאינו כו'. כגון דבני מחוזא ודנפקי בי תרי לפי' הרי"ף:

כיצד נפסקה. שם איפסיק רצועה כו':

נפסק. קי"ג א' חבל דלי שנפסק כו':

או שקשר. מתני' שם קושרין כו':

או שקשר. שם קשר הגמלין ודוקא של אומן כנ"ל מדנקט הספנין:

וכן כל. מנעל וסנדל שפטור:
וכל קשר. כ' ב"י שכ"מ מהרי"ף והוא בחומרתא דקטרי אינהו. והוא מתני' כלל אר"י כו' וע"כ בשל אומן וכן שם מאי קשר כו' אילימא כו' ושם יש לך כו' ומאי ניהו כו':
וי"א. לפי' הרי"ף ורמב"ם:
שהוא שני. דבלא"ה באו קשר הוא מדאמרינן שם ע"ד ב' והוא שקשרן ואם איתא הא חייב משום קושר אלא בקשר א'. הרא"מ:
וה"ה כנ"ל וכן לענין כו'. והוא מתני' שם וכשם שהוא חייב כו':
ומ"מ נראה. דל"ג על שבות במקום צערא כמ"ש בסי' שיז ס"ט ע"ש:
והא דבעינן. כמו בב' תפירות שם:

סעיף ב

ס"ב נשמטו כו'. תוספתא פי"ב ועבה"ג וכ"ה בגמרא שלנו רפ"ד ר"ח שרא לאהדורי אודרא כו' ועתו' שם בד"ה הא בחדתי וכ"כ הגמ"ר שם בשם הגאונים:
ודוקא. כמ"ש קכ"ב ב' שמא יתקע. תוס':

סעיף ג

ס"ג אפילו. כבר כו'. כמ"ש רש"י שם ד"ה מגופה. שהרי כו' הא בלא"ה לא וע' הגמ"ר שם:
ולכן כו' דאין. מדאמרינן ביו"ט ל"א ב' מתיר אבל לא כו' וכ' רש"י מפני שאינו של קיימא ואפ"ה לא מפקיע כו':
ויש מתירין כו'. דשם מ"מ הקליעה לקיום עומדת וע' הגמ"ר שהר' ממגנצא הקשה על מש"ש מה בין כו' זה חיבור כו' משמע דאלו היתה המגופה חיבור היה אסור והלא אין בנין בכלים ואין סתירה בכלים ופירש הוא להיפך זה חיבור ר"ל מגופת חבית חיבור וכבר נגמרה מלאכתו ואין בנין וסתירה בכלים ממש ומכה בפטיש נמי ליכא דכבר נגמרה מלאכתו אבל פותח בית הצוואר אינו חיבור שצריך לפתו' וחייב משום מכה בפטיש. והוא כדעת רש"י ורא"מ דאין בנין בכלים כלל ואין חייב בכלים אלא משום מכה בפטיש ועמש"ל ר"ס שי"ד ועבהג"מ רפי"א סי' ק"ל בשם רא"ם:

סעיף ה

ס"ה ואפי'. דקשר א' לאו כלום כמ"ש בס"א:

סעיף ו

ס"ו מטלטלין. שם כלי קיואי כו' וכ' הרי"ף ורא"ש ואוקימנא בחבל דגרדי:
ולא חיישינן. טור וכפי' רש"י וכלשון שני שבתוספות:

סימן שיח

סעיף א

ס"א המבשל בשבת כו'. פסק כר"י ולא כר"מ משום דסתמא דחולין כוותיה אבל התוס' וסייעתם פסקו כר"מ וראייתם ברורה מאד ומה שכתבו דסתמא דחולין כר"י משום הא לא אריא דסתמא דפ"ב דתרומות כר"מ וכן סוגיא דרפ"ג דשבת נפק ודרש כו' כוותיה וכן רב אורי כר"מ כו' ומה שדחה הרמב"ן והר"ן ז"ל משום דרב לטעמיה דס"ל מטין כר"י אבל אנן קי"ל כר' יוחנן דס"ל הלכה. ליתא בגמ' שלנו אדרבה דר' יוחנן ס"ל בפ' הכותב מטין אלא דשם קי"ל כרשב"ל אלא דט"ס הוא בדבריהם וצ"ל דרב לטעמיה דל"ל להני כללי עירובין מ"ז א' אבל אנן קי"ל כר' יוחנן אבל מ"מ אין נראין דבריהם דא"כ למה פסק הרי"ף וש"פ כר"ש במניח את ביתו והלך כו' הואיל ורב ס"ל כוותיה אלא כמש"ש היכא דאיתמר איתמר ואפילו אם תדחוק דשאני כאן דלא פסק הלכה בהדיא אלא אורי מ"מ לא נראה לדחוק ובר מינה דהאי כללא ליתא כאן דאף אם יסבור להלכה כר"י מ"מ כאן הלכה כר"מ דהא המחלוקת בברייתא וסתם במתניתין כמ"ש בפ"ד דיבמות מ"ב ב' וכמ"ש הרי"ף בפ' כל הכלים אע"ג דההיא דחולין נמי סתמא ההיא דיוקא היא שבת דומיא די"כ ואע"פ שמתחייב כו' ולא שבקינן פשטא דמתני' וכל הראיות שהביא הרמב"ן ממ"ש בפ' תולין ק"מ א' דביתהו דזעירי כו' אימיה דאביי עבדא כו' והני שוגגין נינהו וכן מספ"ק דיו"ט ר"פ איקלע לבי רבה כו' אייתי ליה כו' כל אלו מוכרחין להיפך דהא ר"מ בדרבנן קניס ור"י לא קניס וכל אלו דרבנן הן אלא שיש ליישב דברי הרי"ף בזה מדאמרינן בירושלמי פ"ג דערלה והביאו תוס' בגיטין נד א' ד"ה נפלו כו' טעמא דר"מ כו' טעמא דר"י דר' אבהו א"ר יוחנן כל האיסורין שריבה עליהן שוגג מותר מזיד אסור כו' אלמא ס"ל לר' יוחנן כר' יהודה ור' יוסי וזהו דברי הרמב"ן דר' יוחנן פליג ארב ואולי לשיטתייהו כנ"ל בהאי כללא דר"מ ור"י כו' ור' יוחנן סתמא אחרינא אשכח ספ"ה דתרומות סאה תרומה כו' ואח"כ כו' אם שוגג מותר כו' והשתא אתי ג"כ שפיר אע"ג דסתמא כר"מ מ"מ כיון דסתמא אחרינא כר' יהודה הדרינן לכללא ר"מ ור"י ורב לשיטתיה ור' יוחנן לשיטתיה כנ"ל וכ"ה בזבחים ע"ד ונפלה דוקא נפל מעצמו כמש"ש בתוס' דרב לשיטתיה כנ"ל אבל לר' יוחנן אפי' הפילה ודברי ש"ע שם אינם נכונים אף אם תוס' ס"ל כן להלכה כמ"ש ב"י. וגם מה שהשיג הרז"ה על הרי"ף בפ"ג דשבת על מה שכתב הרי"ף וש"מ דליתא לדר"י הסנדלר הילכך הלכה כר"י והרמב"ן נדחק ליישבו והרא"ש כ' בפ' מרובה סי' ה' וקצרה דעתי מהבין דבריו דהא הני אמוראי פליגי אליבא דר"י הסנדלר והיאך כ' וש"מ דליתא כו' ולא קשה מידי שדבריו מבוארים היטב מסוגיא

דגמ' שם ע"א א' דכל הס"ד של הרי"ף לפסוק כר"י הסנדלר נגד כללא דר"מ ור"י אינו אלא משום דמסקנא דגמ' דמאן חכמים ר"ש וס"ל כר"י הסנדלר וא"כ מדרבנן ס"ל כוותיה הלכתא כוותיה אבל למ"ד מעשה שבת דרבנן מסקנא דגמ' שם דחכמים פוטרין אשארא קאי אבל בשחיטת שבת מחייבי רבנן וסלקא לה הכרחא לאוקמי רבנן כר"י הסנדלר וא"כ לדידן דהלכה כמ"ד מעשה שבת דרבנן ליתא הכרחא דרבנן ס"ל כר"י הסנדלר אלא הדרינן לכללא דר"מ ור"י וכו' ופלוגתא דר"א ורבינא נ"מ לפי' דמתני' אי קאי וחכמים פוטרין אשארא או לא כנ"ל וז"ש הלכך הלכה כו'. ומ"מ דברי התוס' עיקר להלכה וכן יש להביא ראיה לדידהו ממ"ש בירושלמי פ"ג די"ט וז"ל של בית ר"ג היו שוחקין פלפלין ברחיים שלהן אר"א ב"צ פ"א אכל אבא אצל ר"ג והביאו לפניו אניגרין ובתוכו פלפלין שחוקין כיון שטעמן משך ידיו מהן א"ל אל תחוש להן מעי"ט הן שחוקין ושאלו שם ויעשה ר"ג אצל ר"צ כשוגג ויאכל אלא שלא להתיר מלאכה ע"י ר"ג ולפ"ז הראיה להיפך אלא שבמלחמות רפ"ג שם כתב כיון דלא שאלו בגמ' שלנו ליתא אבל אין לדחות דבריו המפורשים בירושלמי וגם י"ל כמ"ש ברפ"ג שאני מבשל דחמיר אבל האי כו' וכן כל ראיותיו נדחו כנ"ל ועוד דבהדיא אמר בירושלמי פ"ב דתרומות בעון קומי ר' יוחנן את מה את אמר א"ל אין לי אלא משנה המעשר והמבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל. וא"כ הלכה כר"מ דבשוגג יאכל כו' וגם בדרבנן לא קניס כדאמר ר' יוחנן הנ"ל ומ"ש שם ר' אבהו בשם ר"י כל האסורין כו' היינו בין דאורייתא בין דרבנן ולכן סתם רבי בתרומות שם המעשר והמבשל שהמעשר הוא דרבנן וכן המטביל כלים כו' והמבשל הוא מן התורה וכסתם זה פסק ר' יוחנן כנ"ל ומ"ש הגאונים וכן הר"ן והרמב"ן דלהכי יש לפסוק כר"י משים דנפישי ע"ה גבן כו' וכ"כ הרא"ש ספ"ק דחולין ליתא דכבר כתבו תוס' בפ"ק די"ט וש"מ דאנן חשיבי בני תורה וראיה מבישולי עו"ג וכ"ש לאחמורי בהוראה דרב מורי כר"מ וכ"ש דסוגיא דפ"כ דשבת כוותיה וכל אמוראי שם וכן עיקר להלכה:

או שעשה כו'. הרמב"ם בפכ"ג פ' המעשר והמטביל כלים כר"מ וכסתם מתני' דפ"ב דתרומות וטעמו דר"י ל"פ אלא בדאורייתא כמ"ש בגיטין נג נד וכן קי"ל בהא דמטמא כו' וכן נפלי ונתפצעו וכמ"ש בי"ד סי' צט ק"א ק"י ואף דבשבת פ"ג קי"ל בשוכח לאיסורא התם משום דאתי לאיערומי כמש"ש וכמ"ש בהא דנתפצעו לר' יהודה אף דלא קי"ל כוותיה מ"מ יותר אתי לאיערומי ומשום גזירה כמש"ש וכ"מ בגיטין נד א' ברש"י ד"ה ואנן כו' ובתוס' ד"ה המעשר כו' ע"ש ועי"ד סי' ק"י ס"ז ומש"ש ובח"מ סי' כה ס"א ומש"ש וא"כ מ"ש או שעשה היינו בדאורייתא אבל בדרבנן כר"מ וזהו אף לשיטת הש"ע כנ"ל

אבל לפמש"ל לא קניס ר"מ כלל לא בדאורייתא ולא בדרבנן כדמוכחא סוגיא דירושלמי וסתמי דמתני' כנ"ל:

מיד. דלא כרש"י בחולין טו א' ובה"ג שפירשו בכדי שיעשו ואזלי לשיטתייהו שפי' שלא יהנה אבל תוס' בפ"ג די"ט חולקין עלייהו והרא"ש כ' דאף לשיטת רש"י א"צ כאן בכדי שיעשו דמילתא דלא שכיחא ועתוס' בחולין טו א' ד"ה מורי:

סעיף ב

ס"ב בין כו'. כמסקנא דשם דלא ס"ל מש"ש ע"כ לא קשרי ר"מ כו' אלא כמש"ש תחלה ודלמא שאני התם דדחייה כו' וכן ס"ל לסוגיא דפ"ק די"ט ו' ב' השתא מוכן לאדם כו' וע"ש בתוס' שדחקו הרבה מאד ועתוס' דשבת קנז ח' ד"ה לבר כו' וע' ר"ן ר"פ חבית בתי' הראשון בשם הרמב"ן ועיין תוס' יבמות מד א' ד"ה לא הוי כו' ואע"ג כו' אבל הרשב"א בחולין שם כתב בשם הר"ר יונה דסוגיא דהתם פליגא אההיא דקאמר אימור דשמעת לר"מ כו' ומשמע שם דאפי' ר"ש מודה בזה ואפי' למר בריה דר"י דחלוק אפי' בבע"ח שמתו ס"ל דוקא שמתו אבל שוחט לא אסיק אדעתיה אבל סוגיא די"ט שם ס"ל דאפי' לר"י הוא מוכן לאדם וכן הא דפריך שם ב' ב' שבת דעלמא תשתרי אע"ג שהתרנגולת הוקצה לאכילה מחמת איסור שחיטה ואפילו את"ל דגמ' פריך לדידן דקי"ל כר"ש מ"מ שמעי' דקי"ל כר"ש בזה אבל שיטת רש"י ותוס' ורמב"ן ור"ן דדוקא בחולה מבע"י אבל מדברי ריי"ף ורמב"ם מ' כדברי הר"ר יונה והרא"ש דבכ"ע מותר והרשב"א שם הביא ב' הדיעות ועסי' ש"י ס"ב וע' שבת מ"ה ב':

או עשה. משום טעם זה גופא שאמרו בשוחט שדוקא משום שא"א כו':

או לחולה. רשב"א משום טעם זה ג"כ דמלאכת ישראל אין חילוק בינו לבריא:

ואפ'. תוס' בגיטין דמ"ש בעירובין פו ניחום ליה נכרי אגב אימיה דוקא במילה התירו:

בשבת. לאפוקי במ"ש ואין בו משום בישולי נכרים כיון דלא שכיחי אין בו משום חתנות:

ואם כו' אפי' כו'. חולין שם כגון שקצץ דלעת. ור"ל אפי' לחולה מבע"י דומיא דרישא בשוחט דלא כרש"י שם דלפי' אצ"ל בדלעת אלא בשחט היום אלא כנ"ל ולא אמרינן דגידולין בטלין ברוב העיקר משום דהוי דבר שיל"מ כמ"ש תוס' דב"ק ס"ט א' אבל לפי מ"ש בסי' ש"כ ס"ב ובי"ד סי' קב ס"ד בהג"ה מותר ועמ"א:

משום שגדל כו'. משא"כ בבהמה דלא חששו לזה ועתוס' י"ט לז ב':

סעיף ג

או לשברה כו' ואפי' כו' אבל. ג' חילוקים בביצה שם ב' ב' וערש"י שם:

סעיף ד

ס"ד תבשיל. ל"ד א' שמא ירתיח ערש"י שם ואפילו נתבשל כ"צ וכמ"ש תוס' מ"ז ב' ד"ה במה. בסתם קדירות כו':

וי"א. כן משמע ממ"ש בסוף ס"ח בשם רי"ו אבל ממ"ש בסי' רנז ס"ז כל היכא כו' ואפי' כו' מ' דאסור בכ"ע והרי"ו אפשר דלא ס"ל ג"כ בהטמנה במצטמק ורע לו:

ואם לא. מדאמרינן בפ"ד די"ט ל"ד א' ואחד מגיס בה:

ואפילו. דלא כרא"ש וטור ורמב"ם ועתוס' לט א' ד"ה כל:

וה"ה. נלמד מהנ"ל והדחתן כו' וכמ"ש בפ' כירה גלגל מאי כו' אף אנן כו' אלמא דה"ה בכל דבר שהוא גמר מלאכה:

סעיף ה

ס"ה יש מי. כר' יוסי פסחים מ"א א' וכן בפסח צלאו כו':

אפילו בכלי שני. שבת מב ב' ואפילו ללישנא בתרא משום דמילחא צריכה כו' אבל שאר דברים מודה ללישנא קמא:

ויש. כמש"ש מ' ב' ושם מ"א וללישנא בתרא אידחי לישנא קמא:

וי"מ. עיין תוס' דפסחים שם ד"ה עולא כו' ואנן קי"ל בברכות שם דשלקות בפה"א ובפסח כתי' דעולא בפסחים ואפילו לר"י למסקנא דברכות כמ"ש תוס' הנ"ל:

סעיף ו

ס"ו אם יש. רש"י שם:

אבל. שם ולא שיחומו וכמ"ש תוס' מח א' ד"ה מ"ש כו':

סעיף ז

ס"ז י"מ כו' וי"מ. שהכלל כ"ד שאין בו משום בישול מותר נגד המדורה כמ"ש מ' ב' למ"ד שמן אין בו משום בישול מותר נגד המדורה וכן בתולדות האור כגון ע"ג מיחם כמ"ש בס"ו או בחמין כמ"ש בס"ד אבל ע"ג כירה ודאי אסור דלא התירו אלא חזרה ובתנאים שנתבארו בסי' רנג ס"ב וכ"ש ע"ג האש ולא התירו אלא נגד המדורה שהוא כסומך. מ"מ פכ"ב ור"ן פ' כירה אהא דמניח קיתון של מים נגד המדורה דלא כרא"ש שם שדחה סברא זו דסומך שאמר דל"ד לסמוך לכירה וכן תוס' לד א' ד"ה ת"ש וכמ"ש בס"ח וסט"ו וכ"כ הרמב"ן ורשב"א ודבר שאין בו משום בישול הוא דבר שנתבשל כ"צ ויבש אפילו נצטנן או רוטב ורותח כמ"ש ס"ד ועתה לס' ראשונה דס"ל דאפילו המיחם ע"ג האש אינו כעל האש וע"ג כירה מותר באלו ב' דברים ולס' שניה שהוא כעל גבי האש אסור ובס"ז כ' דבר חם ובס"ח כ' דבר קר והוא יבש דחד דינא אית להו ועמ"א ס"ק כד בשם רי"ו וס"ק

כו בשם מ"מ והמ"מ והר"ן פ' כס' ראשונה בפשיטות וכן כ' רי"ו וש"ע ס"ח וראשון כו' וכ"פ בש"ע סי' רנג ס"ג דלא כמ"א ס"ק כו שרוצה לחלק שלא מ' כן בהר"ן ומ"מ:

סעיף ח

ס"ח וכ"ד שמותר כו'. כנ"ל שנלמד משמן:

אפי' אם. כמ"ש בסי' רנג דאם לא נתבשל כ"צ אסור חזרה כמ"ש שם ס"ב ומצטמק ורע לו נלמד מחמין כמש"ש וכן לשמור חומו וכמ"ש ל"ח ב':

ומצטמק. לשיטתו כמ"ש בס"ד בהגה"ה ועמ"א:

סעיף ט

ס"ט אסור לד"ה. ר"ל אף לס' ראשונה וכ"ז לדעת הרא"ש וש"ע ס"ד אבל לדעת המ"מ ור"ן בהג"ה בסט"ו שאפילו דבר שיש בו רוטב ונצטנן אין בו משום בשול כאן גם כן מותר:

כ"ז שהיד. דאם אין היד סולדת אין בו משום בישול כמ"ש מ' ב' וע"ש תוס' ד"ה וש"מ כו' וז"ש כאן בכל הסי' יד סולדת ואפילו בתוך הכירה ותנור מותר אם אין יד סולדת בו כמ"ש בסי' רנג וכ"ה בירושלמי ר"פ כירה בתנור ע"ש. ומ"ש מ"א בס"ק כח בשם הירושלמי להיפך לא דק שכן איתא שם פ"ג סוף הלכה ב' ר' זעירא בשם רב יהודא מותר להפשיר במקום שהיד שולטת ואסור להפשיר במקום שאין היד שולטת במקום שאין היד שולטת עד איכן עד שיהא נותן ידו לתוכה והיא נכוית הכל מודים בכלי שני שהוא מותר מה בין כלי ראשון לכלי שני א"ר יוסי כאן היד שולטת וכאן אין היד שולטת א"ר יונה כאן וכאן אין היד שולטת אלא עשו הרחקה לכלי ראשון ולא עשו הרחקה לכלי שני ור"ל ואע"ג שבכלי ראשון שנותן רק להפשיר מ"מ עשו הרחקה כדי שלא יתן שם עד שיחם כמ"ש הרא"ש בפ"ג ס"י ובר"ן ומ"מ וקורא הירוש' אין היד שולטת מ"ש בגמ' יד סולדת בו:

כיון שהעבירוהו. רש"י שם ד"ה דבכלי:

ויש. הרא"ש שם ועט"ז בשם הרא"ש והטור לא הזכיר מלוח וז"ש בהג"ה ונ"ל כו':

ויש אוסרין. כלישנא קמא:

והמחמיר. תוס' שם:

אפילו הוא כו'. דע"ג האש אפילו לפסק ש"ע אסור כנ"ל:

דהמלח. עמ"א. ומ"ש דמידי דעביד ע' בחולין צז ב' ובע"ז ס"ט א'. ומ"ש דהוי זוז"ג. עיין בפסחים כו וכ"ז ושאור נמי לטעמא עביד. ומ"ש דדש"ילמ עבפ"ק די"ט ג' ד' ומ"ש כיון שנתבטל. ע' סי' ש"כ ס"ב:

סעיף י

ס"י אסור. ירושלמי שם הביאו תוס' ורא"ש שם ולמד ממש"ש בזבחים צה ובפסחים עו דעירוי מבשל כדי קליפה:

סעיף יא

ס"יא אמבטי. אלו ב' ס' סי"א וסי"ב ל' ש"ע הוא לשון הרמב"ם וכמ"ש הרי"ף דר"ש ב"מ ארישא קאי ואין הלכה כמותו ועבדא"ש:

אע"פ. תוס' שם דבור המתחיל אבל מדשביק מיחם ונקט אמבטי ועוד מדקאמר ספל אינו כאמבטי ונראה שגם הרמב"ם סובר כן מדאמר שהוא מחממן הרבה אע"ג שבב"י דחה ראיה זו ועוד מדאמר בסי"ב והוא שלא כו' ולא ביאר אם חמין לתוך צונן. וא"ל שסמך אמ"ש באמבטי דא"כ למה חזר ושנה שם ועוד מדלא כ' הדין ומותר לצוק אצל אמבטי והפסיק במיחם אלא שבאמבטי אפילו בכ"ש אסור ולכן לא ביאר דין דכ"ר כמש"ש:

סעיף יב

ס"יב מיחם שפינה. נקט תי' דרב אדא דרב ושמואל ס"ל כוותיה:

ומותר לצוק. שם מב א' כב"ה וכמסקנ' דגמ' חזינא ליה לרבא כו':

והוא שלא. דייק מדקתני בד"א בכוס. וכוס כלי שני הוא ולכן לא ביאר אם חמין לתוך צונן או צונן כו' משום שאין מבואר בגמ' רק לתירוץ דאביי במתני' והוא נקט תי' דרב אדא וכן לא הזכיר היתר דמים מרובים משום טעם זה:

ואם המים. טור ופ' כאביי ולא כ' שחמין לתוך צונן ג"כ מותר שסמך על מה שכ' בסי"א בהג"ה אע"פ שהוא כ"ש דמ' דגם בכ"ר הדין כמ"ש תוס' בד"ה נותן כו' ע"ש ומ"מ אף לתי' שאביי מודה לתי' דר"א דאביי לא קאמר אלא לר"י כמ"ש בגמ' ולכן כ' שניהם:

סעיף יג

ס"יג מותר. שם:

או. מ"א ב':

אבל. שם:

סעיף יד

ס"יד אבל אסור כו'. ואפילו ירושלמי כנ"ל ובגמ' כגי' הגאונים וש"מ הפשרו לא זהו בישולו ואפ"ה אסור ושם מ"ח א' וכפי' התוס' ד"ה מ"ש:

וה"ה. נלמד מהנ"ל:

סעיף טו

ס"טו דבר. נלמד משמן למ"ד אין בו משום בישול וע' ס"ד וס"ח:

ואפי' כו' אבל. כמ"ש ס"ד:

ויש מקילין. עמ"א. שמפ' מתני' כל שבא בחמין אפי' ברוטב ונצטנן ועיין בר"ן ומ"מ ובתוספתא ס"פ ט"ו ואופין את האפוי ומבשלין את המבושל והא דאמרינן בפ"ב שמא ירתיח מפ' כפי' הרי"ף ורמב"ם דקאי אמבע"י בדבר המוסיף הבל ור"ל שמא תרתח הקדירה ויגלה מבע"י ויכסה משתחשך וכן פי' הראב"ד אלא שפי' קושיא א"ה אפילו קאי אדבר שא"מ הבל וזה אינו סותר לגירסתינו לדינא:

סעיף טז

ס"טז מותר. ול"ד למ"ש בסוד פ"ד אין מרסקין כו' דשם הטעם משום שמא יסחוט פירות העומדין למשקין כמ"ש בר"ן ומ"מ:

וכ"ש קדירה. שאף לפי' רש"י משום נולד מותר כמש"ש אבל נותן כו':

ויש מחמירין. דס"ל כפרש"י ואף בקדירה משום שהשומן צף והוא בעין ועס"ז ועיין בע"ש:

סעיף יח

ס"יח אם לא. כמ"ש בס"ד:

ואם. דאז אין בו משום בישול מדמותר חזרה וכמ"ש בתוספתא כנ"ל:

אבל צמר. תוס' שם ד"ה דלמא:

אע"פ. וכן מוכח בירושלמי ר"ן. ולכן סתמו במתני' וב"ה מתירין ולא חילקו בין עקורה וטוחה דבלא"ה מודה לב"ש משום דבלא"ה לא היו ב"ש מתירין משקלט העין:

סעיף יט

ס"יט אסור. ערש"י ק"ש א' ד"ה שדיקא:

סימן שיט

סעיף א

ס"א או שם היו לפניו כו'. ל"ק כו' וכפי' תוס' שם ד"ה והתניא כו':

לאלתר. כאבייי:

וכל מה. מדקאמר שם ולבו ביום כו' משמע דלאלתר לאו לאלתר ממש:

ואפי'. תוס' ד"ה בורר:

סעיף ג

ס"ג היו לפניו. עתוס' ד"ה היו:

אבל כל. מדנקט ב' מיני אוכלין כו':

לאכול בין כו'. עמ"א וכנ"ל מדקאמר לבו ביום:

סעיף ד

ס"ד הבורר כו'. נלמד מס"ה:

ואפילו כו' ויש. שבי"ט בכה"ג בורר פסולת מתוך אוכל משא"כ בשבת ועיין ספ"ק די"ט י"ד ב' וראיה מדב"ש אוסרין אף בי"ט אף בכה"ג לברור הפסולת אלא בורר אוכל ש"מ דאף בכה"ג נקרא בורר בבורר פסולת מתוך אוכל אלא שב"ה מתירין משום שמחת י"ט ובשבת מודו לב"ש ועסי' שח סי' ט' וכתי' ראשון של תו' שם ד"ה הבורר ומתורץ קושיית תוס' בשבת ע"ד א' ד"ה בורר וא"א לומר כתי' הב' של תוס' שם א"נ כו' אלא דעדיפא כו' דלפי' הרמב"ם שמפרש מי איכא מאן כו' פי' פשיטא דבורר אוכל וכמ"ש בסי' תק"י ס"ב נשאר הקושיא וע"כ בכ"ע בורר פסולת נקרא בורר וזה הדין דייק ב"י מדברי הרמב"ם אבל הטור כ' שהכל כדין י"ט וכדעת רש"י והרא"ש בפ"ק די"ט במתני' הבורר כו' וגמ' שם וכ"ד תוס' שם ובפ"ו דשבת:

מפני. כגי' ואי לא שלקי כו':

סעיף ו

ס"ו אין כו'. פ"ק די"ט י"ב ב':

אלא. שבת קכח א':

ואע"פ. כפירש"י בשבת שם שמפרש כיצד מולל דפ"ק די"ט קאי אשבת וראי' שהרי בתוספתא די"ט תניא המולל מלילות מע"ש והמולל מלילות בשבת מנפח כו' רשב"א ע"ש:

וי"מ. כפי' הר"ן בשם אחרים דוקא לרכך מותר וז"ש בשבת מולל כו' וכפי' תוס' בי"ט יג ב' ד"ה כיצד כו' אלמא דבשבת אסור למלול כלל וכמש"ש י"ג ב' וס' ראשונה ס"ל כרי"ף ורא"ש דס"ל דקאי אשבת כנ"ל ומ"ש שבשבת אסור היינו שלא ע"י שינוי וחדא אכולהו היינו בראשי אצבעותיו דשבת:

סעיף ז

ס"ז ולא בשתי. שם בידו אחת:

סעיף י

ס"י ואע"פ שיש כו'. ק"ט א':

אבל כו'. כשיטתו וכמ"ש בסי' שב ובסי' שלד דאף אם אין עליו לכלוך יש בו משום כיבוס ודברי מ"א נראין עיקר שטעמו משום סחיטה ומ"ש משום ליבון ל"ד דאין זה ליבון כמ"ש תוס' דשבת קיא א' בד"ה האי ובכתובות ו' א' ד"ה האי. ואלו בפ' תולין

כו' דדוקא יין בסודרין מותר דל"ל משום סחיטה והוא כשיטת הטור ומ"מ אפשר לומר דנקט הטור ליבון משום דאפילו חיוב חטאת משא"כ משום סחיטה דהוא רק גזירה אבל עיקר הטעם כמ"ש תו' הנ"ל בספי"ד דשבת ופ"ק דכתובות ומרדכי ש"פ משום שמא יסחוט וכמ"ש גבי ההולך ופגע באמת המים כו' וגבי אלונטית וגבי הני נשי דלא משניין בפרוס סודרא כו' אבל משום ליבון כבר כתבו שם דבדבר שאין בו לכלוך או שהוא דרך לכלוך אין בו משום ליבון וכמש"ל סי' שב וכ' שם והא דלא גזרו בההולך להקביל פני רבו כו' ונדה מערמת וטובלת משום דבמקום מצוה לא גזרי' לשמא יסחוט וכ"כ במרדכי והגמ"ר וש"פ וצ"ל שהוא דלא כרב יוסף בפ"ב די"ט דגזר בטבילת כלים שמא יסחוט וכן פריך לרב יוסף שם מההיא דנדה מערמת כו' ומשני שם שינויא אחרינא אלא כרבה או כרבא שם:

ויין כו'. כשיטת ר"ת דב' מיני סחיטות הן במים משום כיבון וביין ושאר משקין משום מפרק והיכא דאזיל לאיבוד ליכא למיגזר ביין דמפרק איני אלא בשצריך למשקין ופ"ר בדלא ניחא ליה ד"ה פטור כמ"ש ק"ג א' וכ"ש שאינו משום ליבון ואפשר אף להחולקין על ר"ת והערוך ואוסרין פ"ר דלא ניחא ליה מ"מ י"ל דלא גזרינן כיון שאינו אלא שבות ועיין בתוס' דכתובות הנ"ל דעת ר"ת ור"י שמחולקין בשאר משקין אם חייב בסוחט משום מפרק או מלבן ואפי' את"ל משום מלבן פ"ר דלא נ"ל אם מותר או אסור כשיטתו ומ"מ אף לר"י לא גזרינן שמא יסחוט בשאר משקין אף שהסחיטה אסור לצורך מצוה אף במים מותר כמש"ש אבל תי' אחר שכ' דבמתכוין ל"ג שמא יסחוט אינו נראה לי דא"כ מאי קאמר לינחות כו' ובכמה מקומות וגם בענין ליבון מחולקין כנ"ל ועיין בספי"ד דשבת וכמ"ש בסי' שב:

ואם הם ולהרמב"ם במשמרת. מדקאמר במתני' מסודרין וע"כ בצלולים כמ"ש בגמ' ואפ"ה דוקא בסודרין וז"ש ואפי' בסודרין כו' וס"ל דמשמרת שאמרו בגמ' ל"ד אלא סודר וז"ש ויין כו' לתוך הסודר ושיטתם דהטור ס"ל דלהכי תניא במתניתין בסודרין לגריעותא דבו מים אסור ומשמרת דגמרא משמרת דוקא ולהרמב"ם סודרין למעליותא דמשמרת בכ"ע אסור ומשמרת דגמרא ל"ד ויין דמתני' ג"כ ל"ד ואזיל לשיטתו דס"ל דכל סחיטה משום ליבון וא"כ אף ביין ע"כ שייך ליבון והביא הר"ן ראיה מדאמרינן פ' לולב הגזול ופ' הגוזל לאכלה ולא לכביסה וצ"ל כמ"ש הסמ"ג כיון דאינו מתכוין לכיבוס א"א שרייתו זהו כיבוסו ועמ"א בשם המ"מ בסי' שיח ס"ק לו וטור אזיל לשיטתו דס"ל דאין ביין משום כיבוס וס"ל דאף בלא מתכוין הוי כיבוס וכמ"ש תוס' וכנ"ל. ואמר ואפי' בסודרין לאפוקי משיטת המ"מ ור"ן שכתבו דסודרין דמתני' גם כן למעליותא רק שפי' דצלולין

מותר אף במשמרת ובסודרין מותר אף עכורין רק שלא יהיו בו שמרים ומשתתי הכי וע"ש בר"ן:

סעיף יב

סי"ב ויזהר כו'. משום שינוי ולא משום אוהל כפי' רש"י דא"כ אף בסודר ועמ"א ס"ק יג וכ"ז לשיטת הר"ן דסודרין וכפיפה מצרית מותר אף בעכורין ומפ' משום שעושה שינוי ועיין ר"ן וכן שיטת הרמב"ם אפשר לפרש כן אבל לפי' הטור ביין דאין בו משום כיבוס ולסחיטה ל"ל שינוי הא אף במשמרת מותר בלא שינוי:

סעיף יג

סי"ג קשין כו'. רש"י:

סעיף יד

סי"ד ובלבד. שם:

סעיף טז

ס"טז מים עסי' ש"כ ס"א בהג"ה:

ס"ז המחבץ. צ"ה א':

לפיכך. תוספתא:

סימן שכ

סעיף א

ס"א ותותים כו' אם כו'. כר"י דר' יוחנן פסק כוותיה הרי"ף וש"פ. אבל אינו מוכרח דר' יוחנן לשיטתו דס"ל ביצה משום משקין שזבו דל"ל הכנה וצ"ל מוחלפת השיטה כמ"ש בריש י"ט והיינו הך דחבית כמ"ש רש"י שם וע' תוס' דשבת שם בד"ה ור' יוחנן אבל אנן קי"ל כהכנה דרבה כמש"ש הלכה כרב בהני תלת בין כו':

ושאר כו'. שם סוחטין כו'. ואע"ג דרש"י ותוס' שם כ' דוקא למתק היינו לתי' הראשון אבל לתי' דר"פ משום דהוי דבר כו' אזדא האי טעמא ומה שאסור לסחוט רמונים נראה דלכאורה י"ל ל"ל לר"נ לומר הלכה כשל כו' דמאן פליג עליה הא מפורש בברייתא אבל לא ברמונים וצ"ל דת"ק סבר דרמונים בכ"מ דרכו לסחוט ומ"ש ושל בית כו' הוא תנא אחריתי וז"ש הלכה כהאי תנא ונ"מ לשאר פירות אם נהגו בשום מקום ולמסקנא אין הלכה כמותו אלא במקומו דוקא כנ"ל אבל הרשב"א כת' דמש"ש כיון דאחשבינהו כו' דוקא בתותים ורמונים שקצתן סוחטין אותן למשקה אבל בשאר בטלה דעתן אצל ב"א וכ' שכ"כ הרר"י והרמב"ן וכ"ד הרי"ף והרמב"ם וש"פ וכ' שם ואע"ג דר"פ ורבא פליגי בזה

הטעם וכת' משום דה"ל דבר שאין כו' מ"מ ל"פ עליה דר"נ וס"ל שם הטעם דאחשבינהו אלא דוקא בדרב חסדא ומתניתין ס"ל מטעם אחר ופסק הרי"ף וש"פ כשמואל אע"ג דעולא ור' יוחנן פליגי אשמואל והך ברייתא דסוחטין מוקמי דוקא לר"י וכמ"ש רש"י ד"ה וחכ"א כו' מ"מ כיון דסתמא דגמ' קאמר ותיהוי נמי ר"י כו' ומשמע דס"ל לסתם גמ' כן וכן רב נחמן פ' כן דקאמר הלכה כו':

ובמקום. שם קמ"ד ב' אר"כ הלכה כו' מידי אריא כו' מ' דאם נהגו כל בני המקום ודאי אסור ואע"ג דרבנן פליגי עליה דר"א היינו בשאר מקומות אבל באותו מקום מודו ליה כמ"ש הרמב"ם וש"ע י"ד סי' רצ"ו סי"ד ועמ"א:

אבל אם. וראיה מדלא הזכירו תפוחים אע"פ שהיו בימיהם יין תפוחים לרפואה כמ"ש בע"ז:

וכ"ש. ר"ל כבשים ושלקות דאין בהם חיוב חטאת:

וי"א. כמ"ש בחולב שהוא ג"כ משום מפרק כמו סחיטת פירות אמרו בכתובות ס"א גונח יונק כו' ודוקא משום צערא וע' מ"א ס"ק י"ב:

סעיף ב

ס"ב זיתים. קמ"ה ב' כר"א ור"ש דסתם מתני' דפ"ק אזלא כוותייהו:

ואפילו אם לא כו'. אף על גב דדבר שיש לו מתירין הוא כיון שלא ניכר האיסור מעולם ומתבטל מעט מעט ועיין תוספות דבבא קמא ס"ט א' סוף דבור המתחיל כל ואע"ג דדשיל"מ כו'. ודוחק דמאי צניעות דמ"מ יכשלו באיסור דרבנן וטוב לעשות כמתניתין לציין אבל לפי מ"ש כאן ניחא:

שכל יין כו'. שם למדו מפ"ק דיו"ט גבי עצים שנשרו כו' דקאמר ולר"א דאמר דשיל"מ כו' ה"מ היכא דאיתא כו' וכנ"ל:

מתבטל. עמ"א. ונלמד ממ"ש נ"א ב' אבל נותן כו' לפירש"י דאסו' משום נולד:

סעיף ג

ס"ג חרצנים. כמ"ש בס"ב אם יש יין כו':

ואפי'. כמש"ש שנתרסקו בע"ש עמ"א:

סעיף ד

ס"ד מותר. כפי' דאשבת קאי וע"ש תוס':

אבל. שם אבל לא כו':

יש כו'. מטעם הנ"ל:

סעיף ה
ס"ה ור"ת. עמ"א בשם טור ומטעם זה פי' הא דחולב עז בי"ט כמ"ש תוס' ד"ה חולב כו':

סעיף ו
ס"ו מותר. כמ"ש בס"א ועמ"א:

סעיף ז
ס"ז לסחוט. כשמואל דהוא מילת' מציעתא וע' ברי"ף:
מותר. לסחוט לתוך. כמ"ש בס"ד. הרי"ף שם:
ולר"ח. כר"י דקי"ל כוותיה נגד רב ושמואל:
אפי'. מדלא חילק ש"מ בכ"ע אסו' ופליג ג"כ עלייהו באשכול וז"ש ולדבריו כו' והרי"ף כ' דאין ראיה ע"ש:

סעיף ח
ס"ח וכן. לשיטת הרשב"א וכמו לתוך הכוס וכפי פירושו משום שמא יסחוט ואינו אסור אלא בידים וראיה ממ"ש מ' ב' אשה סכה כו' וסתם שמן הוא קרוש וע' סי' שי"ח סט"ז ועמ"א:

סעיף י
ס"י מותר. דלא אסרו אלא כדי שיזובו מימיו אבל בלא"ה שרי:

סעיף יב
ס"יב יש כו'. מטעם הנ"ל:

סעיף יג
סי"ג דורס. עס"י:

סעיף יד
סי"ד הר"מ. והרא"ש. עט"ז ומ"א:

סעיף יז
ס"יז גזירה. ט"ס וצ"ל משום סחיטה ועמ"א:

סעיף יח
ס"יח יש מי כו'. וראיותיו מהא דשבת ק"ג א' ל"צ כו' ופי' הוא דאפי' לכתחילה מותר ועוד ראיה ממ"ש שם קל"ג א' ואי איכא אחר כו' ושם קי"ז א' דשקיל לי' בברזי ובסוכה ל"ג ב' ל"צ דאית ליה כו' ובזבחי צ"א ב' והא קא מכב' כו' ותוס' ד"ה ל"צ והרא"ש שם סתרו כל זה והקשו עליו ממפיס מורסא ונטילת קוץ דאוקימנ' כר"ש ואפ"ה דוקא משום צערא דגופא מותר וע' תוס' דיומא ל"ה א' ד"ה ה"מ כו':

אסור. קי"א א' וכפירש"י ותוס' שם וס' ראשונה מפר' משום דמבטל אל הגיגית ועושה כלי כמ"ש בתוס' כתובות שם ובערוך פי' כו':

מידי כו'. עמ"א:

לפי. עט"ז:

סעיף יט

ס"יט ליתן. ק"מ א' וערש"י ד"ה לפי:

סעיף כ

ס"כ יש. כהחולקים בסי"ח:

סימן שכא

סעיף ב

ס"ב אפי' מעט. ר"ן וטור דאל"כ בלא"ה אסו':

סעיף ג

ס"ג ד' או. ל' רש"י וטור:

כ"א. טור:

סעיף ד

ס"ד יש. מדקאמר מימלח כו'. ורש"י כ' בתחלה ד' או ה' משמע דטבולי מותר אף בכה"ג ובהג"מ כ' מותר להניח' עד שעה קטכה כמ"ש בירושלמי פ"ז דשבת ר' זעירא אמר צנון במלח ובלבד שלא ישהה וז"ש כדי לאכלם כו':

סעיף ה

ס"ה אסור. ע"ח ב' ועתוס' שם ד"ה אין כו' וכפרש"י בההיא דצנון כ"כ משום עיבוד ע"ש ק"ח ב':

להניחה. דמליחה דשם ע"ח ב' בכה"ג:

סעיף ו

ס"ו אין. עמ"א:

סעיף ז

ס"ז מותר. כפי' תוס' וריי"ף וש"פ דאשבת קאי דבי"ט מותר כדרכו וכמ"ש בתוספת' הפלפלין כתבלין וע"כ ל"פ רא"בע וחכמי' בספ"ב די"ט אלא ברחיים שלהן משום עובד' דחול ועוד דהא אף מלח נידוך במדוך של עץ וכ"ש פלפלין דמפיג ולא ידע כו' ומה

שדחקו לר"ח ושאלתות לפ' אי"ט דק"ל לפרש להתיר דיכה בשבת וליתא דהכי תני' נמי במלח בתוספ' וכמש"ל בס"ח וע' רשב"א:

ובקערה. עט"ז. ולמד הרמב"ם ממ"ש בסוף פ"ב די"ט אין שוחקין כו' ופי' תוס' שם י"ד ושבת קמ"א א' משום עובדא דחול וערש"י בשבת שם ד"ה דקמשני ואע"ג דבמלח לא הצריך בקערה פלפלין חמור יותר בשבת מדר"י דאמר חדא חדא דווק' משא"כ במלח ובשבת הוי מכתשת ג"כ עובדא דחול:

סעיף ח

ס"ח אין. תוספתא ס"פ ט"ו והוא מתני' בפ"ק די"ט ואף ב"ה ל"פ אלא בי"ט וכמ"ש סי' ש"ח סי"ט וע' תוס' שם ושבת קמ"א א' ד"ה הני:

סעיף ט

ס"ט מותר. דאין טחינה אלא בגדולי קרקע כמ"ש בעימור שם ע"ג ב' וה"ה לכל מלאכת הקרקע כמ"שש ע"ה א':

אבל אסור. לשון תה"ד דיש לנו ליגע ביה משום איסור שוויה אוכלא לבהמ' ומשום מטרח באוכלין בבהמה כההיא דפ' מי שהחשיך. ר"ל לר"ה ולר"י לכל חד כדאית ליה אבל לפסק ש"ע שפ' בסי' שכ"ד כר"י צ"ע ועט"ז ואעפ"י שכ' בתחלה שם עוד טעמא משום דאין ראוי לכוס אסור לבסוף לא סמך על טעם זה שכ' ותו דיש כו' וכ"כ ב"ה:

סעיף י

ס"י אסור. כמו פלפלין ברחיים שלהם כנ"ל וכמש"ש בשבת האי מאן דפרים סילקא כו' ואף להרשב"א שכ' דלאלתר מותר כמו בורר לאלתר וכמ"ש בסי"ב בהג"ה היינו דוקא ביד כמו בורר או כלי שאינו מיוחד לכך אבל מורג חרוץ שמיוחד לכך הוי כמו נפה וכברה דאסור אפי' לאלתר וכמ"ש בפלפלין בשבת קמ"א א' דוקא בקתא דסכינא מותר בשבת וע' בריב"ש סי' קפ"ד:

סעיף יא

סיא מותר להשקות. עפ"ג דסוכ' מ"ב א' ועמ"א כיון דירקו' כו'. כ"כ הרשב"א ור"ל דל"ת דשם אין מותר אלא להחזור:

סעיף יב

סי"ב המחתך כו' וה"ה דאסור. הרמב"ם וכפי' ומ"ש דאסו' כו' תוספתא בפט"ו דשבת אין מרסקין דבילה וגרוגרות וחרובין לפני זקנים בשבת כו' וכן ל' הרמב"ם ופי' רש"י בשבת קכ"ה א' במתני' אין מרסקין אין מחתכין. דלא כמ"א שנדחק:

ודוקא כו' דאין. תוספתא שם מוללין את המלול כו' וה"ה לכל מלאכה כמ"ש שם:

וכ"ז כו'. כמ"ש קנ"ה א' מרסקין כו' ושם בגמ' משום דמטרח באוכלא הלא"ה מות' כו':

סעיף יג

ס"יג ודוקא. מדאמרי' שם מ"ג ב' דחשיב עלייהו וע' תו' שם וכ"מ דקאמר הרודה. ב"ח:

סעיף יד

ס"יד אין כו'. אבל קשה. כגי' והתניא אין גובלין:

סעיף טו

ס"טו בכך. צ"ל בכף וכ"ה ברש"י:

סעיף טז

סט"ז וי"א. וכ"ה ברש"י כנ"ל ור"ל זה מ"ש ולא יטרוף כו':

וי"א. כמ"ש בירושלמי פ"ז האי מאן דשחיק תומא כד מופריך ברישיי' חייב משו' דש כד מברר בקלופיית' משום בורר כד שחיק במדוכת' משום טוחן כד יהיב משקין משום לש כד גמיר מלאכתן משום מכה בפטיש ומ"ש בגמ' שלנו היינו שנתן המשקה מע"ש וס' ראשונה ס"ל דגמ' דידן פליג אירושלמי הג"מ וע' מרדכי וט"ס שם וצ"ל אם נתן המשקה כו' כמ"ש בהג"ה וי"א דלא כו' דלא כמ"א ס"ק כ"א:

סעיף יח

סי"ח שבעה. צ"ל שלשה כמ"ש בגמ' וטור:

סעיף יט

ס"יט לפיכך. שאין מחוסרין אלא שחיק' מעט. תשו' הרמב"ם:

ומותר כו' ומ"מ. שבת ע"ה ב' אין עיבוד באוכלין. ל' המרד' מכאן שאותן טרטר"ש של תפוחים מותר להחליקן ואין בזה משום ממחק ומ"מ אין ראיה מכאן כמ"ש תוס' ד"ה אין כו' אכן מ"מ יש להתיר משום דנאכלת כמו שהן בלא חליקה והמחמי' תע"ב. וז"ש הואיל ואפשר כו' וכמש"ש ק"ט א' זעירי לטעמי' כו':

אסור לקלוף. ירושלמי כנ"ל:

כשקולף כו'. עסי"ב:

סימן שכב

סעיף א

ס"א פירות כו'. פסחים נ"ו א' במתני' ועבה"ג:

ולערב. עט"ז. ועתוס' דערובין ל"ט ב' ד"ה אי ודוקא בדבר כו' אבל בפירות הנושרין כו' כדאמרינן בשבת פ' שואל ק"נ א' כו' וההוא בר טביא מיירי באתציד מאליו כו' ע"ש:

סעיף ד
ס"ד ואפילו בסכין. מדמדמינן שם לשבירת חבית דאיירי בכלי ומ"ש ושוין שלא יקטמנו פרש"י אקיסם. הרא"ש שם ועסי' שי"ד ס"ו:

סעיף ה
ס"ה מותר. וג' חילוקים דאוכלי בהמה מותר לטלטל ולקטום אפי' לחצוץ ועצי בשמים מותר לטלטל ולקטום להריח אבל לחצוץ בו שניו פטור אבל אסור וכן קיסם פטור ג"כ רק ששם אף בטלטול אסור. ורמב"ם כ' בקיסם אם קטמו לחצוץ שיניו חייב וכמ"ש בתוספתא הביאו הרא"ש שם ומפ' ושוין כו' קאי אאבוס וע' ברא"ש שם וכ"ה בתוספת' אבל לפי מ"ש הרא"ש שם ולעיל ס"ד דלא כתוספתא ורמב"ם וצ"ע על מ"ש מ"א בשם הרמב"ם חייב דלא קי"ל כותיה כנ"ל:
ומוללו. וקוטמו כצ"ל:

סעיף ו
ס"ו והוא. דלא קי"ל כרב כמ"ש בפ"ד דב"מ ע"ה א' וא"כ אתי מתני' כפשטא:
אבל. מתני' שם:
ובחול. גמ' שם:
וי"א. כסוגיא דשבת סובר דבכה"ג איתיה לדרב:

סימן שכג

סעיף א
ס"א מותר. כרבא דבתראה הוא. רא"ש ורמב"ם דלא כרי"ף:
וה"מ. כמ"ש מלא לי כלי זה דמ' מדה דלוקח וכן במדה של מוכר כמש"ש דעבידי אינשי כו':
אבל למדוד. כמ"ש במתני' שהיה ממלא מדותיו מעי"ט כו'. ר"ן:
ויש. כמש"ש לר' יהודה שלא ימלאנה וה"ה לדידן בכה"ג:

סעיף ב
ס"ב מותר. ירושל' ר"א אמר לר' מנא מלא לי הדין מנא ולמחר אנן מכילין יתיה:
אבל. גמ' שם:

סעיף ד
ס"ד שם דמים. כגי' הרי"ף בת"ק סכום מקח וכמ"ש הר"ן דל"ד סכום וכמש"ש כ"ז ב' אין פוסקין דמים כו' וכמ"ש רש"י בד"ה סכום מקח דמים וכ' תוס' שם ד"ה שלא. וקשה כו':

ולא סכום מדה. כגי' רש"י בדברי ת"ק סכום מדה:
ולא סכום מנין. כגי' ר"ח בת"ק סכום מנין: לומר הרי כו'. תוס' שם ונקט הטור כולהו פירושים להחמיר וכ"כ הרא"ש ונ"ל דט"ס בטוש"ע וצ"ל שם מדה וכמ"ש רש"י בד"ה סכום מדה כו' וכ"כ הרמב"ם שלא יזכיר לו שם מדה ולא סכום מנין וכ"כ הטור למעלה אסור להזכיר לו שם מדה כו' וכמ"ש רבא בגמ' וכ"מ מדסיים לומר הרי כו' ולא כ"כ במדה:
וכן בסכום דמים. הג"א שמפרשים סכום מקח כמ"ש בסכום מנין:
וכן בסכום מדה. כ"כ ד"מ ולמד מדברי הג"א שה"ה לסכום מדה:
ואע"ג. כמ"ש אין פוסקין כו' כנ"ל:
היינו כו'. דבהמה אין מקחו ידוע הג"א שם ולמד ד"מ כן לענין מדה שא"ר שם ג"כ בכה"ג:

סעיף ה

וכיוצא בזה. שם בגמ' אתקין רבא כו':
אפי' אין. רש"י שם ד"ה דדרו באגרא כו':
כגון. רש"י:
וי"א. כמ"ש בשבת קכ"ז א' וחילקו תוס' בפ"ד די"ט בין שבת לי"ט דבשבת כיון שאין מטלטל אלא מזויות לזיות מותר ולא הוי כעובדא דחול ולכן למעוטי בהילוך עדיף משא"כ בי"ט שמוליכו לחוץ וס' ראשונה הוא הטור ס"ל שאין לחלק משום דכשנותן הכדים בקופה הוא עובדין דחול כמ"ש הר"ן ובסי' תק"י ס"ח פ' בהג"ה כי"א אלו:

סעיף ז

מותר להטביל. כ"מ מדברי הרי"ף בפ"ב די"ט י"ח א' שהביא תי' דר' יוסף ורב ביבי:
ויש אוסרים. הרא"ש וכ' דתי' דרבה ורבא עיקר ע"ש:
וי"א. **ויתן במתנה כו'**. דמותר כה"ג כמו שמקנין לולב בי"ט א' של חג ומקנה קמחו לאחרים וקונין מש"מ אפי' בשבת מרד' פ"ב די"ט:
ויחזור. כמ"ש בע"ז ע"ה ב':
ואם הוא. פ"ב די"ט שם מדלין בדלי ול"ד דלי כמ"ש בירו' שם תני ר' הושעיא ממלא אדם כלי טמא מן הבור ומערים עליו ומטבילו:

סעיף ח

מ"ט כוס. מדאמרי' שם כ"א ב' ונטלטלינהו אגב כסא ש"מ שהכוס עצמו ראוי:
ס"י אין. כמ"ש סי' ש"ך סי"ב:

סימן שכד

סעיף ג

ס"ג ומעביר בו כו' כיון כו'. הרי"ף ורמב"ם לפי' על מ"ש היכי משני כו':

ומנערו. שם והא לא כו':

ומותר לערב. כן פי' הרמב"ם משש"ש מהו לפרק כו'. ש"ג:

ויש אוסרים. כרבי דסתם מתני' דפ"ק כוותיה כמש"ש י"ח א' וסוגיא דפ' בתרא מירי שנתן המים מע"ש וס' ראשונה פ' כריב"י משום דסתם מתני' דפ' בתרא כוותיה:

וע"ל סי' כו'. ר"ל כמ"ש בד"מ דלהירוש' דחייב משום לש בנותן מים לתוך השום ה"ה כאן דחד טעמא להו ע"ש:

סעיף ד

ס"ד וי"א. ע' גמ' דסוכה ל"ג ב':

סעיף ו

ס"ו והוא. רש"י שם וע' רש"י פ"ג די"ט כ"ד ב' וע' תוס' דחולין י"ד א' ד"ה מחתכין. ועי"ל ואירי בנתלשו כו':

סעיף ז

ס"ז בין. שם מ"ה ב' וכמר בריה דר' יוסף מדסתמו הרי"ף והרא"ש ש"מ דס"ל דבכ"ע מותר. ב"י. ואשתמיטתא מיניה דברי הרא"ש שם ואוקימנא כו' וכ"כ הטור בסי' תקי"ח וכ"כ הסמ"ג ומרדכי ריש י"ט להדיא והביא ראיה מדאמרינן ריש פ"ד די"ט דוקא בסוכה רעועה שמצפה כו' ה"נ דוקא בחולה שמצפה וכמ"ש בפ"ג דיו"ט וכ"כ הרשב"א בס' עבודת הקודש מ"ו ב' בהמה בריאה שמתה בין בשבת בין בי"ט לא יזיזנה ממקומה ואפי' לחתכה לפני כלבו שאין אדם מצפה אימת תמות בהמתו וה"ז כגרוגרות וצמוקין שאין דעתו עליהם כלל היתה מסוכנת מבערב ולמחר מתה מותר לחתכה לכלבים שמוכנת זו מבערב לכלבים היתה חולה מבערב ולמחר מתה בשבת מותר לחתכה לפני הכלבים אבל בי"ט אסור שיש מוקצה בי"ט ואין מוקצה בשבת וכ"ז דלא כדברי הש"ע. אבל צ"ע ממה שפ' דאפי' בשוחט לחולה שנחלה בשבת מותר דל"ל מוקצה אלא דדחי' בידים א"כ כ"ש מתה מאיליה דהא שוחט לא אסיק אדעתיה כלל וכ"ת כמ"ש בפ"ק די"ט משום מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים דזה דווקא לר"י דא"ל מוקצה ואנן לא קי"ל אלא במוקצה מחמת איסור דדחייה בידים כנ"ל וצ"ע על הרא"ש והטור וע"ל סי' שי"ח ס"ב וגם אפשר לומר דסוגיות הנ"ל דפליגי בחולה בשבת פליגי בפלוגתא דאמוראי דפליגי

אליבא דר"ש בבע"ח שמתו ור"ד מנהרדעא שסתם הלכתא וכן הסוגיות דפ"ק די"ט כנ"ל מוכחות כמר ברי' דר"י כנ"ל:

וה"מ כו'. ולא כ"כ בדלועין מפני שסתמן קשין כמ"ש בגמרא שם:

וע"ל. ועט"ז ומ"ש לעיל שם:

סעיף ט

ס"ט דהיינו. רש"י:

למקום. טור ולמד מענלים:

ודין תרנגולים. גמרא שם:

סעיף יא

סי"א ויוני עליי'. גמ':

סעיף יב

סי"ב מותר. עט"ז:

סימן שכה

סעיף א

ס"א לאכלן. ירושל' אין נותנין מזונות לעו"ג לצאת וכ"מ בגמ' דקא' נטלן ויצא כו':

ודוקא. מדקא' בחצר. תוס' וכן מהירוש' שכל שידוע שע"מ לצאת אסור:

או ליתן. מדקא' מזונות וע"כ לא שרי ב"ה אלא בע"ש כדי שיצא כו' ומירושלמי הנ"ל כמש"ו שידוע כו' שדרך כו':

ואפי' אם. לאפוקי מתוס' שמפ' מתני' דריש שבת בכה"ג אלא כמ"ש הרא"ש ור"ן שם:

ואפי' ביחד. דיש מתירים כמ"ש בפסחים ו' א' ודחה דלא אמרינן אלא בחמץ כמש"ש למימרא כו' שאני כו' וכמ"ש בפ"ק דע"ז בהדיא דשכירות לא קניא ואסור בשבת שכירות ע"ש שקלא וטריא בארוכה:

סעיף ב

ס"ב היכא. כמ"ש בסי' ש"ז ס"ה ואפילו להאוסרין דשם כאן יש להקל:

סעיף ג

ס"ג מותר. שלא אמרו ב"ה כדי שיצא אלא במוציאו להדיא:

וטוב. פ"ה די"ט ל"ז א' ועיין שם רש"י ותוספות ד"ה משום ושבת קי"ג א':

סעיף ד

ס"ד יש אוסרים. שמא היתה בה"ש קמח או עסה שאינו ראוי לכוס וכמ"ש בפ"ק דחולין בשוחט דאין ראוי לכוס ואפי' לפ' הרי"ף והרא"ש דאף שותט מותר משום דלא דחאה בידים כאן דחאה בידים והוי כגרוגרות וצימוקים בפ"ג דשבת מ"ה א' ב'. ועוד כמו שהקשו על מתני' נכרי שהדליק כו' מ"ש ממשקין שזבו ופירות הנושרין שאסרו שמא יסחוט ושמא יתלוש ותי' דבמידי דאכילה דוקא אסרינן שמא יעשה ישראל משא"כ בנר וכבש כו' וא"כ ה"ה כאן אסור וע' תוס' דע"ז ס"ו ב' ד"ה אמר ושורש מחלקותם בסה"ת פ' כ"ב בארוכה ע"ש:

וי"מ. דס"ל כתי' אחר שתירץ דסחיטת פירות ותלישה דבר קל משא"כ שם אדהכי והכי אדכורי מידכר וכמ"ש התוס' בריש י"ט ג' א' והרשב"א תי' דמשקין שזבו ופירות הנושרין כיון דממילא אתו אי שרית ליה אתי למעבד בידים דמיחלף ליה ואסרו ג"כ בנעשה ע"י א"י משום הנך דממילא וכולה חדא גזירה היא וכמ"ש בביצה ולפ"ז באפיה מותר וה"ה בבישול דבר דלית ביה משום בשולי עו"ג שם. ומשום מוקצה ג"כ ל"ל כיון דגמרו בידי אדם כמש"ש כ"ז א' ומ' מדבריהם דגמרו בידי שמים אף בידי א"י אסור כגון גרוגרות וצימוקין וכ"מ ממש"ש כ"ד ב' וערש"י ד"ה אם דלא כמ"ש בסי' ש"י ס"ב בהג"ה:

סעיף ה

ס"ה א"י שצד. משום מוקצה ואף בטלטול כמ"ש בפ"ג די"ט כ"ד א' ב' מעשה כו':

או ליקט. שם ולטעמיך כו' ואף אם נשרו מעצמן אסורים כמש"ש ג' וכן ניצוד מעצמו כמש"ש:

ואפי' ספק כו'. שם ספק מוכן כו':

אבל לערב כו' אפי'. כיון שעשאו בשביל עצמו כמ"ש בשבת קנ"א א' אם רוב עו"ג כו':

סעיף ו

ס"ו אם ליקט כו'. י"ט שם אר"פ הלכתא כו' וערובין מ' א':

או בשביל. שבת שם מחצה על מחצה כו' וירושלמי ס"פ כל כתבי אר"י בר אחא הד"א לצורכו ולצורך ישראל מותר א"ר יונה שניא היא שאין מטריחין על האדם לצאת מביתו כו' ע"ש:

סעיף ז

ס"ז ספק. כשיטת הרי"ף בשבת קנ"א א' חיישינן כו' לחומרא ובערובין מ' א' מאי אמרת מחוץ לתחום ול"ק מאי איכא כו' מ' דספוקי מספקא ליה ובשבת שם מחצה על מחצה

כו' וכפי' הר"ף דתניא כותיה דשמואל מדאמרינן מחצה על מחצה כו' וז"ש ספק אם כו' וי"ט שם אם יש מאותו המין כו':

וי"א דלערב. כשיטת רש"י בשבת שם דפי' חיישינן לקולא וכמ"ש בערובין מ"ה ב' ואב"א הוי ספק כו' וההיא דמחצה על מחצה משום דבשביל ישראל וגו' כמ"ש בס"ו וההיא דאם יש כו' תי' הר"ר יונה דכל שיש כו' דרכם של ב"א ללקוט ביומן ומ"ש בערובין מ' מאי אמרת מחוץ לתחום כו' כ' הרשב"א דלרווחא דמלתא אמר כן ועסי' תצ"ח ס"ג וס"ד בשם הרשב"א וכ' דקי"ל בכ"מ ספק דבריהם להקל וער"ן פכ"ג דשבת אבל ביומא ודאי אסור משום ספק מוכן כמ"ש בס"ה. וס' הראשונה ס"ל דההיא דעירובין סבירא ליה כרב בשבת קנ"א א' לפירושו ואנן קיימא לן שם כשמואל ופרק קמא די"ט ג' ד' וספיקה אסורה אפילו בדבר מדרבנן משום דהוי דבר שיש לו מתירין ותוספו' בערובין שם תרצו דבתחומין הקילו ומרדכי פ"ג דיו"ט תירץ דלא אמרינן דשיל"מ אלא בדבר שחזקתי לחומרא כגון ספק נולד וספק צידה משא"כ בתחומין וצ"ע כאן וצ"ל לדבריהם שלא אמרו וספיקה אסורה אלא משום ספק מוכן וכמ"ש שם בפ"ג כ"ד א' ובלא"ה צריך לחלק כן מההיא דשם ועס"ט וסט"ז ובסי' תקט"ו שסתם כס' ראשונה ע"ש:

סעיף ח

ס"ח אם הביאו. עירובין מ' כ"ש הוא כו':

ואם כו' מותר. דאם היה בו משום מוקצה היה אסור לכל ישראל. מרדכי פ"ק די"ט ובלא"ה כיון דמותר ולאחר לא שייך מוקצה. הרא"ש פ"ג די"ט כמ"ש בספ"ב דשבת חזי לגמע לתינוק עני כו':

לטלטל אפי' כו'. ירושלמי סוף י"ט כלי שבא מחוץ התחום לתחום משחשיכה מותר לטלטלו ר"ש בר כרסנא כו' ובלבד בד"א כהדא גמליאל זוגא אוקרי חד סירקייא כמהין אתא שאיל לר' מנא א"ל קבלין בגו מגיריון דידך כו' ע"ש:

אבל כו'. י"ט שם ועירובין ושבת קנ"א א':

ולערב. שבת שם וכפי' הרי"ף שם וכמ"ש בסט"ו ע"ש:

וי"א דאין. ופי' תוס' בעירובין ובי"ט שם ושם משום שלא יאמר לו ובלילה אין דרך להביאם:

ולאחרים. שם ושם:

וי"א דלמי. מדלא אמר בי"ט שם ג"כ בתחומין בכדי שיעשו כמ"ש בחשש מחובר ול"ד למת דשם אחמירו וע' בראי"ש שם:

והא דשרי כו'. עירובין מ"ז ב':

אם היא. דלא אמרינן כל העיר כד"א אא"כ מוקפת חומה וראיה מפ"ב דר"ה כ"ג ב' וע"ש תוס' ד"ה לא כו':

והוא. כמ"ש בעירובין ט"ו א' שבת בתל כו' וע"ש רש"י ד"ה והוא כו' וע' תוס' שם מ"ז ב':

דהיינו. שם כ"ו א':

וסתם כו' וסתם. מטעם הנ"ל:

סעיף ט

ס"ט אם הוא. שבת קנ"א א' לשיטת הרי"ף וכנ"ל ס"ז:

דוקא כו'. ע' פ"ק דנדה ד' א' וכתובות ע"ה ב' ולא חיישי' אלא בבאו מחוץ לעיר בודאי וכ"כ הטור בסי' תקט"ו בשם הרשב"א וכ"כ המ"מ וכ"כ הר"ן בפכ"ג דשבת שאף לדברי הגאונים דוקא חלילין שדרכן מחוץ לעיר או עו"ג ששרוי חוץ לעיר אבל השרוי בעיר מ"מ ניחוש אדרבה כאן נמצא כאן היה ועוד ספק דבריהם להקל וכ"כ הראב"ד בשמעתא דנכסי העו"ג וכ"ד הרשב"א בחידושיו שם בעה"ק ל"ז א' ור"ל אע"ג ששיטתם דספק אסור היינו במקום דאוקים אחזקתיה הוא לחומרא אבל בלא"ה אחזוקי איסורא לא מחזקינן דאל"כ תיקשי ההיא דעירובין מ"ה ב' ואב"א הוי ספק כו' וז"ש וכ"כ הראב"ד בשמעתא כו' וכ"כ הר"ן בפ"ג די"ט כבר כתב למעלה דדוקא בעו"ג שאינו שרוי כו' אחזוקי איסורא לא מחזקינן וכ"כ המרדכי שם וכ"כ ראבי"ה דדווקא בספק מוכן כו' אבל ספק כגון שי"ל ב' בתים וא' בתוך התחום שרי כו' דגרסינן בעירובין ואב"א כו' כנ"ל ואע"ג דדשיל"מ הוא ל"ד להא דרב אשי בביצה דהתם כי מוקמינן אחזקתיה ה"ה לא נולדה וכן בספק צידה שלא ניצוד וז"ש כאן ואפי' אם יש לעו"ג שני כו'. מדברי המרדכי דלא כד"מ שתמה על ב"י שהעתיק דברי המרדכי שהן כדעת רש"י וכ' ול"ד להא דרשב"א אבל ליתא דההיא דעירובין ע"כ צ"ל כדברי מרדכי והוא ג"כ דברי הרשב"א ור"ן וכנ"ל:

סעיף י

ס"י בכל מיני כו'. מנר וכבש דלא כי"א דוקא בשתיה:

אפי'. מההיא די"ט שם דחילק בתחומין ולא חילק ברישא אם יש כו' ולערב כו':

ואם מילא כו'. מההיא דתחומין שם:

ויש מקילין. מדנקט בהמתו ועוד הביאו ראיה מעירובין מ"א ב' אר"פ פירות כו' וע' תוס' שם ד"ה לא כו' וכן הא דנקט בהמתו דחה ר"י דנקט לרבותא דלא גזרינן שמא ירבה אע"ג דבהמה רגילה לשתות הרבה וע' ר"ן בפ"ג דסוכה וכן הריטב"א שם שהקשו שם כמ"ש בספ"ג דעירובין בגזז אסא בכדי שיעשו אע"ג דיכול לארוחי במחובר כמ"ש בסוכה שם ע"ש:

ויש מתירין. והוא דעת ראבי"ה והביאו בהגהות אחרונות דמרדכי ס"פ כ"ז ע"ש היטב שכ' ג' חילוקים כה"ג אפי' בדאורייתא ומ' שם אפי' לדבר הרשות שברישא וסיפא הזכיר לדבר מצוה אבל כאן כתב סתם ובמקום מצוה מותר אמירה בדרבנן דוקא ובמקום דאתי לאחלופי בר"ה אפי' בדרבנן ובמקום מצוה אסור ע"ש וע' סי' רע"ו ס"ג בהג"ה ועמ"א שם ס"ק י"א בשם הג"מ וז"ל ר"ת התיר כו' ומ' דאף באיסור דאורייתא דקאמר שם אבל אסור שידליקנה עו"ג שהרי דבר כו':

וכן נהגו כו'. כמ"ש בסי' ש"ד ס"ה וכמש"ו:

ואע"פ. דדוקא משום צער גדול ואף בכה"ג יש אוסרין שם ואף בהיתר הראשון כתב והמחמיר תע"ב ע"ש במ"א:

סעיף יא

ס"יא אבל אם מכירו. והשמיטו תי' דאביי שם דס"ל דלית הלכתא כוותיה כמ"ש בתוספתא והובא בתוס' די"ט ג' א' מפני שמרגילו לשבת הבאה וכ"כ בתשו' הרשב"א:

סעיף יב

ס"יב אע"פ. שבת שם וע' תוס' ד"ה אהדרינהו:

סעיף יג

ס"יג אם ליקט כו'. שם קכ"א א' נכרי שבא כו' וכמ"ש בתוס' קכ"ב א' ד"ה ואם. ול"ד להא כו' ע"ש:

אבל אם. כמ"ש בב"מ צ' הערמה אתעביד כו':

סעיף יד

ס"יד ודוקא. כפי' דקאי אסיפא ואם בשביל כו':

ואפי' כו' אבל. תוספתא סוף שבת עו"ג שהביא חלילין בשביל ישראל בשבת לא יספוד בהן אותו ישראל וישראל אחר מותר עשו לו ארון וחפרו לו קבר לא יקבר בהן אותו ישראל וישראל אחר מותר ופי' הרמב"ם דלאחר בכדי שיעשו במ"ש מירי מהא דיו"ט שם דאסור לכל בכדי שיעשו מדקאמר ולערב כו' והכא כו' וכנ"ל:

סעיף טו

ס"טו ולא אחרים. ר"ל אע"ג דבתוס' הנ"ל קאמר שמותר לאחר מירי בכדי שיעשו ובהביאן בפרהסיא שלו אסור כמ"ש בסי"ד וכמ"ש הר"ן שם והא דמחלק במתני' בין ארון לחלילים משום דסתם ארון בפרהסיא וסתם חלילין בצנעה. שם:

בכדי שיבואו. כפי' הרי"ף שם אא"כ באו כו' אא"כ ממתין עד כדי שיבאו כו' וכן אמרו בפ"ב דמכשירין מצא בה ירק כו' ימתין כדי שיבואו ממקום קרוב:

ואם ידע. דלא תלינן במקום קרוב אלא מספיקא וע' תוס' בעירובין שם:
ואח"כ מותרין. שבת שם ואמאי ה"נ ימתין כו' לפי' הרי"ף ש"מ דבחלילין מותר אף לו:
וה"מ. הוא ס' י"א דס"ח וכמ"ש בהדיא דהא דשבת דבעי בכדי שיבואו איירי בר"ה אבל בחוץ לתחום כיון שהוא רק מדרבנן א"צ וצ"ע ועט"ז:

סימן שכו

סעיף א

ס"א אסור כו'. מ"א רב ושמואל כו':
בין כו'. שם ל"ט ב' ולד"ה אף ר"ש לא פליג אלא בשיטוף כמש"ש וקמ"ז:
ואפי'. כר' יהודה שם אר"י הלכה כו':
או שאר. כ"מ שם מדקאמר אבל לא כל גופו אבר אבר מ' דאי לאו כל גופו מותר:
ואצ"ל. שם ול"ט ב' כר"י:
והא דשרי. דברייתא הנ"ל בקרקע מיירי מרחץ שפקקו נקביו שהיא ניסוקת מתחתיה ומתחמ' המים ועלה אמרו והתירו חמי טבריה ומתני' קמ"ז מיירי בכלי וז"ש שם קתני כו' מכלל דנשתטף כו' ול"ק אחמי טבריה גופא כן משום דמיירי בכלי ואף ר"ש מודה כמ"ש מ' ב' וע' תוס' שם ד"ה והא ותוס' ק"ט א' ד"ה רוחצין והא כו' התם כו' ר"ל דדמי לכלי כמש"ש בד"ה הנ"ל:

סעיף ב

ס"ב י"א. ממתני' הנ"ל וגמ' הרוחץ דיעבד כו' ואוקים בכה"ג כמ"ש בב"ק נ' ב' מערה כו' דאית בה הבלא משום דמטללא וכ"כ תוס' בשם ר"ת בשבת ק"ט א' ד"ה רוחצין:
וי"א דמותר. דלא אסרו זיעה אלא מפני החמין ומתני' תי' כמ"ש הרא"ש שם דלא אתי אלא עלה דמי מערה דמיירי בחמין:

סעיף ג

ס"ג אפי' מע"ש. דמע"ש המשיכוה כמ"ש בגמ' ל"ט ב' ממעשה כו' בטלה כו' ואפילו מבע"י:
ופי הסילון. מדמדמי להטמנה כנ"ל. תוס':
אפי' המים. מדקאמר בטלה כו' ואפי' מבע"י וע' תוס' שם ד"ה ממעשה. והר' שמואל כו':

סעיף ד

ס"ד ונמצא כרוחץ כו'. רמב"ם ודייק כל גופו שסוב' דחימום אינו אסור כיון שמפשיר כמ"ש שם רק משום הרחיצה והוי כחמין שהוחמו מע"ש דאין אסור אלא כל גופו כמ"ש בס"א ועבס"ה:

סעיף ה

ס"ה י"א. וס"ל כפי' תוס' שם ד"ה מפני כו' כרוחץ כו' ר"ל שהוחמו בשבת ובזה אפי' ידיו אסור כמ"ש ל"ט ב' וקל"ד ב':

סעיף ו

ס"ו אבל מותר. שם:

סעיף ז

ס"ז לפי כו' אבל. כמ"ש יוצאין כו' מפני הגשמים ואין איסור מפני הגשמים עצמן ושבת קמ"ו ב' מי שנשרו כו' לפירש"י בגשמים אבל לפי' תוס' שם מ' דאפי' בריבוי מים מותר בלבושו ועט"ז:

ס"ה אדם כו'. עמ"א והעיקר כמ"ש ב"י בשם כל בו ות"ה שאוסרים וכ"כ מ"א בסי' קפ"ח ס"ק ע' ע"ש:

סעיף י

ס"י מותר לרחוץ. תוספתא:

ואסור. אבל בתוספתא מתיר ג"כ במלח וב"י תי' דמיירי ברוחץ ואינו חופף אבל בתוספת' מני להו בהדדי עם מורסן וכן להמפרשים אין מרסקין משום שמא יסחוט פירות כמ"ש בסי' שי"ח סי"ו מותר במלח והתוספתא מסייע להן:

או בשאר חלב. משמע מדבריו דבחול מותר וכ"כ תוס' בספ"ד דנדה בשם ר"ת דמותר. ודבריו דחוקין דא"כ ביה"כ אין אסור אלא שמן דוקא אבל במרדכי פ"ה דשבת ובסה"ת וש"פ אוסרין להדיא כמו ביה"כ דאידי ואידי כרת וכן בתרומה ול"ת דמשום עינוי הוא ביה"כ דמדקאמר בפ"ט דשבת מנין לסיכה שהיא כשתיה ביה"כ שנאמר כו' אלמא משום דדמי לשתיה וכן ברפ"ד דנדה אלא שתוס' ומרדכי וסה"ת וש"פ כתבו שאסמכת' הוא ואינו אלא מדרבנן עשו אותו כשתיה ולפיכך במקום צערא התירו כמש"ש בפ' בתרא דיומא מי שי"ל חטטין בראשו סך כדרכו ביה"כ כו' אבל שלא במקום צערא אסור ועתוס' שם ביומא וכן בחדש וכל איסורין:

סעיף יא

ס"יא אבל אם. דפקקו דווקא כמ"ש רש"י:

אעפ"י. כמו לא ימלא נחתום כו' י"ח ב':

סעיף יב

ס"יב וי"א. גמ' שם. אבל הרמב"ם וש"ע מפרשים דוקא שנכנס להזיע ולא חילק בין גדול לקטן לפי שאין נודע לנו השיעור. ר"ן:

סימן שכז

סעיף א

ס"א ובמקום. ע' רש"י במתני' ד"ה אבל ושם ב' ד"ה אע"ג:

סעיף ב

ס"ב להנאתו. רש"י:

ולא. שם ובפרש"י ועסי' שכ"ח סמ"ב:

סעיף ג

ס"ג אין. מתני' שם:

בכלי. ברייתא שם וערש"י במתני':

אא"כ. כרשב"ג:

סעיף ד

ס"ד החדשים. תוספתא פ"ד:

סימן שכח

סעיף א

ס"א מי שיש כו' אסור כו' ואפי'. דאפי' בדברים המותרים אסור לעשות לו כמ"ש במתני' ק"ט ב' ושם קי"א א' ובתוספת' הביאו הרי"ף והרא"ש מי שנטרפ' ידו כו' ושם אין לועסין כו' כמ"ש בס' ל"ו ושם קמ"ז א' במתני' וחמין ושמן על המכה וחזרת רטייה וברכות ל"ו א' וכ"ש ע"י א"י שהוא שבות ולא התירו אלא לחולה וז"ש והוא כו' כבריא. וז"ש שיש לו מיחוש בעלמא כמ"ש קי"א החושש כו' ואמרו בע"ז כ"ח א' חושש הוא דלא הא כאיב ליה טובא כו' וכמ"ש בס"ג:

גזירה. כ"מ שם נ"ג ב' ולא התירו באדם שם אלא מפני שנראה כו':

סעיף ג

ס"ג ושינים עצמן. בעיא דלא אפשיטא וספק נפשות להקל כמ"ש ביומא פ"ג א':

ודוקא. כמ"ש מכה של חלל:

אבל מיחושים. כמש"ש חושש הוא דלא אע"ג דלפ"ז הוא ג"כ בכלל החלל:
מיהו. כמ"ש שם אבל כאיב ליה טובא כו' ונקטינן כהאי סברא כנ"ל וע' סי"ז או כו':

סעיף ד

ס"ד מכה של. שם ורש"י ל"ג לה שם אבל הריב"ף וכל הפוסקים גורסין לה:
ואפי' כו' אבל. כמו חיה מג' עד ז' שא"צ אומד ועסי' ש"ל ס"ד:

סעיף ה

ס"ה מכה שאינה. מדאמרינן שם כל מכה שמחללין כו' א"ד כל מכה שהיא של חלל כו' ושם כל מכה שצריכה אומד מחללין כו' ור"ל ע"י אומד דבזה היא חלוקה ממכה של חלל:
נשאלין בבקי ובחולה כו'. יומא פ"ג א' רופא אומר כו' חולה כו':
או שיעשה. כמ"ש בפ' אע"פ חזא ר"א לאמימר כו' ש"מ דכי חוור אפיה חיישינן לסכנתא ע"ש:

סעיף ו

ס"ו וכן מי שבלע. ע"ז י"ב ב':
וכן מי שנשכו. יומא פ"ג א' ואף רבנן ל"פ אלא בהאי רפואה:
או אחד. שם ב' דתניא מי כו' וע' שבת קכ"א ב':
אפי' ספק. שם דחמשה נהרגין אפי' לא רצו ואפילו לר' יהודה לשיטת הרמב"ם שם שפ' כר"י פ' דנהרגין כו' וכמ"ש יומא פ"ג א' ע"ש:

סעיף ז

ס"ז על כל. ר"ל אפי' אינה ע"ג יד ורגל וע' תו' שם ד"ה מכה שע"ג כו':
שנעשית. פדעתא:
ברזל. כמ"ש רש"י ותוס' מכת חרב ול"ד חרב במ"ש במרדכי שם והג"מ:
ועל שחין. ענבתא:
ועל מי שיש. שם וכפירש"י:
או. כפי' הרמב"ם ורי"ו:

סעיף ח

ס"ח מי. ע' בכורות ל"ג ב' וההיא דשבת נ' ב' צ"ל דידוע שאינו רק מיחוש בעלמא:

סעיף ט

ס"ט או בעינו. ע"ז שם עין שמרדה כו':
ויש. שם ובמקום דיצא גורס צירא והשמיט בש"ע קדחתא ורמב"ם וטור כתבו:

סעיף י

ס"י כל חולי כו' אע"פ. כנ"ל ממ"ש כל מכה כו' וא"ד כו' ושם כל שצריכה אומד כו':

רופא כו'. יומא פ"ג א':

ויש מי. יומא שם חולה אומר צריך ועהג"מ פ' מפנין:

וי"א דוקא. שם פ"ד ב' ואין אומרים יעשו ע"פ נשים וע"פ עו"ג וכפרש"י שם ובסתם מיירי וערא"ש שם:

מי שרוצים. שבת ד' א' וכתי' ראשון דתו' ד"ה וכי. שאני פ"ו דמצוה כו' אבל בלא"ה אף שיתחייב סקילה כמ"ש שם (ועמש"ל בסי' ש"ו סי"ד):

סעיף יב

ס"יב כשמחללין. כגי' הרי"ף והשמיט כותים שהן עכשיו כעו"ג:

אלא כו'. למעוטי אינך שלשה:

וי"א דאם. שבת קכ"ח ב' ושם קל"ג א' במתני' וע"ש תוס' ד"ה לועס כו'. רמב"ן:

ואם. ר"ל דזה יותר טוב מלעשות אפילו ע"י עו"ג כמ"ש בסי"ז ע"ש ומ"ש ביומא שם ואין עושים ע"י עו"ג היינו במקום שיש לחוש שיתעצל וז"ש אבל במקום כו':

סעיף יד

ס"יד היה חולה. כמו בי"ט שמותר שחיטה אע"ג שהיא עשה ול"ת:

סעיף טז

ס"טז אמדוהו כו'. כ"מ שם בההיא בעיא ושם פשיטא כו' דע"כ ל"ק ר' ישמעאל כו'. ובכה"ג דומיא דר' ישמעאל:

ואם. כמ"ש ביומא שם ואין עושין ע"י עו"ג וכמ"ש תוס' שם:

סעיף יז

ס"יז חולה שנפל. כמש"ש צרכי חולה:

או שיש כו'. כמ"ש בע"ז שם הא כאיב ליה טובא כו' וקי"ל כי ולאפוקי מיחוש בעלמא כמ"ש בס"א:

אומרים. שבת קכ"ט א' י"ט כ"כ א':

אבל אין. כמש"ש אין מחללין עליה אבל עושין כו':

אפי' יש. ע"ז שם כ"ח ב' סבור מינה כו' אבל משחק ואתויי כו' פקעה עינא ומתה כו' מ"ט דשורייני דעינא כו' הלא"ה אסור:

ולחלל כו'. אבאר תחלה סברא השלישית שהיא עיקר שכ"פ רוב הפוסקים וש"ע. וי"א שאם. כמ"ש בכתובות ס' א' גונח יונק כו' מ"ט מפרק כו' אבל בלא שינוי לא כמ"ש

בשבת ל' א' והדתני ר' אושעיא אם כו' ושם קל"ד אין טורפין כו' ובפ"ב דיו"ט כ"ב א' מאי דעתך כו' והא כו'. ואם יש כו'. ע"ז שם סבור מינה ה"מ היכא דשחיקי סמנים כו' ואע"ג דקס"ד שאין בו רק סכנת אבר וכוחל שבות כמ"ש בשבת צ"ד ב'. ושם קכ"ח א' מחזירין את כו': וס' השנית דאפי' ע"י שינוי אסור באין סכנת אבר. הוא הר"ן שכ' בפ' חבית על הא דגונח משום דא"א ע"י עו"ג דרפואת החלב הוא כשהוא רותח כמ"ש בב"ק פ' א' ומ"מ בא"א בע"א מודה להרמב"ן ואח"כ ג"כ ס' הרמב"ן ע"ש. וסברא ראשונה הוא הרמב"ם שכ' בפ"ב ואם היו צריכין לדברים שאין בהם מלאכה עושים אפילו ישראל לפיכך מעלין אזנים בשבת ומעלין אנקלי ומחזירין את השבר וכל כיוצא בזה מותר ולא חילק בין סכנת אבר או לא וכ' המ"מ ומיירי בחולי כולל כל הגוף אבל באבר אחד לא וזה שלא התירו לכחול עינא בפ"ב די"ט בעצמו וההיא דאין טורפין כו' נראה מדבריו שפ' כר"מ שטורפין. וס' הרביעית. הוא פי' כ"מ על הרמב"ם דכל שחשיב מעלין כו' אין בהם סמך למלאכה דאורייתא וההיא דאסור במלאכה שנסמך מן התורה כמו כוחל משום צובע ואין חילוק בין כולל כל הגוף או לא. נמצא דלרמב"ן ור"ן חילוק בין סכנת אבר או לא אלא שהוסיף הרמב"ן דע"י שינוי לעול' מותר ולהרמב"ם אין חילוק רק בחולי כולל או לא למ"מ או מלאכה נסמכת לפי' הכ"מ וע' ס' מ"ג שכל א' מאלו כו':

מותר לומר כו' דסתם צרכי כו'. קמ"א ב' בתינוק שיש לו כו' והתירו לו שבות ע"י שינוי כמש"ל וי"א שאם אין בו כו' וה"ה ע"י א"י דמותר לכ"ע וכמ"ש הר"ן דהא דהתירו ע"י שנוי משום דא"א בא"י ואף הרמב"ן מודה דע"י א"י יותר קל דשבות דלית בה מעשה הוא ומותר בכל חולה כנ"ל:

וכל כו' אבל כשעושה. י"ט כ"ב א':

סעיף יח

ס"יח הקיז. אבל חולה לא כמש"ש סבור כו' ולא אדחיא במסקנא הא דסד"א בימות החמה לא והקיז שאני דסכנה הוא. רמב"ם ומ"מ ורש"י וכל הפוסקין חולקין עליו:

סעיף יט

ס"יט חולה. כמ"ש שם כל צרכי חולה כו' ומ' אף לבשל:

סעיף כב

ס"כב אבל לא. מהא דשלג נ"א ב' וכמ"ש בסי' שכ"ו ס"י בהג"ה:

סעיף כג

ס"כג וחדשים. כפי' הרי"ף:

וה"מ. כפירש"י וכ' הרא"ש אפשר שגם רש"י מודה לפי' הרי"ף ע"ש:

סעיף כד

ס"כד נותנים כו' חוץ. ירושלמי פ"ו הלכה ב'. ר"י בר בון בשם ר' יוסי מכה שנתרפאה נותנין עליה רטיה שאינה אלא כמשמרה ר' אבין בשם רבנן דתמן נותנין עלה ע"ג מכה בשבת שאינה אלא כמשמרה א"ר תנחום חוץ מעלי גפני' שהם לרפואה:

ואין נותנין גמי כו'. מתניתין סוף עירובין ק"ג ב' כהן שלקה כו' אבל צלצול מותר מרדכי פ"ק דשבת סי' ש"מ בשם הר"ש וכ"ה שם בגמ' ק"ד א' ולר"י אדאשמועינן כו' וערש"י שם ד"ה דגמי כו' ותוס' שם ד"ה לשמעינן כו' וע' בהג"א שם ד"ה והטעם כו' וכ"ה בסמ"ג ט"ו ב' תנן בפ' המוצא תפילין כו' שלא היה בנוסחתו בעירובין שם ולר' יוחנן כו' אלא בזבחים לבד וכ' שם וכ"מ בירושלמי דפט"ז דשבת דאמרי' שם ר' לקה באצבעו בשבת נתן עליה ספוג מבפנים וקשר עליה גמי יבש מבחוץ למדנו כו' וכן בתוספתא דכלים שהרופא נותנו כו' ואני רגיל לפרש דגמי יבש מפני שמרפא וגמי לח מפני שמוציא דם. וכל זה הדוחק דחקו כמש"ש דומיא דהנך בבי דפירקין קל"ד ב' שם דמשמע דמשום גזירה דסיפא דכאן וכאן אסור אבל דברי התוס' א"א לפרש כן דמה שנסתפקו אם צלצול אסור דהא בגי' והא קמ"ל דגמי מסי וכמ"ש הסמ"ג בעצמו ואפשר לומר לדבריהם די"ל דצלצול נמי מסי וה"ק דגמי נמי מסי אבל כל זה דוחק לכך כתב ונראה לר"י כו' דכ"ז דחקו מפני הקושיא דמא ס"ד דמקשה וכמש"ש ולתי' אתי שפיר:

סעיף כה

ס"כה רטיה כו'. עמ"א בשם ש"ל והביאו ב"י דאם נטל בידים אסור להחזירה וכ' ב"י שא"י מנין לו אבל הוא מתניתין ערוכה מחזירין רטיה במקדש אבל כו' ולא חילק בין קרקע כו' ול"פ ר"י ות"ק משום דנטלה בידים וערש"י שם וכ"כ הר"ן בהדיא שם ע"ש ודלא כפי' הרז"ה והרע"ב ותמיה לי שנעלמו ממנו דברי הר"ן:

וע"י כו' מותר וכו' ואסור. עמ"א:

כי אם. צ"ע:

סעיף לא

ס"לא ופירש"י כו' ור"ת כו'. ע' בנדה י"ג א' וע' תוס' שם וע' בפ"ז דבכורות מ"ה א' במתני' למטה מן הפרק כו' אלא שבגמרא קרי לה למעלה וע' רש"י שם ד"ה למעלה דברייתא כו' וע' נזיר ב' ב' ומ"מ הסוגיא שם כרש"י:

סעיף לב

ס"לב אבל בולע כו'. לשון הרמב"ם שמן הרבה ומפרש מש"ש נותן לתוך אניגרון ל"ד אלא משום דאין דרך לבלוע שמן הרבה כ"א ע"י אניגרון ולמד זה מחומץ כנ"ל:

סעיף לג

ס"לג וי"א. יבמות קי"ד א' וכפי' ר"ת שם וס' הראשונה ס"ל דהתם איירי ג"כ בחולה וסובר דפליגא אר' מרנוס והלכה כר' מרינוס כמו שפ' ר' יוסף וראיה מדקאמר הלכה מכלל דפליגי ר"י שם וכ"כ הרי"ף ועמ"א:

סעיף לד

ס"לד לא תיקל. תוספתא סוף פ' עשירי:

סעיף לו

ס"לו ולא שפין בו. לשון התוספתא בסם וע' ב"ח:

סעיף לז

ס"לז לקצת דברים. כצ"ל. מ"א וכמש"ש ק"י א':

ודוקא. כו'. עמ"א:

אבל אם כו'. עיין תוס' י"ח א' ד"ה ומתרפאת כו' וי"ל כו' ועמש"ש מהתוספתא וע' סל"ח:

וכן אם. ואף דברים האסור לבריא מותר לו כגון מלאכה גמורה ע"י א"י וכ"ש דבר המותר לבריא. תה"א:

סעיף לח

סל"ח מותר לאכול. נלמד מסל"ו ואם משום כו'. כיון דלאו לרפואה. שם:

סעיף לט

סל"ט ואם מצטער. כמ"ש קכ"ט א' והא קעבר מר כו':

ובשבת גמ' שם:

ואסור לדחוק. קכ"ג אסובי ינוקא כו' ופ' כר"נ. מ"מ. ואפשר משום דהאידנא לאו אורחיה ואף ר"נ מודה כמש"ש ולפי' ניחא מ"ש התוס' שם וקשה דמייתי לה כו' ולפי' הרמב"ם ניחא דדמי לה:

סעיף מג

ס"מג ולהעלות אזנים. ע"ז כ"ט א':

בין כו'. כא"ד שם שידוע דפוסק בכ"מ כא"ד ומפ' מ"ש אבל לא ביד לאו משום איסורא אלא כמש"ש משום דמזרף זריף ור"ל משום סכנה ואין ענין לשבת וגי' ביד במקום בסם:

דהיינו תנוך. רש"י שם בל"א ועיקר:

שכ"א מאלו. כמ"ש בסי"ז ועמש"ש:

סעיף מד

ס"מד ודוקא. משמע דקאי אף ארעים שבים הגדול וכפירש"י שם ד"ה ברעים כו':

סעיף מו
ס"מו והוא. שם ארשב"ג בד"א כו':

סעיף מז
ס"מז עצם שיצא. צ"ע ועמ"א:

סעיף מח
ס"מח ואסור. מתניתין בעירובין ק"ג ב':
וי"א. ובב"י חוכך בזה לפי שמרפא וז"ש וי"א:

סעיף מט
ס"מט אסור. ע' שבת פ"א א':

סימן שכט

סעיף ד
ס"ד ל"ש פגעו. כת"ק שם:

סעיף ז
ס"ז יש מי. כמו עיר הסמוכה לספר בס"ו:

סעיף ח
ס"ח הרואה. תענית שם רי"א לעזרה כו' ועסי' רפ"ח ס"ט אבל אין כו':
וכן. שם כ"ב ב' וכגי' הרי"ף ת"ר עיר כו' מתריעין עליהם בשבת ועל כולן כו' ועירובין מ"ה א' ור"ה כ"ג ב' ופסחים מ"ט א':

סימן של

סעיף ב
ס"ב אפילו בדבר. דבלא"ה לא היה ס"ד לרבי יוסף להתיר. תוס' שם:

סעיף ד
ס"ד כל. כגי' הרי"ף:

סעיף ז
ס"ז וחותכין כמו שפ' ר"נ קכ"ט ב' ושם ואר"נ כו' כל האמור כו':
אא"כ. כרבי יבמות פ' ב' וצ"ע דמ' שם דאין הלכה כרבי אא"כ שהה שלשים יום דסמכינן ארשב"ג ג"כ ועבש"ע אה"ע ס"ד בהגה"ה וי"א דוקא כו' והוא כמ"ש דלא סמכינן אלא אשניהם כמ"ש כרבים עביד ודברי הטור וב"ה שם צ"ע דבסתם ולדות ליכא מ"ד דצריך

גמרו ועמ"ש לקמן בסי' של"א ס"ג והרמב"ם וש"ע ס"ל דע"כ לא אמרו שם אלא בודאי בן שמנה כמש"ש אבל בסתם סמכינן ארשב"ג לחוד כמ"ש בשבת קל"ו א' דהלכה כרשב"ג בסתם וולדות וע' תוס' שם ושם ונ"ל דאף תוס' ורא"ש ל"ק אלא לטלטלו ולמולו דמילה אין איסור כמ"ש שם רק משום טלטול בהא סמכינן ארבי לחוד וצ"ע:

או ספק. בגמ' קל"ה א' ובתוס' שם ד"ה בן כת' דמותר בכה"ג:

סעיף ח

ס"ח וכן היא. אף בודאי בן ח' משום צערא כמו מפיס מורסא:

סעיף ט

ס"ט מיישרין. כפי' רש"י קכ"ג א' וכרב ששת וכ"כ תוס' שם ד"ה אסובי דלאו היינו לפופי דר"נ גופא שרי שם קכ"ט ב' וכ"כ רש"י שם ד"ה מלפפין וע"כ אינו ג"כ חומרי שדרה שנתפרקה אחת מהן דהא תנן אין מעצבין אלא כמ"ש כאן בש"ע ולא חילקו רש"י ותוס' שם ושם בין יום לידה או אח"כ ושם קמ"ז ב' ד"ה בחומרי כ' רש"י דמיירי לאחר יום לידה דאי ביום לידה אמרי' שם קכ"ט כל האמור כו' וצ"ל שחזר בו רש"י ממ"ש בסוף מפנין דלאו היינו אסובי דהא ר"נ אמר דהא ביום לידה אפי' מעצבין מותר וכ"כ הרא"ש בר"פ כל הכלים דאסובי היינו לפופי ולאחר זמן כו' ובסוף חבית כ' ג"כ כמ"ש רש"י שם דביום לידה הכל שרי וא"כ לפופי לעולם מותר כרב ששת ומיישרין דהיינו מעצבין דוקא ביום לידה ועט"ז וב"ח ומ"א. וש"ע פ' כתוס' וכפרש"י בפ' כ"ה ופ' מפנין ומיישרין לעולם מותר דאסובי לאו היינו לפופי וז"ש כאן מיישרין כו' ובס"י כ' מותר כו' ואין חילוק ביניהם וכ"מ לכאורה בגמ' מדקאמר אסובי ול"ק לפופי כמ"ש בשאר מקומות והא דאין מעצבין לא כ' כלל משום שנסתפק דלתוס' אין חילוק בין יום לידה או אח"כ דלעולם אסור ולרא"ש ביום לידה מותר וכמ"ש רש"י בסוף חבית וכ"כ הר"ן ומדברי הרמב"ם דלא חילק מ' דלעולם אסור כתוס' ומ"מ אף לדעת הרא"ש מותר לפופי אף ליישר אבריו וזהו אסובי דשרי לעולם ועמ"א ס"ק י"ט:

סימן שלא

סעיף ג

ס"ג בן ח' אם כו'. ע"ש קל"ה א' קל"ו א' ופ"ח דיבמות פ' א' ב' והנה תוס' שם ושם כ' דרשב"ג ורבנן בתרתי פליגי בודאי בן שמונה דלרבנן ודאי נפל הוא ואינו יוצא מידי נפל עד עשרים שנה לר' אבהו ובספק וסתם ולדות ס"ל דודאי של קיימא הוא דהלך אחר רוב נשים כמ"ש שם ל"ז א' אי לימא כו' ולרשב"ג בשניהם ספק נפל עד שלשים יום ולאחר

שלשים יום ה"ז ודאי בן קיימא בשניהם דסוגיא דיבמות מ' דפליגי בודאי בן ח' ובסוגיא דשבת ובש"מ מ' דבספק פליגי כמ"ש וכ"כ כל הפוסקים וכ' הרמב"ן ביבמות שם דבין לרבנן בין לרשב"ג אין חילוק כלל בין גמרו או לא וכן מ' שם ושם שלא הזכירו גמרו כלל אלא רבי בלבד רק בבן שמנה ודאי דהוא לרשב"ג ספק דוקא בגמרו הא לא גמרו הוי ודאי נפל דאל"כ ודאי נפל שיהא כאבן כו' לרשב"ג לא משכחת לה ורבי ס"ל דבגמרו יוצא מתורת ודאי אבל מתורת ספק לא ואינו ידוע זמנו לרבי שיצא מתורת ספק ודעת רבי הוא ס' שלישית וכ"כ הריב"ש בסי' תמ"ו אלא שכ' דלרבי בגמרו הוא ודאי בן קיימא ואין נ"מ בזה לדינא דאין הלכה כרבי כמ"ש ביבמות שם כמאן כרבי כו' וג"כ כ' הריב"ש דלרבנן בספק לא הוי בן קיימא עד שגמרו ובזה נראין דברי הרמב"ן דאין חילוק כנ"ל ונ"מ בזה לאשת כהן דסמכינן ארבנן כמש"ש ל"ז א' באשת כהן כיון דלא אפשר כו' ובשבת קל"ו א' אמר אביי פיהק ומת דכ"ע ל"פ נו' וא"כ בפיהק לכ"ע נפל ואפי' באשת כהן חולצת וה"ה חלה לדעת קצת מפרשים כמ"ש הר' יונה והרא"ש אלא שהרב אלפס השמיט הא דאביי וכן הרמב"ם וש"ע ופסקו דכל ספק בן ט' אינה חולצת באשת כהן דס"ל דרבא דקאמר אם אשת כהן כו' ולא חילק בין פיהק פליג אאביי והלכה כרבא ובכלו חדשיו בודאי כגון שבעל ופירש אפי' רשב"ג מודה דמיד הוי בן קיימא כמ"ש בשבת שם ובנדה מ"ד ב' וכלו חדשיו להרמב"ם דוקא בן ט' חדשים גמורים וכ"פ בש"ע וכמש"ש ל"ח א' ב' אמר שמואל אין אשה כו' כחסידים הראשונים אמר מר זוטרא כו' אמר מר זוטרא אפי' כו' מ' דכולהו ס"ל כן וכן סוגיא דיבמות ל"ו א' מ' כן אע"ג דהרמב"ן חולק עליו ופ' כר' יהודה בנדה שם אלא שריטב"א פ' דעכשיו נשתנה הטבע ורואים שהוא בן קיימא ויולדות אפי' יום א' בחודש התשיעי וכ"כ ב"ה בא"ע סי' קנ"ו ס"ד וכמ"ש תוס' בבהמה שנשתנו עכשיו דאמרינן בבכורות י"ט ב' פרה וחמור כו' נמצא בכלו חדשיו לכ"ע בן קיימא הוא ובן ח' ודאי או ספק לרשב"ג עד שלשים יום ספק רק בן ח' ודאי ולא גמרו הוי ודאי נפל ואם שהה שלשים יום בכ"ע ודאי בן קיימא בין בן ח' או ספק בין גמרו או לא ובשבת קל"ו א' איפסק הלכתא כרשב"ג ומפרשים אף לענין בן ח' ודאי בכ"ע הלכה כמותו אלא דבאשת כהן סמכינן ארבנן דס"ל דודאי בן קיימא בין גמרו או לא אבל בבן ח' לעולם חולצת וז"ל הרמב"ן ביבמות בקוצר כלו חדשיו ולד מעליא הוא לא כלו ולא גמרו נפל גמור גמרו ספק אינו ידוע אם כלו בין גמרו בין לא גמרו הוא ספק שהה למ"ד יום לעולם כחתן שלם לכ"ד ובאשת כהן כו' כמש"ל וע' במ"מ פ"א מה' יבום הביא דבריו אבל הרמב"ם אחז לו שיטה אחרת דבפ"א מה' מילה כ' בן ח' אם שלם בשערו וצפרניו ה"ז ולד שלם בן ז' הוא אלא שנשתהא ומותר לטלטלו ואינו כאבן ומלין אותו

בשבת ואם אינו שלם הרי זה בן ח' ודאי וה"ה כאבן ואסור לטלטלו ואעפ"כ אם שהה ה"ה כשאר הנולדים לכ"ד דכל ששהה ל' יום אינו נפל בן ז' אם נולד שלם ה"ז של קיימא ומלין אותו בשבת ספק בן ז' ספק בן ח' מלין אותו בשבת ממ"נ כו' ופסק בשניהם לקולא כרבי וכרשב"ג ומ"ש בן ז' שלם כ' דל"ד וע' בטי"ד וב"י סי' רס"ו. אבל בשאר מקומות לא הזכיר כלל הא דרבי וג"כ בשאר דברים נראין כסותרין דבריו שבפ"ב מה' רוצח כ' דנולד לפחות מט' חדשים ההורגו פטור עד ששהה ל' יום. ופ"א מה' יבום כ' אם לא נודע שכלו חדשיו עד ל' יום ה"ז ספק ואם שהה ל' יום ה"ז בן קיימא ופטורה כו'. ובפ"א מה' שמחות כ' הנפלים אין מתאבלין עליהם וכל שלא שהה ל' יום ה"ז נפל אם אינו ידוע שכלו חדשיו בן שמנה אף לאחר ל' יום ה"ז נפל ואין כו'. ובפ"א מה' נחלות כ' אפי' קטן בן יומו ולא כלו חדשיו ה"ז נוחל ומנחיל הואיל וחי שעה אחת: והענין הוא כמ"ש בפ"א מה' יבום מן התורה אם יצא הולד חי לאויר העולם אפי' מת בשעה שנולד פטורה כו' אבל מד"ס עד שיודע בודאי שכלו חדשיו או שישהה שלשים יום ואם לאו ה"ז ספק וצריכה חליצה מד"ס לכן בדין נחלות אוקמוהו אדין תורה דבדיני ממונות קולא לזה וחומרא לזה ובשאר מקומות פ' כרשב"ג רק באבל דקי"ל הלכה כדברי המיקל באבל פ' בודאי כרבנן דאף לאחר ל' יום הרי זה נפל ובמילה כיון דחומרא בעלמא דממ"נ מלין אותו רק משום טלטול פסק כדברי רבי ורשב"ג לקולא וס"ל דדברי רבי לא אתמר אלא לענין מילה כמ"ש ביבמות שם ולכן לא הזכיר דבריו בשאר מקומות ופ' כרשב"ג אף ברוצח וע' מ"מ פ"א מה' יבום ובב"י ח"מ סי' רע"ו ולמד הרמב"ם מדאמרינן באשת כהן דאינה חולצת ושרינן איסורא דאורייתא ויותר היה נראה להתיר חליצה לבעלה שהוא דרבנן ולמד מזה שמדין תורה א"צ חליצה וע' בתוס' שם ובש"ע פסק כהרמב"ם שבח"מ סי' רע"ו פ' שם כדבריו בהל' נחלות ובא"ע סי' קנ"ו ס"ד העתיק דברי רמב"ם בפ"א מהל' יבום ובש"ע י"ד סי' שע"ד ס"ח כ' ג"כ כדברי הרמב"ם פ"א שם והוסיף שעד ל' יום אפי' גמרו שערו וצפרניו כו' והוא מדברי הרמב"ן יטי"ד שם וכשיטתו כנ"ל וענ"י ביבמות שם וט"ס שם וגם הרמב"ם יודה בזה כנ"ל אבל במילה כ' שדעת הרי"ף ורא"ש שלא כתב הא דרב אדא דאמר מלין אותו ממה נפשך שמע מינה דלא סבירא ליה הא דרב אדא וקושיית הגמ' מימהל היכי מהלינן בשגמרו דמש"ה מהלינן כמ"ש ביבמות וכ"כ הרי"ף שם ורב אדא הוא דאצטריך לדחוקי כך אבל אנן דס"ל כאוקימתא דיבמות וז"ש כאן אפי' אם הוא ספק כו' וכ"כ בי"ד סי' רס"ו אבל ב"ה כ' שם כדעת הרמב"ם וטור דאפי' לא גמרו מלין אותו ממ"נ בספק בן ח' ובגמרו אפי' ודאי בן ח' סמכינן ארבי אבל מ"ש בסי' ש"ל ס"ז דבגמרו בין ספק בין ודאי מחללין עליו שבת צ"ע ואפשר משום דספק נפשות להקל

וסמכינן ארבי אלא דא"כ בספק אפי' לא גמרו הל"ל דמחללין כמו באשת כהן דסמכינן ארבנן וא"ל דס"ל כדעת הריב"ש דבלא גמרו אף רבנן מודו דא"כ הל"ל באשת כהן ג"כ דוקא גמרו וע' ספ"ק דערכין דאף על הספק מחללין וע' ר"ן פ' בתרא דיומא ומ"ש מ"א שם משום דאיכא ריעותא דלא גמרו מש"ה אין מחללין לדעת הרמב"ן וכ"פ בש"ע א"ה סי' קס"ד ס"ז דבאשת כהן לעולם אין חולצת ולא חילק בין גמרו או לא ה"ה כאן ואף לרשב"ג כיון דספק הוא מחללין כנ"ל ובספק נפשות מקילינן יותר מבכ"מ. וגם דברי הטוא"ה וב"ה בסי' קנ"ו ס"ד צ"ע דכ' דאפי' בסתם ולדות אין פוטר עד שיהיה בן שלשים יום וגמרו שערו וצפרניו דזהו דלא כחד ואף לדעת התו' שכ' ביבמות שם ובשבת שם דרבי ורשב"ג ל"פ אלא דשניהם בעינן ל' יום וגמרו היינו בודאי בן ח' אבל בספק כ' דא"צ וע"ש בתו' דשבת ד"ה מימהל. וא"ת היכי פשיט כו' וי"ל דא"כ הל"ל כו' ומדנקט רשב"ג ש"מ דבסתם כו':

סעיף ה

ס"ה ונולד כשהוא מהול. כרבה שם דאמר חיישינן כו' דהל' כרבה נגד רב יוסף:
ויוצא דופן ונכרית כו' ומי כו'. דמספקא לן כמאן משום דרב אסי דלא כת"ק ומספקא לן אי שמיע ליה וס"ל דלא כת"ק או לא שמיע ליה הברייתא ואי הוה שמיע כו':

סעיף ו

ס"ו לפיכך. שם במתני':
אפי' במקום. גמ' שם ב' כשם כו' ונ"מ אף לר"ש בכלים ששבתו בבית ע' ריי"ף שם:
שהעמידו. רש"י שם וגמ' פסחים צ"ב א':
ולומר לא"י. עירובין ס"ז ס"ח וע' ריי"ף ורא"ש בשבת שם:

סעיף ט

ס"ט לפני המילה ולאחר המילה וביום. שבת קל"ד ב' במתני' וכמ"ש שם בגמ' הלכה כראב"ע וסובר כדעת הרמב"ם דראב"ע דוקא יום שלישי נקט אבל יום שני אין רוחצין:
לפני המילה בחמין. זהו ג"כ דינא דגמ':
אבל אם. שם בין בחמין כו' מפני שסכנה כו':
מידי דהוי. יומא פ"ד ב' מחמין כו':

סעיף י

ס"י אדם כו'. כמ"ש בפ"ד די"ט מפני שצריך לבודקו. מרדכי ס"פ כיסוי הדם סי' תתר"ס:
אבל אם כו'. ממש"ש הכא ברעפים חדשים כו'. דוקא חדשים שלא נתבשל מעולם וא"צ לאחזוקי ג"פ ול"ד לשחיטה דבעינן אחזוקי ג"פ. ת"ה סי' רס"ה:

ואפי' אם כו'. תה"ד שם דלא כטוי"ד סי' רס"ו בשם ראבי"ה דאוסר אם איכא אחר ממ"ש בשבת קל"ג א' ואם איכא אחר כו' אבל הוא חלק עליו וכ' דל"ד לשם דאב מתכוין לקוץ בהרתו משא"כ באחר אבל כאן תרווייהו מכוונין לתיקון המילה ועוד דסוגיא דשם לס"ד אבל הא אמרינן שם דאביי גופא סבר דפסיק רישיה כו' ואע"ג דפסיק רישיה דלא ניחא ליה פטור כמש"ש ק"ג א' וע' בתוס' שם ד"ה א"צ כו' מ"מ כאן דחייב משום מקלקל בחבורה אפי' כה"ג חייב דא"צ מלאכת מחשבת כמ"ש תוס' בכתובות ה' ב' בד"ה את"ל כו' ע"ש שהאריך בזה:

סימן שלב

סעיף א

ס"א אין מילדין. והשמיט דין מסעדין משום שכ' הרא"ש דר"י נסתפק אם קאי איו"ט או אף אשבת וכתבה בי"ט בסי' תקכ"ג ס"ג:

סעיף ד

ס"ד ואם הוא. כמ"ש בפסחים י"א גבי בכור וה"ה כאן דמתירין שבות:

סימן שלג

סעיף א

ס"א אוצר של תבואה. מתני' שם ואמר אוצר משום סיפא אסור כו' וכמ"ש למטה:

או של. גמ' שם:

אע"פ שמותר. שם ת"ר תבואה כו' כר"ש:

אסור להתחיל. שם ת"ר אין מתחילין כו'. ומפרש אפי' לר"ש:

אלא לדבר. שם ומאי אבל כו' שלא יתחיל כו' ומני ר"י כו' אבל לר"ש שרי וכ' הרי"ף דוקא לדבר מצוה מדקאמר במתני' מפני האורחים כו' ושם בגמ' אר"י גדולה הכנסת כו' מ' דמתני' משום מצוה היא וכ"כ שם הרי"ף ע"ש: כגון מתני':

וכיצד כו'. כתירוץ דר"ת שם דסוגיא דשמעתין שם כוותיה איבעיא להו כו' איבעי להו כו' וכן בפ"ה די"ט אמרו ד' וה' אין טפי לא:

שבכל. ירושלמי והביאו תוס' ד"ה מפנין:

אבל כולו לא. כזה פ' כתירוץ דשמואל וכן אמרו בפ"ה די"ט שם התם תנן אבל לא כו' והני תירוצין לא שייכי אהדדי די"ל רישא כזה וסיפא כזה וכמ"ש בי"ט ורב חסדא

דאוקים כר' יהודה לטעמיה דס"ל שם קכ"ח א' כר"י אבל אנן דקי"ל כר"ש צ"ל בסיפא כתירוץ דשמואל וערא"ש:

וכל שבות. נלמד מהנ"ל וכמ"ש בגמרא שם גדולה כו':

אבל כשזימן. ע' גמ' דמ"ק כ"ב ב' וכתוס' שם ד"ה ולשמחת. בירושלמי וכמ"ס כו':

סעיף ג

ס"ג או אחר. ע"ש רש"י ד"ה רבי בנפשיה כו' וע' תוספות שם ד"ה וליטעמיך. ומחולקין רש"י ותו' שם בזה הסברא ופ' כרש"י וכ"כ הב"ח:

סימן שלד

סעיף א

ס"א ודוקא כו' משום. כמש"ש קי"ז ב':

ס"ו יש מתירים. כמש"ש קנ"ג א':

וי"א. מדאמרי' שם קט"ז ב' מצילין תיק הספר כו' ואע"פ כו' מ' דבלא"ה אסור ועוד דוקא מצילין אבל לכבות אסור אע"פ שהוא שבות לבד ואף להירוש' שאמרו דלר"ש מותר אף לכבות משום כתבי קודש דאין שבות עומד כו' לא התירו אלא מפני כתבי קודש ואף ע"י נכרי אסור דאמרינן נכרי שבא לכבות כו' ותדע שהרי כשמגיע לחצר החיצונה בשליפי רברבי אמרו שם קנ"ד ב' דאסור אף בהפסד וצ"ל דלא התירו אלא במקום דקרוב לבא לידי איסורא דאורייתא משא"כ שם וכן בכה"ג. ושם קמ"ג ב' בשכח ארנקי כו' לא התירו כו' וס' הראשונה ס"ל דל"ד לשם וע"ש קי"ז א' מי דמי כו' אלא אמר מ"ב ר"א כו' ואפי' לפי' ס"ד דוקא משום ס"ת ושם קמ"ב ב' פ"א שכחו כו' רב אשי אמר אפי' כו' וע' בתשובת הרמב"ן סי' ר"ה ע"ש ועמ"א ס"ג א' ב' ג':

ואפי' לומר. כמש"ש קכ"א א' א"א לו כבה ואע"ג דכיבוי משאצ"ל הוא:

סעיף ד

ס"ד אבל מיה"כ. מדאמרי' אבל לא משבת ליה"כ וע"כ למוצאי יה"כ קאמר וכ' אמרו בירו' שם ביה"כ כו' כ"ע מודו דמצילין מזון סעודה אחת מפני הסכנה:

סעיף ה

ס"ה מצילין כו'. ירוש' שם וגירסתינו לרעבתן כמזונו ע"ש:

סעיף י

ס"י וי"מ. עמ"א דוקא כו' ויהיה פי' המשנה כו':

י"א דכל כו' ואף כו'. דסובר דמ"ש לחצר המעורבת דוקא לשם אבל בבית או שא"צ עירוב מותר בכ"ע ואע"פ שאין הוכחה מ"מ מדאמרינן שם ק"כ א' ול"ק כאן לאותה כו' ואע"ג דלא קי"ל כותיה בשריותא דאותה חצר מ"מ יש ללמד דיש חילוק בין חצר ומשום חשש הוצאה לר"ה:

וי"א. דטעמא לאו משום הוצאה אלא משום חשש כבוי כמ"ש קי"ז ב' ולכן אין חילוק ועוד שאף בנשברה חבית דהטעם משום הוצאה אמרו נשבר' כו' בראש גגו מ' דאף מן הבית אסור:

סעיף יב

סי"ב כל כו' האידנא כו'. ר"ל אע"ג דלדינא דגמ' קי"ל כר"ה דאמר אין כתובין בלה"ק אין מצילין משום דלא ניתנו לקרות אבל האידנא דאמרינן בגיטין ס' א' ולא היא שרי כו' וכן אמרו בפי"ז דמ"ס דברי חכמים כדרבונות כו' וכולן מצילין כו' וכן ספרא דאגדתא כו' ככ"ל ע"ש ועיא"ש. וכ' המרדכי דלפום גמרא דידן דוקא מצילין אבל לא מכבין אף לר"ש ר"ל דבגמ' דידן לא הוזכר חילוק בין ר"י לר"ש אבל בירוש' אי' דלר"ש אפי' מכבין כיון דהוא משאצ"ל ואין שבות עומד לפני כתבי הקודש ולכאורה דברי הירושלמי כנים להלכה כיון דל"פ בגמרא בהדיא עליהן וליתא דהירושלמי קאמר דוקא לר"ש דס"ל בפרק בתרא דעירובין דאין שבות עומד כו' אבל אנן לא קי"ל כר"ש שם ואף דקי"ל במשאצ"ל כוותיה: וכן מטבע. ר"ל אע"ג דדינא דגמ' אין מצילין וכנ"ל: וכן תרגום כו'. ברייתא שם ואף ע"ג דההיא ברייתא כמ"ד מצילין כנ"ל האידנא כו': שאותו העם. דלא התירו אלא משום עת לעשות כנ"ל:

וכן ס"ת. כרב הונא שם:

סעיף יג

סי"ג יש מי. ברייתא שם אין בין כו' וע"ש תוס' ד"ה מגילה. ונראה לר"י כו':

סעיף יד

סי"ד הקמיעין. שם ובהם אין חילוק בין בימיהם להאידנא וכ"מ ברא"ש ע"ש:

סעיף טו

סט"ו וה"ה לשאר. דהאידנא אין חילוק בין תורה שבכתב לתורה שבע"פ כנ"ל:

סעיף טז

סט"ז אם כו' ויש. כמש"ש ק"ז והיא גופא מנא לן כו'. וס' הראשונה ס"ל דדיחוייה בעלמא היא ומשם ראיה דמותר דקי"ל דלא כמו שתירץ ר' אשי שם דשקיל בברזי וכמ"ש הרמב"ם וכפשטא דמתני' ותדע דאמרי' קל"ג ב' מאן תנא כו' רי"ב של ריב"ב כו' ואם

איתא אפי' רבנן היא ע"ש וצ"ל כתי' הראשון אלא ה"ק אפי' אתויי נמי מייתינן דלא כמ"ש המ"א ס"ק כ' וכן מה שהקשה הרשב"א על סברא ראשונ' מכלכלה דוקא שנעשה בסיס ג"כ לדבר המותר מע"ש וא"י לנערו כבר תי' תוס' שם ד"ה מי כו':

סעיף יז

סי"ז או מן. כשיטתם דכל הפסד שוה לדליקה: ודוקא לרה"י. מדאמרינן מצילין תיק כו' דוקא משום ספרים וכ"ש לסברא אחרונה בסט"ז: אפי' לחצר כו' ולמבוי כו'. דבן בתירא מתיר אף במפולש וע"כ בשלא נשתתפו ורבנן ל"פ אלא במפולש ואע"ג שבגמרא אמרו ועוד לרבנן כו' עתוס' שם ד"ה ועוד וכ"ה בירושלמי שם בשלא עירבו אנן קיימינן:

סעיף יח

סי"ח שלא נשתתפו כו'. דלכל האוקימתות שאינו מתוקן כראוי וא"כ בטל השיתוף ובזה מתורץ קושיית הגמ"ר שם סי' קל"ו בשם המרדכי דלדידן דקי"ל כרבנן אפי' אוכלין ומשקין נמי נציל כקושיית הגמ' שם. והא דלא תי' בגמרא כה"ג שאינו משותף כבר תי' בהגמ"ר שם משום דלשון אינו מפולש מ' שחסר בגוף המבוי שאינו מפולש וגם אינו מתוקן וכ"כ בסה"ת. ולא נראה דא"כ היינו פלוגתא עצמה דאוכלין ומשקין דת"ק קאמר לחצר שאינה מעורבת ב"ב כו' ולמה כפלו וג"כ למה שינה הגמרא כאן לומר מפולש ושאינו מפולש:

כ' משם. כמו שהתירו בלא עירוב:

סעיף יט

סי"ט כל מה. ירושלמי שם וכ"מ בגמ' קע"ז א' ופי' תוס' שם ד"ה כך כו':

סעיף כ

ס"כ הגליונים. שם כי קא מיבעיא וכו' ת"ש הגליונים כו' ואע"ג דדחי שם דיחוייה הוא. מ"מ ור"ן:

סעיף כא

סכ"א האפיקורסים. ל' רמב"ם והטור ובגמ' ספרי צדוקים וכ' רש"י בחולין י"ג ב' וזה האדוק לע"ג וז"ש דהיינו כו':

וכן. ר"ן בשבת שם:

ואף בחול. כר"ט שם ור' ישמעאל שם ס"ל כוותיה:

סעיף כג

סכ"ג ויש מי. עמ"א דלא אמרו אלא מתכסה בה כדרכו ואם כו':

מותר. שם קכ"א א':

סעיף כד

סכ"ד י"א שאין. דלא כר' יהודה שם אלא כרב אשי. שם מ"ז ב' כמ"ש בירושלמי שם אההיא דר' יהודה טלית שאחז כו' ר' שמואל בשם ר"ז דר' יוסי היא ור"ל הברייתא דלא התירו אלא פושטו כו' וכתירוץ גמרא שלנו אמר ר' ייסא הוה סברינן מימר מה פליגין ר"י ורבנן בשעשה מחיצה של כלים אבל אם עשה מחיצה של מים לא ממה דא"ר שמואל בשם ר"ז דר"י היא הד"א אפי' עשה מחיצ' של מים מחלוקת ובזה הלשון ג"כ אמרו בס"פ כירה אמתני' דנצוצות וא"כ לתי' גמ' שלנו בסוף כירה דאף רבנן מודי צ"ל כסברא ראשונ' דירושל' וא"כ שם בטלית אף לרבנן אסור:

וי"א. כמ"ש התוס' שפ"ג שם ד"ה מפני. ונראה דלפי כו' ועוד דאיכא למימר כו' וכ"כ הר"ן שם כתירוץ השני:

חוץ מן. עתוס' שם בפ' ט"ז ד"ה נותן כו:

וי"מ. כמ"ש התוספות שם קי"א ד"ה האי וי"ל דוקא כו' אבל הטור בעל הס' השניה אזיל לשיטתו דלא ס"ל האי סוגיא כמ"ש בסי' ש"ך ס"ט:

סעיף כו

סכ"ו אף אם. נלמד מהנ"ל יכול כו' וכ"ש בכה"ג:

וכן כו'. שסובר שמ"ש בדליקה ל"ד ממ"ש בפ' המדיר בדליקה למעוטי כו' שלא במקום הפסד:

וכל הדינים. כמו עיר הסמוכה לספר בפ"ד דעירובין:

והזריז. כנ"ל סי' שכ"ח סי"ג ועגמ' די"ט כ"ב א' היכא דאיכא כו':

אבל בחשש. כנ"ל בעיר הסמוכה לספר וע' בערכין ז' וכנ"ל סי' ש"ל ס"ה:

אפי'. כמ"ש בפ' בתרא דיומא פ"ד ב' לא הלכו כו' אפי' לחצר אחרת:

אבל אסור. כמ"ש בי"ט כ"ב א' משום איבוד ממון כו' ואפי' לפי ס"ד דוקא בי"ט. ודלא כי"א דוקא לר"י אבל לר"ש כיון דמלאכה שאצ"ל פטור מותר בכה"ג כמו מפיס מורסא וכיוצא וליתא דהא בפ"ב דשבת מוקי ר' יוחנן לר' יוסי כר"ש ור"י אפי' גרס כיבוי אוסר בפט"ז וז"ש ודוקא וכו' דהוי מלאכה שאצ"ל ומשום סיפא נקטה אבל ברישא בכ"ע מותר כמ"ש פ"ב ל' א':

סעיף כז

סכ"ז והרמב"ם. כשיטתו שפ' כר' יהודה:

סימן שלה

סעיף א

פ"א דאלו כו'. שם ק"כ א':

ואומר. מתני' שם:

דהיינו. רש"י:

שלא. גמ' שם:

להכניס. רש"י:

חיישינן שיתקננה. כתוס' פט"ז שם שמא יוציא לר"ה וכ"ה בגמ' שם:

סעיף ב

ס"ב ואם מציל. ק"כ א' כנ"ל:

סעיף ג

ס"ג ומיהו אם. ל' הרמב"ה ואם הערים בדבר זה מותר וכ' המ"מ ופ' כרב"י ופי' ב"י שהערמה בכה"ג הרמב"ם אזיל לשיטתו דאמרינן במ"ק י"ב ב' ת"ר טוחנין כו' ורמינהי כו' תנאי היא דתניא כו' ופ' שם ג"כ כר"י בר' יהודה והטור חולק עליו שם וכן ב"י כ' שם דהרמב"ם יחידאה הוא ולא קי"ל כותיה דפ' כיחידאה ולכן השמיט כאן בש"ע דעת הרמב"ם ופ' כדברי הטור וכפי' רש"י והטעם שפ' כרב"י משום דאמרינן בשבת קל"ט ב' מערים אדם כו' מ"ש מהא כו' התם כו' מ' דקי"ל כההיא ברייתא דריב"י רק החילוק בין מוכחא או לא וז"ש הרמב"ם שם בפ"ז מה' י"ט ה"ח שאין הערמה זו ניכרת לרואה וכן כל כיוצא בזה וכן כאן כ' ואם הערים בדבר זה מותר ר"ל בכה"ג דוקא דלא מוכחא כנ"ל והסו' ס"ל כדעת הרא"ש שם דמחלק בין הערמה להערמה וקושיית הגמרא שם כיון דהאי הערמה מותר מ"ש דצריך הוכחה ושם למ"ד דמערמין א"צ הוכחה ובסי' תקל"ג סתם כדעת הטור:

סעיף ד

ס"ד שעדיין לא נדרכו. דאל"כ היו מותרין כמ"ש קמ"ה ב':

שהרי כו'. שם קמ"ג ב':

ואינו רשאי. שם מ"ג א':

כיצד יעשה כו'. י"ט ל"ו ב' וכמ"ש בסי' ש"ח סל"ז:

סעיף ה

ס"ה אחת הנה כו' אא"כ כו'. שהקשו מהא דאמרי' קמ"ב א' ולישדינהו כו' וננקטינהו כו' ותי' הר' יונה שנתפזרו א' הנה כו' וז"ש נתפזרו והרמב"ן תי' שנתפזרו לתוך צרורות

וועפר וכ"מ בתוספתא פי"ז פירות שנתפזרו מלקט א' א' ואוכל כו' או שלקט מתוכן עפר וצרורות ה"ז חייב ולכן קאמר בחצר ול"ק בבית שסתם בית עשוי להתכבד. ר"ן:
ואוכל כו'. כן לשון גמרא ורי"ף ורמב"ם ור"ן ומ"מ דלא כתוס' ורא"ש. ע"ש:

סימן שלו

סעיף א

ס"א בין כו'. לשון הרמב"ם וכ' המ"מ שסמך על מ"ש שסרב בקעה וכו' וכ"כ המפ':
ואין נתלין כו'. שם:
עלה כו' ואם כו'. שם ל"ק כאן כו' ואב"א כו' ופי' המ"מ שאפי' עלה מבע"י במזיד ע"ד לישב שם בשבת מותר לירד וז"ש בכל גוונא אבל הטור כ' דוקא כשהיה דעתו כמש"ו וי"א כו':
ודוקא כו' אבל. שבת מ"ה א' ושם קנ"ה א' טעמא דנעץ כו' ועירובין ל"ב ל"ג ל"ד:
וכ"ז כו' אבל. שם ל"ד וערש"י בשבת פ"ב א' ד"ה ואינו מקנח בצרור כו' אבל ל' הרמב"ם וש"ע ואין משתמשין במחובר כו' ולמדו ממ"ש בשבת קכ"ה ב' קא משתמש במחובר לקרקע וע' ב"ח וט"ז:

סעיף ב

ס"ב אע"פ שמצד א'. לאפוקי משני צדדין כרבה שם:

סעיף ג

ס"ג שמשקין. מ"ק ב' ב' משום חורש וזורע:

סעיף ד

ס"ד ואם הוא. עפ"ה דשביעית מתני' ב':

סעיף ו

ס"ו והוא כו' וגם. ע' סי' שי"א ס"ח מש"ש:

סעיף ח

ס"ח בין כו'. בגיטין ז' ב' כ' רש"י ד"ה עפר דשל חרס א"צ לינקב ותוס' שם ד"ה עציץ כ' להיפך וראייתם ממש"ש אר"ז עציץ נקוב המונח ע"ג יתידות כו' ואע"ג שהספינה אינה נקובה ובמנחות פ"ד ב' עציץ אעציץ ל"ק כאן בנקוב כו' ספינה אספינה ל"ק כאן בספינה של עץ כו' ומדלא קאמר בספינה ג"כ כאן בנקובה משום דאין דרך להיות נקובה ואפי' אינה נקובה בשל חרס כנקובה והתוס' שם ושם כ' להיפך וראייתם ממ"ש בגיטין כ"א א' כתבו על חרס של עציץ נקוב אלמא דבחרס בעינן נקוב ובשבת צ"ה ב' ה' מדות

בכלי חרס כו' ניקב כשורש קטן טהור מלהכשיר את הזרעים וסתם עציץ בכ"מ של חרס הוא ומפרשים להיפוך דספינה של עץ הוא ולהכי לא בעי נקיבה וע"ש בתוס' דגיטין ובמנחות שם ותחלה היה רגיל ר"ת כו' ובשבת פ"א ב' האי כו' וע"ש רש"י ד"ה האי פרפיסא עציץ נקוב כו' ויש לחוש לשני הפירושים הנ"ל וא"כ אפי' אינו נקוב אסור בין כו' ובירושלמי מ' כדעת רש"י והביאו הרא"ש בה' ערלה וכ"פ בטור י"ד סימן רצ"ד וז"ל הירושלמי פ"א דערלה סוף הלכה ב' הנוטע בעציץ שאינו נקוב חייב בערלה ר' יוסי אמר מפני שהשרשין מפעפעין אותו ר' יונה מפיק לישנא כלי חרס עומד בפני שרשים. ר"ל בתמי'. הרא"ש שם וע"ש בירושלמ' דמספקא אם חשוב ג"כ כנקוב בזרעים וע"ש אבל הרמב"ם בפ"י מה' מ"ש ונ"ר וש"ע י"ד שם כ' סתם עציץ אפי' אינו נקוב:

יחור. קכ"ד ב':

סעיף יא

סי"א השורה כו'. צ"ע דבזבחים צ"ד ב' מ' דפטור ועוד דא"כ אף בזרע פשתן יתחייב משום זורע והרמב"ם וש"ע סי' ש"מ סי"ב כ' משום לש וע' גמ' שם וכן הקשה מ"א:

ומותר. עסי' שכ"א סי"א:

סעיף יג

סי"ג לפיכך כו' אבל כו' ואם. שבת שם:

ומותר. שם קנ"ג ב' התם ובגאוזא כו' וסוכה כ"ה ב' העושה סוכתו בין האילנות כו':

ובלבד. שבת קנ"ד א' הכא בכלכלה כו':

בור כו'. עירובין ק' א':

ולא כו'. טור:

סימן שלז

סעיף א

ס"א דבר שאין. שבת כב א' אמר אביי כו' וי"ט כ"ג א' אר"נ כו':

והוא. שבת ע"ה א' ושאר מקומות הרבה:

הלכך גורר. שבת כב וי"ט כ"ג ב':

בין. שבת כט ב':

סעיף ב

ס"ב אסור. ס"ל כדעת התוס' שם דדוקא בריבוץ אמרי' דשרי כמ"ש בפכ"ה מכבדות כו' ובספ"ק די"ט ג"ד ר"ג כו' ועוד ראיה ממש"ש ק"מ ב' ואבוס כו' ועתוס' שם שדחקו בזה ודחקו לשיטת בה"ג:

אא"כ. נלמד מריבוץ לס"ד שם דאמימר שרי כו':

ויש מתירין. כמו בריבוץ:

ויש מחמירין. כמ"ש בס"ג וראייה מדאמרינן קכ"ד ב' אי מחמה לצל כו' משמע דאף לר"ש אסור דליכא למ"ד דשרי ואם איתא לר"ש הוי מלאכתו להיתר ואפילו לדעת הרמב"ם כיון דמרוצף מותר וכמ"ש בסי' שח סמ"ט ע"ש ומ"ש דגזרינן אטו שאינו מרוצף כמש"ש כ"ט ב' קנ"א ב' והא דשרי אמימר כנ"ל משום דכל העיר היתה מרוצפת וליכא למיגזר. ספר התרומה ועב"י:

מיהו. דרש"י קכד ב' כ' דאיסור כיבוד משום אשווי גומות ופסיק רישא הוא וראיה דאף לר"ש אסור ממ"ש קכ"ז א' דלמא אתי לאשווויי כו' הא מני ר"ש היא כו' והמתירין כ' שם שמא ישוה במתכוון וכמש"ל וע"י עו"ג מותר כמ"ש בסוף סי' רנג. ותוס' צ"ה א' כ' משום טלטול עפר וכ"ד הרמב"ם וראב"ד ור"ן וכ"ד הרא"ש וכל הנמשכין אחריהן וגם לדבריהם מותר ע"י עו"ג כמ"ש בסי' רעו ס"ג:

וכן ע"י כו'. שמפ' מכבדות של מילת אף לכבד הקרקע מותר ומדברי רש"ינראה דאסור:

ואינו. לשיטת רש"י:

ואסור לכבד. שמפ' איסור הכיבוד משום זה הטעם ודייק שז"ש הרי"ף מכבדות של מילת כגון זנב שועל כו' שאין נשבר ע"ש:

סעיף ג

ס"ג אפי'. קנ"א ב':

סעיף ד

ס"ד דכיון כו'. טור:

ודאי והוי כו'. לשון המחבר אבל התוס' שם כתבו שמא ישכח וישוה גומות במתכוין:

סימן שלח

סעיף א

ס"א השמעת כו'. כרבה מדתירץ ר"א בר יעקב כוותיה ואמימר שם ס"ל כוותיה דלא כירושלמי. ריי"ף אבל העיקר נראה כירושלמי ואינו מותר רק אם אינו מתכוין לקול כלל כמו בור הגלגל וכדומה לו במס' עירובין שם:

סעיף ב

ס"ב יש מתירין. דשבות דשבות במקום מצוה מותר כמש"ל סי' שז ס"ה:

ואפי' לומר. לדעת המתירין בסי' רעו ס"ב בהג"ה:

זוג. עסי' רצב סס"ה:

סעיף ד

ס"ד לא יספוק כו'. לשון הטור וערש"י שם אבל רש"י בפ"ה די"ט פי' טיפוח כף על כף סיפוק על יריכו וכ"כ טוש"ע בסי' שלט וסי' ת"כ וסי' תקכד וסי' תקמז וביי"ד סי' ת"א וע' תוס' דפ"ג דמ"ק כ"ז ב' ד"ה אבל כו' ועיין רא"ש פ"ה די"ט שכתב בשם הירושלמי ששניהן כף על כף אלא טיפוח מרצונו סיפוק הבא מחמתו כמ"ש ויחר כו' ויספוק ובזה מתורץ קושיית תוס' הנ"ל ולכן לא נזכר אצל אבל סיפוק וכן עיקר:

סעיף ה

ס"ה ודוקא. כמ"ש שבת קכד ב' ועיין רש"י שם:

ומותר לשחוק. נלמד מאגוזים שאמרו שם מ"ט לאו כו':

אבל כו'. ע' י"ט ל"ז א':

ומ"מ אין. שם ל' א' ושבת קמח ב':

סעיף ו

ס"ו וי"א. תוס' שם:

סעיף ז

ס"ז דרך ארובה. ר"ל אפילו בכה"ג דמותר ביי"ט כמ"ש בסי' תקכא:

אבל מותר. כפי' רא"ש בשם ר"י דבשבת דסיפא קאי גם על ומכסין מדהפסיק ביי"ט כו' בין הבבות:

סעיף ח

ס"ח והוא כו'. שבת מ"ג א':

משום שאין. עמ"א ודחקו לשון הרמב"ם משום דקבעו שם הגמ' אח"ז דין הגרף ע"ש:

ואם. עסי' ש"ח סל"ו:

סימן שלט

סעיף ב

ס"ב שכשהמים נעקרין. כן פי' מ"ש שם אי עקר ר"ל המים חוץ לבריכה:

ואם יש. שם:

סעיף ג

ס"ג שמא. י"ט שם:

להכות כו'. רש"י שם:

או לשחק. שבת נג א' וירושלמי פ"ו דשבת יוצא בזוג כו' ובלבד שלא ישמיע את הקול ע"ש:

גזירה. גמ' שם:

סעיף ד

ס"ד ויש מתירין. כפי' והא מצוה קעביד אמאי אסור ל"צ כו':

ואפשר. כן מ' בתוס' שם שהקשו על ר"ת מירושלמי שהקשו על הכניסה לכה"ג ביה"כ דע"כ צריך לכנוס אותה כמ"ש בגמ' פ"ק דיומא ותי' משום דאין שבות במקדש ע"ש בירושל' הלא"ה אסור:

דלא קי"ל הכי. כמו שהקשו בתוס' עליו מירושלמי הנ"ל:

מ"מ סומכין. כ' הר"ן שר"ת כתב בתשובה שאין מותר אלא בשעת הדחק:

שלא כו'. מתני' שם:

ואין כונסין. נלמד מאין מיבמין ומירושלמי פ"ק דיומא ופ"ק דכתובות. ר"ן:

ואין פודין. כמו לא מקדישין כו' דדמי למקח וממכר ועוד דאפילו פריעת חוב אסור כמ"ש שבת קמט א'. ריב"ש:

ואין מגרשין. ר"ן בשם תוספתא וכ"כ תוס' בגיטין ע"ז ב' בשם תוספתא:

וכלם אם. תוספתא וירושל' שם:

סעיף ה

ס"ה הכונס כו'. זהו כס"ד של תוס' דיומא יג ב' ד"ה ולחדא כו' נ"ל לפרש כו' דיחוד כו' אבל תוס' חזרו וכמ"ש בא"ה סי' נ"ה ס"א בהג"ה וי"א דהחופה כו' וע' מש"ש בראיות ברורות שהעיקר שאין חילוק בין בתולה לאלמנה וכ"ד בע"ה ועיין בא"ע סי' סד ס"ה:

סעיף ו

ס"ו אסור כו' ולכן כו'. ירוש' פ"ה די"ט ולא שטין ר' יעקב בשם ר' זבדי זאת אומרת שאסור להשיט דבר להוליכו מאצלו ודכוותיה אסור לאדם להשיט דבר ולהביאו אצלו ר'

אבא מרי ור' מתניה הוון יתיבין חמיין לחד בר נש פציל מייא לכא ולכא ושתי א"ר אבא מרי לר' מתניה דא היא דאמר ר"י בר זבדי אסור לאדם להשיט דבר ולהוליכו מאצלו:

סעיף ז

ס"ז ספינה אם כו' ואם היא. שבת קלט ב' דאזיל ונאים כו' וצ"ל בכה"ג ועיין בעירובין מב ב' בקופץ ושם משמע דמיירי בשטה מדאמר בקופץ וצ"ל בקשורה וכ"ש ברישא דאינה שטה כלל:

סימן שמ

סעיף א

ס"א בין כו'. שם בגמ' מחלוקת ביד כו' מחלוקת לעצמו כו' אבל לענין איסור בכ"ע אסור: **ומלקט כו'**. סתם כדעת הרמב"ם דהלכה כר"י במלאכה שאצ"ל והסוגיא זו מוכח כן דהלכה כר"י והוא ראיה לפסק הרמב"ם:

סעיף ב

ס"ב אסור לחתוך כו' אבל פטור בכולן. רמב"ם וכ' המ"מ שלפי הסוגיא דעירובין קג משמע דבלחה החותך בכלי חייב ע"כ. שפ' בעצמו שם כמ"ד הא והא בלחה ול"ק כו' א"ל יבשה אפי' בכלי כו' ע"ש ושם ב' מדמי יבלת לצפרניו ובצפרניו פסק דבכלי בין לו בין לחבירו חייב:

סעיף ג

ס"ג המוחק כו' או. תוספתא והביאה הרא"ש פז ס"ט:
אסור לשבור כו'. דהוי פסיק רישיה ואסור אף בדרבנן:

סעיף ד

ס"ד יש ליזהר. ק"ד ב' כ' במשקין כו' פטור אבל אסור:
אבל מותר. שם קג אלא מעתה כו' משמע בא"ז דאפי' פטור ע"ש וכ"מ בס"ה מותר כו' וכ"ש כאן:

סעיף ז

ס"ז אותם. עיין תוס' מ"ח ח' ד"ה הא כו':

סעיף ט

ס"ט במקום גידולו. דוקא ממ"ש ביו"ט לג ב' ת"ר כו' ובלבד שלא יעשנו ציבורים כו' במאי כו' ול"פ אלא משום דמיחזי כו' אבל משום עימור לא דהוי כמו קצירה. סמ"ג ועיין ר"ן שם בשם ריב"ש:

סעיף יג
ס"יג אין כו'. שם לב ב' ושם יג ב' וערש"י שם ד"ה ושלא פיקסו:

סימן שמא

סעיף ב
ס"ב מי שנשבע. כמו בהפרה בס"א:

סעיף ג
ס"ג נהגו. ג"כ כנ"ל דבחול אי אפשר להתקבץ. שם:

סימן שמג

סעיף א
ס"א קטן כו'. דר"פ ור"י עבדו עובדא ושם קי"ג א' ובפ' הניזקין וליכול קטן אוכל כו' וש"מ:
אבל אביו כו'. דאף לחנכו חייב כמ"ש ביומא פ"ב א' וב"י פי' כן בדברי הרמב"ם וכמ"ש בהג"ה וי"א שלא כו':
מאיסור. דוקא כמש"ש ע"ח ב' ת"ר תינוקות כו' ולא מצינו בהו חינוך. ר"ן ודוקא לצורך תינוק. שם:
ולהאכילו. שבת צ' ב' ות"ק כו' א"ה כו':
וכן. יבמות שם:
ואפי' דברים כו'. כמש"ש תולש בעציץ נקוב ובפ"ב דעירובין אבל לא בטבל ואוקמינן בטבל דרבנן ואם איתא הרי יחזי לקטנים וכמש"ש דמשום האי טעמא מערבין לגדול ביוה"כ וכ"ד תוס' בר"ה לג א' סד"ה תניא כו'. אבל הרשב"א כ' דבדרבנן מותר כיון דלא קיימא תי' דיבמות שם ובזה אתי שפיר ההיא דר"ה כאן בקטן כו' וכפי' תוס' וראיה מדאמרי' בפ' תולין וליתן לתינוק ישראל ואע"ג דמשנינן שם דאתי למסרך זה לא שייך אלא בדבר שלצורך הגדול ממ"ש בסוף פ"ג דעירובין דאתי למסרך ולכאורה קשה הא מאכילין אותו ביה"כ כמ"ש בפ"ח דיומא וגזרו עליו להאכיל כו' אלא כנ"ל ומ"ש מטבל לא דמי דשם איסירו מצד עצמו משא"כ ביה"כ:
וי"א דכ"ז. כנ"ל:
וי"א דלא כו'. וראיה ממ"ש ביבמות וגיטין וליכול קטן כו' ושם אפילו בהגיע לחינוך ובנדה מו ב' ש"מ קטן כו' ושם מופלא סמוך לאיש ושם אי' דאורייתא קטן אוכל כו' וכן מ' סוגיא דיבמות שם ועיין תוס' דשבת שם שנדחקו בסוגיא דיבמות ועתוס' ישנים ביומא פ"ב א' ד"ה בן כו' וא"ת הא דאמרינן קטן אוכל כו' השתא חנוכי כו' ואומר הרא"מ

דחינוך לא שייך אלא במ"ע כו' ורבי אומר דחינוך לא שייך אלא באב כו' וכ"כ הרמב"ם וכן הקשה הרמב"ן על סברא ראשונה ס' תיס' מדמקשינן שם מקטנה שאוכלת בתרומה ומשמע אפילו הגיע לחינוך ובנדה שם ואי מופלא כו' ש"מ קטן כו' אבל הקשה ג"כ על ס' הרמב"ם דא"כ לישני בנדה שם ל"צ לאביו וע"ש ברשב"א דיבמות שהאריך שם והניח בצ"ע ובסוף כ' כס' ת"י הנ"ל דבמ"ע דוקא דכל הני דחשיב בסוף סוכה הכל במ"ע כו':

אע"פ כו'. משמע דאינו מחוייב להפרישו:

מ"מ. שבת נ"ו ב' שכל דין כו' ועיין רש"י ב"ק צ"ח ב' ועיין סנהדרין נ"ה ב':

סימן שמד

סעיף א

ס"א ואם יש כו' מצומצמת. כמש"ש לימות כו':

ומותר. ממש"ש במאי מינכר כו':

סימן שמה

סעיף א

ס"א ארבע כו'. עמ"א ס"ק א' ומ"ש נעץ קנה כו'. דקי"ל כרבנן. ומ"ש אבל בטרסקל כו' עמוד גבוה כו' ט"ס בדבריו וצ"ל להיפך ברישא בטרסקל אין תחתיו רה"י כמ"ש עגלות תחתיהן כו' ועיין תוס' שם ובסוף דף מ"ט אבל בעמוד אף תחתיו רה"י כי ליכא ב"ג והיינו שעיקרו רחב ג' כמ"ש בתוס' ק"א א':

מקום. פשוט בכמה מקומות ועיקרה בברייתא שם גדר דלא כפרש"י שם וע' בה"ג:

וכן חריץ. שם:

וכן תל. מתניתין צ"ט א':

י"א דבעינן כו'. כוונתו לפי' ר"ת בעירובין נ"א א' וז"ש וכמו שיתבאר כו' ששם קיימא לן כפי' ר"ת אבל אין ראיה משם דהא הרמב"ם ס"ל שם כוותיה וכאן לא ס"ל כוותיה ועס"ו אם יש בו כו' וכן הרא"ש דחה שם דבריו וכן הטור לא הזכיר דבריו רק בסי' שמ"ט ולא הזכיר כאן ולא בתחומין ועסי' ת"ח ס"א בהג"ה כ"מ שהניח כו' אלא דקי"ל כרש"י שם ד"ה הן כו' ולפי מש"ש הוא כדעת ר"ת ומ"מ אבל אין הלכה כן:

סעיף ד

ס"ד ואם הם. למד זה מדברי המ"מ בשם הרשב"א פי"ד הלכה י' וזה לשון הרשב"א בס' עה"ק י' ב' ומהו חורי רה"י חור שבכתלים כו' היו בהן חורין פתוחין כלפי חוץ ואין

עוברין כלפי כו' והביאו ב"י. אבל הרשב"א לא מיירי אלא למעלה מי' ואין החור רחב ד' דאפ"ה הוי רה"י משום חורי רה"י ואפי' לרבנן דקי"ל כרב חסדא דברה"י א"צ הנחת מקום ד' אבל למטה מי' הוי חורי ר"ה כמ"ש תוס' ז' ב' ד"ה והלכה כו' ומה שכתב מ"א כאן קשה להולמו ועוד ראיה דאמרינן בעירובין צ"ח ב' ומשתמש בכל כו' ועתוס' שם ד"ה ומשתמש בכל כו' ועתוס' הנ"ל ד"ה והלכה. והא דלא מוקמי מתניתין כו' דסתם חורין כך הם ועמ"ש בססי' שנ"ג:

סעיף ו

ס"ו אפילו תיבה כו'. י"ח א' קופתו כו':

או מגדל. עירובין ל"ד א':

או כוורת אם. שבת ח' א':

סעיף ז

ס"ז איזהו ר"ה כו'. ו' א' וסימן לד' רשויות דשם א' ב' ג' ד':

הרחבים. צ"ט א':

ואינם. צ"ח א':

ואין להם. זהו סרטיא:

ואפי' יש. זהו פלטיא וכמ"ש בעירובין ו' ב' ירושלים אלמלא כו':

אם הם. שם נ"ט ב' וע"ש רש"י ד"ה ואין לה כו':

ואין. שם ו' ב' כנ"ל:

וי"א שכל כו'. עתוס' דשבת ו' ב' ד"ה כאן בזמן כו':

סעיף ח

ס"ח מבואות כו'. ט"ס כאן וצ"ל בקצתן או שאין בהן י"ו אמה וארכן לאורך ר"ה י"א שהם ר"ה וכ"ה במ"מ ע"ש ודין הראשון מוכח שם ז' א' וע"ש בתוס' ד"ה אבל כו' ודין השני מוכח מעירובין ו' א' ב' וע"ש תוס' ד"ה וכי תימא. וע"ל כו' וסובר די"ג אמה ל"ד וכ"מ שם דמדמי לבין העמודים ומוכח נמי מעירובין צ"ט ב' במאי עסקינן כו' דעד ד"ט הוי ר"ה:

סעיף ט

ס"ט מבואות הרחבים. שם נ"ט א' וע"ש תוס' ד"ה עיר. ומיהו בגמרא כו' וסובר הרא"ש דדוקא י"ג וזהו דלא כרש"י בשבת ו' א' שכ' רחבים י"ו אמה וכ"כ התוס' בעירובין ו' ב' ול"ד למבואות המפולשין כו' וצ"ל דכאן מיירי שבני ר"ה בוקעין דרך המבוי מזו לזו כו' וכ"כ תוס' נ"ט ושם שאין בוקעין וכמ"ש בתוס' שם:

סעיף י

ס"י כ"ד שהוא. ח' א':

אפי' הם כו'. ז' א':

ואם. שם:

ומשלש. ח' א':

ואם אינו. ז' א' ב':

מצומצמין. כפשטא דלישנא דגמ':

ורבים. דוקא וע' עירובין ל"ג א' וכ"כ מ"מ בשם ראב"ד דלא כהרמב"ם:

אפי' אינו כו'. דרחב ד' לא איתמר אלא לרה"י וגם לכרמלית מקולי רה"י אבל בר"ה לא מדקאמר ואקילו בה מקולי רה"י כו' והא דאמרינן דבעי' עקירה והנחה ע"ג מקום ד' בין ברה"י בין בר"ה כבר הקשו הראשונים ממ"ש ר"ח נעץ קנה כו' וגם ברה"ר קשה דלמטה מג' א"צ כמש"ש ה' א' אלא אמר ר"א כגון ששלשל ידו ובפ' הזורק אמר רבא למטה מג' צריך הנחה ע"ג משהו ולמעלה מג' א"א אא"כ כרמלית או מקום פטור ולמעלה מי' רה"י ותי' דמיירי בבעלי חיים ואדם דאינן חולקין רשות לעצמן אבל בש"ד ודאי א"צ מקום ד' וכ"כ הראב"ד ורשב"א ור"ן ורש"י ומ"מ ואף שדחאו הראב"ד וכ' ועי"ל בעמוד תשעה כשיטתו דדוקא מקום ד' ליתא לדחוקי נפשין כה"ג דהא ע"כ ברה"י צריך לומר בבע"ח:

ויש מי. כ"מ שם וע' תוס' ד"ה א"ל וכן מ' דכל פחות כו' ודעת הרמב"ם כרש"י שם ד"ה מאי כו':

ואם לאו. ז' ב':

אפילו יש. שם וק' א' וכרבנן:

סעיף יא

ס"יא גומא שם וכן בגומא ול"פ רב יוסף ורבא אלא בדין דמכתפין כמ"ש רבא דתשמיש ע"י כו' אבל בשאר כל דין תל יש לו:

סעיף יד

ס"יד ואצטבא ז' א':

והיא כו'. כנ"ל ס"י:

ועד. ובשאין רבים מכתפין כנ"ל דאל"ה הל"ל עד תשעה לדעת הרא"ש הנ"ל:

כגון מבואות. צ"ד א' ושם י"ב ב' מבוי שאין ראוי לשיתוף כו' מפרש שרוח הרביעי פרוץ שאז אין ראוי לשיתוף עד שיכשירו בלחי וקורה ושם י"א ב' למימרא גריס כגי' ר"ח משלש הוא דאסור כו' משתים הוא דאסור ול"ג דמחייב וע' מ"מ פי"ז הלכה ט' וע' תוס' דסוכה מ"ז ב' ד"ה סיכך כו' וי"ל כו' ולא קי"ל כמ"ש כל הפוסקים בסתמא דאפילו בלחי

משהו מהני וע"ש ברא"ש אבל לפסק הרמב"ם כאן ניחא וא"צ לכל זה וע' מ"א ס"ק י"א ומ"ש וברש"י כו' פליגי הרמב"ם ורש"י בפי' דשם מפסע פסעי כ' שרש"י מפרש דמ"מ איכא שעובר בתוכה:

ואין. דביש לחי הוי רה"י ובקורה הוי מקום פטור כנ"ל שם י"ב ב' ועמ"מ שם בראש הפרק שביאר שם דכל כרמלית מדין התורה מקום פטור וחכמים גזרו על מקצתו ועשאוהו כרמלית ומקצתו הניחו על דין תורה מקום פטור וכן במבואות שאינם מפולשין בלא קורה כרמלית ובקורה מקום פטור:

ור"ה. צ"ח א':

ותל. ח' א' צ"ט א':

וכן חריץ. שם ושם ודוקא ארבעה על ארבעה ז' א' כנ"ל וח' ב' כגון דלית כו':

אפי' באמצע רחוק. תוס' ד"ה ואם:

גג. עירובין צ"ב א' וערש"י שם ד"ה אף גג כו':

וכן זיזין. נלמד מגג כנ"ל כיון דל"ל מחיצות:

אא"כ חלון. שם צ"ח ב' וזה מדוקדק במתני' שלפני החלון. ומש"ש פ"ז ב' גזוזטרא כו' הא ע"ג מותר לטלטל מיירי נמי בכה"ג. הרא"ש פ"ט וע' תוס' שם פ"ט א' ד"ה במחיצות דלא מסיק הכי ומביא ראיה מירושלמי ע"ש וכן רש"י עצמו כ' צ"ח ב' ד"ה עד עשרה כו' ובמופלג לא אמרינן חורין כמש"ש פ"ז וכן תוס' שם ד"ה ומשתמש כו' הסכים עמו לדינא וכן הרמב"ם ורשב"א ועמ"ש בסוף סי' שנ"ג גם מדין המזחילה ע"ש:

סעיף יח

ס"יח הלכך הנוטל. ק"א א' וע"ש בתו' ד"ה ר"י כו':

בור. רמב"ם פי"ד:

סעיף יט

ס"יט מקום שאין. ז' ב' מקולי רה"י כו' ח' ב' עירובין ע"ז א' ק"א ב':

גבוה משלשה. ח' א' עירובין ט' א':

עד לרקיע. דעד יו"ד אין כרמלית כו' ולמעלה מי' אין רה"י כנ"ל:

או חריץ. ח' א' וכן בגומא וכמ"ש רש"י ד"ה פחות מכן או בגובה או כו' ואע"ג דאמר שם וכן קאי אירשא משום תשעה אבל בלא"ה קאי אסיפא ושם צ"ט פחות מכאן כו' וא"א דהוי כרמלית דאין כרמלית פחותה מד':

וכן המחיצות. עירובין ט' א':

וכ"ז כו' אבל. שם התם דפתוח כו':

ויש חולקין. דס"ל דלא אמרו כן אלא בין לחיים:
אבל. שבת ז' ב' אר"ח נעץ קנה כו':

סימן שמו

סעיף א

ס"א מן התורה. ו' א':
וזורק ומושיט. צ"ו א' ו' א' תנ"ה כו':
וחכמים. שם:
אבל העומד כו'. ודלא כבן עזאי וכן סתם מתני' צ"א ב' דלא כוותיה ובפ' בתרא דחיק בגמרא באסקופה ארוכה ואב"א כו' עיוני כו' ולא אוקים תיכף כב"ע והא דא"ר יוחנן ומודה ב"ע בזורק לא דס"ל כוותיה דרבה גם הוא ס"ל דלא כוותיה כמ"ש בכתובות ל"א וכמ"ש תוס' שם וע"ש:
יש אוסרין. כתי' דרבינא עירובין פ"ז ב' וכר' יוחנן ע"ו א' ושם ק"א ב':
ויש מתירין. כתירוץ ראשון אלא באגפי' וכר' יוחנן ואביי ור' חנינא ור' אשי כולהו ס"ל כתי' ראשון ושבת ק"א א' וע"ש רש"י ד"ה אבל כו' ותוס' ד"ה ר"י כו' וקשה כו':

סעיף ב

ס"ב מן התורה. צ"ו ב':
וחכמים. ו' א':
ומותר. ח' ב' הוא ועירובו בכרמלית עירובין ס"ז ב' ק"א ב' צ' א' שתי כו':

סעיף ג

ס"ג ולכן. תוס' שם ד"ה ומאי כו':
ובלבד. ק"א ב' ואי אית ביה ארבעה כו':
או שיש. ר"ל הפתח מחיצה אחת ועוד מחיצה א' מן הצד לאפוקי זו נגד זו לא כמ"ש בסי' שס"א ס"ב בהג"ה ואמרינן כו':
שהן. דבפחות מד' אפי' ד' מחיצות לא הוי רה"י כמ"ש בשבת מקולי רה"י כו' וכנ"ל סי' שמ"ה סי"ט וכן המחיצות כו':
ומשקוף כו'. כמ"ש בסי' שס"א שם בהג"ה וי"א כו':
ואפי' אם. ר"ל דהוי מקום פטור כנ"ל סי"ט:
מאחר. מ' דקאי דוקא אגבוה ג' אבל בלא ג' בלא"ה הוי כרשות שלפניה דאינו מקום פטור כנ"ל שם אבל אינו כן כיון דיש לו ג' מחיצות אינו ר"ה וגם כרמלית אינו כנ"ל כיון

דלא הוי ד' כנ"ל שם סי"ט וכן המחיצות ואף לדעת הרמב"ם דבג' מחיצות אינו רה"י מ"מ כאן כרמלית לא הוי כיון דפחות מד' ועתוס' דשבת ט' א' ד"ה אע"ג. ומיירי דקיימי כו' ושם ד"ה תוך כו' וא"ת כו' וי"ל כו':

וכן אם. כנ"ל סי' שמ"ה סי"ד ור"ה שהיא מקורה:

וכן בגגין. ר"ל אפי' יש מחיצות דא"א פי תקרה כיון שמשופע וכמ"ש בסי' שס"א ס"ב והוא כו' ואפי' המחיצות רחבות ד' כמ"ש בסי' שמ"ה סי"ד וקרן זויות כו' וכמ"ש בתוס' הנ"ל ד"ה אע"ג. א"נ י"ל כלחוץ כו':

סימן שמז

סעיף א

ס"א אבל אסור. ג' א' והא דלא כ' רק ב' בבות ובסיפא לענין חיוב כ' כל הד' בבות משום דר"ל חיוב ופטור בהוצאה והכנסה דעני והוצאה והכנסה דבעה"ב אבל כאן בשני בבות השמיענו הכל והא דתני במתני' משום דשם לא חשיב רק פטורי דאתי לידי ח"ח כמ"ש שם:

אבל אסור. כקושית התוס' ד"ה בבא וע"ש בראי"ש:

ואפי'. שם בתוס' ושם י"ט א' נותנין כו':

סימן שמח

סעיף א

ס"א בתוך כו'. כתירוץ הראשון דשם וכ"ש לתי' האחרים כמ"ש אידי ואידי למטה כו':

מותר כו'. כתירוץ האחרון וכדבעא כו':

ואם במזיד כו'. כתירוץ הא בשוגג כו' וגם לתי' האחרון כן מדקא' אידי ואידי בשוגג ולכן לא הביאו הרי"ף אלא תי' זה שכולל כל התי':

וי"א. כתירוץ אדרבא איפכא וגם לתי' אחרון צ"ל כן דאל"כ הדק"ל כמ"ש תוס' שם ד"ה בשוגג עד וא"ת וכ' הרא"ש שלא כ' הרי"ף שסמך על פשיטות דרב ביבי והר"ן כ' דאפשר שסבר כרש"י ד"ה בשוגג. ולאיסור נמי כו' ור"ל שאין הקושיא מדאסרי' משחשכה אלא מדלא משני איפכא וז"ש אדרבה כו' ומדלא כו':

להחזירה. דוקא דומיא דרדיית הפת דלא נתקיימה מחשבתו. רשב"א ור"ן שם:

בד"א. ומה שדקדק מלשון לר"ה ע' בראי"ש פ"ו דשבת סי"ד ולקמן סי' ש"נ ס"ב. ולמד כן מדברי רבא י"א ב' אבל ל"ד דשם מבע"י לרבא מותר כמש"ש מאי לאו בע"ש לא בשבת

וכן המסקנא וכמש"ל סי' רנ"ג ס"ו וכאן אסור וכן עיקר וע' תוס' דחולין ק"ד א' ד"ה ומצא כו' וע' בפ"ב די"ט י"ח א' בסוגיא שם ועיין מ"א:

סימן שמט

סעיף א

ס"א כל אדם. ר"ל לאפוקי מדעת הראב"ד שכ' דדוקא ליוצא חוץ לתחום וחלקו עליו ממ"ש בפ"י עומד אדם ברה"י כו' ובלבד שלא יוציא חוץ לד"א ובפ"ק דשבת ח' א' וכן בגומא מאי לאו אסיפא אלמא דמותר לטלטל מר"ה לר"ה בתוך ד"א וכן שם ע"ב אלא לאו בבור כו' אלמא כו'. והראב"ד דחק דההיא דבור משום דשבת שם יש לו ד"א לטלטל וההיא דעומד כו' היינו לטלטל למעלה מעשרה דוקא דאיכא תרתי לפטורה ואפ"ה חוץ לד"א חייב ודחקו כ"ז משום דלא מצינו שהתירו אלא במי שהחשיך עוד אחרת כו' ובמוצא תפילין והם חלקו עליו דשם משום דפחות פחות מד"א כמ"ש בס"ה:

בינונית כו': שם ד' ב':

סעיף ב

ס"ב ד"א שאמרו. כפרש"י שם כן כתבו. ואינו כן דלרש"י דוקא בהעברה דא"א לומר פיאות אבל כאן דאפשר בפיאות אין לו אלא ד"א מרובעות וכדעת הרמב"ם וכן פירש"י במתני' מ"ה א' ד"ה היו כו' שש אמות כו' אלא דעת ר"ת וז"ש בטור ומיהו פרש"י כו' ור"ת פי' כו':

ויש מי. ונתן המ"מ טעם לדבריו מדאמרי' אינו חייב עד כו' אבל לאיסור לא בעינן אלכסון ול"נ מדקאמר שם מחלוקת להלוך אבל כו' מ' דלטלטל דומיא דלהלך וכ"ש לדידיה שפ' כר"י כמ"ש בסי' שצ"ו ס"א ובסי' ת"ה ס"א ובהילוך ודאי בלא אלכסון כמש"ש נ' ב' הב"ע כגון כו' ועוד נראה שגם להרמב"ם מותר עם אלכסון רק לא לכל צד רק בריבוע כמש"ש הלכה ט"ו י"ח ולאיזה צד שבורר לו הד"א שם מודדין לו ביושר ועושין אותו ריבוע כנ"ל שטלטול שוה להילוך וכמו בהילוך שפ' כר"י שאם בירר כו' ומודדין הד"א עם זויותיהן וכמ"ש בסי' ת"ח ס"א בהג"ה רק ברוחב ד"א עם זויותיהן כו' ומודדין הריבוע באיזה צד שבירר הד"א ביושר הראשונה כנ"ל שפ' כר' יהודה והיינו בטלטול אבל מעביר ד"א א"א לומר כן שהוא באקראי וכפי' רש"י ד"ה הן וגבי העברה כו' וגם בטלטול בקביעות אבל מי שמטלטל באקראי ודאי בלא אלכסון שזהו ד"א הראשון שבירר וזש"ש ה' י"ט נמצא כאן כו' ובכה"ג כנ"ל:

סעיף ג

ס"ג מותר. דאף רבנן ל"פ עליה דר"י אלא חוץ לתחום וכ"ש לתי' דרב אשי שם דהלכה כר"י כמש"ש מ"ו א':

ובלבד. כרבנן שם דאף ר"י ל"פ אלא בחפצי הפקר וכמש"ש ול"ל לר"י כו':

ויש. דלית הל' כותייהו אלא כת"ק שם דאף בתפילין כה"ג אסור וז"ש ועיין כו' דשם פ' כס' ראשונה ודלא כת"ק בהא ור"י כ' ממ"ש ל"ב בשדה אין עירובו עירוב ע"ש:

סעיף ד

ס"ד כגון שיש כו'. **כגון שבין**. הכל לפי דעת הר"ח וכן רש"י כנ"ל:

סעיף ה

ס"ה אסור. שבת י"ז ב' וערש"י ד"ה נותן ועבה"ג וע"ש מ"ב א' ולא התירו אלא למי שהחשיך וליכא נכרי וכל הני שם ובמוצא תפילין:

ואפי' בה"ש. עירובין ל"ד א' וע"ש בתוס' ד"ה ואמאי: ועוד נראה דלר"י כו' וד"ה ה"נ לתי' הראשון ולהכי במגדל כו' וכן צ"ל לרש"י ג"כ כפי' הראשון ד"ה ל"א שמעתי ועיקר נתכוין כו' אבל לפי' הב' א"כ כו' א"צ לזה וכ"ד רש"י להדיא שם ד"ה למטה מי' כו' ול"ג א' ד"ה והוא כו':

ואפי'. שם צ"ז וכן בנו בשדה והוא בכרמלית כמ"ש בפ"ק דשבת ו' א ב' ואמר שם דאע"ג דקשיא כו' ע"ש דלא אמרו בפ"ק דשבת ופ' בתרא דעירובין דלא גזרינן גזירה אלא דוקא שאינו אסור אלא משום גזירה אבל דבר שאסור בר"ה משום שבות ה"ה שאסור בכרמלית וז"ש בשבת צ"ד ב' אימור דפטר ר"ש ואע"ג דלכרמלית הוא. שם בסה"ת:

סימן שנ

סעיף א

ס"א הלכך מותר. מתני' ק"א א' וכמש"ש צ"ט רישא רבנן כו':

דכיון. שפירש"י שם:

וי"מ. דלשון בחפצים מ' כדברי רמב"ם ומשמע דבשאר אפי' בצריכין מותר:

סעיף ב

ס"ב או בכרמלית. דכאן מודה רבא:

ואמתו. שם בעי רבא כו' ומ"ש פיו עתוס' כ' א' ד"ה לא. וי"ל דלא כו' ולפי מ"ש הרי"ף בפ"ו דשבת וש"ע בסי' ש"ג סכ"ג ה"נ בכרמלית מותר בכה"ג:

סימן שנא

סעיף א

ס"א לא. ע"ש רש"י ותוס' ד"ה מן כו':

אפי' אם. שם וכגי' ר"ת בתו' ד"ה לא ור"ל כאן אפי' תוך ג' לגג מותר כמש"ש:

סימן שנב

סעיף א

ס"א אפי' כו' ואפי'. כרבה דתי' דאביי דלא כהלכתא הוא דתי' א' הב"ע כו' לא קי"ל כן כמ"ש סי' ער"ה ס"א וכתי' הב' ג"כ כמ"ש סי' שמ"ו ס"א וא"כ אין הלכה כאותה ברייתא שם וכקושיא דאביי. אבל לא נראה כן להלכה אלא כתי' דאביי ודוקא בכרמלית מותר ולא בר"ה וכ"כ התוס' בשבת ה' ב' ד"ה היה וא"א לאוקמה כו' ובעירובין שם ד"ה אלא כו':

ודוקא. כן כ' המ"מ לפי שיטת הרמב"ם דפ' כאביי ולאביי דוקא בספר וכמ"ש התוס' ד"ה אלא. וא"ת כיון. ולפי האי לישנא כו'. אבל לא נראה כן להלכה אלא ה"ה בכל דבר ונקט ספר לרבותא דבראש גגו לא יגלול כמ"ש בשבת שם ובערובין ד"ה הנ"ל וכמ"ש בערובין ק"ג ולאו אוקימנא כו' דכיון דאגודו בידו אפי' שבות נמי ליכא. והרשב"א פ' כבן עזאי כיון דבדרבנן הוא ובזה מתורץ מה שהקשו דר"י קא' ומודה בן עזאי בזורק הוא דלא כהלכתא וכל פרקין מילתא דרבנן ולהכי תני לה במס' עירובין והמ"מ לא כ' על דברי הרמב"ם דרמב"ם לא פ' כבן עזאי כי גם בעירובין אינו פוסק כיחיד נגד רבים וע' סי' שצ"ח ס"ה ולכן לא הזכיר כלל אסקופה אלא כ' הקורא בספר בכרמלית ר"ל שכל הרשות הוא כרמלית ולדידיה אין חילוק בין ספר לשאר דברים ואף לרשב"א דוקא בכה"ג דאביי אבל בכה"ג שלפניה כרמלית אין חשש וכ"ד מותר וכ"ש לפ' הרא"ש וש"ע וכן במ"מ לא הוזכר שנפל לכרמלית אדרבה שם מ' שנפל לר"ה מדקא' אפי' תוך ד"א ובכרמלית אין חילוק בין ד"א או פחות רק שב"י וד"מ סבורים שקאי על דברי רמב"ם ואינו כן ועתוס' הנ"ל ותוס' דפ"ק דשבת היה קורא כו' הג"א שם ד"ה ודוקא כו' וע' בחידושי הרשב"א פ"ק דשבת שכ' דל"ד ספר ופ' כאביי וכנ"ל:

אבל כו' אפי' כו'. בזה מתורץ קושית הריטב"א ועמ"א סי' שנ"ד ס"ק ב':

סעיף ב

ס"ב כ"ז שלא כו'. דבעינן הנחה ע"ג משהו כר"י שם צ"ח ב' ואפי' תוך ג' כמש"ש כגמ' אבל לא נראה כן להלכה דאנן קי"ל כר' חלקיה בר טובי בשבת צ"ז א' דתוך שלשה כ"ע ל"פ דחייב כו' דתניא כותיה שם ע"ש:

סימן שנג

סעיף א

ס"א והם של. שבת צ"ו שם:

או. ע"ש רש"י ד"ה משום:

מותר. עמ"א:

אא"כ כו' בד"א. נלמד מס"ג ועמש"ש:

סעיף ב

לר"ה. לאפוקי כרמלית כמ"ש בס"ג:

למעלה מי'. כ"כ הרמב"ם דלמטה מעשרה כרמלית הוא אבל למעלה מעשרה הוא רה"י דלא כמ"ש הרא"ש וש"ע סי' שמ"ה סט"ז ואף שפ' הטור ג"כ סובר כמ"ש התו' דחורין המפולשין למטה מעשרה הן חורי ר"ה דלא כמ"ש בהג"ה סי' שמ"ה ס"ד אבל לדעת רמ"א צ"ע ועמ"א:

ויש בו ד' כו'. כן כ' רש"י לפי שיטתו ותוס' לפי שיטתם והטור ג"כ כשיטת התוס' דאף בכלים שאין נשברים מותר ע"ש אבל לשיטת הרמב"ם דאין חילוק בין ד' או לא כמ"ש למטה ובס"ג אלא לענין ב' זיזין כאן א"צ ולמטה פ' הרמב"ם וצ"ע וא"ל משום חלון פתוח באין ד' א"צ חלון פתוח דא"כ הל"ל ואפי' יש כו':

וחלון. כ"כ הטור לפי שיטתו וכמ"ש בסי' שמ"ה סט"ז ע"ש:

אם היו. כגי' הרמב"ם להיפך ה"ד אי דלית כו' בכולה כותל לשתמש ואי דאית כו' ואפי' כנגד חלונו כו' ופי' הרשב"א בשני זיזין של ב"א וסובר הרמב"ם דבא' מהן ארבעה אסור בעליון:

סעיף ג

ס"ג כל זיז. לא כרש"י ולא כתוס' אלא בין ד' או לא כלים הנשברים מותר ואין נשברים אסור שהם הוצרכו לחלק מחמת פי' בברייתא הנ"ל:

ודוקא. זה כ' לתרץ קושית תוס' ד"ה א':

ואם היה. נלמד ממש"ש צ"ט א' א"ר היא כו' ואף אביי מודה בכה"ג כמ"ש צ"ח א' הכא באסקופה וראיה מדאמרי' פ"ד א' אנשי חצר ואנשי עלייה כו' ועתוס' צ"ח ב' ד"ה ניחוש כו' ומסימן הזה מוכח דלא כמ"ש בסי' שמ"ה ס"ד בהג"ה דהא מתני' שלפני חלון ואמרינן בגמ' דחורי חלון הוא וכ' הפ' הרמב"ם והטור למעלה מעשרה וכן הרשב"א כמ"ש בסוף הסי' ואם היה זיז א' כו' וגם מוכח שלא כמש"ש בסט"ז כמ"ש רש"י ותוס' כאן כנ"ל וכן הרמב"ם ורשב"א כאן באלו ב' זיזין ולא הזכירו שלפני כל זיז צריך חלון ובהדיא מ' מדבריו דבתחתון אין לפניו חלון ואפי' אם יש בו ד' אפ"ה מותר להשתמש בו וכן בסי' שנ"א בצינור כ' והן למעלה מעשרה אסור משום גזירה אטו דאית ביה ד' משמע דאית ביה ד' הוי רה"י ומ"ש שם במ"א סק"ה הכא שאני דכיון כו' אינו מובן דהא רחוק מגג וערש"י שם:

סימן שנד

סעיף א

ס"א ואם הוא רחוק. עסי' שמ"ה ס"ח ומכאן שעד ד"ט הוי ר"ה:

סעיף ב

ס"ב ולא חיישינן. דלכך נקט במתני' אשפה ולא סלע או תל:

סימן שנה

סעיף א

ס"א וחלון. הבית. כנ"ל סי' שמ"ה סט"ז וסי' שנ"ג ס"ב וכ"כ הרא"ש בפ"ט דעירובין על דין הגזוזטרא ע"ש:

אא"כ. רש"י שם:

והוא. רש"י שם וע' תוס' שם ד"ה עושה כו':

ואין חילוק. מתני' שם וכפרש"י שם ועתוס' שם ד"ה בין כו':

ועושה בו נקב כו' וא"צ כו'. המ"מ בשם ר' האי:

כוף. כ"כ המ"מ. והלשון צ"ע מאי כוף הלא אין בו רק ד' והיה צ"ל אמרינן גוד כו':

וה"מ כשהוא. שם ק"א א' וע"ש רש"י ד"ה אבל כו':

מוציא זיז. כמו לרב הונא למעלה מעשרה מארעא:

ועושה בו נקב. כ"מ במ"מ ודברי המ"מ צ"ע שם ואינו מובן וע"ש גם לדינא צ"ע ועט"ז:

שהרי דרך. כיש מתירין דסי' שמ"ו סעיף א'. המ"מ ותוס' שם ד"ה ר' יהודה דלא כמ"א:

ועיין לקמן. דשם כ' דלא בכל כרמלית כחו מותר ע"ש:

סעיף ב

ב' ספינות. מתניתין שם ק' ב':

או אא"כ. מרדכי שם וגמ' שם צ"ו א' ואפי' ר"ה מפסיק ביניהן וכמ"ש סי' שנ"ג ס"א:

וצריכין לערב. בבא ראשונה שם ק"א ב' ועל בבא שניה שם צ"ו א' וערש"י וכנ"ל סי' שנ"ג ס"א:

ס"ב בהכ"ס שעל. עירובין פ"ו ב' אלא משום כו' וע"ש תוס' ד"ה אלא. וע"ז סומכין כו' ואף שהתוס' כ' כן לשיטת רש"י שם דמסקנא כר"ה שם אבל לדידן דקי"ל כר' יהודה צריך שיקוע טפח דוקא בבור משום דאזיל דלי לאידך גיסא וכמ"ש ר"ח וע' ברא"ש שם משמו ור"ח כו' ואני אומר כו':

ובלבד שתהא. כת"ק במתני' דלא כר"י שאמר לא תהא כו' ועתוס' הנ"ל:

ואם עשה כו' וה"ה. שבת ק' ב' דשדי אדפנא כו':

פחות מג'. פי' סמוך לנקב והוי חורי רה"י והוי כרה"י שבת ז' ב' ונופל מרה"י לרה"י ואע"ג שנופל ממנו אח"כ לכרמלית כחו בכרמלית כו':

ואם נשבר כו'. שם פ"א ב' עירובין מ"א ב' ודוקא שנשבר בשבת אבל בלא"ה אסור. שבת שם הכי השתא וע' בתוס' סוכה ל"ו ב' ד"ה בשבת כו' ובשבת שם ד"ה מהו כו':

סעיף ג

ס"ג אם. הג"מ ומרדכי שם:

שלא התירו. שבת ק"א א' ב' ועירובין בכמה מקומות:

אבל. שם:

בכל כרמלית. ר"ל לאפוקי מדעת תוס' ורא"ש וכמ"ש רמ"א בסי' שנ"ז ס"ג ולאפוקי ממ"ש המרדכי שם על הדין זה דכאן כחו מותר אע"ג דכחו בכרמלית אסור וכמש"ש בהג"ה וי"א דאין כו' אבל כרמלית כו' ולשיטתו אזיל כמש"ש בס"א וס"ג ורמ"א לא הגיה כאן דמודה כאן:

וי"א דאם. שבת ק"א א' וכנ"ל בס"א וכפי' תוס' שם ד"ה עמוקה כו' דאף בלא זיז מותר ולדעת הש"ע בס"א אפשר דכאן ג"כ צריך זיז שידוע דמהר"מ ומרדכי פוסקים כתוס' בכ"מ כמ"ש מהר"מ בתשובה. וצ"ע דאף להמתירין דוקא בנח על מקום פטור דהא רשות דרבנן לא קיל אלא במקום שברשויות דאורייתא פטור וכמ"ש היא גופה גזירה כו' וכמ"ש הרא"ש פ"ו דשבת וכמ"ש בסי' ש"נ ס"ד והוא פשוט בכ"מ והנה בשבת ח' ט' אמרינן לימא תהוי תיובתא כו' ואף ב"ע מודה בזורק דחייב וכשתעלה ע"ד שיהא מותר לטלטל

ולזרוק לכתחלה מרה"י לכרמלית דרך למעלה מי' וע' תוס' ג' ב' ד"ה כאן כו' וי"ל כו' ואם איתא הדק"ל מאי קמ"ל הא אף בכרמלית גמור מותר לכתחילה כה"ג ושם צ"ז א' תנ"ה תוך כו' למעלה מי' כו' ודוחק לאוקמי כל הסוגיא דלא כהמתירין וכן מתני' דערובין פ"ז ב' גזוזטרא כו' וז"ש תו' בשבת ק' ב' ד"ה גמירי כו' מיהו כו'. אח"כ מצאתי שכן כ' תוס' שם ק"א א' ד"ה ר"א כו' ואפי' רבנן כו' ונראה דהלכה כרבנן וכ"ה ברשב"א שם דלכן הצריכו לרבר"ה ור"ח מקום ד' לר"י א"צ דיכול להשתמש דרך מקום פטור וחולק על הרמב"ם שכ' בס"א וה"מ שהוא כו' ודעתו של הרמב"ם כיון דגמ' מייתי סייעתא מר"י וכבר דחאו תוס' שם ולולי דבריהם נ"ל דר"י ורבנן ל"פ אלא בהניח על חודו של ספינה ובזה מתורץ קושי' תוס' הנ"ל וק' לר"י כו'. ועוד צ"ע ל"ל לאוקמי בעירובין ל"ב ב' ובשבת ח' ב' כרבי הא גם לרבנן יכול להביאו דרך למעלה מי' וכעין שאמרו שם והא אי בעי מייתי דרך כו':

וע"ל סי' שמ"ו דיש חולקין. עתוס' שם ד"ה ר' יהודה. וקשה לר"י כו' וי"ל כו':

וי"א דאם. שם ז' א' ואף ע"ג דלא גביהי שלשה ואע"ג דקי"ל כרב אשי שם משום דמפסע פסע לה משא"כ כאן. מרדכי שם:

די"ח וס"ל. מהא דעירובין ט' א':

ולפי מה. דאם היה מקום פטור היה מותר לס' המתירין להחליף. וכמ"ש בערובין פ"ז ב' והא ר' יוחנן ברשויות כו' ההוא זעירי כו' ושם כה"ג בין ב' רשויות ועמ"א ס"ק ט"ז וט"ס מ"ש בכרמלית וצ"ל ברה"י:

דאין מקום פטור ברה"י. מהא דשבת ז' ב':

ב"ה העומד בין. עירובין פ"ו מתני' הנ"ל:

דלא הוי. ר"ל אע"ג דכחו בכרמלית אסור לשיטתו מ"מ בחצר שאינו מעורבת מותר כנ"ל דלא כש"ע:

וכ"ז דוקא. כנ"ל:

הולכי ספינות כו' דהואיל. כמ"ש בסי' שמ"ה סי"ח:

סעיף ד

ס"ד מים שאין. שבת פ"ב וערש"י בעירובין כ"ד ב' ד"ה שאין בעומקן כו' ומה שהקשה ב"ח מתוס' דשבת ק' ב' ד"ה עושה כו' ומתוס' דעירובין פ"ז ב' ד"ה אא"כ ל"ק על הב"י דתוס' אזלי לשיטתם דמדמי גזוזטרא לספינה אבל לפי תי' המ"מ בשם ר' האי כנ"ל בס"א מפני שאין יכול כו' ואף מחיצה תלויה א"צ אף לר"ח ורבה בר"ה א"צ לתי' התוס' שם

ושם וכן קושית המ"א ס"ק י"ז מקושית הגמ' מ' דלר"ח דס"ל כו' ל"ק דהא אפי' מחיצה תלויה א"צ כאן וכנ"ל:

וכ"ש אם. עירובין כ' א' כלום נעשית אלא כו':

סעיף ה

ס"ה בין אם כו'. רש"י שם פ"ח א' ד"ה בסמוכה. ואני שמעתי כו':

בשותפות. אבל כ"א מהן. * גמ' שם:

וכ"ש אם. שם פ"ד ב':

וכן אם עשו. שם פ"ח א' אי הכי כי עשו כו':

סימן שנו

סעיף א

ס"א עמוקה כו'. שם בגמ' וערש"י שם במתני' ד"ה שלא כו':

ויהיה טפח כו' ואם היתה. שם פ"ו א' לענין בור וה"ה כאן. רי"ף ורא"ש:

ואם התחיל. שם פ"ז ב' רבינא אמר כגון כו' וכת"ק דקי"ל כוותיה:

ואם הנקבים. נלמד מהנ"ל:

סעיף ב

ס"ב אם אינו. רש"י שם וכמ"ש בגמ' שם ט' ב' קטנה בעשר כו':

ולהכניס לבית כו' בחצר אבל אסור להכניסם לבית. תוספות שם דברי המתחיל הב"ע. וקשה כו' וי"ל דהכי פי' כו':

סימן שנז

סעיף א

א על ד"א. רש"י שם ד"ה דאריך כו' וכ"כ הרא"ש שם וע"ש:

שהיא סמוכה לר"ה. לאפוקי כרמלית כמ"ש למטה:

בימות החמה. גמ' שם תנא בד"א כו':

שאדם. שם:

דאוי. גמ' שם כר"ז ולפי שיטת הטור והרא"ש שפ' כר"ז וכמש"ו:

שתהא חללה. ע' רש"י ד"ה מן הנקב כו':

דכל גומא. פסחים קט א' ב': בין כו':

אלא. מתני' שם:

וכיון כו' יכול כו'. גמ' שם אילימא משום דנפישא כו' ועתוס' שם ד"ה מחזיק כו':

ואם אינה. שם סאה אין כו':
ואם יש כו'. דעוקה הוא שיעור ד"א דתיימי סאתים וכמו בעוקה מותר כ"מ שירצה וכ"ש לפי' הר' יונתן וכן ב' דיוטאות לענין צירוף ואף ע"ג דנפישא מיא מותר כ"מ שם בגמ' אילימא משום דנפישא כו' וערש"י שם:
אפי' הוא. כר"ז דקם בשיטתיה דראב"י וקי"ל כראב"י וכמ"ש תוס' ד"ה ביב והרא"ש שם:
או בימות. שם תנא בד"א וכפירש"י ושם הילכך אפי' וקאי אבימות הגשמים נותנין סאה ול"ד סאה דאין חילוק בין סאה ואפי' בלא עוקה כלל כפשטא דברייתא בד"א: הרא"ש שם:
וה"ה ב'. כפי' הר' יונתן שכ' דלגי' וכן ב' כו' קאי למעלה אצירוף:
ועליהם מעזיבה. כר' זירא כנ"ל:

סעיף ב

ס"ב ויש בו כו'. תוס' הנ"ל ד"ה ביב וכנ"ל:
אפי' בימות. דמתני' בימות החמה איירי כנ"ל וכ"ש לפי' תוס' דבד"א קאי אביב:
ובלבד. תוס' הנ"ל דטעמא דביב משום תיימי וכמ"ש בגמרא שם א"ל ר"ז כו' ומתני' ראב"י כו':
אבל אם. תוספות שם:
ולהרמב"ם כו'. ולדידיה ד' על ד' בריבוע ואין הטעם משום לבלוע וצ"ע הא דקי"ל משנת ראב"י קב ונקי ואפי' בברייתא כמ"ש ביבמות ל"ז א' ושם ס' א' פריך גמרא והא דקי"ל משנת כו' ובהא כו' וש"מ וצע"ג:

סעיף ג

ס"ג וי"א דאין. שם ל"ש אלא למלאות כו' וע"ש תוס' ד"ה הני ובשבת ק' ב' ד"ה כחו כו':
ודוקא. שם ושם מהא דשבת שם:
אפי' בזה"ז. זהו דלא כתירוץ דר' ברוך בתוס' דשבת ס"ד ב' ד"ה ר' ענני וע"ל סי' שג סי"ח ויש שלימדו כו':
אבל כרמלית. כנ"ל מהא דשבת שם וע' חולין ק"ד ב':
או חצר. עירובין פ"ט א' וע"ש תוס' ד"ה ל"ש וע' תוס' שבת ס"ד ב' ד"ה ר' ענני והקשה ר"י כו':
ועיר המוקפת. ר"ל אע"ג דאמרי' שם ק"א א' ורבנן אר"מ כו' דמ' כיון שלא עירב הוא כרמלית וע' רש"י שם ובפ"א ו' ב' ד"ה ירושלים ל"ד כרמלית אלא דאסור לטלטל כמו בכרמלית וכמ"ש רש"י דהוי כחצר שלא עירבו כו' ועתוס' שם מ"ז ב' ד"ה דכולא ואור"י

דבעי נמי כו' אבל בלא הוקף לדירה כיון שהוא ככרמלית כמש"ש ס"ז ב' אין לו אלא ארבע אמות ובר"ה כ"ג ב' כתב תוספות דבור המתחיל לא דלאחר שנפרצו הא קודם לכן כד"א הוא:

ואם הצינור. אפי' לדעת האוסרים להחליף בסימן שמ"ו ס"א ובסימן שנ"ג ס"ג מ"מ כחו בכה"ג לא גזרו:

סימן שנח

סעיף א

סא כגון גנות. מתני' י"ח א' כ"ג:

ופרדסים. כ"ה ב':

ובורגנין. כ"ב א':

שאינן עשוין: שם. וט"ו א' ק' א':

יותר מד"א. שם ושם וצ' א':

אבל אם. שם ושם ככל מש"ל:

שהוא שיעור: כ"ג א' ב':

בין שהוא. שזהו כוונתן באמרם בית סאתים:

אמה. מתני' שם וגמ':

ואם הוקף. ס"א א' פ"ב א':

וי"א כו' דרגילין. כ"ד א' וכמ"ש תוס' כג א' ד"ה ובלבד. ומה שפרש"י כו':

וי"א עוד. ה"ה בשומירה ובית דירה: שם בהג"א וטעמו מדר"י ב"ב נלמד לדידן ביתר מבית סאתים:

וי"ח על כ"ז. תוס' הנ"ל והוכיחו בשלש הוכחות דלר"י ב"ב לא מהני ביתר מבית סאתים וה"ה לדידן והוכחה אחרונה מוכח לר"ע ג"כ דלא מדפריך בגמרא ר"ע היינו ת"ק והא צ"ל ובלבד לאשמועינן ובלבד כו' כאן א"צ כלום דלת"ק מ' דבכ"ע לא מהני בין לפירש"י ת"ק דמתני' וכ"ש לפי' תיס' דת"ק ריב"ב דלדידיה יותר מסאתים בכ"ע אסור אלא ודאי גם לר"ע בכ"ע אסור וכן הסכים ב"י וב"ח דלא כמ"א ומה שהשמיט בהג"ה שומירה ובית דירה דס"ל דשומירה ודאי לא קי"ל כהג"א כמ"ש בס"ב בית דירה וע' ברא"ש שם אבל למאי דפרישית בשומירה וב"ד כו'. וכן בית דירה היינו הוקף ולבסוף פתח וזה ודאי ג"כ לא קי"ל כוותיה ועמ"א:

זה שבנה. כ"ה ב' עמ"א:

סעיף ב

ס"ב או. כ"ז א':

או אמה. שם:

י"א כו'. עד שיתמעט עבפ"ז ע"ז א' ב':

ורוחב כו'. תוספות שם ד"ה אם יש כו' דכל למעטו שיהא מראש האצטבא עד ראש הכותל פחות מי"ט צריך ד' על ד' ע"ש:

באורך עשר. ל"ד אלא יותר כנ"ל בש"ע:

ואם אין. דאם העפר גבוה י"ט לא נפרץ כלום שהרי כאן מחיצה חדשה כמש"ש כ"ה פחות מג' או על שפת התל כו' אבל כאן שאין גבוה י' לא בעפר ולא בחומה שעל העפר הרי הכותל כאילו שנפרץ כולה וכמש"ש ע"ח א' כותל תשעה עשר כו' וכ"כ בתה"ד בהדיא שאין תקנה מועיל אלא לכותל י"ט דלא כמ"א סק"ז:

ואף אם חוזר. שם כ"ה א' נבלעו כו':

הואיל ובטלו. בפי' כמ"ש בסובה ג' ד':

שבת אחת. כדעת רש"י שם:

ויש חולקין. כדעת ר"ח שם וע"ש בראש"ש ובראייה לרש"י בעירובין ע"ט א' הנח איסור שבת כו':

אא"ב אין. ר"ל שיבטל בפי' לעולם דאין עתיד לפנותו לא מהני כמש"ש וכ"ז אין מובן לי כלל דהא אמרינן צ"ג ב' גידוד חמשה כו' וגם שם לענין המיעוט צריך שלא יהא השליבה התחתונה שלשה ואין בין זה לזה ג' ועוד לדבריו למה לא מצא תקנה קלה בסולמות יותר מעשר דזה ודאי טפי מהני מתקנתו ול"ק כל הקושיות הנ"ל וכמש"ש נ"ט ב' סולם תורת פתח עליו וכן שם ע"ז ע"ח ואף ע"ג דשם ס' א' כותל שרצפו בסולמות כו' היינו להקל כמ"ש רש"י שם אבל איני מודה גם בזה דל"ד כלל וכלל לשם ועבסי"ד קרפף כו' שע"י בטלה מחיצה ראשונה כו' חוזר לאיסורו והרי שם כאילו נפרץ הכותל הראשון ואעפ"כ לא מהני וחוזר לאיסורו ואף לאותו שבת אינו מועיל כנ"ל ועל המ"א צ"ע שכתב בס"ק ז' דאם יש בגובהו כו'. א' דהא כאן הניח אצל הכותל וג"כ לא עיין בסי"ד:

סעיף ג

ס"ג תל. ר"ל דאם הוא יותר מב"ס אין מטלטלין בו אלא בד"א כמש"ש ט"ו נ' ב' ואם הקיף עליו לדירה מהני. כ"ה א' וע"ש בתו' ד"ה שאם כו':

סעיף ד

ס"ד אפי' יש כו'. מדקאמר אח"כ בנה בה עמוד כו':

וה"ה לחופר. ה"ה בשם הרשב"א וע' רש"י שם ד"ה באילנות כו' וכתב שם ומזה הטעם ה"ה לחופר כו' דג"כ דרכו הוא וכוונתו לתרץ קושיית תוס' שם כ"ב א' ד"ה בור:

סעיף ה

ס"ה בנה בו כו'. בכל אלו השלשה סעיפים פסק הטוש"ע כרבא לגביה דרבה וכרב שימי דמתני לקולא ואע"פ שכ' הרא"ש בשם ר"מ שם ופ' ר"ת ז"ל דלית הלכתא כרב שימי אע"ג דקי"ל ה' כדברי המיקל בעירוב ה"מ בתנאי אבל באמוראי לא כו' ועוד כו' הא חזר בו ר"מ משני הסברות כמש"ש הרא"ש אח"כ וכתב ר"מ ז"ל מדבריו למדתי כו' ע"ש ופסק כרבא ואע"ג דרא"ש דעתו שם לפסוק כרבה היינו לפי סברתו בתחילה לפסוק דלא כרב שימי אבל לפי המסקנא דפסק כרב שימי א"א לפסוק כרבה דא"כ אפי' הרחיק פחות מג' הועיל דהא ודאי ליתא דהא כתב הרא"ש שם והלכתא כמ"ד אין מועיל דקאי רב ששת בשיטתיה והלכתא כרב ששת כו'. אבל הרמב"ם פ' כלישנא קמא דלא ס"ל הלכה להקל באמוראי כמ"ש המרדכי והג"מ והג"א ס"י ד"ה מכאן כו' והוכיחו ממש"ש מ"ז ב' והא שמואל ור"י כו' אבל חומרו קולא הוא ופ' כרבה ובבנה עמוד ועשה מחיצה אין נ"מ אלא בטחה טיט ותליא זה בזה דאם הלכה כרב שימי ע"כ הלכה כרבה דר"ש ורב המנונא ס"ל כוותיה כמ"ש הרא"ש שם אבל ללישנא קמא הלכה כרבא דמאביי ואילך הלכה כרבא כמ"ש הרא"ש שם וע' ברא"ש עוד שיטה אחרת לר"מ וראב"ד שפ' כלישנא קמא וכרבא ובהג"א בשם א"ז פ' כלישנא בתרא וכרבה. אבל הרא"ש תי' שם קושיית הר"מ דדוקא במקום דלא איתמר כללא כו' וצ"ע לשיטתו שכתב בפ"ה ס"ג בשם הר"מ דהלכה בעירובין להקל אפי' יחיד נגד רבים ואין לך כללא כמו זה דיחיד ורבים הלכה כרבים שפריך בפ"ק די"ט פשיטא יחיד ורבים כו' ובכ"מ וכ' במרדכי שם ומכח זה פ' בה"ג כר' יוחנן באבל במ"ק כד א' דלא כרב ושמואל וכ"כ תוס' שם ד"ה הכי כו' ואע"ג כו' והוא סותר לתי' הרא"ש דהא באבל קי"ל אפי' יחיד נגד רבים כמ"ש תוס' בעירובין שם מ"ו א' ד"ה דאמר כו' ע"ש אלא שי"ל כדברי תוס' בכתובות ד' א' סד"ה אבל. ואור"י כו' וכ"כ הרא"ש שם במ"ק אבל דברי תוס' סותרין זה את זה שכתב ס"ו א' ד"ה יפה כו' י"א כו' וכדברי המיקל כו' וכ"כ הרא"ש שם ומדברי תוס' זה הוכיח המרדכי והג"א בשם ר"מ דס"ל אפי' בפלוגתא דאמוראי וכתב ואין נראה כנ"ל מהא דשם מ"ז ב':

סעיף ו

ס"ו באורך עשר. ל"ד אלא יותר מעשר כנ"ל בס"ב:

סעיף ח

ס"ח אפי' על. ע"ש תוספות ד"ה שאם:

סעיף ט

ס"ט אפי' אין. שם כמאן כר"ש כו' לר"ש נמי כו' ועמ"א דל"ד ב"ס דאפי' פחות מב"ס וכמ"ש שם בגמ' אלא אי איתמר כו' דלא הוי ב"ס ואפ"ה בנזרע רובו אסור ובזה אין חילוק בין ר"ש לרבנן וע' תוס' שם ד"ה לא ובנזרע רובו כו':

סעיף י

ס"י מי שיש. צריך להקדים ד' הקדמות לזה הסעיף. א' שזרעים מבטלין דירת החצר כמו שמבטלין דירת הקרפף ככ"ל בס"ט אע"ג שברא"ש מסופק פ' הטור לחומרא. ב' שדין סאתים ופחות דין א' להם לענין כלים ששבתו בבית דאין סברא לחלק בין ג' משהויין כמ"ש תוספות שם ד"ה לא אמרן רק בדבר א' שיתבאר בסמוך. ג' בנזרע מיעוטו השאר הוי נפרץ במילואו ואסור כמו המיעוט בין אם המיעוט יותר מב"ם כמש"ש כ"ה ב' בין אם הוא בית סאתים לאסור לטלטל כלי הבית וכמ"ש תוספות פ"ט א' ד"ה רב אמר. א"נ פלוגתייהו כו' ובזה חלוק פחות מב"ס מן ב"ס דפחות מב"ס אין אוסר המילואו כמש"ש אלא אי איתמר כו' ע' תוספות שם ד"ה הנ"ל. ד' דנזרע רובו דין גודל כל החצר כדין גודל החלק של נזרע מיעוטו וכמש"ש כמאן כר"ש כו' כאן כו' וה"ל קרפף כו' אבל אם אין בכולו יותר מב"ס מותר כלי החצר:

אפי' אין. ל"ד דאפי' פחות כנ"ל: ממנה. משום פחות מב"ס כנ"ל אבל ב"ס אפי' מחצר אסור ועמ"א:

סעיף יא

סי"א אפי' כו' ואפי'. שם:

סעיף יב

סי"ב מותר. כדברי המיקל. הרא"ש שם וכנ"ל:

סימן שס

סעיף א

סא מחיצות גרועות כו'. רש"י וכן משמע בגמרא דק' וחכמים היינו ת"ק:

וכן הדין. מדקאמר לכתחלה ג' נותנין להם בית שש ש"מ דבשנים אין נותנין ב"ס:

אפי' הוא כו'. ירושלמי אפי' כור אפי' כוריים וכ"מ בגמרא:

בד"א. מדאמר רב לא הוצרכו כו' ול"ק לא הוצרכו אלא לד' והקיפו ו' ועוד דחכמים להקל על ר"י בר' יהודה ור"י ב"י לא אמר ובלבד וכן משמע נותנין כו' ובלבד דמשמע דמה שהן באין להוסיף על ריב"י בלבד כו'. וערש"י ד"ה לא פנוי כו' דלא כתב כן וכן הריטב"א וכ'

דסיפא ובלבד שלא יהיה פנוי קאי אף לר"י בר' יהודא ואסיפא כי ברישא א"א ע"ש שכ' כן בפשיטות

עוג. ירושלמי סוף פ"א וז"ש הרמב"ם וש"ע לעיל ג' ישראלים:

וי"א דה"ה. ירושל' קטן מהו שישלים לשיירה ופ' הרמב"ם לחומרא ותמה הב"י למה פסק לחומרא ולכן השמיט בש"ע וז"ש וי"א כו':

סעיף ב

ס"ב היו. כרב הונא דתניא כוותיה שם ט' ב' ואביי ס"ל כוותיה שם צ"ג ב':

סעיף ג

ס"ג ואף בחיצונים. כמ"ש נותנין להם מ' לכולן:

וי"א. שמפ' להם שמותרין באמצעי:

ואם א' כו'. הכל ממתני' שם חצר גדולה כו' ושם כ"ה ב':

בד"א. שם ט' ב' קטנה כו':

וכל זה כו'. **כשכותלים כו'**. שם:

סימן שסא

סעיף א

ס"א בתוך עשרה. גמ' שם וכפירש ר"ת והרמב"ם: ולמעלה מעשרה לחצר. דאל"ה הוי כרמלית ולא מהני סולם כמ"ש שבת ז' ב' בית שאין תוכו כו'. אבל השתא כיון שמצד א' הוא עשרה הוי רה"י כמו בור וחולייתו שבת צ"ט עירובין צ"ט:

הואיל ורבים. שם בגמרא ודלמא כשרבים. וכ"ה ברמב"ם ומ"מ ע"ש:

ה"ז כר"ה. מכאן ראיה לס' הרא"ש בסימן שמ"ה ס"י והוא לשון מ"מ בשם הרשב"א כל הס' עד סופו:

סעיף ב

ס"ב חצר שנפרצה כו' אי כו'. מתני' צ"ד א' וערש"י ד"ה חצר במילואה או כו':

מקום. שם בגמרא על מקום כו':

כצידי ר"ה. שם ואב"א כו':

שהוא כרמלית. מתני' שם:

כמ"ש החצר. גמרא שם ורבנן א"ל ר"א צידי כו':

ואם נפרץ. שם א"ר לעולם כו':

וכן בית. שם מתניתין וגמרא וכפי' תוספות ד"ה וקירוייו:

אפי'. כלישנא קמא דבשל סופרים הלך אחר המיקל:
והוא. שם כפירש"י ד"ה אמרי כו' וכמ"ש שם כ"ה ב' וכפרש"י שם דע"כ ל"פ רבה ור"ז אלא בקרפף מ' דבשאר מקומות מודים דלא אמרינן פי תקרה וכן לפירש תוספות שם ד"ה הב"ע כו' בכ"מ מודים דלא אמרינן בד' רוחות פי תקרה כמ"ש התוספות שם ובפ' כל גגות שם:
וי"א דבעינן. שם פ"ז וכפי' תוספות שם ד"ה קורה כו' ושבת ט' א' כגון שקירה כו' וע"ש ברש"י ותוספות:
ואמרינן פי כו'. צ"ד ב' וכן בית כו' מ"ש מרוח כו' ולהכי נקט אכסדרה בבקעה דבחצר סתם אכסדרה יש לה ג' מחיצות אבל בבקעה אין לה אלא ב' מחיצות ועתוס' שם ד"ה בשתי רוחות ושם כ"ה א' ד"ה אכסדרה ובפ"ק דסוכה י"ח ב' ד"ה אכסדרה כו':
אבל זו כו'. שם מתני' הבונה כו' וגמ' שם וסוכה שם בההיא מודינא לך כו' וש"ע השמיט כ"ז דבדין הראשון פ' כרש"י שם פ"ז א' ד"ה קורה וכן הרמב"ם לא הזכיר רוחב הקורה וכ' ב"י דהכי נקטינן ובדין השני פ' כרי"ף ורמב"ם דפי' אכסדרה בבקעה שיש לו ג' מחיצות דפלוגתייהו בהכי וכגי' ר"ח כי לית ליה בג' כו' וכמ"ש תוס' שם ושם דאכסדרה יש לו ג' רוחות כמ"ש בב"ב כ"ה ב' העולם לאכסדרה הוא דומה כו' ולפיכך נקט בבקעה משום דבחצר יש ד' רוחות ולכן סתם בש"ע דכאן מיירי שנפרץ מרוח א' ואפי' במלואו מדקאמר ואפי' ביותר ש"מ דע"כ מיירי בעשר ע' תוספות שם ד"ה בעשר כו':

סימן שסב

סעיף א

ס"א כל מחיצה כו' אלא או. כ"ו א':
או ליישב. כ"ב א':
היא מחיצה כו'. כפי' הרא"ש שם סוף פ"ב וכ"ה שם כ"ב א' וע' תוס' כ"ה ב' ד"ה ההוא אבורנקי כו' אבל אם היתה עומדת כו' לכך אמר לתקן רק עד אבורנקי:
ודוקא. עירובין שם ושם וסוכה שם:

סעיף ב

ס"ב ולכ"ד. שם לענין ב' חצירות:

סעיף ג

ס"ג וה"מ שלא כו'. מדאמרינן בספינות חזרו ונקשרו כו' מזידין וכאן א"א לו' לזרוק דבלא"ה חייב ותי' תוס' ורא"ש שם דוקא שנעשה ע"י רה"י אז חילק בין שוגג למזיד וז"ש

כגון שנים כו' דאין המחצלאות אלא שלא יאסרו זע"ז. ור"ן תי' בשם ר"ת דוקא שלא היה רה"י מתחלה וז"ש וה"מ ונקט הטור שני התירוצים לחומרא כדרכו בכל מקום כנ"ל וכ"כ רי"ו ב' הפירושים של רא"ש ושל ר"ת ע"ש וכנ"ל בסי' שס"א ס"ב ועבסי' שע"ב ובשאר מקומות הרבה:

בר"ה. הב"י גרס ברה"י וכמ"ש תוס' ורא"ש אלא שדחק לאוקמי בשיטת רא"ש לבד ודבריו דחוקים וכן דברי מ"א:

סעיף ה

ס"ה עד סאתים. גמרא שם:

אפילו. כחכמים:

ובלבד. שם ושם:

ובלבד שיהיו כפותים. סוכה כ"ג א' ואע"ג דשם לר"מ אבל לר"י אליבא דר"ז ע"כ לא חייש להכי היינו לס"ד אבל למסקנא דטעמא דר"מ כדראב"י ואף ר"י חייש לשמא יברח ופליגי בפיל קשור דע"כ ר"י חייש לשמא תמות כמ"ש בגיטין כ"ח ב' וכן מסיק רבא שם שמא ימות תנאי היא ואע"ג דדחי גמ' בסוכה היינו לפי הס"ד שם אבל לפי המסקנא שם קיימא פלוגתייהו בלוקח יין לשמא ימות כמ"ש בגיטין שם וחייש ר"י לשמא ימות וכן פסק הרמב"ם בפ"ט מה' תרומות ה' א' ושם בסוכה מ"ד שמא תמות כו' דחושש לשמא תברח ומתוס' שם ד"ה ולמ"ד כו' וכ' הרמב"ם כדי שלא ינודו. ר"ל כמש"ש ודלמא רבעה כו' ואע"ג דלמ"ד שמא תמות אף בבהמה קשורה חייש היינו כמ"ש שם זמנין דמוקים לה כו' וגם האי תירוצא אינו אלא לר"מ ולפי הס"ד:

ואפי' כשהם. שם בהדי דאתא כו':

והוא שלא. גמ' שם כאן כו':

ואפי' אחד. ר"ח מיהא כו':

ואפי' אם. גמ' שם לשבתא אחריתי כו' וע"ש תוס' ד"ה אילימא בדלא כו':

סעיף ו

ס"ו אם באו. שם בהדי דאתא כו' יע"כ הרגישו כמש"ש לשבתא אחריתא כו' דה"ל כלדעת כו':

סעיף ז

ס"ז יש מי. עבה"ג:

ואין. מדאמרינן ביבמות פי"ג קי"ד זיל דבר טליא ולא עשה ע"י מחיצות של ב"א וכמש"ו:

סעיף ח
ס"ח אא"כ. עבה"ג ושם ט"ז א' כ"ש פחות מג' כו': ס"ט בין בערב. שם רב אשי אמר מחיצה כו' אבל בערב לא מיבעיא ליה. הרא"ש שם:

סעיף י
ס"י וה"מ. מדהוצרכו פסי ביראות וג' חבלים בשיירא תוס' שם ד"ה אילימא ועוד דבשיירא כו':
ולהרמב"ם. מכח קושיא דחבלים וכמ"ש הרא"ש בשם ירושל' אר"ז מודה ר"ל לענין שבת שאין פיאה מתרת ביותר מעשר כו' ע"ש ומ' דוקא פיאה אבל בעומד מרובה מותר כסתם מתני' דריש עירובין ואע"ג דבגמ' דידן אמרו דאפי' ביותר מעשר מהני אף לר"י כמ"ש לעולם בעשר כו' דיחויא הוא ולא קיימי ממתני' דחבלים כנ"ל:
ואז מהני. מירושל' הנ"ל שהוכיחו כן ממתניתין דחבלים ושם הוא בשיירא בבקעה כנ"ל:

סעיף יא
סי"א כמה אמות. מרדכי והג"מ דע"כ רב ששת דאוסר אינו בפחות מג' וגם מכיפה שם שאם יש ברגליה עשרה כו' אע"ג דהכיפה רחוק הרבה:
ובלבד שיהא. מהא דכיפה ושוין שאם כו' הכל מודים כו':
ויהיו כו' ואם כו'. שם כרב חסדא:
או לא' מהן. ממ"ש וקנה על גביהן ול"ק על א' מהן וכן הטעם משום דצורת הפתח לא עבדי אינשי כה"ג ה"ה ג"כ בא' מהן מרדכי שם בשם הר"מ והג"א שם ע"ש:
אבל קנה שע"ג כו' ואפי'. ירושל' שם:

סעיף יב
סי"ב כיפה. כרבנן שם וערש"י ד"ה ושוין שאם כו':

סימן שסג

סעיף א
ס"א מקום. ר"ל מבוי או חצר לכל א' כדינו כמ"ש סב"ג י"ד עירובין י"א ב' ולהכי נקט מקום שכולל שתיהן וכמ"ש בסי"ב וסי"ג וסי"ד:

סעיף ב
במילואו עד עשר אמות. ט' ב' קטנה בעשר כו' ושם שקלא וטריא דפלוגתא דר' ורבנן בענין הפסין ב' או א' לקטנה אבל גדולה שאינה במילואה א"נ כלום וכן שם צ"ד א' אלימא בעשר כו':

בפס כו' ואם. שם י"ב א' מסקנא אפלוגתא דר' ורבנן ומתני' ט"ז ב' כל פרצה כו':
וה"ה לנשתייר כו' או. י' א' וע' תוס' שם ד"ה ושני. א"נ כו'. וה"ה לנשתייר מרוח א' כשיעור דמותר מדאמרי' שם צ"ד לעולם בעשר וכגון כו' וא"א מן הצד אפילו נשתייר לאו כלום הוא ל"ל מב' רוחות:
וכ"ז בגובה. י"ד ב' לימא תנן סתמא כו' ה"ק אותן כו' ושם י"ב א' מודים חכמים לר"א בפסי חצר כו' הלכה כו':
ואפי' אין. שם ל"ל רוב כו':
עד שיהא. דכל פחות מג' אין צריך תיקון שם ה' א' פחות מג' כו' וע"ש רש"י:
ואם יש. כנ"ל קטנה כו' ושם צ"ד א' אלא ביתר כו' ומתני' ט"ו ב' וט"ז א':
בצ"ה. ט"ו א':

סעיף ג

ס"ג שיעמידנו בפתח. עסל"א:
ויהיה. שם בגמ':
ומכל דבר. מתניתין שם:
ובלבד. סוכה וכמש"ל:
ואפי' קשר. מ"ד א' ודוקא שלא לדעת ולכן דוקא קשר:

סעיף ד

אם יש. ט' ב' דתני ר"ח כו':
ובלבד. תוס' שם ד"ה כותל. ומיהו אי כו':

סעיף ה

לחי דאי. ח' א':

סעיף ו

צריך שלא. י"ד ב':

סעיף ז

לחי אפי'. פ' ב' ומ"ד לחי אבל כו' פי' אבל לחי אפי' מיכתת כו' אפי' משברים ושברי שברים. הג"מ:

סעיף ח

ס"ח ולכן עושין. תוס' שם ד"ה אבל. והר' אברהם כו':
ובלבד שיזהר. הג"מ שם וכמ"ש שם בגמ' י"ד ב':

סעיף ט

ס"ט נגד חלל. כמ"ש בברייתא דר"ח כותל כו' וכמ"ש רש"י שם והביאו ראיה מדאמרי' בנכנסים כותלי כו' ואי א"צ נגד חלל אינהו גופיה להוי לחי:

סעיף י

ס"י אע"פ שאין בו. ירושלמי פ"א הביא דופן של שבעה ומשהו והגביהו מן הארץ כתות משלשה מותר כו' כל פחות משלשה כסתום ובגמ' ט"ז ב' כגון דאייתי מחצלת כו':

סעיף יא

סי"א כגון שהיה כו'. רש"י שם וכעובדא דרב שם:

סעיף יב

סי"ב לחי העומד כו' ואם העמידו. רש"י שם:

מעט עב או. כפי' השני של רש"י וכ"כ הרי"ף:

סעיף יג

סי"ג שהעמיד. ר"ל אפילו העמיד לשם לחי ממש"ש ולרשב"ג ליהוי כנראה כו' וע' רש"י שם ועוד ממ"ש ש"מ תלת ול"ק ד' ועתו' שם ה' ב' ד"ה פחות כו':

שאין חודו. רש"י:

ומשתמש כו'. הן הן דברי המחבר ע"פ הגמ' והוא בב"י. וצ"ע דהא אמרינן שם ש"מ בין כו' ואנן קי"ל דבין לחיים מותר וכבר תמה בע"ש על זה ותי' מ"א דמיירי כאן שהכתלים שוין וגמ' מיירי שצדו א' ארוך והלחי מושך כנגדו והן דברי הריטב"א וז"ל בחידושיו פירש"י ז"ל שהלחי כו' וקשה הלשון למה קראו לחי המושך עם דפנו של מבוי ונראה כי כותל המבוי הא' היה ארוך וזה היה קצר והוסיף על הקצר לחי זה עד שהוא נמשך כנגד כל משך הכותל האריך והיינו דשמעינן דבין לחיים אסור שאלו הלחי הזה עודף על הכותל שכנגדו לד"ה אסור להשתמש כנגדו דהא ליכא אלא חדא מחיצה ולשון לחי המושך עם דפנו של מבוי כלומר שמושך בכותל זה שהושם בכל משך הכותל האחר של מבוי שכנגדו שהיה ארוך כו' ע"ש. אבל דברי מ"א דחוקין ואינן מיושבין דהא בש"ע נקט לשון הגמ' כהווייתו וגם פשטא דגמ' משמע שהכתלים שוים והיה נראה לי לכאורה לומר דהמחבר מפרש דגם הגמרא מיירי כה"ג אלא דרב יוסף סובר כשמעתא דכהני במבוי שצידו א' ארוך שמניח כנגד הקצר ומשתמש באלכסון כמ"ש בירושלמי שם נותן את הקורה לוכסן ומשתמש לוכסן וכמ"ש בס"ל וכן פירש"י אבל לדידן דקי"ל כרבא דאזיל לשיטתו שמסיק בב"י שם דה"ה בלחי דאסור וכ"מ ברא"ש וטור שלא התירו אלא בצ"ה אלא דמרא"ש אין ראיה שכ' אליבא דרבא דס"ל לחי ג"כ משום היכר כמש"ש ט"ו

א' אבל אנן קי"ל כאביי שם והטור כ' משום דצ"ה מהני אפי' ביתר מעשרה אבל בגמ' אמרו להדיא דאף קורה היה מותר אי ס"ל קורה משום מחיצה וכ"פ ב"ח ולפ"ז ניחא מ"ש הרי"ף ואם יש באלכסון יתר מעשרה ד"ה אינו מניח אלא נגד הקצר משום לחי ומתורץ מה שהקשו עליו הר' יהונתן והרא"ש כן הייתי יכול נומר אבל ליתא דהא אמרי' שם דפליגי אי קורה משום מחיצה או משום היכר אבל בלחי קי"ל דמשום מחיצה אמת דהב"י אזיל לשיטתו דס"ל דלחי בצדו א' ארוך לא מהני ועסי' ל"א בט"ז ומ"א וכנ"ל. אבל עדיין לא מתיישב הסוגייא דאמר ש"מ בין לחיים אסור כנ"ל. אבל נראה דאף לחי אחד מהני בכה"ג ומשתמש באלכסון וז"ש ש"מ כו' ובזה מתורץ דפליגי אביי ורבא בבין לחיים ולא קאמר אביי מנא אמינא מהא דרב יוסף ולא הקשה לרבא אבל בזה ניחא דרבא דס"ל לחי משום היכר לא מוכח דס"ל דגם בלחי אינו מניח אלא כו' משא"כ לאביי אבל אנן קי"ל כאביי בהא דיע"ל קג"ם כנ"ל ולכן השמיטו הרי"ף והרא"ש וש"פ לדין זה כי החילוק שבין ד"א או פחות נכלל בכלל לחי הבולט כו'. אלא בזה יש ליישב דברי הש"ע בזה"ז שפתוחין לכרמלית וז"ש מ"א ועמ"ש ס"ל ור"ל דשם כ' דלחי לא מהני בצדו א' כו' לדעת ב"י. וסי' שס"ה ס"ד ר"ל דשם כ' וה"מ בפתוח כו':

סעיף יד

סי"ד וצרייך. שם ט"ו א' כ"פ בלחי כו' ובקורה דכ"ע משום היכר כמש"ש י"ב ב':

סעיף טז

סט"ז קורה זו לפיכך. רמב"ם ונתכוין לתי' הראשון של התוס' שם ד"ה אבל כו' וכ"כ מ"מ:

סעיף יז

סי"ז ועביה. ג' א' נעשו כו'.

רק. כת"ק וכרב וכמש"שו:

סעיף יח

סי"ח שאין. דאל"כ הן בעצמן תידון משום קורה כמ"ש סכ"ה:

ולא. ע"ש:

י"א. כר"ח דגדול מרבה בר"ה כמ"ש בשבת פ"ב א':

וי"א. כדברי המיקל בשל סופרים:

ואין בין זו. וכ"כ המ"מ לדעת הרמב"ם כנ"ל סכ"א ומ"ש לרחבו טפח שיהיו שניהם רחבין ביחד טפח:

סעיף כב

סכ"ב וי"א שצריך. כן פי' הריטב"א וז"ל אם מקבלות אריח לרחבו טפח הא ודאי לא אתי לאשמועינן שיעלו שתיהן לאחת דהא אפילו של קש ושל קנים הרבה רק שיהא בריאה אלא כו' שיקבלו האריח לרחבו באויר שביניהם טפח ואצבע בזו ואצבע בזו ורשב"ג הכשיר אפי' אויר ב' טפחים ומחצה ואצבע בזו כו' ע"ש וכן דעת תוס' שם ד"ה ובלבד. ושתי קורות המתאימות כו' וע' תו' דסוכה כ"ב ב' ד"ה הא זה:

סעיף כג

ס"כג היתה. כריב"י שם מדפרכינן מיניה לרבא בסוכה כ"ב שם ד"ה כוותיה ומדהביא הגמ' אותו שם:

ולא יהיה. סוכה שם:

ולא במשך. רמב"ם וכנ"ל:

ויש פוסלין. דלא קי"ל כריב"י דס"ל כאבוה. הרא"ש שם ומה שהביא הגמרא אותו שם תי' הריטב"א דלמ"ד רואין אמרינן יחבוט ובהא ל"פ רבנן ועתוס' שם ד"ה ובלבד ודלא כמ"א:

סעיף כד

ס"כד אבל אם. שם דהא מיכסיא משמע דבלא"ה כשר אע"ג דנמשך. כ"כ הרא"ש ודחה דברי הרשב"א. ולי נראה כדברי הרשב"א שפ' דאם נמשך פסול כמ"ש בגמ' בהדיא שם ג' ב' חללה עשרה ומ"ש דהא מכסיא איירי למעלה מעשרה ופסול משום דמכסיא ומחיצה נמי ליכא דהוי מחיצה שהגדיים כו'. ונסתלקה קושיית הרא"ש:

מרווחים. מצומצמות. שם ג' ב:

סעיף כו

סכ"ו. אלא בצ"ה. כת' מ"מ דפחות מי"ט אין מחיצה כלום וכ"ש צ"ה. ויותר אני תמיה שהצ"ה כ' בסי' שס"ב סי"א שצריך שיהיו גבוהין י"ט הקנים ומשמעות הלשון דכל המבוי פחות מי"ט וקשה ביותר מה מועיל צ"ה ואפילו כולו סתום הוא כרמלית כמ"ש בשבת ז' ב' בית כו' וצ"ע אבל ברמב"ם כ' גובה הפתח וצ"ל שהצ"ה יהיה גבוה י"ט ואפ"ה לחי של פתח המבוי לא מהני כיון שאין שם שיעור מבוי כמאן דליתא משא"כ בצ"ה ומ"ש בארכו פחות מד"א צ"ה עמ"א וכ"כ בהג"א פ"א ד"ה וא"צ בתים דתיקון חצר סגי וע' סל"ב וכ"ז כו':

בגובה חללו. ג' ב':

אבל ניתר. י"א א' וע"ש תוס' ד"ה איפכא:

שיעשה בה. שם וכפי' קיני צורת קיני יונים וכיוצא בהן מ"מ ופ' כמ"ד קיני כשיטתו בכ"מ שאמרו למ"ד כו' ולמ"ד כו' כאידך:

ובנה בנין. כן פי' הר"י והמ"מ את לשון הרי"ף והרמב"ם שכת' שמניח קורה וכ"ה בירושלמי עושה אצטבא על פתח מבוי כו':

בבנין רחב כו'. ממ"ש הרי"ף ממעטו בקורה רחבו טפח והקשה עליו הרא"ש אבל פי' כה"ג וכ"ה בתוספתא כיצד עושה נותן את הקורה כו':

צריך לחוק. כאביי דסוגיא כוותיה שם י"א:

על פני. רא"ש שם דלא כרי"ף ורמב"ם:

ושני בתים. שבת קל"א א' ס"ס בית איכא כו':

ויש חולקין. הר"ף שפ' כרב וס' ראשונה משום שאמרו רב לא תני מ' דיחידאה הוא ואע"ג דרב לטעמיה כו' בהא לא ס"ל כוותיה דפתוחות משוי להו חצר אחת וכסתם מתניתין:

ושלא. ה' א' וערש"י ד"ה ואי כו':

ושיהיו כו' אוכלים. ע"ד ב':

שמקום. שם וכרב ע"ג א':

אע"פ שהבן. ע' תוס' שם ד"ה כרבי. ומייתי ראיה כו' וכ"מ בגמ' מדקאמר וא"צ לערב:

ואפילו צדו. גמ' ע"ה א' וע' תוס' ע"ד ב' ד"ה מבוי. וא"ת אפי' כו' ועוד דלמאי כו':

אינו ניתר אלא. שם י"ב ב' ותוס' הנ"ל ויש לומר דבצורת הפתח כו' דכל שאין לו תיקון מבוי דין חצר יש לו כמש"ש:

דכל המבואות. עמ"א בשם תה"ד וע' סל"א:

סעיף כז

סכ"ז אע"פ. תוס' שם ד"ה ובתים כו' וא"ת כו' ונראה לפרש כו' וכ"כ הג"א שם:

סעיף כח

סכ"ח מבוי שאין כו'. ה' א' כנ"ל בס"ב:

וי"א כדברי המיקל. והרמב"ם פסק כתי' השני כדרכו בכ"מ וכיון דר"א תנאי היא ושמואל ס"ל דלא כוותיה הכי נקטינן:

סעיף כט

סכ"ט ואין חוששין. כגי' ר"ח לא חיישינן כו' והיו מבואות מפולשין ופסיק באוזלי לצד אחר שלא במקום הים לפי שהי' קל להסירן ומ"ש וחכמים אוסרין משום אשפה. המ"מ:

ויש חולקים. כגי' רש"י:

סעיף ל

ס"ל אבל אם. שם ואימא טעמא כו' אבל צ"ה לד"ה משום מחיצה וע"ש י"א א':

יעשה. י"א א':

ותוך המבוי. ע' רש"י ד"ה באלכסון כו':

ומשתמש כו'. ירושל' מניח את הקורה לוכס ומשתמש לוכסן:

סעיף לא

סל"א העמיד לחי. שם י"ד ב':

אם יש. נ"ט ב' וע"ש תוס' ד"ה מבוי כו':

ועשו גם. הרא"ש בשם הירושל' וע"ש:

אבל אם עשו. שם י' א' ואי למשרייה לגדולה כו' וע"ש תוס' ד"ה ושני כו':

סעיף לב

סל"ב זה. ירושלמי הנ"ל:

הלא"ה. כאן פסק בפירוש דבפחות מד"א סגי בתיקון חצר:

סעיף לג

סל"ג וצריך ליזהר. הרא"ש בשם ירושלמי וכמ"ש בגמ' ט' א':

ומה שמן. תוס' שם ד"ה עושה כו' ואף שכ' התוס' יותר מעשר היינו אליבא דשמואל וכמ"ש התוס שם:

וי"א כ"כ הרא"ש וטור וכ' בד"מ דבפחות מכאן סמיך על תי' הריצב"א שם בתוס' הנ"ל:

עשרה אמות. צ"ל יותר מעשרה:

סעיף לד

סל"ד או ירחיק אמה. גמ' שם אין ה"נ כו':

או ירחיק שתי כו'. שם ש"מ עומד כפרוץ מותר לעולם כו' הא מרובה מותר:

ובלבד. וכנ"ל ש"מ עומד כפרוץ כו':

וצריך ליזהר. שם וליחוש כו':

סל"ד אא"כ צ"ה. דאפי' מד' רוחות מהני שם י"א ולא חיישי' ואפי' להתוס' והרא"ש דאוסרים בבקעה מצד אחד מודו כנ"ל בסי' שס"ב:

סעיף לה

סל"ה פס זה. ירושל' כל פחות מג' כסתום דמי כמ"ש בס"י וממ"ש עירובין ט"ז ב' אי מוקים ליה עילאי כו' אי מוקים כו' ה"ל עומד כו' אבל אי הוי עומד מצד א' בכה"ג ש"ד

אע"ג דהוי ע"י פחות מג' ועתוס' דסוכה ט"ז ב' בד"ה בפחות כו' ותימא כו' וי"ל כו' ולא קי"ל אלא ליחיד כל צרכו:
וזה התל. שם:

סימן שסד

סעיף א

ס"א או צד א' או ב' כו'. שם ז' א':
אבל אם כו'. שם אם היה מבוי כלה לרחבה כו' ושם ח' א' בשלא עירבו פליגי בנראה כו' ש"מ דאף בלא עירבו א"צ אלא לחי ואף שי"ל דשם שני לחיין ותיקון חצר כבר נתבאר לעיל סי' שס"ג סל"א לחלק דיורין שלא יאסרו אלו על אלו ולא עשו החיצונים לתי לראש מבוי א"צ אלא לחי או קורה וכ' בראש"ש משום דאין החיצונים יכולין לטלטל אינן אוסרין על הפנימית וה"ה כאן וז"ש לחצר שאינה מעורבת אבל לחצר מעורבת ולא נשתתפו במבוי צריך לצד החצר תיקון חצר כמ"ש שם:

סעיף ב

ס"ב והוא דנגעלות. שם:
וי"א אע"ג. שם ת"ח הני אבולי כו' ושערי נהרדעי שערי ר"ה היה בוודאי כמו שערי מחוזא שם וכ"ש לשיטתו דא"צ ס"ר כמ"ש בסי' שמ"ה ס"ז:
ואחר שעשה. שם נ"ט א' ב' ת"ר עיר של כו' ור"ה עוברת כו' ואין מערבין כו' מ"ש לחצאין כו' מבוי מבוי כו' וע"ש בראש"ש בשם ירושלמי וכ' וה"נ כיון כו' שהרי העיר מתוקנת מב' ראשיה כו':

סעיף ג

ס"ג ואם עשוי. שם ההוא מבוי כו' ומשום דאתריה דשמואל הוי ועשו חומריה דשמואל אבל הלכה כרב וכת"ק וכמ"ש רבא ח' ב'. רי"ף שם וכנ"ל בס"א וס"ה:

סעיף ד

ס"ד מבואות הפתוחים. נלמד מדין מבוי כנדל שהוא כאילו פתוח לר"ה כ"א:

סעיף ה

ס"ה אפי' אין. לשון הרמב"ם וע"ש בתוס' ד"ה מבוי כו' ופי' הב"ח דאם היו כנגדן אפי' שמואל ואביי מודים שצריך צ"ה:
ובמבוי הגדול אם. שם כגי' הרי"ף ורא"ש כמאן כשמואל והא ההוא כו' והמבוי מפולש הוה וע' ב"ח:

ואם הוא. כנ"ל בס"ב:

סימן שסה

סעיף ב

ס"ב אפילו לא. כר' חנן שם דר"ה בריה דר"י ס"ל כוותיה שם ה' ב' ועיין ברא"ש:

רק ד'. שם דבזה מודו לר"ה:

סעיף ג

ס"ג אם לא. שם כאן כו':

ואפי' כו' ואפי'. שם ח' א"ב:

ובלבד. ט' ב':

אפי' אינו. א' ב' ולרבה דאמר כו':

וכגון. שם א':

בענין כו'. עמ"א ועסי' שס"ג ס"ט:

ואם נפרץ. תוס' ד"ה בעירבו. ור"י מפ' כו':

סעיף ד

ס"ד אבל. שם מהא דפ"ב כ"ד ב':

בין. רמב"ם וע' רא"ש שם:

סעיף ה

ס"ה אבל על. עפ"ד דעירובין מ"ב ב':

סעיף ו

ס"ו דכיון. נתכוין למ"ש בסי' תר"ח ס"ב בהג"ה ודוקא כו' וכגי' הראשונים בשבת דל"ג ולא היא אלא הכי קיימא במסקנא וה"מ בדרבנן אבל בדאורייתא לא וע' ר"ן:

סעיף ז

ס"ז ויש מי כו'. שם צ"ד א' וכמ"ש שם י"ז א' וע"ש תוס' ד"ה עירב כו':

וכל זה. ע' תוס' שם ס"ה ב' ד"ה דאתא. אע"ג דבספינות כו':

ואם. שם ל"ה א':

סעיף ח

ס"ח מבוי שנשתתפו. עמ"א וע"ל סי' ש"ב ס"ב ועפ"ו ע"ה א"ב ומתניתין וגמ' שם ותוספתא פ"ו שיתוף מבוי צריך שיהא עמהן במבוי עירובי חצירות צריך שיהא עמהן בחצר וכמש"ש בגמ' פ"ה ב' וערש"י שם:

סימן שסו

סעיף א

ס"א דהיינו שגובין. כמ"ש חמשה שגבו את עירובן וכמה מקומות במתני' וגמ':

פת. כר"י במתני' פ' ב' וכל הסוגיא דגמ' שם כוותיה וכן שם ע"א ב':

ונותנים כו'. פ"ה ב' עירובי חצירות כו':

שע"י כך כו'. שם מ"ט א' וכרבה דר"י שם ס"ו א' ס"ל כוותיה וע' רש"י שם ד"ה דכולהו כו':

וכאילו כו'. ערש"י שם ד"ה משום דירה כו' ושבת ק"ל קל"א ע"ש:

סעיף ב

ס"ב יושבי. ירושל' פ"ק תני אהלין שבמחנה צריכין עירוב שבשיירה א"צ עירוב אבל המפרשים כתבו שהירושלמי משובש וצ"ל כמ"ש בתוספתא פ"ב מה בין שיירה למחנה אלא אהלים שבשיירה צריכין עירוב שבמחנה פטורין מן העירוב ושאר שאין להן אהלים ה"ה כשרוין בחצר והיינו מ"ש במתני' ד' דברים פטרו במחנה כו' ודוקא מחנה והיינו כמ"ש בירושלמי שם כמה מחנה עשרה שנא' עד למחנה גדול כמחנה אלהים פחות מכאן שיירה ועמ"מ:

בתים כו'. תוספתא פי"א דשבת בתים שבספינה חייבין בעירוב ושאר ספינות שאין להם בתים ה"ה כשרויין בחצר:

ואם אין. עירובין מ"ב ב' א"ב שנפחתו כו' ושם צ' דהא איכא מחיצתא:

סעיף ג

ס"ג וא"צ שיהיה כו'. כרבה ור"י כנ"ל:

בבית שראוי לדירה. כמ"ש פ"ה ב' כ"מ שאמרו הדר כו' ואף דאמרו חוץ היינו לשמואל שם ע"ה ב' ואנן קי"ל כר' יוחנן ולכן השמיטו הרי"ף ודלא כתוס' ד"ה ור' יוחנן סבר כו' אלא כתי' ראשון של הרא"ש שם:

ואפי' הוא כו'. שם ל"א ב':

והמנהג כו'. היינו לדעת י"א שבסי' שפ"ז בהג"ה:

ונ"ל הטעם כו'. אע"ג דבשיתוף ניתר ג"כ הבתים מגו דסמכינן ומתירין החצרות כמש"ש ע"א ב' ח"א בפת כו' כ"כ ביין כו' וערש"י שם ד"ה כ"פ כו':

סעיף ד

ס"ד צריך. ואם. אלא. שם מ"ט א':

והוא. שם מ"ח ב':

סעיף ה

ס"ה לכך. שם ס"ח א' תוס' ד"ה כיון כו':

סעיף ו

ס"ו ובלבד. רש"י שם ומתני' שם וכמה הוא שיעורו כו' וע"כ בשלמין דבפרוסה אפי' מאפה סאה כו' וכ"ד הטור דלא כמ"מ בפ"א הלכה ט"ז והרמב"ם לא הזכיר כלל שיעור בעירובי חצירות רק בשיתופי מבואות:

אפי' לא. מדאמר כדי חלתה ואדעתא דהכי כו'. ר"ל אע"ג דאין מזכין שלא בידיעת בעל הפת:

ויש שפירשו כו'. כמ"ש בחלות תודה שעשאן ד' חלות כו' דאפרשינהו בלישה כו'. ראב"ד וע' ריטב"א שם:

וצריך ליזהר כו'. אף לדעת הגאונים והמ"מ ע"ש:

סעיף ז

ס"ז אם א'. שם משום איבה וכאן לא שייך. ע"ש:

סעיף ט

ס"ט וצריך לזכות. שם במתניתין:

ולכל מי. תוספתא פ"ו דעירובין:

וי"א שאע"פ כו'. ע"ל סי' קכ"ד ס"ח וסי"ד:

ואם ניתוספו. עמ"א וכ"ה בריטב"א:

סעיף י

ס"י אפי' אם אינם. דבעירובין מודה שמואל לר' יוחנן:

אפי' סמוכים. כנ"ל:

אפי' הם קטנים. גיטין ס"ד ב' וע' בתוס' דעירובין שם וב"מ שם:

וע"י אשתו כו'. **ואפי'**. נדרים פ"ח ב' כמאן אזלא כו' ורמינהו כו' אלא אמר כו' וקי"ל כרבנן:

אע"פ שהוא מעלה. דבלא"ה אף לר"מ מזכה על ידה ועתוס' בעירובין שם ד"ה ועל ואי אינה מקבלת כו':

וי"א כו'. אף שכ' תוס' שם ד"ה ועל כו' וי"ל כו' א"נ כו' היינו לס"ד אבל אחר שכ' וא"ת כו' ונראה לר"י כו' א"צ לזה. וכל זה תליא בפלוגתא דתוס' וש"פ בנדרים שם דתוס' פסקו כר"מ וסברא ראשונה פ' כרבנן:

אפילו אינה סמוכה. אזלי לטעמייהו דס"ל דדמילמציאה ומציאתה לאביה משום איבה כמ"ש בכתובות ס"ז א' וכפי' ר"י שם בתוס' ד"ה משום. ע"ש וע' בתוס' דעירובין שם ד"ה ומזכה ובב"מ ד"ה ר' יוחנן:

ולא ע"י אשתו. כר"מ שם בנדרים כמ"ש תוס' שם ובקדושין דקי"ל כר"מ:

שמעלה לה. כנ"ל:

או שאמר. שם בתוס' ורא"ש למסקנא:

ואפי' יש. דסוגיא דנדרים כריב"ב בעירובין ע"ג א' ואנן קי"ל כשניהן להקל כמש"ל סי' ש"ע ס"ו:

אבל כו' וע"י כו'. כנ"ל:

וע"י אשתו. דע"כ צריך לאוקמי אשתו בכה"ג כנ"ל:

אפי'. תוס' כנ"ל:

ובדיעבד סומכין. שם גמ' מ"ו א':

וא"צ להודיע. שם פ' א' אם משלו כו' וע' רש"י ד"ה צריך כו':

אלא אם. שם פ"ב א' הודיעוהו ולא הודיעוהו כו':

סעיף יא

סי"א וה"ה אם. שם ע"א א' מתני' וע"ש ל"א ב' רש"י ד"ה עירובי כו':

סעיף יב

סי"ב אפטרופוס. דלא גרע משכירו ולקיטו. שם ס"ד א':

סעיף יד

סי"ד מברך. שבת כ"ג א':

סעיף טו

סט"ו אימתי כו'. פסחים ו' ב' מנחות ל"ה ב' משעת כו':

ואומר. ע' סי' תקכ"ד בנוסח עירובי תבשילין מש"ש בשם הירושל':

ואם גבו. ברכות ט"ו א':

סימן שסז

סעיף א

ס"א אפי' אם מיחה. רא"ש שם וכ"ה בתוס' שם דפריך שם בגמ' מהא דאחד מבני כו' רגיל אין כו' ושם אמר בע"כ:

וה"מ כשאוסר. כפי' הרא"ש שם דפריך רגיל אין כו' וכאן אמר סתם אפי' אינו רגיל ותי' בדאסר אפי' אינו רגיל ורגיל אפי' אינו אסר:

באחת רגיל לצאת כו'. כמש"ש מ"ט א':

ואם אין כו' אם אין. שם פ"א ב' וקי"ל כדברי המיקל בעירוב כנ"ל ושם אמר שמואל הלכה כר' יהודה:

ואפי' אם היה. ב"י וע"ש:

אבל אם. שם במתני' שאין מערבין כו' ובגמ' נסתפק לתוס' אם בני הבית מועיל ופ' לחומרא:

אבל בני החצר. רא"ש שם מדפריך רגיל אין כו' ודילמא מיירי בלא דעתם ממש:

אפי' רגיל. טור וכ"מ דלס"ד דשמואל אתד כו' באסר ואפ"ה מפ' הגמ' בדעת אשתו כנ"ל:

וי"א. שמפ' הא דאסר אהא דא' מבני מבוי כו' ור"ל דאסר שאומר בפי' שאין רוצה לערב ולכן רגיל אין כו' וכן ההיא דנשים שעירבו ג"כ בדאסר ודשמואל קמייתא בדלא אסר אלא שלא בידיעתו:

אבל כופין. תוספתא וגמ' עירובין פ' ב' ל"א בב"ד שאני וכצ"ל וט"ס שם כגמ' שכ' מצד ע"ש:

וחזר מעירובו. שם ס"ב א' ונכרי לא מוגר וערש"י ד"ה אלא כו' בכל שבת ופי' דר"ל אם יחזור כמ"ש סי' שפ"ב ס"ו וה"ה בעירוב:

אבל אם. כנ"ל דנוטלין בע"כ וכ"ש אם הוא ברשותן ועמ"א סק"ה:

סימן שסח

סעיף א

ס"א ואפי' מערב. כ"מ ממ"ש למטה:

ואם בא כו' אם כו' ואם לא כלה כו'. גמ' שם:

אם מערב כו'. שם ע"א בגמ' אם משלו כו':

אע"פ. כנ"ל:

סעיף ג

ס"ג שהם משתה ביצים. שם פ"ב ב' כר"י ב"ב מדאמרינן שם פ"ג א' אר"ח כו' אבל חכ"א כו':

וי"א שהם. כשיטת רש"י שפסק כר"ש שם מדאמרינן בכל דוכתא כביצה לטמא טומאת אוכלין וע' רש"י שם ד' א' ד"ה פרס וכמ"ש תוס' שם פ' ב' ד"ה אגב וט"ס כאן וצ"ל ב'

שלישין מח' ביצים וע' בתוס' וגמ' שם אבל בת"ה פ' כהרמב"ם ע"ש ק' ב' וע' מ"ש בסי' תפ"ו ס"א בארוכה:

סעיף ד

ס"ד אחר שנכנס. דקודם שבת ראשונה עדיין תחילת עירוב וכ"ה בירושלמי שם ספ"ז אזוב שהזה בו פ"א כשר מכאן ואילך שיריים אוף הכי כן:

סעיף ה

ס"ה אם נתעפש פסחים ט"ו ב' וע"ש:

ולכן כו' ויכול. נלמד מס"ד:

מיהו אם. ברכות ל"ט ב' שבת קי"ז ב':

סימן שסט

סעיף א

ס"א אפי' עירב. רש"י שם:

וכן אם זיכה כו' אי כו'. הרא"ש שם דלא כתוס' שם כיון שרוצה בעירוב וגלה בדעתו זכין לאדם כו' ומ"ש במתני' שם שאין מערבין כו' מילתא באנפי נפשיה היא:

סימן שע

סעיף ב

ס"ב בעה"ב שיש כו'. מתני' וגמ' שם כגון כו':

והשאילן. רש"י:

או השכירן. רמב"ם והג"א:

מחמת כו'. לשון הטור וכמש"ש ע"ז ב' וע"ח א' לענין מיעוט כפה ספל כו' וסולם צורי ושבבבל וע"ל סי' שע"ב ס"ח וס"י:

איסור. שם פ"ו א' תנ"ה כו':

אפי' לצורך. שם טבל ועששית והן אינן נטלין אפי' כו' כמש"ש בשבת קכ"ד א' ה"מ דאיכא כו':

לפי שנעשו כו' ולפיכך. כמ"ש בס"ח:

ואם אין. שם כגון בוניוס כו' וע' רש"י שם וכנ"ל:

וי"א. כמו אחין דס"ה דייק מדקתני אינו אוסר עליו לגי' הרי"ף ורא"ש ורש"י משמע הא על אחרים אוסר:

אבל אם. עמ"א:

סעיף ג

ס"ג אם המחיצות. גמ' שם:

בתוך ג"ט. ה"ה וגמ' שם ע"ט א':

אפי' הן כו'. שם ללישנא קמא דפליגי במחיצות המגיעות. וצ"ל דהן של יריעות דאל"כ מאי ומודים כמ"ש תוס' שם ד"ה במחיצות:

אם בני כו'. גמ' שם ומפ' תוס' דנ"מ אפי' לב"ה בכה"ג:

ובית. כנ"ל בסי' שס"ו:

וכן אם. ממתני' דאחים:

חלקוהו. ממתניתין הנ"ל:

אפי' אם. דבלא"ה מודו ב"ש כמש"ש בגמ' כנ"ל:

אם מקצתן. מתני' שם בזמן שמקצתן כו':

ואם היו כו'. מדפריך פשיטא וע"ש בתוס':

אבל מי. דלא גרע משכירו ולקיטו שם ס"ד א' וע' תוס' שם וע' מ"א:

סעיף ד

ס"ד אנשי חצר. שם ע"ב ב' מתני' האחין כו' וגמ' ש"מ מקום לינה כו' משמע דאם אוכלין על שולחן אביהם ממש בכ"ע א"צ עירוב והיינו דחשיב כאן ג' עניינים שמחלק במתני' אימתי כו' אבל כו' או שאין כו':

וכן אם כו'. דהרמב"ם וש"ע נקטי לשון מתני' על שולחן כו'. וכ' הרב דל"ד דאפי' כ"א על שולחן אחר כיון שהם בבית אחד כמ"ש בה' חבורות כו':

ואע"פ כו'. שם ק"ב א' וע"ש רשיי ד"ה וילון ש"מ דלא הוי קביעות דאהל קבע אסור ושם כ"ו א' אלמא כו':

סעיף ה

ס"ה הלכך האחין כו'. שם ש"מ מקום לינה כו' וכנ"ל:

סעיף ו

ס"ו אם אין. שם ע"ג פשיטא כו' משמע דכולם שוין עם אחין:

סעיף ח

ס"ח המתארח. תוספתא כמ"ש בסוף שע"א וגמ' ס"ט ב':

אלא. תוספתא פ"ה קסדור. עד כו' ותוס' שם ד"ה ושלהם בשם הירושלמי:

והוא והם. כמו בביטל רשות ביתו בסי' ש"פ ס"ב: ואפי'. שם חמשה לגבי חד כו' משמע באורחים אפי' כה"ג אינן אוסרין:
ודוקא כו' אבל. כנ"ל בסי' שס"ו ס"ב:

סימן שעא

סעיף א

ס"א אם הסיח. מתני' שכבר כו' וגמרא שם דוקא כו' וסובר הרמב"ם דל"ד ואורחא דמילתא ונקט מילתא פסיקתא באם הסיח כו':

סעיף ב

ס"ב ישראל. כיון שהותרה הותרה אבל רבים חולקים וראייתם ממבטל רשות שחוזר ועוד מבא עו"ג בשבת והרא"ש כת' דלא דמי לבא עו"ג בשבת שמתחלתו לא היה ראוי להתקיים והוא מדברי תוס' שם ס"ה ב' ד"ה דאתא אבל צ"ע דא"כ אמאי אמרי' שם ע' ב' אחד כו' משחשיכה אוסר וכן הקשה ב"ח. וע' ט"ז ס"ק ג' וכת' ולא דק כו'. והוא לא דק דהא דמיא לדין הזה בס"ב ועמ"א ס"ק ד' וכת' ולא ראה דברי רש"י ותוס' כו'. ואין משמעות ברש"י ותוס' שם כלל וכלל אמת דהריטב"א פי' כן אבל דחוק מאד שיפרש מבני השוק בני חצר דוקא אבל בני השוק לא דלכל הפי' בני השוק ל"ד אבל בני השוק לא. א"א:

סעיף ג

ס"ג שהעירוב שמערב. ר"ל אפי' כבר עירב מדמפליג בין מבע"י בין משחשיכה. הרא"ש: **אע"פ**. שם:

סעיף ד

ס"ד א' מן כו'. כאן חמשה בבי. ובבא א' וה' הוא דין של הברייתא שם אחד מן החצר כו'. ובבא שניה ואם לא כו' הוא הבעיא שם יורש מהו שיבטל והיינו ע"כ דמיירי בכה"ג שמת בשבת דאל"כ הא איבעי לאיערובי מאתמול וג"כ תיקשי מברייתא הנ"ל וע' רש"י שם ד"ה יורש כו' ומ"ש אם ירשו כו' כ"ז כו'. היינו דר"ש המניח את ביתו וכפי' אפי' הלך בשבת וכנ"ל. ובבא הג' ואם ירשו אחד כו' והיה דר כו' הוא מתניתין חמשה חבורות ששבתו בטרקלין אחד כו' ועיין רא"ש שם. ובבא הד' ואם לא היה דר כו' ר"ל אע"פ שלא בא לדור בבית המוריש כיון שדר באותו חצר הוא דין הברייתא שם וא' מן השוק שמת כו' משחשיכה אוסר וכ' רש"י ותוס' שם דרישא דברייתא א' מבני חצר כו' אתיא אליבא

דת"ק דר"י שם פ"ה אבל כאן לא כת' כלום וכן בש"ע ס"ג כת' ואם מת משחשיכה כו' ולא כת' שבא לדור:

כל זמן שאינו כו'. כ"כ הרא"ש אבל המ"מ בשם הרשב"א חולק על זה ומביאו ב"י וכמש"ש כל שנאסר למקצת שבת כו' וטעמו של הרא"ש משום דקי"ל כר"ש ואפי' הניח את ביתו כו' כמ"ש בס"א ומפרש אפילו הלך בשבת אבל הרשב"א מפרש דוקא מבע"י וכ"כ הטור שם ועמ"א ס"ק א' שדחק עצמו בדברי הטור ע"ש:

והוא שבא. כנ"ל:

סעיף ו

ס"ו אחד כו'. עד סופו הכל בתוספתא פ"ה בלשונו:

סימן שעב

סעיף א

ס"א אפי' הם של. שם צ"א ב' כ"ז שהם רבים כו':

מחצר כו' או לגג ומגג ומהגג כו'. שם א' תניא א"ר כו':

או לראש. צ"ב א':

אפי' גבוה. פ"ט א' תוס' שם ד"ה כל כו':

סעיף ב

ס"ב קרפוף. מתני' ריש פ"ב כא אמרו בית סאתים ושם כ"ג כ"ד כ"ה צ' א' וכל קרפף ושם תנן וחכ"א כו' אמרי בי רב כו' אבל לר"מ ור"ש מותר וה"ה כה"ג:

כי אם. שם צ' א' שתי אמות בגג כו' והכל אליבא דר"מ אבל לר"ש הכל שרי וע' בה"ג:

סעיף ג

שתי חצרות כו'. מ"ט ב' ע"ב ב' ע"ג א':

ואם ירצה. שם ע"ב ב' תנא בד"א כו' כמאן כב"ה:

והוא שעירבו כו' או. שם ע"ג א' והא אחין דכי כו':

והוא שעירבו בני חצר. שם ע"ה א' נתנו עירובן במקום א' כו':

ואין בני. שם ע"ב ב' מתני' אבל אם היה כו' א"צ לערב וכנ"ל סימן שס"ו ס"ג:

סעיף ד

אא"כ יהא פתח. שם ע"ו ב':

או חלון. שם א' וכת' הב"י ותו בגמרא אמר ר"י חלון עגול צריך כו' בהקיפו כ"ד טפחים וע' שם ב' בתוס' ד"ה ור"י אמר כו' אלא שהש"ס בסוכה ור' יוחנן דהכ' טעו בדבריהם

והיו סבורים כו'. עכ"ל. וח"ו שטעו אלא שר"י אמר בהקיפו ר"ל בריבוע החיצון ואורך האלכסון בעיגול הוא ה' טפחים וג' חומשין ורביע חומש נמצא היקף רבוע החיצון כ"ב טפחים וג' חומשין ומ"ש ושנים ומשהו ר"ל בהיקף העיגול כפירש"י אלא שהוא לצד אחד שהוא נקודת א"ב ואף שמעט יותר משנים הוא מעט קט שיעור גודל הקשת על היתר והוא חצי חומש וע' בסי' תרל"ד ס"ד:

סעיף ה

וה"ה. ואפי'. ומ"מ בעינן. גמרא שם וכ"ש לארובה דבעינן ד':

ואם עשו. ירושלמי שם:

סעיף ו

ס"ו בית שבין. צ"א א' ר"ש לטעמיה דלא כו':

או שהיה כו'. שם בברייתא צ"ג ב':

ואם היה כו'. יכולין כו' בין. שם צ"ב א':

אבל פירות. שם ימתני' ע"ו ב':

ואם אינו. שם ע"ד א' כר' יוחנן:

ובלבד. שם ובפ"ז ב':

ואם היה כו'. שם ע"ז א':

כגוי שקרקעו. רש"י שם:

אף בכלים. כנ"ל ובלבד קאי אבתים:

והשני כו' אף. מ"מ:

והוא שיהא. כנ"ל:

אבל אם. כנ"ל:

סעיף ז

ס"ז והוא שלא. תוספתא פ"ז וקטנה שאינה אלא כעשר אמות נטלה דופנה לר"ה ונשתייר כפס מכאן ומכאן מותר נטלה כולה מותרין לאותה שבת ואסורין לע"ל דר"י רי"א אם כו' וגמרא ט' ב' קטנה בעשר:

וכ"ש אם. צ"ג ב' פחות מכאן מערבין אחד כו':

סעיף ח

כותל. ע"ז ב':

באיזה כו'. שם:

אא"כ. שם ע"ח א' כרב יוסף כו' סולמות שבבבל כו' וע"ש תו' ד"ה סולמות כו' והטור אזיל לשיטתו שפסק כהמיקל בעירובין אף באמוראי ועמש"ל סי' שנ"ז ס"ה וכ"פ הרמב"ם כאן כרב יוסף ושם פסק כרבה אליבא דלישנא קמא שהוא סתמא דגמ' ע"ש:

במשך ארבעה. מדקאמר שם סולם מכאן כו' חקק בכותל כו' וע"ש ע"ז ב' תוס' ד"ה אם יש:

בין להשתמש כו' בין. כל ענין לערב יחד ולהשתמש עליו יתבאר בס"ט:

סעיף ט

ס"ט ובולטת ד'. תוס' שם שהקשו מגמ' שם ע"ח א' דבעינן שיגיע לראש הכותל או לפחות מג' ותי' דהתם אינו ד' ע"ד וכאן ברוחב ד' ע"ד.

אבל אינו. שם כתי' הרא"ש בשם הר"מ דסולם שצריך עד ראש הכותל הוא לערב יחד וכאן להשתמש ופי' הטוש"ע כשני הפרושים לחומרא:

ואם אין. כנ"ל לפי' תוס':

סעיף י

ס"י כנגד המיעוט. ט"ס:

סעיף יא

סי"א מהני להתיר. כנ"ל בתירוץ הרא"ש:

סעיף טו

סט"ו היה אילן כו'. כרנב"י דהוא בתראה:

והרא"ש כו'. עתוס' שם ד"ה אשרה כו' וקי"ל כסוגיא דשם:

והוא שתהא. דאל"כ אסור משום אילן והמ"א ס"ק כ"ו כ' וצ"ע כו' ע"ש והניח בקושיא ואין קושיא כלל דשם משום חומרא רמש"ש דרב בקעה מצא כו' וכמש"ש:

סעיף טז

סט"ז כ"ז כו'. שם אי בטולי חייץ כו':

סי"א דאם. שבת ק"א והיינו בטבל ועמ"א:

סעיף יז

סי"ז וה"ה אם כו'. הריטב"א:

סעיף יח

סי"ח או שהוא. פ"ג ב':

סעיף יט

סי"ט נתמעט בחול. שם בגמ' דלמא דאמעיט כו':

ולהרא"ש. כו'. דס"ל כפי' ראשון שברש"י דלמא ממעט מי' וזהו דוקא בחול כנ"ל ומתניתין ע"כ בחול איירי מדקאמר נתמעט כו' מערבין כו' ואין מערבין בשבת ולכן לא פריך גמרא אמתני' ש"מ דיורין כו' וע' רא"ש. וס' הראשונה הוא פי' השני שברש"י משום מוקצה:

אבל גדיש כו'. צ"ע למה השמיטו הפוסקים מש"ש דוקא שהוא בתוך ג"ט לתקרה:

סימן שעג

סעיף א

ס"א ונתן ביניהם. כפרש"י שם:

ואם אין. כפי' ר"ת שם ד"ה וכן והוא ג"כ בתוספתא פרק שמיני דמכילתין:

סימן שעד

סעיף א

ס"א ואפי' אם. שבת ק"א ב' וכן שתי ספינות כו' ועתוס' בעירובין י"ז א' ד"ה עירב:

ואפי' סתמה. שם ס"ח ב' מבטלין וחוזרין כו':

ולהרמב"ם. כמו בספינות הנ"ל דנפסקו נאסרו מזו לזו והם דחו דשם שאני דאין קבועין ואתו לטלטולי מזו לזו דרך הים שהיא כרמלית והרמב"ם לשיטתו אזיל שפירש בפי' המשנה ובחיבורו שם אע"פ שמוקפות מוקפות מחיצה אבל הם פי' כפרש"י סמוכות:

סעיף ב

ס"ב אפילו כלי הבית. רש"י שם:

אבל חצר. משום דליתנהו למחיצות כמ"ש י"ז א':

חצר שנפרצה. מתני' צ"ד א':

לר"ה או. צ"ה א' וכרב וע"ש תוס' ד"ה ושמואל כו':

סעיף ג

ס"ג קודם שבת. צ"ג ב' ל"ת מר אימר כו':

ואין בפרצה. ט' ב' קטנה כו':

כלים ששבתו. כנ"ל רש"י שם במתני':

אא"כ עירבו. ז' ב' כאן כו' וערש"י שם:

והיינו כו' וכשכותלי. ל"ד דאף כותל א' סגי:

דאל"כ. שם ט' ב':

סעיף ד

ס"ד קודם שבת. כנ"ל ס"ג:

ששבתו. ככ"ל:

אבל אם. רש"י שם ועתוס' שם פ"ט א' ד"ה במחיצות ורא"ש שם:

אא"כ פתוח. מתני' זיז כו' פ"ט ב':

ארבע. דהוי כחורי רה"י שבת ז' ב':

סימן שעה

סעיף א

ס"א מרפסת שהוא. פ"ד א' וע"ש:

אינם אוסרים. נ"ט ב' וערש"י במתני' פ"ג ב':

ובלבד שיערבו. רש"י שם ושם:

כדי שתהא. ע"ה א':

סעיף ב

שהוא משותף. פ"ח א' יש גזל כו' הב"ע כו':

אם אינם. גמרא שם פ"ד:

להוציא שם כלים שבבתים. צ"א ב':

ובתוך עשרה. גמ' שם פ"ד א':

ואם היו כו'. מתני' שם וגמרא שם:

סימן שעו

סעיף א

ס"א אע"פ שהוא. כפי' דמופלגת לרבותא נקט:

ודוקא. רש"י שם. כ"כ המ"מ בשמו שם:

וי"א. שם ושם:

סעיף ג

ס"ג דרך חלונות. רש"י שם וכשיטתו לעיל:

סעיף ד

ס"ד בית הכסא. עתוס' פ"ו ב':

סימן שעז

סעיף א

ס"א והאחת עירבה כו' עד מותרת. לשון הטור וצ"ע ועט"ז וט"ס הוא וצ"ל והא' ע"ע לעצמה והשניה לא עשתה זו שלא עשתה כו':

דכחו בחצר. תוס' שם ודוקא בחצר אבל בכרמלית גזרו כמש"ש פ"ט א' ד"ה לא שנו ובשבת ק' ב' ד"ה כחו וע"ל סי' שנ"ז ס"ג בהג"ה:

והוא הדין אם. מתני' שם פ"ח א' כנ"ל:

סימן שעח

סעיף ג

ס"ג עד שיבטל. ס"ו ב' ואפילו לרבא ה"מ אליבא דשמואל דווקא:

ואם נתנו. ע"ה ב' כחכמים:

סעיף ד

ס"ד וה"ה רבים. ע"ג א'. האב ובנו כו' וערש"י שם:

סעיף ה

ס"ה שלשה. כפי' הרי"ף שם:

זה הכלל. ע"ה א' מתני' וגמ' וכת"ק:

סימן שפ

סעיף א

ס"א שיאמר רשותי כו'. רמב"ם:

וי"א שצריך. ע"ט ב' ואב"א לעולם כו' וכפרש"י שם וע"ש תוס' ואב"א:

אם ביטל. כ"כ רמב"ם ועתוס' ס"ד א' ד"ה אם כן ועמ"א דלאחר שהחזיקו דאל"כ אסור כמ"ש בסי' שפ"א ס"א וכ"כ בלחם משנה וע"כ צריך לומר כן דהא מפורש במתני' לר"א בפ"ב כ"ג א' ביתו אסור כו' וה"ה לרבנן היכא דגלי וערש"י שם כ"ו א' ד"ה אנשי חצר וצ"ל דשם קודם שהחזיקו אירי:

אם לא. כנ"ל:

סעיף ד

ס"ד וה"ה. שם חד לגבי חמשה. דוקא בכה"ג:

סימן שפא

סעיף א
ס"א ולרש"י אין. שם ד"ה והוציאו:

סעיף ב
ס"ב ל"ש שתי חצירות כו' או אם ערבו כו'. זו ואצ"ל זו קתני דלאביי בכה"ג מבטלין אף לשמואל כמש"ש מתוך שאוסרין מבטלין:

סעיף ג
ס"ג שהוא של שניהן. פ"ח א' יש דין גזל בשבת וחורבה כו' הב"ע כו':

סעיף ד
ס"ד ואפי' המבטל. תוס' שם וע"ש:
אבל אינו יכול. שם: ונראה דאין כו' וברא"ש בשם רש"י ולכך מועיל הביטול ולא אמרינן שישתכח כו' כיון שאסור בכה"ג. שם:
וכן אם. כמו במבטל רשות חצירו לבד כנ"ל תוס' שם:
וי"א דאין כו' ואז כו'. דס"ל כס' ראשונה שבתוס' שם דאין חילוק בין להוציא או להחזיר וא"כ ישתכח כו' ולכן ישאיר כו' וז"ש ואז כו' ר"ל שחולק על סברא ראשונה בזה ג"כ:

סעיף ו
ס"ו והיורש כו'. כנ"ל בסי' שע"א ס"ד:

סימן שפב

סעיף א
ס"א דרים כו' ואוסרין כו'. ל' הטור וכ"כ רש"י ונתכוין למ"ש המ"מ דאותן שאין אוסרין כמו האחין שאוכלין כו' אינו אוסר ודייק מל' המשנה אוסרין דוקא וכמ"ש רש"י שם ובאין לערב כו' דאין עירוב מועיל:
ואינו. שם ס"ט ב':
ישראל שהשכיר. ס"ד א' אם אמרו שכירו כו' ואע"ג דאפילו באכסניא אם נכנס ברשות ורגיל אוסר מיד וכמ"ש בסי' שפ"ד ס"א י"ל כמ"ש תוס' שם ס"ו א' ד"ה מערב ועוד יש לחלק כו' ואין יכול לסלק כו' דשכירו דוקא אם יכול לסלק וכן כאן וכמ"ש בסי' ב' וי"ג וט"ו וי"ח כמ"ש תו' וה"ה ישראל מישראל החילוק הוא ג"כ בזה ע"ב א' ד"ה ומודים ועוד דאין משאיל להם רשותו לאסור עליו כו' ומצי לסלוקינהו וה"ל כה' שכירים כו' וכמש"ל

סי' ש"ע ס"ג ואם אינו יכול לסלק צריך שיהיה שם תפיסת יד כמש"ש ס"ב וה"ה ישראל מנכרי כנ"ל וכן נכרי מנכרי כמ"ש סי"ח:

אבל כו'. ר"ל בענין שאין יכול לסלקו ובענין שהן מיוחדים כמ"ש בסט"ו והוא מירושלמי כמש"ש ולשון אבל צ"ע דאין חילוק בין ישראל מנכרי לנכרי מישראל כנ"ל:

אין שכירות. כמש"ל ס"ך בהג"ה או להבליעו כו':

ישראל שהשאיל כו' אע"פ. עמ"א וצ"ע מ"ש מאחין שאוכלין כו' דאין הנכרי אוסר ואפשר דמ"כ זו אוסר אפי' שם:

סעיף ב

ס"ב אם כו' כגון. דלא אסר אלא במקום שישראל אוסר מדאמרי' ס"ט ב' ישראל נותן כו' ובנכרי עד שישכור במקום שישראל צריך לבטל נכרי שוכר ובכה"ג ישראל אין אוסר כמש"ש ס"ו א' ב' וז"ש אם אין כו' לאפוקי אם הם זו לפנים מזו דאוסר בישראל כמש"ש ושם בנכרי נמי אוסר כמ"ש בסי"ז והוא ג"כ מפורש בגמ' ע"ד ב' לפי' הרמב"ם וכמ"ש בס"כ וסי' ש"צ ס"ב ע"ש:

סעיף ג

ס"ג דרך חלון. ר"ל לאפוקי דרך פתחים הפתוחים למבוי וכ"ה בגמ' לפי' הרמב"ם וכמ"ש בס"ך וסי' ש"צ ס"ב ע"ש ושם:

סעיף ד

ס"ד השוכר כו' וא"צ. טור וכ"כ בס"ס או להבליעו כו':

וא"צ. כרב ששת שם וכן הוכיחו מדשוכרין בשבת כמ"ש בס"ה:

סעיף ה

ס"ה שוכרין מנכרי. שם וס"ו א':

ומותר. שם ס"ה וס"ו:

סעיף ו

ס"ו כ"ז שאין. דשוכר כמערב דמי לקולא שם ובעירוב מועיל כמ"ש פ"ב ב' אבל בשירי עירוב כו' וע"כ לשאר שבתות קאמר וכמ"ש שס"ח ס"ד וע"ש ס"ה ומ"ש רש"י שם ס"ב א' ד"ה אלא. בכל שבת ושבת פי' הרא"ש אם חוזר בו וז"ש כאן כ"ז שאין כו':

ואינו יכול. רש"י שם ס"א ב' ד"ה עד והוכרח רש"י מדמוכיח בגמ' שם מדברי ר"ג דצדוקי אינו כנכרי שם ס"ח ב' וכ"ה מפורש בירושלמי דפירקין מעתה אפי' משכיר חזר בו בגזל הוא כו' ע"ש:

צריך לחזור. כ"כ תוס' שם ס"ה ב' ד"ה דאתא. דבעי תרתי כו' והוא בגמ' שם ס"ז א' השתא תרתי כו' כמ"ש בסי' שפ"ג:

סעיף ח

ס"ח די בשכירות. דאין הנכרי הראשון יכול לחזור כמ"ש בס"ו ואין יכול להשכיר חלקם כ"ז שאין מחזיר הדמים:

סעיף י

אם. ס"ג ב' פ' א':

ס"י אע"פ. ר"ל אע"ג דבישראל כה"ג מהני לענין בע"כ לא שייך למילף שכירות מעירוב. רא"ש ר"פ הדר ס"א ועיין לעיל ס"ס שס"ז אבל אם כו' וע"ש מ"א סק"ה וצ"ע שם וכאן דהוא דוקא לדעת הרמב"ם:

סעיף יא

סי"א אבל. שם פ"א:

או. שם ס"ד א':

אע"פ. זהו לדעת הרא"ש בסי' שס"ז:

ושכירו של. שיכול להניח כליו של אדונו:

סעיף יב

סי"ב ומשכיר. ס"ו אף שוכר כו' ור"ל מה מערב אם הוא שכירו ולקיטו של ישראל וכן מש"ש ס"ד א' נותן עירובו בכה"ג:

וי"א שא"צ. רש"י שם ושם ופי' שוכר נכרי שכירו ולקיטו:

ס"ג אם ייחד. תוס' שם ס"ו ד"ה מערב מירושלמי וע' מ"א והוא בתוס' שם וכגון שאין יכיל לסלק את הישראל. שם:

סעיף יד

סי"ד שכרו. כנ"ל ס"ח:

אבל אם. דבכה"ג יכול לחזור לאחר שבת ראשונה אע"פ שאין מחזיר הדמים:

סעיף טו

סט"ו אם יש. תוס' הנ"ל מגמרא הנ"ל:

וה"ה שני. ירושלמי שם:

סעיף טז

סט"ז דשכירות של. כיון שיוכל לסלקו כנ"ל מדין שכירו ולקיטו:

סעיף יז

סי"ז שתי חצירות. אע"ג דאוקמוה שם כר"ע. למסקנא שם ע"ה ב' נכרי ה"ה כרבים כו' א"צ למוקמי כר"ע:

ואפי'. שם כפרש"י ותוס':

ויש. כפי' הרמב"ם שם ואע"פ שכתבו תוס' שם ד"ה נכרי דל"ל דביחיד כו' וכן מוכח כו' לשיטת הרמב"ם דשם לפי ס"ד דנכרי אינו כרבים:

סעיף יח

סי"ח אם נשאר. רשב"א וכמ"ש בהג"ה דלא גרע כו' וכמש"ש ס"ד א' ליזיל כו' ולישאל מיניה דוכתא ולינח כו':

סעיף יט

סי"ט אבל. מדנקט חלונות והטעם דאז לא יזיקנו הנכרי:

ויש מי. דל"ד אלא שאין דרך לעשות פתחים מבית לבית:

סעיף כ

ס"כ דרך חלונות. כאן ודאי ל"ד חלונות כמ"ש רש"י בס' שקדם:

ספינה. כנ"ל סי' שס"ו ס"ב בהג"ה:

ויש להם בתים מיוחדים. דוקא כמש"ש בתוספתא הנ"ל בתים כו' ושאר ספינה שאין להם בתים ה"ה כשרויין בחצר:

או. כנ"ל ס' א' וס"ד:

סימן שפג

סעיף א

ס"א א"י. ס"ב ב':

בא א"י. ס"ה ב' וע"ש תוס' ד"ה דאתא:

ומיהו. שם:

ואח"כ יבטל. ס"ד א':

וכ"ש אם. שם:

סימן שפד

סעיף ב

ס"ב אנשי חיל כו'. אבל בתשובה שם כת' דאפי' אין לו שום תפיסה ג"כ אינו אוסר אם נכנס בלא רשות כמ"ש בירושלמי ובש"ע ס"א וע' ב"י שהביאו ועוד כ' בתשובה שם דבלא"ה אינו אוסר כמ"ש תוס' במלמד וסופר דאדעתא דהכי לא השאילם וכמ"ש סי' ש"ע סס"ג וה"נ בנכרי אף ברשות וכמ"ש בסי' שפ"ב ס"א וכמ"ש המ"מ משמו והב"י לא הביאו ראשית התשובה והיא בתשובה לרמב"ן סי' ר"ב אלא שצ"ע ממ"ש בירושל' מהו לשכור רשות מהפונדק ר"ל מהמשכיר ר"ח ור' יונתן סלקין לחמת דגרר אמר נמתין עד שיבואו זקני דרום לכאן אתא ר' אפס דרומא ושיילי ליה ושרא לון שמע ר"ל ואמר וכי מאחר שהא"י בא ומוציאם לא עשינו כלום ר"ל השוכר יכול להוציא שוכרים מהפונדק שמעון ברבי ור' יוחנן אמרי ומעתה אין הבתים שלנו ר"ל שהא"י היו באים בבתיהם בע"כ ודרים שם עמהם ר' יוסתאי בר' סימון בשם ר' בייתוס אומר אין בתינו לדור עמנו להוציא אינו יכול אבל בפונדק מוציא אותנו ר"ל שלא היו הנכרים האנסים אלא להכריחם לדור עמהם אבל להוציאם לא. שם בסימן ריי"ח משמע אבל אי יכול להוציאם אוסר ולכן השמיט בש"ע מש"ש מהא דאכסניא דל"ד לשם אע"ג דנכנס שלא ברשות מ"מ א"י לכנוס בע"כ. ומ"מ ברשות קשה אמאי השמיט בב"י ובש"ע וכנ"ל בר"ס שפ"ב וגם זה לא קשה דשם יכול לסלקו בכל עת וכמש"ש ועמ"א בסי' ש"ע ס"ק ח' ואם מקום כו' וה"ה בשאלה וכמש"ש בס"ב:

סימן שפה

סעיף א

ס"א צדוקי. כר"ג שם במתני' ואף לר"י כאבע"א שם ס"ט א':

אבל. ל"א ב' כיון דליתא בעירוב אינו בשליחות וכמ"ש בפ"ב דגיטין:

סעיף ג

ס"ג אפי' אינו. שם שלא נתן כו' וכר"י:

אפי' מחללו. שם ההוא דנפק כו' וע"ש רש"י ד"ה בחומרתא. ואומר אני כו':

סעיף ד

ס"ד הוא אוסר. דהוא מומר לכל התורה כולה שם:

שחל. דוקא:

אבל אם. שם מ"ט א' ס"ז א' וז"ש פתח קטן:

סימן שפו

סעיף א

ס"א שגובין. עבה"ג ושם פ' א':

וא"צ ליתנו כו'. רש"י שם ד"ה עירוב כו':

סעיף ב

ס"ב ודלתות כו'. ל"ד:

ששיתוף כו'. תוספתא פ"ו דמכילתין שיתוף מבוי צריך שיהא עמהן במבוי. עירובי חצירות צריך שיהא עמהן בחצר שנים שהן שותפין זה לזה בין ביין בין בשמן צריך שיהא עמהן במבוי. וגמ' פ"ה ב' אימא עירובי כו' וע' רש"י שם ורמ"א ס"ק א':

ואם עירבו. קאי אלעיל שחלוקים כו':

סעיף ג

ס"ג ושיעורו. פ"ב ב':

ושאשתו. פ' א':

ושמערבין. פ"א ב':

ושקטן. ל"א ב':

ושיכול. פ' א':

ושאם היו. ע"א א' וערש"י ל"א ב' ד"ה עירובי כו':

ואפילו. שם ע"א א' וכר"ש ואליבא דרב יוסף:

הוא. שם:

סעיף ה

ס"ה חוץ מגודגדניות. כ"ח א' וכאב"א:

ותבלין. כ"ט א':

ופולין. כ"ח ב':

ולא בעלי. כ"ט א':

ולא בכמהין ופטריות. רי"ף ורמב"ם. וטעמם מדפריך סתמא דגמרא שם כ"ז א' והאיכא כמהין כו'. אבל הוא תמוה מאד דהיכי דמי אי בכמהין ופטריות חיין א"כ מאי פריך מכמהין כו' שאינו נזכר בשום מקום שאין מערבין בהן הל"ל מתבואה שאין מערבין בהן חיין כמש"ש כ"ט א' חטין ושעורין דלאו בני אכילה כו' וכן כל הדברים שאינן ראויין לאכילה כשהן חיים ואי קאי אכמהין כו' מבושלין קשה ביותר מאד דודאי הוי אוכל כדמוכח בשבת ס"ח א' כל שהוא אוכל למעוטי ספיחי סטיס כו' וגידולו מן הארץ

למעוטי כמהין ופטריות ימדלא ממעטינהו מכל שהוא אוכל מוכח דודאי הוי אוכל רק שאין גידולו מן הארץ ולעירוב ודאי לא בעינן גדולו מן הארץ כדקאמר שם ל' א' מערבין בבשר ובצים כו' וכמ"ש בס"ז לכן נראה עיקר דודאי מערבין בכמהין ופטריות מבושלים דודאי אוכל הן כנ"ל וכן לעניין ברכה חשבינן להו אוכל ככל האוכלין ואם מערבין בכשות כו' כ"ש בכמהין כו' דהוי מאכל חשוב כמ"ש בברכות מ"ז א' אילו מייתי ארדילייי כו' ועירש"י שם וכן אמרינן בעלמא דעולה על שולחן מלכים וט"ס בספרים וחסר תי' וכו' ועיקר ראייתו מוכיח מסיפא הכל ניקח כו' ופריך והאיכא כמהין כו' דאין נקחין בכסף מעשר כדתניא להדיא בספרא פ"א פסקא ח' מכלל ופרט כיצד כו' אף כל פרי מפרי כו' יצאו כמהין ופטריות ושייך שפיר לישנא דקאמר והאיכא שהיה להם ברייתא ידועה הובאה בכ"מ בש"ס וירושלמי:

ולא. כ"ט א':

ולא בעדשים ולא כו'. **חטים ושעורים**. כ"ט א' ועדשים שאינן בני אכילה כמו חטים ושעורים. ביצה סוף פ"א י"ד ב' תניא ר"ש כו' ובתוספתא דמכילתין פ"ו אר"י כו' והיינו מבשלים קדירה של עדשים וא' עומד על פתח מבוי כו':

ולא בירק. כ"ט א' ההוא כו' וסובר הרמב"ם דה"ה לכל ירק:

ולא במים כו' אבל כו'. כ"ז א':

וי"א. שם בגמרא וע"ש תוס' ד"ה אבל וס' הראשונה ס"ל דלא אתמר אלא לענין מעשר:

וי"א. צ"ע:

סעיף ו

ס"ו חומץ. כלישנא קמא. ועמ"א:

וכן. שם:

סעיף ז

ס"ז בין חי. שם כ"ח ב' בתרדין חיין וה"ה לכל ירק:

בתפוחי יער. הג"א מדקאמר וכי מערבין בתפוחים וכן פי' המרדכי אבל תוס' כ"ז ב' סד"ה מאן סתרו פירושם דא"כ מאי פריך שם ולא והתנן כו' ע"ש:

סעיף ח

משתתפין אפי'. כ"ח א':

כגון. מתני' שם:

וכן הנודר. ל' הרמב"ם ופסק דלא כרב הונא דאמר כיחידאה:

וי"א. טור וכרב הונא וכפי' תוס' שם ד"ה ככר וכ' הטור נ"ל דבשתופי מבואות אפי' נשבע שלא יהנה ממנו אסור דמשתתפין אפי' שלא לדבר מצוה וט"ס כאן וכצ"ל דוקא כשנשבע שלא כו' אבל אם נשבע שלא כו' אכילתו עלי:

אין כו'. ומ"ש הרמב"ם שלא יאכלנו דוקא קאמר דבהנאה אסור רק בשבועה כמ"ש בפסחים כ"ג א' והרי נזיר וע"ש בתוס' ד"ה מערבין וה"ה כאן בשיתוף כנ"ל וא"כ אין חילוק בין הרמב"ם לטור רק בקונם דאף באכילה אסור לתוס' וטור:

סעיף ט

ס"ט היום קונם. לשון הטור ולשיטתו כנ"ל:

וכן. כ"ש הוא:

סימן שפז

סעיף א

ס"א המשתתפין. כר"מ שפ' שם כוותיה וסתם מתני' ע"ג כוותיה וז"ש כדי שלא כו' שהוא דברי ר"מ דחכמים לא ס"ל האי סברא אפי' למ"ד ביין כ"ע ל"פ וביין דא"כ היה יכול למוקמי מתני' כחכמים וביין:

לפיכך. וכמ"ד בפת דכ"ע ל"פ מדאמר רבה ס"ז ב' נסמוך אשיתוף וע"ש תוס' ד"ה נסמוך:

שהרי התינוקות. זו היא פי' הרמב"ם על כ"ע ל"פ דבחדא וע"כ צ"ל כן דהא טעמא דר"מ שלא לשכח כמש"ש ע"ג וטעמא מאי כו' ולפרש"י מה לי פת או יין:

וי"א. ג"כ כר"מ וכשיטת הרמב"ם וכ' כן ב"י לפרש"י ד"ה מערבין כו' דכת' שם דלר"מ אע"פ שעירבו הבתים והחצירות יחד צריכין לשתף במבוי ופן אם שיתפו במבוי לבד צריכין לערב הבתים אבל החצירות יחד א"צ וכ"ז כ' לר"מ אבל לרבנן או מערבין הבתים והחצירות יחד או משתתפין במבוי לבד ובפת ר"מ מודה וא"כ צ"ע ועט"ז:

וי"א. כחכמים:

ונ"ל. עט"ז:

סימן שפח

סעיף א

ס"א אם לא. עירובין צ"א ב' כר"ש וכשמואל ור' יוחנן וכמ"ש תוס' בשבת קל"א א' ד"ה מי:

ולהרמב"ם. כרב שם וכפירושו שם מי גרם כו' לא הדר מטעם הראשון דבתים וחצירות וקאי אקושיא כי לא עירבו נמי ליחזינהו כו' ע"ז קאמר דא"א למחזי כמאן דסתימי דמי גרם כו':

סימן שצא

סעיף א

ס"א ככל. שם ע"ג שהמבוי לחצר ומזה נלמד כל הס':

אע"פ שהם. עבה"ג ור"ל שלא נשתתפו והם רבים שכל בני החצר מ"מ הן כיחיד שא"צ ליתן בשיתוף אלא א' כמש"ל:

אבל חצר א'. כנ"ל בסי' ש"צ ס"ב וסי' שפ"ב ס"ג:

והוא. לכאורה אין שייך זה כאן וי"ל שקאי אב' חצירות דאוסר וכמ"ש בסי' שצ"ב ס"ה:

וסתם. **וסתם**. שם כ"ו א' עיר חדשה:

צריכין. כנ"ל סי' שפ"ב סט"ו בהג"ה:

ואין מספיק וי"א דדוקא. **בד"א**. כמש"ל שפ"ב סי"ח:

או משכירו. שם סי"א בהג"ה ושכירו של כו':

סימן שצב

סעיף א

ס"א קנין יחיד. לשון הרמב"ם:

של רבים. פי' הרבה ב"א דלא כרש"י שכ' ס' רבוא ואזלי לשיטתייהו כמ"ש בסי' שמ"ה ס"ז:

וכן. שם בברייתא:

אבל. שם בגמ' א"ל כו' לדידי כו' והשתא כו':

אלא מניחין. ואפי' בה"ה של רבים מהני שיור כמ"ש רש"י במתני' וכ"מ שם בגמ' בעובדא דר' זירא ואמינא ש"מ עיר כו' וע"ש בתוס' ד"ה ולא כו' וברא"ש:

אפי' חצר. כר"י שם דרבה עבד כוותיה כמש"ש וכמ"ש בס"ג:

ויהיו אותם כו' בשיתוף כו'. שם כי היכא דאיהו כו':

שעושין כו'. טט"ז:

ודבר זה. ריי"ף וכ"כ רש"י במתני':

ואם רצו. דלרבותא נקט חוצה לה דאפי' בכה"ג מהני. הר"י:

וצריך. הרא"ש שם וכ"כ על שיור כו' וכ"ה ברמזים וה"ה דמצבה מהני כמ"ש בס"ד וכ"ש כאן. ועמ"א:

סעיף ב

ס"ב שאין הסולם. שם:

עד רוחב. צ"ל עד יותר מעשרה:

סעיף ג

ס"ג ואפי' הוא כו' אפי'. שם דההוא בי תיבנא ומשמע דבית א' היה וכמ"ש בס"א כר' יצחק שם:

סעיף ד

ס"ד עיר שנשתתפו. בגמ' א' מבני מבוי כו' והרמב"ם לא הזכירה ואולי גי' אחרת היה לו א' מבני המבואות כו':

מצבה. כפירוש הרי"ף אצטבא וכ"כ התו' ד"ה דעבוד וכ"כ הערוך:

לפיכך עיר כו'. מ' דוקא בכה"ג אבל בהיתה של רבים א"צ וכ"מ בהג"מ ע"ש וכמ"ש המ"א לעיל ס"ק ד':

אין. ע' מ"א:

סעיף ה

ס"ה בד"א. שם י"ד ב' עשה לחי כו' וע"ש נ"ט ב' תוס' ד"ה מבוי וכמ"ש הרא"ש בשם ירושלמי ע"ש:

סעיף ו

ס"ו היינו לומר. כמ"ש בברייתא עושה לחי מכאן וע"ז הקשו מבוי מבוי נמי כו':

אבל בפס כו'. שהרי מהני בחצר שנפרצה במילואה לערב בפ"ע ואינן אוסרין על החצר כמש"ש י"ב א' ב' וכמש"ל סי' שס"ג סכ"ו וע"ש סל"א:

או יעשה. כנ"ל בס"ד:

גבוה עשרה. ט"ס וצ"ל ארבעה ווכמ"ש בגמ' ס"א א' ועמ"א:

י"א הא דעיר כו'. הוא דעת מהר"ם שפ' כלישנא קמא כמ"ש הרא"ש ומרדכי והג"מ בשמו ורמב"ם וש"ע פ' כלישנא בתרא כדרכם בכ"מ לפסוק כאיכא דאמרי:

ועושין תיקון. כ"כ הרא"ש בשם התוס' וז"ל וכ"כ התוס' על ההיא דלרחבה כו':

מהני לחי או קורה. כן למד מדאמרינן מ"ש לחצאיו דלא כו' מבוי מבוי נמי וע"כ בלחי או קורה קאמר דאל"כ לא אסרי אהדדי כמש"ש הרא"ש ונ"ל דדוקא בלחי וקורה כו' וע"כ לחצאין נמי בהכי קא מיירי דאל"כ לא הוי פריך מידי ואפ"ה אמרו בלישנא קמא

דלרחבה מערבין אבל הוא תמוה דברא"ש וש"פ כ' בהדיא דצריך תיקון חצר שכתב וכ"כ תוס' על הא דלרחבה כו' ולארכה לא מהני אפי' בכה"ג דגמרא אמר בדרך כלל אין מערבין לחצאין לגמרי וכמ"ש רש"י הטעם אבל מבוי מבוי מערבין ג"כ בכ"ע אפי' בלחי וקורה ולכן פריך מ"ש לחצאין כו' מ"מ לחי וקורה לא מהני. וללישנא בתרא אפי' לרחבה לא מהני אפי' תיקון חצר ולא מהני אלא מבוי מבוי בפ"ע או באמצע מבוי וכן לשיור של עיר כמ"ש ברא"ש שם אבל לחצאין של עיר לא וקושיא הנ"ל מה שלמד ממנה הרמ"א נזהר ממנה הרא"ש שכ' דקושיית הגמ' היתה משום דברייתא מיירי שהמבואות אינן מתוקנים אלא בלחי וקורה כמ"ש עושה לחי כו' וז"ל הרא"ש שם והא דפריך הכא מבוי מבוי כו' דקתני בברייתא כו' וכן קשה על הש"ע דפ' כלישנא בתרא דלעולם אין מערבין לחצאין וא"כ לא מהני כלל תיקון חצר אלא בצ"ה דודאי מהני דכסתום דמי ומלשון רמ"א או יעשה כו' ולפתח מבואו אפשר לומר דמיירי במבוי מבוי בפ"ע ולפ"ז ניחא דברי ש"ע דשם מהני כנ"ל אבל לשון לחצאין לא מ' כן כמ"ש בגמ' ואין מערבין כו' אלא כו':

סעיף ז

ס"ז עיר של כו'. שם בגמ' וכמ"ש הרא"ש והלכתא לקולא:

סעיף ח

ס"ח אם עירבו. ר"ל שעירובן תמיד א' שא"א להן להתחלק ושם פ"א ב' הלכה כר"י כו' התם כו':

סימן שצג

סעיף א

ס"א אין מערבין. ביצה י"ז הלכה כר' ולאיסורא:

ואם שכח. הרי"ף שם מדאמרי' שם מ"ש דלמקני שביתה משא"כ כאן ודמי לעירובי תבשילין:

וה"מ. שם ו' א' ודלא כנהרדעי:

סעיף ב

ס"ב ואפי' אם. דע"כ בספק חשיכה כבר קבל ואפ"ה מערבין:

ויש אוסרין. דמיירי דלא קיבל ואע"ג דממילא נאסר מ"מ קל ממה שקבל בפירוש וראיה מתוספתא וכמש"ל סי' רס"א ס"ד ע"ש וכ"כ בסי' רנ"ג בהג"ה:

סעיף ג

ס"ג אבל אם. מדלא השמיענו באדם אחד ובכה"ג ש"מ דלחד גברא לא:

סימן שצד

סעיף א

ס"א ספק עירוב כו' והוא כו'. מתני' וגמ' לענין תחומין וסובר הטור דה"ה לע"ח דלא כמרדכי שכ' דכאן א"צ כנ"ל סי' שצ"ג ס"ג דספק הונח גרע כמ"ש המ"א וז"ש כגון ספק אם כו' דוקא בכה"ג וע"כ צ"ל כן דאל"כ תקשי לרש"י ורמב"ם דס"ל דאף בע"ת כשר בה"ש בדיעבד כמ"ש סי' תט"ו:

סעיף ב

ס"ב ואינו יכול. שם בגמ' ופסק כרבי. ומשם למד לע"ח דס"ל דגם הוא מצוה כמ"ש סי' שס"ו סי"ג וסי' שצ"ה:

והעירוב א"צ. שם במתני' אם מבע"י כו'. וה"ה לע"ח ונלמד מסי' שצ"ג ס"ג:

ויוכל. שם במתני' ל"ח א' וה"ה לע"ח וכ"ה בתוספתא פ"ה בע"ח:

ויש לבצוע. ברכות ל"ט ב' שבת קי"ד ב':

בשחרית. בהג"מ והג"א פ"ג כ' משחשיכה אבל במנהגים חששו בערבית שלא יאכל קודם חשיכה:

אבל עדיף. דמה שהיו נוהגים בימי הגמ' בכל ע"ש משום שלא יתעפש משא"כ עכשיו שעושין מצה. ר"נ:

סעיף ג

ס"ג נתנו במגדל כו' אא"כ. השמיט כל הסוגיא דשם שהוא הכל אליבא דרבנן וכמ"ש התוס' שם ד"ה והאמר משום דר"א ע"כ כרבנן ס"ל וע"ש תוס' ד"ה בעי כו':

קודם שחשיכה. ל"ד כמ"ש בסי' שצ"ג ס"ג:

סימן שצה

סעיף א

ס"א מצוה. ס"ח א':

ומברך. שבת כ"ג א':

ואומר. רי"ף בפ"ב די"ט:

ומהם לבתים. עמ"א וכמנהגינו שם:

אימתי. מנחות ל"ה ב':

ואם גבו. ברכות ט"ו א':

סימן שצו

סעיף א

ס"א שבו. נ"א א' וערש"י והוא במתני' מ"א ב' וגמ' שם יצא לדעת כו':

ארבע אמות. כגי' ר"ח שם מ"ח א' ד"ה ר"י ופ' כת"ק דר"י ור"א פליגי אליביה ופ' כר"י בסי' ת"ה ס"א:

בינונית כו' שכל א' כו'. ג' ב':

אלו. כר"י שם מ"ח א' וכפי' הרי"ף ורא"ש:

והוא באמצען. עט"ז שט"ם הוא וצ"ל אחר לכל צד וכ"ה בהדיא ברא"ש:

וי"א. כגי' רש"י שם ופ' כחכמים:

אבל לטלטל. גמ' שם:

עם אלכסונן. שם נ"א א' לאו היינו כו' וכפר"ת שם וכ"כ הרמב"ם:

סעיף ב

ס"ב בכ"מ כו' אפי' אין. שם בעיר חריבה כו':

ואם. ט"ו א':

סימן שצז

סעיף א

ס"א כל אדם. מתני' מ"ה ומ"ח:

חוץ מד"א. נ"ב א' נ' ב' אבל במקום שאין מסויים כו' ושם כגון דאיכא כו':

או. ס"א ב' ושם נ' ב' מהלך את כולה כו':

סעיף ג

ס"ג ואם עירבו. שם ב' ת"ר שנים כו':

סעיף ה

ס"ה מסרה לרועה. ובבנו לא חילק כפי' שם דיקא נמי ר"ל בשלמא אי דיקא בשני רועים היינו דאיצטריך למתני בנו דאע"ג שהוא רועה א' כו' וכמ"ש המ"מ ע"ש:

סעיף ו

ס"ו שור של כו' וכן אם. כ"ז לשון הרמב"ם שם:

סט"ו נהרות כו' כרגלי הממלא. עתוס' בעירובין מ"ה ב' ד"ה י"ט כו':

סט"ז מילא מים. כרב ששת שם וכפי' ר"ת שם וכגי' דרב ששת סובר דקנה חבירו ומטעם מיגו דזכי כו' לכך כרגלי הממלא:

סימן שצח

סעיף ב

ס"ב וכן אם היתה. שם מרובעת אין עושין כו' דוקא מרובעת:

סעיף ד

ס"ד כמין גם. רמב"ם וטור ולמדו מקשת כמו שהשווה אותם בברייתא:

וי"א. דלא גרע מאילו ניטל אותו של מעלה תוס' ד"ה אם: וכ"ז. ג"כ מטעמא דגמרא הדר אתי דרך כו'. תוס' ד"ה פחות:

סעיף ה

ס"ה כל בית. מתני' נ"ב ב':

דירה. נ"ה ב' וכמ"ש תוס' ד"ה נפש:

אם היה. נ"ז ב' הנך אטמהתא כו':

שהוא צלע. כ"ג ב':

וכשמודדין. כחכמים במתני' נ"ז א':

וי"א. כר"מ שם שהלכה כדברי המיקל אפי' יחיד נגד רבים כמ"ש מ"ו א' ועוד דרבא ס"ל כוותיה כמ"ש שם ל"ב ב' וע' כ"ז בראי"ש בשם הר"מ וס"ל דמש"ש אצטריך סד"א כו' קמ"ל דבכ"מ הדין כן. וצ"ע דא"כ למה לא פסק ככל יחיד כר"ש בספ"ד אפי' ט"ו אמה וכ"פ הרשב"א שם ובש"מ וגם אין הלשון משמע כן אלא כדעת הרמב"ם דקמ"ל כאן דהלכה כר"י ב"נ וכן כת' הרי"ף וש"פ:

סעיף ו

ס"ו והוא שיהא. ע"ש תוס' ד"ה נפש:

ושלש. מתני' וגמ' שם:

ויש בהם. כנ"ל:

ומעזיבה. ט"ס וליתא בגמ' ולא בכל הפוסקים:

ומודדין חוץ. הולך לשיטתו בס"ה:

ואם היו. מסקנת התוס' שם ד"ה עיר ועמ"א שמגיה הלשון:

אבל שתי. שם וכתי' הגמ':

סעיף ז

ס"ז וכן חומת. נ"ה א':

אבל בית. מדאמרינן כ"א א' בתוך ע' אמה ושיריים וכן שם נ"ז ב' בקושיא אמר קמ"א אמה ותיב' אמר ע' אמה ושיריים וכגי' בסוכה עיבור לעיר וכמ"ש בירושל' דסוטה. תוס' ד"ה רב הונא נ"ז א' והרא"ש שם ותוס' בסוכה ג' ב':

סעיף ח

ס"ח מלבד רוחב כו'. צ"ל אחר תיבת פחות שליש:

וי"א דאין. כפי' הראשון שבתוס' שם ד"ה התם דוקא אם בין שנים החיצונים ד' אלפים אמה אז אין מודדין כו' וכמש"ש בגמ' דע"ז היתה הקושיא והתי' התם ל"ל כו'. אבל בקשת מודדין אפי' לאמצעית דמ"ש תוס' ורא"ש שם וה"נ בני ראש הקשת כו' כבר כת' רש"א דה"ק דמטעם מלי אסור וצריך לטעמא דהדר דרך בתים דלכאורה י"ל דמאי פריך והאר"ה עיר כו' הא באלפים מותר אפי' בד' אלפים משום דמובלע בחד צד אלא דה"פ דבקשת מובלע בחד צד ש"ד משום דאיכא בתים אבל כאן לא סגי במובלע בחד צד כמו שתי' שם התם כו' וצריך שיהיה מובלע מב' צדדין ותי' התם כו' ורש"ל כ' דתוס' בתי' הראשון ס"ל דהקושיא הוא אליבא דרבר"ה דאל"כ לא פריך גמ' כלום והאמר ר"ה כו' כנ"ל אלא לרבה בר"ה דבעי מובלע מב' צדדין וז"ש בתירוץ השני ועי"ל דהתם כו' דבאמת תי' של הגמ' כ"ה והוא אליבא דרבה בר ר"ה ודבריו נכונים ואע"ג שהוא שלא אליבא דהלכתא כ' הרא"ש משום גמ' דג' כפרים ולאסבורי לפי' דגמרא כתבה ועמ"א ס"ק י"ב ומ"ש מ"א סק"ד לא עיין במהרש"א על תוס' הזה וכמ"ש בתוס' נ"ה א' ד"ה פחות והטור כת' ג"כ לשון אחרון של תוס' הנ"ל לחומרא וכ"כ הרא"ש והשמיטו הרמ"א:

סעיף י

ס"י אם אין להם. דאפילו אם היה רק בית אחד שם מותר כו' שהוקף לדירה:

סימן שצט

סעיף א

ס"א לא. ולא. מתני' שם:

שהוא. מפני. גמ' שם:

סעיף ב

ס"ב אם יש. רא"ש בשם ירושלמי וכ' הטור מסתברא כהאי מ"ד:

סעיף ד

ס"ד וכשיגיע להר הגיע לגיא כו'. שם אר"י א"ש ל"ש אלא שאין חוט המשקולת עד מתני' ושם בתוס' ד"ה אבל. ור"ת כו' ע"ש כמה פי' עד כמה יהיה הגיא כו' עד ורבינו שמואל. וכלל לשיטת טוש"ע בגמרא שם שיש שם ג' בבות מילתיה דשמואל ולישנא בתרא דרב יוסף ולישנא בתרא דרבא. בבא ראשונה בקידור לבד ואחרונה בהבלעה לבד מציעתא בשניהם מציעתא בגיא לבד אחרונה בהר לבד וראשונם אף בהר ושם אף בהבלעה נמצא בגיא ב' בבות ראשונה ומציעתא א' בקידור וא' בשניהם ובהר ב' אחרונה וראשונה א' בהבלעה וא' בשניהם והכלל דהבלעה דגיא קל מכולם ודהר קשה מכולם ולפ"ז הכלל בקיצור כי ראשונה בכולם לבד הבלעה דגיא שהוא קל בטורח מכולם ואחרונה בהבלעה דהר לבד שחמור בטורח מכולם ומציעתא בשנים דגיא בהבלעה וקידור דשלא להבליע ולא לקדר ודאי שאין חילוק ביניהם וסי' אב"ג למפרע אבל רש"י לא כת' כן אלא מילתא דרבא בקידור ובהבלעה דהר אך דמשמע כדברי רש"י וכן בעומקו של גיא חולק ג"כ רש"י שמפרש רק בהבלעה. וכלל אלו הב' סעיפים שפסק כאחרים שם וכלישנא בתרא דרב יוסף וכלישנא בתרא דרבא ויש שם ג' חילוקים כנ"ל ב' בגיא וא' בהר האחד בין חוט יורד כו'. הב' בין עמוק אלפים או לא בשאין חוט כו'. הג' במתלקט כו' וחילוק הא' לא קאי אלא אקידור וכמ"ש רש"י שם שהבלעה היא קל בגיא כנ"ל. וחילוק הג' לא קאי אלא אהבלעה שבהר הוא חמור ההבלעה כנ"ל. וחילוק הב' קאי בין אקידור בין אהבלעה וחילוק הב' לא שייך כלל בהר וחילוק הג' לא שייך כלל בגיא וחילוק הא' שייך נמי בהר אלא ששם קאי בין אקידור בין אהבלעה דשם חמור יותר ההבלעה הכל כמ"ש למעלה:

סעיף ו

ס"ו הגיע. כל"א שם ברש"י:

סעיף ח

ס"ח היה לנו. שם מתני' וגמרא וכפי' הרמב"ם וע"ש בפי' המשנה:

מדד כו'. הרא"ש שם פ"ה ס"ח ע"ש. אבל ליתא דהא ודאי כשמודדין התחום מאמצע העיר אלפים במישור אזי שוה ציון התחום לכל אותו הרוח אף שבמקום א' יש שם הרים שהיינו צריכים לקדר והיה שם ציון סוף האלפים קודם ציון תחום זה מ"מ ודאי אזלי' בתר מדידת תחום במקום א' דהיאך אפשר שכל א' יצטרך למדוד ברוח א' בכל המקומות שבאותו רוח אלא כמש"ש שמותחין חוט שוה לכל אותו רוח וא"כ למה נחמיר כאן שימדדו לו באלכסון ויפחתו לו בצד הב' הרבה בחנם אלא נראה ברור דלשיטת

התוס' שם הכי פי' אם מדד מב' רוחות דהיינו למזרח ולמערב וריבה ברוח א' וברוח הב' מיעט שומעין אף למקום שמיעט ולא יהבינן שם רק כפי שמדד ולא אמרינן שטעה אלא דתלינן בקידורין ובמדידה יפה:

סימן ת

סעיף א

ס"א ומהלך את כולה. רש"י וכ"מ בגמ' שם א"ל משם כו':

אבל אם. **וה"ה**. כן מוכח שם ס"ב וערש"י ד"ה דיה ולדידן דקי"ל הלכה כר' יהודה כמש"ש פ"א ב' צריך לחלק בכה"ג:

ואם כלים. שם:

סימן תא

סעיף א

ס"א משום דהואיל. רש"י שם וכ"הא בגמ' שם ור"ל דל"ת כקולי דמר וכקולי דמר. הרא"ש:

כרגלי מי. ע' תוס' מ"ה ב' ד"ה בי"ט:

ובלבד. תוס' שם ד"ה דכולא וראיה מר"ה כ"ג ב':

ולכן. עירובין שם מזב' וכן המשאיל כליו לעו"ג כו':

סימן תב

סעיף א

ס"א חריץ. כפי' תוס' בשם ר"ח וכ"כ הרי"ף ורא"ש ורמב"ם ונראה שלא היו גורסין בגמ' אלימא משום דתני כו' וכ"מ בדברי ר' יהונתן שם וש"פ אבל לפי גירסא שלנו מותר בכ"ע וכ"כ תוס' שם בד"ה חרם והג"א שם ד"ה ודוקא כו' ומהרי"ח כו' דהכא כו':

בתחום עיר. ר"ל דוקא בין שני עיירות דאפי' ריב"נ מודה וכקושיית תוס' שם ד"ה חרם. וא"ת כו' וס"ד דמקשה הוי דלא איירי בין ב' עיירות רק ב' ב"א ששבתו:

ושל קנים. שם:

סימן תג

סעיף א

ס"א לדירה. רש"י:

כיון. שם ועמ"א:
שיכול. שם:
אבל. עתוס' שם ומ"א. אבל רש"י חולק וכ"ד ר' יהונתן והג"א בשם א"ז וע' ט"ז וכן מלשון הרא"ש והטור שסתמו משמע כפי' רש"י וכן עיקר וראיה מדפריך גמרא מאלפים כו' על ר"ה דוקא וכן בברייתא דמסייע לי' לא הוזכר כלל בזריקה וכן מדקא' במאי מטלטל כו' ודילמא כי אורחא וכן שאין זה נקרא פרוץ במילואו מאחר שגם מותר לטלטל רק שאינו יכול להגיע לשם:

סימן תד

סעיף א

ס"א ומה שיהיה. ע' ריי"ף פ"ו דשבת גבי פורפת כו' וכ"ה בגמרא שם ל"ד א' עירובין מ"ה ב' י"ט ג' ב' ושארי מקומות בש"ס וה"ה בספיקא דדינא כמ"ש בפ"ק דע"ז:
מיהו. שם ושם:
ולא ע"י. בגמ' שם:
למ"ד כו'. ריי"ף ספ"ק דעירובין בשם הירושלמי וכ"כ תוס' בחגיגה י"ז ב' בד"ה דכתי' כו' בשם י"מ אבל כת' דהש"ס שלנו פליג על הירושל' מדקאמר בפ"ו דשבת ופכ"ד דידע לה בתחומין ואליבא דר"ע ול"ק ג"כ אליבא דרבנן ובכה"ג וכן הקשה הרא"ש בספ"ק דעירובין וכן הריטב"א וש"פ והביאו עוד ראיות ממ"ש בכמה מקומות תחומין דרבנן עירובין דרבנן וע' תוס' שכ ואינה כלום דודאי ד' אלפים אמות דרבנן אבל ראיה גדולה יש ממ"ש מ"ה ב' ואמאי ליקני כו' ואב"א הוי כו' ושם כמה מילין:
והואיל ואין. לשיטת הריי"ף בפ"ק דשבת דבמקום שיש איסור תחומין אפי מיום ראשון אסור להפליג וכמ"ש בסי' רמ"ח וע"כ הא דספינה למעלה מי' כמ"ש הריי"ף שם וצ"ל דאין תחומין:
מי שבא. שם ל"א בספינה כו' ת"ש מעשה שבאו כו':
ממקום שפגע. אפי' באמצע היום מדקאמר שם אא"ב כו' ודלמא עמדה ועתוס' מ"ה ב' ד"ה ליקנו בעובדא דר"ג כו' וז"ש כאן לעולם היתה כו':
ואם הוא. כנ"ל דספיקא דרבנן הוא:
ואם כבר כו' דאין לו. שם אי א"ב כו' דילמא עמדה:
מ"מ אם צריך. כמש"ל סי' ת"ו:
ה"ל כל העיר. שם הוליכוהו לעיר. וה"ה בכה"ג כמ"ש אא"ב כו' כנ"ל והלכה כר"ג וא"ל משום דשבת באויר מחיצות דמדפריך דכ"ע מיהת הלכה כר"ג בספינה כו' ולא שאלו

על ר"ג גופא מ"ט אלא ש"מ דאף ע"ג דיצא לדעת לא מהני כמ"ש בסי' ת"ה ס"ו כאן ה"ל כשלא לדעת:

סימן תה

סעיף א

ס"א מי שיצא. כת"ק והא דאמרינן מ"ד א' דר"נ פ' כר"א ההיא באונס וכמש"ש מ"ה א' ומדר"א קמותבת למר אלמא אין הלכה כר"א ובמלחמת כת' דהך סוגיא מ"ד א' אידחיא ליה מקמי האי סוגיא מ"ד א' ודבר רז"ה נכונים:

מעמידת. ערש"י שם ד"ה מי שיצא. במזיד ומדעת כו'. כיון למש"ש שם מ"ה א' א"ל אין דשמיע כו' וה"ה לאונס כמ"ש מ"א ב' וכ"כ הראב"ד אבל הרמב"ם מפרש אפי' באונס יצא לכך כת' מעמידת כו' שפסק כר"י שאמר אם בירר כו' שם מ"ה א' וזה כיון שהתחיל באמ' כבר בירר כו':

להיות כבני. אבל לעיר מותר לכנס כמש"ל סי שצ"ז ס"א וערש"י שם ד"ה ולמודד כו' ובזה מתורץ מה שהקשה המ"מ על הרמב"ם שם:

סעיף ד

ס"ד אבל אם. כמ"ש ס"ה אבל כו' ובס"ו אבל כו' ובסי' ת"ו ואם יצא כו':

סעיף ה

ס"ה או שאר. מהא דאמרי' שם עייל לתחומא כו' וע' רש"י שם ד"ה עייל כו' ובתזר לדעת לא מהני כנ"ל וכמ"ש למטה אבל כו' ושם מ"ט אנוסים הן כו':

או ששגג. מהנ"ל ס"ד בעובדא דר' חנילאי. וכ"ז הוצרך לאשמועינן משום סיפא החזירוהו:

אבל. גמ' שם:

וכן אם. כנ"ל בסי' ד' דספינה שלא לדעת וכמש"ש ת"ש מעשה כו' במהלכת ברקק ואפ"ה לר"ג מהלך את כולה ולר"ג ע"כ אין טעמו משום דשבת כנ"ל בס"ס ת"ד ע"ש כמ"ש שם:

סעיף ו

ס"ו מוקפת. רש"י שם:

לדירה. תוס' מ"ז ב' וכנ"ל:

אבל אם כו'. מדתנן הוליכוהו ונתנוהו וכמו שדקדקו בגמרא הוציאוהו החזירוהו. רמב"ם ורמב"ן ור"ן והג"א ס"ס ב' ד"ה וכן פסק כו' וס"ג ד"ה ואם עבר כו' וכ' ב"י שכ"ד רשב"ם

בתוס' מ"ג א' בד"ה הלכה כו' ועוד כו' אך כו' ואין ראיה די"ל דהרשב"ם ס"ל כדעת ר"ח הביאו הג"א שפ' כשמואל וכרבה דוקא בשבת כו' אבל צ"ע דהא במהלכת ל"פ וכן לפי' ב"י וכן תי' במלחמות על מה שהקשה הרז"ה על הרי"ף כיון שפסק כרב למה הזכיר הא דרבה ור"ז ותי' הרמב"ן דנ"מ לקופץ מספינה לספינה דהוי לדעת דאין לו אלא ד"א כשיטתם כנ"ל מ"מ מהלך את כולו במהלכת מטעמא דר"ז כו' וכ' ב"י אבל תוס' פליגי ע"ז שם שכ' ומה שפי' רשב"ם כו' וכן הרא"ש שם ומרדכי וסה"ת וכ"כ תוס' בהדיא כ"ט א' סד"ה והושיבו וכ"ד הרשב"א והקשה דלדידהו מאי פריך פשיטא דלמא הא קמ"ל דאף כה"ג א"ל אלא ד"א וכמ"ש הרא"ש וש"פ בס"ח וע' במ"מ שתי' קושיית הרשב"א ודבריו דחוקים ע"ש:

סעיף ז

ס"ז הואיל ושבת. ל"ד ור"ל והואיל והיה באויר כו' ונקט ושבת לרבותא דסיפא וכמ"ש בהג"א שם ד"ה אי אפשר. ואם נפחתי כו'. ומ"א תירץ דמיירי בנכנס בשבת דה"ל כיצא לדעת ואפ"ה כיון ששבת. ולכאורה כן מ' בגמ' דכ"ע מיהת הלכה כו' ואע"פ שבדיר וסהר לא מהני האונס אבל לשון ש"ע לא משמע כן ולא ה"ל לשבוק דינא דמתני' וגמ' שם וע' הג"א שם ד"ה ר"י וד"ה ואם עבר ותוס' שם ד"ה הלכה ועוד פסק רשב"ם כו' ומה שפי' רשב"ם כו' ור"י ס"ל דהוי כיצא שלא לדעת כמ"ש רשב"ם שם דספינה ממילא אזלא כו':

ואם נפחתו. שם מ"ב ב' ומ"ג א' וקי"ל כרבה וכמ"ש למט' ואע"ג דאין נ"מ דקי"ל כרב נ"מ בכה"ג וכמש"ש צ"א ב' ושם משמע דקי"ל כרבה:

ואם. ובראשו. שבת ז' ב' ואם חקק בו כו':

דאמרינן. כר"מ ואע"ג דלא קי"ל כוותיה בדרבנן קי"ל כוותיה דים כרמלית הוא כמ"ש בפ' הזורק וראיה מדר' ס"ל כותיה בעירובין ל"ג ואע"ג דלא קי"ל כותיה דר' בהא שסובר כר"י היינו משום דמתני' דלא כוותיה נתנו בקנה כו' וטעמא דר' דס"ל כר"מ משום דבדרבנן הוא וע"ש תוס' ד"ה וכלכלה כו' ובזה אין צריך לפי' ולא לפירוש רש"י דברשויות דאורייתא לא סבר רבי כוותיה אבל צ"ע דל"ל לכל זה הא קי"ל שם צ"ג ב' גידוד חמשה כו' ואפשר דסבר דהטעם בגידוד משום דחוקקין ולזה נתכוין מ"א ס"ק י"א ואפשר שר"ל כו' אבל אין נראה חדא דא"כ ס"ל כר"מ ועוד דאפי' ר"ח מודה בכה"ג וכמ"ש תוס' בשבת ז' ב' ד"ה והלכה כו' דכשאין במקום א' עשרה לא אמרי' חוקקין וכן צ"ע מ"ש כאן דאמרי' חוקקין כו' ומ"מ הדין אמת מהא דגידוד הנ"ל וא"צ לחוקקין:

סעיף ח

ס"ח לעירו. עמ"א וכ"ה בראי"ש ומרדכי:

המוקפת. כנ"ל:

כולה כד"א. ואפי'. מדפריך שם הא נמי תנינא החזירוהו כו' ודלמא קמ"ל דאפי' בכה"ג אין לו אלא ד"א וא"ל א"כ ברישא דפריך פשיטא השתא כו' ודלמא קמ"ל כה"ג והרמב"ם וש"ע פ' לעיל ס"ד אבל אם יצא כו' וכמו שהקשה הרשב"א שם י"ל כתירוץ השני של מ"מ שם דלשמואל פריך שפיר דהוא פ' כר"ג בספינה אבל לא בדיר וסהר וא"כ אפי' בשלא לדעת אין לו אלא ד"א ופריך שפיר אבל בסיפא דגם שמואל מודה כמש"ש דכ"ע מיהת כו' מ"ט הואיל ושבת באויר כו':

סעיף ט

ס"ט שכל העיר כו' ואם היא כו'. רש"י שם:

ואפי' לאותו. תוס' שם ד"ה לא הפסידו כו' ולמדו כן ממשמעות הגמ' לא הפסידו:

אפי' מי שלא. תוס' שם ד"ה במזי ד כו' מדקאמר סתם לא יאכלו וכמ"ש במבשל סתם לא יאכל אין חילוק רק במקום שחילק שם בפירוש:

ויש מתירים. כמו ע"י א"י שם מ' א' ומ"ז ב' ופ"ג די"ט כ"ד א':

סעיף י

סי' תו ס"א כיון שנכנס ברשות. והוא אונס והוי כמי שהחזירוהו נכרים וכמ"ש בסימן ת"ה ס"ה. רש"י שם:

ויתרחק כו' ואם נתרחק. דזהו ג"כ בכלל מ"ש גדול כבוד:

ואם יצא. כנ"ל בסי' ת"ה ס"ח יצא לדעת והחזירוהו כו':

וי"א דוקא. דבקטנים ליכא כבוד הבריות כמ"ש בבכורות מ"ד ב' משתינין מים כו'. וס' ראשונה ס"ל כמ"ש במרדכי דהאבעי' הוא משום כבוד תורה וסברא האחרונה לא ס"ל ועוד דנבלעין מהר וע' רא"ש ועל ס' ראשונה נ"ע דאין לשון כבוד הבריות משמע כן:

סימן תז

סעיף א

ס"א ואם הגיע. פי' ברשות הגיע:

סעיף ב

ס"ב היה יוצא כו' ואם. כרב שימי דרבה קם ליה בקושיא. הרי"ף ורא"ש שם:

סימן תח

סעיף א

ס"א מותר. ר"ל בזה לפי שלשון הרמב"ם וש"ע משמע דיעבד:

מי שיצא כו'. ע"ג א' והרי נותן כו':

לפיכך כשהוא. ס' ב':

ואינו מהלך בעיר. כן מ' פשטא דגמ' ומפסיד את כל העיר כו' ואם איתא שמהלך בכל העיר אינו מפסיד אלא יתרון רוחק העירוב כ"ה בתוספתא דמכילתין ריש פ"ח ולדעת תוס' צ"ל דתוס' מיירי כשלא לן בביתו:

תתקצ"ו. כן משמע שם נעשית לו העיר כו':

וי"א. תוס' שם אין. ומהר"י אומר כו' ולפי גירסתם שם ע"ג בסוף התחום ואתי וביית בביתיה ושם ל"ח ב' מי סברת דמנח כו' וערש"י שם וע' בתוס':

ואם כו' דלא. כמ"ש רש"י ל"ג א' ד"ה והוא לענין ד"א ע"ש:

כ"מ שהניח. נ"ו ב':

ואם אינו. מתני' מ"ט ב':

ומ"מ אם. כנ"ל ונעשה לו כל העיר כד"א:

ויש לו. עמ"א:

סעיף ב

ס"ב המניח. כר"א כנ"ל כדברי המיקל בעירובין:

אפי'. שם:

או. שם:

סעיף ד

ס"ד ויש לו. רש"י שם ד"ה חוץ לתחום ס"ד כו' ומתני' שם א' מותר כו' ואסור כו' וערש"י שם ד"ה מותר לביתו כו' וד"ה אסור לעירובו כו':

סימן תט

סעיף א

ס"א ואם נתנו. מתני' שם:

במגדל הפורח. אע"ג דקי"ל כר' שם ל' ב' היינו בסוריא שהיתה שמטמא באהל וכאן מיירי בבית הפרס שאין מטמא באוהל כמש"ו או שינפח כו' והוא בגמ' שם ובמ"ק ה' ב' ובית הפרס מי כו':

צריך כו'. מתני' שם ל"ב וכמ"ש בגמ' שם ושבת ח' ב':
במקום כו'. ואין מערבין אלא לדבר מצוה או דחק כמ"ש סי' תט"ו:

סעיף ג

ס"ג ויתחייב חטאת גזרו. עתו' שם ל"ג א' ד"ה והא ונ"ל כו':

סעיף ד

ס"ד נתנו במגדל. עמש"ל סי' שצ"ד ס"ג דסוגיא דשם כרבנן:

סעיף ז

כיצד. מתני' ושם בגמ' נ"א ב':
ואפי'. תוס' שם במתני' ואמר בגמ' ל"ח ב' דאזיל ושתיק ושם מ"ה א' מי שישב כו' לרבנן ומי שישן כו' וע"ל סי' ת"י ס"ב וז"ש ל"ש כו' משום דתוס' כ' שם ויש לחלק כו' אבל כו':
כפי מזונו. עמ"א:
כששה. כריב"ב שם:
ואומר. רי"ף בפ"ב די"ט:
וחוזר ולן. מתני' ל"ח א' ושם ע"ג א':

סעיף ח

ס"ח אם ירצה. נ"א ב':
וכן רבים. מתני' נ"ב א' וכמ"ש בסי' ת"י ס"ג:

סעיף ט

ס"ט אחד או. נ' ב' או שאמר לעבדיו כו':
האומר לחבירו. גיטין ס"ה כרבה ובתוספתא פ"ג דמכילתין:
בבית כו'. הכל בתוספתא שם:

סעיף יא

סי"א לא היה יכול להגיע כו' לא יזוז. נלמד ממ"ש למטה אבל אם אין כו' וערש"י ס' א' ד"ה ואסור לעירובו כו':
ודוקא כו' אבל. שם נ' ב':
ולהרמב"ם כו'. עבמ"מ שפי' דרמב"ם מפרש דברי שמואל שקנה במקומו וה"ק ונעשה תחתיו של אילן כו' לפיכך לא קנה שם כלל אלא במקומו. ואין נראה לי פירושו חדא דנעשה תחתיו דחוק מאוד לפי' ועוד דא"כ מאי אמרו תניא כוותיה דרב כו' לימא תהוי כו' אדרבא סייעתא היא לשמואל כמ"ש למטה אלא נ"ל שפוסק כרב דהלכתא כוותיה באיסורי ודלא כרי"ף דסייעתא שהביא הרי"ף משנים ששאלו חלוק בפ"ה די"ט אינו

סייעתא לפי' הרמב"ם שפסק כרב דקנה שביתה במקומו ורב הונא ברי' דר"י סבר נמי כרב אלא שצ"ע הא דסי' תי"ב שכ' הרמב"ם דהוא כוותיה דשמואל ואמר שם רב תנא כו' ואפשר דגי' אחרת לו שם:

אלא במקום. כן פי' להא דרב וכמ"ש מותר לביתו ואסור לעירובו וכמש"ש בברייתא דתניא כוותיה דרב לא יזוז ממקומו ופי' שנשאר לו שביתה במקומו:

וכן אם אמר. שם א"ל שמואל וגם רב מודה בזה וכפי פירושו לא יזוז כנ"ל:

והאומר. שם אמר ר"ה בריה דר"י כו':

וכן דעת. מדהביא מימרא הזא' דר"ה ש"מ שמפרש כפי' המ"מ ונ"מ אף לשמואל:

סעיף יג

ס"יג ודוקא לבא. מ"מ שם בשם הרשב"א וכמ"ש בגמ' שם נ"ב איהו כיון דנפק כו' ושם להחזיק דכ"ע ל"פ כו' וכמ"ש בסי' ת"י ס"א וס"ג ושם נ"א ב' אבל במקום פלוני כו' וערש"י שם אלא שכ' ואין עמו פת אבל הרשב"א כ' דבא בדרך אפי' יש לו פת נק' עני ובביתו אפי' אין לו פת אפ"ה לא:

סימן תי

סעיף א

ס"א מי שנתכוין. מתני' וגמרא שם וכמסקנא כרב יוסף ואליבא דר"י ב"י:

אלא החזירו. שם ושם:

או. או. שם בדפרי ר' יהודא כיון שהחזיק:

בד"א בעני. שם נ"א ב' וכמסקנא שם דקי"ל כר"נ ופי' עני ממש דלא כרש"י ורשב"א לעיל:

או מרחוק. נ"ב א':

סעיף ג

אנשי העיר. סובר דמש"ש כגון שיש לו שני כו' ל"ד:

סימן תיג

סעיף א

ס"א וכן מי כו' וכן כו'. כמ"ש בפ"ה די"ט ל"ח א' דרש מר זוטרא כו' וכן פסק הרי"ף והרמב"ם והרא"ש שם וכמש"ל בסי' שצ"ז ס"י ובי"ד סי' של"א סי"א. וע' תוס' דיומא נ"ו א' ד"ה דברי כו' שהסכימו לתי' שני שם ועי"ל ההיא כו' דלא כמ"ש בגיטין כ"ה ב'

ד"ה דברי כו' וכ"פ ביש"ש וז"ל בקיצור הכלל דא"א ברירה בדאורייתא בין לקולא בין לחומרא ואף בדיעבד ואף שמברר דבריו ומתנה בפירוש בין תולה בדעת עצמו בין בדעת אחרים ואפי' מידי דרבנן ועיקר שם תורה עליו כמו מעשה ירק בפ"ג דעירובין וכמש"ש בתוס'. ב' היכא שמתנה בדבר שעומד להתברר בודאי יש ברירה אפי' בדבר שאינו בידו כמו אם לא מתי. ג' בדרבנן לעולם יש ברירה בכ"ע. ד' לענין נדרים ובור יש ברירה כפי' הרשב"א דלפיר"ת משום דויתור מותר בבור הוה הלכה כמ"ד משהניחו משתמש. אבל כל הפוסקים כתבו שזה כמ"ד משימסור דליו והוא כפי' הרשב"א ונ"מ ג"כ לענין אתרוג בשותפות כמש"ש. והתוס' בשם ר"י כתבו דאף בדאורייתא יש ברירה כמ"ש בנדרים מ"ו ב' אר"ה הלכה כו' ובב"ק נ"א ב' אמרי' דבברירה פליגי וכן בתמורה ל' א' פריך סתמא דגמ' ניפוק חדא כו' והיינו למ"ד יש ברירה כמ"ש בבכורות נ"ז א' מיתבי וכן השותפין כו' ובב"ב ק"ז א' והלכתא כו' וע' רשב"ם שם ד"ה יורשין כו' וד"ה והלכתא כו' ותוס' ד"ה והלכתא כו' וכמ"ש בבכורות נ"ז ואזדא ר"י לטעמיה דאר"א כו' ומה דפסיק בי"ט שם כר' אושעיא היינו במה דפליג על ר' יוחנן דבדרבנן אין ברירה. אבל ר"ת חולק עליו ופסק כדברי הרי"ף הנ"ל וסתר ראיותיו והביא ראיה מרבא ור"נ שאמרו בקדושין מ"ג ב' האחין שחלקו כו' אלמא ס"ל כר' יוחנן ובב"ב ס"ה א' אזדו לטעמייהו כו' וכן ס"ל לר"נ ור"י בבכורות נ"ו ב' וכמ"ש בפ"ה די"ט ל"ט ב' והא דפסק בנדרים כראב"י לאו מטעמיה אלא משום דמתני' אזלא כר"א דאמר ויתור אסור כמש"ש ל"ב ב' וקי"ל דלא כר"א וכ"פ ר"ח אבל כל הפוסקים חולקים עליו ופסקו כר"א דמתני' שם ושם כוותיה וע' ר"ן שם ד"ה ולענין הלכה כו'. והרשב"א בשם י"מ תי' דמ"ש ר"א ויתור אסור היינו מדרבנן אבל בשם הרשב"א הצרפתי כת' תי' אחר וכ"כ הר"ן והרא"ש בשמו דהך ברירה דנדרים והך דב"ק נ"א ב' בבור לאו כברירה דעלמא כו' וע"ש ברא"ש וא"כ קי"ל כפסק הרי"ף וכ"פ רוב הפוסקים ועיין תוס' בנדרים שם ד"ה א"ר הונא ובגיטין מ"ח א' ד"ה אי כו' והרא"ש בנדרים שם ובב"ב ספ"ז וע' תוס' דגיטין כ"ו ב' ד"ה דברי כו' דאם מתנה בפי' יש ברירה אף בדאורייתא ובזה ניחא מה דקי"ל במתנה מהיום אם מתי כו' אע"ג דברירה הוא כמש"ש בגיטין כ"ו ב' דתנן מה כו' וכמ"ש בע"א סי' קמ"ה ס"ב וכשימות כו' וכן שם הריני בועלך כו' וכמש"ש שם בש"ע סי' ל"ח ס"ח ועוד כ' תוס' שם בד"ה ר' יהודה כו' דבדבר העומד להתברר בודאי יש ברירה ג"כ כן אף בדאורייתא וכן כת' תוספות בכמה מקומות בעירובין ל"ז א' דבור המתחיל דברי כו' וד"ה ר"י כו' וביומא שם ד"ה דברי כו'. אלא דקשה ממה שכת' בגיטין כ"ד במתניתין יתר מיכן כו' ובגמרא שם כ"ה א' בעא מיניה כו' אמר ליה תניתוה ותירצו תוס' שם דשם שאני משום דכתי' לה לשמה וכמ"ש

בגמ' שם וצריכא דאי כו'. ואנן דקי"ל דיש ברירה במתנה בפירוש צריכין לחלק כה"ג וע' תוס' שם כ"ד ב' ד"ה לאיזו כו' ובב"ק ס"ט ב' ד"ה אלא כו' ורש"ל בפ"ה דב"ק שם השיג על ותוס' בזה דא"כ מאי פריך בגמ' שם כ"ה א' איתביה האומר כו' דלמא גט שאני. וי"ל דסוגיא דשם כמסקנא דצריכותא דאין חילוק ועוד הקשה דל"ל שם וצריכא כו' אבל התם מכר כו' ופי' דה"ק וצריכא כו' לשמה ור"י ס"ל אין ברירה אבל התם מכר כו' דוקא בדמים אבל שלא בדמים אף במתנה לא הדר כר"מ קמ"ל כחכמים אבל בדברי רי"ף צ"ל כפי תוס' שפ' שם כזעירי וכן הרא"ש ורמב"ם וש"פ ע"ש הטעם. וע"כ צ"ל דיש ברירה כמ"ש וריי"א אף כו' ואזדא כו' ונדחק בזה בישׁ"ש שם דוקא לפוסלה מן הכהונה אבל גט אינו כלל ואם קדשה אחר א"צ גט כלל. ואינו מיושב דמ"מ הא אמרינן שם להדיא דפליגי בברירה וצ"ל כמ"ש רש"י ובד"ה חוץ כו' דלחומרא כו' וכ"כ הר"ן והרמב"ם וש"ע סי' קל"א ס"ד והיינו כמש"ש ואי אשמועי' שדה כו' אלא דקשה הא קי"ל בכמה מקומות דאף לקולא אין ברירה. כמ"ש בבכורות נ"ו ב' וריי"א אפי' כו' וכ"פ הרמב"ם שם כר' יוחנן וכן בספ"ז דב"ב דקי"ל בטלה מחלוקת לפי' ר"ת משום ברירה כנ"ל וכן האחין שחלקו כו' וכן קי"ל כמ"ש בח"מ שם ושם אבל לפי' תוס' הנ"ל ניחא דדוקא כאן אמרינן לחומרא יש ברירה משום דכאן מתנה בפירוש יש ברירה אלא משום דכתי' לה לשמה וז"ש דאי אשמעינן שדה כו' הא ר"י אף לקולא נמי קאמר בבכורות כנ"ל. וא"ל לפי' הרשב"א דברירה דנדרים כו' מאי פריך בפ"ה די"ט ל"ט ב' וסבר ר"נ כו'. י"ל דדוקא ראב"י הוא דמחלק כן אבל לרבנן אין חילוק ומתני' דהתם ע"כ אתי כרבנן כמ"ש תוס' בנדרים מ"ת א' בשם הר"ש והר"ן שם ד ה ולא כו' וע' בש"ע שם סי' רכ"ד. כלל העולה דבדרבנן יש ברירה ובדאורייתא אין ברירה וכ"ז אין חילוק בין לקולא בין לחומרא ובמה שמתנה בפירוש או שעומד להתברר בודאי יש ברירה אף בדאורייתא אף לקולא אלא בשתי נשים אין ברירה לחומרא ובנדרים ובור יש ברירה. ודברי הרמב"ם שם סי' רכ"ד צ"ע וכבר השיגו הר"ן שם וש"פ. ואפשר דס"ל כתירוץ הראשון של תוס' שם אבל לפי' הרשב"א הנ"ל צ"ע ועוד בכמה מקומות דברי הרמב"ם תמוהין בענין זה וכבר השיגו בישׁ"ש שם:

וכן מי ששמע כו' וכן כו' אע"פ כו'. שם וכנ"ל:

סימן תטו

סעיף א

ס"א של נשואין. אע"ג דסעודת אירוסין ג"כ מצוה כמ"ש בפ"ג דפסחים מ"ט א' דוקא לארוס עצמו כמש"ש אצל חמיו:

או חבירו. שם ורבנן זמנין דניחא כו':

או שרוצה. י"ט י"ב א' וכפי' תוס' שם ד"ה ה"ג כו':

ואז מותר. פ"ה די"ט מ' א' מי שזימן כו' לא יוליכו כו':

ואם עירב. פסחים מ"ט א' ולשבות שביתת הרשות וכפרש"י שם וע"ש בתו':

סעיף ב

ס"ב ואם עירב. רש"י שם מהא דלמטה ס"ג:

כשמניח ואומר. כמש"ל:

סימן תטז

סעיף א

ס"א או שני י"ט של גליות. ל"ט ב' מודה ר"י בשני כו':

וכן. תוספתא פ"ג:

סעיף ב

ס"ב המערב לשני. מתני' שם וכמ"שו:

וכ"ש. **ואם**. שם:

סעיף ד

ס"ד ה"ה כו'. כן מסקינן בכריתות י"ד וכ"כ תו' ביבמות ל"ד א' בד"ה אם היתה כו' אבל רש"י שם בד"ה אם היתה כו' כת' דמסיק שם דאין עירוב והוצאה וסובר דקושיות הגמרא שם דחיות בעלמא הן ומש"ש ברותא היא היינו אזאת אומרת דלא מוכח משם אבל הסוגיא דיבמות שם מוכח כסוגיא דשם מדקאמר ומאן כו' ר"מ כו' אלמא דמשום הוצאה דשבת ויה"כ חייב ב' אלא שרש"י דחק עצמו וכת' משום אכילה והוצאה אבל כבר הקשה עליו בתוש' שם ד"ה והוציא כו' ואמר ר"י כו' וכן פי' הרי"ף שם בארוכה וכ"כ הרמב"ן ורשב"א ע"ש ושמהסוגיא דיבמות מוכח דיש עירוב והוצאה ליה"כ ראיה שאין עליה תשובה:

סעיף ה

ס"ה י"ט. פ"ב די"ט ט"ז ב' מפני שאתה כו':

סימן תיז

סעיף א

ס"א והנשים. מגילה כ"ב וע"ש רש"י ותוספ' בשם הר"א ורא"ש בשם ירושלמי וחגיגה י"ח א' ר"ח יוכיח כו' ועתו' שם ד"ה ר"ח כו' א"נ כו':

סימן תיח

סעיף א

ס"א ר"ח אסור. תענית ט"ו ב'. י"ז ב'. ר"ה י"ט א' וירושלמי פ"ב דתענית:

סעיף ג

ס"ג אם קבלו כו' ואם. מהא דאמרינן בפ"ט דנדרים פותחין לאדם בשבתות וי"ט אלמא אפי' שבת וי"ט צריך התרה וכדקי"ל שם דנדרים חל על דבר מצוה ותי' הרמב"ן דהכא מיירי שקבל בלשון קבלה דאינו נדר כמ"ש שם י"ב ב' וכי נדר הוא כו' ואפילו ללישנא בתרא אמר לא יהא כו' מ' דאינו נדר ועמ"ש בר"ס תק"ע:

סעיף ד

ס"ד אם נשבע. דאיסור כולל חל אפי' אאיסור דאורייתא כמ"ש הרי"ף ורא"ש בסוף פסחים בשם הירוש' שבועה שלא כו' ועתוס' בפ"ג דשבועות כ"ד א' ד"ה אלא כו':

נ"ל שחלה. נזיר ד' א' וכגי' תוס' שם וכן מושבע כו' ותוס' בריש פ"ג דשבועות ובפ"י דפסחים ק"ו א' וגמ' יומא ע"ד א':

כיון שאינו. שהוא מימים הכתובים במגילת תענית ועתוס' בתענית י"ב א' ד"ה. ואם כו' ותו' בברכות מ"ט ב' ד"ה אי:

אלא שמדברי. כמש"ש י"ז ב' ר"ה י"ט א' ר"ח דאורייתא כו' דתניא כו' ומ"ש ר"ח דאורייתא ר"ל שיש להן סמך מדאורייתא:

סעיף ה

ס"ה המתענה בר"ח או כו'. ר"ה י"ח ב' צאו והתענו:

סימן תכ

סעיף ב

ס"ב אומרים צ"ה. דלא גרע ממענות ומטפחות:

ואין נוהגין. דאמרי' בפ"ג דמ"ק אין מניחין כו'. שלא להרגיל שכל מה שהרגל להספד אסור:

וכן בכל. עסי' רצ"ג ס"ב וע' בטור כאן:
וכן בע"ש. ע' סי' רס"ז ס"א:
י"א שאם. ע' סי' קל"א ס"ג:

סימן תכא

סעיף א

ס"א נוהגין באשכנז. סוכה נ"ד ב' נ"ה א':

סימן תכב

סעיף א

ס"א ואם לא. בין. ברכות ל' ב':
ואם נזכר. רא"ש ומרדכי בפ"א דתענית. מבה"מ קודם הטוב והמטיב ברכות מ"ט ב':
ואם לא נזכר עד אחר כו'. שם כ"ט ב':
ואם הוא ספק. ירושלמי פ"ז דברכות והש"ע השמיטו משום דלא קיימא במסקנא שם והכי איתא שם שלשה שאכלו כאחד כו' תני היה יושב ואוכל בשבת ושכח ולא הזכיר של שבת רב אמר חוזר ושמואל אמר אינו חוזר שמעון בר בא בשם ר' יוחנן ספק הזכיר של ר"ח ספק לא הזכיר אין מחזירין אותו אשכח תנא פליג כל יום שיש בו קרבן מוסף כגון ר"ח וחש"מ צריך להזכיר מעין המאורע וא"ל הזכיר מחזירין אותו כו' ובפ"ה שם ר"י בר אחא ור"ש בר אבא בשם ר"א ספק הזכיר ר"ח ספק לא הזכיר מחזירין אותו להיכן הוא חוזר כו'. ועוד דמ' שם דבח"מ איירי ופליג אגמ' דידן אבל בתפלה לא איירי כלל ועוד מדפריך מודאי לא הזכיר אספק ש"מ שחד דינא אית להו ודלא כד"מ ועמ"א דעמ"א ובט"ז ובלבוש כו':

סעיף ב

ס"ב בין יחיד בין ציבור. ר"ל אע"פ שאמרו שם ובערכין י' ובברכות ימים שאין היחיד גומר את ההלל ל"ד יחיד כמ"ש בתענית חדא דמדלגי דלוגי ועוד אשמעינן אע"פ שאמרו שם יחיד לא יתחיל דא"צ להתחיל מ"מ יש לקרות שכבר נהגו וכמ"ש תוס' בברכות י"ד א' ד"ה ימים וכ' שם דאף ציבור אין חייבין רק משום מנהג:
מברכין עליו בתחלה. סוכה ל"ט א':
לקרא. כיון שאין גומרין תוס' הנ"ל:
ואם בירך. שם מדלא הבין רב שם בתענית מן הברכה:

ולבסוף. סוכה שם ובירושלמי הביאו תוס' הנ"ל:
והיחיד אין. מגמ' דתענית הנ"ל יחיד לא יתחיל וכיון שאין חיוב אין מברך אשר צוונו ותוס' כ' בשם ר"ח דה"פ לא יתחיל בברכה. בערכין שם ד"ה י"ח כו':
וי"א שאף. שם אמר מנהג אבותיהם בידיהם ואמנהגא לא מברכינן כמ"ש בסוכה מ"ד ב':
וי"א דגם. תוס' הנ"ל מדאמרינן ימים שאין היחיד גומ' אפי' באמצע הפרק כו' משמע הא בענין אחר לא יפסיק וכמ"ש בס"ד ואי בלא ברכה מאי הפסקה שייך ועוד מדרב שם חזינהו דמדלגי דלוגי כו' אמאי לא הרגיש שלא ברכו ומ"ש רש"י דאמנהגא לא מברכינן לאו דוקא דשם רק טלטול לבד אבל בלאו הכי מברכינן מדברכינן איום טוב שני אע"ג דמנהגא הוא כמ"ש בפ"ק די"ט. והראבי"ה כ'. הביאו הגמ"ר ספ"ב דשבת דר"ח פי' יחיד לא יתחיל בברכה ואם התחיל בברכה גומר וכיון דנהוג לכתחלה נהוג שכן אנו צריכין לפרש לדברי ש"מ שמפרשים יחיד לא יתחיל לקרות והנה נהגו לקרות אפי' יחיד הלכך ה"נ בברכה לפי' ר"ח כנ"ל:
ומ"מ. כדי לצאת ס' הראשונה:
וי"א כו' דאם. דשלשה מקרי רבים כמ"ש בגיטין מ"ו א' כר"נ דקי"ל שם כותיה:
ונהגו. דהודו לבד מקרי ראשי פרקים כמ"ש בסוכה ל"א ב' ע"ש ושם שמצוה לענות ראשי פרקים וע' בראש פ"י דפסחים סל"ב במדרש תהלים הקוראים צריך שיהיו שלשה כדי שיאמר א' לשנים הודו וע' בברכות מ"ה:

סעיף ג

ס"ג בענין כו' וכן כו'. סוכה שם מקום שנהגו לכפול כו' ושם בגמ' כמה הלכתא כו' ממנהגא כו' אלמא מנהגא הוא:

סעיף ד

ס"ד אכל בענין. כנ"ל:
ודוקא בר"ח כו' אבל. שם וכפי' הרא"ש:
טעה. עמ"א והוא תוספתא פ"ב דברכות:

סעיף ז

ס"ז מצות. עט"ז:

סימן תכג

סעיף א

ס"א אומר קדיש תתקבל. תוס' במגילה כ"ג א' ד"ה חד כו':

סעיף ב

ס"ב וקורא כהן כו'. שם:

ולוי חוזר. כפי' הגאונים והלכתא דולג קאי אר"ח ואמצעי היינו שני דא"א לומר דקאי אמעמדות דא"כ הלכתא למשיחא. אבל הר"ן בפ"ד דמגילה כת' שהרמב"ן ז"ל חלק עליהם והקשה דא"כ מה הועילו חכמים בתקנתן והלא אותה חששא דנכנסין במקומה עומדת שהרואה אותו מתחיל בפסוק ג' שבפרשה א' יאמר הראשון לא קרא רק ב' פסוקים ואי לא חיישינן לנכנסין בדלא אפשר כו' יקראו השנים בפ' צו והג' יקרא וביום השבת ופסוק אחד מפ' ובראשי חדשיכם דמאי איכא משום דאין מתחילין כו' והא זהו אינו אלא משום הנכנסין וכיון דאפי' בדולג אכתי איכא ההיא חששא למה ידלוג יקרא כדרכו ולא נחוש לנכנסין כו' כיון דלא אפשר לפיכך פירש הוא ז"ל דפלוגתא דרב ושמואל אמעמדות קאי דהתם ליכא אלא תמניא פסוקי הלכך לא אפשר אלא בדולג ופוסק עכ"ל הר"ן שם. וקושייתו ודאי קושיא גדולה היא מאד אבל שיטה המרווחת יותר נראה עיקר לנהוג כמ"ש במ"ס פי"ז הלכה ט' וז"ל ובחודש עצמו קורא ג' בקרבן תמיד. הראשון קורא וידבר. צו. ואמרת. והשני קורא את הכבש האחד. ועשירית. עולת. ונסכו. ואת הכבש. והשלישי חוזר למעלה וקורא עולת תמיד. ונסכו. ואת הכבש. וביום השבת. עולת שבת. מפני שאמרו אין קוראין בפרשה פחות מג' וי"א אין משיירין בפרשה פחות מג' ע"ש. ולפ"ז ליכא שום חששא דנכנסין ויוצאין כלל והא דקאמר בפ"ד דמגילה והלכתא דולג ואמצעי דולגן קאי אמעמדות שאין שם אלא ג' גברי לבד ושייך שפיר לשון אמצעי דאי קאי אר"ח הל"ל ושני וכן פי' רש"י ז"ל שם דקאי אמעמדות וכיון דבר"ח לא איפסקא בגמ' דילן מסתבר טפי לנהוג כמו שמפורש במ"ס סתם בלי מחלוקת ובלי שום חששא וע' בתוס' דברכות י"ח א' ד"ה למחר. ובמ"ס כו' ובמגילה ל"א ב' ד"ה ר"ח כו' וכן אנו נוהגים ע"פ מ"ס כו'. (ומה שקשה לפ"ז הלכתא למשיחא כנ"ל. אי משום הא לא אריא דכבר הקשו תוס' בפ"ד דזבחים מ"ה א' ד"ה הלכתא מכמה סוגיות בש"ס דפסיק הלכתא למשיחא ולא פריך גמרא הלכתא למשיחא בפ"ק דיומא ופ"ד דקדושין ופ"ו דפסחים וש"מ ואף שרצו ליישב תחלה מ"מ מסקי בקושיא מההיא דס"פ התכלת דפסיק ר"י כאבא יוסי בן דוסתאי גבי חביתי כ"ג ולא פריך גמרא הלכתא למשיחא ושיטת רש"י והרמב"ן בזה כתירוץ הר"ח שם דלא פריך הלכתא למשיחא אלא היכא דאיכא תרתי שהוא למשיחא ונ"מ לאיסורא כו' ע"ש ובסנהדרין נ"א ב' ד"ה הלכתא כו'):

ורביעי כו' ובר"ח. גמ' שם ומתני' סוף מגילה:

סעיף ג

ס"ג אומר קדיש ואשרי ובא לציון וא"א. תוס' שם ד' א' ד"ה פסק:

ומחזיר ס"ת. היינו כמנהג מקומו כמש"ל סי' כ"ה סי"ג וכמ"ש תוס' הנ"ל ואין מחזיר ס"ת למקומו כו' וכן משמע שהיה בימי הגמ' כמש"ל סי' קמ"ח ע"ש:

ועומדים כו' ומחזיר כו'. ברכות ל' ב' וירושלמי פ' תפלת השחר הביאו תוס' שם כ"א ב' ד"ה עד ע"ש:

סימן תכה

סעיף א

ס"א ואינו מזכיר. כמ"ש שבת כ"ד א' ר"ח שחל להיו' בשב' כו' וקי"ל כרב גידל כמש"ל סי' רפ"ד ס"ב ה"נ אלמלא אין ר"ח אין הזכרה בעבודה בשבת מרדכי והרא"ש כ' טעם אחר:

ומוציאין שני ספרים. מגילה כ"ט ב' ר"ח טבת כו' ר"ח אדר כו':

וקורין בראשון כו'. שם שני דאלו ר"ח קרו שיתא כו' וכמ"ד מפטיר עולה למנין שבעה ואנן עבדינן לאפוקי נפשין מפלוגתא וכמ"ש תוס' שם כ"ג א' ד"ה חד כו':

וביום השבת. דבכל שבת ראוי לקרות רק מחמת שהוא ב' פסוקים כמ"ש תוס' שם ד"ה כיון ולעיל סי' רפ"ג.

חוץ מר"ח. שאין נדחין שבע דנחמתא:

וי"א. דהשמים כסאי הוא דיכא דגמרא:

אבל ר"ח. כי מדינא דגמרא נדחית השמים כסאי מפני פורענותא דר"ח אב כמ"ש במגילה שם ל"א ב' וה"ה לדידן שמפטירין שמעו וכ"ה בתוס' שם ד"ה ר"ח כו':

וי"א השמים. הג"מ ותוס' בפ"ב דפסחים מ' ב' סוף ד"ה אבל. ואע"ג דבגמרא אמרו בפירוש שאין מפטירין השמים כסאי בר"ח אב שחל להיות בשבת י"ל כמ"ש תוס' במגילה שם דר"ה סבר כמ"ד דאבילות חל מר"ח ואנן קי"ל כמ"ד דאין חל חלא בשבוע שחל ט"ב בתוכה ולכך אנו מפטירין חדשיכם בשבת שחל ט"ב אחריה וכ"כ בתה"ד שגדול אחד פסק בתחלה להפטיר שמעו וא"ל א' מתלמידיו שתוס' פ' כל שעה כ' להפטיר השמים כסאי וחזר ואמר הואיל ומימי התוס' אנו שותין יש לנהוג כדבריהם וכת' תה"ד ונראה דהכי עיקר אע"ג דשמעתי דתוס' דמגילה כתבו להפטיר שמעו לא ידעתי שמא תוס' דשנץ הם כו' ע"ש. אבל האמת יורה דרכו דהעיקר כסברא הראשונה שאילו ראה דברי תוס' הנ"ל היה אותו גדול ודאי פוסק כדבריהם ודאי שדברי תוס' דמגילה עיקר הוא שכ"ה בפסיקתא ותוס' דפ' כ"ש ט"ס הוא שהרי כתבו שם וכ"ה

בפסיקתא והביאו במגילה ושם הוא שמעו ורש"א נדחק שם מאד אבל כל דבריו דחויין הן וכן פסק הרא"ש שם ומרדכי וסמ"ג ודבריהם ידוע שהן ע"פ תוס' שלנו ולא הזכירו כלל תוס' דפרק כל שעה וכ' תה"ד שכ"מ בא"ז כס' ראשונה וכ"ה במנהגים שלנו וכ"פ בד"מ:

ואם אירע. מגילה כ"ט ב':

סעיף ב

ס"ב ואם ר"ח ב' ימים כו'. כן מוכח ממרדכי שהביא בהג"ה לעיל ס"א וי"א השמים כסאי בר"ח אלול וע"כ יום ראשון חל בשבת כמ"ש בסי' תכ"ח ס"ב:

וי"א שאין. מגילה כ"ד א' יומא ס"ט א'. וס' הראשונה ס"ל כיון דהאידנא קרינן בחומשין אין קפידא כ"כ:

אבל. שם:

סעיף ג

ס"ג וחותם מקדש כו'. שם כרבינא וכדתריץ כו' וע"ש בתוס' ד"ה אין הלכה כו' וה"ה לר"ח כמו שכ' בברכות מ"ט א' ובירושל' פ' בתרא דברכות בתפלה ר' יוסי בר נהוראה אומר מקדש ישראל ור"ח ר"ח בר אשי אמר מקדש ישראל וראשי חדשים:

סימן תכו

סעיף א

ס"א ואין לקדש. שפי' הא דמ"ס כשהוא מבוסס על הלבנה ר"ל שתתבסס אורה ונהנין ממנה וה"ה בכה"ג:

סעיף ב

ס"ב ודוקא אם כו'. מדאמרינן פ"ד דיבמות תלה בקטן כו' או בגדול כו' ואמרינן שם בגמ' מ"ט שהויי מצוה לא משהינן ודוקא בגדול כו' שאפשר לבא לידי דיחוי אבל אם אינו במ"ה ממתינן עליו:

אין כו' קודם כו'. כנ"ל כשהוא מבושם בשמחה:

מעומד. גמ' שם:

ואומר כו' ורוקד כו' ואומר כו' ויאמר. הכל במ"ס:

שמלכותו. כמ"ש כירח יכון עולם וע' ר"ה כ"ה א' וע' רש"י שם ד"ה דוד:

סעיף ג

ס"ג ואין לקדש אלא. גמרא שם עד שתתמלא כו':

סעיף ד
ס"ד ואין. שם מרימר כו':

סימן תכז

סעיף א
ס"א כשראש חודש. נדרים ס"ב וע"ש בתו' ור"ן וע' הג"א פ' היו בודקין וראיה דכותבין בר"ח ממ"ש אימא בר כ"ט בניסן את ולא אמר ביום שלשים. מהרמ"פ בסדר הגט סי' מ"ט:
והמנין. מדקרי ליה חסר שם בגמ' וכמ"ש שזה יודע בעיבורו כו' וע' הג"א הנ"ל דלמועדות כו' ר"ל בזמן הראיה דעכשיו א"א:
כשמעברין. שם ס"ג א' וכר"י:

סימן תכח

סעיף א
ס"א לא אד"ו. ר"ה כ' א'. סוכה מ"ג ב' וע"ש בתוס' בשם ירושלמי שעפ"ז יתבארו כל הג"ס:
לא זב"ד פורים. ירושלמי פ"ק. דמגילה סוף הלכה ב' א"ר יוסי לית כאן חל להיות בשני ולית כאן חל להיות בשבת חל להיות בשל צומא רבא בחד בשבת חל להיות בשבת צומא רבא בערובתא וזה ראיה למ"ש תוס' בפסחים נ"ח ב' ד"ה כאילו כו' וע' סוכה נ"ד ב' וכן צ"ל מתני' דמגילה הנ"ל כאחרים וירושל' לא כוותיה וכן קי"ל:

סעיף ב
ס"ב אלו הימים כו'. **וסימן לקביעות**. ג' לעולם כסדרן בין בפשוטה בין במעוברת. ב' וז' א"א להיות כסדרן בין בפשוטה בין במעוברת וכן ה' במעוברת. ה' בפשוטה א"א להיות חסירה הרי ז' מיני קביעות בפשוטה וז' במעוברת. ועוד נתנו סי' יום א' של שבועות הוא יום א' של חנוכה וסימן כי נר מצוה כו' א"ל בשלימה שאז הוא ביום ב' של שבועות ויום א' של חנוכה הוא יום פורים וזהו דוקא בשנה פשוטה חסירה:

סעיף ג
ס"ג וסימן על כו'. עמ"ש בס"ס תע"ו:

סעיף ד

ס"ד לעולם. כו'. מגילה ל"א ב' ועיין תוס' שם ד"ה משה כו'. וסימן לפרשיות המחוברות. ויקהל ופקודי. א"מ וקדושים. תזריע ומצורע. בהר ובחוקתי. לעולם מחוברות בפשוטה וחלוקות במעוברת חוץ מה"ש שאף בפשוטה מתחלקין ויקהל פקודי משום שנתוסף שבת אחד קודם לפסח. וחקת ובלק אינן מחוברין אלא כשחל שבועות בשבת שניתוסף פרשה א' ובין בפשוטה ובין במעוברת. ומטות ומסעי אינן נפרדין אלא בה"ח וה"ש מעוברת שקורין א"מ קודם פסח ונשא קודם עצרת וחסר פרשה א'. ונצבים וילך אינן נפרדין אלא כשר"ה בב"ג כמ"ש למטה ב"ג המלך כו':

סעיף ה

ס"ה האזינו כו'. ריי"ף:

והשביעי. שם:

ודוקא. דלא כריי"ף שם:

סעיף ו

ס"ו בפסוקים. תוס' שם ד"ה מתחיל:

וכן. שבועות ל"ו א' כנה כו':

סעיף ח

ס"ח משבעה עשר בתמוז כו'. תוס' מגילה ל"א ב' ד"ה ראש חודש:

וביום כו'. שם:

ויש אומרים. שם:

ובשאר שבתות כו'. **וכשקורין שתי פרשיות כו'**. תוס' שם כ"ג א' ד"ה כיון והא שאין כו':

ובלבד. ע"ש כ"ה א' ב' וה"ה כאן:

סימן תכט

סעיף א

ס"א שואלין כו'. עיין רש"י בסוכה ט' א' ד"ה בש"א כו' ובב"ק קי"ג א' ד"ה בריגלא כו' ובסנהדרין ז' ב' ד"ה בשבתא כו' ובברכות ל' א' ד"ה שבתא כו' ותוס' דמגילה ד' א' ר"ה מאי כו' וכמ"ש בבכורות נ"ח א' וע' תוס' שם נ"ז ב' ד"ה בפרוס כו' וי"ל דלעולם אין יום כו' ואע"ג דבפ"ק דע"א אמרינן משום קרבן פסח ה"ה משום קרבנות חגיגה כמ"ש תוס' דבכורות הנ"ל ואף האידנא כמ"ש תוס' דע"ג שם. וראיה דלאו דוקא קרבן פסח דאמרינן במגילה כ"ט ב' כמאן דלא כרשב"ג כו' ומתחילים מיום הפורים כמ"ש בפ"ק דסנהדרין

וכמ"ש תוס' דבכורות הנ"ל ומ"מ בעצרת א"צ כמ"ש בספ"ב דברכות וע' רש"י שם ד"ה שבחא כו' ותוס' ד"ה תרי כו' וכן אמרינן בב"מ פ"ו א' איכא כו' וכמ"ד בבכורות שם בא' בסיון איידי דלא נפישי כו' ומ"מ מא' בסיון יש להקדים וז"ש במגילה שם מאי אריא כו' ומ' אף בעצרת והיינו לכ"א כדאית ליה ובירושלמי בפ"ק דפסחים שואלין בהלכות פסח בפסח והלכות עצרת בעצרת והלכות חג בחג בבית וועד קודם ל' יום אלא דשם כת"ק:

ומנהג כו' חטים. ירושלמי פ"א דב"ב שנים עשר חדש לחיטי דפסחא בין לישא בין ליתן:

סעיף ב

ס"ב אין נופלין כו'. מ"ס פ' בתרא אין אומרים תחנונים כל ימי ניסן. והכלל כל יום שא"א תחנון א"א צ"ה ולא צו"ץ וכ"ש הספד שצ"ה אין אסור רק משום הספד וע"ל סי' רצ"ב ס"ב וסי' ת"כ ס"ב וכ"ז ממנהגא אבל מדינא דגמ' הכל מותר דהא הן מימים הכתובים במגילת תענית ועיין תוס' דר"ה י"ט ב' ד"ה מימות כו':

ואין מתענין כו'. שם ואין מתענין עד שיעבור ניסן אלא הבכורות מתענין בע"פ והצנועין כו' והתלמידים מתענין בו ב' וה' כו' בד"א בצנעה אבל להזכיר בציבור אסור עד שיעבור ניסן:

ונהגו כו'. ואף במ"ס לא התיר בצנעה אלא התלמידים ב' וה' ובימיהם היה תענית' קבוע כמ"ש בסי' תק"פ ס"ג יש מי שאומר כו':

וא"א מזמור לתודה. עיין פ"ק דפסחים ופ"ב די"ט אין מביאין כו':

ונוהגין להרבות כו'. אבל מותר להתענות כמ"ש בספ"ב דתענית שבתות וי"ט כו' ושם ה"נ לא נצרכה כו' ובחגיגה י"ח א' מעשה כו' מפני כו' הא לא"ה מותר להתענות:

סימן תל

סעיף א

ס"א שבת כו'. שבת פ"ו ב' ואותו היום חמישי בשבת כו' ועתוס' שם ד"ה ואותו כו' וכ"ה במדרש ש"ט במזמור קל"ו ובילקוט ריש פ' בא ובפסיקתא שם והגמ"ר וכל בו כ' בע"א:

והמנהג. שמאז התחיל הגאולה ע"י לקיחתו אבל הוא דבר שאינו דהא מפורש במכילתא סוף פ' בא שומע אני מר"ח ת"ל ביום ההוא אי ביום ההוא יכול מבעוד יום ת"ל בעבור זה בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך כו':

סימן תלא

סעיף א

ס"א בתחילת ליל. דמשום הכי נקט אור לומר בתחילת הלילה שיש עדיין אור שבלא"ה לא היה שם חשך לאור משום לישנא מעליא. ראב"ד וע' ר"ן שם:

בחורין ובסדקין. גמרא ח' תנא אין מחייבין כו' ל"צ דנפל ושם זה יכול להכניסו כו':

ובכל המקומות. שם:

סעיף ב

ויזהר כו'. טור:

שלא יתחיל כו'. כמ"ש בפ"א דברכות שתהא תפלתו סמוך וע' תוס' שם דללמוד מותר כמ"ש בפ"ב שם רק במלאכה אסור וכ"ש כאן שאף ללמוד אסור:

ולא יאכל כו'. וכנ"ל דכ"ש הוא. ומ"מ ור"ל כמ"ש שם קודם מעריב אף שמותר ללמוד כמש"ש אם רגיל כו':

ואם התחיל כו'. מדקאמר לא ליפתח כו' ואף בק"ש דאורייתא אם התחיל בהיתר א"צ להפסיק:

וי"א. כיון שאמרו דילמא כו' אין חילוק וע' מ"א שכת' דהיינו בהתחיל באיסור ובהא פליגי דמ"ס כיון שבדיקת חמץ מדאורייתא בלא ביטלו צריך להפסיק ומ"ס דהא מ"מ אינו מדאורייתא עד חצות היום. אבל דברי הטור לא משמע כן ונראה טעמו כיון דעיקר הבדיקה בתחלת הלילה כמ"ש בירושל' וכמ"ש הר"ן ויליף לה בירושלמי מקרא לכן חיישינן והוי כאין שהות אע"ג דל"ד לגמרי וכמש"ש דלמא ממשיך כו':

סימן תלב

סעיף א

ס"א קודם. שם דכ"ע כו':

על. שם:

ואם התחיל כו'. כמ"ש בסוף פ"ז דברכות מי שאכל כו'. וע' רא"ש שם ול"ח ושם מדמי לברכת המצות שאמרו שם הלכך כו' דתניא טבל ועלה:

כל זמן שלא כו'. אבל משסיים לא כמ"ש בברכות שם. ולא היא כו' דלא כהג"א סוף פרק קמא דברכות דבור המתחיל בדלא מטא כו' וכל היכא כו'. וכן הסכימו הפוסקים וטעמו של הג"א ממ"ש בברכות שם דאומרים יוצר או אחר ק"ש אבל לאו ראיה היא כמ"ש הרשב"א דברכות לאו אק"ש נתקנו:

ויזהר. שם פ"ו מ' א' טול בריך כו' ועתוס' שם:
וטוב. שם ספ"ז אין מסיחין כו' וע' תוס' שם אבל משום הפסק לא כמש"ש פ"ב בהלל ובמגילה כו' פוסק כו' ועמ"א:

סעיף ב

ס"ב בברכה א'. כמ"ש בפ' כיסוי הדם פ"ו ב' שחט מאה חיות כו':
ואם. תוספתא דברכות פ"ו עשרה שעושין מצוה אחת ברכה א' לכולם וע"ל סי' ח' ס"ה וסי"ב:
ונוהגין כו' ומיהו כו'. ע' ד"מ ומחלוקתם תלוי בפלוגתת ר"ת ור"י שכת' הרא"ש בפ"א דברכות בברכת הסוכה על השינה וע' תוס' שם ובפ"ד דסוכה. וראייה דא"צ מדאמרינן בפ"ק דפסחים יבדוק בתוך המועד וע"ל סי' תל"ה דיבדוק בברכה וע' פר"ח ועוד יש ראיה דא"צ מברכת המפיל:

סימן תלג

סעיף א

ס"א ואם עבר כו'. ירושלמי וכי יש חמה בלילה תיפתר כו' הד"א אפי' ביום צריך לבדוק לאור הנר:
אם בדקה. לשון הרמב"ם וכ"כ הרא"ש אע"ג דבגמ' אמרו לאורה נבדקת קאי על מ"ש ולא לאור החמה שאם לא בדק בלילה כנ"ל דלא כפי' רש"י וש"פ שכתבו לכתחילה לבדוק דהא אכתי איכא טעמא אחרינא בשעה שבני אדם מצויים כו' וע' מ"א.

סעיף ב

ס"ב ולא. כמש"ש האי בעית כו' וע' רא"ש וטור:
אבל. כמ"ש פ"ב דשבת עשאן כמדורה כו':
אפילו קלועים. עמ"א.

סעיף ג

ס"ג בודק. מתני' וגמרא שם ח' א' בי מילחי כו' והשמיט דין המטה החולקת משום דאין הלכה כרשב"ג אף להפוסקים כרשב"ג אלא במתני' דוקא ולפ"ז בכ"ע א"צ לבדוק רק צד החיצון טור. אבל להיפך משמע מדהשמיטו הרי"ף ורא"ש וש"ע משמע דלרבנן לעולם צריך לבדוק. אבל הטור פסק כרשב"ג וכפי' תוס' דלענין צד הפנימי וכפי' הראשון דמידליא צריך בדיקה: וכפי' ר"ח וגי' ולפי' ע"כ צ"ל כפי' הראשון הנ"ל דמידליא כו':

ולכן. סה"פ להרא"ש וטור וירושלמי שם הדות והעלייה כו' ובאותן שלא נשתמש בהן חמץ אבל באותן שנשתמש בהן חמץ אפי' גבוה כמה צריך בדיקה כו':

וזיזין. שם ושם וכנ"ל:

שאין יד. כמש"ש בגמ' חור שבין אדם כו' שידו מגעת וכן בין יהודי לארמאי לת"ק ודלא כירושלמי שכ' למעלה מי"ט. שם ושם:

והנמוכין. למד מירושל' שם וגג הבד וגג המגדל הדא דתימא בגבוהין ג"ט אבל אם אינן גבוהין ג"ט כארץ הם ועמ"א ס"ק ט' לול וה"ה כו' שם ושם ועפר"ח:

סעיף ה

ס"ה שגגיהם כו'. רש"י:

אפילו. טור:

סעיף ו

ס"ו וכן אמצעה. רמב"ם ור"ן לאפוקי חורין. ובזה א"צ למ"ש רש"י ט' א' ד"ה שא"כ. ולאו כו' ונראה שהרמב"ם לא היה גורס ל"צ לארובה עד היינו אכסדרה ומפרש אלא לצדדין אחצר שלא הביא כלל דין הארובה וכן הרי"ף:

וה"מ מספק. מדקאמר א"צ בדיקה מ' מספק ועתוס' שם ד"ה הכא כו'. ושם ט' טעמא דלא חזינא כו' האי מאי כו' וכ"מ בירוש' שאכתוב למטה:

אבל לקמן כו'. אע"פ שהאחרונים יישבו מ"מ נראה שהם דעות מחולקי' וכמ"ש רמ"א וז"ל הג"מ פ"ג ס"כ וע' הג"א פ"ב ס"ג ד"ה ריב"ק היה אוסר להשליך חמץ במקום הפקר דחזינן בתמורה כל אסורי הנאה מצריך להן קבורה ר"ל אפילו להפוסקים כרבנן מ"מ קבורה בעי או כל דבר שמאבדו מן העולם ומביא ראיה מירושלמי לא יאכיל חמץ אפי' לכלבים במה אנן קיימין אם לכלבו היינו הנאה אלא אפי' לכלבים אחרים והא דתנן מפרר היינו משום דממחו ליה מיא קודם שיבא לידי איסור אכילה. מיהו קודם זמן איסור יכול להשליכו בכל מקום שהעורבים מצויין שם הואיל ולא נאסר בהנאה ר"ל דבין רבנן ובין ר"י הכל לאחר שנאסר בהנאה ובהא מיירי דחצר אינו צריך בדיקה ואם ימצא חמץ בחצר אחר זמן איסורו אסור להניחו שם כדי שיקחוהו עורבים דעיקר ביעור חמץ שריפה. ר"ל לר"י ולרבנן מ"מ קבורה בעי וכנ"ל ולכן כת' בש"ע סי' תמ"ה אע"ג דס"ל כרבנן הרי שמתיר אף בחצר מדקאמר ובהא מיירו דחצר כו' ולמד מספק חמץ לודאי וכ"כ ואם ימצא חמץ בחצר כו' ודלא כמ"ש בט"ז שם וא"א לומר דסמ"ק וש"ע כאן לאחר זמן איסור הא כאן בליל י"ד מיירי אבל דברי הסמ"ק וש"ע שבכאן עיקר כנ"ל ודברי הג"מ דוקא במקום הפקר לגמרי בר"ה שם נכונים דבריו מ"מ אם ימצא אחר זמן איסור א"צ

לבער וכ"ה בירושלמי פ"ב הלכה ב' אית תני לך אין אתה רואה רואה אתה בפלטיא אית תני אפי' בפלטיא מ"ד לך אין אתה רואה רואה אתה בפלטיא בשהפקירו קודם לביעורו מ"ד אפי' בפלטיא בשהפקירו לאחר ביעורו מ' אפי' בפסח א"צ לבער כשהפקיר קודם זמן איסורו ואף באכילה מותר לאחר הפסח דלא אסרו בירו' אלא במפקיר בתוך ביתו משום הערמה וז"ש בש"ע סי' תמ"א ס"ה בבית ישראל והרא"ש למד מהפקר ע"ש. וכ"ז בר"ה אבל בחצר אפי' קודם איסורו אסור:

סעיף ז

ס"ז ושבין יהודי. דבמקום סכנה הולכין אחר המיקל. רא"ש:

ס"ה אבל בידוע. שם ל"א ב' וכפי' תוס' ח' א' ד"ה הכא:

סעיף ט

ס"ט מרתף כו'. רמב"ם ורא"ש אבל ריי"ף וראבי"ה ושארי גאונים פ' כשמואל דכולהו תנאי ס"ל כוותיה וע' תוס' שם ד"ה רב כו'. ונ"ל דודאי ל"פ בסברא זו אלא דודאי הדיוק מסיפא טוב יותר כמו שמסיים תו' אלא דרב ס"ל כרב יהודה שם ולא אצטריך למעוטי גווייאתא ושמואל כר"י וקי"ל כר"י:

סעיף י

ס"י בתי. ירו' פ"א הלכה א' ר' ירמיה בעי בתי כנסיות ובתי מדרשות מהו שיהו צריכים בדיקה מה צריכה ליה שכן מכניסין לשם חמץ בעיבוריות ובר"ח כן גירסת הר"ן וטור ותהא פשיטא ליה הכין הוא צריכא ליה הואיל ואורן מרובה מהו לבודקן בתחלה ביום לאור הנר כו' ולמד הר"ן והטור ה"ה לשלנו מפני התינוקות יכמ"ש הדות הד"א לא חשו לנפילה מתיירא התינוק לילך לשם:

סעיף יא

סי"א המכבד כו' ומכוין. ר"ל לא מיבעי בסתם שאין חזקתו מתכבד כמ"ש בנדה נ"ו איבעיא להו עד כו' ומנ"מ דאמר כו' ת"ש כו' ועתו' בפסחים ז' א' ד"ה עשויין כו' אבל י"ל מפני גומות וכמש"ש בגמ' רפ"א כגון כו':

אעפ"כ. כמ"ש בירושלמי שם ר' יוסא בעי חצירות שבירושלים שאוכלין שם חלות תודה ורקיקי נזיר מהו שיהא צריכין בדיקה בלא כך אינן בדוקות מפני הנותר יבא כהדא נדה חופפת וסורקת כהנת אינה חופפת וסורקת נדה כהנת חופפת וסורקת שלא תחלוק בין נדה לנדה אוף הכי שלא תחלוק בין ביעור לביעור. ראב"ן. אבל הר"ן כ' דלא יבדוק בי"ג ביום לאור הנר כמ"ש בירו' שם מבואות האפלים מהו לבודקן בתחלה לאור הנר מיליהון דרבנן אמרין (לא) לא כמה דאיהו מנהר בלילא מנהר ביממא כו' ע"ש וכן בגמ' אמרו

בשעה שאור הנר יפה לבדיקה מ' אבל אם בא לבדוק בליל י"ג ש"ד וכ"ה שם בירושלמי למה בלילה א"ר יוסא שאין בדיקת הנר יפה אלא בלילה ר' מנא לא אמר כן ושמרתם את היום הזה לדוריתיכם עשה שיהו היום והלילה משומרין ויתחיל בי"ג ויהא היום והלילה משומרין אוף אית ליה דאמר ר"י ר"ל שגם הוא אית ליה טעמא דר"י ונ"מ מ"ש שיהא כו' שצריך לבדוק בתחלת הלילה וזה ראיה לדברי הראב"ד וש"ע סי' תל"א ס"א ויתחיל אור לי"ג וזה פריך לד"ה. אין כיני אפי' מר"ח ומה שהביא ראב"ן ראיה מירושלמי הנ"ל שאני התם שלא בדק משום פסח ומ' שם דאפילו אם בדקן ביום י"ג מהני בדיעבד כמ"ש שם אר"י מתניתא אמרה שבדיקת היום בדיקה כו' ע"ש וכן בגמ' ט' ב' ל"ק הא בי"ג כו' ועתוס' ד' ב' ד"ה המשכיר כו':

וכל אדם כמ"ש בנדה שם שחזקת בנות ישראל כו' ומסקנא שם דחזקתו בדוק ואעפ"כ בשעת כיבוד בודקות דוקא:

והכיסים כו' שנותנים כו'. מתני' ובמה כו' וגמרא שם ח' א' כנ"ל ובמהרי"ו כתב כמו שאמר בפרק קמא דשבת הלכתא רבתי כו':

סימן תלד

סעיף א

ס"א או יתלנו כו'. סה"פ וטור וכמ"ש בפ"ג די"ט לשמרו מן העכברים:

או יניחנו כו' מקום כו'. אבל סתם תיבות חתורות הן אצל העכברים כמ"ש בח"מ סי' רצ"א סי"ג בהג"ה י"א כו' והכל כו':

סעיף ב

ס"ב מיד. שם וליבטליה כו':

כל חמירא. כ"כ הרי"ף והגאונים וכ"ה בירושלמי פ"ב הלכה ב' רב אמר צריך שיאמר כל חמץ שיש לי בתוך ביתי ואיני יודע בו יבטל. וכ' הג"מ והטור שלא יאמר בהדין ביתא אלא ברשותי כדי לכלול כל מקומות כמ"ש בגמרא אין לי אלא בבתים כו' וז"ש דאיתיה ברשותי וכ"ה ברי"ף ורא"ש:

ויאמר. כמ"ש בתרומות ובשבועות שיהא פיו ולבו שוין ועמ"א ס"ק ו':

ואם אמרו. ר"ל בלשון תרגום:

אבל בשאר כו'. שכל בו כתב לומר חמירא וחמיעא שחמץ ושאור ב' דברים הן וכ' ת"ה דלשון חמירא כולל אף חמץ כמ"ש בפ"ק בעירו חמירא דבני חילא דחמירא דידיה הוא ובפ"ב זבינו חמירא דבני חילא וז"ש בהג"ה אבל בשאר כו'. אבל בירושלמי הנ"ל לא מ'

כן שהרי בלה"ק ודאי חמץ ושאור ב' דברים הן כמ"ש בתורה ואעפ"כ לא אמר בירושלמי רק כל חמץ שיש כו':

וטוב. עמ"א והגמרא לא הצריכוהו שאמרו ומה שמשייר כו':

שמשתגיע. גמרא שם:

ואין לבטל. עמ"א ואע"ג שבגמרא משמע שהיו שורפין בשש כמ"ש אימתי בשעת ביעורו וע' תוס' ורא"ש שם וכן כאן כיון דלאו שעת ביעורו כו' לפי שלא היו מבטלין ביום:

כדי לקיים כו'. דשיטת רש"י דביטול הוא מד"ת ולא הבדיקה ומהני אפי' לחמץ ידוע כמש"ש ז' א' הכא בתלמיד היושב לפני רבו כו' וספ"ג במתני' ההולך כו' ושם ו' ב" ותוס' הקשו עליו דא"כ במאי איפלגו ר"י ורבנן בביעור חמץ ומפיק לה ר"י מקראי ורבנן השיבו לא מצא כו' והתורה אמרה תשביתו כו' ושם ה' א' ר"ע אומר כו' ומצינו כו' ועוד פריך בדיקה לאור הנר מנלן ופי' דבדיקה מדאורייתא והביטול מטעם הפקר הוא ועתוס' ד' ב' ד"ה מדאורייתא כו' אבל הר"ן כ' דמדאורייתא בחדא סגי אלא מפני שביטול זה תלוי במחשבתן של ב"א ואין הדעות שוות החמירו חכמים בבדיקה דוקא וא"צ ביטול לדינא דמתני' ואח"כ חידש רב יהודה ביטול שמא ימצא כו' והוא ע"ד רש"י ע"ש בר"נ ריש פסחים ודעת הרב כאן לפ"ד התוס' שהלכו האחרונים לשיטתן ה"ה המרדכי והג"מ וסמ"ג וסייעתם:

סעיף ג

ס"ג בביטול. דביטול היום אינו אלא משום הנשאר כנ"ל:

סעיף ד

ס"ד שלוחו. כמ"ש בפ"י דנדרים ע"ב ב' האומר לאפטרופוס כו' ואפי' לר' יאשיה משום דכתיב אישה כו' וע' בפ' השואל בתוס':

וכשמבטל. דא"א לומר בהדין ביתא כנ"ל לכלול כל החמץ שבכל רשותו:

אם אין. כמ"ש בפ"א דפסחים הכא בתלמיד היושב כו' ובסוף פ"ג ההולך לשחוט כו':

ואם אינו כמ"ש בפ' הדר מהו למיגר מדביתהו הכא מ"ד כו' אשתו כו':

סימן תלה

סעיף א

ס"א וכל הבדיקה. כיון שמן התורה מותר באכילה רק משום קנסא וכ"ש לפי' שפי' משום בל יראה שלאחר הפסח אין עובר:

סימן תלו

סעיף א

ס"א ואינו מניח. דאל"כ לא חל עליו חובת הביעור דשלוחו כמותו כמש"ל:

ולא יברך. כמ"ש הרא"ש ותקנו על ביעור חמץ לפי שמיד הוא מבטל ומצניע את הידוע לו עד שעה ה' ואז מבערו ועל עסק זה נתקנה הברכה כו' ע"ש משא"כ כאן שאין מבטלו וגם עדיין משתמש בחמץ:

א"צ לבדוק. לשון הרמב"ם. ור"ל דוקא ספק חמץ וכמ"ש בירושלמי והביאו הר"ן ובספק אבל ודאי אפי' מר"ה וכ' אבל א"נ כן לפי גמרא שלנו שאמרו לבער. וכ"כ הטור וש"פ אבל הרמב"ם דרכו לנטות אחר הירושלמי ברוב מקומות וכן פסק בכל בו וכן לשון סמ"ג וסמ"ק:

וכשמגיע כו'. דאל"כ עובר משום בל יטמין כמ"ש בפ"ק משא"כ ברישא דמבטל בשעת בדיקה כמ"ש שם הבודק כו' וניבטליה בארבע כו' משא"כ בסיפא וכ"פ מ"א דלא כט"ז וז"ש בס"ב ואם שכח כו' מ' בלא"ה מבטל בשעת בדיקה ועמ"א שם:

ואם דעתו כו' קודם כו'. למד מהירושלמי דפ"ק היוצא לפרש כו' הדא דתימא בשיש בדעתו לחזור אבל אין בדעתו לחזור אפילו קודם לל' יום צריך לבדוק כו' א"ר בא אפי' יש בדעתו לחזור צריך לבדוק שמא ימלך ולא יחזור ור"ל אין בדעתו לחזור קודם פסח אבל בדעתו לחזור קודם פסח א"צ שיבדוק אז וא"ר בא אפי' דעתו לחזור שמא ימלך ולא יחזור אלא בה"ש:

וכן כו' קודם הפסח. ג"ז לשון הרמב"ם שם:

מיהו לאחר. אע"ג דבירושלמי פ"ב אמר דבנפלה מפולת מותר לאחר הפסח שאמרו שם הפקיר חמצו בי"ג לאחר הפסח מהו ר"י אמר אסור רשב"ל אמר מותר אר"י לר' פנחס נהיר את כד הוינן אמרין אתיא דר"י כר' יוסי ודרשב"ל כר"מ אינה כן אלא ר"י חשש להערמה ורשב"ל לא חשש להערמה מה נפק מביניהון נפלה עליו מפולת מ"ד הערמה לית כאן הערמה והוא מותר מ"ד זכייה לית כאן זכייה והוא אסור ור"ל פלוגתא דנדרים מ"ג א' במתני' ת"ק ור' יוסי ושם בגמ' אר"י מ"ט דר"י כו' נמצא בנפלה בין למ"ד משום הערמה מותר כנ"ל ובין למ"ד משום זכייה אתיא דר' יוחנן כר' יוסי ולא קי"ל כוותיה דהלכה כסתם מתני' אלא שר"ה גאון אסר בכה"ג וצ"ל דכאן גרע ממפולת ודמיא להערמה:

ואם אין כו' מותר כו'. אין שם באותו תשובה למכור אחר הפסח בספק חמץ אלא שדקדק כן מלשונו שכ' ואם היה ברור לנו שיש שם חטים כו' דה"ז כמבטל ומכוין כו' וצ"ע שלא

צידד שם בספק אלא שא"צ לפנות אף אם נעשה בתוך שלשים משום ס"ס ספק אין שם ואת"ל יש שם שמא נתעפש כו':

סעיף ב

ס"ב וי"א דקודם. וכ"מ פשטא דגמ' דפריך ואי דעתו לחזור כו' וע' רש"י שם ד"ה אפי' כו' וכן העושה אוצר קשה לפי' הרמב"ם ועב"ח שנדחק מאוד. וכדעת הראשון בירושלמי וכ"כ הר"ן:

ואם שכח. כנ"ל:

ולא יברך. ע' מ"א וכ"כ הטור:

גם אשתו. ס"ל דאפי' מניח אשתו בביתו צריך לבדוק כדעת הירושלמי שאמרו שם לא תיתני נשים מפני שהן עצלניות והן בודקות כ"ש ועסי' תל"ז ס"ד דלא קי"ל כהירושלמי:

סעיף ג

ס"ג ישראל היוצא. דקדק מדאמרי' המפרש ויוצא בשיירא שאין נכנס בבית אבל יוצא לדרך לא ועב"ח וז"ש אבל אם הוא כו':

אע"פ שהא"י כו'. דטעמא דגמרא דתוך ל' יום חל חובת ביעור כיון שלא יבדוק בי"ד:

וי"א. כיון שהא"י נכנס בו זוכה בחמץ וקודם זמן איסורו אם נותנו לא"י א"צ לבער כמ"ש בפ"ב וצ"ע לסברא זו דאף אם לא נכנס מ"מ הפקיר חמצו קודם איסורו בפלטיא וא"צ לבדוק כלל ומותר אף לאחר הפסח באכילה כמ"ש לעיל:

סימן תלז

סעיף א

ס"א לצורך י"ד כו'. הר"ן ור"ל דקאמר שם המשכיר בית לחבירו בי"ד ואין לומר בי"ד ממש דהא קאמר אם עד שלא כו' ואם משמסר כו' וע' ב"ח:

וקנהו באחד כו' ר"ן ומ"מ דמסירת מפתח אינה קונה כמ"ש בפ"ה דב"ק אלא בכה"ג וע' מ"א ס"ק ב' וכ"כ הר"ן שם וע"כ בהחזיק בדרכי הקניה קאמר מדפשיט ממזוזה ושם כבר החזיק השוכר:

סעיף ב

ס"ב אם הוא בעיר כו'. מדקאמר שם למנ"מ לישייליה והא נ"מ דא"צ לשאלו אלא דאם יכול לשאלו אע"ג דחזקתו בדוק צריך לשאלו וכן אמרינן בפ"ק דחולין כולהו כרבינא לא אמרי כו' רוב מצויין כו' להך לישנא כו' לעלופי לא חיישינן ודקדקו מדאמרינן במומחין רוב מצויין כו' ובעלופי אמרו לא חיישינן ש"מ דשם צריך לשאלו אם ישנו וכ"פ כל

הגאונים ורמב"ם וש"ע וכ"כ תוס' בפסחים שם ד"ה לא. ותימא מאי ס"ד דחזקתו בדוק ל"ל לאמירה דידהו וי"ל דכיון דאיתא בעיר צריך לשואלו ולהא מהני אמירה דידהו כו' ע"ש:

ואם אינו כו'. כיון שמבטלו הוי דרבנן. וכמש"ש ד' ב' י' א' וספיקא דרבנן לקולא:

ומבטלו בלבו. דבלבו סגי כמ"ש בגמ' ז' א' ח' א"ב ל"א ב' מ"ט א' וכ"כ הרמב"ם וטוש"ע כאן וכ"כ רש"י ד' ב' ח' א' וש"מ ובסי' תל"ח ס"ב וסי' תל"ג סז"ח וסי' תמ"ב ס"ח וש"מ דלא כהר"ן בשם י"מ דבלבו ל"ד אלא צריך להוציאו בשפתיו וליתא:

סעיף ג

ס"ג וי"א דצריך. דבפ"ב דב"מ אמרינן מ"ד ניחא לאינש דליעבד כו' וע"כ צ"ל דוקא בדבר שאין בו חסרון כיס וכמש"ל סי' י"ד ע"ש החילוק שבין תפילין לספרים אבל ממ"ש המ"מ ובהג"ה הואיל והתנה בהדיא אינו ענין לזה דבהא א"א לומר דניחא כיון שאומר בפירוש ומתנה ודאי צריך שישלם וקושיא הנ"ל כבר תירצו תוס' ומרדכי שם והג"מ בפ"ג בהלכות חמץ ומצה דוקא מדעתו ניחא ליה משא"כ שלא מדעתו וע' בגמרא דבכורות בפ' מעשר בהמה ע"ש. וע' מ"מ שמ"ש הואיל והתנה הוא תחלת דבריו אבל מסיים שם ופשט אביי דניחא כו' כיון דס"ס אתי לאשתלומי מיניה הא לא"ה לא אמרינן לה"ט משמע אפי' בסתמא ור"ל בזה קושיות המפרשים מפ"ב דב"מ דלא אמרינן ניחא כו' וכנ"ל אבל הר"ן חולק על כל זה וס"ל דאין חייב לשלם ע"ש וזהו דעת הש"ע שסתם:

הואיל והתנה כו'. סברתו בזה דע"כ מיירי בכה"ג דאל"כ לא הוי ס"ד דגמ' דהוי מקח טעות כיון שאינו בגוף המקח כמ"ש בח"מ סי' רל"ב ס"ה ועמ"א וז"ל תחלת דברי המ"מ דלא אבעיא להו אי חייב כו' ע"ש:

סעיף ד

ס"ד והוא שיהא קטן כו'. ממש"ש תינוק נכנס כו' ואם איתא נשייליה וכ"ש לפי מאי דקי"ל חזקתו בדוק אפי' בשל קטן כמש"ש ועמ"א סי' תל"ח:

סימן תלח

סעיף א

ס"א אפי' כדי. הרא"ש והר"ן וכמש"ו לפי כו' והני כו':

שהזקתו שאכלו ואלו כו'. לשון הרמב"ם וכ"מ: ברי"ף ע"ש:

וי"א שאם. תוס' שם דאל"כ דלמא שייר וכמ"ש שם גבי עכבר בלחם משיירא וס' ראשונה ס"ל דכיון דנפלו פירורין חזקתו שאכלו וכשיטתו דס"ל כתי' דרבא דאמר האי מאי כו'

אבל כאן שודאי אכלו כיון שיש פרורין ורבא לא ס"ל דמשיירא ותוס' וטור כשיטתם דס"ל כר"ז אפי' ודאי אכל אמרי' משיירא וכמ"ש בסי' תל"ט:

דיני עכבר כו'. הרמב"ם פסק כשיטתו לפסוק כאת"ל אבל הטור פסק דכולהו ספיקא נינהו ובכולא תליא אם בטלו או לא וע' ב"י שנסתפק בפי' דברי הטור אם בטלו אם דוקא שכבר בטלו או שיכול עדיין לבטלו ואזלינן לקולא והסכים שהוא עדיין יבטלנו וכ"כ ב"ח דלא כד"מ וכן כת' הרא"ש להדיא בפ"א ס"ב ויראה כו' וכ"כ הטוש"ע בס"ב ומבטלו וסי' תמ"ב ס"ח וש"מ:

סעיף ב

ס"ב כזית. כדרכו לפסוק כאת"ל ובסיפא ספיקא דרבנן לקולא כמש"ל:

סימן תלט

סעיף א

ס"א מיהו אם. תוס' שם ד"ה היינו. וכולא שמעתא כו' ולמדו ממ"ש שם טעמא דלא חזינא כו' א"ר האי מאי התם אימור הוה כו' ואת"ל כו' וא"כ בכל הנך ספיקות אמאי חיישינן הא ספק וספק הוא ואף דרבא לא ס"ל בסתמא דמשיירא מ"מ בכה"ג בככר גדול ודאי הוא והוא דעת הטור וכ"כ בס"ב אצל ב' צבורין ואצל ספק על ובשאר לא כת' והטעם כקושיי' תוס' ט' א' ד"ה ואת"ל כו' וא"ת כו' וי"ל כו' ולכן דוקא בג' אלו שא"י אם נכנס החמץ כלל לבית משא"כ בשאר והרמב"ם שלא חילק צ"ל דס"ל דוקא בסתמא שלא נולד הספק כלל דלא חזינא דשקל אמרינן אימור הוה כו' ואת"ל כו' משא"כ בנולד הספק אפי' בב' ספיקות חוששין וכמ"ש תוס' שם בד"ה ואת"ל וא"ת והא מדורות הנכרים רה"י ותנן כ"מ שאתה יכול להרבות כו' וראיה מדאמרי' הא חזינא דשקל משמע אפי' לא חזינן דעל אבל הטור ס"ל כפי' רש"י שם ד"ה הא כו':

סעיף ב

ס"ב צ' ציבורין. בכל הסוגיא פ' הרמב"ם כלישנא דגמ' וכדרכו בכ"מ כמ"ש המ"מ בה' מ"א אע"ג דלכאורה תלוין זה בזה או יש לדמות פ' בכ"א כדינו ולכן נקט כאן פשטא דגמ' ובצבור א' פ' כסוגיא דכתובות כ"ז א' מ"ש משני שבילין כו' התם כו' כמ"ש במשנה למלך ועט"ז ובספק על פסק כחכמים והשמיטו בש"ע וכן בבדק ולא אשכח כחכמים ובבדק ואשכח פסק כרבי דהלכה כרבי מחבירו וכ"ש כאן שסוגיא דשמעתא כוותיה תינוק נכנס כו' ובפלוגתא דרבי וחכמים וכן רשב"ג וחכמים פ' כחכמים:

אבל מסקנת כו'. הטור אחז דרך רש"י ותוס' דמ"ש בפלוגתא לאו פלוגתייהו ממש דלפעמים כ"ע מודים ועתוס' ד"ה היינו. ל"כ לר"י כו' מיהו י"ל כו' ובד"ה ספק כו' ולעיל מדמה כו' ובד"ה על. וקשה כו' וי"ל כו' ולכן בט' ציבורין וסיפא דפירש כ' דמיירי בלא ביטלו אבל בביטלו בכ"ע א"צ לבדוק כיון דגמרא מדמי לדאורייתא ובב' ציבורין כ' דמיירי בביטלו אבל לא ביטלו צריך לבדוק וכן בצבור אחד כ' דמיירי בביטלו ופ' כר' יוסי ובספק על בלא ביטלו וכן בדק ולא אשכח וכן בדק ואשכח כולם בלא בטלו דמדמי לדאורייתא כנ"ל אלא שפסק בפלוגתא דרבי ורשב"ג כרשב"ג וכמ"ש הרי"ף ורא"ש בפ' הניזקין ס"ה חזינן לגאון דפסק כרשב"ג ולא אמרינן הלכתא כרבי אלא לגבי חבירו ולא לגבי אביו וסוגיא דתינוק ס"ל כמ"ש תוס' ד"ה מפני כו' וכן פ' לעיל בסי' רמ"ח וכגי' המ"מ שם בת"ק דברי רבי. אבל הרמב"ם פ' שם כרבי ואע"ג שבפי"א מהלכות נחלות פ' כרשב"ג כהכרעת הרי"ף ס"ל דלאו בכ"מ אמרינן כן כמ"ש הרי"ף בפלוגתא דרשב"ג וחכמים דלא אמרינן אלא היכא דמסתבר טעמיה. ובפלוגתא דרבי וחכמים שם אפי' ביטל כיון דאף לקולא אמרי' דאחריני נינהו ע"כ חשבינן לודאי ובהניח בזויות זו פסק ג"כ כחכמים אלא דמיירי בלא ביטל כנ"ל. וכת' עוד דתשע ציבורין וסיפא פירש מיירי שהככר גדול וא"א שיאכלנו. אבל בלאו הכי בכל ענין א"צ לבדוק וכ"כ בשני ציבורין ובספק על ובשאר לא חילק ועב"י וד"מ ועתוס' ד"ה היינו. וכולה כו':

סעיף ג

ס"ג וי"א. כמ"ד בכיס א' מחלוקת הואיל ורב אשי שם אוקים כוותיה וס' הרמב"ם כיון דכאן לא חילק הגמ' ש"מ דס"ל כמ"ד בשני כיסין מחלוקת:

סימן תמ

סעיף א

ס"א א"י שהפקיד כו'. השמיט דין ייחד לו בית כו' משום דס"ל כפי' הר"ן דהפקיד סתמא ה"ל ככנוס כו' וצ"ע שהרי אמעוט של א"י משמירה כמ"ש בח"מ סי' ש"א ס"ט וע' תוס' דשבועות מ"ד א' סד"ה שומר וכן קשה על הרא"ש שכת' מכאן מ' כו':

מגניבה ואבידה. רמב"ם ורא"ש בשם ר"י וכמ"ש בגמ' דאילו מגניב או מתביד כו'. ולשיטת רמ"א בח"מ סי' ע"ב ס"ב צ"ל דוקא באונסין כמ"ש תוס' בד"ה הנ"ל ואף שבפסחים שם כתבו וכולה שמעתא כו'. ר"ל בסתמא שלא קבלו בפירוש אבל סתם אחריות בתורת משכון מסתמא חייב:

בין כו'. שם מניין ליתן את כו':

ואפילו חזר כו'. עמ"א וכמ"ש בגמ' כדילכין דמי ועס"ד אבל ביד בעליו שרי כמ"ש מ"א וכן משמע בגמ' שלא אמרו אלא לקבל פקדונות וקבל אחריות:

וי"א שאפי'. דמגניב או מתביד ל"ד כמ"ש הרא"ש ע"ש וראייתם ממ"ש שם הפקידו אצלו וסתם פקדון ש"ח וכ"ש לפי' רש"י דייחד לו בית בלא קיבל אחריות מיירי. ופי' הר"ן דבריו הפקידו אצלו דכיון שקיבלו ברשותו הוי כמ"ש כנוס שורך ברשותי דחייב לרבנן בב"ק מ"ז מ"ח וייחד לו בית הוי כמ"ש כנוס שורך ברשותך וז"ש שם למימרא דשכירות כו' וכת' הרשב"א שהרי"ף ס"ל כדעת רש"י ולכן השמיטה וכן ראוי להחמיר וכ' הר"ן שכ"נ מדברי הרמב"ם ולכן השמיטו ש"ע ג"כ:

ואפי' אם כו'. שם בעירו חמירא כו' דאילו מיגניב כו' וע"פ הדין אינו נעשה שומר לא"י כמ"ש בח"מ סי' ש"א ס"ט וכן מ"ש הפקידו אצלו וכו' מיירי ג"כ בכה"ג ובזה מתורץ קושיית הרא"ש ודבריו תמוהין מש"ש דסתם כו':

ויש חולקין. הראב"ד דס"ל דתשלומין אלו היה מן הדין ושחוק המלכות עליהם:

סעיף ב

ס"ב וצריך לעשות. כפירש"י ד"ה חמצו דבלא קיבל אחריות אזיל לשיטתו דבאחריות לא מהני יחוד וכ"ד הרמב"ם ורי"ף דלא כרמב"ן ובע"ה דס"ל אפי' בקיבל אחריות מהני דס"ל כר"ת בתוס' שם ד"ה ייחד שלפי' בקבל אחריות אבל בלא אחריות לא בעינן מחיצה י' אלא מפנהו לכ"מ כדי שלא יכשל בו ועב"י:

וא"י שהניח כו'. ודוקא כו'. גמרא שם המוצא כו' חמצו כו' ומשמע דהמוצא אפי' חמצו של א"י מדאמר אם של הקדש וע' רש"י ד"ה עושה:

סעיף ג

ס"ג א"י. שם ת"ר א"י כו' וע' רש"י ד"ה אין זקוק כו':

אבל אסור. כמ"ש בפ' כל הבשר:

ואפי'. ע' מ"א וע' בפ"ד דע"ג נ"ט א' ולכן אע"פ שמהתחלת דברי הרשב"א מ' דוקא במכירין אבל לפי מה שאסר אפי' בהפסק מפה אין חילוק ולכן סתם בש"ע:

סעיף ד

ס"ד ישראל שהפקיד. כמ"ש ל"א א' אבל א"י כו' ד"ה עובר ואף דהתוס' שם ב' ד"ה שקונה כתבו וכולה שמעתא כו' לא כתבו אלא אחמצו של א"י וכ"מ שם מדפריך ממתני' לרבא תנן א"י כו' ולא קאמר דמתני' בשקיבל אחריות להכי ברישא מותר ובסיפא אסור ואע"ג דחמצו של א"י יכול לאוקמי באחריות מ"מ מדרישא לאו מטעם אחריות צ"ל ג"כ בסיפא דלאו משום ה"ט הוא ושם כ"א א' ומוכרו לא"י פשיטא לאפוקי כו' וע"כ ל"פ ב"ה

אלא במכירה. ר"ן. וא"ל א"כ אמאי אמרינן שם אי א"י קני משכון דאינו עובר כבר כ' בשבועות ד"ה הנ"ל דשאני התם דקני ליה ואדרבא משם מוכח דלשיטת הרא"ש דמחייב אפי' בש"ח מאי פריך תנן א"י נהי דא"י שומר שכר לא הוה דלא שייך ביה פרוטה דר"י מ"מ ש"ח הוא לכ"ע והר' יונה הביא ראיה לזה ממ"ש וגונב מבית האיש ולא מבית הקדש וכ' הרא"ש ולא הבנתי ראייתו ונראה לי דה"ק דר"ש פליג על ת"ק ואמר קדשים שחייבין באחריותן היינו מבית האיש וע' ב"ק ע"ו א' ולא קי"ל כוותיה:

עובר עליו. לכאורה ראיה ממתני' א"י שהלוה לישראל כו' ואוקמינן אף שהרהינו אצלו דוקא בדא"ל מעכשיו ואף שיש לדחות דמתני' מיירי בדלא קיבל אחריות דומיא דישראל שהלוה כמש"ש בתוס' מ"מ מדדחיק בגמ' ולא אוקמוה כה"ג ש"מ דעובר. אבל הרמב"ן בחומש פ' בא כ' דמפקיד אצל א"י אינו עובר עליו מד"ת כמ"ש במכילתא רק מד"ס אסור ולכן ייחד לו בית אפי' קיבל אחריות מותר כדברי ר"ת אע"ג דהוי כשלו כיון דייחד לו בית הוי כביתו של א"י ובכה"ג אפי' מדרבנן מותר וכ' שפשט המקרא מוכיח כן דאם תאמר שעובר בכ"מ ועל של א"י אינו עובר אף בביתו א"כ בבתיכם וגבולכם שכ' התורה ל"ל דהא אין חילוק בין ביתו לבתי אחרים ע"ש ומה שפירש הרא"ש המכילתא בהלוה על חמצו דבריו תמוהים דא"כ מאי קאמר יצא חמצו של א"י בבית ישראל כו' הא בכה"ג חייב לבער:

סימן תמא

סעיף א

א ומשכנו. שם בשהרהינו אצלו כו' ל"ק הא דא"ל כו' ומשמע דקאי אהרהינו וכן בברייתא א"י שהרהין כו' ואם כו' ועמ"א:

אפי' לא הגיע כו'. דאל"כ לא היה פריך לרבא ממתני' ול"ל מעכשיו. ודלא כהרמב"ם ור' אפרים שכתבו דוקא שהגיע זמן קודם פסח ודייקו מהתוספתא וע' רא"ש ומ"מ ומ"ש אפי' כו' משמע דגם הגיע זמן קודם פסח צ"ל מעכשיו והטעם משום אסמכתא כמ"ש בפרק א"נ ס"ו א' ב' ולמניומי קשיא מתני' אב"א דא"ל כו' וכ' המ"מ אע"ג שדעת הרמב"ם שאין אסמכתא במשכון כאן ישראל מא"י אינו קונה כו'. ור"ל דהרמב"ם כ' בפי"א מהל' מכירה ובש"ע ח"מ סימן ר"ז סי"א דבערבון במחול לך אין אסמכתא וע' ר"ן בנדרים כ"ז ב' בד"ה שאני הכא דאמר כו' מ"מ כאן ישראל מא"י כו'. ולכאורה דבריו צריך עיון דישראל מא"י לא קני קודם גביה אבל לקנות בשעתו אמאי לא וי"ל דהקשו עליו מהא דב"מ הנ"ל דדוקא בא"ל מעכשיו ותי' דשאני משכון דמטלטלי דקנה לה וע' תוס' שם

ס"ז ב' ד"ה שביעית כו' וז"ש כאן ישראל כו' אבל הוא כ' שם ברפי"א המקנה בין קרקע כו' וכ"כ בש"ע שם ס"א וא"כ בטל התירוץ ההוא וע"ש במ"מ וכ"מ כמה תירוצים. אבל דעת הראב"ד כאן דקודם הפסח א"צ למעכשיו דאין אסמכתא לא"י ודוקא אחר הפסח צריך למעכשיו וראייתו ממ"ש בתוספתא קודם הפסח וע"כ צ"ל כמ"ש הר"ן דתוספתא מיירי בלא אמר מעכשיו ועיין במ"מ שם שנראה מדבריו שלא הסכימו עמו לדין הראשון ש"פ וס"ל אפי' בא"י צריך למעכשיו ונראה דה"ט שמפרשים מ"ש בתוספתא קודם פסח על אמר לו קאי כמש"ש הרא"ש אבל דברי הראב"ד הן עיקר ואין בדברי הגאונים הכרח לסתירתו שלא כתב אלא דין הגמרא אחר פסח ועמ"ש בח"מ סי' ר"ז ס"ב דאין דעת הרמב"ם מש"ש בד"א בשקנה בא' כו' דאין מה שהוא תחת ידו אסמכתא בין קרקע בין מטלטלין כמש"ש המ"מ וכ"מ אלא טעמא אחרינא בדבר דתליא אי קני ליה בע"מ דהוי כא"ל מעכשיו מה שאין כן באמר אם וכדברי רב האי גאון ומ"ש לפיכך הנותן ערבון לא קאי אלא אסיפא דאם חזר בו המוכר וז"ש שם וכן מי שפרע כו' וכן כל תנאים כו' שכל האומר אם יהי' כו' משמע הכל דקאי אסמכתא דלא קנה ולכן דברי הרמב"ם וש"ע כאן נכונים:

אם משכנו כו' וא"ל. שם אלא הב"ע כגון כו' אבל א"י שהלוה כו' אבל אם לא משכנו אע"ג שא"ל מעכשיו לא קנה ישראל כיון שלא קנו ממנו בקנין ועמ"א ס"ק ה' אפי' אין כו' ואין כו'. תוס' ד"ה שקנה כו' וכולה שמעתא כו':

סימן תמב

סעיף א

ס"א תערובת כו'. כל ד' סעיפים הראשונים לשון הרמב"ם ספ"ד:

עוברים עליו. כפי' רש"י וכן פי' הגאונים וכתב המ"מ דוקא שיש בו כזית בכא"פ הלא"ה כיון שאין לאו באכילתו כמ"ש פ"א ה"ה בבל יראה ויש מן הגאונים שסוברין שאפי' בפחות מכאן עובר וכן פי' הרמ"ך דברי רבינו אבל הוא חלק עליו וע' מ"מ ספ"ד ודוקא בחמץ שיש בו כזית בכא"פ כו' אבל דברי הרמ"ך הן עיקר מדנקט כותח הבבלי ושכר המדי דאמרי' בגמ' דאין בהם כבא"פ ועוד מדחילק בפ"א באכיל' וכאן לא חילק ש"מ שבכ"ע הוא חייב וכ"כ כ"מ ומה שדימה המ"מ לאכילה הרמב"ם לא ס"ל כן שגם בחמץ נוקשה כתב ספ"ד בגדים שכבסו כו' וכן ניירות שדבקו ואון בהן משום לא יראה ולא ימצא שאין צורת החמץ עומדת משמע הא לא"ה עובר אע"ג שהם חמץ נוקשה כמ"ש במתני' קולן של סופרים כו' וע' מ"מ שם וראב"ד שם בהשגות:

כגון המורייס. ע' רש"י בע"ג כ"ט ב' ד"ה המורייס ועיין ברא"ש כל שעה ס"א ובפ"ב די"ט ט"ז ב' משמע דנותנים לתוכו קמח:
וכותח כו. מתניתין.
וכל כיוצא. שם:
והתריאק"ה. כ"כ ר"ה גאון ולמד מהנ"ל והביאו הרא"ש. וכ' כ"ש מן מלוגמא:

סעיף ב

ס"ב הפת כו' ונפסלה שם מ"ה ב' ת"ר הפת כו' וכ' הרי"ף הא אם נפסלה מלאכול לכלב א"צ שריפה וכמש"ש כמאן כו' כלל אמרו כו' ועיין תוס' כ"א ב' ד"ה חרכו:
ומלוגמא. תוספתא פ"ג ואע"פ שבירוש' פ"ב הלכה ו' דוקא בשנסרחה ואח"כ נתחמצה התם מיירי שנסרחה בתוך הפסח. מ"מ. וע"כ צ"ל כן דהא עריבת העבדנין שלא נתן עורות ופת שנתעפשה כולן נתחמצו קודם. אלא בתוך הפסח וכמ"ש בס"ט דבעינן דוקא קודם זמנו ע"ש אבל דעת הראב"ד ורא"ש וטור דאף קודם הפסח דוקא שנסרחה ואח"כ נתחמצה וכתב הטור ומה שלא חילקו בתוספתא בקילור ורטיה ואספלנית ג"כ משום דמיד הן מסריחין:

סעיף ג

ס"ג בגדים כו'. למד מקדירות שמותר להשהותן אע"פ שבלועין זהו סברת יש מחמירין בהג"ה אבל ס' הראשונה בהג"ה ס"ל כמ"ש המ"מ שלמד מעריבה שנתן עורות וכ"מ לשון הרמב"ם שאין צורת כו' וכמ"ש בס"א אצל קילור שהרי נפסד כו' ושם החמץ בעין:
וכן. כמו הקילור כו' ול"ד לקולן של סופרים דהתם מיירי קודם שדיבקו הניירות. מ"מ:
ולכן. מדברי המ"מ שכ' שלמד מעריבת העבדנין כו':
ויש מחמירין. וכן משמע מדברי טור בשם ראבי"ה שכ' הטעם משום שאז ניכר לכן מפרש דברי הרמב"ם באינו נראה וע' תה"ד ועיין ב"י ועיין מ"א:

סעיף ד

ס"ד דבר כו'. מדקאמר שם ושם אינו חייב לבער משמע דבאכילה אסור שם כ"א ומותר בהנאתו פשיטא ל"צ שחרכו כו' אבל באכילה אסור:
ואע"פ שאין. ס"ל דאף שנתבטל קודם פסח בס' בפסח חוזר וניעור במשהו וכן דעת הרבה גאונים. מ"מ ע"ל סי' תמ"ז ס"ד:

סעיף ה

ס"ה ושכר שעושין. דאף שכר המדי דרמי ביה שערי חייב לבער כמ"ש בס"א כ"ש זה שעיקרו משעורים ואף רבנן מודו בזה שהוא חייב כמש"ש מ"ד א' דרבנן מודו בכזית

בכא"פ ואף לר"ת דמפרש מתניתין עוברין מן השלחן אבל אינו חייב לבער מודה כאן. הרא"ש:

וכן אם. ר"ל אף לר"ת כנ"ל משום דכאן בעיניה הוא ולא תערובות כמ"ש בע"ז ל"ה א' הכא כיון דאוקומי קא מוקים כו'. וכ"ז הס' קמ"ל לדעת ר"ת:

סעיף ו

ס"ו נהגו. וסמך לזה בירושלמי פ"ב הלכה ב' רב אמר הטח ביתו בצק חייב לבער. ראב"ן ס"ז:

ואם יש חמץ. כמ"ש בגמ' מ"ה ב' אם טח כו' וע"ש ומרדכי וטור וכ"ה בירישלמי שם על מילתי' דרב כו' חייב לבער תניא ארשב"א בצק שעשאו כופה בטל פתר לה או חלוקין על רשב"א או אהן כופת מאוסה ור"ל שטח בטיט כמ"ש בגמ' וכ"פ הראב"ן וע' מרדכי:

סעיף ז

ס"ז בצק כו'. כרב הונא שם דאמר סמי קילתי' כו' דתי' דאביי אתיא דלא כהלכתא דאוקים כרשב"א ואמרו שם דאין הלכה כרשב"א ורב אשי לפרושי מילתא דאביי קא אתי ולא לקבוע הלכה ועיין רז"ה וס' המלחמות:

או לסתום. כפי' ר"ח והראשונים שפי' העשוי לחזק היינו בצק שנתמלא ופ' ר"ח כאבי' וכ"ד רש"י ותו' וע' טור וע' ס' המלחמות ואין חילוק בין בפנים בין מבחוץ או אשפתה או למטה אלא דלאביי בחוץ קי"ל כלישנא קמא ובפנים דיש לחוש שלא ידבק בליש' מחמרינן כלישנא בתרא וכ"כ התוס' ד"ה כאן כו' ושיטת הרז"ה כפרש"י דג' חילוקים שוליים ודפנות ושפה העליונה ולפרש"י שלא במקום לישה חמיר טפי דהיינו שפתה העליונה וכ"ט דפנות מבחוץ כמ"ש בגמ' שם אלא שהרז"ה וס' המלחמות אף ע"פ שפ' כאביי מ"מ בהא דאף כזית אין חייב לבער לא קי"ל כרשב"א כמ"ש בכופת אין הלכה כרשב"א נמצאו ד' שיטות רש"י ותו' ורז"ה ורמב"ן ודעת הרי"ף ורמב"ם כר"ה ואין חילוק כלל בין מקום למקום ועוד יש שיטה ששית הר' יחיאל מפרי"ש לפרש"י כמ"ש בסי"א:

סעיף ח

ס"ח בד"א בעריבה. עמ"א ס"ק א':

אע"פ שאם. ל"ד דאפי' בלא חוט כלל כמ"ש רש"י שם וכ"מ בגמ' מדאבעי' להו בבית ועלייה ושני בתים כו':

הואיל כו'. כ' כן לתרץ קושיות תוס' ד"ה כאן דלדעת התוס' שלא במקום לישה דאין חשש שיתערב אפילו אין עשוי לחזק פחות מכזית בטל וה"ה לבית משא"כ להרמב"ם לכך כ' הואיל כו' והוי כעשוי לחזק וע' מלחמות שכ' כיון שדבוקה אין מקפיד כו' ע"ש:

מבטלו. דספיקא דרבנן לקולא:

סעיף ט

ס"ט חמץ כנ"ל ס"ב ודעת הראב"ד דשאור לעולם חייב לבער וכמ"ש בי"ט ז' ב' אבל כופת שאור גי' הראב"ד פת שאור כו' ואין הלכה כרשב"א. וכ"ז יש לדחות דמיירי שלא נפסל לאכול לכלב אבל בתוספתא והביאו הגמ' שם שאור מחמץ אחרים חמץ שנתחמץ מאחרים מאימתי קרוי שאור משיפסל מלאכול לכלב וע"ש בראב"ד:

קודם זמן כו' או ששרפו כו' קודם. כ"א ב' חרכו קודם זמנו כו':

ונחרך עד. תוס' שם ולמדו מפת שעיפשה כנ"ל ושם מ"ה ב' הפת שעיפשה חייב לבער כו' וכגון שלא נפסל מכלב. הרא"ש שם:

או כו' וטח. גמ' שם ודלא כרשב"א:

סעיף י

ס"י דיו כו'. כמו חרכו קודם זמנו שמותר בהנאתו לאחר זמנו ול"ד לדיו מיי"נ שאסור בהנאה דהתם כחרכו לאחר זמנו וכמו מלוגמא בתוך הפסח שנתחמצה ואח"כ נסרחה שאסור לקיימו כמש"ל ואף שכ' בשם תו' דע"א פ"ב דלא מיבעיא לדעת האוסרין סתם יינם בהנאה אסור הדיו אלא אפי' לדעת ר"ת דמתיר סתם יינם בהנא' אסור הדיו דשמא יתן הקולמס לתוך פיו וה"ה כאן דמ"מ אסור באכילה כמ"ש בס"ד מ"מ האיסור אינו אלא כיון דבעי למיכליה אחשבה ולדידיה לא נפסל אפי' מאדם וערא"ש ר"פ כ"ש משא"כ כאן בלא כוונה ועי"ד סי' קל"ג סי"ג:

סעיף יא

סי"א והכלי מצרפו. לשון הר"י מפריש וכשיטתו שכתב בהגהת סמ"ק ע"פ שיטת רש"י דשלא במקום לישה כגון בשפה העליונה מבחוץ דאף פחות מכזית חייב לבער היינו דאיכא פלגי זיתים טובא והכלי מצרפן אף בלא חיבור חוט והא דבעינן חיבור חוט היינו בדפנות דאין הכלי מצרף בדפנותיה מבחוץ וכמ"ש למטה ובזה מתורץ קושית תוס' ד"ה כאן דבית אע"ג דדמי לשפה העליונה מ"מ אין הבית מצרף כמו כלי וצריך לטעם זימנין דמיכנש ועב"ח. וכ"מ במתני' דקאמר אם יש כזית במקום א' פחות מכאן כו' משמע שאינו במקום א' וע"ז אמרו ל"ש אלא כו' וכ"ה בירושלמי שם ר' ירמיה בשם ר"ז שני חצאי זיתים בתוך הבית אין הבית מצרף בתוך הכלי הכלי מצרף ודוקא בתוך אבל מבחוץ בדפנות לא וכנ"ל והוא כסוגיא דגמרא רק שבגמ' חששו זימנין דמיכנש ויש ליישב דהירושלמי ס"ל ג"כ לחשש דמיכנש רק שחשש מיכנש אינו אלא בבצק לח דמידבק אהדדי ונעשה כזית א' ובההיא מיירי שני חצאי זיתים דגמ' כמ"ש אם נטל החוט

ונוטלין עמו וא"א אלא בלח כמ"ש בירושלמי כמש"ל וירושלמי לא איירי בבצק לח ושם אין מועיל וכמש"ש על מתני' כזית במקום אחד כו' בנקלף כולו כאחת ואע"פ שאמרו שם עד כדון לח יבש מאחר שאילו היה לח היה נקלף כולו כאחת התם שכבר מדובק כאחת אלא שאם נקלף היה מתפרד ובההיא ניחא מ"ש בפ"ק אי נימא משום פירורין כו' ולדעת הרמב"ם כל שאינו דבוקים בכותלים כו' אפילו כ"ש חייב לבער ולא בטלי אבל לפ"ז ניחא דדוקא מחמת צירוף אין הבית מצרף ואף גזירה דמיכנש לא שייך בדבר יבש ודלא כהרמב"ם שמצריך דבוקים וכ"ה בירושלמי שם שהקשה על מ"ש בתוך הכלי הכלי מצרף והא תנינן פחות מכאן בטל במיעוטו וזה ראיה לפי' הרי"ם שמתניתין מיירי בכה"ג דאיכא פלגי זיתים טובא כנ"ל ומשני כאן בתלוש כאן במחובר דמתניתין במחובר והירוש' בתלוש אלמא אף בתלוש בבית א"צ לבער בלא טעמא דמיכנש והירושלמי לא נחית לחלק בין עשוי לחזק או לא ובין במקום לישה' או לא שלא הזכירו מזה כלום שם מ"מ יש ליישב הסוגיא דירושלמי לפי הסוגיא שלנו דמה שחילקו בין תלוש ובין מחובר לשיטת רש"י היינו בדפנותיה וכענין שאמרו שני חצאי זיתים וחוט כו' דמיירי בדפנותיה כנ"ל ובתלוש בכ"ע הכלי מצרף אבל הבית בכ"ט אין מצרף. וכן שיטת התוס' שכל הראשונים הסכימו לפירושם יש לפרש ע"ד הרי"מ אע"ג דמתוספת לא משמע כן מ"מ לדינא יש לפרש שיטתם לפי הירושלמי דבמקום לישה ואין עשוי לחזק דאף פחות מכזית חייב לבער היינו דאיכא פלגי זיתים טובא וכן שיטת הרי"ף בכ"מ שאין עשוי לחזק ג"כ דאיכא פלגי זיתים טובא וא"צ לדחוק דשני חצאי זיתים בבית מיירי בדבוקים שדבוקים הוה כמו עשוי לחזק וגם ההיא דפירורים א"א ליישב אלא כפי' הרי"מ וכן עיקר כשיטת הרי"ף דרשב"א יחידאה הוא וכפי' הרי"מ:

וצריך ליתנן. כמ"ש בסימן תס"ח ס"ג מהתוספתא ועמ"א:

או לטוחן. כנ"ל מהא דכופת כמ"ש בס"י וס"ט:

וה"ה לבצק. לרש"י דוקא בשפה העליונה ומבחוץ אבל להרי"ף בכ"מ כיון שאין עשוי לחזק וכן לשיטת התוס' כיון שהוא במקום לישה ואין עשוי לחזק:

ומפה שהיתה כו'. ע' סוף ע"א ע"ה א' ב' הני דקולי כו' ועתו' שם ד"ה דכיתנא כו' וז"ש המ"א בס"ק י"ט נ"ל כו' הבצק נדבק כו' ואף שבתוס' לא כ' לחלק בין נדבק אלא בדבר רותח וע"ש ברא"ש והגי"א מ"מ מסוגיא דזבחים ע"ט ב' מ' אף בתשמישו בצונן וע"ש רש"י ד"ה ואפי' וד"ה שאני:

סימן תמג

סעיף א

ס"א חמץ משש כו' בהנאה. הרמב"ם והרא"ש וכ' המ"מ שכן הסכימו כל הגאונים ואע"ג דלאחר זמנו קי"ל כר"ש בלפני זמנו קי"ל כר' יהודה דסתם מתני' כוותיה בר"פ כל שעה עבר זמנו אסור בהנאתו וכן רבי פסק כוותיה שאמר בחמישית צא ומוכרה לא"י ש"מ שמכאן ואילך אסור דאל"כ ה"ל להמתין עוד דאוקמיה שם כת"ק דאמר אפי' הן אבודין כו'. ועברא"ש וראיה דר"נ ורבא פסקו בפ"ב כר"ש לאחר זמנו בלפני זמנו פסקו כר"י דתולין כל חמש וע"ש י"ג א' ואע"ג דר"נ משמיה דרב קאמר ורב אף לאחר זמנו כר' יהודה ע"ל שם כ"ט ב' מ"מ ר"נ לא ס"ל אלא כר"ש ועפ"ג דשבת מ"ז א' ומי א"ר יוחנן הכי כו':

אפילו חמצו כו'. ירושלמי פ"ב הלכה ב' בתוך הפסח מהו ר' ירמיה אמר מותר ר' יוסי אמר אסור התיב ר' יוסי והתניא לא ישכיר ישראל את בהמתו לא"י להביא עליה חמץ פתר ליה בבא עמו והתניא לא ישכיר ישראל את ביתו לא"י ליתן בתוכו חמץ אית לך מימר בדר עמו וסלקא שמעתא כר' יוסי ואף להתוספתא פ"ב דתניא שם משכיר ישראל חמורו לנכרי להוליך עליה חמץ ממקום למקום מ"מ דאסור בהנאה דאל"כ מאי קמ"ל הא אף איסורי הנאה שכרן מותר חוץ מיין נסך כמ"ש בע"ז ס"ב ע"ש וכ"מ בפ' כל שעה כ"ח וכ"ט דקאמר שם מני אי ר"י חמץ סתמא קאמר אפי' דא"י וה"ה לר"ש בתוך זמנו דבתוך זמנו ל"פ על ר"י והוא נמי חמץ סתמא קאמר ורב אסא ב"י דס"ל שם דחמץ של א"י מותר תוך הפסח הא הדר ביה כמ"ש שם והדר ביה כו' ראב"י אמר דכ"ע דבר הגורם כו' ומ"ד מעל כר"ש אלמא דאף לר"ש לא מעל אלא משום דבר הגורם אבל בתוך הפסח אסור:

ואסרוהו. שם י"ג א' ד"ה כר"י:

ורשאי כו'. מתני' שם ומוכרו כו' ואוקמוה בגמ' בשעה חמישית וכר"ג וה"ה לר"י דבחולין ל"פ ר"ג ור"י וכן הוא להדיא בגמרא י"ג א' מאי לאו כו':

ויכול. גמ' רפ"ב לימא כו':

ובלבד שיעמוד. כמ"ש שם ט' ומה שמשייר יניחנו כו' שלא יגרור חולדה ומ"ש בר"פ כ"ש אבל חיה דאי משיירא מצנע לה כו' ר"ל דילמא יעלים עיניו ממנה קמ"ל דלא חיישינן:

ומתחלת. שם י"א וי"ג וכ"א ושם עבר זמנו כו' לא נצרכה אלא כו':

ובשנת העיבור. כ"כ הרמב"ם בפי' בפ"ח דברכות דכל שעות הנזכרות במשנה הם שעות זמניות וכמ"ש בפ"ק דפסחים דף ב' דכ"ע משש שעות כו' וע"כ שעות זמניות קאמר

כמ"ש שם ה' א' אך חלק וערש"י ד"ה אך ושם ר' א' מהכא לא תשחט כו' וערש"י שם וראיה מפ"ב דע"ז כיום תמים כו'. אגור. ואמרינן בסדר עולם פי"א דיום תקופת תמוז היתה:

שליש היום. עמ"א ס"ק ג' וכ' הב"ח וכן פסק הרמב"ם וכמ"ש בש"ע ר"ס רס"א וסי' תנ"ט ס"ב ועמ"א שם ס"ק ג' אבל לא דק דזהו לעולא אבל כבר איפריך עולא וקי"ל כר' יהודה וכמ"ש בסי' רס"א ולפ"ז הוא ג' שמינית והוא פחות מב' חומשין א' מארבעים ולא דקינא ועתוס' דפסחים י"א ב' ד"ה אחד כו' וכן בי"ד סי' ס"ט ס"ו וכנ"ל ועמ"ש בסי' תנ"ט:

י"א עד. כמ"ש שם י"ב ב' משום טעות בשעה א' או שתים ורבא אמר דיהבו ליה רבנן שעה ללקט עצים ואע"ג דלמסקנא משום יום המעונן וד' זמן סעודה מ"מ לדינא לא הדר ביה ול"פ וכמ"ש בתוס' בכמה מקומות:

סעיף ב

ואם לא מכרו כו'. למד זה ממ"ש ה' ב' אבל אתה רואה כו' וערש"י שם שפי' של אחרים א"י וכ"י בכ"מ דבשל ישראל אסור מדל"ק אבל שאינושלך אתה רואה ואוקמי' שם בשלא קיבל אחריות וכן שם ו' א' חמצו של א"י עושה כו' וע' רש"י ד"ה חמצו כו' משמע דבישראל צריך לבער דלא כב"ח ומ"א:

סעיף ג

ס"ג אם קנו כו' שחמץ. כמ"ש בחולין ד' חמצן של כו' ואף לר"י כמ"ש שם ואף שאמרו שם דילמא ר"ש היא היינו משום דלא תלינן שהחליפו ופרש"י שם דאף בפסח מותר כמ"ש בד"ה מפני. וי"א כו' ולכתחיל' ודאי אסור כמ"ש תוס' שם והר"ן בנדרים מהא דפ"ב דפסחים האוכל תרומת חמץ כו' והרא"ש בנדרים שם כת' ממ"ש בפסחים כ"ח ב' כ"מ שנאמר כו' כדרך שפרט בנבילה לעו"ג במכירה אלמא דבאיסורי הנאה אסור ובדיעבד מי התורה ודאי מותר כמ"ש בקדושין נ"ח א' וע"ג נ"ד ב' ס"ב א' אבל מדרבנן אסור לעצמו כמ"ש מ"ז בעי רמי ב"ח כו' וכ' הרא"ש והר"ן דה"ה בכל איסורי הנאה מדבעי למיפשט ומכרן וקידש כו' ואע"ג דבקידושין נהנה מהן עצמו עתוס' דע"ג נ"ד ב' והרא"ש כ' בקדושין שם דקדושין בדמיהן הוי חליפי חליפין וכ"כ הר"ן בנדרים נ"ז א' ד"ה בדבר והוכיח מכאן דחליפי חליפין מותרין וזש"ש מ"ז ב' דילמא לכתחלה כו' ר"ל לחלוף החליפין ואם חלפן מותרין אף לעצמן אבל לאחר אף החליפין מותרין כמ"ש בחולין כנ"ל וז"ש הטור שהשפחה קנתה כו' והביא ראיה מהא דחולין ולא הביא מהא דקדושין. אבל הר"ן בחולין שם כ' דאף לעצמו מותר והביא ראיה מירושל' שאמר קדשן בדמיהן מקודשת שאין דמיהן ור"ל בגזילה באו לידו ולא הוה דמי איסור כלל ואמרו שם

אר"ח זאת אומרת שמקדשין בגזילה וכ"פ הרמב"ם בפ"ח מה' מ"א הלכה ט"ז ובפי"ג הל' ט"ו ואף שראיית הר"ן אינו מוכרח די"ל מ"מ לעצמו אסור משום קנסא מ"מ הר"ן אזיל לשיטתו שפ' בנדרים שם הבעיא לקולא והאי בעיא דשם לעצמו כנ"ל וכ"כ שם הר"ן ולאחר נמי לא מיבעיא ליה כו' דלא כב"י בי"ד סי' ריו"ו שכת' דלהר"ן אף לחבירו אסור שלא כ' כן אלא במדיר על עצמו וע"ש וכ"כ שם סמ"ג בשם ר"י אבל הרמב"ם בספ"ה מה' נדרים כ' ה"ז ספק לפיכך אסור בחילופיהן ואם עבר ונהנה נהנה צ"ל דמ"ש שם לכתחילה כו' לא קאי אלא אנדרים אבל בשאר איסורי הנאה אף לכתחלה מותר ליהנות מהחליפין כמו שהקשו תוס' דהא בקדושין נהנה לכתחלה וקס"ד דמקשה דאף דיעבד אסור משום חליפי איסורי הנאה לכך פשיט מקדושין ודחי שהבעיא הוא לכתחילה משום דדמי לחילופי הקדש כמ"ש הר"ן וז"ש לכתחילה הוא ואי קאי אמתני' דקידושין הל"ל דילמא דיעבד הא לכתחלה לא ולכן סתם הרמב"ם דבנדרים אסור אף לחבירו שלא החליף וכן סתם בטוש"ע י"ד סי' ריו"ו ס"ב וכן כו' ובשאר איסורים אפילו לעצמו מותר ועתוס' דפסחים כ"א א' ד"ה כל ושם כ"ב ב' ד"ה ואבר וכן סתם כאן בש"ע ובטוש"ע לקמן סי' ת"ן ס"ד:

סימן תמד

סעיף א

ס"א בודקין כו'. כמש"ש ד' א' והשתא דקי"ל כו' ארנב"י בשעה כו' וכמ"ש בירושלמי שם והבאתי בסי' תנ"ג סי"א:

ומבערין כו'. בר"מ שם דר"א איש ברתותא שם י"ג א' ס"ל כוותיה ואיפסק שם הלכתא כוותיה רמב"ם. דלא כרי"ף שכ' דר"א א"ב ס"ל כר"א בן צדוק וסובר דמ"ש ומבערין הכל כו' קאי אסיפא על תרומה וע' בהשגות שם:

ומשיירין. שם י"ג א':

דסעודה. עמ"ש סי' רצ"א ס"ב:

לא במצה. כמ"ש בירושלמי ר"פ ע"פ והביאו הרי"ף ורא"ש בפ"ג דפסחים שם האוכל מצה בע"פ כו':

אלא כו' וצריך. כמ"ש ר"פ ערבי פסחים לא יאכל כו' ואמרו שם ק"ז ב' דסמוך למנחה קטנה ושם ק' ב' כאן קודם תשע וכו'. וכת' תוס' שם צ"ט ב' ד"ה לא יאכל כו' וא"ת כו' וי"ל דאיירי במצה עשירה כו' וכת' הרא"ש שכן היה נוהג ר"ת בע"פ שחל בשבת כו':

ובמדינות כו' יקיים כו'. דמחלוקת בפוסקים אם דוקא בפת או מיני תרגימא והכריעו כדעת האומרים דוקא פת אבל במקום דא"א יש לסמוך כו' וכמ"ש סי' רצ"א ס"ו ועמ"ש שם וזה יכול לעשות אפי' לאחר שעה עשירית כמ"ש שם ק"ז ב' ודלא כתוס' דהוכחת תוס' דמצה עשירה מותר בע"פ מכח קושייתם מ"ש ע"פ סמוך למנחה כו' ע"ש תוס' דע"פ צ"ט ב' ד"ה סמוך אבל הרמב"ם פי' שם דאירקא וש"ד קאמר דאכילה אסור בהן וכמ"ש בסי' תע"א מעט בו' וכמש"ש ולכן אין נוהגין ג"כ במצה מבושלת וכ"ה בזוהר פ' אמור דסעודה זו נדחית מכל וכל ש"מ דאין תקנה לדבר כלל וכס' דאין יוצאין בסעודה ג' אלא בפת וא"א כלל כנ"ל ועמ"א מ"ש בשם המרדכי וב"ח וכל בו וכן עיקר:

או. עמ"א:

סעיף ב

ס"ב וביום. שם ז' א' בשלמא שבת כו':

סעיף ג

ס"ג אין. עט"ז והדחה שלא לצורך אכילה אסור כמ"ש בפ' ט"ז דשבת:

ואם כו'. עמ"א וע' תוס' ו' א' ד"ה כופה. א"נ כו':

סעיף ד

ס"ד ע"מ שלא. עמ"א וכמ"ש בירושלמי אין נותנין לא"י ע"מ לצאת כמ"ש בסי' סכ"ה ע"ש:

לר"ה. עט"ז וכ"כ בסי' שכ"ה דהוי שבות דשבות במקום מצוה כמ"ש פ"ו דעירובין:

ודבר. עמ"א וכמ"ש בשבת נותנין מזונות וכ' תוס' דוקא מזונות וכמ"ש הרמב"ם לאכלן:

סעיף ה

ס"ה אם נשאר. כמ"ש בס"ב:

וכופה. כמ"ש שם בי"ט:

סעיף ו

ס"ו אע"פ. שמא נשאר כמ"ש סי' תל"ד ס"ב:

סעיף ז

ס"ז ואם יצא. לשון הרמב"ם:

עד כביצה. כחכמים:

פחות מכאן וכ"כ רש"י שם וכ"ה בירושל' שם והביאו תוס' ד"ה וחכמים:

סעיף ח

ס"ח אבל אם. שם בגמרא:

סימן תמה

סעיף א

ס"א שורפו. רמב"ם וכגי' אף מפרר ואף לס' דלא גרסי אף מ"מ פי' אף מפרר מדקאמר ר"י אלא שריפה ועוד דא"א לומר דכל המתני' דפ"ק וכל הברייתות דבכולם תנן דשורפין הכל כר"י ור"מ ור' יוסי ור' שמעון ור"ג ור"א ור' יהושע ור"א איש ברתותא כולם כר"י אלא אף לחכמים עיקר בשריפה ושם כ"א ב' ולא יסיק כו' ל"צ אלא לר"י כו' מ' דגם לרבנן ניחא וע' תוס' ד"ה בהדי כו':

או זורקו לים ואם. פ' כרב יוסף מדקאמר א"ל ר"י ול"ק ר"י אמר שמע מינה דלא קיימא מילתא דרבה וכן הסוגיא בהרבה מקומות:

החמץ קשה. כגון חטים כמ"ש בגמרא ופי' שיפרר החטים דלא כרש"י:

והמנהג. ר"ל דאף לר"י א"צ שריפה אלא לאחר שש כמש"ש י"ב ב' וכפי' ר"ת בתוס' ד"ה אימתי דטעמא דר"י דיליף מנותר כמש"ש כ"ז ב' והיינו לאחר איסורו וכ"ה בירו' פ"ב סוף הל' א' תני עד שלא הגיע זמן ביעורו אתה מבערו בכ"ד משהגיע זמן ביעורו אתה מבערו בשריפה ואתיא כר' יהודה וא"כ אף להפוסקים כר"י משום דמתני' דתמורה אתיא כוותיה כמ"ש בגמרא בסוף תמורה ע"ש ואע"ג דאיתותב מ"מ לסברא דרבנן לא איתותב וכמ"ש תוס' כ"ז ב' ד"ה אין וש"פ ומ"מ כיון דשורפין קודם זמן איסורו מן התורה אינו אלא מן המנהג ואף שכ' הרא"ש דאף לפרש"י שמפרש איפכא דבשש שורפין לר"י מ"מ קודם ששה בה' וקודם לה מודה ר"י שא"צ שריפה אלא דאף אם מוכרו ונותנו לא"י מותר כמ"ש בר"פ כ"ש וכמ"ש בס"ב כבר הקשה בטור ממ"ש רש"י כ"ז ב' בד"ה שאם כו' ואע"ג דאמרינן כו' והמנהג הוא ע"פ דעת רש"י אבל העיקר כפי' תוס' י"ב ב' ד"ה אימתי כו' וכ' שכ"ה בירושלמי וכן הסכימו כל הפוסקים:

וטוב לשורפו. דלר"י ילפינן מנותר כנ"ל ובירושלמי פ"ב דשבת למ"ד יליף מנותר אין שורפין בי"ט וה"ה ללילה וכ"ז חומרא בעלמא דלא ילפינן אלא אחר זמן איסורו וז"ש אך כו' וע' רש"י ו' א' ד"ה עושה. ובלילה כו' וסי' תמ"ו ס"א וי"ל שכ' אליבא דרבנן אבל לר"י שורפו ביום:

אם רוצה. כן דקדקו ממ"ש מה שמשייר כו' דמה שמוצא שורף תיכף:

סעיף ב

ס"ב ואס שרפו קודם כו'. שם עבר זמנו כו' ולא יסיק כו' הא קודם זמנו מותר ושם בגמ' חרכו קודם זמנו מותר בהנאתו לאחר זמנו:

אבל אם. מתני' ולא יסיק כנ"ל:

ואם בישל או אפה כו'. לשון הרמב"ם ומדסתם מ' אפי' ע"ג גחלים ואפי' עוממות וכן סתם בפ"ז מהלכות ע"ג לענין ע"ג אבל בפט"ז מהלכות מ"א פ' גבי ערלה דע"ג גחלים מותר אפי' הן לוחשות והיינו כמ"ש הרא"ש בפ' כ"ש דוקא בערלה ובכלאים שאפרן מותר וכן גחלים אבל בחמץ שאפרן אסור וכ"ש גחלים אפי' בשלן ע"ג גחלים עוממות אסור ועתוס' שם ד"ה בישלה ושם כ"א ב' ד"ה בהדי כו' וכן ובאשרה שאפרן הי' אסור כמש"ש חוץ מעצי אשרה וכן אמרו בסוף י"ט דגחלים של ע"ג אסור דלא ככ"מ שכת' שם ושם דוקא באבוקה כנגדו וכ"כ בב"י בי"ד סי' קמ"ב וכ"כ ב"ה שם ועש"ך שם שהשיג עליהם בארוכה ודבריו נכונים מאוד דלא כמ"א כאן שנמשך אחר הכ"מ ולכן איבעיא לרמי ב"ח בעצי הקדש לרבנן ולא איבעיא ליה ג"כ אליבא דרבי בגחלים כיון דהקדש אפרן אסור כמ"ש שם משא"כ לרבנן דאין שבח עצים כלל בפת אפי' אבוקה כנגדו. ומ"ש המ"א ואע"ג דחמץ כו' מ"מ הוי זוז"ג כו' לא עיין בר"ן בפ' כ"ש שכת' ואע"ג דזוז"ג מותר כו' הא אמרינן דיש שבח עצים בפת וחמור מזוז"ג לפי שהאיסור ניכר בהיתר וכן מ"ש המ"א לאסור מטעם אחר כיון דאסור בכ"ש כמו בעצי הקדש לרבנן לא היא דבהקדש אין הטעם משום כ"ש אלא משום כחמור וע' תוס' שם ד"ה הקדש כו' תימא כו' ור"ל משא"כ בהסיקו דמקלא קלי איסורא ובטיל כמ"ש בי"ט ד' ב' דלא כמ"א וכ"ד כאן אינן נראין:

וכן הפחמין. כיון דחרכו אחר זמנו כנ"ל ואפי' אפרו אסור כמ"ש בסוף תמורה כנ"ל וכ"ש גחלים דחמור מאפר כמ"ש תוס' ד"ה בשלה:

סעיף ג

ס"ג קודם. כמ"ש בירושלמי פ' כ"ש ועמ"ש בסי' תל"ג ס"י ודוקא בר"ה כמ"ש שם:

ואם מצאו. עמש"ש דאין הלכה כן וכן פסק בט"ז כאן:

ואם. עפ"ג דסוכה ל"א ב'.

סימן תמו

סעיף א

ס"א המוצא כו' ואם. שם המוצא כו' מ' דוקא בי"ט וע"ש רש"י ד"ה חמצו כו'.

לפי שלא. שכ"ד שאסור באכילה לכל ומוקצה גמור הוא אסור בטלטול כמ"ש בפ"ק די"ט אין מולחין את החלבים כו' ואפי' לר"י דאמר שוטחן כו' היינו כשנשחטה בי"ט ומשום דמימנע ולא שחיט ואפי' באיסור דרבנן כמ"ש בפי"ח דשבת אבל לא את הטבל כו' ואמרינן שם פשיטא ל"צ בטבל כו' וכ"ש באיסורי הנאה שאסור לטלטלו אף ע"י דבר אחר אפי' אינו אלא מדרבנן כמ"ש בפ"ב די"ט גבי שיורי כוסות ולפיכך ביצה שנולדה

בי"ט אפי' מתרנגולת העומדת לאכילה אסור בטלטול וע' רשב"א בס' עה"ק ל"ו א'. וכ"ש בחמץ שאסור בהנאה מדאורייתא:

גם. אע"ג שאמרו שם ה' ב' וש"מ לא אמרינן מתוך כו' מ' דלפי מה דקי"ל בפ"ק די"ט דאמרינן מתוך היה מותר לשרפו התם לפי מאי דס"ד דהבערה דוקא בי"ט אבל השתא דזמנו בי"ד הוי כדבר שאפשר מעי"ט ומ"ש בירושלמי פ"ב דשבת ולא בשמן שריפה אר"ח זאת אומרת שאסור להצית את האור במדורת קדשים והיא דולקת והולכת בשבת כו' מהו להצית את האור במדורת חמץ מאן דיליף לה מנותר אסור ומאן דלא יליף לה מנותר מותר היינו להצית מעי"ט שיהא דולק בי"ט וכן משמע שם בהדיא ע"ש. ומ"ש ב"ה במקומו לאפוקי ממ"ש תוס' בפ"ק דכתובות ו' א' ד"ה מתוך. ומוצא חמץ בתוך ביתו בי"ט דאמרינן בפ"ק דפסחים דכופה עליו כלי ולא שרינן לשרפו משום מתוך היינו משום מוקצה דאסור לטלטלו דתוס' אזיל לשיטתם שכ' בפסחים שם דהוי לצורך היום מה שמבער וע' טור וש"פ דפליגי אם דוקא בביטלו אבל לא ביטלו כיון שעובר על ב"י מותר לשורפו וחשיב צורך היום קצת כמ"ש תוס' שם ה' ב' ד"ה לא וי"א אע"ג דלא ביטלו דלא חשיב לה צורך היום כמ"ש הר"נ וגם לא עבר בב"י כמ"ש תוס' כ"ט ב' סד"ה ר"א ומדסתם ב"ה ש"מ שסובר דאפילו לא ביטלו כדעת הרמב"ם פ"ג וש"פ דלא כמ' מתוך רש"י שם ו' א' ד"ה כופה. ומיהו בבל כו':

סעיף ב

ס"ב יש מי שאומר. עט"ז כ' ב"י כו'. כ"כ בשם א"ח והא"ח ס"ל כדעת התוס' דאיסור שריפה אינו אלא משום טלטול וכיון שאינו אלא שבות מקילינן בי"ט שני לצורך כמו שהתירו שבות בי"ט שני משום חולה שאין בו סכנה בספ"ב די"ט כמ"ש בסי' תצ"ו:

סעיף ג

ס"ג גנו כו'. ירושלמי פ"ב הלכה ב':

דוחפו. עמ"א וכ"כ בתה"ד וע' בגמ' שם י"א א'.

סימן תמז

סעיף א

ס"א במשהו. מדלא יהיב שיעורא הרי"ף וש"פ וכת' הרשב"א שבדקו בספרים ישנים ומצאו כגי' שכ' בהדיא במשהו:

אפילו בהנאה. כמ"ש בע"ג ע"ד א' ליתני נמי חמץ בפסח אף ע"ג דכל מ"ש במתניתין אוסרין במשהו אפילו בהנאה וכמש"ש יי"נ שנפל לבור כולו אסור בהנאה וע"ש ואף

לשיעת רש"י דבמסקנא חמץ אינו אוסר היינו משום יבש ביבש וכמ"ש בס"ט ע"ש וע' בר"ן מש"ש:

וצריך כו' ולא סגי כו'. הוא מחלוקת בין הראשונים דרשב"ם כת' כמו שר"א מתיר בפדיון בע"ג כמש"ש ספ"ג מ"ט ב' ה"ה בכל איסורין שבתורה הביאו תוס' ביבמות פ"א ב' ד"ה כולן כו' ובזבחים ע"ב ב' בד"ה כולן כו'. וכ"כ במרדכי סוף פרק כה"צ וחמץ בפסח שאסר בהנאה כו' י"ל פדיון להוליך כו' אבל לא באכילה כו' וכ"כ בהג"א שם בד"ה ולא התירו כו' וחמץ וכ"ד הרמב"ן במלחמות פ"ב דפסחים וכ' הרז"ה שם שיש ספרים שגי' שם כ"ז א' וכן היה ר"א אוסר בכל איסורין שבתירה וקאי אפדיון וע"ז סמך רשב"ם שכ' דה"ה בכל איסורין כו'. אבל הרז"ה חלק עליו שם ובע"א שם וכן תוס' ביבמות שם ובזבחים שם והרא"ש בע"ג שם והר"ש בסוף ערלה והר"נ בע"ג שם ובפסחים שם דדוקא בע"ג שתוספת דמיה ולכן אמרו בפ"ב דפסחים כ"ז א' הני קערות כו' אסירי מ' דאסור לגמרי וע' ר"ן שם ועיד כ' תוס' ורא"ש שם והר"ש שם ועי"ל דדוקא פת שאין ממשות האיסור בעין כו' והרמב"ן הכריח דה"ה בשאר איסורין דהא ר"א בפדיון קילא ממכירה שאין נהנה שם כלל מן האיסור ובמכירה ודאי דה"ה בשאר איסורין כמ"ש בירושלמי הביאו תוס' ביבמות שם ובזבחים שם בקיצור והר"ש שם דדוקא במקום שיש לחוש שמא ימכור לישראל הא בדברים שאינן נקחין מן הא"י מותר וה"ה לפדיון אבל הרז"ה והר"ן בע"ג שם כתבו דר"א לא שייך בדרשב"ג הא לחוד והא לחוד וכ"ד תוס' שם ושם וש"פ ועמ"ש בי"ד סי' קמ"ב. ובד"מ ערבובי דברים כאן שכת' שדעת הר"ן להתיר ועוד כת' שדעת המרדכי בפ"ב דפסחים לאסור ולא היא שהמרדכי כת' שם לאסור במכירה וכבר כ' הרז"ה וש"פ שאינו ענין זה לזה אלא שלפי מ"ש דלא התירו בפדיון אלא חבית בחבית כמו במכירת יי"נ ולפי שאוסר במרדכי מה"ט ה"ה שאוסר בפדיון אבל הרמב"ן ור"נ שם כ' דוקא ביי"נ אבל בשאר איסורין אף בדאורייתא דמיא לסתם יינם ועמ"ש בסי' תס"ז ס"י ומ"ש כאן וצריך כו' ולא סגי כו' ר"ל דאף לדעת המתירין דוקא בהנאה אבל באכילה אסור כמ"ש הרז"ה והרא"ש בשמו וכ"כ המרדכי והג"א והג"מ אף לדברי הרר"י שהביאו הרא"ש שם שמתיר אף באכילה דוקא בפת כנ"ל וכמש"ש דלא נאסר רק מחמת הנאה דאין איסור אכילה אוסרו מהא דתנור שהסיקו בכמון כו' וכ"כ רש"י בע"ז שם מ"ט ב' ונשתרי לך בהנאה כו' וז"ש וצריך לשרוף כו' ולא סגי כו' ר"ל לאפוקי מהמתירין שא"צ לשרוף הכל אלא נותנו לא"י וכיוצא כו':

מיהו כו'. כמש"ש ל' א' ושמואל אמר לא ישברו אבל משהי כו' ולפי מ"ש תוס' בע"א ע"ו א' ד"ה מכאן לחלק בין נטל"פ באוכלין שמותר שלא נאסר מעולם משא"כ בקדירה

שאינה ב"י שאף שהיא נטל"פ מ"מ מתחלה נאסרה א"כ יש לחלק כאן ג"כ דמ"ש בפ' כ"ש דמשהי ליה דמתחלה לא נאסרה שקבלה היתר וע' בתוס' שם ד"ה אר"ה. והא דפסחים כו' לפי שבלע התירא. אבל לפי מ"ש התוס' בפסחים שם ד"ה לישהינהו כו' אין חילוק וז"ש בד"מ ס"ק ב' ונראה דאף ע"ג כו' וכ"מ בתוס' פ' כ"ש גבי קדירות בפסח כו' דאין חילוק בין שבלעו חמץ בעודן היתר או איסור:

ודין תערובתו כו' אבל אם כו'. חולין צ"ו ב' אמר שמואל ל"ש אלא כו' ואע"ג דשמואל ס"ל בע"ג ע"ג ופסחים ל' דמין במינו במשהו וכ' התוס' שם ד"ה עד ל"ד עד שמגיע דהא קליפה בעי ואפי' כדי נטילה צריך כמ"ש בפסחים ע"ה נטף מרוטבו כו'. ות"ה כ' בשם י"א שדי בקליפה כמ"ש שם נגע בחרסו כו' ושם חם לתוך צונן קולף ובחולין קי"ב אבל צלי בעי קליפה ושם ק"ז צונן בצונן הוא נהי דקליפה לא בעי כו' ושם ר"א קולף בית השחיטה רותח הוא ומ"ש ברוטב יטול רוטב מתפשט יותר וז"ש כאן אלא קליפה או כו' שחם בחם כו' והתוס' דחו שם כל הראיות וכ"פ בש"ע י"ד סי' ק"ה:

בלא רוטב. דבלא"ה כולו אסור בשאר איסורין בששים ובחמץ במשהו כמ"ש בפסחים שם חם לתוך חם אסור חם לתוך צונן קולף מ' דברישא כולו אסור וע' בחולין ק"ח וע"ש בתוס' ד"ה טיפת כו':

וכן אם. כמ"ש בזבחים צ"ז א' רקיק שנגע ברקיק כו':

ואין שם דבר כו'. כמ"ש בחולין צ"ו אינו והאמר ר"ה גדי שצלאו כו' שאני חלב דמפעפע:

לפי שאינו. עתוס' שם ד"ה אפי' תדע דבכ"מ כו':

ובדין ריחא כו' יש מקילין. דקי"ל כלוי בפסחים ע"ו ב' דרבא בפ' בתרא דע"ג ס"ו ב' ס"ל כוותיה כמ"ש הרי"ף בפ"ז דחולין ואע"ג דרוב פוסקים ס"ל דסתם יינם במשהו ושרי בבת תיהא ובפסחים שם ה"נ מסתברא כו' מה לי כו' ואם איתא הא נ"מ בגדי וגדי הוי מין במינו ואסור למ"ד מין במינו במשהו אפי' ריחא לאו מילתא מהדי"ל סי' רי"ד:

ויש מחמירין. תוס' דע"א ס"ו ב' סד"ה רבא כו' וכ"נ מדברי הרי"ף שם שכ' דליתא להא דרב דאזיל לשיטתו דס"ל דמין במינו בכ"ש ואנן קי"ל בנ"ט מ' דבחמץ קי"ל כרב. אבל בפסחים שם מ' כסברא הראשונה ממ"ש כתנאי הרודה כו' לרב נימא תנאי היא א"ל רב כו' והא שם שלא במינו הוא:

ודוקא. כמ"ש בפסחים שם דכעין שתי קדירות אפי' רב שרי ואפילו מין במינו דבמשהו כנ"ל וכן פת צוננת וחבית סתומה וכיוצא בו דלד"ה שם לאו מילתא היא ועיין בתוס' ע"ג שם:

סעיף ב

ס"ב חמץ שנתערב כו'. אע"ג דקי"ל כרבי יוסי בלפני זמנו כמ"ש בסי' תמ"ב ס"א מ"מ כיון דליכא כרת אף לר"י כמש"ש כ"ח ב' ה"ה בשאר איסורים אפי' לר"י כמ"ש כ"ט ב' א"ר חמץ כו' שלא בזמנו כו' וה"ה לפני זמנו ובשאר איסורין קי"ל כר"י ור"ל דאמרי כו' תוס' בע"ג ס"ו ב' בד"ה רבא:

ונטל"פ. כיון דבס' וע"ל ס"י:

סעיף ג

ס"ג חטה שנמצאת. כנ"ל ומותר בפסח ואפי' להאומרים דחוזר וניעור כמ"ש בס"ד כאן כיון דאינו אלא מטעם מודים כמ"ש בפסחים כ"ז א ' וע"ש רש"י ד"ה לא שנו כו'. ודלא כהרמב"ם שכ' דחמץ הוא דבר שיש לו מתירין ועוד דטעם בדשיל"מ בטל. מרדכי ועי"ד סי' ק"ב ס"ד בהג"ה ומ"מ הוא דלא כהרמב"ם שמפרש מ"ש רבא במשהו משום דשיל"מ הא רבא בטעמא קאמר ג"כ ועוד וכי ר' יוחנן ל"ל דשיל"מ דלא בטל:

אבל אם כו' ואפי' להמתירין בס"ד ועמ"א ס"ק ז"ח וכמ"ש בס"ד ע"ש:

ומיהו. דכ"ש אינו מבשל כמ"ש בפ"ג דשבת אבל נותן לתוך הקערה ושם בגמרא דבכלי ראשון בשלה ובכ"ש כו' ושם מ"ח ב' ש"מ כ"ש אינו מבשל. ואף אינו מבליע כמ"ש בירושל' פ"א דמעשר הלכה ו' ובפ"ג דשבת הלכה ה' ועירוי ככלי ראשון הוא חייליה דר' יונה מן הדא א' שבישל בו וא' שעירה לתוכו רותח א"ר יוסי תמן כ"ח בולע כו' השיב ר' יוסי בר בון והתניא אף בכלי נחשת כן אית לך למימר כלי נחשת בולע משמע משום דעירוי ככ"ר הא כ"ש אינו בולע ואף שמשמע שם דכ"ח בולע אף בכ"ש י"ל דהיינו לס"ד אבל למסקנא משום דעירוי ככ"ר וע' בי"ד סי' ס"ט:

ויש מחמירין. כמ"ש הרשב"א בת"ה אע"ג דאין מבשל מ"מ מבליע ומפליט ממ"ש בחולין ח' ב' בית השחיטה רותח הוא כו' לא לסחוף כפלי כו' וע"ש תוס' ד"ה לא ואינן חמין יותר מכ"ש ואעפ"כ בולע ושם קי"א ב' סכין ששחט כו' וערש"י שם ואף ע"ג דבי"ד הכריע כסברא ראשונה מ"מ כתן כ' משום חומרא דחמץ וז"ש בפסח משא"כ קודם פסח דשוה לשאר איסורין כמ"ש בס"ג:

אם היד כו'. כמ"ש בשבת מ' ב' יד סולדת בו אסור כו' אפילו בכ"ר ובירושלמי שם ושם מותר להפשיר במקום שהיד שולטת בו ואסור להפשיר במקום שאין היד שולטת בו כו' הכל מודים בכלי שני שהוא מותר מה בין כ"ר לכ"ש אר"י כאן היד שולטת בו וכאן אין היד שולטת א"ר מנא כאן וכאן אין היד שולטת כו' וע' תוס' בשבת שם:

סעיף ד

אם נתערב כו'. כמ"ש בפ"ט דכלאים צמר גמלים כו' אם רוב כו' מותר לערב עם פשתן ואינו חוזר וניעור וכן סתם בס"ה וכמ"ש במרדכי פ"ב ובטור ומה"ט בשר יבש כו' ובהגה שם חבית יין כו' וכמ"ש במרדכי שם ע"ש:

ויש חולקים. כמ"ש בבכורות כ"כ הלוקח ציר כו' אבל לקדירה כו' וכיון דאיכא האי משהו מצא כו' וה"ה לענין איסור כמ"ש תוס' ד"ה יתיב וכמ"ש בסוף ע"א ע"ה א' וכדרך שאמרו בטהרות כו' וע' ראב"ן וכ"כ במרדכי פ"ב סי' תק"נ בשם ראבי"ה מטעם אחר דקודם איסורו אינו בטל כמ"שש בנדרים בפ' נערה אם מטבילין כלי טמא ליטהר יטבילו כלי טהור לכשיטמא יטהר עכ"כ. ול"ד לשאר איסורין דבטל קודם שיגיע לאיסור כמו בכלאי בגדים צמר גמלים כו' ובכלאי זרעים אם נתערב א' מכ"ד כו' דשם נתבטל אחר שיגיע האיסור אבל כאן בפסח אינו בטל כלל דאוסר במשהו. אבל עיקרא דדינא יש לו פירכא כמ"ש שם רבנן לא דרשי כו' אין בעלמא כו' וע' ר"ן שם ד"ה ומהדרינן אין בעלמא כו' ומקשו הכא כו' אלמא שם דוקא משום דאפקיה קרא אבל בעלמא ק"ו שבטלין כמש"ש זרועין ועומדין לא כ"ש:

ונוהגין כו' ומיהו כו'. אף לס' הראשונה דיליף מכלאים כמ"ש בתוספתא שם והביאו הר"ש והרא"ש שם בזמן שהביא פשתן וטרף עמהן וטרפן זה בזה אבל העושה חלוק מצמר גמלים כולו או כולו צמר ארנבים וארג בו חוט א' של צמר בצד זה וחוט א' של פשתן בצד זה אסור דפשתן טרוף אינו ניכר ונתערב כמו לח בלח משא"כ בחוט שעומד בפ"ע ואינו מתבטל וה"ה לפירורין ועיין בי"ד סי' צ"ט ס"ו בהג"ה שפסק דחוזר וניעור ועמש"ש דוקא בששים אבל לא במשהו שכן מוכח בכ"מ:

סעיף ה

ס"ה בשר יבש כו'. ויש חולקין תליא בפלוגתא דס"ד ועט"ז:

שלשה פעמים. ע' בתוס' דע"א. ל"ג ב' ד"ה כסי. לכך פי' ר"ת דאז ודאי בהדחה שלישיח נפלט הכל וכיוצא בזה מצינו פ' התערובות גבי חרסן של זב כז':

אם לא. עמ"א ס"ק כ"א כ"ב:

שהם בני יומן ובן כ"ד כו'. וכל זה חומרא דנ"ט בר נ"ט מותר קודם שעה חמישית כמ"ש הרא"ש בפ' כ"ש ותוס' בחולין ק"ח ב' וכמ"ש בגמ' שם קי"א ב' וכמש"ל בסי' תנ"ב ס"א ועוד דסתם כלים אינן ב"י כמ"ש שם ל"ח ב' וע"ש תוס' ד"ה אי. וקי"ל נמי כו' ולכן כתב אבל בי"ט האחרון כו' וה"ה כו' משום דאינו אלא חומרא ודי להחמיר באיסור דאורייתא משא"כ בי"ט האחרון וכן איסור משהו שהן דרבנן:

סעיף ו

ס"ו מלח כו'. חולין קי"ג א' וע"ש תוס' ד"ה טהור כו':
משום. ע' ש"ע י"ד סי' צ"א ס"ב:

סעיף ז

ס"ז בוסר שדכן כו' דאינו כו'. אפי' מחמת דוחקא כמ"ש שם קי"ב א' קילחי דלפתא שרי:
דסתם סכין. כמ"ש רש"י שם ד"ה קישור כו' ע"ש ואע"ג דמותר בקישות לפי שהוא משהו ואין ניכר בו וכמ"ש רש"י שם ד"ה לפת משא"כ בפסח:
אבל אם. כיון דמשהו מדרבנן:

סעיף ח

ס"ח זיתים שנזהרו. כמ"ש שם בצנון ואפילו אינו ב"י כמ"ש בע"א ל"ט ב':
אפילו לא נזהרו כו'. מדשרינן בספ"ב דע"א זיתים כבושים שלהם ולא חיישינן לגיעולי נכרים וכמש"ש בשמן ודבש שלהם למאי ניחוש כו' ועיין בי"ד סי' קי"ד ס"ח וכן זיתים כו'. ובהג"ה שם אבל אם נכבשו כו' ועי"ד סי' קכ"ב ס"ג בהגהה ולכן אבל כו' ומש"ש.
אם כו'. כמ"ש בחולין קי"ג א' ומנפיץ ליה ופי' דוקא לכתחלה וכן מ' לישנא דגמ' אבל בדיעבד אף שנתנו בכלי שאינו מנוקב מותר כיון שיש מים:

סעיף ט

ס"ט יבש ביבש כו' וי"א. ע"א ע"ד א' תנא מאי קחשיב כו' האי תנא תרתי כו'. הרי אלו למעוטי וכפירש"י שם וכ"כ הרא"ש שם א' אלא שכ' דא"צ להרים כמ"ש בערלה פ"ב הערלה והכלאים במאתים וא"צ להרים ולא אמרו אלא בתרומה משום גזל השבט ועבי"ד סי' ק"ט וכ' שמותר אף באכילה. אבל התוס' פירשו שם למעוטי כו' דלא תני להו אבל מ"מ אוסרין במשהו כמ"ש בב"ק ה' א' למעוטי מוסר ומפגל אע"ג דחייב עלייהו וראיה מדאמר למעוטי דבר שבמנין ולאו איסורי הנאה ור"ל למעוטי נבילה כמ"ש שם ובחולין ק' א' אמר שם דנבילה אינה בטילה משום דהוי דבר שבמנין וכן אמרו בירושלמי דע"ז שם. ולמה לא תנינן נבילה עמהן א"ר ר' יוסי בר ר' בון לא מתני אלא דבר שאסר בהנייה נבילה מותרת התיבון הרי חמץ בפסח חמץ יש בו כרת ואלו אין בהן כרת והביא הראב"ד ראייה ממ"ש בתמורה כ"ח א' מ"ש לענין תערובת קדשים דתני איסורי אכילה ואיסורי הנאה גבי הדדי ר"ל במתני' דתמורה שם ומ"ש בתערובות אכילה דפסיק ותני איסורי אכילה לחוד ואיסורי הנאה לחוד ר"ל במתני' דע"א הנ"ל דלא תני אלא איסורי הנאה ומשני משום דבעי לפרושי איסור יי"נ פריש כל איסורי הנאה דדמיין לה כו' ונשמט שם מהגמרא ואיתא ברש"י אלא שפי' דקאי אפ"ב דע"א אלמא כי קתני איסורי הנאה ה"ה

איסורי אכילה אלא דלא תני כנ"ל. וגם איסורי הנאה ל"ק אלא דדמיין לה דוקא ועיין ר"ן ורא"ש שם והרי"ף כ' דליתא להאי כללא דאמר שם למעוטי כו' דקי"ל דחמץ במשהו והר"ן כ' דשם למ"ד כר"י דלאחר הפסח אסור מן התורה אבל לדידן דקי"ל כר"ש הוי דשיל"מ דאפי' באלף לא בטיל וכמ"ש הרמב"ם ע"ד סי' ק"ב ס"ד ובת"ה ק"ז ב' האריך ופ' כסברא ראשונה וכן בתשובה סי' רס"ב ע"ש:

סעיף י

ס"י נותן טעם כו'. דלא חמיר מנבילה גוף האיסור עצמו כ"ש תערובתו. ר"ן וע' י"ד סי' ק"ג ס"ב דעד רובו מותר וה"ה כאן:

ויש מחמירין. שם ס"ו א' הא מדקתני סיפא כו' מכלל כו' ר"ל ע"כ רישא לאו באיסור משהו דאל"כ לא הוה אמר בסיפא כנ"ל מותר דכ"ד שבמשהו נטל"פ אסור ובפסחים ל' א' ואמאי לישהינהו כו' וליעביד שלא במינן אבל במינן לא דבמשהו אסור נטל"פ ולכן קאמר ג"כ לישהינהו אחר הפסח. וסברא ראשונה ס"ל כמ"ש תוס' בע"ע שם והרא"ש דה"פ מדסיפא בנ"ט רישא נמי בנ"ט ובפסחים שם הטעם משום דאין מבטלין איסור לכתחלה כמ"ש התוס' שם ד"ה לישהינהו. תימא לר"י כו' ומפרש הר' יוסף כו' ור"י תירץ כו' ולשני התרוצים דוקא שלא במינו מקילינן לתי' ראשון תרתי לטיבותא משא"כ במינו דליכא אלא חדא לטיבותא נטל"פ וכן לתי' ר"י ע"ש וכ"ש תוך הפסח דמינו ושלא במינו שוין. וס' השנייה ס"ל דטעמא דמותר דאין כאן מבטלין כיון דכבר נטל"פ בקדירה ומה שאסרו בכל קדירה שאינה בת יומא כמ"ש התוס' בע"א ע"ו א' ד"ה מכאן ויש לתת הטעם מה ראו להתיר המאכל ולאסור הקדירה לפי שהקדירה היה בה איסור גמור תחלה אבל המאכל כו' וה"ה בקדירות של חמץ דהתירא בלע ולכך אמר ולישהינהו ואעפ"כ דוקא שלא במינו ולאחר הפסח:

ובמקום שיש כו' אפי'. מהא דפסחים כנ"ל דמשהו הוא כמ"ש תוס' שם בד"ה הנ"ל ואסור במינו כנ"ל:

סעיף יא

ס"יא בין כו'. ס"ל הא דרבא שאמר שלא בזמנו כו' הוא בששים וז"ש בין שעבר הפסח על כו'. ומ"ש בין שנתערב בפסח כו' למד ממ"ש רבא בזמנו כו' ופי' הרמב"ם בפט"ו מה' מ"א וכן בס' המלחמות משום דהוי דשיל"מ ושלא במינו אטו מינו כרב וז"ש בין שנתערב כו' וכ"ש בשנתערב קודם פסח ולדעת האומרים בחוזר וניעור כמ"ש בס"ד מ"מ לא גרע מאם נתערב בפסח וז"ש בין חמץ כו'. אבל כל הפוסקים חולקים עליו על מ"ש בחמץ שעבר עליו הפסח ונתערב אחר הפסח שצריך ששים וס"ל דבטל ברוב ועמ"א

וערש"י שם ד"ה שלא בזמנו וד"ה אמר רב קדירות כו'. אבל בנתערב בפסח או קודם פסח בפחות מששים ודאי אסור כיון דעבר בבל יראה קניס ר"ש כמו בעיניה וז"ל הר"ן וכי קניס ר"ש כו' פי' בין שנתערב קודם הפסח או לאחר הפסח אלא שאם נתערב קודם הפסח או בפסח בענין שעוברין בבל יראה דהיינו כזית בכא"פ כמ"ש ברפ"ג אסור לאחר הפסח אבל אחר הפסח אפשר דאפי' ביותר מכאן מותר ובלבד שירבה ההיתר מידי דהוי אתרומת ח"ל כו' ע"ש וזהו כפי שיטתו שפ' דוקא בכא"פ עוברים בבל יראה וע' מ"ש בסי' תמב סעיף א' דתערובת חמץ עוברים משום בל יראה ואפילו אין כזית בכא"פ כמ"ש המ"מ בשם י"א והכ"מ רק שיהא בכולן כזית דאין היתר מצטרף לאיסור כמ"ש שם מ"ג ומ"ד ומשום טעם כעיקר נמי ליכא כיון שאין בעיקר כזית וע"ש ועמ"א סי' תמ"ב סק"א וכן פ' רוב הפוסקים וכן מ' מדברי הרמב"ם וכן מ' בגמ' מדאמרינן ואלו עוברין בפסח כו' ופי' הרמב"ם ורש"י בבל יראה ואע"ג דליכא בהו כזית בכא"פ דשכר המדי אמרינן שם דרמי בי מי שערי ועראש שם וכמ"ש בגמ' שם מ"ד א' הנח לכותת הבבלי כו' וע"כ ה"ה לאינך דלית בהו כלל דבהו א"א לומר אי בעיניה כו' אי משטר כו' וע"כ דל"ל כלל כזית בכא"פ ואפ"ה אפי' לרבנן עובר בבל יראה דל"פ רבנן אלא באכילה משום דלא אכיל לכזית בכא"פ משא"כ בבל יראה כיון דלא בטיל בתערובות וכמ"ש הרמב"ם וש"ע סי' תמ"ב ס"א אע"ג דהרמב"ם פסק כרבנן ע"ש וכן הגמ' מציין על הרי אלו באזהרה מאן תנא ולא ארישא אלו עוברין:

ובפחות מס' כו'. כ"ה בהג"מ סוף ה' חמץ ומצה וכשיטתו שם דבכל האיסורין אמרינן יוליך הנאה לים המלח ולא כ' לאחר הפסח אלא דבתוך הפסח אסור באכילה דמ"מ טועם האיסור כמש"ש משא"כ לאחר הפסח אע"ג דנתערב קודם הפסח ועבר בבל יראה מ"מ אינו אסור אלא משום קנסא ודי בזה ע"ש שהביא ראיה מירושלמי דבכל האיסורין אמרינן כן ועיין תוס' דיבמות פ"א ב' ד"ה כולן כו' אבל הרב לא פסק כוותיה אלא כאן ועמ"א:

סעיף יב

ס"יב חמץ נוקשה כו'. כיון שלא עבר עליה בבל יראה וב"י מן התורה דאפי' אוכלו פטור כמ"ש שם מ"ג א' לר" יהודה האוכלו פטור וכן לר"א וכ"ש לחכמים שמ"ש שם תניא כוותיה דרב יהודה וכן סתם מתני' שם מ"ח ב' האוכלו פטור וע' ברא"ש שם ואע"ג דמ"מ צריך לבער כמ"ש שם שאור ישרף היינו מדרבנן ועיין ר"ן שם וברפ"ג ועיין בתוס' ריש פסחים ד"ה אור לארבעה עשר. ונראה לרשב"א כו' ע"ש. ואע"ג דתערובת חמץ ג"כ האוכלן פטור ומ"מ עבר עליה בב"י כמש"ל שאני התם דאיתא לכזית חמץ שם ולא בטל

בפחות מששים משא"כ כאן שאינו חמץ כלל מן התורה וליכא למקנסיה. וראיה ממ"ש חמץ בזמנו במשהו דדשיל"מ כנ"ל דאם עבר עליו הפסח מותר אע"ג דעבר עליו מדרבנן. כמו חמץ נוקשה כיון דאסור למיכליה צריך לבערו ואפ"ה מותר. ולדברי ר"ת ברפ"ג אפי' ע"י תערובת לא עבר בב"י וב"י. ולפ"ז אם נתערב קודם הפסח בפחות מששים ועבר עליו הפסח מותר בהנאה ואפילו באכילה. אבל רש"י חלק עליו שם וקצת ש"פ אלא שרש"י ס"ל כדעת הרמב"ם דס"ל דאפי' אנוקשה עבר בבל יראה וב"י כמ"ש בספ"ד הלכה י"א ואין בהן משום כו'. שהרי רש"י כ' על כל המתני' אלו עוברין משום בל יראה וחשיב חמץ נוקשה כמש"ש ועיין תוס' שם. אלא שמרש"י אין ראיה שי"ל מ"ש אלו עוברין הוא דברי ר"א רק שקשה הא אף ר"א ל"ק באזהרה רק ע"י תערובת אבל נוקשה בעיניה לא כדקאמר רב יהודה בגמרא שם מ"ג א' ואילו במתני' קאמר ר"א אף תכשיטי נשים אפי' נוקשה ע"י תערובת ולכן פסק הרמב"ם דאפי' נוקשה עובר לד"ה. אבל תוס' שם ד"ה ר' אליעזר כתבו דגרסי' ר' אלעזר בחד מינייהו או במתניתין או בגמרא: והנה שורש דין זה הוא בריב"ש בשם הרמב"ן וכ"כ הר"ן שם. ועיקר ראייתם הנ"ל ממה שאין עוברים עליה בבל יראה וב"י. אינו מוכרח שהרי הרמב"ן כ' שחמץ של ישראל בבית א"י אינו עובר עליו כמש"ל ואפ"ה אסור בהנאה ואפי' הלוה עליו והרהינו אם לא בדאמר מעכשיו וצ"ע. ועמ"א. וכל זה אינו שוה לי דמנ"ל לחלק:

והפיאדו"ש. ע' ריב"ש שם:

יש נמנעין כו'. אף דמותר להשהותו כמ"ש בסי' תמ"ב ס"ב וכן ניירות כו' מ"מ אסור לאכלו אף ע"י תערובת כמש"ש ס"ד דבר שנתערב כו' אע"פ שמותר כו':

סימן תמח

סעיף א

ס"א מותר אפילו. ירושלמי שם הביאו הרא"ש שם וגמ' ל' א' פוקו זבינו כו' ושם ל"א ב' חנות של נכרים כו':

סעיף ב

ס"ב לא כו' וגם כו' וטוב. דבע"כ אינו קונה רשותו כמ"ש בב"מ קי"ק א' טעמא דפנינהו כו' אבל ארישא אין שומעין לא פריך ואפילו בלא אמירה מסתמא ל"ק רשותו כמש"ש צ"ו ב דהיתירא ו' ושם ק"ב א' וחולין קל"ט א' כל היכא דאיהו כו' וז"ש וטוב ר"ל לרווחא דמילתא אבל אם מקבל ישראל אע"ג דאיסורא הוא קני ליה כמ"ש בע"א מ"ב א' דילמא

מגבה לה כו' וז"ש לא כו' וכן רשותו כמ"ש בפ"ו דדמאי גר ועו"ג כו' ואם משבאו כו' וז"ש וגם לא כו' דרשות קונה מיד שחפץ בו כמיש בב"ב פ"ה א' ברשות לוקח כיון כו':

סעיף ג

ס"ג אפילו הניחו. ר"ל דלא תימא דלא שייך קנסא לר"ש וראיה מישראל שהרהין אצל א"י שאסור אם לא א"ל מעכשיו שם ל"א. מ"מ:

ואם מכרו כו'. תוספתא וירושלמי פ"ב הלכה ב':

שמחוץ לבית. תה"ד ועמ"א ועמ"ש בסי' ת"נ סס"ה ומתורץ קושית ט"ז ועמש"ש:

אע"פ כו'. שם ומביא ראיה ממ"ש בגיטין כ"ב בעי רמי ב"ח כו' ת"ש אף הוא כו' אלא כו' וע"ש רש"י ד"ה אלא לאו כו'.

ובלבד כו'. תוספתא וירושלמי שם:

בלי כו'. רמב"ם וכפי' על התוספתא מ"ש ובלבד כו':

או שימכרנו כו'. כגי' מהר"ם ואגודה בתוספתא עד שאתה לוקח במאתים קח במנה ואני אחזור ואקנה ממך אחר הפסח ור"ל אפי' אומר לו שיקנה ממנו ביוקר ויתן לו ריוח מותר כיון שמוכר לו בלא הערמה ועב"ח:

אבל מתנה. כפי' הגמרא בתוספתא הנ"ל ובלבד כו'. ואע"ג דבכ"מ מהני משום חומרא דחמץ. הג"מ:

סעיף ד

ס"ד רשאי. תוספתא וירושלמי שם:

אבל לא. כנ"ל:

סעיף ה

ס"ה חמץ. ירושלמי בהפקירו וערא"ש ועמ"ש בסי' תל"ו ס"א בהג"ה:

סעיף ו

ס"ו אסור להאכיל. ירושלמי פ"ב הלכה א' לא יאכיל חמץ היום אפי' לכלבים כו' מה אנן קיימין אם לכלבו ההן איסור הנייה אלא אפי' לכלב אחרים ר"ל של א"י זאת אומרת שאסור להאכילו לבהמת הפקר:

סעיף ז

ס"ז אסור ליתן כו'. ודוקא בחמץ וכמ"ש בירושלמי הנ"ל אם לכלבו ההן איסור הנייה וע' תוס' פ"ב דפסחים כ"ב ב' ד"ה ואבר כו':

סימן תנ

סעיף ב

ס"ב ישראל שמקבל כו'. דלא זכה בהו ואף בלא אמירה מן הדין מותר כמ"ש תוס' בע"ג כ"ב א' סד"ה לא יאמר. מיהו היכא כו' דדוקא נקט וכ"ש כאן ועס"ג:

סעיף ג

ס"ג ישראל וא"י. כמש"ש בערלה לפרש"י ועוד סי' רצ"ד סי"ג בהג"ה:

סעיף ד

ס"ד ישראל כו' דה"ל כו' ואם כו'. ע"ג ס"ב א' מ"ט שכרו כו' ותנן מכרן כו' וע"ש תוס' ד"ה והתנן. מיהו תימא כו':

ואם קיבל כו' מותר. משמע אפי' הוא בעצמו וכדעת הרמב"ם שכ' ס"ס תמ"ג וכ"מ פשטא דגמ' בע"ג שם וע' תוס' שם ד"ה תנן. תימא כו' אבל בזה ניחא ועיין ר"ן רפ"ה דע"ג שהביא ראיה מירושלמי וכ' שם בשם הרמב"ן דהא דמסקינן שם קנס שקנסו בחמרין וביי"נ דוקא ביי"נ ובשביעית דתופס דמיו ואסברא ראשונה דתופס דמיו סמיך כו' ע"ש: ס"ה יש. שם שכרה לישב כו' ועיין גמרא שם ס"ה א' ל"ק הא כו' וה"ה כאן שאינו נוטל כלום בשביל החמץ שאף שאינו אופה כלל ישלם לו:

וכן מותר. נלמד מהנ"ל אבל להשכיר לו שיכניס חמץ לתוכו אסורכמ"ש בירושלמי פ"ב הלכה ב' לא ישכיר ישראל את ביתו לא"י ליתן בתוכו חמץ ואע"ג שאמרו בפ"ק דפסחים ייחד לו בית כו' כאן איירי בתוך הפסח או בע"פ שכבר נאסר בהנאה וה"ל משתכר באיסורי הנאה כנ"ל וכ"מ בירושלמי שם דבתוך הפסח מיירי בתוך הפסח מהו כו' והתניא לא ישכיר כו' ועט"ז ומ"א וע' ב"י בשם אגור. ול"נ דגם ההיא דפסחים פ"ק מיירי בתוך הפסח כמ"ש שם ת"ר א"י שנכנס כו' וע"כ בתוך הפסח ועלה קאמר הפקידו כו' ייחד כו' למימרא כו' אלא דשם מיירי שייחד לו בית שלא להכניס לו חמץ ומותר אף כשמכניס בתוכו כנ"ל וע"ז אמרו שם דא"י כי קאי כו' למימרא כו' והתניא כו' דשם ג"כ שוכרו לבית דירה ואעפ"כ אסור והגאונים מפרשים דלא כפרש"י אלא ייחד לו בית שמשכיר לו בית אחר שלא בביתו וז"ש א"י שנכנס כו' ר"ל כיון שהוא עם החמץ הפקידו כו' אפילו בלא אחריות ייחד לו כו' בלא אחריות כיון שהוא בבית אחר וכן מ' בירושלמי שם חמצו של א"י בתוך הפסח מהו ר' ירמיה אמר מותר ר' ייסא אמר אסור והתניא לא ישכור את תמורו לא"י להביא עליו חמץ פתר לה בבא עמו והתניא לא ישכיר את ביתו כו' אית לך מימר בדר עמו אלמא אף למאן דמתיר אסור עמו בבית וז"ש בתה"ד ולמעלה סי' תמ"ח ס"ג שמחוץ לבית:

סעיף ו

ס"ו מותר כו'. ע"א ס"ג אומר אדם לחמריו כו':

ויש מתירין. שם א"ר פפא כו' רב אשי כו' וגם ס' הראשונה כן אלא שסמך עצמו על מ"ש בי"ד:

ואסור. דלמא אתי למיכל כמ"ש בפ"ק דפסחים י' י"א וכמ"ש בירושלמי הנ"ל למאן דמתיר מוקים לה בבא עמו כנ"ל ואף רבנן ל"פ אלא משום דהוא עצמו כו' וע"ל סי' תקמ"ו ס"ג ה"ז דוחפו בקנה דוקא. ועוד דאין שליחות לא"י כמ"ש בב"מ ע"א ב' ואף דאין הישראל מכוין לקנותו מ"מ חייב באחריותו ועובר עליו ועוד דרוצה בקיומו כמ"ש בע"א ס"ד א' והלא רוצה כו':

סעיף ז

ס"ז אסור ע' מ"א:

אבל משכיר. תוספתא פ"ב אבל בירושלמי תניא שאסור בין בבית בין בספינה בין בחמור וכ"פ הגאונים וכמ"ש בי"נ השוכר את החמור כו' שם ס"ב א' ואין חילוק בין י"נ לשאר איסורים אלא בדיעבד לתפוס את דמיו כנ"ל ואפי' לא בא עמו אסור כמ"ש בירושלמי שם וכ"פ בי"ד סי' קל"ג ס"א ע"ש וכ"פ בהג"ה לעיל ס"ה:

ויש מתירין. ר"ל שחולק על הטור וש"ע שכ' אסור להשכיר כו' אע"ג דבחמור מותר כמ"ש הטור משום דרוצה בקיומו ע"י דבר אחר כמ"ש בע"א ל"ב א' דקי"ל כמאן דאסר שם אבל התוס' שם ד"ה והאי מתירין בכה"ג כמ"ש א"ל התם כו' וז"ש בתוס' הנ"ל בס"ד ופסקינן הלכתא כמאן כו' ואינו חולק עליו במה שאסרו להשכיר שאפי' בחמורו אסור כנ"ל לכן כ' וי"מ להחם כו':

סימן תנא

סעיף א

ס"א אפי' אותן כו'. טור ועסי' תמ"ד ס"ג:

ומותר כו'. גמ' שם:

וטוב לסוגרם כו'. סה"פ להרא"ש וטור כמ"ש שם ו' א' חמצו של א"י כו' ואפילו לא קיבל אחריות שא"צ לבערו וכמ"ש בסי' ת"מ ס"ב וה"ה כאן ועב"ח:

ולא לשום כו' אפי' כו'. שם ושם וכמ"ש בזבחים צ"ה ב' ת"ר אשר כו':

ויש אוסרין. הרמב"ם ספ"ה לטעמו כיון דבשאר כלים צריך הגעלה כמ"ש הרי"ף ורמב"ם וכל הפוסקים ולמדו ממ"ש בסוף ע"א דברים שנשתמשו בהן בחמין כו' וכ"ש להסוברים

דכלי שני בולע מהא דחולין ח' ב' כמ"ש בסי' תמ"ז ס"ג בהג"ה ואמרינן בזבחים שם בלוע בלא בישול כו' ובירושל' פ"א דמעשר ופ"ג דשבת תמן כלי חרס בולע וכ"כ הרי"ף ורא"ש וכמ"ש בס"ה ואם תשמישן כו'. אבל ליתא דהם לא כתבו אלא אקערות שתשמישן ע"י עירוי להכשיר ג"כ ע"י עירוי וכמ"ש תוס' בשבת דאלו ודאי צריכין הכשר כנ"ל וז"ש הטוש"ע אלא שעירה כו' וכ"כ הרייז"ש בריש ה"פ בין קערות שעירו (בהן) לתוכן רותח אבל דברי הש"ע בס"ה תמוהין ואינן אלא להרשב"א ועסי' תמ"ז ס"ג בהג"ה ועמ"א:

ואפי' אם. פסחים שם:

ומיהו. זבחים שם:

אבל לתנורים כו'. שם אלא קדירות של מקדש כו' ואם איתא יחזיר לתנורים שזה אפשר אף בירושלים:

כל כלי. פסחים ל' ב' כל הכלים שנשתמש חמץ בצונן משתמש מצה בצונן חוץ מבית שאור כו' כן הוא גי' הראשונים וכ' המרדכי לאו דבחמין אסור אלא משום סיפא דבית שאור אפילו נשתמש בצונן כיון שחמוצו קשה הוי כאילו נשתמש בחמין ואסור להשתמש אפי' בצונן וה"ה לכ"ד שתשמישו בחמין דלמא אתי לאשתמושי בחמין וכ"כ הר"ן ג"כ מהא דבית שאור כנ"ל אלא שפי' דברישא אסור להשתמש בחמין וכ"כ הרמב"ם אלא שכ' הר"ן דוקא בחווץ משום דחריף כמו יי"נ והמ"מ כ' דנקט משתמש בצונן לאו דבחמין אסור אלא להוציא שאם נשתמש בחמין אפי' בצונן אסור להשתמש וכ' הר"ן שלכן אמרו בקדירות בפסח ישברו ובחולין קי"א ב' דההיא פינכא כו' אלא שהר"ן ומ"מ כתבו דוקא בכלי חרס וכגי' הרי"ף ורמב"ם והגאונים כל כלי חרס כו' והטעם לפי שאין לו תקנה בהכשר אתי לאשהוויי ועי"כ אתי לאשתמושי בחמין והרא"ש אינו גורס בצונן ומתיר אף בחמין וע"ל סכ"ב וכאן פסק כפי גי' המרדכי שגורס כל הכלים כו' וכפי פירושו וכ"כ בי"ד סי' קכ"א ס"ה בהג"ה אלא שכ' דוקא בקבע אבל דרך עראי מותר וכמ"ש בסוף ע"א ונועצה כו' ולחתוך בה צונן אבל אם נשתמש בצונן מותר אף בחמין לכל הגי' יפי' אף לדעת הרמב"ם ור"ן וע' במלחמות ואפי' בכ"ח שכ' הר"ן דוקא בחמץ דחריף כמו יי"נ אם מכניסו לקיום ואפילו אין מכניסו לקיום רק שהוא כ"ח ותחלת תשמישו ביי"נ אסור כמ"ש בע"א ל"ג ע"ש אבל בשאר איסורין לא וכ"פ בי"ד סי' קכ"א ס"ה בהג"ה אלא שהחמיר בשאר כלים אם יש לחוש שפעמים נשתמש בחמין כיון דאפשר בהכשר וכ"ז בהדחה אבל בלא הדחה ודאי אסור כמ"ש בסוף ע"ג דברים שנשתמש בהן בצונן מדיחן כו' ואפי' להשתמש בהן בצונן כמ"ש בחולין צונן בצונן הוא נהי כו' ושם קי"א ב' סכין ששחט כו' וקי"ל כמ"ד הדחה בעיא ואסכין קאי כמ"ש

הרא"ש בריש חולין ס"י ע"ש ואע"ג דלא בלע כלל כמש"ש ח' ב' דהתירא נמי כו' וכן בסכין טריפה לשחוט בה אפי' למ"ד בה"ש צונן בעי הדחה ודוקא סכין כשירה לשחוט מותר ועתוס' שם ד"ה סכין וכ"ז בדבר לח אבל בדבר יבש מותר וכמש"ש סי' צ"א ס"ב בהג"ה ועתוס' דע"ג ל"ב א' ס"ד והא:

סעיף ב

ס"ב שהוא כלי כו'. טור בשם פירש"י:

וכן. טור לפי' י"א:

ואם. גמ' שם:

סעיף ג

ס"ג סכינים מגעילן. גמ' שם. ובפ"ק דחולין ח' ב' מצריך לסכין ליבון וכן בתוספתא דע"ג השפודין והאסכלאות והסכינין מלבנן באור תי' ר"ת בתוס' דחולין שם ד"ה שליבנה ובסוף ע"א ע"ו ב' ד"ה אמר לחלק בין חמץ דהיתירא בלע ובין שאר איסורין דאיסורא בלע וכמו שחילק ושם בגמ' בשפודים ואסכלאות ע"ש וכ' הר"ן שכן דעת הראב"ד וכ' המ"מ שכן דעת הרמב"ם שבהלכות חמץ כ' הסכינין בהגעלה ובפט"ז. מה' מ"א כ' בליבון ולכן בהלכות חמץ השמיט הא דשפודין ואסכלאות שצריך ליבון שלפ"ד גם הם בהגעלה ואין דרכו לכתוב מה שאין מפורש בגמ'. ועוד תי' ר"ת שם ושם לחלק בין סכין קטן לסכין גדול שצולין עליו בשר ותשמישו ע"י האור ומביא ראיה מן הירושל' סוף ע"ג סכין תוחבו ג"פ בקרקע ודיו ר' בון בשם ר' יהודה הדא דתימא בסכין קטנה אבל בסכין גדולה צריכה ליבון ותוס' דחו ראייתו דירושלמי איירי לחתוך בה צונן ובצונן אין חילוק בין תשמישן ע"י האור או ע"י חמין אלא ה"פ דסכין גדולה דרך להיות בה גומות ולכך לא מהני לא שיפה ולא הגעלה ור' ברוך מיישב הראייה ע"ש ולפ"ז אפשר לומר דאין חילוק בין חמץ לשאר איסורים וכ"ד הרי"ף ורא"ש בפ' כל שעה שהביאו ברייתא דשפודין ואסכלאות לענין חמץ וכ' הר"ן שכן דעת הרמב"ן דחמץ אין נקרא היתירא כיון ששם חמץ עליו משא"כ בקדשים שאין נקרא נותר קודם זמן איסורו וצריך לחלק בין גדול לקטן וזה אפי' לתירוץ ראשון דסכין קטן כיון שאין תשמישו ע"י האור א"צ ליבון כמש"ש בברייתא וכ"כ הרשב"א דלעולם בכ"ע א"צ לסכין רק הגעלה ומחקו מימ' דע"א הסכינין שכן בתוספתא ליתא וער"ן ות"ה אך ריב"ם כ' דאף קטן צריך ליבון שלפעמים מתקן הפתילה של חלב ומהפך בשר על גבי גחלים ור"ת דחה סברתו כיון שאין עיקר תשמישו ע"י האור וכ"כ הר"ן וראייה שבכל כלי הולכין אחר רוב תשמישו כמו כוסות וקיתוניות א"א שלפעמים ישתמשו בחמין אפ"ה הולכין אחר עיקר תשמישו ומדיחן וכ'

ב"י דלפי מסקנת התוס' יש לחלק בין ההיא דפסחים ובין ההיא דחולין ותוספתא בין קטנה דלית בה גומות כו' ודברי הש"ע לכאורה צ"ע דבי"ד סי' קכ"א כ' בין גדול בין קטן ואפי' לית בה גומות צריך ליבון לחתוך בה רותח וכאן כ' בסתם סכינים כו' ואח"כ כ' בס"ז כלים כו' כגון שפודים ואסכלאות צריכין ליבון. ועיקר שפסק כדעת רי"ף ורא"ש שאין חילוק בין חמץ לשאר איסורין דאל"כ נסתר כל הסימן ולא שייך ליבון כלל בחמץ ואף שמחלק ר"ת בין קטן לגדול חושש שם בי"ד לפסק ריב"ם לחומרא בעלמא דהא כאן פסק כר"ת ור"ן כמ"ש בס"ו כל כלי הולכין כו' ועוד שאף לריב"ם א"צ ליבון אלא חודו של סכין כמ"ש הרא"ש בע"א אלא לחומרא כ' כן משא"כ בסכין של חמץ דישראל אין דרך תשמישו ע"י האור אפי' בסכין גדול ולכן סתם כאן:

וכלי ראשון כו'. שבת מ"ב האלפס והקדירה כו' ושם בגמ' סבר כו' דבכלי ראשון כו' בשלה כו' ואסיק דבכ"ר נמי לא בשלה ואי על האור א"א. ר"ן:

אפי'. שם שהעבירן:

רק. שם שהעבירן מרותחין וכמ"ש בירושלמי פ"ג דשבת ופ"א דמעשר וכמש"ל:

וקודם. ספרי אך כו' מכאן שצריך להעביר החלודה:

הלכך. הרא"ש בפ' כ"ש ונלמד ג"כ מירושלמי דסוף ע"א כנ"ל לפי' התוס' שם:

והנדן. כנ"ל:

סעיף ד

ס"ד ויש מקילין. ר"ל דמרדכי סוף ע"א כ' דאותן כלים הבלועות היתר א"צ ליבון כ"כ רק אם הקש נשרף מבחוץ דשליט הליבון מעבר אל עבר ודי בכך כיון דהיתירא בלע די בהגעלה כמ"ש בשמעתין ואותו ליבון לא גרע מהגעלה ומפליט יותר מהגעלה וכ' ב"י לפי סברת האומרים דחמץ כיון ששמו עליו איסורא בלע גם ליבון כזה לא סגי וצריך ליבון גמור וכ"פ בש"ע וד"מ בס"ק ה' כ' ובאו"ה כ' דחמץ מקרו היתירא בלע כמ"ש בי"ד סי' קכ"א וז"ש ויש מקילים אם כו':

ונוהגין כו'. כת' זה ע"פ מ"ש ב"י בשם הג"מ שהעולם נהגו כדברי האוסרין. שחמץ שוה לשאר איסורין:

אבל דבר כו'. שהוא עדיף מהגעלה כנ"ל והוא שורף אף מה שבגומות כמ"ש בת"ה כי האש שורף הכל וכמ"ש בירושלמי הנ"ל:

הצובה. שם במרדכי ועמ"א:

סעיף ה

ס"ה כלים שנשתמש כו'. סוף ע"א דברים שנשתמש בחמין כגון כו' מגעילן כו':

אם תשמישן כו'. הרי"ף ורא"ש בפ' כ"ש ונלמד ממ"ש שם עץ פרור מגעילן ברותחין ובכ"ר כבולעו כך פולטו מ' דוקא לפי שמשתמשין בו בכ"ר אבל דבר שנשתמש בכ"ש די בכ"ש:

וכלי שמשתמשין כו'. כמ"ש בירושל' דשבת ומעשרו' שם ועירוי ככ"ר חייליה דר"י מהדא אחד שבישל בו ואחד שעירה לתוכו כו':

אלא צריך כו'. כבולעו כך פולטו כנ"ל אבל כ"ר לא סגי. בעירוי שאינו מבליע ומפליט רק כדי קליפה כמ"ש בפסחים ע"ו א' ולכן הצריך בסוף ע"א ליורה גדולה גדנפא ולא הכשירו בעירוי ודוקא ביי"נ שהוא בצונן אמרו שם נעוה ארתחו וכמו שחילקו במאני דקוניא פ"ב דע"א ובפרק כ"ש התם תשמישו כו':

כל הכלים. כמ"ש בס"ג מירושלמי:

סעיף ו

ס"ו כל כלי כו'. כנ"ל מהא דכוסות כו':

ויש מחמירין כו' וכן כו' ויש כו'. תוס' ע"ג שם ע"ד ב' ד"ה דרש שסוברים דוקא בידוע שלא נשתמש בהן רק בצונן וכן כ"ד ובשבת מ"ב ב' סד"ה אבל ובזבחים צ"ו א':

וקערות כו'. דטעם דעירוי אינו ככ"ר משום שמתקרר כמ"ש בפסחים ע"ו א' אדמיקר ליה כו' משא"כ כאן:

סעיף ז

ס"ז יש מי. כנ"ל בכלי חרס:

סעיף ח

ס"ח אחד כו'. כלי מתכות מפורש בסוף ע"ג ומפורשין בפרשה וכמ"ש שם וכלי עץ ואבן דינן ככלי מתכות לאפוקי מדעת רב האי שכת' שדינם ככ"ח וצריכין היסק בתנור וראיה ממ"ש בסוף ע"ג גת של אבן כו' ושל עץ כו' ושל חרס כו' אלמא אין דינם ככלי חרס ובספ"ה דכלים תנור סל אבן ושל מתכות טהור וטמא משום כלי מתכות כירה כו' ועמ"ש בסי"ד וכמ"ש ראב"ן דילפינן איסור מטומאה כמ"ש בסוף ע"א ע"ה א' ונדה ס"ה כדרך שאמרו בטהרות כו' אבל בתוספתא דזבחים תניא כלי אבנים אינן טעונים מריקה ושטיפה אלא מדיחן ודחקו במרדכי לומר דהאי מדיחן ר"ל מגעילן ודוחק ועוד למ"ד מריקה בחמין משום הגעלה הוא וכמ"ש בזבחים:

וכן כלי כו'. כמ"ש בחולין ספ"ק כלי עצם ככלי מתכות דמי:

סעיף ט

ס"ט המגעיל כו' ג"כ יתבאר בסי' תנ"ב ס"א:

סעיף י

ס"י סלים. ע' סכ"ז שפסק כסברא האחרונ' וכ"ש כאן במליחה עמ"א ע' סי' תמ"ז ס"ו:

סעיף יא

סי"א מחבת. אע"פ שמטגנים בה כמ"ש בתוספתא דע"ג היורות ומחמי חמי וטיגני כו' מדיחן ברותחין:

ויש מחמירין. עמ"א דלפעמים כו' והוי כתשמישו ע"י האור והרא"ש דחה סברתם דא"כ בקדירה נמי ליחוש אלא שמ"מ לחלוחית משקה בתבשיל רק שאצל הדופן יבש ואין נקרא תשמישו ע"י האור:

סעיף יב

סי"ב כל הכלים. מדאמרי' בפ' כ"ש לקתייהו ברותחין וכמ"ש שם ע"ד א' דחם מקצתו חם כולו. רשב"א:

מיהו אם. הר"ן דחה דבריו דא"כ ה"ל לר' אשי למימר ג"כ לקתייהו בנורא אלא דשני תשמישין יש לסכין א' באור ואותו תשמיש אין מגיע לקתא וא' ברותחי' והוא מגיע ג"כ לקתא ודוקא בקדשים אמרינן בזבחים צ"ו ב' בישל במקצת כלי כו' וכמ"ש שם הא תרומה ל"צ אלא כו' וכ"פ בטור י"ד ובהג"ה סי' קכ"א ס"ו אבל מדברי תוס' בזבחים שם מ' דבכל האיסורין צריך הכשר בכל הכלי ע"ש והרשב"א גורס בפסחים מעייל להו ולקתייהו ברותחין ואהגעלה דלבסוף סמך ופרזלייהו בנורא תחלה לחומרא בעלמא כמ"ש הפוסקים ועמ"א. וש"ע והרב אזלי לשיטתייהו שב"י פ' בי"ד סי' קכ"א כהרשב"א שאף שלא נשתמש רק במקצתו צריך הכשר בכולו וכ"פ בש"ע שם ס"ו אבל בהג"ה פ' שם כדעת הטור שחולק עליו משום כבכ"פ ואף שפ' שם סי' צ"ד ס"א וסי' צ"ח ס"ד בהג"ה דלא אמרי' חם מקצתו חם כולו מ"מ צריך לטעם דכבכ"פ משום דלא פסק כן אלא לענין זה שאינו פולט מאותו צד אבל לבלוע פ' בסי' צ"ב ס"ה שבולע וכדעת התוס' בזבחים שם שאם חם כולו שבולע בכולו ואין חילוק בין כלי מתכות אלא שבכלי מתכות חם כולו אף שאינו אצל האור מקצתו האחר ודלא כש"ך שם סי' קכ"א ס"ק י"ז והכי קי"ל לעיל סי' צ"ד כו':

אין לאסור כו'. משמע מדברי הטי"ד שם והרב שם אפי' נשתמש באותו צד שלא נגעל. דלא כמ"א:

ואפי' כו'. דאינו חם כולו יותר מעירוי וז"ל ד"מ בשם או"ה לכתחלה טוב להגעילו דהרי נוגעין בה כל השנה בידים מלוכלכות ומיהו ע"י עירוי אף לכתחלה עכ"ל וראיתי רבים מקילים אף לכתחילה וטוב להגעילה לכתחילה כדעת או"ה וכ"ז דלא כמ"א. וכ"ז שלא

נשתמש בכולה אבל נשתמש ודאי לא סגי בהכשר מקצתו כמש"ש וכמ"ש בזבחים שם בישל במקצת הכלי כו' אבל בישל בכולה ודאי לא סגי בהכשר מקצתו לכ"ע:

סעיף יג

ס"ג כלי כו' אם. מדלא מצריך להסי' הקתא בפ' כ"ש. מרדכי:

ואם קדמה כו'. מסכין שיש בו גומות כנ"ל בס"ג וכמו ששם אין תקנה אלא בליבון:

ואם כו'. ולכן אמרו ל"א ב' קתייהו כו' והדר כו' דלא מהני הליבון דרך הטיט שהוא הפסק וכ"ש הגעלה ועמ"ש בפי' תס"א ס"א:

סעיף יד

סי"ד כסוי כו' שמכסים. כמ"ש בפ"ב דמכשירין מרחץ טמאה זיעתו טמאה וטהורה בכי יותן הבריכה שבבית כו' וילפינן איסור מטומאה כמש"ל ס"ח:

ואם נתנוהו. שם ספ"ה היו ידים טמאות ומגיסה בקדירה טהורה אם הזיעו ידים הקדירה טמאה:

סעיף טו

ס"טו כסוי. דתשמישו על ידי האור וע' מ"א:

סעיף טז

ס"טז מדוכה כו' ויש מחמירין. פלוגתייהו תלי' במ"ש פרק כ"ש שם חוץ מבית שאור כו' ופרש"י אפי' על ידי הגעלה. וערוך ור"י וכל הפוסקים פירשו בלא הגעלה וע"ל סכ"ב וה"ה למדוכה ואע"ג דהרא"ש בפסקיו כ' דרש"י מודה במדוכה בסה"פ לא כ' כן וכן כ' כל הפוסקים:

אך כו'. **מיהו כו'**. **ואם כו'**. כנ"ל:

סעיף יז

ס"יז הדף כו' וכן. ממ"ש שם הני אגני דמחוזא כו' ודוקא שלשין בה תמיד כמ"ש בגמרא שם וכ"כ רי"ו ומרדכי אלא שמרדכי כ' דאין להקל מאחר שנהגו כבר משום דברים המותרים:

ולא מהני. כמ"ש תוס' דדבר שנשתמש בכ"ר לא מהני עירוי שאין מפליט אלא כדי קליפה וכמש"ל בס"ה ועתוס' דע"א ע"ד ב' סד"ה דרש:

והמנהג. עט"ז וכ"כ ב"י בשם כל בו ונלמד מסכין שיש בו גומות וכמש"ל בס"ג:

סעיף יח

סי"ח הנפה. ע"ס סי' תמ"ב מהא דסוף ע"א דכיתנא מנגבן דהיינו במים ואפר וכ"ש בדבר הנדבק כמ"ש בזבחים ע"ט ב' וכמש"ש:

ונהגו. כנ"ל בס' שקדם:
אבל שקים. כנ"ל:
וצריך. כמש"ש ואי אית בה קטרי שרי להו:

סעיף יט
ס"יט הרחת. ע' מ"א:

סעיף כ
ס"כ השולחנות כו'. והוי כלים שתשמישן ע"י עירוי:

סעיף כא
ס"כא חביות כו' מותרים בהגעלה או כו'. כמ"ש ביי"נ בע"ג ל"ג א' הלכה למעשה ממלאן כו' ושם ע"ה א' הרוצה לטהרן מיד מגעילן ברותחין ואמרו שם ל"ד א' ובפ' כ"ש שם מ"ש מיי"נ וכ"ת חמץ כו' התם תשמישו כו' וא"כ בחמץ בדבר שתשמישו בצונן שוה ליי"נ ואע"ג דהגעלה לא מהני בכ"ח דוקא בתשמישו בחמין וכמ"ש הרא"ש במתני' שם מ"ד ב' דנעוה ארתחו בשל חרס דלא מהני עירוי בלא קליפה לכך צוה להגעילן דאז א"צ קליפה וכמש"ש ל"ג א' דאף עירוי מהני בכ"ח וכ"ש הגעלה כמ"ש הרא"ש בפ"ג דשבת ס"י דהגעלה עדיף מעירוי דעירוי אין מועיל בדבר שתשמישו בחמין אף בשאר כלים ובירושלמי סוף פ"ב דפסחים הורי ר' אמי באלין גרבייא דכותחא ממלא אותן מים ג' ימים מעל"ע. וכ"ש הגעלה כנ"ל וכ"ד הג"א פ"ב דע"א סכ"ה בד"ה בתשמישו כו':
ובדיעבד. שם בהג"א וע' מ"א בשם המרדכי ומ"ש המרדכי כיון דהתירא בלע כו' ר"ל כמ"ש בפ' ג"ה סי' תרע"ז שמשערין כנגד כולו ולפי שלפעמים בולע ולפעמים פולט אין לעמוד על הדבר כו' ר"ל דאף אם ידוע כמה יוצא ממנה מ"מ חוזר ובולע ונעשה הבלוע נבילה וחוזר ופולט משא"כ. בהיתירא דא"א נעשה נבילה כמ"ש תוס' בע"א ע"ו א' בד"ה בת. אבל בכלי של היתר כו' וכ' ב"י וכבר נתבאר דלרוב הפוסקים חמץ אין נקרא התירא ולכן השמיטו בש"ע. וכן נטל"פ קי"ל בסימן תמ"ז ס"י דאסור ועמ"א וע' תה"ד סי' ר"א עש"ה:

סעיף כב
ס"כב כל הכלים. כל סעיף הזה הכל לשון הטור וכגי' ערא"ש כל הכלים כו' משתמש בהן מצה ול"ג בצונן דאף בחמין מותר:
אפי' של חרס. ר"ל אפי' לגי' הרי"ף דגרס כל כ"ח כו' משתמש בהן מצה בצונן ל"ד בצונן אלא משום סיפא דבית שאור אפי' בצונן אסור וכמ"ש המרדכי לפי גירסתי':
חוץ מבית שאור כו' אסור. כגי' הרא"ש כל הכלים כו' ול"ג בצונן אלא דמיירי בחמין:

אבל אסור ללוש. עט"ז וכ' הרא"ש דאפשר כגי' משתמש מצה בצונן ומשום סיפא דבית שאור אף בצונן אסור וכגון ללוש בהן:

וכ"ז כו'. כפי' הערוך וכל הפוסקים כמש"ל בסט"ז:

אבל לשל כו'. כמ"ש בגמרא שם וכמש"ל בס"א והיינו לדעת הטור שחולק על מ"ש בסכ"א דדבר שתשמישו בצונן אף בכ"ח מהני הגעלה כמ"ש הטור שם ומדברי רב האי יראה דלא מהני להו הגעלה לכ"ח אפי' לא נשתמש אלא בצונן כו' ע"ש. אבל לפי מה שפסק ש"ע בסכ"א דמהני הגעלה וכן בייי"נ אע"ג דחריף ותקיף טובא ה"ה כאן וכ"כ במלחמות בהדיא שם דבית שאור ובית חרוסת דינם כמו בייי"נ וע"ש ובר"ן שהאריכו שם:

ואפי' לא כו'. כגי' הרי"ף וכנ"ל:

אפי' בצונן. אבל הב"ח ופר"ח הגיהו בטור וכתבו דצ"ל אלא בצונן ולאפוקי מר"ח ורי"ף ורמב"ם כת' הטור דכ"ח שוה בזה לשאר כלים אבל דבריהם צ"ע דא"כ מאי ואפי' לא נשתמש כו' מאי רבותיה הא בשאר כלים ג"כ הדין כן ולמעלה שכ' אבל בצונן כו' הל"ל ואפי' כ"ח וכמו שהתחיל כל הכלים אפי' כו':

והאידנא כו'. שם ברי"ף ור"ל אפי' שאר כ"ח אפי' לא נשתמש אלא בצונן כדין בית שאור של כ"ח:

ותנור כו' ואין מועיל היסק התנור שהסיקו מבחוץ כמש"ל בס"ב:

ואסור. ר"ל דבר של מצה בעין אבל בקדירה אין איסור בדיעבד כמ"ש בי"ד סי' צ"ב ס"ח:

סעיף כג

ס"כג בהיתוך זכוכית. כפי' תוס' בע"א ל"ג ב' ד"ה קוניא שהקשה ר"ת על פירש"י שפי' שם ובפ' כ"ש בחיפוי אבר מי גרע מאם היתה כולה באבר שמהני הגעלה וכ"כ המרדכי בפ' כל שעה ועוד הקשו שם דאין משמע קוניא אבר כמ"ש בזבחים ס' סיד וקוניא וע"ש בתוס' דע"ג. ורמב"ם וטור פירשו כפירש"י וכן פי' תוס' בע"ג ע"ה ב' ד"ה והלכתא וכ"כ שם בש"ע י"ד סי' ק"כ ס"א ושם בסי' קל"ה ס"ו כ' כשני הפירושים וע' תוס' דכתובות ק"ז ב' ד"ה הני כו':

ויש מקומות. עמ"א וט"ז:

סעיף כד

ס"כד ויש מקומות שמחמירים. עמ"א ס"ק מ"ז וע' גמ' דע"ג ע"ד ב' רבא כו':

סעיף כה

ס"כה כל כלי השתיה בין כו'. ע"ג ע"ה ב':

בין שהם כו'. בדרך לא זו אף זו:

של זכוכית. ע' סכ"ו:
בין שהם של עץ בין כו'. דברייתא הנ"ל בשל מתכת מיירי ושל עץ דינם כשל מתכת כמש"ל בס"ח:
בין שהם של חרס. כמש"ל בסכ"ב דאפי' בשל חרס אם נשתמש בצונן מותר להשתמש אפי' בחמין:
ואע"פ. כמש"ל בס"ג וס"ו:
מיהו כו'. כנ"ל ס"ו בהג"ה וכ"כ במרדכי סי' תתמ"ד משום שפעמים מרתיחין בהן כו':

סעיף כו

ס"כו כלי זכוכית אפי' כו'. דבכה"ג צריך הכשר אפי' בצונן כמ"ש בע"ג ל"ג א' וע"ד ב' ואע"ג דהפוסקים חלוקים שם אם מיירי בכ"ח דוקא או אפי' בשאר כלים מ"מ בשל חרס ל"פ וכלי זכוכית כשל חרס דמי כמ"ש למטה מ"מ א"צ הכשר דאינם בולעים כמ"ש בפסחים ע"ד ב' שאני לב דשיע וע' רש"י בשבת ט"ו ב' ד"ה בכלי זכוכית כו' ועי"ד סי' קל"ה ס"ח ולכן אפי' נשתמש בחמין א"צ הכשר כמ"ש בלב שם. ובהדיא תניא באבות דר"ן פ' מ"א כלי חרס בולע ואינו פולט כו' כלי זכוכית אינו בולע ואינו פולט כו' במקום חם חם במקום צונן צונן ואע"ג דאיבעיא להו בקוניא דשיע אם בלע ופשיט חזינן דמידייתי שם לפי שהוא חיפוי מעט אבל כלי זכוכית שלם לא בלע. תוס' בע"ג שם ד"ה הנ"ל קוניא כו' וע"ש:
ואפי' נשתמש כו'. ר"ל בדרך לא זא"ז דהכניסו לקיום ניתר ע"י עירוי ואפי' בכ"ח וכ"ש הגעלה בכ"ח משא"כ בתשמישו בחמין כמש"ל:
אין כו'. מדאיבעיא להו בקוניא וכן בייי"נ ועי"ד סי' קל"ה ס"ח וע' ר"נ פ"ב שם בסוגיא:
ויש מחמירין. משום דהוי ככלי חרס הואיל ותחילת ברייתן מן החול כמ"ש בפ"ק דשבת וכן קי"ל שם במסקנא בתי' דרב אשי ואע"ג דתשמישו בצונן מ"מ פעמים משתמשין בהן בחמין ושורין בהן פתיתין של לחם מעל"ע וכבוש כמבושל. מרדכי בסי' תתמ"ה. וכמ"ש בסכ"ה בהג"ה דחוששין אף לתשמיש שאינו קבוע כנ"ל ולכן אפי' הגעלה לא מהני להו כמו בכ"ח כמ"ש בע"ג שם ובפ' כ"ש שם והתורה העידה על כ"ח כו'. תה"ד. וכן תניא בהדיא באבות דר"נ שאינו פולט ככלי חרס ומ"ש שם דאינו בולע היינו כמו כ"ח דרישא שבולע אף בצונן מיד אפי' אין מכניסו לקיום כמ"ש בע"ג ל"ג ב' כשי כו' וראיה ממ"ש ואינו פולט ומ"ש מלב דשיע לא קיימא במסקנא שם כמ"ש תוס' שם ד"ה שאני וכן משמע בתוס' דע"ג הנ"ל דהגעלה לא מהני שהקשו על רש"י שפי' באבר דא"כ אמאי לא מהני הגעלה ופי' בזכוכית רק שכת' דכולו של זכוכית לא בלע כנ"ל:

וכן כלי כסף כו'. כמו הקוניא כמ"ש תוס' כנ"ל:
אבל. ר"ל במקום בית יד וכיוצא במקום שאין תשמישו בחמין ועמ"א ואע"ג דלא אמרו חם מקצתו כו' אלא במתכת כמ"ש פסחים ע"ד א' מ"מ אגב המתכת מתחמם הזכוכית דבמקום חם חם כנ"ל:

סעיף כז

ס"כז שפוד כו'. עמ"א:
מיהו. שאין מבטלין איסור לכתחלה:
וכן כו' וכן. עמ"א:

סימן תנב

סעיף א

ס"א יש ליזהר להגעיל קודם שעה חמישית כו'. כ"כ התוס' בחולין ק"ח ב' ד"ה שנפל ובע"ג ע"ו א' ד"ה מכאן והרא"ש ומרדכי בפ' כל שעה דקודם שעה חמישית עדיין התירא הוא והוי נ"ט בר נ"ט דהתירא וא"צ לחוש לכ"ז ואף למ"ש תוס' בחולין קי"א ב' בשם רש"י דוקא עלו אבל נתבשלו לא וע"ש בד"ה הלכתא כאן דהוי שלשה נ"ט מן החמץ לכלי ומן הכלי למים ומן המים לכלי וכ"ע מודים בזה וכמ"ש בסימן תמ"ז ס"ה בהג"ה מיהו כו' ואף שהחמיר שם לכתחילה לחומרא בעלמא שם דוקא משא"כ לאחר ד' שעות שאז דאיסורא והוי כמו קדירה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב כו' דטעם שני הוא באיסור כמ"ש הרא"ש שם בסכ"ט וה"ה לכמה נ"ט שדוקא בהיתירא ורבא לא פליג עליה דאביי שם ק' י"א ב' א"ל רבא כי בלע כו' אלא בטעם ראשון וע"ש תוס' ד"ה אמר ועי"ד סימן צ"ה ואז צריך ליזהר כמ"ש אבל לדעת הרמב"ן שחמץ נקרא איסורא אף קודם זמן איסורו אין חילוק דאף קודם זמן איסורו צריך ליזהר וכ"כ הר"ן בפ' כ"ש על דברי תוס' הנ"ל קודם ד' שעות ואפשר לחלק כו' וכ"כ בת"ה בית ד' ריש ש"ך דאף קודם ה' צריך ליזהר בכ"ז כשיטתו דלא איקרא היתרא וכמש"ש דלא כמ"א ס"ק א' דהא באיסורא אין חילוק בין ב' נ"ט או יותר וע"ש קכ"ג ב' ועי' רשב"א סימן רס"ב וכבר נתבאר בסימן תנ"א שדעת הרי"ף והרא"ש וש"ע כדעת הרמב"ן:
אם הכלים. דשומן בחמין הוי טעם לשבח דלא שרינן בע"ג ל"ח ב' חמין אלא משום דסתם כו' תוס' ורא"ש ור"ל אע"ג שאמרו בחולין ק"ח ב' מבלע בלע מפלט לא פליט מה שבולע עכשיו כמו שפי' ר"ת שם בתוס' הנ"ל במים שהן צלולין אין שייך בליעה אלא מתערב. שם:

או אם כו'. ר"ל אם הכלי בן יומו כמ"ש תוס' שם אע"ג דהגעלה דכלי מדין בכלים ב"י היו כמ"ש בסוף ע"ג שם לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא תירצו תוס' שהיו במים ס' נגד הכלי:

וכן אם מגעיל כו'. ר"ל אף לסברת רשב"ם שכ' תוס' שם כי היכי דאמרינן מבלע בלע מפלט לא פלט כ"ז שבולע וה"ה מפלט פלט מבלע לא בלע כ"ז שפולט וכ"ד ראבי"ה וברא"ש פ"ב ס"ז ואף שדחו תוס' שם סברא זו היינו לפי' ר"ת שאינו פולט כלל בליעת עכשיו (נוכל) לומר גם כן להיפך אבל לסברת רשב"ם לומר כ"ז שטרד לפלוט לא בלעי ודאי סברא אמיתית היא וכמ"ש הראב"ד בפ"ב דפסחים ומצינו סברא זו בכמה מקומות אלא מה שמחמירים הוא בכה"ג שהכלי שבליעתה מועטת ממהרת לפלוט מהכלי האחרת ואז בולעת וכ"ז שהן ב"י ואין במים ששים נגדם וכן בכל הסעיף הזה עד סופו מיירי בכה"ג דוקא דמחמרינן בזה משום פיר"ת שחולק על הרשב"ם ולדידיה פולט בכ"ע ואי הוי נקטינן סברא שדחאה תוס' אז היה מותר בכלי א' אם מגעילה בפ"א אפילו משהה הרבה מאוד אלא שכבר דחאו תוס' והכלל לסברת ר"ת אינו תקנה אחר ה' אלא באינו ב"י או ס' ולסברת רשב"ם מהני אם אינו משהה הרבה:

וכן אם משהה. לסברא הנ"ל דכ"ז שפולטת אינה בולעת אסור להשהות יותר משיעור פליטתה וכמ"ש הטור:

ואינו משהה. ר"ל לפי' רשב"ם שם בתוס' מבלע בלע כו' כ"ז שהוא בולע אינו פולט וכשהוא שבע מלבלוע אז פולט וז"ש שם כי נייח הדר פליט ר"ל כי נייח מלבלוע אז הדר פליט ומשני כשקדם וסילקו קודם ששבע מלבלוע ואינו פולט כלל אף מבליעה אחרת דלא כפיר"ת שם וכ' רשב"ם שם ולכן צריך להשהות בהגעלה שעה גדולה עד כו' וכ"כ הרי"ף ורא"ש בפ"ב ורמב"ם וכ"כ א"ח בשם הראב"ד והקשה עליו ר"ת וכן הטור בשם ראבי"ה על הרי"ף מי יודע לשער כו' אולי ישהה לתוכה וחוזרין ובולעין לכן ירא שמים כו' קודם שעה חמישית כו' ר"ל דאז יכול להשהות הרבה בתוכה כדעת הרי"ף ורשב"ם:

וכן כדי. ר"ל לסברת ר"ת דכ"ז שפולט אינו בולע ואמרינן בגמ' שם דוקא שנפל לתוך יורה רותחת דאז מובלע כו' וה"ה לפולט כנ"ל ופריך שס ס"ס כי נייח כו' ר"ל מרתיחתו בשקדם וסילקו: אד רבים חולקים כו'. ר"ל כמ"ש סמ"ק דלא מהני בהגעלה יד סולדת בו אלא רותחים שמעלה רתיחה. ועמ"א וכ"כ ב"י בשם הכל בו וכנ"ל ס"ס כי נייח כו'. אבל נראה שגם רותחין א"צ כלל קודם שעה ה' דקי"ל יד סולדת בכ"ד בכ"ר אבל כאן הטעם של סמ"ק כמ"ש בחולין שנפל לתוך יורה רתחת וע"כ לאו לאפוקי שאין היד סולדת דאל"כ הכל מותר ועז"א אך רבים חולקין דס"ל דטעם הסמ"ק משום דכבולעו ברתיחה

כך פולטו ברתיחה כן סובר ב"ה בפשט הש"ע וכן משמע בפרק כ"ש ל' ב' ברותחין ובכלי ראשון ויש לדחות דהא אמרינן בשבת האלפס והקדירה שהעבירן מרותחין ושם סגי ביד סולדת. אבל האמת יורה דרכו שפשט הש"ע כמ"ש בב"י בשם כל בו וז"ש שלא ינוחו כו' ואמר גם כן ושלא יכניס כו'. וכמ"ש שנפל לתוך יורה רותחת ור"ל לאפוקי שאח"כ הרתיח וכנ"ל דשמא יבלע וכ"כ ב"י בשם כל בו ע"ש:

וכן כדי. דאל"כ והיורה ב"י אז נאסר המים מהיורה שאין במים ס' נגד היורה דבכולה משערי' כמ"ש בחולין צ"ו ב' פשיטא דבדידיה כו':

וסוף. שבלע מהכלים דהמים אשתהו בתוכה הרבה וכ"ש אם הגעיל תחלה והוא שאין במים ס' נגד הכלים והן ב"י דאם אינן ב"י הטעם פגום והוי נ"ט בר נ"ט דהיתירא אף שנטל"פ לכתחלה אסור מ"מ בכה"ג דהוי נ"ט בר נ"ט מותר אף לכתחלה וצריך שיהא ביורה ס' נגד כל הכלים ואז א"צ להגעיל בסוף וכן מ"ש בהג"ה לעיל או אם יש כו' היינו במגעיל כלי א' אבל בכלים הרבה צריך ס' נגד כל הכלים דלא כרא"ש בפ"ב ס"ז שכתב דכל כלי כו' וכמ"ש הרשב"א בסימן רס"ב אע"ג שאמרו בפ"ב דערלה התרומה מעלה כו' והערלה את הערלה כו' שם לעלות במאתים וכן תרומה במאה אבל אם ניתוסף עד נ"ט אסור כמ"ש בירושל' שם סוף הל' ד' גריסין שנתבשלו עם עדשים של חולין ואין בהם בנ"ט ריבה עליהן גריסין מין מעוררו את מינו לאסור לא תהא גדולה מיי"נ כמה דתימר ביי"נ את רואה את ההיתר כמי שאינו אותו האיסור אם יש בו בנ"ט אסור וא"ל מותר והכא את רואה את ההיתר כמי שאינו אותו האיסור אם יש בו בנ"ט אסור וא"ל מותר ר"ל כאילו לא נתערב כלל וחוזר וניעור הדא אמרה ריבה עליהן גריסין של תרומה אסור וכמ"ש בבכורות כ"ב וכ"ג דמצא מא"מ וניעור וכ"כ תוס' בע"ג ע"ג א' דמ"שש ראשון ראשון בטל עד כדי נ"ט וכ"כ בבכורות שם ושאר מקומות ועי"ד סי' צ"ט ס"ו בהג"ה:

ואם כו' שאז כו'. ולא מהני מה שיש ס' בתוך המים וכן לא מהני מה שאינו ב"י דנטל"פ בפסח אסור כמ"ש בסימן תמ"ז וכשיטתו מש"כ אחר ו' שעות שמותר נטל"פ וכן בטל בס' כמש"ש בס"ב:

צריך ליזהר. ר"ל שיהא ס' במים או שלא יהיה ב"י אבל כל ההיתרים שאינו משהה כ"כ ולא ינוחו כו' אינו מועיל אם היו ב"י ואין ס' במים שכבר דחו בתוס' וכן הרשב"א בסימן רס"ג סברא זו דלעולם בולע ע"כ אין תקנה אלא כנ"ל והש"ע שכ' כן לרווחא דמילתא שאף להמתירין מ"מ צריך ליזהר כו' לכן טוב להגעיל קודם שעה ה' אבל לא לדינא:

קודם שש. קשה להולמו ועט"ז ומ"א וצ"ע כו':

סעיף ב

ס"ב יש ליזהר. אפילו קודם ה' מטעם הנ"ל משא"כ כשא' אינו ב"י דב"י מותר שמקבל טעם פגום ושאינו ב"י גם כן מותר דמקבל נ"ט בר נ"ט דהיתירא משא"כ בששניהם ב"י וכמ"ש תוס' בחולין קי"ב כד"ה הלכתא ועי"ד סימן צ"ה ס"ג בהג"ה אבל בש"ע שם ל"פ כן וכאן חשש להחמיר לכתחלה כדעת החולקים שם בהג"ה:

סעיף ג

ס"ג לא יניח. אע"ג שאמרו בפ"ג דחגיגה ופ"ו דמקוואות סל שמלאן כו' דוקא לטבילה ולא לרתיחה כמ"ש בפסחים מ' א' לא ליחלוט כו' וז"ש אם מגעיל כו':

סעיף ה

ס"ה אין מגעילין. ע' פסחים מ"א א':

מיהו. כנ"ל כבולעו כו':

ואין מגעילין כו'. כן פי' הרמב"ן מ"ש בחולין שם מיבלע כו' בחלב שנבלע בבשר ואינו מפליט את הבשר ומים בעץ הוא להיפך חומץ צומת הבשר ואינו מפליט כו' ע"ש ולפיכך אין מגעילין בשאר משקים רק במים אע"פ שאמרו בזבחים צ"ו ב' א"א ל"צ כו' במים כו' הא אפילו במזוג וביין דוקא ולא שא' משקין ועוד לא קיימא האי תירוצא דרבה ב"ע כו' והרמב"ן גורס במלתיה דרבא אביי ורבא פליג ואוקים באוקימתא אחריתא ע"ש ובזה מתורץ כלי מדין דאפילו ב"י ואין במים ששים כגון יורה גדולה כמ"ש סוף ע"ג יורה גדול' כו' אפ"ה מותר דמים אין מבליע וא"ת קדירה בלוע מבשר נבילה יגעיל בתוכה דצור ורוטב מבליעין הם לפיכך אם נשתנה צורת המים מחמת פליטת כו' וז"ש כאן אם הגעיל הרבה כו':

מיהו בדיעבד. שהרשב"א בסי' תק"ג חולק עליו ממ"ש ע"ג כ"ט ב' נודות הא"י כו' ולדבריו יין אינו מפליט וע"ש:

סעיף ו

ס"ו בטיט. שאין יכול בלישה משום חמץ:

סעיף ז

ס"ז נוהגין ממ"ש בזבחים שם לשטיפה יתירתא ופי' תוס' בע"א ע"ו א' ס"ד מכאן חוץ משטיפה שצריכה בכל הגעלה וכ"מ לשון יתירתא:

סימן תנג

סעיף א

א והמגהג. וכ"מ בגמרא נ"ג א' אבל חיטי כו' ובירושלמי פ"ק דב"ב לחיטי דפסחא כו':

וגם. שם:

ומותר. שם קי"ד ב':

ויש אוסרין. מפני שהם מעשה דגן כמו דגן וגם יש מקומות שעושין פת מקטניות ואתי לאחלופי וגם פעמים תבואה מעורב בהן וא"א נבררו יפה לכך נהגו לאסור וסמך להמנהג ממ"ש מ' ב' ר"פ שרי כו' א"ר איכא כו' וע"ש בתוס' ד"ה רבא ונראה לר"י כו' ואף שעדשים מין קטניות משום אחלופי כ"ש בזמן הזה שיש להחמיר:

והמנהג כו' כמ"ש בפסחים נ' ב' כבר קבלו אבותיכם כו' וירושלמי שם הביאו הרא"ש שם וכ"ד שידוע בו שהוא מותר ונהיג בו איסור כו':

מיהו כו' וכן כו' וכן. דבהא לא גזרינן וליכא מנהג:

להשהות כו'. ר"ל אע"ג שנפל עליהן מים. ד"מ:

ואג"ס כו'. עיין לעיל סימן ר"ד ס"א והשבת כו' וכסבר כו' שם:

סעיף ב

ס"ב העושה כו'. וכ' הראב"ד והוא שיש בו כזית בכא"פ ובהלכות חלה כ' הראב"ד בעינן שיהא בו דגן כשיעור כרשב"ג דפסק הלכתא כוותיה מיהו לא בעינן רוב דגן ור"ל כמ"ש בתוספתא פ"ב דחלה העושה עיסה מן החטים ומן האורז רשבג"א אינה חייבת בחלה עד שיהא בו דגן כשיעור ואין אדם יוצא בו י"ח בפסח עד שיהא בו כשיעור ובירושל' שם פ"ג הלכה ו' מתניתין דלא כרשב"ג דרשבג"א כו' ר"י בר אידי בשם רשב"ל הלכה כרשב"ג א"ר הילא בין כרבנן דהכא ובין כרבנן דהתם אמרינן עד שיהא רובה דגן וטעמא דגן רב הונא אמר טעמא דגן אע"פ שאין רובה דגן כו' ע"ש ופסק כרב הונא שכן אמרו בגמ' דזבחים ע"ח אר"ל הפיגול כו' ש"מ נ"ט ברוב לאו דאורייתא ותי' רבא העושה כו' אימא סיפא כו' אלא מין בשאינו מינו כו' אלמא אע"ג דרובא אורז ודוקא שיש בו כזית בכדי אכילת פרס כמ"ש בע"א ס"ז אר"י כל שטעמו וממשו כו'. ופירש"י בד"ה טעמו חלב נימוח שנפל כו' ור"ל אפילו יש בו כזית בכא"פ אין אסור מדאורייתא דקי"ל טעם כעיקר לאו דאורייתא כמ"ש בחולין צ"ח וצ"ט רבא אמר ל"צ אלא לטעם כעיקר דבקדשים אסור כו' אבל בחולין מותר וע"ש ברש"י ושם ק"ח א' אמר אביי ש"מ טעמו ולא ממשו בעלמא דאורייתא כו' א"ל דרך כו' ומ"ש בפסחים מ"ד משרת ליתן טעם כעיקר ס"ל לאמוראי בתראי דאסמכתא בעלמא הוא דנזיר וגיעולי מדין ב' כתובים א"נ נזיר להיתר מצטרף

לאיסורי וגיעולי מדין חידוש הוא רש"י שם צ"ח ב' ותוס' שם ובע"ג שם הקשו על רש"י מהא דזבחים הנ"ל בחטים ואורז דנ"ט ברוב דאורייתא ושם אלא מין בשא"מ בטעמא מין במינו ברובא וע"כ מדאורייתא דומיא דרובא ופי' בשם ר' אליהו דמ"ש בע"א טעמו וממשו היינו כזית בכא"פ ואפילו אין ממשו כגון שנימוח וטעמו ולא ממשו היינו שאינו כזית בכא"פ וכ"כ בחולין שם בתי' השני וכ"כ הרא"ש שם ובהלכות חלה בשם ר' חיים. אבל ר"ת פי' דטעמו ולא ממשו דאין לוקין היינו במין במינו אבל בשאינו מינו דאורייתא ולדבריו אפילו בפחות מכא"פ וכן תי' תוס' בחולין שם בתי' הראשון. וע' רא"ש שם אבל קשה ממ"ש בפסחים מ"ד וא"א כבא"פ דאורייתא כו' וע' תוס' שם ד"ה איתביה כו' וי"ל כו' אבל תוס' בחולין צ"ט א' סד"ה רבא תי' דשם במין במינו ע"ש. וכ' מיהו ק' כו' וי"ל דהמ"ל וליטעמיך וכן תי' ביבמות פ"ב א' סד"ה אלא. וצ"ל דתוס' דפסחים הנ"ל הוא לתי' ר"ח אבל צ"ע ההיא שתי מדוכות דשם וכן בכותח הבבלי דהוא מין בשא"מ וכן ק' לדברי הרשב"א שכ' אף לתי' הר' חיים אף בפחות מכא"פ הוא דאוריי' כמו כל חצי שיעור לר' יוחנן וההיא סוגיא דשם הוא לר"י ומדברי הרא"ש בחולין שם לא משמע כן שכ' והשתא לפסק ר"ת אם נשפך כו' ולא כ' ג"כ לדברי ר"ח משום דלדידיה חילוק בין כא"פ או לא ומ"ש בטי"ד סימן צ"ח ר"ח צ"ל ר"ת וכ"כ פר"ח וע' בראב"ד בפ"ה מה' נזירות שכ' דאף אם אין כזית בכא"פ אסור מדאורייתא וכ"כ הטור בסימן צ"ח בי"ד וכ' דעל כזית בלבד חייב אם יש כזית בכא"פ דההיתר נהפך לאיסור וכ"כ הרא"ש בה' חלה שמטעם זה העושה עיסה מן החטים ומן כו' אבל הרמב"ם סתם כאן וכן בה' חלה ומ' אפילו אין בו כזית בכא"פ ואין בו כשיעור וכ"כ הרמב"ן והביאו הרא"ש בהל' חלה והמ"מ שם וכ' משום גרירה ודוקא בחטים ואורז דאורז נגרר אחר חטים והטעם כמו דקים להו שאין בא לידי חימוץ אלא ה' מינין ולכך אין יוצא י"ח בפסח ואין חייב בחלה וכן קי"ל דאורז נגרר אחר חטים אפילו אין בו כזית בכא"פ ומתחמץ ולכן יוצא כו' וחייב בחלה וכן אמרו בירושלמי ריש חלה אין לך בא לידי מצה וחמץ אלא חמשת המינין בלבד ודכוותה אין לך מגרר עם כולן אלא חטים ושעורים בלבד ר' הילא בשם רשב"ל לא שנינו אלא העושה כו' ואינו נגרר אלא עם החטין בלבד. והרמב"ם לטעמיה אזיל שפי' טעמו וממשו שיש כזית בכא"פ ודוקא שאכל כל הפרס עד שאכל הכזית בתוכו בכא"פ ואז לוקין עליו ואם לאו אין אסור אלא מדרבנן כמ"ש בפט"ו מה' מ"א ובפ"ה מה' נזירות וכ' שם וע"ז נאמר וכל משרת כו' וכאן העושה עיסה כו' משמע דאף האוכל כזית ממנה יצא י"ח ולשיטתו דוקא בשאכל כל הפרס וע"כ צ"ל מטעם גרירה ובירושל' פ"ב דערלה ה' ז' ופ"ו דנזיר ה' א' ר' אבהו בשם ר' יוחנן כל נותני טעם אין לוקין עליהם חוץ מנ"ט של נזיר א"ר

זעירא כל נ"ט אין לוקין עליהם עד שיטעום טעם ממשו של איסור ובנזיר אפילו לא טעם ממשו של איסור א"ר אבא בר ממל כל נותני טעם אין איסור והיתר מצטרפין ובנזיר איסור והיתר מצטרפין מתניתא מסייע לר"ז כזית יין שנפל לקדירה אכל ממנה כזית פטור עד שיאכל את כולה ע"ד דר' אבא בר ממל כיון שאכל ממנה כזית חייב כו' ע"ש ופלוגתא דר"ז ור"א הוא בפלוגתא דר"ע וחכמים בפ' וכל משרת כמ"ש בפסחים ובנזיר רק שבגמרא שלנו אמרו דלחכמים יליף כל התורה כולה מנזיר ובירושלמי אף לחכמים אינו רק בנזיר בלבד ולפיכך אפילו יש כזית בכא"פ אינו חייב רק בנזיר בלבד וז"ש כל נ"ט אין לוקין כו' ור"ל כפירש"י דוקא שנפל גוף האיסור ולא נמחה כיון דלירוש' אין טעם כעיקר רק בנזיר אבל בנזיר דטעם כעיקר דאורייתא אפילו נמחה האיסור חייב רק שיהא כזית בכא"פ ואכל כל הפרס כמ"ש מתניתא כו' וא"כ לגמרא דידי ה"ה לכל האיסורים וזהו כדברי הרמב"ם וז"ש הרמב"ם בהל' נזירות שם דבר המותר אינו מצטרף לדבר האיסור בנזיר כו' עד שיהא מדבר האיסור כזית בכדי כו' ור"ל דלא כר"א בר ממל דלדידיה אף אם אכל כזית בלבד חייב וכמ"ש בגמ' שם ושם לר"ע וז"ש הרמב"ם בפ"א מהל' חמץ אין חייבין כרת אלא על עצמו של חמץ אבל על עירוב חמץ כו' אם אכלן לוקה ואין בו כרת שנאמר כל מחמצת לא תאכלו בד"א כשאכל כזית בכא"פ אבל כו' אלא מכין אותו מכת מרדות וכן כ' במל"ת קצ"ח והשיג עליו הרמב"ן א' למה פ' כר"א ועוד דלר"א אפילו פחות מכזית בכא"פ לוקה כמ"ש בפסחים שם דע"כ ל"פ רבנן עליה אלא באין בו כבכא"פ ועוד כבכא"פ אפילו כרת ליחייב. אבל הרמב"ם אזיל לשיטתו שפסק כן בכל האיסורין בפט"ו מהמ"א שבתערובות אפילו כזית בכא"פ אין בו כרת רק מלקות וכ"מ ברי"ף שם ע"ש שכ' אבל כו' אפילו לרבנן לקי וכמ"ש בע"א כל שטעמו וממשו כו' לוקין אבל פ' כחכמים דכזית בכא"פ מודים לר"א ואע"ג שאמרו שם דלרבנן לא קאי קרא דכל מחמצת אתערובות רק אנתחמץ מחמת דבר אחר וכן לר"א רק דר"א דרש כו' וחכמים לא דרשי היינו לס"ד דרבנן פליגי אפילו בכזית בכא"פ וכמ"ש שם א"ה אמאי פליגי רבנן עליה דר"א כו' וכזית בכא"פ דאורייתא כו' אבל למסקנא רבנן מוקמי לקרא בכזית בכא"פ וע"כ צ"ל כן דאל"כ אמאי אמרו בע"א שם לוקין עליו משמע דאין בו כרת או כרת ליחייב או ליפטר גם כן אף מלאו כמו שהקשה הרמב"ן על הרמב"ם אלא דכולם יליף מחמץ ובחמץ מפורש שהוא בלאו ואין בו כרת כמ"ש בפסחים שם ת"כ דר"י כל מחמצת כו' לרבות כו' יכול יהא ענוש כרת כו' ומזה ילפינן לגוף האיסור מעורב בו ואם אין בו רק טעמו ילפינן ממשרת ושניהם צריכי דה"א דאם גוף האיסור מעורב אף כרת ליחייב וז"ש הרמב"ם בפ"ה מהל' נזירות דבר היתר כו' וכן כו' וע"ז

נאמר וכל משרת חילקו לשני בבות ברישא שגוף האיסור מעורב בו וקמ"ל דאין היתר מצטרף לאיסור ולכן לא כתב במנין המצות נתחמץ מחמת ד"א שאם דעתו לפסוק כר"א לר"א עיקר הפסוק ע"ז נאמר ותערובות יליף מריבויא דכל ומ"ש בפ"ד תערובות חמץ עוברים עליה משום בל יראה ובל ימצא ומ' מדבריו אפילו אין בו כזית בכא"פ מדלא חילק וסתם וכמ"ש המ"מ שם בשם הרמ"ך לא משום דפ' כר"א שהרי פסק שם דאף על נוקשה בבל יראה כמ"ש שם בגדים שכבסו אותן כו' וכן ניירות כו' ואין בהם משום לא יראה ולא ימצא שאין צורת החמץ עומדת משמע דבלא"ה עובר על חמץ נוקשה בבל יראה ובחמץ נוקשה מודה ר"א דאין לאו באכילתן כמ"ש בגמ' שם ואין לומר דפ' כר"מ שהרי סתם מתנ' שיאור ישרף כו' דלא כר"מ וכן לא מנה במנין לאוין חמץ נוקשה ולא כללו ג"כ בתערובות אלא שפי' מ"ש מאן תנא קאי רק על סיפא הרי אלו באזהרה ולכן מציין על הרי אלו כו' אבל עובר על תערובות ונוקשה אף לחכמים דתערובות אף אם אין כזית בכא"פ מ"מ הרי לא בטיל ואיתא לאיסוריה רק באכילה אינו עובר כיון שא"א לאכול בכא"פ דאף בעיניה אינו עבר בכה"ג וכן נוקשה דבטלה דעתו האוכלו כיון דאינו ראוי לאכילה וכמ"ש בכותח אי בעיניה כו' ולכן שיאור ישרף ולא כמ"ש שישרף מרבנן דפשטא דמתני' משמע מדאורייתא כמו בסיפא והאוכלו פטור דמ"מ אסור רק פטור מדאורייתא וה"ה לרישא:

סעיף ג

ג אם לא. עמ"א דמעט כו'. שהרי אף בלתיתה בחיטין שרי מדינא:

מיהו צריך כו'. עמ"א. וראיה דקמח מקרי לח בלח ממ"ש במנחות כ"ב ב' תנן ריי"א כו' מין במינו הוא כו' וע"ש בתוס' בד"ה מכאן. וא"ת בפ' הניזקין כו' וי"ל דדבר לח כו' בסוף מ' ביצה כו' וע' בתוס' יבמות פ"ב א' ד"ה ר' יהודה לס' הראשונה של תוס' שם:

סעיף ד

ס"ד החטים. כמש"ש ואפ"ה לא הדר ביה רבא כו':

ולפחות. דרא"ש כ' דרבא מחמיר ע"ע היה וה"ק ואפ"ה שנדחו דברי רבא מ"מ לא הדר ומחמיר על עצמו ומביא ראיה מדקאמר שם מר בריה דרבינא כו' משמע דשאר החכמים לא היו עושין כן רק הוא לבדו היה מחמיר וכ' לשומרן משעת טחינה שאז מקרבין אל המים ואמרינן שם ודילמא שאני התם דבעידנא דנחית לשימור כו' וכ"פ הר"ן אלא שכתב כן לשיטת הרי"ף דרבא מדינא קאמר וס"ל דשימור דלישה לאו שימור הוא מ"מ ל"ד משעת קצירה רק קודם לישה כמ"ש בגמ' שם שימור מעיקרא בעינן וכ"כ רש"י בחולין ז' א' ד"ה דבמצוה:

ובשעת הדחק. שעיקר שימור הוא מלישה כמ"ש שם ה"נ שימור דלישה הוי שימור ושם בציקות של א"י כו' דוקא בציקות דלא הוו להו שימור דלישה אלמא דלא מחזקינן איסורא שמא נגע בהו מים בטחינה וערא"ש שם וכ"כ הר"ן בשם גאון דלא מחזקינן איסורא ומ"ש בגמ' דשימור דלישה לאו שימור הוא היינו לכתחלה. וכ"ז כ' לשיטת הרי"ף דקי"ל דשימור דלישה לאו שימור הוא. ובירושלמי הביאו הרא"ש ברישׁ פ"ג די"ט מ' דשימור דקרא מלישה ואילך כמ"ש שם מנין שאין טוחנין כו' ת"ל אך כו' ושמרתם את המצות כלומר מלישה ואילך כו' וע"ש פ"א הלכה י':

סעיף ה

ס"ה האידנא. ר"ל אף שמדינא דגמ' אין אסור אלא שעורים אבל חטים מותר ללתות הגאונים אסרוה לפי שאין בקיאין וכמ"ש הרי"ף:

סעיף ו

ס"ו שקים כו'. כמ"ש בע"א ע"ה ב' ואי אית ביה קטרי שרי להו ובנדה נ"ו ב' א"נ דאשתכח בסטרא כו' בסטרא לא מתכבס:

ומכבסים כו'. ר"ל כמ"ש תוס' בע"א שם ד"ה דכיתנא ושמא יש לחלק כו' ע"ש:

סעיף ז

ס"ז כשמוליכים כו'. שמתחמם מהבהמה כמ"ש בנדה י"ד א' וז"ש שאין אוכף ואמר או עור עב כמ"ש בפ"ט דכלאים הכרים וכסתות כו' וטעמא משום דקשין הם כמ"ש בסוף פ"ק די"ט אלא בקשין וכמ"ש בי"ד סימן ש"א ס"א אבל בכרים וכסתות שהן קשים כו'. ואיסור הנתינה שלא יתחמם נלמד ממ"ש בהג"ה וכן כו':

וכן יזהר כו'. ירושלמי פ"ג סוף הלכה א' ר' אבהו מפקיד לטחונייא דלא מיתן קופינא ר"ל שקים אלין על אלין דלא ירתיחן ויחמען וכ' המרדכי אפשר דוקא לדידהו דלתתי אבל לדידן ליכא למיחש ומ"מ טוב ליזהר אם אפשר וז"ש יזהר לכתחלה כו':

סעיף ח

ס"ח ואנשי' מעשה. ירושלמי שם ר"ח בר פפא אזיל לגבי טחונייא:

סעיף ט

ס"ט צריך כו' לפי שהקמח כו'. כן למדו מירושלמי הנ"ל מפקיד לטחונייא כו' דלא ירתיחן. ר"ל שלא ירתיח אחד מחבירו שהקמח רותח:

סימן תנד

סעיף א

א אין יוצאין. כמ"ע בפ"ב דחלה ניטל מורסנן כו' וה"ה למצה דחד דינא להו כמ"ש בפרק כ"ש ובמנחות ע"א ב':

אבל לש כו'. שם הם ושאורן וסובן ומורסנן ה' רבעים כו' ובפ' כל שעה ל"ז א' ובהדראה וע' ברא"ש שם:

וטוב כו'. שם ל"ו ב' וע' רש"י שם ד"ה אשישה וכן שם בגמ' אשישה אחד כו':

שאין זו. וכמ"ש שם ל"ח ב':

סעיף ב

ס"ב אבל י"א הטעם. כמ"ש בחלה שם דפטור מחלה וע"כ צ"ל משום לחם וכן שאר דברים דחשיב שם כולהו משום לחם וע"כ גם הרמב"ם סובר כן אלא שהיסיף כאן דאפילו ראוי לרועים ואוכלים ממנה כיון שלא עשאה אלא לכלבים פטור כיון שאינה משומרת כנ"ל:

סעיף ג

ס"ג ליכא. כ"כ הרי"ף ורא"ש ורמב"ם וכ"פ בשם הגאונים שאסרוהו וכ' הכל בו לפי שיש שדוחקין הקמח או מניחין בשק וחולטין ולא סליק דיקולא דמיא מד' רוחותיה וכמש"ש מ' א' לא לחלוט כו' והרמב"ם כתב הטעם שמת לא ירתיח המים יפה יפה:

הלכך כל מיני. ר"ל שיש מיני חליטה שאין יוצאין י"ח מדינא וכמ"ש בתוס' שם ל"ו ב' ד"ה פרט וביבמות מ' א' דבלילתו עבה כבלילתו רכה ועשאה בחמה ובלילתו עבה אפילו אפאו בתנור ולרב האי כגון שחלטו בשמן:

סעיף ד

ס"ד אין אדם. ממ"ש ל"ח א' מה להלן משלכם כו' וע' רא"ש שם:

בד"א כו'. בירושלמי והביאו הרא"ש שם הדא דתימא בתחילה כו' ופי' הרא"ש ר"ל לכתחילה אבל בדיעבד יצא אבל הוא פסק כאמוראי בתראי שם דס"ל אפילו בדיעבד לא אבל המ"מ פ"ו ה"ז פי' כמ"ש בש"ע כאן ור"ל שגזל מצה כו':

אבל אם גזל. ירושלמי פ"ג דסוכה בשגזלו משופה אבל אם י"ל ושיפהו דמים הוא חייב לו וכמ"ש תוס' בסוכה ל' א' דאף על גב שאמרו שם בגמ' דאפילו לאחר ייאוש שקנאו מ"מ אסור משום מצוה הבאה בעבירה דוקא שע"י העבירה קנאו דייאוש בכדי קי"ל בב"ק פ' מרובה ופ' הגוזל בתרא דלא קנאו אלא ע"י שינוי רשות בהדס ובלולב משום דהוא שינוי רשות ע"י המצוה ולכן פריך במרובה למ"ד ייאוש בכדי קנה קרבנו ולא

הגזול אי לאחר ייאוש אמאי לא משום דלא הוי מצוה הבאה בעבירה כיון שכבר קנאו בייאוש לסברתו:

ולענין ברכה. כמ"ש בב"ק צ"ד א' הרי שגזל סאה כו' ואמר רבא שם מצוה הבאה בעבירה וכ' תוס' בסוכה שם דלענין ברכה אע"ג שכבר קנאו ואע"ג דבירושלמי הנ"ל שהביא הרא"ש הדא כו' אתיא כאביי בב"ק שם:

סימן תנה

סעיף א

א אין לשין. רש"י כ' הטעם מפני שבימות הגשמים חמה מהלכת בשיפולי רקיע והמעיינות רותחין כמש"ש צ"ד ב'. ורא"ם כ' הטעם מפני שבלילה חמה מהלכת למטה מן הקרקע וא"ר שם ונראין דבריהם מדברינו שביום מעיינות צוננים ובלילה רותחין. והרי"ף פי' מ"ש בסוף פ' כ"ש הגרופין שנשאבו בו ביום ומשמע מדבריו דהשאיבה מהמחובר הוא מחממתם וצריך לינה ולכן קרי להו גרופין דשאיבה מחממתן וער"ן. לדעת רש"י כל ששהה י"ב שעות בתלוש אפילו מבוקר עד ערב ש"ד ולרא"ם דוקא שלא היה בלילה במחובר ולדבריו אפילו לאחר תחילת הלילה מותר ללוש בהן כל שלא היה בתחילת הלילה במחובר אבל הר"י בר נתן כתב וכן סמ"ק בשם ר' יצחק והג"מ פ"ה דסוף הלילה גורם צינון דרוח צפונית מנשבת מחצי הלילה ואילך עד ע"ה כמ"ש בריש ברכות והיא קרה כמ"ש בב"ב כ"ה ב' וממזרים קרה זו רוח צפונית ולפיכך צריך לשהותן כל הלילה וכ"כ הרשב"א שצריך לשהותן כל הלילה:

בין כו'. דלרש"י דוקא מי בורות ומעיינות אבל בנהרות אין חשש דדוקא מעיינות רותחין כמ"ש בגמרא מעינות רותחין והטעם שהן סמוך ליציאתן מן המקור וכן לפי' רא"ם וכתב רש"י ומ"מ אין לפרוץ גדר של ראשונים אבל לפי' הרי"ף מדינא אסור:

מבע"י כו'. דר"א מזרחי כ' דלפי' ר"א ממיץ צריך דוקא לשואבן בה"ש שיהיו כל היום במחובר דביום מעיינות צוננין כמש"ש וכ"כ סמ"ק ויש מחמירין לשאוב בין יום ובין לילה ויש מחמירין לאסור כשנשאבו מבע"י אף שלנו אח"כ הלילה ודחה בסמ"ק שם מדלא הזכיר כ"א לינה ש"מ דאין לחוש מתי נשאבו רק שלנו כל הלילה וכן הב"י דחה דברי הרא"ם וז"ש מבע"י או בה"ש ר"ל רק שלא ישאבו אחר התחלת הלילה אבל ב"ה חשש להמחמירין וכ' סמוך לבה"ש ולא מבע"י אבל מסתימת כל הפוסקים וכן מלשון הגמ' משמע כדעת הש"ע וכן מלשון הרי"ף שכתב שנשאבו בו ביום:

ואין לשין כו'. לחוש לדעת ריב"נ כנ"ל:

ויכולין. לכל הפירושים הנ"ל:
ואם הזמן. לקררם בפרט לפי' הרי"ף שהטעם שנתחמם בשאיבה וצריך לקררם:
וצריך כו'. כמ"ש סוף כ"ש אין לשין בחמה:
ואפי'. כמ"ש רפ"ג דיומא יומא דעיבא כולא שמשא למנ"מ לכדרש רבא אשה לא תלוש כו':
ואם לא. כמ"ש הרמב"ם וש"ע סי' תנ"ט ס"ח ועמ"ש שם:
וכשמוליך כו'. עמ"א:
כשחל. דאין שבת מכינה ליו"ט כמ"ש בריש י"ט ואזיל לטעמיה שפסק שצריך לשואבן בה"ש דוקא או סמוך לה ועמ"א:
לכתחלה כו'. כנ"ל שהמעיינות רותחין משא"כ בנהרות:
אבל כשהנהרות. כמ"ש שם שהחמה מהלכת בניסן בהרים כדי לפשר את השלגים והם פושרין:
אין לשפוך. כמ"ש שומר מצוה לא ידע דבר רע ועט"ז:
וגם אסור. דמכשירי מצוה הוא וע"ל סי' ת"ס מש"ש:
ואף. משום שלא יתן לתוכו חמץ:
ונוהגין ליקח. כמ"ש במ"ס לענין נ"ח ודוקא בכ"ח ועמ"ש בסי' נ"ג ס"ג:

סעיף ב

ס"ב י"א שמים. עמ"א:
ואין להקל. שמ"מ מתחממין מחמת חיבורן לקרקע ועב"י:

סעיף ג

ס"ג אין ללוש. פסחים לו א' ושוין שאין כו':
אפי'. שם מ"ב א':
ולא במים. שם:
בין במים. לפי' הרי"ף דמים הגרופין היינו שלא לנו והאיבעיא קאי ג"כ אשלא לנו:
ויש חולקים. לפירש"י שפי' הגרופין מדוד כו' כנ"ל וא"כ האיבעיא לא קאי כלל אמים שלא לנו:
וי"א דבשוגג כו'. דעבר מ' במזיד כמ"ש בפ"ב די"ט י"ז איבעיא להו עבר ואפה כו' ושם אייריי במזיד כמש"ש ת"ש כו' ובלבד שלא יערים כו' שאני הערמה כו' ת"ש המבשל כו' וסברא הראשונה ס"ל דמצינו ג"כ עבר בשוגג כמ"ש בפ"ג דשבת איבעיא להו עבר ושהה מאי וכפי' הרי"ף שם דאיבעיא להו על מצטמק ויפה אם אסור בשוגג ועיין תוס' שם

וראיה מבציקות של א"י ולא חיישינן לכה"ג אבל רש"י והרא"ש דחו שם ואמרו משום דקרוב למזיד הוא וכ"ש להמפ' שלשו א"י בפנינו וערא"ש סכ"ו:
ואפי' בלא כו'. כיון דיש מתירין אפי' במזיד כנ"ל:

סעיף ד

ס"ד מים שלא כו'. ול"ד בתרי אלא ברוב כמ"ש בסמ"ג והג"מ והטעם כיון דרובו צונן מתקרר וכמ"ש תוס' בשבת מ"ב א' ד"ה נותן. אלא נראה כמו שאומר ר"ת כו':

סעיף ה

ס"ה נוהגין כו' ואפי'. שמביאין ראיה לאסור ממ"ש בפ"ח דשבת ובגיטין מצה דלא מליח ובחולין אמרו מליח כרותח והוי כנילוש בחמין וכנ"ל בס"ג ובפ"ד דשבת ולא במלח שמוסיף הבל וכן בפ"ב דב"ב מרחיקין את המלח משום חמימות וכמ"ש שם בגמ'. וז"ש ב"ה ואפי' בדיעבד כו' וכ"כ המרדכי וכנ"ל בס"ג אבל הרבה פוסקים מתירין ודוחין ראיותיהם ההיא דלא מליח ר"ל שמחוסר תיקון כמו דלא עפיץ וההיא דמליח כרותח אמרינן שם בהדיא דוקא שאין נאכל מחמת מלחו ועי"ד סי' צח וסי' קה וכן ההיא דשבת וב"ב שיש מלח הרבה וערשב"א סי' רכד דלא הוי כרותח אלא להבליע ולהפליט כו' אבל להחם כו'. והר"ן מביא ראיה להתיר ר"פ כ"ש ממ"ש ותיקא במיא ומילחא אסור משמע דוקא ותיקא אדמבשל ליה מחמע אבל לחם לא וכ"כ הרשב"א אלא שכ' שנוהגין להחמיר:

סעיף ו

ס"ו כיון שיש. בגמ' שם אמרינן דוקא דאפיש לה קמח וכ' תוס' דסוגיא זו פליגא על ההיא דזבחים שאמרו אע"ג דרובא אורז דנ"ט ברוב דאורייתא וקי"ל כסוגיא דזבחים דטעם בשא"מ בכא"פ דאורייתא לחייב עליה כמ"ש התוס' וכן פ' הטור בי"ד וז"ש הטוש"ע כייון כו':
ומ"מ. שהראב"ד בפי"ב מהל' מעה"ק אוסר בתבשלין שהן מחמיצין ומ"ש במנחות תיבלה כו' וכן בתוספתא וירושלמי פרק כ"ש יוצאין במצה מתובלת איירי שתבלה לאחר אפייה אבל בירושלמי פ"ב הלכה ד' לא מ' כן שאמרו שם ר' סימון בשם ריב"ל אותו כזית שאדם יוצא בו י"ח בפסח צריך שלא יבוא בו משקין כו' והתניא יוצאין במצה מתובלת אע"פ שאין בו טעם דין והוא שיהא בה רובה דגן סברין מימר מתובלת משקין. נאמר מתובלת שומשמין מתובלת אגוזים אלמא דמותר אף קודם אפייה דלאחר אפייה לא שייך משום מצה עשירה וכמש"ל בסי' תס"ב ס"ד וכ"כ הראב"ד בהל' מצה פ"ו משום מצה עשירה אסור:

ופלפלין. דאין נקרא תבלין כמ"ש תוס' בפ"א די"ט בשם תוספתא והפלפלין ה"ה כתבלין ועיין תוס' דפסחים קטו א' ד"ה אתי כו'. והוא מחמם כמ"ש בנדה אכלה פלפלין וראתה וע"ש בש"ע סי' קכט:

וכן. כמ"ש בפ"ג דשבת ופרק ב' דב"ב:

סימן תנו

סעיף א

ס"א שהיא מ"ג כו'. עירובין פ"ב:

בינונים. כלים פי"ז:

והוא. עירובין שם:

וכן ישער כו'. כ"כ בתוספתא והביאו תוס' בעירובין ד' א' ד"ה גפן. תניא בתוספתא כו' וכן בסוכה ו' א' ד"ה גפן וש"מ וכ"כ הטור אלא שכ' זה הדרך מפני שלא יוכל לכוין כו':

למלאותו מקמח. לאפוקי מס' הרא"ש לשער אותה בדגן שהיה עשרון קודם טחינה וכמ"ש הרשב"א וכן אמרינן במנחות נ"ג ב' ס"ס כי קא כייל כו' וע"ש רש"י ד"ה לכמות כו' דע"כ לס"ד דמקשה בקמח משערינן רק דס"ד אף בשאור לית לן בה והתרצן לא השיב לו אלא דאין משערינן בשאור:

והמדה. כמש"ש פ"ז תניא א' גדושה כו' וע' רש"י שם ולרבנן כל המדות במחוקה כמש"ש ואין נ"מ דלד"ה המדה מחוקה:

ושיעורה. רמב"ם בפ"ו מה' בכורים וכ"כ בפ"א דעדיות שכן שקל ומצא בקמח מצרים:

ולא ידחק. בכל בו נסתפק אם בקמח רפוי משערינן או בעצור וכ' בד"מ ומהרי"ל כ' שלא ידחק כו' שלא יכנס המים בכמה מקומות ויתחמץ בתבשיל ובתוס' דמנחותנ"ב ב' ד"ה חסירה מכאן פי' הר"ח דכשמודדין כו':

וטוב לומ'. כמ"ש בפ' כ"ש כי מהפכיתו כיפי כו':

סעיף ב

ס"ב אם לש. וראיה משתי הלחם שבאות מצה ונילושות שתי עשרונים וכן בלחמי תודה אמרו שאפאן ד' חלות יצא ועשרים עשרון הי'. אבל אין ראיה משם כמ"ש בפ' כ"ש ל"ו א' מ"ש ממנחות כו' ושם ל"ז א' אם אמרו כו' ובמנחות נ"ז ב' מנחת נסכים מגבל' במים כו' ובפ' כ"ש ל"ו א' אין לשין כו' ולר"ג ישרף מיד וע' מ"א דאע"ג שאין כו' ולא אסרו אלא משום דמרוב גודלה א"א לעסוק בכל העיסה:

סעיף ג

ס"ג אע"פ כו' בי"ט של פסח כו'. פלוגתא דרב ושמואל ויש פוסקין כרב דהלכתא כרב באיסורי ויש פוסקין כשמואל משום דהל' למעשה אתא לאשמעי' ואפשר דרב מודה ליה והרי"ף ורמב"ם פ' כהאוסרין וכ' הרא"ש שם דוקא לדידהו שהיו מפרישין חלה כשיעור אבל לדידן ד"ה אסור ומיהו נ"מ ליו"ט ש"פ והר"ן כ' דבי"ט ש"פ ד"ה מותר דלא גרע מנחתו' שמודד תבלין לקדירתו אבל התו' והג"מ כ' דגם בי"ט ש"פ אסור לדידן אלא יקח מאומד הדעת ועסי' תנ"ז ס"א דיכול למעט מעשרון:

סי' תנז ס"א מפני כו' ומוטב. כמ"ש שם הני נשי דידן כו':

לכן כו' שישקו. כמ"ש בחלה העושה עיסתו קבים ונגעו זה בזה פטורין מן החלה עד שישוכו:

ואם א"א. עמ"א וכן אמרו בירושלמי פ"ב דחלה:

שיתן כו'. שם דעבדן כר"א כו':

וזהו הדרך כו'. מפני חשש חימוץ וכ"מ בגמ' דקאמר דעבדן כר"א כו':

ואם היה כו' ואפילו. כמ"ש עד שלא גפן תורם מאחת על הכל. רק שיהיו שתיהן לפניו כמ"ש בי"ד בסי' שכ"הס"ב וכמ"ש ספ"ב דחלה ובנדה ז' א' דבעי מן המוקף ואע"ג דבבכורת ל' א' אמרו חלת ח"ל אוכל כו' וע"ש בתוס' בד"ה אוכל אבל בתוס' דנדה ז' א' ד"ה ומקפת כ' דוקא בעיסה שנילושה ביחד והיתה כבר מחוברת הקילו בחלת ח"ל וכ"כ ב"ה בי"ד סי' שכג ס"א ודוקא כו':

ואם לקה כו' או כו' ואם. והביא הרא"ש ראיה מפ"ג דחלה הנוטל שאור מעיסה כו' כיוצא בו זיתי מסיק כו' אם יש לו פרנסה כו' וז"ש ואם מכיר כו' ואם לאו כו' וז"ש צריך ליקח כו' ושם בתוספתא דחלה פ"ב ה"ז מביא קמח ממקום אחר כו' וז"ש או ילוש עיסה כו':

ס"ב הלש עיסה. כר"א דרבי שם פסק כוותיה ואע"ג דר' יצחק פליג עליה קי"ל הלכה כר' מחבירו. רי"ף שם וש"פ. והג"מ ומרדכי בשם ר"ח כ' מטעם אחר אפילו לא טבל הואיל ויכול לטבול דקי"ל כרבה שם בפלוגתא דהואיל דס"ל דאמרינן הואיל ושמעתי' כר"א אתי וקי"ל כר"א כנ"ל וערא"ש שם וראי' דהלכה כרבה ממ"שש א"ל רבה לר"ח לדידך כו' א"ל מדאורייתא כו' אבל חלקו עליו וכ"כ הטור וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן דאנן לא קי"ל כן דהא אמרינן בפ"ק די"ט ד' א' אלא הכא בהכנה דרבה וכו' וקי"ל כרב שם וכ"כ הר"ן כיון דמחוסר מעשה לא אמרינן הואיל ור"ל כמש"ש ס"ב א' ועתו' שם ד"ה האי כו' ובנזיר ס"ד כ' ד"ה אמר אביי כו' ועתו' בפסחים ס"ט כ' ד"ה האי כו'. וע"ש צ' ב' בסוגיא שם:

שאם כו'. רש"י שם:

אינו. כמ"ש בפ"ג די"ט מעש' ושאלו את ר"ט עליה ועל החל' מנטמא' כו':
ואינו רשאי כו'. כמ"ש בפ"ב דשבת:
ואם שכח. כב"ב בפסחים שם דת"ק ל"פ עליה אלא לכתחלה אבל בדיעבד מודי ליה כמש"ש תפח תלטוש בצונן. תוס':
ואם יש. בכורות נ"ד א' הלכך נדה כו':
כהן כו'. רי"ף אבל ש"פ פסקו כתוס' דאף בכהן גדול מותר ע"י הואיל והרא"ש וש"פ כתבו דאפי' לא טבל או ליכא כלל כהן שרי ע"י ביטול ברוב כמ"ש בבכורות כ"ז א' וכ"כ הג"מ אלא דאנן קי"ל דוקא לכהן כמ"ש בי"ד וע' הג"מ פ"ג מהי"ט ס"ו וכן כתב הר"ן בשם הרמב"ן דבעינן דוקא לכהן דמ"ש מבטל ברוב היינו שאם נתערבה כבר בכמותה או בפחות ממנה כמ"ש בפ"ק די"ט דבאיסורא דרבנן מבטלין כה"ג ועי"ד סי' צט ס"ו:
או גדול כו'. הרא"ש ותוס' דנדה ל"ב א' ד"ה והטבילוה וש"פ כמ"ש רש"י בבכורות כ"ז א' כפי' הראשון וכ"ד תוס' שם ד"ה הלכך וכ"ה במתני' דסוף חלה וטבול יום אוכלה ובטבול יום דטומאה מגופו דבאינה מגופו א"צ טבילה כמ"ש בבכורות שם ופירש הרמב"ם דמ"ש וטבול יום אוכלה קאי אחלה ראשונה ואינה נשרפת אלא בשאין שם קטן או גדול שטבל וכמ"ש בבכורות שם ואי ליכא כו' דחלה שניה א"צ טבילה כמ"ש בבכורות שם ודלא כפי' השני שברש"י שם בשם שאילתות וכ"פ בי"ד סי' שכב ס"ה ואף לפי' התוס' דקאי על השני' כ' דוקא במקומות הסמוכין וע"ש בבכורות ובר"פ כל הבשר וכן דעת כל הפוסקים כרמב"ם ורש"י כנ"ל וכן עיקר:
וי"א שאין. עמ"א וצ"ע דהא בתרומה דרבנן סמכינן אחזקה וכמ"ש בפ"ב דכתובות הרי אתם בחזקתכם במה כו':
י"א דמותר. ר"ל אע"ג דבשאר ימות השנה אסור כמ"ש בפסחים שם הא קא מפקע ליה מחלה ובירושלמי רפ"ג דחלה הדא אמרת שאסור לאדם לעשות עיסתו קבין ואף לת"ק דפ"ב דחלה שאמר מי שאינו יכול לעשות עיסתו בטהרה כו' היינו לדידהו אבל לדידן מודה ת"ק לר"ע דאל"כ ישתכח תורת חלה. רשב"א ועיין בירושלמי הנ"ל אבל בכה"ג מותר כמש"ש בפ"ג דפסחים הל' ג' מתניתין בשנטמאת לאחר גלגולה אבל אם נטמאת קודם לגלגולה יעשנה קבין ויש לדחות דוקא בימיהם ולת"ק שאמר יעשנה קבין כו':

סימן תנח

סעיף א

ס"א נוהגים כו'. אבל לא מדינא דאם מדינא היה צריך בי"ד שחל בשבת לאפות במ"ש וכמ"ש ר"ש משאנץ הובא במרדכי ספ"ק וכ' דאיתקש לפסח כמ"ש בפ' ע"פ אכל מצה אחר חצות לראב"ע כו' דיליף מפסח וה"ה כאן אבל חלקו עליו דלא אתקש אלא לאכילה וראיה ממ"ש בפ"ב חלות תודה ורקיקי נזיר שעשאן כו' וע"כ שאפאן בי"ג דאין מביאין בי"ד כמ"ש בפ"ק אין מביאין כו' וכ"ש לאחר זמן איסורו ובתוספתא י"ד שחל להיות בשבת מבערין הכל מלפני שבת ואופה לו מצה מע"ש ועוד תניא בתוספתא יוצאין במצה ישנה ובלבד שנעשית לשם מצה ובירושלמי פ"ב הלכה ד' מצה הישנה פלוגתא דב"ש וב"ה ר"ל כמו דפליגי בסוכה ושם פליגי בשעשאה שלשים קודם לחג ועיין תוס' דסוכה ט' א' ד"ה סוכה כו' ושם אר"י ד"ה מכיון שלא עשאה לשם פסח דבר ברי הוא שלא דקדק בה אבל אם כוון אף מתחלת השנה כשירה כמ"ש בסוכה וכ"ש לת"ק דאף ב"ש לא אסרי אלא קודם ל' יום וע' במרדכי שם וכן עיקר:

שהוא זמן. כמ"ש ה' א' דכ"ע כו' משש כו' לא תשחט כו' עמ"א:

ובי"ד כו'. ע' גה"ג וכ"ה בתוספתא פ"ג י"ד שחל להיות בשבת מבערין את הכל מלפני השבת ואופין לו מצה מע"ש:

אחר. זכר לשאר שנים

סימן תנט

סעיף א

ס"א וכן יש. עמ"א:

ולא יתקרב. כ"ש במקום השמש וערש"י שם ד"ה ולא בחמי חמה כו' דע"כ לרבותא נקט דאפילו הגרופין מן המולייר אסר שם:

סעיף ב

ס"ב אפילו כל היום. שם מ' ב' קמח שנפל כו' אפילו כל היום כו' ודלא כר"ן בשם י"מ ע"ש:

ואם הניחוהו כו'. דלא כי"מ שיעור מיל עם העסק ומ"ש יוכל שעסוקין כו' היינו בשיעור מיל ובלא עסק אפי' ברגע מחמיץ וליתא דהא אמרינן בפרק קמא דפסחים הב"ע בתלמיד היושב כו' מקמי דתחמיץ כו'. רשב"א סי' קכ"ה:

ושיעור מיל כו'. כך כ' בתה"ד לפי חשבון עשרה פרסאות ביום. אבל הוא תמוה מאד ושגגה גדולה היא מאד דהא אמרינן בפרק מי שהיה דעשרה פרסאות הוא מע"ה עד צ"ה וא"כ י"ב שעות ביום בינוני לדידי' מע"ה עד צ"ה וטעות גדולה הוא שכ"כ כל התוכנים שבתקופת ניסן תקופת תשרי שהן ימים בינונים י"ב שעות מנץ החמה עד השקיעה ומע"ה עד צ"ה הוא ט"ו שעות וג"כ ידוע שהימים בימות החמה שוין להלילות בימות הגשמים וכן להיפך וכמ"ש במ"ר שלוים זה מזה כו' וזהו מנ"ה עד ש"ה אבל מע"ה עד צ"ה הוא יותר ששה שעות על הלילות וכ"ש באופקים הנוטים הרבה לצפון וכן בקו השוה שכל ימים ולילות שוות אינן אלא מנ"ה עד ש"ה אבל מע"ה עד צ"ה הרבה יותר היום על הלילה ועוד כמה קושיות עצומות יש ונלאתי לכותבן. ועיקר כדברי האומרים שהחשבון הוא מהנ"ה עד ש"ה ואין לזוז ממנה ועמ"א וכ"כ הרמב"ם בפירושו בפ"ג דפסחים מתני' ב' ששיעור מיל ב' חומשי שעה וכ"כ סרע"ב שם והרמב"ם אזיל לשיטתו שפסק בפ"ה מה' ק"פ כעולא אבל הוא תמוה דהא איתותב עולא וא"כ שיעור מיל ג' שמינית ואפשר שגי' אחרת לו שם דלא איתותב. אבל בפי' במתני' א' פ"א דברכות כ' שמע"ה עד נ"ה הוא שעה וחומש והוא כר' יהודה ועוד סתירה אחרת ששם דס"ל די"ב שעות מע"ה עד צ"ה ואין לך אלא כמו שכתבתי דהחשבון מנ"ה עד ש"ה י"ב שעות ומיל ג' שמינית ומע"ה עד נ"ה שעה ומחצה אבל שיעור זה מע"ה עד נ"ה אינו שוה בכל אופק וגם בכל זמן וגם החשבון של שעות זמניות בכל מקום איני אלא מנ"ה עד ש"ה והן נקראין שעות כי שעות שאמרו ודאי שיערו על יום בינוני שהן נקראים שעות כ"ד ליום וכבר אמרתי שי"ב שעות ביום בינוני הוא מנ"ה עד ש"ה ואע"ג שאמרו שמחלקין כל יום ליב"ש וכן הלילה מ"מ לאו על אותן שעות דברו אלא אנחנו מחלקין כן אלא כמ"ש ואף גבי ק"ש כן הוא ודלא כמ"א ריש סי' נ"ח שכ' נ"ל דהכא לכ"ע מנינן מע"ה והביא ראיה מתוס' ג' א' ד"ה למאן כו'. וראייתו לענין ק"ש אינה כלום משם אבל הראיה משם הוא דחשבון ג' משמרות של לילה הוא עד ע"ה ובאמת לכאורה תוס' ס"ל דהחשבון מע"ה כמ"ש בפסחים י"א ב' ד"ה אחד כו' וזה עולה לשעה ומחצה כו'. אבל כבר סתרתי ובלא"ה תוס' דשם צ"ע דלא נקטו האמת דאינה רק ד' מילין אלא העיקר נראה דגם התוס' ס"ל דחשבון יב"ש הוא מנ"ה עד ש"ה אלא דט"ס בתוס' שם ה' מילין וצ"ל ד' מילין. תלמיד טועה הגיה בתוס' ה' מילין מפני שהיה סובר דשיטת התוס' הוא כשיטת הרמב"ם שד' מילין הוא שעה וחומש לפי חשבון מהלך אדם כו' והתוס' כ' שעה ומחצה ולכן הגיה בתוס' ה' מילין שהוא שמינית מי' פרסאות ושמינית יום בינוני הוי שעה ומחצה. וכן נמשך אח"ז בתוס' דריש ברכות ד"ה ביאת אורו כו'. אבל הוא טעות כנ"ל שהוא נגד

מסקנא דגמרא הנ"ל אלא שצ"ל ד' מילין וכ"ה בתוס' דשבת ל"ה א' ד"ה תלתא. ד' מילין כו' וכ"ה בתוס' דפסחים צ"ד א' ד"ה ר"י. ד' מילין כו'. וס"ל לתוס' דמש"ש אדם מהלך י' כו' היינו מע"ה עד צ"ה כמש"ש. והני ד' מילין שמע"ה עד נ"ה ושמן ש"ה עד צ"ה. אינם בחשבון הי"ב שעות לשיטתם דחשבינן מנ"ה עד ש"ה כנ"ל. ולפ"ז נשאר מנ"ה עד השקיעה מהלך ח' פרסאות ליב"ש הנ"ל וא"כ עולה שיעור פרסה לשעה ומחצה. ולפ"ז א"ש מ"ש התוס' שמע"ה עד נ"ה הוי ד' מילין ועולה לשעה ומחצה כנ"ל ושיטת הרמב"ם ג"כ נראה דודאי ס"ל דחשבון יב"ש מנ"ה עד ש"ה כמש"ל. אלא דמ"ש שמע"ה עד נ"ה הוי שעה וחומש הוא מפני שמפרש הסוגיא דפ' מי שהיה דלא כהתוס' אלא דר"י דס"ל דמהלך אדם כו' י' פרסאות היינו מנ"ה עד ש"ה וכן חשבון הי"ב שעות דמהלך כו' ג"כ מנ"ה עד ש"ה רק שהד' מילין בין דהנץ ובין דשקיעה הן לבד הי' פרסאות שמהלך אדם כו' וגמ' שם תרתי קפריך. א' דרבא ועולא שם אמרו שמע"ה עד נ"ה ומש"ה עד צ"ה ה' מילין ור"י דאמר ד' מילין. והב' דאינהו אמרי שהוא א' משש ביום וקא חשבי מה שאדם מהלך קודם הנץ ואחר השקיעה ג"כ מהמ' מילין. ור"י לא קחשיב מדאמר א' מעשרה ביום. ומ"ש א"ל ר"י אנא ביממא כו' ר"ל מ"ש שמהלך אדם כו' היינו ביום שהוא מנ"ה עד ש"ה ורבנן כו' דאינהו קטעו וחשבו גם מה שאדם מהלך קודם הנץ ואחר השקיעה ג"כ בחשבון העשרה פרסאות ולפ"ז מדוקדק לישנא דגמ' שם א"ל ר"י אנא ביממא כו' ורבנן דחשבי דקדמא וחשוכא כו' וכן לישנא דברייתא דר"י א' מעשרה ביום הוי שפיר דומיא דמש"ש נמצא עובי כו' משש ביום דקאי אמנ"ה עד ש"ה כנ"ל משא"כ לשיטת התוס' הל"ל בברייתא דר"י א' משמנה ביום וכן אינו מדוקדק לשיטתם לישנא דגמרא א"ל ר"י כו' אנא כו' דקחשבי כו' וכ"ז הכריחו להרמב"ם לפרש כנ"ל. וראיה לשיטת הרמב"ם מירושלמי ריש ברכות וז"ל שם דתני בשם ר' יהודה עוביו של רקיע מהלך נ' שנה אדם בינוני מהלך ד' מילין החמה מהלכת ת"ק שנה עד שהחמה מנסרת ברקיע מהלך נ' שנה אדם מהלך ד' מילין נמצאת אומר שעוביו של רקיע אחד מעשרה ביום כו' ע"ש הרי מפורש בהדיא דהד' מילין הן לבד הי' פרסאות וכנ"ל. ולפ"ז ניחא הכל. וגם הראיה שהביא מ"א ממש"ש ב' שית דליליא ותרתי דיממא הוא לפי מ"ש תוס' דהמשמרות מסיימין בע"ה אבל לפי מ"ש שהוא שקר מפורסם שהשש שעות מסיימין ביום בינוני בנ"ה וכנ"ל. מוכח להיפך דמנ"ה חשבינן וגם קושיית תוס' הנ"ל ד"ה למאן מתורץ בזה שר"א לטעמיה דאמר וגומרה עם הנ"ה דודאי ההודעה ההיא אינה לזריזים כ"א למתעצלים כמ"ש הדלת תסוב כו' זה השוכב באשמורה אחרונה וגם לר"י נ"מ לותיקים ולשאר עמא כו' ואף שזמנו מע"ה מ"מ שיעור של השעות חשיב גמ' כדרך

כל השעות וכן בכ"מ אף שזמנו עד צה"כ מ"מ החשבון של השעות עד ש"ה כמו פלג המנחה וכיוצא וכן מ"ש שעה ראשונה מאכל כו' ג"כ מנ"ה דלא כמ"א ומ"ש בתענית ד"ה ב' שכן מצינו באחאב כו' אע"פ שרש"י פירש דחשבינן מן קומו ליתא אלא שכן דרך מלכים כן כמ"ש בפסחים ק"ז ב' אפי' אגריפס כו' וכבר סתר תוס' שם בד"ה שהיה כו' לפירש"י ומוכח דתשע שעות של המלכים אינו כפרש"י דל"ק כששה שעות לדידן כמ"ש תוס' שם:

יש לחוש כו'. כמ"ש שם מ' ב' והוא דעביד טיף להדי טיף אבל בלא"ה אסור אע"פ שאין שיעור מיל ביניהם משום שמצטרפין רק שי"ל דוקא בעסק קטן כמו ניקור שדומה לדלף ועמ"א:

או שיהיה כמ"ש למטה:

ואחר שנתעסקו כו'. וכמ"ש שם עברה ולשה מאי ומסקינן דאסור וע"כ בלא שהה שיעור מיל דאל"כ בלא"ה אסור ולשאר פוסקים קאי אף אלשה בחמה:

האוכלו פטור. כסתם מתני' שם דלא כר"מ דמחייב בשיאור ואע"ג דלענין עצם השיאור וסידוק קי"ל כוותיה דמתני' שנאו בלשון חכמים:

ואם המצה כו'. כנ"ל וכ"ז שעוסקות כו':

סעיף ג

ס"ג ומיהו. דהרמב"ם סובר דפלוגתא דעברה ולשה לא קאי אלא בחמי חמה ובמים הגרופין מדהביא ראיה מאין לותתין דדמיא להו:

סעיף ד

ס"ד אחר זמן ב"י ועט"ז:

לא ישפכם. אע"ג דבגמ' מחלק בין נפישי או לא אנן לא קיאי בזה:

והכלים כו'. ששוהא בהן הבצק שיעור מיל:

וביט מותר. עמ"א:

ואם אין. כמ"ש בסי' תנ"ז ס"ב:

או יתנם כו'. דראוי לאכילה ועמ"א:

והעריבות שאפשר כו'. כמ"ש בפ' ט"ז דשבת מדיחין כו':

ויש ליזהר כו'. כמ"ש בססי' תמ"ב ובסי' תנ"א וכמ"ש תוס' בפסחים מ"ה א' ע"ש:

ולא יתן כו' אבל. עמ"ש בסי' תנג ס"ז:

סעיף ה

ס"ה עברה כו'. כנ"ל ס"ג:

סעיף ו
ס"ו **אם כו'**: **וירחיק**. אע"פ שנקלה בתנור הקמח כמש"ש מ' ב' לא לימחי אינש בקימחא דאבישונא דילמא כו':

סימן תס

סעיף א
ס"א **אין לשין**. כו' כמ"ש בפ' כ"ש ל"ח ב' ושמרתם את המצות כו' ושם מ' א' בציקות של א"י כו' מ"ט משום דלא עבד להו שימור דמלישה ואילך לד"ה בעי שימור וע"י א"י לא ומפרשים אפי' א"י לשה בפנינו וכן חש"ו כמ"ש בגטין כ"ג הכל כשרים להכי כו' ושם הכל כשרין לכתוב והא לאו בני דיעה נינהו בגדול עע"ג כו' ור"י א"ש בששייר מקום התורף וכ' הרי"ף שני התירוצים אהדדי דדוקא בששייר מקום התורף מהני גדול עע"ג אבל בתורף שהוא דאורייתא לא מהני וכ"ש בעו"ג דאף בטופס לא מהני:

סעיף ב
ס"ב **הרא"ש כו'**. עמ"א ואמרינן בפ' ע"פ מה דרכו של עני הוא מסיק ואשתו אופה כו'. הרא"ש בפ' כ"ש סכ"ו:

סעיף ג
ס"ג **הלש כו' וכן כו'**. שם ז' א' הכא כו':

סעיף ד
ס"ד **אין**. כחכמים:
אבל. דהטעם מפני שהאשה שוהה כו' וז" ש ומ"מ טוב כו':
ויש כו' כי. כמ"ש עושין סריקין כמין כו' וערש"י ד"ה עושין כו':

סעיף ה
ס"ה **אין עושין כו'**. רי"ו וכ"כ הרשב"א בעה"ק דלא כמ"א שכתב דכל הפוסקים:

סעיף ו
ס"ו **אין להקל כו'**. **אין ליתן כו'**. כמ"ש שם מ' א' לא ליחלט אינש תרי שיבולי בהדי הדדי כו':

סימן תסא

סעיף א
ס"א **תנור כו' דכמו**. כמ"ש בסוף ע"א ויורה גדולה כו':

ושיהו ניצוצות כו'. ירושלמי סוף ע"א:
הלכך. עמ"א וכן אמרו בזבחים צ"ו א' כל יום נעשה גיעול לחבירו אע"ג שיש לדחות שמכוין להגעילו וערש"י שם:
ויש נוהגין כו'. דדבר הבלוע אינו יוצא וכמו ב' קדירות שנגעו זה בזה וכמ"ש בי"ד סי' צב סס"ח בהג"ה ע"ש:
וכשיכשירו כו'. עמ"א א"נ הטעם כו' וכמ"ש בפ' כ"ש דילמא חייס כו':

סעיף ב

ס"ב טפקא. הוא הבוכיא ואמרו שם בוכיא הסיקו מבחוץ כו' ואי מלינהו כו' ר"ל לאפות בו בפני' ואע"ג דהסיקו מבחוץ הוא מותר לאפות בו ודלא כר"ל כמ"ש ברפ"ד דיבמות וש"מ הלכה כר"ל בהני תלת כו' ואע"ג דאיכא בחד מהני ברייתא דת"כ וכן אין הלכה כר"י אע"ג דרבא מפרש טעמיה ממ"ש בפ"ד דיבמות והאי חלוט כו' ועריף"ח ור"ן:
בין כו' כובייא. כנ"ל התנור ואלפס. שם לז א':
אבל להדביקו כו'. וכ"כ הראב"ד בהשגות והביא ראיה ממ"ש לא ליחריך תרי שבולי כו' וכמ"ש שם אדמבשל ליה מחמע והרמב"ם פוסק אפילו הרתיח' ולבסוף הדביק וכמ"ש שם בגמ' ת"ש יוצאין כו' ה"נ שהרתיח כו' אבל לר"י דקי"ל כוותיה כמ"ש שם הרי"ף אף הדביק ולבסוף הרתיח ולענין חמץ לכ"ע לא והראב"ד צ"ל שסובר דבגמ' אמרו בדיעבד והוא אומר לכתחלה וכ"כ פר"ח:
ויש מי שאומר כו'. שלא ידבק דבר ויעכב האפייה כנ"ל

סעיף ד

ס"ד והוא שלא נימוחה. דשלא נימוחה קאי ג"כ אשרויה וראיה ממ"ש שם ל"ה א' המחהו וגמעו אם מצה כו':

סעיף ה

אם אפו כו'. כמ"ש בזבחים רקיק שנגע ברקיק כו':
כדי נטילת. כמ"ש בפ' כיצד צולין נטף מרוטבו כו' יטול את מקומו וכמ"ש תוס' בפ' ג"ה:
והשאר מותר. דריחא לאו מילתא היא לכ"ע בדבר דלא שייך שמנונית כמ"ש בשר שמן שצלאו כו' וכמ"ש בסי' ?תמ"ז ס"א וראייה מחלות תודה שהיו נאפות חמץ עם מצה בתנור א' דלא מיעט במנחות צ"ד א' שיהא נאפות א' אחת רק שתי הלחם מרדכי פ' כ"ש:
מצה שנתכפלה. ממ"ש לא ליחלוט אינש תרי כו':
אוסרין אותה כו'. ר"ל אם האפייה תוך הפסח דבמשהו:

אבל שאר. כמ"ש בחולין ק"ח א' ב' דאין יוצאין מחתיכה לחתיכה בלא רוטב וע"ש בתוס':

רק מקום. כנ"ל לפי מ"ש רסי' תמ"ז ס"א אף בתוך הפסח אין לאסור אלא מקום דיבוקם ועב"י:

מצה נפוחה. כמ"ש תפח תלטוש כו' ועיין בערוך:

סימן תסב

סעיף א

ס"א מי פירות. כמ"ש בפ' כ"ש ל"ט ב' ומ' א' ומנחות נ"ז:

בלא מים. דעם מים מחמיצין כמ"ש בפסחים ל"ה א עיסה שנילושה כו' אין חייבין כו' אבל איסורא איכא ושם ל"ו א' אין לשין כו' ושם מ' ב' אין נותנין כו' ושם מ"ב א' שכר המדי וחומץ כו' ואמרו שם בירושלמי והביא הרא"ש שם וכולהו ע"י מיא ובמנחות ל"ד א' אין מחמצין בתפוחים משום כו' ושם נ"ז ב' אר"ל כו' מגבלה במים וכשירה:

ומותר כו'. כמ"ש בפסחים לו א' יומא קמא כו' מכאן ואילך כו' וכ' הרא"ש דס"ל שפיר כרבנן דאמרי אין לשין רק דאיירי בלא מים:

אפילו שהתה. כמ"ש ל"ט ב' ותיקא שרי כו' וכנ"ל:

אבל אין. כנ"ל יומא קמא כו' ושם לחם עוני פרט כו' ל"ק הא בי"ט ראשון כו' וע"ש ברא"ש דר"ל כזית ראשון:

סעיף ב

ס"ב מי פירות. כו'

ממהרי' שם רג"א ישרף כו' ואף חכמים אוסרין לכתחלה כמ"ש ושם הלכך כו':

סעיף ג

ס"ג ואף לכתחלה כו'. בהג"א פ"ה דע"ז סי' כ"ח ד"ה ומ"מ כו':

להתיר נצוק. דקי"ל נצוק חיבור כמ"ש בע"א ע"ב א' אר"ה ניצוק כו' ושם ב' א"ל ר"ח להנהו כו' ושם בתוס' ד"ה א"ל ר"ח ופרש"י כו'. אמנם אם משך יין כו'. אע"ג דהפוסקים חולקים על ר"ת בסתם יינם דלא בטיל בס' מ"מ אם היה מים בחבית בטל בס' כמש"ש ע"ג א' יין במים כו' ושם כי אתא רבין אר"י יי"נ כו':

ואע"פ כן אין כו'. כמ"ש בפ' כ"ש ל"ט ב' הא במילחא ומשחא. אע"ג דהמלח מתולדות המים ומחמיץ כמ"ש בס"ז ולכן פי' בתוס' דכ"ש ל"ה ב' ובמנחות נ"ד א' חומץ האדומי שהשעורין שורין במים קודם ולא כפשט דלישנא דירושלמי שיש מים בחומץ:

סעיף ד

ס"ד מי ביצים ושאר כו'. כן משמע בתוספתא פ"ג ובירושלמי שם הלכה ד' דשאר משקין כולם בכלל מי פירות ואמר מי בצים לאפוקי מרש"י שנסתפק לפי שהעסה תופח ממנו אבל העיקר כיון שאינו מתולדות המים אין מחמיצין וראיה שאין מכשירין כמ"ש בפ"א דסנהדרין ועסי' תס"ו מ"ש שם:

ובמדינות כו'. מפני חשש עירוב מים וגם לחוש לדעת רש"י שכ' דההיא דאין לשין כו' פליגי על מ"ד מי פירות אין מחמיצין וס"ל לרש"י דאף בלא מים מחמיצין וראב"ד בהשגות רפ"ה וכ' מ"ע שם ואני אומר זה מחלוקת ישנה היא כו' וגם רבותי נ"ע היו חלוקין בו כו' ושאר רבותי הצרפתים נ"ע היו נוהגין בו חומרא ואני אחריהן נהגתי חומרא לעצמי כו':

ואפי' לקטף. כרבנן שם דאמרי את שאין לשין אין מקטפין:

סעיף ה

ס"ה הלש כו'. עבה"ג ואותן שאינן מז' משקין:

סעיף ו

ס"ו חטה כו' ובלבד. ירושלמי והביאו הרא"ש בפ' כ"ש סי"ג ר' שמואל ה"ל יין תוסס יהיב בי' שערי כו' ר"ח ה"ל דבש מזוייף בסלת אתא שאלי' לר' מנא א"ל חייב אתה לבער ולגמ' דידן צ"ל דאית בהו מיא וכן אמרו בירושלמי רפ"ב על חומץ האדומי דרמו בי' שערי וכולהו כו' כנ"ל:

סעיף ז

ס"ז יש. דתולדות המים הוא כמ"ש משרפות מלח:

קודם הפסח. דתוך הפסח לא מהני ועט"ז ומ"א:

סימן תסג

סעיף ב

ס"ב והוא שלא. שם הא במיא ומילחא וכפירוש הרא"ש שם:

סעיף ג

ס"ג כרמל כו'. רמב"ם וכן פירש הרי"ף שם ת"ר אין מוללין כו':

וכן כשמוללין. שם ת"ר אין מוללין כו' עולא אמר כו':

החדשות. דזהו נקרא מלילה ועיין ר"ן שם:

אלא. שם רבא מחו ליה כו' וכפי' הרי"ף:

סימן תסד

סעיף א

ס"א או שאר. זה כ' הטור במקום חרוסת דחד דינא להו וכמש"ו כיון שאינם כו':

שיש בהן. הרא"ש ור"ן וכנ"ל סי' תס"ב:

ואם. כחכמים כמו שפ' שמואל שם:

ובשאר. כרב כהנא דר"א סבירא ליה שם כוותיה:

סימן תסה

סעיף א

ס"א בשום פנים. ר"ל דלא כבע"ה שמתיר באינו שוהה שיעור מיל דמ"מ לכתחלה אסור כמש"ל סי' תנ"ט ס"ב. טור. וכן מה שהתיר כ"ז שהתרנגולין מנקרין דומיא דדלף דמ"מ לכתחלה אסור:

ולא חולטין. עבה"ג ומ"א:

וכשנותנים כנ"ל אין שורין כו':

סעיף ג

ס"ג אם שפשפו. דאית בה פרצי כמ"ש בפי"ד דשבת ואמרינן בפ' כל הבשר ואי אית בי' פילי אסור:

והכי נהוג לענין כו'. ר"ל אע"ג דבשאר איסורין כ' ש"ע י"ד ס"ס צ"א דאית בי' פילי אסור דוקא בצלי רותח וב"ה כתב בצלי צונן כאן יש לנהוג כהפוסקים דס"ל אפי' בחי צונן כיון דבמשהו ועמ"א וראי' ממ"ש בע"ז ס"ה ב' ואם היו מבוקעות כו' שאני' חטי כו' דאף בצונן אסור:

ויש ליזהר כו' או דגן מחומץ. ר"ל שנפל עליו מים ונתחמץ ועט"ז:

סימן תסו

סעיף ב

ס"ב הנותן נלמד מס"א:

אבל בו' וכבר בטל. ר"ל אם בטל קודם שיבא לידי איסור וכיון דמילתא דרבנן הוא לא מחזקינן איסורא בכה"ג:

ויש מחמירין. דסתמא אית בהו רירי כמ"ש פ"כ דשבת ק"מ ב' וע"ל ס"ס שכ"ג:

סעיף ג

ס"ג שק כו'

ויש אוסרים. ס"ל דבא מחמת מים שבו ומדמה לרוק שהוא תולדת המים ומכשיר כנ"ל. וס' ראשוגה מדמה לזיעת אדם שאין מחמיץ כמ"ש בס"ה והוא ג"כ אין מכשיר כמו זיעה אלמא אינו תולדות המים משא"כ ברוק וערפ"ב דמכשירין ושם פ"ו מתני' ה' ומתני' ז':

סעיף ד

ס"ד יאחז בידו. כמ"ש בירושלמי מביאו הרא"ש בפ' כ"ש סי"ג חדא מן אלין דר' פדאי ה"ל גרבא דמישחא גו אוצרא דחיטי שאיל לר' בון א"ל זיל גרוף תחותוי:

ואם א"א כו'. כמ"ש בפ' כ"צ יקמוץ את מקומו:

ודוקא כו'. עמ"א ס"ק ח':

סעיף ה

ס"ה הטל מחמיץ. ירושלמי פ"ג סוף הלכה א' חד אמר בעשבין שרי מטננה אסור וחורנה מיחלף א"ר חנניה ברי' דר' הילל ואפי' למ"ד בעשבין שרי בלוקטן משש שעות ולמעלן דטלא פייגא מנהון אע"ג שבארבע שעות נימס הטל הלחלוחית אינו עובר עד חום היום ועוד אמרו בירושלמי פ' בתרא דתרומות סוף הלכה ב' ר"י בשם רשב"י אם יאמר לך אדם שמנה משקים הם אמור לו הרי טל ומים מין א' הן ומנו אותן שנים כו' ע"ש וכן בקרא וימץ מלא הספל מים:

וכן מי רגלים ומי כו'. כמ"ש בפ"ו דמכשירין מתני' ה' שהן תולדות המים:

אבל דם וחלב. שהן מז' משקים ואינן נכללים במים כמו מי רגלים ואינך ולא אמרו בירושלמי אלא בטל כנ"ל ובחלב אמרו בפ' כ"ש יומא קמא כו':

וזיעת אדם. פסחים ל"ט ב' שפה על בשרה יבש ופי' אפי' זיעה על בשרה וערא"ש שם:

סעיף ו

ס"ו ויאפנו. דלכתחילה אסור אפי' רגע כמ"ש בסי' תנ"ט ס"ב:

ואם הוא מסופק. דספק דאורייתא הוא:

סימן תסז

סעיף א

ס"א כשם כו'. מדאצטריך רבא לזבוניה:

אלא מוכרו. גי' הרמב"ם קבא קבא כי היכי כו' ול"ג לישראל וקאי אמ"ש בתחלה לזבוניה לא"י אבל לישראל כיון שמודיעו מותר בכ"ע כמ"ש בפ"ג דדמאי מתני' ג' ר"י מתיר בודאי כו':

סעיף ב

ס"ב דגן זה. דלכך לא שאלו רבא אם נתבקעו. הג"מ ועיין"ש שם:

מכח ס"ס. כמ"ש בכתובות ט' א':

אבל לאכלו. כיון שיש לו מתירין לא מהני ס"ס כמ"ש בריש יו"ט ג' ב' וספיקה אסורה ואם נתערבה כו'. מרדכי ספ"ג דע"א ועי"ד סי' ק"י.

סעיף ג

ס"ג חטים כו' אחזוקי כו'. כמ"ש בפ"ג דגיטין המלוה מעות כו' אע"ג דמיתה שכיחא כמש"ש ובסוכה כ"ד א:

סעיף ד

ס"ד שנה כו'. דאחזוקי והולכין אחר הרוב וכמ"ש בגיטין שם המביא גט והניחו כו' ושם בגמ' שרוב חולים לחיים:

סעיף ה

ס"ה דגן כו'. כמ"ש בפ' כ"ש דאחמיץ במחובר וע"כ בכה"ג:

סעיף ו

ס"ו חטים כו'. דאחזוקי כו' כנ"ל וכמ"ש בגיטין שם המניח פירות כו' אם אבדו כו' ומסקנא שם בגמ' מעל"ע של בדיקה וערש"י שם ד"ה מעל"ע כו':

סעיף ז

ס"ז ישראל כו'. דהוי כחמץ שנפלה עליו מפולת כמ"ש בפ' כ"ש וכמ"ש רש"י בפ"א גבי העושה ביתו אוצר ועוד דס"ס שמא לא נתחמצו ואת"ל נתחמצו שמא נתעפשו ולכן מותר להשהות כמ"ש בס"ב. רשב"א:

סעיף ח

ס"ח דבש כו'. דאחזוקי כו' כנ"ל ועוד דאפי' נתערב בה סולת אין איסור כמ"ש הרא"ש על הירושלמי הנ"ל ר"ח כו' ה"ל דבש מזוייף בסולת כו' וחששא רחוקה שמא נתערב מים בדבש:

מיהו יש מחמירין. שרגילין לערבבו סולת לתותה ולכך אמר בירושלמי דצריך לבער משום הדבש דלא כהרא"ש וכמ"ש תוס' בפ' כ"ש ובמנחות על חומץ האדומי משום דמחמצין השעורין במים תחלה ומחזקינן איסורא בכה"ג משום שמשתכרין בזיוף כמ"ש

בע"א ל"ד ב' ההיא ארבא דמורייסא כו' דלמא איידי דצור אתי דשוו חמרא כו' וע"ש בתוס' ל"ב א' ד"ה מאוצר. אבל אם לא ראהו מושך כו' וכן כאן שמשתכרין בו:

ותאנים כו' תלוי כו'. שהתאנים רגילין לערב בהם סולת לתותה. וענבים רגילין לייבשן בתנור אצל הפת או אחר שהוציאו הפת מן התנור ובמקומות שאין מערבין סולת ומייבשין בשמש מותר ועיין בתוס' דע"א שם ד"ה האי חלא כו' הלכך כו' כי יש מקומות כו' וכן משמע בגמ' האי חלא כו' דמערבי בי כו' ר"ל שרגילין לערב משמע דבמקומות שרגילין דוקא:

ולכן נהגו. כמו בענבים כנ"ל:

וצוק"ר. שמערבין בו קמח:

ובי"ט. אבל בשאר ימים אפילו אותן שאין מערבין אסור משום איחלופי:

והמנהג. שמזייפין בסולת להעמיד מראיתו וכן מניחין על השאור לחזור למראיתו:

נעגלי"ך. כי שורין אותו במי שעורין:

מיהו. דלענין משהו דרבנן לא מחזקינן איסורא בדיעבד:

סעיף ט

ס"ט תבשיל. בפ' כל שעה מ' א' ת"ר אין לותתין כו' אר"ח לא נתבקעו כו' וושמואל אמר כו' וקי"ל בפ"ק דע"א בשל תורה הלך אחר המחמיר ובשל סופרים הלך אחר המיקל וכן כאן דתערובות משהו הוא דרבנן:

או חטים. לאפוקי מרא"ה שאוסר בחטים לד"ה אפילו לא נתבקעו כלל כיון דאית בהו צירי וכ"כ הג"א שם ד"ה וי"א כו' ומביא ראיה מפ' בתרא דע"א ס"ה ב'. ולא היא דמסקנא דכ"ש שחטים קילי משעורים וההיא דע"א אינה ענין לכאן ועוד מביא ראיה מההיא ארבא דטבע בחישתא ולא אצרכוהו שם נתבקעו וכ' הר"ן שאינה ראיה דשם היו בהן מבוקעות וע"ל ס"ב וגם אין לו' דחטים אפי' נתבקעו מותרות דא"כ שימור דלתיתה ל"ל. אבל בתוספתא פ"ג משמע דחילוק בין חטים לשעורין דתניא שם השורה חטים ושעורים במים ונתחמצו אסורות ר' יוסי אומר השורה שעורים במים ונתבקעו אסורות ובחומץ כו' ותניא לה בשם ר' יוסי משום סיפא ובחומץ כו' דאיהו קאמר לה כמ"ש בגמ':

התבשיל מותר. דבדרבנן הולכין להקל כמ"ש בפ"ק דע"א ואף ע"ג דעיקרה מדאורייתא כמ"ש בפ ג דאמרינן שאני אומר הואיל וליתא כבא"פ אע"ג דעיקרה מן התורה ר"ן:

ואין המנהג כו'. שנוהגין כמר עוקבא ואין אנו בקיאין בשיעור הראוי לביקוע. ועסמ"ג ומרדכי. ול"נ טעם המנהג כמ"ש בס"ב דגן זה כו' והרי"ף ס"ל דאף כה"ג בעינן נתבקעו

ובעובדא דארבא כמ"ש הר"ן שהיו שם מבוקעות כנ"ל וכן בתוספתא השורה שעורין כו' כנ"ל:

סעיף י

ס"י תרנגולת כו'. כמ"ש בע"א ס"ה ב' ההיא כריא דחיטי כו'. ובמרדכי פ"ב וכ"כ הרמב"ן שם מהירושלמי פ"ג דערלה על מתני' בגד שצבעו כו' והביאו במלחמות שם ובר"ן בע"א שם ותוס' בע"א שם וז"ל א"ר חגאי כד נחתית מן אלפא שמעית קליה דר' יעקב בר אחא מתניתין בגד שצבעו בקליפי ערלה ידלק ותנינן נטל הימנה כרכר וארג בו את הבגד אסור בהנאה ותנינן יי"נ שנפל לבור כולו אסור בהנאה ותנן רשב"ג אומר ימכר כולו לא"י חוץ מדמי יי"נ שבו אר"י בר אחא קשיתיה מאן כדון תמן אין דרך ב"א ליקח יין מן העו"ג ברם הכא דרך ב"א ליקח בגד מן הא"י ולפיכך כל שאין דרך ליקח מן הא"י מותר בכל האיסורין וכן דעת הר"ש בערלה שם ותוס' בזבחים ע"ב ב' בד"ה כולן וביבמות פ"א בד"ה כולן כו' אלא שהמרדכי הקשה דטפה שסביב החטה היא חמץ וה"ל כמו יין ביין דאינו מותר אלא בייי"נ דרבנן ולא בדאורייתא כמש"ש אבל במלחמות שם כ' דשאר איסורין אף ע"פ שאיסורן ד"ת מ"מ לסתם יינם מדמינן להו דהא מחמירינן בסתם יינם יותר מבכל איסורין שהוא במשהו ואמרינן בפ"ב דפסחים ופ"ב דע"א וכ"ת הא דאורייתא כו' כל דתקין רבנן כו' ודוקא בייי"נ גמור שהוא מאיסורי ע"ג מחמרינן כו' וכ"כ הר"ן בע"א שם אלא שכ' דבפדיון אפילו בסתם יינם דוקא חבית בחבית ולא יין ביין ועיין מ"ש בי"ד סי' קמב:

שאינה נמכרת כו'. ר"ל א"צ לומר חוץ מהחמץ כו' וכמ"ש בההוא ארבא דחיטי בפ"ה דע"א שרא רבא לזבונינהו כו' בסתמא מרדכי שם סי' תתי"א בשם הר' יחיאל מפריש ע"ש ועתוס' דחולין צ"ט ד"ה והלכתא כו':

ובמדינות אלו כו'. דס"ל דוקא בסתם יינם דרבנן הקילו וכמש"ש ע"ד א' הלכה למעשה כו' ועיין מרדכי ס"ס תתי"א וסי' תתי"ג ואע"ג דבשאר דברים אין מחלקין בין סתם יינם לחמץ וכמ"ש שם ל"ד א' ובפ' כל שעה וכ"ת כו' כל דתקון רבנן כו' כאן גמ' מחלק בהדיא:

ואם נמצאת ביום כו'. עמ"א וה"ה בס"ט בתבשיל שנמצאו חיטים ושעורים:

סעיף יא

סי"א אם נמצאת כו'. דאם אינה בקועה לד"ה מותר דמסתמא לא היתה במים דמשומרים הם ואם היתה בקמח או בעיסה אינה ממהרת להחמיץ יותר מהעיסה דבקועה אינה חמץ אלא ממהר להחמיץ ממ"ש שם שורין בחומץ כו'. רא"ש שם:

יסיר כו'. כמ"ש בפ' כיצד צולין ע"ה ב' יטול את מקומו נטף מרוטבו על הסולת יקמוץ כו':

ויש מי כו'. עמ"א. ועוד שהמים שבעיסה כו' ולפי מ"ש הרא"ש גבי בית שאור דלישה הוי כחמין הוי כחמין עם רוטב דאוסר בכולה כמו שכ' בחולין צ"ו ב' וק"ח א' ב' וכ"ש במצה אפוייה:

ומתירין כו' ואמרינן. כמ"ש בכתובות ע"ה ב':

ואם נמצאת דדוקא ממקום למקום אמרינן כאן כו' אבל לא מזמן לזמן כמ"ש שם בעודה בבית אביה דלא אמרינן השתא הוא דנולדו ובנדה ג' ב' המדלה כו' ל"ש אלא כו' אע"ג דממקום למקום פליגי שם חזקיה ור' יוחנן דר"י סבר דבטומאה מחמרינן וע' תוס' שם ד' א' ד"ה ומי. וי"ל דחזקיה סבר דאף בטומאה לא מחזקינן ומ"מ מודה חזקיה לר' מונא כמ"ש שם ועמ"א ס"ק יח:

אבל קודם. דמתבטל בס' ואע"ג דלטעם הראשון של הרשב"א דנגעה כאן וכאן יש לאסור אף קודם לפסח אין לחוש לזה כיון דצונן הוא וע' י"ד סי' ק"ה ס"ט בהג"ה ואם אינו יודע כו' וכ"ש כאן ומ"מ כדי נטילה צריך אף קודם הפסח דחשבינן ליה כחם במקום מגעו כנ"ל רק דבספיקו לא מחמרינן:

סעיף יב

סי"ב אם מלגו כו'. דלא אמרינן אחר שהסירו התרנגולת נפלה דלא אמרינן מזמן לזמן כנ"ל סעי' י"א:

ואם נמצאת כו' אין בו כו'. ז"ל הטור כיון שהמים צוננין אין החטה נותנת בהו טעם ואפילו חמץ גמור שנפל לבור מותר מזה הטעם וכ' ב"י ואע"ג שמדברי הרא"ש בפ' כ"ש בההיא דסי"א שנמצאת חטה בעיסה כ' ואין לחוש שמא היתה החטה במים כו' מ' דאם היתה במים אוסר בצונן התם מיירי בתוך הפסח דבמשהו וכאן איירי קודם הפסח וראיה ממ"ש הטור שבמים צוננין אין החטה נ"ט כו' ואי בתוך הפסח למה ליה נ"ט הא אוסר במשהו וז"ש ואין בו כו' שהמים צוננים דלא כמ"א ובה"ג דלדידהו הל"ל והמים צוננים וכ' זה ואין כו' משום שרוצה לומר ויש מי שאוסר כו' וכנ"נ דאין טעם לחלק בין תוך הפסח או קודם אם בולע בצונן או לא לכן כ' ואין בו כו' שהטעם שאין בולע בצונן משום דמשהו הוא לכן יש אוסרין בתוך הפסח וטעמו דס"ל כמ"ש ריב"א בתוס' דפסחים עו א' ד"ה תניא וה"ה דבעי ששים נגד הדחה רק דאיסורו דבר מועט משא"כ בתוך הפסח ומיירי אפי' בפחות מס' דלא כמ"א כנ"ל:

ויש מי שמתיר. ר"ל כיון דמשהו מדרבנן מקילינן בספיקו כמ"ש בשבת ל"ד א' ועירובין ה' ב' ושאר מקומות וכמ"ש הרי"ף בתבשיל שנמצא חטה כנ"ל בס"ט ואע"ג דרמ"א לא ס"ל כן כ' זה הדעת כאן משום שבצונן או בהפ"מ סומך על דעה זו כמש"ו:

ויש מי כו'. ר"ל הס"ס שמא אחר שהסיר התרנגולת נפלה ואת"ל שהיתה בתרנגולת שמא נתעכלה בתרנגולת כמ"ש בפי"א דאהלות תנן לענין עיכול כמה תשהה במעיו כו' ובעופות ובדגים כדי שתפול לאור ותשרף וילפינן איסור מטומאה כמ"ש בסוף ע"א כדרך שאמרו בטהרות כך כו' ועיין סי' תמ"ב ס"ט וכמ"ש הרי"ף בפ"ג דפסחים ש"מ דכל שאינה מטמאה טומאת אוכלין כו' אבל תוס' במנחות ס"ט א' והר"ש באהלות שם הקשו ממ"ש בבכורות ז' ב' דג טהור שבלע דג טמא אסור באכילה ותי' בשם ר' האי דיש לחלק בין איסור לטומאה וכמ"ש בפ"ק די"ט ע"כ ל"ק ר"י אלא לענין כו' ובחולין פ"ו ב' אם אמרו ספק טומאה לטהר כן' ועוד תירצו דדגים קשים הם וכמ"ש במנחות שם שאני בשר דרכיך כו' שאני עצמות דאקושי ולכך אמרינן שם חטים שבגללי בקר כו' לקטן לאכילה מטמא טומאת אוכלין ואפילו למנחות רק משום הקריבהו נא לפחתך ועוד תירצו שמא ההיא דבכורות אתיא כריב"ב שאמר באהלות שם בעופות ובדגים מעל"ע ובלא שהה מיירי. וראב"ן כ' דאף לת"ק שמא בלע הדג רגע קודם לצידתו ולא שהה שיעור עיכול וכמ"ש בחולין ע"א א' וערש"י שם ד"ה מי לא עסקי' כו' ואין עיכול אלא מחיים כמ"ש בתוספתא שם והביאו הר"ש שם כלב שאכל בשר המת כו' מת אם לא שהה במעיו ער שהוא חי ג' ימים מעל"ע הבית טמא ובעופות כו' וז"ש מכח ס"ס וכדעת הראב"ן:

ולענין כו'. דמסקנת התוס' שם ור"ש שם דבין לענין איסור בין לענין טומאה בכל דבר שהוא שלם שניכר שלא נתעכל ולא נלעס בפיו כגון חיטים שלימים שבגללי בקר ודגים שלימין דלהכי נקט דג שבלע כשהוא שלם וע"ש ומ' מתוס' במסקנא דלא חייש להני תירוצים לכן פסק כאן בצונן או בהפ"מ כס' ראשונה דמקילינן בספיקא דמשהו כיון שהוא מדרבנן ובחטה שבורה בתרנגולת נקט כמסקנת התוס' דהוי עיכול רק שחשש לספיקו של ראב"ן ומתיר בס"ס אבל בשלימה או בבשר כיון שאין כאן רק ספק א' והוא בחמין ואין הפ"מ מחמיר כס' התוס' וכמסקנתם כנ"ל:

סעיף יג

סי"ג בת יומא. דאל"כ נטל"פ ומותר לדעת הש"ע בסי' תמ"ז ס"ל. ב"י:

בתוך הפסח. דקודם הפסח בטל בס' בתוך הבור. ב"י. ואף דלא מהני הגעלה בתוך הפסח כמ"ש בסי' תנ"ב ס"א בהג"ה ואף לדעת הש"ע דמתיר נטל"פ מ"מ בבת יומא לא מהני וא"ל כמ"ש מ"א בשם ד"מ שהגעיל קודם זמן איסור וירדו לתוך הבור בפסח ואע"ג

דהוי נ"ט בר נ"ט מ"מ לכתחלה אסור כמ"ש בי"ד סי' צ"ה ס"ב בהג"ה מלבד שהדברים דחוקים בעצמן דמיירי בכה"ג חדא לדעת הש"ע שם אף לכתחילה מותר ואף לב"ה שם אינו רק משום מנהג וכאן מ' דמדינא אסור ועוד אף לדעת האוסרין שם בכה"ג דהוי ג' נ"ט מותר כמ"ש תוס' שילהי ע"א והרא"ש בפ' כ"ש וכמש"ל בסי' תל"ב ס"א אלא דס"ל כדעת האומרים דכ"ז שהוא רותח מפלט פליט מבלע לא בלע וכמ"ש שם ולדעת זה אף בתוך הפסח מותר להגעיל בכ"ע רק שלא ינוחו מרתיחתן וכמש"ל שם:

בשביל כו'. עמ"א:

סעיף יד

ס"יד אם נמצאת כו'. עמ"א וכמ"ש בפסחים ע"ו א' צונן לתוך כו' וע"ש:

ואם אחר. דמליח כרותח דצלי כמ"ש בחולין צ"ז ב' וסגי בקליפה כמ"ש בפסחים שם יקלוף את מקומו ואפי' להמחמירים בצלי כדי נטילה ומדמי לנטף מרוטבו כו' שם במליחה מודו דסגי בקליפה הרא"ש בחולין שם ועי"ד סי" צ"א וסי' ק"ה וכ"ש לפי תה שכירשו מ"ש בחולין קי"ב א' אבל צלי בעי קליפה דברותח איירי דלא כמ"ש תוס' שם צ"ו ב' ד"ה עד ורש"י בפסחים ע"ו א' דבצונן איירי וכ"פ בש"ע י"ד סי' צ"א דבצלי רותח מיירי וא"כ אף בצלי סגי בקלופה וע"ל סי' תמ"ז ס"א ומש"ש:

ויש מחמירים כו'. הואיל ואיסורו במשהו וסביבותיו דוקא הוא דאיכא למיחש לאותו משהו. כל בו בשם הראב"ד וס"ל דהקליפה חוזר ואוסר דלא כמ"ש תוס' בחולין צ"ו בד"ה אפי' אלא שבשאר איסורים כיון דאיסור הבלוע בקליפה אינו אוסר לפי שמתפשט בעומקו כמ"ש כאן ויש ס' נגדה משא"כ כאן וא"ת יעשה אותו עומק נבילה ויחזור ויאסור כמ"ש תוס' בד"ה הנ"ל ס"ל כמ"ש ר"ת שם ק"א בד"ה בשקדם. ואור"ת כו':

ואם נמלחו כו'. ר"ל ואינו יודע שמא נגע בכולן ועמ"א וכמ"ש בי"ד סי' קה ס"ט ואם אין ידוע כו':

ויש מחמירין כו'. עמ"א וכמ"ש בחולין צ"ז א' שאני חלב דמפעפע ומליח כרותח דצלי ואע"ג דאין יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב כמ"ש בחולין ק"ח א' ב' ובתוס' שם ד"ה טופח כו' כאן יש לספק שמא נגע בכולם ואוסר את כולם במשהו:

העיקר לאסור כו'. דמדינא אינו אסור אף להמצריכין ס' במליחה מחמת שאין בקיאים דדוקא בדבר ששייך בו שמנונית משא"כ בחמץ כמ"ש בי"ד שם בהג"ה רק מחמת חומרא ולפיכך אין מחמירין בספיקא לאסור כולן שמא נגע בהם רק בקליפה שאסור מדינא ועמ"א:

ואם רוצה כו'. דבלא"ה מתיר בש"ע לעיל ס"י ואף לב"ה שאוסר שם משום דאיסורא דאורייתא אבל באיסורי דרבנן לא וכל שכן כאן שאינו אלא חומרא בעלמא:

סעיף טו

ס"טו תרנגולת כו' חותך כו'. כמ"ש בחולין צו ב' ופסחים ע"ה ב' וכמ"ש הראב"ד בסי' י"ד שמעמיק כו' וכמ"ש שם:

ויש אוסרין כו'. כי בימיהם לא היו מהפכין את השפוד כמ"ש בחולין קיא א' וערש"י שם ד"ה הלכתא כו' וס"ל היפוך השפוד הוא כמו דבר המפעפע שאוסר את כולו כמש"ש צ"ז א' אבל אינו יוצא מחתיכה לחתיכה כמ"ש שם קח וכמ"ש תוס' ד"ה טיפת:

וכן יש כו'. דס"ל דהפיכת השפוד הוא כמו ניער וכיסה שמתפשט בכל החתיכות כמש"ש א' ב' וע"ש בתוס':

סעיף טז

ס"טז העוף מותר. עט"ז ומ"א:

והחטה כו' דלא כו'. דאין ללמוד איסור מטומאה. טור. ולכן אין חילוק בין שלימה או שבורה ועתוס' דבכורות ז' ב' ובחולין צ"ד ד"ה אמר רבא ונקט זה התי' דתוס' דכל התירוצים האחרים הם דחוקים מה שמחלקים בין שלימה לשבורה דא"כ מאי מקשי שם מעצמות דילמא שלימין היו דבלעום ואף שדחקו שם בתוס' וכן תי' הראב"ן דכדי שיפול לאור הוא דבר מועט וכן בתוספתא שם אמר בעופות כו' מיד רק תי' דיש להחמיר כריב"ב דבשל תורה הלך אחר המחמיר כמ"ש תוס' בחולין שם והג"א שם כיון דנוקשה הוא אינו רק מדרבנן וכ"ש לאסור הצלי כמו שמ' בטור אבל ל"ל דס' לחלק בין איסור לטומאה אינו דגם תוס' לא ס"ל במסקנא במנחות. וראיה שאמרו בחולין קיו ב' אבל מעמידין כו' ובקיבת כשירה כו' ועריף שם ותוס' שרצו לחלק בין איסור לטומאה אזלי לשיטתייהו שמחלקים שם בין צלול לקרוש והעיקר כתי' שמחלקין בין קשין לרכים וכמ"ש שם בגמ' בהדיא ולכן דג אסור וכ"ש חיטים דשרירן וז"ש שם חיטין כו' לקטן כו':

סימן תסח

סעיף א

ס"א העושה כו'. עתוס' נ' א' ד"ה מקום כו' ונראה דאף כו' וראיה ממש"ש ק"ח א' נימא כו' ועתוס' שם ד"ה נימא כו' ועתוס' דע"א ה' ב' ד"ה והתנן:

ואפי'. כמו בח"ה ועסי' תקמ"ב ס"א וכמ"ש למטה:

ויש מי שאוסר כו' כמו בח"ה כמ"ש במ"ק י"ב א' ומ' בפ"ד דפסחים ובמ"ק י"ג א' דע"פ שוה לחה"מ רק באותן דברים שחלקו חכמים ואע"ג שע"פ אין אסור רק מדרבנן כמ"ש בר"ש פסחים ב' ב' מ"מ גם בדרבנן אסור אמירה לעו"ג כמ"ש עו"ג שבא לכבות כו' ואף אם עשה מעצמו אסור כמ"ש עו"ג שהביא חלילין כו' ואמרו הבא מחוץ לתחום כו' ועוד דגם ח"ה י"א שהוא מדרבנן:

ויש כו'. כמ"ש בב"מ צ' א' איבעיא להו כו'. משמע דבאוסור דרבנן פשיטא להו דמותר ואף דבשבת אסור אף במידי דרבנן כנ"ל שאני שבת דעיקרו מדאורייתא כמ"ש תוס' בהרבה מקומות ומח"ה אין ראיה כמ"ש תוס' שם ד"ה אבל כו'. ולסברא ראשונה י"ל דה"ה בע"פ דג"כ בכלל מועד הוא ועוד י"ל דבכל איסור מלאכה גזרו אטו שבת:

סעיף ד

ס"ד ההולך כו'. הכל לשון הרמב"ם ועתוס' שם נ"א א" ד"ה רבה כו' וס"ל להרמב"ם דסוגיא דחולין אידחי מקמי סוגיא דפסחים ומתני' באין דעתו לחזור ומה שאכל ר"ז מוגרמת משום דפליג על רב יוסף כמש"ש א"ל מאן אמרה כו' ועתוס' שם ד"ה יוסף כו'. אבל למסקנא דפסחים צ"ל כמ"ש בירושלמי שם והביאו הרא"ש שם כל חומרא שמחמת טעות א"צ לנהוג כחומרי המקום ור"ז סבר דבטעות הוא כמ"ש שם כנ"ל וז"ש ההולך כו' וכן מי כו' מ' דבתחלה מיירי באין דעתו לחזור ועיין רשב"א סי' שנ"ז ושיטת' בזה:

לא יעשה. שם נ"ב א' וס"ל דאין דעתו לחזור הוה דלא כתוס' שם:

וההולך כו' ונותנים כו'. מתני' שם:

ואעפ"כ כו' לעולם. שם נ"א ב' וכתי' דרבא משא"כ במתראה בפניהם ופי' הוא דמתני' ה"ק לעולם אל ישנה כו' שר"ל שאל יתראה בפניהם כו' וז"ש ואעפ"כ כו' לעולם כו':

וכן מי. שם נ"א א':

והוא. שם כיון דחזינהו כסייה ואף ע"ג שהקפיד אביי היינו משום כיון דבצנעה הוא וכבר מצאוהו אוכל ליכא משום מחלוקת בין ת"ח שת"ח יודעין שבדין היה עושה וע"ש בר"ן. ושיטת התוס' שם ובחולין לתי' הראשון והרא"ש בפ"ד דפסחים דמתני' לצדדין קתני והכל אחר מקום שדעתו להשתקע בין לחומרא כמו במתני' בין לקולא כמו בהני תרי עובדא ואעפ"כ אל ישנה בפניהם אף להחמיר כמ"ש במתני' דוקא משום דאמרי כמה כו' הלא"ה צריך לעשות כמותן כיון דליכא אוסורא דאורייתא ועתוס' שם נ"ב א' ד"ה ממקום כו' וההיא דביישוב אסור כו' בדעתו לחזור דאי באין דעתו לחזור כיון שהגיע ליישוב אף במדבר אסור דהכל אחר המקום שדעתו להשתקע ואפילו יצא משם כנ"ל בשלמא להרמב"ם דאפילו אין דעתו לחזור העיקר אחר מקום יציאתו רק שנותנים עליו

חומרי המקום שהלך לשם מפני המחלוקת ועתוס' שם הטעם דמלאכה א"א בצנעה. וההיא דחולין בעובדא דרמי בר תמרי צ"ל דאין דעתו לחזור הוה דאל"כ ל"ל לומר חוץ לתחום אפי' בתוך העיר בצנעה מותר כמעשה דרבה בב"ח וצ"ל אפי' אין דעתו לחזור לא נקבע כמותם עד הגיעו ליישוב תוך התחום וז"ש בס' תצו ס"ג בני א"י כו' וכשיטת התוס' כנ"ל וכ"ז שלא מההיא דחולין. אבל אם: כנ"ל שהכל אחר המקום שרוצה להשתקע. וכל כו'. מההיא דחולין כנ"ל:

סעיף ה

ס"ה אפי' כו'. לשון הרמב"ם וס"ל דמתני' במקום שנהגו לעשות מירי ומפ' דחכמים מקילין מר"מ ולהתיר פליגי ולא לאיסור וכ"כ הראב"ד שם מדל"ק וחכ"א אין עושין אלא ג' אומניות כו' וכמ"ש שם בגמרא ת"ש רמ"א כו' ועושין כו' ור"ל עושין כו' כל הנ"ל שגומרין דוקא במקום שנהגו לעשות וז"ש מקום שנהגו אין כו' ודוקא לצורך המועד כמ"ש בגמ' שם ועיין לח"מ וכן הג' אומניות דוקא לצורך המועד כמ"ש במ"ק י"ג א'. ופסק כרבנן ול"פ רבנן אר"מ אלא בג' אומניות:

ויש מקילין. שמפ' מתני' במקום שנהגו שלא לעשות ובגמ' ועושין כו' ר"ל אפילו שלא לצורך המועד וז"ש בגמ' מקום שנהגו אין כו' לצורך המועד כו' שני הוכחות דשלא לצורך המועד לא דלהרמב"ם לא שייך מ"ש מקום שנהגו אין להפשיטו' האיבעיא:

שלש' כו'. ודוקא לצורך המועד ולא היה צריך לכתוב לפי לצורך המועד כמ"ש מ"ק י"ג א' וכ"כ הראב"ד שם בהשגות וכ' שכן מוכח מתוספתא וז"ל התוספתא מקום שנהגו לעשות מלאכה בע"פ כו' אף במקום שאמרו שלא לעשות ג' אומניות עושין החייטין כו':

ואם התחיל כו'. ור"ל במקום שנהגו שלא לעשות וסמך על ריש וגם עד חצות לא היה צ"ל אלא לאפוקי ממ"ש הרא"ש בשם ר"י דבזה כל היום מותר:

סעיף ו

ס"ו דהיינו כו'. מ"מ לגי' הרמב"ם ופי' ושכ"נ מן הערוך:

סעיף ז

ס"ז תרנגולת כו'. גי' הרמב"ם שם רישא בחש"מ והקושיא מאם מתה כו' ועסי' תקל"ו ס"ד ור"ל דמ"ש ר' הונא תוך ג' למרדה קאי אריש ואחש"מ ואחר ג"י לישיבתה קאי אסיפא ואי"ד והמעיין ברמב"ם יראה שאין כוונתו כן שלא הזכיר כלל תוך ג"י למרדה ומ' שם דגם ברישא ובחש"מ דוקא שישבה ג"י שכ' תרנגולת שישבה כו' כמ"ש כאן וכ' ובמועד אין מושיבין חבל אם ברחה מחזירין אותה למקומה מ' דומיא דרישא אלא נ"ל

שלא היה גורס במלתי' דרב הונא תוך שלש' למרדה וכ"מ מהרי"ף שהשמיט מילתיה דרב הונא אלא שפסק כרב אמי והרמב"ם פ' כרב הונא:

סעיף ט

ס"ט הזבל כו'. כשיטת הרי"ף דקאי גם אי"ד שלא היה גורס בדברי רבא הא והא בחש"מ והרמב"ם השמיט' ולא כ' אלא גבי חה"מ וב"י תמה עליו והוא פשוט דגריס כגי' שלנו בגמ' ואב"א הא והא בחש"מ כו':

ס"יד ונהגו. שבת קכט וכ' ונהגו לאפוקי מהרי"ף שכ' כיון דדשן ביה רבים כו' ועד"מ:

סימן תסט

סעיף א

ס"א על שום בהמה. אפילו אינו גדי וטלה. רא"ש לפירש"י שהטעם שיאמרו שהקדישו לדמי פסח ובין גדול או קטן. ב"י מהטעם הנ"ל וכ"מ מהגמ' שם שלא הוציא אלא חטים ולא חילק בין בהמה לבהמה:

בין. כמש"ש בשר זה מ' שחוטה:

שנראה שהקדישו כו'. זהו לפי' תו' ודוקא גדי וטלה אבל לפרש"י משום שנראה שהקדישו לדמי פסח כנ"ל וכ"מ בירוש' פ"ז דפסחים ה' א' שאסור לאדם לו' לחבירו הא לך את המעות וצא וקח לי בהם בשר לפסח אבל אומר הוא לו הא לך את המעות האלו וצא וקח לי בהם בשר לצלות:

אלא. רא"ש שם:

וגדי כו אבל כו'. גמרא שם:

סימן תע

סעיף א

ס"א הבכורות. תוס' ק"ח א' בד"ה רב ששת בשם מס' סופרים:

בין כו'. בכור מאב. דקדיש לנחלה ואמרו במדרש אחת שזינתה מעשרה רווקים וילדה עשרה בכורים כולם מתו. בכור מאם דקדיש לכהן וכמ"ש קדש לי כו' והיה כי ישאלך כו' ויהרוג כו' וכל בכור בני כו':

ויש כו'. כמ"ש בפסיקתא פ' בא ומת כל בכור בכור לאיש בכור לאשה בכור זכר בכור בקיבה הא כיצד איש בא על עשר נשים והיא יולדת י' בנים נמצאו כולם בכורי נשים י' אנשים באים על אשה א' והיא יולדת י' בנים נמצאו כולם בכורי אנשים כו' ר' אבין בשם

ר"י בן פזי בתיה בת פרעה בכורה היתה בזכות מה ניצולה בתפלתו של משה שנא' לא יכבה בלילה נרה ליל כתיב כו':

ואין המנהג כן. דהתורה לא נתנה קדושת בכורות לנקיבה:

סעיף ב

ס"ב ואם חל. דאין מתענין בע"ש בפ"ד דתענית:

וי"א. כמ"ש בפ"א דמגילה כיון שנדחה ידחה ואע"ג דבת"ב אה"כ ומביאין ראיה מירושלמי פ' ע"פ דאיפליגי על ר' שהיה מתענה בע"פ אם מחמת שהיה בכור או אסטניס ולא איפשיטא באם חל בא' בשבת:

ונוהגין. שמיתת הבכורות בעון אביהם ואמם כמ"ש הנה אנכי הורג כו' למכה מצרים כו' וכן בפדיון ויהרוג כו' וכל בכור בני ואע"ג שאין האשה מצווה התורה פטרתה כשם שפטרה לבת מפדיון ואפ"ה י"א דמתענה ועמ"א בשם מהרי"ל וכמ"ש בס"א בהג"ה ואין כו'.

סעיף ג

ס"ג האסטניס כפי' האחרון של תוס' שם קח א' ד"ה רב ששת וכ"ה בירושלמי שם אסטניס הוה כו' וכן בפ' בתרא דמ"ס:

סימן תעא

סעיף א

ס"א פת תוס' שם וכמש"ו:

משעה כו' כדי כו'. מתשע כו' ושם ק' ב' כאן קודם כו' ושם ק"ז איבעי' להו כו' ודעת הר"ן מחצות הבעיא לחומרא ועיין תוס' שם ד"ה דלמא כו' ומ"ש רשב"ם כו' ועוד שם משום חיובא דמצה מודה וכ"כ מהרי"ל בה' סוכה וכמש"ל סי' תרל"ט ס"ג בהג"ה וכאן לא כ' הרב כלום משום דאין נ"מ כמ"ש בסי' תס"ב ס"ד בהג"ה ובמדינות כו' ובסי' תמ"ד ס"א אבל דברי הר"ן צ"ע דסוגיא בר"פ ע"פ דמנחה קטנה קאמר דקאמר שם רב פפא אמר אפילו תימא כו' ובע"ש סמוך כו' והתניא כו':

אבל אוכל מעט כו'. רמב"ם וכפי' רש"י שם מיני תרגימא פירות וע"ש תוס' ד"ה מיני. ומיהו כו':

או ירקות. שם ר' יצחק מטבל בירקי:

אבל לא ימלא. ר"ל ז"ש מטביל כלומר דבר מועט וז"ש מעט פירות כו' וכן משמע מהרי"ף ור"ל בזה קושיית התוס' צ"ט ב' ד"ה לא יאכל כו' וא"ת כו' ע"ש וז"ל הרמב"ם בפירושו

שם וזה שמנענו אותו מן האכילה אינו אכילת לחם לבדו כי אין ברשיתו לאכול לחם באותו שעה ואסור לנו לאכול מצה ביום י"ד עד שיאכלנה בשעת המצוה אבל מנעוהו לאכול הרבה משאר המאכלים:

ואם הוא. כנ"ל בסי' ת"ע ס"ג רק שכאן אינו כמו איסטניס דשם:

ויין מעט כו'. תוס' דלא כטור שכ' שמותר הן רב או מעט ודעת הטור כדעת הגמ"ר שם בסי' שס"ז על מ"ש שם ק"ח א' א"ר מנא אמינא לה כו' אע"ג דאמרינן דפורתא סעיד וכאן אמר סתם אם רצה כו' עם כוס ראשון ושני הוי טובא וז"ש תוס' שם ד"ה אלא כו' והא כו':

סעיף ב

ס"ב וקודם. תוס' בר"פ ע"פ ד"ה לא יאכל כו':

אבל מצה כו'. עיין במלחמות ספ"ג דפסחים ועיין ר"ן פ"ג דפסחים שהקשה עליו וכ' דמירושלמי אין הכרח דכל היום אסור ע"ש. אבל אין דבריו מוכרחין וז"ל הירושל' פ' ע"פ הלכה א' אר"ל האוכל מצה בע"פ כו' תני ריב"ב אומר בין חמץ בין מצה אסור ר' סימון בשם ריב"ל ר' לא היה אוכל לא חמץ ולא מצה לא מצה מן הדא דר"ל ולא חמץ מן הדא דריב"ב ור' תלמידיה דריב"ב הוה לא תלמידיה דר' יעקב בן קורשי הוה' אלא בגין דהוה בכור א"ר מנא א"ר יונה אבא הוה בכיר והוה אכיל א"ר תנחומא לא מן הדא אלא מן הדא ר' איסטניס הוה כד אכיל ביממא לא הוה אכיל ברמשא כו':

וקטן כו'. עמ"א אבל קטן כו' והתורה אמרה והגדת לבנך:

ויש נוהגין. כמו' במצה כו':

ויש מחמירין. דקיי"ל כראב"י דאמר מצוה:

ויש כו'. כמ"ש בפ"א דפסחים דלמא אתי כו':

מצה שנאפה כו'. עיין תוס' דפסחים מ"א א' ר"ה אבל לא. ור"י מפ' כו':

סעיף ג

ס"ג אם התחיל. כשיטת הרי"ף דמפ' הא דאמר שם אבל פורס כו' קאי גם אע"פ שהוא דעה שלישית דלא כר"י ולא כר' יוסי וכמ"ש שם בירושלמי ר' יהודה בשם שמואל זו דברי ר' יהודה ור' יוסי אבל דברי חכמים פורס מפה ומקדש ופליג אר' יוסי בר' חנינא שאמר הלכה כו'. ואמר קודם שעה עשירית דאפילו התחיל בהיתר צריך להפסיק אבל אין ה"נ שאפילו התחיל באיסור א"צ אלא לפריסת מפה וקידוש ואפילו התחיל משתחשך כמ"ש במלחמות מ"ש שם ושוין שאין מביאין כו' ר"ל אף ע"ג דפליגי מבע"י משתחשך מודי

ואפ"ה אם הביא פורס כו' ועיין רש"י שם ד"ה ואם הביא א"נ אין כו' וכן פסק הרז"ה ולדברי כולם אף אם התחיל באיסור:

ומצוה לרחוץ. כמ"ש בפ"ג די"ט:

ולגלח. כמ"ש בפ"ג דמ"ק י"ד א':

וללבוש כו'. כמ"ש בירושלמי פ"א דקדושין סוף הלכה ד' בראוי' להשתמש בחול אבל בראוי' להשתמש ברגל מביאין לאמצע וחולקין ר' מנא אמר כלי רגל חולקין כלי שבת צריכא כו' ר"ל היא בספק ר' אבין פשטא ליה בין כלי רגל בין כלי שבת חולקין עיין סי' תקכ"ט ס"א:

סימן תעב

סעיף א

ס"א יהיה שולחנו כו'. עתוס' ק' ב' ד"ה שאין כו':

אבל לא. עתוס' צ"ט ב' ד"ה עד כו' ואומר הר"י כו' ועט"ז ומ"א:

סעיף ב

ס"ב יסדר. שזהו בכלל דרך חירות כמ"ש עבדא דמפיק כו':

ואפי'. תוס' שם ד"ה ואפילו. דס"ד כו':

סעיף ג

ס"ג לא יטה כו'. עיין תוס' שם ד"ה פרקדן ובנדה י"ז א' ד"ה אפרקד אבל הר"ן כ' דיש לחוש לשני הפירושים דאפשר דשניהם נקראים פרקדן וכ"כ הרמב"ם וטור וז"ל הערוך בערך פרקד ברפ"ב דברכות וברפ"ב דנדה פרקדן כו' פי' השוכב על שדרו ופניו למעלה וכן פיר' ר"ה גאון וי"מ הישן על פניו משום דאתי לאחמומי ובנדה מפורש שגזירת חימום הוא ודייקי אפוי בקידה ור"מ כו' מפ' אפוריא קידה ובמנחות צ"ט ב' פרקודא הוה מפרקדא עכ"ל:

ואין חילוק. ערשב"ם ד"ה דהסבת ימין כו' וד"ה שמא. ורבותי וכו' וכ' הרא"ש ונ"מ לבין ב' הטעמים לאטר וכתב ת"ה דעבדינן כטעמא בתרא שמא יקדים כו' דחמירא סכנתא כו' כמ"ש בפ"ק דחולין:

סעיף ד

ס"ד אשה. כטעמא דשאלתות וכן הרי"ף ל"ג אצל בעלה:

וכל הנשים כו'. עבכ"מ שכ' בשם הר' מנוח בלשון האחרון אשה חשובה שא"צ להתעסק בצרכי הבית בתיקון המאכל ועיין בכתובות ס"א א' ועבא"ע סי' פ' ושם ס"י:

דכתב דבזה"ז כו'. דאין עכשיו דרך חירות שאין המלכים עכשיו רגילין להסב וכן לפי' השאלתות שכ' דאשה א"צ הסיבה כו':

סעיף ה

ס"ה אפי' הוא. דסתם אב מלמדו תורה כמ"ש בפ"א דקדושין ל"א א' גלוי כו':

אפי' אינו. מדמשני בשוליא דנגרי דוקא:

אא"כ. דלהכי שביק רבה להו למיסמך:

ות"ח. עתוס' בברכות ל"א ב' ד"ה מורה ובב"ק מ"א ב' ד"ה לרבות:

סעיף ז

ס"ז כל מי. שם מיסב אין כו':

ונ"ל אם. ערא"ש שם ועט"ז ומ"א:

ולכתחלה. מדאמרינן שם השמש שאכל כזית כו' משמע דיעבד ובמתני' לא יאכל כו' מ' כל הסעודה:

סעיף ח

ס"ח צריד לשתות. שם שתאן בבת אחת כו' וערשב"ם ד"ה בב"א. ונ"ל כו' וערא"ש שם:

סעיף ט

ס"ט שיעור כו'. שם ארבעה כוסות הללו כו':

לאחר שימזגנו. עתוס' שם ד"ה ואתי. לכך נראה כו':

אם רוצה. דבלא"ה צריך רביעית יין חי כמש"ש ועיין רשב"ם שם ד"ה אחד חי:

וישתה כו'. עיין ט"ז וכ"כ תוס' שם ד"ה רובא כו'. וכן מ' בגמ' דקאמר יצא מ' דיעבד:

ואם יש כו'. שמפרש השקה מהן כו' והוא כו' כמ"ש הר"ן שם שכל א' שתה רוב רביעית שהרי כולן חייבין בד' כוסות כמש"ש ת"ר הכל חייבין כו':

וי"א. שמפ' על בע"ה לבד וכמ"ש תוס' צ"ט ב' ד"ה לו ועוד דאמר בגמ' כו' א"נ בבניו כו' ומדקאמר רובא דכסא ול"ק מלא לוגמיו כמש"ש ק"ז א' ש"מ דוקא רוב כוס:

וצריך. תוספתא שתאן כפוסין לא יצא. ר"ל הפסק כמ"ש בפ"ק דב"ב כפיסין ארחי וכמ"ש גבי מרור אכלן לחצאין יצא ובלבד כו' וכן כאן בכה"ג ועסי' תרי"ב ס"י:

סעיף י

מי שאינו. ירושלמי שם בפ' ע"פ ובפ' ח' דשבת ובפ"ג דשקלים ר' יונה שתי ד' כסי דלילי פסחא וחזיק רישיה עד עצרת רי בר עילאי שתי ד' כסי דלילא פסחא וחזיק רישא עד חגא כו' ועבה"ג:

סעיף יא
מצוה. ירושלמי שם ושם ושם א"ר מצוה לצאת ביין אדום שנאמר אל תרא יין כי יתאדם:
אם אין. דטעמא מ"מ בעי דאף ר' יהודה דבעי אדום אמר צריך שיהא בו טעם ומראה כו' ועיין ערשב"ם ד"ה אל כו':

סעיף יב
ס"ב יוצאין. שם ושם ושם:

סעיף יג
ס"ג ימכור כו'. ערשב"ם שם שפי' מ"ש במתני' ואפי' מן התמחוי אם לא נתנו לו ימכור כו':

סעיף יד
ס"יד ובכל כו'. מאותו הטעם של כוסות:

סעיף טו
ס"טו תינוקות. שם:
שהגיעו. כמ"ש תוס' שם צ"ט ב' ד"ה לא א"נ בבניו כו'. וכנ"ל:
ואין. שלכתחלה צריך לשתות בב"א כמ"ש במצה בסי' תע"ה ס"א:
ובכוס. שצריך ליתן עיניו בו כמ"ש בסי' ז' דברכות:
וכן. בכוס של קידוש וע"ש ושם:

סעיף טז
ס"טז מצוה. שם אמרו כו':

סימן תעג

סעיף א
ס"א ומברך. כמ"ש בערובין מ' ב' ועבה"ג:
ואם חל בשבת. עתוס' בע"פ ק"ו א' ד"ה זוכרהו כו':
ואם חל. שם ק"ג א':
ואם שכח. דהבדלה טעונה כוס כמ"ש שם ובפ"ה דברכות והמברך צריך שיטעום כמ"ש בפ' ע"פ ובפ"ח דברכות וכיון שהתחיל ההגדה אסור לשתות כמ"ש בין הכוסות כו' וכמ"ש הרמב"ן במלחמות והר"ן דלא כרז"ה שם ותוס' ק"ג ב' ד"ה רב אשי:
ואין כו' ואם. עתוס' דחגיגה י"ח ב' ד"ה הנוטל כו' וז"ש ואין לברך כו':
ובע"ה. וכן דייק לישנא במתני' מזגו לו כוס ראשון וכן בכולם:

סעיף ב

ס"ב ואינו. עסי' תע"ד מש"ש:

סעיף ג

ס"ג ומ"מ. ירושלמי שם למה בשביל שלא ישתכר כבר משוכר הוא מה בין יין שבתוך המזון מה בין יין שלאחר המזון יין שלאחר המזון משכר שבתוך המזון אינו משכר ומדלא פריך משל קודם המזון ש"מ דקודם נמי משכר אלא שאין דרך לשתות הרבה קודם אכילה:

סעיף ד

ס"ד מביאין לפני בע"ה. שם קט"ו ב' והלכתא כר"ה:

קערה. עתוס' שם ד"ה למה:

שלשה. כמ"ש בברכות ל"ט ב' ושבת קט"ז ב' הכל מודים בפסח כו' ובפ' ע"פ מה עני דרכו בפרוסה כו' וצריך עוד ב' שלימות ללחם משנה כמ"ש שם ושם הכל מודים בשבת כו' וה"ה לי"ט דבי"ט לא היה ג"כ יורד מן כמ"ש הרי"ף בפ' ע"פ וכן אמרינן בריש י"ט ב' ב' והיה ביום הששי כו' חול מכין לשבת חול מכין לי"ט כו' ועסי' תקכ"ט ס"א והוא דעת הרא"ש סוף פסחים וסה"פ ומרדכי אבל דעת הרי"ף פ' ע"פ והרמב"ם בפ"ח מה' חמץ ומצה דא"צ אלא ב' מצות וכ"ד המ"מ והרבה גאונים וכ"ד רמ"מ וכ"מ לישנא דמתניתין הביאו לפניו מצה כו' וכן מ"ש לחם עוני משמע כן דאל"כ אין זה דרך עניות כיון שי"ל ב' מצות וגם י"ל חצי מצה אלא כנ"ל ומברך המוציא וא"מ על הפרוסה ובוצע שתיהן ולא הוי כעושה מצות חבילות כיון דברכות הוא כמ"ש תוס' שם ד"ה הכל. ואינן נקראין חבילות כו' ע"ש וכ"ד הרשב"א בתשובה וכן עיקר:

מצה ומרור כו'. מתני' שם:

וכרפס או כו'. שם הביאו לפניו מטבל נו' וכ' הר"ן בשאין שם ירקות אחרים וכמ"ש בגמרא שם ועמ"א:

וחומץ או. מתני' שם מטבל בחזרת ועתוס' שם ד"ה מטבל כו':

ושני. מתני' שם:

אחד זכר. גמ' שם:

ונהגו כו'. **והבשר נהגו כו'**. כרבינא שם וכת' הר"ן דפליג אכולם וע' בר"ן ושם קי"ו ב' בשר זה כו' ונוהגין ביצה במקום בישולא וכ' הכל בו בשם ירושלמי שנהגו בזרוע וביצה ועב"י:

ויסדר כו'. כמ"ש בפ"ג דיומא ל"ב ב' ועתוס' שם ד"ה עבורי ומפר"ת כו':

ונהגו כו' והביצה. כפיר"ח בתוס' שם ד"ה שני וכסתם מתני' דאלו דברים דא כבן תימא וכ"פ הרמב"ם:

על הגחלים. כמ"ש שם ע"ה א' חתכו כו' ובע"א א"א דצריך שפוד של רימון:

וה"ה צלויה. כבן תימא דסתם מתני' דע"פ כוותיה כמ"ש בפ"ו שם וכמ"ס תוס' שם ושם:

סעיף ה

ס"ה אבל לא. מדלא תני אלא קלח:

ואם אין. כמ"ש שם והא חזרת תנן ש"מ שקפיד על הסדר:

ואם אין. כרב הונא שם שפסק כאחרים:

וחרוסת כו' ואח"כ. שם קט"ז א' הלכך צריך כו':

אדום זכר. ירושלמי שם:

ועושין. כמ"ש שם זכר לתפוק ופי' הגאונים ע"ש שנמשלו ישראל לתפוח זה"ה לשאר כו':

ונותנין עליו כו'. שם תבלין כו':

סעיף ו

ס"ו נוטל ידיו. שם קט"ו א' ב':

ולא יברך. עתוס' שם ד"ה כל כו' ועמ"ש בסי' קנ"ח ס"ד דהעיקר שיברך על נט"י לדבר שטיבולו במשקה ע"ש:

ויקח. מתני' מטבל בחזרת כו' כנ"ל:

פחות מכזית. כיון דאינו נוטל אלא להכירא ומברכין על פחות מכזית כמ"ש תוס' בפ"ב דסוכה בשם הירושלמי וכמ"ש ברפ"ו דברכות ולא יטול כזית ועט"ז:

ומברך. גמ' שם:

ואינו מברך אחריו. ר"ל אפי' אכל כזית וכנ"ל והוא ממש"ש קט"ו א' מעיקרא כו' בלא ברכה אלמא שברכה ראשונה פוטרתו וע' רשב"ם קי"ד ב' ד"ה פשיטא כו' וע' תוס' קט"ו א' ד"ה והדר כו' דפליג על רשב"ם והר"י טוב עלם אבל הרא"ש שם מפרש כרשב"ם וקושית תוס' ממש"ש ב' דאגדתא והלילא הוה הפסק דוקא לענין נט"י אבל לא לענין ברכה דאף חבירים שעקרו לא הוה הפסק כשהניחו מקצת חבירים ועתוס' ק"ב א' ד"ה ועקרו כו' וכת' בסדר הפסח דנ"מ לאלו הפי' לענין ברכה אחרונה ועתוס' ק' ב' סד"ה ידי יין כו'. ונראה דאזלי לשיטתייהו ובפלוגתא דסי' תע"ד וע' רא"ש שם סכ"ד ול"נ לי כו' דשאני בהמ"ז דהוי כו' אבל אם עמד כו' ועתוס' ק"ג ב' ד"ה רב. וא"ת כו' ולמאי דפרישית

כו' וע' ר"ן וכ"כ ט"ז. ולפיכך פסק הש"ע יפה הוא לשיטתו אבל לדעת הר"ב שם גם כאן צריך לברך:

ויקח מצה. כנ"ל מה עני כו' ואמר האמצעית כמ"ש בברכות ושבת שם פרוסה בתוך השלימה ועמש"ל בס"ד:

ויתן חציה. ששתי אכילות שאוכל לשם מצה יהא בפרוסה:

ויגביה. כמ"ש מצה צריך להגביה וע' הג"מ סוף ה' חו"מ ע"ש:

ויאמר בלשון כו'. כמ"ש והגדת כו':

ואז יצוה. שם למה עוקרין כו' ועתוס' שם ד"ה למה כו':

סעיף ז

ס"ז מיד. ר"ל אחר עקירת הקערה תיכף כדי שישאל וכמש"ש וכאן הבן שואל כו' וכמש"ו:

אם אין. גמ' שם:

וכשהבן. שם קט"ו קט"ז פטרתן כו':

וכשמתחיל כו'. עתוס' קי"ד א' ד"ה הביאו כו':

וכשיגיע ללפיכך. מדרש ש"ט ואמר שם כדי לומר שירה על היין כמ"ש בערכין י"א א' והלל היא השירה כמ"ש שם יו"ד ב' ובפ"ד דר"ה ובפ"א דמגילה:

ונוהגין לזרוק. כמ"ש בירושלמי ר"פ ע"פ מנין לד' כוסות כו' ורבנן אמרי כנגד ארבעה כוסות של פורענות שהקב"ה עתיד להשקות את כו' ע"ש:

באצבעו. ע"ש אצבע אלהים היא:

הכל י"ו פעמים. עמ"א:

ויהיה הפת כו'. כמ"ש שם שעונין עליו דברים:

ואז כו'. כמש"ש ק"ב ואם הביא כו' וכ' הרא"ש שם בשם הירושלמי מפני בושתו שהוא מוקדם בפסוק ומוקדם לברכה:

סימן תעד

סעיף א

ס"א שאין מברכין. כמ"ש שם ק"ג ב' מר זוטרא בריך כו':

והמנהג כו'. כדעת הרי"ף ולמד ממ"ש שם ק"ט ב' ארבעה כסי כו' ויש לו דין נמלך לענין זוגות וה"ה לענין ברכה והביא ראיה ממ"ש בחולין פ"ו ב' מ"ש מתלמידי דרב כו' הכי השתא כו' וה"נ דלא אפשר למקרי ומשתי בהדדי והרז"ה דחה ראייתו דוקא בדבר שהוא סילוק אמרינן כן כמו בה"מ וכיסוי הדם וראיה ממ"ש ק"ב א' חברים שהיו כו' ועתוס'

שם ד"ה ועקרו ובחולין שם בתוס' ועוד שאם רצה לשתות שותה כמ"ש בין הכוסות כו' ובמלחמות ור"ן ישבו דבריו דמשהתחיל ההגדה או אשר גאלנו אסור לשתות ועתוס' ק"ג ב' ד"ה רב כו'. וס"ל דאפילו אינו דבר של סילוק מפסיק רק דבר הקבוע חובה או קודם התחלת הדבר כמו טול ברוך וסח בין תפלה כו' אבל אחר התחלה ובדבר הרשות אינה הפסק כמ"ש בהלל ובמגילה פוסק ולכן אין ראיה מחברים כו' ומה שאין מברך בפה"א על המרור כדעת ר"י שברכת המוציא פוטרתו:

אבל ברכה כו'. שאין היסח הדעת קובע ברכה לאחריו כמ"ש בפ' ע"פ נמלך אנא וכן פי' מ"ש שם כיון דאמריתו הב כו' עד שיברכו בפ"ה וא"צ בה"מ ובחולין ק"ז ב' והשמש מברך כו' וא"צ ברכה לאחריו ועתוס' שם פ"ז ב' ובע"פ ק"א ב' ד"ה כשהן יוצאין כו' ואפי' להרי"ף ורמב"ם שמפרשין שם שצריך ברכה למפרע דוקא בעקירת מקום אבל בחד מקום לא. רמב"ן במלחמות וער"ן:

סימן תעה

סעיף א

ס"א ויקח המצות כו' ויאחזם. עמ"א. וכמש"ל בסי' תע"ג וכמ"ש בגמרא נקיט תרתי כו':

ויברך כו' ואח"כ. כדעת הראשון בתוס' דברכות ל"ט ב' ד"ה הכל שיברך המוציא על השלימה ועא"מ על הפרוסה לחם עוני אבל הכל על הפרוסה לא משום שאין עושין מצות חבילות חבילות כמ"ש פ' ע"פ ק"ב ב' ור' מנחם היה מברך הכל על הפרוסה ואומר שאין נקרא בכה"ג חבילות כמו בכוס של קידוש שמברך ברכת היין וקידוש וכן אם אין לו רק חזרת שמברך בפ"א ועל אכילת מרור בטיבול ראשון והר"י היה מפיק נפשיה מפלוגתא והיה עושה כמ"ש כאן וכ' הרא"ש בע"פ ובסה"פ כסברא ראשונה וכ' ג"כ להוציא עצמו מפלוגתא כנ"ל ועבהג"מ ומרדכי:

ואח"כ יבצע. כמ"שו ובצע חדא והפרוסה כנ"ל:

העליונה. כמ"ש בסי' רע"ד:

ויטבלם במלח. ירושלמי וטמיש ליה במלחא:

ואין המנהג. כמ"ש בברכות מ' א' לית ד ן כו':

ויאכלם בהסיבה. ע"פ ק"ח א':

ביחד כו'. שאם יאכל של המוציא תחלה. יצא בה י"ח וצריך בפרוסה כנ"ל ב"ח:

ואם אינו. דצריך לאכול לכתחלה כל הכזית ביחד כמ"ש שם קי"ד ב' אכלן לחצאין יצא דוקא דיעבד:

ואח"כ. קט"ו א':
מצה ג'. ממש"ש קי"ז ב' כל חד כו' וכמ"ש בירושלמי פ"ג דשקלים הלכה ד' גבי תרומת הג' קופות נוטל מן הראשונה אע"פ שיש בראשונה חוזר לשניה נוטל מן השניה אע"פ שיש בשני' חוזר לשלישית שלמה שלישית חוזר לשני' כו':
בחרוסת. משום מרור וכן היה הלל ע"כ עושה:
וי"א. שאין בו משום קפא כמ"ש בירושלמי כל דאית ביה נהמא לית ביה משום קפא וע' הג"מ:
בהסיבה. משום מצה. דמרור אינו מעכב הסיבה כמש"ש מרור א"צ הסיבה וכן היה הלל ע"כ עושה:
ומשבירך כו' כדי כו'. עט"ז דהא להלל לא יצא אלא בזו והוי הפסק:

סעיף ד

ס"ד אכל כו'. כגון שאנסוהו כו' אע"ג דקי"ל כר"ז דמצות צריכות כוונה לא קי"ל כמ"ש רבא שם זאת אומרת כו' אלא כמ"ד התם כו' וערש"י שם ר"ן:
כיון כו' אבל כו'. מדלא נקט בהני גווני. שם:

סעיף ז

ס"ז ונהגו. כמ"ש בפ' התודה דג' מצות באות מעשרון א':
זכר כו'. דהיוצא מבית האסורין צריך להודות כמ"ש בפ"ט דברכות ואמרינן בתודה שאם אפאן ד' חלות יצא א' לחמץ וג' למצות:
ועושים בהם כו'. כמ"ש בקופות השקלים והיה כתוב בהן א' ב' ג' לידע כו':
ואם שינה. כמ"ש מגילה כ"א ב' שני שקרא כו' שלישי שקרא כו':

סימן תעו

סעיף א

ס"א ובכל מקום אסור. מתני' ספ"ב די"ט וע' בה"ג:
שלא יאכל. שהוא במקום פסח ואמרי' בנזיר ואחד אכלו לשם כו' ובע"פ קכ"א דלמ' אתי כו' ועתו' ק"ז ב' ד"ה דלמא כו':
או ישתכר כו'. כמ"ש בירושלמי למה בשביל שלא ישתכר כנ"ל:
וישן מיד. ותניא בתוספתא חייב אדם לעסוק בה' פסח כל הלילה:

סעיף ב

ס"ב אפי' כו'. רבא בעי קומי ר' אמי אפי' בשר עגל א"ל אפילו בשר עגל אפי' בשר עוף א"ל אפי' בשר עוף סברין מימר אפי' ביצה אפי' קולייס ר"י בר חנן אומר בלבד מן השחוטה:

נוהגין כו'. ול"נ הטעם מפני שעושין אותו זכר לחגיגה וצריך לאכול ומה שאין אוכלין את הזרוע לפי שעושין אותו צלי כמש"ל בסי' תע"ג ואין אוכלין צלי ויוצאין באפיקומן שאוכלין:

משום שליל. מדרש רבות קינות על פסוק השביעני כו'. השביעני במרורים זה י"ט הראשון של פסח דכתי' בו על מצות מרורים הרוני לענה מה שהשביעני בליל י"ט הראשון של פסח הרוני בלילי תשעה באב לענה הוי ליל י"ט הראשון של פסח הוא לילי תשעה באב:

ויש נוהגין. ויש להביא סמך ממ"ש בפ"ה דברכות ואם בא לשתות כו':

סימן תעז

סעיף א

ס"א לאחר. שם קי"ט ב' אין מפטירין כו' וע' רש"י שם:

כזית. כמ"ש שם שיאכל כזית מצה באחרונה:

זכר. שרש"י ורשב"ם מפ' שזהו עיקר אכילת' ומברך בתחל' כמו בחזרת והרא"ש הקשה א"כ יאכל עמה מרור וחרוסת אלא זכר לפסח כו':

ויאכלנה. אף לדעת הרא"ש כיון שבזמן הבית הי' עיקר אכילתה:

ולא. כנ"ל:

ויהא זהיר. עבה"ג ואף לר"ע מ"מ לכתחיל' אסור כמ"ש בזבחים נ"ז ב' וע' תוס' בע"פ שם:

ויקדים כו'. בשביל כוס ד' וע' בסי' תע"ב דלא כתוס' דמגילה שם:

סעיף ב

אם כו'. אע"ג דנט"י הוי סילוק כמ"ש בברכות מ"ב א' וכן הב ונבריך כמ"ש בע"פ ק"ג ב' מ"מ כאן לא הוי סילוק כמ"ש בברכות שם אנן כו' אע"ג דס"ל דהוי סילוק ועתוס' שם ד"ה אתכא:

ואם כו'. כמ"ש בין שלישי לרביעי כו' ועתו' שם ק"ח א' ד"ה כולהו:

יטול ידיו. כיון דאסח דעתיה כמ"ש בפסחים קט"ו ב' וע' תוס' ק"א ב' ד"ה כשהן:

ויברך המוציא. וכאן ל"ל אתכא כו' דאפי' לא אסח דעתיה צריך לחזור ולברך אפי' אשתיה כמ"ש בפסחים ק"ג א' א"ל ל"ל כולי כו' וע' תוס' ק"ב ב' ד"ה יקנ"ה כו' ודעתו כו' וכ"ש כאן דלא מהני ליה אתכא כו':

ויברך בפה"ג כו' ואם לא כו'. היינו למ"ד בהמ"ז טעונה כוס אפי' ביחיד:

סימן תעח

סעיף א

ס"א שום דבר. כר' יוחנן שם דמוסיף אדשמואל שלא אסר אלא מיני בשר דארדילייא הוא מין עוף. ר"ן:

ולא יאכלנו. כרב דשמואל ור' יוחנן מוספי אדרב וכמ"ש הר"ן:

דלא עדיף. ר"ל דלא כתוס' שם שכת' הא דרב לא שייך במצה בזה"ז ומתנ ' דישנו הוא בכסח דוקא ועובדא דרבה בתענית ולמד מפסח אבל לדידן דקי"ל דכ"ז גם במצה וכמ"ש בס"ב וכ"ז הא משום חומרא שלא יעקרו וע' רשב"ם שם כ"ש כאן דשייך ג"כ במצה:

סעיף ב

ס"ב מי שישן כו'. הרשב"ם מפר' דקאי אריש' משום דק"ל עובדא דרבה אבל הרמב"ם מפרש דרבה יחיד היה וז"ש מי שישן. וצ"ע דהא אביי נתגדל שם בביתו וכמ"ש כי הוינן בי רבה הוה זגינן כו':

בני כו'. מתני' שם וע' בה"ג:

וכ"ז אינו כו'. רשב"ם במתני' וכמ"ש אי מפטירין כו' שלא יעקרו כו' כנ"ל:

סימן תעט

סעיף א

ס"א ובפה"ג. כמ"ש בסי' תע"ד:

ושותהו. כמ"ש בסי' תע"ב:

ולא. ע' סי' תע"ד:

מיהו. דבירושלמי מפרש הטעם משום שלא ישתכר משא"כ באותו הכוס:

מצוה כו'. משום הלל במדרש תהלים והקוראים צריך שיהיו שלשה כדי שיאמר לשנים הודו:

והגדול כו'. כמ"ש בסוטה כגדול המקרא את ההלל אף ע"ג דפשטא דגמרא למעוטי קטן ע"ש:

והגדול יכול כו'. עתוס' פ"ז דברכות מ"ז א' ד"ה והלכתא:
ויכול לצרף כו' ע' ס"ס ת"פ ויכול כו':
ונהגו כו' שנאמר. סוטה ל"ח ב' וכמ"ש סי' קפ"ג ס"ד:

סימן תפ

סעיף א

ס"א מתחיל כו' מתני' שם וגומר כו' ובמתני' הקודמ' אמר עד חלמיש למעינו מים:
ואינו אומר כו'. שם וכגי' רש"י ורשב"ם ת"ר רביעי כו' ושם בתוס' ד"ה ר' יוחנן. ורבינו חיים כו'. אבל ב"י כ' בסוף סי' תפ"ו ששמע בשם רמ"ע שלא לחתום בישתבח ויהללוך יאמר אח"כ וע"ש ברשב"ם ד"ה ור' יוחנן כו' ותוס' ד"ה מהודו כו':
ושותיהו. בלא. וכבר. כנ"ל:
ומברך. שם:
ואם. כמ"ש בסי' תע"ב:
ומברך. כמש"ש ק"ג ב' אנא נמלך אנא:
וי"א שיש כו'. משום דלא לנו מדבר מחבלי משיח וגוג ומגוג כמ"ש שם קי"ח א':
ויכול לגמור. פ' כ"צ פ"ו א' דאכלי בארעא ואמרי באיגרא כו':

סימן תפא

סעיף א

ס"א אחר ארבעה כו'. רי"ף וכפי גירסתו חמישי גומר כו' וכמ"ש למטה בהג"ה אלמא שאין רשאי לשתות אא"כ אומר עליו כו' והקשה עליו הרז"ה. וכן בתוס' קי"ז ב' ד"ה רביעי אי משום טעם מצה הא לא אסר שם קי"ט ב' אלא מיני מיכלא ומ"ש בין שלישי לרביעי לא ישתה מפ' בירושלמי שלא ישתכר ויפסיד הלל משא"כ אח"כ וכתבו תוס' לפי המפרש בין שלישי לרביעי משום טעם מצה ניחא. והרא"ש כ' בשם הר"מ דגם לטעם הירושלמי ניחא כמ"ש בתוספתא חייב אדם לעסוק בהלכות פסח ובי"מ כל הלילה. ורמב"ן ור"ן כ' משום שלא יהא נראה כמוסיף על הכוסות ונראה כמתחיל בסעודה אחרת. ואפיקומן זכר לפסח שאין נאכל אלא על השובע:
וכל המשקים. לכל הטעמים כנ"ל:
ומי שהוא. כגי' הרי"ף כוס חמישי כו' וכמ"ש תוס' בשם הר"י טוב עלם ע"ש וכ"כ במלחמות בשם הראשונים ע"ש וא"א דר"ט קאמר דחמישי לשם חובה דמשמע שם

דקי"ל כר"ט דשקלי וטרי אמוראי אליביה ואמרינן ארבע כסי תקינו רבנן וכן בכל דוכתא קי"ל ארבע כוסות:

סעיף ב

ס"ב חייב. תוספתא כנ"ל:

עד שתחטפנו שינה. לשון הרא"ש:

וכל דין כו'. כמ"ש במ"ס והביאו הר"ן ר"ש בן יהוצדק אומר שמנה עשר יום ולילה א' יחיד גומר בהן את ההלל ואלו הן כו' וי"ט הראשון של פסח ולילו ובגולה כ"א יום כו' כשהוא קורא אותו בביתו א"צ לברך שכבר בירך כו':

רק. כמ"ש בפ"ט דברכות:

שאר דברים. כמ"ש בפ"ב דשבועות:

כי לילל. כמ"ש בפ' ע"פ:

סימן תפב

סעיף א

ס"א מי כו'. גמ' ק"כ א' וע' תוס' שם ד"ה באחרונה.

מברך עא"מ ואוכל. לשון ש"ע וע' מ"א ודלא כרי"ף שכ' לברך ולאכול מרור אחר אותו כזית משומרת וכן הכריכה וכמו שהקשה עליו הרא"ש ממ"ש אין מפטירין אחר מצה אפיקומן שלא יבטל טעם מצה כמ"ש בגמ' שם וכמ"ש בש"ע למטה ואינו טועם כו' ועמש"ש והשמיט בש"ע הכריכה דס"ל כמ"ש הר"ן בשם הרז"ה דאינו כורך כלל כיון דאינו אלא זכר היכא דאפשר אפשר כו' וכ"פ הרא"ש לדעת הר"י:

וכשגומר כו'. הכל לשון הרמב"ם וכמ"ש הרי"ף וכמ"ש בגמ' מ' א' בציקות של א"י כו' ובלבד כו' מ"ט כו' ושם קי"ט ק"כ נימא מסייע ליה הסופגנין ואע"ג דדחי ליה לא קי"ל כהאי דיחויא:

ואינו טועם. רמב"ם וכ"כ הר' יונה וכנ"ל:

ומי שאין. כמ"ש תוס' בברכות בשם ר' מנחם וכנ"ל:

וב' השלימות. משום לחם משנה וכדעת הרא"ש דפרוסה בפסח להוסיף על שאר י"ט ולא לגרע ובמקום דא"א עבדינן כמו בשאר יו"ט:

סימן תפג

סעיף א

ס"א מי כו' מקדש. כמש"ש ק"ו ב' זמנין דחביבא כו'. ואע"ג דמשנה הסדר ל"ל בה וע' תוס' ק"א סד"ה ר"י:

שמברך כו'. שם קי"ד א' ובה"א מברך כו' וה"ה לפת דבמקום יין ושם בגמ' מפני כו' ד"א כו' והני טעמי שייך נמי בפת:

ובוצע. ודוקא כאן שמברך על הפרוסה אבל בשבת וי"ט אחר לא כמ"ש רשב"ם ק"ו ב' ד"ה דחביבא כו' גם לא יפרוס כו' ועמ"א:

ומניח. כמו בכוס כמ"ש בסי' רע"א ס"י וטעון כו':

ומברך כו'. דלא שייך הני טעמא ואדרבא כאן שייך טעמי דב"ש וקידוש נמי תדירה ממצה:

ואח"כ אוכל. דקודם מצה א"א דאסור לטעום קודם קידוש:

ומסלק כו' גאל ישראל. לאפוקי מרא"ה שכ' שאין מברך גאל ישראל שלא נתקנה רק על הכוס. ולא היא כמ"ש שם קי"ז ב' ש"מ בה"מ כו' ארבעה כסי כו' כל חד כו':

ומברך כו' ואח"כ. שלא נתקן רק אחר ההגדה כמו אם היה לו יין וכמ"ש בשעה שמצה ומרור כו' ואף ברכת המצה היה ראוי לברך כאן רק כמש"ש קט"ו א' אחר שמילא כריסו כו':

בלא ברכה. ר"ל אע"ג דהפסיק בין הברכה בהגדה וע' סי' תע"ה:

ובמקומות כו' וי"א כו' ול"נ. כמ"ש שם י"א כו' וי"א כו' ולהרא"ש כו' כיון שא"א בענין אחר וז"ש כאן ול"נ כיון שא"א לצאת ידי ארבעה כוסות. מ"מ:

סימן תפד

סעיף א

ס"א מאן כו' והדר כו'. אבל בתוך הסעודה לא כמ"ש שם חברים שהיו מסובים כו' וצריך בה"מ לדעת הרי"ף ואפי' אם הניח שם מקצת חברים אסור לעקור לכתחלה אא"כ לצורך מצוה עוברת כמש"ש:

מברך לכל כו'. ועט"ז וכ"כ הרי"ף שם מהא דר"ה כ"ט וז"ש ושתי כו' ואכלי כו' ועל הכל מברך איהו:

ואיהו כו'. כמ"ש בין שלישי כו אין מפטירין כו':

ומברכי אינהו. כמ"ש בירושלמי דברכות והביאו הר"ן סר"ה כל הברכות שאדם פטור מוציא את הרבים י"ח חוץ מבה"מ דכתי' ואכלת ושבעת וברכת מי שאכל יברך וע' בה"ג. ואע"פ שאמרו בפ' שלשה שאכלו אבל א' סופר וא' בור סופר מברך ובור יוצא שם שהסופר ג"כ נתחייב אלא שמצוה לחלק. וצ"ע בר"ן סר"ה שם:

ואי לא כו'. עט"ז וכ"כ בטור ור"ל ממ"ש בפ"ג דסוכה מי שהיה עבד או אשה או קטן כו' ומיירי אפי' אין חייבים שכבר קראו דומיא דגדול דסיפא דמוציא אפי' כבר קרא דכל ברכת המצות אדם מוציא חבירו כנ"ל ולא הוציא בירושלמי אלא בה"מ וק"ש ותפלה:

והדר אזיל כו'. לרבותא שא"צ לסמוך הלל לסעודה וכמ"ש בש"ס ת"פ וכ"ש לאחר הלל או קודם הכל כמש"ו:

ולא אכיל כו'. עמ"א.

ולא יאכל. עמ"א ס"ק ב':

סימן תפה

סעיף א

ס"א אמר כו'. עט"ז ועתוס' שבועות כ"ד א' ד"ה אלא. ור"י מפרש וכ"כ הרמב"ן ור"ן וריב"ש בסי' נ"ט וסי' שצ"ח וע' בר"ן ובמלחמות סוף פרק ג' דשבועות:

סימן תפו

סעיף א

ס"א שיעור כזית כו'. תליא בשיטת התוס' והרמב"ם לענין עירוב. דהרמב"ם פסק בפ"א מה"ע ה"ט דשיעור עירוב הוא ב' סעודות שהן י"ח גרוגרות והן כששה ביצים. והוא כריב"ב בעירובין פ"ב ב' וכמסקנא דגמרא שם דמחצה לחנוני. וראייתו משום דסתמא דמתני' דפ' בתרא דפאה כריב"ב דתני שם אין פוחתין כו' מככר כו' והוא ב"ס כמש"ש במתני' ח' מי שיש לו מזון ב' סעודות כו'. והתוס' שם פ' ב' ד"ה אגב כו' פסקו כר"ש. ומביאים ראיה לדבריהם משום דסוגיא דגמ' בכ"מ כוותיה דקאמר כביצה לטמא כו' ע"ש. ואינה ראיה דהרמב"ם מפרש מ"ש בכ"מ כביצה לטמא כו' היינו בלא קליפתה ול"ד חצי חציה ממש כמש"ש פ"ג א' דלא שוו שיעורייהו להדדי. ולפ"ז תמוה מה שפ' התוס' כר"ש והוא נגד סתמא דפ"ב דפאה הנ"ל דאתיא כריב"ב כנ"ל. ונראה דמסתמא דפאה אין ראיה להרמב"ם ואדרבא משם ראיה להתוס' שפסקו כר"ש דלכאורה י"ל שם בלישנא דמתני' רש"א ב' ידות כו'. דלמה לא תני שיעוריה בהדיא ככר של ה' ביצים

ושליש אלא האמת בזה נראה דשיעורא דב' ידות דקאמר ר"ש אינם שיעור ב"ס לכ"ד אלא דהככר עצמו הוא שיעור לדאורייתא לבית המנוגע משום דכתי' והאוכל בבית וגו' ובעינן שיעור אכילה וחצי הככר הוא שיעור סעודה א' וזה פרס האמור בכ"מ דהיינו פרס הככר שכולו הוא ב' סעודות. אלא דבערובין נתכוונו כולם להקל ולכן קאמר ר"ש שיהיה ב' ידות ממנו ב' סעודות וכ"כ רש"י שם פ"ב ב' ד"ה חציה אע"ג כו' דבשיעור כו' ע"ש. וז"ש חציה לבית המנוגע כו' ר"ל דל"ת למה לא תני שיעוריה בהדיא כנ"ל לכן קאמר חציה כו' כלומר דעיקר שיעוריה הוא חציה לבית כו'. ובזה מיושב לישנא דמתני' י"א דפי"ז דכלים דאקדמיה שם ר"ש לריב"ב. והיינו משום דכאן הוצרך למיתני חציה כו' לאורויי דעיקר שיעורא דככר הוא לבית המנוגע ובעירובין הוא דאקיל ר"ש ושמפני זה נקט לישנא דב' ידות כנ"ל להכי אקדמיה ריב"ב לר"ש דלא נטעי למימר דקאי האי חציה כו' אריב"ב לחוד אי הוי תני לדריב"ב נבסוף. (משא"כ בפי"ז דכלים דלא מיתנייא שם פלוגתא דמתני' אלא אגב לא איצטריך למתני שם עוד פעם להאי חציה כו' ולכן אקדמיה שם ר"ש לריב"ב ואתנייה אצל ר"י בר פלוגתיה). ובהכי מתישבת שיטת הטוש"ע סי' ת"ט שכ' דשיעור ב"ס הוא כשמנה ביצים יהוא תמוה שפסקו דלא כמאן ועמש"ש. אבל לפ"ז ניחא דשיטתם שפסקו כר' יהושע דריש מס' פרה דאמר שם האוכל בבית כי' פרס מג' לקב דס"ל כר"ש לענין בית המנוגע דהחצי ככר הוא סעודה א' אלא דר"ש הקיל לענין עירוב ולא הצריך אלא ב' ידות כנ"ל. ור' יהושע ס"ל דלעולם פרס הוא חצי ככר הנ"ל. והכי משמע להו להטוש"ע כיון דר' יהושע סתמא קאמר שם ולא שמעינן ליה בעירובין להקל וא"כ הוא ח' ביצים כנ"ל. והנה לכאורה י"ל בסוגיא דעירובין שם דקאמר קשיא דר"ח אדר"ח כו' הא דיהיב כו' דמאי פריך דר"ח אדר"ח נימא דהדר מתירוצא קמא דר"ח מחמת קושיא דאכתי למר תשע כו' ולהכי תי' צא מהן מחצה כו' כמו בכ"מ ועוד מאי קמ"ל בהני תר' שינויי דהיכא דיהיב ציבי אינו מנכה אלא שליש והיכא דלא יהיב כו'. והענין בזה נראה דר"ח אמר מתחלה תירוצא קמא דצא מהן שליש לפי שהיה קשה לו רומיא דהני תרין מתני' דפ' בתרא דפאה שם וכמו שהקשה בירושלמי שם וז"ל הירושלמי שם פ"ב הלכה ז'. הכא את אמר אין פוחתין לעניים בגורן והא את אמר אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום. ר"ל כיון דתני מככר בפונדיון שהוא חצי קב כמש"ש מד' סאין בסלע א"כ בתבואה שא"צ הוצאת האפיה היה צריך ליתן יותר ומשני. ר"ה אמר צא מהן שליש ליציאה. ר"ל דמ"ש מככר בפונדיון הוא חצי קב פחות שליש שהחנוני משתכר על הוצאת האפיה דכיון שהחצי קב חטים נמכרים בפונדיו' מסתמא כשהחנוני מוכר הככר מנכה הוצאתו ולפ"ז מש"ש בתבואה חצי קב הוא באמת שליש

יותר על שיעורא דככר בפונדיון הנ"ל וזהו תירוצא קמא דר"ח ממש והא דלא תי' צא מהן מחצה היינו משום דר"ח פסק כר"ש ומפרש סתמא דפאה הנ"ל אליבא דר"ש ולכן תי' צא מהן שליש דלפ"ז ב' שלישי חצי קב שיעורא דככר הנ"ל הם ח' ביצים והוא ממש כר"ש אך דבתר הכי היה קשה לר"ח עדיין הא ברייתא דתני וקרובין כו' דלא מיתרצא בתירוצא קמא דצא מהן שליש כמו שהקשו בגמ' שם אכתי למר תשע כו' ותי' צא מהן מחצה ולפ"ז ניחא סוגיא דגמרא שם דמתחלה רצו לתרץ האי ברייתא דתני וקרובין כו' בתירוצא קמא ומחמת קושיית הגמרא אכתי כו' תירץ בתירוצא בתרא צא מהן מחצה. ושפיר פריך הני תרי שינויי דר"ח אהדדי ותי' הא דיהיב כו' ר"ל דכשנותן לעני א"צ לחשוב הוצאת העצים לכן שיערו שם באותו ככר בפונדיון ובכה"ג דיהיב בעה"ב ציבי דאינו מנכה רק שליש והא דלא יהיב כו'. ולפ"ז אתי סתמא דפאה הנ"ל כר"ש ור"ח ס"ל כוותיה וכן ר"ה בירושלמי ס"ל כוותיה שלכן תירץ צא מהם שליש כנ"ל לאוקומיה סתמא הנ"ל כר"ש וכמש"ש בגמ' הא דיהיב כו' ולכן פסקו התוס' שפיר כר"ש. ומה שהביא הרמב"ם ראיה מלישנא דגמ' שם מאן חכמים ריב"ב כו' דמשמע דהלכה כריב"ב לא מכרעא להתוס' משום דסתמא דפאה כר"ש והלכה כסתם משנה וכנ"ל. אבל עדיין צ"ע ממ"ש בעירובין פ' ב' קמ"ל דב' סעודות כו' ולריב"ב הוי גרוגרות שליש ביצה ופסק הרמב"ם כוותיה וכ"ש לתוס' דפסקו כר"ש וכזית פחות מכגרוגרת כמ"ש בשבת צ"א א' לאפוקי מגרוגרות כו'. וביומא פ' א' אמרו אין בית הבליעה כו'. ובכריתות י"ד א' אמרו אין בית הבליעה מחזיק יותר מב' זיתים ועמ"א ועתוס' שם ד"ה אגב כו'. ומחמת זה כ' התוס' דלגבי עירוב קי"ל כר"מ ובגמ' נמי כו' אבוך כמאן עביד כר"מ כו' ע"ש. ושיעורא דר"מ אינו ידוע דבגמרא קאמר שם תרתי ריפתא כו' דנהר פפיתא. ואפשר לומר לשיטת התוספות דשיעורא דר"מ ור"י הנ"ל הוא י"ב ביצים וא"כ הוי גרוגרות ב' שלישי ביצה וכזית שהוא פחות מכגרוגרות הוי חצי ביצה וניחא הכל. אך שיטת הרמב"ם עדיין תמוה שכ' בהדיא דגרוגרות הוא שליש ביצה כנ"ל ונראה דמה שפסק הרמב"ם ששה ביצים שהם י"ח גרוגרות כדאמרינן בגמ' שם היינו עם הקליפות והוי גרוגרות לדידיה שליש ביצה שעם הקליפה ומ"ש ביומא שם אין בית הבליעה כו' יותר מכביצה כו' היינו בלא קליפה כמ"ש שם בעירובין כמוה בלא קליפתה וע"ז אמרו שזית הוא חצי ביצה דהיינו בלא קליפתה ושיעור א' הוא אלא דלא הוי ח"ב ממש ולכן פסק גבי עירוב דב' סעודות הוא ששה ביצים דלפ"ז הוי כזית פחות משליש ביצה כנ"ל וגבי שיעורא דכזית כ' שהוא חצי ביצה והיינו כמ"ש וכן הש"ע לענין עירוב כ' כהרמב"ם ולענין פסח כ' שכזית הוא

חצי ביצה ולפמ"ש אתיא דברי הש"ע כאן על נכון בין לשיטת התוספות ואליבא דר"מ וכנ"ל ובין לשיטת הרמב"ם:

ויאכלנו. כמש"ל בסי' תע"ה ס"א:

ובירקות כו'. כמ"ש תוס' ביומא ע"ט א' ד"ה כותבת בשם הירושלמי צריך למעך חללה וכמ"ש בפ"ב דעוקצין עלי בצלים כו' אם יש בהן חלל כו' כמו פת סופגנין כו' ע"ש. ושם בשר העגל כו'. אבל במנחות נ"ד מסקינן דבשר העגל שנתפח מדרבנן וכן פסק הרמב"ם בפ"ד מהל' אבות הטומאה ובפי"ד מהל' מ"א ולכאורה נראה לי דהא דרבה שם שינוייא הוא לשנויי דלא תיקשי על ר"ל אבל למסקנא כיון דסלקא ר"ל באל"ה בתיובתא לא צריך לדחוקי ולומר מדרבנן וגם לומר דאין דיחוי באיסורין ובר"פ המצניע סלקא באבעיא אם יש דיחוי או לא ואף שהכ"מ בשם הרי"ק נדחק וגם מתורץ קושיית תוס' דמנחות שם ד"ה דמעיקרא כו' וגם לכאורה נראה הסוגיא בכמה מקומות דיש דיחוי ברפ"ג דטהרות הרוטב כו' וש"מ אבל הר"ש והרע"ב כת' בפ"ג דטהרות מתני' ד' דאין דיחוי ונקטו השמעתין כפשטיה וגם הרמב"ן והרשב"א בר"פ המצניע דחקו לתרץ קושיית תוס' דמנחות הנ"ל ולא דחו אותה מהלכה אין בידי להקל נגדם למעשה:

סימן תפז

סעיף א

ס"א סדר היום כו'. פ"ב די"ט ת"ר י"ט כו' וע' רש"י שם ד"ה מתפלל שבע כשאר כו' ובעירובין מ' ב' ד"ה כולל כו' ועמ"ש למטה וחותם כו':

וחותם. פסחים קי"ז ב' ועבה"ג:

תוך כ"ד. כ"כ התוס' לשיטתן וכ"ה דברי השואל ברשב"א סי' ל"ה ועמ"ש בס' ר"ט ס"ב ועמ"א שם ס"ק ד':

אחרי כו'. הוא דברי התוס' ספ"ק דברכות דפסק לחומרא. ולכן צריך לידע שהוא י"ט דאז תחילת ברכתו כהוגן דאל"כ אף שסיים כהוגן לא עשה כלום רק חתימתו לא היתה כהוגן ולזה מהני תכ"ד וטעמא של תוס' דפסקו לחומרא אף דאמרינן שם כ"א א' ספק כו' משום דהלכה כר' יוחנן שם דאמר ולואי כו' ופירש תוס' שם ד"ה ור"י כו' דבספק מיירי והטעם כמ"ש בסוף ר"ה דברכה שאינה צריכה אינו אסור אלא מדרבנן אבל בה"ג וש"פ כתבו שם ממ"ש שם מ"ט ק"ש כו' ש"מ דבכל ספק ברכות דרבנן לקולא ודברי ר"י מפרשים אפי' בודאי וכמ"ש בפ"ד דפסחים ובתורת נדבה וכמש"ש:

ואם חל. עבה"ג וע' רש"י שם ד"ה מתחיל וד"ה ואומר כו':

וחותם כו'. שם:
אין כו'. עמ"א ועפ"ב דשבת כ"ד ב' וע' פ' ע"פ:

סעיף ב
ס"ב אין. עמ"א:

סעיף ג
ס"ג שכח כו' ואפי' כמ"ש לעיל בסי' רס"ח ס"ד:
ואם אמר כו'. אע"פ שאין יעלה ויבא בשבת כמ"ש בשבת שם יה"כ שחל בשבת כו' כ"ש כאן וכן משמע בראש ומרדכי שכת' בר"ח שחל בשבת שאין להזכיר של שבת ביעלה ויבא בר"ח ע"ש ושם:
מיהו אם כו'. שיש חולקים שאין להזכיר וע' ט"ז ס"ק ב' בשם מהרו"ל וכת' ב"י לפיכך א"צ להחזיר הואיל ופלוגתא דרבוותא וא"צ לכ"ז כיון שהזכיר פעם אחת כנ"ל:

סעיף ד
ס"ד בליל ראשון כו' וכן. ירושלמי וכן בפ"ג דשקלים ופ"א דברכות ופרק ע"פ והביאו תוספות דברכות י"ד א' ד"ה ימים כו' ובתוספתא והביאו התוס' שם ובמ"ס פ"כ הלכה ט' והביאו הר"ן פ' ע"פ:
וכ"ז כו'. כי לא נתקן לבקיאים כמ"ש בתוספתא פ' בתרא דפסחים בני העיר שאין להם מי שיקרא את ההלל הולכין לבה"כ וקורין פרק ראשון והולכין ואוכלין ושותין וחוזרין ובאין וגומרים את כולו ואם א"א להם כן גומרין את כולו וכן משמע בירושלמי הנ"ל שם ושם אם שמעה בבה"כ יצא כו':

סימן תפח

סעיף א
ס"א ומתפללין כו' וגומרין. כמ"ש בר"ה ל"ב ב' הראשון מקרא את ההלל:
ומברכין. ע' מ"א וכ"כ המרדכי וע' בתוס' דברכות י"ד א' דאין קפידא וע' בסי' תרמ"ד:
ואין כו' ודוקא כו'. ברכות שם וכפי' הרא"ש שם:
ואם פסק כו'. סוף ר"ה ל"ד ב' ובמגילה י"ח אר"י נקוט דרב ביבי כו' וקי"ל כרב באיסורי:

סעיף ג
בראשון כו'. רפ"ג דמגילה:
מן משכו. סוף מגילה:

ומפטיר קורא בשני. כמ"ש בפ"ז דיומא שכ"ג קורא ביה"כ ובעשור שבחומש הפקודים ואמרינן שם ונייתי ס"ת אחרינא כו' חד גברא כו' ועבה"ג וכ"כ תוס' שם:
ומפטיר ביהושע. גמ' שם:
ואין כו' וכן כו'. פ"א דתענית וע' מ"ש ברסי' קי"ד ומ"ש בסי' קי"ז ס"א:
ונוהגין. ע' בתוס' סר"ה ל"ה א':

סימן תפט

סעיף א

ס"א וסופר הימים כו'. עבה"ג וכן ס"ל רבנן דבי רב אשי שם:
כיצד כו'. לאפוקי מי"א שאינו סופר השבוע אלא בסוף השבוע וע' בטור וב"י ולאפוקי מי"א שבשבוע הב' א"צ למנות ימי השבוע שעברה לומר ח' ימים אלא שבוע אחד ויום א' לבד וע"ש ושם:

סעיף ב

ס"ב אם טעו כו'. כמ"ש בברכות כ"ז ב' שאני צבור כו' משא"כ כאן שא"צ לצבור:
והמדקדקים כו'. כמ"ש בריש ברכות ובספ"ב דמגילה והא קי"ל דעד צה"כ כו' ולאפוקי מדעת התוס' במנחות ס"ו א' ד"ה זכר. דמ"ש כיון שהוא ספיקא דרבנן מ"מ אינו נכון שיכניס עצמו לספק דרבנן ומ"ש משום תמימות הא בזמן הבית לד"ה בלילה ואין להחמי' בזה"ז יותר. ר"ן:

סעיף ג

ס"ג המתפלל כו'. היינו בה"ש שיוצא בדיעבד כיון שהוא ספיקא דרבנן כנ"ל וכמ"ש בס"ד וס"ל דברכה מעכב לענין זה שיחזור ויברך וכמ"ש בסי' ס' ס"ב לענין ק"ש וכמ"ש בירושלמי פ"א דברכות ועמש"ש. אבל הרד"א עצמו חזר בו וכ' אבל הרמב"ם כ' אם מנה ולא בירך יצא וכן עיקר ולפיכך כו' ואפשר דס"ל לש"ע כדעתו הראשונה דמרמב"ם אין ראיה דשם איירי שיוצא ידי ספירה וז"ש הרב בהג"ה אם היה דעתו כו' דוקא לענין הברכה אבל בסעיף ד' כת' דברי הרד"א בחזירתו ומק"ש אין ראיה כמ"ש הרשב"א דברכות לא על ק"ש נתקנו וכמש"ש. וע' ברשב"א סי' רל"ה שתמה מאד ע"ז וכ' שם שאחר כת' כן בשם רש"י וכ' הוא שלאו רש"י חתום עליו:
שלא לצאת. ר"ל אף למאן דאמר מצות א"צ כוונה כמ"ש תוס' בסוכה ל"ט א' ד"ה עובר ע"ש:

סעיף ד

ס"ד מי ששואל כו'. למ"ד מצו' א"צ כוונה:

וכשהגיע. כמ"ש בפ"א דברכות שלא יאמר אדם כו' ובפ"א דשבת לא ישב כו' וזהו לדברי התוס' דברכות ד' ב' ד"ה וקורא כו' וטור בסי' רל"ה אבל לפ"ד ב"י וכמ"ש בש"ע שם חצי שעה קודם כמו במנחה ה"ה כאן:

ואפי' כו'. שם מפסיקין לק"ש ורמב"ם וראבי"ה ס"ל דספירה בזה"ז דאורייתא ואע"ג דאמימר ס"ל שהוא דרבנן רבנן דר"א ורבא דס"ל כאביי ע"כ ס"ל שהוא דאורייתא אבל התוס' ס"ל דל"פ עליה אלא אף שהיא דרבנן מ"מ כל דתקון רבנן כו':

מיהו כו'. כמ"ש הר"ן בשבת שם דאפי' לק"ש אם התחיל בהיתר א"צ להפסיק ממ"ש בפ' ע"פ רי"א אין מפסיקין לשבתות וע' תוס' שם ק' א' ד"ה אין כו' וכ"ש לפי' רשב"ם ד"ה ולא כו' ואע"ג דאמרי' שם אין הלכה כו' אלא פורס כו' משום דקידוש במקום סעודה ומקמיה סעודה אתקין אבל בשאר מילי דאורייתא לא וע' סי' רל"ה ס"ב והר"ן אזיל לטעמיה שכ' בע"פ שם על מ"ש שם ושוין שאין כו' ואם הביא כו' ושוין קאי משחשיכה אבל סיפא ואם הביא מיירי מבע"י וכ"כ במלחמות בשם הראב"ד וכ"כ בטוש"ע לעיל סי' תע"א ס"ב דוקא קודם שעה עשירית ועמש"ש:

סעיף ה

ס"ה אם כו' ושתק כו'. ע' רא"ש פ"א דברכות סי"ד והקשה הראב"ד כו' ונראה כו' משא"כ בכה"ג ולפיכך אף לדעת התוס' שם שפסק הבעיא לחומרא כאן יצא ועס"ג:

סעיף ו

ס"ו אם פתח כו'. שם בגמרא ופ' רב אלפס לקולא:

אדעתא. כפירש"י שם:

או איפכא. כפי' הרמב"ם וע' סי' ר"ט ס"א:

אינו חוזר כו'. ובטור כת' בשם ראבי"ה שיברך והוא מדברי המרדכי ספ"ב דמגילה וכת' דכיון דנשאר הבעיא בספ"ק דברכות ואזלינן לחומרא כמש"ש בפ"ג ספק אמר אמת ויציב כו' הכי נמי ספירת העומר דאורייתא חוזר ומברך וסופר וכת' ב"י וכבר כ' שרוב הפוסקים ס"ל ספירה בזה"ז דרבנן. לכן פ' דאינו חוזר ומברך ודברי ראבי"ה הן כשיטת ר' יונה שהביא הרא"ש בר"פ כיסוי הדם אבל הרא"ש חלק עליו וכן הטוי"ד סי' כ"ח וכן בכמה מקומות פסק הרמב"ם וש"ע דלא יברך ולכן דברי הטור וב"י כאן תמוהים רק בסי' ס"ז כ' הרמב"ם והטוש"ע שקורא ק"ש בברכותיה וכבר נשאל הרשב"א סי' ש"כ ע"ז ע"ש שנדחק בזה וכת' דק"ש שאני שכך היתה התקנה ולאפוקי מדברי ב"י שכת'

שדעתו כדעת הר' יונה וליתא ואפשר שזהו טעם של ראבי"ה ג"כ לפי הנוסחא שלהם שכ' לומר בספירה שהיום ומשמע מדבריהם שהוא סיום הברכה וכן משמע בדבריו הנ"ל שכ' שפתח בד' וסיים בה' ולא כ' וסיים אדעתא דה' ע"ש ובכה"ג סי' ס"ז חילק בין ספק אם הוא חייב באותו המצוה דאז אינו מברך כמו בש"ע בסוכה משא"כ בספק אם עשה המצוה כבר או לא:

סעיף ז

ס"ז שכח כו'. מנחות ע"ב א' נקצר ביום כשר והתנן כו' ופ' בה"ג כסתמא דמנחות ור"ת פ' כסתמא דמגילה הואיל ותני לה בהדי הלכתא פסיקתא וכמ"ש בב"ק ק"ג ובע"א ו' ועוד דקי"ל כר' ישמעאל דדחי שבת ור"ג וב"ד ס"ל כוותיה וכן ר' יוחנן וע"כ נקצר ביום פסול וע' תוס' שם ס"ו א' ד"ה זכר. ובמגילה שם כ' אף לסתמא דמנחות ספירה דוקא בלילה דשנה עליה הכתוב תמימות וכ' שם כמ"ש בש"ע כאן:

סעיף ח

ס"ח אם שכח. במנחות שם כ' בשם בה"ג שלא יספור עוד ותמהו עליו ובמגילה כ' כמ"ש בש"ע משום דבעינן תמימות:

אבל אם. די"א דספירה בזה"ז דאורייתא כנ"ל ואמרי' בפ"ג דברכות ספק אמר אמת ויציב כו' ואע"ג דתוס' במנחות ורא"ש ס"ל שהוא דרבנן מ"מ כ' דאף בודאי לא ספר שסופר בשאר לילות דכל לילה מצוה בפ"ע. וכ"ז לדעת הפוסקים דבספק דאורייתא מברך ועמ"ש בס"ס תל"ה וע' סי' ס"ז ומש"ש וצ"ע:

סעיף ט

ס"ט ליל שבת כו' ובמ"ש כו'. כמ"ש בפ"ח דברכות נ"ב א' ובפ' ע"פ ק"ה ב' שאני בין עיולי כו':

אחר קדיש תתקבל. דקדיש שלפניה אינו שלם:

וכשחל. דשביעי אינו חל במ"ש וי"ט שני אין מקדשין בבה"כ כמ"ש בסי' תפ"ז ס"ב וע"ש:

יש לספור. דאפוקי יומא עדיף מעיולי יומא וראיה ממ"ש רשב"ם בפ' ע"פ ק"ב ב' ד"ה רב. א"נ כו' ולא אמר משם עיולי יומא וכ"ש בי"ט שני דרבנן ושבת דאורייתא. ול"נ ראייה ממ"ש בברכות שם וסברי ב"ש כו' שאני אלמא דחינן טעמי דב"ש משום אפוקי יומא ואפ"ה בעיולי יומא הצריך להני טעמא ואע"ג דב"ש לא ס"ל הני טעמא דב"ה:

סעיף י

ס"י אסור. כסתם מתני' דסוף ערלה ואע"ג דפליג עלה סתם מתני' דפ"א דקדושין הא אמרו שם מאן תנא כו' אלמא יחידאה ואינו סתם ור"ע ס"ל כר"א ובמנחות ס"ח ב' רבנן

דר"א ורבינא ס"ל דאורייתא בח"ל וע' בי"ד סי' רצ"ג ס"ג וע' מש"ש בראיות ברורות שהעיקר דקיימא לן כר"א:

אף בזה"ז. מנחות שם:

בין כו'. מפורש בתורה:

עד. מנחות שם כרבינא:

סימן תצ

סעיף א

ס"א ומפטיר. וכנ"ל בסי' תפ"ח ס"ג:

ומפטיר במלכים כו'. מגילה שם:

סעיף ב

ס"ב ואם כן כו' וכן. שם:

ואם לא. כמו בר"ח ברכות מ"ט ב':

ובמוסף כו'. תוספתא דברכות והביאו תוס' בברכות כ"א ב' ד"ה עד והרא"ש פ"ג סי"ח והמרדכי וש"פ שם:

אלא כשמגיעין כו'. עתוס' דר"ה ח' ב' ד"ה שהחדש ושם ל"ה א' ד"ה אילימא וברא"ש שם והכי איתא בירושלמי רב מפקד לתלמידוי כו' וה"ה בחוה"מ שמזכירין של מוסף כמ"ש בסוכה נ"ה א' ואנן דאית לן תרי יומי כו':

סעיף ג

ס"ג נוהגין כו'. מ"ס פי"ט הלכה ג':

סעיף ה

ס"ה וזה הסדר. תוס' שם ופשוט הוא:

סעיף ו

ס"ו בכל ימי כו'. תוס' שם וכמש"ל סי' תפ"ח ס"ג:

סעיף ז

ס"ז בליל י"ט כו'. עמ"א ור"ל בבה"כ דאין אותו הטעם שכ' בסי' תפ"ז ס"ב שייך כאן וע' ע"פ ק"ב ב' מכלל דבשביעי כו':

ואומרים. דלא כי"א זמן שמחתנו שטבעו בים המצרים:

סעיף ט

ס"ט ומפטירים. מגילה שם:

ואין. כמ"ש תוס' בשבת כ"ד ב' ד"ה ולית כו'. דקי"ל כרב גידל:
לא כו'. דאף לרש"י ורב אלפס דפ' דלא כרב גידל מ"מ אין חותמין בשל פסח כמ"ש הרא"ש שם וז"ש לא באמצע וע' רא"ש שם:
ונוהגין. שמדבר בגאולת מצרים. וז"ל ד"מ כת' אבודרה"ם נהגו העולם לקרות בחג המצות שיר כו' שמדבר כו' ובשבועות רות שכתוב בו תחלת קציר ועוד שאבותינו שקיבלו התורה נתגיירו וכן רות נתגיירה ובסוכות קהלת מפני שכתוב בו תן חלק לז' וגם לח' כו' ואמרי' במ"ס הקורא בחמש מגילות מברך על מקרא מגילה ואפי' היא כתובה בין הכתובים עכ"ל וכ"כ מהרי"ל לברך כנ"ל אף אם אינה כתובה בגליון וכ"כ בהג"מ הלכות ט' באב וכן המנהג דלא כמרדכי שכ' בפ"ק דמגילה לברך על מקרא כתובים עכ"ל ד"מ. וכ"כ ב"ח ולבוש ומנהגים ומט"מ לברך אף שאינם כתובים בגליון וכ"ש כשהם כתובים בגליון כס"ת וכן מנהג כל הראשונים וכ"כ מ"א. ומ"ש חוץ מקהלת ליתא דבספ"ג דידים מסקנת מתני' שם דכן נחלקו וכן גמרו ששיר השירים וקהלת שוין לטמא את הידים וכ"פ הרמב"ם בפ"ט מהל' אה"ט ה"ח שכל ה' מגילות מטמאין את הידים כס"ת וכ"כ הגמ"ר פ"ק דמגילה שכולן שוין לברכה זו וכן עיקר:
בשבת. שהוא יום כינופיא דאף בי"ט הוו בשדות כמ"ש בסוף ר"ה נ"ה א':

סימן תצא

סעיף א

ס"א מבדיל. ט"ס כאן ובטור כת' מתפללין ערבית כמו במ"ש ומבדילין על הכוס כדרך שמבדילין במ"ש אלא כו'. ומ"ש מתפללין ערבית ברכות כ"ח א'. ומ"ש מבדילין. פסחים ק"ד א' אומר הבדלות במ"ש ומי"ט כו' ובמי"ט לחש"מ וז"ש בין כו':
אלא שאין. שם נ"ג ב' אין מברכין כו' ואף עולא דפליג ל"פ אלא על יה"כ:
ולא. עתוס' שם ק"ב ב' ד"ה רב כו' ובפי"ד די"ט ל"ג ב' ד"ה כי הוינן בי כו':

סימן תצב

סעיף א

ס"א יש נוהגין. עתוס' דקדושין פ"א ד"ה סקבא. וע' בטור סי' תכ"ט שכ' בשם מ"ס ותלמידים מתענין בו בה"ב מפני חילול השם ג"י וכ' ונ"ל דהנך ג"י אחר הפסח קאמר כמו שרגילין באשכנז וכן אחר הסוכות מפני שהן ימי שמחה וסמכו אקרא דאיוב ויהי

כי הקיפו ימי המשתה וגו' ועב"י שם וכ"כ הטור הטעם כאן וכ"כ הרא"ש בפ"א דתענית ועמ"א:

וממתינים. עמ"א ואע"ג שבמ"ס כ' להתענות בניסן לפי שאין אנו נוהגין כמ"ס שמתיר להתענות בניסן בזמן שאין מזכירין בציבור כמ"ש בסי' תכ"ט ועוד שאנו נוהגין להתענות בציבור ואף למ"ס אסור:

מיד. עמ"א:

ועושין אותו כו'. אע"ג דבתוספת דתענית תניא דאין קורין בתורה בתענית יחיד קהל שמקבלין תענית רבים מיקרי ואף ע"ג דלענין שאלה אמר בספ"א דתענית דכיחידים דמי היינו לשנות מטבע ברכות של תיקון נביאים וכן טבעו ענינו בברכה הרא"ש שם ועיין סימן תקס"ו סעיף ב':

סימן תצג

סעיף א

ס"א נוהגין כו'. כמ"ש בפ' הע"י ס"ב ב' תנא כולם:

עד ל"ג. עבסי"ב:

אבל לארס כו'. כמ"ש שם ומ"ג א' ומארסין אבל לא כונסין:

מי שקפץ עפ"ד דפסחים נ' ב' מאי אריא כו' התם סי' כו':

מיהו מל"ג כו'. עס"ב:

סעיף ב

ס"ב נוהגין. שבמדרש איתא שמתו עד פרוס העצרת והוא ט"ו יום קודם העצרת נשארו ל"ד יום ומקצת היום ככולו וז"ש ואין להסתפר כו'. ואמר בבקר כמ"ש בי"ד בסי' שצ"ה ס"א דלא אמרי' מקצת היום ככולו עד שתנץ החמה והביאו ראיה מספ"ב דמגילה וכן שומרת יום כו' ומ"ש נוהגים שלא להסתפר כו' הוא לשון הטור וע' בהג"ה:

אא"כ. כמ"ש במ"ק י"ז ב' ומודים חכמים כו':

ובמדינות כו'. כנ"ל בטור שאומרים שאז כו':

ומרבים. כו' כמ"ש בסוף תענית שבו פסקו מתי מדבר:

ואין להסתפר כו'. כנ"ל משום מקצת היום ככולו:

מיהו כו'. כנ"ל ממ"ש במ"ק י"ז ב':

ומי שהוא כו'. כמ"ש בפ"א דתענית י"ב א' מפני שי"ט שלנו היה:

סעיף ג

ס"ג יש נוהגים כו' מיהו כו'. כי י"א כי ל"ג אינו להפסקה אלא לאותן ימים שא"א תחנון ז' ימי הפסח ו' שבתות וג"י ר"ח וי"א עד ר"ח אייר תקח ממנין הימים נשארו ל"ג ימים ועט"ז ס"ק א' ב' ומ"א ס"ק ה'.

ולא ינהגו. יבמות י"ד א':

וכ"ש. פ"א דעירובין מקולי ב"ש ומקולי ב"ה כו':

סעיף ד

ס"ד נהגו. כמ"ש בסוף מ"ק כ"ז ועיין בה"ג:

סימן תצד

סעיף א

ס"א ביום. מפורש בתורה וס"ל דאינו תלוי במנין הימים בחדש כמ"ש בפ"א דר"ה עצרת פעמים חמשה כו':

אלא שאומרים. מ"ס פי"ט הלכה ד':

וגומרים. פ"א דערכין ופ"ד דתענית:

ומפטיר קורא. כמש"ל סי' תפ"ח ס"ג:

ומפטיר כו'. מגילה שם:

סעיף ג

ס"ג אסור להתענות. כמ"ש בפ"ד דסוכה כל העושה איסור לחג כו' וכפי' השני של רש"י ובירושלמי קורא לאסרו חג בנה דמועדא וז"ל הירושלמי פ"א דע"ז סוף הלכה א' חברייא אמרו טעמא דר"י משום בריה דמועדא כו' א"ר יודן קרא מסייע למה דאמרו חברייא וביום עשרים וארבעה לחודש נאספו כו' ולמה לא אמר בכ"ג משום בריה דמועדא אין נימר דהוה בשבתא לית יכיל דאת מחשב ואת משכא צומא רבא בחד בשבא ומה בה ולית ר' הונא מקיל למאן דמעביר ליה מן אתריה א"ר יוחנן בר מרייא אנא חשבתיה ולא הוה בשבתא ובפ"ב דחגיגה מעשה ומת אלכסא בלוד ובאו כו' ולכן כ' כאן:

וא"א תחנון. עמ"א:

ונוהגין לאכול. עמ"א:

וצריכין. עמ"א:

סימן תצה

סעיף א

ס"א כל מלאכה כו'. ביצה ל"ו ב' מתניתין כל שחייבין עליו כו' ובפ"ק דמגילה אין בין י"ט כו' הא לענין מכשירי כו' מתניתין דלא כר"י כו' אין בין כו' ובפ"ג די"ט כ"ח א' דרשינן ממך כו' ע"ש ושם ל"ז א' ורמינהי כו' ל"ק הא ב"ש הא ב"ה ושם י"ב ב' ואת"ל משנה ב"ש כו' דאי ב"ה כיון כו' ה"נ כו' וז"ש חוץ כו' וחוץ כו'. ואף ע"ג שגם בשחיטה ובישול אמר שם כן ביאר המ"מ פ"א שכל מלאכה שהיא באכילה כגון שחיטה ואפיה ובישול אפילו עשאן שלא לאכילה אין לוקה וכל מלאכות שאינן באכילה כגון כתיבה וארִיגה כו' אפי' עשאן לאכילה לוקה חוץ מן הוצאה והבערה אע"פ שאינן באכילה ואפ"ה אפי' עשאן שלא לאכילה אינו לוקה והטעם ההוצאה שצריכה כאוכל ומשקה וההבערה כמ"ש בירושלמי לא תבערו אש כו' ביום השבת הא בי"ט שרי דביום השבת מיותר והצריכו שם למתוך אף שעשאן שלא לצורך וז"ל הירושל' פ"ה די"ט הלכה ג' על מתני' דאין בין כו' לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת בשבת אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר ביו"ט אין תימר בדברים שיש בהן אוכל נפש אנן קיימין והכתיב אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם אלא כינן קיימין בנר של אבטלה א"ר אבינא ותני תמן ב"ש אוסרין וב"ה מתירין:

שלא היה כו'. כמש"ש כ"ח ב' ומגילה ז' ב':

ויש מחמירין כז'. כמ"ש בשבת קל"ד א' ת"ר אין מסננין כו' מ"ש מבישרא אגומרא כו' מ"ש מלישה כו' ועתוס' דמגילה ז' ב' ד"ה כאן כו' וי"ל כו' וע' תוס' דשבת קל"ז ב' ד"ה תולין אבל כו' אבל סברא הראשונה ס"ל כמ"ש הר"ן בפ"ק די"ט דאפי' אפשר מאתמול שרי אלא בדבר שעושה לימים הרבה אסרו חכמים בדבר שטוב מאתמול וזה שהחמירו במלח ותבלין ונראה שזהו ג"כ מ"ש בפי"ט דשבת בחרדל וגבינה שג"כ דרך לימים הרבה ואפ"ה בדברים דמפיגין טעמם מותר אפי' בלא שינוי ובלא מפיג ע"י שינוי וכן פירש"י בספ"ג די"ט הא דאין שונין קמח משום דאפשר מאתמול ואפ"ה מותר ע"י שינוי דלא כמ"א:

כל שאינו מפיג כו'. כמ"ש בשבת שם והאמרי נהרדעי גבינה בת יומא כו':

מיהו אם כו'. כמ"ש בי"ט י"ד א' דכ"ע מיהת כו' כל התבלין מפיגין כו' ועתוס' דשבת ק"מ א' ד"ה הני פלפלי כו' מיהו במדוך של עץ כו' דלא אסרינן כו':

קצירה כו'. כמ"ש בריש י"ט משוס פירות הנושרין כו' וסחיטה שם משום משקין שזבו כו' ובר"פ אין צדין וטחינה במ"ק י"ב ב' ת"ר טוחנין כו' מ' דבי"ט אסור ובירושלמי פ"א

הלכה י' תני אין בוררין ולא טוחנין ולא מרקדין הבורר והטוחן והמרקד בשבת נסקל וביי"ט סופג את הארבעים והתנן בורר כדרכו בחיקו ובקנון ובתמחוי אר"ח ענתותי דר"ג היא כו'. מנין שאין בוררין ולא טוחנין ולא מרקדין ר' אחא בשם רשב"ל אומר כל מלאכה לא יעשה בהם עד ושמרתם את המצות כו' וכ"ש צידה וקצירה. תני חזקיהו פליג ר"ל על מה שאסר ת"ק ברירה אך הוא לבדו הרי אלו מיעוטין שלא יקצור ולא יטחון ולא ירקד ביי"ט:

סעיף ב

ס"ב אסרום חכמים. ר"ל דלא כרש"י בר"פ אין צדין שאסור מדאורייתא משום דאפשר מאתמול ועדיפי טפי דלא מצינו הפרש בין אפשר ללא אפשר אלא במכשירי אוכל נפש לר"י במ"ש כתיב הוא וכתיב לכם כו' מכלל דבא"נ עצמו אין חילוק ואמרו מוליכין סכין ובהמה אצל טבח אע"ג דבשבת לענין מילה אסור וכן לענין פסח וכן מלח דאין מפיג טעם התירו ע"י שינוי כנ"ל ס"א אלא כמ"ש תוס' ורא"ש ור"ן שם לפי שאדם רגיל לעשות דברים כיוצא באלו מיום א' לימים הרבה ודמי לעובדין דחול ואף ע"ג דיליף בירושלמי מקרא אסמכתא הוא אבל דעת הרשב"א שהוא מדאורייתא וז"ל בעה"ק ל"ז ב' ד"ת מלאכת עבודה אסורה בי"ט כמו בשבת שנאמר כל מלאכתכו' איזו היא מלאכת עבודה כל שאין בה צורך א"נ כחורש וזורע ובונה ואורג וכיוצא בהן ולא הותרה אלא מלאכת א"נ כו' ולא כל מלאכת א"נ התיר הכתוב שהרי אחר שהתיר מיעט שנאמר אך כו' אך הוא לבדו ולכם מיעוטין הן כו' ומסרן הכתוב לחכמים והם אמרו שהקוצר והתולש והדש והבורר והטוחן והמרקד והצד והחולב והמגבן והסוחט אסור וכן אסרו מדבריהם לרדות חלות דבש כו' ומפני מה מנו את אלו לפי שלא התירה התורה מה שדרך לתקן מהם לימים הרבה וכן לא התירה אלא תיקון דברים שהן ברשותו לא לעקור דבר מגידולו לפי שרוב הפירות נלקטין לזמן מרובה וכ"ש צידת בע"ח שאינן ברשותו והוא צריך לטרוח כו' ועוד יש מלאכות ואפילו טלטולין שאסרו מדבריהם שלא יעשה כדרך שעושה בחול כמו שיתבאר עכ"ל:

סעיף ג

ס"ג אין מוציאין. כמ"ש בספ"ג פרתו כו' ומקרדין כו' ביי"ט מ' דביי"ט קאי אשניהם ועוד דכל הג' דברים דפליגי ראב"י וחכמים הכל ביי"ט דלא כתי"ט ואמרו בירושלמי פ"ד די"ט והביאו הרי"ף ורא"ש שם אין רוכבין כו' ביי"ט משום שביתת בהמתו אלמא דמצווה ביי"ט ובבהמה לא אמרינן מתוך דלא שייך לצורך:

סעיף ד

ס"ד מוקצה כו'. כמ"ש בריש י"ט מכדי מאן סתים כו' אמרי כו' וכן דפריך שם במאי עסקינן לימא כו' אלא כו' מ"ש דב"ש מוקצה הוא אלמא דפשיט להו דמוקצה אסור וכן שם ד' א' אלא בתרנגולת כו' היא ואמה אסורה רי"ף סוף י"ט ועסי' תק"י ס"י:

ויש מתירין כו'. ממ"ש בסוף שבת ואף לוי סבר כו' כי הא דלוי כי הוה מייתי טריפתא ומייתי ראיה מי"ט לשבת ושם ואף ר"י סבר כו' ומי אר"י הכי והא אר"י הלכה כסתם משנה ותנן אין כו'. ר"י סתמה כו' ולא מפליג בין שבת לי"ט אלא ר"נ לבדו הוא מפליג להעמיד אוקימתא שלו ואנן קי"ל כאוקימתא אחריני שם ועוד מדפריך בפ' כירה ור' כר"ש ס"ל כו' ואם איתא הא ר' סתם בשבת כר"ש וביו"ט כר"י אלא לא קי"ל כן:

אבל נולד כו'. ג"כ דלא כר"נ שאמר מאן דאית ליה כו' וכרבא פרק המביא ואוד שנשבר כו' ובסוף נוטל שמואל מטלטל כו' אע"ג דבסוף שבת אמרינן דשמואל סבר כר"ש סתמא דש"ס ס"פ נוטל ס"ל דפרסייתא אסור ועבדא"ש שם שדחה כל הראיות מרבא אין ראיה דרבא אפילו במוקצה כר"י ס"ל כמ"ש ס"פ נוטל למימרא כו' ומשמואל אין ראיה דהא כר"ש ס"ל אפילו בנולד כמ"ש ספ"ק דשבת אלא כמ"ש תוס' שם דמחמיר על עצמו היה:

וכל מוקצה כו'. כר"א בסוף המביא במתני' ל"ד וכמ"ש רש"י שם דפליגי בברירה ואנן קי"ל דבדרבנן יש ברירה וכמ"ש בפ"ה שם ל"ח א' דרש מר זוטרא הלכה כר' אושעיא וכמ"ש הרי"ף שם ואמרינן בירושל' ס"פ המביא והביאו תוס' שם מחלפא שיטתיה דר"א דתנינן תמן בש"א לא יטול אא"כ נענע מבע"י ור"א לאו שמותי הוא חומר הוא בדבר שיש בו רוח חיים וה"ה לדידן דקי"ל שם כב"ה צ"ל החילוק הנ"ל דהא שם אפי' לב"ה לא סגי במכאן אני כו' כמ"ש שם יו"ד א' וז"ש שאיני כו':

ומותר להכין כו'. עמ"א וט"ז וכמ"ש בספ"ג דעירובין ל"ח א' ועוד אר"י מתנה אדם כו' וערמב"ם ספ"א ה' כ"ד לפיכך כו':

סימן תצו

סעיף א

ס"א בגליות. עספ"ג דעירובין אתא שיילוה לרבא א"ל כו':

ומנדין כו'. עבה"ג:

סעיף ב

ס"ב או שאר כו'. **ודוקא שבות כו'**. נלמד משם דודאי ל"ד עינא ול"ד לכחול אלא כל ששבות וכמ"ש בפ' המצניע דכוחלת משום שבות:

אע"פ כו' אלא ע"י כו' אם אין כו'. שם בעא מיניה כו'. מהו לכחול כו' היכא דאיכא כו' א"ל אסור אמימר שרא כו' מסייע כו':
בשני כו' חוץ כו'. שם אמימר שרא כו' א"ל אנא כנהרדעי כו' ואנן קי"ל כרב אשי שם ו' א' דל"ל דנהרדעי מיהא למידין ממנו לי"ט ב' של גליות רי"ף:

סעיף ג

ס"ג בני א"י כו'. ע"ל סי' תס"ח ס"ד מש"ש:

סימן תצז

סעיף א

ס"א אפי' במקום כו'. כ"כ הראב"ד בהשגות וז"ל שהרי חיה ועוף שהתירו אינו אלא בביברים קטנים ואפ"ה דגים אין צדים והטעם מפני שהם מכוסים מן העין והקשה עליו המ"מ מאמת המים לקמן ס"ה ותי' הב"י דאמת המים צרה וביבר רחב הרבה ודלא כהרמב"ם שמתיר אף בדגים בביברים קטנים וכ' המ"מ שמפ' דרשב"ג פליג אף אריש אדגים אבל דבריו צ"ע דא"כ היאך אמרינן שם הלכה מכלל כו' וע' לח"מ שנדחק בזה אבל דבריו תמוהים:

סעיף ב

ס"ב אין משקין כו'. כמ"ש בסוף י"ט אין משקין כו' והא דפריך בגמ' שם ל"ל למימר משקין ר"ל למה נקט השקאה דוקא דלא כהר"ן שם שכ' דהשקאה מותר וז"ש הרמב"ם וש"ע לשון משקין ועמ"א:
וכל שאסור כו'. גמ' שם מותרין למאי כו' וליטעמיך כו' אלא כו':

סעיף ד

ספק מוכן כו'. צ"ע דל"פ רש"י ותוס' שם על מילתא דר"פ משום שנלקט בי"ט ראשון אבל לכ"ע ספק אסור בי"ט ב' וע' סי' תקי"ג ס"ו בהג"ה ועמ"א וכן במהרי"ל הלכות י"ט כ' בשמחת תורה לקחו ביצים מן הא"י ומלאום בתרנגולת וגם עשה בהן שאר מאכלים ואסר מהרי"ל את התרנגולת וכל הנעשה עם הביצים עד מוצאי י"ט בכדי שיעשו משום ספק נולד:
דהוי ס"ס. דמותר אפי' בדשיל"מ כדעת הרא"ש בתשובה כלל ב' ס"א שכ' דהא דאמרינן בריש י"ט וספיקה אסורה ואם נתערבה כו' מ' דקאי אספק וכה"ג קרינן בזבחים ע"ד א' ס"ס וכ' דוקא שספק א' בתערובות אבל ס"ש בגופו מותר והתיר שם בחדש משום ס"ס ועי"ד סי' ק"י ס"ט וסי' רצ"ג ס"ג בהג"ה ומ"מ כל סתם כו' ודלא כמ"ש בסי' ק"י ס"ח

בהג"ה י"א דדשיל"מ כו' והוא דעת מהר"מ שם שהביא הרא"ש ומרדכי סוף כל הצלמים מהא דריש י"ט כנ"ל:

סעיף ה

ס"ה מאחר כו'. כנ"ל ס"א:

סעיף ו

ס"ו אווזים כו'. שם כ"ה א' ושם כ"ד א' ותניא הצד אווזין כו' וע' רא"ש שם וצ"ל דהא דקאמר כו' ולפ"ז כו' ור"ל דבבית ודאי מותר כנ"ל אבל אווזין כו' ושם ברא"ש ובע"ה כו' ואף לדברי התוס' כו' וז"ש בבית או בחצר:

סעיף ז

ס"ז שאר כו'. כפי' הרמב"ם דרשב"ג ומ"ש שם ה"ד מחוסר כו' קאי גם אחיה דלא כתו' שם ד"ה כל כו' מחמת אוקימת' דר' אשי והרי"ף השמיט הא דרב אשי וס"ל כפירש"י דאידי ואידי חד שיעורא ודשמואל כללא הוא לכל:

סעיף ח

ס"ח בתור ע' כו'. עבה"ג ור"ל כמו ששם קורא סמוך לעיר כו':

סעיף ט

ס"ט וה"מ בגדולים כו'. ממש"ש כ"ה א' ארשב"א מודים כו' בד"א כו' מ' שמועיל זימון ועברא"ש פ"א סט"ו וכמ"ש ברפ"ג בחיה הא בה הא באמה כו':

סעיף י

ס"י וא"צ לנענע. לא כב"ש:

אם זימן כו'. כמש"ש דזימנין כו' וכמטלטל כו':

ואם הוא כו'. דאיסור טלטול אינו אלא משום דמוקצה וכמ"ש בהג"א ד"ה ואין אדם כו' אבל תרנגולת העומדת כו' אבל בא"צ אלא לזוג אפי' זימן כל השובך לא היה דעתו אלא לזוג אלא דסומך על מה שיברור ונמצא איגלי למפרע שבתחלה קמטלטל כו':

סעיף יב

ס"יב המובדלים. דאל"כ ודאי איתהפיכו הג"א שם ד"ה וכגון ורש"י שם דודאי א"א שיעמדו על מקום א' מצומצם:

אא"כ. רי"ו ופשוט וע"ש בגמ':

סעיף יג

ס"יג ואסי' היו כו'. כשיטת התוס' בפסחים ט' א' והטור סי' תל"ט שפ' כמ"ד בכיס א' מחלוקת וע"ש בש"ע ס"ג:

סעיף יד
ס"יד ואם הזמין כו'. תוספתא פ"א:

סעיף טו
ס"טו א"י כו'. כמ"ש כ"ד ואם אין במינו במחובר כו' וה"נ שא"צ צידה והן תוך התחום ואף ע"פ שלא זימן מבע"י דאין הא"י צריך הכן כמ"ש בסי' תצ"ח ס"ג ועיי' מ"א:

סעיף טז
ס"טז השוחט כו'. כ"כ הטור ומ' שם אף למאן דמתי' טלטול הבשר שכ' ובענין טלטול הבשר כו' ע"ש וכמ"ש בשבת קי"ו ב' בשלמא כו':

סעיף יז
ס"יז אם כו'. שם קצ"ו ב' כי הא דלוי כו' ובירושלמי פ"ג די"ט הלכה ו' בעון קומי לוי מהו לראות את הטריפה בבית אפל אמר לאפוקי לברא ר' אמי בעי שמעינן אין רואין את הנגעים בבית אפל שמעינן אין רואין את הטריפה בבית אפל אר"י בר בון לא מטעם הזה אלא שמא תמצא טריפה ויהא אסור לטלטלה:

אבל כו' שלא ישקול. י"ט כ"ח א':

ולא. שם כ"ז ב':

ואם. שבת קמ"ח א':

סימן תצח

סעיף א
ס"א שמא כו'. רמב"ם:

ועכשיו כו'. לטעם הרמב"ם דאין השוחטין ת"ח:

מיהו כו'. דבשעת הדחק יש לסמוך אמפרשים אחרים דרש"י פי' משום דאוושא מילתא והוי כעובדא דחול ובה"ג פי' שמא ילך חוץ לתחום והרז"ה פי' משום דהוי כעין ראיית מומין בבכור ולכולהו טעמי מותר עכשיו:

סעיף ב
ס"ב יכול כו'. כגי' הטור בהמה וסכין כו':

ואפי' גדי כו'. דבלא"ה ל"פ ב"ש:

ואע"פ כו'. דהוצאה באוכל נפש כתיקון א"נ עצמו ואין חילוק בין אפשר מבע"י או לא. שם:

וה"ה שהטבח כו'. כגי' שלנו טבח וסכין ובודאי אין האיסור משום טבח:

סעיף ג

וה"מ כו'. **אבל כו'**. ירושלמי פ"א דשבת ופ"ג די"ט הלכה ב' ע"ש וכן משמע בגמ' כ"ה א' חוץ לתחום כו' מותר לישראל אחר:

אא"כ. דאז אסור לאותו ישראל כנ"ל:

ואם ספק כו'. כפי' רש"י בס"פ שואל חיישינן כו' וכמ"ש בפ"ד דעירובין מ"ה ב' ואב"א כו' וז"ש שהמוקצ' כו' ור"ל בכה"ג משום חוץ לתחום אבל ספק מוכן קי"ל דאסור כמ"ש בסי' תצ"ז ס"ג והרשב"א אזיל לשיטתו שפ' כרש"י אבל לא קי"ל כן וז"ל המ"מ פ"ב הלכה ו' כ' רבינו וכל ספק מוכן אסור ודע שכל דין מוקצה ונולד בכלל זה והטעם מפני שהוא דשיל"מ או שרצו חכמים להחמיר בספק זה והרשב"א חלק ואמר שכיון שמוקצה ונולד מדבריהם הולכין להקל ולא מחמרי' אלא בדבר שקרוב ליגע בשל תורה כגון ספק ניצוד אבל שאר ספקות מותרין וכת' הה"מ שדבריו תמוהין דהא ספק ביצה למה אסורה וכולה סוגיין דפ"ק דספק נולד להחמיר ועוד דברייתא סתמא תניא ספק מוכן ר"ג כו' ונראין דברי רבינו שלא חילק וע' ר"ס תקי"ז ועמ"ש בסי' שכ"ה ס"ז וע"ש ס"ט ובסי' תקט"ו ס"ז ובסי' שכ"ה סט"ז וצ"ע:

שבמוקצה הולכין כו'. נראה לי שלמד ממ"ש בפ"ד דעירובין מ"ו ב' ואב"א הוי כו' ואף דקי"ל ספק מוכן אסור כבר כ' הרשב"א בעה"ק מ"ה ב' וז"ל זו שאמרנו שהמוקצה והנולד אסורין בי"ט לא מן התורה אלא מד"ס לפיכך הולכין בספקן להקל בד"א בדבר שאינו קרוב לבא לידי איסור תורה אבל אם היה קרוב לבא ליגע בשל תורה הולכין אף בספקו להחמיר כשל תורה כיצד פירש מכמרות או רשתות לחיה או לעופות מעי"ט ולמחר השכים ומצא בהן חיה ועוף כו' הרי אלו אסורין אע"פ שהן ספק מוכנים לפי שאם אתה מתיר כן קרוב הדבר להתיר צידה שאסור' ד"ת ולפיכך החמירו בספיקם וזהו שיטת הרשב"א וכן שיטת רש"י בפ' שואל אבל בסי' שכ"ה וסי' תקט"ו פ' כדברי ריי"ף ורמב"ם ועמש"ל:

ואם הביאם כו'. עירובין מ' א':

או אפילו כו'. פ"ו דמכשירין מתניתין ו':

סעיף ד

ס"ד בהמות כו'. עמ"א בשם ש"ך ויפה כתב דרשב"א אזיל לשיטתו כמ"ש בס"ג שהולכין בספקו להקל ומפ' מתני' דס"פ שואל חיישינן שמא כו' כפירש"י והיא דבריו שכ' כאן שמא מבערב כו' וחוץ לחומה כו':

ביום שני. ט"ס וכן שם בספר עה"ק ליתא וכיכ ש"ך הביאו מ"א ומ"ש מ"א דא"ח וש"ע לטעמייהו דס"ל ספק חוץ לתחום לחומרא כו'. דברי שגגה הן דהא א"ח וש"ע העתיקו דברי הרשב"א כלשונו וכת' בס"ג שבמוקצה הולכין בספיקו להקל ואף שהש"ע סותר למ"ש בסי' תקט"ו אין בזה כלום כידוע:

סעיף ה

אם האם כו'. דבלא"ה אסור כמ"ש ב' א' ד' א':

והוא כו'. פי"ט דשבת:

ובעינן כו'. עט"ז ועפ"ג דחולין:

ואם היו כו'. אע"ג דבביצה אסור דלא שייך הכנה אלא בדבר האסור ביומו והוא כדעת המתיר שיורי פתילה כיון שמותר ביומו כמ"ש ב"י בסי' תק"א בסופו דלא כד"מ שם ס"ק ג' וע' מ"א דלא שייך כו'. וכת' ועוד דלידת כו' ומטעם זה מותרין ביצים שנמצאים בתרכגולת אפי' בי"ט שלאחר השבת כמ"ש בסי' תקי"ג ס"ז וכן מוכח מסוגי' שם ב' ב' וע"ש בראש ועתו' ד' א' ד"ה אלא. ועי"ל כו':

סעיף ו

ס"ו אפי' אין כו'. שם מבית טביחתה וס"ל שזהו דברי ת"ק אבל בגמרא שם מוכח שזהו דברי ר"ע וכ"כ הרשב"א וע"ש בגמ' א' רב"א כו' והאנן תנן מתני' כו':

אינו נוטל כו'. שם י"א ב' ג' דברים התירו כו' משא"כ כאן וירושלמי פ"ג הלכה ג' תני אבל מביאה ע"ג עורו כיצד הוא עושה משייר ממנה אבר אחד ומביאו עמו:

וי"א דאין כו'. כמ"ש בסי' שקדם בפט"ז דשב' קי"ו ב' בשלמא כו' ועמ"א:

סעיף ז

ס"ז אם שחט כו'. רמב"ם וכפי' דקאי אכל בהמה וס"ל דמ"ש אם שחטה כו' אורחא דמילתא נקט שאין דרך לשחוט בריא' בשדה ר"ן וכת' שיש חולקים וס"ל דוקא במסוכנת וכן כתב הרשב"א בעה"ק:

סעיף ח

ס"ח עוף כו'. דרשב"ל שם ס"ל מפני שצריך לחסמן כמ"ש משום ליבון כו' וע"כ צ"ל כן דמשום לבודקן ליכא חיוב. רא"ש:

סעיף ט

ס"ט ואם כו'. שם ולפלגו כו' סד"א כו':

אלא כו'. שם ל"ז א' גבי אותו ואת בנו לר"י:

סעיף יא

סי"א ואפי'. הרא"ש שם ועמ"א ועפ"ה דב"מ ס"ט ב':

סעיף יב

ס"יב השוחט בהמה כו'. בכורות כ"ד כ"ה בעו מיניה מר"ה כנגדו בי"ט מהו כו' ועתוס' שם ד"ה והיינו כו' עד ואת"ל דאי תולש כו' והרמב"ם מתיר בבהמה ולא בעוף והרמב"ן מתיר אף בעוף כיון שסופו לדחות ועמ"א:

בידו. שם בגמ' אר"א אר"ל ל"ש כו':

סעיף יג

ס"יג השוחט את כו'. עתוס' שם ד"ה דהוה וערש"י שם ד"ה דהיינו אורחיה כו':

סעיף יד

ס"יד ואפי' היה כו'. ממ"ש שם אר"י ב"י לא שנו אלא שאין כו' וע' תו' דחולין ע"ט ב' ד"ה בין כו' וי"ל כו' ור"ל דאפילו בכמה דקירות מותר וע' רשב"א שם:

סעיף טו

ס"טו ואם שחט כו'. ירושלמי שם סוף הלכה ג' בד"א בשלא שחט אבל אם שחט מוטב שיטול מאפר שהוסק בי"ט ואל יחפור בדקר ויכסה חברייא אמרין שמ"ע דוחה למצות ל"ת:

ומיהו עדיף כו'. ממש"ש ואל יחפור כו' משמע דוקא שאין לו דקר נעוץ וז"ל הב"י כתב הכל בו בשם הר' משולם שאם שחט מותר לכסות באפר כירה שהוסק בי"ט ולא יכסה בדקר עכ"ל ונ"ל דה"ק ולא יחפור בדקר ויכסה אבל אם ה"ל דקר נעוץ ודאי עדיף טפי והכי אמרינן בירושלמי אם שחט מוטב כו' ואל יחפור בדקר ויכסה אלמא דבא"ל דקר נעוץ קאמר אבל אם י"ל דקר נעוץ עדיף וכ"נ מדברי הרא"ש והטור עכ"ל. ודבריו תמוהין דהכל בו כתב ולא יכסה בדקר משמע אפי' דקר נעוץ וכן הירושלמי בדקר נעוץ קאמר דאמתניתין קאי דקאמר ומודים שאם שחט שיחפור כו' ועוד דאי בלא נעוץ מאי מוטב כו' ר"ל אם י"ל אפר כירה אפי' בלא"ה אסור וגם הסברא פשוטה דאיסור טלטול קל מאיסור מלאכה שא"צ לגופה או מקלקל שהרי מתניתין נכרי שבא לכבות כו' אפי' בהפסד דליקה ואילו לטלטל מוקצה התירו כל הפוסקים אמיר' לנכרי כמש"ל סי' רע"ו ס"ג בהג"ה וכ"ש בי"ט דמותר לטלטל מוקצה לצורך אוכל נפש כמש"ל סי' תקי"ח ואיו משמעות בדברי הרא"ש וטור וכ"כ הרשב"א להדיא וז"ל בס' עבודת הקודש מ' א' שאם שחט ואין לו אפר כירה שהוסק בי"ט שמותר לכסות בו משום מצות כיסוי ולא עוד אלא

אפי' י"ל דקר נעוץ ואפר כירה שהוסק בי"ט מכסה באפר ואינו מכס' בדקר נעוץ עכ"ל וכן השיגו ב"ח ומ"א:

סעיף טז

ס"טז הכניס כו'. ע' רש"י שם ד"ה הכניס כו' וד"ה מכניס כו' ור"ל דלצורך גינתו צריך הרבה אבל אם הכניס סתם די אפי' בקופה ועתו' שם ד"ה ואמר וא"ת כו' י"ל כו' א"נ י"ל כו' וז"ש כאן לכסותו בקופה כל צרכו:

סעיף יז

ס"יז מכניס כו'. כל ב' סעיפים אלו הוא לשון הטור וכן בב"י שם שחילקו בין ההיא דכאו לסט"ז כנ"ל אבל הרשב"א שם חילק דכאן דוקא דיעבד כמו דקר נעוץ ושם אפי' לכתחילה ולשון הגמרא דוקא כדבריו דכאן אמר הכניס רק לכסות ושם אמר מכניס כו' ועושה כו' וכן נוטה תי' שני של התוס' שם:

ואם הוא. רש"י שם ד"ה והוא וקאי גם אסעיף שקדם וכ"ה שם בגמ' והא קעביד כו':

סעיף יח

סי"ח אפילו כו'. שם בגמ' וליטעמיך כו' רמי כו' משמע דקאי אלעיל:

ולערב כו'. ע' רא"ש שם וכמ"ש בחולין פ"ז א':

ודוקא כו'. שמפרש מ"ש רמב"י אמר כו' בעפר שאינו מוכן דאל"כ היאך אמרו בחול אמרי לנקר כו' בי"ט נמי ועש"ג שם וע' פט"ז דשבת קכ"א ב' ותיפוק ליה כו':

סעיף יט

סי"ט ויש לו כו'. רמב"ם מ"ש שם לא כוי בלבד כו' משמע דומיא דכוי דאפי' בעפר מוכן ובאפר כירה ועמ"א:

לא יכסנו. אפי' י"ל אפר מוכן. רשב"א שם:

סימן תצט

סעיף ב

ס"ב אסור. ממ"ש ל"ד א' מולגין הראש כו' דוקא. ועתוס' שם ד"ה מולגין כו' וכ"כ שם במרדכי בשם בה"ג ע"ש:

סעיף ג

ס"ג שנשחטה בי"ט. שם י"א ב' וכמ"ש למטה:

ונוצות. ג"כ מה"ט כמ"ש שם:

סעיף ד

ס"ד וכן אסור כו'. עמ"א וכמ"ש בגמ' שם התם לא קא מוכחא כו' ובטור כ' פלוגתא בזה והכריע הטור מדלא שרי אלא ע"ג העור כו' ע"ש וכן הראב"ד נסתפק בזה והכריע הר"ן לאיסור דמוכחא מילתא ע"ש:

סעיף ה

ס"ה מחמה כו'. שבת קכ"ד א':

סימן תק

סעיף א

ס"א אין. שם כ"ז ב':

לו'. כ"ח ב':

וכן. כ"ז ב':

אלא כו'. שם:

כפי כו'. כ"ט א':

ומביא כו'. כ"ז ב' וקאי גם אמ"ש כפי החלקי' שאמרו שם כ"ט א' ועב"י:

וי"א דוקא. מדקא' לחבירו אבל בשבת ק"נ א' אמרינן חבר נכרי וע' תוס' שם ד"ה אומר כו' ועתוס' ספ"ג די"ט כ"ט ב' ד"ה אצל כו' וכ"כ שם הרא"ש ור"ן ומ"מ ומרדכי ואף שבהגמ"ר כתב משום ראב"ן לאיסור מ"מ כתב הטעם משום שמא ירבה בשבילו משא"כ כאן. ועיינתי בראב"ן שם שכ' אבל א"י אסור וכ"כ בה"ג והוא מה שמביא הרא"ש שם ואס' משום מחובר וכיוצא והוכיח המרדכי מדבריו להיפך דאין חילוק והביא ראיה מספ"ג דעירובין בליפתא דאתא כו' ופ"ד שם דיכרי דאתו למברכתא ואע"ג שבהגמ"ר שם דחה ראייתו דבריו דחוקים וע' ב"י סי' תקי"ז ועיין בש"ע ס"ס תצ"ז סי"ז אבל מותר כו' וסי' תקי"ז ס"א ובמרדכי ספ"ג די"ט באריכות:

סעיף ב

ס"ב ואפילו בביתו. טור. ולמד ממ"ש כ"ט א' והנחתום כדי כו' הלא"ה אסור דלא כירושלמי שם תני רשבג"א אף מפיס אדם את עצמו בליטרא לידע כמה הגיע לו כהדא ר' מנא זבן חרובין דשמיטתא אתא שאיל לר' חזקיה א"ל נהגין רבנן כהדא דרשב"ג ועב"י ונר' לי שמירושל' מוכח להיפך שאמר שם ר"י בשם שמואל אפי' לתלותו בכף מאזנים מפני העכברים אסור ר"ל שז"ש אין משגיחין אר"י בר' בון לא מטעם זה ר"ל לא משום כן אמר אין משגיחין דבכה"ג מותר אלא בגין דתנינן רי"א שוקל אדם בשר כנגד

הכלי או כנגד הקופיץ וחכמים אומרים אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר הא תניא קדמייא סבר משגיחין ר"ל דת"ק סובר שמשגיחין דהיינו נגד כלי וקופיץ ובכה"ג אמרי רבנן אין משגיחין. הא לתלותו בכף מאזנים מפני העכברים מותר תני רשב"ג אומר אף מפיס אדם כו' כנ"ל וכיון דלא קי"ל כירושלמי דמסיק דמפני עכברים דמותר כ"ש דלא קי"ל כרשב"ג:

ואפי' לשקול כו'. שם אי כרבנן כו' ואנן קי"ל כרבנן ואע"ג דר"י פסיק כר"י אביי דחי ליה וע' בירושלמי שם שמסיק ג"כ לחלק בין בכור לי"ט מטעמא דאין משגיחין בכ"מ כל עיקר אלא שאומר שם דאפי' ר"ח ור"ש ברבי אוסרין בי"ט ע"ש:

ומותר כו'. כמ"ש טבח אומן דוקא:

שלוקח. רא"ש ור"ן דלא כרש"י וכ"מ בירושלמי שאכתוב למטה וכמ"ש הרא"ש שם דליתני דבכה"ג מותר ע"ש:

אבל אם כו'. ירושלמי שם תני הטבח לא יהא שוקל בידו ומניח שידו כליטר' הוא אבל חותך הוא בסכין ונותן לזה ולזה:

סעיף ג

ס"ג אפי' בסכין. שם מחתך וכן מדקאמר מותר לעשות מ' בכה"ג דאסור בבית יד:

סעיף ד

ס"ד מותר למלוח כו'. סובר הרמב"ם דשמואל ורב אדא פליגי ושמואל לא ס"ל הא דר"א ופ' כשמואל מ"מ:

וי"א כו'. עבה"ג ס"ק ל':

רק כו'. תוס' שם ד"ה מערים כו' וערש"י י"ז ב' ד"ה שלא יערים כו' וה"ה כאן:

ומותר כו'. משום דמפיג טעם כשנמלח מעי"ט וכמ"ש י"ד א' דמותר משום ה"ט:

סעיף ו

ס"ו נוהגין כו'. הג"א שם ד"ה ומשום פסידא כו' ע"ש וכ"כ המ"מ פ"א בשם הרשב"א אבל לפי מ"ש דבמליחה מותר משום דמפיג טעם היה אסור כאן ואין ראיה ממליחה אלא שי"ל דראייתו ממה שהקלו למלוח הרבה וא"צ אלא א' ועברא"ש שם וע' מ"ש בסי' תקס"ז ובהג"מ כ' משום דא"א לאכול בע"א מותר אפי' נשחטה מעי"ט וראיה ממ"ש שם גלגל עיסה מעי"ט מפריש ממנה חלה בי"ט וכ' אמנם אנו כתבנו דאין הלכה כרבה אלא כאבו' דשמואל וכ"פ בסי' תק"ו ס"ג ומ"ש משום דא"א כו' כ"כ ראב"ן שם וא"ר גלגל כו' נ"ל דמשום כיסוי לא מימנע כו' דמותר לאכול בלא כיסוי משא"כ בחלה ומה"ט נ"ל דמותר לנקר הבשר בי"ט אף ע"פ שהוא כבורר כו' ואפי' נשחטה מעי"ט כיון דלא מצי

אכיל בלא ניקור וכ' וז"ש שם ל"ז א' אין מגביהין כו' מ"ט תני ר"י לא נצרכה כו' וה"פ מ"ט אסור הא א"א לאוכלה בלא זה ומשני לא נצרכא כו' שזה דוקא ליתן לכהן אסור אבל נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר ומ' מדבריו דחלה לא מתקנא בנותן עיניו כו' ולכך מותר:

וטוב כו'. כמ"ש במלח דאין מפיג טעם דמותר בשינוי שם י"ד א':

סימן תקא

סעיף א

ס"א אפי' אם. עתוס' שם ב' ב' ד"ה אין. וא"ת כו' וי"ל כו' וע"ש בגמרא ל' ב' מי דמי כו':

אם א"א כו'. כמ"ש הר"ן ומקשים הא מכשירין שאפשר לעשות מעי"ט הוא ותי' הראב"ד דכיון דא"א לבשל ולאפות בלא עצים עשו אותו כדיכת מלח שמותר ע"י שינוי ה"ה כאן ואע"ג שהר"ן כ' תי' אחר סתר אותו מהרמ"א ועבב"י:

חתיכות גדולות. עמ"ש בס"ב:

ויש כו'. וכ"כ התוס' שם אלא שכ' דוקא ביד ול"ד דה"ה בסכין כיון שמשנה:

סעיף ב

ס"ב עצים גדולים כו'. דדוקא לחתיכות גדולות שאינ' מלאכה רק עובדין דחול התירו אבל לחתיכות קטנות שאמרו בפ"ז דשבת מאן דסלית סילתי כו' לא התירו כיון שהוא מכשירין שאפשר לעשותה מעי"ט וע' במרדכי שם:

ואפי' כו'. כן דייק הטור מלשון הרא"ש שאסר משום דהוה טרחא שלא לצורך ואב מלאכ' היא וז"ש בפ"ד אלותא אלותא כו' וע' באגו' וכ' ב"י ומיהו בתוספתא פ"ג מ' דשרי ביד דתניא לא יתן אדם אבן ע"ג בקעת כדי לשוברה אבל מכניסה בחור ושוברה:

סעיף ג

ס"ג בשדה משלפניו. מדקאמר אין מביאין הא במקומם מותר וס"ל דמ"ש שם במתני' ומגבב משלפניו ל"ד בחצר ול"ק אחצר כלל:

וכן כו'. מתני' שם:

ואפי'. דלה"ק קרפף:

ובלבד כו'. הרמב"ם ל"ג בגמ' תרתי לקולא אלא ש"מ דר' יוסי לקולא קאמר ובמילתא דר' יוסי לא איסתפקו כלל אלא בדר' יהודה וע' לח"מ וכתב הג"מ שכ"כ ג"כ ר"ח אבל כל הפוסקים חולקים ופ' דסגי בא' מהן:

סעיף ו

ס"ו ואם הסיק בכלים כו'. פ"ב דשבת:

סעיף ז

ס"ז שאכלם מעי"ט. וכנ"ל בס' שקדם בשברי כלים:

גם אין כו'. תוספתא אגוזים ושקדים עצמם אין מסיקין בהם בי"ט לפי שאינן מן המוכן ופי' ב"י או כשהן בלא קליפתן:

ולפידים. כר' יוחנן בירושלמי פ"א והביאו הרא"ש וש"פ שם וז"ל הירוש' ספ"ג דעירובין ופ"א די"ט רב הונא בשם רב הלכה כארבעה זקנים רב חסדא בעי מיחלפ' שיטתיה דרב תמן הוא עבד לה ב' קדושות והכא עבד קדושה אחת דאתפלגון שירי פתילה שירי מדורה שירי שמן שכבו בשבת מהו להדליק בי"ט רב ור' חנינא תרווייהון אמרי אסור ור' יוחנן אמר מותר א"ר מני קומי ר' יודן מה אכפן לה פתילה גבי ביצה ר"ל מאי ענין פתילה גבי ביצה שאמר שם למעלה דר' יוחנן מתי' בביצה שנולדה בשבת לאוכלה בי"ט וכן שנולדה בי"ט לאכול בשבת ור' חנינא אוסר ואמר שם א"ר בא אתא עובדא קומי ר' ייסא ובעא מיעבד כר' יוחנן כד שמע דרב ור' חנינא תרוויהון פליגן שרע מיניה דאיתפלגון שירי פתילה שירי כו' כנ"ל ופריך כאן מה אכפן כו' ואמר א"ל מן מה דאנן חמיין דרבנן מדמי להון הדא אמרה הוא הדא הוא הדא וא"כ אנן דקי"ל כרב בביצה ה"ה כאן אבל הרא"ש כתב משום דבירושלמי לא אסר משום הכנה אלא משום קדושה אחת ולפ"ד היה לנו לאסור מ"מ בשני י"ט של ר"ה אבל המרדכי כ' דודאי הירושלמי אוסר משום הכנה וכמ"ש בסה"ת דר"ח דאמר בירושלמי משום קדושה אחת לטעמיה דל"ל הכנה כמ"ש בעירובין ל"ח ב' כי נח כו' ותי' רבה משום הכנה וכן בפ"א די"ט ד' א' נימא קסבר כו' אלא הכא כו'. אלא דגמ' דידן אינו חושב זה הכנה כיון שגוף הפתילה ומדורה בעולם וכמ"ש התוס' בריש י"ט ב' ב' ד"ה והיה. אך תימא כו' ואפי' לדידן כו'. אבל אינו מוכרח דרבה ור"ח אזלי לשיטתייהו דר"ח (ל"ל) לית ליה הואיל ולכן לית ליה הכנה ורבה דאית ליה הואיל אית ליה הכנה וז"ש בפ"ג דפסחים מ"ו ב' א"ל רבה לר"ח לדידך כו' א"ל מדאורייתא צורכי כו' ור"ל דל"ל הכנה ואף ע"ג דאנן קי"ל כהכנה דרבה ואעפ"כ מ' ברפ"ב די"ט דעירוב תבשילי מדרבנן י"ל משום דאמרינן הואיל:

סימן תקב

סעיף א

ס"א ונהגו כו'. כמו שפופרת דמותר משום שינוי אבל בלא שינוי אסור מדלא פליג במפוח עצמו. תוס' שם:

ומותר כו'. אגודה בשם סדר עולם:

אם כו'. תוס' כ"ב א' ד"ה אין וצ"ל דהוי פסיק רישיה:

ודוקא כו'. משום הכנה:

וכן כו' אבל מותר כו'. דאוהל בלא דפנות ע"כ מותר דאל"כ אפי' ממעלה למטה יהא אסור:

וי"א דאפי'. ובזה מתורץ קושית תוס' מ"ש בספ"ד דשבת מניחין קדירה ע"ג קדירה כו' וש"מ מדקאמר וכן פוריא וכן כו' ל"ל למיחשב כולהו אלא דחשיב אותן שצריך לאויר שתחתיו וע' תוס' בשם ר"ח מ"ש על ביעתא:

סעיף ב

ס"ב אגודה כו'. וכן פי' הרי"ף וכן פי' הרא"ש פי' שני בשם הערוך:

ומותר. כו'. אע"ג דפסיק רישיה הוא כיון שאינו כיבוי גמור רק דומה לכיבוי וע"ש במרדכי שמתיר אפי' ליקח להאיר רק שכ' שנכון ליזהר:

הואיל ואינו כו'. הא מכוין אסור דלא כרמב"ם וש"ע שכ' דוקא אגודה וע' במרדכי:

סעיף ג

ס"ג אין סומכין כו'. דלא כסוגיא דפרק כל הכלים דאמר ב"ש היא אלא כמ"ש כאן משום דלא ניתנו עצים כו' ומוקצה הוא לכ"ד. ר"ן. ואסור אפי' ביבישתא דלא כתוס' ורא"ש בשם ר"ת ע"ש וז"ש אבל מותר כו' דלר"ת יבשתא מותר לכ"ד ולח אסור לכ"ד:

אבל מותר. ביבשתא שם:

וכ"ש כו' אע"ג. שם חזי להיסק גדול ול"ק אלא אלהסיק בו אבל לא אלצלות ועמ"א:

סעיף ד

ס"ד לדידן. אע"פ שאמרו ל"ד א' הכא בקדירה חדשה כו' מ"מ בשלנו מותר דכבר נגמר תיקונם. רי"ו:

ויש אוסרין. הרא"ש שם וכנ"ל:

ואם לא כו'. ירושלמי דמ"ק ר"י בר' ישמעאל אורי מדוחק כו'. והביאו הרא"ש בי"ט שם:

סימן תקג

סעיף א

ס"א או לבשל. ממש"ש באמת אמרו כו' וה"ה לכ"ד:

או לשחוט. ממ"ש כ"ה א' בהמה מסוכנת כו' מבע"י:

לצורך מחר. שם לגי' הרי"ף ורא"ש ורפ"ב כדי שיאמרו כו':

אפילו הוא שבת. כגי' הרי"ף ורא"ש שם ורפ"ב שם וריש י"ט אין י"ט מכין לשבת:

או י"ט. כגי' שלנו בגמ':

ואפי' בשני כו'. דמן התורה אינו אלא יום א' שהרי אמרינן דבמת אפי' בשני י"ט של ר"ה כחול שווינהו רבנן כו' ולא אמרינן שהן קדושה אחת אלא לחומרא דומיא דביצה משום דלפעמים היו נוהגין אותו היום קידש ולמחר קודש אם באו מן המנחה ולמעלה והיינו מן הספק אבל ברוב שנים שבאי קודם מנחה היה יום ראשון קודש לבד וכ"ש מתקנת ריב"ז ואילך שלעולם יום ראשון קודש וע' רש"י ריש י"ט ה' ב' ד"ה מי לא כו' וכ"כ הראב"ד בהשגות פ"ח מה"ע אבל דעת הרמב"ם שם דאפי' לקולא קדושה א' וכ' המ"מ שכ"ד הרשב"א והר"פ:

וכ"ש שיכול כו'. כמש"ש כ"ה א' אא"כ יש שהות כו' כנ"ל וערש"י בפסחים מ"ו ב' ד"ה משום הפסד ממונו כו' וכן בגמ' שם ע"ש:

וכן יכולה כו'. למדו ממ"ש י"א ב' מערים ומלח כו' ועתוס' שם ד"ה מערים כו' אבל כבר כתב הר"ן שם ובפ"ב דדוקא שם התירו הערמה משום דהפסד באה לו מחמת שמחת י"ט וכמש"ש התירו סופן משום תחילתן אבל בפ"ב אמרו ובלבד שלא יערים והרא"ש כ' שם טעם אחר ע"ש:

ודוקא כו'. כ"כ תוס' שם ורש"י בפ"ג דפסחים מ"ו ב' ד"ה האופה וע"כ צ"ל כן דאל"כ ל"ל למימר הואיל ומיקלעי ליה אורחים יאמר הואיל ואילו רוצה יאכל מעט או יתן מעט לתינוק וכן מי שלא הניח עירובי תבשילין לבשל קדירה גדולה וימלא פורני פת ויאכיל מעט היום לתינוק ואפי' בבהמה חציה של ישראל היה אסור אם לא שא"א לכזית בשר כו' ואע"ג דקי"ל הואיל היינו למלקות אבל איסורא איכא כמ"ש בפסחים שם לדידך היאך אופין מי"ט לשבת כו' ואם איתא לדידיה קשה ל"ל לערובי תבשילין ואע"ג שאמרו מערים ומלח כו' קודם אכילה משום שמחת י"ט דאל"כ אתי לאמנועי כו':

דהוי הערמה. ל' הגמרא א"ל הערמה גדולה מזו:

מיהו כו'. שם י"ז איבעיא להו עבר ואפה כו' ולא איפשיטא וספיקא דרבנן לקולא דמדאורייתא קי"ל דאמרי' הואיל כרבה. ועוד דרב אשי ור"נ בר יצחק דחאוה לפשיטות' ש"מ דס"ל דמותר:

או שחטה ריב"ש סי' רנ"ד:

סעיף ב

ס"ב אבל צרייר כו'. ערש"י שם ד"ה ממלאה כו'. אבל הרשב"א כ' דגבי בשר הטעם שיהא שמן הקדירה יותר ולפיכך שם אפי' אח"כ שרי וראיה מפת דקי"ל כרשב"א ואע"ג שצריך לכל פת רדיה ועריכ' ואפיה בפ"ע ומכאן מוכח ג"כ דבמים אסור דע"כ ל"פ רשב"א את"ק אלא משום שהפת כו' כמש"ש וע' מ"מ וב"י וז"ש כאן אבל כו':

סימן תקד

סעיף א

ס"א שאם ידוך כו'. כשיטתו בכ"מ שאומרים ח"א וח"א כלישנא בתרא ועבפי' לסוטה שם על הקנקנתו':

אבל מלח כו'. כשמואל שם אלא דגם שמואל סבר דמלח בעי שינוי וכמש"ש רב אחא ורב ששת:

או שידוך כו'. כמו שכתב שם במתני' והמלח בפך שאף לב"ש מותר בכה"ג וכ"ש לב"ה שמתיר אף במדוך של עץ:

ולא את החרדל כו'. ר"ל אף על גב שאמרו בירושלמי השום והשחליים והחרדל נידוכין כדרכן מ"מ בריחים אסור משום עובדא דחול דהא פלפלין נידוכין נמי כדרכן כמ"ש בתוספתא והפלפלין כתבלין והביאו הרא"ש שם ותו' בשבת קמ"א א' ד"ה הני ואפ"ה ברחיים אסור משום עובדין דחול וה"ה לחרדל ועתוס' שם ושם והרא"ש שם:

מיהו נוהגין כו'. עמ"א בשם סמ"ג וזה כ' לתוספת טעם אליבא דכ"ע אבל העיקר משום ס' התוס' דפ' כמתניתין ופ' בפלוגתא דר"ה ור"ח לחומרא וכמ"ש הרא"ש שם וצריך ליזהר כו' וא"ל בשל סופרים כו' וע' הג"א שם ואין לדוך כו' ר"ל משום ס' התו' וכ"כ התו' בשבת קמ"א א' ד"ה הני ומיהו היכא דידע כו' ובסמ"ג והגהת סמ"ק כ' בתחלה דעת תוס' ואח"כ דעת רב אלפס וכת' זה הטעם שמביא מ"א משום ס' רב אלפס ע"ש:

סעיף ב

ס"ב אפי' כו' אע"פ כו'. דהוצאה בא"נ כא"נ עצמו וכמש"ל בסי' תצ"ח ס"כ:

סעיף ג

ס"ג ומותר לגרוד. כמו תבלין ומלח בס"א ול"ד לחרדל ברחיים ועמ"א:
מיהו כו'. שאין מפיג טעם וכנ"ל גבי מלח:
וה"ה מצות כו'. עסי' שכ"א סי"ב בהג"ה ומש"ש:

סימן תקה

סעיף א

ס"א שהיא עומדת לאכילה. כמו בתרנגולת בריש י"ט ב' א' ד' א' וכמ"ש בספ"ק דשבת עז לחלבה כו' ותרנגולת כו' דאם לא כן הוי כבורר אוכל מתוך הפסולת. ר"ן וש"פ ולכאורה תמוה דהא בי"ט מותר ואפי' בשבת בכה"ג מותר אבל כבר פי' בתוס' שם דהוי מפרק ומשום דש משא"כ בעומדת לאכילה אוכל מאוכל:
וכגון שבא כו' אך כו'. **אבל כו'**. כמ"ש שם משום דמשקה הבא לאוכל כאוכל דמי משא"כ בכה"ג דלא בעי לאוכל ועיש"י שם קמ"ד ב' ד"ה לתוך הקדירה כו' וז"ש שמואל שם חולב אדם עז כו' ולא עזיו וכן ר"ח אמר סוחט אשכול דוקא דאמרי שם א"ר ירמיה כתנאי המחליק כו' אר"פ דכ"ע כו' וגי' ספרים שלנו וגי' רש"י ותו' דכ"ע כו' לאו אוכל הוא והוא דלא כהלכתא ודחקו תוס' עצמן שם בד"ה דכ"ע אבל גי' הגאונים והסכימו הרשב"א שם והאחרונים דכ"ע כו' כאוכל דמי דס"ד דר' ירמיה שסחיטת הענבים נ"ט בפת ור"פ ס"ל דאין נ"ט בפת שהאור שורפו ואינו בא לאוכל לכך היה ראוי להכשיר אלא דפליגי במשקה ההולך לאיבוד אי מכשיר או לא וכן משקה העומד לצחצחו לאו כאוכל דמי והיה ראוי להכשיר אלא דפליגי אם מכשיר או לאו אלמא מעט משקה הבא לאוכל כיון שהוא מתערב באוכל לאו כאוכל דמי וע' בריב"ש סי' קכ"א ע"ש:
וא"י החולב בהמה. העומדת לאכילה או בהמת א"י דא"צ הכן כמ"ש בסי' תצ"ח ס"ג. שמדברי הג"א סוף פ"ק דביצה מ' שאסור משום דהוי נולד כיון שחלבו לקערה כמ"ש בריש ביצה וחלב כו' ואפ"ה לתוך הקערה כו' אע"ג דבשל א"י לית ביה משום הכן בנולד אין חילוק כמ"ש בס"ס תקי"ג ס"ז וסי' תקי"ז ס"א אבל הרשב"א מתיר דמוקצה אינו שהרי אף ישראל אפשר שיחלוב ע"י קדרה וכמו ביצה דמותר בתרנגולת העומדת לאכילה אם לא משום הכנה דמאתמול גמרה לה משא"כ כאן כיון שגם ישראל יכול לחלוב לתוך הקדירה מוכן הוא ואף שעומדת לחלבה אין הכן בשל א"י כנ"ל ואין לאסור משום שמא יאמר לחלוב דהא מותר לומר לחלוב משום צער ב"ח ועמ"א ולכן אמר שם בהג"א ואם חלבו א"י כו' מותר לערב כביצה וזייש כאן מיהו כו'. וכמ"ש בספ"ג דערובין

ורפ"ק די"ט ואף על גב דפליגי רש"י ותוספות ברפ"ג די"ט ופ' בסי' תקט"ו כתוספות דאסור התוס' כת' שם משום שמא יאמר משא"כ כאן דאין לדמותו אלא לנשרו מעצמן וכמש"ש ס"ב. ודברי הג"א צ"ע דחשיב נולד. תותים ורמונים יוכיחו שאסור לסוחטן ואם יצאו מעצמן מותרין במקום דל"ל שמא יסחוט כגון העומדין לאכילה וכן זיתים וענבים שנתרסקו מע"ש ואין הטעם דאסור לחלוב לקערה משום נולד אלא משום מפרק וכן סחיטה שאסור בי"ט ושבת וכמ"ש רש"י שם וש"פ וראיה ממ"ש בריש י"ט משקין שזבו טעמא מאי כו' ואם איתא ל"ל דהא אסור משום נולד וע' תוס' שם ד"ה גזירה ותימא כו' ע"כ י"ל כו'. וגם משום שהא"י עשה מלאכה בי"ט דאסור אף במלאכה דרבנן כמו מחוץ לתחום מ"מ כאן שרי לכתחלה לומר לו לחלוב:

סימן תקו

סעיף א

ס"א אין מודדין כו'. כשמואל שם דהלכה למעשה אתא לאשמועינן וע' ברי"ף וע' תוס' שם ד"ה שמואל והרא"ש כ' דבזה"ז לד"ה אסור דלא שייך עין יפה:

ומותר. ירושלמי דפ"ג דשבת הלכה ב' תמן אמרין חמה מותרת תולדות חמה אסורה רבנן דהכא אמרין בין חמה בין תולדות חמה מותרת מתני' פליגא על רבנן דהכא לא יטמיננה בחול ובאבק דרכים בשביל שתצלה שנייא היא שהוא עושה חריץ אילו אמר בקמח יאות וע' בתוספות די"ט ח' א' ד"ה בעפר כו'. ובשבת ל"ט א' ד"ה א"ב כו':

סעיף ב

ס"ב אין מרקדין כו'. עמ"ש בסי' תצ"ה ס"ב ואסמכוה אקרא שם ועמ"א וכמ"ש שם:

אבל אם כו'. שם ושוין כו':

וי"א דמותר כו' אבל כו'. רש"י שם ד"ה כ"ש כו' וכ"ד הראב"ד של"ד שונין אבל הרשב"א פי' לדידך דאמרת אין שונין כ"ש דאסור אבל לדידן מותר:

ואם לא כו'. כפירוש הרא"ש דרב יוסף ור"א ל"פ דשינוי אגבא דמהולתא ל"צ אבל על גב השלחן צריך:

צריך שינוי כו'. אבל בעה"ט וראב"ד ורשב"א פ' שא"צ שינוי כלל. מ"מ.

ע"ג שולחן. ועתוס' שם ד"ה אגבא. ואפשר לפרש כו'. וכ"כ הרמב"ם והטור:

וה"ה. תוס' שם דיש מתירין ומפרשין אפי' תחלת הרקדה ע"י שינוי וכ"ה הר"ן שיש גורסין כמה מהולתא רקדן בנהרדעא ואע"פ דלא קי"ל כוותייהו מ"מ בכה"ג יש לסמוך עלייהו ועתו' שם:

סעיף ג
ס"ג ולהוליכה. כו' אפי'. שם י"ב ב':

סעיף ה
אבל עיסה כו'. עבה"ג והביא הרי"ף ראיה שסוגיא דפ' משילין ל"ד א' כוותיה והרז"ה והרא"ש דחו ששם בחלת א"י אבל כאן בחלת ח"ל פליגי כיון שיכול לאכול ואח"כ להפריש והרמב"ן כ' חדא דא"כ הל"ל הלש בח"ל ועוד דתליא בפלוגתא דר"י ורשב"א בשבת קמ"ב במעלין הואיל ויכול ליתן עיניו כו':
אלא אוכל. וכ"ה בירוש' הג"מ ע"ש וכמ"ש שם נותן עיניו כו' ואפי' למאן דאסר שם כאן שא"צ אפי' ליתן עיניו מודה:
ואם רוצה כו'. ודמי למש"ש ח' ב' ל"ש אלא שאין כו' ובפ"ב מטבילין כלי ע"ג מימיו כו' נדה מערמת כו' וכ"ש כאן שאין רק מחשבה. וכמ"ש בפ"ג דפסחים הלש עיסה כו' ר"א לא תקרא שם כו' ואפי' עיסה חציה של א"י היה מותר אי לאו דאפשר לחלק בלישה משא"כ כאן וע"ש י"ב ב' א"ר יהודה לא נחלקו ב"ש וב"ה שמוליכין עם כו'. וכ"ש בכה"ג דאפי' אחרים מודו:
ס"ד המפריש כו'. מתני' פ"ג דפסחים וערש"י:
ס"ה מותר. כפי' תוס' שם ד"ה דנפישא כו':

סעיף ו
ס"ו אסור כו'. עמ"ש בסי' תצ"ה ס"א בהג"ה:

סעיף ט
ס"ט אפי'. עמ"א דלא כו' ועוד דמפורשות כו' וכ"ה בב"י בשם מהרי"א. וגמ' ערוכה היא שם י"ב ב' מי קתני כו' ולעולם כו':

סימן תקז

סעיף א
ס"א דהיינו כו'. רש"י ד"ה פורני כו':
ובלבד. גמ' שם ועתוס' ד"ה ואין כו' וז"ש ובלבד דהיינו בגדולה ועבד"מ:
ומחמין. גמרא שם:

סעיף ב
ס"ב אע"פ כו'. אם כו'. ר"ל דוקא בי"ט כמ"ש למטה אבל אם כו':
שלא יהיו. ערש"י בחולין צ"ט ב' ד"ה וליבטיל כו':

ובלבד. ריש י"ט שם:

אבל אם כו'. שם והא קא כו'. ה"מ בדאורייתא כו' ועתוס' שם ב' ב' ד"ה והיה. אך תימא כו' אבל הר"ן כתב דאף כה"ג אינה מדאורייתא אלא בביצה דוקא דהא ביומה אינה אסורה אלא מדרבנן ע"ש:

סעיף ד

ס"ד תנור כו'. **אם אפשר כו'**. מתני' שם ובגמרא ואם א"א כו':

שהוא מטלטלו כו'. וכן פירש הרא"ש שם דלא כרש"י שפי' משום תקוני מנא:

אבל מותר כו'. מתני' שם:

האש והאפר. כ"כ הטור וכ' ב"י אבל העפר לא שהוא מוקצה דלא כרש"י שרש"י אזיל לשיטתו שפי' משום תקוני מנא:

אף על פי כו'. דאם לא כן אפי' גריפה מותר:

אבל אם יש. גמ' שם תני כו'. ואם א"א כו' א"ל רבא לשמעיה כו':

אע"פ. שם דביתהו כו' א"צ כו':

דחשיב טלטול כו'. עסי' תקי"ח ס"ג בהג"ה:

ודוקא כו' אבל כו'. כנ"ל דאם א"א מותר:

ואע"פ כו' וכשם כו'. כמש"ש כ"ג א' ואי לעשן כו'. וכמ"ש בס"ה וזהו לגי' רש"י וש"פ אבל הרי"ף שם דגרס התם ליכא כיבוי ואסור כיבוי לצורך אוכל נפש:

סעיף ו

ס"ו ודוקא. דבהא ל"פ רשב"א את"ק:

סעיף ז

ס"ז ומותר לגבל כו'. עמ"א ס"ק ט"ז והם דברי המ"מ:

סימן תקח

סעיף א

ס"א את האבנים. עמ"א:

מפני שמחסמן. בגמ' שם לד א' ומפ' הרמב"ם דלישנא בתרא א"צ לחדשו ומ"ש שם הכא בקדירה חדשה ללישנא קמא דוקא ולכן בפ"ט מה' שבת ג"כ לא כתב קדירה חדשה אבל הראב"ד שם והמ"מ בה' י"ט בשם הרשב"א חולקים עליו ועמ"ש בסי' תצ"ח ס"ח:

סימן תקט

סעיף א

ס"א ודוקא כו'. ערש"י שם כ"ח ב' ד"ה שפוד שנרצף וד"ה אסור לתקנו כו': אבל כו'. שם שפוד שנרצם כו':

ונשבר בי"ט. שם ול"ק כאן כו'. וקי"ל כר"י כמש"ש דרשי' משמך כו' וערש"י ל"ד א' ד"ה ואין מתקנין כו':

ואין כו'. ערש"י שם ד"ה הל' כר"י כו' אבל הש"ע בריש סי' תנ"ה לא כת' ואין מורין כן דלהרמב"ם מורין כר"י ועמ"ש בס"ב ולכן לא כת' הרמב"ם דאין מורין אלא פ' לגמרי כר"י וע"ש בפ"א הל' ח' וכן בריב"ף מביא מ"ש שם כ"ח א' א"ל רבא לר"ח דרשינן כו' דלא כב"י ועמ"ש בס"ב:

סעיף ב

שפוד שרוצים כו'. שם ל' א' ואין מתקנין כו'. וכפי' הרז"ה משום תקוני מנא ופירוש דנרצף שנעקם לגמרי דשוויה מנא הוא אבל נרצם שנעקם מעט ולכן שרי. ומ"א פירוש באפשר לעשותו מאתמול והוא כפירוש רש"י שם אבל מדסתם מ' כמ"ש:

ולא לשרפו. כמש"ש ל"ב מ"ש בסכין כו'. ועיין רש"י שם ד"ה בפי כו' אם צריך כו' דלא כו':

אין משחיזין כו'. **ואין מורים כו'**. **בד"א כו' שמא כו'**. פסק כלישנא בתרא שם אר"י א"ש הא דאמרת בשל עץ מותר כו' כשיטתו לפסוק בכ"מ כלישנא בתרא ושם מאן תנא דהשחזה עצמה אסורה כו' ר"ל דלחדדה אף בשל עץ אסור דלא כר"י אבל במשחזת של אבן מודה ר"י שהוא עושה כלי דעשיית כלי מודה ר"י דאסור כמ"ש שם ל"ב א' אין פוחתין כו' רי"א כו' ובגמ' שם מ"ש בסכין דלא כו' והטעם דאף באוכל נפש עצמו מלאכה הנעשה לזמן מרובה אסור כמש"ל סי' תצ"ה ס"ב וכ"ש במכשירין וכל שעושה כלי הוא לימים הרבה וז"ש בגמ' מעביר סכינא אפומא דדיקולא ואשפתא דרחייא לחדדה כר"י שהוא כמו משחזת של עץ ואמר ואין מורין כן כדי שלא יעשה במשחזת של אבן אבל בכל מכשירי א"נ ס"ל דמורין כן ושם א' סכין שנפגמה כו' פי' במשחזת של עץ ושם סכין שעמדה כו' ג"כ בשל עץ וכר"י וה"מ הוא כו' דבלא"ה אסור לגמרי שמא ישחיזנה במשחזת וכ"כ הרי"ף שסכין שעמד דוקא אדיקולא וארחייא וכ"ז שנפגם בי"ט ועיין בר"ן שם וכן מ' בירושלמי פ"ה הלכה ב' אין משחיזין את הסכין אבל משיאה ע"ג חברתה אר"ח דר"י היא אמר ר"י בשם שמואל ד"ה היא כדי להעביר שמנונית שעליה והוא

כאיכא דמתני לה אמתני' וכלישנא בתרא ומוקי מתני' כרבנן ועמ"א ס"ק ה' מאן תנא כו' אר"ח כו' וכשיטתם בירושלמי:

סעיף ג

ס"ג עופות כו'. דמכשירין שא"א לעשות מאתמול הוא:

והוא כו'. רי"ו בשם הירושלמי ועב"י וז"ש ויזהר כו' והיינו קודם התפירה דאפשר לעשות מעי"ט ועמ"א:

וכן נהגו. ודאי אין חילוק בין לשרוף או לחתוך כמ"ש בס"ב אלא שנהגו דהנותר לחתוך א"א מעי"ט. ד"מ ועמ"א ס"ק ט':

סעיף ד

ס"ד מותר לחתוך כו'. כמ"ש ל"א ל"ב חותמות שבכלים כו' וחותך ואף שבקרקע היה מותר אם לא משום סתירה בקרקע ואף בשבת מותר כמ"ש בסי' שי"ד ס"ט:

וכן יכולים כו'. דלשרוף מותר במקום שמותר לחתוך כנ"ל:

סעיף ה

ס"ה מותר ללבן כו' אבל כו'. עמ"א ס"ק י' י"א דליבון שקש נשרף מבחוץ הוא כמו הגעלה כיון שהלך מעבר אל עבר ובהתירא בלע אף דבר שתשמישו ע"י האור סגי בהגעלה משא"כ באיסורא בלע וכמ"ש בסוף ע"א:

אבל אם כו'. כמ"ש אין מלבנין את הרעפים כו' דהוא מתקן מנא וכן טעמא דהגעלה אבל בריש מותר כנ"ל והוא כו' כמ"ש ואין מפיגין אותן בצונן כדי לחסמן ואם בשביל כו' וכ' הר"ן שם ול"ד לליבון רעפים משום דבשעת תשמישו כו' וכבר כ' דכל שעושה כלי אפי' בא"א לעשות מעי"ט מודה ד' יהודה דאסור ועיין תוס' דפסחים ה' א' ד"ה ואומר. א"נ כו':

ומותר. עמ"א:

סעיף ו

ס"ו אין נוקבין כו'. שבת קמ"ו א' ת"ש אין כו' ועבה"ג:

סעיף ז

ס"ז ומותר לטלטל. עתוס' ח' א' ד"ה אר"י ל"ש כו' וא"ת כו' וראיה מדלקמן כו' פי' ממ"ש שם כ"ח ב' אחד גריפת כו'. וע"ש תוס' ד"ה גריפת כו'. ומכאן יש כו' ושם ל' ב' ד"ה אמר כו':

סימן תקי

סעיף א

אין מוללין כו'. ומפ' מש"ש י"ג ב' כיצד מולל קאי אשבת אבל בי"ט א"צ שינוי ועסי' שי"ט ס"ו ומש"ש:

סעיף ב

ס"ב אם רוצה כו'. עמ"א דלא כרשב"א כו' ולמד הרשב"א ממה שאסרו בנפה וכברה משום דחיוב חטאת בו ודחה המ"מ דבריו הא דפסולת מתוך האוכל אפי' לאלתר וביד חייב חטאת ואפ"ה מותר ולא אסרו נפה וכברה אלא משום דמחזי כבורר לימים מרובים ע"ש:

בד"א כו'. שהרמב"ם מפ' מי איכא מאן דשוי על ברירת הפסולת:

ולוזים. עמ"א:

סעיף ה

ס"ה ואין מעמידין כו'. ירושל' ספ"א מהו להעמיד חלב ביו"ט אם אתה אומר כן אף הוא חולב ומעמיד מי"ט לחול ועיין רש"י בשבת צ"ה א' ד"ה המחבץ המעמיד חלב בקיבה וכן פי' הריב"ש סי' קכ"א:

וה"ה כו'. כמו מעמיד שהוא בורר כמו בשבת שם. ועתוס' שם ד"ה והרודה: וי"ל דאסור כו' וה"ה כאן לפי שהוא לימים הרבה וכמ"ש בירושלמי על המעמיד:

סעיף ז

ס"ז מותר למלוח כו'. כמ"ש י"א ב' מולח אדם כו' וכ"ש כאן שצריך לכל:

ויש מחמירין. דשם משום תחלתן התירו ועבהג"א שם ד"ה ומשום כו'. ועברא"ש שם משום דאין עיבוד כו' וזה מסכים לס' ראשונה וגם י"ל דכאן לכ"ע מותר כיון שרוצה לאכלן כנ"ל:

סעיף ח

ס"ח אע"פ כו' אלא כו'. כמש"ש א"ל כו' אמור רבנן כמה כו'. וכמש"ו:

ודוקא כו' אבל מזוית לזוית. עתוס' שם ד"ה המביא כו' וי"ל דהתם כו' וי"ל דלמה דפי' כו':

או מבית כו'. דבשבת מיירי ג"כ מבית לבית ול"ד באותו בית כמ"ש תוס' שם דאינו יכול להוציא לחוץ וכמ"ש בפ"ה ל"ו והכא תנן משילין כו' התם מאי כו' הכא תנן כו' אלמא דאפי' מבית לבית מיירי שם:

סעיף י
ס"י וכן. כפי' שם:

סימן תקיא

סעיף א
ס"א י"א כו' דלפעמי'. עמ"א ס"ק ג':
והוי כמו מרחץ. עתוס' בשבת ל"ט ב' ד"ה וב"ה כו' ואור"י כו':
ומוגמר. פ"ב די"ט כ"ב ב'. וכתיבות ו' א':
ונהגו להקל. שהרי במתני' שאמרו מותר לעשות מדורה כו' לא חילקו בין קור גדול או לא וכן להחם חמין לרגליו אם צריך הרבה או לא וכן בכ"ד שמותר בי"ט:

סעיף ב
ס"ב מותר כו'. שם לרגליו וה"ה לידיו וכמ"ש בשבת שם אלא פניו ידיו ורגליו אימא סיפא כו' ושם מ' א' תניא כוותיה כו' וז"ש אבל כו'. ואפי' כו':
אבל מותר כו'. כמ"ש בפ' בתרא דיומא דמותר ברחיצ' ביה"כ משום דרביתיה וה"ה כאן:
אבל אסור. כמ"ש תוס' ד"ה הנ"ל בשבת שם שאסור לעשות מן התורה הבערה בי"ט משום רחיצה כמו בשבת ואמרו בעירובין ס"ח א' דאפי' ע"י עו"ג אסור לחמם לצורך קטן אפי' בשביל מילה ואפי' בחש"מ אמרו בפ"ב דמ"ק כל שאינו עושה כו':
אבל כשצריך כו'. כמ"ש בעירובין שם נחים ליה אגב אימיה ואע"ג דלגדול אסור כמ"ש בספט"ז דשבת וכל שכן בישראל העושה כמ"ש בפ"ק דחולין ועבסי' תק"ג שבי"ט אף לגדול מותר:
אבל במים כו'. כמ"ש בשבת מ' א' ת"ר מרחץ כו' מעי"ט כו' מדאמר בשבת למ"ש רוחץ ובי"ט אמר למחר ע"כ לאחר שאסרו בחמין שהוחמו מע"ש ואפ"ה בי"ט מותר ועיין בתוס' שם ד"ה אלא כו' פי' בקונט' כו' ושמא יחלק כו' ובירושלמי פ"ג דשבת ופ"ב די"ט חמין שהוחמו בי"ט וכן חמין שהוחמו מע"ש לשבת רב ושמואל חד אמר מרחיץ בהן פניו ידיו ורגליו וחרנה אמר מרחיץ בהן כל גופו איברים איברים ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא מן מה דאמר שמואל מרחיץ בהן פניו ידיו ורגליו רב דו אמר כו' וקאמר בי"ט ובע"ש מ' דבעי"ט בכ"ע מותר וכן בתניא כוותיה דשמואל לא הזכיר עי"ט:
מיהו דוקא כו'. שבת שם ויוצא ומשתטף כו' דוקא ובנתחמם מעי"ט איירי כמ"ש פקקו נקביו מעי"ט כו':
ויש אוסרין כו'. דמ' שם דכל הגזירות שם היה אף בי"ט כמש"ש ומשרבו כו' וקאי אי"ט שבשבת לא הוזכר זיעה שם ובפ' המביא אמרו להזיע וקודם גזירה וזיעה לא אסרו אלא

משום חמין שהוחמו מבע"י כמ"ש רש"י שם ד"ה ועדיין היו כו' ומ"ש ויוצא ומשתטף מפרשים בצונן וכמ"ש בתוס' שם ד"ה אלא. ומיהו בתוספתא גריס כו' ע"ש וט"ס שם בתוס' ורש"י וצ"ל מעי"ט ומה דפלגינהו שם פקקו נקביו מע"ש כו' פקקו כו' ע"ש בתוס' ד"ה למ"ש כו' וכ"מ בירושלמי פ"ג דשבת ועיין מרדכי פ"ב די"ט וס' ראשונה ס"ל דגזירה דזיעה היה משום שהיו רוחצין בחמין שהוחמו בי"ט:

סעיף ג

ס"ג אדם כו'. ע' סי' שכ"ג ס"ד מש"ש:

סעיף ד

ס"ד ואסור לסחוף. גמ' די"ט שם:

סימן תקיב

סעיף א

ס"א אין כו'. פשוט שם ושם לכם כו':

ודוקא להזמינו לביתו אבל לשלוח כו' אבל עבדו כו' וכן שליח כו' וכן עו"ג כו'. ממ"ש אין מזמנין ול"ק אין מאכילין מ' מזמנין דוקא. המ"מ שם וכ' וז"ש שם מרימר ומר זוטרא כי הוה כו' וסובר שאין האמירה זו מעלה ומוריד וה"ה לכל הנ"ל שמותר וכמ"ש הרא"ש דלזמן העו"ג שהוא חפץ ביקרו וירבה בשבילו ויבשל קדירה לבדה משא"כ בכל הנ"ל וכשיטתו ברפ"ב דמ"ק בי"ט במזונות ממש ועיי"ש שם אבל בשם הראב"ד כתב שם בשכר מזונות וכ"כ הטוש"ע סי' תקל"ז סי"ד וכן פי' נ"י שם לאחר י"ט:

וכן עו"ג כו'. אבל הרשב"א פ' דאמירה מעכב מ"מ:

ומותר כו' אבל לשאר כו'. מדברי הרא"ש הנ"ל דלא אסר ריב"ל אלא לזמן כו' וחיישינן שמא יבשל קדירה לבדה כו' ר"ל אפי' אם מרבה באותה קדירה ואפ"ה אסור שמא יבשל קדירה לבדה מחמת שחפץ ביקרו וכתב דאם לא הרבה בשביל הא"י אלא בקדירה שהוא מבשל בה ליכא חשש איסור והא ליכא למיחש בעבדים ושפחות שבבית ישראל ור"ל שמותר להרבות באותה קדירה מ"ש ברפ"ב ממלאה אשה קדירה בשר אע"פ שא"צ כו' דלא כא"ח שכ' דמ"ש ממלאה כו' דוקא לצורך ישראל אף ע"ג שעושה לצורך חול אבל דעת כל הפוסקים אינו כן. ב"י. וכ"ה בירושלמי גבי כלבים בפ"א דחלה הלכה ט' ונעשית בי"ט מתני' דרשב"א דתניא אין עושין מי"ט למי"ט ותניא ממלאה אשה קדירה בשר אע"פ שאינו אוכל ממנה אלא חתיכה אחת קומקום חמין אע"פ שאינו שותה ממנו אלא כוס אחד אבל לאפות אינו אופה אלא צרכה רשב"א אומר אף ממלא את התנור פת מפני

שהפת יפה בזמן שהתנור מלא וכ"כ הכל בו דהירושלמי מתיר במקום שאין לחוש שמא ירבה בשבילו:

וישראל האופה כו'. כמ"ש בפ"ג דפסחים בחלה לא תקרא שם כו':

סעיף ב

ס"ב בני החיל כו'. אע"ג שאמרו שם ופליגא דריב"ל כו' מפ' הרמב"ם דל"ק ארב הונא דל"ד לשם דר"ה אם לא היו אופים כל הפת להם לא היו יכולין לאפות פת א' לתתו לתינוק משא"כ בזמנו לא יגרע חלק הישראל שהרי משל ישראל נותן לו אלא דקאי אמ"ש שם ולריה"ג דאמר כו' הני סופלי כו' בשבת מאי איכא למימר כו' אלמא מאי דאסור לעשות מלאכה בשבילו בי"ט אסור לטלטל בשבילו בשבת ופליגא דריב"ל דאמר מזמנין בשבת ומטלטלין בשבילו ואף ע"ג דאין מזמנין בי"ט כו'. מ"מ שם:

אסור לבשל ולאפות כו'. כריה"ג דסתם תנא כוותיה עיסת הכלבים כו' וז"ש לבשל כמ"ש שם והא חזי לכלבים תנאי היא כו' ולאפות עיסת כו' ושם כ' ב' א"כ מת"ל לכם לכם ולא כו' סברי גם כן כר"י הגלילי וכ' הרי"ף וקי"ל סתם במתני' ומחלוקת בברייתא כו' כמ"ש בפ"ד דיבמות והקשה הרז"ה מהא דא"ל אביי לר"י הני סופלי כו' ובהדיא תנן מטלטלין את הנבילה לפני הכלבים ומתירין פקיעי עמיר ומפספסין ומהלקטין ונותנין מים למורסן ונותנין מים לפני כו' אלמא כולהו דלא כר"י הגלילי ותי' הרא"ש דבטלטול ליכא מאן דפליג דהא ב"ה אמרי לכם ולא לכלבים ואמרי מעבירין מעל השולחן כו' שהן מאכל בהמה אלא צ"ל כמ"ש רשב"ם והתוס' שם דסופלי לא חזי אלא ע"י תיקון אלא שלפעמים אוכלים הבהמות ע"י הדחק. ופריך לר' יוסי הגלילי כיון שא"א לתקנו כו' ומה שפריך בשבת כו' פריך אפי' לר"ע כיון שאין ראוי לבהמה אלא ע"י הדחק מוקצה הוא וז"ש כאן אבל מותר כו'. ולפי המ"מ ופליגא כו' א"צ לכ"ז דאנן קי"ל כריב"ל ואף ע"ג דאסור במלאכה בי"ט מותר בטלטול בשבת וי"ט וע"כ צ"ל כן דרמב"ם לא מפרש כפי' רשב"ם דאל"כ מאי ופליגא:

סעיף ג

ס"ג אבל אסור כו'. כיון דקי"ל כר"י הגלילי לא הותר שום מלאכה בשבילן והוצאה מלאכה גמורה היא ולא התירו אלא טלטול לבד. מ"מ. וכ"ה בירושלמי רפ"ה ר' יודן בעי מהו להוציא תבן מרה"י לר"ה ולא מתני' היא המוליך את התבן לא יפשיל את הקופה לאחוריו מתני' כמ"ד לכל נפש אף נפשות בהמה בכלל מה צריכא ליה כמ"ד אין נפשות בהמה בכלל כו' וכ"כ כל הפוסקים דלא התירו שום מלאכה בשביל בהמה וז"ש וכן אסור כו' וכמ"ש הרא"ש מ"ש הני סופלי לחיותא כו' שצריכין תיקון ואסור לריה"ג כנ"ל.

וזהו לשיטתו גרסי' תקי"ח אבל לפ"ד הרמב"ם וש"ע שם מותר ועמ"מ פ"א ע"ש ולכן השמיעו בש"ע ועתוס' דכתובות ז' א' ד"ה מתוך כו':

כי אם כו'. שבכה"ג אף בשבת מותר כמ"ש בסוף שבת:

ומותר להרבות כו' אפי' אם אין לו כו'. כצ"ל וכ"כ מ"א ור"ל אם יש לו ד"א ליתן מותר אפי' בקדירה אחרת כמ"ש שם עיסה חציה של א"י כו'. ופי' הר"ן דלא אסר אלא בעיסה מרובה שיש בה יותר ממילוי תנור דבאותו תנור מותר כרשב"א דאין חילוק בין לצורך ישראל לחול או לצורך א"י וכמש"ל וכן הירושלמי כנ"ל ופריך שם בגמרא מעיסת כלבים כו' ומשני הואיל ואפשר ופריך ומי אית ליה כו' והיה יכול להקשות דהא הואיל לא מהני אלא לענין מלקות ולא לענין איסורא דאל"כ יהא מותר לאפות לצורך חול וכמ"ש אינו לוקה אלא דעדיפא מיניה פריך דאף למלקות ל"ל הואיל ומשני אלא ל"ת כו' וצ"ל כמ"ש הר"ן דבכה"ג אפי' איסורא ליכא ועיין בר"ן שם ועיין לח"מ פ"א מהלכות י"ט ומירושלמי הנ"ל דמוקים כרשב"א צ"ל דל"ל נבילה ופליג על אוקימתא דגמ' ומ"מ לדינא ל"פ הגמ' יהירושלמי וז"ש ואפי' אין לו כו'. דאם יש לו אפי' בקדירה אחרת שרי כגמ' דידן ודוקא בכלבים אבל בעבדים ושפחות לעיל ס"א בהג"ה ל"ל ס' ראבי"ה שאומר ג"כ דאפשר לפייסינהו אלא כסברת המרדכי דוקא באותה קדירה וכמ"ש בירושלמי וע' ד"מ ס"ק א':

סימן תקיג

סעיף א

ס"א דהיינו לטלטלה. כמ"ש בגמ' אין מטלטלין לכסות כו' אבל בסי' רס"ה ס"ג דאפי' ליגע בכה"ג אסור שמא ינענע ועמ"ש כאן בס"ד:

סעיף ב

ס"ב ספק כו'. עמ"מ דיש מחלוקת אם נתערבה קאי אספק או אודאי דוקא ותליא בפלוגתא ש"ע וב"ה בי"ד סי' קי ס"ט ועמ"ש בסי' תצ"ז ס"ז ועמ"א:

סעיף ג

ס"ג שנתבשלה בשוגג. דוקא כמ"ש בספ"ה דתרומות סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה ואח"כ נפלו שם חולין אם שוגג כו':

אם יש ס' כו'. ואף ע"ג דדשיל"מ אפי' באלף לא בטיל כמ"ש בפ"א ופ"ה דוקא מין במ ינו וכמ"ש בנדרים נ"ח א' כ"ד שיש לו מתירין כגון טבל כו' ואמרינן פ"ג דחלה הטבל אוסר כ"ש במינה שלא במינה בנ"ט ובנדרים שם א"ל אף אני כו' וער"ן ד"ה אמר להם כו' ושביעית נמי במינה כמ"ש שם ופ"ז דשביעית ושם נ"ב א' שהנודר מן הדבר כו'. ואף

ע"פ שהוא דשיל"מ כמ"ש שם נ"ט א' אר"א שאני קונמות כו' ובירושלמי פ"ו דנדרים הלכה ח' שהיה רש"א משום ר' יהושע בדשיל"מ כגון טבל ומעשר שני והקדש וחדש לא נתנו להם חכמים שיעור אלא מין במינו כ"ש ושלא במינו בנ"ט וכל שאין לו מתירין כגון כו'. אלין נדרים מה אתה עביד לון כדשיל"מ או כדשאל"מ מסתברא מעבדינן כדשיל"מ כו' תנינן תמן שהנודר ונתערב באחר אם יש בו בנ"ט ה"ז אסור תפתר מין בשאינו מינו בדשיל"מ וע' בתוס' לקמן ל"ח א' ד"ה ולבטיל כו' וי"ל דה"מ כו'. וכ"ז אירי בביצה קלופה אבל בשאינה קלופה אינה אוסרת כנל כמ"ש בחולין צ"ז וצ"ח למימרא דיהיב טעמא והא אמרי כו' ועתוס' שם ד"ה בביצת כו'. וז"ש עם בשר ותבשיל משא"כ עם ביצים דמין במינו. אבל בטור כתב בשם ר"ת דוקא כשהוא בעין אבל טעמו בטל בס' וכ"כ בהג"ה בי"ד סי' קב ס"ד:

אבל אם כו'. עתוס' לקמן ל"ט א' ד"ה משום ועי"ל כו' והקדירה נתקנה כו':

סעיף ד

ס"ד ובלבד בו'. ירושלמי ר"פ משילין ואף ע"פ שנגיעה מותר במוקצה תי' המ"מ שמא יתנדנד ותה"ד כ' דלצורך דבר איסור אסור ועיין מ"ש בסי' ש"י ס"ו:

סעיף ה

ס"ה ואם י"ט בו'. ערש"י ד' ב' ד"ה מותרת בזה כו' וה"ה כאן:

סעיף ו

ס"ו לפיכך כו' אבל כו'. תוס' בבכורות ח' א' ד"ה אימור כו':

אבל אם לא כו'. שם במאי אוקימתא כו' ועיין רש"י שם ד"ה אימא כו':

ועו"ג כוי ודוקא כו'. כמ"ש בב"ק קי"ז ב' אר"א אין מסל"ת כו':

ואסור מדאורייתא שם ג' ב' בשלמא לרבה כו' ור"ל בי"ט שאחר השבת מיירי הברייתא וע' סי' תק"ז ס"ב אבל נפלו כו':

אבל בי"ט שני אפי' כו'. כמ"ש בריש י"ט ד' ב' והשתא דידעינן כו' וערש"י שם ה"יב ד"ה מי לא כו':

סעיף ז

ס"ז ואפי' בי"ט כו'. עתוס' שם ד"ה נגזור כו':

סעיף ח

ס"ח ואם נולד כו'. כיון דאסור ביומו הוה הכנה וכמו עצים שנשרו בשבת:

סימן תקיד

סעיף א

ס"א ואין מכבין כו'. עמ"א וכ"כ הר"ן ור"ל אע"ג דקי"ל כר"י בדבר זה לא קי"ל כוותיה ועי"ן שם וכ"כ הרא"ש דבדבר דלאו אוכל נפש ממש החמירו טפי:

וי"א כו' וכן בבית כו'. ממ"ש שם משום איבוד ממון ול"ק משום צורך כו' מ' דוקא משום זה אסור אבל משום אוכל נפש אפי' רבנן מודו וע"ל סי' תק"ז ס"ד וס"ה:

סעיף ב

ס"ב וכן אסור כו'. ע' סי' תק"ב ס"ב אגודה כו' הא אחר כך אסור וע"ש בהג"ה וצ"ע ועט"ז:

ומותר להוסיף כו'. כמ"ש בס"ג בהג"ה דהיינו כו' וכמ"ש בס"ח ואע"ג ששם כ' והוא שיהא צריך כו' זה נקרא נמי צריך:

סעיף ג

ס"ג נר כו' קודם שידליקנה. לאו דוקא דאפילו אח"כ מותר דלא כב"י וש"ע ועמ"א וכ"ה בטור וכשיטת הרא"ש שמחלק בין זקיפת הנר דס"ב ובין גרם כיבוי דפט"ז דשבת דקי"ל דמותר דכשאינו נוגע בגוף הדבר הדולק אלא עושה דבר חוצה לה:

ויש מתירין כו'. כשיטת תוס' שם דס"ל דבכ"ע מותר ואיסור דשם אינו אלא משום דמיד כהה ועיין ברא"ש שהקשה עליהם משפופרת וכן הרמב"ם מתיר וכשיטתו כמ"ש בר"ס תקי"ח וה"ה להבערה וכמ"ש בפ"א אבל הראב"ד וש"פ חולקים עליו וכר"י בירושלמי וכמ"ש בסי' תצ"ה ומסיים הירושלמי ר' נחום אחוי דר' איכא בעא קומיה דר"י א"ל נא תאסור ולא תשרי וכ"מ בגמ' בפ"ב די"ט מפני שהוא מבעיר ופ"ג דפסחים בחלה בי"ט ובפ"ב דשבת אין שורפין כו' י"ט עשה ול"ת כו'. וטעמו של הרמב"ם ממ"ש בפ"א דפסחים ש"מ מדר"ע כו' ובפ"א די"ט המבשל גיד כו' אבל כבר תי' תוס' שם ושם:

דהיינו כו' אבל כו'. כמ"ש שם ל"ב:

ומותר. דקי"ל גרם כיבוי מותר כנ"ל:

אבל אסור כו'. כמ"ש בפט"ז דשבת אסור לפתוח דלת כו':

סעיף ד

ס"ד ושיורי. כנ"ל סי' תקא:

סעיף ה

ס"ה אבל של בה"כ. כמ"ש במתני' י"ב א' וב"ה מתירין הואיל וצורך מצוה ושם כ' ואת"ל משנה ב"ש כו':

ומותר כו' שהרי כו'. שהרי אינו להאיר רק לכבוד וכמ"ש בפ' ח' דברכות נ"ג א' ועתוס' שם:

ולתקן הפתילות כו'. ע' ס"ס תרס"ז בהג"ה ואסור כו' ולכן כו':

סעיף ט

ס"ט שאין בך כו'. דאל"כ הוי מסתפק ואסור. גמרא פ"ב א':

סעיף י

ס"י אבל אינו כו'. שם ל"ב מ"ש בסכין דלא דקמתקן מנא:

סימן תקטו

סעיף א

ס"א או שמחוסר כו'. מתני' שם ומעשה בא"י א' ובגמ' שהספק מוכן כו':

אף למי כו'. ממש"ש ואם אין כו' והבא בשביל כו' משמע דברישא אין חילוק וכ"מ בעירובין מ' א' ועמ"ש בס"ב ע"ש:

ואפי' עבר כו'. ירושלמי פ"ח ותרומות הלכה ג' מ"ט דר"א משום שהתחיל תני ר"נ אומר לא שהיה רא"א משום שהתחיל בהיתר אלא שרא"א הלעוס כבלוע אף בשבת כן ופי' הר"ש לענין פירות הנושרין וקי"ל כר"י: ואפי'. גמרא שם וליטעמיך כו'.

ולערב כו'. שם:

ובשני י"ט כו'. כמ"ש בספ"ג דעירובין לט ב' ההוא בר טביא כו' וכמו ביצה שם וריש י"ט:

ויש מחמירין. דס"ל דהטעם שלא יאמר וא"כ אף בי"ט שני אסור מה"ט אבל רש"י מפרש משום שלא יהנה ובירושלמי דנדה והביא תוס' בעירובין שם משמע כפי' רש"י שאמרו לא תמלא אשה קדירה עסיות כו' בכדי שיעשו מפני שהניית שבת עליו ויש לדחות ותוס' הקשו על רש"י מ"ש ממבשל בשבת בשוגג יאכל הא נהנה ממלאכת שבת ואף לר"י דאוסר א"צ בכדי שיעשו ועראו"ש. ולכן לפי' תוס' אין ראיה מביצה ובר טביא דשם נעשה מאליהן ושם א"צ בכדי שיעשו דאף אם עשאו א"י אלא שאינו בשביל ישראל א"צ בכדי שיעשו כמ"ש בשבת קנ"א א' וז"ש כאן בכדי שיעשו בזמן הראוי לעשיה:

ונוהגין כו'. דהרא"ש כ' דלפי' תוס' לישראל אחר מותר בליל שני מיד וא"צ אפי' בכדי שיעשו כמ"ש בריש ב"מ דאין אדם חוטא כו' משא"כ לפי' רש"י וא"כ לאחר בכדי שיעשו מותר לד"ה ובסמ"ק בהג"ה כתב דאפילו לאחרים אסור עד מי"ט שני וכ"מ מדלא חילקו כאן כמו בחוץ לתחום הבא כו' ועראו"ש שדחה וכ' משום שעה מועטת לא רצה לחלק וכ' תה"ד דלצורך אורחים יש לסמוך ארא"ש ועתוס' שם ד"ה הבא כו' דמשמע כדברי

הגהת סמ"ק וכ"כ בשבת קכ"ב א' ד"ה ואם. נראה כו' וכן מ' פשטא דמתני' שאסור לכל וכ"כ הרא"ש שם:

אבל כו'. כמש"ש והיכי איכול דתני איסי כו' א"ר ומאי קושיא כו' אלמא דכל שבביצה אסורה אסור גם כאן וכן עצים שנשרו:

ושיעור כו'. כמ"ש בפ"ב דמכשירין היה בה ירק כו' בכדי שיבואו ממקום קרוב אלמא בעינן שיעור הבאה וכן בחלילין אא"כ באו ממקום קרוב ופירש הרי"ף שם אא"כ ממתין עד כדי שיבואו ממקום קרוב ובגמ' שם מאי ממקום קרוב כו' חיישי' שמא חוץ כו' אלמא ממקום קרוב הוא חוץ לתחום וז"ש ואם כו':

סעיף ב

ס"ב אפי' אם כו'. כמ"ש במתני' שם מצודות כו'. וערש"י שם ב' ד"ה אם יש כו' ושם ג' א' פירות הנושרין ומתני' ספ"ד דפסחים ואוכלין בתחת כו' וע"ש בגמרא וה"ה לעשאן א"י לעצמו או בשביל א"י וכמ"ש בעירובין מ' א' חזנהו רבא דכמישי אמר כו' וכ"ש כו' משמע אם נעקרו היום אסור אע"ג דאדעתא דא"י ומשום מוקצה כנ"ל:

אבל לערב כו'. כיון שצדן לעצמו ובתוך התחום וכמ"ש בשבת קנ"א א' אם רוב א"י כו' ובפ"ב דמכשירין היה בה ירק כו' אלמא דלא בעינן בכדי שיעשו ולכן מותר בי"ט שני מיד אף לפי י' התו' די"ט ב' אינו אסור אלא משום בכדי שיעשו:

סעיף ג

ס"ג אפי' אם כו'. שם מצודות כו' ובגמ' שם ספק מוכן כו' ושם אם יש מאותו המין כו':

אבל אם ניכר כו'. שם ואם אין מאותו כו' תוך כו' ובעירובין מ' א' חזא רבא דכמישא אמר האי ודאי כו'

סעיף ד

ס"ד א"י כו' ויש אוסרים. משום הכנה כמו בביצה וכמ"ש בס"א וסברא דאשונה סובר דהא דשני י"ט של ר"ה קדושה אחת אינו אלא משום גזירה דאנן בקיאין בקביעא דירחא וניקום ונגזור הכנה דרבה לשבת. אבל הרשב"א כ' כסברא האחרונה כיון דשוו רבנן כיומא אריכתא לכ"ד שווינהו רבנן. וכ"ש לפי' תוספות דהכנה דרבה מדאורייתא כמ"ש ב' ב' ד"ה והיה ע"ש:

ולדידן כו'. יש אוסרין שלא יאמר להביא לשבת וכנ"ל ויש מתירין דשני ימים קודם לא שייך שמא יאמר כמ"ש תוס' סד"ה ולערב כו' יואומר הרר"י כו':

ולענין כו' דיש להחמיר כו'. וכן פסק בש"ע לעיל סי' תק"ז ס"ב דהכנה דאורייתא ויותר חמור בשבת שאחר י"ט מבי"ט עצמו וכן בהג"ה בסי' תקי"ג ס"ו:

ואף לטלטל כו'. ודאי מטעם מוקצה דמחובר מותר בי"ט שני כמו במחוסר צידה בההוא טביא וכן ביצה ולענין טלטול אין חילוק בין ממילא או בשביל ישראל אלא למד מדברי הרי"ף שם והא דאמרינן אם יש כו' אפי' לטלטלו נמי אסור משום דלא חזי לאכילה מוקצה הוא וכ"כ הרא"ש שם וכ' אבל הבא מחוץ לתחום כו' מותר בטלטול כיון דמותר לישראל אחר משא"כ כאן דנהיגין כדברי הגהת סמ"ק אם לא לצורך אורחים וז"ש מאחר דנהיגין כו' וחילוק זה מבואר במתני' דמפנין תרומה טהורה אע"ג דלא חזי אלא לכהן אבל לא טבל כו' דאסור לכל ואפי' אינו אלא איסור דרבנן כמש"ש בגמ' בטבל טבול מדרבנן ואף דמאי לא התירו אלא משום דאי בעי מפקר כו':

סעיף ה

ס"ה אבל מותר לטלטלן. כנ"ל ומשום מוקצה ג"כ לא נאסר כמו במדבריות ולנות חוץ לתחום דאין הא"י צריך הכן וכמש"ל סי' תצ"ח ס"ג:

בתוך ד"א. עירובין מ"ז ב' וירושלמי סוף משילין א"ר זעירא הדא אמרה כלי שבא מחוץ לתחום לתחום משחשיכה מותר לטלטלו ר"ש בר כרסנא בשם ר' אחא ובלבד בד"א.

או בתוך כו'. עירובין שם דכולא מברכתא כו':

מוקפת חומה. דבלא"ה לא הוי כד"א וראיה מפ"ב דר"ה כ"ד ב' וע"ש תוס' ד"ה לא והרא"ש בעירובין שם:

או מבצר כו'. שסתמא הוקפה ולבסוף ישבה משא"כ בעיר דסתמא ישבה קודם שעיקר עשייתה לישיבה ועיין בספ"ב דעירובין כו א':

ואחרים. גמ' די"ט שם:

ולערב כו'. כמ"ש בשבת קנ"א א' א"י כו' אא"כ באו כו' וכפירוש הרי"ף שם עד כדי שיבואו ושם בגמ' אמאי ה"נ ימתין כו' ועתוס' שם ד"ה א"י כו':

ומותרין אח"כ כו'. כמ"ש תוס' בעירובין בשם בה"ג ואע"ג דבה"ג ס"ל דא"צ בכדי שיעשו בתחומין כמ"ש תוס' שם ולכך מותר בי"ט שני כנ"ל והביאו ראיה דלא אמרו גם בתחומין ולערב כו' וממת אין ראיה דהחמירו כמ"ש ר"י וי"א דהא דמת איירי בהביאו דרך ר"ה וע"ל סי' שנ"ה ס"ח וסט"ו וש"ע כאן פ' דבעינן בכדי שיעשו מ"מ בהא סמכינן אדעת רש"י דאף במחובר מותר בי"ט ב':

סעיף ו

ס"ו בעיר כו'. שבת שם ומכשירין שם:

מחצה כו'. שם ושם:

או שידוע כו'. ירושל' ס"פ כל כתבי אעובדא דשמואל בי תורן א"ר יעקב בר אחא הד"א לצורכו ולצורך ישראל מותר א"ר יונה שנייא היא שאין מטריחין על האדם לצאת מביתו:

סעיף ז

ס"ז אס הוא כו'. **אם כו'**. דאמרינן כאן נמצא כאן היה כמ"ש בכתובות:

ואם לאו אסור. כמ"ש בשבת שם מחצה על מחצה כו' וכשיטת הרי"ף חיישינן לחומרא ת"כ כו'. ובעירובין שם מאי אמרת מחוץ כו'. מ' דאין ידוע:

סעיף ח

ס"ח דבר כו'. דבתחומין דרבנן הקילו ועיין ט"ז:

סעיף ט

ס"ט ישראל כו' מותר כו'. עמ"א ואפי' לדעת רש"י ע"ש ועט"ז:

אבל אסור כו'. כמ"ש בס"ח:

ודוקא כו'. כמ"ש בסוף י"ט בבהמות מדבריות דוקא לנוח תוך התחום וע"ל סי' תצ"ח ס"ג:

סימן תקטז

סעיף א

ס"א לא תבואה. כת"ק ואף להירושל' דמוקי דר"ש כר"ע הא קי"ל כריה"ג וכתב הרא"ש ונ"ל דגמר' כו' וגם כו' וע' בישו"ש פירושו ול"נ דט"ס ברא"ש שם וכצ"ל דטעמא דר"ש בחטים מפר' גמר' משום דחזי כו' מאכל אדם מ' דרבנן אסרי כו' ע"ש:

סעיף ג

ס"ג שהם ראוים כו'. שם וכ"ת חזי למימך כו':

וכל כו'. וכ"מ בירושלמי שם תני משלחין חטין שהן מאכל עסיות פול שהן מאכל לדיות שעורין שהן מאכל בהמה לא כן תני משם ר"ש לכל נפש אף נפשות בהמה בכלל אתיא דר"ש כשיטת ר"ע רבו כמה דר"ע אמר לכל נפש אף נפשות בהמה בכלל וכן רש"א לכל נפש אף נפשות בהמה בכלל ובר"פ המביא מהו להוציא תבן מרה"י לר"ה ולא מתניתא היא המוליך את התבן לא יפשיל את הקופה לאחוריו מתניתא כמ"ד לכל נפש אף נפשות בהמה בכלל מה צריכא ליה כמ"ד כו':

סימן תקיז

סעיף א

ס"א ואם הוא כו'. שעם הא"י ג"כ מותר כמו בליפתא דמחוזא ודכרי דמברכתא ודלא כמש"ל בסי' ת"ק ס"א בהג"ה:

דבר שבמינו. רפ"ג אר"פ הלכתא כו':

או כו'. במתני' שם:

אא"כ ניכר כו'. בעירובין ספ"ג חזנהו רבא כו':

וכן כו'. דקי"ל ספק מוכן אסור. רפ"ג:

אבל דבר כו' אפי' בעיר כו'. עירובין שם:

ובין קמח כו'. שבת ספט"ו קכ"ב א' נר הדלוק במסיבה כו' ועמ"א:

וה"ה ליקח כו'. וא"ל דשמא הי' בה"ש קמח או עיסה דהוה מוקצה והוי כגרוגרות וצימוקים דאסור אף בשל א"י כמ"ש רש"י רפ"ג די"ט גבי מחובר וכמ"ש בפ"א דחולין בשוחט דאין חזי לכוס ואע"ג דבשוחט לא קי"ל כמ"ש הרא"ש שם היינו משום דלית בה תרתי דלא דחינהו בידי' משא"כ כאן דאית ביה תרתי ונמ"ש בפ"ג דשבת מ"מ מותר כיון שגמרו בידי אדם וכמ"ש בפ"ג די"ט:

וכן אם כו'. כיון שמותר ביומו וכמש"ל בסי' תצ"ח ס"ה:

סעיף ב

ס"ב ישראל כו' לא יפה עשה. כי אסור הקניה בי"ט אלא בלא פסיקת דמים כמ"ש אין פוסקין ושם ספ"ג ובלבד שלא יזכיר לו סכום מקח ושם ל"ז א' וכל שאסור אסור ע"י א"י אפי' בחה"מ דרבנן כמ"ש בפ"ב דמ"ק ואמירה שבות אפי' מבע"י מאיגרות דפ"א דשבת:

אבל אם כו'. כיון שהובא בשביל א"י כמו בליפתא דמחוזא ושם בלא קניית דמים היה ואף שכאן עבר על שבות כמ"ש בירושלמי פ"ה די"ט והביאו הרי"ף ורא"ש שם וכולן שעשו בין שוגגין כו'. ע"ש:

אבל אם רגיל כו'. כמ"ש הרא"ש בספט"ז דשבת סי"ב גבי ליקט עשבים כו' אם מערים ישראל ורגיל לעשות דבריו בהערמה ע"י א"י ודאי אסור כמ"ש בב"מ צ' בהנהו תורא דגנבין ארמאי כו' א"ל הערמה כו':

סעיף ג

ס"ג לומר. ספ"ג די"ט:

וה"ה כו'. פכ"ג דשבת ומטילין חלשים כו' ושם בגמ' מאי אבל כו':

סעיף ד

ס"ד אלא משער כו'. כפי' הרי"ף שם:

סימן תקיח

סעיף א

א וכלים. ירושלמי שם והביאו הרא"ש בש"א ולא את המפתח וב"ה מתירין ובתוספתא והביאו שם תני ארשב"ג מודים ב"ש לב"ה שמוליכי וכלים מלאים לצורך וריקנים למלאות על מה נחלקו על ריקנים שלא לצורך שב"ש אוסרין וב"ה מתירין יוצא אדם במפתח שבאצבעו לר"ה ואינו חושש ודברי ב"ה היא:

הצריכים לו כו'. דעת הרי"ף ורמב"ם וש"ע דאף שלא לצורך כלל מותר כפשטא דגמ' מתוך וכמ"ש השוחט עולת נדבה כו' מתוך כו' וכמ"ש בפ"ק דפסחים גבי חמץ מתוך כו' וכן בגיד הנשה בי"ט שם ובפ"ק דכתובות לענין בעל ובתוספתא הנ"ל ריקנים שלא לצורך ומפתח שבאצבעו ובירו' פ"ה הל' ב' בנר של אבטלה תניי תמן ב"ש אוסרין וב"ה מתירין ובגמ' אמרו הבערה כו' ב"ש היא דלא אמרינן מתוך כו' דאי ב"ה כו' ה"נ כו' וכ"פ הרמב"ם גבי הבערה אפילו שלא לצורך כלל ותוס' מפרשים דוקא לצורך קצת דלהכי פריט במתני' קטן כו' ולכן אמרו האופה מי"ט לחול לוקה ואין שורפין את הקדשים בי"ט ומוגמר אסור שאינו שוה לכל נפש כ"ש שלא לצורך כלל ובירו' פ"א סוף הלכה ו' הד"א במפתח של אוכלין אבל במפתח של כלים לא והא ר"א יתיב ומתני ומפתח דפלטרין בידיה פלפלין ה"ל בגוויה וכל הנ"ל יש בו צורך קצת. עולת נדבה כמ"ש שלא יהא שולחנך כו' וכן כולם וע' תוס' שם ושם:

או שמתירא כו' כגון מפתח. סמ"ק מפרש הירושלמי הנ"ל משום שלא יגנבו ובתוספתא הנ"ל ריקנים שלא לצורך שבש"א וב"ה מתירין והיינו בכה"ג להחזיר כמ"ש ברישא שם שמוליכין כלים כו' על מה נחלקו כו' ור"ל בחזרה דלא כפי' הרא"ש שם וכ"כ רי"ו וכ' כמ"ש בירושלמי שלא יהא לבו דואג עליו ולא כרא"ש שם שלא התיר אלא לצורך אוכל נפש או צורך מצוה:

אבל אבנים כו'. שם ליפלגו באבנים כו':

ומותר כו'. כפי' ר"ת שם קטן לטייל כו':

ואם הניח כו'. ממ"ש שם דלמא בעירו' כו' ומסיק אלא מעתה כו' דמשמע דיש עירובי חצירות לי"ט וכ"כ הר"ן ומ"מ בשם הרשב"א וכמש"ש מתקיף לה רבה כו' מתקיף לה רב יוסף כו' אלמא דלכ"ע יש עירו' והוצאה לי"ט כדמסיק רב יוסף וע' תוס' שם ד"ה

דלמא כו' ומיהו כו'. אבל הרי"ף ורא"ש שם ורמב"ם כתבו שאין עירוי כלל לי"ט ממש"ש ט"ז ב' מפני שאתה אוסרו כו' וכ"ש לגי' ר"ח כהן אבל הר"ן דחה ראי' זו משום דרוב ההוצאות א"צ עירוב:

כל שיש כו'. כמש"ש דאבנים לא וערש"י שם ד"ה ליפלגו כו':

סעיף ב

ס"ב אסור כו'. כמש"ל בסימן תקי"ב ס"ג בהג"ה אבל אסור ואמרינן לכם ולא לא"י לכם כו' ועמ"ש שם:

אבל מותר כו'. דר"הר שלנו כרמלית הן והוי שבות דשבות במקום צורך דמותר אף בשבת כמש"ל סימן ש"ו וע' בתו' שם:

סעיף ג

ס"ג שאינו כו'. עתוס' שם ד"ה רבינא. וי"ל דשאני כו' וע' בפ"כ דשבת קל"ח ב' האי כיתניתא כו' ואם כלי כו'. וע' תו' שם ד"ה תליא כו' והרא"ש שם:

אלא שומטו כו'. ל"ג הטור בגמ' מותר לטלטלו וכגי' רי"ף ורא"ש שרי מידי כו' ופי' דקאי אשומטו דלמעלה:

ולצורך כו'. עמ"א ס"ס תק"ט שכ' דוקא לסלקו מפני א"נ אבל לאכלו או להשתמש בו אסור וז"ש תוס' כאן כ"ח ב' בד"ה רבינא כו' וי"ל דלאחר מלאכתו כו' דוקא אחר מלאכתו כו':

סעיף ד

ס"ד אפילו בר"ה. עבה"ג דבד"ס הולכין להקל. הרא"ש. והר"ן כ' דלא קי"ל כסוגיא דשם אלא כר"א ור"ש דלא מחלקין בין רה"י לר"ה:

אבל סולם כו'. עתוס' שדחקו בזה אבל הרשב"א פי' בעה"ק אסור להוליך סולם של עליה אפילו ברה"י ולא עוד אפילו להטותו בשובך אחר מחלון לחלון אסור וכ"מ פשטא דגמרא ובזה מתורץ קושית תוס' שם:

סעיף ה

ס"ה להוציא כו'. שם רפ"ה ל"ו ב':

סעיף ו

ס"ו בהמה כו'. כפי' הרי"ף שם במסוכנת וד"ה ואפילו ר"י מודה ובחולה פליגי ר"י ור"ש וכמ"ש הרז"ה וקי"ל כר"י בי"ט כמ"ש בסימן תצ"ה וע' בטור והן דברי הרשב"א בס' עה"ק מ"ו ב' ע"ש:

סעיף ז
ס"ז אם היא כו'. כר"י כנ"ל:

סעיף ח
ס"ח הסמוכים כו'. גמ' שם והשמיט הרמב"ם וש"ע אם התנה שאמרו שם ומוקים הר"ן אף בבריאה אפילו לר"י ובתוס' דפ"ג דשבת מ"ה א' ד"ה ואם. מפ' ברעועה וכ"כ שם מ"ד א' ד"ה שבנר אבל הרמב"ם מפ' דלר"ש הוא ובבריאה דאסור בלא תנאי אבל לר"י לא מהני. ב"י. ותוס' בי"ט שם ד"ה אמר כו' כ' דלא קיימא לן כן במסקנא אלא אסוכה דמצוה וכת' דמחמת איסור לא מהני תנאי וכ"ש לגי' הספרים דל"ג בגמ' סיפא אתאן לסוכה כו' וכ' הר"ן שזהו דרך הרי"ף וזהו דעת הרמב"ם שהשמיט ג"כ תנאי כאן דמהני וכן השמיט החילוק שבין עצי סוכה לנויין אבל לגי' שלנו לפירש"י לא מהני תנאי לעצי סוכה וכ"כ בסימן תרל"ח ס"א בהג"ה וע"ל סימן רע"ט ס"ד ותוס' בשבת שם חילקו בין סוכה לנר ע"ש והרמב"ן הביא תוספתא בי"ט שם אין נוטלין עצים מן הסוכה ואפילו בי"ט האחרון של חג אם אמר לכשארצה אטול ה"ז מותר ומ' דקאי אסוכת החג דלא כרש"י ואעפ"כ ס"ל דתנאי מהני לנר שבת כמש"ש מן הירושלמי עמ"ש
וה"ה אם כו'. גמ' שם וס"ל דל"פ שמואל ורב מנשיא ורמב"ם וש"ע ס"ל דפליגי ופ' כשמואל:
אם דעתו כו'. ערש"י וכי תניא כו' לא בטלינהו כו':

סעיף ט
ס"ט בית כו'. ואפילו לר"י דאית ליה מוקצה מדפריך לר"מ אמאי והא כו' ול"פ לרבנן ועבה"ג ודלא כתוספת שם ד"ה ונפחת:

סימן תקיט

סעיף א
א כדי כו'. כמ"ש שם התירו סופן כו':
אפילו בבית כו'. מדמודי ב"ש ולב"ש אין חילוק בין בית לחנות דל"ל התירו כו':
מותר להחזיר. דלפתוח בכ"ע מותר כמ"ש ברפי"ז דשבת דלת שידה כו' וב"ש דאסרי כאן משום דס"ל יש בנין בכלים כו' כמש"ש כ"ב א' וע' תוס' בסוגיא שם ד"ה מ"ד נו' ובשל שידה כו' מיירי כאן ממ"ש אין בנין בכלים שם וכ"ה בריי"ף ור"ן להדיא דדוקא בחזרה ועט"ז:

סעיף ב
ס"ב חתיכות. כפי' ראשון בתוס' שם ד"ה וב"ה סברי כו' וי"ל כו':
והוא כו'. עבה"ג וכמ"ש תוס' הנ"ל דלא התירו אלא משום כו' וכמ"ש בגמרא שם וב"ה סברי משא"כ בתוקע כמ"ש בשבת מ"ז ב'. ואם תקע כו'. ומ"ש מ"א בשם מהרי"ל להתיר לפתוח כ' בי"ט צ"ע דהא לא התירו בי"ט אלא משום שמחת י"ט כמ"ש ט' י' וע' סימן ש"ח סי"ט וזה שבס"א אסור בציר מהצד שמא יתקע וכאן שרי אפילו במהודק משום דכאן משום שמחת י"ט משא"כ שם דליכא אלא משום התירו כו':

סעיף ג
ס"ג להתיר כו'. שם ל"א ל"ב:

סעיף ד
ד לקטום כו'. שם ל"ג ב' ע"ש:

סימן תקכ

סעיף א
ס"א לכבד כו'. שם כ"ב ב':

סימן תקכא

סעיף ב
ס"ב מותר כו'. מתניתין שם:
או לבינים. גמרא שם ודלא כר' יצחק:

סעיף ג
ס"ג ליתן. מתניתין שם:

סימן תקכב

סעיף ב
ב ומוציאין אותו כו'. כלישנא בתרא משום דוחקא דציבורא אלמא אף בלא ביעתותא ודלא כר' אמי ואף ע"ג דלישנא קמא ס"ל משום ביעתותא כלישנא בתרא קי"ל ועוד דמילתא דרבנן הוא כ"ד הרמב"ם וכן הרי"ף השמיט מ"ש ובלבד שלא יכתף:

סעיף ג
ס"ג מי כו'. מהא דקב הקטע וכמש"ל סימן ש"א:

סימן תקכג

סעיף א

א מסירים. כפי' הערוך ורמב"ם בהא דמקרדין וקי"ל שם כר"א ב"ע:

אין מגרדין כו'. עתוס' שם ד"ה ושלש כו' ודוקא כו' ולפי' הרמב"ם א"צ לזה:

סימן תקכד

סעיף א

א ולא מגרשין. תוספתא והביאו תוס' ור"ן:

סעיף ב

ס"ב שכיב מרע כו'. גיטין ע"ז ב' וע' תוס' שם ד"ה ותיזיל כו':

סימן תקכו

סעיף א

א המוטל כו'. רש"י שם ד"ה אמר רבא כו' ור"ל דל"ת די"ט קאי אמת:

לא יתעסקו כו' ואפי' כו' ואי כו'. כ"כ בה"ג וכ"מ בר"ה כ' א' אלא א"ב י"ט כו' אפשר בעממין:

אפילו מת כו' ואפילו. דאפילו מר זוטרא דבעי אשתהי ל"ק אלא אי"ט שני מדקאמר רב אשי סתם ואף ע"ג דלא כו' ול"ק בי"ט שני ואע"ג דבפ' תולין קאמר ולא ידענא כו' סוגיא דכאן לא ס"ל כן וכ"ש לרב אשי:

וכ"ז כו' אבל כו'. דשרי במתוך בין הוצאה בין הבערה כמ"ש בפ"א ואף לדעת תוס' לצורך מצוה מותר כמו ס"ת ושריפת חמץ אבל הרבה חולקין על זה וכן הרמב"ן בספר תורת האדם ורשב"א סימן כ"ב אוסרין אפילו ההוצאה דהוי כאבנים שאין לומר בו מתוך ואע"ג שהוא מצוה שריפה קדשים יוכיח וכ"כ הר"ן שז"ש יתעסקו כו' כל עסק:

וטוב כו'. שאפילו לצורך חי אסור כמ"ש שם ל' א':

סעיף ב

ס"ב מת כו'. כמ"ש בפ"ו דסנהדרין:

סעיף ג

ס"ג בשבת וביה"כ כו' אפי' כו'. כן משמע בר"ה שם שהקשו אמאי אמרו בעממין הא התירו שבות משום מעשה טלטול ע"י ככר ותינוק ולהוציאו לכרמלית י' אפי' לר"י כמ"ש בפ' המצניע ותי' דהכא משום כבודו שלא יאמרו נתחלל עליו שבת או יה"כ וכמ"ש

בפכ"ג עשו לו ארון ותכריכין כו' בעומד באסרטיא כו' ולפיכך אפילו להוציאו כו' וע' תו' דב"ק פ"א א' בד"ה אומר כו' וע' פי"ט דשבת ברי"ף מ"ש בשם בה"ג מה שפי' בין שבות דאית ביה מעשה כו' והסכים עמו הרי"ף והקשו עליו הא מצינו להיפך דההיא שכבא דהוי בדרוקר' דשרא ר"נ לאפוקי לכרמלית ואילו לקברו ע"י עממין אסור בשבת ויה"כ ותי' דהתם משום כבודו שגם הוא אצלו כו' וכמ"ש בספכ"ג דשבת ה"ז לא יקבר בו עולמית כו' ע"ש:

אפילו כו'. עמ"א ואפילו בדוד לא התירו כי אם טלטול ע"י ככר ותינוק:

סעיף ד

ס"ד ולחצוב כו'. כ"ש מן גלימא ואסא דא"צ כ"כ ולא כהאוסרין בזה ממ"ש בפ"ג דמ"ק אין חופרין כו' וכ"ש בי"ט שני אבל כבר פי' שם הרי"ף ורא"ש ותוס' ור"ן דשם בשביל לאחר המועד לצורך מתים שימותו וכמש"ל סימן תקמ"ז סי"א:

ואם אין כו'. **ומשכירין כו'**. כמש"ו די"ט שני כו' וכ"ש הוא מן אסא כ"ש לקברות ישראל וכן להשכיר שלא יסריח:

ואפילו אפשר כו'. כמ"ש כחול שוויוהו כו'. ר"ן. ועוד דאם איתא דוקא במקום שאי אפשר אם כן למה מתירין אפילו לא אשתהי.

אבל באשכנז כו'. דא"ז פ' כמר זוטרא ור"ת החמיר משום דאמר רבינא שם והאידנא כו' וכן יש אצלינו גם כן במלאכת' ועוד שבשבת שם אסרו לפי שאינן כו' ובמקום דאפשר עבדינן כוותיהו ותוס' דחו סברתם שאינן נק' בני תורה כמו בנאכל כמו שהוא חי וגם מ"ש שיהודים כו' דחו משום שיהודים מעטים נכנסין מעצמן אין לנו:

חוץ כו'. כיון שכבר נקבר:

בד"א כו'. כמ"ש אין חופרין כו' כנ"ל ועיא"ש שם:

אבל כו'. רש"י שם ע"ש:

סעיף ה

ס"ה החופר כו'. דכחול כו' ועמ"א וט"ז:

סעיף ו

ס"ו ובי"ט שני כו'. כנ"ל דכחול כו':

וחוזרין כו'. כמ"ש בפ' בתרא דיומא אם כן אתה כו':

וכן כו'. דמלאכתן להיתר ושרי שלא יגנבו כמ"ש בפי"ז דשבת ואפילו יש בית סמוך לחומה שמשתמר ואם כן הוי ליה שלא לצורך כלל ואסור כמש"ל סימן ש"ח ס"ד מכל מקום כיון שנטל כדי שלא יגנובו מטלטל לכ"מ שירצה וע"ש ס"ג:

סעיף ז
ס"ז המלוים כו'. אבל כו' אם כו'. שאפילו בעדות החודש דוקא אינו יכול לילך מוליכין כו':

סעיף ח
ס"ח אם נודע כו'. כנ"ל כחול כו' ולא חילקו בין נקבר ביומו או לא כל שממהר קבורתו: **ומותר**. כנ"ל ס"ד:

סעיף ט
ס"ט תינוק כו'. דסמכינן ארבי פ' הערל וארבנן כמו שסמכו באשת כהן כ"ש כאן:

סעיף י
ס"י נפלים כו'. דאינו מנהג של תורה וכמ"ש בב"ר שהקב"ה מעביר ערלתם ונותן ע"ג פושעי ישראל ומשום כך נהגו:
ואסור כו'. כמ"ש בפ"ק דפסחים ובנדה שהיו מטילין לבור אלמא אין מצוה לקוברו:

סעיף יא
סי"א אין קורעין. דאינו מצרכי המת וממ"ש במ"ק אין קורעין כו' ש"מ דבי"ט הכל אסורין:

סעיף יב
סי"ב כשמת בליל י"ט כו'. עמ"ח וט"ז:

סימן תקכז

סעיף א
א בקדירה בפ"ע כו'. כמ"ש י"ז א' ת"ר אין כו' באמת כו' וכן לגי' הרי"ף ורא"ש שגורסין מי"ט לשבת באמת כו' וע' רש"י שם ב' ד"ה שלא יערים כו':
אבל כו' וע"י כו'. מתני' שם:
ומותר להניח כו'. כמ"ש בפ"ש דשבת ל"ד א' וע"ש תוס' ד"ה לא כו':

סעיף ב
ס"ב עירוב זה כו'. ירושלמי עירובי תבשילין כך הם פת כביצה ותבשיל כזית ואומר בא"י אמ"ה אקב"ו על מצות עירוב ומתנה ואומר בדין יהא שרי לן לבשולי ולאפויי מי"ט לחבירו ומי"ט לשבת ולמי שסומכין על עירו' זה עד מוצאי י"ט האחרון ובלבד שיהא עירובו שמור עד מוצאי י"ט האחרון אכלו או שאבד צריך לערב ביו"ט האחרון עכ"ל הירושלמי. והביאו הג"מ ומרדכי והא דקאמר מי"ט לחבירו פי' ראבי"ה כגון אם חל י"ט

ע"ש ושבת ובגמרא ר"פ ב' ט"ו ב' אין אופין אלא על האפוי ואין כו' והא דקאמר ב"ה תבשיל אחד היינו בשביל תב שיל וכן מאי דקאמר בגמ' ל"ש אלא תבשיל כו' היינו אם אינו רוצה כ"א לבשל:

ואם לא עשאו כו'. דפשטא דמתני' ובה"א תבשיל א' וכן לישנא דגמרא ל"ש אלא תבשיל כו' משמע דבתבשיל לבד סגי ושם י"ז ב' ובה"א מערב בתבשיל אחד ועושה כו ' ובש"א אין אופין כו' ועלה קאמר ב"ה מערב כו' ולא קי"ל כירושלמי הנ"ל ומה שהביא ראיה מותנא מייתי לה מהכא כו' ר"א היא ור' יהושע פליג עליה בירושלמי רפ"ב רא"א אופין כו' ור' יהושע אומר אופין ומבשלין על המבושל כו' ע"ש והגמרא לא חש להביא רק רישא דברייתא סמך על עירובי תבשילין וכת' תוס' ומ"מ אור"י לא מלאני לבי לעבור כו' וכן עמא דבר ובדיעבד סומכין על הר"י ושאר פוסקין אבל לכתחילה יעשה כר"ת ומה שהקשה עליו דר' יהושע פליג עלה מ"מ סתמא דתלמודא מייתי דר"א ונ"ל ראיה לדבריו ממ"ש כ"א כ"ב ה"ד אי דאנח כו' אלא אמר אביי כו' וחנניא כו' ואם איתא מאי אריא אין טומנין אפילו אופין נמי לא אלא דאף לב"ה צריך גם כן פת אבל דעת ר"י ור"ן ורמב"ם וש"פ דבתבשיל לבד סגי וכ"ה להדיא בתוספתא העושה תבשיל מעי"ט אופה ומבשל עליו לשבת ומטמין עליו את החמין ורשאין בני מבוי לעשות תבשיל ולאפות ולבשל עליו ור"א שמותי הוא אבל ב"ה פליג להדיא כנ"ל ומ"ש אין טומנין את החמין כו' אפשר לומר דרבותא נקט דאפילו חמין שהוא כעין תבשיל אפ"ה אסור וכן עיקר:

סיג בין בסופו. שם תנן אכלו כו':

ויש כו'. ירושלמי הנ"ל:

סעיף ה

ס"ה או מעושן. כ' המ"מ שהוא ירושלמי פ"ו דנדרים:

אפילו מין כו'. שם וקולייס האספנין כו' וכמ"ש בפ' חבית שהדחתן כו':

וכן סומך כו'. עבה"ג:

וה"ה שאר כו'. ירושלמי דפ"ו דנדרים הלכה א' ר' בא רב יהודה בשם דבית רב אחי חביצא אין בו משום בישולי א"י ויוצאין בו משום עירובי תבשילין ר' יוסי בר' בון בשם ר"ה כל אוכל שהוא נאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי א"י ויוצאין בו משום עירובי תבשילין אם בשלו כמ"ש בגמרא ואם צלאן כו' ונראה שחביצה פי' תפוחים מבושלים כנ"ל:

סעיף ז

ס"ז מצוה על כו'. כמש"ש ט"ו ב' א"ד מי שלא היה כו':

מי ששכח. שם בההוא סמיא:
או נאנס. שם ט"ו ב' וע' רש"י ד"ה שלא היה לו כו':
או שהניח כו'. **אבל כו'**. כל בו ונלמד מהנ"ל כיון שאינו פושע וז"ש וה"ה ע"ה: כו' **אבל כו'**. עבה"ג וכפי' הרא"ש שלא כדעת רש"י שם ד"ה לדידך. שאין כו':

סעיף ח

ס"ח אבל מי כו' אא"כ כו'. ערש"י שם ד"ה עד תחוה כו':

סעיף ט

ס"ט ואם דרך. מאבוה דשמואל ורב אמי ורב אסי לא הוו מכרזי ור' יעקב לא היה דרכו להניח עליהם.

סעיף י

ס"י המערב כו'. עירובין פ' א':
וכל מי כו'. דחד טעמא להו דצריך לזכות ע"י אחר וכל שידן כידו ר"י לערב ע"י:

סעיף יא

סי"א צריך כו'. שם ע"ט ב':

סעיף יב

סי"ב חוזר כו'. ירושלמי הנ"ל:
ולאטמוני ולאדלוקי שרגא. שכל אלו א"א לעשות בלא עירו'. לאטמוני. כמש"ש כ"א ב' ואי דלא אנח ע"ת מ"ט דב"ה. ולאדלוקי. כמ"ש מי שלא הניח כו'. ומדליקין לו את הנר. מ' נר א' כדי חייו וע"ל סי"ט:
ולפלוני ופלוני. כ"מ בירושלמי הנ"ל וכן בירושלמי פ"ב די"ט הלכה א' דר' אמר עלי ועל מי שלא עירב כו' ושם ר' חייא בשם ר' יוחנן צ"ל עלי ועל מי שלא עירב:
ומי שאינו כו'. בין לטעמא דרבא כדי שיבריר כו' בין לטעמא דרב אשי כדי שיאמרו כו'. צריך שיבין ויוצא בו:

סעיף יג

סי"ג אע"פ כו'. עמ"א וכ"כ בשם ירושלמי דשבת קרובה התירו ע"י עירובי תבשילין ולא שבת רחוקה וע' בריב"ש:

סעיף יד

סי"ד אם הניח כו'. עט"ז ועהג"מ שדעתו דלי"ט אחרון מותר ולי"ט אחר אסור ודאי שיכול לערב לי"ט שני אלא שנסתפק ב"י אם יכול לערב ביו"ט אחר ג"כ ובירושלמי הנ"ל ג"כ מ' שיכול לערב על י"ט האחרון אם התנה עליו אלא שכל בו כ' בשם ר' נתנאל

להחמיר משום דמתני' קתני מערב י"ט משמע דוקא מעי"ט ועוד דאין שייך טעמא כדי שיברור וכולהו טעמי ועב"י:

סעיף טו

סט"ו אא"ס כו'. גמ' שם תנן אכלו כו' לא דאית כו':

סעיף יז

סי"ז אותה עיסה כו'. הרא"ש נסתפק אם אותה עיסה או כל שרוצה ופסק בש"ע לחומרא:

סעיף יח

סי"ח אפה ולא כו'. כן מ' במתני' דקאמר לא יבשל בתחלה דבתחלה לכאורה מיותר:

סעיף יט

סי"ט מי שלא כו'. כן דקדק ב"י מלשון הרמב"ם שלא הזכיר בנוסח העירוב אדלוקי שרגא וע' מ"א:

ויש אוסרין. כמ"ש שם ומדליקין כו' וע' תוס' שם ד"ה ומדליקין כו':

סעיף כ

ס"כ ואפילו בביתם. כיון שלא עירב ה"ל לגביה כמו מי"ט לחול. ב"י. ובגמ' סתמא קאמר:

ואפילו בביתו. מדקאמר למנ"מ לאקנויי כו' מ' דא"צ אלא לאקנויי וא"צ ד"א דאל"כ אם כן עוד נ"מ:

ואם אין כו'. שם מילתא דר"ה ות"כ וכ' י"א משום דרי"ף ורמב"ם השמיטוה וסברי דלית הלכתא כוותיה משום דרבא ואביי דחקו לתרץ בתירוץ אחר:

לאפות. אפילו הוא עצמו דלאו דוקא מדליקין כו' וכ"ה בירושלמי שם דלא כי"ח. ר"ן. וכ"מ בתוספתא רפ"ב הרי ששכח ולא עירב ואחריה שעירבו מותרים לעשות לו ר"ל ע"י הקנאת קמחו. הוא עצמו ששכח ולא עירב מותר למלאות לו חבית של מים ולהדליק לו את הנר ר"ל דהוא עצמו מותר לעשות לו:

ואם הניח כו'. וכ"כ תוס' כ"ב א' ד"ה ומדליקין כו' וכן מ' קצת בירושלמי הנ"ל מדקאמר לאפויי ולבשולי:

ומי שמתענה כו'. כיון שא"י לבשל לעצמו ועיקר העירוב בשבילו:

סעיף כא

סכ"א אם נזכר. שם י"ז א' אין אופין מי"ט לשבת כגי' הרי"ף באמת כו' וכנ"ל בס"א:

וה"ה כו'. נלמד מהנ"ל:

וי"א דאפילו כו'. כמ"ש מערים כו'. שם י"א ב' וע' תוס' שם ד"ה מערים כו':

סעיף כב

סכ"ב אם נזכר כו'. שם ו' א':

וי"א כו'. כ' הר"ן שכ"ה בירושלמי וז"ל בפ"ב די"ט הלכה א' ר' חייא רבה עלה לביתו אמרין ליה אנשינן מערבא אמר לון אית הכא טלופחין מן אתמול אמרין ליה אין הדא אמרה אפילו מין אחד ור"ל ואם כן דלא כתנא דברייתא דאף לב"ה צריך שני תבשילין אית הוה בהון תרדין הדא אמרה אף על פי שאין בהם כזית אית הוה בהון שיעור' הדא אמר' א"צ להתנות ור"ל וא"צ להתנו' על עירובי תבשילין מי"ט לחבירו אלא סומך על תבשיל שיש לו מעי"ט אף על פי שלא סמך מעי"ט ומשני א"ר חסדא תנאי היה לו לר' חייא הגדול ר"ל שהתנה מי"ט לחבירו ואעפ"כ אמר אית הכא טלופחין מן אתמול וסברא ראשונה נראה שמפרש הדא אמרה א"צ להתנות ר"ל שא"צ לסמוך עליו מעי"ט א"ר חסדא כו' ר"ל דבאמת סמך עליה מערב י"ט והתנה שאם ישכח לערב יסמוך על התבשיל שיש לו מבע"י וכ"ה שם במרדכי:

סעיף כג

כג אם עבר כו'.. עבה"ג ועוד מדדחו שם רב אשי ורב נחמן בר יצחק ש"מ דסבירא להו דמותר:

או בשוגג. כ"ש ממזיד וכמש"ש תנן המבשל כו':

סימן תקכח

סעיף א

א י"ט א"צ כו'. ממ"ש שם ט"ז ב' ואי אתה כו':

סעיף ב

ס"ב אפילו אם כו'. ירושל' שם א"ר יודן הדא דאת אמר בשלא עשה לו עירובי תבשילין אבל אם עשה לו עירובי תבשילין מותר ר' יוסי בר ר' בון בעי ועירובי תבשילין מתירין את המחיצות:

של גליות. דוקא שם ו' א':

אבל. שם ט"ז א':

סימן תקכט

סעיף א

ס"א מצות י"ט כו'. דקי"ל כר"י וסתמא דגמרא בפ"ד דברכות כוותיה טעה ולא הזכיר כו' דלא סגי דלא אכיל כו':

ואל. שם ט"ז א':

וצריך כו'. ת"כ מקרא קדש קדשהו ובמה אתה מקדשו במאכל ובמשתה ובכסות נקיה וע"ש פ' אמור פרשה י"ב וכ"ה בספרי וכ"מ בגמרא שאמרו בפט"ז דשבת מאי דכתי' ולקדוש ה' מכובד זה יה"כ שאין בו כז' כבדהו בכסות נקיה הא בשאר י"ט צריך מאכל ומשתה וכסות נקיה וז"ש כמו בשבת כמ"ש וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד ולא הזכיר יום טוב ש"מ שבכלל שבת הוא ובשניהם נאמר מקרא קודש:

ואסור כו'. כמ"ש ברישׁ ערבי פסחים וכמ"ש בה"ג דאף ר' יוסי מודה בקביעות סעודה דאסור ממנחה ולמעלה מדקא' שם הלכה כר"י בע"פ והלכה כר' יוסי בע"ש וקאמר שם להפסקה ש"מ דבהתחלה מודה ר' יוסי דאסור והא דקאמר אוכל והולך עד שתחשך היינו בלא קביעות סעודה ושם משוה שבת וי"ט כמ"ש שם בברייתא ע"ש:

שזהו כו'. לשון הרמב"ם בפ' ל' מהלכות שבת ארבעה דברים נאמרו בשבת שנים מן התורה ושנים מדברי סופרים והן מפורשין ע"י הנביאים שבתורה זכור ושמור ושנתפרשו ע"י הנביאים כבוד ועונג שנאמר וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד איזהו כבוד כו' שימנע אדם מן המנחה ולמעלה מלקבוע סעודה כו' ור"ל עונג הוא בשבת עצמו וכבוד הוא בע"ש וכן כסות נקיה ע"ש וז"ש בשבת ענג ובי"כ כבוד לבד וכנ"ל:

מיהו אם כו'. דאפילו אם הוא חול אין אסור אלא לקבוע סעודה וע' מ"א שכ' דמהרי"ל אזיל לשיטתו כו'. ודבריו צ"ע דהא אמרינן בהדיא בגמ' מט' שעות ולמעלה כו' ל"ק כאן קודם ט' כו' ודוקא בע"פ ס"ל להר"ן דסמוך למנחה גדולה דפסק הבעיא לחומרא ע"ש אבל הרב מיירי במי ששכח עד מנחה קטנה וכ"ה במהרי"ל וז"ל בקיצור נשאל ממהרי"ל על סעודה ג' בשבת ערב י"ט ושכחה עד אחר מנחה קטנה אם מותר או מצוה לעשותה בפת או במיני תרגימא והדעת נוטה לעשותה בפת אע"ג דהא דאמרינן הלכה כר' יוסי דוקא לאפסוקי אבל לאתחולי אסור מ"מ בחל בשבת עשה דג' סעודות דוחה לתיאבון שהוא מדרבנן דאי הוה דאורייתא הל"ל להפסיק אפי' בע"פ והשיב דע דג' סעודות ג"כ דרבנן ומ"ש ג' היום אסמכתא היא וראיה מדפ' ר"ת דנשים חייבות בג' סעודות שאף הן היו באותו הנס כמ"ש הר"ן והמרדכי בפ' כל כתבי משמו וזה לא שייך כ"א בדרבנן וע' תוס' דפסחים ק"ח ב' ד"ה היו כו' ומ"ש דלא שריא לאתחולי ליתא אלא לה"ג אבל

ש"פ חולקים אלא שהמרדכי מיישב דברי ה"ג ומסיק דיש להחמיר שלא להתחיל והיכא דאשתלי ולא עבד ג' סעודות כדאי הם הני רבוואתא לסמוך עלייהו בשעת הדחק ובפת מלעשות במיני תרגימא ור"ל דלדעת התוס' אינו יוצא בהן כמ"ש בסי' רצ"א ס"ו:

ומצוה ללוש כו'. ירושלמי פ"ק דשבת ר' חייא מפקיד לרב אי א תה יכול למיכל כול שתא בטהרה אכול ואי לא אכול שב יומא בשתא וכ' רא"ש בסוף ר"ה בשם ראבי"ה קבלתי שאלו ימים בין ר"ה ליה"כ כ' המרדכי ריש ר"ה ואמר שבעה לפי שבר"ה לא היה צריך להזהירו שהכל לשין בבתיהן לכבוד י"ט:

וחייב לבצוע כו'. שגם בי"ט לא היה יורד מן כמו בשבת כמ"ש תוס' ריש י"ט ב' ב' ד"ה והיה בשם מכילתא לא יהיה בו לרבות י"ט וכ"מ שם בגמ' ועתוס' שם:

ולקבוע. כמ"ש בפ"ו דברכות ל"ש אלא בשבתות וי"ט שאדם קובע סעודתו על היין:

ובגדי יו"ט כו'. ירושלמי פ"ק דקדושין הלכה ה' האחין שחלקו חולקין מה שעליהן ואין חולקין לא מה שעל בניהן ושעל בנותיהן כו' בראוים להשתמש בחול אבל בראוים להשתמש ברגל מביאין לאמצע וחולקין ר' מנא אמר כלי רגל חולקין כלי שבת צריכה:

ולא נהגו כו'. וכ"מ בירושלמי פרק בתרא דמ"ש הלכה ז' ויתודה בי"ט הראשון של פסח כדי שיהיה לו מה לאכול ברגל ויתודה בשחרית ע"כ מצוה לאכול:

סעיף ב

ס"ב חייב כו'. **וכל הנלוים אליו**. מפורש בתורה ועבדך ואמתך כו':

כיצד כו'. בפ' ע"פ:

וחייב כו' מפורש בתורה:

סעיף ג

ס"ג אדם אוכל כו' לפי שאין כו'. כמ"ש בפ"ב דשבת ל' ב' כתי' ושבחתי כו' זה שמחה של מצוה ללמדך כו' אלמא קלות ראש אינה שמחה של מצוה ובירושלמי דמ"ק והביאו הרא"ש בריש מ"ק כלום אסרו כו' ופוחזין מדקאמר ופוחזין אלמא דקפיד ע"ז:

סעיף ד

ס"ד חייבים כו'. כמ"ש בסוף קדושין סקבא כו'. ובסוכה נ"א ונ"ב מאי תיקון גדול כו' קרא אשכחו ודרש כו' עכשיו שעסוקין בשמחה כו' ע"ש:

סימן תקל

סעיף א

ס"א חה"מ. ע' בטור או מד"ת או מד"ס וע' תוס' בחגיגה:

ומותר במקצתן. ה' דברים דבר אבד וצרכי רבים ומעשה הדיוט וצרכי המועד ובשביל פועל שאין לו מה יאכל וכמ"ש לקמן. טור ומ"ש וצרכי המועד ר"ל לצורך אוכל נפש דמותר אפי' מעשה אומן כמ"ש ברסי' תקל"ג אבל שאר צרכי מועד דוקא מעשה הדיוט כמ"ש בסי' תק"מ תקמ"א:

לפי כו'. חגיגה י"ח א' ומ' דס"ל כמ"ד מלאכת חה"מ דאורייתא אסור דלא כתוס' ורא"ש ורמב"ם דקא' שהיה כו' להתיר דאל"כ הל"ל שחכמים אסרו כפי כו' כמ"ש בטור וראייתם דאסור מדאורייתא ממ"ש בחגיגה שם אלא מעתה חג האסיף כו' מכלל דתרווייהו כו' דת"ר כו' תניא אידך כו' תניא אידך כו' ובמ"ק י"א ב' לא מבעיא קאמר כו' ואע"ג דאמרו שם י"ג א' את"ל צרם כו' התם קאי על כוון מלאכתו שהוא מדרבנן וכן מ"ש במגילה כ"א כ"מ שיש מוסף ואינו י"ט כו' מ' דמותר בעשיית מלאכה כמ"ש בפ"א שם י"ט מלמד שאסור כו' י"ט לא קבילו עלייהו כו' ואמרינן בירושלמי רי' מ"ק אר"א בר ממל אילו היה לי מי שימנה עמי התרתי שיעשו במלאכה בחה"מ כלום אסרו מלאכה בח"ה אלא כו' משמע דמדרבנן. כ' הרמב"ן והרשב"א שכל מלאכה שאינה לצורך המועד ואינה דבר האבד אסורה מן התורה ושהיא דבר האבד מותר אפילו בטירחא יתירה או לצורך המועד מותר אפי' מלאכת אומן וחכמים אסרו קצת דברים מאלו וע"ז אמרו בירושלמי אילו מי כו' ובפ"ג דסוכה קרי לחה"מ י"ט שאמרו שם הכא בי"ט שני כו' דיקא נמי כו' וכן פי' שם ל"ק הא בי"ט ראשון הא כו' על חה"מ דאילו י"ט שני ספיקא הוא וכמש"ל סימן תרמ"ט ס"ה ע"ש וז"ש בת"כ פ' אמור פ' י"ב וכל מלאכת עבודה ה"ז בא ללמד על חה"מ שהם אסורים במלאכה יכול יהא אסורין במלאכת עבודה ת"ל הוא הוא אסור במלאכת עבודה ואין כו'. ועיין"ש בחומש שם שפי' על מלאכת האבד שמותר:

סימן תקלא

סעיף ב

ס"ב אפי' אם כו'. ר"ל אע"ג דלא שייך טעמא כדי שלא כו' מ"מ אסור כמ"ש שם אמר אביי יאמרו כו'. ואמר שם ושאר כל אדם אסורין מ' דכולם אסורין לבר מהנך דחשיב במתני' וע"ש י"ח א' מתיב ר"י כו' הני אין כו'. ואמרי' שם קטן הנולד במועד כו' שאין לך כו'. אלמא משום לתא דבית האסורין דוקא שהוא בכלל השנויין במשנתינו הלא"ה לא וז"ש וה"ה למי שהיה כו':

סעיף ג

ס"ג אפי' אם כו'. שם בעיא ונפשטה וסתם ולא כ' אומן שאבדה וכן השמיטוה הרי"ף ורמב"ם ורא"ש דס"ל לחומרא ועב"י:

סעיף ד

ס"ד ולא היה לו כו'. שם י"ז ב' ועט"ז:

ואפי' היה כו'. ירושלמי והביאו הרא"ש שם:

שהתירו לו ברגל. רמב"ם ודלא כהרא"ש בשם ירושלמי וטעמו דגמ' דידן פליגא דאמרינן שם י"ד ב' דאזיל ופייסיה כו' ועוד דא"א לאוקמיה למתני' כאוקימתא דירושל' דאנן קי"ל כי מפייס לבעל דיניה שרינן ליה לאלתר כמ"ש הרי"ף ורמב"ם וע"ש ברי"ף על הא דאביי שם ט"ז א' אמר אביי היכי לעביד כו' ועיין במרדכי ריש פ"ג:

ונשאל על נדרו ברגל. רמב"ם דלא כהירושלמי ונלמד מהנ"ל:

ולא היה כו'. גמ' כנ"ל:

והוא שלא כו'. גמ' שם א"ר לשוט כו' וכ"כ הרא"ש בשם הראב"ד שכן מ' בירו' וצ"ע דבירושלמי משמע להיפך וז"ל הירושל' שם תניא בשם ר"י הבא ממ"ה אסור לו לגלח ר"י כדעתיה דרי"א אסור לפרוש לים הגדול מעתה כהן שיצא ח"ל הואיל ויצא שלא ברצון חכמים אסור לו לגלח חד כהן אתא לגבי ר"ח א"ל כו' שמעון בר בא כו' משמע דר' מיירי שלא בח"ל והטעם כמ"ש דאסור לפרוש לים הגדול משום סכנה וגם משמע בירוש' דאין איסור לצאת לח"ל אלא בכהן דוקא וכן שמעון בר בא כהן הוה כמ"ש בעובדא דבנתיה דמר שמואל פוק איטפיל כו' אבל בגמ' שלנו סוף כתובות לא מ' כן:

סעיף ו

ס"ו ואפילו בפרהסיא כו'. דלא אסרו בתוספתא אלא במקום לאחרים אסור ועמ"א וע' רש"י ספ"ב ד"ה בתבלין:

סעיף ז

ס"ז ודרכו לגלח. עיין ריי"ף ורא"ש ספי"ט דשבת ונהגו כן ע"פ מ"ש בפ' בהעלותך והעבירו שער וערש"י שם ד"ה והעבירו כו' וא"כ ה"ל בכלל מ"ש במתני' הנזיר והמצורע כו' ואמרי' בגמרא אפי' היה להם פנאי כו' וה"נ שלא ישהו שהרי אין מצרפין אותו לכ"ד שבקדושה עד שיגלח שם ועבי"ד סי' רס"ח ס"ב בהג"ה וי"א כו':

כל אדם מותר. לשון הרמב"ם וכ"כ הריי"ף וכ' המ"מ שאף שאמרו דוקא שפה המעכבת או איסטניס ס"ל להרמב"ם דעל אבל קאי ולא על חה"מ ודבריו צ"ע שהרי באבל כת' הרמב"ם בפ"ו שאסור לגמרי וע"כ צ"ל דס"ל דקאי על חה"מ וכ"ד הטור כאן ע"ש וכ"פ נ"י

וש"פ וכדעת הראב"ד מהתוספתא וכ"מ בירושלמי שאמר שפה כנטילת צפרנים לכ"ד כו' וע' בתה"א ובב"י י"ד סי' ש"צ ובכ"מ וב"י כת' שהרמב"ם גורס כגירסתינו בגמ' ופ' דלא כר' אמי כמ"ש הרא"ש ודבריו צ"ע דהא לגירסתינו ר' אמי מפרש דבריו ועוד דרנב"י דהוא בתראה ס"ל כוותיה דדוקא קודם אבייי ורבא אין הלכה כו' בשלמא לגי' בה"ג וראב"ד רנב"י ככ"ע אמר ועבי"ד סי' ש"ץ שפ' כר' אמי ודברי הרי"ף י"ל כפי' המ"מ דמ"ש בשפה והנחה המעכבת לענין אבל אמרו אבל בח"ה מותר בכל ענין וכמ"ש לענין נטילת צפרנים וה"מ בימי כו' ובירושלמי שפם ונטילת צפרנים אית תניא תני ברגל מותר ובאבל אסור כו' רב אמר שפם כנטילת צפרנים לכ"ד ובזה דברי ש"ע אינן סותרין ג"כ אבל דברי הרמב"ם צ"ע. ואחר העיון נ"ל עיקר דהרמב"ם מפרש כפי' הערוך ערך זוית וז"ל שפה מזוית לזוית הנחה כ"ש מעכבת פי' שפה עשויה מזוית לזוית כלומר אם צריכה כולה תקון שרי אבל מקצתה לא הנחה כ"ש מעכבת פי' אם עשה שפמו והניח מקצת שאינו עשוי מותר ליטלו כי מעכבתו באכילתו וכיוצא בו ומש"ה שרי עכ"ל. ולפ"ז מ"ש ר' אמי שפה כ"ש מעכבת ר"ל אפילו לא גילח כלל לעולם מעכבת ולעולם מותר ופסק כרבי אמי וכמ"ש הראב"ד דבתראה הוא ואף הרא"ש מודה בזה דבשל סופרים הלך אחר המיקל וזהו דעת רב אלכס דלא כרא"ש שם ע"ש. ובלאו הכי דעת הרמב"ם כאותו הנאמר באחרונה:

אפילו כו'. כמש"ל ס"ו וכמ"ש בסי' תקל"ד ס"א ובפרהסיא כו' יכ' נ"י דוקא בבגדי פשתן דניכרין לכל דלא כמרדכי והג"מ שם מתורץ קושית ב"י וא"צ למה שדחק שם בהג"ה והא דמותר כי' ועסי' תקל"ג ס"ד בהג"ה ומותר כו' שניכר ודלא כמ"ש בר"ס תקל"ד:

ומותר לחוף כו'. דאף גילוח מותר מן הדין רק כדי שלא יכנס כו' משא"כ בכה"ג וגדולה מזו אף להחם מרחץ מותר כמ"ש ספ"ק דע"א כ"א ב' כ"ש כה"ג וכיון שאין בו משום שלא יכנס כו' וראיה מדשרי להבא ממ"ה וכיוצא אלמא אין בו משום מלאכה:

סימן תקלב

סעיף א

ס"א מותר כו'. שם לד"ה הלכה כר' יוסי במועד ואף שאמרו שם ובגנוסטרא אסור כת' הרי"ף דקאי אאבל ולכן אמרינן שם הוה קאימנא כו' ר"ל דלא ה"ל סכין שם ולכן ל"ק ש"מ ד' דבספק אסור וז"ש אפי' כו' וראיה ממש"ש בקשו שפה וכי היכא דשפה מותר בכ"ע ה"ה לצפרניו וע' נ"י:

בין כו'. שם:

אבל כו'. שמפרשים ג"כ אחה"מ וע' תוס' שם ד"ה ובגנוסטרי כו':
בין בסכין כו'. ע' רש"י ד"ה גינוסטרי כו' ותוס' ד"ה ובגינוסטרא פי' בערוך כו' וה"ה לסכין עכשיו שדרך ליטלן בסכין וז"ל הגהת סמ"ק וכן עיקר דבעינן שינוי כמ"ש ובגנוסטרא אסור פי' במספרים ופי' ר' ברוך דה"ה בסכין שכן דרך ליטלן בסכין:
אם לא כו'. שם בשם תוס' דלא גרע מהעברת שער של בית השחי והערוה דשרי וע' תוס' הנ"ל ושמעתי בשם הרשב"א כו' דקתני בירושלמי כו' ור"ל שער של בית השחי וערוה ומהר"ם חולק ופ' דוקא שא"י תטול לה בסכין או במספרים אבל היא עצמה לא וכ"פ בי"ד סי' ש"ץ ס"ו אבל כאן יש לסמוך אהמתירים מאחר שיש מתירים בכ"ע וע' ד"מ:

סימן תקלג

סעיף א

ס"א אפי' כיון כו'. ממ"ש בפ"ב די"ט השתא סלותי כו' ואם איתא הא נדרים ונדבות הוי כיון וסלותי אמרינן בפ"ז דשבת דחייב משום טוחן וערא"ש שכ' דוקא בדבר האבד כיון אסור אבל דבר שהוא צורך אפי' כיון מותר:
בין של כו'. שם באידך ברייתא:
ומיהו א"צ כו'. מדקאמר ובלבד שלא יערים דוקא הערמה אסור אבל כל שלא בהערמה שרי וע' רש"י שם ד"ה ובלבד כו'. וכמ"ש בפ"ב די"ט י"ז ב' אבל מבשל כו'. ובלבד כו':
או אם כו'. דלא כאידך ברייתא דאתי כיחידאה ועמ"ש בסי' של"ה ס"ג:
אבל אם כו' וה"ה כו'. דמ"ש מערים ושותה מן החדש שקראו הערמה לפי ששכר חדש גריע מן הישן וז"ש מערים משא"כ בפת חמה שהוא עדיף וע' בריש פ"ג דפסחים ובפ"ק דחולין וז"ש וה"ה כו' וכ"כ הראב"ד בהשגות:

סעיף ב

ס"ב שהיבישים שבו כו'. טור וכן פי' הר"ן לנזיא דאית בהו. לשון כסיפת פנים כמ"ש בסנהדרין ספ"ה מנזיהותיה דמר כו' וה"נ שנתייבשו ונכספו פניהם כו'.

סעיף ג

ס"ג פירות כו'. שם י' ב' ועברא"ש שם:
ואם לקטן כו'. **אבל כו'**. שם וכר"פ וכמ"ש הרא"ש שם ע"ש וכמ"ש שם י"א א' ללישנא קמא שרא רבא למימלח כו' ולישנא בתרא ל"פ אלא משום דמיתאכלא אגב איצצא:
ואם הוא כו'. ע"ש ברא"ש ס"פ והקשה הראב"ד ז"ל ומ"ש כו' ותי' דשאני כו'. ופסק הטור כאן כאותו תי' וז"ש לקנותו כו' ועסי' תקל"ט ס"ו וע"ש ס"ה אם הוא כו':

סעיף ד

ס"ד ומותר לצודן כו' שניכר כו'. במ"ש שם בספ"ב בתבלין וז"ש מיזל כי' שהוא פרהסיא. שם:

אומניהם. הרמב"ם ומ"מ בשם הרמב"ן ולמדו ממ"ש שם צדי חיה ועופות ודגים כו' ולעיל מ' דאף בפרהסיא מותר דאמר מיצד מיזל כו':

של חיות כו'. טור וכ"כ המרדכי וכנ"ל וצ"ל שלא היה גירסתם בגמ' ודגים אבל להרמב"ם אף בשל דגים אסור וע' מ"א ובירושלמי ספ"ב קיבלו עליהן חרמי טבריה ודשושי עכו וגרוסי ציפורי שלא לעשות מלאכה בחש"מ וכר' יוסי דמתני'. ניחא גרוסי ציפורי ודשושי עכו וחרמי טבריא ואינן ממעטין בשמחת י"ט צד הוא בחכה צד הוא במכמורת כו' אלמא מתני' בציידי דגים מיירי מדקאמר בחכה כו' וכמ"ש ותעשה אדם כדגי הים כו' כלה בחכה העלה יגורהו בחרמו ויאספהו במכמרתו כו' ות"י כלהון דמי לציידין דאחיד נונא בחכתא כניש ליה בחרמיה כו' וכמ"ש בפ"ד דעירובין חרס שבין כו' ע"ש:

סימן תקלד

סעיף א

ס"א שהתירו כו' ונשאל כו'. כמש"ל סי' תקל"א ס"ד:

ובגדי קטנים. ירושלמי בעון קומי ר' יוסי בגדי קטנים מה הן א"ל כמי שאין לו אלא חלוק א':

ובעלת הכתם. מתני' וכל העולין מטומאה לטהרה פי' בכה"ג:

ומי שאין כו'. השמיטו הרי"ף ורמב"ם ורא"ש הא דאיזורו מוכיח עליו ועב"י אבל הטור כת' דווקא איזורו כו' וכ"כ הפוסקים וסמ"ק אוסר אפילו בכה"ג. שאין אצלינו איזור מוכיח ועט"ז וכ"כ תו' בתענית כ"ט ב' ד"ה מי כו':

וכולם כו'. כ"מ בירושלמי שם תני מטפחות ספרים אין מכבסין אותן במי רגלים אבל מכבסין אותן בנתר ובורית מפני הכבוד ומ' אף בחש"מ וכ"מ בגמ' י"ז ב' ובתוספתא כל אלו שאמרו מכבסין במועד מותר כו' וצ"ל ג"כ בשתכפוהו כו' וכמ"ש הרמב"ן וטוש"ע י"ד סי' שפ"ט:

ובפרהסיא כו'. ממ"ש שם י"ח ב' לדידי חזי כו':

מיהו לא כו'. ממ"ש שם דאית ליה תרי ומיטנפי ששניהם מטונפים:

מיהו כו'. כ"מ בירושלמי הנ"ל והטעם שכולם כחלוק א' דמי:

והא דמותר כו'. בתוספתא רפ"ב כל אלו שאמרו מגלחין במועד מותר לספר בתוך שלשים יום של אבל אע"פ שהתירו לו לספר לא יספר ברשות הרבים אבל מספר הוא

בצנעה בתוך ביתו כל אלו שאמרו מכבסין במועד מותר לכבס בתוך שלשים של אבל אע"פ שהתירו לו לא יוליך כליו לכובס אבל מכבס והוא בצנעה בתוך ביתו והוא סותר למ"ש דאף בפרהסיא מותר ותי' ב"י דהתוספתא קאי על אבל וכ"ה במרדכי והג"מ שכ' אחר התוספתא ולמועד לא בעי צנעא כו' וכ"כ הטיר בי"ד סי' שפ"ט באבל וכ"כ בש"ע שם ובגילוח בסי' ש"צ לא כ' לא הטור ולא הש"ע ואפשר דס"ל דקאי על חה"מ כמש"ל בסי' תקל"א אבל בכיבוס א"א דקאי על חה"מ כנ"ל אבל בהג"ה כ' שם והוא אזיל לשיטתו דקאי בין בגילוח בין בכיבוס על שניהם ותי' דתוספתא באינו רוחץ על הנהר כמש"ו דבמרדכי והג"מ כ' הטעם דמותר שאין מתכבסין יפה כמו על הנהר ע"ש:

סעיף ב

ס"ב ולא נהגו כן. שס"ל כמ"ש המרדכי והג"מ בשם מהר"מ דאין הלכה כר' יוחנן דאביי ורבא לא ס"ל כוותיה ואע"ג דהפוסקים חולקים עליהם דאין מוכרח דחולקים מ"מ ה"ל דברים כו' כמ"ש בפ"ד דפסחים.

סעיף ג

ס"ג מביאין כו'. עד סוף הסימן. לשון הרמב"ם וכגי' הגמ' שלפנינו:

סימן תקלה

סעיף א

ס"א אפי' כו'. ירושלמי שם אין מפנין מדירה נאה לדירה נאה ולא מדירה כאורה לדירה כאורה ולא מדירה כאורה לדירה נאה אצ"ל מדירה נאה לדירה כאורה ובתוך שלו אפי' מדירה נאה לדירה כאור' שמחה לאדם שהוא דר בתוך שלו:

ולא כו'. צ"ל לא כו' ור"ל שמ"ש אין מפנין בין כו' דירתו ממ"ש בירושלמי וכן כליו כמש"ש אין מביאין כלים כו' ופ' רש"י בפסחים נ"ה ב' ד"ה לחצר אחרת:

שאינם כו'. כמ"ש סי' תקל"ד ס"ג:

כ"ש כו'. ע"ל סי' תקנ"ח ס"ג ובה"ג שם:

אבל כו'. גמרא שם כפי' הנ"י:

ואם אין כו'. צ"ע דבגמ' מ' דאסור דא"כ הל"ל אין מפנין מחצר לחצר אבל כו' וכן אמר שם והאמרת רישא אין מפנין כלל והתרצן לא השיב אלא לבית שבאותו חצר. ונראה שלמדו ממ"ש בכתובות ע"ב ב' מחצר כו' אבל צ"ע דמשם מוכח להיפך דאינו כחצר דבחצר אפי' בלא קלתה מותר כמ"ש תוס' שם ד"ה אלא כו' ובירושלמי שם חצר שהרבים בוקעין בו

ה"ה כמבוי מבוי שאין הרבים בוקעין בו ה"ה כמבוי ור"ל שאינו מפולש וכמ"ש הרמב"ם וש"ע בא"ע סי' קט"ו ואפשר דכה"ג מירי גם כן כאן:

ואם מתיירא כו'. שם וכנ"ל סי' תקל"ד וסי' תקנ"ח ס"ב וס"ג:

ואפי' כו'. ירושלמי פ"ב הלכה ג' א"ר יוחנן אם הזכירוך לבולי יהא הירדן בעל גבולך ודאי משום נסיעת גופו לא הצריך בכה"ג דבלא"ה מותר כמ"ש בסי' תקל"ו ס"א ועב"י שם בהג"ה אלא להסיע ממונו משום דבר האבד דבדיני דבר האבד מיתני' בירושלמי שם:

סעיף ב

ס"ב יש כו'. כת' בלשון יש כו' שהרמב"ם השמיטו שסובר שגמרא דידן פליג על הירושלמי דאל"כ ל"ל למימר לבית שבחצר וקושית הגמרא מעיקרא ליתא דפשטא דמתני' כהירושלמי: מ"מ. ואין ראיה דא"כ הל"ל אבל כו' לביתי.

סימן תקלו

סעיף א

ס"א לטייל או כו'. עיין תוס' שם ד"ה סוס כו'. ודקדק ב"י מדאמר בחנם משמע דלטייל נקרא צורך המועד ולכאורה כן משמע בגמר' לפי גירסתינו אפי' סוס שרוכב כו' ואי לצורך המועד מאי אפי' מי גרע מכל צרכי המועד שם:

ולתקן כו'. הרא"ש שם ונלמד מהקודם:

ומותר כו' אפי' בחנם. דלא כתוס' הנ"ל ומרדכי שכת' דאסור ומביא המרדכי ראיה מירושלמי הנ"ל בס' שקדם. דגמרא דידן פליג ממ"ש ברפ"ג לשוט דכ"ע כו' ודוקא מא"י לח"ל כמ"ש בסי' תקל"א ס"ד וכן הבא כו' ויש לדחות ועמ"א שם ס"ק ו' בשם רי"ו דמ"מ ביאתו לביתו לא היתה לטייל ואפשר שז"ש שיצא שלא ברשו' שהוכרח לחזור בחה"מ בזה ניחא ג"כ הירושלמי שהביא הרא"ש שם וא"צ לומר שיצא מא"י לח"ל וז"ש המרדכי דאסור לצאת ממקום למקום דהא אין יוצאין מדירה לדירה משום טירחא וכ"ש לצאת למרחקים אם אינו למזונות או פרקמטיא כדבר האבד ור"ל כמש"ש למזונות כ"ע כו' כ"פ להרוחה והרב כ' בסי' שקדם ס"א כ"ש להסיע כו' לשיטתו דלא ס"ל בזה כהמרדכי ומאין מפנין כו' אין ראיה רק להסיע ממונו וכן הי"א כנ"ל:

אפי' כו'. דבלא"ה אף בשבת שרי כמ"ש בשבת נ"ג ב':

סעיף ה

ס"ה אין כו'. ע"ל סי' תס"ח:

סימן תקלז

סעיף א

ס"א מיהו בכל כו'. שהראב"ד הקשה דבפ"ב אסיקנא דכל דבר האבד מותר ואפי' בטירחא ובפ"ק אסרינן אפי' טירחא זוטא דאמרינן אפי' ערוגה שחציה כו' ובפ"ב פליגי שמואל ור"ד מר חייש לטירחא ומר כו' ותי' דכל ענין זה נמסר לחכמים ולפי אבדתו התירו את טרחו כפי שראוי להתיר ועיין נ"י בפ"א על ברייתא דמדלין לירקות כו' ע"ש:

לפיכך כו' אבל שדה כו'. מתני' ב' א' וגמ' שם:

שהתחיל כו'. לשון הטור והוא מתני' שם ו' ב' וכראב"י ופי' זרעים שלא כו' ר"ל בבית השלחין וכמ"ש המ"מ דכולה מתני' בבית השלחין וכ"מ מפירש"י שם וכ' הרי"ף דהלכה כראב"י ואע"ג שהוא יחיד במקום רבים משום דרב יהודה שם דקאמר ואם היתה כו' כוותיה והג"מ כ' משום דמשנת ראב"י קב ונקי והוא שיטת התוס' לפסוק בכ"מ כראב"י ואין שיטת הרי"ף כן וע' תוס' שם ד"ה שרי כו':

סעיף ב

ס"ב אפילו כו'. במתני' וגמ' שם ב' א':

שהוא ממשיכו כו' אבל כו'. לשון הרמב"ם וכת' ב"י נראה מדבריו לכאורה דתליא בממשיכו או דולה אבל ליתא דבגמרא שם ד' א' אמרינן בשלמא מי קילון כו' גזירה כו' ר"א אמר כו' אלא ל"ד דלא שרי אלא ממעין ולהשקות דוקא וע' ב"י וע' מ"א:

מן הבריכה. שם ד' א':

או כו'. מתני' ב' א':

מפני כו'. גמ' שם מאן תנא כו':

סעיף ה

ס"ה ונתקלקלו. רמב"ם וטור וכ' המ"מ דר"ל דנסתמו לגמרי לא וכ"כ נ"י בשם הראב"ד דזהו כעין חדתי כמו באמת המים ועמ"ש למטה:

אבל אסור כו'. שלמדו מדין אמת המים דס"ו וכפירש"י שם ד' ב' ד"ה שאם כו' וה"ה כאן וכ' נ"י בשם הראב"ד וכאן א"צ עמוקה טפח כמו באמת המים דהתם בעינן מקום לעבור בו מים בשטף אבל הכא מימיה עומדים ובמשהו סגי רק שלא נסתם לגמרי כנ"ל וע' ס"ו:

סעיף ו

ס"ו היתה כו'. לשון הרמב"ם והוא כפי' השני של רש"י והביאו המ"מ ונ"י וז"ל המ"מ פירש"י שיעור אמה ו"ט ואם היתה עמוקה כו' מותר להעמיקה כעומק ראשון. א"נ אפי'

לא חפר בה עדיין אלא טפח מעמיקה עד ששה וחסר זה הלשון ברש"י שלנו וברש"י שעל הרי"ף ישנו שם וכן דעת ריב"א והריב"א אזיל לשיטתו דס"ל דחה"מ הוא מדרבנן ופסק לקולא וכן דעת תוס' ורא"ש וסייעתם דחה"מ מדרבנן וע' סי' תק"ל דגם לסברת רמב"ן ניחא אבל כ"ז הוא סותר למ"ש בס"ה אף שיש לחלק לא נראה:

סעיף ז

ס"ז ואם היתה כו'. רמב"ם וכן פירש"י אלא דלפירש"י בכל שדה הבעל הדין כן אבל ברמב"ם וש"ע אינו נראה כן אבל הטור ונ"י פי' דקאי אזרעים שלא שתו כו':

סעיף ח

ס"ח כדי לאכלן במועד. כמש"ש י"א א' דמעיקרא אדעתא דאכילה כו' ואף ללישנא בתרא מ"מ אדעתא דאכילה בעינן ועוד דשם צידה בלא"ה מותר משום שדומה לדבר האבד אלא משום מליחה הוא דקפיד משום שהוא מלאכה וטירחא וכמ"ש הרא"ש שם בשם הראב"ד בתי' ב' וכן כ' בנ"י אבל בלא"ה דוקא לצורך המועד כמ"ש הדשושות כו' לצורך המועד ולא חילקו אלא לענין פרהסיא:

סעיף ט

ס"ט ואם ניכר. דתרתי בעי שעשייתו לכך וז"ש אסור כו' וגם שיהא ניכר וכן מ' בגמרא האי מאן כו' ה"ד כו' ומדקאמר האי כו' והדר קאמר ה"ד כו' מ' דתרתי בעי וכן בנכסי הגר בעינן תרתי ודלא כמ"ש המ"מ בתחלה וכ"כ בטוש"ע ח"מ סי' ער"ה:

כגון כו'. טור ועתוס' שם ד"ה מוליא כו' וכ"כ נ"י וכגי' רש"י וכפירושו אבל גי' הרי"ף והרמב"ם והרא"ש הוא להיפך וכ"כ בטוש"ע ח"מ שם:

סעיף יג

ס"יג אישות כו'. גי' תוס' ורי"ף ורא"ש במתניתין ר"י אומר במקום וחכ"א ובברייתא תניא כשאמרו בשדה הלבן כדרכו כו' וקאי את"ק. וכ"ז הוא כן לפי גי' שלנו ג"כ וכחכמים:

וי"א כו'. שגורס במתני' כגירסא שלנו ובברייתא כשאמרו בשדה הלבן לא אמרו אלא בשדה לבן הסמוכה כו' וכגי' הרי"ף אלא שלא גרס תיבת כדרכו בברייתא:

סעיף יד

ס"יד ואם הכניסן כו'. כן פי' נ"י משש"ש ואם באו כו':

אף בשבת אפי' כו'. טור ופי' משש"ש ר"א בשבת כו' קאי אירישא שלא היה שכיר שבת כו':

בלבד כו'. דכל שאסור לעשות אסור לומר לא"י לעשותו כמ"ש בפ"ב. נ"י:

מסייעין כו' בחה"מ. כגירסת ס"א היה שכיר כו' עושה בשבת וי"ט ומסייעין אותו במועד ומוסרין להם כו' וכ"כ בטור אלא שהטור פי' דמוסרין קאי גם אשבת וי"ט אבל ש"ע ס"ל

דקאי אחה"מ לבד אבל בשבת וי"ט אין חילוק בין שנה או לא וז"ש עושה בשבת וי"ט ר"ל מעצמו וע' סי' רמ"ד ס"ה ושיטה אחרת להרמב"ם דמפרש דברי רבי אסיפא היה שכיר כו' ופי' בשכר ששוכרין אותן דלא כנ"י אבל השמיט דין שבת וי"ט וכבר תמה המ"מ בזה:

סעיף טו

ס"טו ואם אין כו'. השמיטו הא דאדם חשוב משום דרב לא ס"ל והלכה כרב ועוד דלחדא לישנא לא סיימוה קמיה ובד"ש כו':

אפי' מוצא כו'. ממ"ש אדם חשוב שאני ואם איתא אטו ימות ברעב משום זה. ב"י:

סעיף טז

ס"טז מי כו' יכול לבוצרו. מעובדא דר' ינאי בגמ' ובירושל' שם על מתני' וכן מי שהיה יינו בתוך הבור א"ר זעירא לא אמר אלא וכן מי שהיה יינו בתוך הבור הא בתחלה אסור מה אנן קיימין אם כשהגיע זמנו לבצור ולא בצר הוא חטא על נפשיה אם כשלא הגיע זמנו לבצור יכיל הוה קאים אלא כינן קיימין כשהגיע זמנו לבצור הוה סבר דו יכיל קיים ולא קם כהדא ר"ע בי ר' ינאי קניף כרמיה במועדא כו':

ולדרוך היין. אע"ג שבירושל' הנ"ל אמרו בתחלה אסור היינו כשיכול להתקיים וע' בראש וצ"ע:

ולעשות כו'. ממ"ש בגמ' שם זופתין חביות כו' וע' סי' תקל"ח ס"א וכת' המרדכי אף למאן דאסר דוקא בחבית שלמה וזופתין מבפנים כדי שיתחזק היין והשכר אבל תקונו ודאי שרי דדבר האבד הוא וכ"ש למאן דמתיר:

ובלבד כו'. כנ"ל:

סימן תקלח

סעיף א

ס"א או ששכח. מדאמרי' ובלבד שלא יכוין כו' דאינו אסור אלא כיון במזיד:

או נתעצל כו'. ירושלמי הנ"ל:

בין קטנות כו'. ע' תוס' דפ"ק די"ט י"ד א' ד"ה א"ב ופ' ר"י כו' וכ"כ הרא"ש שם וכ"מ בפ' ע"פ ק"ח א' השתא דאתמר כו' וצ"ע:

וה"ה דיכול כו'. כנ"ל ס"ס תקל"ז:

אבל לא כו'. כנ"ל שם:

סעיף ב
ס"ב ואם א"א כו'. מהנ"ל שהתיר רב יוסף ביום אע"ג דפרהסיא הוא כיון דא"א בלילה:

סעיף ד
ס"ד היו לו כו'. כת"ק וכמ"ד בין אקלושי כו' דתניא כוותי' שם:

סעיף ה
ס"ה מי כו'. ירושלמי פ"ב הלכה ז' פרקמטיא אבודה שרי לטלטלא במועדא פי' להפכה:

סעיף ו
ס"ו ב"ד מאבדין כו'. רמ"ח. וכן פירשו הגאונים. ועמ"מ:
משמתינן כו'. ר"ל או משמתין או מלקין היו בזה"ב דהיינו לת"ח כמ"ש בר"ס תצ"ו וער"ן שם שהקשה דבהרבה מקומות מצינו שהיו מנדין בזה"ב וע' בי"ד סי' של"ד סמ"ג וסמ"ד ומצינו ג"כ מ"מ כמ"ש בספ"ג דפסחים המבשל כו' וסוף חולין ובריש קדושין רב מנגיד כו' ע"ש ועמ"א שם ס"ק א' שהביאו ול"נ דאין קפידא וכמ"ש בסוף קדושין ולינגדי מנגיד כו' דטבא כו' משמתינן כו' ר"ל או ובכל אדם.

סימן תקלט

סעיף א
ס"א בין כו'. הרמב"ם ורא"ש וכ"מ בירושלמי פ"ב הלכה ג' הדא שיירתא שרי מיזבון מינה כו' ושם אין ידע דלא מזבן והוא פחות כו':
ואפי' אם כו'. גמ' שם וכפי' תוס' שם ד"ה פרקמטיא כו' דלתבוע חוב גרידא א"צ שיהיה דבר האבד כי אינה פרקמטיא וע"ש וע' ס"ב מש"ש:
מיהו כו'. דהרבה פוסקים מתירין כל פרקמטיא בצנעא וראייתם ממ"ש אין לוקחין בתים כו' ודוקא הני משום דאוושא מילתא ואיכא פרהסיא וכמש"ל בסי"ב בהג"ה ועמ"ש בס"ד וכב"י דברויח מרובה יש לסמוך אהנך פוסקים ויוציא לשמחת כו' וע' בס"ד:

סעיף ב
ס"ב מי שהלוה כו'. תוס' הנ"ל וכנ"ל וראיה ממ"ש אין כותבין שט"ח במועד כו' ומדקאמר אם אין לו כו' משמע דרישא מיירי אף שלא לצורך המועד אבל הלואה מותר וכ"ש פרעון.
ואצ"ל כו'. עס"ח דאף במקום שאסור בכה"ג מותר:

סעיף ג

ס"ג יש מי שאוסר. טור. ולמד מהא דרבינא וז"ש ול"נ כו'. דמשם לא מוכח דשם היתה הפרעון בסחורה וכמ"ש בס"א אבל ב"ח כ' דהטור למד משם דכל מו"מ של סחורה או בתחילה או בסוף אסור ומ"מ צ"ע למה לא הביא עיקר הדין דבסוף אסור כנ"ל ס"א וי"ל דכ"ש הוא וא"צ כיון שמקבל סחורה במועד פשיטא שאסור:

וכן מותר לקבול כו'. ירושלמי וכגי' שהביא במרדכי קיבלין לרשות כו':

סעיף ד

ס"ד אם יש כו' אבל כו'. תוס' והרא"מ שם מירושלמי אי ידע דלא מזדבן והיא פוחת מן קרנא מזבן ואי לא לא יזבן והירושלמי כתבה בלשון אחר וע' ריב"ש וב"י:

מ"מ אם כו'. ירושל' שם והביאו הרא"ש ע"ש:

ונ"ל כו'. כמ"ש אין לוקחין בתים כו' או לצורך המוכר שאין לו מה יאכל. וכ' המרדכי ל"ד שאין לו מה יאכל בצמצום אלא אפי' אין לו בריוח מותר מההיא דירושלמי ומדקאמר במתני' אין לו דוקא כה"ג ועסי' תקמ"ה ס"ג וע' מ"א סי' תקמ"ב:

סעיף ה

ס"ה אם הוא כו'. ירושלמי שם הדא שיירתא שרי מיזבן מינה במועדא לא הוה ידע דשיירא אזלתא ומוזלא עבידתא והוא הדין למכור:

אפי' שלא כו'. דאל"כ אף בלא שיירתא מותר כמ"ש בס"ט:

ואפי' מעיר כו'. כמש"ל סי' תקל"ה ס"א בהג"ה ואפילו כו':

ותגר כו'. עמ"א:

סעיף ו

ס"ו מציאה כו'. ספ"א בגמ' וכמ"ש הרא"ש שם בשם הראב"ד:

סעיף ז

ס"ז יש מתירים. דהלואה מותר כנ"ל ואין איסור אלא משום שנקנה לו והוי כפרקמטיא וכיון שאינה נקנה אלא לאחר י"ט מותר כמ"ש מקבלין קבולת במועד לעשות כו':

ויש אוסרין. משום הערמה ועט"ז:

סעיף ח

ס"ח א"י כו'. אף דבישראל אסור כנ"ל מותר משום דכמציל כו' כמ"ש בע"א ו' ב' וכתבו תוס' שם ב' א' ד"ה ולפרוע דבזה"ז אפי' בשטר כמציל מידן וכן כאן כמ"ש שם וכותב כו' מפני שהוא כו':

סעיף ט
ס"ט מי שצריך כו'. כיון דע"כ קנה לצורך שתייתו הוה כפחית מן קרנא ובירושלמי הדא שיירתא כו' וכפי' הנ"י בשם הרמב"ן ע"ש:
אבל כו'. כמש"ל בס"ד:
ואם הוא כו'. כמ"ש בס"ה:

סעיף י
ס"י מוכרי תבלין כו'. כפירש"י שם:

סעיף יא
ס"יא ומותר לקנות כו'. דהשתא לעבור על לא תשא דאורייתא מתירין משום שלא יזלזלו וכמ"ש בפ"ב דשבת כ"ש כה"ג:

סעיף יב
סי"ב ואבנים כו'. כ"ה גירסת רי"ף ורא"ש וש"פ:
ודוקא כו'. מדפרט הני ואע"ג דפירות כו' אסור בצנעא אלא לצורך המועד התם דאומנתן בכך. מ"מ. ולהכי קאמר מוכר. שם. ועסי' תקל"ג ס"ה כל כו' אומניהן כו' ותוס' ורא"ש וש"פ חולקים וס"ל דבכולם בעינן צורך המועד וכמ"ש בס"ט מי שצריך כו' דוקא בכה"ג וכן הקשה מ"א ע"ש ואין להקל:

סעיף יג
ס"יג להלוך כו'. שהוא כעין פרקמטיא וע' נ"י שם וע"ש מ"ש על מ"ש בגמ' שם הוה מסיק זוזי כו' ופי' פלגא באגר כו' ע"ש:
ולאותם כו'. כמ"ש בס"ד ע"ש:
ומותר כו'. כמ"ש מקבלין כו' כנ"ל:

סעיף יד
ס"יד הלואה כו'. דכה"ג הוי פרקמטיא לד"ה ועתוס' שם.

סימן תקמ

סעיף א
ס"א בנין אפי' כו'. כ"מ שם במתני' ספ"א שפין את כו'. אבל לא כו':
או כותל כו'. תוס' שם ד"ה א"ר אשי כו' דפסידא דחצר כמו פסידא דגינה וערש"י שם:
ואפי' אינו כו'. כמ"ש נ"י דהראב"ד ל"ג לר"ה שכ"ה בירושלמי דכיון דמשום סכנה הוא מ"ל ר"ה אי חצר:

סעיף ב
ס"ב מותר כו'. כמש"ש י' ב' מוליא כו' דאין אסור אלא לצורך חרישה:

סעיף ג
ס"ג סדקים שבגג. טור ונ"י:

סעיף ד
ס"ד בין כו'. שם יאמרו קלא רבה כו':
אפי' מעי"ט. מדקאמר ובלבד שלא יתכוין כו':
בלא שינוי. גמ' שם:
מפני כו'. גמ' שם:
ובלבד כו'. מתני' שם:

סעיף ה
ס"ה מותר כו'. שם ולמבני אוריא ופי' הטור אבוס:
מעשה הדיוט. דכל שהוא לצורך המועד אינו מותר אלא מעשה הדיוט כמ"ש י' ב' ושם י"א א' ושם ה' א' וע"ל סי' תקמ"ד ס"ב והכלל דכל שלצורך אוכל נפש במועד מותר אפילו מעשה אומן ולכן מותר עשיית התנור וכיוצא בו כמ"ש למטה וקצירת חטים וטחינה וכיוצא כמ"ש בסי' תקל"ג וכן דבר האבד כמ"ש בסי' תקל"ח וסי' תקל"ז סט"ו ושאר מקומות וכן משום אין לו מה יאכל דפועל כמ"ש בס"ס תקמ"ב וכן לצורך רבים במועד כמ"ש בסי' תקמ"ד ס"ב אבל לצורך היחיד אינו מותר אלא מעשה הדיוט ושלא לצורך אף מעשה הדיוט אסור כמש"ש ע"ש:

סעיף ו
ס"ו לישב או כו'. רמב"ם ור"ל ז"ש שם אצטבא ואקרפיטא וע' תוס' שם ד"ה אצטבא כו':

סעיף ז
ס"ז וה"ה כו'. ירושלמי פ"ב הלכה ב' מסיקין לפסין וקדירות לצורך המועד:
ובין כך כו'. מדקאמר בברייתא ושוין כו' וקאי על מתני' ש"מ דמתני' בימות הגשמים:

סעיף ח
ס"ח נוקרים כו' ופותחים. כרב יהודה ור"י וכת"ק דאף בת עינא מותר. הרמב"ם וכ"ד הגאונים:
ומעמידים. מתני':
ומותר כו'. **וסכין כו'**. כיון דמלאכת אוכל נפש הוא מותר אפי' מעשה אומן ואין צריך שינוי כנ"ל. שם:

סימן תקמא

סעיף א

ס"א מותר כו'. כפי' הרא"ש שם:

ומותר כו'. כמו טווית ציצית ועתוס' י"ט א' ד"ה וטווה דלא כפי' תוס' סי' פ"ז וע' סי' תקמ"ה ס"ג בהג"ה:

סעיף ג

ס"ג מותר למעך כו'. **ומותר להחליק כו'**. והן ב' פירושים שכ' תוס' ד"ה כסכוסי ועב"י בשם סמ"ג וכמ"ש בפ' תולין מכסכסו כו' ובנדה ס"ב צריך לכסכס כו' ובזבחים צ"ד ב' כל כיבוס כו' וע" רש"י שם והביאו התוס' ד"ה הנ"ל:

סעיף ד

ס"ד אסור כו'. ממ"ש בפ"ד דפסחים שכן עולי רגלים כו':

וכן אסור. כמש"ל ר"ס תקמ"ג:

מיהו כו'. כמ"ש בס"ה:

סעיף ה

ס"ה דהיינו. כדברי שניהם דכל שמשנה מותר ור"ל שניהם דוקא דלא שייך כאן להקל כנ"ל וכ"כ המרדכי והג"מ וש"פ וגם ברישא סתם אומן מהיר וע' רא"ש:

וכל אדם כו'. ממ"ש מאי מכליב. מ' דוקא:

סימן תקמב

סעיף א

ס"א ודבר האבד כו'. כמו שהתירו לבעה"ב משום פועל ה"נ לפועל משום בעה"ב וכ"מ בריש פ"ב אלו דברים העושין כו' ומשמע אף בשכר ע"ש וכ"ש בחש"מ דקילא כמש"ש:

ס"יב כל מלאכה כו'. ממש"ש ואי סלקא דעתך שכר כו' דלא כרמ"ה. נ"י:

סימן תקמג

סעיף א

ס"א אם נתן לו כו'. דאף באבל ובשבת מותר כמש"ש ובפ"א דשבת:

סעיף ב

ס"ב או בשכיר יום. טור ונ"י דבחה"מ עצמו אין חילוק:

ואף אם כו'. כמ"ש בשבת שם ופוסק עמו לשבות כו' וע"ל רמ"ד ס"ג:

סימן תקמד

סעיף א

ס"א ודוקא כו'. כמש"ש ומנין שאם לא יצאו ועשו כו' ובתוספתא פ"ק חומת העיר שנפרצה גודרין אותה גדרה ונפרצה אין גודרין אותה אם היתה סמוכה לספר סותרה ובונה כדרכה אלמא לא התירו אלא משום סכנה וזש"ש אפי' להגיה כו' ואלו כותבין כו' דכ"ז צרכי רבים הן לגופם וכמ"ש הרמב"ם משא"כ בס"ת דאינו צרכי גוף דלא כמ"ש בסי' תקמ"ה ס"ב ומה שדקדק מרמב"ם שם אין מוכרח דה"ק דכל כתיבת ס"ת והגהתה הכל אינו צרכי רבים כנ"ל וז"ש אפי' בספר עזרה ומשמע דשולל הכל וקאמר אלו כותבין דוקא אלו אבל לא ס"ת:

וה"ה דלשאר כו'. ממש"ש ו' א' דטעמא דיוצאין על הכלאים משום שכר פעולה כו':

סעיף ב

ס"ב אפי' אם כוונו כו'. ירושלמי שם ומתקנים את המקולקלות במועד דבר שהוא לצורך המועד אבל דבר שאינו לצורך המועד אסור בשל יחיד אבל בשל רבים אפי' דבר שאינו לצורך המועד מותר כהדא דבני סכותא אתפחתא במועדא ושרי לון ר' אבוהו מעבדיניה במועדא בטריח וכוונו לא סברין מימר ובלבד שלא יכוין את מלאכתו במועד אמרין אין לא מתעבדא כדון לא מתעבדא עוד וכל זה מעשה הדיוט וה"ה מעשה אומן בשצריכים להם:

אבל מותר כו' אפי' כו'. גמרא שם בורות שיחין ומערות של יחיד כונסין מים לתוכן אבל לא חוטטין כו' ואוקימנא בשאין צריך היחיד להם:

סימן תקמה

סעיף א

ס"א יש אוסרין כו'. לשיטת הרמב"ם שכת' ואלו כותבין כו' משום דצרכי רבים הם כמ"ש בירושלמי ותוספתא אלו הן צרכי רבים דנין דיני ממונות דיני כו' ואגרות של רשות וכן כותב חשבונותיו משום דאינו מדקדק בכתיבתן והוי מעשה הדיוט דאף בשהיחיד צריך מותר כנ"ל בסי' שקדם ולפי זה היה מותר כה"ג דהא צרכי רבים מותר במעשה הדיוט אף שלא לצורך המועד אבל לפי האוסרין שאילת שלום לקמן בס"ה א"כ כל כתיבה מעשה אומן הוא ואסור וז"ש ונהגו כו' ועסי' ה' ששם כ' שאף בזה נהגו להחמיר אבל כיון שמשום מנהג אין לתפוס על זה. ודברי תה"ד כאן צ"ע שמביא ראיה מן הרמב"ם לאסור ועב"י שתפס ג"כ עליו ואם כן אלו ב' הדעות הם דברי ת"ה וב"י ועט"ז ומ"א אבל

מדכת' בהג"ה הדין זה כאן משמע דאכתיבת ספרים קאי והוא דברי כל בו והחולקים הוא ב"י דכל בו כ' מותר להגיה ולכתו' ספרים בחנם כו' וכ' ב"י ונראה דלצורך רבים קאמר אלא דלא התירו שלא לצורך המועד אלא בדבר שאינו מעשה אומן וז"ש ונהגו להקל כו':

סעיף ב

ס"ב נ"ל כו'. דאיסורו הוא משום שאינו לצורך המועד כמ"ש ברמב"ם ומ"ש אפילו בספר העזרה פי' הריטב"א ספר שקורא בו כה"ג: ביה"כ:

וכן בספרי כו'. שם בריטב"א ועט"ז ומ"א והוא כפי' תוס' ד"ה ואילו ושאר מפרשים דמשום דבר האבד מותר וע' נ"י:

וה"ה שאר כו'. כמו שכ' המ"מ בשם הרא"ה דמשנתינו שאוסר בס"ת לצורך אחרים אבל לצורך עצמו מותר כמו בתפילין וע' לח"מ וכן הסכים ב"י וכנ"ל דגם לפי' הרמב"ם דוקא משום שאינן לצורך המועד:

סעיף ג

ס"ג על יריכו. ל"ד דהא מסקנא דגמ' בין באבן כו' וכן ברמב"ם וטור לא כ' כן ע"ש ועמ"א שדחק עצמו ול"נ:

וציצית. רי"ו דלא כהג"א שכ' דוקא תכלת שהוא דבר מועט:

ואם אין כו'. רמב"ם ומ"מ בשם הגאונים דכדי פרנסתו דקאמר ר"י בכה"ג וכמו כל מלאכת איסור דמותר בכה"ג ולפ"ז ר"י לאחמורי אתא ועתוס' שם ד"ה ר' יוסי כו':

או שיהיה כו'. כפירש"י ותוס' שם:

ואם כתבן כו'. ירושלמי שם והביאו תוס' שם:

ואינו אסור כו'. תוס' שם ד"ה וטווה מדלא הזכיר במתני' אלא הטוויה וכתיבה:

סעיף ד

ס"ד וה"ה הכתבים כו'. גם כן מהאי טעמא משום דדבר האבד הוא וכן לדברי הרמב"ם שמפרש משום שאין מדקדק בכתיבתן:

סעיף ה

ס"ה ופסקי דינין. רש"י וכן מפרש בירושל':

ומותר לכתוב כו'. מדמתירין להחזיר גרושתו בפ"א:

ויש אוסרין. כמו שט"ח בס"ו וממחזיר גרושתו אין ראיה וע' בסוף פ"ט דכתובות ב' במתני':

ואפילו על כו'. דלא כפירוש הראב"ד ותוס' משום דבר האבד אלא כפירוש הרמב"ם משום דמעשה הדיוט הוא כצ"ל ודקדק הב"י מדסתם במתני':
ויש אוסרין כו'. כפירש"י שם ד"ה ואגרות ובה"ג וע' תוס' שם ד"ה ואגרות כו':
ונהגו להחמיר עמ"א וחומרא בעלמא כמ"ש בס"א:

סעיף ו

ס"ו והלוה כו'. רמב"ם וטור דשלא לצורך אסור כמו כתיבת ספרים אבל לצורך מותר כמו גיטי נשים כו' דצרכי רבים הן וכן כאן. רמב"ם וכמ"ש הריב"ש דכ"ד המזדמן תדיר הוא צרכי רבים ממתני' וירושלמי הנ"ל ועב"י וענ"י במתני' שם:
או שאין כו'. שם י"ג א':
מותר לכתוב כו'. כמו שט"ח צורך והא דלא תני במתני' בהדי אלו כותבים משום דאין מוכרין אלא לצורך המועד ולצורך המועד פשיטא דשרי תוס' שם ד"ה אין כו' ופשיטתם דפי' דמתניתין משום דדבר האבד הוא ולא משום לצורך ולכן לא תני וע' תוס' בא"ד וה"ה כו'.
אבל אין כו' תוספתא פ"ב אין כותבין שטרי אריסות וקבלנות במועד ור' יהודה מתיר שמא יקדמנו אחר ופי' בסתה"א בשקבל קודם המועד משום הכי שרי ר"י דקודם כתיבה שניהם חוזרים עד שירד לתוכה והלכה כת"ק. ור"ל דלקבל במועד לא הוי שרי דהא רבי יהודה ל"פ דאין כותבין דשט"ח במועד אלא דוקא בשצריך למועד כנ"ל:

סעיף ז

ס"ז כל הדברים כו'. דהא מועד משום טירחא הוא כמ"ש בפ"ב שם ובפ"ד דפסחים ואין חילוק בכתיבה:
ובלוחות כו'. דאף בשבת פטור:

סעיף ח

ס"ח מי כו'. וכמ"ש תוס' דמתני' משום דבר האבד:
וכן כו'. כמ"ש בתמורה י"ד ב' דלמא מילתא חדתא כו' מוטב כו' אלמא דאפילו בזמן שנאסרה הכתיבה בדברים שבע"פ מותר כה"ג ה"ה בחש"מ. הגהת סמ"ק סקצ"ד:

סעיף יא

סי"א מותר כו'. עסי' תקנ"ט ס"ג:

סימן תקמו

סעיף א

ס"א והארוס בבית ארוסתו. שזהו נקרא סעודת אירוסין. רב האי גאון. וכמ"ש בפסחים מ"ט א' במתני' וגמ' ולאכול סעודת אירוסין בבית חמיו וכן הא דפליגי שם סעודת ארוסין רשות דברי ר"י כו' ואוקים שם בסבלונות הוא ג"כ בבית חמיו כמ"ש בפ"ט דב"ב השולח סבלונות לבית חמיו כו' ואכל שם סעודת חתן כו':

בשעת אירוסין. עמ"א וכ"כ בריב"ש וכמ"ש ביבמות מ"ג ומארסין כו' ואין עושין כו' ושם מתקיף לה רב אשי כו' דילמא למעבד סעודת כו' והכי קיימא שם במסקנא וע"כ צ"ל דה"ק ליארס בסעודה:

ומותר כו'. שאינו אסור אלא סעודה כמ"ש אירוסין בלא סעודה מי איכא כו':

סעיף ב

ס"ב מן הנשואין. ירו' והביאו התוספת שם ד"ה אבל כו':

סעיף ג

ס"ג ולעשות סעודה שם עיקר טירחא חד יומא וכ"מ בפ"ב דסוכה חתן והשושבינים וכל בני החופה כו':

סעיף ד

ס"ד מותר כו'. לא מבעיא מילה דאין נקרא שמחה כמ"ש בפ"א דכתובות אלא אף פדיון הבן: דאין נקרא שמחה אלא סעודת אשה וכן מפ' בגמ' מדאמר רב אשי ולא באשתך ומ' דל"פ בדינא:

סעיף ה

ס"ה והוא שתוכל כו'. עבה"ג וכ"כ המ"מ. וצ"ע מאי מודה ונראה שסמך על הירושלמי כדרכו ברו' מקומות היכא שהסוגיא פשוט שם יותר וע' ראב"ד בהשגות פ"ג דק"ש ובמ"מ פי"ח דשבת הלכה ב' וע' רשב"א רפ"ד דנדרים ושם רי"א לא תסוד כו' תרין אמוראין ר' חנניא ורבי מנא חד אמר בסיד שהיא מתירתו בתוך המועד נחלקו אבל בסיד שהיא מתירתו לאחר המועד ד"ה אסור וחורנא אמר בסיד שהיא מתירתו לאחר המועד נחלקו אבל בסיד שהיא מתירתו בתוך המועד ד"ה מותר ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא מן מה דאמר ר' חנינא רבי יוסא בשם ר' יוחנן רבי יהודה כדעתיה כמה דרבי יהודה תמן אמר צרת שעה צרה כה"א הכא ניוול שעה ניוול הוי דו אמר בסיד שהיא

מתירתו בתוך המועד נחלקו אבל בסיד שהיא מתירתו לאחר המועד ד"ה אסור ובהכי סלקא מסקנא שם דר"ח ור"י ס"ל כן ודלא כמו שחילקו בגמ' לענין פירעון אמר רנב"י כו': **ומעברת שער מבית כו'**. גי' הרי"ף ומעברת סרק על פניה וא"ד ומעברת סכין על פניה שלמטה ובירושלמי שם נוטלת שערה וצפרניה ומעברת כלי על פניה א"ר יודן אבוי דרבי מתניה בלשון נקי היא מתניתא ר"ל פניה שלמטה והאי נוטלת שער אינה תגלחת מדל"ק ומספרת או מגלחת אלא בגוף קאמר וכמ"ש תוס' במ"ק י"ח א' וכן פי' הפרשים מ"ש באבל והאשה מותרת בנטילת שער כו' אע"ג שהרמב"ם שם מתיר היינו משום סוגיא דהחולץ שאמרו מה במקום שמותר כו' וע' בטור י"ד סימן ש"צ אבל כאן משום שלא יכנסו לרגל כשהן מנוולין והך גזירה גם כן באשה ואי אפשר דקאי על בית הערוה הא קאמר אחר כך ומעברת כו' אלא על בית השחי ומדקאמר מעברת סכין וקאמר ונוטלת שערה וצפרניה מותר בין ביד בין בכלי כמש"ל סימן תקל"ב וז"ש בין כו':
ומעברת סכין. טור וכגי' הרא"ש ומעברת סכין על פדחתה וא"ד כו':

סימן תקמז

סעיף א

ס"א חה"מ אסור כו'. כמ"ש לפיכך כו' והוא מתני' שם כ"ז א' ועבה"ג ובפ"ב דתענית י"ז ב' ל"ל עד סוף מועד כו' וע' רש"י שם ט"ו ב' ד"ה כל הכ':

סעיף ג

ס"ג כל כו'. ירושלמי שם איזהו עירור מזכירו בין המתים ואיזהו הספד שהוא עושה לו הספד בפ"ע הדא דתימר בישן אבל בחדש מותר איזהו חדש ואיזהו ישן חדש בתוך שלשים יום ישן לאחר שלשים יום והוא כשמואל דאמר מפני כו' ואף ע"ג דהלכתא כר' באיסורי כיון דלחד לישנא רב כהנא אמר כגי' הרא"ש וברי"ף ל"ג אלא רב כהנא לבד עבדין כשמואל שהירושלמי כוותיה:

סעיף ד

ס"ד מי שבאה כו'. דה"ל כחדש וכמ"ש הרא"ש הטעם דחדש שמותר מפני שהמרירות כבר הוא בלבו ואין בו תוספת מפני ההספד. ב"י.
יראה לי כו'. עט"ז ומ"א:

סעיף ו

ס"ו אין קורעין כו'. מתני ובחה"מ מיירי כמ"ש בירושלמי והביאו תוס' שם והרא"ש ע"ש:
שהם כו'. ירושלמי ותוספת הנ"ל:

וכן כו'. שם בגמ' מדפריך על מתני' ש"מ דאף בחה"מ:
ועל קרוב כו' אפילו. מדקאמר חכם כו' הא אף באדם כשר חייב אפילו לא קאי בשעת יציאת נשמה וע"כ צ"ל דעל אדם כשר דוקא שידע בין מיתה לקבורה וחכם אפי' בשמועה ומדקאמר הכל כקרוביו ש"מ דה"ה בקרו' וז"ש ועל קרוב כו' ועל חכם כו' ועל אדם כו':
ויש חולקים. דס"ל דמתני' בחול איירי:
ונהגו כו'. ס"ל כדעת סברא ראשונה אלא משום דבשאר מקילין אף בחול כמ"ש בי"ד סימן ש"מ ס"ו וס"ח בהג"ה ואם כן בחש"מ אסור דהוי כמו על שאר שאין קורעין לס' המקילין וע"ש:

סעיף ז
ס"ז או כו'. ברייתא שם:

סעיף ח
ס"ח מברין בחוה"מ והוא כו'. טור ומפרש מ"ש במתני' ואין מברין ר"ל מברין ברחבה וכמש"ש בחכם הכל מברין עליו ברחבה ומשמע דבלאו רחבה בל"ה מותר ובחש"מ איירי כנ"ל אבל ברמב"ם כ' סתם אין מברין כו':

סעיף י
ס"י ואם לא היו כו' כרשב"ג בברייתא דסתם מתני' כוותיה דרבי יהודה דמתני' היא ת"ק דברייתא:

סעיף יב
סי"ב אין כו'. דאין מותר אלא לצורך אדם או בהמה כמש"ש י' ב' אדעתא דחיותא כו':

סימן תקמח

סעיף א
ס"א הקובר כו'. שם כ' א':

סעיף ב
ס"ב במקומות כו'. בה"ג והביאו הרא"ש וכל הפוסקים דלא עדיף משבת אע"ג שאינו נוהג עולה והטעם כ' בה"ג דשבת אף שנאמר בו עונג לא נאמר בו שמחה ע"ש:
אם כו'. שם כ' בטור דעולה:

סעיף ג

אם היה כו'. שהקשו על בה"ג מכתובות שאמר שם מכניסין את המת כו' ואי יום ראשון דאורייתא היאך מקילין ביום ראשון ותי' הרא"ש דאין אבילות מדאורייתא אלא יום מיתה וקבורה וכמ"ש בזבחים ק' א' רב מרי אמר כו' ושם קוברים ביום המחרת ולכך מותר בתשמיש ביום המיתה וכן יום הקבורה נדחה מפני שבעת ימי המשתה:

הואיל כו'. בה"ג וכמש"ש י"ד ב' אבל אינו נוהג אבילותו ברגל אי כו' אתי עשה כו' ודוקא ביו"ט ראשון וחה"מ אבל בי"ט אחרון ל"ל עשה כיון שהוא מדרבנן:

ואבילות יום כו'. כמ"ש הרי"ף בספ"ב דברכות דיום ראשון דאורייתא ושאר ימים אפילו לילה הראשונה מדרבנן כמש"ש בגמרא מ"ט דר"נ קסבר כו' ובספ"ט דפסחים אונן טובל כו' קסבר אנינות לילה דרבנן כו' וכן בפי"ב דזבחים ס"ל לר"ש ורבי דאנינות לילה דרבנן ור"י ס"ל דאורייתא ומ"ש במ"ק שם אי אבלות דמעיקרא אתי עשה כו' לרווחא דמילתא אפילו למ"ד אנינות לילה מדאורייתא ומת בערב הרגל וז"ש בס"ב דמונה מיו"ט השני כיון שאינו ביום המיתה הוא גם כן דרבנן:

אבל אם כו'. רמב"ם וכמ"ש בפ"ק די"ט מי לא מודה ריב"ז כו' ובספ"ג דעירובין ע"ש ושם:

ויש חולקין כו'. דמ"ש אנינות יום ראשון דאורייתא לד"ה היינו לענין אכילת קדשים ומ"ש בברכות שם קסבר כו' ה"ק כיון דמדרבנן הוא לענין אכילת קדשים מקילינן נמי לענין אבילות ובלא"ה לא היה מקיל וכן אנינות קודם שיקבר המת לענין שאסור בו הוא גם כן מדרבנן ואין ענין לאנינות דאורייתא וראייתם מדאמרינן בבכורות מ"ט א' ולענין אבל אינו כן דא"ש הלכה כו' ואם איתא ביום ראשון שהוא דאוריי' ה"ל להחמיר בספקו וכן כל הקולות דמקילין באבל והא דקאמר אתי עשה לאו מדאורייתא אלא עשה דרבנן כמ"ש בר"ה בפ"ד מ"ט שבתון עשה כו' ואעפ"י שאינו אלא משום שבות וכן טבול יום הנכנס למחנה לויה עובר בעשה שאמרו בזבחים גם כן מדרבנן כמ"ש בפסחים ובריש יבמות:

סעיף ד

ס"ד זה שאמרנו כו'. כתובות ד' א' ועתוס' שם ד"ה א"ר יוחנן והרמב"ן בסת"ה מביא ראיה מן הירושלמי ע"ש:

מיהו כו'. אע"ג שבחתן שם אמרו הוא ישן כו' ומשוי שם מועד וחתן כנ"ל הא אמרו רב אשי אמר מי קמדמית כו' כיון דאקילו בה רבנן כו' ופירש הרא"ש משום דאקילו בה הרבה שהתירו להכניס המת לחדר כו' ובועל כו' משא"כ כאן ע"ש:

סעיף ה

ס"ה אע"פ שאין כו'. ירושלמי פ"ג דברכות תני אם רצה כו' וכמו שפירש הרא"ש ברכות שם ופ"ג דמ"ק סימן ק"א ע"ש:

סעיף ו

ס"ו בבתיהם. רי"ו וכמש"ש היתה מלאכתו ביד אחרים כו' אלא דשם דוקא בקבולת שקיל קודם אבילותו ודלא כתו' שם י"ט ב' ד"ה ומלאכתו כו':

מנין הימים. שם כ' א' שלשה ימים האחרונים אין רבים כו':

סעיף ז

ס"ז וימי הרגל כו' הרי כו'. שם כ"ד ב':

סעיף ח

ס"ח ואע"צ כו' ר"ל אף לס' ראשונה שבס"י שלרחוץ אסור עד הלילה כאן מותר כמש"ש הכל מודים כשחל שלישי כו' עד הערב וכפרש"י שם וש"מ דכאן לאבא שאול מותר ביום ומ"ש סמוך לערב היינו לסברא ראשונה שם אבל לסברא האחרונה שם צ"ל דכאן מותר אף בבוקר וכמש"ש תוס' שם ד"ה שאסור ועמש"ש:

ואצ"ל כו'. דבזה אף רבנן מודי כמ"ש שם:

אבל בתוך הרגל כו'. שם י"ז ב':

ואם חל כו'. שם:

סעיף ט

ס"ט הא דרגל כו'. עתוס' שם כ"ב ב' ד"ה עד כו':

סעיף י

ס"י ואם חל כו'. שם י"ט ב' הכל מודים וכ' בה"ג דל"ד שלישי דה"ה שאר ימים לבר משביעי והא דנקט שלישי משום דלת"ק קודם שלישי הרגל אינו מבטל כמש"ש ועתוס' שם והרא"ש:

מותר כו' אבל כו'. כפרש"י שם ד"ה שאסור כו' והקשו תוס' שם מ"ש מיום השביעי דאמרינן מקצת יום ככולו ומותר בגזירת שלשים ביום דאמרי' מגלח בערב הרגל ותי' הראב"ד שאני רחיצה דאפשר בלילה וז"ש מותר לכבס ולא כו':

ויש מתירין. כפירוש דל"ד עד הערב אלא עד אחר תפלת כו':

ולדידן כו'. כנ"ל דלהכי לא נקט יום א' או ב' וכן להכי לא נקט אלא רחיצה:

סעיף יא

סי"א ר"ה וי"כ כו'. שם כ"ד ב' אדבריה כו' אע"ג שאמרו שם אנא מסתברא אמרו כו' מ"מ כן הלכה כמ"ש בס"פ יוצא דופן ע"ש:

סעיף יד

סי"ד ומגלה כו' וה"ה כו'. ומש"ש הרי כאו י"ד לענין שבוע שלישית כמ"ש בי"ד סימן שצ"ט סי"ב:

סעיף יז

סי"ז אלא שבשבת כו'. כמו בקובר ברגל אף שאינו עולה וכן בחתן:

סעיף יח

סי"ח שמע שמועה דחוקה כו'. דא"צ לנהוג בדיני אבילות אלא לסימן בעלמא ונוהג בלילה וע' ברא"ש סימן ע"ו בשם הרמב"ן ודייק שם ממ"ש ש"מ אבל אסור בנעילת הסנדל ר"ל דאינו אסור אלא בנעילת הסנדל ע"ש:

סעיף יט

סי"ט שמע כו'. ע' תוס' שם י"ז ב' ד"ה כשחל כו' וכן אוקמינן בירושלמי שם פ"ג הלכה ה' לחד אוקימתא דאמר שם חל יום השמיני שלו להיות בשבת מגלח ע"ש היך אפשר תיפתר שגררתו חיה ונתייאשו מלבקש כו' אית דאמרי שבאתה לו שמועה קרובה בשבת: **אם כו' שאין הרגל כו'**. כמש"ש כ"ד ב' הלכך יום א' לפני החג כו' וכנ"ל סט"ז ואף שעלו קודם לשמיני עצרת י"ד יום אינה מבטלת גזירת שלשים הואיל ולא נהג גזירת ל' כלל וכ"ש במי שלא ידע כלל ועוד שאם שמע ביום ל' אע"ג דאמרינן מקצת יום ככולו ולא אמרינן לזה שהיו שמועה רחוקה וראיה ממ"ש שמע שמועה קרובה בשבת ולמ"ש כו' וע"כ ששבת הוא יום שלשים דאי יום כ"ט היאך נעשית במ"ש רחוקה הא עדיין גזירת שלשים עליו בתחילת ליל מ"ש אף כל הלילה ואמרו שם שמע שמועה קרובה במוצאי רגל ולמוצאי רגל כו' ואם איתא היאך משכחת להאי אי במת שבעה קודם רגל אפילו ברגל רחוקה היא לזאת הסברא ואי בתוך שבעה אפילו לאחר הרגל קרובה:

סימן תקמט

סעיף א

א' ובי' טבת כו'. ז"ל הרמב"ן בתה"א והלכתא ומנהג כר"ע. ור"ל הלכתא משום דאין הלכה כתלמיד במקום הרב דוקא מאביי ורבא הלכתא כבתראי:

סעיף ב

ס"ב אע"ג כו'. אין מתענין כו'. עבפ"א דמגילה ה' ב':

מפני שאע"פ כו' שבשניה כו'. תענית כ"ח ב' ודלא כירושל' שהביאו תו' בר"ה שם:

סימן תקנ

סעיף א

א הכל כו'. ר"ל אף ע"ג דבזמן דליכא צרה רצו מתענין כו' פי' בסתה"א היינו רצו רוב ישראל ונסכמו שלא להתענות אין מתענין רצו כו' ועכשיו כבר רצו וקבלו עליהם ואסור כו'. ועתוס' פ"א דמגילה ה' ב' ד"ה ורחץ כו':

מיהו כו' אפילו כו'. מדאמרינן בפ"ד דפסחים עוברות ומניקות מתענות כו' מ' דוקא ת"ב וכמו שלשה תעניות הראשונות של גשמים ועס"ב וארבע צומות אלו שווין לג' תעניות ראשונות ובירו' פ"א הלכה ה' א"ר יוחנן כל תענית שב"ד גוזרין להפסיק אין עוברות ומניקות מתענות בם כו' ותנינן עוברות ומניקות מתענות כדרכן בת"ב וביה"כ כו' אתא רבי בא בר זבדא רבי יצחק כו' ע"ש:

סעיף ב

ס"ב צומות הללו כו'. דאין ת"צ בבבל אלא ת"ב בלבד כמ"ש בפ"א מ' דשאר תעניתים לא ובפ"א דמגילה שם אמרינן ורחץ בי"ז בתמוז ועתוס' שם ד"ה ובקש כו' ויש לומר דלא כו' אלמא שאר צומות אין דינא כת"ב וזה התירוץ מוכרח דתי' השני שם א"נ כו' הוא דחוק מדקאמר שם רבי לא כך הוה מעשה כו' וכי היאך טעה הלא זה היפוכו של דבריו אדרבה לכתחילה רצה לקובעו בעשירי ואף לדברי רבי אבא בר זבדא מאי ס"ד דרבי הא מתניתין היא בימי קדם זמן עצי כהנים ת"ב כו' ולתי' הראשון ניחא דלדבריו גם כן מחומרא כו' ועתוס' פ"א דתענית י"ג א' ד"ה וכל כו'. ובתוספתא פ"ב דתענית מה בין תענית צבור לתענית יחיד תענית צבור אוכלים ושותים מבע"י משא"כ בתענית יחיד ת"צ אסורין במלאכה ברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה משא"כ בתענית יחיד. וצומות הללו אינן תענית צבור כנ"ל אין ת"צ כו'. והרמב"ן בסתה"א כת' דמעיקרן של תקנה אסורין בכולן אלא כיון דתליא ברצו אבותינו לא רצו לנהוג בחומרות אלו וכ' מ"ש אלא ת"ב בלבד משום דאלו ברצו תליא והביא ראיה ממגילה שם שאמר רחץ בקרונה כו' שר"ל שעקר י"ז בתמוז לגמרי וביקש גם כן לעקור ת"ב דאי אפשר לומר שרחץ והתענה דהא אפילו ת"ב ביקש לעקור וכמ"ש בפ"ק דר"ה וירד ר"א ורחץ אבל לפי תוס' הנ"ל אין ראייתו מוכרחת ומכל מקום מ"ש דמתקנת הנביאים שוין לת"ב דאין

תענית נקבע על ציבור אלא כעין ת"צ בכל החומרות ע"ש שהאריך וכל דתקון נביאים כעין דאורייתא תיקון דבריו נכונים והכתו' שקלן אהדדי צום הרביעי כו' עם ת"ב ואין חילוק ביניהם אלא בזמן שאין צרה. ונראה שרבי עקר הג' צומות מאלו החומרות לפי שבימיו נחו ישראל מהצרות כידוע בש"ס וכמ"ש הגאונים וז"ש רחץ בקרונה כו' שהוא עקרן מהדברים אלו וביקש לעקור גם ת"ב מאלו החומרות ולר' אבא בט"ב שחל בשבת מאלו הדברים ולא הודו:

סעיף ג

ס"ג כל כו'. עבה"ג ולא הזכיר במתני' אלא ט"ב משום דשאר ברצו תליא:
ואם חלו כו'. כיון דמסקי' דמתענה ומשלים דינו כשאר תענית כמ"ש בסימן תקס"ו ס"א ע"ש דלא כאגור ולאו דוקא לאנשי מעמד שהרי הקילו להם שאין מתענין כלל בששי:
ואם חופה וכו'. ע"ל סימן תקנ"ט ס"ט ומ"א שם ס"ק י"א וכ' הר"ש הלוי כו' ועמ"ש סימן תרפ"ו ס"ב:

סעיף ד

ס"ד בשבת כו'. כיון דברצו תליא ואינן קבועין וכמש"ל סימן תקס"ב סי"ב אבל תענית אסתר קבוע הוא כמ"ש הרמב"ם דברי צומות וזעקתם וכן כ' הראב"ד:
ומנהג כו'. דכבר קבלו עליהם כנ"ל:

סימן תקנא

סעיף א

א מילה שהוא כו'. ע"ל סימן תקנ"ט ס"ח שאף בט"ב עצמו מותר וכמ"ש מפני שי"ט שלנו והותר להם לאכול בט"ב שנדחה כ"ש בשבת שחל ט' באב בתוכה וכמו שהתירו בחמישי מפני כבוד השבת אף ללובשן כמ"ש בגמ' כגון מי שאין לו כו' וה"ה כאן ועמש"ש:
אבל בלא"ה כו'. לא מיבעיא בשבת שחל ט"ב בתוכה דמדינא אסור דהא אף במכובסין אסור כ"ש בחדשים דהא שלשים מותר בכיבוס כמ"ש בפ' החולץ ובפ"ק דמ"ק אבל אסור בתכבוסת כל שבעה ואין שלשים אלא לגיהוץ ואסור לת"ק ולרבי בחדשים כמ"ש בפ"ג דמ"ק כ"ש במקום שאסור בכיבוס אלא אפילו מר"ח כיון שנהגו לאסור בכיבוס כמ"ש בס"ג בהג"ה:
אפילו כו'. זהו חומרא בעלמא אף אם היה אסור בכיבוס מר"ח הא התירו לכבס משום כבוד השבת ולחד מ"ד אפילו בט"ב עצמו ולא יהא חמור מט"ב שחל בשבת שאף אכילה דחמיר אמרו ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת כו' וז"ש ומי שיש לו נשואין כו':

אם לא כו'. משום בצע אמרתו ולחומרא בעלמא:

סעיף ב

ס"ב מר"ח כו'. יבמות כי תניא ההיא קודם דקודם ופי' מר"ח כמש"ש מר"ח ועד התענית כו':

של שמחה. תוס' שם ובירושלמי בפ' בתרא דתענית הלכה ט' אמר ריב"ל הדא דאת אמר בבנין של שמחה אבל אם היה כותלו גוהה סותרו ובונהו וכן אמר שם בפ"א דתענית הלכה ח' ובגמ' שם תנא בבנין בנין של שמחה כו' איזהו בנין וכו' איזהו נטיעה כו' וה"ה כאן וזהו שכ' כגון כו' ובנטיעה כו' כגון כו':

או בנין כו' או מיני הדס כו'. כ"כ הרמב"ם ופי' דמ"ש בית חתנות לאו משום חתנות אלא שדרך לצייר אותו וכן אבורנקי משום שנוטעין אותו של הדס ומיני אהלים וכ' הר"ן מדקאמר בירושלמי אבל אם היה כותלו כו' משמע דל"ד של שמחה אלא כל שלנוי אסור. והטור פי' דכותלו גוהה ר"ל אף בשל שמחה וכן פירש הרא"ש בספ"א דתענית וז"ש ואם הוה כו' אף על פי כו':

ולצורך כו'. כ"כ הגאון מדכיילינהו בהדי משא ומתן ומה משא ומתן של רשות אף כו':

ואפילו בט"ב כו'. ירוש' דתענית וכתובות ושאר מקומות:

סעיף ג

ס"ג שבוע כו'. **אפילו**. מסקנא דגמ' שם:

ואפילו אין כו'. שם לעולם כו'. וכשאין לו כו':

וכן המכובסים כו'. שם אבל אסור ללובשן ומ' אפילו בכה"ג:

בין כו'. ר"ל דל"ת דאין אסור אלא הנראה דהא אמרינן במ"ש לענין גיהוץ ומותר בפנדא ובפסקיא ובאנפליא ובכובע של ראש כו' משום דאלו אין בהם רשום גיהוץ הא לאו הכי אסור אף על גב דפנדא דבוקה בבשרו ואמרינן דבטלי קצרי דבי רב ש"מ דהכל אסור:

ואפילו מטפחות כו'. ר"ל אע"ג דבחש"מ מותר כאן אסור כמו באבל דאסור בתכבוסת ותניא בתוספתא רפ"ב דמ"ק כל אלו שאמרו מגלחין במועד מותר לספר בתוך שלשים יום של אבל כו' כל אלו שאמרו מכבסין במועד מותר לכבס וכי היכי דתספורת אוקמינן בפרק ג' דמועד קטן לתכפוהו אבליו דוקא ה"ה בתכבוסת ועי"ד סימן שפ"ט ס"א :

וכיבוס שלנו מותר. ממ"ש וגיהוץ שלנו כו' ואין נ"מ מזה אלא לכיבוס שלנו וערש"י שם וכן פי' בתה"א בשם הגאונים:

אבל כו' וכלי כו'. שם:

אבל אסור כו'. אף כיבוס שלנו דכלי פשתן כיון דכלי פשתן אין בהם משום גיהוץ ואינו אלא כיבוס ואפ"ה אסור ללבשן ואם כן אף כיבוס אסור ואין לחלק בכיבוס בין כיבוס חזק לקל וכ"כ הרמב"ן להדיא וטור וב"י ע"ש:

ונהגו כו'. וכל החומרא אינו אלא להניח כנ"ל אבל ללבוש אסור מדינא ודברי הש"ע תמוהין שכ' ונמצא שכל כו' ללבשן מיהא הא ללבשן לד"ה אסור אלא דלדעתם אסור בשאר מינים להניח מדינא וכ"כ הר"ן:

שאינה אר, כו'. כמ"ש בפט"ו דשבת וספ"א דיבמות ועתוס' שם ושאר מקומות:

ועוד יש כו'. כ"כ נ"י בפ"ג דמ"ק אבל עיקר הפי' הוא גיהוץ הוא חומרתא כמ"ש בכתובות י"א גיהוץ שלנו כו' מעבר לים חומרתא וכ"כ הגאון:

ואנו נוהגין כו'. עמ"ש בס"ז:

אם לא כו'. כמו שהתירו לכבס מפני כבוד השבת כנ"ל:

אבל בט"ב כו'. כמש"ש לייט עלה אביי כו' וכן מה שאמרו י"ט שלנו כו' דוקא בט"ב שנדחה וע"ל סימן תקנ"ט:

וכן לכבוד כו'. כנ"ל:

ואסור ליתן כו'. מדאמר לא שנו אלא לכבס וללבוש ובזה אפילו על ידי א"י אסור משום לבישה שמ"ש להניח גם כן ע"י א"י אסור:

אבל קודם כו'. כמ"ש ברפ"ב דמ"ק בחוש"מ ש

סעיף ד

ס"ד ואם חל כו'. גמ' שם כיצד חל להיות באחד בשבת כו':

או בשבת כו'. ירושלמי שם ט"ב שחל להיות בשבת שתי שבתות מותרות:

יש מי כו'. עמ"א ס"ק י"ז וכ"ה בסמ"ג ובטור:

חוץ מיום כו'. כמ"ש ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת וה"ה בע"ש כמש"ש. ואם לא כיבס כו' ואע"ג דלייט אביי היינו כשחל ט"ב בע"ש וכאן אף לכתחילה מותר והא דאמר בחמישי דע"ש אי אפשר למצוא אלא כשחל בע"ש ואז אסור ואפילו לתנא דבריי' לכתחלה אסור:

ונוהגין להמיר כו'. עמ"ש בס"ט והא דלא נהגו גם כן בכיבוס משום דאין גוזרין כו' כמ"ש בספ"ג דב"ב ובפ"ב דע"א:

סעיף ה

ס"ה אסור כו'. ירוש' שם הדין קצרא אסיר ליה למעבד עבידתא ומשמע דלכל אסור אף לא"י. ב"י:

סעיף ו

ס"ו כלים חדשים כו'. מדפליגי בגיהוץ ש"מ דבכיבוס אף ראב"ש מודה דאין חילוק בין לבנים לצבועים ואמרינן שם זאת אומרת אבל אסור בתכבוסת ור"ל אף בתכבוסת מים אף שאין בה משום גיהוץ וכ"ה בחדשים דלת"ק ור' הוא גיהוץ אף בישנים. ובירושלמי איזהו גיהוץ כלי צמר חדשים וכלי פשתן מגוהצים לבנים ר"ל דכלי פשתן דוקא חדשים לבנים וכלי צמר חדשים אף צבועים ואנן לא קי"ל כירושלמי בהא דאף של שאר מינים אין אסור אלא בלבנים דקי"ל כר"א בר"ש דרבא ס"ל כוותיה מכל מקום למדין מירושלמי דבחדשים לבנים אין חילוק בין פשתן לשאר מינין ואמרינן במה משמחן בא"י בכלי פשתן המגוהצים אלמא אית בהון גיהוץ ומ"ש כלי פשתן אין בהם משום גיהוץ היינו בישנים לפי שזיעה אינה יוצאת מהם וכל החילוקים שם בישנים אבל בחדשים הכל אסור וע"ל ס"ג דאף כלי פשתן וכיבוס שלנו אסור מדינא:

ואנו. כמ"ש בס"ג דאף כיבוס נוהגין איסור כ"ש בחדשים דאסור במקום שמותר כיבוס:

סעיף ז

ס"ז י"א כו'. כ"ש מכיבוס דאסור אפילו להניחן:

ויש להחמיר כו'. ר"ל אף ע"ג דבכיבוס אינו אסור אלא בשבת זו ואפילו מנהג ליתא לדעת הש"ע כאן יש לאסור כמ"ש בירושל' פ"ד דפסחים הלכה א' פ"ד דתענית הלכה ו' אר"ז נשייא דנהגין דלא למשתייא מן דאב עליל מנהגא שבו פסקה אבן שתיה מ"ט כי השתות יהרסון כו' ע"ש ופי' ר' ניסים גאון מלשון או בשתי או בערב וכיון שהשתי אסור כ"ש תיקון בגדים. טור. וסברא הראשונה ס"ל דהירושלמי אזיל לשיטתיה דאמר שם בפ' בתרא הל' ט' צפוראי נהגין חדשה טבריאי נהגין שבתה חזרין רבנן דטבריא למנהג כרבנן דצפורי אבל אנן קי"ל בגמ' כמ"ד שבתה ולס' האחרונה יש לומר דאף על גב דמדינא מותר כיון דנהגו אסור כמש"ש ושם נשייא דנהגין כו' א"ר חנינא כל הדברים מנהג כו' ועמ"ש בסי"א ומזה נתפשט המנהג מ"ש בהג"ה לאסור מר"ח הכיבוס ושאר דברים:

וה"ה כו'. כמ"ש בכיבוס דאפילו להניחן אסור:

וכן אומן כו'. כמש"ל בס"ה:

ונהגו כו' אבל כו' וכן כו'. שבת"ה התיר לעבריות לכבס בגדי א"י שאסור הוא משום שמחה משא"כ בשל א"י רק משום מראית העין אסור אם אינו מפורסם שהוא של א"י כמ"ש בתוספתא דב"מ פ"ה לענין ריבית וא"י שאמר לישראל הלך שכרך והלוה מעותי בריבית מותר אבל אסור מפני מראית העין כו' ישראל שנעשה לו לא"י אפוטרופוס או סנטר מותר ללות הימנו בריבית ר"ל מן הישראל מפני שהוא מפורסם וחלק עליו בב"י

ע"פ הירושלמי כמ"ש בס"ה ובד"מ ס"ק ג' כ' ולפי טעם הירושלמי מנ"ל ללמוד תיקון בגדים חדשים דילמא דוקא שתי אסור משום אבן שתיה אבל שאר תיקונים שרי ועפ"ז כ' כאן לסמוך בתיקון בגדים על דברי התו"ה וגם נהגו להקל בלא"ה וכן כו' אלא משום מו"מ ואין זה כדאי לדחות דברי הגאון והטור שלמד ק"ו משתי ועוד שאסור מטעם כיבוס כמש"ל וכן במרדכי כ' כל הג' טעמים וז"ל אף על פי שאמרו כלי פשתן אין בהן משום גיהוץ אסור כו' ורשב"ט כ' ופסק דה"ה כלים חדשים דאסור ללובשן ואסור לתקן ולהניח. בירושלמי פרק מקום שנהגו הני נשי דנהיגי כו' וכיון דהשתי אסור כ"ש תיקון בגדים וראוי להחמיר בזה אפילו מר"ח דבפ' החולץ תניא קודם הזמן הזה כו' והיינו מר"ח אב וה"ה לתיקון בגדים חדשים דהוא נמי בכלל מיעוט שמחה. וז"ש בין בשכר בין בחנם של"ת משום משא ומתן ואם כן בחנם מותר אלא משום טעם דירושלמי ואפילו בחנם אסור וכ' ונהגו להקל כנ"ל דאין ללמוד משם אבל לטעם הכיבוס אין להקל כמש"ל:

סעיף ח

ס"ח ונוהגין. כמש"ל בסימן תכ"ו ס"ב:

סעיף ט

ס"ט יש נוהגין כו'. **ויש שמוסיפין כו'**. שי"ג בירושלמי הנ"ל דלא למשתי חמרא ולמיכל בשרא וע' בה"ג וכ"ה הגי' בילקוט סימן תרנ"ג ותלוי בפלוגתא הנ"ל דס"ז אבל הגי' ראשונה היא עיקרית וכמ"ש הגאון ולכן אמר הני נשי שהיא מלאכתן כמ"ש בכתובות וכל השמעתא דירושלמי שם הכל במלאכה ע"ש אבל עיקר הטעם הוא כמ"ש בספ"ג דב"ב תניא אר"י בן אלישע מיום שחרב בה"מ דין הוא שנגזור כו' אלא אין כו' ונהגו בימים אלו שאפשר לעמוד בזמן מועט ומתני' אסר בסעודת עט"ב והוסיפו על עצמן: **ומותר**. דאין אסור אלא משום נדר כמ"ש בפ"ד דפסחים א"ל כבר קיבלו כו' וכן בירושלמי שם ופ"ד דפסחים אעין דשטין הוו במגדל צבעים אתון ושאלון לר"ח חבריהון דרבנן מהו מיעבד בהון עבודה א"ל מכיון שנהגו אבותיכם באיסור אל תשנו מנהג אבותיכם נוחי נפש כו' בני מיישא כו' אתון שאלון לרבי א"ל אבותינו נהגו שלא לפרוש בים הגדול אנו מה אנו א"ל מכיון שנהגו בהן אבותיכם באיסור אל תשנו מנהג אבותיכם נוחי נפש וכן כל זה אסור לנו משום נדר. והנודר מן היין מותר בחומץ כמ"ש בנדרים בי"ד סרי"ו סי"א: **ויש כו'**. כמש"ל בסט"ז:

ומצניעים כו'. כמו בכיבוס דבטלי כו':

סעיף י

ס"י יש מי כו'. כמ"ש בנדרים נ"ב א':

ואסורין כו'. אע"ג דכל אלו מותר אף במקום שאסור מדינא כמו בעט"ב מכל מקום קבלו אבותינו לאסור כל מיני בשר ועסי' תקנ"ב ס"ב:
ומותר כו'. דבכה"ג לא קיבלו כמ"ש בהג"מ בפ"א מהלכות תענית לענין תענית בה"ב שאירע בהן ברית מילה ע"ש:
ונוהגין כו'. כיון דאפשר למטעמיה לתינוק משא"כ בסעודת מצוה:
ובלבד כו'. דאז מדינא אסור כמ"ש בגמ'.

סעיף יא

סי"א כל מי כו'. כמש"ל בס"ט וכמ"ש בסוף נדרים פ"א ב' דתניא דברים כו' ופורץ גדר כו' כמ"ש בפי"ד דשבת ובפ"ב דע"א:
ומותר כו'. דטעם האיסור כמ"ש בספ"ג דב"ב משום ניסוך היין ואף על פי שדחאם ר"י דחוייא בעלמא ועיקר הטעם משום שאין גוזרין כו' כמ"ש תניא אר"י כו' כנ"ל:

סעיף יב

סי"ב תספורת כו'. כמו באבל דמשום אבילות אסרו כמ"ש בפ"ד דיבמות בין אבילות ישנה כו' ובמ"ש פ"ז תניא לתספורת כיצד אסור בנטילת שער אחד ראשו וא' זקנו וא' שפמו וא' כל שער שבו:

סעיף יג

סי"ג ובזקן כו'. כמ"ש בפ"ג דמ"ק שפה מזוית לזוית הנחה כל שמעכבת ר"ע אמר ובשפה נמי כל שמעכבת והלכה כר' אמי ועבתה"א ובראש"ש ועבי"ד סימן ש"ץ ס"א:

סעיף יד

סי"ד אסור כו'. עתוס' בפ"ד דיבמות מ"ג א' ד"ה במקום כו'. אבל גי' כל הספרים הראשונים גם לספר ופי' הר"מ דבשבת שחל ט"ב אסור אפילו לגדולים לכבס ולספר לקטנים תדע דהא בטלי קצרי דבי רב ואמרי' נמי דתינוקות של בית רבן בטילין בט"ב מקום שמותר כו' דבאבילות מותר לגדולים לספר ולכבס לקטנים כמ"ש בפ"ג דמ"ק ומקרעין לקטן מפני כו' הלא"ה לא ושם י"ד ב' ואי אמדת כו' וע' י"ד סימן שפ"ט ס"ב וכן במועד אמרו בירושלמי בגדי קטנים נמי כו' משא"כ כאן דאף מי שאין לו אלא כו':
מיהו כו'. משום דהוא רביתייהו ואף ביה"כ מותר לגדולים לעשות להם כל שהוא רביתייהו כמ"ש בפ' בתרא דיומא.

סעיף טז

סט"ז יש נוהגים כו'. כמו באבל וכמו שאסרו מלספר ולכבס וכל זה מצד הקבלה אבל מדינא אף בעט"ב מותר כמ"ש בסוף תענית כל שהוא משום כו':

ויש כו'. עבה"ג וכ"כ הפוסקים ובירושלמי פ"ד דתענית הלכה ח' אמר ר' אבינא סימנא מקל שקד אני רואה מה הלוז הזה משעה שהוא מוציא את ניצו ועד שהוא גומר את פירותיו כ"א יום כך כו' ולכן נהגו להחמיר בכמה דברים:

ולצורך כו' ונראה כו'. דבכה"ג לא קבלו עלייהו ואף במקום שאסור מדינא אמרו ובחמישי מותר מפני כבוד השבת ועוד דבכל רחיצה שאינה של תענוג רק למצוה מותר אף בת"ב כמ"ש כל חייבי טבילות כו' וע"ל סימן תקנ"ד:

ונוהגין שלא כו'. כמ"ש בפ"א דתענית כל שהוא משום אבל כגון ט"ב ואבל אסור בין בחמין בין בצונן והנך ימים נמי נהגו משום אבל כמ"ש בפ"ד דיבמות שאני אבילות כו':

ואפילו כו' כ"א כו'. כמו באבל כמ"ש בתענית שם והלכתא אבל אסור כו' אבל פניו ידיו ורגליו כו':

ויש מקילין כו'. כנ"ל דכל רחיצה שהוא למצוה מותר.

סעיף יז

סי"ז טוב כו'. חומרא יתירא היא דאינן חמורים מאבל יום המיתה ואמרינן בפ' הרואה א"ל מת אביו כו' ודוקא בדאיכא אחר בהדיה הלא"ה מברך שהחיינו אף שהמ"א דחק עצמו אינו כלום וע"ל סרכ"ג ס' ב':

אבל על פדיון כו'. כמ"ש במכילתא פ' בא והביאו רש"י במגילה ו' ב':

וכן בפרי כו'. כמו שכת' בירושלמי עתיד ליתן את הדין כו' ר' אליעזר הוה כו' ופי' בפרי חדש לענין שהחיינו:

סימן תקנב

סעיף א

א בסעודה המפסקת שאוכל כו'. כמש"ל בס"ט:

ואף ממשקים כו'. כמש"ש היה רגיל לשתות עשרה כוסות כו' אף דרשב"ג להקל אתא וביין מ"מ ה"ה לשאר דבר כמ"ש היה רגיל לסעוד בעשרה ב"א כו' ואף דאין הלכה כרשב"ג דקי"ל כרבנן דמתני' וסוגיא דברייתות וגמ' כרבנן מכל מקום בזה לא מצינו דפליגי עליה. כ"כ הפוסקים:

וכן לא כו'. ר"ל אף על גב דמדינא מותר כמש"ש אם היה רגיל לאכול כו' מכל מקום מה שיוכל למעט עדיף כמ"ש ברבי יהודה בר אלעאי וז"ל הרמב"ם זו היא מדת כל אדם שאינן יכולין לסבול יותר מדאי אבל כו' פת חריבה כו' כזה ראוי לחכמים לעשות או קרוב לזה כו':

סעיף ב

ס"ב אפילו בשר כו'. ר"ל דמדינא מותר כמש"ש מכל מקום אסור מצד המנהג:

ובשר עופות. דאין בו משום שמחה כמ"ש בפ"ק דחגיגה ח' ב' רב אשי אמר מושמחת נפקא כו' ואמרינן בסנהדרין ע' א' התם משום שמחה הוא כו':

ודגים. כ"כ בהג"א וכ"ה ברש"י שם ד"ה מליח כו' ודברי רש"י צ"ע. וליתא דמ"ש רש"י אחר ששהא כו' לא קאי על דגים:

סעיף ג

ס"ג אפילו כו'. דהוא נמי נקרא שני מינין כמ"ש בפ"ז דב"מ שיתין מיני לפדא וערש"י שם וכן בכמה מקומות אבל כ"ש שוה אין קפידא וע' מ"א וכ"ה בגמרא שם אם היה רגיל לאכול ב' תבשילין יאכל מין א' ומרשב"ג נשמע לת"ק:

וכן יש כו'. כ"כ הגאונים והפוסקים וכ"כ רש"י במתני' ע"ש. ולמדו מעירובי תבשילין. והרמב"ן חלק עליהם ואמר דבעירובי תבשילין הקילו וז"ש יש להחמיר. ולי נראה דמדינא אסור אמת דהקילו בעירובי תבשילין שאמרו שם ושוין בדג וביצה שעליו כו' דמשמע אע"ג דהן תבשיל א' מכל מקום שוין כו' דאל"כ מאי ושוין כיון דמדינא הן ב' תבשילין אבל בשני מינים בקדירה אחת לא הוזכר במשנה מפני רוב פשיטותה וכן בברייתא דפליגא בדג וביצה אבל ב' מינין אפילו בקדירה א' ל"פ וז"ש אא"כ הוא כו' אף ע"ג דבע"ת הן ב' תבשילין:

ותבשיל כו'. כמו בע"ת שאמרו בירושלמי דנדרים פ"ו הלכה א' כל אוכל שנאכל כמו שהוא חי אין בו משום בישולי א"י ויוצאין בו משום עירובי תבשילין וכ"ה בגמ' רפ"ב די"ט ואף הרמב"ן מודה בזה ע"ש:

ואין חילוק כו'. כמ"ש בע"ת תבשיל זה צלי אפילו כו' ושם אם צלאן כו' וכן לענין נדרים הנודר מן התבשיל ואפילו במבושל מדין תורה אף בצלי. כמ"ש ויבשלו את הפסח אלא דבנדרים כו':

סעיף ד

ס"ד מותר כו'. דתבשיל אמרו וכן בע"ת דוקא ואם צלאן א"י כו':

סעיף ה

ס"ה נוהגים כו'. כמ"ש ספ"ק דב"ב:

ויש כו'. שם לחד מ"ד:

סעיף ו

ס"ו ויש מחמירים. ירושלמי שם רב מן דהוה אכיל כל צרכיה הוה צבע פיסתיה בקיטמא ואמר זו היא עיקר סעודת ט"ב לקיים מה שנאמר ויגרס בחצץ שיני הכפישני באפר:

סעיף ז

ס"ז נהגו כו'. כמו ר"י בר אלעאי כו' מקום שפל:

ואין צריך כו'. דאין צריך לנהוג עדיין דיני ט"ב וכ' תה"ד דסעודה זו במקום אנינות כמש"ש ודומה כמי שמתו מוטל כו' ות"ב במקום אבילות ואונן אמרינן אינו מיסב ואוכל ואינו אוכל בשר ולא שותה יין ואנו שאין רגילין בהסיבה אין שפלות הסעודה ניכר אלא ע"ג קרקע וכמ"ש אבל כ"ז שמתו מוטל לפניו אינו ישן לא ע"ג מטה זקופה ולא ע"ג מטה כפויה ופי' בתה"א אלא ישן ע"ג קרקע וע' בי"ד סי' שמ"א ס"ה ועתוס' שם ד"ה אע"ג. אבל חליצת מנעלים גם אונן אינו חייב וע' בתוס' פ"א דכתובות ואף לפי' הרמב"ן מ"ש שם כל שהוא מחמת ת"ב כו' ואסור לרחוץ ובתוספתא ואסור לרחוץ ולסוך פי' בסעודה המפסקת שמשם ואילך אסור ברחיצה וסיכה ופ' כת"ק מכל מקום מודה בשאר דברים שמותר כמש"ש דוקא רחיצה וסיכה דהוא הנאה דלאחר שעה הוא ונראה כרוחץ להנאת ת"ב לכן לא הוזכר אלא רחיצה וסיכה אבל שאר דברים כנעילת הסנדל וכיוצא מותר וכ"ש להרא"ש דפליג על הרמב"ן וע"ל סי' תקנ"ג ס"ב בהג"ה:

סעיף ח

ס"ח יש ליזהר כו'. משום דהרבה פוסקים כ' דאפילו אכלו ג' ביחד לא יזדמנו ולכן לכתחלה יש ליזהר שלא יבוא לידי כך. טור. ובהג"מ ובירושלמי גרסינן ואי בעי ליה לשנויי אם היה רגיל לסעוד בין בני אדם סועד יחידי שנ' ישב בדד וידום ע"ש והטעם של הפוסקים שלא יזמנו יחד אפילו נתחייבו משום דאמרינן ישבו כ"א מברך לעצמו הסיבו כו' וכאן אסור ההסיבה כו' ואף לדידן צריך ישיבה בקביעות כעין הסיבה וכ"ז אסור כנ"ל:

סעיף ט

ס"ט ומנהג כו'. קצת משמע בירושלמי הנ"ל רב מן כו' דא היא עיקר כו':

ונוהגים כו'. כמ"ש הרא"ש בפ' בתרא דיומא הטעם על אכילת עי"כ ע"ש בסכ"ב:

ויש קצת כו'.. שאמר שם ישיחו בי יושבי שער ונגינות שותי שכר אלו ישראל שאוכלין ושותין ומשתכרין בעט"ב ואחר כך דקורין איכה. (ע' ד"מ):

מיהו כו'. כמ"ש בגמ' וכצ"ל ס"ו:

סעיף י

ס"י מיהו כו'. בספ"ג דעירובין א"ל ר"י אי אתם מודים וכו':

סעיף יא

ס"יא מי שקבל כו'. מפני סכנה וע"ל סי' תרכ"ד ס"ה בהג"ה:

או ילוה כו'. דס"ל דלא נקרא יום זה אלא אם היום גורם כמו יום שמת אביו וכיוצא כמ"ש בהג"א פ"ק דשבת רוב הפוסקים חולקים וכמש"ל סתקס"ח ס"ב בהג"ה הביא בתה"ד ראיה ממ"ש בפ"ק דתענית יחיד שקיבל עליו שני וחמישי של כל השנה כולה ואירעו בהם י"ט כו' ולא אמרו שילוה ויפרע וז"ש בהג"ה והגאונים כו' והביאו ראיה ממ"ש ומתענין לשעות וצ"ע דהא אמרינן והוא שלא טעם כו'. ונראה שהגאונים סמכו על הירושלמי דנדרים פ"ט הלכה א' מילתא דר"י אמר מתענין לשעות דרי"א הריני בתעניתי עד דחסל פירקי עד דניחסל פירשתי מילתיה דר' יונה אמר מתענין לשעות ר' יונה הוה בצור ושמע דדמיך בריה דר' יוסי אף ע"ג דאכל גובנא ושתא מיא אסקיה צום כל ההוא יומא מילתיה דרב אמר מתענין לשעות דרב אמר לוה אדם תעניתו ופורע א"ל שמואל וכי נדר הוא כו' ועברא"ש ובמרדכי ומ"מ אף לדברי הירושלמי דוקא בשלא קיבל תענית אלא לשעות וכמ"ש הרא"ש וכן משמע פשטא דירושל' וכן מ"ש לוה אדם כו' דצריך להתענות יום אחר ומכל מקום לענין קיום נדרו שקיבל להתענות היום בזה עולה לו תענית שעות ואפשר דגם הגאונים כה"ג מיירי וכ"כ בט"ז וצ"ע ואף לפי' ראבי"ה שפי' שלא טעם כו' היינו בשיעור השעות שקיבל עליו הא קודם אף שאכל מ"מ אינו נחשב לתענית יום שלם שקיבל וכמ"ש בגמ' מיתבי אנשי כו'. ונראה שהגאונים מפרשין דוקא לענין ת"צ וכיוצא אבל כל שקיבל רק לצעורי מותר לאכול קודם הערב מפני מצוה וכיוצא וכמש"ש מיתבי אנשי כו' ת"ש דאמר ר"א ב"צ כו':

סימן תקנג

סעיף א

א אע"פ כו'. כמ"ש באיכה רבתי ר"י בן בתירא כו' והביאו הרא"ש ותוס' ספ"ג דעירובין וסוף תענית וש"פ:

אא"כ קבל כו'. כמו שכ' בספ"ב דעירובין ואומר בפירוש לאפוקי אם דעתו שלא לאכול דאין זה קבלה: וקבלה כו'. וכ"כ בסימן תר"ח ס"ג בהג"ה ודבריו תמוהין מאד ושגגה היא דל"פ הפוסקים אלא בדעתו שלא לאכול שמהר"ם וראבי"ה כ' דאף כה"ג אסור ואין ראיה מן המדרש דבבוקר היה ועבהג"מ וכ"מ מדברי הרמב"ם שאסור וע' בפ"ג דהלכות

תענית ובהג"מ שם והפוסקים חולקים בזה אא"כ קבל אבל קבלה בלב לא מיירי אם הוא קבלה ודינו כשאר תענית ואף שהמ"מ כת' בשקבל עליו בפירוש והוציא בשפתיו כו' ס"ל דכל קבלה צריך להוציא בשפתיו אבל לדידן דקי"ל דאף קבלה בלב סגי כמש"ל סימן תקס"ב ס"ו וביי"ד סי' רנ"ח ובח"מ סי' רי"ב לא גרע מכל קבלת תענית וכמ"ש ר"ת דכל נדר בלב סגי:

סעיף ב

ס"ב ת"ב כו'. כמ"ש בת"צ אוכלין ושותין מבע"י כו' ואין קל הלילה אלא לענין מלאכה כמ"ש שם י"ג א' כשאמרו אסור במלאכה כו' וכשאמרו כו' משמע דבשאר דברים יום ולילה שוין ועתוס' שם י"ב ב' ד"ה מה כו' ואמרו אין ת"צ כו' ובפ"ד דפסחים אמרינן ובה"ש שלו אסור ואמרינן כל שהוא משום ט"ב אסור ברחיצה ובתוספתא גם סיכה ולכל הפירושים בלילה מיהא אסור:

ומותר כו'. דלא כהרמב"ן שפי' מש"ש כל שהוא משום ט"ב כו' דבסעודה המפסקת ואילך אסור ברחיצה וסיכה כמ"ש בתוספתא כנ"ל וכת' דקי"ל כת"ק אבל הראב"ד פי' דקאי אחר שהפסיק וקיבל עליו איסור אכילה אסור בכל העינויין וה"ק כל שהוא כו' ר"ל שמפסיק משום ט"ב אסור וכל שאינו כו' אלא משום ת"צ שאינו ט"ב ואע"ג שהפסיק באכילה מותר בשאר ואף לפי' הרמב"ן י"ל דהלכה כר"י בר' יוסי מדשתיק במתני' ואף שהרמב"ן הקשה ע"ז מ"מ המנהג כר"י בר"י וכן פשטא דמתני' מ' כן דאין אסור אלא בבשר ויין ומדפרט הנך מ' דשאר מותר:

עד בה"ש. ר"ל דא"צ תוספת כמ"ש הרמב"ן מדקאמר בה"ש אסור:

ואם הוא כו'. דאסור שום סימן אבילות בשבת כמ"ש בפ"ג דמ"ק ואף מה שפוסק מבע"י הקשו בספ"ג דעירובין ואמרו שהרי אכל ושתה כל היום כו' משא"כ בחליצת מנעלים:

מלבד ש"ץ כו'. כמ"ש בספ"ה דברכות מפני הטירוף וכדי שלא לנהוג בשבת עינוי אמר רק כו':

ונהגו כו'. משום שמחה כמ"ש בסי' תקנ"ד ס"א וחומרא יתירה היא דהא אינו נוהג שום דבר מדברים הנוהגים בט"ב רחיצה כו' כנ"ל:

וכן. ע' סי' תקנ"ד סעיף כ"א:

סימן תקנד

סעיף א

א ואם יש כו'. כמ"ש ובדברים הרעים כו':

סעיף ב

ס"ב ומותר כו'. ר"ל דל"ת דוקא קורא בלא פי' וז"ש וכן ללמוד כו' וכמ"ש ב"י בשם תשובת מהרי"ל ע"ש וראיה לדבריו בירוש' פט"ז דשבת רבי ור' חייא רבא ור"י בר' יוסי היו יושבין ופושטין במגילות קינות עט"ב שחל להיות בשבת מן המנחה ולמעלה ושיירו בה א"ב אחד אמרו למחר אנו באין וגומרין אותה כו' ע"ש:

ופרק כו'. כמו באבל וכמ"ש הרא"ש בפ"ג דמ"ק דמ"ש במ"ש פ"י ת"ח שמת לו מת באין ויושבין לפניו ונושאין ונותנין לפניו בהל' אבילות כו' מ' דהוא אסור היינו לישא וליתן עמהם מכל מקום למדין משם מדקא' בהל' אבילות מ' דזה מותר והתיר אף לישא וליתן לפניו וכן שאר דברים דאי' בפ' ההוא כולם דברי תוכחות וצער ומותר כמו איוב ועמ"א:

סעיף ג

ס"ג יש מי כו'. דמשמחי לב כתי' ועמ"א וכ' מהרי"ל דוקא גבי שבת אמרינן ודבר דבר הא הרהור מותר כמש"ש קנ"א ע"ש סימן רכ"ט:

סעיף ד

ס"ד מותר כו'. שהרי קורין בתורה וקורין ק"ש:

ומותר כו'. עמ"א:

סעיף ה

ס"ה ואעפ"כ כו'. תוספתא פ"ב דתענית העוברות ומניקות מתענין בט"ב ובי"כ כו' ושאר תעניות לא מתענות ולא שיעגנו א"ע בתפנוקין אלא שאוכלות ושותות כדי קיום הולד וכן אמרו בירושלמי פ"א דתענית הלכה ה':

סעיף ו

ס"ו חיה כו'. עט"ז וכמו שהתירו אמירה לא"י בשכת וכן נעילת הסנדל לחיה כל שלשים יום וסיכה לחולה שאין בו סכנה ביה"כ מפני שהן דרבנן לא גזרו בכה"ג ה"ה כאן:

סעיף ז

ס"ז רחיצה כו'. תענית י"ג א':

אפילו. פסחים נ"ד ב':

סעיף ח

ס"ח הלכך כו'. ואע"ג דתוס' שם הקשו דבסוף יומא מ' דאף למ"ד טבילה בזמנה לאו מצוה מותר לטבול כמ"ש מ"ט דרבנן קסברי רבנן כו' מכלל דת"ק דברייתא קמא ס"ל דלאו מצוה ואפ"ה מותר לטבול תוס' ביומא שם תי' דה"ק בשביל התפלה א"צ לטבול אבל בשביל טבילה בזמנה יש לה לטבול וע"ש ד"ה קסברי והרמב"ן תירץ דבעל קרי

דשם דראה לפני יום הכיפורים והוי שלא בזמנה ואינו מותר אלא משום תפלה וכן הלכה דטבילה בזמנה מצוה כת"ק דשם וב"ש וב"ה דפליגי אר"י בר יהודה וז"ש טבילה כו' ודלא כר"ח בן אנטיגנונוס וכן דלא כתי' אחר דתוס' מפני טהרות דמכל מקום קשה מבעל קרי וצ"ל כנ"ל:

סעיף ט

ס"ט אם כו'. כמ"ש בפ' בתרא דיומא:

סעיף י

ס"י נוטל כו'. דלא אסרו אלא רחיצה של תענוג כמ"ש מי שיש לו חטטין כו' ואמרינן כל חייבי טבילות כו' וההולך להקביל פני רבו עובר כו' כ"ש לתפלה ואין לך ידיו מלוכלכות שמותר יותר מזו שאמרו יד לעין כו' ואין לך מצטער גדול מזו שאי אפשר ליגע וראיה גם כן מירושלמי כמ"ש בס' י"א:

סעיף יא

סי"א לאחר שניגב כו'. ירושלמי פ"א דתענית הלכה ו' בת"ק רוחץ פניו ידיו ורגליו כדרכו בט"ב רוחץ ידיו ומעביר על פניו וגי' הטור על גבי עיניו ופי' כה"ג ואמרו שם בי"ה רוחץ ידיו ומקנחה במפה ומעביר את המפה על פניו ר"ל כמין כלים נגובים ומזה ראיה דמותר רחיצת ידים בט"ב ויום הכפורים:

סעיף יד

סי"ד ומותר לשרות כו' . גמ' פ' בתרא דיומא:

סעיף טו

סט"ו סיכה כו'. לשון הרמב"ם אבל ביה"כ כ' בין סיכה שהיא של תענוג בין שאינה של תענוג והוא מירושל' פ' בתרא דיומא ופ"א דתענית ביה"כ בין סיכה של תענוג בין סיכה שאינה של תענוג אסור בתשעה באב ובתענית צבור סיכה שהיא של תענוג אסור שאינה של תענוג מותר:

אבל מי כו' זה מותר אף ביוה"כ כמ"ש בגמ' בפרק בתרא דיומא:

סעיף טז

ט"ז נעילת כו'. עסי' תרי"ד ס"ב וסימן ש"א סט"ז מש"ש:

סעיף יז

יז אבל ומנודה כו'. ירושלמי שם ושם וכ"ה בגמ' פ"א דתענית ואע"ג דבפ"ג דמ"ק דחו דלמא אשארא כבר הכריח הראב"ד שם דע"כ אנעילת הסנדל קאי וע"ש ברא"ש ועי"ד סימן של"ד ס"ב:

סעיף יח
סיח יש מי שאומר כו'. עמש"ל סימן תרט"ו ס"א:

סעיף יט
יט ויש אוסרין כו'. כמ"ש באבל ברגל בפ"א דכתובות ובשבת פ"ג דמ"ק. וסברא הראשונה ס"ל דבדברים שבינו לבין עצמו קל מאבילות ועתו' דיבמות מ"ג ד"ה שאני כו' ומפרש ר"ת כו' ולשון התוספתא סוף תענית ת"ב שחל להיות בשבת אוכל כו' ואין מונע מעצמו כלום בהדיא התיר הכל:

סעיף כא
כ"א יש מי כו'. כמ"ש בפ"ג דמ"ק לא יניח תינוק בחיקו כו':

סעיף כב
כב ואפילו במקום. דליכא כאן משום היסח הדעת וכמ"ש למטה:
ולא נהגו כו'. כמו בת"צ עד דתתפני כו' וער"ן פ"ד דפסחים ועמש"ל סימן תקנ"ה ס"א ע"ש:
ונהגו להחמיר כו'. דטעם איסור מלאכה שמחמת מלאכה ישכח מהצער ותענית וכמש"ש תנ"ה רשב"ג אומר לעולם יעשה כל אדם עצמו כת"ח כדי שיתענה וזה דוקא במלאכה שיש בה שיהוי:
ולחלוב כו'. שנסתפק שם בתה"ד ועמ"א אבל הרשב"א כ' דדבר האבד מותר וכ"כ למטה בס' כ"ג וכמש"ש בתה"ד דודאי קול ת"ב מחה"מ ועוד דהא אין איסור אלא מנהג:
אם אפשר. דכה"ג אף באבל מותר כמ"ש ברפ"ג דמ"ק זאת אומרת כו' ת"כ כו' וכן כאן ע"י א"י:

סעיף כד
כ"ד מאותה מלאכה. עתו' שם:

סימן תקנה

סעיף א
א נוהגים כו'. ע"פ המדרש בצע אמרתו בזע פורפירין דיליה השליך משמים ארץ תפארת ישראל זו תפילין. אבל מדינא חייב בתפילין אע"ג שאמר כל מצות כו' ונהי דבמ"ע שאבל פטור כמו כפיית המטה דלא הודו לו וכן בשאר דברים מ"מ במל"ת ג"כ אינו חייב אלא אותן דחשיב שם ופרושי קא מפרש מה הן אסור כו' דוקא מה שאסור כל שבעה אסור

בת"ב וז"ש דברים הנוהגים כו' דלא חמיר מלאחר שלשה דאבילות ישנה היא כמ"ש ביבמות ולכן מותר במלאכה כמו אין לו מה יאכל וכן משיב לשואל וע"ל סימן ל"ח ס"ו: **ובמנחה כו'**. דלענין דברים אלו הקילו במנחה וכמ"ש במ"ס ריש פי"ט דבשחרית א"א קדוש וקדיש ובמנחה אומרים קדוש וקדיש וכן כ"ד שתלוי במנהג והטעם שאז הציתו אש במקדש כמש"ל סימן תקנ"ז ועבתוס' דקדושין ל"א ב' בד"ה אסתעייא כו' על שכילה כו' ואמרינן במ"ר תם עונך כו' שבה נטלו ישראל איפוכי שלימה כו':

סעיף ב

ס"ב יש מי כו'. להחמיר כר"י ורבנן דבריי' ועמ"ש בסי' תקנ"ט ס"ג דבירוש' מ' דרבנן מודו ליה בזה:

ויש לאדם כו' וימעט כו'. שאף בסעודה המפסקת אמרו ימעט כו':

ומיהו עוברות כו'. גמרא שם תניא אמרו ליה לר"י כו' א"ל אף אני לא אמרתי כו':

סימן תקנו

סעיף א

א ליל כו' כשרואה כך. כמ"ש בפ"ד דפסחים וכיון שרואה מברך מיד ובכה"ג דכ"ע מודו:

ואין כו'. כמ"ש בס"ס תקנ"ה וימעט כו':

ובליל כו'. כמ"ש בע"פ מי שלא הבדיל במ"ש מבדיל כל השבת כולה ואף למ"ד כל היום במקום דלא אפשר מודה. בה"ג. וכ"ד הרי"ף וכמ"ש בסימן רצ"ט:

ואין כו'. כמש"ש אבל לא על האור וכן בשמים דמשום נפש יתירה במ"ש דוקא:

סימן תקנז

סעיף א

א מי שאכל כו'. למד ממ"ש בי"כ ס"ס תרי"ח ולא דמי דהא אמרינן בשבת שם ימים שאין בהם קרבן מוסף כו' ואין בהם הזכרה בבה"מ ול"ד לחנוכה דשם משום פרסומי ניסא ואם בא כו' וגם דקביעא:

סימן תקנח

סעיף א

א מפני כך כו'. ירושלמי שם בתשיעי הציתו את האור ובעשירי נשרף ריב"ל ציים תשיעי ועשירי ר' אבין ציים תשיעי ועשירי ר' לוי ציים תשיעי ולילי עשירי וז"ש ויש מחמירין

כו' וכ"ז חומרא אבל מדינא מותר מיד אף דברים שאסור בשבת שחל ט"ב בתוכה כמ"ש מר"ח ועד התענית ושם כיצד חל להיות בא' בשבת כו' ובתוספתא עבר ת"ב מותרין בכולם ובירושלמי שם ר"י בן אלעזר מן דהוה ט"ב נפיק הוי מכריז פתחין ספריא מאן דבעי ספר:

סימן תקנט

סעיף א

א חל כו'. שנקרא מועד וע"ל ר"ס רס"ז:

ומבדיילין כו'. משום שר"ל ואם שכח כו' אף ע"ג דאין הבדלה על הכוס וא"כ הל"ל להחזיר מ"מ א"צ כיון שלמחר יבדיל:

ומתפללים כו'. מ"ס ספי"ח בתפלת ערבית אין אדם שומע לחבירו מפני שהם מתפללי' בלחישה:

וכשמגיע החזן כו'. בירושלמי סוף מס' ביכורי' עד השקיפ' היו אומרים קול נמוך מכאן ואילך היו אומרי' קול גבוה:

סעיף ב

ס"ב מתפללים כו'. ואומרים כו' במ"ס שם שקורין ספר קינות בערב כו' וכ"ה באיכה רבתי:

ותחיל כו'. דאין שייך לומר לא ימושו מפיך דאסור בתלמוד תורה:

ואם חל כו'. עט"ז ועוד דא"א לומר ומעשה ידינו כוננה דהעושה מלאכה בת"ב כו':

ולא כוי. שאינו מסדר היום ואסור:

ולא כו'. שאינו זמנו:

סעיף ג

ס"ג ליל כו'. מ"ס שם אבל מדינא א"צ כמ"ש ר"י מחיי' בכפיי' המטה ולא הודו לו ואמר רבא הלכתא כתנא דידן ולכך מקילין במנחה כמש"ל. ובירושלמי שם מ' דמדינא צריך לנהוג כן דגרסינן שם יאות אר"י מ"ט דרבנן עשו כמי שמתו מוטל לפניו. וכ"ה ברי"ף. אינו לא כופה את מיטתו ולא ישן ע"ג מטה כפויה. כמ"ש במ"ש אבל כ"ז שמתו מוטל לפניו אינו ישן לא ע"ג מטה זקופה ולא ע"ג מטה כפוייה ופי' בתה"א אלא ישן ע"ג קרקע וכדאמרינן אינו מיסב ועי"ד סי' שמ"א ס"ה. אלא דבגמ' דידן לא משמע כן דאמרינן לדידך עוברות ומניקות כו' ואם איתא לדידהו נמי קשיא ועוד דבירושלמי משמע דל"פ אלא בסעוד' המפסקת דאמר עשאוה כמי כו' וזה דוקא בסעודה המפסקת כמ"ש בעובדא

דר"י בר אלעא. וכמש"ל סי' תקנ"ב ס"ז אבל בת"ב א"א לומר כן דא"כ אמאי נוהג כל הדברים הנוהגים באבל והא אונן א"צ ועבתוס' פ"א דכתובות ד' א' סד"ה בועל אבל לגמ' דידן מ' דקאי את"ב דאמר עוברות ומניקות כו' ואי הך פורתא לישב לא פריך. מיהו לדברי הר"פ שכ' שנוהג באונן כ"ד שאבל אסור רק חליצת סנדל כי צריך לחזור אחר צרכי המת אתי שפיר וקאי את"ב ולכך נמי אינו חייב במ"ע שנוהג האבל שגם האונן אינו חייב בהן וא"כ מדינא אסור וכן במ"ס שם ומספידין כאדם שמתו מוטל לפניו אלמא כאונן חשיב כל היום:

ואין מדליקין כו'. מ"ר והביאו הרא"ש שם:

סעיף ד

ס"ד וקורין כו'. גמ' סוף מגילה:

וכל הקדישים כו'. לפי שנא' שתם תפלתי:

ולא פיטום. עמ"א:

וא"צ כו'. במ"ס שם ויש שמשנין את מקומן ויש שיורדין מספסליהם למטה. וכ' בתה"א מקום שמשנין את מקומ' עשו אותה כשבת שניה כמ"ש בפ"ג דמ"ק ומקום שיורדין מספסליהם עשו אותה כשבת ראשונה וכן נהגו עכשיו וא"כ א"צ:

סעיף ה

ס"ה ונוהגין לומר וכו'. כמ"ש רפ"ה דברכות וכן מצינו כו':

סעיף ו

ס"ו אם יש כו'. כמ"ש בפ"ג דמ"ק אבל כל שלשה ימים כו' וע' מ"א:

סעיף ז

ס"ז אם יש כו'. כמ"ש כל מצוה שקבלו עליהם כו' ולכן אין מלין בשעת קינות והספד:

ומברכין. עבה"ג:

ואם אינה כו'. ע"ל סי' תרכ"א ס"ב מש"ש ועמ"א:

סעיף ח

ס"ח בעל ברית כו'. כמש"ל ס"ט מפני שי"ט שלו הוא והתירו לכבס מפני כבוד השבת ומ"מ ל"ד לשם דשם נדחה משא"כ כאן ואמרינן לייט עלה אביי כו' וז"ש אך לא לבנים ממש:

סעיף ט

ס"ט ט"ב כו'. הג"א פ"ג דמ"ק ספ"ד ד"ה והשיב כו':

נוהגים כו'. בתוספתא סוף תענית מתקנין מט"ב למוצאי ט"ב וכ' הרא"ש ומרדכי ומ' מסוף היום ועוד דאסור במלאכה אבל ממנח' ולמעלה מותר דומיא דקניבת ירק ביה"כ ומפצעין באגוזים ומפרכסין ברימונים וע"ל סי' תקנ"ד סכ"ב בהג"ה ולא נהגו כו':

והולכין כו'. רפ"ב דתענית:

ואם כו'. כמש"ל ס"א וס"ד:

סימן תקס

סעיף א

ס"א תקנו חכמים כו'. שאין בונין לעולם אלא כו' ספ"ג דב"ב אין מסיידין כו'. ואפי' בשיור אמה אחת כמש"ש ת"ר לא יסוד אדם כו' ומשמע דבכ"ע אסור ומש"ש ומשייר היינו שטח בטיט ואח"כ סיד ואז מותר ע"י שיור אמה אחת אבל הטור חולק על הרמב"ם וכת' דשתי הברייתות ענין אחד הוא ע"ש:

סעיף ב

ס"ב ויש מקומות כו'. ערפ"ה דברכות:

או כו'. עפ"ו דב"ק וסוף מידות:

סעיף ג

ס"ג וכן גזרו כו'. סוטה מ"ח א' במתני' משבטלה כו':

וכל מיני זמר. שם בגמ' כל השותה בארבעה מיני זמר כו':

וכל משמיעי כו'. שם זמרא דגרדאי אסור וערש"י ושם אודנא דשמע כו' ושם זימרא בביתא כו'.

וי"א כו'. כמ"ש במתני' מבית המשתאות שנאמר בשיר לא כו' וכן בגיטין ז' א' ולשלח ליה מהכא בשיר כו' ובירושלמי הביאו תוס' שם דהוי קאי ודמיך בזימרא כו' ע"ש:

ואסור לשומעם כו'. בסוטה שם אידנא דשמע כו' כנ"ל: שנאמר בשיר. קאי אלמעלה ונקט לשון מתני' דסוטה שממנו נאסר עיקר השיר:

וכן לצורך מצוה כו'. עבי"ד דשבת:

סעיף ד

ס"ד שלא להניח כלל. כלוי שם ואמר שם וכן תני לוי במתני' וכמ"ש הרמב"ם דכ"מ שלא נפסק הלכה בהדיא פיסקין כאמורא שנזכר באחרונה:

ושלא יניח כו' וכן כו' אבל של כו'. ממ"ש שם א"ל דומיא דכ"ג בגברי ותנן במתני' אף עטרות כלות וצ"ל דכלילא לאו היינו עטרות וכמ"ש בפ"ו דשבת כלילא שרי ובמתני'

שם ולא בעיר של זהב והוא עטרות כלות כמ"ש בסוטה שם ובכלילא הוא החילוק בין גברי לנשי וע' בתוס' שם שכ' בשם ר"ת דאינו אסור לכלה אלא עיר של זהב אבל הרמב"ן בס' תה"א הקשה עליהם דא"כ הא דאמרו ברפ"ו דשב' ג"ד נאמרו באצטמא כו' אין בה משום עטרו' כלות הלא כ"ד מותר ופי' דכ"ד שהוא של אניסכא אסור ודרבינא של גדיל הוה כמש"ש דוקא גדיל כלילא כו' והיינו דתניא סתם איזו היא עטרות כלות עיר של זהב אבל עושה כיפה של מילת לא התיר אלא של מילת עכ"ל הרמג"ן שם בקיצור:

ודוקא כו'. ממ"ש בשבת ולא בעיר כו' הא בחול שרי:

סימן תקסא

סעיף א

ס"א ואינו חייב כו'. דהטעם דאינו חשוב ראיה ברחוק יותר כמ"ש בצופי':

סעיף ב

ס"ב וכל כו' כ"ש. כמ"ש כ"ו ב' תנ"ה רי"א כו':

סעיף ג

ס"ג אם כו' ואם כו'. מדאמרינן הרואה ערי יהודה כו' ירושלים כו' והלא ירושלים מכלל ערי יהודה:

סעיף ד

ס"ד כל כו'. ממ"ש שם ת"ר ואלו כו' אלמא שכולן שוין לאביו ואמו וכמ"ש שם כ"ב ב' באביו ואמו:

ומעומד. הדין כן בכל הקרעי' כמ"ש שם כ' ב' כ"א א'. והראב"ד והרמב"ן הקשו עליו ממ"ש שם כ"ב ב' לא הושוו כו':

סעיף ה

ס"ה היה כו'. ירושלמי הביאו הרא"ש פ"ג דמ"ק סי' קי"א ופ"ט דברכות:

וה"ה כו'. כמ"ש בירושלמי שם וכי תעלה על דעתך שהרואה המלך כו' וכן בכל הראיות ועיין רא"ש פ"ט דברכות כנ"ל:

סימן תקסב

סעיף א

ס"א דהיינו שלא כו'. ר"ל סוף שקיעה שניה ועתוס' סוף פ"ב דשבת וכמ"ש שם והוא שלא טעם כלום עד הערב ועוד מדפריך שם מיתיבי אנשי משמר כו' ת"ש כו' אלמא

שקעה החמה להשלים הוא ואמרינן בספ"ג דעירובין בר בי רב כו' תניא כו' ואי בשקיעה ראשונה לא היה אומר כדי שלא יכנס לשבת כו' ועמש"ל סי' רס"א ס"ב ואף תחילת שקיעה שניה הא רבי יוסי ס"ל בה"ש כהרף עין משלים בה"ש דר' יהודה יהדר מתחיל בה"ש דר' יוסי וקודם לכן יממא לר' יוסי כמ"ש ספ"ב דשבת וע' תוס' שם ד"ה אי אתם כו':

עד צ"ה. כ"כ הרא"ש שם וכ"כ המרדכי שם אלא דבגמ' פ"ד דפסחים איפלגו בת"ב אי בה"ש שלו אסור משמע דבשאר תענית ודאי מותר אלא שהמרדכי ספ"א דתענית סי' תתקע"ה כ' בשם ר' אלחנן דסברא הוא עד צ"ה וא"ת הא אף בת"ב איפלגו כו' וי"ל שאני עיולי יומא מאפוקי יומא כו' וכ"כ הג"מ פ"ד מה"ת אבל הר' יונה והרא"ש בספ"ב דשבת כת' דבה"ש בתענית יחיד מותר אפי' באפוקי יומא וכ"מ פשטא דגמ' דקאמר ספיקו כו' וע' בתוס' דע"א ל"ד א' בד"ה מתענין:

דהיינו שיראו כו'. גמ' ספ"ב דשבת:

או שהלבנה כו'. ירושלמי פ"א דברכות תני כל זמן שפני חמה מאדימים זהו יום הכסיפו זהו בין השמשות השחירו ונעשה עליון שוה לתחתון זהו לילה רבי אומר הלבנה בתקופתה התחיל גלגל חמה לשקוע ותחילת גלגל הלבנה לעלות זהו בין השמשות א"ר חנינא סוף גלגל החמה לשקוע ותחילת גלגל הלבנה לעלות. ר"ל דר"ח פליג ואמר דאין מתחיל הלבנה לעלות עד סוף שקיעת השמש ומביא שם סייעתא ותני שמואל כן אין הלבנה זורחת בשעה שהחמה שוקעת ולא שוקעת בשעה שהחמה זורחת. ר"ל דאין זורחת בשעת שקיעתה אלא משיגמור שקיעתה. ואף שבתה"א פי' הירושלמי לענין ב' השקיעות דת"ק סבר שקיעה ראשונה הוא בה"ש ור' חנינא אמר שקיעה שניה אין פירושו מכוון דהא אמר כ"ז שפני כו' והוא אחר שקיעה שניה כמ"ש בספ"ב דשבת אלא דהכל קאי על שקיעה שניה דליכא למ"ד דבשקיעה ראשונה שיעור ד' מילין יהיה הכל בה"ש אלא דת"ק סבר דהתחלת גלגל הלבנה לעלות הוא בה"ש שהוא תחלת שקיעה ור' חנינא אמר שהוא לילה שהוא סוף שקיעה ור"ל לעלות לזרוח דעולה אף ביום:

ואם דעתו כו'. כמ"ש שם מתענין לשעות ומתפללין כו' אר"ח הא דאמרת כו' וגי' ר"ח דאמר רב חסדא כל תענית כו':

וכ"ד מקצת רבוותא. כ"כ מרדכי וס' ראבי"ה כל תענית שלא שקעה כו' נראה דהיינו הצומות י"ז בתמוז כו' וכן מי שקבל התענית בפי' דסתם תענית יום שלם אבל עשו"ת אין רגילים לקבלם וצערא בעלמא קביל עילויה כמש"ש מיתיבי אנשי משמר כו' התם לצעורי כו' ת"ש כו' ור"ל דאם קבל לצעורי בעלמא אף שלא השלים הוי תענית לענין ענינו דכל שקיבל עליו לכתחילה שלא להשלים הוי תענית לענין זה שמתפלל ענינו דהוי

לצעורי בעלמא דדוקא אם קיבל עליו יום שלם ולא השלים דאינו תענית כלל אז אינו מתפלל ענינו וכ"ד הג"א כ' בד"מ דודאי דברי הפוסקים החולקים עליהם עיקר שהם רוב הפוסקים ומה שנוהגים להתפלל ענינו משום כו' כמש"ו ונ"ל כו':

סעיף ב

ס"ב י"א שמי כו'. כמש"ל בס"א ממש"ש התם לצעורי כו' ודוקא בכה"ג דאיכא תרתי לצעורי בעלמא משום תשובה ואין מקבל דאם קיבל בסתם הוא תענית שלם וכמ"ש הרא"ש בספ"ב שם ובספ"ג דעירובין וכמ"ש בהג"ה אבל מי כו' וכן כו' וכמ"ש בגמ' התם כו' דמשמע דאינו תענית כלל וכיון שמקבל תענית ע"כ צריך להשלים:

כיון שאין כו'. דמתענה מחמת הנדר כמ"ש בסוף נדרים וא"צ לקבל ועסי"ב:

והיחיד כו'. כנ"ל ס"א:

וכן חתן כו'. דמתענה ג"כ רק לצעורי משום תשובה לכפר עונותיו כמו שכתוב בסוף ביכורים בירושלמי תניא חכם חתן נשיא גדולה מכפרת חכם מפני שיבה כו' וכי יגור כו' מה הגר מוחלין לו על כל עונותיו אף חכם שנתמנה מוחלין לו על כל עונותיו תתן וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל וכי מחלת שמה והלא בשמת שמה אלא שנמחלו לו כל עונותיו נשיא בן שנה שאול במלכו וכי בן שנה היה כו':

יתפלל כו' ואז כו'. משא"כ אח"כ דלא אמרו שאוכל ושותה ומתפלל תפלת תענית אלא בליל שקודם תענית אבל לא בכה"ג:

ונ"ל כו'. כמ"ש בירושלמי והביאו הרא"ש שם ותוס' בפ"ב דע"א מילתיה דר"י מתענין לשעות דאר"י הריני בתענית עד דנחסל פירקין ופירש הרא"ש לענין זה דנקרא נדר וצריך לקיים נדרו אף דאינו תענית להתפלל ענינו וכמש"ל בסי"א ודלא כרש"י ד"ה לשמוטי כו' דרש"י לשיטתו שפירש כל מש"ש אינו תענית דאם רוצה לאכול הרשות בידו וא"צ לקיים נדרו וכן פי' מש"ש התם כו':

סעיף ג

ס"ג יחיד כו'. גמ' ספ"ג דעירובין ופי' תוס' שם ר"ל אם ירצה וכ' הרא"ש וכיון שקיבל בסתם וכל תענית שלא שקעה כו' ע"כ צריך להשלים:

סעיף ד

ס"ד ת"ה כו'. כ"מ בגמ' שאמרו יפה תענית לחלום כו' דקרי לה תענית וכן מ"ש היושב בתענית בשבת:

ואפי'. דהא אף בשבת מתענין:

סעיף ה

ס"ה להתפלל כו' ולא כו'. הרא"ש שם. אבל צריך לקיים נדרו דלא כרש"י ומרדכי שם ואזלי לשיטתייהו אבל לדעת הרא"ש שמפרש הירוש' דצריך לקיים נדרו כמש"ל בס"ב ה"ה כאן וע' בהגהת ב"י:

מיהו י"א כו'. וראיה מתענית חלום דבגמרא קרא תענית אלמא דמתפלל ענינו ומ"ש אינו תענית לצאת ידי נדרו אם קבל עליו מקודם כמה תעניתים. וס' הראשונה ס"ל דל"ד לת"ח דשם משמיא הוא דרמו עליה וכמש"ל בסי"ב משם הירושלמי דע"כ נמשך אחר הנשיא או הציבור אע"ג שלא קיבל וכ"ש בכה"ג וז"ש ולכ"ע כו' וע' תוס' שם בד"ה לן וכ' ר"מ כו':

וכנ"ל לנהוג כו'. ר"ל דאע"ג דלא קי"ל כהאי סברא מ"מ יש לנהוג כן בתענית יחיד וכמש"ל בס"א ונ"ל דדוקא כו' וכמש"ש:

סעיף ו

ס"ו בש"ת. כן פי' ר"ח וכ"כ תוס' י"ב א' ד"ה כל כו' וכן מ' בגמ' בתפלת המנחה וכמ"ש בפ"ה דברכות ופ"א דע"א שואל אדם צרכיו בש"ת:

או אחר כו'. רש"י שם ובע"א פ"ב דס"ל דאין זה דומה לשאילת צרכיו והוי הפסק בתפלה:

הריני כו'. גמרא שם י"ב ב' אע"ג דקי"ל כשמואל דאין ת"צ בבבל מ"מ אם היה מקבל עליו בפירוש ת"צ היה צריך לנהוג לכך טוב לפרש כי היכי דלא אתי למטעי וכ"כ תוס' הנ"ל ד"ה כל ועב"י בסי' תקס"ג וע"ל בש"ע סי' תקס"ח ס"ו:

י"ר כו'. דאל"כ לא הוי שאילת צרכיו ואסור להפסיק ואף למפרשים אחר התפלה מ"מ הוי הפסק:

ואם לא כו'. הרא"ש שם ותוס' בפ"ב דע"א וכמ"ש בח"מ סי' רי"ב וי"ד סי' רנ"ח ודוקא בצדקה דדמיא להקדש וכן קבלת תענית אבל שאר נדרים לא וכמ"ש בי"ד ריש סי' ר"י וכמ"ש בשבועות שם חולין מקדשים לא ילפינן וברפ"ב דקדושין מה להנך כו' ואף בזה פליגי הרבה פוסקים וס"ל דדוקא בקדשים ממש:

והוא שיהרהר כו'. כמ"ש בסי' תקס"ג דלא עדיף כו' ודלא כמ"ש תוס' בע"א בשם ר"ת וכ' דמ"ש כל תענית שלא קיבלו כו' היינו לכתחילה ע"ש: וטוב כו'. הואיל ומחלוקת הפוסקים בפירושו כנ"ל. טור:

סעיף ז

ס"ז וכן אם כו'. כגי' ר"ח ורי"ף יחיד שקיבל עליו ב' ימים זא"ז אפי' אכל ושתה כל הלילה למחר מתפלל תפלת תענית כו'. כפי' הרא"ש שם:

ואם קיבל כו'. כפירוש המרדכי בשם ר"י על גי' ר"ח הנ"ל דקמ"ל דאע"ג שאכל כו' לא הפסיד ולא אמרי' שקיבל רצופים וז"ש אם לא כו':

ואז כו'. ט"ס הוא וצ"ל ואפי' הכי כו' ור"ל דלא אמרי' כיומא אריכתא וכחד יומא הוא וכמו שפי' הרוקח יחיד שקיבל עליו ב' ימים כו' אז מתפלל ב' הימים עננו לן בתעניתו אינו מתפלל עננו ר"ל אם יתענה הלילה שבין ב' הימים אינו מתפלל ביום שני אם התפלל ביום ראשון. אבל אין הפירוש כדבריו וכנ"ל דהא אף אם אמרינן דיומא אריכתא הוא מ"מ מתחייב בכל תפלותיו כמ"ש בפ"ב דשבת ואף להגאונים שכתבו דחיישינן לבולמוס מ"מ בכהאי גוונא לא מחזי כשקרן ביום ראשון מה שאכל בלילה שאחריו וכמ"ש המרדכי דמ"ש יחיד שקיבל כו' למחר כו' קמ"ל דלא אמרינן שהפסיד התענית מ' דוקא מה שמתפלל למחר אבל ביום הראשון אף שאוכל בינתיים מתפלל אף בכה"ג:

סעיף ח

ס"ח יש כו' לגי' ר"ח וריף הנ"ל וכפי' הרא"ש דקמ"ל דהוי קבלה לכולם ומדנקט ב"י זא"ז מ' קצת דוקא זא"ז או שמא אורחא דמילתא נקט:

וכ"ד כו'. דבהג"מ ומרדכי פ' ונראה דשמואל מודה לרב דאם קבלו קודם תפלת המנחה דש"ד וכ"ש קודם לכן אבל רב ל"ל דשמואל וכן נהגו העם לברך בשבת מקבלי תענית בה"ב והרמ"א סמך על סברתם בבה"ג דגם הרא"ש מסתפק בזה אבל לא כסברתם לגמרי כמ"ש בס"ו ולקמן בסי' תקס"ג:

סעיף ט

ס"ט והתענה כו'. דקרי ליה שם תענית שעות ואמרינן שם והוא שלא טעם כו' כמ"ש בס"י:

נמלך. גמ' שם ל"צ דאימלך אימלוכי:

מפני שלא כו'. גמ' שם א"ל אביי כו' ושם שאני הכא כו':

סעיף י

ס"י כיצד כו' שהרי כו'. לשון הרמב"ם וכן פירש"י:

וי"א שכם זה כו'. כ"כ הרא"ש ותוס' בע"א ל"ד א' ד"ה מתענין כו' וצ"ל דמיירי כו' וש"פ דלסברא ראשונה דוקא במחוייב יום שלם צריך יקבל קודם הלילה שהלילה ג"כ הוא מכלל התענית אע"פ שאוכל ושותה וכמ"ש הר"ן משא"כ באינו מחוייב כל שקבל מקודם הוי תענית וא"כ אמאי אמרו שם גבי לן בתענית ושאני הכא כו':

כגון כו' או כו'. ברא"ש שם שני פירושים על מתענין לשעות והכל בקבל מבע"י:

סעיף יא

ס"יא אם קיבל כו' או כו: אינו כו' אבל כו'. ירושלמי מילתא דר' יוחנן ור' יונה וכפירוש הרא"ש וע"ש בתוס' דע"א הנ"ל א"נ איכא כו' ובירושלמי כו'

סעיף יב

ס"יב תענית כו'. גמ' שם כ"ד א' דבי נשיאה כו':

וי"א כו'. דס"ל נשיא דוקא כמש"ו וכמ"ש בירושלמי פ"ב הלכה א' ר' חלבו א"ל לר' יהודה הנשיא פוק עמן וצערן עביד אמר ר' ייסא הדא אמרה אלין תעניתא דאנן עבדינן לית אינון תעניתא למה דלית נשיאה עמן וז"ש אין ת"צ בבבל ול"ד בבל אלא כל ח"ל כמ"ש אין דנין דיני קנסות בבבל:

סעיף יג

ס"יג יש מי כו'. וכ"מ בפ"ג דסנהדרין. רי"ו. ור"ל שם נ"ה א' ההיא ר"י משום ר"ט כו' אלמא אפי' בנזירות אסמכתא הוא משום שהתנה בדבר הרשות ועתוס' שם ד"ה ההיא כו'. וזהו דלא כדעת הר"מ שכ' המרדכי בשמו בפ"ד דב"ק והג"מ בספר הפלאה דאפי' בדבר הרשות לא הוי אסמכתא והביא ראיה ממ"ש אמרה פרה זו הריני נזירה כו' וכו פ' בי"ד סי' רנ"ח ס"י ובח"מ סי' ר"ז סי"ט ובמ"א נסתפק אם הם חולקים. ולא עיין בשורשן דודאי הם חלוקים וראיית מהר"מ יש לדחות דשם הוא אליביה דת"ק דר"ט דסבירא ליה דכל שתולה שלא בדעתו לאו אסמכתא היא וכמ"ש בסנהדרין שם וע' ספ"ה דנזיר:

אבל אם כו'. דעשה לזרז עצמו וגמיר בדעתיה וכמ"ש בסוף נדרים ההוא גברא דאתסר הנייתא דעלמא כו':

וכן אם כו'. כמ"ש וידר ישראל נדר אם נתן תתן כו':

או כו'. כמ"ש וידר יעקב נדר כו' אם יהיה אלקים כו' וכתיב אשר נדרת לי כו':

סימן תקסד

סעיף א

ס"א בין ציבור. פסחים ב' ב' דתנן גבי כו':

בין יחיד. רש"י בתענית שם:

ה"ז כו'. דקי"ל כר' מחבירו כמ"ש בפ"ד דעירובין:

והוא כו'. לשון הרמב"ם וכלישנא בתרא בין לקולא בין לחומרא שהכל תלוי בשינה.

שינת קבע. גמ' שם התם במתנמנם כו':

ולא שותה. כ"מ בתשובת הרא"ש ובתחילת דברי המרדכי דאין חילוק בין אכילה לשתיה ועב"י:

וי"א כו'. דטעם התנאי שעדיין לא קבל התענית עליו וה"ה בזה וכ"מ לשון הגמ' דברייתא שם תניא עד מתי אוכל ושותה ואח"כ אמר ל"ש כו' אינו אוכל ול"ק אבל גמר סעודתו או ישן לא ותו לא:

סימן תקסה

סעיף א

ס"א בין יחיד המתפלל כו'. שבת כ"ד א' וערש"י שם:

וכן כו'. מדפריך מיתבי כו' ודחיק שם לא לעולם כו' ולא משני בכה"ג:

ולא יחתום כו'. שזה נמי חשיב קובע ברכה לעצמו שמשנה מנוסח הברכה כמ"ש בירושלמי פ"ה דברכות על מ"ש בספ"א דתענית כיחידים דמיתו ובש"ת ואמר שם משום שינוי מטבע ברכה וע"ל סי' תקס"ו ס"ב:

לא כו' יאמר כו'. כמ"ש בפרק ד' דברכות לעולם לישתתף כו':

סעיף ב

ס"ב אומרו בלא חתימה. דאין יחיד קובע ברכה לעצמו כמש"ש:

לאחר תפלתו. כמו בשבת וע"ל סי' רפ"ח ס"ו:

סעיף ג

ס"ג י"א כו'. רש"י שם:

אבל ש"ץ כו'. תוס' שם וכת' שא"א שלא יתענה א' מן הקהל ואע"פ שבסי' תקס"ז ס"ג אין ש"ץ כו' שאני הכא שאינו אלא חששא בעלמא וגם אינו אלא מיחזי כשיקרא שהרי בשעת התפלה דעתם להתענות כמו שהקשו תוס' בשבת ממ"ש לוזיף מר וליפרע ובסמ"ק הקשו ממ"ש ירדו קודם חצות לא ישלימו אע"ג שהתפללו תפלת תענית תדע שהרי שם ס"ה כ' בת"צ ש"ץ כו' וכ"ש שאין לומר ענינו בשביל ציבור:

בכל תפלותיך. שבת שם ערבית ושחרית ומנחה כו' ותוספתא הביא רש"י שם פעמים כו' וירושלמי פ"ב הלכה ב' אפי' יחיד שגזר עליו תענית צריך להזכיר מעין המאורע ואיכן אומרה כו' כליל שבת ויומו. ומה שאמר רב הונא אפי' אכל ושתה כל הלילה למחר מתפלל תפלת תענית רבותא קמ"ל וכ"ש בלילה שלא אכל עדיין וכ' הר"ן ולכן בעינן קבלה מבע"י ולא סגי בלילה קודם התחלת התענית שהתענית מתחיל מבערב

ומש"ה כל שסלק או ישן אסור לאכול וז"ש ואין בהן הזכרה בבהמ"ז וע"כ בלילה קאמר וע' בר"ן:

סעיף ה

ס"ה אין היחיד כו'. כמ"ש בפ"ק דר"ה מלמד שנתעטף הקב"ה כש"ץ אלמא בצבור הוא:
דדבר שבקדושה הם. ואין נאמר בפחות מי' כמ"ש בפ"ג דברכות ופ"ג דמגילה:
אבל אם כו'. כמ"ש בב"ב פ"ב א' מכדי פסוקים נינהו לקרי ואין שייך כאן מש"ש:
וכן כו'. עמ"א ולשון רמ"א דקאמר וכן לא משמע כן וצ"ע:

סימן תקסו

סעיף א

ס"א וחותם כו'. ירושלמי פ"ב הלכה ב':
לעמו ישראל. כ"כ בטור וטעות הוא וליתיה בירושלמי שם וכן במתני' פ"ב וכן ברמב"ם:
וקורים ויחל. במ"ס פי"ז הלכה ז' בתענית של ט"ב וז' אחרונות של עצירת גשמים קורין ברכות וקללות אבל בתעניות אחרות קורין ויחל משה ומפטירין דרשו וכ' הרא"ש בסוף מגילה ול"פ אמתני' דמתני' נמי איירי בז' אחרונות:
בשחרית ומנחה בין כו'. לשון הטור י"א שכל תענית שיארע בב' וה' שקורין שחרית פ' היום ובמנחה ויחל דתדיר קודם כו' ור"ע כ' שבתעניות הכתובים בפסוק דוקא קורין ויחל ורב שר שלום כת' שבכל ת"צ וכל תעניות שגוזרין על הגשמים וכ"ד הצריך להם קורין ויחל בשחרית ומנחה בין בב' וה' בין בשאר ימים וכ"כ כאן בש"ע ובהג"ה ס"ב פ' כר"ע לבד בה"ב והר"ן בפ"ק כ' מדאמרי' שם מפלגא דיומא לפניא רבעא דיומא כו' מ' שלא היו קורין בשחרית בפ' תענית וכ"כ רב פלטיא בתענית של ב' וה' בצפרא קרינן בפרשה דשבתא ובמנחה בפ' תענית ויש לתמוה על מנהגינו שקורין גם בשחרית ויחל עכ"ל. ועב"י סי' תקע"ה. ויש לתמוה הלא בסוף מגילה להדיא מ' כדברי רב שר שלום ומנהגינו דאמרינן שם ובתעניות ל"ל הפסקה ליקרי מצפרא כו' מסייע כו' וא"א לומר שהר"ן מפרש כפירש"י שם דא"כ למה אמר שקורין בפ' השבוע לרש"י אין קורין כלל בשחרית ובלא"ה דברי רש"י דחוקים שאם כדבריו שלא היו קורין בשחרית כלל לא הוי ל"ל ליקרי מצפרא כו' הל"ל למה אין קורין בשחרית וגם אין הקושיא שייך כלל לשם ודאי לא היו מסופקים במנהגם ותימה גדול על המפרשים לקרות בשחרית בפ' דשבת הלא מתני' ערוכה לכל מפסיקין כו' וכן משמע בירושלמי שקורין בשל תעניות בשחרית

ואף בר"ח כמ"ש למטה ומ"ש ריבעא דיומא כו' לאפוקי שאין מפטירין בשחרית וכמ"ש תוס' שם כ"א א' ד"ה הקורא וז"ש בהג"ה ומפטירין כו' ובשחרית כו':
דרשו. מ"ס כנ"ל ורש"י בתענית שם ותוס' במגילה שם:
חוץ מט"ב. כמ"ש בסוף מגילה בת"ב גופא כו' והיינו בשחרית:
וקורים כו'. עמש"ל בסי' תק"נ ס"ג:
ואם מתענים כו'. בירושלמי מסיק להיפך דאיתא שם בספ"ב ובמה קורין. ר"ל בר"ח. ר' יוסא אמר ברכות וקללות כו' ר' יודן קפודקאה אמר קומי ר' יוסא בשם ר"י בן פזי קורין בר"ח קם ר' יוסא עם ר"י בן פזי א"ל אתה שמעת מן אבוך הדא מילתא א"ל אבא לא אמר כן אלא כעין ט"ב ע"י דאינון ידעין דהוא ריש ירחא קורין בר"ח ושאר מקומות קורין ברכות וקללות ומזה הירושלמי סיוע למ"ש למעלה שקורין אף בשחרית בשל תענית והר"ן דחה את הירושלמי מן ההלכה כפי שיטתו שכת' דמגמרא דידן מ' שאין קורין בשחרית בשל תענית ואף שנהגו לקרות גם בשחרית מ"מ מצד המנהג אינו כדאי לדחות של ר"ח ע"ש:

סעיף ב

ס"ב ויש שתמהו כו'. ממש"ש ספ"א כיחידים דמיתו וכן לענין ויחל דבתוספתא פ"ב תניא ת"צ נכנסין לבה"כ וקורין משא"כ בתענית יחיד:
והרא"ש כו'. שכ' דלא מבעיא בה"ב הנ"ל שנהגו כל תפוצות ישראל אלא אפי' כל תענית שמקבלין איזה קהל עליהן רבים מקרי ויכולין אף לקבוע ברכה וכ"ש לקרות בתורה וההיא דנינוה משום שרצו לשנות מטבע ברכה שתקנו נביאים טל ולא מטר כמ"ש בירושלמי פ"ה דברכות ופ"א דתענית בנינוה צריכין מעבד תעניתא בתר פיסחא אתון שיילון לרבי א"ל לכו ועשו ובלבד שלא תשנו מטבע של תפלה וכ"כ הגמ"ר שהרי לא א"ל אל תוסיפו רק אל תשנו וכל שקבעו מחמת כל צרה שלא תבא וכל קושי עולם לא גרע מעצירת גשמים:
ומיהו כו'. דלהרא"ש שאמר כל שקבלו קהל עליהם רבים מיקרי ה"ה כאן אבל להגמ"ר שאמר דוקא משום צרה דאז הוי כעצירת גשמים משא"כ לשוב דלא הוי קביעות אלא כ"א שב בפ"ע:

סעיף ג

ס"ג אין כו'. דבפחות מכאן אין נקרא ציבור:

סעיף ד

ס"ד ויש כו'. ממש"ש אבל אם בא כו' מ' אבל באמצע לא וס' ראשונה הוא מ"ש תוס' שם דציבור שאני וע"ל סי' קי"ט ס"ב:

סעיף ח

ס"ח כל כו'. גמ' רפי"ד דתענית:

ובגלילות האלו כו'. ע"ל סי' קכ"ח סמ"ד בהג"ה ע"ש:

סימן תקסז

סעיף א

ס"א ובלבד כו'. דאל"כ ה"ל שתיה וכן לענין ברכה כמ"ש אסור לטעום בלא ברכה:

וביה"כ כו'. דא"א לומר קביל עליה ולאו בקבלתו תליא:

ויש כו'. בתעניות הכתובים. תוס'. וס' הראשונה ס"ל כיון דברצו תליא א"כ תליא בקבלה: ס"ב י"א כו'. מיהו מדמשוה שם לברכה ובברכה ודאי כל היום אינו מצטרף מ' כסברא האחרונה וכ' הרשב"א שלכך לא התירו יותר מרביעית מתוך שלוגמיו מלאים יבלע מעט:

סעיף ג

ס"ג מי שדרכו כו'. עמ"א וכמ"ש בספ"ו דברכות לצמאו לאפוקי כו' וע' תוס' ורא"ש שם:

ומותר כו'. כנ"ל דהנאה לא קביל עליה:

מלבד כו'. כנ"ל ס"א וה"ה לכל ת"צ לדעת ההג"ה שם ואף שאמרו כס זנגבילא ביה"כ פטור חדא דפטור אבל אסור משמע ואת"ל דפטור ומותר ואמר פטור משום דבשאר דברים חייב ל"ד דשם שורף ומזיק לגרון ועב"י ובד"ה:

סימן תקסח

סעיף א

ס"א נדר כו'. ירושלמי דנדרים פ' קונם הלכה א' מילתא דרב אמר מתענין לשעות דרב אמר לוה תעניתו ופורע א"ל שמואל וכי נדר הוא זה נדר להתענות ושכח ואכל כזית איבד תעניתו ר' בא בשם רבנן דתמן והוא שאמר יום סתם אבל אמר יום זה מתענה ומשלים ופי' הרא"ש לפי שביום סתם לוה ופורע משא"כ ביום זה וזה שאמר שם אחר מילתיה דרב כו'. וז"ש כאן וה"ה אם היה ת"ח שאינו לוה ופורע כמ"ש בגמ' פ"א דשבת ופ"א דתענית וכ"ש לת"צ שאינו אלא בו ביום וז"ש לוה אדם תעניתו דייק תעניתו ועב"י

וכן יום ידוע לו כמו שפי' הרא"ש בנדרים והג"א בשבת דיום זה הוא בכה"ג וכ"כ הטור ואין לך יום זה מכה"ג והרא"ש בשבת פי' דנדר להתענות יום זה וע' ס"ב:

ויש מחמירין כו'. דהראב"ד כ' דאף ביום זה לוה ופורע דאמרינן לא יהא אלא נדר ור"ל כמו נדר דצדקה דלוה ופורע כ"ז שלא בא ליד הגבאי עדיין וכן כאן הוא בידו ומסקינן בפ"א דערכין דאפי' סלע זו לוה ופורע וכ"מ דקאמר וכי נדר כו' אי מצי כו' ואי ביום סתם אמאי לא יפרע אי לא מצי השתא ליעבדיה כשיהיה בריא דהא לא קבע היום דוקא וע' רא"ש. והירושלמי הנ"ל פי' דביום סתם מחוייב להתענות יום אחר משא"כ ביום זה שאם ירצה מתענה ומשלים ואם ירצה לוה ופורע ועפ"י דעת זו מחמירין ביום זה לעשות שניהם:

סעיף ב

ס"ב הנודר כו'. לשון הרמב"ם וכמ"ש הרא"ש דדוקא ביום סתם והקשה הא צריך לקבל במנחה וה"ל יום זה ותי' דמיירי בכה"ג דבתחילת הנדר לא קבל עליו וע"ש פ"ק דשבת:

והוצרך כו'. מדאמרינן שם וכי נדר כו' אי מצי כו' ר"ל שהמצוה מעכבו והרא"ש פי' שמצטער וז"ש אי מצי כו':

או מפני כו'. כעובדא דשם וכ' ב"י דפ' כלישנא קמא ואפשר דאף ללישנא בתרא אין מותר בלא אונס אלא לשמואל אבל רב לא ס"ל דשמואל אף ללישנא בתרא וכ"מ ברא"ש:

וכ"ש כו'. כנ"ל ס"א:

או התענה כו'. הואיל ובירר ימים אלו דרחמי נינהו ה"ל כיום זה דאלו הימים מיוחדים לתענית כמ"ש בתוספתא שני וחמישי הוחדו לת"צ ובהן ב"ד כו' וכ"ה במתני' וגמרא כל התעניתים בהן וז"ש בפ"א יחיד שקיבל עליו בו"ה של כל השנה ואירע בהם ימים הכתובים כו' ואם איתא ליזוף וליפרע ולכך נקט שם בו"ה:

וכ"ש שא"י כו'. כנ"ל ס"א ע"ש:

מיהו תענית כו' כי לא כו'. ר"ל דאומדן דעת הוא דאדעתא דהכי לא קיבל וכמ"ש הראב"ד דמטעם זה לוה אדם תעניתו ופורע:

וא"צ התרה. כמו בלוה ופורע כמ"ש הרא"ש בנדרים ממ"ש בירושלמי מילתיה דרב מתענין לשעות כו' ר"ל דחשבינן אותו מקצת לתענית לענין זה דא"צ לשאול על נדרו:

ואם קיבל כו'. כנ"ל לענין לוה ופורע:

י"א כו'. כמש"ש וכי נדר כו' צערא כו' ואע"ג דקי"ל כרב מ"מ אינה אלא לצעורי וה"ה בממונו וז"ש ונראה כו':

סעיף ג

ס"ג מי שנדר כו' ויכול כו'. ערש"י ב"מ ע"ה ב' ד"ה כל ימי כו':

סעיף ד

ס"ד יש מי כו'. כמש"ו ויראה לי כו':

הכא מודה כו'. כמ"ש במנחות ק"ז ב' שור במנה והביא שנים כו' ואפי' כו':

סעיף ז

ס"ז כשאירע כו'. כמו בנדרים וידע שהשנה מעוברת. מהרי"ו סי' ה' והביאו ב"י והוא כשיטת הרמב"ם שפסק כר"מ בנדרים ס"ג וכאוקימתא דאביי שם דסתם מתני' ר"מ היא וכמ"ש בש"ע י"ד סי' ר"כ בשמו אבל כל הפוסקים חלקו עליו וכמ"ש הרא"ש והר"ן שם דהלכה כר' יהודה וכן פסק בש"ע שם ובח"מ סי' מ"ג סכ"ח ובא"ח ריש סי' תכ"ח בהג"ה ובא"ע סי' קכ"ו ס"ז בהג"ה וז"ש הרב וי"א כו' וכ"כ בתה"ד סי' רצ"ד ומהרי"ל סי' ל"א ועוד כ' מהרי"ל ראיה ממ"ש בפרק קמא דמגילה דאי לאו מסמך גאולה לגאולה מסתבר טעמיה לעשות בראשון אלא שכ' די"ל דשם משום דאין מעבירין על המצות אבל בתה"ד שם הביא ג"כ ראיה זו וכ' משום דאין מעבירין על המצות וה"נ דאין מעבירין כו' וכ' שם אח"כ ראיתי כו' והוא דברי מהרי"ל שם ולא חש לדבריו. אבל כל ראיותיהן אינן נראין לי דמנדרים אין ראיה דשם פליגי בלשון בני אדם דבנדרים הלכו אחר לשון ב"א וכן בשטרות אבל כאן העיקר להתענות בשניהם דלרשב"ג ל"פ את"ק במגילה ו' ב' אלא בסדר פרשיות אבל בשאר מודה לת"ק שכל מצות הנוהגות בשני נוהגות בראשון וכ"ה במגילת תענית ספי"ב דחשיב שם מגילת תענית של אדר כתוב שם ואין בין אדר ראשון לאדר השני אלא קריאת המגילה ושילוח מתנות לאביונים וכן ראיתי במ"א שהביא ראיה זו ואף שכ' שם רשב"ג אומר כל מצות שנוהגות בשני אינן נוהגות בראשון חוץ מן ההספד ותענית שאסורין בזה ובזה וקי"ל כרשב"ג מ"מ הא אמר חוץ מן ההספד ותענית ור"ל כל האמורין במגילת תענית דעלה קאי וה"ה להתענות כמ"ש בגמרא דאין ביניהם אלא סדר פרשיות דצריכי להיות סמוך לניסן וכן מ"ש בגמ' ושוין בהספד כו' קאי אכל האסורין בחדש זה וז"ש תוס' שם ד"ה ור"א כו' די"ד וט"ו שבאדר ראשון אף שאסור בהספד ותענית א"צ לעשות משתה ושמחה ולכאורה קשה הא איסור הספד ותענית ילפינן ממ"ש משתה ושמחה אבל לפ"ז ניחא דטעם הספד ותענית שאסור בראשון לאו משום קרא דקרא לא אסיר אלא בשני כמ"ש השנית אלא משום דכתיבי במגילת תענית כמ"ש במגילת תענית ובגמ' שם ה' ב' וכת' שם במגילת תענית ואין בין אדר ראשון כו' כנ"ל ואח"כ כת' וכותבין בשטר אדר ראשון כו' כמ"ש בס"פ קונם אלמא דשטרות הן

במחלוקת אחרת. וראיה שניה שהביאו ממגילה שם מ"ש דטעמא דרשב"ג משום גאולה כו'. לאו ראיה היא דודאי לסברתם דסברי בחדש אחד לבד ראיה היא אבל הגמרא דשם מוכח כמ"ש דנוהג בשניהם מדפריך טעמא דרשב"ג ולא פריך על ת"ק דנוהג בשניהם ש"מ דהסברא לנהוג בשניהם אלא דלאחר שלמדו מבכל שנה ושנה דאינו נוהג אלא באחד וכמש"ש ואי אשמועי' השנית כו' פריך בשלמא כו' אלא כו' וע"כ לא אצטריך בכל שנה ושנה בין לראב"י בין לרשב"ג אלא לאפוקי מת"ק דלא לנהוג בשניהם דלמעוטי ראשון או שני לא שמעינן מקרא אלא לזה משום דאין מעבירין ולזה משום דכתיב השנית אבל ראיית מ"א ממ"ש ואי אשמעי' השנית לא נראה דשאני דכתיב השנית ואדרבה מזה לכאורה מוכח לעשות בראסון אבל מה שכתבתי ראיה ברורה היא וכן מ"ש מ"א מספ"ב דתענית מיום ניקנור וטוריינוס ראיה ברורה היא וכן ממש"ש לא נצרכה אלא לחדש מעובר ואף שהעיקר כפירוש שני של רש"י שם וכן פי' התוס' שם מ"מ מדלא משני לא נצרכה אלא לשנה מעוברת ש"מ דנוהג אף בשני וכמ"ש במגילת תענית הנ"ל להדיא וכ"כ במהרי"ו שם שכן הורה מהרי"ל וכן הורה הוא וע' ש"ך בי"ד סי' ר"כ ס"ח דהרבה מאחרונים שס"ל כדברי הרמב"ם וכ' דגם בנדרים יש להחמיר בשניהם כ"ש כאן שמדינא הוא כן:

וכן המנהג. וכן פי' בי"ד ס"ס ת"ב:

בשניהם. כן הוא עיקר מדינא כנ"ל:

סעיף ט

ס"ט אם אירע כו'. כמ"ש בפ"ק דמגילה:

ואין כו'. שאף ט"ב אמרו שם שרבי רצה לעקור בכה"ג:

סעיף י

ס"י די כו'. שלא נדר אלא לילך:

סעיף יב

ס"יב ה"ז כו'. כמ"ש ואל ינהוג כו' ועסי' תקע"ד ס"ג בהג"ה ומ"ש שם בשם מרדכי בשם ראבי"ה

סימן תקסט

סעיף א

ס"א או כו'. ערש"י שם ד"ה על כו' על כו':

ואם ת"ה כו'. ירושלמי פ"ג הלכה י"ג ביומוי דרבי יודן גזרין תענית' ונחית מטרא ברמשא סליק ר' מנא לגביה א"ל בגין דאנא צחי מהו דנשתי א"ל אוריך שמא ימלכו להשלים:

סעיף ב

ס"ב יחיד כו' וה"ה כו'. כמ"ש בנדרים ס"ה א' ורבי יוחנן אמר וכבר כו' ר"ל ובנדר טעות. עיין שם:

סימן תקע

סעיף א

ס"א יחיד כו' אם כו'. פ"א דתענית יחיד שקיבל כו' אם גזירתנו כו' והקשו ממ"ש בנדרים ס"ו א' פותחין כו'. ותירץ הרמב"ן וש"פ דקבל דהכא בלשון קבלה דאינו נדר כמש"ש י"ב ב' וכי נדר הוא כו' ואף ללישנא בתרא אמר לא יהא אלא נדר מ' דאינו נדר וכן אמרינן שם ומפסיקין בר"ח וביו"ט וכשקבלו עלי' ע"כ איירי דאל"כ לא הוי כלל תענית כמ"שש בתוספתא פ"ב מה בין ת"צ לתענית יחיד כו' ת"צ אין מפסיקין לי"ט הכתובי' במגילת תענית משא"כ בתענית יחיד. והרמב"ם מחלק דשם דאורייתא ולא בעי חיזוק וכאן מד"ס וכמ"ש בפ"א דר"ה ופ"ב דתענית לענין ימים של פניהם וז"ש ולהרמב"ם כו' ואמר חנוכה ופורים דמגילת תענית נתבטל רק חנוכה ופורים ואמר בשקבל עליו בלשון נדר דבלשון קבלה גם הרמב"ם מודה כמ"ש ומפסיקין בר"ח כו' כנ"ל וכ"מ מדבריו בה' תענית ע"ש שכ' דיחיד המקבל עליו כך וכך ימים אינו מתענה בר"ח ע"ש אלא דלשון נדרו דחקו לפרש נדר ממש אבל הרמב"ן מפרש בלשון קבלה וכ"מ בירושלמי נדר להתענות ונמצאו י"ט ושבתות לוקה וא"ל התיר חכם נדר להתענות ונמצא י"ט של מגילת תענית ר' חזקיה ור' יודן תרווייהו אמר ר"י בשם רחב"א חד אמר מתענה ואינו משלים וחד אמר לוקה וא"צ התיר חכם אלמא בשבתות וי"ט לכ"ע א"צ התיר חכם וצ"ל בלשון קבלה:

מי שנדר כו'. כמ"ש בפ"ק דמגילה י"ט לא קבילו עלייהו וכ"ש חנוכה וכ"ש דבנדרים הולכים אחר לשון ב"א:

אם אמר כו'. כמ"ש בנדרים י"ח ב' סתם נדרים להחמיר ופירושם להקל כיצד כו' ול"ד למש"ש כ' א' נדר בחרם כו' דהתם הלשון משונה ונתכון להערים בלשון שיטעו בו ב"א ולכן מחמירין משא"כ ברישא ובכה"ג:

אבל עי"כ כו' והכי נהוג. עמ"א ס"ק ו' ז':

סעיף ב

ס"ב הנודר כו'. דנדרים חלים על דבר מצוה אף שלא ע"י כולל כמ"ש בפ"ב דנדרים ובפ"ג דשבועות ושאר מקומות:

סעיף ג

ס"ג אם נשבע כו'. דשבועה בכולל חל אף בדאורייתא כמ"ש בירושלמי והביאו הרי"ף והרא"ש בסוף פסחים ובפ"ג דשבועות שבועה שלא אוכל מצה כו' ועתוס' בפ"ג דשבועות כ"ד א' ד"ה אלא:

אבל כו' דאין כו'. נדרים שם ושבועות שם וירושלמי הנ"ל ושאר מקומות ובתוספתא פ"ב דתענית אבא יוסי בן דוסתאי משום רבי יוסי הגלילי נשבע להתענות בע"ש ה"ז שבועת שוא ואע"ג דלא קי"ל כן דקי"ל מתענין ומשלימין מ"מ נלמוד להנך וכן במגילת תענית הנשבע להתענות בשבת ה"ז שוא:

אלא לוקה. שבועות כ"ט א' נשבע לבטל כו':

ואם נשבע כו'. נזיר ד' א' וכגי' תוס' שם וכי מושבע כו' ובשבועות כ"ד א' בשלמא לר"ל כו' וע' ביומא ע"ד א':

אלא שמדברי הרמב"ם כו'. כמ"ש בס"א ולהרמב"ם כו' וטעמו דעי"כ כמ"ש ועניתם כו' ור"ח כמ"ש בפ"א דר"ה ופ"ב דתענית ר"ח דאורייתא הוא כו'. וס' הראשונה ס"ל דלאו דאורייתא ממש אלא סמך מדאורייתא ועתוס' בתענית י"ב א' ד"ה ואם כו' ובברכות מ"ט ב' ד"ה אי כו' שכ' שר"ח הוא ממגילת תענית וכ"מ במתני' דקאמר אין גוזרין כו' ואם התחילו כו' ול"ק בשבתות וי"ט ש"מ דבאלו אפי' אם התחילו מפסיקין שהן דאורייתא ול"ק אלא ר"ח חנוכה ופורים ובתוספתא פ"ב מה בין ת"צ לתענית יחיד ת"צ אין מפסיקין לי"ט הכתובין במגילת תענית כו':

סימן תקעא

סעיף ב

ס"ב אא"כ כו'. דהא היחידים מתענין אפילו קודם לכן ואח"כ וע"ל סי' תקע"ה סי' י"ז:

ומלמדי כו'. ירושלמי פ"ז דמאי הלכה ד' ר' יוחנן אזל לחד אתר אשכח ספרא אטימוס א"ל מהו כן אמרו ליה ציים אמר להו אסור לך ומה אם מלאכתו של ב"ו אסור של הקב"ה לא כ"ש:

סעיף ג

ס"ג עיר כו'. תוספתא פ"ב:

סימן תקעב

סעיף א
ס"א ואפי' במקום כו'. שם י' א' מ"ד ה"מ כו':

סימן תקעג

סעיף א
ס"א וכ"ש כו'. י"ח ב' א"ר אשי השתא כו' וע' רש"י שם ד"ה אכתי כו' ותוס' ד"ה דאלו כו':
אבל לפניהם כו'. דהטעם דלא בטלי משום דחמירי אבל לפניהם ואחריהם לא חמירי משאר ימים הכתובין וע"ל סי' תרפ"ו ס"א ומש"ש:
ור"ח. גמ' שם ופ"ק דר"ה:
אכל אם כו'. דמדינא דגמ' יש להתענות בהם שהם הימים הכתובים במגילת תענית כמ"ש בספ"ב דתענית ואמרינן דבכולם בטלה חוץ מחנוכה ופורים:

סימן תקעד

סעיף א
ס"א ודעת לחזור. הרא"ש שם וכמ"ש בפ"ק דחולין י"ח ב' ע"ש:

סעיף ב
ס"ב אפי' דעתו כו'. דומיא דסיפא ממקום שמתענין דמיירי בדעתו לחזור כנ"ל והטעם דצריך להשתתף עם הציבור בצרתם:
ומיהו כו'. וז"ש מתענה עמהם ול"ק מתנה דומיא דסיפא וכמ"ש בחולין ק"י א':

סעיף ג
ס"ג לומר כו'. רש"י:
ואפי' כו'. כן פי' ראבי"ה מ"ש ואל ינהוג כו' ואפי' שלא בפניהם דאל"כ היינו רישא ולא יתראה בפניהם וע' במרדכי:

סעיף ד
ס"ד חוץ כו'. ירושלמי ספ"א:

סימן תקעה

סעיף א
ס"א שמתענים בא"י. עס"ט:

מתחילין כו'. שם מאן יחידים כו' ואר"ה יחידים כו':
וכלי כו'. רמב"ם וכמש"ש ת"ר אל יאמר כו':
ודין כו'. מתני' שם אוכלין ושותין כו' וכמו תענית יחיד כמש"ש י"ב ב':

סעיף ב

ס"ב וכל העם כו'. ר"ל שאין מוציאין לרחובה של עיר וכן אין מוסיפין הששׁ ברכות כמש"ש ט"ו ב' ואפי' בקמיית' ורמינהו כו' אר"פ כו' ושם י"ג ב' בג' תעניות ראשונות דליכא כו':

סעיף ג

ס"ג עוד ג' כו'. הרמב"ם וטור וכרבי יוסי וכמ"ש הירוש' שם שמעון בר בא אמר אתא עובדא קומי ר' יוחנן והורה כר' יוסי כו' ע"ש:
אא"כ כו'. כמש"ש באבל וכ"ש בת"צ דקיל כמש"ש:
בעיר. שם:
ומתפללים כו' ומתחננים כו'. כנ"ל ושם י"ג ב' ואב"א באמצעיתא נמי כו':

סעיף ד

ס"ד שמתריעין בהן בשופר. אע"ג דבפ"ג דר"ה אמרינן מקום שיש שופר אין חצוצרות מקום כו' אין ר"ל בתענית כפירש"י דהא אמרינן בפ"ק דתענית דבשופרות וכן אמרינן בירושל' קומי ר' יהושע תקעין ר"ל בשופר בתענית ר' יוסי בעי ויתקעון בחצוצרות ולא שמע הא דתני חצוצרות במקדש ואין חצוצרות בגבולין ומ"ש מקום שיש חצוצרות כו' היינו במלחמ' ר"ן בפ"ג דר"ה. וכ"ד כל הפוסקים דלא כרש"י שם.
בתפלת שחרית כו'. דע"כ בכל התפלות מוסיף דאל"כ מאי פריך שם י"ג ב' הני תשע כו' רק דבנעילה אינו אומר רק מה אנו כמו ביה"כ בסוף יומא וע' בטור בסי' תקע"ט:
אותן כו'. דלכך מתירין עם חשיכה:
המוכרות. כמ"ש מפני כבוד שבת:
ואם יש כו' ואם יש כו'. הרמב"ם מפ' כ"ז אחמישי דלא כרש"י:

סעיף ה

ס"ה ומיהו כו'. ירושלמי פ"א ותוספתא ספ"ב:
ואסור. משום הולד וע' ס"ס תרי"ו:

סעיף ו

ס"ו כבר כו'. גמ' שם וכרבן שמעון בן גמליאל דרבי יוחנן סבירא ליה כותיה

סעיף ז

ס"ז אלא אם כן כו'. ירושלמי פ"א ופ"ד:

אלא אם כו'. כמ"ש במ"ק כ"ג א' וע"ל סי' תקנ"א ס"ב בהג"ה ולצורך כו':

סעיף ח

ס"ח מתענים וזועקים. ל' הרמב"ם ומפרש כל התרעה דגשמים וזרעים דפ"ג הכל בפה וצ"ע מ"ש מכל התרעה דשם דמפרש בשופר וכמש"ל בסי' תקע"ו וכ"כ הרמב"ם להדיא ובגמ' כלליהו עם שאר דברים כמש"ש ת"ר מתריעין על האילנות כו' ואסכרה כו' ומתריעין על הגובאי כו' וע"ש י"ד א' ועלח"מ שם:

וכן אם כו'. הכל לשון הרמב"ם ומפרש פרס קרוב לו:

וכן אם הגיעו כו'. גמ' שם וכגי' הרי"ף ורא"ש דל"ג אפי':

עד שיעבור כו'. כנ"ל ס"ו ובירושלמי פ"ג הלכה ב' תני מתריעין על האילן בפרס כו' מעתה אפי' יותר מכאן יותר מכאן מעשה נסים ואין מתריעין על מעשה נסים:

סעיף ט

ס"ט בד"א כו'. ירושלמי פ"א הלכה א' ואף דבגמ' ספ"א אמרינן דרבי פליג וקי"ל כרבי י"ל דלא פליג אלא לשנות מטבע של ברכה וכמש"ל סי' תקס"ו ס"ב מהירושלמי ע"ש:

יחידים כו' ומפסיקים. כנ"ל ס"א:

ושוהין אח"כ כו'. כמש"ל ס"ב הגיע ר"ח כו' והוא כמו ו' ימים אחר בה"ב של היחידים:

כמו כו'. אמר כמו משום דבחדש חסר רק ה' ימים:

סעיף י

ס"י ובגלל המטר. עמ"ש בסי' תקע"ו סי"ד:

ס"ב א"א כו'. עמ"א וט"ז:

סעיף יג

ס"יג אם כו'. עט"ז וא"א דנענו מחמת קבלה דא"כ אפי' קודם נמי וא"א אלא כשנענו מחמת תעניתם:

סימן תקעו

סעיף א

ס"א כשם כו'. מתני' פ"ג דתענית על כל צרה שלא תבא כו' וכת' הר"ן דמתריעין היינו מתענין ומתריעין:

כגון עו"ג כו'. שם עיר שהקיפוה כו':

או לגזור כו'. כ' המ"מ שהוא בפ' הבע"י א"ל לרב אתו חברי לבבל גזר תענית' גזרו על הבשר כו'. ובגמ' שלנו הוא בלשון אחר א"ל לר"י אתו כו' ע"ש:

עד שירוחמו. גמ' ספ"א ל"ש אלא כו':

וכל הערים כו'. מתני' בפ"ג אותה העיר כו' וכת"ק ומפ' הרמב"ם דה"ה בכל הצרות ול"ג שם על אלו מתריעין בכ"מ אלא מיד ור"ל לא כבדבר שצריך ג"י וכ"ה ברא"ש אלא שגורס שניהם ועס"ה בהג"ה ומ"ש שם מעשה כו' תענית בלא התרעה. ומש"ש בגמר' י"ט ועל כולן אין מתריעין אלא באותה היפרכיא מפ' התרעה בפה דומיא דההתרעה דרישא דגשמים וכמ"ש בסי' תקע"ה ועיין בסי"ב ומשם מוכח דל"ג בכ"מ וכן בתוספתא פ"ב ועל כולן אין מתריעין אלא באותה היפרכיא היה בסוריא אין מתריעין בא"י בא"י אין מתריעין בסוריא וכן בגמר' הא שפחה ושפחה לא אלא שהר"ן יישב ואמר דכ"מ דמתני' היינו באותה היפרכיא וכל א"י היפרכיא אחת ואפי' עבר הירדן ואשקלון הואיל וכבשו אותה יוצאי מצרים אבל א"י וסוריא לא וכן שפחה ושפחה בשתי היפרכיות אבל בהיפרכיא אחת מתענין ומתריעין בשופר ועס"ח בהג"ה והלח"מ כת' שהרמב"ם מפ' כפי' הר"ן דמ"ש בכ"מ היינו באותה היפרכיא במ"ש בתוספתא וכנ"ל ומפ' כפי' הראב"ד מתריעין ולא מתענין היינו הסביבות ור"ע היא ואמר על אלו דר"ל דעל אלו מתריעין מיד כמ"ש ברא"ש ועס"ה אבל ת"ק ס"ל דמתענין ולא מתריעין וז"ש מעשה כו' וגזרו תענית כו' ות"ק היא ודבריו דחוקים דרישא ר"ע וסיפא ת"ק. ויותר נראה כמו שכתבתי דל"ג בכ"מ וז"ש בתוספתא ועל כולן אין מתריעין אלא באות' היפרכיא וכן בגמ' מפרש באותן מקומות שהצרה שם ושיטת הר"ן כמ"ש בס"ח בהג"ה ושיטת הטור כפירש"י וכמ"ש בס"ו:

אא"כ תקעו כו'. שאף בשבת תוקעין כה"ג כמ"ש בסי"ג:

סעיף ב

ס"ב היו בה כו'. ברייתא שם ונקט מספר הקודם וכ' וכן לפי כו':

ואין הנשים כו'. מדקא' רגלי מ' לבד מנשים וטף כמ"ש רגלי הגברים לבד מטף ובירושלמי פ"ג הלכה ה' בחורים אבל לא זקנים וכן נאמר שש מאות אלף רגלי העם כו' ואין נשים וטף במניינם כמ"ש שאו כו' כל זכר לגולגלותם מבן כו' וכן זקנים כמ"ש בב"ב קכ"א ב' לא נגזרה כו' גמר ומעלה כו' ומ' שלא היו במנין שנא' וכל פקודיכם לכל מספרכם כו' וכמ"ש במדדש רבה שלכך נאמר אך את מטה לוי לא תפקוד לפי שכל שהיו במנין כו':

ודוקא כו'. מדאמרינן בתוספתא הנ"ל היה בא"י אין מתריעין בסוריא ותי' הר"ן דשם מיירי שאינו בכל א"י מתענין לפי שהיא הפרכיא אחת אבל ח"ל לא דהא איכא גבירה דנצולת תנצל עם הנצולין:

סעיף ה

ס"ה והיו כו'. שם ואסכרה בזמן כו':

וכן חיכוך כו'. ב"ק פ' ב' מתריעין על החיכוך כו' ל"ק כו' ומפ' הרמב"ם דלח הוא קשה וז"ש דאריב"ל כו' לח מבחוץ שנא' ויהי השחין אבעבעות פורח ר"ל מדקאמר פורח. ש"מ דלח היה וא"צ לדחוקי כמ"ש רש"י שם וז"ש ה"ה כשחין פורח:

ואם פשט כו'. מדקאמר ובאות על הצבור ור"ל ברובן ועפ"ג דמ"ק כ"ו א':

אבל חכוך כו'. ב"ק שם:

ובאלו כו'. עמש"ל ס"א שגי' הרמב"ם מתריעין מיד וכן הוא גי' הרא"ש:

סעיף ו

ס"ו שנשתלחה. גמ' שם כ"ב א' וכמש"ו:

אלא נראית. כר' יוסי דכולה ברייתא וגמ' שם כוותיה וכמש"ו איזו כו':

בכ"מ אפי' הרחוקים. כ"כ הטור וכגי' במתני' בכ"מ וכמ"ש מעשה כו' ומפרש מתענין ומתריעין ככל מתריעין דמתני' ומפ' בכ"מ אפי' הרחוקים וכמ"ש רש"י במתני' שם ד"ה מתריעין בכ"מ אם יראו באספמיא מתריעין בבבל מתריעין באספמיא ומ"ש בגמ' ועל כולן אין מתריעין אלא בהיפרכיא שלהם מפר' כפרש"י שם בד"ה בהיפרכיא באותו מלכות שכלו שם מי בורות כו' ר"ל דלא קאי אלא שם קוד' לזה בברייתא שם אלא דהתוספתא קשיא לפי' דאמר שם מהברייתא הנ"ל ועל כולן אין כו' וחזר ושנה שם אחר שאר הדברים שאמר במתני' על אלו מתריעין בכ"מ ואמר ועל כולן אין מתריעין עליהן אלא באותה היפרכיא כו' ולדברי הר"ן ניחא ועס"ח בהג"ה. וצ"ע על רמ"א למה לא הגיה כאן ונן למה לא חלק על דברי ש"ע בס"א וסי"ב ועל הש"ע קשה ביותר:

סעיף ז

ס"ז רמש הארץ כו'. כמש"ו נחשים כו'. צרעה כו':

אין כו'. אלא זועקין כו' רמב"ם וטור וכ"ה בגמ':

סעיף ח

ס"ח רק כו'. במש"ל:

סעיף ט

ס"ט אפי' לא נראה כו'. ברייתא שם כ"ב א':

ואפי' אינו כו'. גמ' שם כ"א ב':
מתענין ומתריעין. כנ"ל ס"א דמתריעין דמתני' היינו מתענין ומתריעין וכן כ"מ שאמרו מתריעין חוץ מאצל שבת דאין מתענין ולא מתריעין אלא זועקין' בפה ועסי"ג:
ועל הגובאי כו'. ברייתא שם י"ט ב':
אבל על כו'. דלא כר"ש בן אלעזר שם כמ"ש שם י"ד וב"ק פ' ב':
ועכשיו כו'. הראב"ד בהשגות:

סעיף י

ס"י ובשבת כו'. כמ"ש י"ד א' במאי אילימא כו':

סעיף יא

ס"יא ובא"י כו'. מתני' וגמ' שם:
מפני כו' ובתיהם כו'. לשון הרמב"ם:

סעיף יב

ס"יב כל עיר כו'. לשון הרמב"ם וכגי' שלג בכ"מ וכמש"ל ס"א וע"ש:
אבל מבקשים כו'. כמש"ש י"ט ב' ועל כולן אין מתריעין אלא בהיפרכיא שלהן ור"ל בפה כמש"ל והיפרכיא היא סביבותיה לפירושו:
ובכ"מ כו'. ר"ל דמתריעין שאמור אצל שבת לא מתענין ולאו בשופר אלא זועקין בפה וכמ"ש י"ד א' שופרות בשבת מי שרי ואם איתא דמתענין הל"ל תענית בשבת מי שרי כמ"ש בפ"ב אין גוזרין תענית על הציבור בר"ח כו' ואם התחילו כו' ומדלא נקט שבת וי"ט פי' אפי' אם התחילו מפסיקין וכמ"ש בתוספתא ת"צ אין מפסיקין לי"ט הכתובין במגילת תענית משמע דוקא לאלו וכ"ה ברמב"ם וכ"ז לאלו הנזכרים במתני' עיר שהקיפוהו כו' והנזכרים בברייתא וכן יחיד כו' ומזונות וחיכוך אבל בשאר אפי' אין זועקין כמ"ש על אלו כו' וז"ש ולא זועקין כו' חוץ כו' עיר שהקיפוהו כו':

סעיף יג

סי"ג אפי' על היחיד כו'. כגי' הרי"ף והרא"ש בגמ' שם ת"ר עיר כו' ויחיד הנרדף כו' מתריעין עליהם בשבת ועל כולן רשאין כו':
או חולה כו'. כ"כ הר"ן וכפירושו מפני רוח רעה מפני שהוא חולה מהחלאים המסוכנים וכ' דמכאן לכל חולה שיש בו סכנה ועסי' רפ"ח ס"י וכ"ה בב"ק פ"ב מתריעין על החיכוך בשבת וע"ל ס"ה:
זועקין כו' אכל כו'. שם י"ד א':

אא"כ כו'. שמפרש מ"ש שם תנאי היא היינו ת"ק ורבי יוסי דלר"י ע"כ מתריעין אף בשופר כיון דפיקוח נפש הוא ות"ק ל"פ ארי יוסי אלא ר"י פליג את"ק והלכה כת"ק:

סעיף יד

ס"יד תעניות אלו כו'. תוספתא ספ"ב העוברות והמניקות מתענין בט"ב וביה"כ ובשלש תעניות של צבור ר"ל האמצעיות של מטר ושאר תעניות לא היו מתענות:

ולא קטנים. במכ"ש דהא אף ביה"כ אין מתענין כמ"ש בפ' בתרא דיומא:

ומותרים כו'. כמ"ש י"א ב' אין ת"צ בבבל כו'. ומפרש כמ"ש תוס' שם אין כו' וכמש"ש י"א א"ר אושעי' כו' א"ר עתיר' כו' וז"ש אין ת"צ כו' דאין להם תעניות אלא על שאר דברים ובהם אין דינם כת"צ:

סעיף טו

ס"טו ואומרים אעפ"י כו'. ירושל' ר' חגי שאם היו ב' דברים כגון עצירת גשמים וגובייכו' ר' חגי כד הוה נפיק לתענית' הוה אמר קומיהין אחנא אע"ג דאית בליבן עקין סגיאין אין אנן אלא להון דאתינן:

סעיף טז

ס"טז ב"ד והזקנים. כמ"ש קדשו צום כו' אספו זקנים וכמ"ש בגמ' שם:

ומסירין כו'. כמ"ש הלא זה צום אבחרהו פתח חרצובות רשע התר כו':

ומתריעים. ט"ס דגם בשחרית מתריעין וצ"ל מתחננים וכ"ה ברמב"ם:

סימן תקעז

סעיף א

ס"א בכ"מ כו'. כמש"ש ובגולה מתריעין עליה וכמ"ש הטור מפני שהגשמים קשין לה ומש"ש שלא יהיה כו'. הוא תוספת טעם וכ"ה בטור וכן אם מטשטשין כו' כמש"ש ת"ר ונתתי כו' שכ"ז שהגשמים מרובים כו':

ואם הענין כו'. **שאין כו'**. כמש"ש ת"ר עיר כו' ועל כולן יחיד כו' ריא כו' וע"כ ל"פ אלא ביחיד אבל צבור כ"ע מודים שאין מתענין וכ' הר"ן במתני' שם דכיון דכל התרעה הוא בה"ב כמש"ש י"ט ב' ואיזהו מיד שלהן בה"ב וכ"ז שאין הסכנה בת יומא אבל עיר כו' שהסכנה בת יומא והיו צריכין להתענות רצופות שהענין נחפז ואין גוזרין על הצבור בכל יום אלא מתריעין וכמ"ש בתוספתא ובש"ע סי' תקעא ס"ג עיר כו' והטעם מפני שצריך להתענות רצופין וז"ש בגמ' ועל כולן יחיד רשאי כו' אבל לא צבור וכ"ש לר"י:

ואם היחידים כו'. כת"ק שם:

יהי רצון מלפניך כו'. פ"א דברכות:
שאין כו'. פ' הבע"י:
והם עמך כו'. לשון הפ' בפ' עקב:
ואינם כו'. ברייתא בפ"ג:

סימן תקעח

סעיף א

ס"א כשם כו'. כמ"ש בפ"א ת"ר מי שהי' כו' וביחיד איירי כמש"ל בסי' תקס"ט:
ולא כו'. **כמ"ש ומפסיקין כו'** ובירושלמי פ"ג דתענית הלכה י"ג ובנדרים פ' קונם הלכה ג' ר' יעקב בר אחא מפקד לספריא אין אתא איתא מישאלינכון אמרין לה בכל מתענין חוץ משבתות וי"ט ור"ח וחש"מ וחנוכה ופורים.

סימן תקעט

סעיף א

ס"א בכל יום כו'. כמש"ש ואפי' בקמייתא כו' ורמינהי כו':
אפר מקלה. כמ"ד השני:
כדי להגדיל כו'. כמש"ש אמר רבי זירא מריש כו':
כדי שיכלמו. ר"ל לכך מניח אחר וכמ"ש בגמ' שם:
לא היה שם כו'. גמ' שם:
ומוסיף כו'. כמש"ש אומר לפניהם דברי כבושין:
ואחר שגומר כו'. כמש"ש במתני' אומר לפניהן כו' עמדו בתפלה כו':
ומעמידין ש"ץ כו'. מתני' וגמ' שם:
ואם לאו כו'. גמ' שם:

סעיף ג

שבע כו'. שם בגמ' ומדקאמר שם בהאי פירקא ש"מ דוקא בשבע אלו כנ"ל:
כלומר כו'. רמב"ם וטור וצ"ע למה כ' כמ"ד הראשון:

סימן תקפ

סעיף א

ס"א אלו הימים כו'. כ"נ במגילת תענית:

וטוב שלא כו'. כמ"ש אראב"צ כו' והתענינו ולא השלמנו מפני שי"ט כו'. ואף ע"ג דאם התחילו קי"ל דמשלימין כמ"ש ספ"ב דתענית שם ת"צ אבל בתענית יחיד מפסיקין אפי' התחיל כמש"ל:

יש מי כו'. דימים אלו הוחדו לתענית כמ"ש במתני' וגמ' וכן בתוספתא כמש"ל סי' תקס"ח ס"ב ע"ש ועתוס' דב"ק פ"ב א' ד"ה כדי כו' ורא"ש שם ובפ' בתרא דמ"ס הלכה ג' והתלמידים מתענים שני וחמישי מפני חילול השם ומפני כבוד ההיכל שנשרף ועבב"י בסי' תכ"ט:

ולעתיד לבא כו'. כמ"ש צום הרביעי כו' יהיה לששון ולשמחה וכמ"ש קרי ליה צום וקרי ליה ששון כו' וכן אמרו באותן י"ט הכתובין במגילת תענית והני נמי כו' וקי"ל כותיה וכמ"ש והפכתי אבלם לששון:

סימן תקפא

סעיף א

ס"א נוהגין כו'. שהן ימי רצון ימי משה בהר לקבל לוחות האחרונות. רא"ש סוף ר"ה ומרדכי ריש ר"ה וע' תוס' דב"ק פ"ב א' ד"ה כדי כו' בשם סדר עולם וגמרא דתענית כ"ו ב' וב"ב קכ"א א' ורש"י שם ועיין בסדר עולם פרק ו' ומש"ש:

באשמורת. קינות ב':

לומר. שם. ע"ז ג' ב' ברכות ג' ב':

מר"ח. רא"ש ומרדכי שם:

מתחילין לתקוע. פרקי ר"א פ' מ"ו והרא"ש הביאו בשינוי לשון קצת:

ויש מקומות. רא"ש ומרדכי שם:

ועומדים. משום ד' ימים החסרים:

ביום א'. ז"ל הר"ן בפ"ק דר"ה ויש לשאול למה אדם נידון בר"ה בשלמא שאר דברים כ"א בזמנו נידון דפסח זמן תבואה כו' כמ"ש בגמ'. ותי' דבר זה למדנו ממ"ש בפסיקתא בשם ר"א בפ' דרשו ה' בהמצאו בכ"ה באלול נברא העולם וזהו מ"ש בגמ' ר"א אומר בתשרי נברא העולם על בריית אדה"ר נאמר שבו נגמר בריית העולם וגרסי' תו התם נמצאת אומר בר"ה נברא אדה"ר שעה ראשונה עלה במחשבה. שניה נתייעץ עם מלאכי השרת. בג' כנס עפרו בד' גבלו בה' רקמו בו' עשאו גולם בז' זרק בו נשמה. בח' הכניסו לג"ע. בט' נצטוה. בעשירי סרח. באחד עשר נידון. בי"ב יצא בדימוס א"ל הקב"ה אתה סימן לבניך כשם שעמדת לפני בדין ביום זה ויצאת בדימוס כך עתידין בניך להיות עומדין לפני

בדין ביום זה ויוצאין בדימוס וכל זה אימתי בחדש השביעי באחד לחדש ולפ"ז מ"ש בפ"ג כמאן מצלינן האידנא זה היום כו' על יצירת אדה"ר קאמרינן אבל בכ"ה באלול תחלת בריאת העולם היא ולכך נהגו בברצלונא וגלילותיה להשכים באשמורת הבוקר בכ"ה באלול כו' עכ"ל בקיצור לפ"ז נהגו במדינותינו ביום א' יום בריאת העולם לפי שכ"ה באלול אינו יום מוגבל בחרו יום השבוע וכת' עוד הר"ן שם ומיהו ה"מ כר"א אתאן אבל לר"י הדק"ל ונ"ל שרצה המקום לזכות את ישראל ולדונם בימי רצון כו'. ואפשר שמר"ה התחיל הקב"ה לרצות למשה וביה"כ נתרצה לגמרי ובהכי אתי שפיר דנקטינן כר"י ולפ"ז אין מקום יקום בכ"ה באלול כו'. ויש מקומות שמקדימין בא' באלול ויש סמך למנהגן לפי שבו התחילו מ' יום כו' כנ"ל. ובזה פליגי המקומות. מקומותנו ס"ל כסברא ראשונה וכר"א ומקומות שכ' בש"ע ס"ל כסברא שניה וכר"י וסוגיא דגמ' כ"ז א' כר"א אבל תוס' שם ד"ה כמאן כו' ס"ל דהלכה כר"י ע"ש והר"ן תירץ קושייתם וכת' י"ל דכי מנינן לתקופה כר"י לאו משום דס"ל כוותיה אלא לפי שבו התחלת צמיחת אילנות ופירות שנמשכין אחר החמה התחילו למנות ממנו. ולי נראה משום דתקופת ניסן מתחיל בתחלת הלילה דבאמת אין נ"מ בין המניינים וכן צ"ל לתירוץ הר"ן דלא כתוס' ח' א' ד"ה לתקופות כו' וכ' ודבר תימא כו' והניחו בתימא וזש"ש י"ב א' חכמי ישראל כו':

ואם חל כו'. משום ד' ימים החסרים מעי"ת ולפי טעם הנ"ל משום ה' ימים של ימי בראשית משא"כ בשחל ר"ה ביום ה' שיום שני של ר"ה ביום ו':

ואבל. מ"ק כ"ג א':

מלבד. שם כ"א ב' (עתוס' ד"ה מכאן כו'):

וידקדקו. תענית ט"ז א':

שיתפלל. כמו בתעניות:

ושיהא בן. חולין כ"ד ב' ושם א' בלוים לעבודה וימים אלו דוגמת עבודת הלוים כידוע שהם ימי הדין:

גם. יומא ב' א' והטעם משום פת בסלו יבמות כ"ז ב':

מיהו. תענית ט"ז א' ויהבו ביה רבנן כו' משמע שאף בימיהם לא היו נמצאים בכל ושם ב' לא מיעט אלא את שאינו הגון:

רק שיהא. ברכות נ"ה א' תרומות פ"א:

אבל אם. ב"ק צ"ד ואסור להסכים על הניאוץ:

ויש מקומות. ירושלמי מגילה סוף פ"ב מי שהתחיל במצוה כו' והביאו תוס' בחולין כ"ט א' ד"ה ומירק כו':
כל היום. ברכות מ"ב ב':

סעיף ב

נוהגין כו'. ירושלמי פ"ב דתענית סוף הלכה ב' ופ"ח דנדרים ר' יונתן ציים כל ערובת ריש שתא:
והמדקדקים. פסיקתא פ' אמור על פסוק ולקחתם לכם ביום הראשון והלא חמשה עשר הוא ואת אומר ביום הראשון ר' ישבב ור' יהושע דסכנין אומרים בשם ר' לוי משל למדינה שהיתה חייבת ליפס למלך והלך המלך לגבות בתוך עשרה מילין יצאו גדולי המדינה וקלסו אותו והתיר להם שליש מדמוסיא שלהם חזרו ויצאו פטרובוליא וקלסו אותו והתיר להם שליש אחר מדמוסיא שלהם כיון שנכנס למדינה יצאו אנשים ונשים וטף וקלסו אותו א"ל מלכא מאן דאזל אזל מן הכא ולהלן חושבנא כך בער"ה גדולי הדור מתענין והקב"ה מוותר להם שליש מעונותיהן ומר"ה עד יה"כ היחידים מתענים ומוותר להם שליש אחד ביה"כ הכל מתענין אנשים ונשים וטף והקב"ה א"ל מאן דאזל אזל ומן הכא ולהלן חושבנא ומיה"כ עד החג כל ישראל עוסקין במצות כו' והביאו במרדכי ריש ר"ה וכ"ה בתנחומא והביאו הטור ואמרינן בפ"ק דרשו ה' בהמצאו אימת כו' ושם שב בינתיים כו' ועסי' תר"ב ועמ"א ס"ק ט':
וכל אלו כו'. תענית י"ב א' ועמ"ש בסי' תקס"ב ס"ב:
ואין קורין. רא"ש ומרדכי דתענית פ"א בשם תוספתא דתענית פ"ב:
ואם חל. הג"מ פ"א מה' תענית ועמ"ש בסי' תקס"ח ס"ב בהג"ה וסי' תרפ"ו ס"ב בהג"ה:
ורבים נוהגין. מספרא פ' אחרי מות:

סעיף ג

ס"ג ואין תוקעין. פסחים ק' א':

סעיף ד

ס"ד מכבסין ומסתפרין. ירושלמי פ"ק דר"ה ומ"ר א"ר סימון כתיב כי מי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים וגו' ר"ח בר חנינא ור' הושעיה חד אמר איזו אומה כאומה הזאת בנוהג שבעולם אדם יודע שי"ל דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו שאינו יודע היאך דינו יוצא אבל ישראל אינן כן אלא לובשין לבנים ומתעטפין לבנים ואוכלין ושותין ושמחים ויודעין שהקב"ה עושה להם נסים והביאו הרא"ש שם ומרדכי שם והג"מ וטור:

ויש נוהגין. ברכות כ"ב ב':
ויש מקומות. תענית ט"ז א':
ונותנין. סנהדרין ל"ה א' ברכות ו' ב' שבת קנ"ו ב' ר"ה ט"ז ב':

סימן תקפב

סעיף א

ס"א בעשרת. ברכות י"ב ב':
ואם טעה. שם מאי הוי עלה וע"כ לענין דיעבד קמיבעיא להו דהא ל"פ אלא בדיעבד דהא ר"א יצא קאמר ושם והלכתא כרבה. הרא"ש וש"פ דלא כראבי"ה:
או שהוא. תוס' ורא"ש שם בשם ירושל':
אם הוא. שם ל"ד א':
ואם הוא. שם וכפי' תוס':
ואם לא נזכר. שם כ"ט ב':

סעיף ב

ס"ב אם אמר. שם י"ב א' וכפי' ופסק הרי"ף:
ותוך כ"ד. כ"כ בתשובת הרשב"א סל"ה בדברי השואל וע' תוס' שם ד"ה לאו ומיהו כו' וכת' בכה"ג סי' ר"ט בשם הפוסקים דכ"ע מודי בזה לתוס' דבעינן בתוך כ"ד אלא דלדעת הרי"ף שפסק לקולא א"צ שידע שהוא י"ט וכן סתם בסי' ר"ט וכאן ולדעת תוס' צריך שידע וכמ"ש בסימן תפ"ז ס"א ומ"א דחק עצמו בסי' ר"ט שגם שם סתם כדעת תוס' מכח דקדוקים שאין בהם ממש לכן כת' כאן צ"ע כו'. וליתא:
בשבת כו' וה"ה כו'. דהא מעין שבע הוא:
וחותם. שבת כ"ד ב':

סעיף ד

ס"ד יש נוהגין. תוס' ברכות י"ב ב'. ושם ל"א א' כתבו ולכך נהגו העולם כו' וכן העתיק בש"ע בסי' קי"ג ס"ב ואינו עיקר:
וצריכין. שם גמרא ל"ד א'.

סעיף ה

אם לא. תוס' שם י"ב ב' ובודאי שלא עדיפי מהבדלה שתיקנו נביאים ואנשי כה"ג וכן עננו ועל הניסים וע' תוס' שם שכת' והביא ראיה לדבר כו' והן כתובות במרדכי שם. א' שהרמב"ם כ' שיש מקומות שנוהגין שלא לאומרו כלל מכלל דפשיטא דאין מחזירין.

ב' שהראבי"ה מפרש מ"ש ר"א אמר אפי' אמר כו' יצא לא לעניין דיעבד אלא ה"פ הבא לימלך אומרין לו שכך יצא בהאל הקדוש כמו בהמלך הקדוש ושניהן כא' טובים ורבה פליג עליו דעדיף המלך הקדוש ודוקא לכתחילה: ג' מדאמרינן שבת כ"ד א' ימים שאין בהם קרבן מוסף א"ל אמרו אין מחזירין אותו וכ"ש הנך דלא אתמרי בגמרא כלל וזו הראיה אחרונה אין עליה תשובה:

ואפילו לא. רא"ש פ"ד דברכות סי"ד וגמרא שם כ"ט ב':

וה"ה אם לא. שם תוס' י"ב ב':

סעיף ו

ס"ו אומר. עירובין מ"א:

סעיף ז

ס"ז אם חל. רא"ש סוף ר"ה וגמרא שם כ"ט ב' וע' בירישלמי שם:

סעיף ח

ס"ח אינו אומר. רא"ש שם וגמר' שם ל"ב ב'. וכמ"ש אפשר מלך יושב כו':

וכן א"א והשיאנו. הרא"ש שם וחגיגה ח' ב' (וי"א) אבל בירושל' פ' הרואה אמרו שאפי' בר"ח שמואל אחר צ"ל והשיאנו רב אמר צריך להזכיר בו זמן ונהי דבר"ח לא קי"ל דגם כרב לא קי"ל:

ובתפלת מוסף. גמ' שם ושם:

וחותמין. במדרש והביאו המרדכי ריש ר"ה לעולם ה' דברך נצב בשמים קיים דברך כשם שהתקנת עם אדם כשם שדנת אותו ברחמים כך אתה תרחם הדורות הבאים אחריו לעולם לא כך גזרת על אדם כי ביום אכלך ממנו מות תמות א"ל ושמא פרשתי יום שיש לך יום משלי אמרתי היום אני נותן לו תשע מאות ושלשים שנה ומניח לתולדותיו ע' שנה לפיכך אמר דוד רבון העולמים אלמלא דנת אדה"ר בשעה שאכל מו האילן לא חיה אפילו שעה אחת והתקנת עמו ברחמים כך התקנת עמו שאתה דן את בניו ברחמים ועמ"ש בר"ס תק"פ בשם פסיקתא:

סעיף ט

ס"ט אע"פ כו'. סוף ר"ה ל"ה א' משום דאוושי וכפי' הערוך והג"מ פ"ח מה' תפלה בשם תוס' לשון השמעת קול וכמ"ש בפ"ז דברכות ופ"ד דכתובות ופ"ז דב"מ ופ"ג דחולין והטעם משום דאין רגילין בהם לכך מרימין קולם אבל הרמב"ם והרי"ף וש"פ מפרשים כפירש"י שם כמ"ש בפ"ד דעירובין וריש נדרים וכן עיקר:

ולהטותם כו'. כמ"ש בפ"ג דברכות כ"ד ב' ולפי' הערוך הנ"ל לכן מוציא י"ח בר"ה ויו"כ לפי שמגביהין קולם ומטעין זה את זה ואינן יוצאין י"ח בתפלה בלחש אלא שעכשיו אין סומכין על הש"ץ שצריך לישמע מפי הש"ץ מלה במלה כמ"ש תו' דברכות כ"ט ב' ד"ה טעה כו' וש"פ וכמ"ש בסי' קכ"ד ס"י וכמ"ש בירושלמי סוף ר"ה ר' אדא דקסרין בשם ר"י והוא שיהא שם מראש התפלה:

ונוהגין כו' תכתב. כי מש"ש שלשה ספרים כו' היינו לחיי ע"ה כמ"ש תוס' שם ודלא כהר"ן שכת' לעה"ז וצדיקים ורשעים בדינן דהא אמרינן ואדם נידון בר"ה וגזר דין כו' אלמא אין החתימה אלא ביה"כ ומתני' בכל אדם מיירי וכן מש"ש תבואה שאירע בה קרי כו' אדם כו'. החליט הגמ' בכל אדם אלא דחיי עה"ז שוין בכל אדם אלא דאע"פ שנכתב אם חוזר בעי"ת נקרע הגזר דין ונכתב ונחתם ביה"כ לטובה וזהו התועלת דאינו נחתם עד יה"כ וז"ש שב בנתיים כו' וזה שמבקשין בעי"ת וכתבנו כו' ליקרע גזר דין ויכתבנו לחיים ולכן אין לאומרו ותחתם אלא תכתב:

סימן תקפג

סעיף א

ס"א יהא. כריתות ו' הוריות י"ב:

דהיינו. רש"י:

יאמר י"ר. אבודרהם:

שירבו. כפי' רב האי גאון הביאו במרדכי ריש ר"ה ובאגודה הקשה על פירושו הביאו ט"ז אבל רש"י בכריתות שם פירש והני איכא דגדלי מהר ואיכא דמתקי וז"ש בהג"ה ויש נוהגין כו' וכ"כ במרדכי ריש יומא בשם הגאונים ואוכלים בשר שמן כו' וכל מיני מתיקה כדי שתהא השנה הבאהעלינו מתוקה ושמינה וכ"כ בנחמיה ח' אכלו משמנים ושתו ממתקים כו' ע"ש וכ"כ רוקח אבל בהוריות שם פירש"י הכל משום דגדלי מהר:

סלקא. רב האי כת' חטאתינו וש"ע כת' לשון הטור.

ויקראו. אבודרהם.

ויש נוהגין. כפירש' שם קצתם בשביל שהן מתוקין וכנ"ל:

תפוח. ע"ש ופריו מתוק לחכי וכמ"ש כריח שדה ומתרגמינן חקל תפוחים והיה בר"ה כידוע:

ואומרים כו'. אבודרהם כשיטתו שיאמר י"ר כנ"ל:

וכן. כנ"ל:

ונוהגין. נחמיה ח':

סעיף ב

ס"ב אוכלים ראש כו'. כמש"ו ולכן ראש ושל כבש:
והולכין אל הנהר. לזכור את העקידה כמ"ש במדרש והביאו ילקוט ס"ס צ"ט וכי מאחר שאין דרך מרובה למה נתעכב ג' ימים אלא כיון שלא שמעו לשטן הלך ונעשה לפניהם כנהר גדול כו' ובא אברהם במים וז"ש אשר נשבעתי כו':
שלא לישן. ירושלמי האי מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזליה:

סימן תקפד

סעיף א

ס"א אין. ל"ב ב':
ונוהגין. ע"ש שנענה ר"ע. תענית כ"ה ב':
על הסדר. ר"ל לאפוקי דעת הכל בו שמדלגין בכ"מ שמזכיר חטא:
ואם הוא. ירושל' הביאו הרא"ש פ"ז דברכות:
ומאריכים. נחמיה שם:

סעיף ב

ס"ב מוציאין שתי. תוס' מגילה ל"ב ורא"ש שם וגמ' ל"א ב' כמ"ש בפ"ז דיומא:
קורין ה'. כ"א א':
מוה' פקד. ל"א א':
ואם. כ"א א':
ומפטיר. תוספות ורא"ש כנ"ל:
ומפטיר ויהי. ל"א א':
ויש. דוגמת כ"ג בי"כ כנ"ל:

סעיף ג

ס"ג בני אדם כו'. ירושלמי הביאו המרדכי שם ועיין מ"ש בס"ס קל"ה:

סעיף ד

ס"ד מלין. זבחים צ"א א' אצל פסח וה"ה לשופר ועבה"ג:

סימן תקפה

סעיף א

ס"א צריך. ע' רא"ש סוף פסחים סמ"א וע' בה"ג:

ונוהגין כו'. מ"ר ריש פ' שופטים רכ"ג א"ר יצחק שני דברים בימינו של הקב"ה צדקה ותורה צדקה דכתי' צדק מלאה ימינך תורה דכתי' מימינו אש דת למו שני דברים בידו ואלו הן הנפש והדין הנפש דכתי' אשר בידו נפש כל חי והדין דכתי' ותאחז במשפט ידי כו'. לשון הרוקח ויזכור צדקתו בקריאת התורה ששניהם בימין להטיב לנפש בעת משפט וזהו שאמר בתהלים פ"ט צדק ימשפט כו' אשרי העם יודעי תרועה כו' ובפסיקתא ר"י בר נחמני בשם רשב"ל פתח עלה אלהים בתרועה בשעה שהקב"ה עולה ויושב על כסא הדין בדין הוא עולה ובשעה שישראל נוטלין שופר ותוקעין הקב"ה עומד מכסא הדין ויושב על כסא רחמים כו' ע"ש ברוקח וז"ש צדק ומשפט כו' ששמאל נכלל עם ימין וז"ש נרי בידך ונרך בידי כו' ג"כ כנ"ל ע"כ רואין לכלול הדין במקום התורה:

סעיף ב

ס"ב קודם. פסחים ז' ב' וירושלמי:

יברך. ירושלמי:

ואין. ר"ה כ"ט א':

אפ"ה מברך. כמ"ש בספ"ג כל הברכות כולן כו' וע' הג"א שם ד"ה כגון כו' וברכת המצות כו' אפי' כו' וכ"ש בכה"ג שתוקע עצמו בשבילו:

התוקע. ר"ל לאפוקי סתה"ד דהשומע דוקא מברך:

שתי ברכות. ר"ל לאפוקי ממהרי"ו שכת' דאינו מברך שהחיינו וכמ"ש ב"י בשם מ"כ וע"ש. ול"נ דאין ענין לדברי הרמב"ם דכאן מברך בשביל השומע וכ"כ בכ"מ פ' י"א מהלכות ברכות בשם הרמ"ך הל' י' ויליף הרמב"ם מהעושה סוכה לעצמו כו' סוכה מ"ו א' וע"ש בתוס' ורא"ש:

ויתקע. ר"ה ל"ד א':

וטוב. זכריה ג':

סעיף ג

אם התחיל. ירושלמי היה קורא בתורה ונשתתק כו' והביאו הרא"ש פ"ג דמגילה ס"ג וכ' ומכאן דקדק ראבי"ה התוקע כו':

והוא כו' ואפי'. תוספתא פ"ב דמגילה והובא בירושלמי שם רפ"ד מעשה בר"מ שקרא מיושב בבהכ"נ של טבעין ונתנו לאחר ובירך עליה ואמרי' בירושלמי שם זה קורא וזה מברך ר"ל בתמיה ומשני רב הונא בשם ר' ירמיה מכאן ששומע כקורא כו':

סעיף ד

ס"ד אחר. כן משמע בר"ה ל"ב ב'.

ואם. ברכות ל"ד א':

כי המתחיל כו'. ירושלמי ספ"ק דר"ה ופ"ק די"ט וכמה מקומות מכיון שהתחיל במצוה אומרים לו מרק ובגמרא ספ"ו דברכות הואיל ונ"י תחלה באחרונה מסייע כו' והגאונים אמרו משום דלכתחילה יתקע המברך:

נוהגין. מדרש טח"ו ע' רא"ש פ"ג דמגילה סכ"א ה"ה כאן וע' תוס' דברכות ל"ד א':

סעיף ה

ס"ה הנוטל. פסחים נ' ב' ומאותו הטעם ג"כ לתקוע לכיוצא:

סימן תקפו

סעיף א

ס"א שופר כו'. ע' תוס' שם ד"ה של יעל כו' ומיהו נראה כו' ואף שכתבו שם ומיהו קשה קצת כו' לכך היה נ"ל כו' כבר דחאה הרא"ש שם והסכים לסברא ראשונה וכן ש"פ:

מצותו. ר"ה ט"ז:

וכפוף. נ"ו ב':

ובדיעבד. שם א' (ותוס' הנ"ל ד"ה של יעל):

ומצוה בכפופים. שם ב' דהא דאמרי' במתני' של זכרים ושל יעל ל"ד אלא בכפופים ופשוטים תליא וכמש"ש א"ר לוי מצוה בר"ה כו' הוא דאמר כר"י כו' כמה דכייף אינש כו':

ושל כו'. שם א':

וכן קרני כו'. שם וע' תוס' שם והטעם כיון שאינו חלול וכמו קדחו בזכרותו ועשה ממנו שופר. ר"ן:

וכן שופר. כמ"ש בשבת כ"ח ב' לא הוכשרו כו' והקשה הר"ן על זה דהא אמרינן שם מאי הוי עלה דתחש כו' אבל כבר פירש רב האי גאון בתשובה דס"ד למילף אהל דמשכן להיפך מאהל דמת להכשיר שם עור בהמה טמאה אחר שנלמד מת מק"ו וע"ש ברשב"א:

סעיף ב

ס"ב הגוזל כו'. ירושלמי רפ"ג דסוכה שופר של עו"ג ושל עיר הנדחת ר"א אומר כשר תני ר"ח כשר תני ר' הושעיא פסול הכל מודים בלולב שהוא פסול מה בין שופר ומה בין לולב אר' יוסי בלולב כתי' ולקחתם לכם משלכם לא באיסורי הנאה ברם הכא יום תרועה יהיה לכם מ"מ אר"א תמן בגופו הוא יוצא ברם הכא בקולו הוא יוצא ויש קול אסור בהנייה מה פליגין בשגזל משופה אבל אם גזל ושיפהו דמים הוא חייב לו וקי"ל כגמ' שלנו דבשופר של עו"ג יצא כמ"ש כ"ח א' ואף דבעיר הנדחת אמרינן שם דלא יצא מטעמא אחרינא הוא משום דכתית מיכתת שיעוריה ולאו משום איסור הנאה וא"כ ה"ה בגזול ודלא כהג"א סר"ה ד"ה שופר כו'. ב"י וכ"כ הרא"ש שם וש"פ:

אפי' לא כו'. ממש"ש מה בין לולב לשופר תמן כתי' ולקחתם לכם משלכם כו' וזהו דוקא לפני יאוש דלא בעי ייאוש אלא משום מה"ב:

סעיף ג

ס"ג תקע. ע' בה"ג וכמ"ש בשופר של עיר הנדחת ואשרה דמשה ללולב וסנדל של תקרובת ע"ג לחליצה שאין להם ביטול ועמ"ש בסי' תרמ"ט ס"ג:

וכן במשמשי. ר"ן ומ"מ מגמרא ע"א נ"ב:

ויש מחמירין. כתירוץ ר"ת בתוס' וכמ"ש בע"א מ"ז א' כי אתא ר"ד אמר באשרה כו' ולא איפשטא אבל הר"ן שם כת' דמ"מ איפשטא בסוכה ל"ג ב' ואין אסור אא"כ עבדו בי"ט דהוי נראה ונדחה דלא איפשטא שם ועמש"ל סי' תרמ"ו ס"ב דהרמב"ם ס"ל דאף בנראה ונדחה איפשטא הבעיא דלא הוי דיחוי. אבל תוס' אזלי לשיטתייהו דס"ל דלא איפשטא כלל ושם דוקא משום דבידו לתקן וע' תוס' שם א' ד"ה נקטם כו' ושם ל"ב א' סד"ה באשרה. וא"ת תפשוט כו' ולפי דברי תוס' בהא דסי' תרמ"ו ס"ב דוקא דאשחור מעיקרא וכ"ד הר"ן כנ"ל והרב לא הגיה שם כלום:

מעי"ט. שם מ"ו א' וע' תוס' שם:

סעיף ד

ס"ד שופר. ר"ן ומ"מ ע"א נ' א' ויבמות ק"ד א':

סעיף ה

ס"ה אדם אחר כו'. משום שקצת ב"א מתהנין מתקיעתם. כל בו וכגי' הרי"ף והמאור מותר לתקוע לו כו' אבל גי' הרא"ש וש"פ כגי' ספרים שלנו לתקוע בו כו':

אבל אם כו'. נדרים ט"ז ב' ע' בתוס' ר"ה וכמ"ש הר"ן ורא"ש שם דרבא ל"פ אאביי אלא באומר הנאת דמצות לאו ליהנות ניתנו אבל באומר ישיבת כו' דחול כיון שפירש לאסור

על עצמו כמו שאוסר על עצמו לזרוק צרור לים אף שא"ל הנאה בו וכת' הר"ן הא אם אמר קונם סוכה עלי מותר לישב ישיבה של מצוה כיון שלא פירש כנ"ל וז"ש כאן קונם לתקיעתו כו' שפי' להדיא לתקיעתו ועוד כ' שם וא"ת הא נדרים אין חלין ע"ד שאין בו ממש וי"ל כגון שאמר קונם סוכה לישיבתה אבל בתוס' כת' שאפי' אמר קונם ישיבת סוכה עלי כיון שמזכיר החפץ ותליא במ"ש ספ"א י"ג באמר יאסר פי כו' וכ"כ הר"ן שם דנעשה כאומר קאמר וכ"פ בי"ד ר"ס רי"ג וע"ש בהג"ה האומר דבור כו' וכ"מ מדברי תוס' הנ"ל שהביא הר"ן ישיבת סוכה כו' וה"ה כאן צ"ל תקיעת שופר זה עלי וע' ב"י בסי' רל"ט שם ומ"מ מדרבנן אסור אף אם לא הזכיר החפץ כמש"ש י"ד א' וכן כת' הר"ן שם ספ"א:

סעיף ז

ס"ז אם לא כו'. ירושלמי שם ר' אבא בר זבידא בשם ר"ז והוא שסתמו אבל אם לא סתמו כשר שכל הקולות כשרין בשופר:

מיהו כו'. בפסיקתא רבתי ילמדנו רבינו שופר שניקב וסתמו מהו כך שנו רבותינו אה מעכב את התקיעה פסול וא"ל כשר מ"ט דכתי' וה' אלהים בשופר יתקע מה שופרו של הקב"ה הוא שלם אף שופר של ר"ה יהא שלם. רוקח ר"ס ר"ג ע"ש:

אין לתקוע. כי יש כמה פירושים על הירושלמי הנ"ל. תשובת הרא"ש:

לאחר סתימה כו'. ממש"ש והוא שנפחת כו' הא לא"ה כשר וכה"ג ודאי א"א שלא יעכב בעודו נקוב. תוס' שם בד"ה ניקב כו' ע"ש:

ואם סתמו כו'. כ"ה דעת הרמב"ם דר"נ אסיפא דמתני' קאי והש"פ פ' כדעת הרמב"ם ובשעת הדחק כתוס' וראיית הרמב"ם ממ"ש בירושלמי שם שופר שנסדק ודיבקו פסול למי נצרכה לר"נ דיבק שברי שופרות פסול עוד היא דר"נ ניקב וסתמו ר"ח בשם ר' יוחנן דר"נ היא דתניא ניקב וסתמי בין במינו בין שלא במינו אם היה מעכב את התקיעה פסול וא"ל כשר ר' נתן אומר במינו כשר שלא במינו פסול ומדהוצרך לדחוקי מתני' שלא במינו וכר' נתן ש"מ דאסיפא קאי ורבנן פסלי בכ"ע וכן דיבק כו' ג"כ שלא במינו הוא בדבק לפירש"י אבל תוס' הקשו ע"ז דהא במילתי' דת"ק מפורש בירושל' שם אם מעכב כו' וכ"ה בתוספתא להדיא כדבריהם וצ"ל דל"ג לה הרמב"ם אבל הם פירשו דר"נ אריש קאי וכמו שמפורש בברייתא שם דת"ק אמר בין כו' ור"נ אמר במינו כו' ולפ"ז לעולם בעינן שנשתייר רובו דבלא"ה הוי כניטל והירושלמי הנ"ל ס"ל לתוס' דה"ק אף ר"נ היא וכ"ש לת"ק ומשום דברישא אמר למי נצרכה כו' ר"ל דלרבנן כיון דס"ל דמעכב את התקיעה פסול ל"ל למימר נסדק כו' דיבק שברי כו' אבל לר"נ צריכא כיון דמכשיר

במינו אפי' מעכב נדבק במינו הוא כמ"ש הרא"ש וכ"ש לפי' הרמב"ן שדבקו באור עד שנדבקו קצותיו ופריך מסיפא ניקב וסתמו כו' דההיא דברי ת"ק דברייתא היא ואמר ר"ח בשם ר"י דגם זה דר"נ היא ואמר דתניא ניקב וסתמו בין כו' שלא במינו פסול ר"ח בשם ר' יוחנן ניני מתני' אם היה מעכב את התקיעה פסול וא"ל כשר ר"ל לא כדקס"ד דר"נ אין מחלק כלל בין מעכב או לא אלא ר"נ דפוסל שלא במינו הוא כמתני' אם מעכב וז"ש ר"ח כו' כיני מתני' כו' ואזיל לשיטתו דבעי לאוקמי מתני' כר"נ. ודבריהם עיקר:

סעיף ח

ס"ח י"א כו'. רא"ש בשם י"מ וכ"כ הר"ן בשם ר' יהונתן:

אא"כ הדקו. ר"ן בשם הראב"ד דהטעם משום שהולך ומתרחב הסדק משא"כ בהדקו:

ונשתייר. כל בו בשם הראב"ד דאז שוה לנסדק לרחבו כמו שהקשו תוס' ד"ה נסדק וע' ברא"ש:

לצד הפה. היא כסברא הראשונה בסעיף שלאחריו וכדעת רש"י:

וי"א. דרובו ככולו. מ"מ וכדעת תוס' ורא"ש ור"ן בשם הרשב"א דמשום הכי ל"ק ונשתייר כו' דוקא לכל ארכו אלא דס"ל דרובו ככולו וכמ"ש שם בניקב והוא שנשתייר רובו אבל דעת תוס' וש"פ דוקא כל ארכו ממש וכ"כ הרוקח וכת' וכמו גרגרת דפסיקתו לרחבו ברובה ולארכו אפי' לא נשאר אלא משהו למעלה ולמטה כשר:

ואם דבקו כו'. הרא"ש שם להי"מ וכ"ז שלא כו'. וטעמו מדתנן במתני' שופר שנסדק כו' דיבק כו' משמע דרישא ג"כ בנסדק כולו דוקא דומיא דשברי שופרות:

אפי' אם. כדעת רש"י וכ"מ בירושלמי הנ"ל דקאמר למי נצרכה לר"נ דזה נקרא במינו כנ"ל אלא דרמב"ן מפרש שחיממו באור ועיין ברא"ש:

ויש מי. כדעת רמב"ן שם דפליגי במתני' בנסדק כולו ונ"מ לנשתייר בברייתא:

אפי' חממו. כדעת רמב"ן ואפי' רש"י ל"פ עליה בזה:

סעיף ט

ס"ט במיעוטו. הרא"ש שם ויראה דמיירי כו' וכמו נקב לעיל בירושלמי:

לצד פיו. רש"י וכל הפוסקים:

דהיינו. נדה כ"ו א':

וכשנשתייר. כו'. ר"ל ולא סתמו וכנ"ל ס"ז:

אפי' אם. רא"ש שם ותוס' שם סוף ד"ה ניקב. ולא סתמו כלל כשר כו':

ויש מכשירין. ר"ן ומ"מ בשם בע"ה ורי"ג:

סעיף י
ס"י אפי' אם יש. מהוסיף עליו כ"ש כמ"ש למטה וכמ"ש בר"פ משום דשופר אחד כו' וזה הטעם ג"כ לשופר בתוך שופר כו':

סעיף יא
ס"יא אפי' היה. כמ"ש בפרה דפסול אע"ג דאית ביה השיעור וע' רא"ש שם אצל צפהו זהב וכ"כ התוס' שם:

סעיף יב
ס"יב בין הפכו. כפי' הרא"ש ור"ן ע"פ הירושלמי:
וה"ה אם. ירושלמי ופי' הר"ן אפי' בדיעבד:

סעיף יג
ס"יג אם נשאר. כ"מ בתוס' ד"ה ארוך ובגמ' שם בנסדק לרחבו כנ"ל וכ' הטעם דהוא כניטל:

סעיף טו
סט"ו אבל אם. כן משמע בגמ' שם מ"ד מין במינו כו':

סעיף יז
סי"ז המציירים. דלפעמים משתנה קולו בשביל זה:
אבל מותר. דאף אם ישתנה קולו ל"ל בה וכמ"ש בסי' י"ד גרדו כו':

סעיף יח
ס"יח אם נתן. תוס' שם ד"ה צפהו:

סעיף יט
ס"יט הרחיק. הרמב"ן כפירושו דבמקום הנחת פה פסול משום דמפסיק בין פה לשופר:

סעיף כא
סכ"א וע"י א"י. עירובין ס"ח א' וכפי' הרי"ף בפי"ט דשבת:

סעיף כב
ס"כב אם א"י. להג"א דוקא בכה"ג לפי שאינו מוקצה הואיל שמותר לישראל אחר ומותר בטלטול כמש"ל סי' תקט"ו ולכן מותר ג"כ לתקוע דמצות לאו ליהנות ניתנו לפי' רש"י דאוסר משום שלא יהנה ממלאכת י"ט וגם לפי' תוס' דאוסר משום שלא יאמר ליכא למיחש שיחטא ויעשה מצוה בעבירה אבל המרדכי מתיר אפי' במוקצה מהא דפ"ג דפסחים כמש"ש למטה:

וה"ה אם. דמוקצה מותר במצוה פסחים מ"ח א' יכול לא יביא כו' וכן אין פסול משום מצוה בעבירה כמו שופר גזול מרדכי פ"ג דסוכה ועמש"ל בסי' תרנ"ה:

סימן תקפז

סעיף א

ס"א התוקע כו'. רמב"ם וכן משמע מפירש"י דלא כהרא"ש שם:

וכן התוקע. לא חילק כאן הרמב"ם מדלא חילקו בגמרא כאן:

סעיף ב

ס"ב וכן אותם. גמרא כ"ח א' הכא בור מקום כו' וכמ"ש בס"א אותם כו':

סעיף ג

ס"ג השומע. מחלוקת בירושלמי וכפי' הרמב"ן הביאו הרא"ש פ"ד דר"ה ס"ח וכן הכריח הרשב"א כהאי פירושא דאי כפי' הראשון דאמתני' תקע בראשונה ומשך כו' קאי א"כ אפי' תקיעה ראשונה לא עלתה לו דהא הפסיק בינתיים וכמ"ש בסי' תק"ץ ס"ח וע' מ"א בשם הפוסקים דהלכה כסברא ראשונה וכמ"ש הרמב"ם וש"פ דקי"ל בכ"מ כמ"ד שהוקבע בגמ' באחרונה:

וי"א. ערא"ש שם:

וה"ה. דלסברא ראשונה שהוא ת"ק דירושלמי הגמ' דבור מיירי שאין שיעור תקיעה ולר' אבא אפי' יש בו שיעור תקיעה:

סימן תקפח

סעיף א

ס"א זמן. מגילה כ' ב' כל היום כו' זה הכלל כו' ור"ה ל"ד א' וכ"ח א' ותרתי תלת נקט במתני' וה"ה לכל הנך דזמנם ביום:

ואם היה. כמ"ש שם בהג"ה:

סעיף ב

ס"ב וי"א דדוקא. ירושלמי פ"ב דברכות ר"י בשם ר' יוחנן אפי' שמען כל היום יצא והוא ששמען על הסדר ובפ"ב דמגילה הלכה ב' ופי' הרא"ש בפ"ד דר"ה ס"י בשם ראבי"ה כיון ששינה הסדר לא יצא כלל אף תקיעה ראשונה משום דהפסיק וזה טעמו של ר' אבהו שהוצרך לתקן קשר"ק קש"ק קר"ק משום הפסק קול אחר ולא משום הפסק שהיה

שאין הפסק שהיה מעכבת דקי"ל כר' יוחנן כנ"ל וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן וכמש"ל סי' תק"צ ס"ח:

סעיף ג

ס"ג שמע. כגי' תוס' שם ע"ש:

סעיף ד

ס"ד היה זה. ירושלמי דברכות שם ופ"ב דמגילה שם:

סעיף ה

ס"ה י"ט כו' דמש"ש ב"ד דאקראי מ"מ ב"ד סמוך בא"י בעינן. רמב"ם וש"פ. ורש"י ורא"ש וטור כתבו ב"ד של כ"ג בעינן וכולם חלקו על הרי"ף שמפ' באיזו ב"ד מופלג וע' רא"ש: **ואסור כו'**. ע' תוס' דשבת ל"ו ד"ה הא ר"י כו' וד"ה הא ר"ש כו'. ונפקא מינה שדין זה לכולי עלמא בין לפסק ש"ע בסי' תצ"ה ס"ד בין לפסק הרב שם:

סימן תקפט

סעיף ב

ס"ב אפי' מדבר כו'. דהא מברכין על השמיעה ולאו בר חיובא הוא וכמ"ש הרא"ש דבשמיעה תליא:

דכיון דאינו. ע' רא"ש שם ס"י:

אבל שומע כו'. חגיגה ב' ב' גיטין מ"א א' ואע"ג דאמרינן האלם לא יתרום מפרש בירושלמי משום ברכה ואחר א"י לברך להם וכמ"ש בהג"א ריש חולין בד"ה ובא"ז כת' האלם כו' ואין אחר כו' אבל כו' ואע"פ שכ' שם מיהו א"י אם ה"ה כו' מ"מ כבר כתבו כל הפוסקים דה"ה באלם ודוקא כשאחר ג"כ נתחייב ולכן כאן יוכל לתקוע לכתחלה להוציא רבים י"ח כה"ג דאחר יברך ועי"ד סי' א' ס"ז וש"ך שם ס"ק י"ב ומשום הכי תנן דלא יתרום משום דאין מצוי אחר שיתחייב:

סעיף ג

ס"ג אשה. קדושין ל"ב ב' ור"ה ל' א':

סעיף ו

ס"ו אע"פ כו'. ע' בה"ג ואע"ג דסתם מתני' דלא כוותייהו מ"מ מעשה רב כמ"ש בחגיגה ט"ז ב' וכן מיכל ואשתו של יונה בעירובין צ"ו:

וכן אחר כו'. רא"ש בשם ראבי"ה דלא כבעל העיטור ואע"ג דהוי שבות מ"מ בכה"ג מותר כמו שהתירו להן סמיכה אע"ג דאקפו ידייהו מ"מ דמי לעבודה כ"ש כאן דאינה מלאכה

וע' מ"ש בסי' רנ"ד ס"ה ובחולין פ"ד ב' משמע דאיכא איסורא לתקוע בשביל נשים שהוא שבות וע' תוס' שם סד"ה תקיעות כו' אלא דלתירוץ הראשון של התוס' האיסור הוא בהוצאה אבל ראבי"ה ס"ל דכ"ז הוא לר' יהודה אבל לר' יוסי הכל מותר כמש"ש ור' יוסי לטעמיה כו' וז"ש ברא"ש דר"ה שם וראבי"ה כ' כיון כו'. ומותר נמי להוציא כו' אבל מ"ש וכן נ"ל דלא גריע כו' צ"ע וע' תוס' דחולין פ"ה א' ד"ה נשים כו':

אבל אין כו'. רמב"ם פ"ג דהלכות ציצית דלא שייך אשר צונו דאף אנר חנוכה פריך בפ"ב דשבת:

והמנהג. הוא דעת ר"ת ר"ה ל"ג דאע"ג שפטורה מ"מ יכולה לברך דאל"כ מאי אמר רב יוסף עבידנא יומא טבא לרבנן הא מפסיד הברכות של כל המצות ושאר הברכות ובפרק ע"פ מאן אמר אגדתא כו' ול"ק אלא ממה שמוציא ול"ק היאך מברך וסברא הראשונה ס"ל דאין ראיה מסומא דמ"מ חייב מדרבנן ולכן מברך כמ"ש בפ"ב דשבת והיכן צונו כו' וז"ש בפרק ע"פ קסברי מצה בזה"ז דרבנן כו' ובפ"ג דמגילה מודה ר"י דסומא פורס על שמע ומוציא וע' מ"ש בסי' י"ז ס"ב:

אבל אחרים. כמו בברכת הלחם שם כ"ט כיון שהוא רשות כ"ש כה"ג וע' ד"מ:

אבל אם. שם וע' הג"א שם:

סעיף ז

ס"ז ודוקא כו'. ע' תוס' דנדרים ל"ה ב' ד"ה איבעיא להו כו':

אבל אם אמר. שם ל"ה ב' כנ"ל ול"ו ב':

ואם אמרי' כנ"ל בסי' תקס"ו:

סעיף ח

ס"ח וכן התוקע כו'. עמ"ש בסי' ס' ס"ד:

סעיף ט

ס"ט מהלך. ירושלמי ל"ש אלא בעובר אבל בעומד חזקה כיון והביאו הר"ן וז"ש מהלך בדרך או כו':

סימן תקצ

סעיף ג

ס"ג יש אומרים. כ' בלשון י"א דהראב"ד ס"ל דשיעור תקיעה כשלש תרועות דג' בבות וכשיעור שברים דבבא א' דשברי' דבבא ת' הוא ג"כ כג' תרועות דתרועה הוא ג' קולות קטנות שנקראים טרומיטין וכן שבר א' ונמצא ג' שברים דבבא א' ט' טרומיטין וכן

תקיעה א' וכת' דמ"ש שם במסקנא אמר אביי בהא ודאי פליגי כו' א"צ למש"ש בתחלה תנא דידן כו' אלא כל א' אזיל לשיטתו כו' ע"ש. ולפי סברתו אין חילוק בכל התקיעות בין דתשר"ת או תש"ת או תר"ת והרמב"ם כת' תקיעה כחצי תרועה ושיטתו נכונה בפי' דגמרא וז"ש תקיעות דכולהו בבי כו' דלפירש"י א"א להולמו:

והם נקראים טרומיטין. ירושל' שם איזו היא הרעה ר' חנניא ור' מנא חד אמר אהן טרימוטא וחורנא אמר תלת דקיקן:

ולפ"ז כו'. ע' תוס' שם ד"ה שיעור כו':

וי"א דאין לחוש כו'. דהא בסדר דתש"ת עבדינן כמ"ד גנוחי גנח ולדידיה שיעור תקיעה כג' גניחות כמ"ש בגמ' שם ואין לחוש לאריכות שברים כג' כחות וז"ש ובלבד כו' ר"ל שלא יעשה כג' גניחות ובתשר"ת אין לחוש אם מאריך יותר רק שלא יהא כג' גניחות וג' תרועות. הג"א שם:

ומיהו אם כו'. ממש"ש תקע בראשונה ומשך כו'. תוס' שם וש"פ ואף לכחחלה ממ"ש תקע בראשונה ופי' הרא"ש שם ס"ח וש"פ דלהכי קאמר תקע בראשונה דאי לאו הכי היכי ידעינן דמשך כשתים הא אין שיעור לתקיעה למעלה כו':

וכן בתרועה כו'. שלכן אמרו בתוספתא תקע והריע וחזר והריע ותקע אין בידו אלא אחת ולא קאמר רבותא יותר שאף בתרועה אחת שהרבה בה שהוי הפסק וכמו שהיו סבורים חכמי מגנצא לפי סברתם שאסור להוסיף בהם וע"ל ס"ז וס"ח:

וכן שברים כו'. דהא שברים תרועה היא.

י"ב. צ"ל י"ח ולאו דוקא אלא יותר מי"ח דשברים יותר מתרועה:

סעיף ד

ס"ד ג' שברים. ר"ן ורא"ש שם סי"א ואף בדיעבד לא יצא אלא בכה"ג כמ"ש ברא"ש בעובדא דמגנצא וראיה ברורה מתוספתא הנ"ל וחזר והריע כו'. ואם איתא הכל נחשוב לתרועה אחת כמו ומשך בשניה כו' לסברא הראשונה דס"ו וקי"ל כסברא זו שהסכימו כל הפוסקים לסברא זו:

וי"א שא"צ כו'. ר"ן וסמ"ג ומרדכי בשם ר"ת בתשובה וש"פ משום דגנחי וילולי לא עבדי אינשי בנשימה אחת:

והוא שלא כו'. כפירש"י בסוכה נ"ג ב':

וי"א כו'. אע"פ שאין דרך לעשותם מ"מ תרועה היא וצריך לעשותן כאחת. הרא"ש שם וש"פ וראיה ממ"ש בסוכה נ"ג ב' כמאן אזלא כו' וה"ה לשברים ותרועה לרבנן אבל ר"ת

ס"ל כפירש"י שם ד"ה ולא כלום כו' וז"ש והוא שלא ישהה כו'. הג"א בר"ה שם ד"ה ול"נ כו':

וירא שמים. דלר"ת אסור לעשות בנשימה אחת כמ"ש במרדכי ור"ן:

דמיושב כו'. אבל איפכא לא דבמעומד אנו עושין כר"ת הכל קשר"ק לצאת מכל ספק כמ"ש בתוס' ורא"ש שם וע"ש ומשום קר"ק וקש"ק א"א לעשות יחד:

סעיף ה

ס"ה אם כו'. ירושלמי שם תני עשאן בנפיחה אחת יצא והתני ג' של ג' התם שלא יפחות כו' וכן מ' בגמרא כ"ח א' ת"ש תקע כו' ואמאי תסלק כו' פסוקי כו' ודוקא בתקיעה שאין ניכר לפי שאין שיעור לתקיעה אבל כה"ג דניכר סלקי לכ"א:

ויש מי כו'. כ"כ הטור ורי"ו בשם הרא"ש והרא"ש כת' כן בתחלה אבל אח"כ כת' ומיהו בירושלמי כו' כנ"ל אלא שבתוספתא תניא תקע והריע ותקע בנשימה אחת לא יצא והביאה ב"י. אבל תיבת לא ט"ס בתוספתא והאי הוא שאמרו בירושלמי תני כו'. דאל"כ הוי פריך מינה בירושלמי וכמ"ש הפוסקים בכמה מקומות בכה"ג:

סעיף ו

ס"ו אם האריך כו'. כפי' הרמב"ן והירושלמי והרא"ש שם ס"ח:

וי"א. כפירוש הראשון שם והכריח הרשב"א כפי' הרמב"ן דלפי' הראשון אפי' תקיעה הראשונה לא עלתה לו כמ"ש בס"ח וסברא שניה ס"ל דלא כמ"ש בס"ח וכגי' שלנו בתוספתא וכמ"ש הרשב"א תקע והריע ותקע והריע ותקע אין בידו אלא אחת ר"ל סדר הראשון דאין פשוטה שלאחריה עולה לכאן ולכאן והיינו הך דמתני' ומשך בשניה כו' דג' של ג' בעינן ומ"מ הסכימו כולם לפסק הרמב"ן בס"ח וא"כ גם כאן סברא ראשונה עיקר וכן הסכים הרא"ש וש"פ:

ואם תקע כו'. כמ"ש בסי' תקפ"ח ס"ד היה כו' וכן ממ"ש כ"ח א' פסוקי כו' אבל שיעלה לכאן או לכאן עולה ועתוס' שם סד"ה שיעור:

סעיף ז

ס"ז אם טעה כו'. פסק בזה כדעת ראב"ן בעובדא שהביא הרא"ש ומ"ש הרא"ש עליו ומ"ש שיחזיר שבר אחר ויריע משמע מדבריו שא"צ לעשות ג' שברים בנשימה. אחת. דברי הרא"ש תמוהים דזה לא עלה ע"ד כלל דהא אמר והוי כתרועה שנחלקה לשנים ואינה כלום כו' אלמא צריך לעשותן בנשימה אחת וכשיטתו שתוקעין שברים ותרועה בנשימה אחת כמ"ש הרא"ש וכמ"ש בס"ד ולענין דינא אין מחלוקת בין ראב"ן לרא"ש וז"ש כאן אם נזכר מיד כו' ר"ל שלא הפסיק בנשימה ואף שר' יואל חתנו חלק עליו וס"ל

דתרועה אף שלא נגמרה הוי הפסק מ"מ הרא"ש הסכים לדברי הראב"ן וכן עיקר ועמ"א ס"ק ז' וכל דבריו אינן נכונים מ"ש יראה כו' כבר כתבתי שאין דעת ב"י כן שא"כ סותר למ"ש בס"ד וכ"ש מ"ש ואף בתקיעות דמיושב כו' דבריו תמוהין דאין חולק בזה אלא בשברים ותרועה בנשימה אחת וכמ"ש בס"ד ובתה"ד:

ואם לא כו'. וטעמו דכ"ז שלא נגמר הוי קול בעלמא כמו נתקל בשברים משא"כ בגמר התרועה שהוא קול שלם תרועה שלימה והענין כיון שגמר נראה שמתחיל שברים אחר והוי כמו שנחלק לשנים ור"ל דדמי למ"ש בתוספתא והריע וחזר והריע כו' כמ"ש בס"ח משא"כ בלא גמר התרועה נראה שעדיין עסוק בה שגם התרועה לא גמר וחוזר לשברים:

אבל אם כו'. מהא דאתקיף רב עוירא ל"ד א' וכמ"ש בס"ח אם הפסיק כו' או שהפסיק כו' וירוש' הביאו הרא"ש ס"י ותוספת' הביאה הר"ן בשם הרמב"ן תקע והריע כו' כנ"ל משא"כ בתשר"ת שהוא מעין הקול ולא נגמר וע' ברא"ש וחולק בזה על הראב"ן שס"ל דאף בתשר"ת הפסי':

סעיף ח

ס"ח אם כו' או כו' ע' בה"ג גמר' ותוספתא וירושלמי הנ"ל טור בשם הרמב"ן:

וכן כו'. תוספתא תקע כו' אין בידו אלא א' כנ"ל וכת' הטור שאף הרא"ש מודה בזה דרא"ש לא אמר אלא בתשר"ת שהתרועה של הטעות הוא מעין התרועה שיש לו לתקוע אח"כ אבל בתר"ת שגמר התרועה מה שמריע אח"כ הוי הפסק:

או שתקע אחר התרועה כו'. טור לדעת הרמב"ן. וכן משמע דעת הרשב"א שהכריח כסברא הראשונה דס"ו כמש"ש ועמ"א ס"ק י' שמחלק:

או לאחר כו' והפסיק כו'. כמ"ש בתוספתא הנ"ל והריע וחזר והריע שברים תרועה היא וכ"ז דעת רמב"ן וכ"ד הרא"ש וראב"ן בעובדא דמגנצא וכ"כ רא"ש שם ס"י בשם ראבי"ה דטעם דר' אבהו משום הפסק קול אחר וכמ"ש הר"ן בשם הרמב"ן אבל דעת ר"ת משום הפסק שהיה ואינו אלא לכתחל' דהא קי"ל כר"י שמע ט' כו' וההיא דתוספתא גורס הרשב"א כנ"ל ומ"מ הסכימו הפוסקים לפסק הרמב"ן:

סעיף ט

אם תקע כו'. כ"כ הטור בשם הרמב"ן וכ"כ הרמב"ן בעובדא הנ"ל כמ"ש ברא"ש אבל יש חולקים כמ"ש בטור וכן ר' יואל חולק על הראב"ן וכת' שהרי אם ישהה בין תקיעה ז' לח' או בין ח' לט' חוזר לראש ויתקע כל תקיעות תשעה ה"נ שיסתור הכל והב"ח השיג עליו דהא קי"ל כר' יוחנן וכ"כ הראב"ן בעצמו שם כמ"ש ברא"ש אבל שני הקשר"קים כו' וכ"ש לר' יוחנן כו'. אבל סתירת ר' יואל נכונה כמו למ"ד דשהה חוזר לראש הפסיד

הכל ה"ה בהפסיק בקול אחר דבזה מודה ר"י כנ"ל וכמ"ש הרא"ש בשם ראבי"ה ור"ן בשם רמב"ן. והראב"ן מודה בהפסיק לר' אבהו דסותר הכל מדאמר שהרי לא שהה כו' ואפי' לר' אבהו כו' וכן משמע בגמ' דקאמר שמע ט' תקיעות וצ"ל דסדר ברכות לא הוי הפסק כיון דתקינו רבנן. אבל הרמב"ן ס"ל דלא הפסיד טעמו כמ"ש הר"ן בשמו דהא דקול אחר דמפסיד משום דפשוטה לפניה ואחריה בעינן עיין שם משא"כ כה"ג ודוקא שהיות הפסיקות לסתור את כולם כנ"ל:

סימן תקצא

סעיף א

ס"א יתפללו הציבור בלחש כו'. גמרא ר"ה ל"ד ב' א"ל לדבריך למה צבור כו' ואע"ג דאמרי' בפ"ד דברכות הני תשע דר"ה כו' דמשמע לכאורה בכל תפלות וכ"ד הרז"ה אבל בירושלמי פ"ק דשבועות גרסינן ר' יעקב בשם ר' יוסי העובר לפני התיבה בי"ט של ר"ה בשחרית בש"א שמנה ובה"א שבע במוסף בש"א עשר וב"ה אומר תשע ר"ל אם חל בשבת ומ"ש בפ"ד דר"ה השני מתקיע מ"ט כו' ונעביד בראשון כו' ה"ק נימרו בשחרית תשע וליתקע שם ועיין ר"ן וכ"ד כל הפוסקים וכן פירש הרא"ש ורי"ץ גיאו' אבל דעת' הגאונים שאין הצבור מתפללין בלחש אלא שבע כמו בשחרית וכן הסכים הרמב"ן וכ' דמ"ש הלכה כר"ג בברכות של ר"ה ויוה"כ היינו במלכיות זכרונות ושופרות לבד דאוושי וכ"ה בירושל' א"ר הונא צפורנאה בשם ר' יוחנן הלכה כר"ג באלין תקיעתא ר"ז ור' חסדא הוו יתבי לאלין תקיעתא מאן דצלו אתא צלותי' קם רב חסדא א"ל ר' זעירא ולאו כבר מצלינן א"ל מצלי אנא והדר מצלי דנחתון מערבאי להכא אמרי בשם ר' יוחנן הלכ' כר"ג באלין תקיעתא ור"ל שהתפללו שחרית וחזר ר"ח וצלי מוסף בלחש והקשה ר"ז בשלמא שחרית שהן ז' אין הש"ץ מוציא אבל מוסף שהן מ' הש"ץ מוציא ולמה ליה להתפלל ותירץ לו שאין הש"ץ מוציא אלא באלין תקיעתא במלכיות וזכרונות ושופרות לבד כנ"ל. ר"ן ודלא כרז"ה הנ"ל ועיין שם שהאריך וע' ברא"ש שם ועיין במלחמות טענות של הרמב"ן וסתירתם עיין שם שהאריך מאד אבל עתה אין נ"מ בכ"ז שא"א יכולין לכוין לצאת בברכת דש"ץ:

ושליח צבור כו'. גמרא שם כדי להסדיר כו':

סעיף ב

ס"ב המנהג פשוט. רא"ש שם וע"ש הטעם ועט"ז:

והמנהג הפשוט. כ"מ בגמ' שם ל"ה א' כיון שאמר כו' דיעבד דוקא וכפרש"י וכ"ש לפר"ת דאפי' דיעבד לא יצא:

ואין אומרים פסוקי כו'. רא"ש שם וע' תוס' ח' ב' ד"ה שהחדש ועוד פי' מתכסה כו' ואפילו ר"ת מודה בזה וע' במדרש שם וירושלמי הביאו הרא"ש פ"ד רב מפקד לתלמידיו לאדכורי במוספין ועולת החדש ומנחתה ושני שעירין לכפר ושני תמידין כהלכתן וכ' שם שי"ל מלבד עולת כו' משמע ג"כ שאין לומר פסוקים של מוסף ר"ח:

אלא. תוס' שם ורא"ש שם בשם הירושל':

סעיף ג

ס"ג צריך לומר. כמ"ש בתוס' הנ"ל ח' ב' וער"ן:

וגם. ב"י דלא ככל בו משום דלא לזלזולי בי' כמ"ש בעירובין מ' א':

סעיף ד

ס"ד אומרים. ר"ה ל"ב:

ג' מהם. שם א' ב' וע"ש רש"י ד"ה ומתחיל בתורה עד מתני' וע"ש ברא"ש בשם מ"מ:

ואם רצה. רא"ש שם וכן משמע מדקאמר אין פוחתין כו' וכ' הרא"ש ואע"ג שאמרו כנגד מי ה"נ אמרו בפ"ג דמגילה במנין הקרואים ואפ"ה אמרו מוסיפין עליהם:

מיהו אם. גמרא ל"ה א' וע' תוס' ח' ב' ד"ה אילימא ור"ת פי' כו' וש"ע השמיטו כמ"ש בב"י שהרמב"ם ס"ל כפירש"י אבל הרא"ש והטור אף שחולקים על ר"ת במה שכ' דלא קאי אפסוקי מוסף ועסי' רס"ח ס"ד בהגה מ"מ בזה מסכימין במה שסובר כפי' רבותיו של רש"י וכ"ד הרב:

סעיף ה

ס"ה אין. שם ל"ב א':

וא"א. שם ב'.

סעיף ו

ס"ו יש קורין. רא"ש שם:

והרא"ש. שכת' כיון דקי"ל כר' יוסי תרועה שאין עמה כלום כו' ה"ה לתקיעה משום דכתי' חצוצרות לא גריעא:

והר"ן כו'. בשם הרא"ה דבספרי יליף מהאי קרא מלכיות זכרונות ושופרות מלכיות אני ה' אלקיכם זכרונות והיו לכם לזכרון שופרות ותקעתם. וכן מ' בירושלמי פ"ד בעון קומי רבנן מהו להזכיר של ר"ח בר"ה א"ר יעקב בר אחא בשם ר' יוסי העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה א"צ להזכיר של ראש חודש ואתיא כר"ח דאמר זכרון א' עולה לכאן

ולכאן מעתה יבטל ר"ח בתפלה כיון שאמר בסוף שופרות וביום שמחתכם ובמועדיכם וברר"ח יצא וע' ברא"ש שם:

סעיף ז
ועקידת. נדרים ל"א א':

סעיף ח
ס"ח לא. ע"ז ד' ב':

סימן תקצב

סעיף א
ס"א מחזיר כו'. ותוקעין. ר"ה ל"ד ב' וכפי' רב האי דכולהו שפיר בין שברים בין תרועה וע' תוס' ל"ג ב' ונראה שיש קצת ליתן טעם כו' וע' ר"ן:
למלכיות כו'. רי"ף ותוס'. והענין כמ"ש רב האי שכול' אמת לדינא ועיין ברא"ש וכ"כ הר"ן ועיין מלחמות שסתר דברו ר"ה גאון:
ועכשיו כו'. לכאור' היה נראה בכ"א קשר"ק קש"ק קר"ק כמ"ש תוס' שם וכ"ה מעיקר דינא אלא לפי שכת' ר' יואל דכל שהפסיק בקול אחר הפסיד הכל כמ"ש בססי' תק"צ א"א לעשות כן דא"כ היתה קש"ק קר"ק בין קשר"ק ראשון לשני וקי"ל שצריך לשומען על הסדר וכמש"ל סי' תקפ"ח ס"ב וזהו טעם של הראשונים שלא תקעו אלא סדר א' ולא ג' קשר"ק שלא יהא הפס' ותוס' הנ"ל סוברי' כמ"ש הרמב"ן ובש"ע ס"ס תק"ץ דלא הפסיד:
ויש אומרים כו'. כן התקין ר"ת וכשיטתו דאין הפסק קול אחר מפסיד רק השהיה לכתחילה ואע"ג דר' אבוה התקין תשר"ת תש"ת תר"ת לכתחילה אבל בדיעבד יוצאין בתשר"ת דקי"ל כר' יוחנן אפי' בתשע שעות יצא וס"ל דקושיית הגמרא ודלמא ילולי כו' לאו משום הפסק אלא שהיה לכתחילה דדוקא בדיעבד א"ר יוחנן דיצא אבל הפסק אינו פוסל וכגי' בתוספתא כגי' שלנו תקע והריע ותקע והריע ותקע כו' וז"ש בירושלמי והוא שישמע על הסדר לאפוקי כה"ג אבל ראבי"ה והרמב"ן וש"פ ס"ל משום הפסק וע' ר"ן וראש"ש ומ"מ מנהג של ר"ת נכון יותר דלא סתרי אהדדי כמו במנהג הרי"ף וע' בר"ן ור"ת כו' ואמ' מוטב שנחוש לספקות ולא ניחוש להפסקות:
ונהגו. ע"ש זה היום תחלת מעשיך שם כ"ז א' ואדה"ר שיצא בדימוס. אגדה כנ"ל ועכ"ז מרמז השופר לכך אומרים אחר השופר ושם ט"ז א' יאמרו לפני בר"ה מלכיות כו' ובשביל זה ג"כ אומריים אחר סיום כל ברכה ומזה הטעם אומרים אפי' בשבת:
וארשת. תענית כ"ז ב' ת"ר אנשי משמר כו':

ואפילו בשבת. כנ"ל:

סעיף ב

ס"ב יחיד. ר"ה ל"ד ב':

אלא. כל בו. ורש"י שם כ' להיפך וראיי' הכל בו אינו מובן ואדרבה מ' להיפך דבציבור נתקן אחר הברכות ויחיד שלא להפסיק אומר אחר כל הברכות אלא יש למצוא טעם ע"פ מ"ש שם ט"ז למה תוקעין כו' כדי לערבב כו' ומזה הטעם ג"כ ביחי' מקודם וא"צ פעם שני כי זהו רק בשביל הסדר:

סעיף ג

ס"ג לא ישיח כו'. רי"ף ורא"ש וכמ"ש שח בין תפלין כו' וכמ"ש ברפ"ב דברכות דאין להפסיק באמצע ההלל והטעם משום דהברכה קאי על כולו וכמ"ש תוס' שם שמזה הוכיח ר"ת דמברכין על ההלל אפי' בימים שאין גומרין את ההלל וע"ש בתוס' ובספר המאור חלק על הרי"ף והביא הר"ן דבריו ע"ש ושם:

מיהו. ברכות מ' א':

ואם סח. רי"ף ורא"ש שם מגמ' דברכות י"ד א' בהלל כו':

וא"צ לומר. ברכות מ' א':

אם לא. שם ולצורך גדול דוקא ועמ"א:

סעיף ד

ס"ד זה כו'. כנ"ל:

סימן תקצג

סעיף א

ס"א ברכות. ר"ה ל"ד ב' וכפי' רא"ש שם ותוס' ל"ג ב':

סעיף ב

ס"ב וכן. שם:

וה"מ כו' אבל. ר"ן. שהרי סותרין זא"ז:

אכל כו'. כמ"ש שם ל"ד ב' ולקמן ר"ס תקצ"ה מי שאינו כו' ובגמרא שם פשיטא כו'. וע' תוס' ורא"ש ודלא כדש"י ממתני' שם מי שבירך כו':

וכן סדרן. ממתניתין שם מי שבירך כו' משא"כ סדר הברכות עצמן שמעכב וכן התקיעות כן פי' הר"ן לחד פירוש ובתקיעות מפורש בירושל' כמ"ש בסי' תקפ"ח ס"ב:

סימן תקצד

סעיף א

ס"א יחיד. גמרא שם:

אבל יחיד. שם:

ויש חולקין. ר"ן ע"פ הירושלמי שאמרו כל הברכות אף ע"פ שיצא מוציא חוץ מבה"מ וק"ש ותפלה ובבה"מ אמרו בגמ' שלנו ברכות מ"ה ב' בד"א כששניהם סופרים כו' כ"כ הג"א ספ"ב בד"ה כגון. חוץ כו' ואם כו':

סימן תקצה

סעיף א

ס"א מי. גמ' שם:

מיהו. ירושלמי שם במקום א' תוקעין ובמקום א' מברכין אית תניי תני הולך לו אצל התוקע אית תניי הולך לו אצל המברך מאן דאמר הולך לו אצל התוקע בשאין ביום כדי לתקוע מאן דאמר הולך לו אצל המברך בשיש ביום כדי לתקוע ואף שמסיק שם דאיכא דפליג אף בשאין ביום שהות הולך אצל המברך לא קי"ל כן דהא גמר' שלנו לא ס"ל כן כמ"ש בש"ע:

דכל היום. מתני' דמגילה סוף פ"ב:

סימן תקצו

סעיף א

ס"א לאחר כו'. תוס' ל"ג ב' בשם רב עמרם ורא"ש וש"פ:

ויש מקומות. הוא כמנהג שכתבו תוס' שם עשר לאחר תפלה אלא שמשלימין מה שחסרו בתפלה ב"פ תשר"ת תש"ת תר"ת:

ולאחר שיצאו. רא"ש אצל מעש' דמגנצא ותוס' כ"ט ב' ד"ה רדיית מהא דכיסוי הדם ע"ש ול' א' ד"ה וביבנה וע' תוס' דחולין פ"ד ב' ד"ה תקיעת לתי' הב' א"נ כו' ועמ"א וכ' הראב"ן כו' וכ"כ תוס' שם לתי' הראשון:

אבל קטן כו'. גמד' ל"ג א' ולא חילקו בין הגיע לחינוך ללא הגיע אלא בשבת כמ"ש ברי"ף:

אפי' הגיע. ר"ל כשיטת תוס' דהגיע לחינוך הוא חמור וע' תוס' שם ובערכין שם וכאית דאמרי ברי"ף וכ"כ הרמב"ם ורא"ש וש"פ דאין חילוק ביניהם אלא בשבת דוק' והוא כגי' תוס' שם ד"ה תניא וגי' אחרת הכתוב בספרים כו' דלפ"ז אין הדקדוק של הגמרא

ממ"ש אין מעכבין הא לכתחלה כו' אלא ממ"ש בי"ט כו' וכ"ה דברי הפוסקים וז"ש אפי' הגיע כו':

ומותר כו'. ודלא כהראב"ד בהשגות שכת' דוקא אין מעכבין בי"ט אבל מתעסקין אפי' בי"ט לא ואין כן דעת הרמב"ם וש"פ וכנ"ל דבי"ט אין חילוק וכנ"ל. ובשבת בזה"ז שאין תוקעין פליגי ר' אפרים והרמב"ן וע' ר"ן והרמב"ם פי' בשבת שבת דעלמא דוקא. והראב"ד פי' בשבת שבת ער"ה והרב השמיט דין שבת ס"ל כר' אפרים הנ"ל:

כל היום. ר"ל לאו דוקא שיעור התקיעות כדי לחנכם במצות דהא אף בשבת תוקע:

סימן תקצז

סעיף א

ס"א אוכלים ושותים ושמחים. ירושלמי פ"ק דר"ה והביאו הרא"ש סוף ר"ה ואמרינן בד' פרקים בשנה כו' ור"ה אלמא בד' פרקים אלו מרבין סעוד' וכן כתוב בנחמיה א' אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' וגו'. ונאמר שם היום קדוש הוא לה' אלהיכם אל תתאבלו אל תבכו וגו':

ואין מתענין בראש השנה. שכת' בו מקרא קודש ואמרינן בתורת כהנים קדשהו במאכל ובמשתה וכסות נקיה וזה שאמרו בפט"ז דשבת מאי דכתי' ולקדוש ה' מכובד זה יו"כ כו' ונקרא ג"כ חג בכסה ליום חגנו כו' ונאמר אכלו משמנים כו' כי חדות כו' ושלחו מנות לאין נכון לו ופשטיה דקרא למי שהיה בדעתו להתענות ובירושלמי פ"ג דתענית מתריעין ולא מתענין שכן בר"ה מתריעין ולא מתענין ונקרא מועד ערכין י' סוטה מ"א וירושלמי פ"ק דר"ה הנ"ל וע' במרדכי ורא"ש:

ולא בשבת. שאפילו ט"ב אמרינן בתענית כ"ט ב' ט"ב שחל כו' כ"ש תענית נדבה: שם:

סעיף ג

ס"ג המתענה. ואם היה כו'. עיין כ"ז בתה"ד שם:

י"א דמצוה. עיין ברא"ש שם:

סימן תקצח

סעיף א

ס"א ר"ה שחל. דימים שא"א הלל א"א [אומרים] אותו שהוא צדוק הדין על מ"ר ע"ה:

וי"א. כיון דאיקרי מועד כנ"ל:

וכן אנו. דאנו א"א ביום שא"א תחנון אם היה חל בחול כמ"ש הטור בסי' רצ"ב בשם מנהג אשכנז ואף שגם ש"ע פ' שם כן כאן ס"ל כטעם הטור כאן בשם רב עמרם שאומרים משום שהוא יום דין וראוי לאמר צ"ה. ולי נראה מטעם אחר משום ששלשה ספרים נפתחים בר"ה ואמרינן בר"ה י"ז א' היכי עביד רא"א כובשו כו' ריב"ח כו' ואמרינן בערכין ח' ב' פשטיה דקרא כו' במאי קמפלגי בדר"א וריב"ח דאתמר כו' אבל מנהגינו כנ"ל:

סימן תקצט

סעיף א

ס"א ליל. ר"ל אף ע"פ שאומרים בו וחגיגת הרגל ואינו לא חג ולא רגל מ"מ אומרים אותו כמ"ש בסוף פ"ק דחולין כ"ו ב' י"ט שחל כו' מ"ט כו':

סימן תר

סעיף א

ס"א ביצה. עבה"ג ובעירובין ל"ט א':

וכן מה. שם ב':

וכן מה שנתלש. נלמד מהנ"ל וע' תוס' ורא"ש פ"ג דביצה:

סעיף ב

ס"ב בקידוש כו'. להוציא נפשיה מפלוגתא משום שי"א שא"א שהחיינו משום דקדושה א' היא כנ"ל ס"א:

ילבש. פ"ט דברכות:

או כו'. פ"ג דעירובין ומברך על הראיה וכן מפורש בירושל':

ואם אין כו' עכ"ז. שכן הכריחו שממ"נ אומרים שאם מחמת ספק ה"ה כשאר י"ט של גליות ואם מחמת מנהג ב"ד כשהיו באים מן המנחה ולמעלה מיום שני היו מונין והוא העיקר ועתוס' די"ט ה' ב' ד"ה מי. לכך נראה כפי' ר"ח כו' וי"ל דה"פ כו'. ועריב"ש ס"י וע' תוס' דמנחות ק' ב' ד"ה שני כו' ונראה כו':

סעיף ג

ס"ג אם חל כו'. דאז אומרים לכ"ע כנ"ל ואע"ג דבס"ב כ' ואם אין כו' כ' בב"י דהעולם נהגו שלא לברך בשופר:

וי"א. כנ"ל:

סימן תרא

סעיף א

ס"א ומפטיר קורא. עיין מ"ש סי' תקפ"ד ס"ב:

ומפטיר. מגילה שם:

ובמוצאי ר"ח. פסחים ק"ד א':

כמו במ"ש. ספ"ק דחולין כ"ו ב':

אלא שאין. עתוס' דפסחים ק"ב ב' ד"ה רב:

ועל. גמ' שם נ"ג ב' נ"ד א'.

סעיף ב

ס"ב אף בא"י כו'. אע"ג דאנן בקיאין בסוד העיבור ולא יארע לנו דבר שנצטרך לעשות שני ימים כי אנו קובעין ע"פ החשבון מ"מ צריכין לעשות כמנהג אבותינו כמ"ש בפ"ק די"ט לענין שני י"ט של גליות הזהרו במנהג כו' דלמא כו' ומזה הטעם ה"ה לר"ה בא"י דאל"כ היה ג"כ ביצה מותרת וכמ"ש שם ה' ב' מי לא מודה כו' ושם ו' א' א"ל וליתיב מר האידנא כו' א"ל רב מרדכי כו' ועיין רא"ש שם ס"ד ובמלחמות שם:

סימן תרב

סעיף א

ומתענים כו'. בפ"ק דר"ה י"ח ב':

ס"א בכל הימים כו'. כמ"ש בר"ה שם י"ז ב' שב בינתים כו' ושם י"ח א' והכתיב דרשו ה' ובפי"ב דיבמות:

ואומרים כו'. ע"ש שנענה ר"ע כמ"ש בפ"ב דתענית וקבעוה משם ואילך לדורות כמ"ש בכל בו:

מלבד בשבת. כמ"ש בירושל' דשבת ס"פ ואלו קשרים תנו אסור לתבוע צרכיו בשבת ר' זעירא שאל לר' חייא בר בא מהו מימר רענו ופרנסינו א"ל טופס ברכות כך הוא:

ואפי' אם כו'. דאף בר"ה ויה"כ שאסור בתחנון אומרים אותו:

ואומרים בכל יום כו'. כמ"ש ביומא פ"ז א' וע' רש"י ד"ה חטאתי כו' וד"ה אנא כו':

מלבד כו'. מפני שעתידין לומ' ב"פ במנחה וערבית והוא י"ט ג"כ:

ואין כו' ואין כו'. כמ"ש בר"פ הדיינים וכאן נפרעים ממנו ומכל העולם כולו וכן עונש החרם גדול כמו עונש השבועה וכמ"ש בתנא דבי אליהו ללמדך שחרם הוא שבועה ושבועה הוא חרם וראיה ממ"ש בעכן חרם בקרבך ישראל כו' והענישו כל ישראל עליו:

אין מקדשין כו'. כמ"ש במ"ס דדוקא כשהוא מבושם ובשמחה ובמדרש במוצאי יה"כ בת קול יוצאת ואומרת לך אכול בשמחה כו' והביאו הג"מ וע"ל סי' תרכ"ד ס"ה בהגה ואוכלים ושמחים כו' והעיקר כי"א שטוב לקדש הלבנה קודם יה"כ כדי שמצוה זו תכריע לכף זכות:

ושבת שבין כו'. דלא כמהרי"ל שכת' דאין לאומרו משום שנאמר בו ומשפטיך תהום רבה ואנו אומרים אל תבא במשפט עמנו וע"ל שכ' שאדרבה שיש לאומרו כמ"ש בערכין ח' ב' פשטיה דקרא במאי כתיב כו':

סימן תרג

סעיף א

ס"א אף מי כו'. רא"ש סוף ר"ה ומרדכי וש"פ מירושלמי ר"ח מפקיד לרב אי את יכיל למיכל כולי שתא בטהרה אכול ואי לא אכול ז' יומי בשתא וכ' ראבי"ה קבלתי שאלו הן ז' ימי חול שבין ר"ה ליו"כ דבשבת וי"ט א"צ להזהיר ולמדו מזה לפת של עו"ג:

ויש לכל א' כו'. כנ"ל שב כו':

ולכן כו'. כמ"ש בכריתות כ"ב ב' ובאבות דר"נ פרק ל' ר"מ אומר כל העובר עבירה א' בספק מעלה עליו הכתוב כאלו עשאו בודאי כיצד אדם חטא ונודע לו חטאו מביא חטאת בסלע ועשירית האיפה בפונדיון ספק חטא ספק לא חטא מביא אשם בשתי סלעים:

סימן תרד

סעיף א

ס"א ולהרבות בסעודה כו'. כמ"ש בכתובות ה' א' אלא מעתה יה"כ כו' וערש"י שם ד"ה שחל כו' ובב"ר פי"א א"ר תנחומא עובדא הוי ברומי בערובת צומא רבא והוה תמן חד חייט כו' והביאו תוס' בכתובות שם וחולין פ"ג א' והרא"ש בפ' בתרא דיומא וש"פ ועתוס' שם ובחולין קל"ג א' וע' תוס' שם ד"ה לבר כו' ושם צ"ה ב' רב נחמן כו' ושם ק"י א' אפקינהו כ"ע כו':

ואסור להתענות. כמ"ש בפ"ו דפסחים מר בריה דרבינא הוה יתיב בתעניתא כו' ופי' הרשב"א בתענית חלום דבלא"ה אסור להתענות בשבת וי"ט כ:ו"ש בירושלמי ועמ"א:

סעיף ג

ס"ג אין נופלין כו'. כמ"ש בפ' השוכר את הפועלים:

גם אין כו'. שאינו יום צרה:

ומזמור לתודה. שאין מביאין קדשים לבית הפסול כמ"ש בפ"א דפסחים ופ"ב די"ט:
גם אין כו' ויש מקומות כו' מחלוקתם כמ"ש האחרונים דפליגי אם הלילה ג"כ יו"ט או דוקא ביום ועיין של"ה ומ"א הביאו והעיקר שאין המצוה להרבות אלא ביום וגמ' ערוכה היא בכתובות ה' א' ועיין רש"י שם ד"ה אית ליה כו':

סימן תרה

סעיף א

ס"א מה שנוהגים כו'. משום דרכי האמורי וע' ברשב"א סי' שצ"ה:
ויש כו'. עיין רש"י סוף פ"ח דשבת פ"א ב':
ונוהגין כו'. ששמו גבר וע' ספ"ק דיומא:
זכר כו'. עיין בפרק הנזקין:
ולוקחין למעוברת כו'. דקיימא לן עובר ירך אמו הוא דרבי יוחנן דסבירא ליה בתמורה כ"ה א' עובר לאו ירך אמו הוא אתותב שם וכן הסוגי' בספ"ב דגיטין וכן ברפ"ה דב"ק פרה שהזיקה גובה מולדה מ"ט כו' וכן במתניתין דערכין ז' א' וע' רש"י שם ד"ה אין ממתינין כו' ובגמרא שם פשיטא גופה היא כו' ועיין תו' דב"ק מ"ז א' ד"ה מ"ט כו' וכ"פ הרא"ש שם ובת"ה נ"ג א' ובמשמר' הבית שם דלא כרא"ה ור"ת וע' תוס' דסנהדרין פ' ב' ד"ה עובר כו'. ומ"א כת' משום דשני גופים מתכפרים בכפרה אחת כמ"ש במנחות בכל הקרבנות לבד ממנחה שנא' נפש ואינו נרא' דלא דמי לנדבה:
ובוחרין כו'. עט"ז ומ"א וכמ"ש בפ"ק דע"א:
ונהגו. כמ"ש וחטאיך בצדקה פרוק:
או לפדותן כו'. עמ"א ועט"ז וע' בפ"ק דחגיגה:
ויש מקומות כו'. כמ"ש ברפ"ב דתענית:
ולהרבות כו'. כמ"ש הלא זה צום אבחרהו כו' הלא פרוס לרעב כו' כל הענין שבת קנ"ו ב' ר"ה ט"ז ב':
ויש להסמיך כו'. כמ"ש רפ"ג דזבחים ופ"ו דברכות:
וזורקין כו'. עיין פ"ז דחולין:

סימן תרו

סעיף א

ס"א עבירות כו'. עמ"א בשעת מחילה כו' והוא גמרא דיומא פ"ו ב' אר"נ כאן כו':
וילך כו'. עמ"א מ"ש בשם ב"ח והוא גמ' שם אנא שא נא כו' חטאתי וישר כו':

מיהו יאמר כו'. תנחומא ואם הלך לרצותו ולא קבל עליו מה יעשה א"ר יוסי בן דורמסקית סימן זה יהא מסור בידך כל הימים שאתה מרחם על חבירך יש לך מרחמים ואם אינך מרחם על חבירך אין לך מרחמים ומה יעשה א"ר שמואל יביא עשרה בני אדם ויעשה שורה אחת ויאמר להם קטטה היתה ביני ובין חבירי והלכתי לרצותו ולא קיבל עליו והקב"ה רואה שהשפיל עצמו ומרחם עליו כו' וע' מ"א ס"ק ב' ואם כו' והוא לפירש"י שם רב שאני ואף הרי"ף מודה לדינא:

ואם הוא רבו כו'. הרי"ף שם כפירושו מש"ש רב שאני ועמ"א וכמו ר"ח לרב שם:

והמוחל כו'. סוף פ' החובל ושם:

אם לא כו'. שם ומפרש מש"ש כי היכי דליזל ולגמור כו' משום טובתו של רב דלא כפירוש רש"י שם וכבר תמה ב"ח עליו מנ"ל לפרש דלא כרש"י:

ואם כו'. ירושלמי ס"פ החובל סוף הלכה י' א"ר יוסי הדא דתימר שלא הוציא ש"ר אבל הוציא לו ש"ר אין לו מחילה עולמית.

סעיף ב

ס"ב אם מת כו'. עיין מ"א ס"ק ו' ומ"ש בשם יש"ש כן עיקר כמ"ש עד שיתכוין לבייש ודברי מ"א תמוהין שכת' שחשד לאביו כו' וצ"ל לאמו:

ונהגו. שם תרי עובדא דרב ועירובין נ"ד א' ונדרים נ"ה א':

סעיף ג

ס"ג תקנת כו'. תנחומא אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע כל הכעס הזה למה כו' א"ל אתה אמרת הנה קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים כו' א"ל ממך למדתי שאמרת מחתות החטאים האלה בנפשותם א"ל אני אמרתי בנפשותם ולא באבותם:

סעיף ד

ס"ד יכול כו'. לאפוקי מר"ע שכ' בשעה שביעית קודם מנחה וליתא דעיקרו משום יה"כ:

לטבול. כמ"ש במדרש תנחומא פ' ואתחנן יש לך עם אחד בארץ כמלאכי השרת מה מ"ה נקיים כו' ועראש:

וללקות. ע"ל סי' תר"ז.

ואינו כו'. עפ"ג דברכות וכ"כ תוס' שם כ"ב ב' סד"ה ולית:

וא"צ כו'. כי טעם הטבילה ע"פ מדרש הנ"ל שישראל נקיים כמ"הש כמ"ש הרא"ש כנ"ל. ועיקר פירוש נקיים נקיים מכל חטא כמ"ש בפרקי ר"א והובא ברא"ש שם ומ"מ מדמין כל מה שיוכל כמ"ה ועיין ס"ס תר"י:

משום קרי. לא משום דר' יצחק דא"א בזה"ז וע' רפ"ד דבכורות:

וה"ה דהטלת כו'. עיין רש"י דברכות כ"ב ב' ד"ה ולית הלכתא כו' ועמ"א ס"ק ט' ואם נכנס כו' והוא בעיא רפ"ב דגיטין ולקולא ומ"ש ורשאי כו' ספ"ג דטהרות ומ"ש וכ' הרר"י כו' הוא ממתני' הנ"ל ומ"ש שם מ' סאה כו' הוא בפ"ג דברכות אליבא דר"י ולחד מ"ד ומתניתין דפ"ח דטהרות משמע כההיא מ"ד:

מי כו'. פ"ג דמ"ק:

אע"פ כו'. כמ"ש בי"ד סי' שפ"א ס"א בהג"ה ולעיל סי' תקמ"ח ס"י בהג"ה:

טבילת כו'. ע' בי"ד שם ס"ה בהג"ה דאף במקום שאסור מדינא אמרו דלא אסור אלא ברחוצה של תענוג ואמרו כל חייבי טבילות כו':

סימן תרז

סעיף א

ס"א צריך כו'. שם ת"ר מצות כו'.

ויחיד כו'. שם:

בי"כ. עס"ה בהג"ה:

א"צ כו'. טור וכר"ע שם פ"ו ב' וכמש"ש פ"ז ב' לא אמרן אלא דלא אמר אבל כו' וע' מ"א ס"ק ה':

סעיף ב

ס"ב ואם רצה כו'. שם ת"ר עבירות כו' ראב"י או כו' ולדברי שניהם מפרט החטא וכ"ש דקי"ל בס"ד כראב"י:

ואם מתודה כו'. הכל דבר א' ור"ל אם מתודה בלחש ורצה לפרט הרשות בידו ונכון לפרט אבל בקול רם אסור לפרט כמ"ש בהג"ה:

נכון כו'. דהרמב"ם פסק כריב"ב דפלוגתא דת"ק וראב"י מ' כריב"ב וכן אף לר"ע נכון לפרט מדפליגי על עבירות שלא שנה עליהן כנ"ל והטור פסק כר"ע דהלכה כמותו מחבירו ושם מיירי באם רוצה לפרט לכן נכון כו' ומהא דפלוגתא דר"י ור"נ אין ראיה כמ"ש המ"א דודאי ל"פ בפלוגתא ותנאי אלא אינהו מיירי לפרסם לב"א בקול רם אבל התנאי ריב"ב ור"ע בלחש לפני המקום וז"ש בהגה:

אבל כו' בקול כו'. כמ"ש בסוטה ל"ב ב' מ"מ תקנו תפלה כו' ובפרק ה' דאבות וביומא כ"א א' ומשתחוים רוחים וערש"י שם ד"ה משתחוים ובספ"ה דברכות:

ע"ח כסדר כו'. רוקח וכ"כ המרדכי:

סעיף ג

ס"ג ויחזר כו'. מהנ"ל וכי מטא ש"ץ כו' ר"ן וע' רפ"ד דיומא ל"ט ב':

ועיקר. וגמרא:

סעיף ד

ס"ד עונות כו'. ע' ספ"ו דגיטין ס"ז א':

סעיף ה

ס"ה בתפלת כו'. ערש"י שם ד"ה אינו חותם. אבל לא גרס לה כו' וכ' הרא"ש בשם רב עמרם מי שחותם בוידוי במנחה טועה והטור כ' דלפירש"י שפי' בפי' הראשון דכ"מ שזקוק א"כ יש לחתום וכת' ומוטב שלא לחתום כיון דאיכא פלוגתא דרבוואתא ובלאו הכי אין לחתום דהא רש"י סתר פי' הראשון וכ' אבל כ"ג כו' ועוד שאף לפי' הראשון אינו חובה ודוקא בתפלות יה"כ כמ"ש כ"מ שזקוק לשבע כו' והיאך יקבע ברכ' במנחה לעצמה ואף בתפלת יוה"כ אינו רשאי לחתום בוידוי אלא הש"ץ שאומ' באמצע ואינו קובע ברכה בשביל הוידוי אלא כמ"ש רש"י שם שמשנה הנוסח ממקדש ישראל ואומר האל הסלחן וז"ש ר"ע מי שחותם כו' טועה דלא אמרו אלא בש"ץ וביה"כ אבל בתפלת י"ח לא וכ"ש לפי' הגאונים ובהג"ה שכת' ואין הש"ץ כו' ועמ"א ס"ק ז' כת' של"ה כו'. שפיר' דמ"ש מצות וידוי יה"כ עם חשיכה לא קאי אשל ערבית אלא עם כניס' היום וז"ש ואע"פ שהתוד' קודם כו' ואע"פ שהתודה ערבית קאי אוידוי של תפלת ערבית ובתוספתא מפורש להדיא ואע"פ שהתודה קודם שיאכל וישתה צריך שיתוד' לאחר שיאכל וישתה שמא אירע דבר קלקלה בסעוד' ואע"פ שהתודה לאחר שאכל ושתה צריך שיתודה ערבית ואף ע"פ שהתודה ערבית כו' ועיין בר"ן. אבל בירושלמי אמרו מצות הוידוי עיה"כ עם חשיכה עד שלא נשתקע במאכל ובמשתה אע"פ שהתודה בערבית צריך להתודות בשחרית אע"פ כו':

ואין כו'. שא"י לאומרו באמצע ועוד שאף היחיד אינו אומרה אלא מפני שמא כו'. הרא"ש:

סעיף ו

ס"ו כל הקהל כו' שמתוך כו'. ר"ל דאין מלקות בזה"ז כמ"ש הרמב"ם רפט"ז דסנהדרין וע' בכ"מ ולח"מ שם:

שמתוך כו'. עיין בפ"ק דברכות ז' א':

ונהגו כו'. כמ"ש הרמב"ם שם דמלקות במקום מיתה עומדת וכמ"ש בפ"ק דסנהדרין ו' ע"ש מ"ג ב':

והמלקה כו'. מכות כ"ב ב' במתניתין לפי גירסתינו שם:
שלשה פעמים כו'. נגד מכות המשתלש אבל לדינא דגמרא אינו אומר אלא פ"א:
ונהגו כו'. עמ"א:
ויקח רצועה כו'. מתניתין שם:
ע"ד שנאמר כו'. גמ' שם עמ"א:
והנלקה לא כו'. במתני' שם:
פניו כו'. עמ"א וט"ז:
יה"כ. דמכפר אף עכשיו אף בלא שעיר ועתוס' דשבועות י"ג ב' סד"ה דעבר בשם תוספתא וכ"ה בירושלמי סוף יומא וע"ש באריכות:
אינו מכפר כו'. כריתות ז' א' וכר' יוחנן אביי ורבא ושם אלא שבין דאמר יכפר כו':

סימן תרח

סעיף א

ס"א אוכלים ומפסיקים כו'. כתובות ס"ג א' וע' רש"י שם ד"ה לא כו'. ובפ"ד דפסחים ובה"ש שלו אסיר ופ"ח דיומא פ"א ב' תוספת עינוי כו' וע"כ קודם בה"ש:
ותוספת כו'. גמ' שם וע' תוס' דר"ה ט' א' ד"ה ור"ע. ושמא משום כו' אבל הרא"ש בפ"ד דברכות ס"ו כת' דע"כ איכא שיעורא מדאמרינן דהאי תוספת יה"כ דאורייתא וכמ"ש בס"ג ומסתמא לא היו אוכלין עד הלילה ממש כי אין יכולין לצמצם כו' ע"ש (ועמ"ש בסו' רס"א ס"ב):
שזמנו כו'. ספ"ב דשבת כרבה וכר"י וכמ"ש ר' יוחנן הלכה כר' יהודה לענין כו' וע' ביומא ס"ז א':

סעיף ב

ה"ה בכל כו'. שם:
ודוקא כו'. שגי' הראשונים בשבת שם דוקא בדרבנן אבל בדאורייתא לא ול"ג ולא היא וכ' הר"ן שמיחלפא הסוגיא אבל לפי' שם לאפוקי דבר המפורש וכמ"ש הר"ן בשבועות דמה שאינו מפורש בתורה קרי' דרבנן ועי"ד סי' רל"ט ס"ו וע' בפ"ק דקידושין כ"ד ב' וע"ל סי' שס"ה ס"ו:
ואם יודע. יבמות סוף הבע"י:
ברבים להוכיחן כו' אבל ביחיד כו'. מהא דערכין ט"ז:
רק פ"א. מהא דספ"ה דשבת והא דאמר לא מקבלי מינאי ש"מ שהיה צריך ברבים להוכיחן לכך היה סבור שפטור:

מאחר שיודע כו'. הוא תירוץ הראשון של ר"ן ששם לא הוכיחם כלל ואולי ישמעו והתי' השני דמשום שלא יהיה להם פתחון פה חייב להוכיחם פ"א וכתי' הראשון כתבו תו' בשבת שם:

עד כו'. ר"ל כרב ושמואל שם לכ"א כדאית ליה אבל לא כר' יוחנן דאין הלכה כמותו במקום שניהם וע' רי"ף פכ"ב דשבת:

סעיף ג

ס"ג אם הפסיק כו'. כמ"ש בספ"ג דעירובין כיון דאמר זמן קבליה עליה כו' הא קודם לכן מותר וכמ"ש באיכה רבתי והביאו תו' שם ד"ה אי והרא"ש בפ"א דתענית סי"ד:

וע"ל סי' כו'. אבל בהג"מ פ"ג מהל' תענית כ' דהוי קבל' וכ"פ בש"ע בסי' תקס"ב ס"ו לענין קבלת תענית וע' מש"ש:

סעיף ד

ס"ד בעיה"כ כו'. עיין תוס' בפ"א דכתובות ה' א' ד"ה אלא כו' וי"ל דבעיה"כ כו' ובחולין פ"ג א' ד"ה וכדברי כו' ואור"ת דבשאר כו':

וכן אין כו'. עיין בפ"א דיומא וע' בספ"ח דנדרים ס"ג ב' עיין שם:

סימן תרט

סעיף א

ס"א מותר. שמחול לחול הוא מכין ואף ביה"כ עצמו התירו קניבת ורק כדי להכין סעודתו:

וי"א כו'. דהא הטמנה בדבר המוסיף הבל אסור מבע"י משום גזירה והי' ראוי לאסור אף בדבר שא"מ הבל הא אטו הא וכמ"ש ריש י"ט אלא משום כבוד שבת וז"ש הרא"ש בשם רב עמרם שאין טומנין את החמין אלא לכבוד השבת כו':

סימן תרי

סעיף א

ס"א ואם יש כו'. כמ"ש שם תנא כו':

ואם חל כו'. בירושלמי פ"ד דפסחים הלכה ד' פסק הלכה כרשב"א:

ומברכין כו'. כמ"ש בפ"ז דברכות ולשיטתו שפסק דגם ביה"כ מברכין וע' בפ"ב דשבת כ"ד:

סעיף ב

ס"ב יש מי כו'. כמו בשבת משום שלום בית. שם. אבל כל הפוסקים חולקים עליו וכמ"ש בפ"ד דסוכה קסבר מנהג נביאים והשתא מנהג נביאים כ"ש כה"ג ואף לפי' ר"ת בפ"ב דברכות י"ד א' כאן דמקום שנהגו כו' וע"ל סי' רס"ג ס"ה:

סעיף ד

ס"ד נוהגים כו'. הרי"ף ורא"ש ס"ט מהא דפט"ז דשבת כבדהו כו' וע"כ יש לכבד בכ"ד שנקרא כבוד כיון שא"י לכבדו באכילה ושתיה וכמו שמכבדו בכסות שנקרא כבוד כמ"ש בפט"ז דשבת וכן בנרות כמ"ש באורים כבדו ה' ומתרגמינן בפנסייא יקרו:

ואם כו'. שבת ספט"ז ועמ"א ס"ק ד' ויש למחות כו' וע' בשל"ה וכן עיקר:

יש אומרים כו'. שבת קי"ד א' זה יה"כ שאין בו כו'. ור"ל דתניא בת"כ מקרא קדש קדשהו כו' וכאן שא"א כבדהו במה שאפשר בשבת בכסות כו':

יש שכתבו כו'. כמ"ש נקיים כמ"ה וכ' איש א' לבוש בדים:

וגם הוא כו'. וע' בפ"ב דתענית ט"ז א':

סימן תריא

סעיף א

ס"א יה"כ כו'. מפורש בתורה ועניתם כו' בערב מערב כו' וביומא פ"א ופ"ד דפסחים ואפי' בת"צ אין חילוק אלא במלאכה כמ"ש בפ"א דתענית:

ואין חיוב כו'. שם ע"ד א':

סעיף ב

ס"ב כל כו' וכל שאסור כו'. דקי"ל יש עירוב והוצאה ליה"כ ממ"ש בפ"ג אי אתה מודה שמערבין לגדול ביה"כ כו'. רי"ף בפ"ק די"ט ודבריו צ"ע גדול דשם בעירובי תחומין מיירי. ועוד הביאו ראיה דכן מסקינן בכריתות י"ד א' דהא דרפרם בדותא היא ועתוס' שם וע' בפ"ק די"ט י"ב א' וערש"י שם ד"ה ליפלגו כו':

לקנב. פי' הרשב"א והר"ן ומ"מ משמו דר"ל להדיח וכמ"ש בירושלמי שם יה"כ שחל להיות בע"ש אין תוקעין במ"ש אין מבדילין כו' א"ר שמואל אחוי דר' ברכיה ויבדיל שכן הוא מתיר להדיח כבשים ושלקות. א"ר יוסא כלום הוא מותר להדיח כבשים ושלקות לא מן המנחה ולמעלה ויבדיל מן המנחה ולמעלה מ"נ נר אין כאן כוס אין כאן כו' וכן הוא בתוספתא ספי"ג דשבת מפצעין באגוזים ומפרדים ברמונים ומדיחים בכבשים ביה"כ עם חשיכה ואינו חושש שהוא כמתקן מקודש לחול ור"ל כמש"ש קודם לזה

מפצעים באגוזים ומכרדים ברמונים ומחתכים *) בנבילה משבת לאותה שבת אבל לא משבת למ"ש מפני שהוא כמתקן מקדש לחול אבל ביה"כ התירו כמ"ש בגמ' מפני עגמת נפש ור"ל כמ"ש הרשב"א שלא יצטרך לתקן בערב ויהא נפשו עגומה עליו וכ"ה בפ"ד דפסחים הלכה ד' יה"כ שחל להיות בשבת מהו להדיח כבשים ושלקות מן המנחה ולמעלה רב אמר אסור ר"א אמר מותר ר' יעקב בר אחא בשם ר"א מ"ט אמרו מדיחין כבשים ושלקות מן המנחה ולמעלה מפני הסכנה שנייא היא סכנת יה"כ שחל להיות בשבת שנייא היא יה"כ שחל להיות בחול התיב ר' חנניא חברין דרבנן מתני' פליגא על ר"א יה"כ שחל להיות בשבת חלות מתחלקות לערב שנייא היא שע"י שהוא דבר קל שמא ישכח ויאכל התיב ר' פנחס מתני' פליגא עלה דר"א יה"כ שחל להיות בשבת שבתון שבות ובחול שבתון שבות אם בחול אתה שובת בשבת לא כ"ש ל"צ דלא אפי' דברים שאת מותר לעשותן בחול את שובת עליהן בשבת ואיזו זו הדחת כבשים ושלקות כו' ע"ש ועמ"א ס"ק ב' פירש"י כו' *)אולי צ"ל בדבילה וי"ל כו'. אבל בתוספתא הנ"ל מ' להדיא שלא התירו בזה אלא להכין למוצאי יה"כ שהרי אמרו שם שבשבת מותר לאותו יום אבל לא למ"ש. ומ"ש ור"ן שהתירו כו' ט"ס וצ"ל ור"ן פי' שהתירו כו'. שכ"ז כ' ר"ן ומ"מ ורשב"א הנ"ל וראייתם מירושלמי ותוספתא הנ"ל וכן עיקר שאין עליה תשובה:

כשחל להיות בחול. רמב"ם. וכרב הונא שם וכ' המ"מ דהוא בתרא נגד ר' יוחנן ות"כ. וצ"ע שהרי בפ"ו דברכות פסקו הרי"ף ורמב"ם כר' יוחנן נגד רב הונא וכ"פ כל הפוסקים וע' בתוס' שם מ' ב' ד"ה ור' יוחנן כו' דדוקא מאביי ורבא הלכה כבתראי וע' בראש פי"ט דשבת. ומ"ש דת"כ אדרבה ת"כ דר"י. וצ"ל שלא היה גורס ת"כ דר' יוחנן כו' עד א"ר יוחנן וע"כ ט"ס שם אלא ת"כ דר"ה יה"כ שחל להיות בחול מפצעין כו' וז"ש המ"מ ותניא כוותייהו וגם בירושלמי פ"ד דפסחים הל' ד' מוקי מתני' דשבתון שבות על קניבת ירק וכמ"ש שם יה"כ שחל להיות בשבת מהו להדיח כבשים ושלקות מן המנחה ולמעלה רב אמר אסור ר"א אמר מותר כו' התיב ר' פנחס מתניתא פליגא כו' ל"צ דאפי' דברים שאת מותר לעשותן את שובת עליהן בשבת ואיזו זו הדחת כבשים ושלקות ופי' הר"ן והמ"מ בשם הרמב"ן והרשב"א שזו היא קניבת ירק ועמש"ל:

והאידנא כו'. **אם נפלה כו'**. ממ"ש שבת קט"ז ב' אבל לא משבת ליה"כ וערש"י שם:

ונשתרבב כו'. אגודה שם וכ' אפי' קודם מנחה ואע"ג דלפצוע אגוזים דוקא מן המנחה ולמעלה כאן לא שייך זה:

סימן תריב

סעיף ג

ס"ג אכל כו'. תוספתא פ' בתרא דיומא שם וגמ' פ"ב:

סעיף ד

ס"ד י"א. כריב"ב דתני לה בגמ' וחכמים כו':

וי"א. תוספתא וטור כר"ש דסוגיא דש"ס בכ"מ כוותיה טומאת אוכלין בכביצה:

שוחקות. שם ר"א ב' בצים שוחקות כו'. חכ"א כביצה ומחצה שוחקות:

סעיף ו

ס"ו ואם אכל כו'. כמ"ש בפ"א דמגילה ז' ב':

ואסור כו'. ר"ל אע"ג דאמרינן ברפ"ב דברכות י"ד א' טועם ואין בכך כלום היינו כמ"ש שם אכילה ושתיה קביל עליה כו' משא"כ כאן וע' בפ"ז דחולין בשלמא תרומה טעים כו':

סעיף ט

ס"ט שתה כו' אבל כו'. מתני' וגמ' שם:

סעיף י

ס"י שתה מעט כו'. תוספתא שם ועמ"א ס"ק ה' שכתב והעיקר כמ"ש הב"ח כו'. ודבריו דחוקים מאד ע"ש ודברי רי"ו עיקר שכששותה הרבה שובר רעבונו והתורה אמרה אשר לא תעונה:

וי"א כו'. הוא מתני' ערוכה בפ"ג דכריתות י"ב ב' דשיעור שתיה כשיעור אכילה כדי אכילת פרס וכ"ה בברייתא בגמ' שם י"ג א' ודברי הרמב"ם הם שגגה גדולה ואפשר לומר דהרמב"ם מפרש דר"א דפליג בכריתות שם ואמר אם פסק בה או אם נתן כו' חד טעמא לתרווייהו כיון דנתן מעט מים הרי לא שתה רביעית בכדי רביעית ואנן קי"ל כר"א כמ"ש שם י"ג ב' וסובר דה"ה בכ"מ. אבל ליתא דדוקא שם דכתיב ושכר כמש"ש:

מותר ליגע כו'. יומא ע"ז ב' דלא כי"מ שדחקו שם בתינוק קטן שאין יכול ליטלו בעצמו והביאו ראיה מפ"ק דפסחים דאף חכמים ל"פ אלא משום דהוא עצמו מחזר כו' שאני התם שמותר בשאר דברים לא בדיל ועתוס' דע"א ו' ב' ד"ה מנין כו' דלא אסור אלא בנזיר דכ"ע שתי חמרא כו' וכמ"ש ביומא י"ד א'. ועודנ"ל דוקא בנזיר משום דסחור סחור לכרמא כו' והוא מבקש שיתן לו מסתמא ליושתי קבעי כמ"ש תוס' שם אבל אם נדור משאר דברים מותר ליתנו לו כ"ז שלא אמר בפירוש שיאכלנו וכמ"ש בתוספתא ספ"ב דדמאי ע"ה שאמר לחבר תן לי ככר זה ואוכלנו יין זה ואשתנו לא יתן לו שאין מאכילין טהרות לע"ה היה נדור מן הככר וא"ל תן לי ואוכלנו אבטיח וניקר וא"ל תן לי ואוכלנו

יין ונתגלה וא"ל תן לי ואשתנו לא יתן שאין מאכילין את האדם דבר האסור לו כיוצא בו לא יושיט ישראל אבר מן החי לב"נ ולא כוס יין לנזיר שאין מאכילין את האדם דבר האסור לו אלמא נקט בכולם ואוכלנו חוץ מאלו שנים. והרשב"א והר"ן ומ"מ כתבו ב' טעמים על קניבת ירק דאסור קודם מנחה א' משום דלמא אתי למיכל אבל מן המנחה ולמעלה דומה כמי שיש לו פת בסלו ולפ"ז אסור כאן ועוד טעם אחר כ' משום דקודם המנחה נראה כמתקן לצורך היום ואע"ג דבירושלמי דפ"ד דפסחים הל' ד' הנ"ל משמע כטעם הראשון שם שאמרו שע"י שהוא דבר קל כו' ליתא דהיינו לר"א שם אבל לפי מאי דקי"ל כרב כמ"ש בסי' תרי"א ס"ב א"צ לזה אלא טעמא משום סכנה כקושיית הירושלמי הנ"ל וכמו שאסרו בכל שבת בתוספתא הנ"ל וקי"ל כרב כנ"ל ואע"פ שטעם של ר"א לכאורה ברור כיון שהטעם משום סכנה מה לי בחול כו' מ"מ הא מסיק שם דאסמכוה אקרא שבתון שבות וכן בגמ' שלנו משמע דלאו משום טעם הראשון ועמ"א:

סימן תריג

סעיף א

ס"א ואפי'. פסחים נ"ד ב':

ידיו. כגי' הרי"ף:

או רגליו. תוספתא וירושל' שם וספ"ק דתענית נטנפו רגליו מטבילן במים ואינו חושש:

או שאר גופו. תוספתא אם היו רגליו מלוכלכין בטיט ובצואה מדיחן במים כדי שלא יטנפו כליו ומזה הטעם ה"ה לכל גופו. הג"מ. ובתוספתא שלנו כ' ידיו אבל הוא ט"ס:

או כו' שלא כו'. נלמד מהנ"ל:

סעיף ב

ס"ב נוטל כו'. ע' תוס' שם וע"ל סי' תקנ"ד ס"י ומש"ש אבל בירושל' פ"ב דברכות אמרינן דבי"כ וט"ב אסור רחיצה אא"כ חולה שיש בו סכנה וז"ל א"ל דלא יסחיימות אין בעי אפי' בט"ב כו' אפי' ביה"כ וכ"כ הרמב"ם בפ"ז מה"ת ה"ח וכ"כ מ"ע שם בשם הר"פ שאין רחיצה כלל ביה"כ וט"ב אלא כמש"ש ואם היה מלוכלך כו' ובצואה רוחץ כדרכו כו' וכן עיקר:

סעיף ג

ס"ג אם הטיל כו' או עשה כו'. הכל ע"ד הנ"ל שלא אסרו כו' וכמ"ש בפ"ג דיומא זה הנלל. כל המסיך כו' אפי' ביה"כ דארישא קאי ואמרינן שם בשלמא רגלים כו' מצוה

לשפשף וע' תוס' ישנים ביומא שם שפי' אפי' הטיל ולא שפשף משום הכון ע"ש בד"ה משום כו' בארוכה:

ולכן כו'. ירושלמי שם ושם:

סעיף ד

ס"ד מי כו'. כנ"ל ובירושלמי שם ושם מתיר במנעלים לאסטניס וע"ל ס"ס תרי"ד:

ונהגו כו'. ע' בספ"ב דברכות ט"ז ב' וע' תוס' שם ד"ה אנינות כו' וי"ל כו' וה"ה כאן אף למ"ש הרא"ש כאן בשם ר"י דשאר עינויין הם מדרבנן והב"ח כ' דאף גאון לא התיר באסטניס אלא בשיש לכלוך על פניו:

סעיף ה

ס"ה ההולך לבה"מ. שם רב יוסף שרא כו':

או לצרכי מצוה. נלמד מהנך. ב"י:

להגביה כו'. רש"י וע"ל סי' ש"א ס"ד מש"ש:

אלא עד כו'. עמ"א:

סעיף ו

ס"ו הא דשרי כו'. משום דרחיצה שאינה של תענוג אינו אסור:

אבל כו' בספינה. דהתירו כאן לשמור פירות ואלו בספינה אסרו בפ' תולין אף לצורבא מרבנן דוקא ע"י הערמה ועמ"א שמדקדק ממ"ש במברא דחצדד כו':

סעיף ח

ס"ח וכ"מ דמותר כו'. למד ממ"ש בפט"ו דשבת היכי ליעביד ליקף קא מפיש בהלוכא לעביר זימנין דמתווסן כו' וכאן לא חששו לזה וא"כ נשאר הסברא דלעבור ולא ליקף ואין מוכרח ועמ"א:

סעיף ט

ס"ט אבל כו'. שם:

ואסור כו'. ר"ל אף שמדינא דגמרא מותר בכה"ג מ"מ יש לאסור שמא כו' וכמ"ש שם איפכא אמרת כו' וערש"י ורי"ף שיש גי' אחרות עש"ו:

החולה כו'. נלמד מסיכה שם ועמש"ל:

סעיף י

ס"י כלה כו'. דסוגיא כר"א וע' מ"א ס"ק י"ב שכ' וצע"ג כו'. ובודאי כאן בגמ' משמע כפי' הרא"ש שם וכ"כ בש"ע י"ד:

סעיף יא

סי"א מי כו'. דהא לא שרי בסוף יומא רק משום תפלה במקום שא"א להתפלל בלא טבילה כמש"ש פ"ח א' תנאי היא כו' ורמינהי כו' ל"ק הא כו' משא"כ בזה"ז כמ"ש בפ"ג דברכות:

סעיף יב

סי"ב בזה"ז כו'. עתוס' פ"ב די"ט י"ח ב' ד"ה כל כו':

סימן תריד

סעיף א

ס"א ואפי' אינו כו'. ר"ל אע"ג דבאבל אמרו בפ"א דתענית י"ג ב' ואם לעבר כו' כאן אסור כמ"ש בירושלמי דפ' בתרא דיומא ופ"א דתענית ביה"כ בין סיכה שהיא של תענוג בין סיכה שאינה של תענוג אסור בט"ב ובת"צ סיכה שהיא של תענוג אסור שאינה של תענוג מותר:

אפי' כו'. דאל"כ מאי קמ"ל אף אכילה מותר:

סעיף ב

ס"ב סנדל. מתני' שם:

או כו'. גמ' שם ושוין כו' דכ"ע כו' אבל ביבמות דוקא של עור או עץ מחופה עור כריב"נ בספ"ו דשבת וז"ש או כו' אפי' ר"ל אם הוא של עור או של עץ מחופה עור וכמש"ו אפי' של כו' ועסי' ש"א סי"ו ומש"ש:

אפי' של עץ כו'. הנה שיטת רש"י דר"מ ור"י פליגי בקב הקיטע במנעל ולאו מנעל כמ"ש בסוגיא דשבת ובסוגיא דיבמות ואע"ג דביומא אמר רבא דכ"ע מנעל כ' הרז"ה בס' המאור דההיא פליגא ואע"ג דרבא עצמו קאמר ביבמות מדרישא ר"מ היינו לטעמייהו דאמוראי קמאי אמר וכ' הרז"ה דהואיל ופלוגתא הוא נקטינן בכולהו לחומרא בחליצה דלאו מנעל הוא וביה"כ דמנעל הוא ודלא כריב"ל דנפק בסנדל של שעם. וקשה עליו דהא רבא נפיק בדיבלי. ורש"י שם נזהר מזה וכ' בד"ה מנעל כו' אבל כו'. ושיטת התוס' דל"פ בזה הסוגיות ופלוגתייהו באם גזרינן דלמא משתמיט כמ"ש ביומא. ומ"ש בשבת שם אמר שמואל ר"מ היא כו'. תליא נמי בהא אי נפיל אין ראוי לחליצה כמ"ש גדול שא"י להלוך כו'. ומ"ש ביבמות שם במחופה עור וד"ה ה"ט כיון שמחופה עור מיהדק. אלא דקשה מ"ש ביבמות שם באנפליא של בגד אתאן לרבנן הא ודאי מיהדק ותי' דודאי המקשה סבר דפליגי במנעל ולאו מנעל דאם לא כן תקשי אנפליא אמאן תרמיה אבל

לבתר דתריץ רבא דאף ר"מ מודה באנפליא א"צ לזה ועכ"ז בתוס' דיומא והרשב"א תי' שההוא קושיא והיא פירוקא דיבמות הכל אליבא דאביי שאמר ביומא דפליגי בהכי ולכן אתא רבא ומשני מדרישא ר"מ דא"א לומר דאנפליא אתי כרבנן דוקא כנ"ל. ושיטת הרמב"ן דשמואל ור"ה בשבת ס"ל כאביי דפליגי אם הוא מנעל אבל רבא דקאמר שם מאן לא כו' אזיל לשיטתיה ביומא ומ"ש ביומא דכ"ע היינו ר"מ ור"י אבל רבנן פליגי עלייהו והיינו ריב"נ רבנן דלא הודו לו וקי"ל כוותייהו לכן נפיק ריב"ל וכל הני אמוראי ורבא עצמו ביומא שם וכן סוגיא דיבמות דאמר עור דוקא ואנעלך תחש ומיבעיא להו שם תרסיותיו של שער כו' ומ"ש ביבמות מדרישא ר"מ ל"ד דה"ה ר"י אלא לאפוקי מדרבנן כמש"ש סיפרא רבנן והיינו רבנן הנ"ל ולפי שבדברי ר"מ הוזכר בהדיא נקט ר"מ וכן מש"ש במחופה עור וד"ה היינו ריב"נ וכוותיה קי"ל כנ"ל ושיטת הרשב"א מדקאמר רבא בשבת אמילתיה דר"ה ולא אמילתיה דשמואל דאף ר"י הוא צ"ל ודאי כדברי התוס' דר"י אוסר לחלוץ משום דנפיל אא"כ מחופה עור כנ"ל אבל בסנדל של סיידין כיון דשל קש הוא מיהדק שפיר ואף להאי פירושא דשל עץ מ"מ אית ליה תוך ולא נפיל ולכן הוצרך לאוקומי כריב"נ וכדברי הרמב"ן וכנ"ל ובזה מתורץ האיך נפקי בהו לר"ה הא משתמיט וקי"ל כר"י וריב"נ לא אשכחן דפליג עליה בהא אבל לפימ"ש שפיר דלא אסר ר"י אלא בסנדל ושל עץ דוקא וכן אביי דאוקים פלוגתייהו באם הוא מנעל ס"ל ג"כ דטעמא דגזרינן דלמא נפיל אלא דבמלבוש ל"ג דא"כ כל מלבוש לגזור ודכ"ע ס"ל דגזרינן אלא דפליגי אם הוא מנעל אבל במה דמיהדק אף שאינו מנעל מותר ולכן נפק אביי בדהוצי ורבא ס"ל דאפי' במנעל פליגי. ואין להקשות דמ"מ מאי פריך שם ושוין כו' ודחיק אביי שם הא לאביי בין לר"מ בין לר"י אסור לצאת לר"ה ביה"כ די"ל כיון דקאמר ושוין משמע בחד טעמא ולכן קאמר אביי משום כתיתין ורבא אמר משום מנעל. ובזה ניחא מ"ש ביבמות שם קב הקיטע מני ר"מ דוקא ר"מ ולא ר"י אבל של שעם וסיב אף ר"י ואנפליא דוקא רבנן לבד והיינו ריב"נ כנ"ל וקי"ל כוותיה ונ"מ בזה דבשעם וכיוצא מותר לצאת לר"ה בשבת ויה"כ. ומ"מ כל הוכחתם של הרמב"ן והרשב"א מאוקימתא דרבא בשבת אינו מוכרח דבירושלמי ביבמות שם אמרו ר"א בשם רי"א ואפי' כולו של עץ כשר מתני' מסייע לר"י סנדל של קש טמא מדרס ואשה חולצת בו דברי ר"ע אבל חכמים לא הודו לו למדרס ולכן נאדי רבא בשבת מתירוצא דר"ה ולפ"ז לכ"ע מנעל הוא והא דנפיק רבא י"ל כמ"ש רש"י כנ"ל וע' במלחמות שם:

אבל של גמי כו'. שם ר"י נפיק ברהיטני וכ' הרא"ש מין גמי וי"מ בקש כו':

או של בגד. שם רבר"ה כרך סודרא כו' וביבמות ק"ב ב' למימרא דאנפליא לאו בגד כו' ורמינהי אחד מנעל וסנדל ואנפליא כו' א"ר לא קשיא כאן כי' ה"נ מסתברא כו' וביר‌ושלמי שם ושם אית תנייי תני יוצאין באנפליא ביה"כ אית תנייי תני אין יוצאין אר"ח מ"ד יוצאין באנפליא של בגד מ"ד אין יוצאין באנפליא של עור:

או של שאר כו'. יומא שם:

אפי' לצאת כו'. ר"ל אע"ג דביבמות שם אמרו אבל מטייל הוא באנפליא בתוך ביתו ל"ד אלא משום רישא דאמר לא יטייל ואורחא דמילתא נקט מי שרוצה לטייל בתוך ביתו וחושש שלא יטנפו רגליו כגון לב"ה וכיוצא דאם לא כן היה לו לתרץ ביומא שם דמ"ש ושוין כו' לר"ה קאמר וכן מש"ש נפיק בי' כו' מ' אף לרה"ר. רא"ש שם ורשב"א בפי"ב דיבמות ע"ש. ואע"ג דבתוספתא ר"פ בתרא דיומא תנן ואפי' באנפליא של בגד ההיא פליגא וכר"מ והסוגיא דיבמות שם אליבא דאביי דלר"מ אפי' באנפליא של בגד אסור. והרשב"א כ' שם דההיא תוספתא דיומא הנ"ל משבשתא היא כיון שלא הובאה לא בגמ' ולא בירושלמי ע"ש:

ומותר כו'. כן למד בת"ה ממ"ש בא"ז דמותר לצאת במנעל קרוע ומסתמא ר"ל קרוע למעלה וכ"ש בכה"ג. ומ"ש הא"ז הוא בירושלמי פ"ג דמגילה הלכה ב' הדא אמרה דאתגייר אנטונינוס כו' ואית מילין אמרין דלא אתגייר אנטונינוס ראו אותו יוצא במנעל פחות ביה"כ. מה את שמע מינה אפילו יראי שמים יוצאין בכך:

ומ"מ שם נסתפק בל' המרדכי ורוצה לדקדק מלשונו דאסור ועמ"א:

סעיף ג

ס"ג החיה כו'. כנ"ל דסוגיא דגמרא שם כר"א:

כל שלשים יום. ערש"י שם ע"ג ב' במתני' ד"ה תנעול וע' ספי"ח דשבת קכ"ט א' עושין מדורה כו' ופירש שם כל שלשים יום כמ"ש שם לחיה שלשים יום כו' לטבילה:

והחולה כו'. שם סבור מינה כו' ובחולה שאין בה סכנה ע"כ איירי מדסבור לחלק וצ"ל דהצנה סכנה לו ואף להרמב"ם דאסר שם לפי גירסתו מ"מ כאן מותר כמו סיכה:

וכן מי כו'. דאין אסור אלא של תענוג וע' בפ"ו דשבת ס"א א' ועמ"ש למטה:

סעיף ד

ס"ד ואם ירדו כו' והוא אסטניס כו'. ירושלמי יומא שם ותענית שם ר' יצחק בר נחמני סליק גבי ריב"ל בלילי צומא רבא נפיק לגביה לביש סולייסיה א"ל מהו הכין א"ל אסטניס אני כו' ע"ש. ומכאן כ"ש למי שיש לו מכה ואף אם נאמר דנעילת הסנדל אף שלא לשם תענוג אסור כמו בסיכה מ"מ כה"ג מותר. וכ' הרשב"א ביבמות שם דדוקא

משום סכנה דאסטניס כמ"ש בירושלמי שם חד תלמיד מן דר' מנא הורי לחד מן קריבוי דנשיאה מלבש סולייסי' א"ל מן הדא א"ל אן מן דריב"ל א"ל ריב"ל אסטניס הוה ובתוספתא פרק בתרא דיומא לא ינעול אדם סנדל ויטייל בתוך הבית אפי' ממטה למטה רשב"ג מתיר וכן היה רשב"ג אומר אם היה רגליו מלוכלכות בטיט ובצואה מדיחן במים כדי שלא יטנפו רגליו את בגדיו ור"ל מטעם זה הוא ג"כ מתיר בנעילת הסנדל בכה"ג וכ' הרשב"א שם דמש"ש אסטניס ר"ל מצונן ומסוכן מחמת הצנה וכמו שהתיר ר"א לחיה ועמ"א דלא כלבוש וכ' שם דההיא תלמידא דס"ד להתיר משום דמנעל שא"ל עקב הוא וא"ל דלא כן ומה דנפיק ריב"ל משום סכנה הוא דנפיק וע' רשב"א שם ועמ"א ס"ק ה' ומ"ש פי' איש כו' ואם נטנפו כו' כ"ז כ' הרשב"א שם להדיא בפי' הירושלמי והתוספתא כנ"ל. ומ"ש דאין כל אדם כו' ע' רא"ש בספ"ב דברכות וביי"ד סי' שפ"א ס"ג:

סימן תרטו

סעיף א

ס"א ואסור כו'. כמ"ש בפ"ק דשבת:

וכן כו'. שם. ואפי' באבלות דרבנן אי לאו דחמירא ליה מנדה אסרינן כל מה שבנדה כמ"ש בפ"ק דכתובות וה"ה כאן:

סימן תרטז

סעיף א

ס"א שאין חוששין כו'. שם:

ומותר לומר כו'. כ"כ הטור בשם ר' יהודה ועמ"א מ"ש בשם ב"י וכ' ולכן נ"ל דודאי כו' ולזה נתכוין הטור כו' וכ"ה בהג"מ פ"ג ס"כ וז"ל שם וכ' רבינו יהודה שמותר לומר לא"י לרחוץ התינוק אפי' בחמין שהוחמו בו ביום דא"ר כל מידי דרביתייהו ל"ג רבנן וחמין ושמן רביתייהו דאר"ח חמין ושמן שסכתני אמי בילדותי הן עמדו לי בזקנותי ועוד דסתם תינוקות חולין הן אצל חמין והוי כמו חולה שאין בו סכנה דאומר לא"י ועושה וכ"כ סמ"ג וכ"ה דברי הטור וכ"מ שמחנכין כו'. והר"ן חולק ע"ז:

אבל כו'. כנ"ל ס"ס תרי"ב:

סעיף ב

ס"ב קטן. כגי' הרי"ף בדר"ה בן ח' וט' מחנכין בן י' וי"א משלימין מד"ס בן י"ב מדאורייתא ובדר"נ בן ט' וי' מחנכין בן י"א משלימין מד"ס בן י"ב מדאורייתא ובדר"י

בן י' וי"א מחנכין בן י"ב מדאורייתא בתינוקת ובן י"ג מדאורייתא בתינוק אבל ר"ה ור"נ אין מחלקין בין תינוק לתינוקת וכן לר"י אין מחלק בחינוך והשלמה מדרבנן בין תינוק לתינוקת ופסק הרי"ף לענין השלמה דאורייתא כר"י דקי"ל בפ' יוצא דופן דתוך הפרק כלאחר הפרק ובכתובות נ' א' דאמר אביי כו' אבל לענין חינוך והשלמה אין הלכה כר' יוחנן אלא כר"נ. ולשיטה זו מש"ש תנן כו' בשלמא כו' לא כפירש"י לפני שנה קודם השנה שהוא שתים אלא שנה ממש וה"ק לפני שנה דדבריהן דהיינו שנת י' לר"ה ושנת י"א לר"נ ולפני שנה לחולה ושנתים לבריא. א"ל ר"י כו' לפירקן. היינו י"ב וג"כ לחולה ולבריא. ושם א"ל רבנן מאי חנוך כו'. ולר"ה קודם י"ב כמו לר"י וג"כ לחולה ולבריא דר"ה מחלק ג"כ בהשלמה לחולה ולבריא כמ"ש בן עשר ובן י"א אבל ר"נ דאין מחלק כ' הר"ן דה"ק לפני שנה בהשלמה ולפי שנתים בחינוך לחולה ודוחק. ולי נראה דהכל בהשלמה ובשנת י"א וה"ק לפני שנה בתינוקת ולפני שנתים בתינוק אבל לר"נ ולר"י קאי הכל אפירקן דתינוקת:

הבריא. אבל בחולה מבן י' וכן בתינוקת. וכמש"ש אר"ח ל"ק כו' ושם בשלמא לר"ה ור"נ כו' ולשיטת רש"י בקטנה בת ח' ובת ט' מחנכין ובת י' ובת י"א משלימין מדרבנן והיינו בת ח' ובת י' לבריאה ובת ט' ובת י"א לחולה וכן בתינוק בן ט' לחינוך וי"א להשלמה לבריא ובן י' וי"ב לחולה משא"כ לשיטת הרי"ף הנ"ל דבהשלמה אין חילוק בין חולה לבריא וכן לי"א דפסקו כר"י לשיטת רש"י בן י"א וי"ב מחנכין בתינוק ובת י' וי"א בתינוקת דלעולם ב' שנים לפני הפרק מחנכין וג"כ חילוק בין חולה לבריא וע' ברא"ש. ולרי"ף אין חילוק בין זכר לנקיבה לעולם בן י' וי"א ולא ביאר הרב לפי שלא פסק כהי"א רק לענין השלמה בנער כחוש כו':

מחנכין. עמ"א ס"ק ב' פר"י כל כו'. והוא בנזיר כ"ט א':

וה"ה כו'. כנ"ל:

וי"א כו'. כר' יוחנן שם וכ"ט תוס' בכתובות שם מהא דאביי שם:

וכ"מ כו'. ממ"ש אין מענין משמע בכל עינוי וקאמר אבל כו':

אבל אם כו'. מתני' בספ"י דיבמות:

ואפי' כו'. כמ"ש בנדה שם הלכתא חוששין שמא נשרו היכא דבעל לאחר זמן דספיקא דאורייתא:

אין כו'. **אפי' כו'**. דלא כפירש"י ועמ"ש בסי' תרכ"ד ס"ה בהג"ה שם ואין לנהוג כו':

סימן תריז

סעיף ב

ס"ב ופניה כו'. עס"ג:

סעיף ד

ס"ד יולדת כו'. ספי"ח דשבת וע"ל סי' ש"ל ס"ד וצ"ע:

אם אמרה צריכה כו'. אבל הר"ן כ' דאפי' בסתמא וכמ"ש הרי"ף בפי"ח דשבת וש"פ:

וימים אלו כו'. כגי' בפ' הדר לימרו ליה לעו"ג ליחם אגב אימיה. וע' תוס' בגיטין שם דלא כ"כ בפשיטות ובראי"ש פ"ז דב"ק סט"ו כ' בהדיא להיפך ואע"ג שי"ל דלדברי בה"ע כ"כ הלשון לא משמע כן:

סימן תריח

סעיף א

ס"א אפי' הוא א"י כו'. שם נ"ד ב' אבל מצטרפין כו' כמ"ש הרא"ש סי"ד בשם ריב"א והיה ריב"א גורס כו' אין אומרים כו' שלא יהיו נאמנות כו' דלא כרש"י שם ד"ה ע"פ נשים כו' וע' ר"ן שם:

שאומר כו'. ר"ל אפי' לגי' איי לא אכילנא מיתנא וע' בי"ד סי' ק"נ ס"ג בהג"ה וכ"ש לגי' ספרים שלנו:

ואם החולה כו'. עתוס' שם בשם ר"ח וקי"ל כוותיה:

סעיף ב

ס"ב רופא כו'. שם כגי' הרי"ף ורא"ש פשיטא ספק נפשות כו':

וה"ה כו'. שם תנן כו' פשיטא ספק כו':

ואפי' קצתן כו'. שם לגי' הרי"ף ורא"ש דפריך חולה אומר צריך כו' פשיטא ומשני מן דאמר כו' בעותי כו' קא משמע לן לב כו' ולא אמר מ"ד קים טפי כגי' אבל הר"ן כ' ממ"ש ע"פ בקיאין ש"מ שהולכין ע"פ הבקי יותר וכ' לפיכך אם בקי יותר שנחלק עם שנים אין הולכין אחר השנים כמ"ש בפ"ק דע"א הנשאל לחכם כו' גדול בחכמה ובמנין כו' אלמא בעינן תרתי חכמה ומנין ובפ"ק דיבמות כי אמרינן אזל בתר רובא כו' מחדדי טפי ע"ש. וע' מ"א ס"ק ד' ה' והוא דעת הרמב"ן וסתר סברת הר"ן וע' בטור וב"י:

סעיף ד
ס"ד אם שנים כו'. רמב"ם ורמב"ן וש"פ דלא כרש"י פ"ד ב' ד"ה אבל מצטרפין כו' וכ"ד השאלתות וע' בראש פי"ג ובשאלתות דר"א כו' וכ' הרמב"ן כו' ומיהו כיון כו' וכנ"ל כו'. וכ"כ הר"ן:

וה"ה אם כו'. שם חסורי מחסרא כו':

ולא חיישינן כו'. כן דקדק ממ"ש הטור דין זה אע"ג דנלמד מכ"ש בס"א:

סעיף ה
ס"ה אבל אם כו'. דכאן ל"ל לב יודע:

סעיף ו
ס"ו אם הרופא כו'. שם ע' פ בקיאין:

מיהו כו'. שם מפני שהוא ספק כו' וכל כו':

סעיף ז
ס"ז כשמאכילין כו'. כריתות י"ד א':

כשני כו'. פחות מכככותב' וע"ל סי' תרי"ב ס"א:

יבדקו כו'. ע"ש ס"ט:

סעיף ח
ס"ח וישהו כו': **ולפחות כו'**. ע"ש ס"י:

ואם כו'. שם אם נתיישבה דעתה כו' ושם עד שיאמר די:

סעיף י
ס"י חולה שאכל כו'. פ"ב דשבת כ"ד א':

סימן תריט

סעיף א
ס"א ליל יה"כ כו'. כריתות ו' ב':

ונוהגים שאומר כו'. לגי' ר"ת הוא משום דראב"י בפ"ג דנדרים ויה"כ נקרא ר"ה כמ"ש בערכין י"ב א' ולגי' הראשונים משום דבהתרת נדרים כתיב ואם הניא כו' וה' יסלח לה והיום יום סליחה ועמ"ש למטה וע' בראב"ן סוף פ"ג דעירובין:

ואח"כ אומר כו'. עבה"ג:

ונוהגים כו'. לגי' הראשונים דאין נשאלין לנדרים אלא לצורך היום כמ"ש בסוף שבת וגי' הראשונים היא עיקר כמ"ש הרא"ש ועמ"א:

וממשיך כו'. עמ"א:

ואומרים אותו ג"פ כו'. **וכן אומר הש"ץ כו'**. לגי' ר"ת משום דדרך דברי חכמים כ"ה מגל זו כו' ונסלח אומרים אע"ג שבטלן שמא יעבור ולא ידע שבטלו וכמ"ש בנזיר כ"ג ובקדושין פ"א אבל לגי' הראשונים ונסלח על שנדר וכמ"ש בנדרים כ"ב ושם ע"ז וכ"ש אם עבר וערמב"ם בפיי' ספ"י דנדרים ואומר ג"כ כמ"ש בטוש"ע י"ד סי' רכ"ח ס"ג וע' בירושלמי פי"א דנדרים הלכה י' והזקן אומר אין כאן נדר אין כאן שבועה וע"ש וגי' ר"ת קשה להולמו שיבקש סליחה על עונות שיעשה להבא וע' ברא"ש:

ואל ישנה כו'. כמ"ש בב"מ פ"ג ובירושל' שם זאת אומרת מנהג מבטל הלכה ושם פ"ו לעולם אל ישנה כו' ובפ"ד דפסחים אפי' להקל מהלכה וע' ברי"ף בפ"ד דפסחים בשם ירושל' כל הדברים תלו אותן במנהג כו' דוקא במנהג חשוב כמ"ש בירושלמי שם במ"ש אחר דתתפני סדרא לאו מנהגא וכמ"ש במ"ס ובגמ' ר"פ ע"פ מאי אריי כו' התם סי' ברכה כו' ופי' הר"ן כיון דלא חמיר איסורה א"י לומר מקום שנהגו בע"ש ועי"ט דמנהגא בזה לאו כלום הוא וער"ן שם וברא"ש ובב"ק קי"ו ב' ובפ' בתרא דתענית כ"ח ב' ובפ"ג דמנחות ובפי"ב דיבמות אם יבוא אליהו כו' ובמ"ס פי"ד ונהגו העם כך שאין הלכה נקבעת עד שיהא מנהג כו':

סעיף ב

ס"ב בליל כו'. מ"ר סוף פ' ואתחנן:

סעיף ג

ס"ג אומר ויכולו. כמ"ש בפט"ז דשבת ע"ש:

וא"א מ"מ כו' אבל כו'. מהא דירושלמי הנ"ל שכ' בסי' תר"ב אבל הסליחות כיון שהוא באמצע הברכה וכשחל בחול אומרים אותו ה"ל כטופס ברכה משא"כ באבינו מלכנו. שם:

סעיף ד

ס"ד צריך כו'. כמ"ש ואהרן וחור כו' ומכילתא ופר"א שם:

סעיף ה

ס"ה יש כו'. במדרש הנ"ל מה מלאיכי השרת אין להן קפיצין אף ישראל עומדין כו' ובפר"א ראה ס"מ שלא מצא חטא בישראל ביה"כ ואמר רבון העולמים י"ל עם אחד כמ"ה מה מלאכי השרת יחיפי רגל אף ישראל יחיפי רגל ביה"כ מה מלאכי השרת אין להם קפיצים כך ישראל עומדים על רגליהם ביה"כ מה מלאכי השרת אין בהם אכילה

ושתיה אף ישראל כן ביה"כ מה מלאכי השרת שימת שלום ביניהם אף ישראל ביה"כ כן מה מ"ה נקיים מכל חטא אף ישראל כן ביה"כ. רא"ש סכ"ד:

סעיף ו

ס"ו ומי שאינו כו'. דטעם היתר השינה משום שלן שם לצורך מצוה מותר לישן ג"כ כמ"ש בפ' בתרא דמגילה ות"ח ותלמידיהם כו' ביתא דרבנן ובירו' שם ריב"ל אמר ב"כ וב"מ לחכמים ותלמידיהם רבי חייא ור' ייסא מקבלין בגו כנישתא רבי אמי מפקיד לספריא אין אתא בר נש גביכון מלוכלך באוריי' תהוון מקבלין לי' ולחמרי' ולמנוי כו' ובפ"ק דפסחים שם ב"כ וב"מ מהו שיהו צריכין בדיקה מה צריכא ליה שכן מכניסין שם בעיבורין ובר"ח וכן בגמ' פ"ק דב"ב ועיילי' לפוריה התם כו' וע' בהג"מ פי"א מה"ת:

סימן תרכ

סעיף א

ס"א טוב לקצר. תוס' ישנים משום דצריך להתפלל מנחה כו' וע' בפ"ד דברכות כ"ח א':
כדי כו'. ע' סי' רפ"ו ס"ד וע"ש בס"א ואין כו' ואם כו':

סימן תרכא

סעיף א

ס"א בפרשת א"מ. מתני' שם וגמ':
ואם חל כו'. שם פ"ג:
ומפטיר כו'. כ"ה בתוספתא פ"ג דמגילה ביה"כ קורין באחרי מות ומפטירין בעשור שבחומש הפקודים ומכאן ראיה לפסק רב עמרם והגאונים ועמ"ש בסי' תפ"ח ס"ב:
ומפטיר בישעיה. גמרא שם:

סעיף ב

ס"ב מילה כו'. דתפלת שחרית קודם שהוא תדיר משא"כ מוסף ועמ"ש בסי' תקפ"ד ס"ד:

סעיף ג

ס"ג מברכין כו'. כמ"ש בפ' ע"פ ובפ"ח דברכות המברך צריך שיטעום ואין נותנין לתינוק כמ"ש בספ"ג דעירובין ותוס' חולקין ע"ז ואומרים דבדבר שאינו קבוע לא חיישינן להכי והקשו עליהם מהא דפ' תולין והר"ן יישב ואמר דלמא יזרע כל שתא וע"ל סי' תקנ"ט ס"ז ובי"ד סי' רס"ה ס"ד וע' תוס' דשבת קנ"ט א' ד"ה וליתן כו' ובעירובין מ' ב' ד"ה דלמא כו':

וי"א כו'. עמ"א כיון כו'. וכ' בראב"ן שם דלכך נותנין לתינוק כל השנה משום ימי התענית ע"ש וכתב ובקטן כה"ג ליכא חששא:

סעיף ד

ס"ד במוסף כו'. ע' בפ"ז דיומא ע':

ונוהגין כו'. שם ס"ו א' במתניתין אבל בגי' הספרים שלהן ל"ג אבל בירושלמי הקרובים היו נופלין ע"פ הרחוקים היו אומרים בשכמל"ו:

אבל ש"ץ כו'. כמ"ש ברפ"ה דברכות:

סעיף ה

ס"ה סדר כו'. דרב פסק שם כחכמים ואף ע"ג דאמר שם ההוא דנחית כו' וכן סתם מתני' כר"מ מ"מ לא שבקינן הא דרב משום ההוא גברא ואף רבא ס"ל כרב כמש"ש שבקת כו' ומשום דיהיב טעמא למילתי' לא אהדרי' אבל לכתחלה ס"ל כחכמים וכן ס"ל לסוגיא דגמ' שם דפריך פשיטא כו' וע' רמב"ן בתה"א וברא"ש שם:

סימן תרכב

סעיף א

ס"א למנחה אומר אשרי כו' עפ"א דברכות:

ובא לציון. עבפ' בתרא דסוטה:

וא"א כו'. דבשבת אומרים עפ"י המדרש ונגינות שותי שכר כו':

ואני כו'. כנ"ל סי' רצ"ב ס"א:

ואין אנו כו'. ע"ל סי' ק"ח ס"ב לאחר שיאמר כו' וכן כו' והוא ע"פי מ"ש בספ"ד דברכות כמה ישהה כו' וכן כאן אבל במנחה א"צ שהפסיקו בקריאה:

סעיף ב

ס"ב וקורין שלשה. רפ"ג דמגילה:

ואם חל. כמ"ש בשבת כ"ד ולית הילכתא כו' אף להפוסקים כרב גידל:

וא"א על כו'. והוא נגד הגמרא דשבת שם. אבל בהגמ"ר שם כ' בשם ר"ש בר ברוך דאינו דומה שבת דקריאת התורה והפטרה בשבת במנחה הוא משום קדושת שבת לכך אומרים על התורה כו' ועל יום כו' אבל קריאת התורה והפטרה במנחה דיו"כ אינו אלא משום תענית כמו בכל תענית וראיה לדבריו שהרי בשבת שחמורה מיוה"כ אין אנו מפטירין במנחה:

סעיף ג
ס"ג אם חל כו' ובמדינות כו'. ע"ל סי' תקצ"ח:
ואומרים א"מ. עשאוהו כנרדף בפ"ג דתענית. ריב"ש. קודם החתימה משא"כ לאחר נעילה מה דהוה הוה:

סעיף ד
ס"ד אין נושאין כו'. רפ"ד דתענית:
וכהן כו'. כיון דאינו אלא משום גזירה:

סימן תרכג

סעיף א
ס"א לנעילה כו'. כנ"ל בסי' שקדם:

סעיף ג
ס"ג זמן כו'. סוף יומא א"ר תפלת נעילה כו' תנאי היא כו' ואין הלכה כרב אלא כההיא ברייתא ערבית מתפלל שבע רחבג"א כו' דסוגיא דגמ' בפ"ה דברכות כההיא ברייתא וגם בירושלמי כ"ד דברכות ופ' בתרא דתענית פליג ר' יוחנן ארב וגם איתותב רב שם וכל האמוראין התיבו שם על רב וסייעו לר' יוחנן וממתני' דרפ"ד דתענית וע' בראש סוף יומא ואמר שם א"ל כי תחזי שימשא בריש דיקלי כו' מחלפתא שיטתא דרב כו' ע"י דהוה רב מאריך בצלותי' כו' אלמ' לר' יוחנן זמנה בשמשא בריש דיקלא ולא יאריך:
ואומר. עפ"ק דר"ה:
ס"ג אבל בוידוי כו' וה"מ. שבת כ"ד ולית הילכתא כו' אבל כרב גידל הלכה וע"ש בתו' וכן בוידוי דמיא לדרב גידל משא"כ בש"ץ וע' במרדכי:

סעיף ה
ס"ה והמנהג כו'. שאף בשחרית אין נ"כ וע"ס קכ"ח סמ"ד בהג"ה.

סעיף ו
ס"ו בסוף כו'. עתוס' פ"ה דברכות:
ותוקעי' כו'. ע"ש עלה אלהים בתרועה שלכך אומרים ז"פ ה' כו':

סימן תרכד

סעיף א
ס"א מתפללין כו'. כרחב"ג ודלא כרב וכנ"ל:

סעיף ג

ס"ג מבדילים. פ' ע"פ:

ואין מברכים כו'. הטעם של הבשמים ע' ברשב"ם פ' ע"פ ק"ב ב' ועברפ"ב דיו"ט ט"ז א' ברש"י ד"ה נשמה כו':

סעיף ד

ס"ד וי"א שמברכים כו'. דזה אור אחר הוא וכמ"ש בפ"ח דברכות וע' מ"א ס"ק ד':

סעיף ה

ס"ה ישראל כו'. עמ"א וכמ"ש בגמ' שם וסותר למ"ש בס"ד:

ומיהו כו'. ברכות נ"ב ב' מאי שבת כו' והתניא כו' ובאור ששבת שבת ויה"כ שוין ועבה"ג:

י"א להבדיל כו'. דהוא אור ששבת ועט"ז:

וי"א שאין כו'. כמש"ש אור של ב"ה כו':

ואוכלין כו'. כמ"ש במדרש בת קול יוצאה במיוה"כ ואומרת לך אכול בשמחה כו' ועבתוס' ספט"ו דשבת:

יש מחמירים כו'. כמ"ש בר"ה כ"א א' רבא היה רגיל כו':

ויש לזה התרה. עמ"א:

ואין לנהוג כו'. כמש"ש רב נחמן יתיב כו' ובירושלמי פ"א דחלה הלכה א' תמן חשין לצומא רבא תרין יומין א"ל רב חסדא למה אתם מכניסין עצמיכם לספק סכנה חזקה שאין ב"ד מתעצלין בר אבוי דשמואל בר רב יצחק חש על גרמיה וצם תרין יומין אפסיק כרוכיה ודמך ר"ל שנפסקו בני מעיים שלו וגם מדינא אין לחוש כמ"ש בריש י"ט דאנן בקיאין בקביע' דירחא רק משום דשלחו מתם הזהרו כו' משא"כ ביה"כ שלא היה מנהג מעולם ועברש"י שם ה' ב' ד"ה מי לא מודה כו':

מי שמתענה כו'. ר"ל אע"ג דבר"ה כה"ג צריך להתענות לעולם משום שי"א שמצוה להתענות אבל כאן אין מצוה כלל כנ"ל:

א"א תחינות כו'. משום דהוי' י"ט כמו יה"כ במקצת כמ"ש במדרש על פ' ולקחתם לכם ביום הראשון כו' מכאן ואילך כו' והם ימי חנוכת הבית וע' בפ"ק דמ"ק ובפ"ב דשבת:

והמדקדקים כו'. ע"ל סוף סימן תרכ"ה:

סימן תרכה

סעיף א

ס"א בסוכות כו'. כר"א שם י"א ב' ואע"ג דר"ע פליג עליה ולכאורה ר"י שם ס"ל כוותיה מדהוצרך ללמוד מפסוק אחר וכן כל האמוראים שם אבל בירושלמי שם מ' דגם ר"י ס"ל

כר"א דגרסי' שם א"ר יוחנן כתיב באספך מגרנך ומיקבך מפסולת שבגורן ושביקב את עושה לך סכך רשב"ל אומר ואיד יעלה מן הארץ אמר רבי תנחומא דין כדעתיה ודין כדעתיה ר' יוחנן דו אמר עננים מלמעלה היו דו יליף לה מאספך רשב"ל אמר עננים מלמטן היו דו יליף לה מעננים כו' ע"ש וכן בב"ר פליגי שם בפי"ג ר"י ורשב"ל ר' יוחנן אמר אין עננים אלא מלמעלן שנא' וארו עם עננ שמיא רשב"ל אומר אין עננים אלא מלמטן שנא' מעלה נשיאים מקצה הארץ כו' ע"ש ועתוס' שם ד"ה בפסולת כו' וכן בת"א מתרגמינן ארי במטלת עננין כו' וכן תא במ"ר בכמה מקומות ומהן שם אמר הקב"ה לאברהם אבינו אתה אמרת והשענו תחת העץ חייך שאני פורע לבניך שנא' פרס ענן למסך הרי במדבר בארץ מנין כתיב בסוכות תשבו שבעת ימים לע"ל מניין שנא' וסוכה תהיה לצל יומם כו' וכן במכילתא פ' בשלח ע"ש וערש"י בריש סוכה ב' ב' ד"ה ההוא:

מצוה הבאה כו'. מכילתא פ' בא ושמרתם את המצות רבי יאשיה אומר אל תקרא כן אלא ושמרתם את המצות כשם שאין מחמיצין את המצוות כך אל יחמיצו את המצוות אלא אם באת מצוה לידך עשה אותה מיד והביאו רש"י במגילה ו' ב' וביומא ל"ג א' וע' פ"ד דנזיר כ"ג ב' ובב"ק ל"ח ב' ובהוריות י"א ושאר מקומות:

סימן תרכו

סעיף א

ס"א י"א שאם כו'. תוס' שם והוכיחו ממ"ש שם ד' א' היתה גבוה מעשרים כו' אלמא דאין סכך שגבוה מעשרים פוסלתו הואיל והוצין צילתה מרובה מחמתה וכן שם ט"ו המקרה סוכתו בשפודין כו' אם יש כו'. ואע"ג דשם חבטה לא מהני כיון שניכרין כ"א בפ"ע. ומ ש שאם האילן כו' בכל ענין כו' כ"מ בתוס' שם שאמרו שם והא דלא משני כגון כו' וכ"מ מהגמ' שם דקאמר כאילו עשאה בתוך הבית וכן מדקא' שם ולא בסוכה שתחת סוכה ולא כו' ובסוכה שתחת סוכה כ"ש דמיפסלא אם העליונה ותחתונה צילתה מרובה מחמתה כמש"ש ועוד דמשני בשחבטן וסכך כשר רבה עליו ואם איתא אפילו בשהאילן צילתה מרובה כשר כיון שהסכך כשר רבה ע"כ צילתה מרובה מחמתה:

בענין כו'. תוס' שם ושם ט"ו ב' ד"ה והא:

וי"א כו'. שכל מה שתחת האילן כמאן דליתא דמיא ומה שהביאו תוס' ראיה מהוצין לאו ראיה היא כמ"ש ר"ת בתוס' הנ"ל דסכך למעלה מעשרים לאו סכך פסול הוא וראיה ממ"ש בריש עירובין מקצת סכך למעלה מעשרים כו' אע"ג דאי שקלת הוי חמתה מרובה מצילתה ומה שהביאו ראיה ממ"ש המקרה כו' לא מיבעיא לפי' תוס' שפי' שם והא

א"א לצמצם ותירץ במעדיף שע"י כן האויר ממולא שבלא סכך פסול איכא שיעור וז"ש כאן אבל אם הענפים כנגד כו' וכן תי' בגמרא שם אם היו נתונים שתי כו' וז"ש כאן או שהסכך הרבה כו' שהוא כמו שם שהסכך הוא על כל הסוכה והוא הרבה כו'. אלא אפי' לפירש"י שם כבר כ' המרדכי דאם הניח סכך כשר על הפסול מקרי עירוב וז"ש כאן וכן אם הניח כו'. ודברי תוס' צ"ע ששם ד"ה והא אפשר הקשו על רש"י ומיהו קשה כו' ופי' פירוש אחר כגי' ר"ח ור"ת וכאן הביאו ראיה מפי' רש"י שם ולפי' כאן לא קשה על רש"י שם וצ"ל דשם הוא אחר שכתב כאן פי' ר"ת דלמעלה מעשרים לא מקרי סכך פסול וא"כ יש לפרש כאן כראבי"ה:

בין שהאילן כו'. ר"ל שלא כדברי הרז"ה שכ' דוקא שהאילן קדם וכיון שנתן מקצת הסכך ועדיין חמתה מרובה מצילתה ואם האילן נעשה צילתה מרובה מחמתה נפסלה ואע"ג שריבה אח"כ אינו מועיל שהפסול עשה צל ומה שריבה כמאן דליתא דמיא ובכה"ג איירי הגמרא אבל אם הסוכה קדמה מודה לתוס' וכתב הרשב"א שאין נראה דבריו דהא הגמ' סתמא קתני וראיה מדפריך גמ' והא קמצטרף ואוקים בשחבטן ולא קמשני בכה"ג ואף שהתוס' שם הרגישו ותירצו דא"כ מאי למימרא לאו סברא פשוטה היא לאלו הפוסקים וכ"ש לדברי רז"ה שהיה יכול לתרץ נגזור דילמא קדם האילן לסכך כמו שתירץ עכשיו ניגזור כו'. וכ"ש בשהאילן צילתה מרובה מחמתה דפסול בכל ענין אף אם הסוכה קדמה דלא כר"ת שמכשיר אף בכה"ג ולכן פי' שם י' א' פירס עליה סדין מפני החמה כו' שמייבשת הכסך כו' וע' תוס' שם ודייק ג"כ מדאמרינן שם י"א א' הדלה עליה כו' וסיכך ע"ג כו' משמע דוקא שמתחילה הדלה דאי לא לתני להיפוך והקשה עליו הרשב"א הא שם מיירי בשאין הסכך כשר צלתה מרובה מחמתה לבדו ואין הסכך כשר רבה על הפסול מדקתני סיפא ואם היה הסיכוך הרבה כו' וקושייתו איני מבין. אבל אין ראיה לפי' ר"ת דהא ע"כ מתני' דשם מיירי בשאין המחובר צילתה מרובה מחמתה דאל"כ היאך אמר ואם היה הסיכוך הרבה הא לא מהני בכה"ג מדאמר רבא ל"ש אלא כו' ואוקימנא שם בשחבטן אבל לפי' תוס' הנ"ל וכמ"ש הרז"ה היה ראיה משם אלא דר"ת לא נחית לחלק בהכי בין שהאילן צילתו מרובה או חמתו מרובה דס"ל בעיקר דינא כראבי"ה כל שמצטרף סכך פסול הוי כאילן צילתו מרובה וכיון דשם קתני הדלה כו' דוקא קודם ה"ה באילן שצילתה (מרובה) ושם בדינא דרבא ס"ל כפי' ראבי"ה דשם האילן קודם כמ"ש העושה סוכתו כו' אבל הרז"ה חלק עליו בזה כיון שהאילן צילתו מרובה ומתני' דהדלה כו' מפרש הרשב"א הדלה כו' ר"ל על הסכך וסיכך על גביו ר"ל או סיכך ע"ג ותרתי קתני וער"ן כ"ז וז"ש כאן ובכ"ז לא שני לן בין כו' וההיא דפירש עליה

סדין פי' כפירש"י שם ומ"ש בתשובת הרשב"א סי' ק"ו והביא ראיה מהדלה כו' כבר דחה כנ"ל וכן ההיא דמנימין דחה כמ"ש לקמן:
מיהו אם כו'. גמרא שם ודברי מ"א כאן ס"ק ד' צע"ג:

סעיף ב

ס"ב אכל מותר כו'. שם י' פירס עליה סדין כו' ל"ש אלא כו' וכ' דוקא דלנוי ה"ל טפלים ובטלי גבה אבל לצורך הבגד לא וכ' וההיא דמנימין שם דודאי אף ברטיבא אסור אלא דרב אשי שרי שלא בשעת אכילה ושינה ואמר דלישקלה כי יבשה שלא יאמרו דשביק לה אף בשעת שמשתמשין בה באכילה ושינה אבל כי רטיבא ל"ל הכי שאין דרך להשתמש שם מחמת שמנטף מן הבגד אלמא מהני סילוק ואף שכתב הרשב"א שם שי"ח עליהם וס"ל דכל שלא לצורך הסוכה כשר ואמר לנאותה לרבותא דאע"ג שהוא צורך הסוכה והירושלמי מסייע להן דאמר אבל שלא מפני הנשר כשרה אבל הרשב"א שם הסכים למעשה כסברא ראשונה וכ"מ בגמ' דקאמר פשיטא מפני כו' מ"ד ול"ק דמפני הנשר ממעט לצורך הבגד דכשר אע"ג שדחה שם יאמר דא"נ למעוטא דוחק הוא ואף לסברא האחרונה יש להוכיח קצת ממ"ש לכי יבשה והא צריך ליטול קודם לכן דאחר כך אף אם יטול יאמרו מ"מ ואין מועיל מה שנטל וכן לסברתו של מנימין שאף ברטיבא יאמרו מה מהני נטילתה:

סעיף ג

ס"ג העושה כו'. רש"י וכ' הטור אף לדעת ראבי"ה כיון שאפי' ינטל נגד הפסול נשאר כשיעור כנ"ל בס' שקדם:
וכן כו' ואין בזה כו'. ע"ל סי' תקי"ט בט"ז ס"ק ג' וכ"מ ממתני' שאמר מסלקין כו':
ולא כו'. כנ"ל:
רק שיזהר כו'. שם ולא בסוכה שתחת הבית ועמ"א:

סימן תרכז

סעיף ג

ס"ג ויש מכשירין כו'. דקי"ל שם י"ט ב' דשיפוע אוהלים לאו כאוהלים דמי וסברא ראשונה ס"ל דמ"מ מדרבנן אסרו כמו שאסרו בקינופות אע"ג דלא גביהי עשרה משום דקביעי ה"ה כאן ועתוס' שם ד"ה ובלבד כו':

סעיף ד

ס"ד ואם כו'. דמתני' דשם מפני הנשר ע"כ בתוך ד"ט איירי ומדסתם ואמר ואם אינו מ' דכל שאינו לנוי פסולה כסברא הראשונה שכתב בסי' תרכ"ו ס"ב ועס"ס תרכ"ט:

ויש ליזהר כו'. עט"ז וכמ"ש שם י"ד א' שני סדינין מצטרפין וה"ה כאן:

סימן תרכח

סעיף א

ס"א ויש ביניהם כו'. כשמואל שם דסוגיא שם כותיה דבני מערבא כותיה דאם א"צ י"ט כ"ש דאין צריך לקבל כרים וכסתות דהא לדירה לא חזיא. רשב"א וערא"ש ובפי' הרמב"ם והסכים עמו הראב"ד:

אפי' אם כו'. כגי' תוס' שם ט' ב' ד"ה הא. וגריס ר"ת תחתונה כו':

סימן תרכט

סעיף א

ס"א אע"פ שגידולו כו' כגון עורות כו' רש"י שם במתני' ובגמ' שם ד"ה כי חגיגה כו' ועתוס' שם ד"ה וגידולה כו' וביאר הרשב"א ז"ל דגידולי קרקע הן שני מינים א' כגון הצומח מן הארץ ואין בכלל זה בע"ח כמ"ש לענין ברכה ונדרים וע' בפ"ו דברכות מ' ב' ונדרים נ"ה ב' והשני דבר שהוא גדל ע"י הארץ ואינו ממנו והוא ב' מינים וכל שכתבה התורה פירות ובע"ח כגון במעשר כולל שניהם ויליף כל ג"ק אבל כל שלא כ' אלא א' לא אתי אידך מיניה והיינו דקידושין דקאמר אי כתב צאן כו' ואי כתב רחמנא גורן כו' וכן ההיא דב"מ וכן פריך כאן אי מה חגיגה בע"ח ר"ל בע"ח בלחוד ולמסקנא דיליף מגורן לא אתי בע"ח מיניה:

שאינם מקבלין כו'. כמ"ש בפ"ד דשבת ולא אמרו עבודין כו':

או מיני כו'. מתני' שם ט"ו א' בשפודין ועמ"א ס"ק א':

וכן אין כו'. דוקא גידולי קרקע בעינן דומיא דפסולת גורן ויקב וז"ש שם תקרה שאין עליה מעזיבה ומש"ש י"ז א' ואי אשמועינן הני תרתי כו' ר"ל דה"א בלא מעזיבה דוקא. רשב"א וע"ש:

סעיף ד

ס"ד סיככה כו'. עלח"מ. וכ"ד הרי"ף שכתב לא דייק ולא נפיץ כשר אלא שדברי הרמב"ם סותרים זא"ז והר"ן פי לקולא וכ"פ הרשב"א וכל ספוסקים כיון דמידי דרבנן הוא ע"ש ולא פסיל אנא דדייק ונפיץ:

סעיף ה

ס"ה בחבלי כו'. ירושלמי והביאו הרא"ש שם:

סעיף ו

ס"ו במחצלת כו'. קנים וקש שם במתני' כגי' הרא"ש. שיפה וגמי בברייתא שם לד"ה:
בין כו'. כר' ישמעאל בר יוסי שם דסתם מתני' כותיה דלא חילק הרא"ש וס"ל דברייתא בגדולה איירי דאל"כ מתני' דלא כמאן דלא כפירש"י שם:
דהיינו כו' דהיינו כו'. מדקאמר שם לא נחלקו כו' על מחצלות של אושא כו':
במקום כו'. שם י"ד וט"ו:

סעיף ז

ס"ז יש להסתפק כו'. נסתפק אם הוא בית קיבול לפי שעשוי למלאות וכמש"ש י"ב ב' דמקבל טומאה ופסול ואע"ג דבת"כ פ' שמיני אמר דסולם טהור וכן בתוספתא דכלים שם השליבות על גבי ירכותיו משא"כ בירכותיו נקובין לקבל ראשי השליבות אלא שבפי"ז דכלים תנן תחתית הצורפים טמאה ושל נפחים טהורה ופי' הרמב"ם דשל נפחים הוא בית קיבול העשוי למלאות וע"ש בפ"ב דכלים דין ג' ובראב"ד שם. ודברי הרמב"ם צ"ע שהרי בפ"א דסוכה פ' דחיצים נקבות פסולה ואע"פ שהוא עשוי למלאות מקבל טומאה כו' אבל הר"ש שם אמתני' דתחתית פי' כלי שנותנין תחת רגלי הצורפין והנפחים ע"ש וכן רש"י בסנהדרין ס"ח א' פי' דר"א וחכמים פליגי בבית קיבול העשוי למלאות ולרבנן טהור והתוס' שם ובסוכה שם הקשו עליו וע"ש. אבל מה שכתב בש"ע אם מותר להניח כו' לא כ"כ בתשובות רמב"ן שם ובתשובות רשב"א סי' קצ"ה אלא אם מותר לסכך בסולמות עצמן אבל בת"ה ס"צ שם כ' השאלה אם מותר להניח הסולם כדי לסכך ע"ג הסולם וכתב בתשובה דאף לסכך בסולמות עצמן מותר משום דפשיטי כלי עץ הוא והביא ראיה מת"כ כנ"ל וכמ"ש הרשב"א בפ"ק דסוכה והנכון כמ"ש ר"י שכל פשוטי כלי עץ שראויים למדרס וייחדן למדרס מקבלין כל טומאה שבעולם ואפי' להיות אב הטומאה כמ"ש בב"ק ובבכורות ונדה וסוכה ושבת ושאר מקומות אבל בלא"ה אם הן משמשין את אדם ומשמשי אדם מדאורייתא טהורים אבל מקבלין טומאה מדרבנן ואי לא טהורין אף מדרבנן והיינו הסולם דממעט בת"כ הואיל והוא משמש האדם

ואינו משמש משמשי אדם וע"ש פ' ו' וגם אינם מיוחדים למדרס אלא לעלות ולירד בהם וכן לתירוץ האחר של תוס' דמה שהן רחבים קצת וראוי להניח דבר עליהן וגזרו טומאה מדרבנן דדמו לבית קיבול וכ"מ בגמרא דבבכורות וכמה מקומות כאותו סברא מ"מ בסולם לכ"ע טהור כנ"ל מת"כ והתוספתא דשם מדרבנן קאמר אע"ג דיליף מקרא אסמכתא בעלמא היא מדקאמר השולחן ושולחן טהור מדאורייתא כמ"ש בפי"א דמנחות וע' תוס' שם צ"ו ב' ד"ה ולדברי כו'. ובסוכה ה' א' ד"ה מסגרתו ובב"ב ס"ו א' ד"ה ושאני ובעירובין ל"א א' ד"ה בפשוטי כו' ועבי"ד סי' קצ"ח סל"א וסובר הב"י כיון דתה"ד לא מכשיר לסכך ע"ג הסולם אלא משום דסובר סולם טהור אבל לרשב"א שמסתפק א"כ מודה ת"ה דאסור. אבל לא דק דת"ה לא כתב אלא לרווחא דמילתא שאף בסולם עצמו יכול לסכך אבל אף לדעת האוסרין ע"ג ודאי מותר כמש"ש סי' צ"א ובש"ע לקמן בס' ח' וכתב אע"ג דקי"ל כר' יהודה בסוכה כ"א ב' כיון דאמוראי שם שקלי וטרי אליביה מ"מ הא כ' הרא"ש שם דטעמא דקבע עיקר כמו שמסיק בירושלמי שם ועתוס' שם ד"ה שאין כו' וכן פ' בש"ע לקמן ס"ס תר"ל סי"ג ואף שיש לתרץ דההיא דס"ח לא קשיא שאף שבת"ה כ' דוקא לפסק הרא"ש שפסק משום קבע לא ראה דברי הרשב"א שהוא פסק כמ"ד לפי שמעמידה בדבר המקבל טומאה והקשה שם מהא דאמרינן העושה סוכתו ע"ג האילן כשרה אע"ג דאילן פסול לסכך ועוד הקשה על פירש"י שפירש שם אבל סיכך ע"ג המטה כשרה שנעץ יתידות מבחוץ ולא סמך הסכך עליהן מאי למימרא וכ' אלא הנכון כמ"ש הרמב"ן דסומך סוכתו בכרעי המטה שכפה מטתו והכרעים למעלה וסיכך עליהן שנתן סכך ע"ג הכרעים ח"א מפני שאין לו קבע שאומרים עמוד ונעשה מלאכתנו שאינה עומדת לכך שתשמישה כפויה וח"א מפני כו' ואמר אביי ל"ש אלא כו' ר"ל שנתן המטה כדרכה ונעץ יתידות עליה וסמך הסכך על היתידות אע"ג שמטלטלת עם המטה כשירה לד"ה למ"ד שאין לה קבע הרי עומדת כדרכה ולמ"ד מפני כו' דוקא שסמך הסכך עצמו ע"ד המקבל טומאה אבל המעמידין כשירה דאל"כ הא כל דפנות הסוכה צריך להעמיד על הארץ וז"ש העושה סוכתו בראש האילן קרקעיתו של סוכה וכמ"ש רש"י שם וע"ש שתי' קושיות תוס' על רש"י שם וכ"כ הר"ן ולפי זה הא דס"ח ל"ק אבל הא דס"ס תר"ל קשה ומ"א תירץ דשם בדיעבד וכאן אוסר לכתחילה ודוחק ועמ"א ס"ק ט':

ולכן אין כו'. דמיפשט פשיטא ליה דאסור וכדעת תוס' דבית קיבול הוא וכמ"ש בד"מ ובסי' קצ"ה כתב בהדיא דאסור כו' וכ"כ מהרי"ל דאסור להניח שום כלי כו' וז"ש כאן אפי' להניחו על כו' ומ"ש בד"מ שהרשב"א כ' להדיא דאסור היינו מדמסיק אבל הר"ש כ' בפי' המשנה תחתיה כו' כנ"ל וכן תמה שם על הרמב"ם כנ"ל:

וה"ה בכל כו'. כמ"ש בספ"ק דסוכה דכל המטמא מדרס אין מסככין בהן אפי' ל"ל גדנפא. וכל זה לדברי רשב"א אבל צ"ע על מהרי"ל שבתשובה סי' פ"ז לא כתב כן וכ' דהלכה כרבנן ואף להפוסקים כר"י אותו טעם שא"ל קבע עיקר כמ"ש הרא"ש ע"ש:

סעיף י

ס"י ואם קצרם לסיכוך כו'. כרב מנשיא דשקלא וטריא אליבי':

עד שיעשה כו' כת"ק:

כגון שידוש. כר' יוחנן:

סעיף יא

סי"א מסככין בפינון"ו כו' והוא כו'. עט"ז ס"ק י"ב ועבפ"ח דטהרות מתני' ו' וכן בהרבה מקומות:

סעיף יב

סי"ב אע"פ שפסולים כו'. רש"י שם ד"ה ופוסלין:

וכל מה כו'. מהנ"ל:

אפי' מן הצד. גמ' שם י"ז א' במתני':

סעיף יד

ס"יד לכתחילה. ממ"ש לא מסככין מ' לכתחילה:

סעיף טו

ס"טו וכל חבילה שאינה כו'. גמ' שם:

סעיף יז

ס"יז אבל חבילה כו'. כמש"ש י"א א' וכ"ש לפי' הרשב"א שפי' דמחובר נפקי ג"כ מהאי קרא תעשה ולא כו' וכ"ש מחובר דלא נעשה בו מעשה כלל אף לשם דירה והיינו דפריך התם מאי איריא משים כו' וע' תוס' שם י"ב ב' ד"ה אין מסככין. ומהא כו'. אבל י"ל דמהא ליכא לאוכוחי מידי דהא גם שם י"א א' סתמא קתני או שקצצן כשירות ואמרו בגמ' וצריך לנענען:

סעיף יח

סי"ח וכן אסרו כו'. ע' תוס' שם ב' ד"ה הפכן כו':

ונהגו שלא כו'. דילמא אתי לסכך בענין שלא יהא מטר יורד וכמ"ש ר"ת שם והוא שעשאה לצל וע' בראש"ש שם. ובהג"א כתב משום כיון דהאידנא מסככין בתיהם בהם בהו נמי איכא גזירת תקרה:

סעיף יט

ס"יט ויי"א שסוכה כו'. עמ"ש בסי' תרכ"ו ס"א:

או שהוא שרוי כו'. עמ"א ס"ק כ"ה וכמש"ל בסי' תרכ"ו ס"ב. אבל הטור סתם לפי שכתב זה לדעת ר"ת כמ"ש כדי להגין או כו' ולדעת ר"ת שכל שאינו מסייע בהכשר סוכה אינו פוסל והוכיח הרשב"א והר"ן כסברא ראשונה ממ"ש שם מ"ד ה"ה לנאותה כו' אורחא דמילתא ואי לפיר"ת לאו אורחא דמילתא שיהיו כל כך נושרין עד שתשוב חמחה מרובה מצילתה ועוד דקאמר שם דלא לימרו קמסככו כו' ואם איתא אמאי יהיו סבורין שיהיה הסוכה חמתה מרובה מצלתה בלא סדין וכן סתם לעיל בסי' תרכ"ו ס"א כסברא ראשונה:

סימן תרל

סעיף א

ס"א כל הדברים כו'. היינו לדעת הרא"ש שכ' דטעם דקבע עיקר אבל לפסק הרשב"א והר"ן לדעת האלפס כולן פסולין לדפנות בשסומך עליהן אלא באותן שאין שכיח לסכך בהן או אותן דאין פסולין אלא מדרבנן ופי' הרשב"א שם וכולן ר"ל אפי' לא התירן כיון שאינן פסולות אלא מדרבנן וכ"כ ד"מ בשם א"ז וכ' וכן מייתי לה התם מן הירושלמי ובירושל' פ"א סוף הלכה ו' כ' להיפוך ר"י בשם ר"ח בר חנינא וסכות' על הארון את הפרוכת מיכן שהדופן קרוי סכך מכאן שעושין דפנות בדבר שהוא מקבל טומאה ונראה שגי' בירושלמי מכאן שאין עושין כו' וכן נראה כיון שקרוי סכך אבל אין ראיה משם דשם הוא בשיטת ר' יאשיה בגמ' ז' ב':

וא"צ כו'. כיון דא"צ שיהו גדולי קרקע ל"ל גדילתן:

מ"מ לא כו'. כנ"ל סי' תרכ"ט סי"ד וחד טעמא להו אבל אותן שנושרין עליהן אינן פסולים אלא לסכך שנושרין על השולחן. רשב"א:

או דבר כו'. כמש"ש סי"ב בהג"ה וכל מה כו' דייניין כו':

סעיף ב

ס"ב דפנות הסוכה כו'. כרבנן וכריב"ל כלישנא בתרא דרבא דרב כהנא עביד כוותיה:

אע"פי כו'. כמ"ש בפ"ק דעירובין:

ואם הטפח והקנה כו'. כצ"ל אבל בירושל' פ"א דסוכה הלכה א' וספ"ק דעירובין איתא דאינו מתיר משום דלא נעשה לכך ועמ"א וי"ל דס"ל דגמ' דידן פליג על הירושלמי דאמרינן בכ"ק דעירובין דוקא בפתחי שימאי ולא משני בשלא נעשו ועוד שם במחיצות דכ"ע ל"פ כו' וע"ל סי' שס"ב ס"ג וצ"ה לכ"ע משום מחיצה:

ומה שנהגו כו'. ר"ל דא"צ הקנה שע"ג וכ"ש עגולה דא"צ דהא לרב ששת עגולה לא מהני לצ"ה אף דלא קי"ל כוותי':
לנוי. כמ"ש עשה סוכה נאה. שם:

סעיף ג

ס"ג היו כו'. דקי"ל כריב"ל בכ"מ:
וגם בזה כו'. מדאמר רבא מילתיה אחר סוכה העשוי' כמבוי ש"מ דאכולהו קאי:
וי"א כו'. כיון דאיכא שיעור דופן ע"י לבוד א"צ צ"ה דא"צ צ"ה אלא להשלים לשיעור דופן ומאי דאפסקיה משום דבעי לאסוקי' למילתיה ולחלק בין שתי דפנות דעריבן וס' הראשונה ס"ל כיון דליכא ז' אלא ע"י לבוד אינו דופן בלא צ"ה דהא בכל הסוכה לא מהני לבוד בשתים כהלכתן כו' דאל"כ למה אמר ושלישית אפילו טפח הא ד"ט בעי דהא לבוד מחיצ' מעליית' הוא ועוד בשתי קנים סגי כמ"ש תו' שיעמיד הא' פחות מג' והב' פחות מג' ויהיה כ"א חצי טפח ומשהו ול"ל צ"ה ועמ"א ריש סי' ועס"ה ולכן צריך צ"ה וז"ש אבל אם כו':

סעיף ד

ס"ד בד"א כו'. עתי' שם ד"ה סיכך ע"ג מבוי. וא"ת ומבוי כו' וי"ל דלעולם כו' ואמרינן בגמ' א"ה לתני כו' אלמא כה"ג מהני טפח שוחק אע"ג דדופן השלישית לא מהני כלל לענין הסוכה:

סעיף ה

ס"ה רק שלא כו'. דלשיעור הסוכה לא מהני צ"ה אף ע"ג דמהני לשבת דאל"כ מאי קולא דדופן השלישית דאתי הילכתא וגרעתי' כו' הא דופן שלם הוא ועוד למה לי לטפח כיון דיש לו צ"ה ולענין שבת סגי בקנים כ"ש רק שתהא בריאה כדי לקבל דלת כ"ש ואפי' של קש ולפי"ז בקרנות ג"כ לא מהני דהא בעינן שתי דפנות דעריבן כמ"ש מ"ש התם כו' ועברי"ף וצריך שלא יהו בכל הקרנות צ"ה ועמ"א:
ובלבד כו'. שם דופן סוכה כדופן כו' ועפ"ק דעירובין וע"ל סי' שס"ב ס"י:

סעיף ו

ס"ו ויש כו'. לפי' גי' ור"נ אמר באמצע הגג מחלוקת אבל על שפת הגג ד"ה כשירה וע' בה"ג:

סעיף ז

ס"ז ואין להתיר כו'. לדעת הר"ן דוקא במקום שמותר לטלטל בשבת בלחי כגון במבוי סתום כמ"ש תוס' הנ"ל ובפסין דוקא לעולי הרגלים או אפי' האידנא לדבר מצוה

היכא דלא שכיחא מיא וכמ"ש בעירובין כ"א א' וכמ"ש בהג"א שם אבל מדברי הרי"ף שהשמיט שם דיני פסי ביראות וכאן כתבה צ"ל דס"ל כדעת תוס' שם ד"ה סיכך ע"ג פסי כו' והרא"ש מיקל יותר דאף בלחי מועיל אף במבוי מפולש מזה הטעם ומתוך לשון הרמב"ם וש"ע משמע דס"ל כדעת הרא"ש ומ"ש כאן ואין כו' ר"ל דוקא כשהפסין בר"ה ועמ"א. ודקדקו מדקאמר ע"ג מבוי וע"ג פסי ביראות ול"ק כעין פסי ביראות ועל שתי מחיצות ועבר"ן:

סעיף ח

ס"ח מפני שהיא כו'. פי' שהאכסדרא היא ב' כותלים זה נגד זה ומקצתן מקורה וסמוך לקירוי על קצה האחד סיכך פצימין לאו בפחות מג' כפירש"י אלא בשיש פצימין שנים לרוח ג' א' מכאן וא' מכאן ע"י אותו הפצימין אמרינן פ"ת יורד וסותם ובזה מתורץ קושית תוספ' שם ד"ה אחוי ליה וא"צ לדחוקי כמ"ש הרא"ש שם דעביד ליה צ"ה ג"כ ורב כהנא לטעמי דבעי נמי צ"ה ומדאורייתא סגי בהכי דצ"ה חשיב מחיצה בכ"מ ולא בעי טפח שוחק אלא מדרבנן וכיון דנראה מבחוץ מהני ע"ש וכן מש"ש א"ל לא סבר מר כו' מ"ש יש לה פצימין כשירה לא שייכא לשאלתו דיש להפצימין הוא מטעם לבוד ואין לה פצימין הוא מטעם פ"ת:

אבל אחרים כו'. כפי' תוס' שם דאכסדרה ב' מחיצות דבוקות אבל זו נגד זו לא אמרינן פ"ת כמש"ש א"ל מודינא לך כו' ובצד הג' סומך בענין שהסכך נוגע באכסדרה ופצימין כפירש"י בסמוכין בפחות מג' זה לזה ומשום לבוד ובאין פצימין אע"ג דבעלמא מהני כאן לא מהני כמ"ש בגמרא ורבא א"ל ע"כ כו' ובנראה מבחוץ כו' צריך נמי צ"ה כתירוץ הראשון שברא"ש שם וע' בטור. ונראה שהרמב"ם מפרש כפי' הרי"ף בספ"ט דעירובין שאכסדרה יש לה ג' מחיצות וכמ"ש תוס' בשם ר"ח ור"ת וכאן אע"ג שלא סמך הסכך אל כותל האמצעי ואין לסוכה אלא שתי דפנות מועיל פי תיקרה כיון שיש לה פצימין ולאביי ללישנא קמא אף בלא פצימין ולזה הקשה לו רבא לדידך דאמרת כו' אע"ג דל"ל אלא ב' מחיצות וא"כ אפילו הפחית דופן האמצעי א"ל מודינא לך בההיא כיון דמפולש מעבר אל עבר משא"כ כאן דמהני הדופן דאמרינן ע"י פ"ת ולרבא לא מהני והוי כמבוי מפולש וז"ש מפני שהיא כו' שהרי כו' והאמצע כו':

סעיף ט

ס"ט היו כו' אפי' כו'. שם כרבנן וכגי' הספרים דל"ג ומאי קמ"ל דמשלשלין ואמרינן דופן סוכה כדופן שבת ובשבת קי"ל דאין מחיצה תלויה כו' ועתוס' ורא"ש שם:

סעיף יא

סי"א עושים כו'. שם כ"ג א':

שיקשור כו'. עמש"ל בסי' שס"ב ס"ה:

סעיף יב

סי"ב יכול כו'. עירובין מ"ד:

ואפי' בי"ט כו'. שם וערש"י שם ד"ה אלא אדם כו' וד"ה בדופן שלישי ותוס' ד"ה פקק כו':

סעיף יג

ס"ג הסומך כו'. כר' יהודה דשקלא וטריא אליביה וכמ"ד מפני שא"ל קבע דכן מסיק בירושלמי ועתוס' שם:

סימן תרלא

סעיף א

ס"א סוכה שחמתה מרובה כו'. כפירש"י שם ועמ"מ:

סעיף ב

ס"ב ויש מחמירין כו'. הר"ן שם נסתפק בזה:

סעיף ג

ס"ג דרך כו'. לשון הרמב"ם וכמ"ש בירושל' הדה אמרה צריכין שיהו הכוכבין נראין מתוכה ר"ל מדאמר כשירה מ' דיעבד דוקא ר' לוי בשם ר"ח בר חנינא ככוכבי חמה שנו ופי' הרמב"ם ככוכבים הגדולים הנראין אפי' ביום כמ"ש ספ"ב דשבת וצ"ל מ"ש בברייתא ת"ר אין כו' אפילו לכתחלה:

סעיף ה

ס"ה והוא כו' דהיינו כו'. שם אמר רבא מנא אמינא לה כו' וע' רש"י שם ד"ה ותני עלה ה"ג לה כו' ול"ג אין כו' אבל הרשב"א ור"ן כתב דאין למחוק הספרים ומ"ש אין בהם פותח טפח אעליונות קאי ואין ביניהן אתחתונות קאי טומאה תחת אחת מהן ר"ל תחת התחתונות ומ"ש אלמא כי כו' דוקא שיש פותח חלל טפח למטה להכנס שם וכ' וי"א דה"ה דאם יש בגג העליונות יותר מטפח שצריך שיהיה ג"כ באויר שבין התחתונות באותו שיעור שיהיה ראוי לכנס שם ול"נ דכל שיש בין התחתונות טפח סגי וכ"מ בגמ' דקאמר אין ביניהן טפח ולא קאמר שיעור עליונות אלמא דלעולם בטפח סגי וזהו שאמרו דהיינו כו' אבל הרמב"ם וש"ע סבירא להו כסברא ראשונה וזה שאמרו והוא שיהיה כו' ועיין כ"מ:

אפילו חמתה כו'. רש"י שם דבור המתחיל קנה ובתוספות שם ד"ה קנה:

סעיף ו

ס"ו אע"פ שעשה כו'. דאל"כ הרי דינה כן ומאי קמ"ל:

סעיף ח

ס"ח ואין בהם ד' כו'. כמ"ש שם י"ז דסכך פסול באמצע בד' וכמש"ל בריש סי' תרל"ב ושם ת"ש סככה בנסרין כו' ומודה ר"מ שאם כו' בשלמא למ"ד כו' ואנן קי"ל כמ"ד באמצע בארבעה:

ואין מהם כו'. שם י"ד שני סדינין מצטרפין כו' בשלמא לשמואל כו' מאי מצטרפין מצטרפין לארבעה:

והניח כו'. דקי"ל בפ"ק דעירובין כר"פ ועתו' שם ד"ה פרוץ כו':

ודוקא כו'. שם י"ז ב' י"ח א':

סעיף ט

ס"ט שיסיר כל המסמרים כו'. וזש"ש מפקפק רמב"ם וטור:

אפי' הנסרים כו'. כמ"ש שם הניחא לרב כו' אלא לשמואל כו' ועיש"י שם ד"ה סיפא כו' וד"ה בבטולי כו' וכן תוס' שם ד"ה ר"מ כו' ואנן קי"ל כשמואל כמש"ש הרי"ף י"ד מדמפרש ר"פ מילתיה ועוד דר"מ ור"י הלכה כר"י כמ"ש בפ"ד דעירובין ולרב בכל נסרים כשר לר"י ושם פליגי ר"ה עם ר"ח ורבה בר"ה אלמא דהלכתא כשמואל ועיין תוספות שם דיבור המתחיל הפכן כו':

ויש מי כו'. כמו שכתבו הרמב"ן והרשב"א והר"ן דמתניתין איתוקמא בשאין בו ארבעה דלא כרש"י ותוספות שכתבו סתם תקרה באית בה ארבעה ומשום הכי פריך לשמואל דהא בסוף ב"מ קי"ז מצינו סתם תקרה שאין בו ד' ועוד דאי אית בה ד' מאי מהני נוטל אחת וכ"ת כדפירש"י דהא דומיא דמפקפק להכשיר כל הסוכה בא ואף למ"ד סכך פסול בד"א מודה שאין ישנים תחתיו וכ"ש למ"ד באמצע בארבעה למה מותיב מברייתא לקמן י"ח א' ולא מותיב ממתני' ועוד דסברא מהופכת שתקרה העשויה מכבר כשר במפקפק אפי' יש בה ד' והרואי' מאן מוכח אלא בלית בה ד' מיתוקמא ומאן דס"ל גזירת תקרה בד' גזר כאן אף בפחות מד' דודאי אף בפחות מד' מקרין אלא כ"ד דרגילין לסיכוך כמו לתקרה לא גזרו בהן אבל כשיש בהן ד' שקרובי לתקרה יותר מסיכוך גזרו בהן בעשויה תקרה מכבר למאן דגזר כאן אין חילוק בין ד' לפחות מד' כיון שנתונין בקירוי הבית נעשו קרובין לתקר' וזה דפריך הניחא לרב דלר"מ ל"ל גזירה כלל ה"נ לא גזור אלא לשמואל דלכ"ע אית להו גזירת תקרה בד' ה"ה כאן אף בפחות מד' ד"ה פסולה ומשני סיפא

בביטולי כו' דלב"ה מיתקנא בהכי אף תקרה הישנה ולב"ש לא מיתקנא אלא בנוטל אחת כמ"ש בתחלה וכן לר"מ אליבא דד"ה וכל תיקונם הוא לעשות אותם כבתחילה שלא נעשו תקרה וכן כ' הסוגיא מיפרשא בהכי וזה דעת הרמב"ם. ויש עוד דרך אחר' אף לפירש"י ותו' וכדע' הראב"ד דפ' כרב דהלכתא כותי' באיסור' וכ' והא דר"פ מפ' מילתיה דשמואל לא מכרחא דדרך האמוראי' לפרש והא דסוגי' דבארבע פסול משום דקי"ל כר"מ בגזרותי וכאן משום גזירה תקרה הוא והכל לדרך א' עולה כמ"ש הרשב"א דלרב דר"י לא גזר כלל אז הלכה כרב בגזירותיו אבל לשמואל דר"י נמי גזר אלא דפליגי בשיעורן ל"ל הלכה כר"מ והדרינן לכללא ואין נ"מ שם אבל כאן נ"מ דלרב דהלכה כר"מ בקמייתא ה"ה בבתרייתא ולדעת הראב"ד צריך אף לפירש"י כאן שלא יהא ד' דאף ר"מ דמכשיר בנוטל אחת דוקא בח"א מצומצמות וכן פ' הרב רבי יונה והרשב"א ז"ל כרב וכר"מ אלא שלפירושם לא מהני אלא נוטל אחת ודוקא אין בהם ד' כנ"ל:

סעיף י

ס"י ואם היה כו' או שהגביה כו'. כפירש"י וכמ"ש בירושלמי שם והביאו הרא"ש שם אלא שתחלת דבריו הי' לה גג צ"ע:

וי"א כו'. כפי' תוס' שם ומ' מדבריו שהרמב"ם הנ"ל לא ס"ל כן דלא כב"י:

וצריך שיהיה בה כו'. כשיעור סוכה שיתבאר בסי' תרל"ג ס"ח ותרל"ד ס"א וקמשמע לן דלא כמפרשים דא"צ אלא בקרקעיתה ז' על ז' וכל שהוא גבוה י"ט סגי אפי' טפח העשירי כלה עד טפח ברוחב קמ"ל דלא ועתוס' שם ד"ה העושה כו' דלא כרשב"א ור"ן ומ"מ שכ' שכל השיפוע א"צ שיהיה רק ט"ז לבד הטפח. אלא הכל לפי גובה הכותל כגון אם הכותל גבוה י"ח טפחים אז צריך שיהיה השיפוע כ"ב ומחצה וההרחק מן הכותל י"ד ומחצה זה אם הרחיק מן הכותל טפח ואם הגביה מן הקרקע טפח והכותל גבוה י"ז אז השיפוע כ"ב ומחצה ויותר וההרחק הוא ט"ז וכן הכל לפי הכותל וההרחק:

גם צריך כו'. בשני הענינים הנ"ל שכתבתי הוא עשרה טפחים העליונים משיפוע:

ואם כל כו'. מידי דהוה אפסל היוצא מן הסוכה שם ואמרינן נמי בפ"ז דאהלות מתני' ב' כל שיפועי אהלים כו' טומאה באוהל כו'. הרא"ש:

סימן תרלב

סעיף א

ס"א סכך פסול כו'. אע"ג דקי"ל כרב באיסורי כיון דרבנן דבי רב ס"ל כוותיה ועוד דלרב אין כאן דין דופן עקומה כלל כיון שאף באמצע בד"א וכמש"ש ואמרו לי בר מינה כו'

וסוגיא דגמרא בכל מקום דאמרינן דופן עקומה כמש"ש ד' א' ושם ו' ב' ועירובין ד' ב' וכן מדפריך שם י"ד ב' ה"ד אי דאית בהו ארבעה כו' לעולם כו' מן הצד כו' וע' תוס' שם ד"ה אי כו':

ומותר לישן תחתיו. ממ"ש שם ומודה ר"מ שאם יש בין נסר לנסר כו' ואע"ג דקאי נמי איש בו ארבעה עיקרו אאין בו ארבעה דפליגי ביה קאי וכמ"ש תוס' שם י"ד ב' ד"ה ומודה. ועוד משום דעיקר ומודה כו' וע"כ צ"ל כמ"ש רש"י שם י"ח א' ד"ה שאין בה. וא"ת בנסרים כו' ע"ש ובתוס' שם י"ד ב' ד"ה ומודה. ומיהו בנסר ארבעה כו' וע"כ צ"ל משום אין בו ארבעה וכנ"ל ושם וזהו כללו כו' וכן דברי הרז"ה והרא"ש אף שהרבה חולקים ע"ז:

דהיינו כו'. ע' רש"י במתני' שם י"ז א' ד"ה פסולה:

ודבר זה הל"מ. שם ו' ב' ועירובין ד' ב':

ומיהו אין כו'. שם י"ד א' ב':

אבל בסוכה קטנה כו'. שם י"ז ב' נהי דלא שוו כו' בסוכה קטנה כו' ושם י"ח א' בסוכה קטנה בקנים כו' ודינו כאויר כמ"ש בס"ב:

וישינים תחתיו ומצטרף כו'. שם י"ט א':

סעיף ב

ס"ב אויר בין כו'. שם י"ד א' מה אלו איכא סכך כו' ולמר נמי נהי דלא שוו כו' ושם י"ח א' אמר אביי אויר כו' וקי"ל כמ"ד לקולא כמ"ש רפ"ז דפסחים ובפ"ד דחולין:

ומצטרף כו'. שם י"ט א':

ודוקא כו' אבל בלא"ה כו'. דאל"כ למ"ד אין לבוד באמצע היאך מכשירין צלתה מרובה מחמתה וסוכה עניה כמש"ש סוכה המדובללת כשירה וע' רש"י שם ד"ה עניה כו' וכן שם י"ט א' רבב"ח א"ר יוחנן לא נצרכה כו' ומשמע דאף במיעוטה ישנים תתתיו דאמר נידון כסוכה וע' רש"י שם ד"ה א"ל רבי אבא כו' וכן מדמדמה לטיט הנרוק שמצטרף ושם טובלין גם בטיט אגב אידך. רשב"א ועתוס' שם י"ח א' ד"ה אין כו':

והא כו'. רא"ש שם ותוס' י"ז א' ד"ה אויר כו' מהא דפסל היוצא מן הסוכה:

סעיף ג

ס"ג סכך פסול כו'. גמ' שם הלכך כו':

וה"מ כו'. שם י"ח א':

אם יש כו'. תוס' שם י"ז א' ד"ה אילו כו' ומיהו היכא דאיכא כו':

סימן תרלג

סעיף א

ס"א סוכה כו'. כת"ק ואע"ג דדרש רבה בר רב הונא שם י"א א' כר"י ור"י אזיל לשיטתיה כמ"ש למטה לא קי"ל כרבה בר"ה מדאביי ורב יוסף שם י"ט ב' דלא שריא אלא כילתחתנים וכר"א שם כ"ו א' רבא שרא לרב אחא ברדלא כו' וכן שמואל בתרתי לישני שם פליגי עליו ואמרינן נר תנוכה שהניחה למעלה כו' וערז"ה:

בין כו'. ר"ל דלא כרבה ור"ז אלא כרבא דהוא בתרא וכתב הריטב"א ואע"ג דאין הלכה כתלמיד ה"מ היכא שהרב ישמע דבריו כו' וערא"ש פי"ט דשבת וג"כ סוגיא דגמ' כוותיה כמ"ש שם י"א א' כמאן כר"י כו' אלמא טעמא דר"י דסוכה דירת קבע בעינן וכן שם כ"א ב' ואב"א ר"י לטעמיה כו' ושם י' א' איכא בינייהו אי דיכולה כו' ואזיל לשיטתייהו דר"י ס"ל דירת קבע בעינן ורבנן לטעמייהו כמ"ש הרי"ף וכן אביי אף שהקשה על רבא קבלה מיניה כמש"ש ז' ב' אמר אביי כו' ואף שדחאה תוס' שם לא נחו המפרשים בסברתם דא"כ למה אוקמיה אביי לר"י בשיטה הא לא פליגי ר"י ורבנן בזה דאף רבנן מכשרי למעלה מכ' אמה בחד צד ואי לית הלכתא כר"י גם כרבנן לית הלכתא וא"כ כמאן:

אבל כו' אפי' כו'. עירובין ג':

סעיף ה

ס"ה אפי' מהאצטבא כו'. עמ"א.

סעיף ו

ס"ו על האציטבא כו'. כמש"ש משום דופן עקומה וע"ל סי' תרל"ב ס"א:

סעיף ז

ס"ז אפי' אם כו'. ר"ל דלא כריז"ג שכ' דמש"ש בנה בה עמוד מיירי בתוך ד"א לכתלים ואפ"ה פסל רבא כיון שגבוה עשרה חלק רשות לעצמו ואצטבא מיירי שאינו גבוה עשרה וחלק עליו הרא"ש דעמוד מיירי חוץ לד"א וסבור אביי להכשיר משום גוד אסיק ופסל רבא כן פירש"י שם וכן פי' שם הריטב"א וכן שם תוס' כ' כריז"ג וז"ש ואם יש כו' ואפילו האצטבא גבוהה:

סימן תרלד

סעיף א

ס"א סוכה כו'. שם ג' א' ואמר בירושלמי פ"ב הלכה ח' וכמה כדי שולחנו טפח ובגמרא ט"ז ב' הא קמ"ל שיעור משך כו':

ולענין גודל כו'. כמש"ש כ"ז ב' מלמד שכל ישראל כו' ואף דא"ז לאכילה ושתיה מ"מ גדולה הרבה:

סעיף ב

ס"ב אם היא כו'. שם ז' א' ואנן קי"ל דלא כרבי וכמ"ש בס"א:

סעיף ד

ס"ד מי כו'. שם ג' א' דבתרתי פליגי ופסק שם כב"ש ואע"ג דאוקים להו אביי בשיטה צ"ל דל"ס כאביי דטעמיה דב"ש משום דירה קבע דהא קי"ל דא"צ אלא דטעמיה שמא ימשך וא"כ כיון דהלכה כב"ש בסוכה קטנה ה"ה לגדולה דחדא טעמא לתרוייהו והרז"ה וש"פ חולקים וע' רשב"א:

סימן תרלה

סעיף א

ס"א אבל כו'. כמש"ו:

ואם הגדיש כו'. עמ"א וכמו שחילקו שם ד' ב' בין בנה אצטבא כנגד דופן האמצעי דכשר כולה כמ"ש בסי' תרל"ג ס"ה:

ואם חקק כו'. דאמרינן דופן עקומה כמש"ש התם דאיתיה לדופן כו':

ואין לעשות כו'. נלמד מהנ"ל וזש"ש י"ח ב' אפי' הפחית כו' ול"ק שלא היה מעולם דאין פי תקרה יורד וסותם אלא ברחב ד' כמ"ש בפ"ו דשבת וא"כ ע"כ הסכך קודם לדפנות ומ"ש רש"י שם במתני' ט"ז א' ד"ה מלמעלה כו' מיירי קודם שסיכך ולא רצה לפרש אלא סדר אריגתו או טפח קודם:

סימן תרלו

סעיף א

ס"א בגופה. ר"ל דלא כבה"ג שכתב אפי' הכניס לתוכה הוי חידוש ואם כן ליכא סוכה שאין מכניס לתוכה. דברי הרא"ש וכן כתב הריטב"א בשם הירושל':

ואפי'. מפ' דלא פליגי אהדדי:

סימן תרלז

סעיף א

ס"א בין כו'. ירושלמי שם תני בשם ר"א מי שלא עשה סוכתו בערב הרגל אל יעשנה ברגל והתני ב"ק נפלה סוכתו ברגל יקימנו ברגל קנס קנסו ר"א שלא עשה סוכתו מערב הרגל אלמא דפליגי במזיד ואע"ג דבגמ' לא משמע כן מ"מ לדינא ל"פ אירושלמי דרבנן בכ"ע מתירין:

אפי' בסוף כו'. כמ"ש שם ורבנן ה"ק רחמנא כו' וע' ט"ז וע' תוס' שם ד"ה כל כו':

סעיף ב

ס"ב וכן יוצאין כו'. ק"ו משאולה וכ"ש כאן דיש לו חלק בה והנשאר הוא שאול לו דע"ד כן נשתתפו ומשאיל מצי אסר כמ"ש במשכיר בערכין כ"א ושותף לא מצי אסר דקי"ל כראב"י בנדרים מ"ז א' וערש"י ד"ה כל האזרח כו' ר"ל דא"א שיהיה כולם שותפין ומ"מ קרא בין שותפין בין שאולה ולכן אמרו לך למעוטי גזולה ול"ק למעוטי שותפות ובציצית דאימעיט שאולה מ"מ שותפות חייב ועריב"ש סי' שמ"ד:

סעיף ג

ס"ג מיהו לכתחילה כו'. וכן בקרקע מדאמר מכשירין משמע דיעבד ובירושלמי רפ"ג איזו היא גזולה פסולה כל שנכנס לתוך סוכתו של חבירו שלא מדעתו כהדא גמליאל זוגא עביד ליה מטללתא גו שוקא עבר רשב"ל א"ל מאן שרא לך:

מיהו בדיעבד כו'. ר"ל אף על גב דבירושלמי שם אמר דפסולה כנ"ל בזה לא קי"ל כהירושלמי אלא כחכמים בגמרא דידן:

וכן לא כו'. כמש"ש ל':

אבל אם כו'. רש"י שם ממ"ש כ"ז ב' דגזולה אף לרבנן פסול.

וה"ה כו'. כן פי' תוס' שם ד"ה אבל כו' גמ' הנ"ל אף מדרבנן:

סימן תרלח

סעיף א

ס"א בין כו'. ממש"ש י' ב' דילמא מן הצד וכ"ש בדפנות עצמן כמ"ש ברפ"ד די"ט דחמירי מנויין:

מפני כו'. שם מ"ו ב':

אפי' נפלה כו'. ע' תוס' רפ"ד די"ט ל' ב' ד"ה אבל. ור"י פי' כו' ואף לפי' ר"ת ממ"ש בגמרא שם הכא בסוכה נופלת כו' וקאמר שם ושוין בסוכת החג כו':

ולא מהני כו'. כפירש"י שם סיפא אתאן לסוכה דעלמא כו' אבל רמב"ן ור"ן שם לא פי' כן וע"ל סי' רע"ט ס"ד וסי' תקי"ח ס"ח מש"ש:

ואם אחר כו'. ממש"ש מנין שכשם שחל כו' ובחגיגה לאחר שהפריש את חגיגתו א"י להפריש עוד ועבפ"ק דחגיגה ח' ב':

אבל אם כו'. כמ"ש שם בחגיגה וע' תוס' דפ"ד די"ט שם ד"ה הנ"ל ותירץ ר"ת כו':

וכ"ז כו'. דקי"ל כרבא סנהדרין מ"ז ב':

סעיף ב

ס"ב אפי' נפלו. דלכן אמרו שם משום דאתקצאי כו' ולא סגי מ"ש בפ"ב דשבת משום ביזוי דמשום ביזוי אין אסור אלא בעודן תלוים ואי לאו טעמא דביזוי הוי מותר בח"ה אפילו בעודן תלויין והשתא דאסור בעודן תלויין משום ביזוי אסור אף כשנפלו בח"ה. תוס' בפ"ב דשבת כ"ב א' ד"ה סוכה וכמ"ש הרא"ש בתשובה דלא כהג"א ורש"א שכתבו דנפלו בח"ה מותר וכ' בתשובה שם אע"ג דבעצי סוכה אמרינן פ"ד די"ט שם דאתקצאי לשבעה ובנפלה מיירי כמ"ש ר"י שם אלמא אמרינן מוקצה אף בח"ה דוקא בעצי סוכה אמרינן דהוקצה לפי שצריך לתזור ולבנותה משא"כ בנויין:

ובי"ט כו'. שכל שאסור באכילה אסור בטלטול אפי' אינו אסור רק מדרבנן כמ"ש בפי"ח דשבת טבל פשיטא כו' וכמ"ש שם מ"ה א' אין מוקצה לר"ש אלא שמן כו'. הואיל והוקצה למצותו כו' אלמא דאף בטלטול אסור כמש"ש במתני' רש"א כל הנרות מטלטלין חוץ כו' ומדמה שם בגמרא לנויי סוכה ובירושל' פ"ג גבי לולב ביום טוב הראשון הניחו בארץ אסור לטלטלו א"ר אבין זאת אומרת דאסור בהנייה ולכך הוא מוקצה:

של ח' ימים. רמב"ן דלא כרש"י שם דאף אם אינו בודל יום ראשון מ"מ בה"ש של שאר ימים חיילא כמו בהפריש שבעה אתרוגים לשבעה ימים בפ"ד דסוכה:

ודוקא שמתנה כו'. ממש"ש אבל עצי סוכה דחלה כו' וערש"י שם ואם איתא אפי' בעצי סוכה היה מהני:

ואם אמר כו'. תוספתא בפ"א דסוכה תלה בה אגוזים כו' ואם התנה עליהן שיאכל מהן בחג ה"ז מותר ושם בפ"ג דיום טוב אין נוטלין עצים מן הסוכה אפי' בי"ט האחרון של חג אם אמר לכשארצה אטול ה"ז מותר:

וצריך לעשות כו'. רש"י דניון שנכנס בה"ש איתקצאי כמ"ש דמגו דאיתקצאי בה"ש איתקצאי כו':

הראשון. אבל אח"כ לא מהני כיון דאיתקצאי בה"ש ראשון וכמ"ש בפ"ד דסוכה אתרוג שנפסלה אסור לאוכלה כל שבעה אע"ג שנפסלה ביום הראשון ולא איתקצאי בה"ש השני:

יש מן כו'. עט"ז:

די"א שאין כו'. הוא דעת הרא"ש וצ"ל לסברא זו דמ"ש דילמא מן הצד דחיה בעלמא ולא קיימא במסקנא ועמ"א:

אם סיכך. כו' וי"א כו'. כמש"ש ל"ז ב' וסברא ראשונה ס"ל דל"ד לשם דשם אינו יוצא אלא בו אבל כאן דאפשר בעצים דעלמא אקציה ממעשה עץ בעלמא משימוש והבערה וז"ש הדס של מצוה כו':

סימן תרלט

סעיף א

ס"א וישן. כמ"ש בס"ב:

ומטייל. גמ' שם:

ודר כו'. שם תשבו כעין תדורו וכאן כו'.

בין כו'. שם מ"ג א'.

כדרך כו' וכל כו'. שם ספ"ב:

לאחר אכילה כגון כו'. רש"י:

ואל יעשה כו'. נלמד מכלי אכילה וכיוצא:

שלא יהא כו'. רפ"ב דשבת:

סעיף ב

ס"ב אוכלים כו'. שם:

וכמה כו'. ע' בה"ג שיעור מלא פיו כביצה כמ"ש בפ' בתרא דיומא וראיה ממש"ש כ"ו א' הא כביצה כו' לימא כו':

ומותר לשתות מים. שם מעשה לסתור כו':

ויין ולאכול כו' ואפי' כו'. יומא ע"ט ב' משום דה"ל פירי כו' אימא אכלנום כו' אב"א כו'. והטעם משום דלא קבע אינש עלייהו ואין קביעותן קביעות וכמ"ש הרא"ש וז"ש ויין כמ"ש ברפ"ו דברכות לא קבעי אינשי כו' אי קבעי כו'.

ותבשיל כו'. ממ"ש בסוכה וביומא שם אם השלים במיני תרגימא יצא ובתוספתא פ' כיצד מברכין הביאו לפניו מיני תרגימא מברך במ"מ:

ול"נ משום כו'. כמ"ש בערכין ג' ב' וגמרא לא חייבינהו אלא משום שלא בשעת עבודה אבל מרש"י שם ד"ה ובני עבודה כו' משמע דחייב שכ' דאע"ג כו' ור"ל דמש"ש בגמרא נהי דפטירי כי' הוא ענין בפ"ע ולא משום איש ואשתו ועתוס' ד"ה קמ"ל כו' וכן עיקר:

סעיף ג

ס"ג אפי' אכל כו'. ירושלמי שם והביאו תוס' והרא"ש אי מה להלן עד שיאכל כזית דגן כו'. ומיבעיא ליה אי יוצא במיני תרגימא וז"ש כזית פת לחומרא:

רצה כו'. תוס' שם ובברכות פ"ז דהא להתענות אסור כמ"ש בירושלמי:

ולא יאכל כו'. כמ"ש תוס' בר"פ ע"פ מתוספתא וממ"ש שם עד שתחשך: ויאכל כו'. כמ"ש ס"פ ע"פ:

ולא יאכל כו'. ירושלמי והביאו תוס' ורא"ש:

מחצות. ס"ל כמ"ש הר"ן בפ' ע"פ דבעי' לא איפשיטא ולחומרא דסמוך למ"ג תנן אבל אנן לא קי"ל כן כמ"ש רסי' תע"א ועמ"א:

סעיף ד

ס"ד המתפלל כו'. משום דבעי עיוני כמ"ש שלשה דברים כו' וכמ"ש תוס':

סעיף ה

ס"ה אפילו כו'. כמ"ש בפי' המשנה וכתבו זה במקפה של גריסים והוא הפולים הנטחנים לפי שהתבשיל שנעשה מהם הוא נפסד מהר במים:

ואפי' אין כו'. ירושלמי שם לא סוף דבר שתסרח אלא אפי' כדי שתסרח כו':

ומי שאינו כו'. דטעם דמצטער פטור כמ"ש תוס' שם כ"ו א' ד"ה הולכי וכן מצטער כו':

וכ"ז דוקא כו'. ממ"ש אי בעי אכיל והא חובה לאכול בי"ט פת ממ"ש בברכות מ"ט ב' שבתות וי"ט דלא סגי כו' וע"כ פת קאמר דלהתענות אפי' בר"ח אסור ותי' הר"י דנ"מ שאם ירדו גשמים דבלילה הראשונה אף אם ירדו גשמים חובה וע' ברא"ש שם וכ"כ בסמ"ק אבל בתוס' כתוב שם כגון אם ירדו ואכל חוץ לסוכה ופסקו הגשמים שחייב וכמ"ש הרשב"א דכשיורדים גשמים אין שם סוכה עליו וש"ע השמיטו לפי שהרשב"א וסמ"ג וא"ז וש"פ חולקים ע"ז ואמרו משום י"ט סגי כזית ואפי' בכביצה פת דלא בעינן סוכה ודעת התוס' עיקר:

ויקדש כו'. ר"ל אע"ג דמשום סוכה די שיאכל כזית באחרונה כמו במצה בפ' ע"פ. מ"מ שלא יצטרך לומר זמן פעם אחרת על הסוכה וכמש"ש מ"ו חזינא ליה לרב כהנא וכמ"ש בפ"ד דיומא שאסור להרבות בברכות:

סעיף ז

ס"ז עד שיעלה כו'. כגירסת כל הגאונים ור"ח ורי"ף אימא עד שיאור משיעל' ע"ה ר"ל דל"ת עד שיאור שיאיר היום והוא מאוחר אלא משיעלה ע"ה שמתחיל להאיר:

וינער משנתו. כתב הרשב"א אף לגי' הגאונים עד שינער לא גרע מסעודה וכ"ש לגירסתינו:

מי שהוא ישן כו'. דהכל לפי שמצטער כמ"ש שם ברב יוסף לדידי כו':

וכל הפטור כו'. ירושל' בפ"ק דשבת הלכה א':

וכשיוצא כו'. פ"ק דע"א:

קעבד כו'. סוכה שם:

סעיף ח

ס"ח נהגו. אע"ג דלפי מסקנא דגמרא שם מ"ו א' מברך אכל פעם שנכנס בה מ"מ עיקר הקבע בסוכה היא האכילה וכולם טפלים והיא פוטרת וע' תוס' דברכות י"א ב'. ודעת הרי"ף והרמב"ם עיקר:

סימן תרמ

סעיף ב

ס"ב כבן חמש כו'. רמב"ם וט"ס הוא וצ"ל שהוא בן שש וכרב אשי שם דאי פ' כהני אמוראי ר' יאני ור"ל הל"ל כבן' ד' וה' ולפרש אי איתיה לאבוה וכן פ' בהלכות עירובין כרב אשי וכ"פ הרי"ף שם וכל הגאונים. וחד דינא לעירובין.. ולסוכה כמ"ש שם ותנן נמי גבי סוכה כה"ג כו' וכן בירושלמי פ"ב דסוכה סוף הלכה ט' תני ר' אושעיה קטן שאין צריך לאמו חייב בסוכה ויוצא בעירובה של אמו:

סעיף ג

ס"ג ומי כו'. עמ"א:

סעיף ד

ס"ד אבל בלילה כו'. כמ"ש בסי' תרל"ט ס"ה בהג"ה:

מפני הרוח. גמ' שם:

או מפני הזבובים כו'. ירושלמי שם תני כשם שמפנים מפני הגשמים כך מפנין מפני השרב ומפני היתושין.

דוקא שבא כו'. **אבל כו'**. כמ"ש בפ"א בשווצרי לא מסככין מ"ט כו':

ואם כו' דלא הוי כו'. כמו שאינה מחזקת ראשו ורובו ושולחנו ופחותה מעשרה והוצין יורדין לתוך עשרה ואינה יכולה לקבל כרים וכסתות וכיוצא בהן:

מי שכבו כו'. כמש"ל סי' תרל"ט ס"ה בהג"ה ומי שאינו כו' אם היה יוצא כו' ובשביל הנר אורחא לצאת כדי לאכול במקום נר כמ"ש בפ' ע"פ רב הונא קדיש כו' ואתעקרא ליה שרגא כו' וכ"מ שם דלאו אורחא למיכל בלא נר כמ"ש שם טעימו מידי דילמא אדאזליתו מיתעקרא כו' וע' תוס' שם וכמ"ש בפ' בתרא דיומא כעין יממא ובריש ברכות משעה שהעני וערש"י שם ד"ה משהעני כו':

ואם בא כו'. ע' ריש סי' שט"ו:

מי שלא כו'. ממ"ש שיעור סוכה קטנה שבעה ולפחות בעינן ראשו ורובו בתוך הסוכה כמ"ש שם סוף פ"ב וראשו ורובו של אדם הוא יותר משיעור הזה אף באלכסון שהוא י"ט פחות חומש ותוס' בפ' המצניע הוכיחו דגופו בלא ראשו הוא י"ח טפחים וכבר כתב המרדכי ובהג"ה לעיל או שא"א לעשות אחד מהם כו' אע"כ דלא נקרא מצטער בהכי ואורחיה כך:

ולא יוכל כו'. ממ"ש מאימתי מותר לפנות כו' משמע דקודם לכן לא ואפי' מצטער בכך ועובדא דרב יוסף שם. עט"ז ומ"א:

ואין המצטער כו'. דטעם המצטער כמ"ש תוס' כנ"ל מתשבו כו'. ור"ל אע"ג שאמר באבל קמ"ל כו' הלא"ה היה פטור כבר יישב הרא"ש ועמ"א ס"ק י' וע' ט"ז:

סעיף ו

ס"ו וסעודה כו'. דלאו מצוה מדאורייתא היא שידחה סוכה כמו נישואין וגם כן אינו מחוייב בשמחה כמו בנישואין וע' בגמ' שם:

סעיף ח

ס"ח ודוקא כו'. עתוס' שם ד"ה הולכי כו':

ואע"פ כו'. ע' תוס' שם ד"ה וחייבין כו':

וההולכים לכפרים כו'. כנ"ל הולכי דרכים כו'. ויש לדחות דשם מיירי שמוצא סוכה במקומו וז"ש ואע"ג דיש להקל כו':

סעיף י

ס"י והעושין כו' ואם כו'. נלמד מהנ"ל:

סימן תרמא

סעיף א

ס"א בין כו'. דלא כירושלמי פ"א דסוכה ופ' בתרא דברכות שמזקיקו לברך בין לעצמו בין לאחרים אבל בגמרא דמנחות דאף לעצמו אינו מברך:

כשעושה כו'. גמ' שם לעצמו ועתוס' שס ד"ה העושה כו':

ואם לא כו'. גמרא שם א"ל לכשיכנס לישב בה מברך שתים:

ואם בירך כו'. שם:

סימן תרמג

סעיף א

ס"א להרמב"ם כו'. כמ"ש בכמה מקומות כל המצות כולן כו':

ואין נוהגין כו'. והביא הרא"ש מירושלמי פ' בתרא דברכות נתעטף אומר אקב"ו להתעטף בציצית אלמא אע"ג שכבר נתעטף מברך כיון שיש שיהוי ונמשכת המצוה כ"ז שהוא מעוטף ועתוס' ל"ט א' ד"ה עובר כו' וכן בסוכה ועוד דמ"ש תשבו בסוכות היינו העכבה וכן ברכת לישב בסוכה וא"כ נקרא שפיר עובר לעשייתן אחר הישיבה וראיה לדבריו ממ"ש רפ"ג דמגילה רי"א אין ישיבה אלא כו' ובירושלמי ספ"ב דסוכה כתיב בסוכות תשבו אין תשבו אלא תדורו כמה דאת אמר וירשתם אותה וישבתם בה אלמא דהישיב' על העיכוב: אבל בגמ' משמע כדברי הרמב"ם שאומר נכנס לישב בה ומה שהקשה מציצית אה"נ דגם גבי ציצית צריך קודם העיטוף וע"כ נתעטף ל"ד אלא משום דאמר בתחלה העושה ציצית כו' וכמ"ש בתפלין פ"ג דמנחות מאימתי מברך משעת הנחה ועד שעת קשירה וכן מה שהקשה א"כ יברך קודם הכניסה אינה קושיא צריך סמוך כמ"ש בתפילין אחר הנחה קודם קשירה וז"ש נכנס שכבר נכנס לישב קודם הישיבה:

סעיף ג

ס"ג בשאר כו'. כמ"ש נכנס לישב מ' תיכף. הרא"ש:

ונוהגים כו'. כנ"ל סי' תרל"ט ס"ח הילכך ראוי שיתחיל הסעודה וראי' ממה דאפליגו סוכה וזמן איזהו מהן קודם אלמא לאחר ברכת היין או לחם וז"ש אבל בשבת וי"ט כו':

סימן תרמד

סעיף א

ס"א שחרית כו'. דמברכין בשעת ההלל וכמ"ש בפ' ע"פ אפשר ישראל נוטלין כו' והלל הוא אחר שחרית כמ"ש בפ"ד דר"ה:

וגומרים כו'. פ"ב דערכין ופ"ב דתענית:

ומברכים כו'. תוס' בפ"ב דברכות ופ"ד דסוכה:

בין כו'. ר"ל אע"ג דבר"ח מחלוקת ביחיד וציבור לענין הברכה כמש"ל בסי' תכ"ב ס"ב ובתוס' שם:

ואין כו'. גמ' שם ורא"ש:

ואם פסק כו'. סוף ר"ה וכר' יוחנן ופ"ג דמגילה ע"ש:

סעיף ב

ס"ב בהלל. רפ"ג דמגילה:

סימן תרמה

סעיף א

ס"א לולב שנפרדו כו'. לשון הרמב"ם וכפי' הרי"ף:

ומ"מ. דכשר בדיעבד דוקא מ':

סעיף ב

ס"ב נפרצו כו'. רי"ף ורמב"ם:

וכ"ש אם כו'. הוא פירש"י במתני':

וכן אם כו'. כן מפרש הטור מש"ש חרות פסול. ב"י:

וכ"ז ברוב כו'. תוספתא פ"ב לולב עשוי כמין חרות או שנפרצו רוב עליו פסול וזה מסייע ג"כ לפי' הטור על חרות ולפי' הרי"ף על נפרצו שמדמה אותם בתוספתא וז"ש הרי"ף והרמב"ם וש"ע כעלי החריות ר"ל כעין חרות:

ועדיין הלולב כו'. דבלא"ה אפי' במיעוטן פסול כמ"ש בציני הר הברזל ל"ש אלא כו' וכל שאינו מכוסה הוי אופתא ועדיין הלולב כו' ר"ל שיעור הלולב וערשב"א ור"ן שכ' וכן בהדס בעינן שיהא כל שיעורו עבות ואם נשרו מקצת העלין פסול שאין שמו עליו שאין נק' עבות וכן הדין בלולב שאין שמו עליו ונק' אופתא כמ"ש בגמ' כנ"ל וכ' ואין ללמוד באלו מערבה:

סעיף ג

ס"ג ברייתי כו' נחלקה כו'. כן פי' הרי"ף והרמב"ם מ"ש נחלקה התיומת וברוב העלין כמ"ש הרא"ש והג"ה והירושלמי שם מסייע להם ר' מלוך בשם ריב"ל נחלק המתאים כמו שנפרצו העלין אלמא דבכל העלין מיירי וברוב כמו נפרצו וז"ש בה"ג והביאו הרא"ש בעי ר"פ נחלקו התיומת ההוא גבא דהוצא כו' ההוא דמתאים כו' אי כנפרצו עליו דמי או כו' וכ"כ הרי"ף ה"ה כאילו נפרצו העלין ופסול והוא לשון הירושלמי וכן מ' בגמ' מדקבעינהו אחר נפרצו ונפרדו וכמו נפרצו ברוב ה"ה נחלקו שפיסולן משום נפרצו כנ"ל וכמ"ש הרשב"א שכל הפסולין בעלין הוא ברובן דדייני' כאילו נפרצו וכמ"ש בערבה נפרצה כו' ושנשרו מקצת עליה כשרה וה"ה לכל הד' מינים שכולן שוו בפסולן אלא שמוסיף בכ"א שאין לו ענין בחבירו כגון באתרוג חזזית וכן בכולם ונקיט נשירת מקצת העלין בערבה לפי שהוא שכיח בה יותר וכן כמושה דתני בה ובברייתא תני בכל הד' מינים:

היו עליו כו'. זה פי' הרמב"ם מש"ש האי לוליבא דסליק בחד הוצא כו':

או שכל כו'. זהו פירש"י על מימרא כנ"ל:

וי"מ לומר כו'. הוא דעת רש"י שהביאו הגהת סמ"ק ואינו ברש"י שלפנינו וז"ל סמ"ק שם נחלקה התיומת כו' פירש"י שתי עלין העליונים ששם השדרה כלה וכ' בהג"ה שם האמצעיות אע"פ שכל עלה ועלה שלם בעצמו כמו שאר עלי הלולב שכאו"א כפולה לשתים כו' לפיכך לולבין המצויין בינינו רובן פסולים שרובם אין שתי עלין האמצעיות מחוברין יחד והוא פירש"' שלפנינו וכ' ועוד פי' הקו' פי' אחר נחלקה התיומת דהיינו עלה האמצעית שדרכו להיות כפול כשאר עלין נחלק לשתים לפ"ז לולבין המצויין בינינו רובן כשרים כיון שעלה האמצעי שלם ומיהו יש מקצתן שעלה האמצעי נחלק בראשו ומ"מ יש להכשירן לפי' פי' הקו' דפי' דוקא כשנחלקה עד למטה מן העלין כדפי' בתוס' ר' יהודה עכ"ל והוא כמ"ש ברש"י שלפנינו על פי' הראשון נחלקו זה מזה כו' שלמטה מהם וע"ש ד"ה נחלקה כו'. וכ' בת"ה שאלה נחלקה התיומת רבו בו פתרונים האיך אנו נוהגים בו. תשובה דיש לנהוג כפי' אחר שברש"י כמ"ש בהגהת סמ"ק דעלה האמצעית כו' עד למטה מן העלין ובא"ז הוסיף להקל דבעי נחלק גם השדרה עד העלין שלמטה הימנה וכ' בא"ז דעל פרש"י אני סומך הלכה למעשה. וכ"ה ברש"י שלנו כפי' הראשון ונסדקה השדרה עד כו' ובהג"ה כאן לא העתיק אלא כמ"ש בהגהת סמ"ק:

מיהו כו'. **כי יש כו'**. הוא הרשב"א ור"ן ומ"מ שפי' ג"כ כל' הב' שברש"י והקשה הרשב"א והא אמרי' דוקא דעביד כי המניק וי"ל דהתם שנסדק מיעוטו דהיינו בראשו וכאן דנחלק

רובה ועוד י"ל דאפי' מיעוטה פסול דומיא דנקטם וכי אמרי' שם בשנסדק לרחבו דשם כשר במיעוטו עד דעביד כי המניק ולפ"ז ראוי לחוש לארכו אפי' במיעוטו וטעם לפי שמתרבה הסדק בניענועו וכן חוששין בעלי הנפש וכ"כ הר"ן ולעיקר דינא תופסין דוקא שנחלקה רובו וכמ"ש הר"ן על תי' הב' ואין זה במשמע אלא שראוי לחוש ולהחמיר ומ"מ כ' כתי' הראשון ויש מי שפי' נחלקה התיומת העלה האמצעי עליון שבכולם כו' ואין פסול אלא ברוב עלה ולא במיעוטו אלא שהרשב"א והר"ן ומ"מ תופסי' לדינא כפי' הגאונים וש"ע בכל העלין כנ"ל ולכן השמיט בהג"ה דעה זו ברוב עלה לפי שלדעתם אף שתופסים לפירש"י ברוב מ"מ אין סוברין כמותו ולדעת סמ"ק וא"ז דוקא שנחלק כולו אלא שכ' דעת המחמירין לחומרא בעלמא אבל לדינא יש להחמיר כפי' הרשב"א דברובו דבכל פסול רובו ככולו והוא פשוט לדעת הרשב"א ור"ן ומ"מ ועל מקצתו אין להחמיר כלל כמ"ש הר"ן שאין זה במשמע שפי' סדוק כהימנק על רחבו דאין דרכו ליעבד כהמניק לרחבו וכמ"ש המ"מ כנ"ל:

ואם אותו כו'. כ"כ בכל בו מ"ש האי לוליבא דסליק כו'. וכמו שפי' הרמב"ם על התיומות לפי שיטתו:

סעיף ד

ס"ד או שאין לו הרבה כו'. זה פי' רב שר שלום על מ"ש דסליק בחד הוצא כו':

סעיף ה

ס"ה לולב שיבש כו'. כ"כ הרשב"א יבש כל שיבשו רוב עליו אע"פ ששדרתו לח אין זה הדר וכן להיפך ויש שכ' איפכא ויש שכתבו דוקא שיבשו שניהם והראשון נראה נכון ואין מצוי שיהיה שדרה יבש והעלין לחין וכ"כ הר"ן והי"מ השני הוא דעת הראב"ד שהביא הרא"ש וכפי הגי' בפרו' יבשו הוצין מהו כו' ומ' דאיפשטא שם לקולא ודעתו שכל הפסולין כמו נקטם ראשו הוא בגוף הלולב בשדרתו כמו בהדס וחלקו עליו הרשב"א וה רא"ש ור"ן ממש"ש ל"ב ב' אמר וכו' ולולב ארבעה וכו' שדרו של לולב כו' אלמא גוף הלולב אינו שדרתו ואינו דומה להדס וצ"ל כגי' שם בירו' יבשה ציצתו וכו' ור"ל העלה העליונה והוא התיומת העליונה לפרש"י וכי מה בין זה לנקטם ועס"ו וכ' הרא"ש וכיון שנפרצו רוב עליו פסול כ"ש שיבשו רוב עליו ומ' דעיקר יבש דמתני' קאי על השדרה וז"ש הטור לולב שיבש שדרתו או כו' וכאן בהג"ה אבל בש"ע תופס פי' הרשב"א שכל הפסולין דמתני' הכל בעלין והוא הנק' לולב כנ"ל ועוד כמ"ש שיבש שדרה ולא עלין אינו מצוי ולפיכך השמיטו:

ושיעור כו' וי"א כו'. כמ"ש באזן בכור ברפ"ו דבכורות וס' הראשונה הקשה עליהם הא רבנן פליגי באזן בכור ודוקא גבי ריאה ס"ל דשיעורה כדי שיהא נפרכת בציפורן משום דלא שליט בה אוירא כמ"ש בפ"ג דחולין וראיה מירו' שאמר לא המתים יהללויה ואע"ג דטעמא משום הדר כמ"ש בגמ' הירו' סימנא בעלמא דנקט והסכימו להראב"ד הרשב"א והרא"ש ור"ן ומ"מ וכל הפוסקים ועט"ז וכ"מ שאמר שאין כו':

סעיף ו

ס"ו נקטם ראשו דהיינו כו'. ואם כו'. תוס' והרא"ש כתבו לכאורה משמע בשני העלין העליונים והקשו דא"כ ל"ל למימר נטלה התיומת פסול וחזרו ופי' רוב עלין העליונים וכ' עוד ב' תי' לקיים פי' הראשון שי"ל נקטם גרע שאינו הדר ועוד נקטם צריך דוקא שניהם ובדשב"א ור"ן ומ"מ כ' העלה העליון האמצעי שנקטם וכ' ב"י דאפשר דל"פ שהתו' ורא"ש מיירי בלולבין שכלין בשני עלין ויש לולבין שהם כלין בג' עלין ובהו איירי הרשב"א ור"ן ומ"מ באמצעי שבהם ולפי שנראה לב"י דוחק התירוצים האחרונים של תוס' ורא"ש שנקטם יהא גרע מנטלה וכן התי' השני דדוקא בשניהם דלא היא דיש שנפסלו בא' כנ"ל לכך כ' בש"ע כתי' הראשון אבל הרא"ש כ' שהתי' הראשון הוא דחוק וכ"כ הרשב"א והר"ן ב' הפי' והסכימו לפי' הזה שכתבו כיון שלא אמר נקטמו עליו כמו בנפרצו ואמר ראשו משמע ראשו של הלולב העלה העליון. והמ"מ לא הזכיר אלא הפי' הזה שכ' רבו בו הפי' והנכון שנקטם ראש העלה העליון שבו כלה הלולב וכ' הם שבקטימת כ"ש מיפסיל שי"א דוקא ברוב העלה העליונה כמו שאר הפסולין אבל הסכימו שבנקטם אפי' כ"ש מיפסיל כמו באתרוג מחוטמו ועמ"ש בס"ט:

ודוקא כו'. עמ"א ואמת שדברי המרדכי י"ל אהדס אבל במנהגי' ודאי קאי אלולב ע"ש אבל בת"י חולק ג"כ עליהם וכ' דלא כהבנת ב"י ומנהגי' ומור"ם אלא אהדס ע"ש וע"ל סי' תרמ"ו ס"י ומ"ש שם:

סעיף ז

ס"ז ואפי' לא כו'. ר"ל קו' הרשב"א הנ"ל בס"ג דבשלמא לפסק ש"ע שם דמפרש ברוב העלין ל"ק אבל לפימ"ש בהג"ה אמר כאן ואפי' כו' בענין וכמ"ש הרשב"א דנחלקה דוקא ברובו וכאן פי' מקצתו וכ"ש לפירש"י שפי' בכולו ולפי' המחמירין אף במקצתו צ"ל כתי' שנסדקה לרחבו כנ"ל שם:

סעיף ח

ס"ח יש לו כו'. כפירש"י שם:

או שנצמת כו'. כפי' תו' ורא"ש שם בש' הערוך. והרשב"א כ' קווץ כפירש"י וי"ג כווץ ובפי' תוס' שניהם פסולין מספיקא והרי"ף גורס שניהם קווץ כווץ.
ודוקא כו'. כמ"ש אבל לאחריו ברייתי' וה"ה כאן שדרכן כן וז"ש כמו שדרך כו': אבל הרשב"א כ' שראש העלה העליונה אפי' כפוף כ"ש מיפסיל וכן כל הפסולין יבש וסדוק כי הימנק וכיוצא בהם שעשו אותו כחוטמו של אתרוג שכל הפסולין פוסלין בו במשהו לפי שאינו הדר וכן כאן בראש העלה העליונה וז"ש נקט' ראשו וכנ"ל בס"ו וכ"כ הר"ן וכמש"ל שכל מ"ש בלולב קאי אעלין ולא אשדרה שלא כדעת הראב"ד:

סימן תרמו

סעיף א

ס"א הדס שנקטם כו'. כמו שפסק שם שמואל כר"ט ולקמן ס"י מביא מחלוקת לפי שב' סעיפים הראשונים אלו הם ל' הרמב"ם ומס"ג הוא ל' הטור נמשך כאן אחר ל' הרמב"ם אגב שאר הדינים:
נשרו רוב כו'. ג"כ ל' הרמב"ם כנ"ל. ופי' המ"מ שר"ל בכל קן וקן וכמ"ש בס"ד שלא כדעת הטור בדברי הרמב"ם שכ' דדעת הרמב"ם אפי' בקן א' סגי ותמה עליו הב"י ע"ש:

סעיף ב

ס"ב לפי שהוא כו'. גמ' שם:
או שליקטן כו'. אבל גי' המ"מ ברמב"ם שליקטן אחר לאכילה ר"ל מי שא"צ לצאת בו שיש לו אחרת וכמ"ש בגמ' שם ועט"ז ומ"א. והשמיטו הסוגיא דשם דאשחור אימת כו' משום דאמרי' שם ותיפשוט ליה מהא כו' דר"פ גופא כו'. מ' אי אמרי' לחומרא אפי' דחוי מעיקרא הוי דחוי כמו בעי' דר' ירמיה כיון דלחומרא שוה לקדשים ובקדשים אפי' דחוי מעיקרא הוי דחוי כמ"ס בפ"ט דפסחים ובפ"א דקדושין ופ"א דזבחים ופ' בתרא דכריתות ושאר מקומות וכיון דבמסקנא איפשיט דדחוי מעיקרא לא הוי דחוי א"כ ע"כ אפי' לקולא אין דחוי אצל מצות וא"כ ה"ה לנראה ונראה דהא דר"פ נראה ונדחה הוא ועתוס' שם שדחקו בזה:
ומיום ראשון כו'. דטעמא דפסול משום הדר שלכן בירוקות כשר ולכן אמרו בב' וג' מקומות מנמר הוא וכמ"ש גבי חזזית ס"ל כמ"ש תוס' בשם ירושלמי דחזזית אינו פסול אלא בי"ט ראשון אבל אנן לא קי"ל כן וכמש"ל סימן תרמ"ט:

סעיף ג

ס"ג ופסול אפילו כו'. כמש"ש י"ב א' הדס שוטה לסוכה וגם בקרא כ' בין עץ שמן לתמרים ועוד מדכ' הדס ועבות אלמא אינו עבות ואמרינן שאינו עבות פסול. מהרי"ק:

ואיכא כו'. ואין זה כלום:

ויש מי כו'. עיין מהרי"ק שמ"א שדקדק מדברי רש"י שכ' תרי וחד שני עלין בעוקץ א' ועלה א' דמלמטה כו' משמע דוקא בכה"ג הא אם הוא למעלה מן השנים אפשר שהוא כשר לרש"י ועיקר ההיתר שלמד שי"ל כדעת בעל ההשלמה דס"ל דמותר לברך אם חסר לו אחד מן המינים וכתב כ"ז להשואל שכ' להודיעו אל אותן המקומות אם יש ללמד שום היתר עליהן על שמברכין וכ' אפשר שסומכין על בעל השלמה הנ"ל בשעת הדחק או גם כן על דקדוק דברי רש"י הנ"ל עם בעל ההשלמה יחד. ובצירוף שני הטעמים אלו יש לסמוך בשעת הדחק וכמ"ש בפ"ב דחולין באו ונסמוך על דברי ר"ח כו' אלמא דמצרפינן שני סברות אף על פי שאינן שוות וכ"ש בשעת הדחק. אבל כתב ומ"מ כל זה רחוק בעיני וסתר דבריו ממ"ש בפ"ג דמנחות ד' מינים שבלולב כו' ל"ש אלא כו'. וכ' בעל המחבר עצמו לא סמך על דבריו וכתב שם בתחלת דבריו שמאד נבהל על זה ע"ש. ובכתבי מהרא"י ג"כ כתב דקדקתי בכל הספרים ולא מצאתי שום צד היתר אפילו בדיעבד ורוצה לדקדק מדברי הר' אפרים במרדכי פ"ח דברכות והביאו הטור בסימן רצ"ז ומהרי"ק שם סתר דברי האומרים כן וכתב אדרבה מדבריו יש ללמוד להיפך ועב"י בסימן רצ"ז שהביאו בקיצור ואין שום סמך בדבריהם:

סעיף ה

ס"ה למצוה כו'. ממ"ש השתא עבות בת שלשה כו'. ובלא עבות כולו משכח טובא:

ולעיכובא כו'. כמו בנשרו מקצתן דכשר כמו בערבה וכמ"ש בתוספתא בלולב וכמש"ל בסימן תרמ"ה ס"ג:

ואפי' אינו כו'. ר"ל אע"ג דביבש דוקא בראשו בעינן כמ"ש בס"ח שם הטעם משום הדר אבל כאן משום עבות דהא סתמא אמרינן נשרו מקצת עליה כשירה ואפילו בראשו:

סעיף ז

ס"ז שיעור כו'. כמש"ל בסימן תרמ"ה ס"ה וכאן לא כתב בהג"ה כלום משום דשם לא כתב רק לקיים המנהג שסמכו בשעת הדחק משא"כ כאן ששיעורו של הראב"ד הוא לקולא:

סעיף ח

ס"ח יבשו כו'. כפירש"י שם דעל שלשה הדסים קאי:

וי"מ כו'. כפי' הרא"ש שעל הדס א' קאי וצ"ע שלפי פי' צריך שישתייר שלשה קינין ובכ"א עלה א' לח ובראשן. וע' רש"י בב"מ כ"ד א' ד"ה עלה כו' אבל דבריו תמוהין:

סעיף ט

ס"ט יש פוסלין. מדאמר לחין. ויש מכשירין כיון שדינו כלח ול"ק לחין אלא למעוטי יבשין:

סעיף י

ס"י נקטם כו'. דמ"ש שם ועלתה כו' דוקא לת"ק אבל אנן קי"ל כר"ט כנ"ל:

ויש פוסלין כו'. שמפ' מ"ש ר"ט קטומין אינו פי' שנקטם ראשו אלא כמ"ש בת"כ פ' אמור ר' ישמעאל אומר פרי עץ הדר כו' ואפילו שתי דליות וא' שאינו קטום ר"ט אומר כו' וכן בירושלמי שם ול"ג במילתיה דר"י ואפילו אלא ושתי דליות כו' ר' אבא בר ממל בעא קמי ר' אמי כמה דר' ישמעאל מרבה בהדס ירבה בשאר כל המינין א"ל מיסבר את סבור על דר"י הדר והא תנינן רט"א אפילו שלכתן קטומין לית ב"נ אמר אפילו אלא דהוא מודה על קדמייתא ר' חגי בעא קמי ר' יוסא מה בא ר"ט להוסיף על דברי ר"י א"ל ר"י לא סבר קטום הדר ור"ט סבר קטום הדר. והענין שר' אבא ור' חגי היו סבורים שקטום הוא לשבח והן הענפים העליונים והרכים של ההדס והן שבח ההדס והן דליות שאר"י וקראן ר"ט קטומים כי כ"ד שנשבר כשהוא רך נקרא קטוף ור"ל הענפים הרכים שנקטו כמ"ש רך אקטוף ואחד שאינה קטומה אלא שנשברת מן הגזע וכ"ד שנשברת בקשה הוא נופל בו שבירה וע"ז השיב לו ר' אמי וכי את סבור למעליותא אם כן מאי אפילו דקאמר ר"ט הא לפ"ז לר"ט דוקא שלשתן קטומין ואינו מודה לר"י וזאת הקושיא הקשה גם כן ר' חגי והשיב ר' ייסא דלגרוע קא' דליות והן שאין הגזע שלם אלא שיקטום פארה מכאן ומכאן ויחשבו כשני הדסין וא' שאינה קטום כל הגזע שלם עם פארותיו וז"ש בגמ' חד ולא קטום לא שכיח שאין שכיח בכה"ג שיהא כולו עבות אבל לדברי המפרשים שכיחי טובא וכ"כ הרז"ה והרמב"ן במלחמות הקשה עליהם דאם כן למה בהדס יותר משאר כל המינין אלא כפירש"י והרי"ף ולפיכך מכשיר ר"ט בהדס שהדרו בעביתו ועוד דקא' בירושלמי משום הדר ואין לגזע הדר מן הבדים ופי' דליות שדרך הכורמים לקוץ ראשן של ענפים גדולים כדי שיוסיפו וכן ת"י ועוברתיה ר"ל שהעבירו ממנה ראשו וכולה סוגיא דשקלי וטריא בנקטם הוא לכתחילה וע"ש ובר"ן ודעת הרא"ם שנקטם דהדס במתני' הוא לכתחילה כמ"של סימן תרמ"ה ס"ו וכמ"ש בפ"ו דפסחים בענין נטמאו שיריה דמסקנא דפסולה לכתחילה:

לא מיקרי כו'. ממ"ש ועלתה בו תמרה ותמרה אינה עולה אלא בעץ עצמו ואע"ג דבלולב נקטם ראשו קאי על העלין שם העלין עולין למעלה נקראין ראשו משא"כ בהדס וערבה שלפעמים ראש הבד הוא חלק ראש העץ נקרא ראשו וערא"ש:

סעיף יא

סי"א אם כו'. עמ"א:

סימן תרמז

סעיף א

א ערבי כו'. כל ס' זה הוא לשון הרמב"ם ור"ל לאו דוקא של נחל אלא שמו הוא ערבי נחל כמש"ו ורוב כו' לכך כו'. וכמ"ש בגמ' הגדילות על הנחל ר"ל מין זה לאפוקי צפצפה שגדילה בהרים כמו שכ' שם והן שמו כו'. וכן ד"א שעלה כו' לאפוקי צפצפה ול"ד שבנחל וזהו שאמרו ואפילו אם היה כו' כמש"ש של בעל כו' ואפילו למ"ד ערבי א' למקדש או כר"י שתים ס"ל בברייתא הראשונה הגדילו' והתורה לסימנא נקטה למעוטי צפצפה כנ"ל:

ויש מין ערבה כו'. שם ודלא כפירש"י שחילק בין נוטות לצד א' או לב' צדדין אלא לפי שהן קטנים וזה דומה למגל:

סעיף ב

ב שנשרו. זה נפרצו דהדס וערבה לכל הפירושים:

והרמב"ם. כמו בהדס דבשניהם נקטם פי' העץ והדר הוא לר"ט כמו בהדס אבל ס' ראשונה ס"ל דל"ד דהדס שענפיו חופין עצו ואין הקטימה ניכרת בו והדרו בעבותו:

סימן תרמח

סעיף א

א ושיעור כו'. דכאן א"א לומר משילבין דהא משיתייבש הוא מתאדם אלא כמ"ש ברפ"ו כל שיתנקב כו' והליחה לפירי כמו הדם לבשר ולא כ' בהג"ה כר"י בן משלם כמש"ל סימן תרמ"ו ס"ז:

ויבדוק ע"י כו'. הראב"ד אזיל לשיטתו כמ"ש המ"מ דאין נקב במפולש פוסל אלא בחסרון וע' רש"י במתני' ד"ה ניקב כו' וס"ל כהי"א בס"ב ועמ"א:

ואתרוג כו'. דאי אפשר שיהיה בו ליחה שם וראיה ממ"ש באתרוג הישן פסול משום יבש ואמרו בב"ב צ"ח ישן משל אשתקד:

סעיף ב

ס"ב אתרוג שניקב כו'. כפרש"י דאסיפא קאי והביא הרא"ש ראיה מהירושלמי שם ניקב ולא פילש מבפנים כשר כי הא דתנן ניקב ולא חסר כ"ש כשר וכ"ש להמפרשים ברישא ניקב וחסר כ"ש שהן ב' דברים אם כן ניקב בלא חסרון פסול וחסרון כ"ש פסול וראיה ממה שדימו שם פסולים לטריפות ואמרו אי ניקב כו' וניקב קרום של מוח אף בלא חסרון טריפה משום דהקרום לחוד' קאי והוי ניקב בכולו ועוד ראיה ממ"ש ניטלה בוכנתו פסול וכמ"ש בס"ח ומשום חסרון אלמא דחסרון כ"ש פסול אפילו אין מפולש:

וי"א דגם כו'. כמ"ש הרשב"א דארישא קאי דמציין הגמ' ארישא ועוד דדוחק גדול הוא שיהא נקב כאיסר ולא יהא חסרון כ"ש ופי' המפ' דניקב וחסר כ"ש הן ב' דברים אי אפשר לומר חדא דאם כן ליתני חסר בלא וא"ו כמו נסדק כו' ועוד דהא ניקב ברישא ובסיפא סתמא קתני ורישא במפולש וסיפא באינו מפולש ולהכי חזר בסיפא ניקב כו' להורות דבכה"ג בכ"ע כשר.

ונהגו להכשיר כו'. כמ"ש ל"צ דעבידא דפי דפי ואין חסרון גדול מההפרש שבין הדפין הואיל ובריייתו הוא כשר ועוד דמדמינן שם לטריפות והוכיחו תוס' בחולין מ"ז ב' ד"ה אבל דחסרון מבחוץ והעור ובשר קיים כשר וז"ש מיהו כו'. וכ"ז לס' הראשונה:

סעיף ג

ס"ג מפולש י"מ כו'. כמו מבוי המפולש וכ"מ בתוספתא דאפילו בנסדק בעינן מצד זה לצד זה דגרסינן שם בריש אהלות והביאו הר"ש שם פ"ג מתני' ד' אתרוג שנפרץ ותחבו בכוש אינו חיבור שאין חיבורי אדם חיבור כו' אתרוג שנחלק לב' טהור ואינו חושש שמא חסר וכ' הר"ש ונראה דנחלק לא שחלקו לגמרי אלא דלייף כו' ותדע דרישא קתני מפורץ ונפרץ והכא קתני נחלק וכ' וטהור היינו כשר. ומכאן ראיה לסברא אחרונה דס"ב דבעינן חסרון דהא נחלקה לא גרע מניקבה וז"ש ואינו חושש כו' וזה דחשבינן נסדקה ג"כ:

וי"מ כו'. דהא מדמינן לטריפות ושם ניקב הלב לבית חללו טריפה ובירושלמי הנ"ל ניקב ולא פילש מבפנים כו' והא דאמר מפולש היינו שלא כנגד החדרים. וסברא הראשונה מפ' הירושלמי אם נקוב מכאן ומכאן ולא פילש מבפנים כשר:

סעיף ד

ס"ד אתרוג שנימוח כו'. פליגי אם הנך פסולין מדאורייתא:

סעיף ה

ס"ה נסדק כו'. ממ"ש אי נסדק כו' משמע דמדמינן לגרגרת:

ויש כו'. דכל הפסו' בחוטמו בכ"ש כמו חזזית וס' הראשונה ס"ל דכי פסלינן בחוטמו בכ"ש דוקא אותן הפסולין שפוסלין ברובו כמו חזזית וכמ"ש בירושלמי חוטמו כרובו לפסול:

ויש מחמירין כו'. כגי' ב"י בר"ן וכ"ה ברשב"א שכל דברי הר"ן מועתקין ממנו אות באות כמעט וז"ל שם נסדק פי' לארכו ברובו מב' צדדין ולמטה דאלו בחוטמו כו' ויש מחמירין אפילו כשאין הסדק ברובו למטה עובר מב' צדדין אלא שהוא סדוק מצד א' עד חללו ויש מחמירין לפסול אפילו כשאין מגיע לחללו מכיון שעובר כל הקליפה החיצונה העבה או רובה וצ"ל דמדמה לבשר החופה את רוב הכרס ועבי"ד סי' מ"ח ס"ג:

סעיף ו

ס"ו אם ונשאר כו'. כמ"ש הא בכולה:

וי"א כו'. דהא לטריפות מדמינן וכמו גלודה:

סעיף ז

ס"ז ניטל דדו. לשון הרמב"ם וכפי' תוס' בשם הערוך:

ויש מחמירין כו'. הוא הרי"ף לפי' הר"ן וכמ"ש בירושלמי ניטלה פטמתו המן אמרי' שושנתו רבי יצחק בר מקולא אמר פיקא והוא רבי יצחק בר אלעזר כמ"ש בפ' ע"פ והוא בוכנתו וכמ"ש בס"ח אבל הר"ן סתר דבריו וכ' ב"י שאף דברי הרי"ף יש לפרש כפי' הרמב"ם וכמ"ש שהשושנתא בו וכן הוא פי' הירושלמי:

וכל זה כו'. דלהכי קאמר ניטלה וכדעת הרמב"ם בי"ד סימן נ' ס"ב:

סעיף ח

ס"ח ניטל העץ. לשון הרמב"ם וכפי' הערוך דלהוסיף בא.

ואם ינטל כו'. מתני' שם ניטל עוקצו כו':

שכל רוחב כו'. דאל"כ ה"ל חסר ווזה הטעם על ניטל בוכנתו וכס' הראשונה שבס"ב. מ"מ:

סעיף ט

ס"ט חוטמו כו'. הרא"ש ע"ש:

סעיף י

ס"י י"א. כו'. דלהכי חזר ושנה בסיפא עלתה חזזית על מעוטו לאשמועינן דמ"ש ברישא על רובו לאו על רובו ממש במקום אחד אלא על מיעוטו דוקא כשר הא שנתפזר ברובו אפילו שבצירוף הוא מיעוטו פסול וז"ש בגמ' ל"ש כו' אבל על מיעוטו ממש לא גרע משיהא כולו חזזית אחת:

ויש כו'. בפשטא דגמ':

סעיף יא

סי"א אם הוא כו'. כמו פרוץ כעומד אע"ג דקי"ל כרבנן דאמרי א"א לצמצם כמ"ש בבכורות י"ז ובגיטין ע"ח ובשבועות ל"ב ה"מ בידי שמים אבל בידי אדם אפשר לצמצם ממ"ש פרוץ כעומד ובפ"ג דחולין מחצה על מחצה כו'. ואמרינן שם לענין טריפות דמחצה על מחצה אינו כרוב ליטרוף אלא בעינן רוב הנראה לעינים וכאן מדמינן לטריפות ואע"ג דמסקינן בבכורות י"ח א' דלרבנן אפילו בידי אדם אי אפשר לצמצם מכל מקום בידי אדם קיי"ל כריה"ג וע' תוס' שם שהאריכו בזה וברא"ש מסיק שם כמ"ש וע"ש פ"ב ס"ד וע' תוס' ספ"ק דעירובין ובחולין כ"ח ב' ד"ה לפי כו' וביבמות כ"ח א' ד"ה לא כו' וש"מ:

ויש פוסלים. דס"ל דרבנן ס"ל אפילו בידי אדם אי אפשר לצמצם כמ"ש בפ"ק דעירובי' מאי אמרת שוו תרווייהו ה"ל ספק כו' מ' דאי אפשר לברר (וס"ל דקיימא לן לגמרי כרבנן אף בידי אדם) וההיא דחולין מסקינן שם דכ"ע מע"מ אינו כרוב משום דבעינן רוב הנראה לעינים והיינו משום דאי אפשר לצמצם וז"ש הראב"ד דא"א לצמצם דבעינן רוב הנראה לעינים וההיא דפרוץ כעומד משום דהכי אגמריה רחמנא כו' שלא תראה רוב הנראה לעינים פרוץ ובזה מתורץ קושית תוס' דחולין שם ד"ה דכ"ע וכן בטריפות דמחצה כשר משום דהכי גמירי דבעינן רוב הנראה לעינים וכן ס"ד בשחיטה דהכי א"ל רחמנא לא תשייר רוב הנראה לעינים כמש"ש:

סעיף יב

סי"ב מחוטמו כו'. כנ"ל מהירושלמי חוטמו כרובו וז"ש וכל שינוי כו'. וע"ל סט"ז:

ויש מי כו'. דטעם דבחוטמו פוסל בכ"ש משום דהדרו של אתרוג שם ויבש גם כן פסול משום הדר כמ"ש שם ועיין ברא"ש ס"כ. ומ' בטוש"ע דסברא הראשונה פליג ביבש וסבירא ליה דאין פוסלין בחוטמו אלא אותן הפוסלין ברובו כנ"ל ואע"ג דריאה שיבשה אפילו מקצתה טרפה היינו כשנפרכ' בצפורן אבל צמקה דוקא כולה ועבי"ד סימן ל"ו סי"ג וסי"ד:

סעיף יג

סי"ג ולכן כו'. כמ"ש עלתה כו':

ויש מי כו'. כמ"ש הרא"ש דפסול החזזית משום דאינה ממראה האתרוג ולכך נקלף כשר אפילו ברובו הואיל והוא מראה האתרוג אף על פי שאין מראיהן שווין ועסי"ז והני כיון שרגילין הם ממראה האתרוג:

סעיף יד
סי"ד אם עלתה כו'. דטעמא דפסולים אלו משום הדר ואינן פסולים בגופו וכמו ענביו מרובים מעליו שפסולו משום הדר ואם מיעטן כשר וזהו הטעם מ"ש ביבמות ע"ו א' וזהו כו' כיון שאינו מחמת עצמו אלא שאין הזרע יכול לקלח מחמת הנקב למעוטי כו' ששם פסולו בגופו וערא"ש:
ולא חסר כו'. עמ"ש בסי' תרמ"ט ס"ה:

סעיף טו
סט"ו כבוש בחומץ. רש"י וכשיטתו שפי' בכ"מ שאמרו כבוש בחומץ ועמ"א ס"ק כ"ב:

סעיף טז
סט"ז אם הוא כו'. שם מנומר ופי' בגוונין הפסולין כגין כושי לבן אבל ממראה האתרוג או כשר כשר ממ"ש בהד' א"ל רבא שנים כו' אלא כו' וערש"י שם ד"ה מיני כו' אלמא ממראיו לא פסיל מנומר ואמר שם אדומות כשחורות דא"ר חנינא כו' ול"ל לטעמא דר' חנינא הא בלא"ה כיון שאינו ממראה ההדס וז"ש הרא"ש דחזזית אינו ממראה האתרוג דאל"כ לא הוי אמרי' אבל בשניה כו' ואם כן הא דתניא כושי לבן דאף במקום א' פסול ברובו וכמו חזזית דבב' ובג' מקומות משום מנומר ובמקום א' ברובו:

סעיף יז
סי"ז מקום כו'. כפי' הרי"ף דומה לכושי שדומה לאדם כושי וכושי הוא כעין שחור מעט הא לן לבני בבל שאתרוגיהם כושיי' הכושי כשר:

סעיף כא
סכ"א אא"כ חוזר כו'. כמש"ש ל"א ב' משום דלא גמר פירא ולאו משום הדר וכיון שחוזר למראהו ע"כ גמר פירא:

סעיף כב
סכ"ב אפילו אם כו'. עתוס' שם ד"ה שיעור עוד יתכן כו':

סימן תרמט

סעיף א
א אבל גזל כו'. דשם א"ר יוחנן אלא לאחר ייאוש כו'. מ' דס"ל דייאוש קני ובב"ק ס"ח ב' פריך ר"י לר"ל ואי ס"ד ייאוש קני כו' וכן שם קי"ד ס"ל דייאוש קני ושם ס"ז א' אמר עולא מניין לייאוש שאינו קונה וכן בגיטין נ"ד א' ס"ל לעולא דייאוש לא קני וא"ל דבכ"מ ס"ל לעולא דקני רק לגבי הקדש שאינו כשר להקרבה משום מצוה הבאה בעבירה והא

בגיטין שם איבעיא לרבא אליביה דעולא בגיזת וולדות ועוד קשה דפריך שם לעולא מברייתא גנב והקדיש והא במרובה פריך ר"י לר"ל מינה להיפוך וכאן אי אפשר לתרץ כמו שמשני שם שהקדישוה בעלים בבית גנב דאם כן מאי פריך לעולא אלא דבכ"מ ס"ל לעולא ור' יוחנן דייאוש כדי לא קני אלא בהקדש ס"ל דקני משום דהוי ייאוש ושינוי השם מעיקרא חולין והשתא הקדש כמ"ש בב"ק ס"ז א' וכן ההיא דב"ק קי"ד גם כן בשינוי השם דמעיקרא משכא והשתא אברזין כמש"ש ס"ו ב' והא דפריך התם אביי לרבה קרבנו ולא הגזול כו' ש"מ ייאוש לא קני משום מצוה הבאה בעבירה כמו שכ' בסוכה והוא שע"י ההקדש קני ונפיק ביה אבל אי בלאו הקדש הוי קני לא הוי מצוה הבאה בעבירה והשתא מוכיח שפיר דע"כ ייאוש בלא הקדש לא קני וכן מוכיח עולא ורבא שם ס"ז בכה"ג וזהו טעמא דעולא בגיטין ועוד ראיה ממה דפריך בסוכה וליקנינהו בשינוי מעשה ולקנינהו בשינוי השם ר"ל שאגדן באגודה ונקרא הושענא אלמא דאי קני לא הוי מצוה הבאה בעבירה אבל השתא דלא קני אלא מחמת שינוי השם שנעשה לולב למצוה ועוד אמרו שם אבל גזל עצים כו' דקננהו בשינוי השם וכן כשורא דמטללתא עבדו רבנן תקנתא כו' דקני ולא הוי מצוה הבאה בעבירה משום דקני להו בלא מצות סוכה וכ"כ בה"ג דה"ל מצוה הבאה בעבירה כו'. ומ"ש מסוכה גזולה דמכשרי רבנן כו' אי דגזל עצים וטלל בהו קננהו בשינוי מעשה אם כן לולב נמי קסבר לולב א"צ אגד ואת"ל כו' כמ"ש בגמ' שם ועוד דפסלינן של אשרה ושל עיר הנדחת משום דמיכתת שיעוריה ולא פסלינן משום מצוה הבאה בעבירה ובירושלמי דסוכה שם תני ר"ח ולקחתם לכם משלכם ולא הגזול אמר ר' לוי זה שהוא נוטל לולב גזול למה"ד לא' שכיבד את השלטון תמחוי א' ונמצא שאינו שלו אמרו אוי לזה שנעשה סניגורו קטיגורו. ופליגי דלר"ח דוקא ביום ראשון ולר"ל אפילו בשאר ימים משום מצוה הבאה בעבירה. מה פליגין בשגזלו משופה אבל אם גזלו ושיפהו דמים הוא חייב לו ר"ל ולכם קרינן ואין בו משום מה"ב וז"ש כגון גזל כו' ועתוס' ט' א' ד"ה ההוא כו' ל' א' ד"ה משום כו' וד"ה הא כו':

ומיהו לא כו'. כמ"ש בב"ק צ"ד א' וע"כ לא קאמר ראב"י התם אלא לענין ברכה כו' אף ע"ג וקננהו בשינוי כמש"ש:

ויש מי כו'. לפני ייאוש מיירי דלאחר ייאוש לא אסור אף ביום הראשון אלא משום מצוה הבאה בעבירה כמ"ש שם בשלמא כו' והאי לאו דידיה הוא אלא כו' ואין חילוק בין יום ראשון לשאר ימים כמ"ש שם אלא לפני ייאוש דביום ראשון אסור משום דלאו דידיה הוא וה"ה לאחרים וכי היאך יכול להקנות לו של חבירו אבל בשאר ימים משום מצוה הבאה בעבירה לאחרים ליכא וכ"כ בה"ג דה"ל מצוה הבאה בעבירה אבל אקצייה

לאינש אחרינא קני ונפיק ביה ול"ש בי"ט ראשון ול"ש בי"ט שני אלא דשם מיירי לאחר ייאוש וכמ"ש בגמ' בייאוש ושינוי רשות שם בהני אונכרי וס"ל לא"ח דה"ה קודם ייאוש ליכא משום מה"ב דאמרו בירושלמי שנעשה סניגורו קטיגורו כנ"ל משא"כ שהוא לא גזלו ומה שהקשה למה ליה למימר בגמרא ייאוש ושינוי רשות התם משום יום ראשון דבעינן לכם וכמ"ש כאן חוץ מיום ראשון ועיין רש"י שם ד"ה וקרקע כו' וקסבר ייאוש גרידא כו' ואם כן קני כו'. מ' לס' הראשונה דייאוש לא קני א"צ לס' משום מה"ב אלא משום לכם ובזה ניחא דאימעיט סוכה גזולה מלך ת"ל דה"ל מה"ב דהא ע"כ בענין דלא קני דאל"כ הוי לך וכשר כמו גזל עצים אלא דמשום מה"ב היה כשר לאחרים ובזה מתורץ קושית תוס' ל' א' ד"ה משום כו' והדתניא לקמן כו' והוא דוחק דגמ' אמר בהדיא להוציא את הגזול ואין אסור אלא ביום ראשון כמו שאול ומשום מה"ב אסור בכל הימים ועוד לך דסוכה א"א לומר כן דהא שאול כשר שם:

ומשום זה כו'. גמ' שם:

ואין חילוק כו'. ר"ל דאמרי' בחפ"ז דערכין מקרקעי דס"ל כמטלטלין דא"י דמי דוקא לענין חרמים דיליף משדה אחוזה שאין נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג ודוקא בארץ ישראל כשדה אחוזה אבל לענין שאר דברים אין חילוק כמו שכתב בסה"ת ש"ז ח"ב ובטוש"ע ח"מ סימן צ"ה ס"א וה"ה כאן דאינו כמטלטלין ועיין ב"ב מ"ד א':

לולב כו'. ר"ל אע"ג דלכתחילה מצוה לאוגדו כמ"ש בפ"ק כשר ע"י א"י:

כמו כו'. כמ"ש בפ"ק דסוכה ובפ"ד דמנחות ואף ציצית ותפילין היו כשרים בא"י אי לאו דמעטינהו שם:

סעיף ב

ס"ב והמודר הנאה כו'. כיון דאסו בהנאה לאו לכם קרינן וערש"י ל"ה א'. ד"ה לפי שאין בה דין ממון כו' ומה שצ"ל על אשירה ועל עיר הנידחת דכתיתי כו'. משום שאר ימים כמ"ש תוס' שם ד"ה לפי אבל ביום ראשון אסור משום לכם וה"ה כאן אף על גב דיהבי ליה במתנה מ"מ אסו' כמ"ש בנדרים ל"ד ב' ואינו שלו ואם קדש בהן אשה אינה מקודשת וכמש"ש מ"ז בעי רמי בר חמא ת"ש המקדש כו' אלמא אי אסו' בהנאה אינה מקודשת. שם:

או מלולבו כו'. ר"ל אע"ג דיכול לאתשולי עליה מידי דהוי אתרומה טמאה אע"ג דיכול לאתשולי עליה וסתמא קתני משמע אפילו הן ביד ישראל:

סעיף ג

ס"ג של ישראל. כמש"ש באשירה דמשה וה"ה של ישראל דאין לה ביטול כמש"ש בע"א נ"ג א' ר"ש בן מנסיא כו':

אבל של כו'. כמ"ש בסוכה שם וכן בשופר בר"ה ובסנדל ביבמות אבל בחולין אמרו דלא יצא ושם מיירי בשל ישראל:

מיום ראשון כו'. כמש"ו ודוקא כו':

ודוקא כו' אבל כו'. דאז אין לה ביטול כמ"ש בע"א מ"ב א' גזירה דילמא כו'. וז"ש ודוקא כו':

יוצא בדיעבד. אבל לכתחלה לא דאיבעיא להו בע"א מ"ז א' המשתחוה לדקל כו' ועתיס' שם ד"ה מי מאיס כו' אבל הכא כו' ר"ל דשם הוא כמו לאחר ביטול דהא לרבנן שרי בלא ביטלו וכ"כ הרש"א וכ"ה בריו"ו שלמד מהנ"ל וכן צ"ל האיבעיא דשם אשירה שביטלה צ"ל לפי' זה דמיבעיא לכתחילה אם מותר דדיעבד אפילו לא ביטלה מותר במקום דמהני ביטול ותוס' בסוכה תי' בע"א:

וע"ל סי' תקפ"ו. דשם כ' ויש מחמירין כו' והוא דעת ר"ת בתוס' דסוכה שם דההיא דאמרינן לא יצא מיירי קודם ביטול ואפילו דעו"ג ודאמרינן יצא לאחר ביטול ודוקא דיעבד והא דאיבעיא בע"א שם באשירה שביטלה לענין דיעבד ובשביטלה בי"ט דאז שייך דיחוי כמש"ש ועלתה בו תמרה בי"ט מהו וספיקא לחומרא אבל בשביטלה בעי"ט יצא בדיעבד:

סעיף ד

ס"ד גנות הצעירים כו'. דאין הקדש לע"ג כמ"ש בע"א נ"א ב' ע"ג שהיה לה גינה כו' וע' בי"ד סימן קמ"ב סי"ג דשם פסק שאסו' וכמ"ש שם מ"ד ב' רבה בר עולא אמר גנובתיה מהכא כו' נוי מיהא איכא ובטור שם כ' ב' דעות וס' הראשונה סובר שהן מותרין שאין עובדין אותה ולא לנוי נעשו אלא כעין תקרובת ואינו נאסר כיון שאינו כעין פנים שהנטיעה הוא התקרובת ואין זה כעין פנים וכמ"ש בר"פ ר' ישמעאל שם וכ"כ ריו"ו כאן וכ' הטור וי"א דלא גרע מנוי והכי מסתב' וכ"פ בש"ע שם כנ"ל:

ואפילו האילן כו'. כמ"ש שם מ"ח א' איזו אשירה כל כו' רש"א כו'. ואפי' לת"ק אמר שם העמיד תחתיה וניטלה כו' כ"ש שלא היה כלל תחתיה:

סעיף ה

שם ס"ה כל אלו כו'. לשון הרמב"ם:

מפני מומין כו'. כמ"ש שם ולר"ח קשיא מתניתין כו' וכן כל המומין הוא משום חסר או הדר וס"ל להרמב"ם דהדר אינו מיפסיל אלא בי"ט ראשון כמ"ש שם דבי"ט שני לא בעינן הדר חוץ מאכילת עכברים דמאיסי טפי לחד לישנא ואף בזה פסק הרי"ף לקולא ומ"ש בר"פ בשלמא יבש הדר כו' ההיא סוגיא פליגי כמ"ש הראב"ד לרווחא דמילתא הוא דקאמ' דיבש ל"ק כולי האי די"ל הדר בעינן כולי יומא אלא כו' אבל אנן קי"ל כר' חנינא וכן אמרו בירושל' אמתני' דעלתה בו חזזית כו' ר' יצחק בר נחמן בשם שמואל אמר כל הפסולין אינן פוסלין אלא בי"ט ראשון בלבד ור"ל מחזזית ואילך שפוסלין משום הדר חסר וכתב תוס' דהירושלמי פליגא על סוגיא דידן וס"ל דהדר אינו פסול אלא בי"ט הראשון בלבד אבל לפי מ"ש ל"פ:

או מפני כו'. כשמואל שם וסייעיה רבא דהוא בתרא ודלא כס"ד דאמר קפסיק ותני כו' אלא בין גזול ובין יבש בי"ט ראשון בלבד וכאן לא נחית לאיפלוגי בדין ההדר וסמיך על מ"ש שם בדין דנקבוהו עכברים:

ויש פוסלין כו'. כר' יוחנן דשמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן כמ"ש בפ"ד דעירובין וכן כל הפסולין משום הדר כמ"ש לקמן אבל אם היה יבש או כו' וכמ"ש רב אמי יבש פסול כו' גזול פסול כו' ודוקא בחסר אמרינן שם דבשאר ימים כשר וכן כל הפסולין משום חסר אבל הפסולין משום הדר קי"ל כמ"ש בר"פ בשלמא יבש כו' וכן ר' אמי כנ"ל אלא צ"ל דוקא בחסר מכשרינן בשאר הימים והוא דעת תוס' והרא"ש.

ומותר ליטול כו'. כמ"ש בפ"ק דפסחים ופ' בתרא דבכורות ואע"ג דבפ"ב דב"מ לא אמרינן כן התם משום דמחסר ליה וע"ל סימן י"ד וסימן תל"ז:

מיהו כו'. כלישנא קמא. ור"ח וריי"ף ורא"ש וכל הגאונים פוסקין כלישנא בתרא.

עד שיסיר כו'. כיון דאינו פסול בגופו דהא חסר כשר אלא משום דמאיס כשאינו מאיס מותר משא"כ בפסול בגופו כגון פסולין דהדר וז"ש אבל אם כו' וכת' בהג"א ול"ד לענביו מרובין מעליו ששם אינו ניכר המיעוט ונראה שלמד ממה שאמר המתני' תיקון בענביו כו' יותר משאר פסולים וע"ל סימן תרמ"ח סי"ד ובהג"ה נזהר בזה וכ' ולא חסר כלום משא"כ בחסר אפילו בשאר ימים אבל נראה דהרא"ש שם פליג:

ומותר כו'. כ"כ הרשב"א דהא דר' חנינא שם איירי בכה"ג אבל בלא"ה כולה אתקצאי כמו עצי סוכה שאסורין אפילו היותר מהכשירו וכל שכן כאן שהוא גוף א' דלא כרא"ש שם:

והפיסול כו'. דבירושלמי לא קאמר אלא בחזזית וכיוצא בו אבל רישא דמתניתין אסור לעולם:

משום ע"ג. מדהוצרך לאוקים שם ל"א ב' באשרה דמשה ועל כרחך ביום שני עסקינן כמו שכתבו תוס' שם דבור המתחיל באשרה כו' וכנ"ל ס"ב ועיין תוספות ל"ה א' דבור המתחיל לפי כו' וי"ל דנקט כו':

או כו'. משמע אף תרומה טמאה וערלה דלא כפי' רש"י ותוס' משום לכם אלא כיון דלית בה היתר אכילה או דין ממון כתותי מכתת שעוריה שהן מהישרפין סוף תמורה כמ"ש הרשב"א והר"ן ע"ש ושם ומ"א לא ע"ש. ובזה מתורץ קושיית תוס' דל"ל למימר כתותי כו' הל"ל משום היתר אכילה ולפי זה ניחא דכולהו משום כתותי כו':

או מפני שאינן מינן. ממ"ש הדס שוטה לסכך ול"ק לשאר ימים:

או שהם חסרים כו'. דטעמא דאשרה כו' דכתותי כו'. וחסרון השיעו':

וחזזית כו'. זה כ' לשיטתו ועתוס' ד"ה קפסיק כו' ובראש"ש אבל להרמב"ם דוקא ביום ראשון וכמ"ש בירושלמי ולהרמב"ן שיטה אחרת דודאי יבש וחזזית וכל משום הדר וחסר בזמן הזה שאין ז' הימים אלא מדרבנן אינן נוהגין וזהו דר' חנינא אבל מתני' מיירי במקדש שכל ז' ימים שוין אין חילוק בין יום ראשון לשאר ימים חוץ משאול וגזול לחד מ"ד אבל שאר דברים אין חילוק וז"ש קפסיק כו' דמתני' איירי במקדש שאחר כך שונה שם בראשונה היה לולב כו' ועד שם לא איירי בתקנת ריב"ז ולמ"ד מה"ב אין חילוק רק בשאול כמיש במתני' להדיא מפני שאמרו אין אדם כו' ולמ"ד אף גזול קאי גם כן אגזול כמ"ש בברייתא שם לכם להוציא את כו' אבל דר"ח וכן דירושלמי קאי אבזה"ז וגם אגזול דשמואל לשיטתו דס"ל דגזול אף במקדש כשר כמ"ש בגמ' אבל למאן דפוסל פסול אף בזה"ז משום מה"ב אבל שאר הפסולים פסול אף בזה"ז וכמ"ש הרמב"ם וס"ל בזה"ז כהרמב"ם רק בגזול פוסק כר' יוחנן וכן סתם בש"ע בריש סי' זה כל כו'. ויש מי כו' וכן שאול כו':

והעושים כו'. כמ"ש מ"ג ב' אנן לא ידעינן בקיבועא דירחא ופירש הרשב"א שם דר"ל כאילו לא ידעינן משום דאמרינן בפ"ק די"ט שלחו מתם הזהרו כו' הרי אנו כמנהג אבותינו כו' שלא היו יודעין בקביעא דירחא וראיה שהרי לדידן גם כן לא דחי י"ט ראשון שבת כמו להם משום דאנן לא ידעינן בקביעא דירחא וכמ"ש בריש פ"ד ובשביל זה אף לדידהו לא דחי כיון דלדידן כו' כמש"ש וכמו שהם מספיקא היו נוטלין ולא מברכין כן אנחנו ואף לדעת י"מ דוקא להחמיר עבדינן כוותייהו ולא להקל אין זה להקל כיון שנוטלין וכתב הרי"ף בפ"ק דמגילה דה"ט דשופר שדחינן משום טעמא דרבה גם כן משום דלא ידעינן בקביעא דירחא וכ"כ הרשב"א בסוכה שם וכתב שלכן לא דחינן מילה משום טעמא דרבה כיון שזמנו ברור ע"ש ובר"ן במגילה שם. וגם מדברכינן אי"ט שני

אע"ג דספק לא מברכין מברכינן משום כי היכי דלא לולזלי כ"ש שלא יברך כי היכי דלא ליזלזלו ול"ד לספירה דשם הוא מדאורייתא משא"כ כאן וער"ן פ"ה:

ואם יש כו'. דשלא מדעתו הוא גם כן מפסולי י"ט ראשון ור"ל במתנה דוקא ועמ"א:

סעיף ו

ס"ו בשעת הדחק כו'. ממש"ש ל"א ב' אין שעת כו' ונוטלין משום שלא תשתכח כו' כמש"ש דאף פריש או רימון אלא משום זימנין דנפיק חורבא משא"כ בפסולין דהיכא דאיכא כשרים כו' ולהכי מברכין כיון דלזכר:

ויש מכשירין כו'. מהנ"ל ומ' שהיו מברכין דאל"כ היאך מייתי ר"י ראיה מהם הא אדרבה מהם ראיה להיפך וע"כ ראה ר"י שהיו יוצאין בהם דמירוש' אין ראיה משום דפסולין לא יהו מורישין והלא ראוי לעשות כלים ושאר דברים. רמב"ן. ומדקאמרי רבנן אין שעת כו' משמע דבשעת הדחק מודים לר"י דכשר וכתב הרמב"ם דוקא לולב ולא מין אחר וטעמו ממה שכ' שהיו מורישין את לולביהן משמע דוקא לולב:

ויש מקילין. פ"ה בערבה וכמ"ש הריטב"א וכל האגודה קורא לולב או שהיו שאר המינין מצויין דהא לר' יהודה בכל המינין מכשיר ואף לס"ד דאתרוג לא מ"מ בשאר מינין מכשיר וקאמר לולביהן ודוקא בג' המינין דלא כתיב הדר בפירוש מקילין בשעת הדחק אבל אתרוג אף בשעת הדחק לא דהא קפיד קרא ודוקא יבש דמשום הדר אבל כל שבגופו כגון חסרי השיעור כו' כנ"ל אף בשעת הדחק פסולין: שם. וכ' הדס משום דג"כ אינו מצוי משא"כ בערבה דמצויה ועיין במרדכי:

ואע"ג דחסר כו'. דטעמו דכשר משום דשירי מצוה הוא וכשר כמו גרדומי אזוב וגרדומי ציצית אבל כה"ג לאו חסר מיקרי וכמש"ו:

סימן תרנ

סעיף א

אשיעור כו' ושדרו כו'. כר' יוחנן דקי"ל כותיה:

באמה כו'. כר"ט דשמואל פסק שם כוותיה:

ושיעור שדרו כו'. כפרש"י שם דלשון והשאר משמע כמו הנך טפחים וכ"ש לספרים דגריס בהדיא וטפח ללולב:

ויש מי שאומר כו'. ממ"ש בנדה כ"ו א' חמשה שיעודן טפח כו' משמע דטפח של לולב שוה לאותן טפחים:

וי"א אין כו'. שהן מפרשים כפירש"י כנ"ל סוברים דההיא דנדה פליג על שמואל והוה תיובתיה ולא שמיע ליה הברייתא וגם כן פליגא עלוי שאמר שם שדרו של כו':

סעיף ב

ס"ב אין להם כו'. מנחות מ"ב א':

ויש כו'. וז"ש שדרו של לולב צריך כו' ול"ק סתם שדרו של לולב ד"ט וכן במתני' כדי לנענע ול"ק ד"ט וכן בנדה שם:

סימן תרנא

סעיף א

א מצות כו'. כר"י ור"ט. ור"ע ה"ל יחידאה לגבייהו ושמואל פסק כר"ט:

ובמקום כו'. מדאמר שם ולידרוש להו כר"ע משמע דקי"ל כר"ע אלא משום הידור מצוה לא רצה להתיר להדיא ובודאי אי לא ס"ל כר"ט ור"ע לא היה מתיר ולא מפסיד אותם שלא יראו התלמידים וכן ר' ישמעאל ס"ל כוותיה כמש"ש חזר בו ר"י ופי' שחזר בו ממ"ש בתחלה ג' הדסים אלא דסגי בהדס א' שאינו קטום ולא אמר שנים קטומין אלא להידור מצוה דלא כפירש"י שלדבריו הדר בבתריי' וצ"ל שלא אמרה ולא שחור וע' ר"ן.

בקשר גמור דהיינו כו'. קשר הנאמר בשבת וי"ט ממ"ש שם הותר אגדו כו' וקי"ל דבשבת בעינן ב' קשרים מהא דפ"ז דשבת ועמש"ל סימן שי"ז:

ויכול כו'. דלא כר"י דר"י לטעמיה דס"ל לולב צריך אגד ואנן לא קי"ל כוותיה דרבנן פליגי עליה שם י"א ב':

דמין כו'. שם:

יש מי כו'. כ"כ המרדכי אבל לא כת' כן אלא שקושר פ"א ואחר כך כורך כו' ומתוך כך הוא כאלו ב' קשרים זה ע"ג זה וע"ש ובהג"א וטעמו ממ"ש בפ"ז דשבת והוא שקשרן והקשו הא בלא"ה חייב משום קושר ופי' בקשר א' וע"י ב' תפירות או שהוציא שני ראשיהן לצד א' קיימא בקשר א' כמו בב' קשרים. וכ"ד רש"י בשבת נ"ד א' ד"ה כריכה כו' אבל הרא"ש חלק עליו שם ומפרש בב' קשרים וע' מרדכי שם וש"פ:

ויש לקשור כו'. כמ"ש במדרש ההדס דומה לעינים והערבה כו':

וישפיל כו'. ואף על גב דלקיחה ע"י ד"א הוי לקיחה כמש"ש ל"ז א' מכל מקים לכתחלה במקום דאפשר לא עבדינן:

סעיף ב

ס"ב יטול כו'. שם דהני תלתא כו'

סעיף ג

ס"ג אטר כו'. דכאן משום חביבותא ובתר ימין ושמאל דעלמא אזלנן:

וי"א כו'. כמ"ש בתפילין ובשבת ושאר מקומות.

ואם היפך יצא. ר"ל אפילו בשאר כל אדם דלא כי"מ שם מ"ב א' כשהפכו בכה"ג. ריטב"א שם:

ושולט כו'. מנחות שם:

סעיף ד

ס"ד אדם כו'. ע' ב"י בשם רוקח ול"נ כמ"ש ביבמות מי כתיב וחלצה כו' וכ"כ מ"א:

סעיף ה

ס"ה יברך כו'. כמ"ש כל והמצות כו' וכמ"ש כיון דאגבהה כו':

או כו'. כמ"ש כגון שהפכו. אבל א"צ לזה כמ"ש בפ"א דפסחים דמ' שמברך אחר שהן בידו ויצא בהן ואין לברך קודם שלקחן כמ"ש בפ"ג דמנחות מאימתי מברך כו' וגם ההיפוך אינו מועיל כיון שמברך על הלולב והן מצויות לפניו אין מעכבין זא"ז כמש"ג סי"ב וכיון דאמר בגמ' דמברך בלולב אחר שיצא ולא אשכח צד היכי עבדינן אנן ועל צד היותר טוב יכוין שלא לצאת בו ואף למ"ד מצות א"צ כונה כמ"ש תוס' שם ל"ט א' וע' בר"ן שם:

ויברך מעומד. דגמרינן מספירה וע' ברא"ש סוף פסחים:

ולא יברך כו'. כמ"ש בסוכה שם ל"ש אלא כו' ור"ל דאז אין בו מצוה וע' בתוס' שם ל"ט א' סד"ה עובר לעשייתן. ומכל מקום לא לגמרי כו' ומשנטל עברה כבר כו' ושם מ"ה ב' ד"ה אחד כו':

סעיף ז

ס"ז אם עשה כו'. כפי' תוס' שם מדמייתי ראיה מאזוב מ' בכה"ג איירי ועמ"ש למטה:

ואם כרך כו'. ממש"ש כי גדליתו הושענא כו' ורבה ל"פ אלא משום לנאותו:

או שכרך כו'. מהא דספ"ד דפסחים דכרך ידיה בשיראי וכו':

סעיף יא

י"א כו'. משום דריטב"א ור"ן פליגי וכ' דבלולב לאו משום חציצה אתינן עלה דל"ל קרא לפסול בחציצה אלא משום לקיחה תמה וכל שהוא להנאותו או טפל בידו בטל לגבי לולב והוי לקיחה תמה ע"ש:

ונהגו כו' אבל כו'. היינו לדעת הר"ן דבטל לידו וכנ"ל אבל לדעת תוס' משום חציצה אין חילוק דהא אמרינן בסוף עירובין ובזבחים דאפילו נימא אחת חוצצת במקום בגדים וכן ביד אמרו שם דוקא שלא במקום עבודה וכן הני איבעיות שם רוח עפר כו':

ס"ח ינענע כו'. כמ"ש שם קטן היודע כו' אף על פי שאינו יודע לקרות הלל ובספ"ד דברכות השכים לצאת לדרך כו' ובירושלמי רב אחא בר יעקב ממטי ליה ומנענע כד מברך עליה ואומר כו':

ומנענעים כו'. ע' תוס' שם דכתיב אז ירננו כו':

וי"א כו'. לכפול כל הנענועין ויש טעם לדבר:

ס"ט טורף הלולב כו'. דאל"כ למה הצריכו שיהא יוצא מן ההדס טפח כו':

וכן לכל כו'. כמ"ש שם למי שארבע כו' למי כו':

וההולכה כו'. המרשים כאן טור בשם גאון טעה כי הגאון כתב שא"צ לנענע וחולק על הר"ן הנ"ל ודעת הרמ"א כאן דלא כש"ע שכתב הולכה אחת ומנענע ג"פ וכן ההובאה אחת ומנענע ג"פ ובד"מ כתב ס"ק ח' בשם מהר"א שיוליך ג"פ ויביא ג"פ בכל צד ובאותן ההולכות והובאות יכסכס העלין:

ומטין כו' דאל"כ לכל צד שמנענע לא הוי דרך גדילתן ועוד שזה שירי מצוה הוא:

ויש מדקדקים כו'. כמו בשתי הלחם ול"ד לכל שאר הנענועים כיון שאינו מהפך ממש:

ס"י יקיף כו'. כמ"ש כל פינות כו':

ס"יא צריך לחבר כו'. כמ"ש במדרש מה אתרוג זה יש בו טעם יש בו ריח כו' וקשרו כו' ואף שאין עמהם באגודה לחברם צריך וכן במנחות כ"ז א' ד' מינין שבלולב ב' מהן כו' וכן ישראל כו':

וכל הנענועים כו'. כמש"ש זאת אומרת שירי מצוה ושם הא מדאגבהה כו' וכן בפ"ק דפסחים כנ"ל וכ"ש בסדרן וז"ש וכל כו' ובאיזה כו':

סעיף יב

סי"ב אבל נוטלן כו'. ממ"ש לא יביא פריש כו' משמע אבל הלולב נוטלו וגם לחורבה ליכא למיחש דד' מינין זיל קרי בי רב הוא:

בין כו'. דלא כדעת הג"א שם ד"ה ודוקא כו' שאמר דחסר ילפינן מולקחתם לקיחה תמה וכן הד' מינין שמעכבין זא"ז וכי היכי דחסר כשר בשאר ימים ה"ה דאין מעכבין זא"ז וע' תוס' שם בר"פ ד"ה בעינן הדר כו' לכך נראה כו' ובתוס' דמנחות כ"ז א' ד"ה ולקחתם כו' ובסוכה ל"ד ב' ד"ה שתהא כו':

ובלבד כו'. רא"ש וטור לפי' אבל יש לו ר"ל לפניו דלא כרמב"ם וש"ע:

ויטול הלולב כו'. כיון שמזכירין אותו בברכה צריך שיהא סמוך לברכה כמ"ש בתפילין כנ"ל: ודעתו כו'. שפוטר את כולן אף על פי שנוטל כ"א לבד כמו תש"י שפוטר תש"ר וז"ש ואם סח כו' כמש"ש סח מברך שתים כו' לכ"א כשיטתו:

סעיף יד

סי"ד משום בל תוסיף. בספרי מנין שאין מוסיפין על לולב ועל ציצית ת"ל לא תוסיף כו'. ואף על גב דע"כ הספרי כר' יהודה אבל לרבנן האי לחודיה כו' כמ"ש בסנהדרין מכל מקום לכתחלה אסור:

סעיף טו

סט"ו לא יטול כו'. כמש"ש נינקוט תרי או תלתא כו' פרי א' כו' וה"ה ללולב אבל בהדס אמרי' שם חזר בו ר' ישמעאל ומכשר אף בחד ולא אמר שלשה אלא להידור מצוה כנ"ל אלמא דיכול להוסיף וכ"ש בערבה דלא נתנה תורה קצבה ואמר ערבי אלא דמיעוט שתים ובהכי סגי אבל טפי ש"ד כמ"ש בב' עדים ומנין אפילו מאה ת"ל עדים וע' תוס' דר"ה כ"ח ב' ד"ה ומנא כו' ובסוכה ל"ז ב':

ויש מי כו'. כמ"ש אין מוסיפין עליהם וכנ"ל סי"ד והדס שוטה מין אחר כמ"ש בעזרא וע"ל סימן תרס"ד דלמ"מ כל שלנוי אף מין אחר מותר ולא ס"ל להגאונים כן אלא כדעת תוס' והריטב"א פ"ג דסוכה ובמין אחר אסור לכתחלה משום דאתי למסרך ולפ"ז אין ראיה מאגד הלולב ועתוס' דר"ה כ"ח ב' ד"ה ומנא כו':

ויש מתירין. דלאו מין אחר הוא דהא גדילי בערוגה אחת ובענף אחת אלא שהתורה פסלה ולא גרע מסיב ועיקרא דדיקלא דלא הוי בל תוסיף כמש"ש ל"ו ב' אבל לפי הטעם דאתי למיסרך צ"ע וכן נתקשה שם בריטב"א ע"ש:

סימן תרנב

סעיף א

א מצות לולב כו'. סוכה מ"ג א' מ"ה ב':

וכל היום כו'. מגילה כ' ב':

ומ"מ כו' ונוטלין כו'. פסחים ד' א' וכ"ת זריזים כו':

וזמנו כו'. מגילה כ' א' אין כו' מנלן כו':

והמדקדק כו'. סוכה מ"א ב':

סעיף ב

ס"ב ואם התחיל כו'. ממ"ש בע"פ אין מפסיקין לשבתות ואע"ג שהיא דאורייתא כמש"ש:

סימן תרנג

סעיף א

א שנחלקו כו'. שי"א דמברך עליו כמש"ש בספ"ו דברכות מאן דמורח באתרוגא כו' וי"א שאינו מברך דעיקרו לאו לריח עבידא וכמש"ש בפ"ח וכ"כ תוס' בפ"ו שם:

סעיף ב

ס"ב עבד כו'. ע"ל סימן תרל"ח ס"א בהג"ה:

סימן תרנד

סעיף א

א מצוה כו'. דאל"כ מאי קמ"ל כמ"ש בי"ט י"ט ב':

ונוהגין כו'. נלמד מהנ"ל:

סימן תרנה

סעיף א

א א"י דמותר לטלטלו כמש"ל סימן תקט"ו ס"ה ומצות לאו ליהנות ניתנו ועט"ז וע"ל ס"ס תרס"ד ולא אמרינן דהוי מה"ב כמ"ש בריש סימן תרמ"ט ואמרינן נמי עבר ומיעטו כשר ובפ"ג דפסחים אמרינן דנסכים באין מן המוקצה וע' במרדכי ריש פ"ג:

סימן תרנו

סעיף א

א אם קנה כו'. כפי' תוס' שם והרא"ש:

ויש מי כו'. וכ"כ הר"י בס"ה וכ"מ בירושל' פ"ק דפאה רב הונא למצוה עד שליש כו' א"ר אבין אפי' למצוה אחת ר"ח בשם רבנן דתמן מהו שליש לדמים היאך עבידא לקח אדם מצוה מצא אחרת נאה הימנה עד כמה מטריחין עליו עד שליש תני ר"י זה אלי ואנוהו כו' אנוהו לפניו במצות אעשה לפניו לולב נאה כו':

משליש מלגו. אבל הר"ן והר"י שם כתבו שליש מלבר:

ומי שאין כו'. ממש"ש אלא מעתה כו':

אפילו כו'. מדחשיב רבותא הא דר"ג בספ"ג דסוכה:

ודוקא כו' אבל כו'. דאפילו שבות דשבות לא התירו במקום הפסד כמ"ש א"א כבה כו' וכ' בספ"ב די"ט כי קא מיבעיא לי משום איבוד ממון כו' וכן שכח ארנקי בחצר ודכוותיה:

סימן תרנז

סעיף א

א כדינו. ירושלמי לא סוף דבר לנענע אלא מוליך ומביא מעלה ומוריד כשורה ומנענע:

סימן תרנח

סעיף ב

ב ואסור. ממ"שש מ"ב א' מ"ד הואיל כו' וע' רש"י שם ד"ה קמ"ל משא"כ כאן דאף לאנשים לא חזי. ושם ושבת קל"א א' אצטריך קרא למישרי טלטול וע' רש"י ד"ה אצטריך כו'. ובתוספתא ספ"ב רי"א י"ט הראשון של חג שחל להיות בשבת כיון שיצא י"ח בו אסור לטלטלו וכן בירושלמי סוף פ"ג הניחו בארץ אסור לטלטלו א"ר זאת אומרת שאסור בהנייה דאל"כ תורת כלי עליו הדס להריח בו וכן כולם וז"ש אבל האתרוג כו' וכמש"ל סימן תרנ"ג:

ואסור כו'. כמ"ש בספ"ב די"ט סחופי כסא כו':

סעיף ג

ס"ג ואפילו אמר כו'. בתוספתא ספ"ב אא"כ נתנו לו במתנה גמורה ובגמרא שם מ"ו ב' לא ליקני אינש כו' ואם איתא ליקני ליה בכה"ג וע' ברא"ש:

סעיף ד

ס"ד אפילו נתן לו כו'. אף על גב דפליגי באצטלית רשב"ג וחכמים ומודים חכמים בשאר מקומות דחזרת דמים הוי חזרה כמש"ש משום דלצעורה כו' כאן הכל מודים דאינה חזרה כמ"ש בב"ב האחין שקנו אתרוג אם יכול כו':

ואפילו נאנס מידו. כמש"ש באצטלית ואבדה כו' וכמו שם כיון דלצעורה קמכוין דוקא קאמר ואינו מועיל כן כ"מ דדוקא קאמר דאינו מועיל וכ"ש כאן:

וכן כו'. דאומדן דעתו דוקא בזמן מצותו וע' רשב"ם בב"ב קל"ז ב' ד"ה ואם לאו כו' ושם קל"ז ב' מידי דחזי ליה קאמר ועמ"א ס"ק ד' וכ"כ הרשב"א סימן אלף וכמ"ש בגמ' שם:

ומותר כו'. עתוס' שם קל"ד א' ד"ה כל מתנה כו' וא"ת כו' ולר"י נראה דלא כו' ובסוכה שם ד"ה הילך וא"ת כיון כו' ועוד כו':

סעיף ה

ס"ה נתנו לו סתם כו'. בסוכה שם ומעשה כו' ונתנו כו' קמ"ל כו'. ואע"ג דנתנו סתם כמ"ש בנתנו כו' ואמר קמ"ל כו' דאמדינן דעתו כנ"ל כמ"ש בש"מ:

וצריך לחזור כו'. ממ"ש לא ליקני אינש כו' כנ"ל:

ומיהו כו'. שם נתנו לר"א ב"ע כו' וער"ן:
ויש מי כו'. כמ"ש בגיטין דמתנתו מתנה וכשם שקונה מד"ס כן מקנה מד"ס:

סעיף ו
ס"ו ואם תופס כו'. ב"מ ז' א' האי סודרא כו' הלא"ה לא וכן כאן:

סעיף ז
ס"ז דוקא שלא כו'. כמ"ש בס"ט מה כו' וכ' המ"מ בשם הרשב"א כיון שידעו בשעת שאינו ראוי ליחלק וע"ד כן לקחוהו אמרינן יש ברירה בשעה שנוטל לצאת כולו שלו כמו שותפין שנדרו הנאה זה מזה שנכנסין לחצר שאין בו דין חלוקה דאמרינן יש ברירה שכשלקחוהו ע"מ כן שבשעה שכ"א מהן נכנס יהיה מקום דריסתו שלו וכן בלולב כיוצא וא"צ להקנות ובב"ק נ"א ב' פי' הרשב"א בשם ר"ח משימסור לו דליו. נטלא והוברר הדבר משמסר לו הדלי שהבור עומד ברשותו ומשל עצמו הוא דולה וז"ש שם ואזדי לטעמייהו כו' כמ"ש בנדרים דבאין בו דין חלוקה פליגי ואמרינן דהוברר הדבר בשעה שמשתמש שכולו הוא שלו:

סעיף ח
ס"ח האחים כו' ואף על פי כו'. לשון הרמב"ם. כגי' בגמרא שם:
מפני שכל שאין כו'. מ"מ שם וז"ל הר"ן וכ"ת אפילו יש שם אתרוגים אחרים מאן פלג ליה כמ"ש בפ"ה דב"מ ויש לומר דהכא באחים שאין מקפידים זה על זה ואפילו נטל זה היפה אין מקפידים בכך אבל בשאין להם אלא פריש או רמון ודאי מקפידים שרוצין לקיים המצוה כמוהו:

סעיף ט
ס"ט מה שנוהגים כו'. משום ברירה כנ"ל בס"ז ועמ"מ וע' רשב"א סימן ת"י באריכות:
וגובין כו' דהדו' כו'. ע' לעיל סימן תרנ"ו ובמ"א ס"ק ז':
וכל כו'. עמ"א:

סימן תרס

סעיף א
א נוהגים כו'. כ"ה באגדה והביאו בילקוט תהלים ס"ס תש"ג ע"ש. אבל צ"ע שם שאמר סדר ההקפה כל ישראל גדולים כו'. ואין ההקפה בבהמ"ק אלא בכהנים דאין זר נכנס בין אולם למזבח וכמ"ש בהדיא בפ"ד דסוכה:

זכר כו'. פ"ד דסוכה ומקיפין את הס"ת שהיא נשארת לנו במקום מזבח כמ"ש בסוף מגילה תינח בזמן שבהמ"ק קיים כו':
ומוציאים ז' כו'. דבירושלמי אמרינן שההקפות זכר ליריחו ביום ז' ז"פ וששת ימים פ"א ועושין זכר לשבעה שופרות ואף ששם הי' בכל יום כן עיקר הערבה אינה אלא ביום ז'. וסברא האחרונה שביום ז' היו כולם מריעים:
וההקפות כו'. כמ"ש בפ"ו דזבחים:
וכשבת כו'. עמ"א וע' בסוכה מ"ג ב' וכ"ש לדידן דלא איקלע וכ"ש למ"ד בלולב דאין הלולב ניטל בשבת:
ואין מוציאין כו'. כיון שאין מקיפין. ד"מ:

סעיף ב

ס"ב וי"א שמי כו'. עיין בגמ' שם ופסק הרמב"ם כמ"ד בלולב וכן מנהגינו כמ"ד בלולב דלמ"ד בערבה לא היינו מקיפין אלא ביום הז' כמ"ש מ"ד א' דערבה לא עבדינן שבעה זכר למקדש ולכן אין להקיף אלא בלולב. ר"ן. וסברא הראשונה ס"ל כמ"ד בערבה שהרי מ"ד בזקיפה איתותב שם צ"ל אף על גב דערבה לא עבדינן זכר למקדש כל ז' ההקפה עבדינן שאין ההקפה תלויה בערבה ולהרמב"ם והר"ן צ"ל דאף על גב דמסיק דבנטילה לא בהקפה רק חיבוט וניענוע כמ"ש הריטב"א ורב יוסף איתותב אבל למ"ד בלולב לא איתותב:
וביום שביעי כו'. הוא למ"ד בערבה וע"ל סימן ס"ג וע' ב"ח בשם רש"ל:
מי שאירע כו'. דכתיב ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים ועתוס' מ"ה א' ד"ה תקעו כו' והוא בשעת הקפה וע' ב"ח:

סעיף ג

ס"ג יש מי כו'. עט"ז וכ"ה בטור. ונראה למ"ד בערבה עושין אף שאין יכול לעשות כמו במקדש שמקיפין בלא ערבה כנ"ל וכמ"ש ב"ח ה"ה שאומרין הושענא בשבת אבל למ"ד בלולב שצריך לעשות כמו במקדש ושם אומרים בשעת הקפה כמ"ש במתני' שם וזהו ראיית רש"י שכתב שמי שאין לו לולב לא יקיף וראיה משבת שאין מקיפין ור"ל אלמא לא עבדינן אלא כמו במקדש:

סימן תרסא

סעיף א

א בליל י"ט כו'. דזמן עתה לא קאי אסוכה שכבר יצא מאתמול דלא גרע משע' עשיה שהרי נתכוין למצוה ול"ד לאחר עשיה. ול"ד ליקנה"ז דהבדלה טעונה כוס וראוי לסמוך לבפה"ג ע' ברא"ש וע"כ צ"ל כן דאל"כ תליא פלוגתא דאביי ורבא ביקנה"ז בפלוגתא דרב ורבב"ח כאן ועט"ז ועמ"א:

סימן תרסב

סעיף א

א ביום שני כו'. כמסקנא שם ואף רב כו' והיכן צונו כו' וכן בפ"ב דשבת ואביי ורבא שם.

סעיף ב

ס"ב אינו כו'. כמש"ל סימן תרס"א:

אא"כ כו'. כמ"ש בספ"ג דעירובין זמן כל שבעה כו'. ואף בדרבנן כמ"ש בנר חנוכה ומגילה:

סימן תרסג

סעיף א

א וביום ראשון כו'. דאין לקרות בפ' שאינה מעניינה וע' תוס' דמגילה כ"ב א' ד"ה שאני כ"ג א' ד"ה כיון וראיה ממה שהצריכו לדלוג וכמש"ש ואם איתא למ"ד דולג כו' שאני כו' אלמא דעדיף לדלוג:

וי"א כו'. כמו במעמדות:

ובא"י כו'. כ"ה בתוספתא פ"ג דמגילה בשני ביום השני בשלישי וביום השלישי ברביעי וביום הרביעי בחמישי וביום החמישי בששי וביום הששי בשביעי וביום השביעי. ומכאן ראיה לס' הש"ע בח"ל דאין קורין יום המחרת:

סעיף ב

ס"ב שבת כו' ונוהגין כו'. ע"ל סימן ת"צ ומה שכתבתי שם:

סימן תרסד

סעיף א

א ביום שביעי כו'. כמש"ו לפי שבחג כו' ועט"ז ס"ק א' וכ"ה בטור וכמ"ש בפ"ק דר"ה נסכו מים לפני כדי כו' וקי"ל כת"ק דניסוך המים אינו אלא שבעה ולכך עושין במקצת כיה"כ ועושין גם כן כמו י"ט כמ"ש במתני' פ"ד דסוכה שהיו מרבין בשמחה מיד התינוקות כו' וכל ימי הדין הוא י"ט הד' פרקים בשנה וכמ"ש במדרש ובירושלמי פ"ק דר"ה איזה אומה כאומה זו שיודעת אופיא כו':

וא"א נשמת. עיין רשב"ם פ' ע"פ ק"ב ב' סוף העמוד ד"ה ושמואל אמר. ומה שאין כו':

ואומרים מזמור לתודה. כמ"ש בפ"ב די"ט י"ט ב':

ואומרים כו'. כנ"ל:

כתבו כו'. שאז גמר דין של האדם גם כן עם המים שהמים חיים לעולם ואמרו עשרה דברים נקראו חיים כו' וכתיב ונסו הצללים סר צלם מעליהם:

בצל הלבנה. שהיא ממונה על המים והם מתרבים ומתחסרים בחסרונה ותוספתה:

ויש מי כו'. כמ"ש בפר' בתרא דהוריות ובפ"ק דכריתות:

ויותר כו'. כמ"ש בפ' ע"פ ע"ש:

ויש נוהגים כו'. עמ"א ובמדינתנו כו' וכמ"ש בירושלמי הנ"ל לובשין לבנים כו':

ומרבים תחנונים כו'. כנ"ל:

סעיף ב

ס"ב ואין מברכין עליה. דקי"ל כריב"ל אף נגד ר' יוחנן מהא דרפ"ד דמגילה ורב וראב"צ עבדו עובדא כוותיה:

ונהגו ששמש כו'. שם מ"ג ב' ערבה שלוחי ב"ד כו' וע' רש"י שם והקשו עליו הריטב"א והר"ן דהל"ל ערבה ליתא אלא בכהנים ועוד דמאי פריך האידנא נמי דהאידנא נטילתה בכל אדם וכהנים עתה אינן זריזים יותר מישראל ומה שפירש רש"י ויטלוה שלוחי ב"ד חדא דאין זה דומה למקדש ועוד למ"ד בנטילה היתה בכל אדם אלא שההקפה היתה בכהנים ע"כ פירשו כיון ששלוחי ב"ד כו' היא מזומנ' וא"צ לחזר אחריה ולא חיישינן לדרבה ופריך האידנא נמי דעכשיו ג"כ הוא ע"י שלוחי פרנסי הקהל זכר למקדש:

סעיף ג

ס"ג יש מי כו'. כמ"ד בלולב:

ולא נהגו כו'. כמ"ד בערבה ונוטלין גם הלולב אגב שאר ימים שא"א ולצאת כל הדעות:

סעיף ד

ס"ד שיעור כו'. דקי"ל כר"ש לגבי ר"נ באיסורי.

מיהו כו'. **ע"כ כו'**. כמ"ש הוי מתנאה כו' וכ"כ רש"י שם:

ושיעור כו'. כמ"ש צריכה שיעור כו' ולא הקילו אלא בעלין ולאבא שאולמחד קרא יליף ללולב וערבה וז"ש וכל כו':

וי"א כו'. כפי מ"ש חביט כו':

סעיף ה

ס"ה אבל אם כו' כפירש רש"י שם משום היכרא וכן משמע בגמרא מדאמרינן מ"ד ה"מ היכא דלא אגבהיה והדר כו':

סעיף ו

ס"ו וי"א כו'. דה"ל ר"ח ור"י תרי לגבי חד נגד רב אמי והיינו היכא דאגבהיה והדר אגבהיה דעלה קאי. רא"ש:

סעיף ז

ס"ז יש מי כו' ואם כו'. כמ"ש המ"מ בפ"ז דבמין אחר לאו בל תוסיף הוא לרבנן כמ"ש בפ"י דסנהדרין ומ"מ לכתחלה אסור כמ"ש בפ"ג דסוכה ל"ל א' ארבעת מינין כו' ובאותו המין אלא שאינו ראוי להמצוה מותר לכתחלה כמש"ש ל"ו ב' בסיב ועיקרא דדיקלא לר' יהודה אבל באותו מין וראוי אף עובר עליו משום בל תוסיף וכמ"ש בשני תפילין בפ' בתרא דעירובין ובניתנין מתנה אחת שנתנן במתן ארבע בזבחים ובר"ה אלא כל שלנוי בין מינו בין שאינו מינו מותר לכתחלה ולזה הותר רבוי ההדס ואגד הלולב אף במין אחר לרבנן הואיל ואגודת הלולב לרבנן אינו אלא משום ואנוהו ועמ"ש בסוף סי' תרצ"א דדעת הגאונים דמין אחר אף לנוי אסור אלא משום כיון דאגד הוא שלא כדרך גדילתן אין חוששין כיון דבלא"ה אינו אסור אלא לכתחלה כנ"ל. וכ"ד הרשב"א בסי' ע"ה דבמינו עובר משום בל תוסיף וכ"כ הרמב"ם:

ואחר הנענוע כו'. כמ"ש בפ"ג דר"ה דלעבור בזמנו לא בעי כונה כו' וכל שעברה מצותו הוי שלא בזמנו כמ"ש שם בסוגיא:

ואע"פ כו'. כמ"ש בכ"מ שם שהרמב"ם חזר בו וכתב שאין עובר משום בל תוסיף וכ"ד הראב"ד שם בהשגות ע"ש:

וכתב עוד כו'. כמש"ל ואינה ניטלת כו' ופירש רש"י משום היכר:

והמנהג כו' ויותר כו'. כצ"ל:

נ"ל דלאחר כו'. משום היכר כצ"ל:

סעיף ח

ס"ח יש מי שאומר שהושענא כו'. ע' סי' כ"א ס"א בהג"ה ושם ס"ב כמ"ש הראב"ד מהא דפי"ז דשבת:

סעיף ט

ס"ט יש מי כו'. כמ"ש באתרוג שם מ"ו ב' לכולי יומא אתקצאי:

ונהגו כו'. כמ"ש בעירוב הואיל ואתעביד כו' ואע"פ שעברה מצותה:

סעיף יא

ס"יא אם חל כו'. כמש"ל סי' תרנ"ה ע"ש:

מיהו אם כו'. אפי' לא צוה שיקוץ בשבת וכמש"ל סי' רמ"ד ס"ג וס"ד ועמ"ש שם:

סימן תרסה

סעיף א

ס"א ואפילו נפסל כו' ובשמיני כו'. שם:

ואפי' חל כו'. דל"ל מיגו דאתקצאי בה"ש כיון שאין איסיור אלא מחמת יום שעבר דאל"כ לעולם בתשיעי אסור וכן ביצה בב' י"ט של גליות וכן למתירים בשבת וי"ט ושני ימים של ר"ה ואמרו בעירובין ל"ח ב' אלא מעתה כו' ואי משום שבת וי"ט אמרינן שם וריש י"ט דקי"ל כמ"ד שתי קדושות הן:

ויש כו'. כמ"ש שם ושם משום הכנה כיון שהיה אסור ביומו וסברא ראשונה ס"ל דכאן לא שייך הכנה ועמ"א:

סימן תרסו

סעיף א

ס"א ואם רוצה כו'. ממ"ש הישן בשמיני כו'. דלפירש רש"י פריך על דאנן יתבינן אבל הרשב"א כתב דכל שעושה מפני תקנת חכמים ל"ל בל תוסיף כמ"ש ע"פ התורה אשר כו' ותדע שהרי אמרו תוקעין ומריעין כשהן כו' ולחד מ"ד חד מד"ת ושנים מד"ס וכן י"ט שני וכן משום בל תגרע כמו י"ט של ר"ה ושל חג שחל בשבת וכתב הרשב"א בפ"ג דר"ה והריטב"א בפ"ג דסוכה בפשיטות שישנים בסוכה בשמיני וכן עיקר דלא כמרדכי: גמר כו'. כפירש הרי"ף דלא כרש"י והוא אזיל לשטתיה כנ"ל וכן פי' כל הפוסקים דלא כרש"י שכולם פירשו כפי' הרי"ף דאתשיעי קאי:

סימן תרסז

סעיף א

ס"א ואם כו'. ירושלמי פ"א די"ט סוף הלכה א' ר' ירמיה בעי עיטורי סוכה מה הן חזר ר' ירמיה ואמר כל שבעה הן בטלין ע"ג סוכה מיכן והילך בהכינן הן א"ר יוסי כל שבעה קדושת סוכה חל עליהן מיכן והילך קדושת י"ט עליהן מה אתא מישאול י"ט שחל להיות ע"ש וכמ"ד שתי קדושות הן. וט"ס הוא וצ"ל מה אתא מישרא י"ט שחל כו' דלמעלה מזה אמר ר"ה בשם רב הלכה כד' זקנים ר"ח בעי מיחלפא שיטתיה דרב תמן כו' שירי פתילה כו' וע' רא"ש פ"ק דיום טוב ס"א אלא שכתב שם בשם הר' ברוך דירושלמי ל"ל הכנה אבל לדידן אסור בשירי פתילה משום הכנה וזהו טעם האוסרין כאן אבל הרא"ש ס"ל דכאן לא שייך הכנה ועמש"ל בס"ס תק"א ועמש"ל בסי' תרס"ה:

יש כו'. ע' פ"ה דב"ב:

ואסור כו'. רפ"ב די"ט: ולכן כו'. כמו הצעת המטה דפט"ז דשבת:

סימן תרסח

סעיף א

ס"א שמיני חג כו'. כן הגירסא ברש"י ותוס' וכל הספרים דלא כרש"ל:

ואנו כו'. דלענין החגיגה תשלומין דראשון הוא ובמ"ס פי"ט כ' כן על ז' של פסח ולא נהנינן כן הואיל והוא בתשלומין מידי דהוי אחה"מ כ"ש כאן דהוא רגל בפ"ע ומ"ש דלא מצינו כו' בסוכה מ"ח אמרינן י"ט האחרון של חג וכן בהרבה מקומות ואמרינן בערכין ובסוף תענית שמנה ימי החג כו':

סעיף ב

ס"ב שחרית כו'. כמו בש"ת בח"ל ועיין בסימן תרס"ט:

וכמקום כו'. מגילה שם:

ומתחילין שהוא זמן המעשרות ועמ"א וכ"כ רש"י שם וכן לפי גירסתנו בגמרא שם מצות כו':

ומכריז כו'. ע"ל סימן קי"ד ס"ב:

סימן תרסט

סעיף א

ס"א וקורים כו'. מגילה שם:

ובשני כו'. ע' בטור:
ובשלישי כו'. כמש"ל:
וקורין כו' לפי כו' ונוהגין כו'. כמ"ש כריש מדרש קהלת ויעש משתה לכל עבדיו א"ר יצחק מכאן שעושין סעודה לגמרה של תורה:
ואין איסור בדבר. ע"ל סי' רפ"ב ס"ב:
אע"ג די"א כו'. כמ"ש במנחות ל' א' שמנה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותן ומפ' יחיד ת"ח כמה שכתב בפ"ק דתענית י' א' ב' אבל רש"י ותוספות וכל המפרשים פירשו שאין מפסיק לשנים וכמש"ל סימן תכ"ח ס"ז:

סימן תרע

סעיף א

ס"א ואסורים. שם:
אבל מותרין. אע"ג דתניא ועשאום י"ט. י"ט הכתובים במגילת תענית אינן אלא בהספד ותענית ולא בעשיית מלאכה דאמרינן במגילה ה' ב' והכתיב במגילת תענית כו' וא"ר לא נצרכה כו' ר"ל דהכתיב מקרא ולא נצרכה במגילת תענית אלא משום דשם עשאום י"ט לכל ככל הימים הכתובים במגילת תענית דאין חילוק ומשני ה"מ בהספד ותענית אבל כו' ר"ל דמה שעשאום י"ט במגילת תענית אינן אלא בהספד ותענית אבל מלאכה דאינן מחמת מגילת תענית אלא מחמת הכתוב בקרא יום א' כו' כמ"ש בקרא.
וי"א שאין. טור. משום דברים המותרים כו' כמ"ש בפסחים נ"א א' וב"י חולק עליו וכ' ה"מ במקום שיש טעם לאיסור וראיה לדבריו מירושלמי הביאו תוספות ורא"ש שם הני נשי דנהיגי דלא למיעבד עבידתא באפוקי שבתא לאו מנהגא עד דתתפני סידרא מנהגא וז"ש וי"א כו' ונתנו טעם כדי להכיר שאסור להשתמש לאורה. הגהות חדשות אצל הגמ"ר. והשמיט מ"ש הטור גם אם י"מ שנהגו כל היום אין להקל. דבזה ודאי אין טעם והאחרונים כתבו הטעם כמו ר"ח דאמר בירושלמי הנ"ל הני כו':

סעיף ב

ס"ב ריבוי הסעודות כו'. **ונוהגין לומר**. מרדכי והג"א בפרק מקום שנהגו בשם הר"מ:
וי"א שיש קצת כו' משום דבאותן הימים כו'. בפסיקתא רבתי והובא בילקוט מלכים סימן קפ"ד וכן אתה מוצא במלאכת המשכן אמר ר' חנינא בכ"ה בכסליו נגמרה מלאכת המשכן ועשה מקופל עד אחד בניסן כמ"ש ביום החודש הראשון באחד לחודש תקים את המשכן והיו ישראל מלמלין על משה לומר למה לא הוקם מיד שמא דופי אירע בו

והקב"ה חשב לעכב שמחת המשכן בחודש שנולד בו יצחק דכתיב לושי ועשי עוגות וא"ל שוב אשוב כו' ומעתה הפסיד כסליו שנגמרה בו המלאכה אמר הקב"ה עלי לשלם מה שילם לו הקב"ה חנוכת חשמונאי כו'. וע' מ"א בשם מדרש פ' בהעלותך ומגילת תענית ועמ"ר פ' נשא פי"ג קפ"ח א' וכ"פ בישׁ"ש פ"ז דב"ק סי' ל"ז וכתב שכל שעושה כדי ליתן שבח למקום או לפרסם הנס או המצוה הכל סעודת מצוה וראיה ממ"ש שם דרב איקלע לבי ישוע הבן וע' תוס' שם ואמרינן בפ' ג"פ דרב לא נהנה מסעודת רשות וכן מדאמר בגמרא ועשאן י"ט וכן במגילת תענית וקבעום י"ט כו' ע"ש שהאריך וז"ש ונוהגין כן' ואז כו':

ואין מתענין. כנ"ל ס"א וכמ"ש בפ"ק דר"ה מעשה וגזרו כו' וא"ל צאו כו' כ"ש כה"ג:

סימן תרעא

סעיף א

ס"א צריך כו'. דאמרינן שם הזהיר בנר כו' ופירש רש"י שם ד"ה בנים הנר שבת וחנוכה וכ"כ הטור:

ואפי' עני כו'. דאמרינן בפ' ע"פ ולא יפחתו כו' ואפי' מן התמחוי ופי' רשב"ם שואל או כו' ואמרינן בגמ' מן התמחוי פשיטא לא נצרכה אלא לר"ע כו' תנא דבי אליהו אע"פ שאמרו עשה כו' אלמא דבר מועט לכבוד שבת צריך לשאול על הפתחים שואל או מוכר כנ"ל ואמרינן שם דקידוש קודם לכבוד היום וכבוד לילה ואמרינן בשבת שם דנ"ח קודם לקידוש היום ש"מ דמוכר כו'.

סעיף ב

ס"ב ואפילו רבים. תוס' דלא קאי אמהדרין דא"כ לא הוי היכר וכ"כ הרמב"ם דכן נהגו:

וי"א כ"כ הרמב"ם להלכה נראה שכן הוא דעת הרי"ף מדהביא מימרא דרבב"ח אר"י שני זקנים כו' כנגד פרי החג כו' דמעלין בקודש ואין כו' דלהאי טעמא לא חיישינן להיכרא דימים הנכנסין או היוצאים שכתב התוספות שם. וכ"מ בגמרא שם חד אמר כו' וחד אמר טעמא כו' דנ"מ בכה"ג כנ"ל ומסקנא דב' זקנים כמ"ד דמעלין בקודש כו':

וכן המנהג. כתב בד"מ בשם מהראמ"פ דלדידן שמדליקין בפנים ויודעין כמה בני הבית אף תוס' מודי ועוד כיון שמדליקין בפנים אין לחוש לטפח הסמוך לפתח כ"כ כמ"ש בס"ז בהג"ה ויכולין להדליק כ"א במקום מיוחד ואיכא היכרא וז"ש ויזהרו כו' וע"ש בהג"ה:

סעיף ג

ס"ג בשביל שנים. הטור כתב לב' נרות מליל ב' ואילך לפ"ד שכתב כדעת התוספות בס"ב ואפי' רבים כו' ולכן לא פירש כפירש רש"י למהדרין אחר שאנו עושין כמהדרין מן המהדרין וגם לא פירש כפירוש תוספות לפי שאנו מדליקין בבית אבל ש"ע שהעתיק בס"ה לשון גמרא ותוספות כתב בשביל שנים כלשון גמרא:

סעיף ד

ס"ד בשורה בשוה. עמ"א:

מאחר שכל. שכן פירש בעל העיטור מלא קערה כז' במקורבות דוקא ואף להטור שחולק עליו כאן מודה כיון שמובדלות במחיצה וע' תה"ד:

אפי' בנרות של. עמ"א סי'

סעיף ה

ס"ה הסמוך לר"ה. כפירוש תוספות שם שהכריחו מהא דס"ג וכבר נזהר רש"י מזה כנ"ל ועוד הכריחו מהא דס"ח:

סעיף ו

ס"ו מניחו למעלה. מרדכי:

ומצוה כו'. דלא שבקינן פשיטותא דרבא משום דחייה בעלמא הרשב"א ורא"ש וש"פ דלא כרי"ף ורמב"ם שהשמיטו:

ואם הניחו. כן מוכח ממ"ש בסמוך אבל כו':

ואפי' לקחה. דלהכי ל"ק ימעט כמ"ש בעירובין ב' א' מבוי' דרבנן כו' משום דימעט משמע בעודה דלוקה כו' וע"ש: דהדלקה כו'. כן העתיק בב"י בשם תוספות וליתא בתוספות שלנו אלא דלכאורה משמע כן ממ"ש בתוספות כ"ב א' סד"ה נ"ח. כדמוכח לקמן ור"ל כמ"ש כ"ג א' עששית כו' וע' תוס' שם ד"ה מכבה כו' אבל בריש סוכה סד"ה דאורייתא כתב ואפילי למ"ד כו' ולזה כיוונו ג"כ בתוספות דשבת ול"ד לעששית כו' שהקשו וא"ת כו'. דשם מונחת במקומה:

סעיף ז

ס"ז ואם אין. דלא אמרו שמאל אלא משום מזוזה כנ"ל:

ומיהו כו'. כ"מ בדברי מהראמ"פ הנ"ל בס"ב:

ומ"מ המנהג כו'. וכ"כ מהרי"ל ותה"ד וכ"ב המרדכי והטור אלא שאין ראיה מהמרדכי והטור לפי שבימיה' היו מדליקין בפתח הבית כמ"ש בטור בס"ס תרע"ב. ר"מ. וז"ש אא"כ כו' וכנ"ל בס"ב:

ומ"מ יזהרו. בגמרא שם ובשעת הסכנה כו' וצריך כו' וערש"י ד"ה צריך כו':
בכותל דרום. זכר למנורה וג"כ משום סידור כמ"ש בהג"ה ומסדרן כו'. וכתב בתה"ד משום דקי"ל הלכה כרבי מחבירו וכן ס"ל לרש"י כמ"ש ברפ"ב דשבת ובפי' התורה אבל הרמב"ם פסק כרבו בשלחן וכר"א ב"ש במנורה וכ"ד הסמ"ג וטעמו דקי"ל כרבי מחבירו וכן סתם דמתניתין דמנחות שם כרבי כמ"ש תוס' שם צ"ו א' ד"ה כל צ"ח ב' ד"ה מזרח כו' וכ"פ הרמב"ם שם כהמתניתין והעתיקה הרמב"ם שם הלכה ח' אבל במנורה פסק כראב"ש משום דסוגיא דמגילה כ"א ב' כוותיה. אבל הראב"ד שם השיג עליו וכתב דהא מתני' דתמיד כרבי וכ"כ תוספות במנחות צ"ח ב' ד"ה מדכתיב כו' והרמב"ם בפי' שם כתב דלא קי"ל כהך מתניתין:
מדליקין. ראיה מהלל בלילי פסחים שנתקן על הכוס ואומרין בב"ה משום פרסומי ניסא כמ"ש בירושלמי בענין ברכה הסמוכה לחברתה והרי אשר גאלנו שניא שאם שמעה בב"ה יצא:
ואין אדם. שאף חצר שיש לה שני פתחים כו' ועוד שהרי אמרו נר איש וביתו:
ואם רוצים. ע' מ"א מיומא פ"ג קרצו מרק כו' ושם דוקא משום שהיה צריך למהר לקבל הדם וז"ש ואם רוצים למהר דוקא ואף שהשאר אינן אלא מצוה בעלמא שם ג"כ המירוק אמרו בחולין פ"ב יכול לא מירק כו' ועמ"א:

סעיף ח

ס"ח והם בבית אחד. כן משמע ברש"י ד"ה אפי' מרוח כו' דלא כמ"א שכתב משמו להיפך:
ומיהו כו'. כ"כ בטור בשם סה"ת וחלק עליו דכיון שמדליקין בפתח יש היכרא לעוברין ושבין וכתב בד"מ דבימיו היו מדליקין בפתח הבית וכ"כ ברי"ו משא"כ לדידן שמדליקין בפנים ממש וז"ש ממש כו':

סימן תרעב

סעיף א

ס"א אין מדליקין כו' לא כו' ולא כו'. לשון הרמב"ם לבד תיבת סוף שהוסיף המחבר מדברי הטור כמ"ש למטה. וכ"נ דעת בה"ג ורשב"א ור"ן כתבו שמותר להקדים וע"ש יוכיח וע"ש ושם בארוכה:
סוף שקיעה. כ"כ הטור וכ"כ הרא"ש בפ"א דתענית על מש"ש כל תענית שלא שקעה כו' וכמ"ש בברכות ואגב אורחא קמ"ל כהנים אימת כו' כדתניא ובא השמש וטהר ביאת

שמשו כו'. אבל ברשב"א ור"ן משמע בהדיא שהוא תחילת השקיעה אלא דמשמע שם בשקיעה שניה עש"ו. וע' במרדכי ספ"ב דשבת שכ' דלשון משתשקע מוכח שהוא תחלת השקיעה כמ"ש בפ' הפועלים משיפקסו עד שיפקסו כו' וכן עיקר ועמש"ל בסי' רס"א ס"ב בארוכה:

ויש מי. א"ח. וראיה מהבדלה:

סעיף ב

ס"ב חצי שעה. רי"ף:

הלכך. שם לשיעורה:

וכן יכול. שם בפירוש הרי"ף:

ומיהו ה"מ כו'. כיון דאיכא תירוץ אחר בגמרא. תוס' שם:

ואם עבר כו'. כמ"ש בפ"ב דסוכה ועוד אר"א מי שלא כו' וחכ"א אין כו':

ובלילות האחרות. כמ"ש עושין סוכה בחש"מ כו' וכן כאן דכל לילה נס בפני עצמה כמ"ש שם ניסא בכל יומא איתא ול"ד לספירה דכתי' תמימות:

סימן תרעג

סעיף א

ס"א ואע"פ שאין כו' ואין. שם שמנים שאמרו חכמים אין כו' מסכסכת בהן:

ומיהו. שם ושמן זית כו' ופי' תוס' בנ"ח מדאמר אביי מריש כו' ועתוס' ד"ה מריש כו':

ואם אין כו'. כמש"ש דילילי נהורא טפי:

אם אינו. כנ"ל בסי' תער"ב ס"ב וכן יכול כו' ואזדא טעמא דר' ירמיה כמש"ו לפי כו':

ואפי' תשמיש של. דאל"כ אזדא טעם הכ"ל וכ"מ ממ"שש נר ביתו ונ"ח נר ביתו כו' ואם איתא יעשה נר א' ועולה לכאן ולכאן ויניח על שולחנו כמ"ש בשעת הסכנה כו':

ויש מי. עט"ז דוקא בתשמיש עראי ולכאורה משמע כן בטור אך שכת' ול"נ לא"א הרא"ש ז"ל והרא"ש מתיר בתשמיש עראי וט"ז אזיל לשיטתו שבס"ק ג' הגיה ברא"ש אבל נראה טעמו דמתיר ממ"ש מעות שהוא תשמיש דחול:

ונוהגין להדליק. שם וצריך נר אחרת כו'.

ויניחנו מרחוק. כנ"ל בסי' תרע"א ס"ב:

יותר ארוך. מטעם הנ"ל:

אם נתערב. כתנא דליטרא קציעות. בפ"ק די"ט וכ"פ בי"ד סי' פ"ו ס"ג וכאן מדליקין אותו במנין אע"ג דאינו במנין רק משום שהיא קדושה ולא בעצמו דהכי אשכחן אפי' לקולא בפ' הערל פ"א ב' בחתיכות חטאות טמאה בשל טהורות דתעלה וכ' תוס' שם

ד"ה דברי הכל כו' דלא שייך כו' ועט"ז שחולק ע"ז וכמ"ש בתוס' שם דאזלינן אחר מה שיהי' אחר הביטול וכ"כ בש"ע י"ד סי' ק"א ס"א ואפי' אם כו':

סעיף ב

ס"ב הדלקה. הוא לשון ש"ע בעצמו וצ"ע ועט"ז שכ' דר"ל כיון שהדליק קיים כבר המצוה וא"צ יותר:

ואפי' כבתה כו'. דאל"כ היה אסור בשבת בשמנים ופתילות שאסרו חכמים מטעם דכבתה זקוק ושמא יכבה בכה"ג ויפשע כמ"ש רש"י שם:

וכן אם כו'. כן מוכח מגמרא שם מדמתירין להדליק בשמנים שאמרו כו' ולא חיישינן בכה"ג:

סעיף ג

ס"ג ונר של מתכת. דאינו מאוס כמ"ש פ"ג דשבת מ"ד א':

ושל זכוכית. ע' בתוס' דסוף פ"ג דברכות כ"ה ב' ד"ה גרף וראי"ש שם ולעיל סי' פ"ז ס"א וכן משמע בגמ' דע"א ל"ג במאני דקוניא לפי' ר"ת שם ד"ה קוניא:

סעיף ד

ס"ד אין. מ"ס:

סימן תרעד

סעיף א

ס"א ודוקא להדליק. כתי' ראשון בתוס' שם ד"ה מאי הוה עלה דקי"ל כרב:

ויש מתירין. כשמואל וכתי' שני בתוס' שם:

אא"כ. גמרא שם גזירה שמא לא יכוין כו':

ונהגו. תוס' שם:

סעיף ב

ס"ב יש מי כו'. סה"ת. ואזיל לשיטתו בס"א אבל לסברא ראשונה בס"א דביזוי מצוה אסור גם זה אסור שהמצות מבטלות זא"ז כמ"ש הר"ן שלכך אפילו תשמיש של קדושה אשור להשתמש בפני נ"ח ואע"ג שהטעם שם משום ביזוי מצוה כמש"ש בגמ' וכי נר קדושה כו' וכי דם כו' וער"ן ולעיל סי' תרע"ג ס"א:

סימן תרעה

סעיף א

ס"א שהרואה כו'. כ' כן לדידן דמדליקין בפנים. ב"ח ומ"א. ואינו מדוקדק לשון במקום הנחתה כו' דהל"ל להיפך הדליקה בחוץ והכניסה כו'. ונראה בזמן הטור שהיו מדליקין בפתח הבית ומ"מ אם הדליק בפנים יצא שהרי לא עשו כדין הגמ' בלא"ה:

סעיף ג

ס"ג ויש מי כו'. כ"כ בע"ה וכמ"ש בירושלמי הנהיגו שיהא קטן קורא את המגילה כו'. והוא כדעת ר"י במגילה י"ט ב' וכמ"ש שם בגמ' דבקטן כה"ג מיירי וע' תוס' שם ד"ה ור"י כו'. ונראה טעמו שפסק כר"י מכח קושיית תוס' שם וס"ל דסוגיא דברכות פ"ג דבן מברך לאביו וסוגיא דפסחים דר"ש ור"י דאמרי אגדתא כו' כולהו כר"י והא דאינו מוציא בהלל ס"ל כדעת ה"ג דהלל דאורייתא אבל תוס' שם תי' דמיירי שהקטן אכל כדי שביעה דהוי נמי חד דרבנן וכ"כ במרדכי שם וכן תי' בתי' שני בברכות ט"ו א' בד"ה ור"י ועוד תי' שם דבהמ"ז שאני כו' ע"ש ומהא דפסחים תי' דסומא שאני שנתחייב כבר ועדיף מקטן וכמ"ש הר"ן בקדושין ספ"ק בשם אגדה דלא היו סומים מתולדותם אבל בתוס' דר"ה ל"ד א' ד"ה הא כו' לא כ"כ ומשמע דס"ל כדעת בע"ה הנ"ל שכ' שם ומיהו יש לדחות דרשות יכול להוציא בר חיובא דרבנן כמו קטן דמברך לאביו ועולה למנין שבעה ומוציא אחרים י"ח במגילה לר"י כו' ע"ש שכ' לכן אמרו אגדתא וכן לכן קאמר ר"י בפ"ג דמגילה כל שלא ראה מאורות כו' משמע הא ראה פורס אע"ג דפוטרו מכל מצות כו' אלא לפי דפריסת שמע מדרבנן יכול להוציא ולפי מ"ש בתוס' דמגילה הנ"ל דשאני סומא שהיה כבר מחייב לכאורה לא היה קשה מהא דמגילה אבל ליתא דמשמע מדברי ר' יהודה דקא' דא"' לפרוס משום דלא נהנה מעולם וכן פריך בגמ' שם לרבנן מ"ט ומשני משום דר"י ומשמע אבל בשאר מילי דרבנן מודה שיכול להוציא אף שלא ראה מעולם וע"כ צ"ל כמו שכ' תוס' בר"ה שם. ומיהו בסומא אין נ"מ לדינא דקי"ל דלא כר"י דסתם מתני' דפ' החובל דלא כוותיה כמש"ש וכן הסוגיא דפסחים הנ"ל דלא כוותיה ממש"ש דסומא פטור מלומר הגדה דוקא ודקדקו שם מאן אמר אגדתא בי ר"י ולא דקדקו על קידוש וש"ד בכל השנה ועוד אסקינן שם דאפילו בהגדה חייבים וכ"פ המרדכי בפ"ב דמגילה ע"ש ואין נ"מ אלא בקטן:

סימן תרעו

סעיף א
ס"א ואם לא בירך. עירובין מ' ב':

סעיף ב
ס"ב ויברך כל. ר"ל אף שעשה ושהחיינו צריך עובר לעשייתן כמ"ש בפ"ב דמגילה ל"ש אלא לאחריה כו' כל המצות כולן כו' לפניה מאי כו':

סעיף ג
ס"ג וגם אין. ר"ן וטור וע"ש בר"ן אבל במרדכי לא משמע כן וע"ש וכ"נ דעת רש"י:
ואם אח"כ. עירובין שם:

סעיף ה
ס"ה יתחיל. במרדכי כת' שידליק משמאל לימין כמ"ש בזבחים כל פינות כו':
ויברך על הנוסף. מהרי"ק. ואין לו טעם וריח שזה אינו רק למהדרים מן המהדרים ויניח עיקר המצוה ויברך על הרשות וע' סי' תרע"ד ס"א בהג"ה וגם משום פינות לימין יבטל עיקר המצוה טפח הסמוך לפתח אלא העיקר שיתחיל בנר הסמוך לפתח בין מדליק בימין הפתח או בשמאל ויברך כל הלילות עליו ובזה מדליק ומברך תמיד על סמוך לפתח ועל עיקר המצוה ועמ"א בשם רש"ל אבל מ"ש שיניח כשפוד לא נראה:

סימן תרעז

סעיף א
ס"א אע"פ. כמש"ל סי' תרע"א ס"ח:
וי"א. כמש"ש מיהו בזה"ז כו':

סעיף ג
ס"ג י"א שאע"פ. מרדכי והוא חולק על מש"ל בסי' תרע"ו ס"ג ועט"ז שם:
אם רוצה. כמו מהדרין ואינו רוצה לצאת בשל אשתו:

סעיף ד
ס"ד הצריך. כנ"ל סי' תער"ב ס"ב:
יש. עי"ד סימן צ"ט ס"ו וצ"ע:

סימן תרעט

סעיף א

ס"א בע"ש. הוא דעת בה"ג בסי' רס"ג ס"י:

ומברך. עמ"א בשם ת"ה ועתוס' דפ"ק דיבמות ו' א' ד"ה שכן. ונראה לר"י כו' ואפ"ה ה"א דדחי. אבל ברשב"א ור"ן משמע דוקא משתשקע חמה או קודם. ע"ש:

סימן תרפ

סעיף א

ס"א בליל. כפרש"י שם ק"כ ב':

סעיף ב

ס"ב בערב שבת. כפי' תוס' שם:

ויש. דאמרי' שם נר שע"ג טבלא כו' וכמש"ש הרא"ש לפי' הערוך וע"ש תוס' ד"ה פתח:

סימן תרפא

סעיף ב

ס"ב מדליקין. ברכות נ"ב א' אפוקי יומא כו' אע"ג דברכת היום עדיפא לב"ש מתדיר וכ"ש לגבי תדיר וכ"ש לשני תי' אחרונים שבתו' דשבת כ"ג ב' ד"ה הדר. ועוד כו'. והט"ז הקשה דהא עדיף לב"ה תדיר מעיולי יומא וכ"ש מאפוקי יומא. ואשתמיטתי' דברי תה"ד וש"ע סי' תפ"ט ס"ט וכשחל י"ט האחרון כו' וע' מש"ש וכל דברי ט"ז כאן דחויים עיין עליו:

סימן תרפב

סעיף ג

ס"ג אין אומרין. עתוס' במגילה ד' א' ד"ה פסק. משום דאמרו חכמים כו':

סימן תרפד

סעיף א

ס"א ומתחילין. דהנס נעשה על ידם. טור:

וי"א. מבואר:

ביום שני. **וי"א**. תליא בפלוגתא דלעיל סי' ת"ד ס"ג ע"ש וטעם ס' הראשונה שאין לקרות שלא מענין היום כמ"ש ברפ"ג דמגילה שאני התם דאפשר כו' וס' שניה ס"ל

דמיום המחרת אינה שלא מענין היום וכ"כ תוס' סוף סוכה נ"ה א' ד"ה אתקין ע"ש. וראיה ממעמדות שהיה דולג בבראשית וקורא יהי רקיע ובתוספתא פ"ב דמגילה משמע כסברא ראשונה:

וקורין פרשה. כדי לסיים בנרות טור וע' בפסיקתא דפ' בהעלותך:

סעיף ב

ס"ב ומפטיר. תוס' דשבת כנ"ל:

סעיף ג

ס"ג ואם טעה החזן. ואם טעה. מדאמרי' שם אין משגיחין בחנוכה:

סימן תרפה

סעיף א

ס"א הסמוך כו'. ו' ב' ורשב"ג סבר כו':

עד. כ"ט ל':

ומוציאין. שם:

ובשלישי. כר' ירמיה ל' ב'. רי"ף. דהלכה כר' ירמיה דבסדר הפטרות כו' וכי שם שיתא מכי תשא כו' וכן כל הסוגיא כולה שם כוותיה ועמ"ש ס"ב:

סעיף ב

ס"ב בשבת שניה. מתני' וגמ' שם תנן בשניה כו' וקי"ל כרב:

מוציאין כו' באחר. כר' ירמיה דר' יצחק ואביי ס"ל כוותיה ותניא כוותיה דאר"י ר"ח טבת ואדר שחל כו' חל להיות באותה כו' חל להיות כו' ת"כ דאביי כו'. ואף ע"ג דאביי קאמר כוותיה דר"א הרי הדר ביה כאן:

ומפטיר. ברייתא שם:

סעיף ג

ס"ג בשבת שלישית. ירושלמי שם אין מפסיקין בין פרה להחודש וסימנך בין הכוסות כו':

ובשבת ד'. כמ"ש כל שסמוכה לפורים והיינו למוקפין. ע' רש"י:

באחד. כנ"ל:

ומפטיר. שם:

סעיף ד

ס"ד בשבת חמישי. שם כל שסמוכה כו':

ומפטיר. שם:

סעיף ה

ס"ה חל. מתניתין:

ומפסיקין. מתניתין:

שתהא. ברייתא:

סעיף ו

ס"ו הימים. ר"ה כ' א' סוכה מ"ג ב'. וירושלמי ר' סימון כו' דלא אתא ערבתא בשבתא כו' הביאו תוס' שם ד"ה לא ירושלמי פ"א דמגילה סוף הלכה ב' א"ר יוסא לית כאן חל להיות בשני ולית כאן חל להיות בשבת חל להיות בשני צומא רבא בחד בשובא חל להיות בשבת צומא רבא בערובתא:

כשחל ר"ח. כנ"ל:

וכשחל כו'. מתני' חל להיות בתוך כו':

וי"ו בו. גמרא שם ולא פליגי הא כו':

סעיף ז

ס"ז י"א שפרשת זכור. שם י"ח אתיא זכירה כו' וממאי כו':

ופרשת פרה. בתוספות שלפנינו ליתא לא בברכות ולא במגילה י"ז ב' וכן באשרי פ"ו דברכות ליתא אלא זכור ונסחא משובשת נזדמנה לו:

לפיכך כו' למקום. שם כ"ג ב' מתני' אין קורין בתורה ואין כו':

סימן תרפו

סעיף א

ס"א בחנוכה ופורים כו'. ר"ל ואע"ג דאמרינן בפ"ק דר"ה י"ט דחנוכה ופורים לא בטלה מגילת תענית ה"מ להימים עצמן ולכן מתענין י"ג באדר. עש"ו. וא"צ לזה דפורים דברי קבלה הוא ודברי כו' כמ"ש שם י"ט א' וז"ש מגילה ה' לא נצרכה כו' ר"ל דלענין הספד ותענית הם ימי פורים לכל ואף במלאכה הוי ס"ד שהן לכל אבל משום שלפניהם ואחריהם לא ולכן נ"ק משום לאחריהם ואף לפניהם אי איקלע מילתא ובטליה לניקנור כמ"ש בתענית י"ח א' וע' מרדכי בשם רשב"ט שכ' דמדכלליהו בירושלמי שאמרו בכל מתענין חוץ משבת וי"ט ור"ח וחנוכה ופורים ש"מ דכולם שוין וכ"מ ברז"ה ובר"ן פ"ב דתענית ואע"ג דבירושלמי מ' דגם לפני פורים יש לאסור מפני יום שלפניהם הירושלמי פליג אגמרא וס"ל דדברי קבלה אינן כד"ת. ועיין תוס' שם י"ח א' ד"ה רב כו'. והרי"ף

חולק בספ"א דמגילה ואוסר לפניהם ולאחריהם ומ"מ בלפני פורים כת' שאסור בהספד לחודיה וטעמו משום תענית אסתר וכ' שם ואע"ג דר' יוחנן פסק בדלא למספד כר"מ לא קי"ל כוותייהו דהא רב אשי קאמר שם כל שלאחריו כו' והוא כר' יוסי וז"ש כאן בש"ע לפניהם ולאחריהם. אבל הר"ן בספ"ב דתענית פסק כר' יוחנן. ודברי הרי"ף הנ"ל במגילה שם צ"ע שכת' דלפניהם ולאחריהם אסורין בהספד וזהו דלא כרב אשי וכן בירושלמי פריך על יום נקנור לית הוא עצמו מפני שהוא יום שלפני י"ד ומשני להודיעך שהוא אסור בהספד והביאו הר"ן בתענית שם ונראה שאינו דברי הרי"ף וכ"כ הר"ן שם:

סעיף ב

ס"ב ואם חל. כמ"ש בתענית כ"ז ב':

ותענית זה כו'. דלא כר"ת שכ' דתענית קבוע הוא וכ"כ הראב"ד דז"ש דברי הצומות כו'. וליתא דהא בימיהם היתה מי"ט הכתובים במגילת תענית ובירושלמי הנ"ל לית הוא עצמו כו' שלפני י"ד כו' שהוא אסור בהספד אלמא אף בלא"ה היה אסור בהספד ותענית וא"ל בהספד לחוד כמ"ש הר"ן בספ"ב דתענית דלישנא דירושלמי לא מ' כן מדקאמר להודיעך כו' וכן קשה על הרא"ש שכ' בס"ת ולמאי דפרישית לעיל כו'. ומ"ש דברי הצומות כת' הר"ן שכבר פי' דקאי על ד' צומות וה"ק תקבלו עליהן לעשות שמחה כמו שקבלו דברי הצומות מכבר ומזה כת' הר"ן דזעקתם קשה דד' הצומות אינן לזעקה ותפלה וא"ל דקבלו לצום ומשנבנה בה"מ בטלה כמו שבטלו ד' צומות אז דא"כ נ"ל ליום ניקנור הא בלא"ה הוי לששון ולשמחה כמו הד' צומות וכמו דפריך בפ"ק דר"ה על ג' בתשרי:

כגון כו'. דאנו אין מתענין אפי' בראשונות ואחרונות כמ"ש בספ"ק דתענית ולא אמרו אלא בת"ב וביה"כ כמ"ש בפ"ד דפסחים ופשיטא לחולה שאין כו':

ואפי'. דאף בד' תעניות אמרו בר"ה י"ח ב' רצו אין כו' רק משום ופורץ גדר כמ"ש הרמב"ן:

ויפרעו ואח"כ. שתענית זה אינו קבוע כמ"ש במס' סופרים שהיו מתענין אחר פורים מפני נקנור וחבריו וע' ר"ן שם:

אבל שאר. כמ"ש בתענית י"א א':

ומה חל. דבעל הברית מותר אף בשאר תענית אף שאינן נדחין חוץ מת"ב כמש"ש י"ב א' ועירובין מ"א א' דאר"א ב"צ כו' וכתבו תוס' בר"ה י"ט א' ד"ה אסורין דוקא בט"ב דחמיר אבל בשאר תענית א"צ להתענות כלל מדקאמר לפניהם ולאחריהן מותרין ולרבנן בלא השלמה וע"כ בי"ט אף בכה"ג אסור וכן חתן ביום חופתו וע' במ"א סי' תקנ"ט ס"ק י"א בשם ר"ש הלוי ע"ש:

סימן תרפז

סעיף א

ס"א מהנץ כו' ואם. שם:

סעיף ב

ס"ב ק"ו לשאר. פ"ק דפאה וספ"ק דקדושין:

שאין. רמב"ם:

כדי צרכו. כ"כ הכל בו. אבל הרמב"ם וש"ע השמיטו דס"ל דוקא במת מצוה. וכן משמע לכאורה מדקבעי רבא מ"מ ומ"מ איזה כו' ואי בכל מת קאמר ע"כ מקרא מגילה עדיף שדוחה עבודה ומת אינו דוחה עבודה. אבל י"ל דלכאורה קשה דהקדי' שם דת"ת ועבודה דנדחים מפני מ"מ מפני הבעיא ובאיזה מת קמיבעיא אם במ"מ דוקא לא הל"ל ת"ת ואם בכל מת לא ה"ל להקדים עבודה אלא דהבעי' דוקא במ"מ כנ"ל אבל הדר דפשטה גדול כו' ה"ה בכל מת וכמ"ש בברכות י"ט ב' בא בטהורה כו' ולכן הקדים ת"ת ואף שאמרו שם דוקא מפני כבוד ת"ח היינו בהספד אבל בקבורה ה"ה לכל אדם. ומיהו נראה לי דוקא בהתחילו דלא גרע מק"ש וכמ"ש שם בברכות י"ט א' ואז נדחי' מקרא מגילה לגמרי אפי' א"א לקראה אח"כ דלא כמ"ש בהג"ה וכמ"ש גדול כבוד הבריות שדוחה ומשמע לגמרי וכמ"ש בברכות שם וש"מ בפסח ומילה דדחי לגמרי ועיין מ"א וכן הבעיא שלו לדחות לגמרי דהא הבעיא שלו מדדחי עבודה ושם דחי לגמרי ועוד מדבעיא ליה פרסומי ניסא עדיף וזהו דוקא לדחות כמ"ש תוס' בשבת כ"ג ב' ד"ה הדר כו' והרא"ש שם דאיכא פרסומי ניסא כו':

וכל זה כו'. כ"כ הדין שם דמ"ש שמבטלין עבודתן כו' היינו שיכולין להשלים אח"כ העבודה כיון שהיא דאורייתא ודבריו תמוהין דא"כ הא דבעי רבא שם מקרא מגילה ומ"מ כו' ר"ל כיון דשניהם דוחין עבודה ות"ת ואם איתא הא ע"כ מ"מ עדיף דדוחה עבודה לגמרי ובסנהדרין ל"ה א' ותהא קבורת מ"מ דוחה שבת כו' וכן לשאר מצות וכמש"ש ולמול כו' ונקט אלו אע"פ שיש בהן כרת וכ"ש לשאר וה"ה למגילה:

אבל אם כו'. לתירוץ חד דתוס' בפ"י דפסחים ובפ"ק דנזיר דקידוש על היין דבר תורה ואמרינן בפ"ב דשבת שנ"ח דוחה אותה והוא דלא כמ"ש כאן ור"ן ס"ל כתי' אחר וכמ"ש הרמב"ם ומד"ס לקדש על היין כו':

סימן תרפח

סעיף א

ס"א אפילו אינן כו' ואפי' כו'. כמ"ש בירושלמי הטעם שחילקו במוקפין מימות יהושע ב"נ כדי לחלוק כבוד לא"י שהיתה חריבה באותן הימים ולא יהיו עיירות המוקפות בח"ל חשובות מהם וע' ר"ן:

ואפי' אם הם בח"ל. מדאמרינן לריב"ק כשושן כו' ומדריב"ק נשמע לרבנן דהא ל"פ אלא בזמן. ושם ה' ב' ר"א קרי בהוצל כו' ואמרינן בפ' בתרא בבבל היכא כו' ובע"פ הוא יוסף איש הוצל הוא יוסף הבבלי ובסוף כתובות נקטינן בבל כו' תרגומא הוצל. ובירושלמי פ"ק דמגילה חרב ונעשה של עו"ג מהו בו אין קורין בחוצה קורין ר"ל אם בח"ל קורין אע"ג שלא היה בו ישראל כ"ש בא"י וע' ר"ן. אבל אין פירושו מכוון וז"ל הירושלמי שם תני הסמוך לכרך והנראה עמו ה"ה כיוצא בו ר' אייבו בר גרי כגון הדא חמתא כו' חרב הכרך ונעשה של עובדי גילולים איתא חמי בו אינן קורין ובחוצה לו קורין. ר"ל אם בחוץ לכרך קורין דהא שם לא מחמת חומה דהא אמרינן בערכין והובא בירושלמי שם כל שהוא לפנים מן החומה כו' וא"כ אף שבטל החומה קורין כ"ש בתוכה. ולכאורה מזה ראיה לפי' תוס' דבשל כרכין א"צ עשרה בטלנים דזה היתה הבעיא שנעשה של עובדי גילולים אבל י"ל דה"ל שרובה עובדי גילולים דבטלה קדושת החומה וע' תוס' דכתובות מ"ה ב' ד"ה על כו' ואפשר לפרש הירושלמי דהוא לשון פשיטות בו אינן קורין אבל בחוצה לו קורין מדלא נקט להיפך בחוצה לו קודם:

ואפילו אין בהם. ממ"ש שם כרך שישב ולבסוף כו' וע"כ באין בו עשרה בטלנין מדאמר ככפר. תוס' ס"ד כרך. והרמב"ן ורשב"א חולקים על זה ע"ש:

או שישב כו'. ממ"ש ה' ב' ולא שור איגר ועתוס' הנ"ל וא"ת לקמן כו' ובזה מתורץ קושייתם:

אבל בסתמא כו'. ממש"ש ומי מספקא לי' מילתיה דטבריא כו' ודלמא מספקא ליה אי ישבה ולבסוף הוקפה ושם והא רבי בטבריא הוי כו':

סעיף ב

ס"ב ובלבד כו'. הטור כתב אנראה וכן פי' הר"ן בפי' השני וטעמם משום דמציין הגמרא עד כמה שם ב' ב' קודם שפי' שנראה וסמוך הן ב' דברים אלמא אכולה קאי אבל רש"י פירש שם אסמוך ונזהר מזה וכת' שם בד"ה נידון סמוך אף ע"ג כו' וכן משמע מלשון ש"ע שהיפך דברי הטור. ועוד למד הטור ממ"ש מחמתן לטבריא וטבריא בעמק הוא כמ"ש בפ' ט"ז דשבת וש"מ וחמתן בהר כמ"ש בפ"ה דעירובין וע"כ קאי אנראה כמש"ש

ג' ב' ועוד ממש"ש בשלמא נראה אע"פ כו' אלא סמוך כו' ולכאורה קשה דקארי ליה מאי קארי ליה אלא דקשיא ליה כיון דאינו סמוך הוא עד מיל ע"כ סמוך סמוך לעיר מיד ממש והיאך אפשר שאינו נראה אפילו יושבת בשיפוע או בעמק ומשני שיושבת בנחל ר"ל גיא שוה בעומק שחוט המשקולת יורד כנגדו שאפי' העומד סמוך לה ברחוק ד"א אינו רואה אותה:

סעיף ג

ס"ג וכרכים. שם בגמרא יליף פרזי כו'.

סעיף ד

ס"ד כרך כו'. והגאונים הורו שלא יקרא אלא בי"ד דאזלינן בתר רובא דעלמא ועוד ספק דבריהם לקולא אלא שלא תיבטל ממנו בודאי מקרא מגילה יקרא בי"ד ופטור מט"ו. מ"מ ור"ן. ור"ל כיון שבי"ד יוצא בדיעבד וכמש"ל שזהו טעמו של הרמב"ם שכת' ולא יברך כו'. ובמשנה למלך האריך בחנם בזה וכתבו הגאונים אע"ג דאמרינן דחזקיה קרי כו' מדת חסידות היה ועוד דוקא בא"י שהיו עריה ידועות בשעת התקנה מחמת בתי ערי חומה כו' וצ"ל דגרסי' בגמרא הוצל דבית בנימין ועמ"ש בס"א:

ולא יברך. כ"כ הגאונים ממ"ש בפ"ב דשבת ספק דבריהם כו'. והנה הרי"ף בפי"ט דשבת בשם רב האי גאון והרא"ש שם וכן הריב"ש סי' ר"כ פסקו דאף ספק דאורייתא אין מברכין ופי' הסוגיא דשבת שם ודאי דבריהם דבר שניתקן מדבריהם מחמת ודאי בעי ברוכי אבל ספק דבריהם ר"ל דבר שהם תקנו מחמת ספק כגון דמאי לא בעי ברוכי ורבא פליג דכיון שהם תיקנו אפי' מחמת ספק בעי ברוכי אבל שאר ספק אף בדאורייתא אין מברכין כמ"ש הרי"ף ורא"ש בפי"ט דשבת גבי מילה ורא"ש בפרק כיסוי הדם גבי כוי ועיין ר"י בפ"ג דברכות ור"ן בפ"ב דשבת ופי"ט שם ורמב"ם פ"ו מהלכות סוכה ופ"ב מה' מילה וחנוכה וראב"ד ומ"מ ולח"מ שם ובפ"ג מה' מילה וראב"ד שם וכ"מ הביא תשובת הרמב"ם ותורף דבריו כנ"ל וראייתו ממ"ש בסוכה פ"ד מיתב יתבינן ברוכי כו' וכ"כ בפ"ו מה' סוכה כנ"ל והטעם שהברכה אפי' בשל תורה הוא דרבנן כמ"ש בפ"ב דברכות ושם פ"ג ספק קרא כו' כיון שהוא מדרבנן א"צ וע' ברא"ש שם בשם בה"ג. וראב"ד וחכמי לוניל והר' יונה בפ"ג דברכות והביא דבריו הרא"ש בחולין שם ס"ל מדס"ל לרבא דוקא משום דרוב כו' הא בכל ספק דאורייתא כגון דמאי מברכין וכן יו"ט ב' וכן בכל ספק אף שלא מחמת תקנה ושם בק"ש מפני שהיא עיקרה מדרבנן משא"כ בברכת המצוה כיון שהמצוה היא מדאורייתא וסוכה שאני דסתרי אהדדי כמ"ש הרי"ף שם. אבל בש"ע פסק כדעת הרי"ף ורמב"ם ורא"ש כמש"ל סי' י"ז ובי"ד סי' כ"ט וסי' רס"ה. והרמב"ם בפ"ג

מהלכות מגילה וחנוכה חזר ממ"ש בתשובה דרבא פליג אאביי ושם ס"ל דל"פ אלא שהוסיף ולכן ס"ל דאף תקנה מחמת ספק דאורייתא א"צ ברכה אבל כאן שהספק בשל דבריהם לכל השיטות א"צ ברכה ומ"ש הראב"ד לרבא ספק אחר אף בדרבנן מברכין ר"ל דבר שתיקנו רבנן על ספק כמ"ש הוא עצמו בפ"ו דסוכה ופ"ג מה' מילה:

כי אם בי"ד. דאף בני כרכים יוצאין בדיעבד בי"ד כמ"ש בירושלמי בפ"ב דמגילה הלכה ג' בן עיר מהו שיוציא בן כרך י"ח ייבא כהדא כל שאינו מחוייב בדבר כו' בן כרך מהו שיוציא את בן עיר י"ח ייבא כהדא כו' הכל יוצאין בי"ד שהיא זמן קריאתה וכן שם פ"א הלכה א' ה' ד' ולכן מברכין בי"ד אף לכתחלה כמ"ש תוס' וש"פ בברכה שמסופקין אם בפה"א או בפה"ע וכמ"ש בפ"ו דברכות שקפץ ר"ע ובירך מעין שלש וא"ל ר"ג למה אתה כו':

סעיף ה

ס"ה בזמן קריאה. של יום. וע' בה"ג וכפרש"י שם ומכאן ראיה לר"ת וב"ה בסי' תרצ"ב ס"א וי"א דאף כו' ודלא כהרא"ש שכת' דהכל תלוי בליל י"ד ודחקו מדמפ' גמרא דין בן כרך סיפא דמתני' ולא מפרש רישא וכן הרי"ף מציין בן עיר שהלך לכרך א"ר ל"ש כו'. אבל כבר דחאו הר"ן משום דפרוז בן יומו מפורש בקרא והרי"ף מציין פסקא דמתנייתן וראיה מדאמרינן בירושלמי שם בן עיר שעקר דירתו ליל ט"ו נתחייב כאן וכאן וכ"ש בן כרך וע' ר"ן:

ונתעכב. כפי' הרי"ף ממ"ש שעתיד לחזור:

ואם הוא. ירושלמי שם מפרשי ימים והולכי מדברות קורין בארבעה עשר:

סעיף ו

ס"ו יום ט"ו כו'. והשמיט מ"ש שואלין ודורשין כו' דס"ל דלאו דוקא בשבת אלא לרבותא אבל הרמב"ם כת' דוקא בשבת וכ"כ תוס' שם ד"ה פורים ואשתמיטתיה זה לבעל לח"מ:

אלא מקדימין. כמש"ש ה' א' כרב:

וגובים. שם ד' ב' הואיל כו' שעיניהם כו':

וביום כו' קורין. ל' ב' בפורים כו' ושם לכל מפסיקין כו' וע' רש"י שם ד"ה הא כדאיתא כו' וקי"ל כר' ירמיה כמש"ל סי' תרפ"ה:

ואין עושין. ירושלמי פ"א וסעודת פורים מאחרין ולא מקדימין ויעשו אותן בשבת לעשות אותו ימי משתה ושמחה כתיב את ששמחתו תלויה בב"ד יצא זה ששמחתו תלויה בידי שמים. ורילב"ח הקשה ממ"ש בפ"ד ל' א' עשייה וזכירה כו' וע' רש"י ב' ב' ד"ה אשכחן כו' ועמ"א וע' פר"ח שדחהו. ולי נראה שגירסת הרי"ף היתה כגירסת הספרים הישנים

ר"א מקדימין כי היכי דתקדום זכירה לעשייה ושמואל כו' בחמיסר קדמי זכירה לעשייה וערש"י שם ד"ה ה"ג כו':

סעיף ז

ס"ז המפרש כו'. ז"ל הרז"ה פ"א תניא בברייתא המפרש והיוצא לדרך קורין בי"ג כו' וה"ה לי"ב וי"א וכדאי ר"ע לסמוך עליו בשעת הדחק ובירושלמי מפרשי ימים והולכי כו' כנ"ל ס"ה הא דאפשר הא דלא אפשר וכ"כ מרדכי והג"מ:

ואם א"א כו'. ירושלמי כל החודש כשר לקריאת מגילה מ"ט והחדש אשר נהפך כו' ובלבד עד ט"ו ולא יעבור כתיב. מרדכי והג"מ:

ומיהו אם. גמרא י"ט א' בן כפר שהלך כו':

סעיף ח

ס"ח בן עיר. ירושלמי הנ"ל כל החדש כו' ובלבד עד ט"ו ומשמע אף לבן עיר:

סימן תרפט

סעיף א

ס"א וגרים ועבדים. תוספתא בפ"ב דמגילה. ובנוסחא שלנו נשמט גרים וט"ס הוא וע' בסוף פ"ג דר"ה כ"ט א' לעניין שופר:

משוחררים. רמב"ם. אע"ג דס"ל דנשים חייבים ומוציאין משום שהיו באותו הנס משא"כ עבדים פטורים שלא היו כו' ול"ד לנשים כאן דלא כטור ומ"א:

ומחנכים כו'. ירושלמי פ"ב בר קפרא אומר צריך לקרותה לפני אנשים ונשים וקטנים שאף הן היו באותו הנס ריב"ל עביד כן מכנש בניו וב"ב וקרי לה קומיהון. והביאו הג"מ וש"פ ואינו אלא חינוך כמו בכל מצות ועתוס' י"ט ב' ד"ה ור"י מכשיר קשה כו' וי"ל כו':

סעיף ב

ס"ב חרש. בנוסחת הכל בו לא כ' חרש ברמב"ם וכן בנוסחא שלפנינו וכן בא"ח ועמ"א וכ"ה בירושלמי שם א"ר מתנא דר' יוסי היא כו' ר"ח אמר לית כאן חרש באשגרת לישנא היא מתנייא:

וי"א שהנשים. תוספתא שם נשים ועבדים וקטנים פטורים ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן וכתבה בה"ג. ומ"ש במגילה ד' א' נשים חייבות כו' היינו לשמוע וגי' במשמע מגילה כמ"ש במרדכי והביא ראיה מירושלמי הנ"ל צריך לקרותה בפני כו'. ושם בירושלמי הנ"ל ריב"ל עבד כן מכניש ב"ב וקרי כו' ועבתוס' ערכין שם ומגילה שם. וסברא ראשונה ס"ל דההיא תוספתא לאו דסמכא היא דגמרא פליג על התוספתא שהרי

רישא הכל חייבין אמרינן בגמ' דאתי לאתויי נשים והיאך תני בסיפא פטורין והא ע"כ דומיא דרישא היא:

אין מוציאות. תוספתא הנ"ל ואין מיציאות כו' כנ"ל ומ"ש בערכין הכל כשרין כו' לאתויי נשים ר"ל להוציא נשים. וכ"כ בז"ח רות ס"ח ב' וא"ר אבא נשים חייבות במקרא מגילה אבל הן אינן קוראות לאחרים אבל חייבות לשמוע מפי המברך כו':

וי"א. כגי' בה"ג במשמע מגילה ומתוספתא וירושלמיי הנ"ל:

סעיף ג

ס"ג אנדרוגינוס. תוספתא שם. והרמב"ם השמיטו דאזיל לשיטתו דס"ל לית הלכתא כתוספתא מאחר שאפי' נשים מוציאין אנשים י"ח וכ"כ הכל בו וכ"כ תוס' ד' א' דלא כב"י ומ"א אבל מה שהשמיט הרמב"ם חציו עבד צ"ע לפי מ"ש משוחררין:

י"א. כמ"ש בר"ה כ"ט א' מ"ש לאחרים כו':

סעיף ד

ס"ד השומע. כמש"ש כ"ח א':

סעיף ה

ס"ה מקום. ס"ל כרב אשי ה' א' וס"ל דלעיכובא אלא דא"כ אין הלכה כר"א מהא דר"י דפ"ב וע' ס"ס תר"ץ. והוי זה כמ"ש בסוף ר"ה יחיד שלא בירך אין חבירו כו' וע"ש בר"ן וכ' שם ומיהו ה"מ בשיודע אבל בשאינו יודע חבירו מוציאו דהא שלשה דברים מוציא בירושלמי מן הכלל ק"ש ותפלה ובה"מ ואמרינן בברכות פ"ז שנים שאכלו כו' אבל אחד סופר כו':

סעיף ו

ס"ו ירושלמי. הנ"ל:

סימן תרצ

סעיף א

ס"א בין כו'. ירושלמי שם מה לשעבר הא בתחל' לא והתניא מעשה בר"מ שקרא מיושב בבה"כ של טבעין כו' כיני מתני' מותר לקרותה עומד מותר לקרותה יושב. וכן כולה מתני' ע"כ לכתחלה קראה א' קראה שנים יצא ובגמ' אפי' עשרה קורין וע' ר"ן:

אבל לא. ירושלמי שם זה שהוא עומד לקרות בתורה מפני מה הוא עומד מפני כבודה או מפני כבוד הרבים אין תימר מפני כבודה אפילו בינו לבינה כו':

ואסור. תוספתא הביאו הרי"ף ורא"ש פ"ג סי"א וה"ה למגילה מטעם שאמדו שם שאין אדם כו':

סעיף ב

ס"ב אפילו. מתניתין:

ואפילו. ברייתא שם:

והשומעים. שם כיון דחביבה כו':

סעיף ג

ס"ג אבל אם. ממ"ש ואפי' למ"ד מאיש יהודי כו' ומשמע דאפילו לעכב מדפרכינן מינה שם אלא דכת' פסוקא כו' ותי' הרשב"א דדוקא באמצעיתה דנראה כספר שיש בו טעות אבל כשחסר תחלה או סוף הוי כספר חסר:

ואפילו באמצעה. ג"כ מכח קושיא הנ"ל:

אבל ביותר כו'. מדאמרינן במקצתה:

סעיף ד

ס"ד מי שתופס. עט"ז:

וכן. מטעם הנ"ל:

ולכן אותן כו. כנ"ל דקראה מקצת ע"פ דוקא דיעבד דלא כהג"מ:

סעיף ה

ס"ה ואפי' סח. ברכות י"ד א' פוסק כו' אלמא אין מפסיד הקריאה דאין מפסיד אלא הברכה לא המצוה כמ"ש וכן בתפלה:

מיהו. כמ"ש בסי"ג ולא יפסיק כו' שאסור כו' כ"ש בכה"ג:

קרא פסוק. גמרא שם וע' רי"ף ורא"ש שם בשם ירושל':

אלא כיצד. גמרא שם ת"ר השמיט כו':

סעיף ט

ס"ט היתה כו'. הרמב"ם פסק דלעז יוני לכל כשר כרב ושמואל והרי"ף השמיט מש"ש לעז יוני לכל כשר. וע' בראש שם שכת' הטעם שהשמיט משום דאינהו ס"ל כרשב"ג ולא קי"ל כן אלא כרבנן. ודבריו תמוהין ואינן מובנים לכאורה דהא ר' יוחנן פסק בפ"ק שם ט' ב' כרשב"ג אלא דיש לומר דלא קי"ל כרב ושמואל דפסקו אף במגילה כותיה וכן סתמא דסוגיא שם א' דלא כרב ושמואל דקאמר שם אי רשב"ג הא איכא כו' אלא ל"ק כאן במגילה כו' ורשב"ג לאחמורי אתא וכן ס"ל לר"פ ורנב"י שם והא דפסק ר' יוחנן הלכה כרשב"ג משום דס"ל לר"י דלא פליג רשב"ג אלא בשאר ספרים ולא במגילה וע'

במלחמות והר"ן דחה דבריו וכת' דלהכי השמיטום משום דיוני כבר נשכח ואבד זכרו וכמ"ש הרמב"ם בפ"א מה' ס"ת וכן פ' רמב"ם כאן כרב ושמואל וכ"פ הרז"ה וכ' המ"מ שכ"פ הרבה פוסקים. ומ"מ דברי הרמב"ן נכונים דודאי סוגיא דשם ט' א' דלא כרב ושמואל וכנ"ל וכן בירושלמי שם מה בין ספרים למגלת אסתר אלא שהספרים נכתבים בכל לשון ומגילת אסתר אינה נכתבת אלא אשורית אבל הרמב"ם ס"ל כרב אשי שם וכמ"ש תוספת שם ד"ה כאן כו' וקיי"ל כרב אשי:

אבל אם. גמ' שם:

וכיון שלא. ירושלמי וכמ"ש למטה:

אבל אין. שגגה היא דמתני' שם עד שתהא כתובה אשורית ועלה אמרו בגמרא שם דכתי' ככתבם וכן שם ט' א' ל"ק הא בגופן כו' במאי אוקימתא בגופן כו' עד שיכתבנו כו' ובתוספתא שם עד שתהא כתובה אשורית בלשון עברי כו':

סעיף י

ס"י מי שיודע. שהקשו והא אמרינן בפ"ק ט' א' דבמגילה אינו יוצא רק בלה"ק ופי' ללועזות שאינן מכירין בלה"ק כמו בפ"ק דמכות הנהו לעוזי כו' ומפני שאינן יודעין התירו להם בקושי כדי שידעו ידיעה ממש וגם כן יוכלו לקרות בעצמן. וכ"ה בירושלמי רפ"ב דמגילה סוף הלכה א' ר' אבהו בשם ר"א יודע אשורית ויודע לעז יוצא באשורית ור"ל רק באשורית דבאשורית לצאת בה אף אם אינו יודע כלל יוצא בה. בלעז יוצא בה בלעז. יודע אשורית ויודע לעז מהו שיוציא אחרים בלעז. ר"ל שהאחרים אין מכירין רק לעז ייבק כהדא כל שאינו חייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן כ"ה הנוסחא המדוייקת וע' ר"ן ומ"מ שכן פסקו הרמב"ן והרשב"א וכ"ה בסוטה בריש פ' ואלו נאמרין ר' לוי בר חיתא אזיל לקסרן שמע מלין קריין שמע אלוניסתון ר"ל באיזה לעז (ובערוך כ' שהוא לשון יוני) בעא מעכבתון שמע ר' יוסי ואיקפד אמר כך אני אומר מי שאינו יודע לקרות (אשורית) לא יקראנה כל עיקר השיב ר' ברכיה הרי מגילת אסתר היה יודע לקרות אשורית ולעז אינו יוצא אלא אשורית ר"ל מה אתה משיב ממי שאינו יודע ליודע ושפיר עכבם כו' ע"ש. וכן עיקר כי פשטא דירושל' משום שיודע ג"כ בלשון אשורית וכן פשטא דמתני' דקרי להו לועזות וכן מדקאמר והלועז כו' ופריך בגמ' והא לא ידע מאי קא' ואף לאותן שדחו הירושלמי ופירשו דירושלמי מיירי שכתובה בלשון אשורית דלא כגמרא דידן וכמ"ש למטה מ"מ מדידהו נשמע לדידן היכא שכתובה בלשון לעז והגמ' שלנו דקאמר וקראן כו' כמתורגמן המתרגם יצא ור"ל בלשון תרגום וכמ"ש למטה. ודאי הפי' כן אבל מ"מ אין ראיה מזה דדוקא מקצתה יצא כמו שיוצא במה שקורא בע"פ ואף

דבירושלמי לא משמע הכי דפריך שם היאך יוצא בתרגום ומשני שמואל כדעתיה כו' ר' אבוה כו' משמע דלר' אבוה לא יצא בזה. י"ל דגמרא דידן פליג בזה דהא לא פריך כלום מתרגום. אלא שי"ל דגמרא דידן ס"ל כשמואל דזו הברייתא השמיט הסופר כו' דשמואל היא כמש"ש בירושל' ולפ"ז קי"ל כשמואל וזהו סברא שני' דיצא: אבל לפרש הירושלמי כמו שפי' ולחלק דאם כתובה בלעז אף ר' אבוה מודה לא נהירי כנ"ל דהא ודאי דהירושלמי פליג אגמ' דידן ומכשיר ללועזות אפי' כתובה אשורית אבל מ"מ ה"ה לדידן אם כתובה בלעז כנ"ל:

וי"א שיוצא. שמפ' הירושלמי דמיירי בכתובה אשורית וקורא בלעז וכנ"ל דס"ל לירושלמי דאפ"ה יוצא ודוקא בשאינו מכיר רק בלעז כמ"ש הר"ן בתשוב' שלמעלה תני בירושלמי שם תני שמואל טעה והשמיט פסוק אחד ותירגמו המתרגם יצא אנן אמרינן בכל לשון לא יצא ואת אמרת הכין שמואל כדעתיה דאמר היתה כתובה כהלכתה הלועז יוצא בה בלעז ר' אבהו בשם ר"א יודע כו' כנ"ל וסובר הירושלמי דמתני' ה"ק על פה לא יצא בכל לשון כו' ג"כ שכתוב' אשורית וקראה תרגום בכל לשון דהוא נמי ע"פ ותי' שמואל כדעתיה דס"ל כתובה כהלכתה ר"ל בלה"ק וקראה בלעז יצא כיון שתרגם מתוך הכתב דלא כגמרא שלנו ומתניתין לאו משום ע"פ רק משום שאין מכיר בלעז ואמר כתובה כהלכתה לרבותא אבל הא דתני שמואל הוא אף לגמרא דידן כמ"ש למטה. ור' אבוה פליג עליו וסובר דבכה"ג שכתובה אשורית וקרא בלעז אינו יוצא בה אלא דוקא שאינו מכיר בלה"ק וע"ז קאמר יודע כו' מהו שיוציא כו' כהדא כל כו'. נמצא לפי הגמרא שלנו דס"ל שאף למי שאינו מכיר בלה"ק אפ"ה כה"ג אינו יוצא דהוי ע"פ אינו מוציא אחרים ג"כ וז"ש הרמב"ם וש"ע בס"ט אבל אם היתה כו' וכיון שלא יצא כו' והירושלמי דסוטה הוא למ"ד ק"ש אינה נאמרת רק בלה"ק ומדמי למגילה בכה"ג שלמעלה אמר שם רבי אומר אומר אני ק"ש אינו נאמר' אלא בלה"ק מ"ט והיו הדברים האלה ר' לוי כו' כנ"ל. וכ"מ שם בירושלמי דס"ל דמש"ש ע"פ לא יצא בכל לשון כו' היינו שכתובה אשורית וקראה תרגום כו' דהוא נמי ע"פ כנ"ל דאמר שם למעלה והוא שתהא כתובה בלעז ר"ל מ"ש אבל קורין אותה ללעוזות בלעז. מה אנן קיימין אם כשהיתה כתובה אשורית ותירגמה בלעז הדא דתנינן בכל לשון. ור"ל הא אמר ברישא דלא יצא בכהאי גוונא אם כשהיתה כתובה לעז ותירגמה אשורית. ר"ל אפי' תירגמה אשורית הדא הוא דתנינן מה בין ספרים למגילת אסתר אלא שהספרים נכתבין בכל לשון ומגילה אינה נכתבת אלא אשורית. תיפתר שהיתה כתיבה גיגנטון ר"ל יוני וכמ"ש בגמרא דיוני כשר תני שמואל כו'. ונראה דקושיא על שמואל נמי לאו משום ע"פ דגם בתחלה הוא סובר דלאו ע"פ הוא

כמ"ש אם כו' אם כו' אלא משום דאין יוצא בלעז רק ג'יגנטון וכמ"ש כשהיתה כתובה בלה"ק וקראה בלעז זהו בכל לשון ואינו כשר אלא יוני וקרא בלשון הקודש כנ"ל ופי' הר"ן תמוה דאם קושייתו היה מפני בע"פ ה"ל להקשות מרישא קראה ע"פ ועוד דמאי משני מ"מ ע"פ הוא אלא ודאי דידע דמקצתה הוי כמתוך (הכתב) כמ"ש בגמרא שלנו אלא מלשון אחר פריך דס"ל מ"ש אבל קורין כו' דוקא בלעז יוני כנ"ל וכס"ד מעיקרא בגמ' שלנו וע"ז תירץ שמואל כדעתיה כו' וכמסקנא דגמ' דבכל לעז איירי מתניתין:

ואם כתובה. ברייתא דשמואל הנ"ל טעה כו' ותרגומו כו' אף שכל המגילה קראה בלה"ק ולר' אבהו דוקא בשאינו מכיר בלה"ק וקרא כל המגילה בלשון אחר ולגמרא דידן דוקא שכתובה באותן הלשונות דאל"כ הוי ע"פ וכן יש לפרש גמרא שלנו שם ת"ר השמיט כו' וקראן הקורא כמתורגמן המתרגם כו' דלפי' רש"י כ"ז שפת יתר הוא. אבל הפי' הוא שקראן בלשון תרגום לפי שהיו מכירין התרגום ע"פ לכך נקט כה"ג יצא דאותו מקצת שהשמיט הוי ככתובה כיון שלא השמיט רובה וז"ש כמתורגמן כו' דאל"כ דברים שבכתב אסור לאומרן בע"פ להוציא רבים י"ח לכ"ע וע"כ איירי אף במבינים לה"ק דאל"כ הל"ל ברייתא דמטושטשת כך מ"מ ש"מ דאם כתובה מקצת תרגום דש"ר לקרותן כה"ג וכן י"ל אף לר' אבהו ור"א ל"פ אלא אשמואל אבל לא אדתני שמואל דכה"ג מודה ר"א כנ"ל ולפי' זה סיוע להרמב"ם דיוצא כנ"ל:

סעיף יא

סי"א יש למחות כו'. משום דלסברא ראשונה אינו מוציאן י"ח כמ"ש בירושלמי הנ"ל יודע אשורית כו' כהדא כו' וז"ש אע"פ שכתובה כו' דאי לא"ה אף לסברא שניה אינו מוציאה שכן מפ' הירושלמי הנ"ל ועוד משום האחשתרנים בני הרמכים שאינו יודע הלעז כמ"ש בגמ' אטו האחשתרנים כו' וע' בריב"ש סי' שפ"ח שצ"א ע"ש:

סעיף יב

ס"יב הואיל ולא. גמ' שם ה"ד מתנמנם כו':

אבל אם. ירושלמי שם ר' מנשה הוה יתיב קומי ר"ז ואינמנם א"ל חזור לך דלא איכוונית:

סעיף יג

סי"ג לצאת ידי חובתו. כמ"ד מצות צריכות כוונה ומתני' לצאת י"ח:

וכן כו'. שם:

ולא יפסיק. ירושלמי שם ודורשה ובלבד שלא יפליג עצמו כו':

סעיף יד

ס"יד הקורא כו' ואם. ר"ה כ"ט א':

אין כו' וי"א. ירושלמי שם אין מדקדקין בטעיותיה' ר' יצחק ור' חננאל הוון יתבין קמי דרב כו' ומפ' דוקא בכה"ג דהא קי"ל צריך לקרותה כולה וטעות שהענין משתנה כאלו לא קראה ואמרינן אטו אנן האחשתרנים כו' כו' ש"מ דמשום קצת תיבות דוקא משום דאיכא קריאה כו' ושם השמיט הסופר אותיות כו' וקראן כו' הא לא קראן לא:

סעיף טו

ס"טו ודוקא. גיר' הרי"ף בעי למימרינהו:

ולכתחלה כו'. ובהג"מ תמה ע"ז דהא בגמרא אמרינן מ"ט כולהו כו' וזה לא שייך בחמש מאות איש ואפשר שמנהג זה נתייסד ע"פ מ"ש ר' יצחק בר' יהודה לקרות ס"פ ותחלת פסוק שאחריה בנשימה אחת וכ' הג"מ שכן נהגו ואף שמ"מ א"צ להתחיל רק מן איש מ"מ חמש מאות איש הוא ענין א' אבל הג"מ סתר זה מהגמ' הנ"ל וכת' שכן פסק ר"צ גאון ועט"ז:

סעיף טז

ס"טז צריך שיאמר. רא"ש בשם ירושלמי ובנוסחתינו חסר קצת:

וצריך שיאמר. ירושלמי שם:

סעיף יז

ס"יז מנהג. דנקרא איגרת כמש"ש י"ט א' ועמ"ש בסי' תרצ"א ס"ב:

וכשיגמור כו'. שם ל"ב א' תוס' ס"ד גוללו. אבל לאחר כו':

חוזר וכורכה כו'. דלא כמ"א בשם סה"י וע' בכ"ה שאין ממש בדבריו וז"ל במהרי"ל פעם א' פתח הקורא ברכת האל הרב אחר הקריאה טרם שכרכו אגרת המגילה וגער בו מהרי"ל והשתיקו עד שכרכו אגרת המגילה לכרך א' והניחו לפניו ואז חזר והתחיל וברך וכן הלשון חוזר וכורכה ומברך עכ"ל ובעל מ"א לא ראה את ספר מהרי"ף רק מ"ש בכה"ג כידוע והחילוק של סה"י אין לו שחר:

יש שכתבו כו'. וכתבו הג"מ ומרדכי משום שמחה ולעורר התינוקות שישמעו קריאת המגילה. ובסוטה ל' ב' ר"נ אומר כסופר הפורס על שמע כו' וכ' הגאונים מכאן נהגו לומר פסוקים של גאולה כל הקהל ביחד כגון בברכת ק"ש שהש"ץ מוציאן וכשמגיע למי כמוכה ומלוך אומרין כולם ביחד בקול רם ולא אסור משום דברים שבכתב כמ"ש בתענית כ"ח א' אר"י וכי יחיד כו' אלא כולן נכנסין וקורין אותה ע"פ כקורא את שמע:

עוד כתבו. במדרש מחה תמחה את זכר עמלק אפי' מעל עצים ואבנים:

ושם רשעים ירקב. ירושלמי ומ"ר כד הוה מטי אשר הגלה כו':

ואין לבטל. עפ"ד דפסחים נ"א א' וריש פ"ז דב"מ וירושלמי שם ומ"ס ס"פ י"ד.

סעיף יח

ס"יח מגילה כו'. כרב אסי מדחש רב לדר"א:

לחזור כו' ואם כו'. רש"י שם ור' יוחנן שם י"ט הקורא כו' דמשמע שאף ביחיד יוצא אתי ככ"ע. והרי"ף וש"פ חולקין ע"ז. וע' תוס' שם וברפ"ב דקדושין מ"ה ב' ד"ה הוה כו' וע' רא"ש שם ושם ורש"י שם אבל הרשב"א הכריח כדברי הרי"ף ממ"ש בירושלמי כל שאמרו ידחה ליום הכניסה ובלבד בי' מ' לעיכובא וכ"מ דהלכה כרב וע' מ"מ:

ויש להסתפק. אע"ג דחייבין במגילה דבבה"מ ג"כ חייבין ומספקא בפ"ג דברכות אם חייבין מדאורייתא ואפ"ה אמרו שם בפ"ז דאין מצטרפין עם אנשים וער"ן וטור:

ואם קראת אותה בצבור כו'. כל בו בשם הראב"ד דאמרינן בירושל' על המקדימין ובלבד בעשרה וצ"ל דבזמנה א"צ והטעם משום דכולן קוראים כמ"ש כאן וע' ירושלמי פ"א הלכה ה'. ובס"פ כיצד צולין אמר רב וכן לתפלה כו' ועתוס' שם וש"מ שפי' שאם יש בכה"ג עשרה שהיחיד השומע בחוץ אם יכול לענות קדוש וקדושה והקשה הר"ן בספ"ג דר"ה היאך מוקים רב למתניתין דשם וכן מי שהיה עובר אחורי בכה"נ ושמע כו' ואמרי' בפ"ק דמגילה שרב חש לדר"א כנ"ל והצריך י' אפי' בזמנה וע"ש בר"ן שדחק בזה אבל לפ"ז ניחא אבל כ"ז הוא לדעת האומרים מ"ש בעשרה הוא לעיכובא אבל ר"ע חולק ע"ז וכנ"ל:

וכשהיחיד. תוס' שם לאפוקי ממ"ש המרדכי בשם ר"ג דלא יברך משום דר"א וס"ל דאף בדיעבד לא יצא דקי"ל דרב אסי לא אמר אלא לכתחלה כנ"ל:

סימן תרצא

סעיף א

ס"א על הגויל או כו' כס"ת. שם על הספר ובגמרא שם מנלן אתיא כתיבה כתיבה כו' ואזיל לשיטתו שפסק בפ"א מהלכות תפילין דס"ת אינו נכתב כ"א בגויל או בקלף וכ"פ בש"ע י"ד סי' רע"א ס"ג וכמ"ש בירושלמי פ"ק דמגילה וצריך שיהא כותב על הגויל במקום שיער ועל הקלף במקום נחשתן ואם שינה פסול משמע דלא כשר אלא אלו וכן אמרו בפ"ק דמ"ס ובב"ב י"ד א' א"ל בגויל ששה בקלף בכמה כו' ומ"ש בשבת ע"ט ב' דתנא דבי מנשיא כו' ואוקמוה בס"ת ההיא יחידאה היא:

ואם כתבה כו'. וכ"פ בס"ת ואין ר"ל בכל א' לחוד דפסול קנקנתום במתניתין ומשמע שאינו דיו וה"ה לס"ת כמ"ש בשבת ק"ג ב' כתבה שלא בדיו כו'. ובירושלמי פ"ק דמגילה הל"מ שיהיו כותבין בדיו וכן מי עפצים משמע בגיטין י"ט א' שאינו דיו אלא בשניהם

יחד שאז הוא דיו וקא משמע לן אף שאינו נמחק כמ"ש בעירובין י"ג א' ואפילו הכי מותר ופסק כר"י משום ר' מאיר שאמר לכל מטילין כו' כמ"ש פרק א' מהלכות תפלין וזהו לשונם כיצד מעשה הדיו מקבצין העשן של שמנים כו' ושורהו במי עפצים וכיוצא בו וכותב בו שאם תמחקנו היה נמחק וזהו הדיו שמצוה מן המובחר לכתו' בו סת"מ ואם כת' שלשתן במי עפצים וקנקנתום שהוא עומד ואינו נמחק כשרים אם כן מה מיעטה ההלכה שנאמר למשה מסיני שיהיו כתובים בדיו למעט שאר מיני צבעונים כגון האדום וירוק וכיוצא בהן שאם כת' בסת"מ אפילו אות אחת בשאר מיני צבעונים או בזהב הרי אלו פסולין וכן כת' הרא"ש בהלכות קטנות וז"ש כאן כתבה בשאר כו' וזה לשונו בפירושו לפרק שני דסוטה ראיתי בארץ ישראל מרחיקין כתיבת ס"ת באחד ממיני הדיו נקרא בערבי חיב"ר אלא בדיו ממש והנה טעה בפסק הלכה מן הגמרא שהדבר האחרון הנאמר בגמרא בזה הענין מ"ש בכל מטילין קנקנתום חוץ מפרשת סוטה שבמקדש וכת' המעתיק שם אמר כמעתיק ראיתי לבאר מהו חיבור כפי שפירשו הגאונים החיב"ר הוא הדיו של עפצים ומטילין בתוכו הקנקנתום והוא מין ממיני העפר המשחיר ואינו נמחק וכן כת' ר"ח ז"ל כו' עיין שם:

וצריכה שרטוט. על כל שטה ושטה דלא כלבוש ומ"א ושגגה בידם דבתפלין דאין צריכין שרטוט אמרינן כן כמ"ש בתוספות דגיטין ו' ב' בדבור המתחיל אמר ר"י כו' ואם תאמר דאמר כו' ואומר ר"ת כו' ואומר ר"ת כו' וכן באג"ש אבל מזוזה וכל דבר שצריכה שירטוט על כרחך על כל שיטה בעינן ועיין שם וברא"ש:

ואין העור כו'. אזיל לשיטתו שפסק דאף מזוזה אינה צריכה עיבוד לשמה ואע"ג דבס"ת קיימא לן דצריך עיבוד לשמה כמו שאמרו בגיטין נ"ד ב' וכן פסק בפרק עשירי מהלכות ספר תורה ובפרק א' מהלכות תפילין סבירא להו דלא אמרו אלא בספר תורה וכן תפילין דאיקרי תורה כמ"ש בשבת כ"ח ב' וק"ח א' אבל שאר דברים כגון ספרים ומזוזה אע"ג דדינם כספר תורה לא ולמד ממ"ש במנחות מ"ב ב' תפילין יש כו' ספרים ומזוזות כו' וכפירוש רש"י שם דבור המתחיל תפלין כו' ודבור המתחיל ונקחין כו' ואין לנו מספרים אלא מגילה ועיין תוספות שם דבור המתחיל תפלין כו' וכן פירש הרמב"ם כו' עיין שם ולמד עוד ממ"ש בסנהדרין מ"ח ב' תנאי היא דתניא כו' ופסק כתנא קמא וכרבא וכפירוש רש"י שם וכמ"ש בפרק שני מהלכות תפילין ואע"ג דאית בהו שי"ן וכמו שאמרו שבת כ"ח ב' אלא לעורן והאמר אביי שי"ן כו' והוא הדין כאן במגילה וכן במזוזה ואע"ג שבמנחות מ"ב ב' אר"י אמר רבי עשאה כו' כתנאי והוא פסק כשמואל כמו שאמרו בפרק

ראשון מהלכות ציצית פסק כסוגיא דסוכה ט' א' ובית הלל לית להו דר"י כו' שאני התם כו' וסוגיא דמנחות כבית שמאי:

ויש אומרים שצריך. הוא דעת רבינו תם שכת' במנחות שם דבור המתחיל עד כו' אומר רבינו תם דהלכה כרבן שמעון בן גמליאל דסוגיא דהניזקין כוותיה והא דפרק נגמר הדין דפליגי אביי ורבא כו' רבינו תם ור"ח פירשו דרבא כרבן שמעון בן גמליאל דבעי עיבוד לשמה ועל כרחך הזמנה לאו מילתא דאם לא כן אפשר בחיתוך עור ובתיקונים קטנים כו' וכן כת' בסנהדרין שם עיין שם וכן פסק במזוזה ועיין סימן ל"ב ויורה דעה סימן רפ"ח:

סעיף ב

ס"ב או על. זהו דיפתרא כמ"ש בגמרא שם:

או שכתב. גיטין מ"ה ב':

ודינה כספר תורה כו'. מרדכי והגהת מיימוני בשם רבינו תם וכמו שאמרו הר"ן בשם הרמב"ן דמגזירה שוה דכתיבה נלמד דבעיקר הכתיבה דינה כספר תורה ונכתב ואמת ללמד אף תקון הכתיבה כמו שירטוט דינה כספר תורה ונכתב ספר ללמד אף דבר שאינה גופה כגון התפירה דינה כספר תורה והקילו בה לפי שאינה גופה ממש בתפרה בשלשה חוטין כו' ולכן אמרו שהקורא פושט כאגרת שהיא דבר שחוץ מגופה שלכן אמרו הקורא את המגילה עומד כו' מה שאין כן בתורה ובפרק קמא דמגילה בירושלמי מה בין ספרים למגילת אסתר שהספרים נכתבין בכל לשון כו' משמע הא לכל דבר זה וזה שוין. ושם פרק שני סוף הלכה ב' כתוב אחד אומר ספר וכתוב אחד אומר איגרת הא כיצד קל הקילו בתפירתה כו' משמע דדוקא בתפירתה הקילו ולא בשאר דבר:

לענין היקף גויל. מנחות כ"ט א' ל"ד א':

וחטוטרות חתי"ן. שם כ"ט ב':

ותליית ההי"ן. שם:

וקופי"ן. שבת ק"ד א':

וכל גופות כו'. שם ק"ג ב':

ובחסרות ויתירות. מנחות שם ועיין תוספות שם דבור המתחיל אבל יתירות כו' וכמש"ש כ"ט א' ל"ד א' אפי' קוצה של יו"ד וער"ן פ"ב דמגילה:

גם צריך. מגילה י"ח ב' לימא מסייע ליה כו' מיתבי אמר רשב"א כו'. ובירושל' פ"ד דמגילה הלכה א' ר"ז בשם רב חננאל אפי' רגיל בתורה כעזרא לא יהא הוגה מפיו וקורא כמ"ש בברוך כו' והתניא מעשה בר"מ שהיה באסיא ולא היה שם מגילה כתובה עברית

וכשבה מפיו וקרייה אין למדין משעת הדחק וי"א שתים כת' כת' את הראשונה מפיו וכת' את השניה מתוך הראשונה וגנז את הראשונה וקרא בשניה:

ולהוציא כל תיבה כו'. מנחות ל' א' וע"ש תוס' ד"ה ומשה כו' וכ"כ המרדכי בה"ק סי' תתרנ"ז מכאן יש להוכיח דסת"מ הסופר צריך להוציא בפיו כו'. וכ"כ כל הפוסקים וכ"פ בטוש"ע י"ד סי' רע"ד ס"ב ומשמע דאף שכות' מתוך הכתב דהא ס"ח א"א לכותבה שלא מן הכתב ומ"ש בסי' ל"ב סל"א אם אינו כו' תפלין שאני ועמ"א שם והוא דעת הרי"א שדייק מלשון הסמ"ג שכת' ואסור לאדם אחר להקרות לסופר אא"כ חוזר כו' ול"ד דלרבותא נקט אע"ג דכשאחר מקרא אותו ל"ל לטעות כמ"ש בברכת כהנים מ"מ צריך כמו שמצינו במשה אע"ג דהקב"ה אומר מ"מ משה חוזר ואומר וכ"ד כל הפוסקים שלא חילקו וכ' סת"מ אע"ג דס"ת צריך מן הכתב:

ועושין. דנקרא איגרת:

וצריכה כו'. ב"ב י"ג ב' וע"ש תוס' ד"ה ועושה. נראה לר"י דגרסינן ועושה בראשו כדי היקף ובסופו כדי לגלול עמוד וכן גי' הגאונים שם י"ד א' כל הספרים נגללין לתחלתן ושם ב' ספר עזרה לתחלתו נגלל ובירושלמי פ"ק דמגילה הלכה י"א ועושין עמוד לספר בסופו לתורה מכאן ומכאן לפיכך גוללו הספר לתחלתו והתורה לאמצעיתה וכן במ"ס פ"ב ובידים פ"ג רי"א שבסוף אינו מטמא עד שיעשה לו עמוד וע' ר"ש שם והרא"ש ואף לרשב"א דמקיים גי' הספרים ומחלק בין מדביק כו' מודה דבספרים לחוד עושה עמוד בסופה כו':

וי"א צריכה תגין וי"א שא"צ כו'. ער"ן פ"ב וסברא ראשונה ס"ל דהוא דבר שבגופה ודינה כס"ת כנ"ל וס' אחרונה ס"ל דתגין לאו מגוף הכתיבה כמ"ש במנחות שמצאו להקב"ה קישר כתרים כו' ע"ש וכל שאינו מגוף אינו מעכב ולא אמרינן דנקראת ספר מדאצטריך למילף על הכתיבה בקומוס כו' על כו' מג"ש דכתיבה כתיבה ולא יליף מספר וע' ר"ן ורשב"א אבל בספי"ב דשבת מ' דבלא זיונין אינו אותיות כלל וער"ן ובמרדכי פאדווא וע' מ"ש בסי' ל"ה ס"ג:

גם נהגו. ע' ב"ח וכ"כ ט"ז ס"ק ב' והוא תמיה גדולה וצע"ג:

סעיף ג

ס"ג שחלק ע"ג כתב כו'. ל' הטור וכפירש"י שם וער"ן ומרדכי שם:

ואם לא. ירושלמי פ"ג הל' ח' עשרת בני המן ומלכי כנען כו' למצוה או לעכב כו' עבר ר' בא בר זבדא ושאלינן ליה ואמר בשם רב לעיכוב:

סעיף ד

ס"ד צריך להאריך. לשון הטור ומשמע מדבריהם כלשון ראשון בכתיבתה מדכת' בסי' הזה בדיני כתיבה:

בכתיבתה וי"א. רא"ש ור"ן:

וצריך כו'. ירושל' שם אר"י בר בון צריך שיהא איש בריש דפא ואת בסופה שניץ ונחית כהדין קונטרא ר"ל כמין ב' שנצין של כיס ושוה מב' צדדין כמו משקולת הבנאים וע' במ"ס שם. ומ"ש בריש דפא ר"ל בריש שיטה ובסוף שיטה ודלא כי"מ בריש דפא בריש העמוד דאל"כ מה בא ריב"ב להוסיף אדר"י בשם רב דאמר שם עשרת בני המן כו' ושירת מ"כ כו' אריח ע"ג כו'. ומזה נמשך מה שכותבים עשרת בני המן בעמוד בפ"ע ובאותיות רבתות. ושיבוש הוא דהא לא נמסר לנו לכתו' עשרת בני המן באותיות דא"ב רבתא. אלא העיקר דמש"ש בריש דפא היינו בריש השיטה כנ"ל. וריב"ב הא גופא קמ"ל דאי מדר"י בשם רב ה"א כיון דנחלקה עשרת בנ"ה מכל השירות והושווה לשירות מ"כ לענין שנכתבו שתיהן לבד אריח ע"ג אריח כו' כנ"ל וכמ"ש בגמ' א"כ לגמרי נשווינהו לא לכתוב בתוך עשרת בנ"ה התיבה שלפניה כמו בשירת מלכי כנען שמתחלת מלך כו' וז"ש ריב"ב צריך כו' איש בריש כו' וכנ"ל בריש שיטה ובסוף שיטה כעין כיס וב' שנצין כנ"ל וכשאר אותיות המגילה:

סעיף ו

ס"ו ומפני שיש בה. דרש"י ותוס' פי' א' באמצעיתה וב' בחלקי' הרביעית וראיה ממ"ש במכות ט' ושלשת שיהו משולשין כו'. ורי"ף פי' שנים בקצוות וראיה ממ"ש בעירובין נ"ז שלשה כפרים המשולשין כו' וכן בבכורות ל"ח גבי מומין וע' פ' הערל פ' ע"ש וכן פי' הרמב"ם אלא שפי' ג' חוטין בכל תפירה כמו עגלה משולשת ועז משולשת כו' וע"ש בתרגום וע' ברא"ש שם ובתוס' וע' בתוס' דבכורות ל"ט א' ד"ה שיהו כו':

ואם אין כו'. כמ"ש בב"ב קס"ב ב' מסייע כו' ולא תתמה כו'. מרדכי והג"מ פ"ב ס"ק ס' והטעם דצריך שיהא כולה חפורה מראש עד סוף שיהא ספר אחד לבד שיור התפר כמ"ש בטוש"ע י"ד סי' ער"ה ס"א וכמ"ש בגיטין ס' א' ספר שחסר אפי' כו' ופי' הרא"ש שאין תפורה עמו וכמ"ש שם ס"ד ובירושלמי פ"ג דמגילה תיפורה הל"מ וכ"כ הרמב"ם פ"ב המגילה צריכה שתהא תפורה כולה עד שיהיו כל עורותיה מגילה אחת:

אבל אם. שכשירה משמע דיעבד:

והתפירה כו'. מ"ס פ"ב הלכה י"א:

סעיף ז
ס"ז בראש היריעה ובסופה. ירושלמי פ"ק דמגילה צריך שיהא משייר מלמעלן ומלמטן וכן פירש"י והרי"ף והרא"ש:
ובמשהו סגי. טור:

סעיף ח
ס"ח לא יצא. שם וכ"כ הרי"ף ורמב"ם ורא"ש וטור דלא כר"ן:
אבל היחיד כו'. רמב"ם אבל הרי"ף ורא"ש וטור כתבו דיצא:
ודוקא. רש"י שם ד"ה הכתובה כמ"ש רשב"א סי' ש"ע דנקראת ספר ואינה נקראת איגרת אלא לענין תפירה כנ"ל:

סעיף ט
ס"ט מגילה שהיא כו' וכן כו'. אע"ג דס"ת נפסלת בניקוד כמ"ש במ"ס פ"ג הלכה ז' ספר שפסקו ושנוקד כו' אל יקרא בו וכן אם כ' ברכות כמ"ש במגילה ל"ב א' כדי שלא יאמרו ברכות כו' מ"מ כאן אינה נפסלת דלא גרע מחסירות ויתירות אבל לכתחילה אסור כמ"ש מרדכי והג"מ:

סעיף י
ס"י אם אין כו'. טור כמו לולב היבש שיוצא בשעת הדחק כמ"ש בפ"ג דסוכה אין שעת הדחק ראיה. ובירוש' פ"ב הלכה ג' בין כמ"ד כולה בין כו' ובלבד מספר שלם אם היתה כתובה חומשין אין קוראין בה ברבים א"ר תנחומא מפני ההדיוטות וז"ש הטור חומשין וכמ"ש בגיטין לענין ס"ת:
בלא ברכה. שם כמו לולב כמ"ש בסי' תרמ"ט ס"ו:

סעיף יא
ס"יא אם. כמו בשופר שאמרו בירושלמי פ"ג דסוכה מה בין שופר כו' הכא בקולו הוא יוצא ויש קול אסור בהנייה ע"ש:

סימן תרצב

סעיף א
ס"א הקורא כו'. כ"א ב' ל"ש אלא כו':
שלש כו'. שם:

וביום כו'. אע"ג דעיקר זמנה ביום כמש"ש מ"מ כיון שבירך בלילה יצא דלא גרע מאם בירך אסוכה ולולב בשעת עשייה וכן לכתחילה יש לברך בלילה ומשבירך בלילה אינו מברך ביום כמו בסוכה כמ"ש שם מ"ו א':

וי"א. דעיקר קריאתה ביום כמש"ש אלהי אקרא יומם כו' ושם כ' ב' כל היום כו' מנלן דכתי' והימים כו' ובדלילה ל"ק וכן שם א' אין קורין כו' אע"ג דבגמרא אמרו כי קתני אדיום מ"מ מדלא תני אלא ביום וכן בני כפרים לא היו קורין אלא ביום ובתוספתא פ"ב קראה בלילה לא יצא י"ח אר"י מעשה בריב"נ שקראה בצפורי בלילה א"ל אין שעת הסכנה ראיה:

ואחד כו'. ירושל' פ"ד מעשה בר"מ שקרייה כו' ונתנה לאחר ובירך עליה כו' זה קורא וזה מברך מכאן שהשומע כקורא כתיב אשר קראו לפני המלך כו':

ולאחריה נוהגין. מתני' וגמ':

אם לא. תוספתא פ"ב:

ונהגו. עמ"א:

ואין כו'. כל בו בשם ירושלמי והוא בפ"ד הלכה א' והוא בנוסחא שלנו משובש וג"כ משמע שם דלא קאי אלא אתורה אר"ש ב"א למדו ברכת כו':

סעיף ד

ס"ד מי שהוא כו'. דמפלג המנחה הוא לילה אף לק"ש כמ"ש ר"ת בברכות ב' א' וכן לקידוש והבדלה כמ"ש בפ"ד שם ודוקא למי שנוהג תמיד כר"י שם וע' פר"ח שחלק ודחה דבריו:

אבל. ע' מ"א בשם ת"ה:

סימן תרצג

סעיף א

ס"א אומר ואתה קדוש. שסמוך אחר פסוק אלהי אקרא כו' וכל המזמור נאמר על אסתר כמ"ש רש"י ד' א'. כל בו והג"מ ומרדכי:

ואם כו' ויתן לך. כמו בשאר ימות השנה:

וקורין בו'. דאפוקי יומא מאחרינן ליה כמ"ש בפ"ח דברכות ובפ"י דפסחים:

סעיף ב

ס"ב אומר כו'. תוספתא פ"ג דברכות כל שאין בו מוסף כגון חנוכה ופורים ערבית שחרית ומנחה מתפלל שמנה עשרה ואומר מעין המאורע בהודאה ואם לא אמר אין מחזירין אותו והביאו הרי"ף ורא"ש בפ"ב דשבת:

וא"א. דיום ט"ו לפרזים אינו אלא מחמת מגילת תענית להספד ותענית כמ"ש שם ה' ב' וכמ"ש לעיל:

ובליל י"ד. ע' רש"י בשבת כ"ד א' ד"ה ערבית וע' רי"ף שם כגון תענית ומעמדות חנכה ופורים כו':

סעיף ג

ס"ג ואין נופלין כו' וא"א כו'. דאסור בהספד ותעניות. שם ה' ב':

סעיף ד

ס"ד ואע"פ שאין. ירושלמי פ"ד הלכה ב' והביאו הרי"ף הרי פ' עמלק א"ל שנייא היא שהיא סדורו של יום וכמ"ש בהפטרה בגמ' כ"ג ב' תוס' ורא"ש:

ואין המנהג. כנ"ל:

כשיש מילה כו'. כמ"שש ט"ז ב' וששון זה מילה כו'. וצ"ע דאף עבודה דרבים מאחרינן וזמנה בבקר כ"ש מילה דאינה אלא משום זריזין כו' וכ"כ פר"ח:

סימן תרצד

סעיף א

ס"א י"א שיש כו': **ומאחר**. ירושלמי פ"ק דשקלים סוף הלכה א' שלש תרומות נאמרו בפרשה כו' וע"ש פ"ב הלכה ד' והעמדנו עלינו כו' מכאן שאדם חייב לשלש שקלו כו' ע"ש ועפ"ח דברכות וע' תו' דמגילה כ"א א' ד"ה קורא:

ואין חייב כו'. כמ"ש בפרש' מבן עשרים כו' ומ"ש בירושל' פ"ק הלכ' ה' ז' ב' שערות שם בשכבר נתן פ"א:

סעיף ב

ס"ב אין משנין כו' ואין מדקדקין כו'. בגמרא שם אי' מגבת פורים לפורים מגבת העיר לאותה העיר ואין מדקדקין בדבר אבל לוקחין את העגלים ושוחטין ואוכלין אותן והמותר יפול לכיס של צדקה ר' אליעזר אומר מגבת פורים לפורים ואין העני רשאי ליקח מהן רצועה לסנדלו אא"כ התנה במע"אה ד"ר יעקב שאמר משום ר"מ ורשב"ג מיקל ופירש"י ואין מדקדקין לומר דיים בפחות אבל לוקחין כו' וכ"כ בהג"א דפ"ק דמגילה אבל

הרמב"ם פי' ואין מדקדקין בדבר ר"ל כל הפושט יד כו'. והשמיט מש"ש אבל לוקחין כו' והוא כגי' הרי"ף ורא"ש שם מגבת פורים לפורים ואין מדקדקין בדבר ואין העני רשאי ליקח כו':

ודוקא כו' אבל כו'. ע' תוס' ד"ה ר"א כו' ופ' כת"ק והרי"ף ורא"ש כ' שם דלית הלכתא כוותיה אלא כרשב"ג דמיקל דר"מ אזיל לשיטתו כמ"ש וקי"ל כמתני' שסתם שם באחרונ' אם החליקה פטור כו' וכ"ש להני אמוראי דלא מוקמי כלל למתני' כר"מ ועוד דבמתני' לצבוע לו אדום קי"ל כר"י כמש"ש בפ"ק שם ובפ"ק דע"ז. וגי' שלנו צ"ע שמתחיל בדברי ר"א ומסיים בדברי ר' יעקב שאמר משום ר"מ וגי' הרי"ף נכונה וז"ש דר"מ אזיל לשיטתו. וז"ל ירושל' פ"ק דמגילה הלכה ד' אין משנין במעות פורים הא שאר כל המעות משנין אלא כל המעות עד שלא ינתנו לגזברין את רשאי לשנותן כו' ועי"ד סי' רנ"ט:

סעיף ג

ס"ג אין מדקדקין כו'. ג"כ כגי' הרי"ף וכ"ה בירושלמי שם:

סעיף ד

ס"ד במקום שנהגו. גיטין ס"א א' ועט"ז ומ"א:

במקום. ע' בחולין קל"ד ב':

סימן תרצה

סעיף א

ס"א מצוה. שם ז' ב' כי נפיקנא כו':

ובסעודה כו'. שם ולא הוה אפשר כו':

סעיף ב

ס"ב חייב כו'. שם מיחייב אינש כו' ור"ל בין נקמת המן לגדולת מרדכי והוא מ"ש גדולה נקמה שניתנה כו' ואמרו גדול' דעה וכיון שניטלה הדעה לא ידע כו':

וי"א דא"צ. ע' בפ' בתרא דפסחים ובפ' בתרא דיומא יתהלך במישרים כו'. כל בו וע' בהג"מ פ"ב:

ואין להתענות. מגילה ה' ב':

ונוהגים לעשות כו'. עמ"א ס"ק ה' בשם ת"ה ונמשכין ברוב עד המנחה ואסורין להתחיל קודם מנחה:

וכשחל. ע' סי' רמ"ט ס"ב מצוה להמנע כו' וכ"ש בכה"ג:

וחייב במשתה כו'. שנאמר את שני הימים כו'. ד"מ בשם מנהגים. אבל בגמרא ה' ב' מ' דמשתה ושמחה לא קאי אלא אכל א' ביומו וע' רש"י שם ד"ה לא נצרכה כו':
וי"א דאם. תוספ' סוכ' מ"ה א' ד"ה מיד התינוקות כו' ויש ללמד כו':

סעיף ג

ס"ג ואם התחיל כו'. כמו בתפלת נעילה אע"ג דלרב ביומא פ"ז ב' ולת"ק פ"ח א' דמתפלל בלילה וע' רא"ש שם בשם ירושלמי מ"מ מתפלל של שבת כמ"ש בפ"ב דשבת יה"כ שחל בשבת כו' ואע"ג דרב לא ס"ל דריב"ל לא מחמת לילה:
דבתר תחלת כו'. העיקר דכל שנמשכה קוושת שבת או שחלה מזכירים של שבת ולכן מתפלל בליל שבת שתים של שבת וכן מזכיר בבה"מ של שבת כמ"ש בתוספתא וכן בנעילה מזכיר של שבת הואיל ועדיין לא התפלל מעריב ועדיין קדושת שבת משא"כ מתפלל במ"ש שתים שכבר התפלל בראשונה של חול ולפ"ז אין חילוק בין התחיל דאפילו לא התחיל כנ"ל. ולפי הירושלמי דגומר בלילה י"ל דאזלינן בתר התחלה אבל לגמרא דידן בסוף יומא דאף להתחיל בלילה ש"ד מדאמר אין טובלין וכנ"ל:
ויש מי. כמ"ש בפ"ד דברכות טעה ולא התפלל מנחה בע"ש כו' בשבת מתפלל במ"ש שתים של חול ובפרק ע"פ גמרו כוס ראשון מברך עליו בה"מ ואמרו בתוספתא דברכות שמזכיר של שבת בבה"מ אע"ג דסעודת חול היא אלמא בתר השתא אזלינן וס' ראשונה ס"ל דל"ד לתפלה דאינה אלא לתשלומין זמן מנחה עבר ומבדיל בראשונה אבל בה"מ מברך על מה שאכל מבע"י וכיון דאכתי לא צלי של חול אומר מעין המאורע. מהרי"ל סי' נ"ו ור"ל בזה לתרץ קושיא שניה של הרא"ש שמקשה מתוספתא הנ"ל דשאני התם שכבר חל שבת משא"כ כאן כ"ז שלא התפלל עדיין קדושת שבת עליו:
ונוהגין. וכ"פ ש"ע בסי' קפ"ח ס"י:

סעיף ד

ס"ד מנות בשר. כמ"ש בספ"ק די"ט בש"א אין משלחין כו' וע' רש"י שם:
ויש לשלוח. כמ"ש ימי משתה ושמחה ומשלוח כו' וקאי אכולהו ואמרו שם ימי כתיב:
ואשה כו'. כמש"ש ד' א' וע' פר"ח:

סימן תרצו

סעיף א

ס"א והעושה. פסחים נ' ב' ובכ"מ שיש נדנוד עבירה:

ומותר לעשות כל מלאכת מצוה. בפ"ק דשקלים בט"ו קורין כו' ומתקנין כו' ואפי' בכרכים מפני שהוא מצוה כמש"ש בגמרא ומכין שאם לא כו':
כגון לכתוב. מתניתין י"ז א' היה כותבה. ואע"ג דבירושלמי מוכח משם דמותר בעשיית מלאכה היינו דלא קבלו עלייהו י"ט ממש אבל משום המנהג מותר כמ"ש בגמ' ה' ב' ואב"א לעולם נהוג ורבי נטיעה כו' משמע אבל אי הוי י"ט אף של שמחה אסור:
וכן מותר. כנ"ל נטיעה של שמחה וכן פסקי הלכות מטעם זה פקודי כו':

סעיף ד

ס"ד כל. שלא אמרו בפ"ג דמ"ק אלא שבת ורגלים ומדמי למענות ומטפחות:
ומ"מ. חולק על ש"ע בסעיף ה'. וטעמו מדאמרינן שם ג' שמבטלין עבודה שהיא דאורייתא כ"ש אבילות ידרבנן שהיא דוחה ואע"ג דבסי' תרפ"ז ס"ב כת' דוקא להקדים אבל לדחות לא הא כת' שם מצוה דאורייתא:
מניין כו'. כיון שיכול לקיים שתיהן וכמ"ש בפ"ג דמ"ק שבת ראשון כו':
וי"א שאין. שנאמר בהן משתה ושמחה ואמרו ה' ב' ימי הפורים כו' לא נצרכה אלא לאסור בהספד ומדמי למקוננות. וז"ש שם ג' ב' ודיחיד קל כו' כ"ש כו'. ולכאורה אינו מובן וע' תוס' שם ד"ה כ"ש כו' שדחקו בזה ודבריהם דחוקים דלא הוזכר כלל מגילה שם וגם לא שייך כ"ש דאין ענין לו ועוד הא קאמר חנוכה אלא כפשטיה לענין הספד קאמר שאע"פ שכ' בו משתה ושמחה ופריך דכי היכי דמבטלין עשיה מפני ת"ת ה"נ לזכירה דהא איתקש להדדי ועיקרו עשיה וכמש"ש ב' ב' ובפסוק הזה של משפחה ומשפחה נזכרים ונעשים כתי' וכמו שמבטלים לזכירה ה"ה לעשייה וכמש"ש ז' ב' נגה ולא אתו רבנן כו' אלא דלא שייך לומר שמבטלין עבודה דכל היום זמנה של עשייה משא"כ בקריאה דזריזין כו' אלמא דלא אידחי משתה ושמחה של פורים אלא מפני ת"ח בפניו וכמש"ש כבוד תורה מפני כבוד תורה לבד:
ואפי'. כדעת תוס' שאף יום ראשון הוא מדרבנן שלא אמרו אנינות יום א' דאורייתא אלא בקדשים ומעשר והביאו ראיה מפ"ק דכתובות ד' א' שדוחין האבלות מפני החופה ובבכורות מ"ט ולענין כו' דקי"ל הלכה כו' ואפי' יום ראשון וע"ל סי' תקמ"ח ס"ג וי"ד סי' שצ"ט סי"ג:
אבל דברים. שאף בי"ט נוהג כמ"ש בפ"ק דכתובות:
ואע"פ כו'. כמ"ש בפ"ג דמ"ק ולכן לא חשיב עם רגלים:

סעיף ה

ס"ה אם חל. כנ"ל:

סעיף ו

ס"ו יש מי. כמ"ש בפ"ב דסוכה אבל חייב בכל מצות האמורות בתורה:

אבל אין. מדין שאילת שלום שאסור עד י"ב חדש כמ"ש בפ"ג דמ"ק:

אא"כ מחל. דאין נותנין לאדם בע"כ. שם:

סעיף ז

ס"ז דלא אתי עשה כו'. ריש פ"ג דמ"ק ומ"ש בס"ה ולמחרת כו' היינו שיקרא בביתו:

וכ"ש' כו'. ונ"ל דדוקא כו' ולכן. עמ"א וצ"ע:

סעיף ח

מותר לישא. שלא אמרו אלא מועד ויליף שם מקרא ושמחת בחגך כו' ואף למ"ד שאין מערבין ל"פ עליו לדינא. ד"מ:

וכ"ש שמותר. דאף במועד מותר כמ"ש תוס' שם ד"ה מפני ביטול דקי"ל כרב אשי דדריש בפ"ק דחגיגה בחגך ולא באשתך כו' וע"ל דלא חשיבי שמחה כי אם סעודת נישואין לבד:

מה שנהגו כו' וכן. כמ"ש בפרק הגוזל בתרא דמותר ללבוש כלאים להעביר כו' כיון שאין מתכוין להנא' לבישה וכ"ש למפרשים שם כדי להתנכר שיסברו שהוא נכרי ולמדו מדברי תוס' דסוכה הנ"ל וז"ש וכן ב"א כו':

וי"א דאסור. שכת' דבשלמא ממון אתיהיב למחילה משא"כ איסורא וגם בלבישה להעביר כו' הרמב"ם וש"ע י"ד סי' ש"א ס"ה אוסר וע"ש ושם ס"ו בהג"ה:

סימן תרצז

סעיף א

ס"א יום י"ד וט"ו כו'. כמש"ש ו' ב' הא לענין הספד ותענית כו':

אבל שאר. כמ"ש תוס' שם ד"ה ור"א מדקאמר לענין הספד ותענית משמע דשאר דברים כגון משתה ושמחה לא דאל"כ הל"ל משתה ושמחה וממילא ש"מ הא:

וי"א. שפי' מ"ש הא לענין כו' קאי אירישא קראו את כו' נתערבה כו' דאל"כ היאך ס"ד דהפרשיות יהיו נוהגים בב' אדרים לעולם וכ"ה בירושלמי שם מתניתין בשעבר וואח"כ קראו אבל אם קראו ואח"כ עברו לא הדא מתני' לא אמרה כן אלא קראו את המגילה באדר ראשון ונתעברה השנה קורין אותה באדר שני אלמא דבכה"ג דוקא מיירי שקראו ואח"כ עברו בו ביום. אבל הר"ן שם מפרש דה"ק דאף בכה"ג מיירי וכלישנא דירושלמי:

י"א שחייב. שמפרש לענין הספד ותענית היינו משתה ושמחה דתליא זה בזה כמש"ש ה' ב' משתה מלמד כו' שמחה כו':